Central Sinama
2008 NT

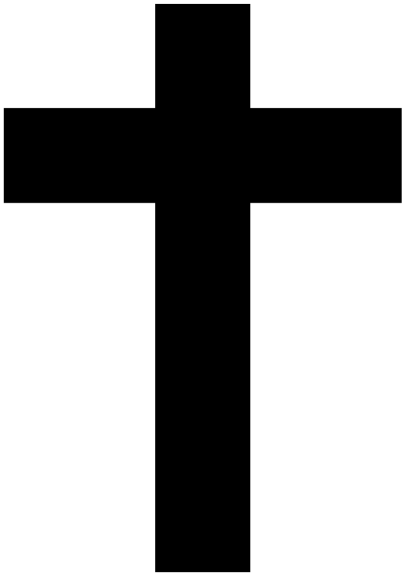

Central Sama: New Testament & Old Testament portions

Central Sinama 2008 NT

Central Sama: New Testament & Old Testament portions

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Central Sama

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-07-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Jul 2025 from source files dated 3 Jul 2025
b089ff01-1037-5fdd-b89e-8fab443a2f8a

Contents

PANAGNA'AN 1
PAGLAPPAS 90
MAGHUHUKUM 165
RUT 205
1 SAMWEL 211
ESTER 265
KALANGAN 278
YUNUS 302
MATIYU 306
MARKUS 372
LUKAS 414
YAHIYA 482
KAHINANGAN 530
ROM 591
1 KURINTU 619
2 KURINTU 646
GALATIYA 664
EPESOS 674
PILIPI 684
KOLOSSA 691
1 TESSALONEKA 698
2 TESSALONEKA 704
1 TIMUTI 708
2 TIMUTI 716
TITUS 722
PILIMUN 726
HIBRANI 728
YAKUB 749
1 PETROS 757
2 PETROS 765
1 YAHIYA 770
2 YAHIYA 777
3 YAHIYA 778
JUDAS 779
PAMABUKISAN 782

PANAGNA'AN

Pahati pasal Jūd itu

In Jūd Panagna'an itu palbahagi'an Kitab Tawrat, ‘Genesis’ ōnna ma bahasa Ingglis. Tasalsila ma jūd itu pasal kapamapanjari dunya maka langit maka bangsa manusiya'. Tasalsila isab maitu pasal panagna'an dusa maka ba'anan kasusahan ya kalabayan manusiya' ma babaw dunya itu. Pinahati isab kita pasal kajarihan Tuhan maka bowahanna bang takdil ni manusiya'.

Itiya' maitu saga salsila pasal si Mbo' Adam maka Sitti Hawa, si Kabil maka si Habil, nabi Nū maka Latap Aheya, Luma' Alanga ma lahat Babilon. Itiya' isab sugsugan ma ba'anan palbangsa-bangsahan ya patubu' min nabi Ibrahim, buwat bangsa Arab, bangsa Kana'an maka bangsa Isra'il. Abantug nabi Ibrahim itu ma sabab pangandolna maka pameya'na ma Tuhan. Pasunu', aniya' salsila pasal anak-mpu si Ibrahim, tinagna'an min nabi Isa'ak, bo' nabi Yakub ya anak si Isa'ak, bo' anak si Yakub l'lla kasangpū' maka duwa. Anakna si Yusup ya landu' abantug ma jūd itu ma sabab kat'nna'na ma lahat Misil. Ma katapusanna, palain si Yakub magtali'anak bo' maglahat maina'an.

Aheka bissala pasal manusiya' ma Jūd Panagna'an itu, saguwā' Tuhan maka kahinanganna ya pinagmuna-muna. Tata'uta min jūd itu pasal Tuhan ya tag-kapatut angahukum maka aminasa ma manusiya', maka iya ya magka'inagon ma sasuku angandol ma iya.

JŪD PANAGNA'AN

Palbahagi'an Kitab Tawrat

Tagna'an Dunya itu

1 Ma tagna'anna to'ongan, Tuhan ya bay amapanjari dunya maka langit.
2 Na, ma waktu kapamapanjari, in dunya halam gi' aniya' pangluwa-
hanna maka halam gi' aniya' ai-aina. Aheya kal'ddoman ma sakalibutna
maka alimun e' bohe' tegob-tegoban. Ina'an isab Rū* Tuhan magpehē'-
pi'itu min diyata' bohe' inān.
3 Na angallam Tuhan, yukna, “Subay aniya' sawa.” Magtūy paniya' sawa.
4 Pag'nda' Tuhan ma sawa inān, kasulutan iya. Puwas e' pinasaddī e'na
sawa maka l'ddom.
5 Ya pangōnna ma sawa ‘llaw’, ati ya pangōnna ma l'ddom ‘sangom’.
Puwas pa'in sangom bo' llaw na, ya na tagna'an llaw.
6-7 Puwas e' angallam Tuhan pabīng, yukna, “Subay aniya' pagtonga'an
ma llot bohe' min deyo' maka bohe' min diyata'.” Magtūy paniya'.
8 Na, ya pangōn Tuhan ma pagtonga'an e' ‘langit’. Puwas pa'in sangom
bo' llaw, llaw karuwana na.
9 Angallam na isab Tuhan, yukna, “Ya bohe' ma deyo'an langit subay
pinagtimuk ma dakayu' pat'nna'an supaya aniya' tana' atoho'.” Magtūy
paniya'.
10 ‘Tana’’ ya pangōn Tuhan ma gintana'an, ati ‘tahik’ ya pangōnna ma
bohe' pinagtimuk e'. Pag'nda' Tuhan ma hinangna inān, kasulutan iya.
11 Manjari itu, angallam na Tuhan, yukna, “Subay patomo' ai-ai ma tana'
itu, kaginisan tinanom magbibinhi'† maka kaginisan kayu magbubuwa', ya

* **1:2 1:2** Rū Tuhan: ‘Nyawa Tuhan’ bang ma kasehe'an. † **1:11 1:11** Magbibinhi' atawa magbibigi.

taga-binhi' isab.” Magtūy aniya' paltomo'-tomo'an indaginis ma gintana'an,
12 saga tinanom magbibinhi' maka saga kakayuhan magbubuwa' ma
ginis-ginisanna. Pag'nda' Tuhan, kasulutan iya.
13 Puwas pa'in sangom bo' llaw, llaw kat'lluna na.
14 Angallam isab Tuhan, yukna, “Subay aniya' saga sawa ma diyata' langit
pamasaddī llaw min sangom, manjari aniya' pamandogahan llaw maka
tahun maka musim‡.
15 Saga sawa he' subay asinag ma diyata' langit supaya amasawa dunya.”
Magtūy paniya' sawa.
16 Aniya' tahinang e' Tuhan duwa sawa a'aslag, ya na mata llaw maka
bulan. Mata llaw ya akosog amuwan sawa ma waktu llaw, bo' bulan ya
amuwan sawa ma waktu sangom. Tapaniya'na isab saga bitu'un.
17 Manjari saga sawa itu pinat'nna' e' Tuhan ma diyata' langit supaya
pamasawa dunya
18 ma waktu llaw maka ma waktu sangom, bo' aniya' pagbidda'an sawa
maka l'ddom. Na, pag'nda' Tuhan ma bay hinangna itu, kasulutan iya.
19 Puwas pa'in sangom bo' llaw, llaw ka'mpatna na.
20 Angallam isab Tuhan, yukna, “Ya tahik maka bohe' subay ap'nno' e'
ginisan sattuwa anahut-a'aslag. Subay isab aheka ginisan manuk-manuk
magleyangan ma tonga'an ayan.”
21 Manjari itu pinapanjari e' Tuhan saga sattuwa aheya ya maglahat ma
tahik, maka ai-ai maglangihan atawa maglelehan ma tahik maka ma bohe'.
Pinapanjari isab e'na kamemon ginisan manuk-manuk magleyangan. Na,
pag'nda' Tuhan, kasulutan iya.
22 Manjari itu binarakatan e' Tuhan bay pinapanjari e'na inān kamemon.
Yukna ma ai-ai ma tahik, “Bang pa'in kam paheka supaya ap'nno' e'bi tahik
ilu.” Yukna isab ma saga manuk-manuk, “Bang pa'in kam paheka.”
23 Puwas pa'in sangom bo' llaw, llaw kalimana na.
24 Angallam Tuhan, yukna, “Subay aniya' ba'anan kaginisan ma deya,
saga hayop ni'ipat maka saga sattuwa talun, maka ai-ai isab maglelehan
ma tana'.” Magtūy paniya' na.
25 Hatina tahinang e' Tuhan saga kasattuwahan talun maka kahayopan
maka ba'anan ai-ai ya maglelehan ma tana'. Pag'nda' Tuhan ma bay
tahinangna, kasulutan iya.
26 Manjari angallam isab Tuhan, yukna, “Papanjarita manusiya' pinasali'
ni kita. Sigām ya pinapagbaya' ma ai-ai kamemon ma kaluha'an dunya itu,
ma saga daing, ma saga ai-ai magleyangan, ma saga hayop maka sattuwa,
maka ma sasuku isab maglelehan ma tana'.”
27 Manjari pinapanjari manusiya' e' Tuhan ma buwat kajarihanna.
Pinas'ppu sigām ni iya,
nihinang sigām l'lla maka d'nda.
28 Binarakatan sigām e' Tuhan. Yukna ma sigām, “Anganak kam paheka
bo' pasaplag panubu'bi ma kaluha'an dunya ilu. Jari ka'am ya subay
magbaya' ma dunya. Pagbaya'inbi saga daing maka saga manuk-manuk,
sampay ai-ai kamemon ya taga-napas ma kareya-reyahan.”
29 Angallam lagi' Tuhan, yukna, “Na, buwananta kam takakanbi saga
tinanom magbibinhi' maka saga kayu magbubuwa', ya taga-binhi' isab.
30 Pamuwanku isab kaparangan maka dahun kayu takakan e' saga
sattuwa talun maka saga manuk-manuk sampay sasuku maglelehan ma
tana'.” Magtūy tahinang buwat bay panoho'an Tuhan e'.

‡ **1:14 1:14** Musim: tonga' tahun.

31 Manjari pag'nda' Tuhan ma kamemon bay pinapanjari e'na, kasulutan
to'ongan iya. Puwas pa'in sangom bo' llaw, llaw ka'nnomna na.

2

1 Buwattē' bay pamapanjari dunya maka langit maka kamemon ai-aina.
2 Ta'abut llaw kapitu'na, aubus na Tuhan ma kamemon hinangna ati
pahali na iya.
3 Binarakatan e' Tuhan llaw kapitu' he', minulliya e'na, sabab ya he' llaw
bay kahalina min hinangna amapanjari ma kamemon ai-ai.

Si Mbo' Adam maka si Sitti Hawa

4 Na, buwattē' ya pamapanjari langit maka dunya.
Tagna' bay kapamapanjari PANGHŪ' Tuhan* ma langit maka dunya,
5 halam gi' aniya' tinanom patomo', halam gi' aniya' pasaha', sabab halam
gi' aniya' ulan bay pinabeya' e' PANGHŪ' Tuhan ni dunya. Halam gi' aniya'
manusiya' isab angisbat ma tana' pagtanoman,
6 sagō' abase' tana' e' bohe' ya patubud min deyo'.
7 Manjari itu aniya' tana' niā' e' PANGHŪ' Tuhan, kinompol e'na nihinang
baran a'a. Ninapasan e'na napas kallum ni ūng a'a inān ati tahinang iya
manusiya' taga-napas na.
8 Na aniya' kabbun bay pinatomo' e' PANGHŪ' Tuhan ma lahat Eden,
tampal ni sobangan. Manjari in manusiya' bay hinangna inān tapat'nna'
e'na maina'an ma kabbun.
9 Aniya' isab pinatomo' e' Tuhan ma kabbun inān kamemon ginisan
kayu ya ahāp ni'nda' maka ahāp kinakan buwa'na. Ina'an isab ma
t'ngnga' kabbun dampo'on kayu ya makabuwan kallum, maka ina'an isab
dampo'on kayu makabuwan pangita'u pasal kahāpan maka kala'atan.
10 Aniya' sapa' anasahan min lahat Eden amohe'an kakayuhan ma
kabbun. Paluwas pa'in min Eden, in sapa' inān magsanga mpat.
11 Dakayu' sangana inān, ya na sapa' Peson, anasahan pehē' tudju ni
kaluha'an lahat Habila. Aniya' dī bulawan ma lahat ina'an-i
12 maka aniya' du isab maina'an saga palmata maka bulitik kayu
pahamut.
13 Ya sanga karuwana, ya na sapa' Gehon, anasahan pehē' ni kaluha'an
lahat Kūs.
14 Sanga kat'lluna, ya na sapa' Tigris, anasahan pehē' tudju ni lahat
Assiriya min bihingna tampal ni sobangan. Maka sanga ka'mpatna inān,
ya na sapa' Alpurati.
15 Sakali in manusiya' binowa e' PANGHŪ' Tuhan bo' pinat'nna' ma lahat
Eden. Sinō' iya maghuma maka angisbat kabbunna.
16 Magpanoho'an PANGHŪ' Tuhan ma iya, yukna, "Makajari ka amangan
buwa' kayu ai-ai kabaya'annu mailu.
17 Ya sadja mbal takakannu buwa' kayu ya makabuwan pangita'u pasal
kahāpan maka kala'atan. Ebot-ebot to'ongan, da'a ka amangan. Ya llaw
kapamangannu, ya na llaw kamataynu."
18 Manjari ah'lling PANGHŪ' Tuhan, yukna, "Mbal ahāp bang l'lla itu
karangan-danganan. Hinanganku iya limbang makatōp ma iya bo' aniya'
sehe'na makatabang."

---

* **2:4 2:4** PANGHŪ' Tuhan: atawa 'Tuhan Yawe.' Yawe itu dī ōn Tuhan, sagō' mbal agon kasandalan kawasana angkan mbal tak'bbat e' bangsa Yahudi. PANGHŪ' ya pamaganti' sigām bang amassa Kitab.

19 Jari binowa e' PANGHŪ' Tuhan kamemon saga hayop maka sattuwa
maka kamemon saga manuk-manuk ya bay hinangna min tana'. Binowa
e'na pehē' ni l'lla inān supaya kinata'uwan bang ai pangōnna ma ba'anan
sattuwa, hayop maka manuk-manuk e'. Manjari ai-ai pangōnna ma sasuku
taga-napas inān, ya na he' ōnna.
20 Sakali kaōnan e' l'lla inān kamemon saga sattuwa maka hayop maka
saga manuk-manuk, malaingkan halam aniya' minsan dakayu' makatōp
ma iya.
21 Angkan pinatuli a'a itu e' PANGHŪ' Tuhan. Ahaluk pa'in tulina, niā'
e' Tuhan dakayu' gusukna, ati tinaplok pabīng maka isi ya bay pangā'an
gusuk.
22 Jari aniya' d'nda nihinang e' PANGHŪ' Tuhan min gusuk l'lla, ati
binowa e'na pehē' ni l'lla.
23 Angabtang magtūy l'lla, yukna,
"Ndū', itiya' na sali'ku.
Bokog† sin bokogku,
isi sin isiku.
Ōnanku iya 'd'nda'
sabab bay iya ningā' min l'lla."‡
24 Ya ilu sababanna angkan l'lla pabutas min okoman ina'-mma'na bo'
parakayu' ni h'ndana. Manjari tahinang sigām dabaran.
25 Na, in l'lla maka d'nda itu anantang sali'-sali', sagō' halam sigām aiya'.

3

Tagna' Manusiya' Magdusa ni Tuhan

1 Na, ma kamemon sattuwa bay pinapanjari e' PANGHŪ' Tuhan, sowa ya
ataha' akkalna. Manjari atilaw sowa inān ma d'nda, yukna, "B'nnal bahā'?
Bay kam nilāng e' Tuhan, sinō' da'a amangan buwa' kayu ai-ai ma kabbun
ilu?"
2 Ya sambung d'nda, "Makajari kami amangan min saga buwa' kayu ma
kabbun itu,
3 sagō' aniya' pangalāngan kami e' Tuhan. Sinō' kami da'a amangan
buwa' kayu ya ma t'ngnga' kabbun itu. Minsan hal ni'ntanan buwa' inān,
na amatay kami."
4 Yuk sowa, "Ā! Mbal du kam amatay.
5 Angkan buwattē' pamissala Tuhan, sabab kata'uwanna asal bang
kam ganta' makakakan, makata'u kam kahāpan maka kala'atan, hatina
tahinang kam sali' Tuhan."
6 Sakali itu, pag'nda' d'nda ni buwa' kayu-i, kalingkatan iya. Buwa'na
inān ahāp kinakan, ahāp isab pangā'an pangita'u. Jari ang'ttu' iya buwa'
min kayu inān bo' kinakan e'na. Binuwanan isab e'na h'llana, ati kinakan
e'na.
7 Aubus pa'in sigām amangan, magtūy aniya' panayu sigām in sigām
anantang sali'-sali'. Manjari angā' sigām dahun kayu igira* tinuhug-tuhug
e' sigām nihinang panambun.
8 Na, akohap-kohap pa'in lahat, takale e' sigām bahonos PANGHŪ'
Tuhan pal'ngngan min deyom kakabbunan e'. Magtūy sigām patapuk
karuwangan ma deyom kakayu-kayuhan supaya mbal ta'nda' e' Tuhan.
9 Sagō' angalingan PANGHŪ' Tuhan ma l'lla, yukna, "Maingga na ka?"

---

† **2:23 2:23** Bokog atawa to'olang. ‡ **2:23 2:23** D'nda: 'ISHA' ma bahasa Hibrani. L'lla 'ISH'. * **3:7 3:7** Igira: ginis po'on kayu taga-buwa' ahāp kinakan.

10 Ya sambung l'lla, “Takaleku bahonosnu mailu ma kabbun ati tināw
aku ma sabab anantang aku. Angkan aku patapuk.”
11 Atilaw Tuhan, yukna, “Sai bay amata'u ka'a ya ka'a ilu anantang? Bay
ka makakakan bahā' min buwa' kayu, ya bay pangalānganku ma ka'a?”
12 Yuk sambung l'lla, “O'o, ya d'nda bay pamalimbangnu aku, iya ya bay
amuwanan aku, angkan aku bay makakakan.”
13 Tinilaw d'nda isab e' PANGHŪ' Tuhan, yukna, “Angay ka makahinang
buwattilu?”
Ya sambung d'nda, “O'o, ya sowa e'. Pinarupang aku e'na, ya angkan aku
makakakan.”
14 Manjari amissala PANGHŪ' Tuhan ma sowa he', yukna,
“Pagka tahinangnu ina'an-i, ka'a ya taluwa' mulka'
labi lagi' min kamemon sattuwa maka hayop.
Sat'ggolnu allum
palele du ka maka b'ttongnu,
bagunbun isab ya pagkakannu.
15 Pagbantata ka maka d'nda itu.
Panubu'nu maka panubu'na
magbanta du saumul-umul.
Kōknu ya gini'ikan e' panubu'na,
maka buli' tape'na ya tanghabnu.”
16 Amissala isab Tuhan ma d'nda, yukna,
“Na, buwattitu panganggantа'ku ma ka'a,
ganapanku to'ongan kasusahannu bang ka ab'ttong,
kap'ddi'an to'ongan ka bang ka anganak.
Daipara minsan buwattē',
h'llanu ya kabilahiannu na pa'in,
maka iya ya makapagbaya' ma ka'a.”
17 Ya pamissala Tuhan ma l'lla, “Ka'a isab, ma sabab kapameya'nu ma
lling h'ndanu, ati kakannu buwa' kayu ya bay pangalānganku ka'a,
Na, sapdahanku tana' ma sababannu.
Subay ka kahunitan to'ongan amiha kalluman min tana'
sat'ggolnu allum.
18-19 Patomo' kasagmotan indaginis ma tana'nu,
kasagmotan aheka itingna.
Jari maghulas-sangsā' du ka
supaya aniya' takakannu
sampay ni llaw pamole'nu ni deyom tana'.
Tana' asal bay pamapanjarihan ka'a,
maka tana' ya pamole'annu.”
20 Manjari ya pangōn si Adam† ma h'ndana ‘Hawa’‡.
21 Na, aniya' kuwit hayop nihinang s'mmek e' PANGHŪ' Tuhan panam-
bun baran si Adam maka h'ndana.
22 Manjari angallam PANGHŪ' Tuhan, yukna, “In manusiya' itu sali' kita
na, pagka makata'u na ahāp-ala'at. Mbal iya makajari ama'abut tanganna
ang'ttu' buwa' kayu ya makabuwan kallum. Mbal iya subay pinarūl allum
salama-lama.”
23 Angkan na disi Adam pinaluwas e' PANGHŪ' Tuhan min kabbun Eden.
Sinō' iya maghuma ma tana' bay pangahinangan iya.

---

† **3:20 3:20** Ya ōn Adam itu, hatina bang ma bahasa Hibrani ‘manusiya’’. Pa'anggil isab ma dakayu' kabtangan Hibrani, hatina ‘tana’’. ‡ **3:20 3:20** Ya ōn Hawa itu, hatina ma bahasa Hibrani ‘llum’ sabab ina' iya ma bangsa manusiya' kamemon.

24 Tapaluwas pa'in, aniya' mala'ikat taga-pikpik pinat'nna' e' Tuhan ma
bihing kabbun Eden inān tampal ni sobangan. Aniya' isab pinat'nna'
maina'an dakayu' kalis magsuleyab keyatna. Maglabad sadja, supaya
halam aniya' palabayan tudju ni po'on kayu ya makabuwan kallum
salama-lama.

4

Si Kabil maka si Habil

1 Na, maghulid na si Adam maka h'ndana si Hawa, jari ab'ttong iya
ati anganak l'lla, ōnna si Kabil.* Ya lling si Hawa, "Min tabang-tulung
PANGHŪ'-Yawe kabuwanan aku anak l'lla."
2 Puwas e' ab'ttong si Hawa pabīng ati anganak isab l'lla, ōnna si Habil.†
Na, asangpot pa'in sigām, si Habil tahinang a'a magi'ipat bili-bili, bo' si
Kabil ya tahinang a'a maghuhuma.
3 Na, ta'abut pa'in ajatu tanoman si Kabil, aniya' saga buwa' binowa e'na
panukbalna ni PANGHŪ'.‡
4 Ya tinukbal e' si Habil dakayu' bili-bili ya bay dahū nianakan ma
ba'anan bili-bilina. Sinumbali' e'na bo' yampa tukbalanna ni PANGHŪ'
isina ya ahāp to'ongan. Na, kasulutan PANGHŪ' ma hinang si Habil
buwattē' ati tinaima' tutukbalanna.
5 Malaingkan si Kabil maka saga buwa' ya tutukbalanna halam tinaima'
e' Tuhan. Jari akagit magtūy atay si Kabil, ala'at isab s'mmuna.
6 Manjari ah'lling PANGHŪ' ma si Kabil, yukna, "Otō', angay akagit
ataynu? Angay angkan ala'at s'mmunu?
7 Bang taluwa' hinangnu tantu du aku kasulutan ma ka'a. Damikiyanna
bang mbal taluwa', na, ilu mailu dusa angagad anasat ma ka'a. Ya
kabaya'anna subay ang'ntanan ka'a, sagō' subay atuhannu."
8 Manjari itu ah'lling si Kabil ma siyalina si Habil, yukna, "Otō', sūng
kita pehē' ni huma." Ma huma pa'in, binono' si Habil e' si Kabil pinapatay.
9 Atilaw PANGHŪ' ma si Kabil, yukna, "Maingga siyalinu?"
Ya sambung si Kabil, "Sitta'a. Angay? Hinangku bahā' anganjagahan
danakanku?"
10 Manjari ah'lling PANGHŪ', yukna, "Angay angkan tahinangnu ilu-i!
Sumbang ko' ilu! O'ō, ilu laha' siyalinu sapantun a'a mikibalos ma aku
min deyom tana'.
11 Na, taluwa' sapda du ka. Mbal na ka makabāk kalluman min tana' ilu
sabab kasobsoban na e' laha' siyalinu.
12 Minsan buwattingga pagtuyu'nu maghinang ma tana', mbal ajatu
tinanomnu. Maglunsulan sadja ka pi'ingga-pi'ingga ma dunya itu, sagō'
mbal ka makabāk lahat pat'ttogannu."
13 Ah'lling si Kabil ma PANGHŪ', "Arōy! Abuhat makalandu' ya
paniksa'nu ma aku!
14 Itiya' aku pala'annu min tana' bay paghuma'anku, maka palawaknu
aku min matahannu. Halam du aniya' lahat pat'ttoganku ma dunya itu,
tahinang aku a'a magsampig-manampig sadja. Bang aku ganta' talanggal
e' sai-sai, binono' du aku pinapatay."
15 Sagō' ya sambung PANGHŪ' ma iya, "Mbal du. Bang aniya' amono'
ka'a subay iya binalosan min pitu'." Magtūy aniya' gindan pinat'nna' e'

* **4:1 4:1** Ya ōn Kabil itu pa'anggil ma dakayu' lapal Hibrani, hatina 'kaniya'an.' 'Cain' ōnna ma bahasa Ingglis. † **4:2 4:2** Habil: 'Abel' ma bahasa Ingglis. ‡ **4:3 4:3** PANGHŪ' : atawa Yawe, ya dī ōn Tuhan.

PANGHŪ' ma si Kabil supaya iya takilā e' sai-sai makalanggal ma iya. Hatina mbal iya makajari binono'.
16 Manjari itu ala'an na si Kabil min alopan PANGHŪ' pehē' ni lahat Nōd§
ma dambila' Eden tampal ni sobangan, ati mahē' iya pat'nna'.

Saga Panubu' si Kabil

17 Na, magdakayu' si Kabil maka h'ndana ati angiram iya. Maka'anak iya
l'lla ōnna si Idris. Manjari si Kabil ya bay makahinang kauman, niōnan
e'na Idris buwat ōn anakna he'.
18 Si Idris itu taga-anak l'lla, ōnna si Irad ya mma' si Mihuja'il. Si Mihuja'il
taga-anak isab l'lla, ōnna si Mitusail ya mma' si Lamek.
19 Si Lamek itu duwa h'ndana, si Ada maka si Silla.
20 Manjari anganak si Ada l'lla, ōnna si Jabal. Si Jabal itu panagna'an
saga manusiya' magi'ipat hayop maka magluma' tolda ma masa awal e'.
21 Aniya' isab siyali si Jabal ōnna si Jubal. Si Jubal ya panagna'an
manusiya' apanday magsuling maka maggitara.*
22 Na, si Silla isab anganak l'lla, ōnna si Tubal-Kabil. Apanday iya
magsasal tumbaga maka basi' nihinang kapanyapan kaginisan. Aniya' isab
siyali si Tubal-Kabil d'nda, ōnna si Na'ama.
23 Manjari amissala si Lamek ma saga h'ndana, yukna,
"O Ada, O Silla, ka'am h'ndaku, kalehunbi kabtanganku.
Bay aku makapatay subul
ma sabab kapangalagutna ma aku.
24 Na, bang bineya' bissala Tuhan ma si Kabil
in iya subay binalosan min pitu',
ya lagi'na bang aniya' amono' aku,
a'a inān subay binalosan min pitumpū' maka pitu'."

Si Sēt maka anakna si Enos

25 Jari maghulid isab si Adam maka h'ndana, ati kabuwanan na isab
sigā anak l'lla. Yuk si Hawa, "Itiya' aku pinasuku'an anak l'lla e' Tuhan,
pangangganti' ma si Habil ya bay binono' e' si Kabil." Sakali niōnan e'na
Sēt.†
26 Na, si Sēt taga-anak l'lla ōnna si Enos. Masa si Enos e', ya na masa
panagna'an manusiya' anabbut ōn Yawe‡ pagtuhanan sigām.

5

Kapanubu'an si Mbo' Adam

1 Ya na itu salsila panugsugan si Adam. Ma waktu pamapanjari Tuhan
ma manusiya' bay sigām pina'anggil ma iya.
2 Pinapanjari sigām e'na d'nda maka l'lla. Binarakatan sigām e'na ati
manusiya' ya pangōnna ma sigām.
3 Na, pagabut dahatus maka t'llumpū' tahun umul si Adam, aniya' anakna
l'lla an'ppu iya, ōnna si Sēt.
4 Aubus pa'in min bay panganak ma si Sēt, aniya' gi' walu' hatus tahun
umul si Adam, maka aniya' gi' anakna d'nda-l'lla.
5 Manjari pagabut siyam hatus maka t'llumpū' tahun umul si Adam,
awapat* na iya.

---

§ **4:16 4:16** Ya kabtangan Nōd itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'magsampig-manampig.'
* **4:21 4:21** Suling: 'flute' bang ma bahasa Ingglis. Gitara: Gitara sigām ma masa ina'an-i niōnan 'harp' ma bahasa Ingglis. † **4:25 4:25** Ya ōn Sēt itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'pinasuku'an.'
‡ **4:26 4:26** Si Yawe, ya dī ōn Tuhan. * **5:5 5:5** Awapat: hatina 'amatay', kabtangan tinōp ma a'a bangsahan.

6 Na si Sēt isab, dahatus pa'in maka limantahun umulna, aniya' anakna
l'lla, ōnna si Enos.
7 Aubus pa'in min bay panganak ma si Enos e', aniya' gi' walu' hatus
maka pituntahun umul si Sēt, maka aniya' gi' anakna d'nda-l'lla.
8 Jari pagabut siyam hatus maka sangpū' maka duwantahun umul si Sēt,
amatay na iya.
9 Na, si Enos isab, pagabut siyampū' tahun umulna, taga-anak iya l'lla,
ōnna si Kenan.
10 Aubus pa'in min bay panganak ma si Kenan, aniya' gi' walu' hatus
maka sangpū' maka limantahun umul si Enos, maka aniya' lagi' anakna
d'nda-l'lla.
11 Na, pagabut siyam hatus maka limantahun umul si Enos, amatay na
iya.
12 Si Kenan isab, pagabut umulna pitumpū' tahun, aniya' anakna l'lla,
ōnna si Mahalalel.
13 Aubus pa'in min bay panganak ma si Mahalalel, aniya' gi' walu' hatus
maka mpatpū' tahun umul si Kenan, maka aniya' lagi' anakna d'nda-l'lla.
14 Jari pagabut siyam hatus maka sangpū' tahun umul si Kenan, amatay
na iya.
15 Si Mahalalel isab, pagabut nnompū' maka limantahun umulna, taga-
anak iya l'lla, ōnna si Jared.
16 Aubus pa'in min bay panganak ma si Jared e', aniya' gi' walu' hatus
maka t'llumpū' tahun umul si Mahalalel, maka aniya' lagi' anakna d'nda-
l'lla.
17 Jarina, pagabut walu' hatus maka siyampū' maka limantahun umul si
Mahalalel, amatay na iya.
18 Na, si Jared isab, pagabut dahatus maka nnompū' maka duwantahun
umulna, aniya' anakna l'lla, ōnna si Idris.
19 Manjari aubus pa'in min bay panganak ma si Idris, aniya' gi' walu'
hatus tahun umul si Jared, maka aniya' lagi' anakna d'nda-l'lla.
20 Manjari pagabut siyam hatus maka nnompū' maka duwantahun umul
si Jared, amatay na iya.
21 Si Idris isab, pagabut umulna nnompū' maka limantahun, taga-anak
iya l'lla, ōnna si Mitusala.
22-24 Puwas e', ma deyom t'llu hatus tahun, magda'atay si Idris maka
Tuhan. Aniya' gi' isab saga anakna d'nda-l'lla. Sakali itu, ta'abut pa'in t'llu
hatus maka nnompū' maka limantahun umulna, palanyap sadja iya pagka
niā' e' Tuhan.
25 Na si Mitusala isab, pagabut umulna dahatus maka walumpū' maka
pituntahun, taga-anak iya l'lla, ōnna si Lamek.
26 Aubus pa'in min bay panganak ma si Lamek, aniya' gi' pitu' hatus maka
walumpū' maka duwantahun umul si Mitusala, maka taga-anak lagi' iya
d'nda-l'lla.
27 Jari ta'abut pa'in siyam hatus maka nnompū' maka siyam tahun umul
si Mitusala, amatay na iya.
28 Si Lamek isab, pagabut umulna dahatus maka walumpū' maka
duwantahun, taga-anak iya l'lla.
29 Ya pangōnna ma iya Nū ati aniya' pagkallam si Lamek ma pasalna.
“Onde' itu,” yukna, “amowa kahāpan du luwas min tana' ya bay
sinapdahan e' PANGHŪˈ,† jari kabuwanan kitam pahalian min hulas-
sangsā'tam.”

---

† **5:29 5:29 PANGHŪˈ : hatina ‘Yawe’, ya dī ōn Tuhan.**

30 Aubus pa'in min bay panganak ma si Nū, aniya' gi' lima hatus maka
siyampū' maka limantahun umul si Lamek, maka aniya' gi' anakna d'nda-
l'lla.
31 Manjari pagabut pitu' hatus maka pitumpū' maka pituntahun umul si
Lamek, amatay na iya.
32 Na, in si Nū itu, aniya' na lima hatus tahun umulna bo' yampa iya
taga-anak. Manjari t'llu anakna l'lla, ya na si Sēm, si Hām maka si Japet.

6

Nilatapan Katibu'ukan Dunya

1 Manjari itu, salta' angaheka na bangsa manusiya' ma deyom dunya,
aniya' isab anak sigām budjang.
2 Ta'nda' pa'in saga budjang itu e' kal'llahan ya ngga'i ka a'a dunya, na,
kalingkatan sigām. Jari sasuku budjang kinabaya'an e' saga l'lla inān,
ningā' h'nda e' sigām.*
3 Manjari angallam PANGHŪ'-Yawe, yukna, "Mbal na pataptap Rū-ku ma
saga manusiya' itu, subay sigām buwananku ganta'an. Mbal na pinalabi
umul sigām min dahatus maka duwampū' tahun."
4 Na, ma waktu he'-i sampay ma tahun damuli gi' minnē', aniya' maitu
ma dunya saga a'a kosogan maka alanjang, ya niōnan bangsa Nipilim.
Aesog sigām maka abantug ma kalahat-lahatan. Panubu' asal sigām min
saga l'lla ngga'i ka a'a dunya ya bay makah'nda budjang a'a dunya.
5 Na, in binangsa manusiya' ma dunya itu ta'nda' e' PANGHŪ' ap'nno' e'
dusa maka ala'at lullun hona'-hona' sigām.
6 Pag'nda'na, magkarukka'an iya ati magsusun na ma pasal pamapanja-
rina manusiya' maitu ma dunya.
7 Angkan angallam PANGHŪ', yukna, "Pahalamku na binangsa
manusiya' ya bay papanjariku. Pahalamku sigām sampay ba'anan sattuwa
maka hayop, pahalamku isab ai-ai maglelehan maka manuk-manuk
magleyangan. Sababna magsusun to'ongan aku ma bay papanjariku."
8 Daipara pag'nda' PANGHŪ' ma si Nū, kasulutan iya.

Si Nabi Nū

9-10 Ya itu salsila panugsugan si Nū. T'llu du anakna l'lla, ya si Sēm,
si Hām maka si Japet. Luwal si Nū halam dusahan ma waktu he'-i,
magda'atay isab iya maka Tuhan.
11 Malaingkan saga pagkahina manusiya' kumarukan kala'atan sigām ma
matahan Tuhan. Ap'nno' deyom dunya e' kajahulaka'an sigām.
12 Angkan ta'nda' e' Tuhan in dunya itu alumu' na ma sabab kasabulan
ya nihinang e' saga manusiya' kamemon.
13 Manjari magkallam Tuhan ma si Nū, yukna, "Pahalamku na saga
manusiya' kamemon ma sabab kajahulaka'an sigām maingga-maingga ma
dunya. Pagmulka'anku na sigām kamemon, maka lubuku isab sampay
baran dunya.
14 Na, angahinang na ka adjung† ma ka'am," yukna ma si Nū. "Subay
kayu apagon ya pangahinangnu. Hinangin saga bilik ma deyom, bo'
kitlanun lullun deyom-luwasanna.

---

* **6:2 6:2** Kal'llahan ya ngga'i ka a'a dunya: bang ma bahasa Hibrani 'saga anak Tuhan'. Mbal kita makatantu bang ai hatina, sagō' makajari bang sinalin ni 'l'lla ngga'i ka a'a dunya.' Makajari isab 'saga panubu' si Sēt, ya ahāp kasuddahanna.' Maka kabudjangan itu, ya na panubu' si Kabil anak si Adam ala'at kasuddahanna. † **6:14 6:14** Adjung: ginis pameya'an ma tahik bay awal.

15 Ya sukuranna subay buwattitu: taha'na pitumpū' maka limand'ppa,
luhana sangpū' maka duwand'ppa maka tonga', maka langkawna subay
pitund'ppa maka tonga'.
16 Hinangin olangan duwa h'kka langana ma llot diyata' dinding maka
bihing atop. Hinangin t'llu angkap, angkap deyo', angkap t'ngnga' maka
angkap diyata'. Hinangin isab dakayu' lawang ma bihingna.
17 Hatiun pahāp," yuk Tuhan. "Itiya' na aku song amaniya' latap
ma kaluha'an dunya itu pamahalamku kamemon indaginis, sasuku taga-
napas. Manjari kamemon ai-ai ma dunya itu amatay du.
18 Malaingkan pat'nna'anta ka paljanji'an, in ka'am magtai'anak sampay
ayuwannu d'nda pariyata' du ni adjung ya hinangnu ilu.
19-20 Subay duwa'nu isab min ba'anan ai-ai taga-napas bo' pinakallum
sambeya' maka ka'am. Patimuk du ni ka'am kamemon ginisan manuk-
manuk, kamemon ginisan sattuwa maka hayop, sampay ginisan ai-ai
maglelehan ma tana'. Magbeya' du sigām duwa-ruwa maglimbang.
21 Bowahun isab takakan indaginis. Tau'un pagkakanbi maka pagkakan
saga sattuwa maka hayop maka kamanuk-manukan."
22 Manjari bineya' e' si Nū kamemon bay panoho'an Tuhan ma iya.

7

1 Na, aubus pa'in nihinang adjung e', magsuwala PANGHŪ'-Yawe ma si
Nū, yukna, "Pariyata' na kam magtai'anak, sabab hal ka'a ya ta'nda'ku
halam dusahan ma kaluha'an dunya.
2 Pasambeya'un ma ka'am kamemon ginisan hayop halal, pitu' l'lla pitu'
d'nda ma ginis-ginisanna. Bang sattuwa ya mbal tahalal, duwa-ruwa sadja
ya niruwa', dakayu' l'lla dakayu' d'nda maglimbang.
3 Damikiyanna du isab ginisan manuk-manuk, pitu' l'lla pitu' d'nda
ma ginis-ginisanna. Hinangun buwattilu supaya aniya' anatas allum
min ginisan binangsa ai-ai kamemon bo' angaheka du pa'in pabalik ma
kaluha'an dunya.
4 Pitung'llaw minnitu patumbukku ulan alandos ma deyom mpatpū'
ng'llaw, mpatpū' bahangi. Jari pahalamku na kamemon taga-napas ya bay
papanjariku."
5 Na, bineya' e' si Nū kamemon bay panoho'an PANGHŪ' ma iya.
6 Ta'abut pa'in kapangalatap dunya, aniya' na nnom hatus tahun umul si
Nū.
7 In iya maka anak-h'ndana sampay ayuwanna d'nda bay pariyata' ni
adjung bo' mbal ta'abut e' latap.
8-9 Manjari patimuk ni si Nū kamemon ginisan hayop maka sattuwa,
halal maka ngga'i ka halal, sampay saga manuk-manuk maka kamemon
maglelehan ma kuwit tana', duwa-ruwa maglimbang. Pariyata' na
kamemon ni deyom adjung e' buwat bay panoho'an Tuhan ma si Nū.
10 Sakali itu, ta'abut pa'in pitung'llaw minnē', yampa patumbuk ulan.
11 Pagabut pa'in nnom hatus tahun si Nū, bulan karuwana, sangpū' maka
pitu' kasobangan ma tahun ina'an, abustak kamemon tuburan bohe' ya
asal ma deyom tana'. Taukab isab taplok langit bo' patumbuk ulan alandos.
12 Halam aniya' hondonganna ma deyom mpatpū' bahangi.
13 Ma llaw katagna' ulan inān, ina'an asal disi Nū ma deyom adjung, iya
maka h'ndana sampay saga anakna t'llungan si Sēm, si Hām maka si Japet
sampay h'nda sigām.

14 Tabeya' isab ma sigām kamemon ginisan sattuwa maka hayop aheya-
ariki', sattuwa talun maka hayop ni'ipat, sampay saga maglelehan ma tana'.
Tabeya' isab kamemon ginisan manuk-manuk maka ai-ai magleyangan.
15 Manjari aniya' patipun ni si Nū l'lla maka d'nda maglimbang min
binangsa kaginisan kamemon sasuku taga-napas, pinariyata' ni adjung.
16 Ya na ina'an panoho'an Tuhan asal ma si Nū inān. Na, mahē' pa'in
sigām kamemon ma deyom adjung, magtūy sigām tinambolan lawang e'
PANGHŪ'-Yawe.
17 Ma deyom mpatpū' bahangi pasōng na pa'in latap e', pasōng palalom
bohe', sampay pagūng na adjung e'.
18 Pasōng palalom bohe' sampay talaran na adjung.
19 Palalom na pa'in bo' palalom bohe', sampay aletop na kamemon saga
kabūd-būran.
20 Palalom na pa'in bohe' sampay pa'abut saga mpat d'ppa lalomna min
diyata' saga pussuk būd.
21 Manjari maglembohan to'ongan sasuku bay taga-napas ma dunya,
ba'anan kamanuk-manukan, kasattuwahan talun, kahayop-hayopan maka
ai-ai maglelehan ma tana'. Magpatayan kamemon sampay binangsa
manusiya'.
22 Kamemon ai-ai bay taga-napas ma gintana'an wa'i magpatayan lullun.
23 Alaglag sasuku taga-napas kamemon, saga manusiya', kasattuwahan,
kamanuk-manukan maka saga ai-ai maglelehan ma kuwit tana'. Ya du
takapin allum si Nū maka saga kamemon bay ameya' ma iya ma deyom
adjung.
24 Na, in latap inān halam bay pakō' ma deyom dahatus maka limampū'
bahangi.

8

Pakō' na Latap

1 Malaingkan nientom e' Tuhan disi Nū sampay saga sattuwa maka hayop
ya ma deyom adjung, ati aniya' baliyu akosog pinatiyup e' Tuhan, manjari
pakulang bohe' he'.
2 Tinambol pabīng e' Tuhan saga bohe' bay min deyom tana' maka bohe'
min langit bo' pahondong na angulan.
3 In bohe' latap-i pakō'-kō' na pa'in ma deyom dahatus maka limampū'
bahangi.
4 Sakali itu, ta'abut pa'in bulan kapitu'na ma tahun e'-i, sangpū' maka
pitu' kasobangan, yamboho' sumanglad* adjung e' pehē' ni dakayu' būd
ma jadjahan Ararat.†
5 Pakō'-kō' na pa'in bohe' sampay ni panagna'an bulan ma bulan sangpū'
he', jari ta'nda'an di-na na saga pussuk kabūd-būran.
6 Na, palabay pa'in mpatpū' bahangi min bay katuwa' pussuk būd e',
niukab e' si Nū tandawan bay tahinangna ma adjung
7 bo' paleyangna dakayu' owak ni luwasan. Jari paleyang na pa'in owak
e' pi'ingga-pi'ingga sampay aniya' katoho'an pat'ppakanna.
8 Mbal at'ggol pinaleyang na isab e' si Nū dakayu' assang bo' kata'uwanna
bang pakō' na bohe' min kareyahan.

---

* **8:4 8:4** Sumanglad: 'sum'llad' bang ma Sama kasehe'an. † **8:4 8:4** Ya kabūran Ararat itu, mahē' ma lahat Turkey buwattina'an.

9 Sagō' masi aletop e' bohe', maka assang e' mbal makabāk pat'ppakanna.
Manjari paleyang pabīng ni adjung. Na niabut e' si Nū assang e' labay min
tandawan bo' pinasōd pabīng ni deyom adjung e'.
10 Angagad lagi' si Nū pitumbahangi bo' yampa paleyangna assang e'
pabīng.
11 Pagkohap pa'in, na, ilu na assang pabalik ni iya, ananga' dahun kayu
jaitun baha'u bay k'ttu'na. Minnē' kinata'uwan agtūy e' si Nū ya bohe' latap
pakō' na.
12 Angagad gi' iya pitumbahangi bo' yampa paleyangna assang e' pabīng.
Jari ma l'ngngan itu halam na makabīng ni adjung.
13 Ta'abut pa'in nnom hatus maka dantahun umul si Nū, bo' sahali bulan
ma bulan dakayu' ma tahun e'-i, pakō' na latap. Manjari nila'anan e' si Nū
sapaw adjung e'. Ang'nda' iya paluwas ati ta'nda'na atoho'-toho' na kuwit
tana'.
14 Ta'abut pa'in ni t'llu kamatayan bulan ma bulan karuwana, atoho' na
to'ongan.
15 Manjari magkallam Tuhan ma si Nū, yukna,
16 “Pareyo' na kam magtai'anak maka saga ayuwannu.
17 Pareyo'un isab ma ka'am saga kamanuk-manukan kamemon maka
kahayop-hayopan, maka ai-ai maglelehan ma tana', supaya anganak
paheka ma kaluha'an dunya itu.”
18 Manjari magdeyo'an na si Nū maka anak-h'ndana sampay ayuwanna.
19 Pareyo' du isab saga kahayop-hayopan maka saga kamanuk-manukan
sampay ai-ai maglelehan ma tana'. Pareyo' sigām daginis maka daginis.
20 Manjari amangkat batu si Nū nihinang pagkukulbanan ni PANGHŪ'-
Yawe. Pagubus, angā' iya hayop maka manuk-manuk halal daginis maka
daginis. Sinumbali' e'na bo' yampa tinunu' ma pagkukulbanan.
21 Kasulutan PANGHŪ' ma hamut kukulbanan inān, manjari yukna ma
deyom atayna, “Mbal na pagmulka'anku pabalik dunya itu ma sababan
manusiya', minsan ala'at asal hona'-hona' sigām sangay min kanahut
sampay ni kaheya sigām. Mbal na paka'atku pabīng kamemon ya sasuku
taga-napas buwat bay hinangku itu.
22 Sat'ggol anatas dunya itu,
sat'ggol isab mags'lle'-s'lle' musim maka waktu,
musim pagtanom maka musim pagani,
waktu haggut maka waktu pasu',
pang'llaw maka pangulan,
llaw maka sangom.”

9

Paljanji'an Tuhan maka si Nū

1 Manjari si Nū maka saga anakna l'lla binarakatan na e' Tuhan.
Magkallam iya ma sigām, yukna, “Anganak kam paheka supaya ap'nno'
e'bi kaluha'an dunya ilu.
2 Ka'am ilu kinatāwan du e' kamemon sattuwa maka hayop, manuk-
manuk maka ai-ai maglelehan ma tana', sampay saga daing. Buwananta
kam kapatut magdūl-baya' ma sigām.
3 Manjari takakanbi na ai-ai taga-napas ilu. Ma waktu dahū inān,
tinanom ya bay pamuwanku ma ka'am, sagō' buwattitu pamuwanku na
kamemon.

4 “Saguwā' aniya' pangalānganku ma ka'am subay mbal kakanbi, ya na
sumbali'an halam tapaluwas laha'na, sabab laha' ya pameya'an nyawa.
5 Damikiyanna laha'bi manusiya', pameya'an nyawa isab angkan subay
tinungbasan to'ongan. Sai-sai a'a amahuddud laha' pagkahina manusiya'
sampay amatay, tungbasanku du. Minsan sattuwa, bang aniya' amapatay
ma manusiya', subay du papatayku.
6 Sabab aku ya bay amapanjari manusiya' pina'anggil ni aku,
angkan na bang aniya' a'a amahuddud laha' pagkahina,
binalosan du a'a inān, pinahuddud isab laha'na e' pagkahina
manusiya'.
7 Na, ka'am ilu subay anganak paheka supaya asaplag kaluha'an dunya e'
saga panubu'bi magsuring-magsaingsing.”
8 Manjari itu magkallam isab Tuhan ma si Nū maka saga anakna l'lla,
yukna,
9 “Itiya' aku amat'nna' paljanji'anku ma ka'am sampay ma saga
panubu'bi magpangkat-mamangkat.
10 Ya du ai-ai taga-napas kamemon ya bay tabeya' ma ka'am ma adjung
e', talapay du isab pinat'nna'an paljanji'an, ai-na ka manuk-manuk, ai-na
ka hayop, ai-na ka sattuwa.
11 Ya na itu pagkallamku pasal paljanji'anku ma ka'am: tinagna'an
minnitu in dunya itu mbal na taluwa' latap pabalik, maka ai-ai taga-napas
kamemon mbal du alaglag e' latap.
12 Aniya' isab tanda' palsaksi'an pat'nna'ku ma ka'am magtubu'-manubu'
sampay ma sasuku taga-napas kamemon.
13 Pat'nna'ku biradaliku* ma kagabunan, bo' aniya' paltanda'an pamaen-
tom saga manusiya' ma pasal paljanji'anku ma kamemon ya ma dunya.
14 Bang pa'andomku lahat bo' aniya' biradali patuwa' min deyom andom,
15 entomku du paljanji'anku ma ka'am saga manusiya' sampay ma
kamemon taga-napas mailu ma dunya. Janji'anta kam, halam na aniya'
latap makalaglag pabīng.”
16 Yuk Tuhan isab, “Bang patuwa' biradali ma kagabunan sumiyan-
sumiyan, nda'ku maka entomku paljanji'anku ma ai-ai taga-napas ma
babaw dunya, paljanji'an anatas ni kasaumulan.”
17 Buwattē' pagkallam Tuhan ma si Nū, yukna, “Ya na ina'an tanda' sin
paljanji'an ya tahinangku ma sasuku taga-napas mailu ma dunya.”

Si Nabi Nū maka saga Anakna

18 Na, saga anak si Nū ya bay sehe'na ma adjung e', ya na disi Sēm, si
Hām maka si Japet. (Si Hām ya mma' si Kana'an.)
19 In anak si Nū kat'llungan itu, ya na pang'mbo'an ma kamemon
manusiya' ya pasaplag ma kaluha'an dunya.
20 Na si Nū itu a'a maghuhuma asal, jari anagna' iya magtanom anggul.†
21 Manjari itu, aniya' inuman makalango nihinang e' si Nū min bohe'
anggul e'. Paginumna, nilango iya ati ahurusan di-na saga s'mmekna. Ati
pabahak iya anantang ma deyom tolda ya pagluma'anna.
22 Mahē' pa'in iya pabahak, makasōd pehē' anakna si Hām, ya mma' si
Kana'an. Manjari tapandang e'na harapan mma'na. Pagpandangna itu,
magtūy iya paluwas anuli-nulihan saga danakanna

---

* **9:13 9:13** Biradali: ‘salindugu’’ atawa ‘bāngaw’ bang ma kasehe'an. † **9:20 9:20** Anggul: ‘grape’ bang ma bahasa Ingglis. Buwa'na ahāp kinakan, bohe'na ahāp ni'inum. Nihinang binu-anggul isab.

23 si Sēm maka si Japet. Sigā duwangan itu bay angā' s'mmek magtūy.
Pinasablay ma baha sigā bo' yampa pasōd dahū bukut anambunan mma'
sigā. Halam sigā palingi' bo' mbal ta'nda' kaiya'anna.
24 Na, pagsayu si Nū min bay kalangona, bo' kata'uwanna bay hinang
anakna kasiyalihan ma iya,
25 magtūy pabukaganna. Yukna,
"Si Kana'an itu t'kkahan sukna'.
Tahinang iya ata ma deyo'an saga danakanna."
26 Ah'lling isab si Nū,
"Pudjiku PANGHŪ' ya pagtuhanan si Sēm!
Bang pa'in pa'ata ni iya si Kana'an sampay panubu'na.
27 Si Japet isab, bang pa'in angaluha paglahatan saga panubu'na.
Bang pa'in sigām palamud sangkahāpan ma saga panubu' si Sēm.
Bang pa'in isab pa'ata ni sigām si Kana'an maka panubu'na."
28 Na, damuli pa'in min latap e' aniya' gi' t'llu hatus maka limampū' tahun
kallum si Nū.
29 Ta'abut pa'in siyam hatus maka limampū' tahun umulna, awapat na
iya.

10

1 Ya na itu salsila panugsugan si Sēm, si Hām maka si Japet, ya anak si
Nū. Aniya' na anak sigām puwas bay min latap.

Kapanubu'an si Japet

2 Na, ya na itu saga anak si Japet l'lla, maka ōn bangsa isab ya patubu'
min sigām: si Gomer, si Magog, si Maday, si Jaban, si Tubal, si Mesek maka
si Tiras.
3 Tubu'an si Gomer ya na saga a'a Askenas, a'a Ripat maka a'a Togarma.
4 Tubu'an si Jaban ya na saga a'a Elisa, Tarsis, Kīt, maka Rodan.
5 Manjari tubu'an si Jaban tahinang saga bangsa ya maglahat ma bihing
tahik maka ma kapū'-pū'an. Kaniya-kaniya sigām magsaddī-saddī lahat
maka bahasa sigām.

Kapanubu'an si Hām

6 Na, ya na itu saga anak si Hām l'lla, maka ōn bangsa isab ya patubu'
min sigām: si Kūs, si Misil, si Pūt maka si Kana'an.
7 Tubu'an si Kūs, ya na saga a'a Seba, Habila, Sabta, Ra'ama maka
Sabteka. Tubu'an si Ra'ama isab ya na saga a'a Seba maka Dedan.
8 Aniya' isab anak si Kūs dakayu', ōnna si Nimrud. In si Nimrud itu dahū
min a'a kamemon akosog angagaw lahat maitu ma dunya.
9 Abantug isab iya ma sabab kosogna magpana' sattuwa. Angkan na
pinagbahasa h'lling itu, "Bang pa'in ka pasali' ni si Nimrud ya akosog
magpapana' ma sabab tabang min PANGHŪ'-Yawe."
10 Na, ya tagna'an da'ira* pinagbaya'an e' si Nimrud itu, ya na Babilon,
Erek, Akkad maka Kalne, ya bay mahē' ma lahat Babilon.
11 Pinaluha isab pagnakura'na sampay ni lahat Assiriya ati mahē' iya
amahinang da'ira Niniba maka Rehobot-Ēl maka Kala.
12 Bay pahinangna isab da'ira Resen ma tonga'an Niniba maka Kala, ya
da'ira aheya ōnna.
13 Manjari panubu' si Misil isab, ya na saga a'a Lūd, Anam, Lehab, Naptu,

* **10:10 10:10** Da'ira: 'lungsud' bang ma Sama kasehe'an.

14 Patrus, Kaslu maka Kiriti. A'a Kiriti† itu ya na paluwasan bangsa
Pilistin.
15 Si Kana'an taga-anak l'lla, si Sidun ya siyaka, bo' pasunu' si Hīt.
16 Si Kana'an isab ya pang'mbo'an saga a'a Jibus, Amor. Gilgas,
17 Hīb, Arka, Sīn,
18 Arbad, Semar maka Hamat. Pasaplag asal saga bangsa paltubu'an si
Kana'an itu,
19 min lahat Sidun sampay ta'abut lahat Gerar ya ma kasekotan lahat
Gasa. Pasampay isab sigām tudju ni lahat Sodom, Gomora, Adma maka
Seboyim, ya ma kasekotan lahat Lasa.
20 Na, ya du ilu saga panubu' si Hām ya tahinang palbangsa-bangsahan.
Kaniya-kaniya sigām magsaddī-saddī lahat maka bahasa.

Kapanubu'an si Sēm

21 Na, si Sēm isab, siyaka si Japet, ya na pang'mbo'an si Eber sampay
panubu'na kamemon.
22 Saga anak si Sēm l'lla ya na si Elam, si Assur, si Alpaksad, si Lūd maka
si Aram.
23 Saga panubu' si Aram ya na saga a'a Ūs, Hūl, Geter maka Mesek.
24 Manjari si Alpaksad ya mma' si Sela, bo' si Sela ya mma' si Eber.
25 Si Eber itu duwa anakna l'lla. Ya pangōn ma anakna dangan inān
si Peleg‡ sabab binangsa manusiya' bay abahagi' ma deyom masana. Si
Joktan ya danakan si Peleg.
26 Manjari ya panubu' si Joktan ya na saga a'a Almodad, Selep,
Hasamabet, Jera,
27 Hadoram, Usal, Dikla,
28 Obal, Abimail, Seba,
29 Opir, Habila, maka Jobab. Panubu' si Joktan asal sigām kamemon itu.
30 Ya paglahatan sigām ma lahat Mesa sampay ta'abut lahat Separ, ya
lahat kabūd-būran tampal ni sobangan.
31 Ya na ina'an saga panubu' si Sēm. Kaniya-kaniya sigām magsaddī-
saddī lahat maka bahasa.
32 Na, panubu' si Nū saga a'a kamemon ya tasabbut inān, kaniya-kaniya
sigām magsaddī-saddī panugsugan. Lāgi, damuli pa'in min latap, pasaplag
ma dunya saga kabangsa-bangsahan kamemon, luwas min panganak si
Nū.

11

Luma' Landu' Alanga ma Lahat Babilon

1 Na, ma masa awal e' dakayu' du bahasa pah'lling saga manusiya'
kamemon ma sakalingkal dunya.
2 Maglatun-latun na pa'in sigām ma lahat sobangan sampay ta'abut e'
sigām karatagan aluha ma lahat Babilon.
3 Maina'an pa'in, magisun-isun sigām, yuk-i, "Sūng kitam angahinang
tisa'* paheka, tinapa ma api bo' patuwas." Ngga'i ka batu ya ginuna e'
sigām pangahinang luma' sagō' tisa' pinagpikit maka kitlan.
4 Yuk sigām isab, "Gom na kitam maghinang da'ira taga-luma' pa-
mantawan. Pamantawan itu subay alangkaw to'ongan sa'agon-agon
maka'abut langit. Manjari abantug kitam, maka mbal tapulak-palik ni
mpat pidju alam."

---

† **10:14 10:14** A'a Kiriti: atawa a'a Kaslu. ‡ **10:25 10:25** Ya ōn Peleg itu, hatina bang ma bahasa Hibrani 'abahagi''. * **11:3 11:3** Tisa': sali' haloblāk, sagō' tana' ya pangahinang iya.

5 Manjari pareyo' PANGHŪˈ-Yawe pina'an ang'nda' da'ira maka luma'
pamantawan ya nihinang e' saga a'a inān.
6 “Na,” yukna, “Dabangsa asal manusiya' itu kamemon, maka bahasa
sigām dakayu' du isab, ya angkan sigām makarapat angahinang da'ira
buwattitu. Tagna'anna sadja ko' itu, gana-gana angahinang du sigām ai-ai
kamaksuran sigām.
7 Gom gi' kita patulun pehē' amapaglamud-lamugay bahasa sigām
pakaniya-kaniya supaya sigām mbal maghati-hiyatihi dansehe'an.”
8 Manjari kinanat-kanat e' PANGHŪˈ saga manusiya' kamemon ni mpat
pidju alam ati pahali sigām maghinang da'ira he'.
9 Ya he' sababna angkan lahat inān niōnan Babel† sabab ya ina'an lahat
paglamud-lamugayan bahasa saga manusiya', lahat isab pagkanat-kanatan
sigām e' PANGHŪˈ ni kalahat-lahatan ma mpat pidju alam.

Kapanubu'an si Sēm

10 Na, balikta salsila panugsugan si Sēm. Duwantahun palabay min bay
latap ma dunya, bo' dahatus tahun na umul si Sēm, aniya' anakna l'lla
ōnna si Alpaksad.
11 Palabay pa'in min bay kapaganak ma si Alpaksad aniya' gi' lima hatus
tahun umul si Sēm, maka aniya' lagi' anakna d'nda-l'lla bo' yampa iya
amatay.
12 Na si Alpaksad isab, pagabut t'llumpū' maka limantahun umulna,
aniya' anakna l'lla ōnna si Sela.
13 Palabay pa'in min kapaganak ma si Sela, aniya' gi' mpat hatus maka
t'lluntahun umul si Alpaksad, maka aniya' lagi' anakna d'nda-l'lla bo'
yampa iya amatay.
14 Na si Sela isab, pagabut t'llumpū' tahun umulna, aniya' anakna l'lla
ōnna si Eber.
15 Puwas e', aniya' gi' mpat hatus maka t'lluntahun umul si Sela, maka
aniya' lagi' anakna d'nda-l'lla bo' yampa iya amatay.
16 Na si Eber isab, pagabut t'llumpū' maka mpat tahun umulna, taga-anak
iya l'lla ōnna si Peleg.
17 Palabay pa'in min bay kapaganak ma si Peleg, aniya' gi' mpat hatus
maka t'llumpū' tahun umul si Eber maka aniya' lagi' anakna d'nda-l'lla bo'
yampa iya amatay.
18 Na si Peleg isab, pagabut t'llumpū' tahun umulna, taga-anak iya l'lla
ōnna si Riyu.
19 Palabay pa'in min bay kapaganak ma si Riyu, aniya' gi' duwa hatus
maka siyam tahun umul si Peleg, maka aniya' lagi' anakna d'nda-l'lla bo'
yampa iya amatay.
20 Na si Riyu isab, ta'abut pa'in umulna t'llumpū' maka duwantahun,
taga-anak iya l'lla ōnna si Serog.
21 Palabay pa'in min bay kapaganak ma si Serog, aniya' gi' duwa hatus
maka pituntahun umul si Riyu. Taga-anak lagi' iya d'nda-l'lla bo' yampa
iya amatay.
22 Na, ta'abut pa'in t'llumpū' tahun umul si Serog, aniya' anakna l'lla ōnna
si Nahor.
23 Palabay pa'in min bay kapaganak ma si Nahor, aniya' gi' duwa hatus
tahun umul si Serog. Taga-anak lagi' iya d'nda-l'lla bo' yampa iya amatay.

---

† **11:9 11:9** Babel: atawa Babilon. Ya ōn Babel itu pa'anggil ni dakayu' kabtangan bahasa Hibrani, hatina ‘lamud-lamugay.’

24 Na si Nahor isab, ta'abut pa'in umulna duwampū' maka siyam tahun,
aniya' anakna l'lla ōnna si Tera.
25 Manjari min bay kapaganak ma si Tera, aniya' gi' dahatus maka
sangpū' maka siyam tahun umul si Nahor. Taga-anak gi' iya d'nda-l'lla
bo' yampa iya amatay.
26 Na si Tera itu, pitumpū' tahun umulna bo' yampa iya taga-anak. Si
Ibram ya anakna siyaka, bo' pasunu' si Nahor, bo' si Haran ya kasiyalihan.

Kapanubu'an si Tera

27 Na, ya na itu salsila pasal si Tera maka saga panubu'na. Si Tera itu
mma' disi Ibram, si Nahor maka si Haran. Si Haran itu aniya' anakna ōnna
si Lōt.
28 Saguwā' ma allum lagi' mma'na si Tera, amatay na si Haran ma lahat
Uru, ya lahat paglahatan bangsa Kaldiya, lahat bay kapanganakan iya asal.
29-30 Na si Ibram maka si Nahor taga-h'nda karuwangan. Si Saray ya
h'nda si Ibram, sagō' halam aniya' anak sigā sabab si Saray mbal to'ongan
maka'anak. Si Milka anak si Haran ya h'nda si Nahor. Aniya' danakan si
Milka niōnan si Iska.
31 Manjari magla'anan na disi Tera min Uru ya bay paglahatan bangsa
Kaldiya. Tabeya' ma iya anakna si Ibram maka mpuna si Lōt anak si Haran.
Tabeya' isab ayuwanna si Saray h'nda si Ibram. Ya tinudju e' sigām lahat
Kana'an sagō' at'kka pa'in sigām ni da'ira Haran, mahē' sigām maglahat.
32 Na, kat'ddasan sigām ma Haran sampay amatay na si Tera, duwa hatus
maka limantahun umulna.

12

Panoho'an Tuhan ma si Ibram

1 Na aniya' palman PANGHŪ'-Yawe ma si Ibram, yukna, "Ala'an ka min
lahatnu luggiya' ilu. Ala'an ka min saga lūng-kampungnu maka min
okoman mma'nu bo' ka pehē' ni lahat dakayu' ya pa'nda'anku ni ka'a ma
sinosōng.
2 Hinangta ka po'onan bangsa aheya maka abantug.
Buwananta ka kahāpan maka pabantugku ōnnu.
Saga pagkahinu manusiya' isab kabuwanan kahāpan ma sababnu.
3 Sasuku anabbut ōnnu ni kahāpan buwananku isab kahāpan.
Sasuku anabbut ōnnu ni kala'atan pagmulka'anku du.
Manjari saga kabangsa-bangsahan kamemon maitu ma dunya pinasuku'an
kahāpan ma sababnu."
4 Sakali ta'abut pa'in pitumpū' maka limantahun umul si Ibram, ala'an
iya min lahatna Haran tudju ni lahat Kana'an, buwat bay panoho'an
PANGHŪ' ma iya. Ameya' isab si Lōt.
5 Manjari ya binowa e' si Ibram h'ndana si Saray, kamanakanna si Lōt,
sampay saga ata bay b'llina ma lahat Haran. Binowa isab pangalta'na
kamemon bay tausahana mahē'.
6 Na pagt'kka sigām ni lahat Kana'an, nilanjalan na pa'in l'ngngan sigām
sampay ta'abut kayu pagduwa'ahan ma More, ma tongod lahat Sekem.
(Kabangsa-bangsahan Kana'an ya tag-lahat ma masa inān.)
7 Manjari magpa'nda' PANGHŪ' ma si Ibram bo' magkallam ma iya,
yukna, "Ma sinosōng pamuwanku lahat Kana'an itu ma saga panubu'nu."
Magtūy si Ibram angahinang tambak batu panukbalanna kulban tudju ni
PANGHŪ', ya bay magpa'nda' ma iya.

8 Puwas e' palanjal iya tudju ni kabūran ma jadjahan Betel tampal ni
sobangan. Mahē' iya pahanti' ma tonga'an kauman Betel maka kauman
Ayi. Aniya' isab panukbalan kulban tahinangna maina'an pagsumbahanna
ni PANGHŪ'.
9 Puwas e' pauntas na si Ibram tudju ni lahat Negeb.

Si Ibram maka si Saray ma Lahat Misil

10 Na aniya' gotom maina'an ma lahat Kana'an, asigpit to'ongan, angkan
palūd disi Ibram ni lahat Misil bo' pahanti' mahē'.
11 Manjari itu, song pa'in sigām at'kka ni lahat Misil, ah'lling si Ibram ma
h'ndana si Saray, yukna, "Saray, ka'a ilu ahāp d'nda.
12 Bang ka ganta' ta'nda' e' saga a'a Misil, kinata'uwan e' sigām in ka'a
h'ndaku. Jari pinapatay aku e' sigām bo' ka'a ya pinakallum.
13 Gom na yuknu ma sigām magdanakan kita, supaya aku kinahāpan e'
sigām ma sababnu. Manjari aku itu mbal ni'inay."
14 Na, pagt'kka sigām ni lahat Misil, bo' pag'nda' saga a'a maina'an ma si
Saray, b'nnal alingkat.
15 Ta'nda' pa'in iya e' saga a'a pangandolan Pira'un,* magtūy sigām
angahaka pehē' ni Pira'un-i pasal kalingkatna. Sakali binowa si Saray pehē'
ni deyom astana'.
16 Bo' si Ibram ya kinahāpan e' Pira'un ma sabab si Saray. Binuwanan
iya ba'anan bili-bili, kambing, sapi', kura' maka unta', sampay isab saga ata
d'nda-l'lla.
17 Sagō' in Pira'un pinat'kkahan saki aheya e' PANGHŪ' ma sabab
pangā'na ma si Saray. Talapay isab saga a'a kamemon ma deyomanna.
18 Angkanna pinalinganan si Ibram e' Pira'un bo' tilawna bang ai
sababna. "Angay aku putingannu?" yuk Pira'un. "Angay aku halam
pata'unu in iya h'ndanu?
19 Yuknu ma aku in si Saray ilu danakannu, angkan iya arak ta'ā'ku
h'nda. O'o, h'ndanu itu, ā! Ngā'un iya pabalik bo' kam ala'an minnitu!"
20 Manjari magpanoho'an Pira'un ma saga tendogna ma pasal disi Ibram.
Sinō' iya pinala'an ma sigām min lahat Misil, iya baranna maka h'ndana
sampay ai-aina kamemon.

13

Kapagokat si Ibram maka si Lōt

1 Manjari ala'an na disi Ibram min lahat Misil bo' pabīng ni Negeb
mahē' ma lahat Kana'an. Ameya' isab h'ndana maka pangalta'na kamemon
sampay isab kamanakanna si Lōt.
2 Magkarayahan na to'ongan si Ibram. Aheka to'ongan ba'anan kahayop-
hayopanna maka aheka isab pamulawanna indaginis.
3 Manjari palintas sigām min Negeb bo' maglatun-latun tudju ni kauman
Betel, ni bay pahanti'an sigām tagna' ma tonga'an Betel maka da'ira Ayi.
4 Asal aniya' bay maina'an pagtukbalan kulban bay tahinang e' si Ibram
ma waktu palabay. Maina'an isab iya anabbut ma ōn Yawe.
5 Na si Lōt isab, ya sehe' si Ibram maglatun-latun, aniya' anak-h'ndana
maka saga sosoho'anna. Aheka isab kahayopanna, saga kambing, bili-bili
maka sapi'.

---

* **12:15** **12:15** Ya kabtangan Pira'un itu, bahasa Misil pangangg'llal ma sasuku pinatingkō' magsultan ma kaluha'an lahat Misil ma masa he'-i. Ngga'i ka ōn pangōn sultan dangan.

6 Jari aheka sidda kahayopan sigām karuwangan, angkan mbal s'ddong
ma kaparangan lahat inān bang masi na pa'in sigām dambeya'an.
7 Ya he' sababna angkan magsasaw saga magi'ipat hayop si Ibram maka
saga a'a magipat hayop si Lōt. Masi isab aniya' saga a'a bangsa Kana'an
maka bangsa Peres maglahat maina'an ma masa disi Ibram inān.
8 Sakali si Ibram bay amowa si Lōt maggara', yukna, "Otō', dalaha' du
kita angkan aku mbal bilahi bang aniya' pagsasawan, ai-na ka ma kita,
atawa ma saga tendogta.
9 Gom kita magokat sabab aluha lahat itu. Ka'a ya amene' maingga-
maingga kabaya'annu paglahatan. Bang kabaya'annu tana' tampal ni
gibang, ma aku na tampal ni kowan. Bang kabaya'annu tana' tampal ni
kowan, ma aku na tampal ni gibang."
10 Na amantaw si Lōt ni kapantayan ma bihing sapa' Jordan tobtob ni
lahat Sowar. Pag'nda'na ma kapantayan inān, na, aheka bohe'na, buwat
lahat Eden ya bay pinaniya' e' PANGHŪ' ma awal jaman. Dahāp isab maka
lahat Misil. (Ma waktu ītu halam gi' bay minulka'an e' PANGHŪ' da'ira
Sodom maka Gomora.)
11 Manjari ya tapene' e' si Lōt palsuku'anna tana' kapantayan kamemon
ya ma bihing sapa' Jordan. Pagubus, papinda na iya pehē' tudju ni
sobangan. Na buwattē' ya kapag'bba si Ibram maka si Lōt.
12 Si Ibram ya pat'nna' maina'an ma kabūran lahat Kana'an, bo' si Lōt ya
pat'nna' ma kapantayan asekot ni da'ira Sodom. Mahē' na iya amat'ngge
tolda pagluma'an sigām.
13 Na, saga a'a Sodom itu asal jahulaka' maka lumandu'an dusa sigām ni
si Yawe.

Kapaglain disi Ibram ni Kauman Hebron

14 Makala'an pa'in si Lōt, angallam PANGHŪ'-Yawe ma si Ibram, yukna,
"Ang'nda' ka ni katilibutnu ilu.
15 Ya kaluha'an lahat ta'nda'nu ilu, pamuwanku du ma ka'a sampay ma
saga panubu'nu salama-lama.
16 Buwananta ka tubu' paheka, mbal taitung, sapantun heka gusung ma
gintana'an.
17 Na, pehē' na ka, latagun kaluha'an lahat ilu, sabab pamuwanku du ma
ka'a ma sinosōng."
18 Jari papinda si Ibram pehē' ni Hebron, ati mahē' iya maglahat ma
tongod saga kakayuhan Mamre, ya pagduwa'ahan a'a kasehe'an. Aniya'
isab pagtunu'an kulban nihinang e' si Ibram maina'an panumbahanna ni
PANGHŪ'.

14

Si Lōt Nilappas e' si Ibram

1-3 Na, ma masa he', aniya' mpat sultan magbono' maka lima pagkahi
sigām sultan. Ya itu ōn mpat sultan maka lahat bay pagnakura'an sigām:
si Amdapel sultan min lahat Babilon, si Areyok sultan min da'ira Ellasal,
si Kedollomer sultan min Elam, maka si Tidal sultan min Goyem. Aniya'
isab lima sultan saddī ya kuntara sigām: si Bera sultan min da'ira Sodom, si
Bilsa sultan min da'ira Gomora, si Sinab sultan min Adma maka si Semeber
sultan min Seboyim. Kalimana sultan min kauman Bela (hatina Sowar).
Na, lima sultan itu bay amatimuk kasundaluhan sigām ma Kapantayan-
Siddim, ya niōnan isab Tahik Ma'asin.

4 Sangpū' maka duwantahun ya t'ggol sigām ma pang'ntanan sultan
Kedollomer, sagō' ta'abut pa'in sangpū' ka t'lluntahun, anawakkal sigām
angatu ma iya.
5 Na, ta'abut pa'in sangpū' maka mpat tahun, at'kka pina'an si Kedollomel
maka saga sultan ya gapi'na. Jari tara'ug e' sigām bangsa Repa ma lahat
Asterot Karnaim, tara'ug bangsa Sūs ma lahat Hām, maka bangsa Ēm ma
Kapantayan Kiriyataim.
6 Tara'ug isab bangsa Hōr ma kabūd-būran lahat Se'er ati taturul sigām
sampay ta'abut jadjahan Elparan ya ma bihing lahat paslangan.
7 Puwas e', pabīng isab saga sundalu disi Kedollomel inān pehē' ni lahat
Kades, ya bay pinagōnan En-Mispat ma waktu tagna'. Tara'ug isab e' sigām
bangsa Amalek, ati ta'agaw kaluha'an lahat sigām. Ya du bangsa Amor ya
maglahat ma da'ira Hasason-Tamar, ka'agawan isab.
8 Na, balikta sultan lima hekana, hatina sultan min da'ira Sodom, min
Gomora, min Adma, min Seboyim maka min Bela. Bay sigām magtimuk
ma Kapantayan-Siddim magbono'
9 maka si Kedollomel sultan Elam maka saga sultan ya gapi'na. Ya na si
Tidal sultan Goyem, si Amdapel sultan ma lahat Babilon, maka si Areyok
sultan Ellasal. Hatina lima sultan min dambila', mpat isab min dambila'.
10 Aheka asal lowang ma Kapantayan-Siddim e', ap'nno' e' kitlan. Na,
maglahian pa'in sultan Sodom maka sultan Gomora min pagbono'an, aniya'
saga tendog sigām bay ahūg ni deyom lowang e', maka aniya' isab bay
makalahi pehē' ni kabūd-būran.
11 Manjari itu, anganda'ug pa'in saga sultan mpat hekana he', ta'agaw
e' sigām kamemon pangalta' maka balanja' bay ma deyom da'ira Sodom
maka da'ira Gomora. Pagubus, magla'anan sigām minnē'.
12 Tabowa isab e' sigām si Lōt kamanakan si Ibram, iya baranna sampay
alta'na kamemon, pagka da'ira Sodom ya paglahatanna.
13 Sakali itu aniya' a'a makal'ppa min pang'ntanan disi Kedollomel
amowa lapal ni si Ibram, ya bangsa Hibrani*. Ina'an iya maglahat ma
tongod kakayuhan pagduwa'ahan, ya ma si Mamre a'a bangsa Amor.
Aniya' isab danakan si Mamre, si Eskol maka si Aner. Pagapi' asal sigām
magdanakan itu ma si Ibram.
14 Na, pagta'u si Ibram wa'i tasaggaw kamanakanna si Lōt, magtūy iya
amatipun saga tendogna ya bay asal ma deyomanna, a'a ata'u magbono'.
T'llu hatus maka sangpū' maka walu' puhu' ya heka sigām. Atimuk pa'in,
magtūy sigām paturul ni mpat sultan inān sampay ta'abut lahat Dān.
15 Sangom pa'in, pinagbahagi' e' si Ibram saga tendogna bo' parugpak
ni kuntara sigām. Aga'os disi Ibram inān ati anurul saga kuntara sigām
sampay ni kauman Hoba, ya ma dambila' da'ira Damaskus tampal ni
uttala'.
16 Ta'abut pa'in kauman Hoba, magtūy ta'ā' pabalik saga pangalta'
kamemon bay tataban e' mpat sultan e'. Ta'ā' isab pabīng e' si Ibram
kamanakanna si Lōt maka alta'na, sampay saga kar'ndahan maka a'a
kasehe'an ya bay tasaggaw inān.
17 Sakali tara'ug e' si Ibram sultan Kedollomel maka saga sultan gapi'na.
Ma labayan pa'in iya tudju amole', bo' ta'abut L'bbak Sabe, ya pinagōnan
isab L'bbak sin Kasultanan, sinampang iya e' sultan min da'ira Sodom.

---

* **14:13** **14:13** Hibrani: ōn bangsa maka ōn bahasa. Si Ibram bangsa Hibrani asal, sagō' in panubu'na luwas min si Yakub maumu kaōnan bangsa Isra'il atawa bangsa Yahudi. Parahāl Hibrani ya bahasa sigām kamemon.

Si Ibram Niamu'-amu'an Kahāpan e' si Malkisadik

18 Sinampang isab iya e' si Malkisadik, sultan ma lahat Salem maka imam
maghinang ni Tuhan Mahatinggi. Aniya' tinapay maka binu-anggul binowa
e'na pangalabotna ma si Ibram,
19 bo' yampa angamu'-amu'an iya kahāpan, yukna,
"Bang pa'in si Ibram kabuwanan kahāpan
e' Tuhan Mahatinggi,
ya magpapanjari dunya maka langit!
20 Pudjiku Tuhan Mahatinggi,
ya bay anukbal saga bantanu
ni deyom pang'ntanannu!"

Manjari saga alta' bay ta'agaw pabīng e' si Ibram, binahagi' e'na
pasangpū', ati dabahagi' he' pangahulmatna ma si Malkisadik.
21 Ah'lling isab sultan min da'ira Sodom ma si Ibram, yukna, "Ma ka'a na
kamemon pangalta'ku ilu. Sagō' amu'ku pole'in sadja ni aku saga tendogku
ya bay tabowanu pal'ppa ilu."
22 Ya sambung si Ibram, "Saksi'ku si Yawe, ya Tuhan Mahatinggi bay
magpapanjari dunya maka langit. Bay aku makasapa ma iya,
23 mbal aku anaima' ai-ai palsuku'annu, minsan la'a dalamba salbannu
atawa engkot taumpa'nu bo' mbal ka makapah'lling ka'a ya bay maka-
paraya ma aku.
24 Mbal aku anambut ai-ai min ka'a, luwal ya bay panganggastu saga
a'aku. Sagō' aniya' a'a bay makarapit ma aku amono', ya na disi Aner, si
Eskol maka si Mamre. Patut sigām pinahampitan."

15

Paljanji'an Tuhan ma si Ibram

1 Pagubus ina'an-i, takale e' si Ibram suwala PANGHŪ'-Yawe magkallam
ma iya hinabuna atuli, yuk-i,
"O Ibram, da'a ka tināw.
Aku ya anampanan ka'a, sali' hantang taming.
Ahāp to'ongan panungbasku ma ka'a."
2 Anambung si Ibram, yukna, "O Yawe, ka'a Panghū'ku, ai pūsna bang
aku tungbasannu bo' halam aniya' anakku? Ya pinusaka'an alta'ku ya na
si Ele'eser, a'a Damaskus.
3 Halam aku bay buwanannu anak, angkan dakayu' ipatanku itu ya
pinasuku'an pusaka'."
4 Na, takalena suwala PANGHŪ' pabīng, yukna, "Ngga'i ka ipatannu ya
pamusaka'annu, sagō' anaknu lissi."
5 Sakali binowa iya e' Tuhan paluwas min luma'na bo' ah'lling ma iya,
yuk-i, "Pahangad ka ni diyata' langit, sulayin ni'itung saga bitu'un ilu.
Saheka-heka taitungnu ilu, ya isab heka panubu'nu."
6 Na, am'nnal to'ongan si Ibram ma pangallam PANGHŪ' e'. Jari minnē',
min pam'nnalna, kasulutan Tuhan ma iya ati ni'itung iya a'a abontol.
7 Magkallam isab Tuhan ma si Ibram, yukna, "Aku si Yawe, ya Tuhan bay
amowa ka'a pi'itu min Uru lahat bangsa Kaldiya bo' supaya pamasuku'ku
lahat itu ma ka'a."
8 Atilaw gi' si Ibram ma PANGHŪ', yukna, "O Yawe, ka'a Tuhanku,
buwattingga e'ku makatantu in lahat itu ma aku du?"
9 Anambung PANGHŪ', yukna, "Angā' ka dakayu' sapi' d'nda, dakayu'
kambing d'nda maka dakayu' bili-bili l'lla, t'llu-t'llun tahun pangumulanna.

Angā' ka isab dakayu' manuk-manuk malapati maka dakayu' anak assang
ati bowahun pi'itu ni aku."
10 Jari binowa saga hayop itu ni Tuhan e' si Ibram. Binila' duwa bo'
yampa pinapagalop bila'anna. Sagō' halam binila' saga manuk-manuk, hal
pinat'nna' sadja.
11 Sakali aniya' saga belle' pat'ppak ma sumbali'an inān arak amangan,
daipara tin'ggal e' si Ibram.
12 Pags'ddop mata llaw tatuli si Ibram, ahaluk to'ongan tulina.
Kal'ddoman iya sidda maka sinōd tāw aheya.
13 Manjari angallam PANGHŪ' ma iya, yukna, "Ma tahun sinōng in
panubu'nu tahinang a'a liyu ma lahat ngga'i ka lahat sigām. Tahinang
sigām banyaga' ma lahat e' ati pinissoko' sigām to'ongan ma deyom mpat
hatus tahun.
14 Saguwā'," yuk Tuhan, "pat'kkaku mulka' ma bangsa ya amanyaga'
sigām. Ta'abut pa'in waktu katulak sigām min lahat inān, makabowa du
isab sigām alta' lumandu'an hekana.
15 Sagō' in pasalnu, Ibram, pataha'ku du umulnu ati amatay du ka ma
deyom kasannangan, maka takubul ka pahāp.
16 In pasal panubu'nu isab, subay palabay mpat masa* bo' yampa sigām
pabīng ni lahat Kana'an itu sabab in paldusahan bangsa Amor subay
pinajukup dahū."
17 Manjari, pas'ddop pa'in llaw bo' angal'ddom na lahat, aniya' sali'
hantang lapohan maka suwariyan palabay ma tonga'an saga sumbali'an
bay pinagdambila' inān. Maghumbu asal lapohan maka arokot suwariyan.
18 Magtūy ma waktu ina'an, aniya' paljanji'an pamat'nna' e' PANGHŪ' ma
si Ibram, yuk-i, "Pamuwanku du katibu'ukan lahat itu ma saga panubu'nu,
tobtob min sapa' lahat Misil sampay ni sapa' Alpurati ya sapa' aheya.
19 Tabeya' isab tana' saga bangsa Kēn, Kenes, Kadmon,
20 Hīt, Pirissi, Repa,
21 Amor, Kana'an, Gilgas maka Jibus."

16

Si Hajara maka si Isma'il

1 Na, si Saray h'nda si Ibram halam anakan. Sagō' aniya' ipatanna d'nda
Misil, ōnna si Hajara.
2-3 Manjari itu, ta'abut pa'in sangpū' tahun kapaglahat si Ibram ma
Kana'an, ah'lling ma iya si Saray, yukna, "Kahandak min PANGHŪ' ya
angkan aku mbal maka'anak. Bang bahā' hulidnu ipatanku itu. Kalu aniya'
anakku labay min iya."
Kasulutan isab si Ibram ma h'lling si Saray. Jari binowa e' si Saray
ipatanna si Hajara pamah'ndana ma h'llana.
4 Manjari maghulid si Ibram maka si Hajara ati angiram na iya.
Makananam pa'in si Hajara in iya angiram na, magtūy pareyo'-deyo'na
si Saray.
5 Anumbung magtūy si Saray ma si Ibram, yukna, "Dusanu ya angkan
aku pinareyo'-deyo' e' si Hajara itu. Ya b'nnalna, aku ya bay amuwan iya
ma ka'a. Sagō' pagta'una ab'ttong na iya, mbal na iya magaddat ma aku.
Na, baya'-baya' si Yawe angahukum ma kita duwangan."
6 Anambung si Ibram, yukna, "Ipatannu ko' ilu, baya'-baya'nu na minsan
ai hinangnu ma iya." Manjari alahi si Hajara pagka kinabigsi'an e' si Saray.

* **15:16 15:16** Masa: atawa 'pangkatan'.

7 Sakali itu, hinabu si Hajara ma lahat paslangan, tabāk iya e' mala'ikat
PANGHŪ' ma atag dakayu' tuburan bohe', ina'an ma labayan tudju ni lahat
Sūr.
8 Ya lling mala'ikat ma iya, "O Hajara, ka'a ipatan si Saray, bay ka
minningga? Maka pi'ingga isab ka?"
Ya sambung si Hajara, "Itiya' aku alahi min si Saray ya bay pagipatanku."
9 Yuk mala'ikat-i, "Subay ka amole' pehē' ni nakura'nu magpa'ata ma iya
pabīng."
10 Ah'lling isab mala'ikat ma si Hajara, yukna, "Buwananta ka tubu'
paheka, mbal taitung hekana.
11 Ilu ka ab'ttong, jari anganak du ka l'lla. Si Isma'il* ya pangōnnu iya
sabab takale e' PANGHŪ' kasusahannu.
12 Malaingkan anaknu ilu tahinang sali' kura' talun mbal tasoho'.
Pinagsagga' e'na saga pagkahina manusiya', maka anagga' isab saga a'a
kamemon ma iya. Jari mbal iya makapagdakayu' lahat maka saga
kakampunganna."
13 Yuk si Hajara ma deyom atayna, "Arī! Masi bahā' aku allum minsan
ta'nda'ku Tuhan?" Manjari ya pangōnna ma PANGHŪ' ya bay ah'lling ma
iya, "Tuhan ya Maka'nda' ma aku."
14 Angkan na tuburan bohe' inān pinagōnan Be'er-Lahai-Ruwi, hatina
'Bohe' Tuhan ya Maka'nda' ma aku.' Bohe' itu, ina'an ma tonga'an lahat
Kades maka kauman Bered.
15 Na anganak na si Hajara, angkan aniya' anak si Ibram l'lla. Si Isma'il
ya pangōn si Ibram ma iya.
16 Walumpū' maka nnom tahun ya umul si Ibram ma waktu panganak
si Hajara ma si Isma'il-i.

17

Pagislam ya Tanda' sin Paljanji'an Tuhan

1 Manjari pagabut siyampū' maka siyam tahun umul si Ibram,
magpa'nda' PANGHŪ'-Yawe ma iya. "Aku ya Tuhan Sangat Kawasa,"
yukna. "Beya'un panoho'anku, maka pabontolun isab hinangnu
kamemon,
2 ati tumanku paljanji'anku ma ka'a. Pahekaku to'ongan isab pal-
tubu'annu."
3 Na, pasujud magtūy si Ibram. Ya palman Tuhan ma iya,
4 "Buwattitu ya paljanji'anku ma ka'a, hinangta ka pagmatto'ahan ma
kabangsa-bangsahan.
5 Maka pindahanku isab ōnnu. Puwas itu ngga'i ka na si Ibram ya pangōn
ka'a, sagō' si Ibrahim* na, sabab hinangta ka pagmatto'ahan saga bangsa
kaginisan.
6 Aho', pahekaku to'ongan saga panubu'nu ati tahinang sigām kabangsa-
bangsahan. Ma sinosōng isab aniya' saga sultan patubu' min ka'a.
7 Pahogotku to'ongan paljanji'anku itu ma ka'a sampay ma saga
panubu'nu magpangkat-mamangkat. Janji' itu mbal magbaluba ni
kasaumulan. Aku ya Tuhannu, maka pagtuhanan saga panubu'nu.

---

* **16:11 16:11** Ya ōn Isma'il itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'takale e' Tuhan.' * **17:5 17:5** Ya ōn Ibram itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'Mma' ya pinaheya.' Maka ōn Ibrahim isab, hatina 'Mma' ma kabangsa-bangsahan.'

8 In katibu'ukan lahat Kana'an itu, ya paghanti'annu ma buwattina'an,
pamuwanku du ma ka'a sampay ma saga panubu'nu saumul-umul. Aku
ya pagtuhanan sigām."
9 Magkallam isab Tuhan ma si Ibrahim, yukna, "Na ka'a isab, subay bog-
bogannu paljanji'anta itu, damikiyanna isab saga panubu'nu magpangkat-
mamangkat salama-lama.
10 Buwattitu ya pamogbogbi ma janji' pagsulutanta itu, kamemon
kal'llahan ma deyomanbi subay ni'islam.
11 Ya du ilu tanda' ma paljanji'an ya pagsulutanta itu, in ka'am kal'llahan
subay ni'islam.
12-13 Puwas min waktu itu sampay ma waktu sinōng, in l'lla kamemon
ya nianakan ma deyomanbi tahun ni tahun, ai-na ka anakbi, ai-na ka isab
anak ata, subay ni'islam bang ta'abut walung'llaw ma luwasan. Ya du isab
saga ata bay b'llinu min a'a liyu subay ni'islam isab. Aho'," yuk Tuhan,
"kamemon kal'llahanbi ilu subay ni'islam, manjari aniya' pangilāhan ma
baranbi in janji' pagsulutanta itu kakkal saumul-umul.
14 Saguwā' sai-sai l'lla halam taislam, mbal iya taitung suku'ku sabab
halam bogboganna paljanji'anku itu."
15 Magkallam lagi' Tuhan ma si Ibrahim, yukna, "Na, ya pasal h'ndanu si
Saray, ngga'i na ka si Saray ya pangōnnu iya puwas itu, sagō' si Sara† na.
16 Buwananku iya kahāpan bo' aniya' anaknu l'lla min iya. Aho',
tantu iya buwananku kahāpan manjari tahinang iya ina' ma kabangsa-
bangsahan. Aniya' isab saga sultan luwas min panubu'na."
17 Na, pasujud magtūy si Ibrahim maka e'na anittowa. Yukna ma
baranna, "Arī! Makabuwan tubu' gi' bahā' bang a'a dahatus tahun
umulna? Maka'anak bahā' si Sara minsan siyampū' tahun umulna!"
18 Yukna isab ma Tuhan, "O Tuhan, bang pa'in mura-murahan
pagka'inagonannu anakku si Isma'il!"
19 Anambung Tuhan ma si Ibrahim, "Aho', makajari. Sagō' aniya' du
anaknu l'lla min h'ndanu si Sara. Si Isa'ak ya pangōnnu iya‡. Pahogotku
paljanji'anku ma iya sampay ma paltubu'anna salama-lama.
20 Na, ya pasal si Isma'il, takaleku isab bay pangamu'nu-i. Buwananku
iya kahāpan, pahekaku panganakna bo' aheka to'ongan saga panubu'na.
Manjari aniya' sangpū' a'a min panubu'na makapagdatu' ma sinosōng.
Saga panubu'na isab nihinang e'ku bangsa ga'osan.
21 Saguwā' anaknu si Isa'ak ya pahogotanku janji'ku. Nianakan du iya e'
si Sara ma tahun balik sali' bulan itu."
22 Aubus pa'in e' Tuhan amalman ma si Ibrahim, magtūy iya ala'an.
23 Na ma llaw ina'an-i, bineya' e' si Ibrahim panoho'an Tuhan ma
iya. Taislam e'na anakna si Isma'il sampay kal'llahan kamemon ma
deyomanna. Ya du isab saga ata bay nianakan ma deyomanna sampay
saga ata bay tab'llina.
24 Ya umul si Ibrahim ma waktu pagislam ma iya maka si Isma'il,
siyampū' maka siyam tahun.
25 Ya umul si Isma'il sangpū' maka t'lluntahun.
26 Jari magdongan si Ibrahim maka anakna si Isma'il ni'islam ma
dang'llaw du.
27 Tabeya' isab ni'islam ma llaw ina'an-i saga atana kamemon, a'a bay
nianakan ma deyomanna sampay ata bay tab'llina.

---

† **17:15 17:15** Ya ōn Sara itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'dayang-dayang.' ‡ **17:19 17:19** Ya ōn Isa'ak itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'anittowa.'

18

Paljanji'an Tuhan ma si Ibrahim maka si Sara

1 Manjari aniya' llaw magpa'nda' PANGHŪ'-Yawe ma si Ibrahim ma
tongod kakayuhan pagduwa'ahan, ina'an ma tana' si Mamre. Alanga na
llaw, maka ina'an si Ibrahim aningkō'-ningkō' ma bowa' lawang luma'na
tolda.
2 Na, ta'nda' e'na t'llungan a'a an'ngge-n'ngge ma dahuanna. Pag'nda'na
itu, magtūy iya magdai'-dai' anampang sigām, maka e'na pasujud.
3 Yukna ma sigām, "Saga tuwan, pahapit gi' kam ni luma' kami minsan
mbal na apatut.
4 Pabowahanta kam bohe' pangose' tape'bi bo' kam pahali-hali ma
sindungan kayu itu.
5 Bowahanta pa'in kam saga pagkakan isab minsan mbal na ap-
atut. Subay na ahāp palasahanbi pabīng bo' yampa kam palanjal ni
pal'ngngananbi."
Ya sambung sigām ma si Ibrahim, "Aho', magsukul."
6 Na, magdai'-dai' si Ibrahim pasōd ni deyom luma' tolda angalinganan
si Sara. "Dāng," yukna, "angā' ka tirigu ahāp, t'llu t'ppongna, bo' ka
angahinang tinapay. Dai'-dai'un pa'in."
7 Pagubus, magdai'-dai' si Ibrahim pehē' ni buluyan hayopna amene'
dakayu' anak sapi' ahāp isina. Sinoho' sinumbali' ma sosoho'anna bo'
niadjal saru'un-du'un.
8 Jari asakap pa'in kamemon, binowa e' si Ibrahim gatas maka sapi'
pangalabotna ma saga a'a-i. Hinabu sigām amangan, si Ibrahim magbaran
amuhatan sigām ma lindung kayu.
9 Na, tinilaw e' sigām si Ibrahim, "Ma'ai h'ndanu si Sara?"
Ya sambung si Ibrahim, "Ina'an ma deyom."
10 Manjari angallam PANGHŪ'-Yawe, "Ma tahun sinōng ilu, buwat bulan
itu, pabalik du aku pi'itu. H'ndanu si Sara anganak du, l'lla ya anakna."
Na maina'an asal si Sara pakale-kale ma bukut lawang.
11 Ato'a iya, mbal na pinaglaha'. Maka si Ibrahim isab, ato'a na asal.
12 Angkanna, pagkale si Sara ma bissala inān, tatittowa iya ati yukna ma
deyom atayna, "Ē, buwattingga lagi' pagkōg kami maglakibini pagka ato'a
na kami sali'-sali'?"
13 Sakali angallam PANGHŪ' ma si Ibrahim, yukna "Angay si Sara
tatittowa? Angay buwattē' llingna, ya yukna, 'Buwattingga e'ku anganak
pagka aku ato'a na?'
14 Aniya' bahā' ahunit ma si Yawe? Pahati ka, pagabut bulan bay
pangahakaku ma ka'a pabalik du aku pi'itu, bo' h'ndanu si Sara anganak
l'lla."
15 Na, tināw si Sara angkan iya maglimbung, yukna, "Halam aku bay
atittowa."
Sagō' anambung Tuhan, yukna, "Allā! Bay ka anittowa."

Pasal Lahat Sodom

16 Sakali itu palanjal na a'a t'llungan e'. Tinūran e' si Ibrahim sampay
taromol e' sigām lahat Sodom.
17 Manjari ah'lling PANGHŪ', yukna, "Mbal limbunganku min si Ibrahim
ya song hinangku ma lahat Sodom.
18 Sababna in iya po'onan bangsa aheya maka abantug. Buwananku isab
kahāpan saga bangsa manusiya' kamemon labay min iya.

19 Tapene'ku iya supaya iya amandu'an saga anak-mpuna ameya' ma
kabaya'anku. Subay sigām angahinang ni kahāpan maka ni kabontolan,
manjari tumanku to'ongan paljanji'anku ma iya."
20 Manjari amissala PANGHŪ' ma si Ibrahim, yukna, "Aniya' takaleku
sumbungan pasal saga a'a ma da'ira Sodom maka Gomora, lumandu'an
kono' la'at dusa sigām.
21 Subay aku pehē' ang'nda' bang b'nnal saga sumbungan e'. Jari
kata'uwanku bang b'nnal ka atawa mbal."
22 Sakali palanjal na duwangan min sigām-i pehē' ni lahat Sodom, sagō'
pa'bba gi' Tuhan maina'an ma si Ibrahim.
23 Na pasekot si Ibrahim pehē' ni PANGHŪ', yukna, "O Panghū'ku,
palamudnu bahā' a'a halam aniya' dusana pinagmulka'an sali'-sali' maka
a'a taga-dusa?
24 Bang saupama," yukna, "aniya' limampū' a'a abontol ma lahat e',
pagmulka'annu bahā' kamemon? Mbal bahā' ka ma'ase' ma lahat inān
ma sabab limampū' a'a abontol maina'an?
25 Bang pa'in du mbal pagsali'nu a'a halam aniya' dusana maka a'a
taga-dusa, bang pa'in sigām mbal pagmulka'annu. Ka'a ya maghuhukum
ma saga manusiya' kamemon ma deyom dunya, maka hukumannu subay
abontol sadja."
26 Manjari ya sambung PANGHŪ' ma si Ibrahim, "Aho', bang aniya'
tabākku ma lahat Sodom ilu limampū' a'a halam aniya' dusana, mbal du
pagmulka'anku lahat ilu ma sababan sigām."
27 Manjari angallam si Ibrahim pabīng, yukna, "O Panghū'ku, manusiya'
du aku, halam aniya' kawasaku, sagō' anawakkal aku angamu' ma ka'a
pabīng.
28 Bang saupama aniya' mpatpū' maka lima a'a abontol ma lahat inān,
pagmulka'annu lagi' bahā' ma saukat kulang lima min heka a'a bay
amu'ku-i?"
Anambung isab PANGHŪ', "Bang aniya' tabākku mpatpū' maka lima a'a
abontol, mbal pagmulka'anku lahat ilu."
29 Na, ah'lling si Ibrahim pabalik, yukna, "O Panghū'ku, bang saupama
aniya' mpatpū' du?"
Ya sambung PANGHŪ', "Aho', ma sabab mpatpū' a'a abontol, mbal
pagmulka'anku lahat ilu."
30 Angamu' lagi' si Ibrahim, "Ndū' Panghū'ku, da'a akagit ataynu, dūlin
aku angamu' pabīng. Bang saupama aniya' du t'llumpū' a'a tabāknu
abontol, pagmulka'annu bahā'?"
Ya sambung Tuhan, "Bang aniya' tabākku t'llumpū' a'a abontol, na, mbal
pagmulka'anku lahat ilu."
31 Manjari angamu' na pa'in si Ibrahim, "Ampunun lagi' aku, O
Panghū'ku, anawakkal gi' aku angamu' ma ka'a pabīng. Bang saupama
aniya' tabāknu duwampū' du a'a halam magdusa, pagmulka'annu lagi'
bahā'?"
Ya sambung Tuhan, "Ma sabab duwampū' a'a abontol ilu, mbal du
pagmulka'anku lahat ilu."
32 Manjari ya katapusan niamu' e' si Ibrahim, yukna, "O Panghū'ku, ndū',
da'a akagit ataynu, ya sadja itu amu'ku ma ka'a. Bang saupama aniya'
sangpū' sadja tabāknu mailu halam magdusa?"
Na, ya sambung Tuhan, "Ma sabab sangpū' a'a, sagarin na, mbal na
pagmulka'anku lahat ilu."

33 Manjari aubus pa'in kapagbissala PANGHŪ' maka si Ibrahim, ala'an
na iya minnē'. Amole' isab si Ibrahim.

19

Taluwa' Mulka' Lahat Sodom maka Gomora

1 Na, song na sangom, at'kka na duwa mala'ikat e' ni da'ira Sodom,
hinabu si Lōt aningkō'-ningkō' ma atag lawang da'ira. Pag'nda' si Lōt ma
duwangan itu, pasampang iya ma sigām maka e'na pasujud.
2 Yuk si Lōt, "Saga tuwan, pahapit lagi' kam pi'itu ni luma'ku minsan
mbal na apatut. Ngā'anta kam bohe' pangose' tape'bi. Labotta kam, ati
maitu na kam atuli. Subay na subu bo' yampa kam palanjal."
Ya sambung sigām, "Sagarin na, maitu sadja kami atuli ma halaman itu."
3 Sagō' pinogos sigām e' si Lōt subay pinasōd ni luma'na, manjari ameya'
na sigām. Magpanoho'an si Lōt ma saga sosoho'anna, sinō' magadjal
sampay angahinang tinapay halam pinasuligan pangalabot ma sigām.
Atahak pa'in, amangan na sigām.
4 Na, halam lagi' sigām atuli, alibut na luma' si Lōt e' saga kal'llahan
kamemon onde'-matto'a min sakalibutan da'ira Sodom inān.
5 Angalingan sigām ma si Lōt, yuk sigām, "Oy, Lōt! Ma'ai na saga a'a bay
bowanu ni luma'nu insini'-i? Paluwasun sigām pi'itu ni kami. Bilahi kami
angusiba'an sigām duwangan."
6 Pagkale si Lōt, magtūy iya paluwas min luma'na. Tinambol e'na lawang
7 ati yukna ma kal'llahan inān, "Saga tuwan, angamu' aku junjung ma
ka'am. Da'a kam maghinang jahulaka' ilu.
8 Pakale lagi' kam. O'o, itiya' duwangan anakku budjang. Soho'ku sigām
paluwas pi'ilu ati baya'-baya'bi na. Da'a sadja saga a'a itu sabab itiya' sigām
ma deyomanku, subay sigām halli'anku."
9 Saguwā' ya sambung saga kal'llahan Sodom e' ma si Lōt, yuk-i, "Pasebog
ka minnilu! Sai sa ka'a ilu amituwa ma kami? Ka'a ilu ngga'i ka a'a minnitu.
Na, bang ka mbal pasebog minnilu, hinang kami ma ka'a akalap lagi' min
duwangan a'a ilu." Magtūy nijudjalan si Lōt e' sigām ni bihing lawang,
song to'ongan nilarak e' sigām tambolna inān.
10 Daipara ya duwangan ma deyom-i makaukab lawang supaya tahella'
si Lōt pareyom. Ma deyom pa'in, tinambol magtūy e' sigām lawang.
11 Manjari saga l'lla kamemon ma luwasan luma', ai-na ka onde'-onde', ai-
na ka matto'a, bay kasilawan e' a'a duwangan-i bo' mbal makabāk lawang.
12 Manjari atilaw duwangan mala'ikat e' ma si Lōt, yuk sigām, "Aniya'
lagi' kampungnu maitu ma lahat Sodom, anaknu d'nda-l'lla ka, atawa
ayuwannu? Bang aniya', subay sigām bowanu alahi min da'ira itu
13 sabab lubu kami lahat itu. Takale asal e' PANGHŪ'-Yawe sumbungan
pasal kala'atan saga a'a Sodom, makalandu' na to'ongan. Angkan kami
sinoho' pi'itu e'na amaka'at katibu'ukan lahat itu."
14 Magtūy pehē' si Lōt ni duwangan l'lla ya tunang anakna budjang ati
yukna, "O, pal'kkas kam, ala'an kam minnitu sabab lahat itu song nilubu
e' PANGHŪ'." Saguwā' mbal sigām am'nnal ma si Lōt. Pangannal sigām
in iya hal maglata.
15 Pagdai' llaw pinogos si Lōt e' saga mala'ikat-i, yuk sigām, "Pal'kkas ka
magmomos. Bowahun anak-h'ndanu ala'an min lahat itu bo' supaya kam
mbal talapay pinagmulka'an e' Tuhan."
16 Saguwā' magduwa-ruwa lagi' si Lōt angkan iya arak taluwa' mulka',
daipara ma'ase' PANGHŪ' ma iya. Niambit iya e' mala'ikat, iya baranna

sampay h'ndana maka duwangan anakna budjang. Jari binowa sigām
paluwas min da'ira he'.
17 Ma luwasan pa'in, ah'lling mala'ikat dangan, yukna, “Anginosog kam
paragan bo' kam mbal magmula. Da'a kam pahogga' ma kapantayan ilu.
Da'a kam minsan palingi'. Alahi sadja kam pehē' ni kabūd-būran supaya
kam mbal talapay amatay.”
18 Sagō' aniya' pah'lling si Lōt ma iya. “Oy da'a saga tuwanku,” yukna.
19 “Aheya pagsukulanku ma ka'am, tatabangbi ginhawa baranku. Sagō',
ndū', alawak makalandu' kabūran e'. Marai' mbal tasampayku ati ta'abut
mulka' aku.
20 Nda'un ba kauman inān, anahut asal maka asekot pi'itu. Bang
bahā' tugutannu aku alahi pina'an, sabab ta'nda'nu kanahutna. Manjari
asalamat du aku.”
21 Na, ya sambung mala'ikat ma si Lōt, “Aho', makajari kam pina'an.
Mbal du paka'atku kauman ina'an-i.
22 Saguwā' paragan kam pahāp. Subay kam at'kka pehē' bo' yampa
lanjalanku hinangku.” Manjari ya kauman kapē'an disi Lōt inān, kaōnan
Sowar* ma sabab bissala si Lōt, ya yukna anahut-nahut kono'.
23 Na, pagt'kka disi Lōt ni Sowar yamboho' pasobang mata llaw.
24 Lahat Sodom maka lahat Gomora he' pinatumbukan ulan api e'
PANGHŪ'-Yawe.
25 Manjari kamulka'an e'na duwa lahat e'. Talapay isab saga kaluma'an
ma kaluha'an kapantayan inān sampay manusiya'na kamemon sampay
isab paltomo'-tomo'anna kamemon.
26 Sagō' bay palingi' h'nda si Lōt ni buli'anna ati tahinang iya magtūy
batu asin.
27 Na, pagsalung dakayu' bo' subu-subu lagi', magdai'-dai' si Ibrahim
pabīng pehē' ni bay pat'nggehanna ma matahan PANGHŪ'.
28 Niromolan e'na karatagan lahat Sodom maka Gomora. Humbu sadja
ya ta'nda'na maina'an, sali' humbu tapahan aheya makalandu'.
29 Daipara kinannal si Ibrahim e' Tuhan hinabuna amat'kka mulka' ma
saga da'ira bay paglahatan si Lōt. Hatina si Ibrahim ya sababna angkan si
Lōt pinapuwas e' Tuhan min mulka'.

Pasal si Lōt maka saga Anakna Budjang

30 Na, si Lōt maka duwa anakna budjang inān tināw maglahat ma lahat
Sowar. Manjari ala'an sigām pehē' ni kabūd-būran ati mahē' na sigām
pat'nna' ma deyom dakayu' songab batu.
31 Dakayu' llaw magsuli-suli anak si Lōt karuwangan. Yuk siyaka ma
siyali, “Nneng, ato'a na si Mma' maka halam na aniya' l'lla ma lahat itu
tahinangta h'lla buwat kabiyaksahan manusiya'.
32 Gom lagi' palangota si Mma', jari maghulid kita maka iya bo' supaya
aniya' tubu'ta.”
33 Na pagsangom pa'in, pinalango si Lōt e' anakna-i ati pabihing ni iya
anakna siyaka. Halam tasayu e' si Lōt sabab nilango iya.
34 Pag'llaw, amissala siyaka ma siyali, yukna, “Aku ya bay ma bihing si
Mma' dibuhi'. Na, sangom ilu, palangota iya pabīng ati ka'a na ya pabihing
atuli. Manjari,” yukna, “sali'-sali' kita makabāk tubu' min mma'ta.”

---

* **19:22 19:22** Sowar: ōn lahat pa'anggil ma dakayu' kabtangan ma bahasa Hibrani, hatina ‘nahut.’

35 Sakali itu pagsangom pa'in, pinalango si Lōt e' duwangan anakna bo'
pabihing ni iya anakna siyali. Halam du isab aniya' ai-ai tasayu e' si Lōt
sabab nilango iya.
36 Manjari ab'ttong e' si Lōt duwangan anakna.
37 Siyaka anganak l'lla ati ōnanna Mowab.† Si Mowab itu ya na po'onan
saga bangsa Mowab buwattina'an.
38 Ya du anak si Lōt siyali, anganak isab l'lla ati niōnan e'na Bin-ammi.‡
Manjari si Bin-ammi itu, ya na po'onan saga bangsa Ammon buwattina'an.

20

Pasal si Ibrahim maka si Abimelek

1 Na, maglain disi Ibrahim min lahat Mamre tudju ni Negeb ma lahat
Kana'an bo' pahanti' ma tonga'an Kades maka Sūr. Puwas e', palanjal sigām
ni da'ira Gerar, ati ma Gerar pa'in,
2 angahaka si Ibrahim pasal h'ndana si Sara, in iya danakanna kono'.
Manjari pagta'u itu e' si Abimelek, ya sultan ma lahat Gerar, pinabowa
e'na si Sara bo' hinangna h'nda.
3 Pagsangom pa'in, pinauppihan si Abimelek e' Tuhan. Yuk Tuhan ma
iya ma deyom uppina, "Amatay ko' ka'a ilu sabab d'nda bay ta'ā'nu ilu
taga-h'lla asal."
4 Na, halam gi' makabihing si Abimelek ni si Sara, angkan iya anambung
ma Tuhan, yukna, "O Panghū'ku, papataynu aku bahā', sampay saga a'aku,
ma halam aniya' dusaku?
5 Bay aku nihaka'an e' si Ibrahim ya d'nda itu danakanna kono'. Ya du
d'nda-i, bay angahaka isab in sigām magdanakan kono'. Tu'ud aku a'awam,
halam kata'uwanku in iya taga-h'lla, maka halam aku makahinang ala'at."
6 Manjari ya sambung Tuhan ma si Abimelek ma deyom uppina, "Aho',
kata'uwanku a'awam ka. Angkan ka bay sagga'ku bo' mbal makasekot ni
iya, maka mbal isab makahinang dusa ma aku.
7 Na, papole'un na d'nda ilu pehē' ni h'llana. Nabi asal iya ati angamu'-
ngamu' iya ni aku ma pasalnu supaya ka mbal amatay. Sagō' bang
saupama mbal papole'nu, tantu du ka amatay sampay saga a'a ma
deyomannu kamemon."
8 Pagsubu-subu pa'in, pinatimuk e' si Abimelek kamemon saga tendogna
supaya pata'una sigām pasal bay tumaluwa' ma iya inān. Magtūy aheya
tāw sigām.
9 Si Ibrahim isab sinō' patampal ni si Abimelek bo' tilawna, yukna, "Ala'at
pahāp hinangnu ma kami! Ai dusaku ma ka'a ya angkan kami maka
bebeya'anku katōngannu dusa landu' aheya itu? Mbal manjari!
10 Ai po'onanna ya angkan ka makahinang buwattilu?"
11 Na, ya sambung si Ibrahim, "Tuwan sultan, pangannalku halam aniya'
ma lahat itu tināw ma Tuhan. Angkanna ya ma deyom atayku binono' du
aku bo' ta'ā' h'ndaku.
12 B'nnal isab, magdanakan kami, da'mma', duwa ina'. Jari tahinangku
iya h'nda.
13 Na, ma masa bay panoho' Tuhan ma aku subay palawak min
deyoman mma'ku, bay sa yukku ma h'ndaku, 'Bang ka sab'nnal-b'nnal
ma'ase' ma aku, pi'ingga-pi'ingga lahat kat'kkahanta angahaka ka in kita
magdanakan.' "

† **19:37 19:37** Ya ōn Mowab itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'min mma'ku.' ‡ **19:38 19:38** Ya ōn Bin-ammi itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'anak min kampungku.'

14 Na, pagkale lling itu e' si Abimelek, pinapole' e'na si Sara ni si Ibrahim.
Aniya' isab saga bili-bili, saga sapi' maka saga ata d'nda-l'lla pamuwan e'
si Abimelek ma si Ibrahim.
15 Amissala lagi' iya ma si Ibrahim, yukna, “Nda'un luha lahatku itu.
Amene' ka maingga-maingga kabaya'annu pat'nna'an.”
16 Yukna isab ma si Sara, “Itiya' buwananku danakannu dangibu pilak dī
pilak pangandiyat kasā'anku, paltanda'an in ka'a halam bay makahinang
dusa minsan ai.”
17-18 Na, saga kar'ndahan kamemon ma okoman si Abimelek bay
pinatigangan kandang e' PANGHŪ'-Yawe ma sabab kapangā'na ma si Sara
h'nda si Ibrahim. Jari angamu'-ngamu' si Ibrahim ni Tuhan ma pasalan disi
Abimelek, ati nirūlan pangamu'-ngamu'na. Hatina kauli'an si Abimelek
maka h'ndana sampay saga ipatanna d'nda ati maka'anak sigām pabīng.

21

Kapanganak ma si Isa'ak

1 Na, tinuman e' PANGHŪ'-Yawe bay panganjanji'na ma si Sara,
kabuwanan iya kahāpan.
2 Hatina ab'ttong iya ati anganak iya l'lla. Jari taga-anak na si Ibrahim ma
kato'ana. Ya waktu kapanganak si Sara ya na waktu asal bay pangallam
Tuhan.
3 Manjari si Isa'ak ya pangōn si Ibrahim ma anakna min si Sara.
4 Ta'abut pa'in walumbahangi si Isa'ak ma luwasan, magtūy iya ni'islam
e' si Ibrahim buwat bay panoho'an Tuhan ma iya.
5 Dahatus tahun na umul si Ibrahim ma waktu kapanganak ma si Isa'ak
e'.
6 Sakali ang'bbat si Sara, yukna, “Itiya' aku kabuwanan kakōgan maka
pagtittowahan e' Tuhan. Sasuku isab makakale ma pasal itu-i magbeya' du
magtittowa maka aku.”
7 Yukna lagi', “Ma waktu dahū halam aniya' a'a makatawakkal ah'lling
ma si Ibrahim in aku itu makaparuru' gi'. Sagō' itiya' aku kabuwanan anak
minsan ato'a na h'llaku.”

Kalahi si Hajara maka si Isma'il

8 Na, aheya-heya pa'in si Isa'ak, nilutas iya min ina'na. Manjari aheya
jajamuhan pinasakap e' si Ibrahim ma llaw kalutas onde' inān.
9 Pagubus, ta'nda' e' si Sara anakna si Isa'ak pinagtittowahan e' onde'-
onde' ya anak si Ibrahim min si Hajara ya bangsa Misil.
10 Sakali ah'lling si Sara ni si Ibrahim, yukna, “Tuwanku, pala'anun
banyaga' itu maka anakna si Isma'il. Mbal iya subay binahagi'an alta' ya
pamusaka'nu ma anakta si Isa'ak.”
11 Na, pagkale si Ibrahim ma lling h'ndana-i, landu' iya asusa sabab
anakna du isab si Isma'il.
12 Saguwā' magsuwala Tuhan ma si Ibrahim, yukna, “Da'a ka asusa pasal
onde' ilu maka ina'na ya atanu. Beya'un sadja pah'lling si Sara ma ka'a,
sabab si Isa'ak ya po'onan paltubu'annu.
13 Ya pasal anak si Hajara, pahekaku panubu'na sampay sigām tahinang
bangsa, sabab anaknu du iya.”
14 Sakali pagsalung, subu-subu pa'in, aniya' sinakap e' si Ibrahim kinakan
maka kuwit kambing isihan bohe'. Pinatanggung e'na ma baha si Hajara
bo' yampa pinatulak e'na, iya maka anakna si Isma'il. Jari pal'ngngan-
l'ngngan sigām ma paslangan lahat Be'erseba bo' halam sali' aniya'
patudjuhan sigām tantu.

15 Na, aubus pa'in bohe' bay lutu' sigām, ka'bbahan e' si Hajara anakna
ma lindung kayu areyo'-deyo'.
16 Paokat iya saga limampū' d'ppa lawakna aningkō'. Ya ma pikilanna,
"Arōy, mbal aku makasandal ang'nda' bang amatay anakku." Jari
magdohon iya pagtingkō'na ma tongod ina'an.
17 Daipara takale tangis onde'-onde' inān e' Tuhan. Magtūy aniya' suwala
mala'ikat min deyom sulga' ah'lling ni si Hajara, yuk-i, "O Hajara, angay ka
asusa? Da'a ka tināw sabab takale e' Tuhan pagtangis anaknu hinabuna
palege ma dambila' ilu.
18 Bangunun iya bo' ambitun pahāp, sabab ma sinosōng hinangku
paltubu'anna bangsa ga'osan."
19 Sakali itu aniya' bohe' pama'nda' Tuhan ma si Hajara. Magtūy iya
pehē' anauk bo' pin'nno'an kuwit kambing ya bay bowana, ati pamainum
e'na ma anakna inān.
20 Manjari si Isma'il itu halam bay pinasagaran e' Tuhan hinabuna
pasulig. Ina'an iya maglahat ma Paslangan Paran. Apanday asal si Isma'il
magpana' hayop talun.
21 Mahē' pa'in sigām ma lahat Paran, aniya' d'nda niā' min lahat Misil e'
si Hajara pamah'ndana ma si Isma'il.

Paljanji'an si Ibrahim maka si Abimelek

22 Na ma masa ina'an-i, pinehē' si Ibrahim e' sultan Abimelek maka si
Pikul, nakura' kasundaluhanna. Yuk si Abimelek ma si Ibrahim, "Tuwan,
kata'uwanku in ka'a tinabang sadja e' Tuhan ma ai-ai hinangnu.
23 Manjari aniya' maksudku ni ka'a. Anapa ka maitu ma matahan Tuhan
in ka'a mbal angakkal ma aku sampay ma anak-mpuku tubu'-manubu'.
Bay aku amogbogan ka'a, manjari ka'a isab subay amogbogan aku sampay
saga a'a kamemon ma deyom lahat ya pahanti'annu itu."
24 Anambung si Ibrahim, yukna, "Aho' tuwan, anapa aku."
25 Sakali itu aniya' palkala' pagdugalan si Ibrahim ma si Abimelek. Aniya'
kono' bohe' kali si Ibrahim bay niagaw e' saga tendog si Abimelek.
26 Ya sambung si Abimelek, "Tuwan, mbal kata'uwanku bang sai
magkahinangan ya yuknu ilu. Halam aku asal bay pata'unu, yamboho'
takaleku ma buwattina'an."
27 Manjari aniya' saga bili-bili maka sapi' binowa e' si Ibrahim pa-
muwanna ma si Abimelek bo' aniya' kapagsulutan sigām ahogot.
28 Aniya' isab pitu' anak bili-bili, d'nda lullun, pinasaddī pa'ataganna min
ba'anan bili-bilina kasehe'.
29 Magtūy iya tinilaw e' si Abimelek, yukna, "Pamagaynu anak bili-bili
pitu' hekana ya pasaddīnu ilu?"
30 Ya sambung isab si Ibrahim, "Tuwan sultan, taima'un kono' pitu' anak
bili-bili itu paltanda'an in aku bay amakali bohe' he'."
31 Ya he' sababna angkan lahat inān kaōnan Be'erseba*, sabab bay
pagsapahan si Ibrahim maka si Abimelek.
32 Aubus pa'in sigām maghinang paljanji'an maina'an ma lahat Be'erseba,
amole' na disi Abimelek maka si Pikul ni lahat sigām bangsa Pilistin.
33 Na aniya' po'on kayu tamaris tinanom e' si Ibrahim ma lahat Be'erseba-
i ati maina'an iya anabbut ma ōn Yawe, ya Tuhan kakkal salama-lama.
34 Manjari at'ggol kapaglahat disi Ibrahim ma lahat bangsa Pilistin e'.

---

* **21:31 21:31** Ya ōn Be'erseba itu, hatina ma bahasa Hibrani, 'k'ppong pagsapahan' atawa 'k'ppong kapitu'an.'

22

Sinulayan e' Tuhan si Ibrahim Pasal Anakna si Isa'ak

1 Na, at'ggol-t'ggol pa'in, sinulayan si Ibrahim e' Tuhan. Nilinganan iya, “O Ibrahim!”

Magtūy anaul si Ibrahim, yukna, “Itiya' aku.”

2 Ya lling Tuhan ma iya, “Bowahun anaknu tunggal ilu, si Isa'ak ya kalasahannu to'ongan, pehē' ni lahat Muriya. Tō'anta ka būd ya pamowahannu iya. Jari pagt'kkabi pehē', sumbali'un iya bo' tunu'un pagkulbannu ma aku.”

3 Dai' llaw pa'in, abati' na si Ibrahim an'tta' kayu panunu' sumbali'an. Niruwa' magtūy ni kura'na maka binowa isab anakna si Isa'ak maka duwa sosoho'anna. Jari palintas sigām tudju pehē' ni atag bay panoho'an Tuhan ma iya.

4 Ta'abut pa'in kat'llu llawna, ta'nda' e' si Ibrahim būd ya patudjuhan sigām min kalawakan lagi'.

5 Yuk si Ibrahim ma duwangan sosoho'anna, “Angagad kam maitu maka kura' ilu. Aku maka onde' itu palanjal gi' ni atag e' maghinang ni Tuhan. Pabīng du kami pi'itu bang aubus na.”

6 Manjari nihawas e' si Ibrahim kayu panunu' kukulbanan, ati pinatang-gung e'na ma baha si Isa'ak. Si Ibrahim ya amowa lahut maka baga pangapi ati magbeya' sigā patukad.

7 Pasalta', ah'lling si Isa'ak ni mma'na, yukna, “Mma'!”

Anambung si Ibrahim, “Ai, Otō'?”

Ya lling si Isa'ak, “Mma', ilu ma ka'a baga pangandokot api, maka itiya' ma aku saga kayu. Sagō' maingga bahā' anak bili-bili ya sinumbali' maka tinunu' pagkulbanta?”

8 Anambung magtūy si Ibrahim, yukna, “Otō', Tuhan du ya amaniya' bili-bili pagkulbanta.” Manjari palanjal na sigā karuwangan.

9 Na, makat'kka pa'in sigā ni būd bay panō' Tuhan ma si Ibrahim e', magtūy iya anambak batu pagtunu'an kulban. Aubus pa'in, pinat'nna' kayu ma diyata'na ati niengkotan anakna si Isa'ak bo' yampa palegena ma diyata' kayu.

10 Puwas e' niā' bari' e' si Ibrahim panumbali' anakna.

11 Malaingkan aniya' mala'ikat PANGHŪ' angalingan min deyom sulga', yukna “Ibrahim! O Ibrahim!”

Anaul magtūy si Ibrahim, “Itiya' aku.”

12 Ah'lling mala'ikat-i, “Da'a sumbali'un anaknu! Da'a iya inayun! Kata'uwanku na in ka'a magmahaltabat sab'nnal-b'nnal ma Tuhan. Sabab minsan anaknu tunggal halam ka'llogannu, gom pa'in tukbalannu ni Tuhan.”

13 Na palingi' si Ibrahim ati aniya' ta'nda'na dakayu' bili-bili l'lla sumagnat tandukna ma kayu. Magtūy ningā' e'na bo' yampa sinumbali'. Jari tinunu' pagkulban ni Tuhan, panganggantī' baran anakna.

14 Ya pangōn si Ibrahim ma lugal inān ‘Yawe-Yiri,’ hatina, ‘Pinaniya'an kitam e' PANGHŪ'.’ Sampay isab ni kabuwattituhan ya pangōn a'a ma lahat inān, yuk sigām, “Ma būd si Yawe kitam pinaniya'an e'na.”

15 Nilinganan si Ibrahim pabīng min deyom sulga'. Mala'ikat PANGHŪ' ya angalingan, kaminduwana na.

16 Yukna, “Ibrahim, aku itu si Yawe* ya angallam itu ma ka'a, maka
ōnku luggiya' ya pamahogotan janji'ku. Bay ka ameya' ma panoho'anku
ati halam ka'llogannu anaknu tunggal, gom pa'in tukbalannu ni aku.
17 Ya he' sababna angkan aku amat'nna'an ka'a lidjiki' aheya, lidjiki'
tuman. Pahekaku du panubu'nu, sali' heka bitu'un ma diyata' langit atawa
heka solagan gusung ma bihing tahik. Anganda'ug sadja saga panubu'nu
ati ta'agaw e' sigām lahat bay suku' kabantahan sigām.
18 Manjari bangsa kamemon ma deyom dunya angamu' kahāpan du min
aku pinasali' ni kahāpan ya pamuwanku ma panubu'nu. Angkan buwattē',
sabab bay ka ameya' ma panoho'anku.”
19 Puwas e' pabalik na disi Ibrahim ni saga sosoho'anna. Jari magbeya'
sigām amole' pehē' ni lahat Be'erseba ati mahē' sigām pat'nna'.

Panubu' si Nahor

20 Na at'ggol-t'ggol pa'in, kahaka'an si Ibrahim pasal danakanna si Nahor.
Aniya' anakna min h'ndana si Milka, walu' hekana.
21 Ya siyaka to'ongan si Ūs, ya pasunu' si Būs, bo' si Kimuwil mma' si
Aram.
22 Puwas si Kimuwil si Kesed, bo' si Haso, bo' si Pildas, bo' si Jidlap, bo'
kasiyalihan to'ongan si Bituwil
23 ya mma' si Ripka. Ya na ina'an saga anak l'lla si Milka h'nda si Nahor
danakan si Ibrahim.
24 Aniya' isab kalu'a si Milka, ōnna si Rema. Taga-anak isab iya mpat. Ya
siyaka si Teba, pasunu' si Gaham, bo' si Tahas, bo' si Ma'aka ya kasiyalihan.

23

Kamatay si Sara

1 Na si Sara, ta'abut pa'in dahatus maka duwampū' maka pituntahun
umulna,
2 amatay na iya ma lahat Kana'an, ma kauman Hebron, ya kaōnan
Kiriyat-Aba ma waktu bay palabay. Manjari pareyom si Ibrahim anangisan
h'ndana.
3 Aubus pa'in, pabuhat iya min bihing mayat h'ndana bo' paluwas amowa
saga bangsa Hīt maggara'. Yukna ma sigām,
4 “Saga tuwan, aku itu a'a liyu maglihan sadja ma deyomanbi. Ya amu'ku
ma ka'am, amab'lli kono' kam tana' bo' aniya' pangubulanku h'ndaku.”
5 Anambung saga a'a bangsa Hīt ma si Ibrahim, yuk-i,
6 “Tuwan, kalehun kono'. Bang ma kami ka'a ilu a'a alanga, patut
pinagaddatan. Kubulun h'ndanu ma deyom tampat kami ya katapusan
ahāp. Amene' ka kono' maingga-maingga kabaya'annu pangubulan.
Halam aniya' min kami makapagin'mbal ma ka'a.”
7 Na, pakuru' magtūy si Ibrahim ma dahuan saga a'a Hīt, ya bangsa tag-
lahat, bo' yukna ma sigām,
8 “Bang aku parūlbi angubul h'ndaku maitu, magpati'llot kam ma aku
maka si Epron anak si Sohar.
9 Suli-sulihinbi iya pasal songab batu ya ma tōng tana'na, ya ma jadjahan
lahat Makpela inān. Bang iya bilahi amab'lli, na, b'lliku du minsan pila
pangahalga'na ma aku, jari hinangku pagkubulan. Maitu du aku magbayad
ma dahuanbi kamemon.”

* **22:16 22:16** Si Yawe: dī ōn Tuhan ya pamabukisna ma nabi Musa.

10 Na maina'an asal si Epron samatingkō' maka kasehe'anna bangsa
Hīt ya patimuk ma atag lawang pagsōd-luwasan da'ira inān. Magtūy
sambunganna si Ibrahim ma pagkalehan sigām kamemon, yukna,
11 "Tuwan, kalehun kono' pah'llingku itu. In tana' ilu sampay songab
batuna pamuwanku du ma ka'a. Saksi'ku saga lūng-kampungku itu. Na,
taima'un kono' pangubulannu h'ndanu."
12 Na, pakuru' si Ibrahim pabīng ma dahuan sigām bangsa Hīt.
13 Ah'lling iya ma si Epron ma pagkalehan sigām kamemon, yukna,
"Tuwan, kalehun aku. B'lliku tana' ilu kamemon. Bayaranta ka pila-pila
halga'na. Taima'un kono' bayad itu supaya aku makakubul mayat h'ndaku
mahē'."
14 Anambung magtūy si Epron, yukna,
15 "Tuwan, ya halga' tana' ilu mpat hatus pilak sadja. Saguwā' pamagayta
ilu-i? Kubulun na h'ndanu pehē'."
16 Na kasulutan si Ibrahim ma bay pangahalga' si Epron ma pagkalehan
saga a'a inān kamemon. Tinimbang e' si Ibrahim mpat hatus pilak tibu'uk
ma buwat pagtimbang saga palilitu ma waktu ina'an-i, ati bayaranna na.
17 Manjari palsuku'an si Ibrahim na tana' si Epron, ya ma jadjahan
Makpela ma bihing lahat Mamre. Palsuku'anna na tana' maka songab batu,
sampay kakayu-kayuhan kamemon isab ya ma deyomna.
18 Manjari kasaksi'an e' a'a bangsa Hīt kamemon ya magtimuk maina'an
ma pagsosōran da'ira, in si Ibrahim na tag-dapu tana' inān.
19 Aubus pa'in, kinubul e' si Ibrahim h'ndana si Sara ma deyom songab
batu inān ma lahat Kana'an.
20 Na, ya na he'. Ya tana' maka songab batu bay ma a'a bangsa Hīt
palsuku'an na ma si Ibrahim, pagkubulanna.

24

Si Isa'ak maka si Ripka

1 Na, ato'a na to'ongan si Ibrahim. Aheka asal kahāpan bay pamuwan
iya e' PANGHŪ'-Yawe ma ai-ai hinangna.
2 Manjari aniya' dakayu' llaw ah'lling si Ibrahim ma dakayu' sosoho'anna,
ya tag-ntanan pangalta'na kamemon. Yukna, "Dai' ka. Pat'nna'un
tangannu ma llotan pa'aku*.
3 Anapa ka ma ōn Yawe, ya Tuhan tag-sulga' maka dunya, da'a pah'nda'in
anakku si Isa'ak ni d'nda min bangsa Kana'an, ya tag-lahat pat'nna'anku
itu.
4 Pehē' ka gom pa'in ni saga kakampunganku mahē' ma lahatku porol,
ati piha'in si Isa'ak d'nda minnē' pamah'nda ma iya."
5 Manjari tinilaw si Ibrahim e' sosoho'anna-i, yukna, "Tuwan, bang
saupama mbal bilahi d'nda ameya' ma aku pi'itu ni lahat itu, ai subay
hinangku? Bowaku anaknu pehē' bahā', ni bay lahatnu tagna'?"
6 Ya sambung si Ibrahim, "Oy da'a! Amay-amay, da'a bowahun anakku
pehē'.
7 Si Yawe ya Tuhan tag-sulga' bay amapi'itu aku min lahatku porol maka
min kakampunganku. Aniya' isab janji' pagkallamna ma aku. Lahat itu
kono' pamuwanna du ma saga panubu'ku. Tantu du Tuhan itu amabeya'
mala'ikatna parahū min ka'a anakap ai-ai supaya ka makapiha d'nda
minnē' pamah'nda ma anakku si Isa'ak.

* **24:2** **24:2** Pat'nna'un tangannu ma llotan pa'aku: addat bangsa Hibrani ma masa awal, paltanda'an in sapana mbal to'ongan amaluba.

8 Malaingkan," yuk si Ibrahim, "bang d'nda ilu mbal bilahi ameya' ma
ka'a pi'itu, puwas na ka min palkala' ya pagsapahanta itu. Ya sadja
pangamay-ngamayku ma ka'a, da'a bowahun anakku pehē'."
9 Magtūy anapa sosoho'an si Ibrahim pasal ina'an-i, maka pinat'nna'
tanganna ma deyo' pa'a nakura'na.

10 Pagubus, sinakap e'na unta' si Ibrahim sangpū' hekana, niruwa'an
ginisan alta' bo' aniya' kasampangan. Jari pauntas iya tudju pehē' ni
kauman si Nahor ma lahat Mesopotami.
11 Palabay pa'in daka pilang'llaw, at'kka na sosoho'an si Ibrahim pehē'
ni kaluma'an si Nahor, ati pinatingkō' e'na saga unta' ma atag bohe' ya
ma luwasan kaluma'an. Abay kohap na lahat, waktu pagā' bohe' e' saga
kar'ndahan.
12 Manjari angamu'-ngamu' iya ma Tuhan, yukna, "O Yawe, ya pag-
tuhanan nakura'ku si Ibrahim, tabangin aku llaw itu bo' ta'ā'ku maksudku.
Pa'nda'in isab lasanu maka ase'nu ma nakura'ku he'.
13 Itiya' aku an'ngge ma tongod pagbohe'an, maka ilu na isab saga
kabudjangan pi'itu min kaluma'an supaya angā' bohe'.
14 Na, bang sigām ganta' palūd pi'itu, ya pah'llingku ma dakayu' min
sigām, 'Arung, painumun lagi' aku bohe' min kibutnu ilu.' Na, bang
iya ina'an d'nda ya asal tapene'nu pamah'nda ma sosoho'annu si Isa'ak,
na, mura-murahan bang pa'in buwattitu panambungna: 'Aho' tuwan,
anginum ka, maka ngā'anta lagi' ka bohe' pamainum saga unta'nu.' Na,
bang hati' buwattē', magtūy kata'uwanku in kasi-lasanu ma nakura'ku
aheya to'ongan."

15 Manjari itu, halam gi' aubus pangamu'-ngamu'na, aniya' budjang
palūd pina'an magtanggung kibut, ōnna si Ripka. Na, mma' si Ripka itu
si Bituwil, anak si Nahor maka si Milka. Si Nahor itu magdanakan maka
si Ibrahim.
16 Ahāp d'nda si Ripka, alingkat to'ongan, maka halam bay makalabay
l'lla. Palūd iya ni bohe' angisihan kibutna bo' yampa patukad pabalik.
17 Pal'kkas magtūy sosoho'an si Ibrahim anampang iya, yukna, "Arung,
painumun lagi' aku bohe' min kibutnu ilu."

18 Ya sambungna, "Aho', Tuwan, anginum na ka." Magtūy pinareyo'
kibutna supaya makainum a'a-i.

19 Aubus pa'in e'na anginum, yuk budjang ma iya, "Angagad gi' ka,
tuwan, ngā'anku lagi' bohe' pamainum saga unta'nu sampay sigām asso."
20 Magtūy tinuwangan isi kibutna pehē' ni pagi'inuman saga hayop, ati
magkuwat-kuwat iya angā' bohe' sampay tapainumna kamemon.
21 Halam ah'lling sosoho'an-i. Hal ang'nda'-ng'nda' maka e'na maghona'-
hona' bang kalu ta'ā'na maksudna sabab tabang min PANGHŪ'.

22 Aubus pa'in anginum saga unta' inān, aniya' kasampangan nihawas e'
sosoho'an-i min duwa'anna: dakayu' singsing ahalga' maka duwa gallang
aheya, bulawan lullun, ati pamuwanna ma budjang-i.
23 Puwas e' atilaw iya ma budjang, yukna, "Arung, sai mma'nu? Makajari
kami atuli ma luma'bi sangom ilu? S'ddong bahā'?"

24 Yuk sambung budjang, "Mma'ku si Bituwil, mbo'ku si Nahor maka si
Milka.
25 Aheka parang-parang kami pamakan saga unta'nu, aniya' isab
kapantayan paghali-halian. Maka luma' kami aheya du isab."

26 Magtūy pakuru' sosoho'an inān amudji PANGHŪ'.

27 Yukna, “Pudjiku si Yawe ya pagtuhanan nakura'ku si Ibrahim, pagka itiya' pa'nda'anna lasana maka ase'na ma iya. B'nnal-b'nnal katō'an aku e'na lān tudju ni kakampungan nakura'ku.”
28 Sakali itu magdai'-dai' budjang-i parahū amole' ni pagluma'an ina'na. Kasuli-sulihan sigām kamemon pasal bay kahālanna inān.
29-30 Na aniya' danakan si Ripka l'lla ōnna si Leban. Pagkale si Leban itu ma suli-suli si Ripka, maka pag'nda'na isab singsing ma ūngna maka gallang ma l'ngngonna karuwambila', magtūy iya magdai'-dai' pehē' ni bohe'. Ta'nda'na a'a bay panuli-nuli e' danakanna an'ngge maina'an ma bihing saga unta'na.
31 Yuk si Leban ma iya, “O tuwan, ka'a binarakatan e' Tuhan. Angay ka paddas maitu? Sūng kita pehē' ni luma'. Sakap na ma ka'a maka aniya' isab palegehan kaunta'annu.”
32 Manjari pehē' a'a-i ni luma', ati nihawasan saga duwa'an min bukut saga unta'na e' si Leban. Pinakan isab unta' he' maka pinat'nna'an parang-parang pabahakan. Aniya' isab bohe' binowahan sosoho'an si Ibrahim maka saga sehe'na pangose' tape' sigām.
33 Pagbuhat pa'in lalabotan ma sosoho'an si Ibrahim-i, ah'lling iya, yukna, “Mbal lagi' aku amangan, tuwan. Subay paluwasku gawiku dahū.”
Yuk si Leban, “Na aho', paluwasun kono'.”
34 Jari ah'lling na, yukna, “In aku itu sosoho'an si Ibrahim.
35 Aheya kahāpan tapamuwan si Yawe ma iya, manjari dayahan na. Ya pamuwan Tuhan ma iya ba'anan hayop kaginisan, angkan jukup iya ma bili-bili, kambing, sapi', unta' maka kura'. Aheka isab bulawan kaginisan, aheka isab atana d'nda-l'lla.
36 Na h'ndana si Sara bay anganak l'lla ma kato'ana, ati pamusaka' na e' si Ibrahim ma anakna itu karayana kamemon.
37 Manjari aku itu bay binowa magsapa e' nakura'ku he'. Yukna ma aku, ‘Da'a pah'nda'in anakku si Isa'ak d'nda minnitu min lahat Kana'an.
38 Subay ka pehē' ni kakampunganku, ni dī kausbahanku bo' supaya ka amiha d'nda maina'an pamah'nda ma anakku.’
39 “Magtūy tilawku nakura'ku, yukku, ‘Bang saupama aniya' d'nda tapihaku sagō' mbal bilahi ameya' ma aku pi'itu ni lahat itu, painay?’
40 Ya sambungna ma aku, ‘Ya PANGHŪ! pagbeya'anku, tantu iya anoho' mala'ikatna anehe'an ka'a supaya ta'ā'nu maksudnu. Tantu aniya' d'nda min kakampunganku tabowanu pamah'nda ma anakku.
41 Malaingkan,’ yuk nakura'ku-i, ‘bang ka saupama pehē' ni saga kausbahanku bo' ka mbal tinaima', apuwas na ka min palkala' ya pagsapahanta itu.’ ”
42 Anuli-nuli gi' sosoho'an si Ibrahim, yukna, “Na, makat'kka pa'in aku ni bohe' insini', angamu'-ngamu' aku. Yukku, ‘O Yawe, ya pagtuhanan nakura'ku si Ibrahim, tabangin aku supaya ta'ā'ku maksudku.
43 Itiya' aku ma bihing bohe'. Jari bang aniya' budjang pi'itu angā' bohe', angamu' du aku pinainum bohe' min kibutna.
44 Na Tuhan, bang ya na d'nda ya asal tapene'nu pamah'nda ma anak nakura'ku, na, bang pa'in buwattitu panambung budjang-i ma aku, “Aho' tuwan, anginum ka. Ngā'anta ka bohe' isab pamainum saga unta'nu.” ’
45 “Sakali itu,” yuk a'a-i ma disi Leban, “halam gi' aubus e'ku angamu'-ngamu' ni Tuhan ma deyom atayku, ina'an si Ripka patuwa' magtanggung kibut. Palūd iya magtūy angā' bohe'. Aubus pa'in, yukku ma iya, ‘Arung, makajari aku painumnu bohe'?’

46 “Pinareyo' kibut magtūy min bahana. Yukna ma aku, ‘Aho' tuwan, anginum na ka. Painumku isab saga unta'nu.’ Jari anginum na aku, maka pinainum isab unta'ku.

47 “Bay iya tilawku isab, ‘Sai mma'nu?’ Ya sambungna ma aku, ‘Aku itu anak si Bituwil, mbo'ku si Nahor maka si Milka.’ Manjari tuwan,” yuk a'a, “bay sangonanku singsing ilu ni ūngna maka pasulugku isab gallang ma l'ngngonna karuwambila'.

48 Pagubus, pakuru' aku magtūy amudji si Yawe ya pagtuhanan nakura'ku si Ibrahim. Aheya pagsukulanku ma iya sabab katuli'an aku e'na pi'itu ni saga lahasiya' si Ibrahim. Tapihaku na anak sigām budjang pamah'nda ma anak nakura'ku, bang hati aniya' dapat.

49 Na, bang aniya' lasabi ma nakura'ku pagka kam maglahasiya' du, haka'inbi aku sab'nnal-b'nnal bang taima'bi maksudku itu atawa mbal. Bang hati' mbal, na maghona'-hona' lagi' aku bang ai subay hinangku.”

50 Anambung si Leban maka si Bituwil, yuk sigām, “Ya palkala' ilu min kabaya'an PANGHŪ' du, jari halam aniya' kapatut kami angaho' atawa magin'mbal.

51 Itiya' si Ripka, bowahun iya pasambeya' ma ka'a tudju ni pamole'anbi. Pah'nda'un iya ma anak nakura'nu. Tu'ud kahandak PANGHŪ' ko' ilu.”

52 Na, pagkale sosoho'an si Ibrahim ma sambung disi Leban-i, magtūy iya pasujud magsarang-sukul ma PANGHŪ'.

53 Puwas e', pinaluwas e'na saga s'mmek maka pamulawan dī bulawan bo' yampa pamuwanna ma si Ripka. Aniya' isab kasampangan ahalga' pamuwanna ma disi Leban sampay ma ina' si Ripka.

54 Na aubus pa'in ina'an-i, magkakanan maka maginum sosoho'an si Ibrahim maka saga sehe'na bo' yampa sigām atuli.

Pag'llaw dakayu' bo' magbati'an na sigām, ama'id sosoho'an e' min disi Leban. Yukna, “Amuhun lagi' aku amole' ni nakura'ku.”

55 Saguwā' mbal bilahi danakan si Ripka maka ina'na, yuk sigām, “Tuwan, bang bahā' minaitu gi' si Arung saga sangpū' bahangi. Pagpuwas, ameya' du iya ma ka'am.”

56 Malaingkan yuk sosoho'an, “Ndū' ampunun aku, sagō' ahāp kami da'a taggahinbi. Ta'ā'ku na in maksudku ma sabab tabang min PANGHŪ', manjari papole'unbi na aku bo' pabīng ni nakura'ku he'.”

57 Ya sambung sigām, “Lingananta gi' si Ripka. Tilawta iya bang ai kabaya'anna.”

58 Sakali nilinganan si Ripka bo' tinilaw. Yuk-i, “Na buwattingga? Bilahi ka ameya' ma a'a itu?”

Ya sambung si Ripka, “Aho', ameya' aku.”

59 Manjari pinatulak kakasi sigām si Ripka ameya' ma a'a inān sampay saga sehe'na. Pinabeya' isab ma iya matto'a d'nda ya bay angipat iya min kariki'-diki'na gi'.

60 Niamu'-amu'an isab iya duwa'a min Tuhan e' disi Leban. Yuk pangamu' sigām,

“Arung, mura-murahan bang pa'in laksa'an heka panubu'nu!

Bang pa'in ta'agaw e' panubu'nu lahat kabantahan sigām.”

61 Puwas e' magsakap na si Ripka maka saga sehe'na d'nda ati pakura' sigām ni saga unta' bo' ameya' ma tendog si Ibrahim e'. Jari pauntas sigām kamemon ni pal'ngnganan sigām.

62 Na in si Isa'ak, wa'i na pat'nna' ma lahat Negeb (lahat tampal ni satan
min lahat Kana'an). Yamboho' iya makapole' min bohe' niōnan Be'er-Lahai-
Ruwi.
63 Manjari itu, abay kohap pa'in lahat, hinabuna maglunsul-lunsul ma
kaparangan, aniya' ta'nda'na saga unta' magt'kkahan.
64 Ahā, ta'nda' isab si Isa'ak e' si Ripka. Pag'nda'na, magtūy iya pareyo'
min unta'
65 bo' tilawna sosoho'an si Ibrahim. Yukna, "Sai bahā' l'lla ma
kaparangan inān, ya pal'ngngan tudju pi'itu ni kita?"
Ya sambung sosoho'an si Ibrahim, "Si Isa'ak ko' inān, ya nakura'ku."
Magtūy niā' e' si Ripka turungna panambunna ma baihu'na.
66 Makasampay pa'in sigām ni si Isa'ak, nihaka'an iya e' sosoho'an e' pasal
kamemon bay kalabayanna.
67 Pagubus, binowa si Ripka e' si Isa'ak tudju ni deyom kamalig bay
pagluma'an ina'na si Sara. Gana-gana tahinangna h'nda. Alasa to'ongan si
Isa'ak ma si Ripka, manjari kauli'an karukka'anna min kamatay ina'na.

25

Saga Panubu' si Ibrahim

1 Manjari si Ibrahim makapagh'nda na pabīng, ōn h'ndana si Kitura.
2 Nnom anakna l'lla min si Kitura. Ya siyaka si Simran, pasunu' si Joksan,
bo' si Medan, bo' si Midiyan, kalimana si Isbak bo' si Suwa ya kasiyalihan.
3 Si Joksan itu ya na mma' si Seba maka si Dedan. Manjari saga panubu'
si Dedan, ya na bangsa Assur, bangsa Litus maka bangsa Leyom.
4 Aniya' isab saga anak si Midiyan l'lla. Ōn sigām si Epa, si Eper, si Hanok,
si Abida maka si Elda. Na, iya na ina'an panubu' si Ibrahim min h'ndana
si Kitura.
5-6 Si Isa'ak ya pamusaka'an e' si Ibrahim suku'na kamemon. Daipara
sasangna allum lagi', aniya' alta' pamuwanna ma saga anakna min saga
h'ndana saddī min si Sara. Sinoho' sigām maglahat ma lahat dakayu'
tampal ni sobangan bo' supaya sigām alawak min anakna si Isa'ak.
7-8 Na ataha' to'ongan umul si Ibrahim, dahatus maka pitumpū' maka
limantahun. Manjari amatay na iya ma deyom kasannangan ati pinapag-
timuk iya maka ka'mbo'-mbo'anna.
9-10 Kinubul iya e' anakna si Isa'ak maka si Isma'il ma deyom songab batu
ma tana' si Makpela tampal ni sobangan min tana' si Mamre. Songab batu
itu asal ma tana' bay bin'lli e' si Ibrahim min si Epron anak si Sohar bangsa
Hīt. Jari kinubul si Ibrahim ma bihing h'ndana si Sara.
11 Na, pagka amatay na si Ibrahim, si Isa'ak ya pas'lle' binuwanan
kahāpan na pa'in e' Tuhan. Maglahat si Isa'ak ma tongod bohe' Be'er-
Lahai-Ruwi.

Saga Panubu' si Isma'il

12 Ya na itu saga panubu' si Isma'il, anak si Ibrahim min si Hajara a'a
bangsa Misil, ya bay ipatan si Sara.
13 Ya itu ōn saga anak si Isma'il magsunu'-sunu': si Nebayot ya
kasiyakahan, pasunu' si Kedar, bo' si Abbe'el, bo' si Mibsam.
14 Ya pasunu' ma si Mibsam si Misma, bo' si Duma, bo' si Massa.
15 Bo' si Hadad, bo' si Tema, bo' si Jetor, bo' isab si Napis, kasiyalihan si
Kedema.

16 Na saga anak si Isma'il itu tahinang po'onan sangpū' maka duwa
tumpuk. Maka ōn sigām tahinang ōn lahat isab, ya pat'nna'an ba'anan
katumpukan itu.
17 Ta'abut pa'in umul si Isma'il dahatus maka t'llumpū' maka pituntahun,
amatay na iya ati pinapagtimuk maka ka'mbo'-mbo'anna.
18 Manjari saga panubu' si Isma'il itu ina'an maglahat ma tonga'an lahat
Habila maka Sūr, ma bihing lahat Misil tampal ni sobangan. Magsaddī asal
pat'nna'an sigām min saga panubu' si Ibrahim kasehe'an.

Si Yakub maka si Esaw

19 Ya na itu salsila pasal si Isa'ak, anak si Ibrahim.
Si Ibrahim ya mma' si Isa'ak.
20 Mpatpū' tahun ya umul si Isa'ak waktu pah'ndana ma si Ripka danakan
si Leban, anak si Bituwil. (Si Bituwil itu a'a Aram min lahat Mesopotami.)
21 Sakali itu, pagka halam maka'anak si Ripka minsan at'ggol na
pagpūn sigām, angamu'-ngamu' si Isa'ak ni PANGHŪ'-Yawe bang pa'in
pinapangiram h'ndana. Manjari pinarūl pangamu'na e' PANGHŪ' ati
ab'ttong si Ripka.
22 Ya kinab'ttongan e' si Ripka k'mbal, sagō' ma halam lagi' paluwas
tananamna sigām magkosog-kosogan ma deyom b'ttongna. Yuk si Ripka,
"Angay bahā' buwattitu pagb'ttongku?" Jari angaru iya ni PANGHŪ'-Yawe.
23 Ati yuk PANGHŪ' ma iya,
"Ya ma deyom b'ttongnu ilu, duwa onde'-onde',
manjari tahinang sigām duwa bangsa mbal to'ongan magsulut.
Sababna dakayu' ilu akosog min dakayu',
maka anaknu siyaka ilu pinagbaya'an du e' siyali."
24 Manjari ta'abut na bulanan si Ripka, k'mbal l'lla anakna.
25 Ya dahū paluwas, akeyat-keyat kuwitna maka bahibuan baranna
kamemon sali' kahantang kakana' akasap. Angkan iya niōnan Esaw.*
26 Ya paluwas damuli wa'i amalut pahogot ma buli' tape' si Esaw.
Angkanna iya niōnan si Yakub.† Nnompū' tahun asal umul si Isa'ak ma
waktu kapanganak ma anakna k'mbal itu.

Pinab'llihan e' si Esaw Kapatutanna Anak Siyaka

27 Manjari asangpot pa'in umul duwangan k'mbal itu, si Esaw ya a'a
magpapana', apanday to'ongan angā' hayop talun. Ya katagihanna subay
ma luwasan sadja. Saddī kajarihan si Yakub. Ahantap iya, ya katagihanna
subay pataptap ma kauman.
28 Na, aheya lasa si Isa'ak ma si Esaw sabab asōb iya amangan
susumbali'an ya tapana' e' si Esaw. Sagō' si Yakub ya kalasahan si Ripka.
29 Manjari dakayu' llaw, hinabu pa'in si Yakub itu maghinang sayul
batung keyat niloho'an, makapole' si Esaw min pagpana'an. Lingantu
to'ongan iya,
30 angkan yukna ma si Yakub, "Buwanin aku min loho' keyat ya b'llanu
ilu. Sidda aku pinunung!" Ya he' sababanna angkan iya niranglay si Edom,
hatina 'keyat.'
31 Ya sambung si Yakub, "Aho', sagō' buwanin aku kapatutannu dahū,
ya pamusaka' anak siyaka."

---

* **25:25 25:25** Ya ōn Esaw itu pa'anggil ma kabtangan Hibrani, hatina 'bahibuan.' † **25:26 25:26** Ōn Yakub itu pa'anggil ma dakayu' kabtangan Hibrani, hatina 'amalut ma buli' tape'.' Ya hantang hatulanna isab, 'pangangakkal.'

32 Ya sambung isab si Esaw, “Na, pehē'un na, ma ka'a na kapatutan e'.
Pamagayku bang aku arai' na patay otas?”
33 Yuk si Yakub ma iya, “Subay ka anapa dahū, in kapatutan pamusaka'
ma ka'a pamuwannu na ma aku sab'nnal-b'nnal.” Magtūy sinapahan e' si
Esaw, jari pamuwanna pusaka'na ma siyalina.
34 Pagsapa si Esaw, binuwanan iya tinapay maka loho' keyat e' k'mbalna.
Na, amangan na iya sampay anginum bo' na paluwas. Halam to'ongan
pinahalga' e'na kapatutanna ya pamusaka' ma anak siyaka.

26

Pasal si Isa'ak maka si Abimelek

1 Sakali itu aniya' gotom ma lahat Kana'an e', saddī min gotom bay
kalabayan disi Ibrahim ma waktu dahū. Jari maglain disi Isa'ak pehē'
ni Gerar, ya lahat pagsultanan si Abimelek sultan bangsa Pilistin.
2 Bay na magpa'nda' asal PANGHŪ' ma si Isa'ak maka e'na ah'lling, yuk-
i, “Isa'ak, da'a ka pehē' ni lahat Misil. Ya paglahatannu subay lahat song
panō'ku ma ka'a.
3 Sagō' pahanti' ka buwattina'an ma jadjahan ya pat'nna'annu ilu. Taptap
du aku mailu ma ka'a amuwanan ka'a kahāpan. Saga lahat kamemon ma
jadjahan itu-i pamasuku'ku ma ka'a sampay ma saga panubu'nu. Tumanku
isab bay paljanji'anku ma mma'nu si Ibrahim.
4 Buwananta ka paltubu'an aheka, buwat saga bitu'un ma diyata' langit
ya heka sigām. Pamuwanku du isab katibu'ukan lahat ilu ma sigām.
Manjari kabangsahan kamemon ma deyom dunya angamu' kahāpan
du min aku bang pa'in pinasali' ni kahāpan ya pamuwanku ma saga
panubu'nu.
5 Aho', buwananta ka kahāpan ma sabab kapameya' si Ibrahim ma
panoho'anku. Bay kabogbogan e'na sara' maka panoho'an bay pa-
mat'nna'ku ma iya.”
6 Manjari mahē' na si Isa'ak pahanti' ma lahat Gerar.
7 Na, tinilaw pa'in iya e' saga l'lla minna'an pasal si Ripka, ya sambungna
ma sigām, “Danakanku ko' ilu.” Halam bay bontolna in si Ripka h'ndana
du, sabab tināw iya. Pangannalna in iya binono' e' saga a'a inān bo' ta'ā'
si Ripka e' sigām pagka ahāp d'nda sidda.
8 Sakali itu, at'ggol-t'ggol pa'in kamahē' disi Isa'ak ma lahat Gerar, aniya'
dakayu' llaw amantaw sultan Abimelek min tandawanna. Ta'nda' e'na si
Isa'ak anapu-napu si Ripka.
9 Magtūy pinalinganan si Isa'ak e' si Abimelek, sinō' patampal ma iya.
Yukna, “Halam aniya' pagduwa-ruwana, h'ndanu ko' ilu. Angay kami
putingannu in iya kono' danakannu?”
Ya sambung si Isa'ak, “Tuwan sultan, tu'ud aku tināw binono' bang aku
angahaka sab'nnal-b'nnal in iya h'ndaku.”
10 Yuk si Abimelek, “Angay kami tala'atnu buwattilu? Bang saupama
aniya' a'aku bay makabihing atuli ma iya, na, ka'a ya sababna bang kami
kat'kkahan dusa.”
11 Angkanna sinanggupan e' si Abimelek saga tendogna kamemon,
yukna, “Sai-sai angala'at a'a itu atawa h'ndana, pat'nna'anku iya hukuman
ni kamatay.”
12 Manjari itu, ma Gerar pa'in si Isa'ak maglahat, maghuma iya ati
ahāp to'ongan buwa' tinanomna ma tahun inān. Maghatusan buwa'na
dampo'on maka dampo'on ma sabab lidjiki' min PANGHŪ'.

13 Pak'nnop na pa'in alta' si Isa'ak sampay aheya to'ongan karayana.
14 Na, pagka aheka to'ongan bili-bilina, kambingna maka sapi'na, maka
aheka isab saga sosoho'anna, nijingki iya e' bangsa Pilistin.
15 Ya he' sababna angkan nirasokan tana' saga pagbohe'an kamemon bay
kinali e' saga sosoho'an mma'na si Ibrahim ma masana allum lagi'.
16 Angkanna si Abimelek bay amowa si Isa'ak maggara', yukna, "Tuwan,
subay kam papinda ni lahat saddī, sabab aga'os na kam min kami."
17 Sakali pauntas disi Isa'ak pehē' ni L'bbak Gerar ati mahē' na sigām
pat'nna'.
18 Aniya' saga pagbohe'an asal ma tongod ina'an-i bay kinali ma masa
lagi' mma'na si Ibrahim, sagō' amatay pa'in si Ibrahim bay nirasokan tana'
e' saga a'a Pilistin. Manjari ya bohe' inān bay pinakali pabīng e' si Isa'ak,
pinat'nna'an isab ōn bay pangōn e' mma'na-i.
19 Puwas e' aniya' pagbohe'an baha'u bay kinali e' saga sosoho'an si Isa'ak
ma l'bbak inān ati makabāk sigām bohe' ahāp.
20 Sagō' magsagga' saga a'a Gerar maka saga a'a magi'ipat hayop si Isa'ak.
Yuk a'a Gerar e', "Kami dapu bohe' ilu." Ya he' sababna angkan bohe' inān
niōnan 'Esek' e' si Isa'ak, hatina 'Pagsagga'an.'
21 Na angali gi' saga sosoho'an si Isa'ak pagbohe'an saddī, jari ya du ina'an
tahinang pagsasawan e' saga a'a Gerar, angkan niōnan e' si Isa'ak Sitna,
hatina "Pagbantahan."
22 Palawak gi' disi Isa'ak minnē' bo' yampa angali bohe' saddī. Na halam
na aniya' pagsagga'an ma pagbohe'an itu angkan niōnan Rehobot, hatina
"Kaluhaya'an." Yuk si Isa'ak, "Itiya' kitam pinaluhaya e' PANGHŪ'-Yawe
pat'nna' to'ongan ma lahat itu. Tantu kitam makabāk kahāpan maitu."
23 Na, patukad sigām minnē' tudju ni lahat Be'erseba.
24 Pagt'kka sigām pehē' bo' sangom na, magpa'nda' PANGHŪ' ma si Isa'ak
magsuwala, yuk-i, "Aku ya Tuhan pagtuhanan mma'nu si Ibrahim. Da'a
ka tināw sabab taptap du aku mailu ma ka'a. Buwananta ka kahāpan,
pahekaku panubu'nu ma sabab sosoho'anku si Ibrahim."
25 Aniya' pagtunu'an kulban nihinang e' si Isa'ak maina'an, bo' ana'at iya
ma ōn si Yawe.* Jari maina'an iya pat'nna', maina'an isab saga sosoho'anna
bay angali pagbohe'an.

Pagsulutan si Isa'ak maka si Abimelek

26 Na aniya' dakayu' llaw pinehē' si Isa'ak e' si Abimelek, ya sultan ma
lahat Gerar. Ya sehe' si Abimelek si Ahussat, ya bagayna pangandolan,
maka si Pikul, ya nakura' saga kasundaluhanna.
27 Atilaw si Isa'ak ma sigām, yukna, "Tuwan sultan, ai gawinu pi'itu?
Bay aku pala'anbi min lahatbi inān maka aheya kab'nsibi ma aku. Na, ai
maksudbi ma aku?"
28 Ya sambung sigām, "Aho' tuwan, saguwā' kata'uwan kami in ka'a
tinabang sadja e' si Yawe, angkan yuk kami subay aniya' pagsulutantam.
Manjari ya maksud kami itu mikisapa ma ka'a,
29 supaya ka mbal angala'at kami. Bistahun, sat'ggol kam bay ma lahat
kami kahāpan sadja ya tahinang kami ma ka'am. Maka ta'abut waktu isab
kala'anbi, pinatulak kam ma deyom kasannangan. Tantu ka kabuwanan
kahāpan na pa'in e' si Yawe."
30 Pagkale si Isa'ak, magpajamu iya pangahulmatna ma disi Abimelek ati
magsalu sigām amangan maka anginum.

---

* **26:25 26:25** Si Yawe, atawa PANGHŪ'.

31 Pagsubu pa'in magjanji' sigām min karuwambila', magsapa in sigām
mbal na magbono' dansehe'an. Pagubus, pinaba'id disi Abimelek e' si Isa'ak
ati amole' sigām magatay pote'.
32 Na, ma llaw ina'an-i, pina'an ni si Isa'ak saga sosoho'anna angahaka'an
iya pasal pagbohe'an yamboho' kinali e' sigām. "Makabāk kami bohe'!"
yuk sigām.
33 Ya pangōn si Isa'ak ma bohe' inān Siba'. Ya he' sababna angkan
kauman inān kaōnan Be'erseba sampay ni kabuwattituhan.†
34 Na, in pasal si Esaw, ta'abut pa'in mpatpū' tahun umulna, maka-
pagh'nda iya duwa d'nda bangsa Hīt, ya na si Judit anak si Be'ere maka si
Basemat anak si Elon.
35 Aheya isab kasukkalan si Isa'ak maka si Ripka, ya matto'a si Esaw, ma
sabab duwangan d'nda itu.

27

Pangakkal si Yakub

1 Na palabay pa'in daka pilantahun, ato'a na si Isa'ak, mbal na maka'nda'.
Jari aniya' llaw pangalinganna ma si Esaw, ya anakna siyaka. Yukna ma
iya, "Otō'."
Ya sambung si Esaw, "Oy, Mma'."
2 Yuk si Isa'ak, "Otō', ta'nda'nu aku itu ato'a na. Sōng-sōng na ta'abut
ganta'anku, angkan aniya' amu'ku ma ka'a.
3 Bowahun pana'nu pehē' ni kareya-reyahan amiha'an kita hayop
susumbali'an.
4 Adjalin aku pagkakan ahāp nanamna ya kasōbanku. Bowahun pi'itu
bo' kakanku ati amu'-amu'anta ka ni Tuhan bang pa'in ka pinasuku'an
lidjiki'. Pang'bbaku ma ka'a sasangku masi allum."
5 Na, hinabu pa'in si Isa'ak magsuli-suli maka si Esaw, ina'an si Ripka
pakale-kale. Jari makalanjal pa'in si Esaw kaleya amana',
6 magtūy ah'lling si Ripka ni si Yakub, yukna, "Otō', yamboho' takaleku
mma'nu ah'lling ma siyakanu, yukna,
7 'Piha'in kita susumbali'an ma deya. Adjalun pahāp bo' aniya' palaukku
ahāp nanamna. Aubus pa'in aku amangan, amu'-amu'anta ka kahāpan ni
Tuhan bang pa'in ka pinasuku'an lidjiki' ya kapatutan pamasuku' ma anak
siyaka. Ya du ina'an pang'bbaku ma ka'a sasangku masi allum. Si Yawe ya
saksi'ku.'
8 Na, Otō'," yuk si Ripka, "kalehun aku. Beya'un panoho'anku itu.
9 Pehē' na ka ni buluyan hayopta. Pene'un duwa anak kambing ahāp
l'mmokna ati bowahun pi'itu ni aku. Aku ya angadjalan mma'nu lauk
alanab ya kasōbanna to'ongan.
10 Atahak pa'in lauk e', ka'a ya amowa pehē' ni mma'nu ati ka'a ya
amakan iya. Manjari ka'a ya niamu'-amu'an kahāpan min Tuhan e'
mma'nu sasangna masi allum lagi'."
11 Yuk si Yakub ni ina'na, "Oy, Ina', bahibuan asal si Esaw. Aku ngga'i ka,
alanu' kuwitku.
12 Painay bahā' bang aku sinanaw e' si Mma', bo' kata'uwanna magtūy
in aku amarupang ma iya. Bang buwattē' ngga'i ka kahāpan ya ta'ā'ku,
saguwā' sukna'."

† **26:33 26:33** Ya kabtangan Siba' itu duwa hatina bang ma bahasa Hibrani. Kaissana 'sapa', karuwana 'pitu'.' Manjari ya ōn Be'erseba itu, hatina 'bohe' pagsapahan' atawa 'bohe' kapitu'.'

13 Na ya sambung ina'na ma iya, “Mbal, Otō'. In sukna' inān subay
papelleng ni aku, ngga'i ka ni ka'a. Pehē' na ka, ngā'in kita kambing.”
14 Sakali pehē' na si Yakub angā' duwa anak kambing. Binowa e'na pehē'
ni ina'na bo' adjalanna lauk ya kasōban si Isa'ak kinakan.
15 Pagubus, pinaluwas e' si Ripka badju' si Esaw ahāp to'ongan, ya bay
ma deyom tau'an. Jari pasulugna na ma anakna siyali, ya si Yakub.
16 Niā' isab e' si Ripka kuwit kambing bay ta'adjal inān ati pangalapis e'na
ma bukut tangan si Yakub sampay ma buli' k'llongna supaya iya bahibuan
sali'.
17 Aubus pa'in e'-i, ni'nde'an e' si Ripka ni si Yakub lauk ahāp nanamna,
maka tinapay baha'u bay hinangna.
18 Sakali pehē' na si Yakub ni mma'na, yukna, “O Mma'!”
Yuk si Isa'ak, “Aho', Otō'. Sai sa ka'a ilu?”
19 Ya sambung si Yakub, “Si Esaw, anaknu siyaka. Tahinangku na bay
panoho'annu ma aku. Itiya' na lauk bay adjalanku ka'a. Papunduk ka
amangan bo' aku yampa amu'-amu'annu kahāpan ni Tuhan.”
20 Ah'lling gi' si Isa'ak ma si Yakub, yukna, “Al'kkas pahāp kapihanu
susumbali'an ilu. Angay bahā'?”
Ya sambung si Yakub, “Tu'ud aku tinabang e' si Yawe, ya pagtuhanannu.”
21 Yuk si Isa'ak isab, “Otō', pasekot ka kono'. Sanawta ka bang ka b'nnal-
b'nnal anakku si Esaw.”
22 Manjari pasekot na si Yakub ni mma'na bo' tasanaw e'na. Yuk si Isa'ak,
“Lagamnu sali' lagam si Yakub, malaingkan tangannu itu sali' tangan si
Esaw.”
23 Na, halam takilāna in a'a inān si Yakub, sabab tasanawna tanganna
bahibuan, dasali' maka tangan si Esaw. Na, arai' pa'in si Isa'ak angamu'-
ngamu' kahāpan tudju ni Tuhan,
24 tinilaw e'na si Yakub pabīng, yukna, “B'nnal bahā'? Ka'a ilu anakku
si Esaw?”
“Aho', Mma',” yuk si Yakub. “Halam saddī.”
25 Sakali ah'lling si Isa'ak, yukna, “Ndiya na lauk bay adjalannu aku-i.
Amangan na aku bo' yampa ka amu'-amu'anku kahāpan tudju ni Tuhan.”
Magtūy iya binowahan lauk maka binu-anggul e' si Yakub.
26 Aubus pa'in, nilinganan iya. Yuk mma'na ma iya, “Otō', pi'itu ka kono',
siyumun aku.”
27 Manjari pasekot na si Yakub ni mma'na aniyum iya. Sakali itu,
tahamut pa'in s'mmekna e' si Isa'ak, hamut si Esaw to'ongan, magtūy iya
niamu'-amu'an kahāpan ni Tuhan. Ya pagkallam si Isa'ak ma iya,
“Ya hamut anakku itu sali' hamut tana' paghuma'an
kabuwanan kahāpan e' si Yawe.
28 Bang pa'in binusugan tana'nu e' Tuhan
maka alu' min diyata' langit.
Bang pa'in isab pinajatu e'na tanomannu,
supaya aheka buwa'na pagkakannu maka paginumnu!
29 Bang pa'in kapagbaya'annu saga kabangsa-bangsahan,
bang pa'in sigām pasujud ma ka'a.
Bang pa'in ka magnakura' ma kakampungannu kamemon,
bang pa'in isab pasujud ma ka'a kapanubu'an ina'nu.
Bang pa'in kataluwa'an mulka'
sasuku anabbut ōnnu ni kala'atan.
Bang pa'in binuwanan kahāpan
sasuku anabbut ōnnu ni kahāpan.”

30 Manjari itu, aubus pa'in pangamu'-ngamu' si Isa'ak, bo' yamboho'
paluwas si Yakub, ina'an na si Esaw at'kka min deya.
31 Magtūy du iya angadjal lauk ahāp nanamna bo' yampa bowana pehē'
ni mma'na. Yukna, "O Mma', itiya' na lauk bay adjalanku ka'a. Papunduk
ka amangan bo' yampa aku amu'-amu'annu kahāpan ni Tuhan."
32 Tinilaw iya magtūy e' si Isa'ak, "Arī, sai sa ka'a ilu?"
Ya sambung si Esaw, "Aku itu si Esaw, anaknu siyaka."
33 Agsai takuddat si Isa'ak, amidpid to'ongan baranna. Yukna, "Sai sa a'a
bay amowahan aku palauk insini'. Susumbali'an kono' bay tapana' e'na!
Yamboho' takakanku ma waktu kat'kkanu itu. Baha'u du iya bay amu'-
amu'anku kahāpan ni Tuhan. Pangannalku ka'a, sagō' kahāpan ilu mbal
kapindahan sabab makalagtik na d'lla'ku."
34 Na, pagkale si Esaw ma lling mma'na he' magtūy iya anangis pakosog
kabowa kagit atayna. Yukna, "Arōy, aku isab Mma', amu'-amu'in aku
kahāpan isab!"
35 Ya sambung si Isa'ak, yukna, "Arōy, Otō'. Bay aku tarupang e' siyalinu.
Ta'ā'na na kahāpan ya arak pamasuku'ku ma ka'a."
36 "Ā," yuk si Esaw, "tinōp iya niōnan Yakub*, sabab min duwa na aku
ka'akkalan e'na. Ta'agaw e'na pusaka' ya kapatutanku pagka aku anak
siyaka. Maka ma buwattina'an isab, ta'ā'na kahāpan min Tuhan ya subay
pamasuku' aku. Mma', halam bahā' aniya' lidjiki' bay kapinannu aku?"
37 Anambung si Isa'ak, yukna, "Bay na amu'-amu'anku si Yakub kahāpan
bang pa'in iya tahinang nakura'nu. Maka kampungna kamemon subay
tahinang sosoho'anna. Ta'amu'-amu'ku isab bang pa'in iya binalanja'an
kinakan ahāp e' Tuhan maka binu-anggul paginumna. Hatina, Otō', si
Yakub ya pinasuku'an kamemon, ati halam aniya' tahinangku ma ka'a."
38 Sakali angamu' na pa'in si Esaw, yukna, "Mma', min t'dda sadja ka
bahā' angamu'-ngamu' kahāpan ni Tuhan? Mbal bahā' kaisaban? Ndū'
Mma', amu'-amu'in aku kahāpan isab." Jari aheya tangisna.
39 Manjari magkallam si Isa'ak ma si Esaw, yukna,
"Paglahatannu alawak du min huma
ya taptap pinajatu e' Tuhan.
Mbal ka pinasuku'an tana'
ya binusugan maka alu' min diyata' langit,
tana' akansang buwa'na.
40 Magbono' du ka bo' aniya' tatabannu pagkallumannu,
sagō' siyalinu ya pagnakura'annu na pa'in.
Malaingkan bang ka mbal makasandal pinagbaya'an e'na,
angatu du ka ati makal'ppa min komkomanna."

Kalahi si Yakub

41 Sakali ab'nsi sidda si Esaw ma si Yakub ma sabab kahāpan ya
pamasuku' ma iya e' mma' sigām. Ya minohot e' si Esaw ma deyom atayna,
"Mbal at'ggol amatay du si Mma' ati papatayku si Yakub itu."
42 Daipara kahaka'an si Ripka pasal kamohotan si Esaw. Makata'u pa'in
iya, magtūy lingananna si Yakub, yukna, "Otō', pakale ka. Agara' si Esaw
amalosan ka'a.
43 Na, buwattitu panganggara'ku ma ka'a, Otō'. Ala'an ka magdai'-dai'
pehē' ni kauman Haran, ni danakanku si Leban e'.

---

* **27:36 27:36** Ya ōn Yakub itu pa'anggil ma kabtangan bahasa Hibrani, hatina 'amalut ma buli' tape''. Ya hantang hatulanna isab, 'pangangakkal.'

44 Subay ka pahanti' ma deyomanna sampay alungay na kab'nsi siyakanu
ma ka'a.
45 Jari bang ahāp-hāp na atayna ni ka'a, bo' alungay min pangentomna
bay hinangnu ma iya, na, tambukuhanta pa'in ka bo' ka makapole' pi'itu.
Tu'ud aku mbal bilahi kalungayan duwa anak ma dang'llaw."
46 Sakali aniya' pah'lling si Ripka ma si Isa'ak, yukna, "Ab'nsi aku ma saga
d'nda bangsa Hīt buwat h'nda si Esaw itu. Bang si Yakub ganta' magh'nda
isab ma bangsa Hīt, na, ahāp lagi' aku amatay."

28

1 Manjari halam gi' makauntas si Yakub, pinalinganan iya e' si Isa'ak.
Maina'an pa'in, sinagina iya maka niamay-amayan. Yuk mma'na ma iya,
"Otō', da'a ka magh'nda d'nda Kana'an.
2 Pehē' ka gom pa'in ni lahat Mesopotami, ni tumpuk si Bituwil ya mbo'nu
min ina'. Pene'un d'nda ngā'nu h'nda min ka'anakan bapa'nu si Leban.
3 Mura-murahan, bang pa'in ka binuwanan kahāpan e' Tuhan Sangat
Kawasa, bang pa'in pinaheka panubu'nu bo' ka tahinang pag'mbo'an ma
kabangsa-bangsahan.
4 Bang pa'in pinasampay ni ka'am dapanubu'an ya kahāpan bay
panganjanji' Tuhan ma mma'ku si Ibrahim. Hatina ka'am iya tahinang
tag-dapu lahat pahanti'antam itu, ya lahat bay pamuwan asal e' Tuhan ma
mma'ku."
5 Aubus pa'in e' si Isa'ak ah'lling ma si Yakub, pinatulak na iya bo' pauntas
tudju ni lahat Mesopotami, ni kauman si'itna si Leban. Ya si Leban itu anak
si Bituwil a'a Aram.
6 Manjari tata'u e' si Esaw pasal si Isa'ak bay angamu'-ngamu'an si
Yakub kahāpan. Bay patulakna isab pehē' ni lahat Mesopotami amiha
d'nda ngā'na h'nda. Niamay-amayan iya sinō' da'a magh'nda d'nda bangsa
Kana'an.
7 Ya takale isab e' si Esaw in si Yakub kono' bay ameya' ma panoho'an
matto'ana, hatina wa'i na pal'ngngan tudju ni lahat Mesopotami.
8 Na minnē' kinata'uwan na e' si Esaw in mma'na si Isa'ak mbal to'ongan
kasulutan ma saga d'nda bangsa Kana'an,
9 angkan iya pehē' ni si'itna si Isma'il anak si Ibrahim. Maina'an pa'in,
makah'nda iya ni si Mahalat anak si Isma'il, danakan isab si Nebayot.
Manjari t'llu na h'nda si Esaw.

Panguppi si Yakub ma Lahat Betel

10 Na, pauntas na si Yakub min lahat Be'erseba bo' pal'ngngan tudju ni
kauman Haran.
11 Manjari makasampay pa'in iya ni dakayu' pa'atagan, pahanti' iya
maina'an sabab pas'ddop na llaw. Angā' iya dakayu' batu paū'anna bo'
yampa pabahak atuli.
12 Jari anguppi iya. Ya ta'nda'na ma deyom uppina haronan bay
pinat'ngge min tana' tudju ni diyata' langit. Aniya' isab ta'nda'na saga
mala'ikat magdeyo'-diyata'.
13 Ina'an isab PANGHŪ' an'ngge min diyata'na maka e'na magsuwala.
Yukna, "Aku itu si Yawe ya pagtuhanan mbo'nu si Ibrahim maka mma'nu
si Isa'ak. Ya tana' pabahakannu ilu pamuwanku ma ka'a sampay ma saga
panubu'nu.
14 Pahekaku du tubu'nu, ya heka sigām sali' solagan gusung ma
gintana'an. Paheka du sigām ma kaluha'an lahat itu, min sobangan
sampay ni s'ddopan. Maka kabangsa-bangsahan kamemon maitu ma

dunya buwananku kahāpan du ma sababannu maka ma sababan saga panubu'nu.
15 Na, taptap du aku mailu ma ka'a, jagahanta ka pi'ingga-pi'ingga pal'ngnganannu, sampay ni waktu pamowata ka'a pabīng ni lahat itu. Mbal ka bbahanku, maka tumananku to'ongan ya paljanji'anku itu ma ka'a."
16 Jari abati' na si Yakub maka e'na amikilan. "Sab'nnal-b'nnal, itiya' PANGHŪ' ma lahat itu, sagō' halam bay kata'uwanku."
17 Sinōd iya tāw angkan yukna, "Ag'mma sumangatku ma tongod itu-i! Pagluma'an Tuhan ko' itu. Itiya' isab maitu lawang pagsosōran sulga'."
18 Pagsubu-subu pa'in, binuhat e' si Yakub batu bay paū'anna sangom-i bo' pinat'ngge e'na sali' hāg. Tapat'ngge pa'in, binase' maka ns'llan bo' nihinang e'na tampat pangentoman.
19 Manjari Betel* ya pangōn si Yakub ma lahat inān. (Lūs ya ōn kauman ma atag ina'an ma masa awal lagi'.)
20 Sakali magnajal si Yakub ni Tuhan, yukna, "Bang ka'a-i sab'nnal-b'nnal pataptap anganjagahan aku ma l'ngngananku itu, bang ka amuwanan aku pagkakan maka tamongon,
21 maka bang aku papole'nu isab ni luma' mma'ku ma deyom kasala-matan, na, si Yawe ya Tuhanku, halam aniya' saddī.
22 Ya batu tapat'nggeku itu ibarat luma' pagsusumbahan ni ka'a. Tuk-balanku isab ma ka'a bahagi' sangpū' min ai-ai kamemon ya pamasuku'nu ma aku."

29

Kat'kka si Yakub ni Si'itna si Leban

1 Pal'ngngan na pa'in si Yakub sampay ta'abutna lahat sobangan.
2 Maina'an pa'in, bo' ma tongod kaparangan, aniya' ta'nda'na bohe' kali tinambolan asal maka batu aheya. Aniya' isab bili-bili t'llu ba'ananna pahali-hali ma tongod ina'an angagad pinainum.
3 Sagō' ya kabiyaksahan saga a'a magi'ipat bili-bili maina'an, subay atipun ba'anan bili-bili kamemon bo' yampa sigām angaligiran batu sampay amainum. Jari aubus pa'in pinainum ba'anan bili-bili kamemon, magtūy tinūran batu-i ni baina.
4 Manjari itu atilaw si Yakub ma saga a'a magi'ipat inān, yukna, "Saga tuwan, minningga sa ka'am ilu?"
Ya sambung saga a'a inān, "Kami itu min Haran, tuwan."
5 Yuk si Yakub isab, "Magkata'u kam bahā' maka si Leban, mpu si Nahor?"
Ya sambung sigām, "Aho' tuwan, kata'uwan kami."
6 Atilaw gi' si Yakub, yukna, "Ahāp isab ginhawa baranna?"
"Aho' tuwan", yuk a'a-i, "Ahāp du. O'o, ilu'un na anakna si Rakiya maka ba'anan bili-bilina."
7 Yuk si Yakub, "Nda'unbi ba, masi alanga llaw. Mbal gi' waktu pamapole' hayop ni deyom sasak. Bang bahā' painumbi buwattina'an bo' yampa bowabi ni kaparang-parangan pinakan pabīng."
8 Ya sambung saga a'a he', "Mbal makajari, tuwan. Subay atimuk pi'itu kaba'anan bili-bili kamemon bo' yampa ligiran kami tambol batu itu. Makajari pinainum bang maitu na kamemon."

---

* **28:19 28:19** Ya ōn Betel itu, bang ma bahasa Hibrani, hatina 'luma' Tuhan.'

9 Na, hinabu pa'in si Yakub magsuli-suli itu maka saga a'a magi'ipat inān,
at'kka na si Rakiya maka ba'anan bili-bili mma'na. Tu'ud hinangna angipat
bili-bili.
10 Jari pag'nda' si Yakub ma kakina si Rakiya maka bili-bili si'itna si
Leban, magtūy niligiran e'na batu min bowa' bohe' bo' painumna saga
bili-bili ya suku' si'itna.
11 Aubus pa'in, siniyum e'na si Rakiya maka e'na anangis ma sabab
kakōganna.
12 Yuk si Yakub ma iya, "Aku itu si Yakub, kamanakan mma'nu. Ina'ku
si Ripka, ya danakan mma'nu." Na, pagkale si Rakiya, magtūy iya paragan
amole' angahaka'an mma'na.
13 Manjari itu, makata'u pa'in si Leban pasal kat'kka kamanakanna si
Yakub, magtūy iya magdai'-dai' pehē' anampang. Ginapus e'na si Yakub,
siniyum isab ati binowa pehē' ni luma'. Pagka ma deyom luma' na, sinuli-
sulihan si Leban e' si Yakub pasal kamemon bay kalabayanna.
14 "Ā," yuk si Leban ma iya, "lahasiya'ta ka sab'nnal-b'nnal, magdalaha'
magdaisi." Manjari dambulan ya kahanti' si Yakub ma deyoman disi
Leban.

Pasal Pagh'nda si Yakub

15 Palabay pa'in dambulan-i, ah'lling si Leban ma si Yakub, yukna, "Otō',
minsan kita magdalaha', bang ka ganta' maghinang ma aku mbal apatut
bang halam aniya' tongodna. Subay ka gadjihanku. Haka'in aku bang pila
kabaya'annu?"
16 Na, aniya' duwa anak si Leban budjang. Ya ōn siyaka si Leya maka si
Rakiya ya ōn siyali.
17 Bulahaw asal mata si Leya, sagō' si Rakiya ya alingkat, ahāp
pamarananna.
18 Jari kinabilahian si Rakiya itu e' si Yakub ati yukna ma si Leban, "Bapa'
bang ka'a-i asulut, maghinang aku maitu ma ka'a pituntahun, minsan aku
mbal gadjihannu. Ya sadja amu'ku ma ka'a bang pa'in pamah'ndanu ma
aku anaknu si Rakiya."
19 Ya sambung si Leban, yukna, "Ā, gom lagi' ka'a ya pamah'llaku ma iya,
da'a a'a saddī. Maitu na ka ma deyomanku."
20 Manjari pituntahun ya paghinang si Yakub ma si Leban supaya
tah'ndana si Rakiya, sagō' halam tabistana t'ggolna ma sabab kaheya
lasana ma si Rakiya.
21 Na, palabay pa'in pituntahun e', yuk si Yakub ma si Leban, "Bapa',
ta'abut na waktu, kawinun kami maka si Rakiya bo' kami makapagdakayu'
na."
22 Angaho' si Leban ati magsakap iya jajamuhan. Pinata'u e'na saga a'a
kamemon ma lahatna, sinō' paluruk ni pagkawinan.
23-24 Saguwā' pagsangom e', ngga'i ka si Rakiya ya ni'nde'an e' si Leban
ni si Yakub sagō' si Leya. (Aniya' isab ipatan si Leban ōnna si Silpa bay
pamuwanna ma si Leya nihinang ipatan.) Jari si Yakub maka si Leya
magbihing na atuli.
25 Na, pagk'llat pa'in llaw dakayu', yamboho' tasayu e' si Yakub in si Leya
bay sehe'na sangom inān! Pehē' iya magtūy ni si Leban. "Bapa'," yukna,
"angay buwattilu hinangnu ma aku? Jukup na pituntahun ya paghinangku
ma ka'a bo' supaya si Rakiya ta'ā'ku h'nda. Angay aku angkan akkalannu?"
26 Ya sambung si Leban, "Otō', ya addat kami maitu, mbal makajari bang
siyali pinah'lla'an dahū min siyaka.

27 Tangguhanta dapitu' lagi'. Subay na aubus paglami-lami ma si Leya
itu bo' yampa ka pakawin kami maka si Rakiya. Saguwā' aniya' tongodna.
Ya paghinangnu maitu ma aku subay sinugpatan pituntahun lagi'."
28 Na, kasulutan si Yakub. Aubus pa'in dapitu' iya paglami-lami sigām
ma si Leya, pinakawin si Yakub e' si Leban ma anakna si Rakiya.
29 Damikiyanna du isab, aniya' ipatan d'nda pamuwan si Leban ma si
Rakiya, ōnna si Bilha.
30 Sakali itu magdakayu' na si Yakub maka si Rakiya. Aheya sidda lasana
ma si Rakiya, labi-labi min lasana ma si Leya. Jari pituntahun gi' ya
paghinang si Yakub ma deyoman si Leban.

Saga Anak si Yakub

31 Na, ta'nda' pa'in e' PANGHŪ' ariki' asal lasa si Yakub ma si Leya, aniya'
kahāpan pamuwanna ma iya. Jari si Leya ya makapangiram du, sagō' si
Rakiya mbal maka'anak.
32 Jari ab'ttong na si Leya ati anganak iya l'lla. Yukna, "Ta'nda'
kasusahanku e' PANGHŪ'. Tantu aku kinalasahan na e' h'llaku." Manjari
Rubin* ya pangōnna ma anakna he'.
33 Manjari ab'ttong iya pabīng ati l'lla du isab anakna. Yukna, "Ya
anak itu pamuwan PANGHŪ' ma aku sabab takalena pasal aku mbal
kinalasahan." Angkan Simiyun† ya pangōnna ma onde'.
34 Na, ab'ttong iya pabīng ati l'lla isab anakna. Yukna, "Na, tantu h'llaku
pat'ttog na ma aku sabab t'llu na anak l'lla ya pamuwanku ma iya."
Manjari Libi ya pangōnna ma onde' itu.‡
35 Anā, ab'ttong si Leya pabīng, ka'mpatna na, l'lla du isab. Yukna,
"Pudjiku na PANGHŪ' buwattina'an." Angkan ōnanna anakna si Yahud.§
Na minnē' pahondong si Leya maganak.

30

1 Na si Rakiya itu, pagka tasayuna in iya mbal to'ongan makabuwanan
si Yakub anak, angimbū na ma siyakana si Leya. Ah'lling iya ma si Yakub,
yukna, "Buwanin aku anak. Bang aku mbal maka'anak, gom gi' aku
amatay."
2 Apasu' magtūy atay si Yakub ma si Rakiya, yukna, "Pangannalnu aku
itu Tuhan bahā', makapagbaya' amuwanan ka'a anak maka mbal?"
3 Ya lling si Rakiya ma iya, "O'o, ipatanku si Bilha itu. Pahulid ka ma iya
supaya iya anganak ganti' min aku, ati taga-tubu' aku min iya."
4 Jari sinōngan e'na ipatanna si Bilha ma si Yakub pamah'ndana.
Magbihing sigām atuli,
5 ati ab'ttong si Bilha maka anganak l'lla.
6 Ya lling si Rakiya, "Kabogbogan aku e' Tuhan in aku patut taga-anak.
Takalena bay pangamu'-ngamu'ku ma iya, ati kabuwanan aku anak l'lla."
Manjari Dān* ya pangōnna ma iya.
7 Ab'ttong na isab si Bilha pabīng ati aniya' gi' anak si Yakub l'lla min
iya, karuwana na.

---

* **29:32 29:32** Ya ōn Rubin itu pa'anggil ma dakayu' kabtangan Hibrani, hatina 'ta'nda' kasusahanku.' † **29:33 29:33** Ya ōn Simiyun itu pa'anggil ma kabtangan Hibrani, hatina 'takale.' ‡ **29:34 29:34** Ya ōn Libi itu pa'anggil ma kabtangan Hibrani, hatina 'at'ttog.' § **29:35 29:35** Ya ōn Yahud (atawa Yuda) itu pa'anggil ma dakayu' kabtangan Hibrani, hatina 'pudji' atawa 'pabantug.' * **30:6 30:6** Ya ōn Dān itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'binogbogan ma hukuman.'

8 Ya pah'lling si Rakiya, “Aheya paggaggud kami maka siyakaku, sagō'
ma aku da'ugan.” Manjari Naptali ya pangōnna ma onde'.†
9 Na si Leya isab, pagka tasayuna in iya mbal na anganak, manjari
pamuwanna isab ipatanna si Silpa ma si Yakub pamah'ndana.
10 Ab'ttong isab si Silpa ati anganak l'lla.
11 “Ahāp sukudku!” yuk si Leya. Jari Gād‡ ya pangōnna ma anakna he'.
12 Damuli pa'in minnē', anganak pabīng si Silpa itu, jari duwa na anak
si Yakub min iya.
13 Ya pah'lling si Leya, “Aheya kakōganku! Pinagsuli-sulihan du aku e'
saga kar'ndahan in aku itu d'nda akōd.” Angkan na Aser§ ya pangōn si
Silpa ma anakna.
14 Na ma musim pagani lagi', ina'an si Rubin anak si Leya maglunsul
ma huma. Aniya' tabākna buwa' kayu* tapagtambal pamapangiram, jari
binowa e'na pehē' ni ina'na si Leya. Ah'lling magtūy si Rakiya ni si Leya,
yukna, “Kaka', buwanin aku min buwa' kayu ya tabāk e' anaknu ilu.”
15 Ya sambung si Leya, “Ē, mamarahi pahāp ka'a ilu! Bay ta'agawnu
h'llaku ati agawnu lagi' buwa' kayu anakku?”
Yuk si Rakiya, “Bang aku buwanannu, tugutanku si Yakub pabihing ma
ka'a sangom ilu.”
16 Manjari itu, pagt'kka si Yakub min huma abay kohap na, sinampang
iya e' si Leya. Yukna ma si Yakub, “Subay ka pabihing ma aku atuli sangom
ilu. Makapagisun kami maka si Rakiya insini'. Bay iya buwananku saga
buwa' kayu ya tapuwa' e' anakku si Rubin, manjari pinatuli ka ma aku.”
Manjari pabihing si Yakub ma si Leya ma sangom inān.
17 Na nirūlan si Leya e' Tuhan. Ab'ttong iya ati anganak l'lla. Manjari
lima na anak si Yakub l'lla min h'ndana si Leya.
18 Yuk si Leya, “Katungbasan aku e' Tuhan ni kahāpan ma sabab
kapamuwanku ipatanku ma h'llaku.” Angkanna Issakar† ya pangōnna ma
anakna itu.
19 Angiram isab si Leya pabīng, paganakna l'lla. Manjari nnom na anak
si Yakub l'lla bay min si Leya.
20 “Na,” yuk si Leya, “ahalga' to'ongan ya pamuwan Tuhan ma aku.
Tantu aku pinaheya na e' h'llaku ma sabab nnom na anakna l'lla min aku.”
Manjari Sibulun‡ ya pangōn si Leya ma anakna itu.
21 Na, mbal pa'in at'ggol, ab'ttong si Leya pabīng ati anganak iya d'nda.
Dina ya pangōnna ma iya.
22 Na, in si Rakiya isab, taentom du e' Tuhan. Takale bay pangamu'-
ngamu' si Rakiya ma iya, ati nirūlan iya bo' makapangiram na.
23 Manjari ab'ttong si Rakiya ati anganak iya l'lla. Ah'lling iya, yukna,
“Kala'anan na kaiya'anku e' Tuhan sabab itiya' aku kabuwanan anak.
24 Mura-murahan bang pa'in aniya' gi' anakku l'lla pinasunu' e' PANGHŪ'
ni onde' dakayu' itu.” Manjari Yusup§ ya pangōn si Rakiya ma anakna-i.

Magkarayahan si Yakub

---

† **30:8 30:8** Ya ōn Naptali itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, ‘pagda'ug-da'ugan.’ ‡ **30:11 30:11** Ya ōn Gād itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, ‘ahāp sukud.’ § **30:13 30:13** Ya ōn Aser itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, ‘kinōgan.’ * **30:14 30:14** Ya ōn buwa' kayu itu ‘mandrake’ bang ma bahasa Ingglis. † **30:18 30:18** Ya ōn Issakar itu bang ma bahasa Hibrani, hatina ‘tungbas ni kahāpan.’ ‡ **30:20 30:20** Ya ōn Sibulun itu pa'angil ma kabtangan Hibrani, hatina ‘pagpaheya.’ § **30:24 30:24** Ya ōn Yusup itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, ‘bang pa'in aniya' k'nnopna.’

25 Manjari itu, bay pa'in nianakan si Yusup, binowa e' si Yakub mato'ana
si Leban magisun. Yuk si Yakub, “Bapa', paba'irun aku sabab bilahi na aku
amole' ni lahatku.
26 Pabeya'un ma aku saga anak-h'ndaku, ya tausahaku maitu ma
deyomannu. Kata'uwannu du ya katuyu'ku maghinang ma ka'a.”

27 Sagō' ya sambung si Leban ma si Yakub, “Otō', da'a gi'. Aniya'
pamowahanta ka'a magsuli-suli. Ta'nda'ku ma putika'an ka'a iya sababna
ya angkan aku nilidjiki'an e' PANGHŪ'.
28 Ah'lling sadja ka. Gadjihanta ka pila-pila kabaya'annu.”

29 Anambung si Yakub, yukna “Kata'uwannu du bang buwattingga e'ku
maghinang maitu ma ka'a. Angahāp sadja kahayopannu ma deyom
kapagipatku.
30 Ma halam gi' aku maitu, kulang asal pangalta'nu. Malaingkan
aheka na ma buwattina'an. Minsan maingga-maingga paghinanganku ma
deyomannu, nilidjiki'an sadja ka e' PANGHŪ'-Yawe. Bang ma aku ta'abut
na waktu pamas'lle' ma aku, bo' supaya aniya' palsuku'an ma kami sampay
anak-h'ndaku.”
31 Atilaw si Leban ma iya, yukna, “Na, subay pila panganggadji ma ka'a?”

Ya sambung si Yakub, “Ngga'i ka gadji ya kabaya'anku. Bang pagsu-
lutanta, subay aku parūlnu angipat ba'anan hayopnu buwat bay dahū.
Saguwā' aniya' amu'ku ma ka'a.
32 Tugutin aku angaliling ba'anan hayopnu ma llaw itu to'ongan.
Ingga aniya' bili-bili ettom atawa kambing kabang-kabang, ma aku na
palsuku'anku. Ya du ilu pangangganti'nu gadjiku.
33 Manjari ma sinosōng, bang ka ganta' bilahi angitung bang pila
panambanu ma aku, kata'uwannu magtūy bang aku kapangandolan atawa
mbal. Bang saupama aniya' ta'nda'nu ma aku kambing ngga'i ka kabang
atawa bili-bili ngga'i ka ettom, takilānu du bay tangkawku min ka'a.”

34 Ya sambung si Leban, “Aho', sulut. Buwattē' na.”
35 Malaingkan karahūan si Yakub e' si Leban ma llaw ina'an-i. Pinasaddī
e'na pat'nna'an saga kambingna l'lla jali'-jali' maka kambing d'nda kabang-
kabang maka bili-bili ettom-ettom isab. Pinaipat kamemon ma saga
anakna e' si Leban,
36 ati palawak sigām min si Yakub saga t'llung'llaw nil'ngngan. Si Yakub
ya ta'bba maina'an angipat kaheka'an hayop si Leban ya halam binowa.

37 Na pagka buwattē' akkal si Leban, aniya' saga sanga kayu nilabas e' si
Yakub min kayu t'llungginis.* Kinupas-kupasan kuwitna supaya magjali'-
jali' ettom maka pote'.
38 Kakupasan pa'in, pinat'nna' e'na ma deyom pagbohe'an saga hayop bo'
ta'nda' e' sigām pasalta' anginum pehē'. Bang ta'abut timpu pagd'nda saga
hayop,
39 magd'nda du ma dahuan saga sanga kayu jali'-jali' he'. Manjari
tapangā'an lihi e' kambing d'nda maka bili-bili d'nda ati jali'-jali' maka
kabang-kabang maka b'ttikan ya nianakan e' sigām.

40 Na, ya anak hayop e' pinasaddī na pa'in e' si Yakub. Saguwā' ya hayop
asangpot pinaharap e'na tudju ni saga hayop jali'-jali' maka ettom-ettom
ya suku' si Leban. Minnē' pinapagsaddī ba'anan hayop si Yakub maka
ba'anan hayop si Leban.

---

* **30:37 30:37** In t'llungginis kayu itu, bang ma bahasa Ingglis ‘poplar’, ‘almond’ maka ‘plane’.

41 Tiyap-tiyap aniya' hayop d'nda ahāp baranna ya magd'nda, pinat'nna'
e' si Yakub saga sanga kayu nijali'-jali' ma deyom paginuman bo' supaya
magd'nda ma kasekotan saga sanga-i.
42 Saguwā' bang hayop kulang ahāp ya magd'nda, mbal pinat'nna'an
kayu-kayu. Ya kat'kkahanna, in hayop kulang hāpna pinasuku' ma si
Leban. Malaingkan ya pinasuku' ma si Yakub anak hayop ahāp sadja
baranna.
43 Ya kat'kkahanna, paheka na pa'in bo' paheka karaya si Yakub. Gana-
gana aheka na ba'anan bili-bili maka kambingna. Aheka isab saga unta'na
maka kura'na. Ya du saga sosoho'anna d'nda-l'lla, aheka du isab.

31

Ala'an si Yakub min Deyoman si Leban

1 Na, kahaka'an si Yakub in iya pinah'llingan ala'at e' saga ipalna anak si
Leban. Yuk sigām, "Saga kahayop-hayopan mma'ta wa'i ta'ā' e' si Yakub.
Ya angkan iya dayahan ma sabab pangalta' bay suku' si Mma'."
2 Ta'nda' isab e' si Yakub apinda na addat si Leban ma iya, ngga'i ka na
buwat bay tagna'.
3 Magkallam PANGHŪ' ma si Yakub, yukna, "Pabīng ka pehē' ni lahat
kamatto'ahannu, ni kakampungannu. Pataptap du aku ma ka'a ma
l'ngnganannu."
4 Anambuku magtūy si Yakub ma disi Rakiya maka si Leya. Sinō' sigām
kaleya ni iya, ni tongod pagipatanna hayop.
5 Makat'kka pa'in sigām pehē', yukna ma sigām, "Saga dayang, tasayuku
apinda na pamaihu'an mma'bi ma aku, ngga'i ka buwat bay dahū. Daipara
tatabang aku e' Tuhan ya pagtuhanan mma'ku.
6 Makata'u kam bay pagsangsā'ku maghinang ma deyoman mma'bi.
7 Sagō' minsan na, parupangna sadja aku pagka pinagpinda-pinda e'na
gadjiku. Ngga'i ka hal min t'dda, min sangpū'. Daipara halam aku bay
tainay e'na sabab mbal bilahi Tuhan.
8 Bang saupama aniya' h'lling si Leban ma aku, yukna, 'saga hayopan
b'ttikan ya panganggadjiku ma ka'a,' na, b'ttikan lullun ya nianakan e'
saga hayop inān. Ya du bang pindahanna llingna bo' yukna, 'hayop jali'-
jali'an ya panganggadjiku ma ka'a,' na, jali'-jali' na pa'in ya nianakan e'
saga hayop kamemon.
9 Hatina Tuhan ya bay angala'anan karaya mma'bi bo' pamuwanna ma
aku."
10 Anuli-nuli gi' si Yakub, yukna. "Aniya' bay tauppiku ma waktu
pagd'nda saga kambing. Kabang-kabang maka jali'-jali'an lullun saga
kambing l'lla ya ta'nda'ku magd'nda ma deyom uppiku.
11 Jari aniya' pah'lling mala'ikat Tuhan ma aku, yukna, 'O Yakub!'
"Ya sambungku, 'Oy, itiya' aku.'
12 Agsai angabtang mala'ikat-i, yukna, 'Ang'nda' ka pehē'. Saga kambing
l'lla ya magd'nda ilu, kabang lullun maka jali'-jali'an. Min kabaya'anku ko'
ilu, sabab kata'uwanku bay pamarupang si Leban ma ka'a.
13 Aku ya Tuhan bay magpa'nda' ma ka'a ma lahat Betel. Ya na
lahat bay pamat'nggehannu batu pangentomannu ma aku, lahat isab bay
pagnajalannu. Na,' yukna, 'magsakap na ka buwattina'an bo' ka amole'
pehē' ni lahatnu porol.' "
14 Na anambung disi Rakiya maka si Leya. Yuk sigām ma si Yakub,
"Tuwan, halam aniya' pusaka' taholat kami min si Mma'.

15 Tahinang kami sali' a'a liyu, ngga'i na ka anakna lissi. Bang
pinagbahasa, in kami itu sali' dagangan pinab'llihan e'na, sagō' aubus e'na
b'llihanna.
16 Ya kataluwa'anna, in pangalta' bay kala'anan e' Tuhan min si Mma'
palsuku'an na ma kami maka ma saga ka'anakantam. Angkan na, tuwan,
beya'un sadja ai-ai panoho'an Tuhan ma ka'a."
17-18 Manjari itu magsakap na si Yakub amole' pehē' ni mma'na ma lahat
Kana'an. Pinakura' e'na anak-h'ndana ma saga unta', maka pinal'ngngan
saga ba'anan hayopna kamemon dahū min iya. Binowa isab ai-aina
kamemon ya bay tausahana t'ggolna bay ma lahat Mesopotami*.
19 Na, alikut pa'in si Leban magguntingan bulbul saga bili-bilina,
tinangkaw saga ta'u-ta'u pagtutuhananna e' anakna si Ripka.
20 Jari si Leban bangsa Aram bay kalimbungan e' si Yakub, pagka halam
pinata'u pasal mohot si Yakub ala'an na amole' ni lahatna.
21 Jari magdai'-dai' si Yakub ala'an maka e'na amowa ai-ai palsuku'anna
kamemon. Pauntas iya ni dambila' sapa' Alpurati bo' patudju pehē' ni
kabūd-būran ma lahat Giliyad.

Anurul si Leban ma si Yakub

22 Manjari makalabay pa'in t'llumbahangi, kahaka'an si Leban pasal
kala'an disi Yakub.
23 Tinurul iya magtūy e' si Leban maka saga kampungna, pitumbahangi
ya t'ggol kapanurulna. Yamboho' ta'abutna disi Yakub ma kabūd-būran
lahat Giliyad.
24 Jari ma sangom e' aniya' pah'lling Tuhan ma si Leban ma deyom
uppina. Yuk Tuhan ma iya, "Amay-amay, da'a sanggupin si Yakub, ai-na
ka ahāp, ai-na ka ala'at."
25 Na, ina'an disi Yakub pahanti' ma kabūd-būran lahat Giliyad pagabut
si Leban ma iya. Pahanti' isab si Leban maka saga kampungna ma tongod
ina'an-i.
26 Manjari itu ah'lling si Leban ma si Yakub, yukna, "Otō', angay aku
akkalannu? Angay buwattilu pamowanu ma saga anakku? Bā'nu d'nda
tasaggaw!
27 Angay ka ala'an patapuk, halam minsan ama'id min aku? Bang ka bay
ama'id, bay du pa'in kam tapatulakku ma deyom paglami-lamihan maka
saga kalangan. Bay ka isab kabiyulahan maka katambulan.
28 Angay aku halam minsan pasiyumnu ma saga anak-mpuku bo' kami
mag'bba sangkahāpan? Dupang-dupang ka maghinang buwattilu!
29 Aniya' kapatutku angala'at ma ka'a, daipara talāng aku dibuhi' e'
Tuhan ya pagtuhanan mma'nu, da'a sinō' ananggupan ka'a.
30 Kata'uwanku du bang ai sababna ya angkan ka ala'an. Tu'ud ka
angentom lahatnu maka kakampungannu. Sagō' iya paginu-inuhanku,
angay tangkawnu saga ta'u-ta'uku?"
31 Anambung si Yakub ma si Leban, yukna, "Bapa', angkan aku halam
ama'id min ka'a sabab tināw aku. Pangannalku in saga anaknu d'nda itu
niagaw min aku.
32 Sagō' in pasal saga ta'u-ta'unu, Bapa', sitta'aku. Bang hati tabāknu
ma deyom duwa'an kami, minsan ma sai-sai, subay iya pinapatay. Itiya'
kakampunganta anaksi'. Na, piha'un to'ongan. Bang aniya' tapihanu maitu
ai-ai palsuku'annu, ngā'un na." Tu'ud awam si Yakub, halam tasayuna in
si Rakiya bay anangkaw saga ta'u-ta'u ya pagtuhanan mma'na.

---

* **31:17-18 31:17-18** Mesopotami, atawa Paddan-Aram.

33 Manjari tolda si Yakub ya pamiha'an si Leban dahū. Pasunu', tolda
si Leya, bo' ni deyom tolda duwangan ipatan d'nda. Sagō' halam tabāk
maina'an saga ta'u-ta'u. Pagpuwas, pasōd na isab iya ni deyom tolda si
Rakiya.
34 Na in ta'u-ta'u itu bay tinapukan asal e' si Rakiya ma pakol unta'na
bo' tiningkō'an e'na. Makasōd pa'in si Leban, agsai binulangkayat e'na
duwa'an kamemon ya ma deyom tolda inān, sagō' halam aniya' tapihana.
35 Ah'lling si Rakiya ma mma'na, yukna "Mma', da'a pa'in ala'at ataynu
ma aku. Ampunun aku, sabab itiya' aku binulan, ya po'on aku mbal
makat'ngge ma kamaitunu." Na, minsan buwattingga e' si Leban amiha
ta'u-ta'una inān, halam to'ongan tabāk maina'an.
36 Manjari akalintaw si Yakub, angkan yukna ma mato'ana, "Ai dusaku?
Sara' ai bay talanggalku ya angkan aku turulnu pi'itu?
37 Tajagjagnu duwa'anku kamemon. Aniya' bahā' suku'nu tabāknu
mailu? Bang hati aniya', paluwasun kono' pi'itu ma pang'nda'an saga
lahasiya'ta itu ati sigām ya maghukum ma kita duwangan bang sai
magsab'nnal, ka'a ka atawa aku.
38 "Duwampū' tahun," yuk si Yakub, "bay t'ggolku ma deyomannu.
Halam aniya' bili-bilinu atawa kambingnu kapulakan. Maka halam aku
bay makakakan minsan dakayu' kambingnu l'lla.
39 Tiyap-tiyap bang aniya' hayop tatanggal e' sattuwa talun, halam bay
bowaku ni ka'a. Sagō' akuhanku sinambi'an minsan ngga'i ka suku'ku.
Maka bang aniya' hayopnu tinangkaw sumiyan-sumiyan, llaw ka atawa
sangom, patanggungnu na pa'in ma aku, soho'nu ginanti'an ma aku.
40 Buwattē' na pa'in bay kahālanku. Kapasu'an aku sidda ma ka'llawan,
kahaggutan ma waktu sangom. Ai na ka llaw, ai-na ka sangom, halam
ahāp e'ku atuli.
41 Buwattē' sadja kahālanku ma deyomannu duwampū' tahun t'ggolna.
Sangpū' maka mpat tahun isab ya t'ggolku maghinang ma ka'a supaya
ta'ā'ku h'nda duwangan anaknu itu. Nnom tahun isab ya kapaghinangku
ma ka'a supaya aniya' saga hayop ma aku. Aheya asal untungnu min aku,
sagō' minsan na, min pila bay pagpinda-pindanu panganggadjinu ma aku.
42 Daipara nientom aku e' Tuhan, ya pagtuhanan mbo'ku si Ibrahim, ya
pagmatāwan mma'ku si Isa'ak. Bang aku halam bay bogboganna, arak aku
bay patulaknu ma halam aniya' ai-ai tabowaku. Saguwā' ta'nda' e' Tuhan
katiksa'anku sampay lu'ug-liksa'ku ma deyomannu. Ya he' sababna angkan
ka'a nilāng e'na dibuhi'."
43 Ya sambung si Leban ma si Yakub, "Aku ya tag-dapu ma ai-ai kamemon
ilu. H'ndanu ilu, anakku du. Anaknu ilu, mpuku du. Kaba'anan hayop
ilu, aku ya tag-dapuna. Saguwā' minsan na, halam na aniya' dapatku
angokoman saga anakku maka ka'anakan sigām.
44 Manjari Otō', in kita itu subay magjanji' buwattina'an. Subay kita
amangkat batu isab pangentoman supaya mbal takalipatta."
45 Magtūy aniya' batu dansolag pinuwa' e' si Yakub niosol maina'an.
46 Yuk isab si Yakub ma saga a'ana, "Angahangkut kam batu pinatumpuk
pi'itu." Pagubus, mahē' na sigām amangan ma bihing tumpukan batu he'.
47 Na ya pangōn si Leban ma tumpukan batu he' bang ma bahasa sigām,
Jegar Sahaduta. Ya pangōn si Yakub, ma bahasana isab, Gale'ed.†

† **31:47 31:47** Ya ōn Jegar Sahaduta itu, bahasa Aram, hatina 'tumpukan pangentoman.' Ya ōn Gale'ed, sali' du isab hatina sagō' ma bahasa Hibrani.

48 Ya pamissala si Leban ma si Yakub, “Ya tumpukan batu itu paltanda'an
in kita duwangan bay makapagjanji' ma llaw itu.” Angkanna tumpukan e'
kaōnan Gale'ed.
49 Niōnan Mispa‡ isab ma sabab kabtangan si Leban, ya yukna, “Bang
pa'in kita pineyanan e' si Yawe sat'ggolta magsaddī lahat.”
50 Aniya' gi' lling si Leban, yukna, “Bang ka saupama aminjala' saga
anakku itu atawa magh'nda ma d'nda saddī, entomun to'ongan, ilu du
Tuhan ang'nda' ma kita minsan halam aniya' makata'u.
51 “Nda'un isab,” yuk si Leban, “tumpukan batu itu maka batu bay
osolanta.
52 Paltanda'an ko' itu ma kita duwangan ma pasal paljanji'anta dakayu'.
In aku itu mbal paliyu min tumpukan batu itu angala'at ma ka'a.
Damikiyanna isab, in ka'a ilu mbal paliyu min batu itu angala'at ma aku.
53 Na, mura-murahan bang pa'in kita nihukum e' Tuhan ya pagtuhanan
mbo'nu si Ibrahim maka pagtuhanan mbo'ku si Nahor.”
Manjari anapa na si Yakub ma ōn Tuhan ya pagmatāwan e' mma'na si
Isa'ak. Ya pagsapana in iya amogbog ma paljanji'an sigām.
54 Sakali itu, aniya' hayop sinumbali' e' si Yakub maina'an pagkul-
bananna ni Tuhan. Nilinganan isab saga kakampunganna sinō' magjamu.
Jari maina'an sigām magtulihan ma bihing būd inān.
55 Pagdai' llaw pa'in siniyum e' si Leban saga mpuna maka saga anakna.
Niamu'-amu'an isab sigām kahāpan bo' yampa iya amole' ni lahatna.

32

Magsakap si Yakub Magbāk maka si Esaw

1 Ya du si Yakub bay pauntas ni patudjuhanna. Sakali itu, ma labayan
pa'in, aniya' saga mala'ikat min Tuhan anampang iya.
2 Ya lling si Yakub pag'nda'na ma sigām, “Kilāku, pat'nna'an kasun-
daluhan Tuhan ko' itu.” Ati Mahanaim* ya pangōnna ma lahat inān.
3 Manjari aniya' panoho'an si Yakub ma saga a'ana, yukna, “Parahū kam
min aku ni danakanku si Esaw, ina'an ma jadjahan Se'er, ma lahat Edom.
4 Ya llingbi ma iya subay buwatittu, ‘Tuwan, aniya' itu lapal min atanu
si Yakub. Yuk lapal itu, “At'ggol aku bay maglahat ma deyoman si'itta si
Leban. Halam aku bay magla'an-la'an minnē'.
5 Aheka na hayop palsuku'anku, buwat saga sapi', kura', bili-bili, maka
kambing. Aheka na isab saga sosoho'anku d'nda-l'lla. Manjari, tuwan, ya
angkan pabowaku lapal itu ni ka'a, bang pa'in aku taima'nu magatay pote'.”
’ ”
6 Sakali itu, makabīng pa'in saga a'a bay pamabowahan lapal si Yakub,
aniya' pangahaka sigām ma iya, yuk-i, “Tuwan, bay kami patampal pehē'
ni danakannu si Esaw, maka ilu'un na iya pasampang ma ka'a. Aniya' ma
iya saga tendogna mpat hatus hekana.”
7 Na, sinōd tāw magtūy si Yakub, aheya to'ongan kasusahanna, angkan
binahagi' duwa saga a'a ya bebeya'anna. Ya du ba'anan hayopna sampay
saga unta'na, binahagi' duwa isab.
8 Ya ma deyom pikilan si Yakub, bang si Esaw ganta' pina'an amono'
sigām, makal'ppa sigām dabahagi'.
9 Jari angamu'-ngamu' si Yakub ni Tuhan, yukna, “O Tuhanku, ka'a ya
pagtuhanan mbo'ku si Ibrahim maka mma'ku si Isa'ak, angamu' aku tabang

‡ **31:49 31:49** Ya ōn Mispa itu, bahasa Hibrani, hatina ‘tongod pagpeyanan.’ * **32:2 32:2** Ya ōn Mahanaim, hatina ‘duwa tumpukan.’

ma ka'a. O Yawe, ka'a ya bay anoho' aku subay amole' ni lahatku maka ni kakampunganku. Bay aku janji'annu isab in aku buwanannu kahāpan ma ai-ai hinangku.
10 Atanu aku, a'a mbal tinōp subay nihāp e'nu. Sagō' minsan na, aheya ase' maka lasanu ma aku. Waktu lagi' kauntasku ni dambila' sapa' Jordan, halam aniya' tabowaku, luwal la'a dakayu' tungkud ma tanganku. Saguwā' ma buwattina'an itiya' na aku magduwa tumpukan ma labayan tudju amole'.
11 O Tuhan, tabangin aku sabab aheya kagawahanku ma siyakaku si Esaw. Pi'itu iya arai' amono' aku sampay saga anak-h'ndaku.
12 Entomun lagi' bay paljanji'annu ma aku, in aku buwanannu kahāpan, maka buwanannu aku tubu' mbal taitung hekana, sapantun heka solagan gusung ma bihing tahik." Ya na he' pangamu'-ngamu' si Yakub ma Tuhan.
13 Manjari pahanti' iya maina'an dambahangi. Pagsubu, amene' iya hayop aheka pamasampangna ma si Esaw.
14 Ya tapene'na duwa hatus kambing d'nda maka duwampū' kambing l'lla, duwa hatus bili-bili d'nda maka duwampū' bili-bili l'lla,
15 t'llumpū' unta' d'nda taga-anak masi anganduru', mpatpū' sapi' d'nda maka sangpū' sapi' mandangan, duwampū' kura' d'nda maka sangpū' kura' l'lla.
16 Jari pinagbahagi' magba'an-ba'an saga hayop itu e' si Yakub ati patunggu'anna ma saga a'ana. Ya panoho'anna ma sigām, "Pauntas kam dahū min aku. Paglawak-lawakunbi isab saga hayop ilu damba'an maka damba'an."
17 Aniya' isab pamandu'na ma sosoho'anna dakayu' ya parahū min kamemon, yukna, "Bang ka saupama talanggal e' siyakaku, bo' yukna ma ka'a, 'Pi'ingga ka, maka sai nakura'nu, maka sai isab tag-dapu saga hayop ilu?'
18 Ya panambungnu ma iya subay buwattitu. Yuknu, 'Tuwan, atanu si Yakub ya tag-dapu itu kamemon. Sinō' binowa pi'itu ni ka'a kasampangan. Ilu'un na iya paturul min buli'an.' "
19 Ya du panoho'an si Yakub ma saga a'ana magsunu'-sunu' ya tag-tunggu'an saga hayop kasehe'. Yukna, "Bang kam ganta' talanggal e' siyakaku si Esaw, ya pangahakabi ma iya subay buwattitu,
20 'Aho' tuwan, ilu'un du atanu si Yakub paturul min buli'an.' " Ya ma deyom pikilan si Yakub, bang aniya' kasampangan pinabeya'an si Esaw dahū gi' min kapaglanggal sigām, kalu ahāp atayna tudju ni si Yakub ati magkahāp sigām pabīng.
21 Manjari pinarahū e' si Yakub kasampanganna inān kamemon. Sagō' si Yakub baranna angagad gi' ma pahanti'an sigām dambahangi.

Magkosogan si Yakub maka Tuhan ma Lahat Peniyēl

22 Na, ma sangom inān, papunduk si Yakub min patulihanna. Niā' h'ndana karuwangan maka ipatan sigām, sampay anakna l'lla kasangpū' maka dda. Ni'nde'an sigām e'na pehē' ni dambila' sapa' Jabbok.
23 Ma dambila' pa'in saga anak-h'ndana, pinauntas isab e' si Yakub kaniya'na kamemon.
24 Sagō' in iya baranna pat'nna' dangan-danganna ma tongod ina'an. Sakali aniya' magpasalupa ma si Yakub amowa iya magkosogan sampay asekot ni karai'-llawan
25 Na, pagnanam e' a'a inān in si Yakub mbal tara'ugna, magtūy tibu'na ma pangkulna ati magsā' lo'atanna.
26 Ya yuk a'a-i ma iya, "Bbahin aku, marai' na llaw."

Anambung si Yakub, yukna, “Ē, mbal ka bbahanku. Subay ka amuwanan
aku barakat dahū.”
27 Manjari tinilaw si Yakub bang sai ōnna. “Si Yakub,” yukna.
28 Angabtang a'a inān, yukna, “Ngga'i ka na Yakub ya pangōn ka'a puwas
minnitu, sagō' si Isra'il† na, ma sabab kapagkosognu maka Tuhan maka ma
pagkahinu manusiya'. Bay tara'ugnu sali'-sali'.”
29 Ah'lling gi' si Yakub, “Tuwan, pahati'un aku kono' bang sai ōnnu.”
Anambung a'a-i, yukna, “Oy, angay tilawnu ōnku?” Manjari
barakatanna si Yakub.
30 Ya pah'lling si Yakub, “Arī, magharap aku maka Tuhan, bo' pa'in itiya'
aku masi allum.” Angkanna lahat inān niōnan Peniyēl‡ e' si Yakub.
31 Yamboho' paluwas mata llaw ma waktu kalanjal si Yakub min
lahat Peniyēl e'. Magpengka'-pengka' isab iya ma sabab dambila' lo'atan
pangkulna magsā'.
32 Ya he' sababna angkan bangsa Isra'il mbal to'ongan amangan ugat
sumbali'an ya ma lo'atan pangkul. Ya ina'an addat sigām sampay ni
kabuwattituhan, tu'ud nientom mbo' sigām si Yakub bay waktu kapanibu'
pangkulna.

33

Kapagsampang si Yakub maka si Esaw

1 Manjari itu, maka'nda' pa'in si Yakub ni dahuanna, ilu na si Esaw maka
saga tendogna mpat hatus puhu'. Magtūy pinapagtumpuk e' si Yakub saga
onde'-onde' maka kaina'an sigām magkaniya-kaniya.
2 Ya pinarahū e'na si Bilha maka si Silpa sampay saga anak sigām.
Pasunu' disi Leya maka saga anakna, ati karamulihan si Rakiya maka
anakna si Yusup.
3 Si Yakub baranna ya parahū min kamemon. Na, asekot-sekot pa'in iya
ni si Esaw, magtūy iya pasujud min pitu' pagaddatna ma siyakana.
4 Malaingkan si Esaw paragan anampang si Yakub. Anganggapus iya
maka aniyum, ati magtangis sigām karuwangan.
5 Pag'nda' si Esaw ma saga kar'ndahan maka saga onde'-onde', atilaw iya
ma si Yakub, yukna, “Sai kasehe'annu ilu?”
Ya sambung si Yakub, “Kaka' tuwan, ya na itu ka'anakan bay pangalidjiki'
Tuhan ma aku, ya atanu itu.”
6 Manjari pasōng isab saga ipatan si Yakub maka ka'anakan sigām, ati
pasujud ma dahuan si Esaw.
7 Pasunu' isab si Leya maka saga anakna, karamulihan si Rakiya maka
anakna si Yusup, pasujud sigām kamemon.
8 Atilaw gi' si Esaw, yukna, “Pamagay ba'anan tumpukan hayop bay
talanggalku ma lān ina'an? Ai kagunahanna?”
Ya sambung si Yakub, “Ya kagunahanna, Kaka' tuwan, pamuwanku ma
ka'a pamahāp ataynu tudju ni aku.”
9 Yuk si Esaw, “Otō', da'a na. Aheka du ma aku. Mailuhun na ma ka'a.”
10 Yuk si Yakub, “Ndū', Kaka' tuwan, bang sab'nnal-b'nnal ahāp na
ataynu ma aku, taima'un kasampanganku itu ma ka'a. Ya pagharapku
maka ka'a llaw itu, sali' hantang pagharapku maka Tuhan, sabab ahāp
sidda pamaihu'annu ma aku.

---

† **32:28 32:28** Ya ōn Isra'il itu, hatina ‘magkosogan maka Tuhan.’ ‡ **32:30 32:30** Ya ōn Peniyēl itu, hatina ‘magharap maka Tuhan.’

11 Taima'un, Kaka' tuwan, ya kasampanganku itu ma ka'a, sabab aheya
kahāpan ya bay pamuwan Tuhan ma aku. Halam aniya' kulang ma aku."
Jari tinaima' na e' si Esaw pagka tapogos e' si Yakub.
12 "Na," yuk si Esaw, "Sūng na kitam. Sehe'anta kam."
13 Sagō' mbal si Yakub. Yukna, "Kaka' tuwan, kata'uwannu du. Alamma
saga onde'-onde' itu. Maka pagsusahanku isab saga bili-bili maka saga sapi'
taga-anak duru'an lagi'. Bang puspusanta pal'ngngan minsan dang'llaw
sadja, marai' magpatayan du kamemon.
14 Ndū', Kaka'," yuk si Yakub ma si Esaw, "parahū gi' ka min kami.
Kami maka saga anakku sampay saga ba'anan hayop itu subay paturul
min damuliannu. Painut-inut sadja kami pal'ngngan sampay ka ta'abutku
mahē' ma lahat Se'er."
15 "Na aho', Otō'," yuk si Esaw. "Bbahanku isab saga a'aku pagapi' ma
ka'am."
Yuk si Yakub, "Minsan mbal na, Kaka' tuwan. Ya sadja aheya ma aku
bang pa'in ahāp na ataynu ma aku."
16 Manjari ma llaw ina'an-i magpamole' na disi Esaw ni lahatna Se'er.
17 Sagō' si Yakub iya pehē' gom pa'in ni lahat Sokkot. Ma Sokkot pa'in,
angahinang iya luma' pat'nna'anna maka saga anak-h'ndana. Angahinang
isab iya saga kamalig pasindungan ba'anan kahayopanna. Ya he' sababna
angkan lahat inān niōnan Sokkot.*
18 Ya hatulanna, makapole' pa'in si Yakub min lahat Mesopotami, at'kka
na ni lahat Kana'an ma halam aniya' baya-baya. Tat'kkana da'ira Sekem
ati maina'an iya magpat'ngge tolda pagluma'an sigām, ina'an ma anggopan
da'ira.
19 Manjari ya tana' pat'nna'an sigām inān bay bin'lli e'na min saga
panubu' si Hamor mma' si Sekem, dahatus pilak tibu'uk ya pam'llina.
20 Aniya' isab pagtunu'an kulban nihinang e' si Yakub ma tana' ina'an.
El-Elohe-Isra'il† ya pangōnna ma pagkukulbanan inān.

34

Niusiba'an si Dina

1 Na, aniya' anak si Yakub maka si Leya budjang, ōnna si Dina. Dakayu'
llaw pal'ngngan si Dina itu anibaw saga bagayna d'nda, a'a Kana'an.
2 Jari ta'nda' iya e' si Sekem anak si Hamor, ya pagbebeya'an ma lahat
inān. (A'a bangsa Hīb disi Hamor itu.) Pag'nda' si Sekem ma si Dina,
magtūy saggawna bo' yampa usiba'anna.
3 Sagō' ka'amuhan iya ma si Dina he' maka sinōd lasa. Jari bissalahanna
pahāp-hāp, kalu tabowa alasa isab ma iya.
4 Yuk si Sekem ma mma'na si Hamor, "Mma', pah'nda'un ma aku d'nda
itu."
5 Sakali itu, makata'u pa'in si Yakub pasal pangusiba' itu ma anakna si
Dina, halam aniya' tapah'llingna pasal palkala' itu. Subay na bay makapole'
saga anakna min kaparangan, min hinang sigām anunggu' kahayopan.
6 Manjari si Hamor, ya mma' si Sekem-i, pehē' ni si Yakub amowa iya
maggara'.
7 Maina'an isab saga anak si Yakub l'lla baha'u bay at'kka min deya.
Kahaka'an pa'in sigām pasal palkala' itu, magtūy sigām astolan makalandu'

* **33:17 33:17** Ya ōn Sokkot itu, hatina ma bahasa Hibrani, 'pasindungan.' † **33:20 33:20** Ya ōn El-Elohe-Isra'il itu, hatina ma bahasa Hibrani, 'Tuhan ya pagtuhanan si Isra'il.'

ma sabab pangusiba' si Sekem ma danakan sigām si Dina. Mbal to'ongan manjari, talapay saga a'a Isra'il kamemon nihinangan kaiya'an.

8 Ah'lling si Hamor ma si Yakub maka saga anakna-i, yukna, “Ndū' tuwan, in anakku si Sekem itu aheya to'ongan baya'na ma anaknu si Dina. Taima'un iya, pah'nda'un ma anaknu.
9 Ahāp kitam magpikit-pikiti d'nda maka l'lla.
10 Bang hati buwattē', makapaglahat du kam maitu maingga-maingga kabaya'anbi pat'nna'an. Aluhaya du kam angusaha maitu, makajari isab am'lli tana'.”
11 Ah'lling isab si Sekem ma mma' si Dina sampay ma saga danakanna, yukna, “Ndū', saga Tuwan, bang pa'in aku makasulut ataybi. Ai-ai amu'bi ma aku pamuwanku du ma ka'am.
12 Haka'inbi aku bang pila ungsudna maka sokatna ati akuhanku du, bang aku pakawinbi ma si Dina.”

13 Sagō' angakkal saga anak si Yakub ma si Sekem maka mma'na si Hamor, ma sabab pangusiba'na ma danakan sigām si Dina.
14 Yuk sigām, “Ē, mbal makajari. In danakan kami itu mbal tapah'lla ma l'lla halam bay taislam. Kaiya'an ko' ilu ma kami.
15 Magsulut du kitam bang pa'in ni'islam kal'llahanbi kamemon, buwat pagislam ma kami.
16 Jari magpikit-pikiti du kitam. Magdalahat kitam magdabangsa.
17 Malaingkan bang kam mbal ameya' ma gara' kami itu, pagka mbal bilahi magislam, na, ngā' kami na danakan kami d'nda itu bo' ala'an minnitu.”
18 Manjari kasulutan si Hamor maka anakna si Sekem ma gara' bay nihūgan sigām e' saga anak si Yakub e'.
19 Mbal pa'in at'ggol, bineya' e' si Sekem gara' sigām ma sabab baya'na ma si Dina anak si Yakub. Si Sekem ya pinagaddatan asal labi min kakampunganna kasehe'an.
20 Manjari pehē' na iya maka mma'na si Hamor ni tongod pasōran da'ira bo' amowa magisun saga l'lla ya magtipun maina'an.
21 Yuk sigām, “Saga tuwan, in bangsa Isra'il itu patibagayun asal. Ahāp bang sigām tugutanta maglahat maitu maka magusaha isab ma deyom kaluhaya'an, sabab aluha asal lahattam. Ahāp isab bang tugutantam saga anak sigām subul-budjang magkawin-kiyawani maka anaktam.
22 Saguwā' mbal gi' sigām makajari magdalahat-magdabangsa maka kitam. In kitam kal'llahan subay magislam dahū buwat kapagislam ma sigām.
23 Manjari bang beya'ta addat sigām e', in hayop sigām kamemon maka pangalta' sigām kamemon ma kitam du ma waktu sinōng. Jari patut bahā' bang kitam magsulut supaya sigām maglahat maitu ma kitam?”

24 Manjari kasulutan saga l'lla ma da'ira inān kamemon. Bineya' e' sigām gara' si Hamor maka anakna si Sekem ati magislam sigām kamemon.

25 Na, palabay pa'in t'llumbahangi min bay pagislam e', bo' halam gi' kauli'an, pina'an na duwangan anak si Yakub l'lla, si Simiyun maka si Libi ya langgung si Dina. Pasōd sigām magtakos kalis ni deyom da'ira inān ma halam aniya' pangalab-ngalab saga a'a maina'an. Jari nilagut pinapatay saga l'lla inān kamemon e' sigām karuwangan.
26 Talapay isab si Hamor maka anakna si Sekem pinapatay. Si Dina iya niā' e' sigām min deyom luma' si Sekem.

27 Magpatayan pa'in saga a'a itu, paturul isab saga anak si Yakub
kasehe'an anaban kamemon ai-ai bay ma deyom da'ira. Ya he' pamalos
sigām ma kaiya'an danakan sigām budjang.
28 Tinaban e' sigām pangalta' kamemon ma deyom-luwasan da'ira inān,
buwat saga kambing, bili-bili, sapi' maka kura', hatina ai-ai taga-guna.
29 Tinaban pangalta' kamemon bay ma deyom luma', sinaggaw isab saga
d'nda maka kaonde'an kamemon.
30 Na, kinata'uwan pa'in e' si Yakub hinang si Simiyun maka si Libi
itu, magtūy pah'llinganna sigām. Yukna, "Arōy! Aheya kasusahan ya
pamuwanbi itu ma aku. Binantahan du aku e' saga bangsa Kana'an maka
bangsa Pirissi sampay bangsa a'a kamemon ma lahat itu. Ariki' du kitam.
Bang sigām ganta' magdakayu' pi'itu angandugpak, tantu kitam alaglag
kamemon magtai'anak."
31 Ya sambung si Simiyun maka si Libi, "Pasagaranta bahā' bang danakan
kami si Dina tahinang sali' d'nda pinagtatambahan?"

35

Pabīng Si Yakub ni Lahat Betel

1 Na aniya' panoho'an Tuhan ma si Yakub, yukna, "Patukad ka ni Betel bo'
ka maglahat mahē'. Hinangun pagtunu'an isab mahē' pagkulbanannu ma
aku, ya Tuhan bay magpa'nda' ma ka'a waktu lagi' kalahinu min siyakanu
si Esaw."
2 Ah'lling si Yakub ma saga anak-h'ndana sampay ma saga a'a be-
beya'anna kamemon, yukna, "Timaninbi saga ta'u-ta'u kamemon ya
pagtutuhananbi ilu. Sussihunbi baranbi pahāp bo' yampa kam magsalinan
badju' al'ssin.
3 Pagubus, patukad kitam ni Betel ati angahinang aku pagkul-
banan maina'an pangarapan ni Tuhan ya bay anabangan aku ma
waktu kasukkalanku. Ginapi' na pa'in aku e'na pi'ingga-pi'ingga bay
pal'ngngananku."
4 Manjari bineya' lling si Yakub e' saga a'ana inān ati sinōngan ni iya
saga ta'u-ta'u sigām kamemon sampay saga aretes* bay ma tainga sigām.
Jari kinubul kamemonna e' si Yakub ma tongod po'on kayu pagduwa'ahan
ya ma Sekem.
5 Pagubus, pasalta' pa'in disi Yakub atulak minnē', pinat'kkahan tāw
aheya saga a'a ma kakauman Sekem angkan sigām mbal makatawakkal
anurul disi Yakub amalos.
6 Manjari itu magt'kkahan na si Yakub sampay saga a'ana kamemon ni
Lūs, ya pinagōnan Betel ma tahun damuli itu. Ma lahat Kana'an ko' inān.
7 Aniya' pagtunu'an kulban nihinang e' si Yakub mahē'. El-Betel† ya
pangōnna ma lahat inān, sabab ya na lahat bay pagpa'nda'an Tuhan ma
iya waktu bay kalahina min siyakana.
8 Amatay na si Debora, ya d'nda bay angayurahan si Ripka min kariki'-
diki'na gi'. Takubul iya ma tongod dakayu' po'on kayu ya ma lūran lahat
Betel. Allon Bakut (hatina Kayu Pagkarukka'an) ya pangōn a'a ma kayu
inān.
9 Na, ma waktu kapamole' si Yakub min lahat Mesopotami, bay
magpa'nda' Tuhan ni iya pabalik maka amuwanan iya kahāpan.

---

* **35:4 35:4** Aretes itu marai' bay nihinang e' sigām hadjimat, atawa bay tinaban e' sigām min da'ira Sekem. † **35:7 35:7** Ya ōn El-Betel itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'Tuhan Lahat Betel.'

10 Ya pangallam Tuhan ma iya, “Ōnnu si Yakub‡ sagō' puwas itu ngga'i
ka na si Yakub ya pangōn ka'a, sagō' si Isra'il§ na.” Hatina Tuhan to'ongan
ya bay angōnan iya si Isra'il.
11 Manjari angallam na isab Tuhan ma iya, “Aku itu Tuhan Sangat
Kawasa. Anganak ka paheka, manjari ma waktu sinōng aniya' kabangsa-
bangsahan patubu' min ka'a. Lāgi aniya' saga sultan isab luwa' min
panubu'nu.
12 Ya lahat bay pamuwanku ma mbo'nu si Ibrahim maka mma'nu si Isa'ak
pamuwanku isab ma ka'a sampay ma saga panubu'nu.”
13 Pagubus, ala'an na Tuhan min lugal bay pagsuli-sulihanna maka si
Yakub.
14 Na maina'an, ma tongod bay pangallaman Tuhan ma iya, aniya' batu
niosolan e'na. Taosol pa'in, binusug e' si Yakub binu-anggul maka ns'llan
jaitun* ma diyata'na panukbal ni Tuhan.
15 Manjari Betel† ya pangōn si Yakub ma lahat ina'an-i.

Kamatay si Rakiya

16 Pagpuwas, palanjal na si Yakub maka saga anak-h'ndana min Betel
inān. Na alawak-lawak lagi' sigām min kauman Eprata, ta'abut na bulanan
si Rakiya anganak. Kahunitan iya to'ongan.
17 Jari itu, pagka makalandu' hunitna, yuk panday ma iya, “Ndū', Rakiya,
da'a ka tināw, l'lla ko' itu.”
18 Song pa'in ab'kkat napasna, si Benoni (hatina ‘anak kasusahanku’) ya
ōn pang'bba si Rakiya ma anakna. Manjari amutawan na iya. Saguwā'
Benjamin‡ ya pangōn si Yakub ma onde'-onde' he'.
19 Pagka amatay na si Rakiya, kinubul iya ma bihing lān tudju ni kauman
Eprata, ya pinagōnan Betlehem ma tahun damuli itu.
20 Jari aniya' batu lakit niosolan e' si Yakub, batu panganggindanan kubul
si Rakiya. Ina'an du isab sampay ni buwattina'an.
21 Pagpuwas, palanjal na disi Yakub (ya pinagōnan isab si Isra'il) ati
magpat'ngge tolda pagluma'an sigām ma liyuhan Migdal-Eder.§
22 Sakali itu, waktu lagi' disi Isra'il pat'nna' ma liyuhan Migdal-Eder inān,
makapagbihing anakna si Rubin maka h'nda-h'ndana si Bilha. Kahaka'an
si Yakub pasal ina'an-i angkan akagit atayna.
Na, si Yakub itu, sangpū' maka duwa anakna l'lla.
23 Ya itu saga anakna min si Leya:
si Rubin ya pagsiyakahan,
bo' si Simiyun, si Libi, si Yahud, maka si Issakar,
si Sibulun ya kasiyalihan.
24 Saga anak si Yakub min si Rakiya:
si Yusup ya siyaka, bo' si Benjamin.
25 Anakna isab min si Bilha ya ipatan si Rakiya:
si Dān maka si Naptali.
26 Anakna isab min si Silpa ya ipatan si Leya:
si Gād maka si Aser.

---

‡ **35:10 35:10** Ya ōn Yakub itu pa'anggil ma dakayu' kabtangan, hatina ‘amalut ma buli' tape'.’ Ya hantang-hatulanna, ‘pangangakkal.’ § **35:10 35:10** Ya ōn Isra'il itu, hatina, ‘magkosogan maka Tuhan.’ * **35:14 35:14** Ns'llan pin'gga' min buwa' kayu jaitun. † **35:15 35:15** Ya ōn Betel itu bahasa Hibrani, hatina ‘luma' Tuhan.’ ‡ **35:18 35:18** Benjamin, hatina ‘anak taga-kawasa’ atawa ‘anak ahāp sukudna.’ § **35:21 35:21** Migdal-Eder itu bahasa Hibrani, hatina ‘luma' pamantawan hayop.’

In sangpū' maka duwa anak si Yakub l'lla itu bay nianakan ma lahat Mesopotami.

Kawapat si Isa'ak

27 Manjari at'kka na si Yakub ni mma'na si Isa'ak ma lahat Mamre (hatina lahat Hebron), ya na lahat bay paglahatan si Isa'ak maka si Ibrahim.
28 Na, ta'abut pa'in dahatus maka walumpū' tahun umul si Isa'ak,
29 awapat na iya ma deyom kasannangan, ati pinapagtimuk iya maka ka'mbo'-mbo'anna. Takubul iya e' anakna karuwangan si Esaw maka si Yakub.

36

Saga Panubu' si Esaw

1 Ya na itu salsila panugsugan saga panubu' si Esaw, ya pinagōnan isab si Edom.
2 Min lahat Kana'an h'ndana kat'llungan. H'ndana dakayu' si Ada anak si Elon, a'a bangsa Hīt. Karuwana si Oholebama anak si Ana anak si Sebeyon, a'a bangsa Hīb.
3 Kat'lluna si Basemat anak si Isma'il, ya magdanakan maka si Nebayot.
4 Si Elepas ya anak si Esaw min si Ada, si Ruwil iya anakna min si Basemat.
5 Saga anakna min si Oholebama, ya na si Jiyus, si Jalam maka si Kora. In itu kamemon bay nianakan ma si Esaw ma lahat Kana'an.
6 Manjari aniya' waktu pabutas na si Esaw min siyalina si Yakub, maglain ni lahat saddī. Tabeya' ma iya saga anak-h'ndana sampay saga tendogna kamemon. Tabowa isab kahayopanna sampay pangalta'na kamemon bay tausahana ma lahat Kana'an.
7 Ya angkan si Esaw pabutas min si Yakub, sabab aheka makalandu' ba'anan hayop ya suku' sigā karuwangan, mbal s'ddong ma tana' bay paglahatan sigā he'. Mbal na sigā makapagdakayu' lahat.
8 Manjari si Esaw, hatina si Edom, pehē' na ni kabūd-būran lahat Se'er bo' maglahat mahē'.
9 Ya na itu isab salsila panugsugan panubu' si Esaw, ya pang'mbo'an bangsa Edom, a'a kabūd-būran Se'er.
10 Saga anak si Esaw l'lla:
Si Elepas ya anakna min h'ndana si Ada, si Ruwil ya anakna min h'ndana si Basemat.
11 Saga anak si Elepas l'lla:
si Teman, si Omar, si Sepo, si Gatam maka si Kenas.
12 Aniya' h'nda-h'nda isab si Elepas, ōnna si Timna,
ya bay anganakan l'lla, ōnna si Amalek. Ya du ina'an saga mpu si Esaw min h'ndana si Ada.
13 Saga anak si Ruwil l'lla:
si Sera, si Samma maka si Missa. Ya du ina'an saga mpu si Esaw min h'ndana si Basemat.
14 Aniya' gi' anak si Esaw l'lla min h'ndana si Oholebama anak si Ana, mpu isab si Sebeyon:
si Je'us, si Jalam maka si Kora.
15 Itiya' na saga datu' bay patubu' min si Elepas anak si Esaw siyaka:
si Teman, si Omar, si Sepo, si Kenas,
16 si Kora, si Gatam maka si Amalek. Si Ada h'nda si Esaw ya mbo' saga a'a magdaratu' itu ya bay panubu' si Esaw.
17 Saga datu' isab bay patubu' min si Ruwil ya anak si Esaw dakayu':

si Nahat, si Sera, si Samma maka si Missa. Si Basemat h'nda si Esaw ya
mbo' sigām.
18 Saga anak si Esaw isab min h'ndana si Oholebama anak si Ana:
si Je'us, si Jalam maka si Kora, a'a magdaratu' kamemon.
19 Manjari ya du ina'an saga bangsa maka ba'anan datu' sigām ya bay
patubu' min si Esaw (ya pinagōnan isab si Edom).
20-21 Na, in pasal saga bangsa porol ma lahat Edom, si Se'er bangsa Hōr
ya pang'mbo'an sigām. Saga anak si Se'er ya tahinang datu', ya na si Lotan,
si Sobal, si Sebeyon, si Ana, si Disun, si Eser maka si Disan.
22 Saga anak si Lotan:
si Hore maka si Homan. Si Timna ya danakan si Lotan d'nda.
23 Saga anak si Sobal:
si Alban, si Manahat, si Ebal, si Sepo maka si Onam.
24 Saga anak si Sebeyon isab:
si Aya maka si Ana. Si Ana itu bay makabāk bohe' amukal-mukal ma lahat
paslangan, hinabuna magipat saga kura' mma'na.
25 Saga anak si Ana:
si Disun ya anakna l'lla, si Oholebama ya anakna d'nda.
26 Saga anak si Disun:
si Hemdan, si Esban, si Itran maka si Keran.
27 Saga anak si Eser anak si Se'er:
si Bilhan, si Sa'aban maka si Akan.
28 Saga anak si Disan:
si Ūs maka si Aran.
29-30 Itiya' na isab ōn saga a'a pagdatu'an kabangsa-bangsahan Hōr ya bay
maglahat ma lahat Se'er:
si Lotan, si Sobal, si Sebeyon, si Ana, si Disun, si Eser maka
si Disan.

Saga Sultan ma Lahat Edom

31 Na, ya na itu saga a'a magsusultan ma lahat Edom masa halam gi'
aniya' sultan ma bangsa Isra'il.
32 Si Bela anak si Beyor tahinang sultan ma bangsa Edom. Dinhaba ya
ōn da'ira pagsultananna.
33 Amatay pa'in si Bela, si Johab anak si Sera' ya pas'lle' aningkō'
magsultan. A'a iya min lahat Bosla.
34 Amatay pa'in si Johab, ya pas'lle' magsultan si Husam a'a min jadjahan
bangsa Teman.
35 Amatay pa'in si Husam, ya pas'lle' magsultan si Hadad anak si Bedad.
Abit iya ōn da'ira pagsultananna. Si Hadad itu bay makara'ug ma bangsa
Midiyan ma deyom lahat Mowab.
36 Amatay pa'in si Hadad, ya pas'lle' magsultan si Samla min lahat
Masleka.
37 Pagmatay si Samla, ya pas'lle' magsultan si Sa'ul, a'a min lahat Rehobot
ma bihing sapa' aheya.
38 Na, amatay pa'in si Sa'ul, ya pas'lle' magsultan si Ba'al-Hanan anak si
Akbor.
39 Amatay pa'in si Ba'al-Hanan anak si Akbor, ya pas'lle' magsultan si
Hadad. Pau ya ōn da'ira pagsultananna. Si Mehetabel anak si Matered,
mpu si Mesahab, ya h'nda si Ba'al-Hanan itu.
40 Itiya' na isab ōn saga datu' bay patubu' min si Esaw, kaniya-kaniya
sigām magsaddī-saddī lahat maka bangsa: si Timna, si Alba, si Jetet,

41 si Oholebama, si Ela, si Pinun,
42 si Kenas, si Teman, si Mibsar,
43 si Magde'el maka katapusan si Iram. Saga panubu' si Esaw itu kamemon bay datu' ma lahat Edom kaniya-kaniya ma paglahatan sigām.
Na, ya na ina'an salsila pasal paltubu'anan si Esaw, ya po'onan bangsa Edom.

37

Si Yusup maka Panguppina

1-2 Ya na itu salsila pasal si Yakub maka anak-mpuna. Maglahat asal iya ma Kana'an, ya lahat bay paghanti'an mma'na si Isa'ak.
Manjari itu, ya anakna si Yusup wa'i angipat saga hayop sigām, beya' isab saga danakanna l'lla min saddī ina', min si Bilha maka si Silpa. Sangpū' maka pituntahun umul si Yusup ma waktu ina'an-i. Jari sinumbung e' si Yusup saga danakanna itu ni mma' sigām. Aniya' kono' hinang sigām mbal taluwa'.
3 Na, aheya lasa si Yakub ma si Yusup. Salasa-lasa iya ma anakna kasehe', alasa gi' ma si Yusup sabab anak ma kato'ana. Jari pinatahi'an e'na si Yusup juba alingkat.
4 Kinata'uwan pa'in e' saga dauranakan kaheya lasa si Yakub ma si Yusup, labi-labi min lasana ma sigām kasehe'an, magtūy sigām ab'nsi ma iya. Mbal na sigām amissala sangkahāpan ma iya.
5 Manjari itu, aniya' waktu anguppi si Yusup. Kahaka'an pa'in dauranakanna pasal uppina, gom pa'in ab'nsi sigām ma iya.
6 Yukna ma sigām, "Ā, kalehunbi bay tauppiku.
7 In kitam kamemon bay ma huma magp'kkos pai, manjari ya p'kkosan pai bay ma aku magtūy an'ngge pabontol. Ya du saga p'kkosan pai bay ma ka'am, an'ngge isab bo' patilibut ni p'kkosanku ati pasujud."
8 Sinambungan si Yusup e' danakanna, yuk sigām, "Ē! Ka'a ilu magsultan bahā' ma kami? Pagbaya'annu kami?" Pasōng gom pa'in kab'nsi sigām ma iya ma sabab uppina maka suli-sulina he'.
9 Pinauppihan na isab si Yusup pabalik ati suli-sulihanna isab saga danakanna. Yukna ma sigām, "Kalehunbi pasal uppiku dakayu' itu. Tauppiku llaw maka bulan sampay saga bitu'un sangpū' maka ssa hekana pasujud ni aku."
10 Anuli-nuli isab si Yusup ma mma'na pasal uppina itu. Magtūy iya pinah'llingan e' mma'na, yuk-i, "Oy! Uppi ai ilu? Pikilnu bahā' in aku maka ina'nu sampay saga danakannu subay pasujud ni ka'a?"
11 Manjari akagit atay saga danakan si Yusup ma iya. Sagō' kinannal e' mma'na palkala' inān.

Pinab'llihan si Yusup bo' Binowa ni Lahat Misil

12 Manjari dakayu' llaw, pagka maina'an saga danakan si Yusup ma lahat Sekem angipat ba'anan kahayopan ya suku' mma' sigām,
13 aniya' panoho'an si Isra'il (hatina si Yakub) ma si Yusup. Yukna, "Otō', kata'uwannu asal, ina'an saga danakannu ma Sekem angipat hayop. Bilahi aku anoho' ka'a pehē'."
Ya sambung si Yusup, "Aho', Mma', pehē' aku."
14 Yuk mma'na isab, "Na, pehē' na ka. Tibawun danakannu inān bang ahāp du kahālan sigām maka saga hayopta bo' ka amole' isab pi'itu angahaka'an aku." Jari pinatulak iya min kapantayan Hebron tudju ni lahat Sekem.

Pagt'kkana ni Sekem,
15 hinabuna amiha saga danakanna ma kaparang-parangan, aniya' a'a
makalanggal ma iya. Yukna, “Otō', ai pihanu ilu?”
16 Ya sambung si Yusup, “Ya pihaku, tuwan, saga danakanku. Maitu kono'
sigām angipat kahayopan kami. Kata'uwannu bahā' tuwan bang maingga
sigām?”
17 Yuk a'a inān, “Ā, halam na sigām maitu. Takaleku sigām magsuli-suli,
ni lahat Dotan kono'.”
Manjari paturul si Yusup ni saga danakanna sampay ta'abutna sigām ma
tongod Dotan.
18 Na, alawak-lawak gi' si Yusup, ta'nda' iya he' saga danakanna. Magtūy
iya pinagisunan pinapatay e' sigām.
19 Yuk sigām dansehe'an, “O'o, nda'unbi. Ilu na si Pangunguppi.
20 Sūng, bono'ta iya ati timananta baranna ni deyom lowang bay
pagtau'an bohe' itu. Ya pangahakata ma pasalna in iya bay pinapatay maka
kinakan e' sattuwa talun. Nda'ta minnē' bang ai kapūsan uppina.”
21 Na, pagkale pagisun itu e' siyaka sigām si Rubin, magtūy iya amikil
bang buwattingga e'na anabang si Yusup bo' mbal kinala'atan e' saga
danakanna. Yukna ma sigām, “Ndū', da'a iya papatayhunbi.
22 Hūgta sadja iya ni lowang itu. Halam aniya' a'a maglahat maitu.
Saguwā' da'a iya inay-inayunbi.” Angkan buwattē' lling si Rubin sabab
magmaksud iya angā' si Yusup pabalik bo' pinapole' ni mma'na.
23 Ahā, pagt'kka si Yusup pehē' ni saga danakanna, magtūy iya sinaggaw
e' sigām bo' niurusan jubana alingkat e'.
24 Puwas e', binowa iya nihūg ni deyom lowang halam bohe'na sabab
atigang na.
25 Sakali itu, hinabu saga danakan si Yusup aningkō' amangan, na, aniya'
ta'nda' e' sigām saga a'a bangsa Isma'il. Ina'an sigām magturul-turul min
lahat Giliyad tudju ni lahat Misil. Aniya' isab dagangan paruwa' ma saga
unta' sigām, saga ginisan bulitik pahamut maka ginisan pamapā.
26 Ah'lling magtūy dakayu' danakan sigām ōnna si Yahud, “Ai untungna
bang bono'ta siyalita itu bo' limbunganta kamatayna?
27 Gom lagi' iya pab'llihanta ni saga a'a Isma'il itu. Da'a sadja iya mulata
sabab danakanta du iya, dalaha' maka kitam.” Manjari kasulutan saga
danakan si Yahud ma llingna he'.
28 Manjari itu, makasekot pa'in saga a'a magdaragang e',* nihella' si
Yusup paluwas min deyom lowang bo' yampa pinab'llihan ma saga bangsa
Isma'il e'. Ya b'llihanna duwampū' pilak tibu'uk.† Pagb'lli pa'in, tabowa iya
pehē' ni lahat Misil.
29 Na, pabalik si Rubin ni lowang bay pangahūgan si Yusup arak angā'
iya. Pagdomolna halam maina'an si Yusup, agsai gineret e'na badju'na
tanda' sin pagdukkana.
30 Pabīng iya magdai'-dai' ni tongod saga danakanna bo' yukna, “Arōy!
Halam maina'an si Yusup! Daka painay hinangku!”
31 Jari, anumbali' sigām kambing ati niledje juba si Yusup maka laha'na.
32 Binowa juba inān amole' bo' pina'nda'an ni mma' sigām. Ya yuk sigām,
“Ndū' Mma', nda'un ba bay tabāk kami. Juba si Yusup bahā'?”

---

* **37:28 37:28** A'a magdaragang: bangsa Isma'il min lahat Midiyan. † **37:28 37:28** Ya duwampū' pilak tibu'uk itu, ya na halga' ata l'lla bang pinab'llihan ma masa ina'an. Ya timbang pilak e' labi-labi 200 gram.

33 Takilā magtūy e' si Yakub. “Aho',” yukna. “Ma si Yusup ko' ilu! Kilāku
aniya' sattuwa talun bay angā' iya anagpe' baranna. Arōy! Anakku si
Yusup!”
34 Magtūy gineret e' si Yakub badju' ma baranna bo' yampa magbinadju'
karut,‡ tanda' ma pagkarukka'anna. Jari at'ggol to'ongan pagdukka si
Yakub ma anakna.
35 Pina'an ni iya saga anakna d'nda-l'lla bahasa amauli' karukka'anna,
saguwā' mbal iya, subay pasangdan magdukka. Angabtang iya, yukna,
“Mbal ala'an pagdukkaku ma anakku sampay aku amole' ni ahirat.”
Manjari kasangdanan si Yakub magdukka ma anakna si Yusup.
36 Pasalta', si Yusup bay binowa ni lahat Misil e' saga magdaragang.§ Ma
Misil pa'in, pinab'llihan iya ni dakayu' kapitan pangandolan Pira'un,* ōnna
si Putipar. Pagnakura'an iya ma saga jaga ma deyom astana' Pira'un.

38

Si Yahud maka si Tamar

1 Na, ma waktu ina'an pabutas na si Yahud min saga danakanna bo' pehē'
ni da'ira Adullam pat'nna' ma luma' si Hira.
2 Mahē' pa'in si Yahud, makapagkilā iya maka budjang, anak si Suwa
bangsa Kana'an. Jari tahinangna h'nda.
3 Anganak iya l'lla ati si Ēr ya pangōn si Yahud ma iya.
4 Angiram h'ndana pabīng bo' anganak isab l'lla. Onan ya pangōnna ma
iya.
5 Ma lahat Keseb pa'in, anganak gi' iya pabīng, l'lla isab. Sela ya
pangōnna ma iya.
6 Na palabay pa'in daka pilantahun, si Yahud bay amah'nda'an anakna
siyaka, ya si Ēr, ma si Tamar.
7 Sagō' lumandu'an ala'at kajarihan si Ēr ma pang'nda' PANGHŪ'-Yawe,
angkan iya magtūy minomos.
8 Manjari ah'lling si Yahud ma si Onan ya anakna pasunu'. “Otō',” yukna,
“ipalnu si Tamar abalu na. Subay ka magpūn maka iya supaya aniya' tubu'
siyakanu. Ya na addat bang aniya' amatay ma halam aniya' anakna.”
9 Sagō' kinata'uwan asal e' si Onan bang si Tamar ganta' ab'ttong e'na
bo' anganak, in anak inān mbal taitung anakna. Taitung anak siyakana.
Angkanna si Onan itu, sakahaba' iya magbihing maka si Tamar, mbal
tino'ongan e'na supaya halam aniya' tubu' ma siyakana ya bay amatay
he'.
10 Ala'at isab hinang si Onan inān ma pang'nda' PANGHŪ' angkan amatay
isab iya.
11 Na, aniya' lling si Yahud ma ayuwanna si Tamar, yukna, “Amole' na
ka ni okoman mma'nu. Da'a ka magh'lla saddī, lagarin gi' anakku si Sela.
Subay na iya asangpot bo' kam magpūn.” Angkan buwattē' lling si Yahud
sabab ahalli' iya ma si Sela. Kalu iya amatay buwat duwangan siyakana
he'. Jari amole' na si Tamar ni matto'ana.
12 At'ggol-t'ggol pa'in, amatay isab anak si Suwa ya h'nda si Yahud.
Ataptap pa'in pangatayan si Yahud itu min bay kamatay h'ndana, magbeya'

‡ **37:34 37:34** Karut: Ya addat saga bangsa Hibrani bang magkarukka'an subay magsin'mmek akasap buwat saga karut. § **37:36 37:36** Hatina a'a min lahat Midiyan. * **37:36 37:36** Ya kabtangan Pira'un itu bahasa Misil pangangg'llal ma sasuku pinatingkō' magsultan ma kaluha'an lahat Misil ma masa he'-i. Ngga'i ka ōn pangōn ma sultan dangan sadja.

iya maka bagayna si Hira a'a Adullam. Amaklay sigām karuwangan pehē'
ni lahat Timna, ni lugal pagguntingan bulbul saga bili-bili si Yahud.
13 Manjari aniya' makahaka ma si Tamar in mato'ana song at'kka ni
Timna angangguntingan saga bili-bilina.
14 Na pagta'u si Tamar, magtūy iya analinan s'mmekna balu. Tinam-
bunan isab baihu'na maka sulban bo' mbal takilā, ati aningkō' iya ma
tongod pagsosōran ni deyom kauman Inaim, ya ma bihing kalsara tudju
ni Timna. Kinata'uwan asal e' si Tamar in si Sela asangpot na, sagō' halam
gi' tapamah'lla ma iya.
15 Na, ta'nda' e' si Yahud si Tamar e' sagō' halam takilāna. Pangannalna
d'nda pinagtatambahan sabab magtambun baihu'na.
16 Manjari itu, pagka halam kinata'uwan e' si Yahud in d'nda inān
ayuwanna, pina'an si Yahud ni tongodna ma bihing lān. Yukna ma iya,
"Bilahi ka ameya' ma aku?"
Yuk si Tamar, "Ai panambanu aku?"
17 Ya sambung si Yahud, "Pabeya'anta ka dakayu' anak kambing min
ba'anan kambingku."
"Na," yuk si Tamar, "makajari. Sagō' subay aniya' sanda' pang'bbanu ma
aku."
18 Atilaw si Yahud, "Ai pang'bbaku?"
Yuk d'nda, "Ā, engkot k'llongnu ilu maka tungkudnu." Na sinōngan
magtūy e' si Yahud ati magbihing na sigā maka angiram iya.
19 Puwas e' amole' na si Tamar bo' yampa nila'anan sulban bay
panambun baihu'na ati magsin'mmek iya balu pabīng.
20 Na, si Yahud itu bay amabeya' kambing ma bagayna si Hira. Sinō' e'na
angā' ai-ai bay pang'bbana ma d'nda he', sagō' halam tabāk e'na.
21 Aniya' isab saga a'a Inaim bay tinilaw e' si Hira bang maingga d'nda
pinagtatambahan ya bay ma bihing lān.
Ya sambung saga l'lla he', "Tuwan, bay min katagna' lagi' halam aniya'
d'nda pinagtambahan maitu."
22 Pabalik si Hira pehē' ni si Yahud angahaka'an iya. Yukna, "Tuwan,
halam tabākku. Yuk isab saga l'lla maina'an halam kono' aniya' d'nda
pinagtambahan maina'an min katagna'."
23 "Na," yuk si Yahud, "ya niyatku subay anambahan iya dakayu' anak
kambing, sagō' halam ya tabāknu. Ma iya na ai-ai bay pang'bbaku.
Pasagarin na bo' kita mbal pagtunggīngan e' a'a."
24 Sakali itu, palabay pa'in saga t'llumbulan, aniya' a'a makahaka ma
si Yahud, yukna, "Ayuwannu si Tamar ala'at kajarihanna magusaha'an
baranna, maka ab'ttong na iya."
Magpanoho'an si Yahud, yukna, "Bowahunbi iya paluwas min kauman
itu. Tunu'unbi bo' amatay."
25 Hinabu si Tamar binowa paluwas bahasa tinunu', bay iya amabeya'
lapal ni mato'ana. Yuk lapalna, "Ab'ttong aku e' a'a ya tag-dapu engkot
k'llong maka tungkud itu. Nda'un pahāp, kalu takilānu."
26 Takilā magtūy e' si Yahud. Yukna, "Abontol iya labi-labi min aku.
Tinaikutan e'ku addattam pagka halam bay pamah'llaku ma iya anakku si
Sela." Jari puwas minnē' halam iya bay makasekot pabalik ni ayuwanna
si Tamar e'.
27 Na, ta'abut pa'in bulan panganak si Tamar, k'mbal l'lla ya nianakan
e'na.
28 Ang'ddon pa'in iya, amaluwas tanganna k'mbal dakayu'. Magtūy
niengkotan e' panday maka salban keyat. "Ya itu," yukna, "k'mbal siyaka."

29 Sagō' sinuhutan tanganna. Jari ya k'mbal pasunu' paluwas dahū. Yuk
panday isab, “Mamarahi pahāp ka'a ilu pa'agaw paluwas dahū!” Jari si
Peres* ya pangōn onde'-onde' dahū paluwas e'.
30 Puwas e', paluwas na k'mbal ya taga-salban keyat ma tanganna, l'lla
du isab, ati niōnan iya si Sera.†

39

Si Yusup maka H'nda si Putipar

1 Na, in si Yusup bay na tabowa ni lahat Misil e' saga a'a bangsa Isma'il.
Pinab'llihan iya e' sigām ni si Putipar, ya pagnakura'an saga jaga ma deyom
astana' Pira'un.
2 Manjari itu, ahāp sadja kat'kkahan ai-ai nihinang e' si Yusup hinabuna
pat'nna' ma luma' nakura'na si Putipar a'a Misil. Tu'ud iya tinabang na
pa'in e' si Yawe.
3 Ta'nda' isab e' si Putipar in si Yusup tinabang asal e' si Yawe, maka ahāp
kasōngan hinangna kamemon.
4 Manjari kasulutan si Putipar ma si Yusup ati tahinang iya pangan-
dolanna. Binuwanan iya kapatut magnakura' ma a'ana kamemon sampay
ma pangalta'na kamemon.
5 Na, tinagna'an min waktu ina'an-i, si Putipar a'a Misil bay nilidjiki'an e'
PANGHŪ' ma sabab si Yusup. Paheka na pa'in palsuku'anna, ai-na ka ma
deyom luma', ai-na ka ma humana maka ma kabbunna.
6 Angandol to'ongan si Putipar ma si Yusup, angkan pangandolna ma
iya pangalta'na kamemon. Halam aniya' pagsusahan si Putipar, luwal
pagkakanna.
Na, si Yusup itu dakayu' l'lla ahāp luwana maka pamarananna.
7 Sakali itu, mbal isab at'ggol, kinabilahian iya e' h'nda si Putipar. Yukna
ma si Yusup, “Pi'itu ka ni deyom bilik, maghulid kita.”
8 Sagō' mbal si Yusup. Ya llingna ma d'nda he', “Oy, aku itu pangandolan
e' nakura'ku, ya na h'llanu. Mbal pamagayna ai-ai pangalta'na ma deyom
luma' itu pagka pangandolna ma aku.
9 Bang binista, in kapatutku daheya du maka kapatutna ma deyom luma'
itu. Pagdūl-baya'anku kamemon, luwal du ka'a sabab h'ndana ka. Angkan
aku mbal makahinang la'at ya yuknu ilu, sabab dusa ko' ilu ni Tuhan!”
10 Na minsan buwattē' lling si Yusup, masi-masi du iya nilogos e' h'nda
si Putipar, saguwā' mbal to'ongan iya ameya' maghulid maka iya. Mbal
minsan pasekot ni tongodna.
11 Sakali aniya' dakayu' llaw, makasōd pa'in si Yusup ni deyom luma'
maghinang ai-ai kabiyaksahanna, halam aniya' sosoho'an saddī ma deyom
luma'.
12 Pagsōdna, magtūy iya tahella' ma tōng badju'na e' h'nda si Putipar.
Yukna ma iya, “Dai' na ka. Maghulid kita.” Daipara makakawas si Yusup
min balutanna maka e'na alahi paluwas. Ka'bbahan badju'na ma tangan
d'nda.
13 Na, pag'nda' h'nda si Putipar ma si Yusup paragan paluwas, maka
badju' bay ka'bbahan e'na,
14 magtūy lingananna saga sosoho'anna. “Nda'unbi,” yukna, “a'a Hibrani
bay pinapi'itu e' h'llaku angahina' kitam. Bay iya anōd bilikku, arak aku
niusiba'an e'na, manda' aku angolang saru'un-du'un.

---

* **38:29 38:29** Ya ōn Peres itu, hatina ‘angagaw paluwas.’ † **38:30 38:30** Ya ōn Sera' itu, hatina ‘b'ttik keyat.’

15 Na, pagolangku itu," yukna, "alahi iya paluwas magdai'-dai'. O'o,
badju'na bay bbahanna ma bilikku."
16 Manjari d'nda inān bay ang'nna' badju' si Yusup ma bihingna sampay
at'kka h'llana.
17 Na, at'kka pa'in si Putipar magtūy iya sinuli-sulihan e' h'ndana. Yukna,
"O, ya atanu Hibrani bay bowanu pi'itu, bay makasōd ni deyom bilikku
insini' amuwanan aku kaiya'an.
18 Daipara angolang aku saru'un-du'un. Pagolangku, magtūy iya alahi
magdai'-dai' paluwas. Sagō' ta'bba badju'na ma bihingku."
19 Na, pagkale pa'in si Putipar ma sumbungan h'ndana pasal bay
tahinang kono' e' atana he', magtūy akagit sidda atayna,
20 ati soho'na si Yusup sinaggaw bo' pinakalabusu ma deyom luma'
pagkumbisan saga pilisu bay makalanggal sara' Pira'un.
Kasangdanan si Yusup ma deyom kalabusu,
21 malaingkan halam bay pinasagaran e' PANGHŪ'. Taptap iya
pinat'kkahan lasa maka ase', ya angkan iya makasulut atay nakura'
kalabusu inān.
22 Si Yusup kabuwanan e'na kapatut magbaya' ma saga pilisu kasehe'an,
maka pangandolna isab ma iya kahinangan ai-ai maina'an ma kalabusu.
23 Manjari itu, pagka si Yusup ya a'a pangandolan ma deyom kalabusu,
halam aniya' pagsusahan nakura' inān sabab aheya tabang PANGHŪ' ma
si Yusup. Ai-ai hinangna ahāp sadja kasōnganna.

40

Si Yusup Angama'anahan Uppi*

1-2 Na at'ggol-t'ggol pa'in, aniya' duwa sosoho'an Pira'un makarusa ma
iya. Dakayu' itu bay pagnakura'an saga a'a magbubuhat inumanna, maka
dakayu' ya pagnakura'an saga a'a maghinang tinapayna. Angastol Pira'un
ma sigām karuwangan itu,
3 ati pinakalabusu sigām ma deyom luma' kapitan saga jaga, hatina luma'
pangumbisan si Yusup.
4 Maina'an pa'in sigām, aniya' hinang pamat'nna' kapitan jaga ma si
Yusup. Sinō' iya anabangan a'a duwangan-i ma ai-ai kagunahan sigām.
Na, at'ggol-t'ggol pa'in sigām ma deyom kalabusu, ma dasangom du,
5 aniya' tauppi e' duwangan pilisu itu, ya bay pagnakura'an ma deyom
astana' Pira'un. Magsaddī uppi sigām dangan maka dangan, maka saddī
isab ma'anana.
6-7 Pagsubu, pasekot si Yusup ni duwangan sosoho'an Pira'un ya sehe'na
ma deyom kalabusu itu. Ta'nda'na magtūy aniya' pagsusahan sigām
angkan tilawna. "Asusa pahāp pamaihu'anbi ilu. Angay bahā'?"
8 Ya sambung sigām karuwangan, "Aniya' uppi kami dibuhi', sagō' halam
aniya' maitu ata'u angama'anahan iya."
"Ā," yuk si Yusup, "dakayu'-kayu' du Tuhan makabuwan pangita'u
magma'ana. Haka'in aku kono' ya bay tauppibi ilu."
9 Manjari ah'lling a'a dangan ya pagnakura'an saga a'a magbubuhat
inuman Pira'un, yukna, "Ya ta'nda'ku ma deyom uppiku dampo'on bahan
anggul
10 t'llu sangana. Paguplutna, magtūy anumping. Pagsumping itu, magtūy
patahak buwa'na.

---

* **40:** Angama'ana: atawa 'amahati' bang ma Sama kasehe'an.

11 Na, ina'an asal sawan pagi'inuman Pira'un ma tanganku, jari k'ttu'ku
buwa' anggul e' bo' yampa p'gga'ku ni deyom sawan. Puwas e', bay
sōnganku bohe'na pehē' ni Pira'un. Na, halam na."
12 Yuk si Yusup, "Ya na itu ma'ana uppinu ilu. Ya t'llu sanga ilu, hatina
t'llung'llaw.
13 T'llung'llaw gi' minnitu in ka'a pinaluwas du e' Pira'un min deyom
kalabusu. Pinabīng du ka ni bay hinangnu dahū magbubuhat inumanna.
14 Sagō' aniya' pangamu'ku ma ka'a," yuk si Yusup. "Bang ka ma
deyom kasannangan na, ndū', entomun pa'in aku sangkahāpan. Sabbutun
kahālanku ma munda'an Pira'un supaya aku makaluwas min deyom
kalabusu itu.
15 Sabab ya b'nnalna, in aku itu bay tasaggaw min lahatku porol, ya lahat
bangsa kami Hibrani. Damikiyanna isab maitu ma lahat Misil, takalabusu
aku ma halam aniya' sababna."
16 Na, takale pa'in kahāp ma'ana itu e' nakura' dakayu' ya maghihinang
tinapay Pira'un, magtūy iya amaluwas uppina ma si Yusup. Yukna, "Ya du
aku taga-uppi dibuhi'. Ma deyom uppiku in aku baranku bay angandurung
t'llu ligu magbangkat-bangkat.
17 Aniya' ginisan tinapay maka bāng-bāng ma ligu diyata', arak pan-
galabot Pira'un, sagō' pinagtittuk e' saga manuk-manuk. Na, ya du ilu
uppiku."
18 Manjari ah'lling si Yusup ma nakura' maghihinang tinapay, "Ya ma'ana
uppinu ilu," yukna "buwattitu. Ya t'llu ligu sapantun t'llung'llaw.
19 Jari t'llung'llaw minnitu in ka'a-i pinaluwas du e' Pira'un min
deyom kalabusu bo' yampa paponggolanna kōknu. Pagpuwas, pinasagnat
bangkaynu ma diyata' hāg bo' pinagtittuk isina e' saga manuk-manuk."
20 Na, t'llung'llaw pa'in damuli minnē', ta'abut na llaw pagmahaltabat
kapaganak ma Pira'un. Pinagjamuhan e'na kamemon saga tendogna
ya pagnakura'an, maka soho'na pinaluwas min kalabusu ya nakura'
magbubuhat inumanna inān sampay nakura' maghihinang tinapayna.
Pinatampal sigā ni matahan ba'anan nakura' inān.
21 Ya nakura' magbubuhat inuman pinabalik e' Pira'un ni bay hinangna.
22 Saguwā' in nakura' maghihinang tinapay inān sinō' pinasagnat
bangkayna ni hāg. Jari taluwa' bay pagma'ana si Yusup ma pasal panguppi
duwangan itu.
23 Malaingkan halam taentom e' nakura' magbubuhat inuman ya bay
tambuku si Yusup ma iya. Takalipatna na.

41

Si Yusup Angama'anahan Uppi Pira'un

1 Na, aniya' saga duwantahun palabay, anguppi isab Pira'un. Ma deyom
uppina, ina'an iya an'ngge-n'ngge ma bihing sapa' Nīl.
2 Jari aniya' pitu' sapi' al'mmok maka alanu' patukad min deyom sapa' e'
bo' amangan ma kaparangan.
3 Pagpuwas, aniya' pitu' sapi' saddī patukad min sapa', angagkag lullun
maka ahigtal. Jari pasekot saga sapi' damuli itu ni sapi' al'mmok ya ma
bihing sapa' e'.
4 Ahā, saga sapi' al'mmok kinakan magtūy e' saga sapi' angagkag. Na,
makabati' na Pira'un min uppina.
5 Pagtulina pabīng, anguppi na isab iya. Ya tauppina pitumbatang pai
ahāp isina maka asambu, patomo' asal min dampo'on.

6 Mbal at'ggol, aniya' isab pitumbatang pai saddī patomo' min po'onna.
Ak'ppes isi paina maka alūs e' baliyu apasu'.
7 Manjari tin'llon magtūy e' pai ak'ppes in pai asambu inān. Na, pagbati'
pa'in Pira'un e', tasayuna in iya bay anguppi.
8 Pagsubu, aheya kasusahanna angkan palingananna saga a'a ilmu'an
maka kamemon a'a bal-akkal ma kaluha'an lahat Misil. Maina'an pa'in
sigām ma Pira'un, nihaka'an sigām e'na pasal uppina, malaingkan halam
aniya' min sigām makapahati iya bang ai ma'anana.
9 Manjari aniya' lling nakura' magbubuhat inuman ma Pira'un. Yukna,
"Tuwan Pira'un, yamboho' taentomku ma llaw itu, aniya' kasā'an bay
tahinangku.
10 Ma waktu kakagit ataynu ma aku maka ma nakura' maghihinang
tinapay, bay kami pakalabusunu ma luma' kapitan saga jaga.
11 Manjari dakayu' sangom makauppi kami karuwangan, bo' saddī
ma'anana.
12 Na, aniya' a'a Hibrani bay sehe' kami ma deyom kalabusu, subul lagi',
sosoho'an kapitan jaga. Bay iya haka'an kami pasal bay tauppi kami.
Pagkalena, magtūy mina'anahan e'na pakaniya-pakaniya.
13 Ya kaluwasanna, tatuman ai-ai kamemon bay pagma'anana ma kami.
Aku itu bay pinabīng ni bay hinangku. Ya a'a maghihinang tinapaynu bay
soho'nu pinapatay."
14 Angkan na pinalinganan magtūy si Yusup e' Pira'un ati pinaluwas
iya magdai'-dai' min deyom kalabusu. Aubus pa'in e'na amagongan
p'ngngotna sampay analinan badju'na, paharap iya pehē' ni Pira'un.
15 Yuk Pira'un ma si Yusup, "Makauppi aku sagō' halam aniya' minsan
dakayu' makapahati aku ma pasalna. Na kahaka'an aku pasal ka'a. Bang
aniya' uppi a'a takalenu, ata'u ka kono' angama'anahan iya."
16 Ya sambung si Yusup ma Pira'un, "Tuwan sultan, ngga'i ka min
pangita'uku. Tuhan dakayu'-kayu' ya makabuwanan ka'a ma'ana ahāp."
17 Ya lling Pira'un ma si Yusup, "Ma deyom uppiku, ina'an aku an'ngge-
n'ngge ma bihing sapa' Nīl.
18 Manjari aniya' ta'nda'ku pitu' sapi' al'mmok maka alanu' patukad min
deyom sapa' amangan ma kaparangan.
19 Puwas e', aniya' patukad pitu' sapi' saddī, angagkag maka ahigtal.
Yamboho' aku maka'nda' sapi' buwattē' la'atna minsan ma'ingga-ma'ingga
ma lahat Misil.
20 Sakali itu, in sapi' al'mmok inān kinakan magtūy e' saga sapi'
angagkag.
21 Malaingkan halam apinda baran saga sapi' bay amangan. Bā'nu
halam bay makakakan ai-ai sabab masi angagkag. Na halam na, makabati'
magtūy aku.
22 "Pagtuliku pabīng, anguppi na isab aku. Ya ta'nda'ku ma deyom
uppiku damuli itu, pitumbatang pai patomo' min dampo'on. Ahāp isi
paina, asambu lullun.
23 Puwas e', aniya' patomo' pitumbatang pai saddī, min dampo'on du
isab. Ak'ppes isi paina maka alūs e' baliyu apasu'.
24 Oy na, ya pai asambu inān tat'llon magtūy e' pai ak'ppes. Na, iya na
he' tauppiku. Manjari haka'anku saga a'a ilmu'an pasal bay tauppiku he',
sagō' halam aniya' minsan dakayu' min sigām makapahatian aku bang ai
ma'anana."
25 Yuk si Yusup ma Pira'un, "Tuwan Pira'un, ya duwa uppinu ilu
dama'ana du. Tu'ud ka pinata'u e' Tuhan bang ai hinangna ma sinosōng.

26 Ya pitu' sapi' al'mmok ilu, maka pitumbatang pai asambu, sapantun
pituntahun ahāp to'ongan anihanna.*
27 Buwattē' isab pitu' sapi' angagkag ya patukad ma karamulihan, maka
pitumbatang pai ya alūs e' baliyu, sapantun pituntahun gotom.
28 "Buwat bay pangahakaku ma ka'a, Tuwan Pira'un, in ka'a pinata'u na
e' Tuhan bang ai nihinang e'na ma sinosōng.
29 Hatina, ma deyom pituntahun ya song pat'kka itu, ajatu to'ongan saga
tinanom ma katilibut lahat Misil, magdayas-dayas ma kinakan.
30 Pasunu' isab pina'an pituntahun gotom, jari in lahat Misil itu
magkasigpitan, ati takalipat e' saga a'a kamemon bay timpu pagdayas-
dayas e'.
31 Alungay timpu kahāpan min pangentom manusiya' ma sabab kabisa
paggotom ya makasunu'.
32 Tuwan, ya angkan ka pinauppihan min duwa e' Tuhan, sabab ahogot
niyatna. In pakaradja'an bay tauppinu ilu marai' na pinat'kka e'na.
33 "Da'a busung, Tuwan Pira'un, bang bahā' aku angahūgan ka'a
gara'? Subay ka amiha dakayu' a'a bal-akkal, a'a alalom pangita'una,
pinapagnakura' e'nu ma katilingkal lahat Misil.
34 Subay ka amat'nna' saga mandul isab maka subay aniya' kapatut sigām
angā' bahagi' lima min ai-ai pinagani ma deyom pituntahun ya aheka
anihanna.
35 Subay aniya' isab kapatut sigām deyo' min Pira'un amatipun kamemon
anihan inān sat'ggol ahāp tahunanna, maka subay tinau' pahogot ma
deyom saga da'ira.
36 Ya kinakan tatipun itu subay tinagama pagbalanja' manusiya' ma
timpu gotom ya song pat'kka ni lahat Misil. Manjari mbal sigām patay
otas."

Kasulutan Pira'un ma Gara' si Yusup

37 Na, kasulutan Pira'un maka kamemon saga tendogna ma bay pangang-
gara' si Yusup e'.
38 Angkan yuk Pira'un ma sigām, "Mbal na kitam makapiha a'a saddī
makasali' ni si Yusup itu. In iya dakayu' a'a katulunan pikilan alalom e'
Tuhan."
39 Angabtang Pira'un ma si Yusup, yukna, "Pagka ka'a ya bay kabuwanan
pangita'u maka pikilan alalom e' Tuhan, mattan halam aniya' angatu ma
ka'a ma akkal maka pamikil."

Si Yusup Gin'llal Gubnul ma Lahat Misil

40 Ah'lling gi' Pira'un ma si Yusup, yukna, "Itiya' aku angangg'llal ka'a
pagmakōkan ma pagsultananku itu. Ai-ai panoho'annu subay bineya' sadja
e' saga a'aku kamemon. Luwal kawasaku ya aheya min kawasanu, sabab
Pira'un aku.
41 Buwattina'an g'llalta na ka gubnul ma sakalingkal lahat Misil."
42 Manjari niurusan e' Pira'un singsingna taga-gindan pagsultanna, ati
pasulugna ma tangan si Yusup. Pinasulugan iya juba ahalga' kakana'na
isab, maka engkot k'llong bulawan.
43 Puwas e' binuwanan iya dakayu' kalesa, ya pamasuku' a'a bangsahan
ya pasunu' ma Pira'un. Aniya' isab jaga sinō' parahū min kalesana

* **41:26 41:26** Ani, anihan: kabtangan pasal kinakan ya ningā' min tinanom, buwat saga buwas, gandum, tirigu, dawa maka buwa' kayu ya ni'llawan supaya tatau' ma tahunan.

amasimay saga a'a bo' aluhaya palabayanna. Manjari si Yusup ya
pinapaggubnul ma kaluha'an lahat Misil.
44 Ah'lling Pira'un ma si Yusup, yukna, “B'nnal, aku ya sultan maitu ma
Misil, sagō' halam aniya' a'a ma katilibut lahat Misil itu makatawakkal
maghinang ai-ai bang ngga'i ka min panoho'annu.”
45-46 Jari aniya' ōn saddī pamuwan Pira'un ma si Yusup ma bahasa Misil.
Niōnan iya Sapenat-Paneya. Pinah'nda'an isab iya e' Pira'un ma si Asenat
anak si Potepera, dakayu' imam ma da'ira Ūn.† T'llumpū' tahun ya umul si
Yusup ma waktu katagna'na maghinang ma deyoman Pira'un ya magsultan
ma lahat Misil. Makaluwas pa'in iya min deyom astana', nilibut e'na
kaluha'an lahat.
47 Manjari itu ma deyom pituntahun ahāp, aheka to'ongan buwa'
tinanom ya niani ma lahat e'.
48 Pinatau' e' si Yusup ma saga da'ira pakaniya-pakaniya ya ingga-ingga
bay ta'ani min kahuma'an ya ma katilibut saga da'ira inān. Buwattē' na
pa'in hinang si Yusup ma deyom pituntahun ya ahāp pagani.
49 Tinipun bo' tinipun sampay palasay min pagtau'an. Angkan pinahon-
dong e' si Yusup saga sosoho'anna inān angitung t'pponganna. Tu'ud aheka
makalandu', buwat ibarat gusung ma bihing tahik mbal taitung.
50 Na, ma halam lagi' ta'abut waktu gotom, aniya' duwa anak si Yusup
l'lla min h'ndana si Asenat ya anak si Potepera imam ma da'ira Ūn.
51 Si Manasse‡ ya pangōn si Yusup ma anakna siyaka inān. Ya
pangabtang si Yusup, “Min Tuhan ya angkan aku kalungayan pangentom
ma kakampunganku kamemon, sampay kabinasahan kamemon bay
kalabayanku.”
52 Manjari si Epra'im§ ya pangōnna ma anakna pasunu'. Angabtang isab
si Yusup, yukna, “Kabuwanan aku tubu' ma lahat ya bay makabuwanan
aku kabinsana'an.”
53 Na, ta'abut na tobtoban pituntahun ya aheka anihanna ma lahat Misil,
54 ati anagna' pituntahun gotom buwat bay pangahaka si Yusup. Taluwa'
gotom kalahat-lahatan inān kamemon, malaingkan aniya' kinakan ma
sakalingkal lahat Misil.
55 Kakulangan pa'in balanja' saga a'a Misil e', angamu' sigām ni Pira'un.
Angkan na aniya' panoho'anna ma saga a'a inān kamemon, sinō' sigām
pehē' ni si Yusup bo' ameya' ma ai-ai pamat'nna'na ma sigām.
56 Pasōng na pa'in gotom sampay pa'abut ni kaluha'an lahat Misil. Jari
magpanoho'an si Yusup, sinō' niukab saga bodega panau'an kinakan bo'
yampa pinab'llihan ma saga a'a Misil.
57 Damikiyanna saga a'a ma kamemon kalahat-lahatan, kasigpitan sidda
ma sabab gotom. Angkan na sigām pehē' ni lahat Misil am'lli balanja' min
si Yusup.

42

Kapehē' saga Danakan si Yusup ni Lahat Misil

1 Na, makata'u pa'in si Yakub mma' si Yusup aniya' balanja' tab'lli ma
lahat Misil, ah'lling iya ma saga anakna l'lla. Yukna, “Angay kam hal
aningkō'?

---

† **41:45-46 41:45-46** Da'ira Ūn: pinagōnan isab da'ira Heliyopolis. ‡ **41:51 41:51** Ya ōn Manasse itu pa'anggil ma kabtangan Hibrani hatina ‘takalipat.’ § **41:52 41:52** Ya ōn Epra'im itu pa'anggil ma kabtangan Hibrani, hatina ‘binuwanan anak min duwa.’

2 Takaleku aniya' balanja' tab'lli mahē' ma Misil. Pehē' kam, b'llihinbi
bo' kitam mbal patay otas."
3 Manjari pehē' na saga siyaka si Yusup sangpū' puhu' am'lli balanja' ni
Misil.
4 Ya halam pinabeya' e' si Yakub anakna kasiyalihan si Benjamin, ya
langgung si Yusup. Nihalli'an iya e' mma'na bo' mbal t'kkahan la'at ma
l'ngnganan.
5 Manjari pa'abay na saga anak si Yakub ma a'a kasehe'an pehē' ni lahat
Misil am'lli balanja', sabab kaluha'an lahat Kana'an inān talapay gotom
isab.
6 Na, pagka si Yusup ya gubnul ma lahat Misil, taga-kapatut iya
magpab'lli balanja' ma sai na. Sakali itu, at'kka pa'in saga danakan si Yusup
pina'an, magtūy sigām pasujud ma dahuanna.
7 Magtūy sigām takilā e' si Yusup, sagō' magbau'-bau' sadja iya in sigām
mbal kata'uwanna. Akasla isab llingna ma sigām, yukna, "Oy, minningga
kam?"
Ya sambung sigām, "Min lahat Kana'an, tuwan. Bay kami pi'itu am'lli
balanja'."
8 Minsan takilā e' si Yusup saga danakanna, in iya halam takilā e' sigām.
9 Jari taentom e' si Yusup bay tauppina ma masa palabay pasal saga
danakanna inān, angkan yukna, "Ā, mata-mata ko' ka'am ilu bay pi'itu
ang'nda'-ng'nda' lahat kami bang tongod ai ya aluhay sinōd."
10-11 Ya sambung saga danakanna, "Arōy tuwan, kami itu ngga'i ka mata-
mata. Halam aniya' maksud kami ala'at. Sosoho'annu du isab kami bay
pi'itu am'lli balanja'. Magdanakan kami, a'a asaltun lullun."
12 "Ē!" yuk si Yusup. "Mbal aku am'nnal. Ya gawibi pi'itu ang'nda'-
ng'nda' bang tongod ai ya aluhay sinōd ma lahat kami."
13 Ya sambung sigām ma si Yusup, "Tuwan Gubnul, in kami sosoho'annu
itu bay sangpū' maka duwa magdanakan. Mma' kami ina'an ma lahat
Kana'an, maka ina'an ma iya danakan kami kasiyalihan. Aniya' isab
danakan kami amatay na."
14 "Ā," yuk si Yusup, "B'nnal ya yukku insini', in ka'am ilu mata-mata.
Ala'at maksudbi.
15 Sulayanta kam bang b'nnal llingbi. Ya danakanbi kasiyalihan e' subay
pinapi'itu. Bang hati' mbal, na sapahanta kam min ōn Pira'un, in ka'am
mbal to'ongan makala'an minnitu.
16 Dangan min ka'am subay pehē' angā' siyalibi he'. Kasehe'anbi subay
tinahan maitu ma deyom kalabusu sampay tata'u bang b'nnal llingbi
atawa mbal. Bang mbal, mattan du in ka'am mata-mata. Ōn Pira'un ya
pagsapahanku."
17 Manjari pinakalabusu na sigām e' si Yusup t'llung'llaw t'ggolna.
18 Na, ta'abut pa'in llaw kat'lluna, ah'lling na si Yusup ni saga danakanna,
yukna, "Aku itu magmatāw ma Tuhan. Mbal kam papatayku bang pa'in
kam ameya' ma pamat'nna'ku itu.
19 Bang kam b'nnal asaltun, ahāp maksudbi, subay aniya' mattanna.
Dakayu' a'a min ka'am ta'bba maitu ma deyom kalabusu, bo' kasehe'anbi
ilu tinugutan amole' amowa balanja' ma saga anak-h'ndabi ya agon-agon
patay otas.
20 Pagubus, bowahunbi siyalibi pi'itu ni aku. Bang buwattē' hinangbi
kamattanan aku in llingbi ma aku b'nnal to'ongan. Jari mbal na kam
papatayku." Na, kasulutan sigām magdanakan ma lling si Yusup.

21 Magsuli-suli sigām pakaniya-pakaniya, yuk-i, “Na, tantu kitam katongoran ma bay tahinangtam ma siyalitam e'. Bay ta'nda'tam kasigpitanna waktu kapangamu'na ase' ma kitam. Sagō' halam asiptam. Ya he' sababanna angkan kitam t'kkahan sigpit buwattina'an.”

22 Ah'lling isab si Rubin, yukna, “Bay na sa yukku ma ka'am da'a binasahunbi onde' e', sagō' halam aku bay beya'bi. Na, itiya' kitam binalosan pasal kamatayna.”

23 Tahati asal e' si Yusup ai-ai pamissala sigām, saguwā' halam kinata'uwan e' sigām sabab kahaba' sigām anuli-nuli ma si Yusup aniya' magsasalin bahasa sigām ni bahasa Misil.

24 Pagkale si Yusup ma pamissala sigām, tatangis iya ati pataikut min sigām. Pahondong pa'in tangisna bo' makasuwala pabīng, pabaihu' iya ni dauranakanna. Pinene' e'na si Simiyun, bo' soho'na niengkotan ma matahan sigām.

25 Na, arai' pa'in amole' saga danakan si Yusup kasehe'an, magpanoho'an si Yusup ma saga tendogna, sinō' pin'nno'an balanja' saga karut sigām pakaniya-pakaniya. Sinō' isab ni'isi ni karut sigām sīn bay pamayad sigām dangan maka dangan. Pinalutu'an lagi' sigām bo' aniya' takakan-kakan sigām ma labayan.

26 Kaniya-kaniya sigām anganduwa' ni kura' sigām saga balanja' bay tab'lli sigām. Pagduwa' itu, palanjal na sigām amole'.

27 Sangom pa'in, pahondong sigām ma pahanti'an. Sakali itu, aniya' dangan min sigām angukab karutna bahasa angā' gandum pamakan kura'na. Pagukabna, na, aniya' sīn ma bowa' karut e'.

28 Agsai lingananna saga danakanna, yukna, “Oy, itiya' sīnku bay pinabīng ni karutku.”

Na taluwa' sigām sukkal aheya, jari magpamidpid sigām ati magtilawtilawan dansehe'an, yuk-i, “Ai sa ya pamat'kka kitam itu e' Tuhan?”

29 Manjari itu, at'kka pa'in sigām ni lahat Kana'an maka ni si Yakub ya mma' sigām, sinuli-sulihan iya pasal kamemon bay kalabayan sigām.

30 Yuk sigām, “Mma', binissalahan kami e' Gubnul ya pagnakura'an lahat Misil, akasla sidda. Tinuna'an kami e'na angamata-mata kono' ma lahatna.

31 Ya sambung kami, ‘Tuwan, ngga'i ka kami saga mata-mata. A'a abontol kami, ahāp sadja maksud kami.

32 Sangpū' maka duwa kami magdanakan, da'mma' kamemon. Dakayu' danakan kami wa'i na amatay. Maka danakan kami kasiyalihan ina'an tabba ma mma' kami ma lahat Kana'an.’ Ya he' bay pah'lling kami ma Gubnul e'.

33 “Ya sambungna ma kami, ‘Nda'ku na bang kam b'nnal a'a abontol. Tahanku maitu a'a dangan min deyomanbi. Jari in ka'am kasehe'an makajari amole' bo' amowa balanja' ma anak-h'ndabi ya mbal makasandal otas.

34 Malaingkan,’ yuk gubnul-i, ‘ya siyalibi subay bowabi pi'itu ni aku. Minnē' kamattanan aku in ka'am ngga'i ka mata-mata bay pi'itu amiha lugal aluhay sinōd. Jari nde'anku ni ka'am danakanbi bay tahanku ati aluhaya na kam magusaha ma lahat itu.’ Na, buwattē' lling gubnul inān ma kami.”

35 Sakali itu, hinabu sigām angukab karut sigām pakaniya-pakaniya bo' anumpahan isina, allā! Ya putusan sīn bay pamayad sigām balanja', ina'an ma deyom karut. Pag'nda' sigām magtūy sigām sinōd tāw. Ya du si Yakub ya mma' sigām, sinōd tāw isab.

36 Yukna ma sigām, “Arōy, kalungayan aku anak ma sababanbi. Halam
na si Yusup, halam na si Simiyun, ati kabaya'anbi subay amowa si
Benjamin? Aku ya marasahi magkarukka'an.”
37 Manjari yuk si Rubin ma mma'na, “Mma', pangandolun si Benjamin
ma aku. Bang saupama mbal tabowaku pabalik ni ka'a, makajari
papataynu anakku l'lla karuwangan ilu.”
38 Saguwā' mbal tapogos si Yakub. Yukna, “Mbal makabeya' ma ka'am
anakku kabungsuhan itu. Wa'i na amatay langgungna, hal iya takapin
allum. Bang aniya' makamula ma iya ma l'ngnganan, paheya gom pa'in
karukka'anku ati tabowa aku amole' ni ahirat, sabab ato'a na aku.”

43

Ni Misil saga Danakan si Yusup, Kaminduwana

1 Na, karuhunan gotom ma lahat Kana'an.
2 Ya balanja' bay tab'lli e' saga anak si Yakub ma lahat Misil aubus na
kamemon. Manjari ah'lling si Yakub ma saga anakna, yukna, “Pabalik
kam pehē' ni Misil am'lli balanja' minsan mbal aheka.”
3 Sagō' yuk si Yahud ma iya, “Mma', bay kami sinanggupan e' gubnul
ma lahat-i, yukna bang kami mbal amowa siyali kami pehē', mbal kami
makajari paharap ni iya.
4 Bang hati pabeya'nu siyali kami itu, na, pehē' du kami am'lli balanja'.
5 Sagō' bang iya mbal pabeya'nu, in kami itu mbal pehē' pagka mbal
tinugutan paharap ni gubnul.”
6 Ya sambung si Isra'il (hatina si Yakub), “Angay kam bay makahaka'an
a'a inān aniya' gi' danakanbi saddī? Kasusahan sadja ya pamat'kkabi ma
aku.”
7 Ya sambung sigām, “Tu'ud mbal pahali a'a inān anilosa kami ma pasal
kaukampungan kami. Tinilaw kami e'na pasal mma' kami bang masi
allum, maka bang aniya' danakan kami saddī? Manjari, Mma', mbal kami
makapagin'mbal ma panilawna. Maka halam isab bay makani-pikilan
kami in siyali kami sinō' binowa pina'an ni iya.”
8 Manjari si Yahud ya ah'lling, yukna, “Mma', pangandolun onde' ilu ma
aku bo' kami pehē' magtūy am'lli balanja' supaya halam aniya' min kitam
patay otas.
9 Paglilla'ku baranku angakuhan iya min ai-ai makamula. Bang aniya'
tum'kka ni iya, aku ya binīngan. Bang iya s'lle'-bale puhu' mbal tabowaku
amole' pi'itu ni ka'a ma halam baya-baya, aku ya kasusunan sat'ggolku
allum.
10 Mma', bang kami halam bay taggahannu, bay du kami magpehē'-pi'itu
min duwa na.”
11 Yuk si Isra'il ya mma' sigām, “Na, bang buwattē', subay kam amowa
kasampangan pangahulmatbi ma gubnul e'. Isihunbi ni karutbi ai-ai ya
katapusan ahāp min lahatta itu, saga bulitik ahamut maka gula' buwani
minsan sadja dangkuri', maka ginisan pamapā isab, maka saga kinakan
ahāp nanamna buwat bigi-pistasyo* maka bigi-almon.
12 Bowahunbi isab sīn nilipat duwa min bay pam'llibi tagna' he', kalna'
in sīn bay tabākbi ma bowa' karut subay pinabalik ni sigām. Arai' aniya'
bay makasā'.
13 Na, bowahunbi na siyalibi bo' kam magdai'-dai' pehē' ni gubnul.

* **43:11 43:11** Pistasyo maka almon: Ginis kayu landu' ahāp bigi-buwa'na.

14 Bang pa'in iya pinat'kkahan atay ahāp e' Tuhan Sangat Kawasa supaya
aniya' ase'na amabīng ni ka'am si Benjamin maka danakanbi dakayu'.
Malaingkan bang aku saupama kalungayan anak, na, magsabal aku."
15 Sakali itu, palanjal na saga ka'anakan si Yakub maka e' sigām amowa
kasampangan maka sīn nilipat duwa min bay dahū e'. Tabowa isab si
Benjamin. Pagt'kka sigām ni Misil, pehē' sigām paharap ni si Yusup.
16 Manjari, pag'nda' si Yusup ma si Benjamin, magtūy soho'na sosoho'an
ya ang'ntan kapatut ma luma'na. Yukna, "Bowahun saga a'a itu pehē' ni
luma'ku. Pasumbali'un hayop maka pa'adjalin pagkakan. Magsalu kami
amangan ugtu llaw ilu."
17 Bineya' e' sosoho'an inān bay panoho'an si Yusup ma iya, ati binowa
saga dauranakanna pehē' ni luma'.
18 Sakali itu, sabu pa'in sigām binowa ni luma', t'kkahan sigām tāw. Ma
hona'-hona' sigām, "Ya angkan kitam binowa pi'itu ma sabab sīn ya bay
pinabīng ni deyom karuttam tagna' kitam bay am'lli balanja'. Marai' bahā'
pataggaha' kitam nirugpak, ati sinaggaw kitam nihinang ata. Niagaw isab
saga kura'tam."
19 Angkan na, pagabut sigām ni bowa' lawang, pasekot sigām ni a'a
ang'ntan kapatut ma luma' si Yusup amowa iya magbissala. Yuk sigām,
20 "Tuwan, da'a busung, aniya' pah'lling kami ma ka'a. Bay kami
makapi'itu mint'dda am'lli balanja'.
21-22 Sagō' makahanti' pa'in kami ma l'ngnganan tudju amole', taukab
kami saga karut pakaniya-pakaniya. Pagukab itu, ta'nda' kami ma bowa'
karut sīn bay pamayad kami balanja', jukup to'ongan. Daka sai bay
amat'nna' sīn inān ni deyom karut kami. Angkan na itiya' kami amowa
sīn e' pinapole' ni ka'am. Maka aniya' itu sīn saddī pam'lli kami balanja'
ma l'ngngan itu."
23 Ya sambung a'a ang'ntan kapatut e', "Da'a kam asusa. Da'a kam tināw.
Tuhanbi, ya pagtuhanan mma'bi, bay makaisi sīn inān ni deyom karutbi.
Bay du tasambutku bayadbi." Puwas e' pinaluwas e'na si Simiyun ni'nde'an
ni sigām.
24 Na, binowa na saga danakan si Yusup ni deyom luma'na e' sosoho'anna
he'. Binuwanan sigām bohe' pangose' tape' sigām maka binuwanan isab
pagkakan saga kura' sigām.
25 Makata'u pa'in sigām binowa sigām amangan ma luma' si Yusup,
sinakap ba'anan kasampangan pangahulmat sigām ma iya pagt'kkana ni
luma' ugtu llaw.
26 Manjari pagt'kka si Yusup ni luma', pasujud sigām ma dahuanna maka
e' sigām amuwanan iya saga kasampangan bay binowa e' sigām ni deyom
luma'.
27 Tinilaw sigām e' si Yusup pasal kahālan sigām. Yukna, "Painay na
mma'bi ya bay pangahakabi ma aku ato'a na? Masi iya allum?"
28 Ya sambung sigām, "Aho' tuwan, ahāp masi mma' kami maka alasig."
Pasujud na isab sigām ni si Yusup pagaddat sigām ma iya.
29 Na, pag'nda' si Yusup ma langgungna si Benjamin, yukna, "Ā, ya na
ka itu siyalibi, ya bay panuli-nulibi ma aku? Bang pa'in ka binuwanan
kahāpan e' Tuhan, Otō'."
30 Agon-agon ahansul pangatayan si Yusup pag'nda'na ma langgungna.
Angkan iya parai'-dai' paluwas sabab mbal tasandal bohe' matana am'ttak.
Jari pasōd iya ni deyom bilikna anangis maina'an.

31 Pagpuwas, akula'up iya bo' pabalik ni saga danakanna. Sinandalan
e'na bohe' matana maka e'na anoho' saga a'ana amat'nna' kinakan sigām.
32 Pinat'nna'an si Yusup dangan-danganna. Saga danakanna
pinat'nna'an ma pamanganan saddī, sigām-sigām sadja. Saddī isab
ma saga bangsa Misil ya magkakan maina'an. Mbal sigām makapagsalu
maka bangsa Hibrani, sabab asammal bang ma sigām.
33 Jari pinatingkō' saga danakan si Yusup ma anggopanna, maka
pinagsunu'-sunu' isab tingkō'an sigām min siyaka ni siyali. Pag'nda' sigām
ma pagpatingkō' ma sigām buwattē', magtūy sigām mag'nda' mata tabowa
e' kainu-inuhan sigām.
34 Manjari aniya' palauk pangalabot ma sigām bay min lamisahan si
Yusup, sagō' ya pangalabot si Benjamin nilipat lima min bay pangalabot
saga danakanna. Na magjamu sigām maka si Yusup, maginum sampay
maglami-lami.

44

Pasal Sawan Alungay

1 Manjari aniya' panoho'an si Yusup ma a'a ang'ntan kapatut ma
deyomanna, yukna, "P'nno'in balanja' karut sigām ilu kamemon, pila-pila
ya takaya binowa e' sigām. Pole'in isab sīn bay pamayad sigām pakaniya-
pakaniya, pat'nna'un ma diyata' balanja' ya ma deyom karut sigām.
2 Ngā'un isab ya sawanku dī pilak bo' pat'nna'un pehē' ni deyom karut
kasiyalihan e', pabeya'un ma sīn bay pamayadna." Na bineya' e' a'a inān
bay panoho'an si Yusup ma iya.
3 Pagsubu-subu lagi', pinapole' na saga dauranakan e' maka saga kura'
ya pagduruwa'an sigām.
4 Sakali itu, ma halam lagi' sigām makalawak min da'ira bay kamahē'an
sigām-i, ah'lling si Yusup ma a'a tag-kapatut ma deyomanna. "Pal'kkas ka,"
yukna. "Turulun saga a'a inān. Pagabutnu, tilosahun sigām. Yuknu, 'Ē,
ka'am ilu! Kabuwanan kam kahāpan ati kala'atan ya panungbasbi!
5 Angay tatangkawbi sawan pilak ya suku' nakura'ku? Sawan pang-
inumanna ko' ilu, sawan isab pagputika'anna. Langgal sara' to'ongan ya
tahinangbi ilu!' "
6 Na, maka'abut pa'in sosoho'an si Yusup-i ni sigām magdanakan, magtūy
isabanna kabtangan bay pah'lling si Yusup ma iya.
7 Ya panambung saga magdanakan ma iya, "Tuwan, angay kami
pah'llingannu buwattilu? Makabusung ko' ilu bang kami makahinang
buwat yuknu ilu.
8 Entomun sīn ya bay tabāk kami ma bowa' karut kami. Bay tabowa
kami min lahat Kana'an bo' tinūran ni ka'a. Jari pangannalnu bahā' in
kami makatangkaw pilak atawa bulawan min deyom luma' nakura'nu?
9 Tuwan, bang sawan ilu ganta' tabāk ma sai-sai min kami, a'a inān subay
papataynu, maka kami kasehe'an subay magpa'ata ma ka'a."
10 Ya sambung a'a si Yusup-i, "Sulut na," yukna, "sagō' ya sadja hinangku
ata, bang ma sai kabākan sawan ilu. Malaingkan ka'am kasehe'an puwas
min palkala'."
11 Magtūy sigām magdai'-dai' amareyo' duwa'an sigām bo' yampa
angukab karut pakaniya-pakaniya.
12 Manjari pinaglungkad to'ongan saga karut sigām magdanakan e'
sosoho'an si Yusup. Tinagna'an min siyaka tudju ni siyali. Allā, tabākna
in sawan pilak ma deyom karut si Benjamin.

13 Pagbāk itu, magtūy gineret e' saga dauranakan si Yusup saga badju'
sigām ma sabab kaheya susa sigām. Taparuwa' pa'in ai-ai sigām ma saga
kura', pehē' na sigām pabalik ni da'ira.
14 Pagt'kka si Yahud maka saga danakanna ni luma' si Yusup, ina'an iya
masi. Magtūy sigām pak'ppang ni tana' ma dahuanna.
15 Yuk si Yusup ma sigām, "Angay kam makahinang buwattē'? A'awam
kam bahā'? Bang a'a buwat aku ata'u ang'nda' putika'an, halam aniya'
kalimbungan min aku."
16 Ya sambung si Yahud, "Daka ai pangabtang kami ma ka'a, tuwan.
Halam aniya' panganda'awahan kami in kami itu asaltun. Tapabukis na
dusa kami e' Tuhan. Atanu na kami itu kamemon, ngga'i ka sadja ya a'a
dangan bay kabākan sawannu."
17 Ya sambung si Yusup, "Ā, mbal. Mbal aho'anku ya yuknu ilu. Ya sadja
hinangku ata ya a'a bay kabākan sawanku. Ka'am kasehe'an ilu makajari
na amole' pehē' ni mma'bi ma deyom kasalamatan."
18 Sakali si Yahud pasekot ni si Yusup maka e'na ah'lling, yukna, "Tuwan,
da'a aku busung, aniya' pamowahanta ka magsuli-suli. Da'a isab ap'ddi'
ataynu ma aku, sabab bang ma aku in ka'a sali' Pira'un.
19 Tuwan," yuk si Yahud, "bay kami tatilawnu bang aniya' lagi' mma'
kami atawa danakan kami saddī.
20 Ya sambung kami ma ka'a, aniya' mma' kami sagō' ato'a na. Maka
aniya' gi' siyali kami l'lla bay nianakan ma kato'a si Mma'. Duwangan
sigām maglanggung sagō' amatay na langgung siyaka. Manjari hal iya la'a
takapin min sigām da-ina', angkan iya kinalasahan to'ongan e' si Mma'."
21 Ah'lling gi' si Yahud, yukna, "Manjari, tuwan, bay soho'nu kami amowa
siyali kami pi'itu ni ka'a supaya iya ta'nda'nu.
22 Ya sambung kami ma ka'a, 'Onde' he' mbal makabutas min mma'na,
sabab bang iya abutas, arakala' amatay si Mma'.'
23 Sagō' ya llingnu in kami mbal makapagharap maka ka'a pabalik, luwal
bang tabeya' pi'itu siyali kami.
24 Na manjari tuwan, pagbīng kami pehē' ni si Mma', magtūy iya
kahaka'an pasal bay pangabtangnu ma kami.
25 "Na, mbal at'ggol, sinoho' na isab kami e' si Mma' pi'itu pabalik am'lli
balanja' mbal aheka.
26 Ya sambung kami ma iya, 'Mma', bang mbal pabeya'nu si Benjamin
mbal kami makapehē', sabab mbal tinugutan paharap ni gubnul e' bang
halam tabeya' danakan kami kasiyalihan.'
27 "Ya sambung si Mma' ma kami, 'Kata'uwanbi asal, duwa du anakku
l'lla min h'ndaku si Rakiya.
28 Dakayu' e' halam na. Marai' iya bay tasagpe' e' sattuwa talun, sabab
halam iya ta'nda'ku pabīng sangay min llaw bay kala'anna.'
29 Yukna isab ma kami, 'Bang pabutasbi si Benjamin min aku bo' aniya'
kamulahan pataluwa' ma iya, na, pat'kkahanbi aku karukka'an mbal
kasandalan e' a'a to'a. Ati tabowa aku amatay e' karukka'an.' "
30-31 Ah'lling gi' si Yahud ma si Yusup. "Bang pinagbahasa, tuwan,
onde' itu ya kapangā'an lasig si Mma'. Bang aku ganta' amole' bo'
ta'nda' e' si Mma' in onde' halam tabeya' ma aku, piligdu, amatay du iya
magkarukka'an.
32 Paligay aku itu, tuwan," yukna, "bay angakuhan kallum onde' itu.
Yukku ma si Mma', 'Bang iya mbal tabowaku pabīng pi'itu ni ka'a, aku
iya kasusunan sat'ggolku allum.'

33 “Ndū' tuwan,” yuk si Yahud, “bang pa'in tugutannu aku magpa'ata ma
ka'a ganti' siyaliku. Paronganun iya ma saga danakanna kasehe'an amole'
pehē' ni si Mma'.
34 Daka painay e'ku amole' pehē' ni mma'ku bang halam ma aku onde'
itu. Mbal aku makasandal ang'nda' ma pagkarukka'an si Mma'.”

45

Magpakilā si Yusup ma Saga Danakanna

1 Manjari mbal na kasandalan e' si Yusup kahansul atayna angkan
soho'na paluwas minna'an saga a'a Misil bay ma deyom luma'na. Na,
halam pa'in aniya' a'a saddī maina'an, magpakilā na iya ma saga
danakanna.
2 Akosog pagtangis si Yusup, takale isab e' saga a'a Misil. Jari pinasampay
habalna pehē' ni astana' Pira'un.
3 Yuk si Yusup ma saga danakanna, “Aku na ko' itu si Yusup. Masi allum
si Mma'?” Na, pagkale llingna itu e' saga danakanna, magtūy sigām sinōd
tāw, kapam'ngngangan.
4 Na amissala si Yusup ma sigām, yukna, “Pasekot kam pi'itu.” Jari
pasekot na sigām. Yuk si Yusup isab, “Aku na ko' itu si Yusup, ya danakanbi
bay pab'llihanbi bo' binowa ni Misil.
5 Na, da'a kam asukkal. Da'a isab pagsusuninbi baranbi pasal pamab'llibi
ma aku. Ya angkan aku makapi'itu, sabab Tuhan ya bay amapi'itu aku,
ngga'i ka ka'am. Tu'ud aku pinarahū e'na min ka'am supaya kalappasan
bangsa manusiya' min gotom.
6 Ma buwattina'an yampa duwantahun paggotom ma lahat, jarina aniya'
gi' limantahun halam aniya' tinanom, halam aniya' buwa' niani.
7 Bay aku pinapi'itu e' Tuhan dahū min ka'am supaya kam kalappasan
ma sabab kawasana makainu-inu, bo' aniya' du pa'in panubu'bi maitu ma
dunya.
8 “Hatina,” yuk si Yusup, “ngga'i ka ka'am ya bay amapi'itu aku, sagō'
Tuhan. Min kahandakna ya angkan aku sali' sapantun pag'mma'an Pira'un
angahūgan iya gara'. Tahinang aku pagmakōkan ma deyomanna, maka
gin'llal aku nakura' ang'ntanan sakalingkal lahat Misil.
9 Na, pal'kkas na kam amole' ni si Mma'. Pasampayunbi ni iya lapalku
itu. ‘Min kahandak Tuhan ya angkan aku (yuk si Yusup) tahinang
pagnakura'an ma sakalingkal lahat Misil. Palūd ka pi'itu saru'un-du'un,
da'a ka ananggu.
10 Maitu na ka pat'nna' ma lahat Gosen supaya asekot ni aku. Bowahun
pi'itu saga anak-mpunu kamemon, sampay saga kahayopannu, bili-bili ka,
kambing ka, sapi' ka. Bowahun isab pangalta'nu kamemon.
11 Bang ka maina'an na ma Gosen aku ya angupiksa' ka'a. Aniya' gi'
limantahun t'ggol gotom itu. Mbal aku bilahi bang ka'am magtai'anak
atawa ba'anan hayopnu patay otas.’ ” Ya du ina'an lapal si Yusup ma
mma'na si Yakub.
12 Ah'lling gi' si Yusup ma saga danakanna, yukna, “Benjamin, ta'nda'nu
na aku itu langgungnu. Maka ka'am ilu kamemon ta'nda'bi na, aku na ko'
itu.
13 Suli-sulihinbi si Mma' pasal kawasaku maitu ma lahat Misil. Suli-
sulihinbi pasal kamemon ya ta'nda'bi maitu. Jari pasa'ut kam amowa iya
pi'itu.”
14 Magtūy ginapus e' si Yusup siyalina si Benjamin. Ginapus isab si Yusup
e' si Benjamin, jari tatangis sigām karuwangan.

15 Siniyum e'na danakanna kamemon dakayu' maka dakayu', maka e'na
anangisan sigām. Pagubus, magsambung-siyambungi sigām magbissala.
16 Na, makasampay pa'in ni astana' Pira'un habal pasal kat'kka saga
danakan si Yusup, akōd to'ongan Pira'un maka saga tendogna pag-
nakura'an.
17 Yuk Pira'un ma si Yusup, “Soho'un saga dauranakannu angamomos
saga kura' sigām bo' pabalik ni lahat Kana'an.
18 Sō'un sigām angā' mma'bi sampay anak-h'nda sigām kamemon bo'
binowa e' sigām pi'itu waktu kapabalik sigām. Buwananku sigām tana'
landu' ahāp maitu ma Misil, supaya sigām maglabi-labi ma kalluman.”
19 Amissala gi' Pira'un, yukna, “Soho'un sigām amowa saga karitun
minnitu pameya'an saga anak-h'nda sigām pi'itu, ya lagi'na mma'bi.
20 Da'a na kinabimbangan palsuku'an sigām ta'bba ma lahat, sabab ma
sigām na ai-ai ya ahāp to'ongan maitu ma Misil.”
21 Manjari bineya' panoho'an Pira'un inān e' saga anak si Yakub.
Binuwanan sigām saga karitun e' si Yusup ma buwat bay pah'lling Pira'un
ma iya. Binuwanan sigām balanja' isab palutu' sigām ma l'ngnganan.
22 Aniya' isab dapangampu'an s'mmek ahalga' pamuwan sigām
pakaniya-pakaniya. Malaingkan ya pamuwan si Yusup ma si Benjamin,
lima pangampu'an s'mmek pagsalinanna maka t'llu hatus pilak.
23 Mma'na ya pinabowahan e' si Yusup sangpū' kura' l'lla ap'nno' e' ai-ai
ahāp hinangan Misil, maka sangpū' kura' d'nda ap'nno' e' balanja' maka
saga tinapay maka ginisan takakan-kakan pamalutu' iya ma l'ngngananna
tudju ni Misil.
24 Manjari itu, pinalanjal na saga danakanna e' si Yusup. Yukna ma
sigām, “Ebot-ebot, da'a kam magkalukassa ma pal'ngngananbi.”
25 Na, ala'an na sigām min Misil bo' pabalik pehē' ni lahat Kana'an.
Pagt'kka sigām, magtūy sigām angahaka ma mma' sigām, yuk-i,
26 “Mma', masi allum si Yusup! Pagnakura'an iya buwattina'an ma
sakalingkal lahat Misil.” Magtūy tak'bbal atay si Yakub, sali' alungay
pangannalna, mbal agon makapam'nnal ma bay pangahaka ma iya e' saga
anakna.
27 Malaingkan pagkalena kamemon bay panambuku si Yusup ma sigām,
maka pag'nda'na isab saga karitun bay pinabeya'an iya e' si Yusup
pameya'anna tudju ni Misil, magtūy pabalik pangannalna.
28 Yuk si Yakub, “Kamattanan na aku. Allum du anakku si Yusup.
Halam aniya' angutku saddī, bang pa'in aku makapehē' ang'nda' iya dahū
sat'ggolku masi allum.”

46

Si Yakub Maglain ni Lahat Misil

1 Na, palintas na disi Isra'il (hatina si Yakub) min lahat Kana'an maka e'
sigām amowa ai-ai sigām kamemon. Tat'kka pa'in e' sigām lahat Be'erseba,
anumbali' iya hayop pagkulbanna tudju ni Tuhan ya pagtuhanan mma'na
si Isa'ak.
2 Jari itu, sangom pa'in, takale e' si Isra'il itu suwala Tuhan angalinganan
iya. “Yakub, O Yakub,” yukna.
Ya sambung si Yakub, “Oy, itiya' aku.”
3 Ya lling suwala-i, “Aku itu Tuhan ya pagtuhanan mma'nu. Da'a ka tināw
palain ni lahat Misil, sabab mahē' aku angahinang saga panubu'nu bangsa
akosog.

4 Pataptap du aku ma ka'a, maka bowaku isab panubu'nu pabalik pi'itu
ni lahat itu ma sinosōng. Bang ta'abut na waktunu awapat, ina'an du si
Yusup ma bihingnu."
5 Manjari palanjal na disi Yakub min Be'erseba tudju ni lahat Misil. Si
Yakub ya pinariyata' e' saga anakna ni karitun bay min Pira'un pameya'an
sigām. Ya du pinariyata' isab saga anak-h'nda sigām.
6 Bay binowa e' sigām ba'anan kahayopan sigām maka palsuku'an bay
tausaha sigām maina'an ma lahat Kana'an bo' na palūd ni lahat Misil.
Binowa e' si Yakub saga tubu'na kamemon.
7 Tabeya' ma iya kamemon saga anak-mpuna l'lla maka d'nda.

Saga Panubu' si Yakub

8 Ya na itu salsila ma kapanubu'an si Isra'il (hatina si Yakub) bay tabeya'
ma iya waktu kapaglainna ni Misil:
Si Rubin ya kasiyakahan.
9 Anak si Rubin l'lla, ya na disi Hanok, si Pallu, si Hesdon maka si
Karmi.
10 Pasunu' si Simiyun maka saga anakna l'lla,
ya na disi Jamuwal, si Jamin, si Hūd, si Yakin, si Sohar maka si Sa'ul.
Si Sa'ul itu anakna min d'nda bangsa Kana'an.
11 Pasunu' isab si Libi maka saga anakna l'lla,
ya disi Gerson, si Kohat maka si Merari.
12 Pasunu' si Yahud maka saga anakna l'lla,
ya disi Sela, si Peres maka si Sera.
Aniya' isab duwa anak si Yahud l'lla bay amatay ma lahat Kana'an lagi',
ya na si Ēr maka si Onan.
Aniya' isab saga anak si Peres l'lla,
ya na si Hesdon maka si Hamul.
13 Pasunu' isab si Issakar maka saga anakna l'lla,
disi Tola, si Puwa, si Jasub, maka si Semlon.
14 Kasiyalihan si Sibulun. Ya itu ōn anakna l'lla,
disi Sered, si Elon maka si Jahale'el.
15 Jari ya na ina'an saga anak si Yakub min h'ndana po'on si Leya, ya bay
nianakan mahē' ma lahat Mesopotami. Aniya' isab anakna d'nda si Dina.
Jari t'llumpū' maka t'llu ya heka panubu' si Yakub min h'ndana po'on si
Leya.
16 Ya anak si Yakub siyaka min h'nda-h'ndana si Silpa,
ya na si Gād. Ya itu ōn anakna l'lla,
disi Sepon, si Haggi, si Suni, si Esbon, si Iri, si Arod maka si Arili.
17 Pasunu' si Aser maka anakna l'lla,
ya disi Imna, si Isba, si Isbi, si Biriya,
maka dakayu' d'nda isab si Sera.
Aniya' isab anak si Biriya l'lla duwa hekana, si Heber maka si Malki'il.
18 Jari sangpū' maka nnom ya heka panubu' si Yakub min si Silpa, ya
d'nda ipatan bay pamuwan e' si Leban ma si Leya waktu kapagpūnna
maka si Yakub.
19 Saga anak si Yakub l'lla isab min h'ndana si Rakiya,
ya na si Yusup maka si Benjamin.
20 Si Manasse isab maka si Epra'im, ya anak si Yusup l'lla bay nianakan ma
lahat Misil e' si Asenat anak si Potipero imam ma da'ira Ūn.
21 Na, si Benjamin du isab maka saga anakna l'lla,

ya na disi Bela, si Beker, si Asbel, si Gera, si Na'aman, si Ihi, si Rōs, si
Muppim, si Huppim maka si Harid.
22 Ya du ina'an saga tubu' si Yakub min h'ndana si Rakiya, sangpū' maka
mpat puhu'.
23 Ya anak si Yakub siyaka min h'nda-h'ndana si Bilha,
ya na si Dān. Ya anak si Dān l'lla si Husim.
24 Pasunu' si Naptali, maka anakna l'lla,
disi Jasil, si Guni, si Jeser maka si Sillim.
25 Ya du ina'an saga tubu' si Yakub pitu' puhu' hekana min si Bilha, ya
d'nda ipatan bay pamuwan ma si Rakiya e' mma'na si Leban.
26 Manjari nnompū' maka nnom ya heka panubu' si Yakub lissi bay
tabeya' ma iya pehē' ni Misil, halam talapay ni'itung saga ayuwanna d'nda.
27 Pak'nnop isab duwangan anak si Yusup ya bay nianakan ma Misil.
Manjari pitumpū' ya heka sigām kamemon.
28 Manjari si Yahud ya sinō' e' si Yakub parahū min sigām ni tongod si
Yusup, bo' aniya' magmalim ma lahat Gosen. Pagt'kka pa'in sigām pehē',
29 bo' kinata'uwan e' si Yusup, magtūy pinasakap e'na kalesana. Jari
parai'-dai' iya ni Gosen amāk mma'na. Magbāk pa'in, magtūy ginapus si
Yusup ma mma'na maka e'na anangis pat'ggol.
30 Ya lling si Isra'il ma si Yusup, "Ndū' anakku, allum du hati ka! Lilla'
na aku amatay pagka ka'a-i ta'nda'ku na."
31-32 Puwas e', ah'lling si Yusup ma saga danakanna sampay ma
lahasiya'na kamemon ya ma deyoman mma'na. Yukna, "Patut aku subay
paharap ni Pira'un amata'uwan iya in dauranakanku sampay lahasiya'ku
kamemon magt'kkahan na min lahat Kana'an. Itiya' na kam ma aku.
Pata'uku isab iya pasal pagusahabi magipat bili-bili maka sapi', ya angkan
tabowabi pi'itu ba'anan kahayopan maka pangalta' bay suku'bi ma lahat
Kana'an.
33 Jarina, bang kam sinō' patampal ni Pira'un bo' kam tinilaw bang ai
pagusahabi,
34 sambungunbi iya buwattitu, yukbi, 'Ya kami sosoho'annu itu, a'a
magi'ipat hayop asal min jaman kaonde'-onde' kami. Ang'ntan kami
bay pagusaha ka'mbo'-mbo'an kami.' Na, bang buwattē' panambungbi,
tinugutun du kam pat'nna' ma lahat Gosen. Sababna ya addat bangsa Misil
mbal magdalahat maka a'a magi'ipat hayop, asammal kono' ma pang'nda'
sigām."

47

1 Na, pehē' si Yusup ni Pira'un. Yukna ma iya, "Tuwan sultan, ilu na
mma'ku maka saga danakanku at'kka min Kana'an. Tabowa e' sigām
ba'anan saga kahayopan maka pangalta' sigām kamemon. Ina'an sigām
ma jadjahan Gosen buwattina'an."
2 Manjari aniya' lima danakanna pinene' e' si Yusup pinakilā ma Pira'un.
3 Tinilaw sigām e' Pira'un, "Ai usahabi?"
Ya sambung sigām, "Tuwan Pira'un, in kami sosoho'annu itu a'a
magi'ipat bili-bili, buwat bay ka'mbo'-mbo'an kami.
4 Bay kami pi'itu arak maglahat maitu sabab asigpit na gotom ma lahat
Kana'an. Halam aniya' minsan sagmot pagkakan saga hayop kami. Angkan
ko' kami parahing ni ka'a, Tuwan, bang pa'in kami tugutannu pat'nna' ma
Gosen."
5 Angabtang Pira'un ma si Yusup, yukna, "Na, pagka ilu na mma'-
danakannu ma ka'a,

6 makajari na sigām maglahat maingga-maingga kabaya'an sigām ma
kaluha'an lahat Misil. Piha'in sigām tana' umbul-satu paglahatan sigām
ma Gosen. Maka bang aniya' a'a kata'uwannu min sigām taga-kapandayan,
pat'nna'un iya magmandul ma saga a'a ya magi'ipat ba'anan hayopku."
7 Pagpuwas ina'an, binowa e' si Yusup mma'na si Yakub pinakilā pehē'
ni Pira'un. Ati angamu'an si Yakub pahala' ma Pira'un pangahulmatna ma
iya.
8 Jari aniya' patilaw Pira'un ma iya, yukna, "Pilantahun na umulnu,
tuwan?"
9 Ya sambung si Yakub, "Tuwan sultan, dahatus na maka t'llumpū'
tahun ya paglunsul-lunsulku maitu ma dunya. Aheka isab kasukkalan
bay kalabayanku. Sagō' mbal sakit at'ggol, ngga'i ka buwat bay paglunsul-
lunsul kamatto'ahanku."
10 Na niamu'-amu'an Pira'un kahāpan isab e' si Yakub bo' yampa ama'id
paluwas minnē'.
11 Manjari pinatuntul pahāp e' si Yusup paglahat mma'na maka saga
danakanna maina'an ma lahat Misil. Bineya' e'na panoho'an Pira'un
angkan disi Yakub kabuwanan tana' ahāp to'ongan ma jadjahan da'ira
Ramisis.
12 Jari amalanja' na pa'in si Yusup ma mma'na maka ma saga danakanna
sampay ma lūng-kampungna kamemon. Talapay isab saga kamanahutan.

Si Yusup maka Gotom Asigpit

13 Pasōng na pa'in kasigpit gotom sampay halam na to'ongan aniya'
kinakan minsan maingga-maingga. Jari saga a'a kamemon ma kalahat-
lahatan Misil maka Kana'an magkalammahan na e' punung.
14 Magb'lli na pa'in sigām balanja' pehē' ni si Yusup. Tinipun e'na
kamemon sīn pam'lli sigām bo' yampa bowana ni deyom astana' Pira'un.
15 Na, apuppus pa'in saga sīn kamemon ma kalahatan Misil maka lahat
Kana'an, pina'an ni si Yusup saga a'a Misil parahing. Yuk sigām, "Arōy,
tuwan, buwanin kami pagkakan! Halam aniya' sīn kami pam'lli. Da'a pa'in
kami pasagarin amatay e' punung itu!"
16 Ya sambung si Yusup, "Bang hati' halam aniya' sīnbi, na, bowahun
pi'itu saga hayopbi panambi' kinakan."
17 Manjari binowa saga hayop sigām, saga kura', bili-bili, kambing maka
sapi'. Binowa e' sigām pehē' ni si Yusup panambi' pagkakan. Jari aniya'
kinakan pamalanja' sigām e' si Yusup ma deyom dantahun inān, panambi'
saga hayop sigām.
18 Aubus pa'in dantahun e', pabalik na isab sigām pehē' ni si Yusup. Ya
lling sigām, "Tuwan, mbal kalimbungan kami min ka'a, halam na aniya'
sīn kami maka ilu ma ka'a isab saga hayop kami kamemon. Halam aniya'
takapin pamuwan kami ma ka'a, luwal baran kami maka tana' kami.
19 Ndū' tuwan, da'a kami pasagarin pinunung. Kaugun isab tana' kami
bang halam aniya' makapajatu iya. B'llihun baran kami sampay tana' kami
panambi' kinakan. Minsan kami pina'ata ma Pira'un, minsan tana' kami
pinasuku' ma iya, bang pa'in kami mbal amatay gotom. Buwanin kami
isab binhi' tinanom bo' mbal kaugun tana' kami."
20 Na, pagka buwattē' kabisa gotom, tab'lli e' si Yusup tana' kamemon
bay suku' saga a'a Misil pakaniya-pakaniya. Manjari Pira'un na tag-tana'
kamemon,
21 ati saga a'a kamemon ma lahat Misil tahinang atana ma sabab hinang
si Yusup.

22 Ya sadja halam tab'lli e' si Yusup tana' saga kaimaman. Aniya' balanja'
sigām min Pira'un sakahaba' llaw, angkan halam bay tapab'lli saga tana'
sigām.
23 Manjari aniya' pamissala si Yusup ma saga a'a inān kamemon, yukna,
"Na buwattina'an, pagka tab'lliku ka'am sampay tana'bi bo' kam suku'
Pira'un na, na, itiya' na saga binhi' pananombi ma deyom tana'.
24 Malaingkan, bang kam magani buwa' tinanombi, ya buwa'na subay
binahagi' palima. Dabahagi' ilu subay pinasuku' ma Pira'un, ya mpat
bahagi' takapin subay ma ka'am bo' aniya' pananombi pabīng maka aniya'
takakanbi magtai'anak."
25 Ya sambung sigām "Tuwan, kalappasan kami min kamatay sabab ka'a.
Bang pa'in ahāp sadja ataynu tudju ni kami, kami itu magpa'ata na ma
Pira'un."
26 Manjari aniya' sara' pinat'nna' e' si Yusup ma lahat Misil, subay
pinasuku' ma Pira'un bahagi' lima min ai-ai pinagani ma deyom lahat.
Bineya' sara' inān sampay ni kabuwattina'anan. Luwal tana' saga
kaimaman halam bay pinasuku' ma Pira'un.

Si Yakub Ang'bba Bissalana Katapusan

27 Manjari maglahat na bangsa Isra'il ma Gosen, ma deyom lahat Misil.
Pasōng heka puhu' sigām, pasōng isab heka pangalta' sigām.
28 Sangpū' maka pituntahun ya paglahat si Yakub mahē' ma Misil sampay
dahatus maka mpatpū' maka pituntahun umulna.
29 Manjari itu, song pa'in ta'abut waktuna, nilinganan e'na anakna si
Yusup. Yukna, "Bang ka'a-i alasa du ma aku, pat'nna'un lagi' tangannu ma
llotan pa'aku bo' yampa ka magsapa in janji'nu ma aku mbal binalubahan.
Janji'in aku in aku mbal kubulnu maitu ma lahat Misil.
30 Bilahi aku kinubul ma pangubulan saga ka'mbo'-mbo'anku. Angkan na
bang aku amatay, bowahun bangkayku paluwas min Misil itu ati kubulunbi
aku ma bay pagkubulan sigām."
Ya sambung si Yusup, "Aho' Mma', beya'ku llingnu ilu."
31 "Magsapa ka," yuk si Yakub e'. Agsai pinagsapahan e' si Yusup.
Manjari mahē' na si Yakub patukku' ma pabahakanna angamu' duwa'a
ni Tuhan.

48

Si Epra'im maka si Manasse

1 Palabay pa'in waktu, kahaka'an si Yusup pasal mma'na alamma na,
angkan iya patibaw pehē'. Binowa isab e'na karuwangan anakna si
Manasse maka si Epra'im.
2 Pagta'u si Yakub ilu na at'kka si Yusup, magtūy iya pakulasog papunduk.
3 Ah'lling iya ma si Yusup, yukna, "Waktu kamahē'ku lagi' ma Lūs ya
ma lahat Kana'an, bay magpa'nda' ma aku Tuhan Sangat Kawasa. Aniya'
kahāpan pamuwanna ma aku,
4 yukna, 'Pahekaku panubu'nu sampay sigām tahinang kabangsa-
bangsahan. Pamuwanku isab lahat Kana'an ilu palsuku'an saga panubu'nu
sampay ni kasaumulan.' "
5 Magsibahat na pa'in si Yakub ma si Yusup, yukna, "Yusup, in pasal
anaknu, ya bay nianakan ma lahat Misil dahū gi' min kapi'ituku, in sigām
karuwangan subay pamasuku' ma aku. Aho', si Epra'im maka si Manasse
subay ni'itung anakku luggiya' buwat si Rubin maka si Simiyun.

6 Malaingkan bang aniya' gi' anaknu liyu min sigām duwangan itu,
suku'nu na. Maka tana' pamusaka' sigām subay niā' min bahagi' tana'
ya pamasuku' ma si Epra'im maka si Manasse.
7 Ina'nu si Rakiya ya sababanna angkan sigām ni'itung anakku. Landu'
aheya dukkaku ma kamatayna. Ma l'ngnganan pa'in kami pabīng ni
Kana'an min lahat Mesopotami, alawak-lawak gi' min kauman Eprata,
amatay na iya. Jari takubulku iya mahē' ma bihing lān tudju ni Eprata."
Eprata itu, ya na Betlehem ma buwattina'an.
8 Manjari pag'nda' si Yakub ma saga anak si Yusup, atilaw iya, "Sai saga
onde' itu?"
9 Ya sambung si Yusup, "Mma', ya na ko' itu anakku l'lla bay pamuwan
Tuhan ma aku maitu ma Misil."
Yuk si Yakub, "Pasōngun sigām pi'itu supaya sigām kapangamu'anku
kahāpan min Tuhan."
10 Na si Yakub itu, mbal agon maka'nda' sabab ato'a na iya to'ongan.
Angkan pinasekot e' si Yusup saga anakna. Magtūy sigām ginapus e' si
Yakub sampay siniyum.
11 Yuk si Yakub ma si Yusup, "Halam aku bay makaholat ang'nda' ka'a
pabīng, daipara kahandak min Tuhan itiya' ka ta'nda'ku sampay isab
anaknu."
12 Pagpuwas, pinala'an e' si Yusup anakna min gibahan mma'na bo'
yampa iya pasujud ma dahuanna.
13 Manjari binalutan e' si Yusup anakna duwangan bo' pinasekot ni si
Yakub. Si Epra'im ya pinasekot ni tangan si Yakub gibang, si Manasse ni
tanganna kowan.
14 Saguwā' pinagsaliyu e' si Yakub tangan mma'na bo' pinat'nna'
tanganna kowan ma kōk si Epra'im minsan iya siyali. Maka tanganna
gibang pinat'nna' ma kōk si Manasse, ya siyaka.
15-16 Pagbuwattē', niamu'an duwa'a disi Yusup e' si Yakub, yukna,
"Bang pa'in saga onde' itu binuwanan kahāpan e' Tuhan
ya pameya'an mbo'ku si Ibrahim maka mma'ku si Isa'ak.
Bang pa'in sigām pinat'kkahan lidjiki' e' Tuhan,
ya bay angupiksa' aku min kanahutku sampay ni kabuwattituku,
Bang pa'in nianughala'an duwangan onde' itu e' Mala'ikat
ya bay amapuwas aku min kamulahan kamemon.
Bang pa'in sigām pas'lle' amowa ōnku
maka ōn mma'ku si Isa'ak sampay ōn mbo'ku si Ibrahim.
Bang pa'in paheka to'ongan isab
saga panubu' sigām maitu ma babaw dunya itu."
17 Na, pag'nda' si Yusup ma mma'na amat'nna' tanganna kowan ma kōk
si Epra'im, halam iya kasulutan. Binalutan e'na tangan mma'na kowan,
arak pinat'nna' ma kōk si Manasse.
18 Yukna ma mma'na, "Mma', asā' ko' ilu! Ya itu siyaka, ya subay
pinat'nna'an tangannu kowan."
19 Sagō' mbal bilahi si Yakub, yukna, "Aho' Otō', kata'uwanku du. Si Man-
asse ilu b'nnal paheka panubu'na tahinang bangsa ga'osan. Malaingkan
siyalina ya labi akosog min iya. Saga panubu' si Epra'im itu subay paheka
to'ongan sampay sigām tahinang aheka bangsa gaga'osan."
20 Manjari niamu'-amu'an sigām kahāpan ma llaw ina'an-i. Yuk si Yakub,
"Ma tahun sinōng, bang aniya' a'a Isra'il angamu'an kahāpan ma sai-sai,
ōnbi ya panabbutanna.

Buwattitu ya pangamu' sigām, ‘Bang pa'in kam binuwanan kahāpan e' Tuhan
buwat bay ma si Epra'im maka si Manasse.’ ”
Buwattē' pah'lling si Yakub, pagka paheyana si Epra'im labi min si Manasse.
21 Puwas e', ah'lling isab si Yakub ma anakna si Yusup, yukna, “Nda'un, asekot na waktuku. Saguwā' mbal kam pinasagaran e' Tuhan. Pagapi' du iya ma ka'am bo' kam tabowana pabīng ni lahat ka'mbo'-mbo'anbi.
22 Ma deyom saga anakku, ka'a ya pusaka'anku tana' lahat Sekem, ya tana' ahāp ma kabūd-būran bay ngā'ku min bangsa Amor. Ya bay pangā'ku iya pakokosku kalis maka pana'.”

49

Saga Kabtangan Pang'bba e' si Yakub

1 Manjari nilinganan e' si Yakub saga anakna kamemon. “Pasekot kam,”
yukna, “patipun kam ni aku. Haka'anta kam dangan maka dangan bang
ai ya kasōnganbi ma tahun damuli.
2 Patipun kam saga anak si Yakub,
pakale kam ma pangabtang ya pang'bbahan ka'am e' mma'bi si Isra'il.
3 Ka'a Rubin, anakku kasiyakahan,
anak min kosogku, paltanda'an pagkal'llaku.
Min kamemon saga anakku,
ka'a ya pagmakōkan akosog maka abantug.
4 Saguwā' ya salla'nu, bay pakaiya'nu mma'nu
pagka hulidnu h'ndana dakayu'.
Napsunu ilu sali' dunuk mbal katiyara'an,
angkan ka mbal na makalanga min dauranakannu.
5-6 Ka'am Simiyun maka Libi, dalimbang du kam.
Mbal aku bilahi palamud ma pagisunanbi,
mbal pasōd ni deyom palhimpunanbi.
Asapat kam angahublut pakokosbi
ma saukat apasu' pangatayanbi.
Bang kam niastolan, magtūy kam amono' a'a,
tapengkolbi saga sapi' mandangan ma halam sababna.
7 Bang pa'in kam pinat'kkahan mulka'
ma sabab pangastolbi mbal tasangsang.
Pinapulak-palik saga panubu'bi
ma katilibutan lahat Isra'il.
8 Na, ka'a Yahud,* pinudji du ka e' saga dauranakannu.
Pasujud sigām pagmahaltabat ma ka'a.
Tara'ugnu du palbantahannu.
9 Ka'a ilu ibarat halimaw asangpot kosogna.
Bang aubus e'na an'kkob hayop maka amangan
magtūy pah'nnat atuli ma tongod ina'an.
Halam aniya' makatawakkal pasekot anasat iya.
10 Saga panubu'nu, Yahud, sinusultan salama-lama.
Mbal alungay kapatutnu kapagsultan
sampay at'kka a'a dangan ya apatut pinaghulmatan.
Kapagbaya'anna saga kabangsa-bangsahan.
11 Kaengkotan kura'na ni batang anggul,

* **49:8 49:8** Yahud (atawa Yuda), ōn pa'anggil ma kabtangan Hibrani, hatina ‘pudji’ atawa ‘bantug’.

ya ahāp suliganna min kamemon.
Ajatu to'ongan ba'anan buwa' anggulna,
landu' aheka bohe'na bang tap'gga',
manjari pangandakdakan s'mmekna.
12 Matana arokot keyatna min bohe' anggul,
emponna apote' sidda min gatas.
13 Na, anakku si Sibulun, bihing tahik ya paglahatanna,
manjari paglalayohan kappal.
Aluha isab tana'na, maka'abut sampay ni lahat Sidun.
14 Na, si Issakar, sali' sapantun kura' akosog baranna,
pabahak sadja ma t'ngnga' duwa'anna.
15 Pagsayuna ahāp pabahakanna,
magtūy iya amuspus kosogna angahangkut.
Pagsayuna ahāp paglahatanna,
magtūy iya lilla' pina'ata maghulas-magsangsā'.
16 Anakku si Dān, amat'nna' hukuman abontol
ma saga a'ana, pagka dapanubu' sigām ma bangsa Isra'il.
17 Ibarat iya sowa abisa pat'nna' ma bihing lān.
Bang aniya' palabay minna'an a'a magkura',
tinanghab e'na kura' inān ma buli' tape'na
supaya pahantak ni buli'an a'a angura' he'.
18 O Yawe, lagaranku waktu pangalappasnu ma aku.
19 Na, anakku si Gād isab,
nilangpasan ko' ka'a ilu e' saga mundu,
sagō' taturulnu sigām sampay ka'atuhannu.
20 Si Aser isab, alanab kinakan ya niā' min tana'nu,
kinakan ahāp nanamna patut pagkakan sultan.
21 Si Naptali isab,
sali' sapantun usa d'nda bay pinal'ppa min sasak.
Alingkat isab saga anakna.
22 Na, anakku si Yusup,
sali' hantang po'on kayu ajatu to'ongan buwa'na,
ya patomo' asal ma bihing bohe'.
Palabung saga sanga sampay parambila' sasak.
23 Nirugpak iya e' saga a'a magtakos pana',
nijingki iya e' sigām.
24 Malaingkan atotog l'ngngonna, ahogot e'na ang'ntan pana'
ma sabab tabang min Tuhan Sangat Kawasa,
ya Tuhan pagtuhanan si Yakub.
Niupiksa' iya e' Tuhan, ya Batu-Lakit pasindungan bangsa Isra'il.
25 Tinabang du si Yusup e' Tuhanku ya pagtuhanan mma'nu,
binarakatan ka e' Tuhan Sangat Kawasa.
Kabuwanan ka kahāpan,
ulan min diyata' langit, bohe' min deyom tana',
kahāpan panganak maka kahāpan pamaruru'.
26 In lidjiki' pangamu'-ngamu'anku ka'a itu
labi ahāp min lidjiki' kabūd-būran, lidjiki' bay min awal.
Mura-murahan, bang pa'in saga lidjiki' itu kamemon makani-si Yusup,
ya tapene' e' Tuhan pinaliyu min dauranakanna.
27 Anakku isab si Benjamin,
a'a aesog iya, sali' sapantun ero' talun.
Subu-subu amangan ai-ai bay papatayna.

Abay kohap amahagi' ai-ai bay tatabanna ma pagbono'an.”

28 Na, ya du ina'an saga bangsa Isra'il kasangpū' maka duwa. Ya ina'an kabtangan bay pang'bba e' si Yakub ma anakna kasangpū' maka duwa, ya makatōpan sigām dangan maka dangan.

Kawapat si Yakub maka pagkubul ma iya

29-30 Manjari aniya' panoho'an pang'bba e' si Yakub ma saga anakna he', “Itiya' aku arai' na patipun ni ka'mbo'-mbo'anku. Bang aku ta'abut na, kubulunbi aku ma deyom songab batu bay pangubulan ka'mbo'-mbo'anku. Ina'an ma lahat Kana'an, ma tana' Makpela ya ma anggopan Mamre. Songab batu inān sampay tana'na bay tab'lli e' mbo'ku si Ibrahim min si Epron bangsa Hīt.

31 Ina'an maina'an pagkubulan si Ibrahim maka h'ndana si Sara, mma'ku si Isa'ak maka ina'ku si Ripka. Ina'an isab pagkubulanku h'ndaku si Leya.

32 Ya tana' maka songab ilu bay tab'lli min saga bangsa Hīt.”

33 Aubus pa'in e' si Yakub ang'bba panoho'anna inān ma saga anakna, magtūy iya pabahak bo' yampa ab'kkat napasna. Hatina magtipun na iya maka kamatto'ahanna.

50

1 Awapat pa'in si Yakub, magtūy iya ginapus pahogot e' anakna si Yusup. Tinangisan iya, siniyum isab baihu'na.

2 Pagpuwas, magpanoho'an si Yusup ma saga panday ya tendogna, sinō' kinapul bangkay mma'na.

3 Manjari aniya' mpatpū' llaw ya t'ggol sigām magkapul. Addat Misil ko' inān. Pitumpū' llaw isab ya paghinang saga a'a Misil pagdukka sigām ma iya.

4 Atammat pa'in paghinang e', ah'lling si Yusup ma saga tendog Pira'un, yukna, “Bang makajari, pasampayunbi lapalku itu pehē' ni Pira'un, yukbi,

5 ‘Tuwan sultan, marai' pa'in waktu mma'ku, bay aku pinasapa e'na. Bangkayna kono' subay kinubul ma lahat Kana'an, ma pagkubulan bay tagamahanna ma baranna. Jari makasapa aku, ya angkan subay beya'ku na. Angamu' aku ma ka'a, Tuwan, bang pa'in aku tugutannu pehē' ni Kana'an angubul mma'ku.’ Pabalik du aku pi'itu bang aubus na.”

6 Ya sambung Pira'un ma si Yusup, “Makajari,” yukna. “Pehē' na ka angubul mma'nu. Beya'un bay pagsapahannu maka iya.”

7 Manjari palanjal na si Yusup angubul mma'na. Pabunyug isab ma iya kamemon saga tendog ya pagnakura'an ma okoman Pira'un, ma deyom astana' ka atawa ma kaluha'an lahat Misil.

8 Ya du pabunyug ma si Yusup saga dauranakanna maka saga a'a kamemon ya ma deyomanna. Tabeya' isab saga a'a bay ma deyoman mma' sigām. Ya sadja halam tabeya' kamanahutan maka ba'anan hayop sigām. Tabba maina'an ma Gosen.

9 Aniya' pagapi' ma sigām saga a'a magkakaritun sampay saga a'a magkukura'. Jari landu' aheka sigām bay maglurukan angubul mma' si Yusup.

10 Ta'abut pa'in sigām paggi'ikan pai ma Atad, ma bihing sapa' Jordan, magkarukka'an sigām ma mma' si Yusup. Akosog sidda pagdukka sigām. Jari pitumbahangi ya t'ggol paghinang si Yusup ma mma'na ma atag ina'an.

11 Na pag'nda' paghinang itu e' saga bangsa Kana'an ya maglahat
maina'an, yuk sigām, “Kaheya du pa'in karukka'an saga bangsa Misil e'.”
Angkan kaōnan lahat inān Abel Misraim.*
12 Na, bineya' e' saga anak si Yakub buwat bay panoho'anna ma sigām.
13 Binowa bangkayna ni lahat Kana'an bo' kinubul e' sigām ma deyom
songab batu ma tana' Makpela ya ma anggopan Mamre. Tana' inān bay
tab'lli asal e' si Ibrahim min si Epron bangsa Hīt bo' pagkubulan.
14 Na, takubul pa'in, pabalik na disi Yusup ni lahat Misil, iya maka saga
danakanna sampay sigām kamemon bay amunyugan mma'na he'.

Pinasannang e' si Yusup Pangatayan saga Danakanna

15 Na, pagka amatay na mma' sigām, magisun-isun saga danakan si
Yusup. Yuk sigām, “Kalu aniya' akon-akon tatau' e' si Yusup ma deyom
atayna pasal kala'atan kamemon bay tahinangtam ma iya. Painay bang
kitam binalosan e'na?”
16 Manjari anambuku sigām pehē' ni si Yusup, yuk-i, “Tuwan, ma halam
lagi' amatay Mma'tam, aniya' bay panoho'anna.
17 Sinō' ka tinambukuhan buwattitu: ‘Ampunun dauranakannu ma pasal
dusa maka kala'atan bay tahinang sigām ma ka'a.’ Ya du ilu panambuku
si Mma' ma ka'a. Manjari, Tuwan, itiya' kami parahing ma ka'a bang pa'in
kami ampunnu, pagka in kami itu ata Tuhan ya pagtuhanan mma'tam.”
Na, pagkale lapal itu e' si Yusup, magtūy iya tatangis.
18 Puwas e', patampal saga danakanna ni si Yusup bo' yampa sigām
pak'ppang ni tana' ma munda'anna. Ya lling sigām ma iya, “Tuwan, itiya'
kami magpatiata ma ka'a.”
19 Sagō' ya sambung si Yusup ma sigām, “Da'a kam tināw ma aku. Ngga'i
ka aku ya magbaya', luwal Tuhan.
20 B'nnal, ala'at asal bay maksudbi, sagō' kahāpan ya panganggantī' e'
Tuhan, ya angkan tahinang hinangku itu angalappasan manusiya' aheka
min kamatay.
21 Angkan yukku ma ka'am, da'a kam agawa. Akuhanku balanja'bi
sampay saga ka'anakanbi.” Sakali asannang na pangatayan sigām ma
sabab kahanunut bissala si Yusup e'.

Kawapat si Yusup

22 Manjari maina'an na pa'in si Yusup pat'nna' ma lahat Misil maka saga
a'a kamemon bay ma okoman mma'na. Allum iya sampay dahatus maka
sangpū' tahun umulna.
23 Ta'abutna saga anak-mpu si Epra'im, maka tagibana isab mpu si
Manasse min anakna si Makil.
24 Na, angabtang na si Yusup ma saga danakanna, yukna, “Aku itu arai'
na ta'abut, sagō' ka'am ilu tinabang du e' Tuhan. Ma waktu sinōng binowa
kam e'na paluwas min lahat itu tudju ni lahat bay panganjanji'na ma
kamatto'ahantam disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub.”
25 Jari pinasapa e' si Yusup saga pagkahina panubu' si Isra'il (ya kaōnan
isab si Yakub). “Sapahinbi aku,” yukna, “in to'olangku bowabi du bang
ta'abut waktu panabang Tuhan ma ka'am paluwas min lahat itu.”
26 Manjari awapat na si Yusup maina'an ma Misil, dahatus maka sangpū'
tahun umulna. Kinapul bangkayna bo' yampa ni'isi ni deyom lalungan.

---

* **50:11** **50:11** Ya ōn Abel Misraim itu pa'anggil ma kabtangan Hibrani, hatina ‘saga a'a Misil magkarukka'an.’

PAGLAPPAS

Pahati pasal Jūd itu

"Exodus" ya ōn jūd itu ma bahasa Ingglis maka Girīk, hatina "Pagla'an" sabab sinalsila maitu pasal kala'an bangsa Isra'il min lahat Misil, ya bay pamanyaga'an sigām. "Paglappas" ōnna ma bahasa Sinama sabab aheya paglappas Tuhan ma saga panubu' si Ibrahim ya tapene'na nihinang bangsana sussi.

Aniya' mpat bahagi' ma jūd itu. Kaissana, pasal kaluwas bangsa Isra'il (ya panubu' si Ibrahim labay min si Yakub) min komkoman Pira'un. Karuwana, pasal kahanti' sigām ma lahat paslangan mpatpū' tahun t'ggolna. Kat'lluna, pasal paljanji'an ya pamuwan Tuhan ma bangsana waktu kamaina'an sigām ma tape'an būd Turusina. Ka'mpatna, pasal pangahinang luma' pangarapan ni Tuhan maka pamakay imam.

Muna-muna, tasalsila ma jūd itu pasal bay tahinang e' Tuhan ma saga a'a suku'na waktu kapangalappasna sigām min kasigpitan bo' tahinang bangsana arakayu'. Nabi Musa ya bay magmunda'an sigām paluwas min Misil. Tasulat isab ma jūd itu Sangpū' Sara'-Panoho'an ya pamuwan Tuhan ma manusiya' supaya ahāp kahālan maka kajarihan sigām (ma Bāb 20).

JŪD PAGLAPPAS

Palbahagi'an Kitab Tawrat

Kabinasahan Bangsa Isra'il

1 Na, ya na itu saga anak nabi Isra'il l'lla ya bay ameya' ma iya papinda
ni lahat Misil maka anak-h'nda sigām.
2 Ōn sigām si Rubin, si Simiyun, si Libi maka si Yuda,
3 si Issakar, si Sibulun maka si Benjamin,
4 si Dān, si Naptali, si Gād maka si Aser.
5 Pitumpū' ya heka saga panubu' si Isra'il kamemon ma waktu ina'an-i,
sagō' anakna si Yusup halam bay taitung sabab wa'i asal ma Misil.
6 Manjari palabay pa'in patahunan, amatay na disi Yusup magdau-
ranakan sampay anak-mpu sigām.
7 Malaingkan saga tubu' sigām anganak paheka sampay asaplag na ma
lahat Misil. Makalandu' na heka sigām.
8 Manjari itu, ma masa damuli gi', aniya' sultan saddī aningkō' magsultan
ma lahat Misil, sultan a'awam ma pasal bay kahālan si Yusup.
9 Yuk sultan itu ma saga a'ana, "Nda'unbi na saga a'a Isra'il ilu,
makalandu' to'ongan heka sigām, mbal na ka'atuhantam.
10 Jari in kitam itu subay maggara' pahāp. Bang pasagaranta sigām
paheka, bo' aniya' bantatam ganta' parugpak pi'itu, piligdu. Pagapi' arai'
bangsa Isra'il itu ma saga bantatam. Magdakayu' sigām amono' kitam ati
makaluwas sigām min lahat Misil itu."
11 Ya he' sababna angkan aniya' saga a'a Misil bay gin'llal amanyaga' ma
saga a'a Isra'il. Abuhat makalandu' ya hinang pamahinang e' saga bag'llal
itu ma saga a'a Isra'il angkan sigām mbal na aholat nilappasan. Aniya'
duwa da'ira nihinang e' sigām pagtau'an ba'anan anihan tinanom ya suku'
Pira'un.* Pitum maka Ramisis ya pagōn saga da'ira he'.

---

* **1:11 1:11** Pira'un: bahasa Misil panganggʼllal ma sasuku pinatingkō' magsultan ma kaluha'an lahat Misil ma masa he'-i. Ngga'i ka ōn pangōn sultan dangan.

12 Sagō' minsan buwattingga e' saga a'a Misil amanyaga' ma bangsa Isra'il,
luhūy pasōng heka sigām sampay pasaplag na ma kaluha'an lahat. Angkan
sigām kinagawahan e' saga bangsa Misil,
13 manjari gom pa'in pinabuhatan saga hinang ya pamahinang e' saga
a'a Misil ma bangsa Isra'il e'.
14 Pinahunitan sidda kahālan sigām, mbal agon kasandalan. Sinō' sigām
angahinang saga luma' tisa'† maka sinō' maghinang abuhat ma kahuma-
huma'an. Jari ab'ngngis saga a'a Misil, mbal to'ongan ma'ase'.
15 Manjari itu ma dakayu' llaw pa'in, aniya' panoho'an sultan Misil ma
si Sipra maka si Puwa, duwangan panday ya magpa'anak ma saga d'nda
Hibrani‡.
16 Ya panoho'an sultan ma sigām, "Ka'am ilu," yukna, "bang kam
ama'anak ma saga kar'ndahan Hibrani bo' ta'nda'bi l'lla ya anakna,
papatayhunbi saru'un-du'un. Bang d'nda, pasagarinbi allum."
17 Sagō' saga panday inān magmatāw asal ma Tuhan angkan halam
bineya' e' sigām bay panoho'an sultan e'. Halam pinapatay saga onde'-
onde' l'lla bay nianakan.
18 Na, pagka buwattē', pinalinganan pabalik saga panday itu e' sultan
bo' tinilaw e'na. "Angay," yukna, "halam beya'bi panoho'anku? Angay
pakallumbi saga onde'-onde' l'lla bay nianakan?"
19 Anambung sigām ma Pira'un, yuk-i, "Tuwan sultan, ya b'nnalna, in
d'nda Hibrani kaluhayan sidda bang maganak, ngga'i ka buwat saga d'nda
Misil. Pagt'kka panday ni luma', ina'an na asal ma luwasan onde'-onde'."
20-21 Manjari nihāp duwangan panday inān e' Tuhan ma sabab pagaddat
sigām ma iya, ati kabuwanan sigām tubu'. Maka ba'anan bangsa Isra'il
isab gom pa'in paheka.
22 Ya katobtobanna aniya' panoho'an Pira'un ma saga a'ana kamemon.
Yukna, "Bang aniya' onde'-onde' l'lla baha'u nianakan ma bangsa Hibrani,
timaninbi ni sapa' Nīl supaya amatay kamemon. Sagō' bang onde'-onde'
d'nda, da'a inayunbi."

2

Kapaganak ma si Musa

1 Na, aniya' dakayu' l'lla bangsa Isra'il panubu' si Libi makah'nda ni
pagkahina tubu' si Libi.
2 Manjari, ab'ttong d'nda itu sampay anganak l'lla. Ta'nda'na pa'in ya
kahāp luwa onde'-onde' bay nianakan e'na, na, tinapukan e'na ma deyom
t'llumbulan bo' mbal tabāk e' a'a Misil.
3 Sagō' ta'abut pa'in mbal na katapukan, in d'nda itu bay angā'
ambung nihinang min batang parang. Bay pininta maka kitlan bo' mbal
ang'mman, ati pinalege onde' ma deyomna bo' yampa pinagūng ma deyom
kaparangan alangkaw ya patomo' ma bihing sapa' Nīl.
4 Ina'an asal siyakana d'nda an'ngge min kalawak-lawakan anganjaga-
han onde'-onde' inān bang ai tum'kka ni iya.
5 Sakali itu makapina'an dayang-dayang anak Pira'un amandi ma
sapa'. Ina'an isab saga ipang-ipangna* anusul-nusul min bihing sapa'.
Manjari ta'nda' e' dayang-dayang ambung e' pagūng ma bihing sapa', ma

† **1:14 1:14** Tisa', sali' haloblāk, sagō' tana' ya pangahinang iya. ‡ **1:15 1:15** 'Hibrani', ōn dakayu' pangōn bangsa Isra'il. * **2:5 2:5** Ipang-ipang, hatina d'nda ya sosoho'an dayang-dayang.

kaparangan. Pag'nda'na, magtūy sinoho' e'na dakayu' ipang-ipangna palūd
pina'an angā'.
6 Ta'ā' pa'in ambung e', niukab magtūy e' dayang-dayang ati ta'nda' e'na
onde'-onde' l'lla ma deyomna anangis. Jari sinōd iya ase' ma iya. "Ndū',"
yukna, "anak Hibrani ko' itu."
7 Manjari pina'an d'nda-d'nda ya siyaka onde' bo' atilaw ma dayang-
dayang ya anak sultan e'. "Dayang-dayang," yukna, "bilahi ka bahā' bang
aku amiha'an ka'a d'nda Hibrani amaruru' onde'-onde' ilu?"
8 Ya sambung dayang-dayang, "Aho', arung. Pehē' ka amiha." Magtūy
iya pehē' angā' ina'na.
9 Pagt'kka ina' onde', yuk dayang-dayang ma iya, "Ā, onde'-onde' itu.
Bowahun iya amole' ni luma'bi bo' paruru'in aku. Tambahanta pa'in ka
angipat iya." Manjari onde'-onde' inān binowa amole' e' ina'na pinaruru'
maka ni'ipat pahāp.
10 Na, aheya-heya pa'in onde'-onde' itu, ni'nde'an na e' ina'na pehē' ni
dayang-dayang ati tahinang sali' anakna luggiya'. Ya ma pikilan dayang-
dayang e', "Ōnanku iya Musa,† sabab bay iya paluwasku min deyom
bohe'."

Si Musa Alahi ni Lahat Midiyan

11 Asangpot pa'in kasubul si Musa,‡ pehē' na iya ni atag paghinangan
saga pagkahina bangsa Hibrani. Ta'nda'na sigām ma deyom kabinasahan
pagka pinahinang abuhat e' bangsa Misil. Aniya' isab dakayu' a'a Misil
ta'nda' e' si Musa angandaplosan dakayu' pagkahina bangsa Hibrani.
12 Na, maglingi'-lingi' si Musa. Pag'nda'na halam aniya' a'a saddī
maina'an, magtūy binono' e'na a'a Misil e' bo' yampa l'bbonganna
bangkayna ma deyom gusung.
13 Pagsalung pa'in, makabalik si Musa ni bay papehē'anna. Sakali aniya'
ta'nda'na maina'an duwangan a'a Hibrani magbono'. Yuk si Musa ma a'a
dangan ya taga-dusa, "Angay la'ugannu pagkahinu Hibrani?"
14 Ya sambung a'a inān ma si Musa, "Ē, sai bay amuwanan ka'a kapatut
magbaya' maka angahukum ma kami! Papataynu isab aku buwat bay
pamapataynu a'a Misil e'?"
Magtūy tināw si Musa. Yukna ma deyom atayna, "Tantu tasayu bay
hinangku ma a'a Misil e'."
15 Na kahaka'an pa'in Pira'un pasal palkala' itu, anganiyat iya subay
pinapatay si Musa. Daipara makalahi si Musa tudju ni lahat Midiyan bo'
pat'nna' mahē'. Ma dakayu' llaw, wa'i iya aningkō' ma bihing pagbohe'an.
16 Jari aniya' at'kka pina'an pitu' budjang anak si Jetro ya imam ma lahat
Midiyan. Ya gawi sigām angā' bohe' bo' tinumpahan ni paginuman saga
kahayopan ya suku' mma' sigām.
17 Sagō' saga budjang inān bay nilāng e' saga a'a kasehe', ya magi'ipat
ba'anan bili-bili sigām. Jari itu, pagka mbal pinasauk saga kabudjangan e',
an'ngge si Musa angandapitan sigām. Anauk iya bohe' isab pamainumna
ma saga bili-bili sigām.
18 Manjari itu, pagpole' saga kabudjangan itu ni si Jetro ya mma' sigām,
tinilaw sigām. Yukna, "Al'kkas pahāp kam at'kka llaw itu! Angay bahā'?"
19 Ya sambung saga anakna, "Sabab kami bay tinabangan e' dakayu' a'a
Misil pagka kami nila'at e' saga a'a magi'ipat bili-bili. Lāgi, sinaukan kami
bohe' e'na maka bay pinainum e'na saga kambing maka bili-bilitam."

---

† **2:10 2:10** Musa: pa'anggil ni dakayu' kabtangan Hibrani, hatina 'ningā' atawa nihella' paluwas.'
‡ **2:11 2:11** Ya umul si Musa ma waktu kalahina kulang-labi mpatpū' tahun.

20 Ya lling matto'a he', “Maingga na iya? Angay iya pasagaranbi mahē'?
Ngā'unbi iya pehē' bo' magsalu maka kitam.”
21 Na, kasulutan si Musa maglahat maina'an, ati pinapagā' iya e' si Jetro
maka anakna si Sippura.
22 At'ggol-t'ggol pa'in, anganak l'lla si Sippura. Gersom§ ya pangōn si
Musa ma iya, sabab yukna, “Aku itu a'a liyu ma ngga'i ka lahatku.”
23 Palabay pa'in daka pilantahun, amatay na sultan Misil e'. Malaingkan
bangsa Isra'il masi du magaruhuy ma sabab pamanyaga' bangsa Misil ma
sigām. Angandahing na pa'in sigām ni Tuhan bang pa'in sigām tinabangan.
24 Jari takale e' Tuhan pangandahing sigām. Nientom e'na bay
paljanji'anna ma disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub, ya pag'mbo'an
sigām.
25 Ta'nda' isab e' Tuhan kabinasahan sigām ati kina'ase'an sigām e'na.

3

Magpa'nda' Tuhan ma si Musa

1 Na aniya' waktu kapangipat si Musa ma saga kambing maka bili-bili
mato'ana si Jetro, ya imam ma lahat Midiyan. Binowa e'na ba'anan hayop
e' pauntas ni dambila' lahat paslangan. Jari pasampay iya ni Būd Horeb,*
ya pinagōnan isab Būd Tuhan.
2 Maina'an pa'in, magpa'nda' ni si Musa mala'ikat si Yawe† min t'ngnga'
po'on kayu areyo', magpasalupa api asuleyab. Pag'nda' si Musa ma po'on
kayu inān halam atunu' minsan arokot,
3 amikil-mikil gi' iya, yukna, “Oy! Pabidda' pahāp po'on kayu itu,
asuleyab sagō' halam atunu'. Angay bahā'? Sekotku gi' bo' lilingku.”
4 Na, pag'nda' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa pasekot pehē' angaliling,
magtūy nilinganan e'na min deyom po'on kayu he'. Yukna, “Musa, O
Musa!”
Anambag si Musa yukna, “Oy, itiya' aku.”
5 Yuk Tuhan, “Da'a ka pasekot pi'itu. La'anin taumpa'nu, sabab
mahasussi tana' ya pan'nggehannu ilu.”
6 Ah'lling gi' iya yukna, “Aku itu Tuhan ya pagtuhanan ka'mbo'-mbo'anbi
si Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub.” Takale pa'in e' si Musa, magtūy
tampananna baihu'na sabab tināw iya patampal ni Tuhan.
7 Angallam lagi' PANGHŪ' yukna, “Ta'nda'ku kabinasahan ya kalabayan
saga a'a suku'ku maina'an ma Misil. Takaleku isab pangandahing sigām
ma sabab saga a'a ya amanyaga' sigām. Aho', asusa isab aku ma pasal
kabinasahan sigām.
8 Angkan na aku makatulun pi'itu amuwasan sigām min komkoman
saga bangsa Misil. Bowaku sigām paluwas min deyom lahat Misil tudju
ni lahat ahāp maka aluha, ap'nno' isab e' kalluman landu' ahāp. Lahat
itu kapaglahatan asal e' bangsa Kana'an, bangsa Hīt, bangsa Amor, bangsa
Pirissi, bangsa Hīb maka bangsa Jibus.”
9 Ah'lling gi' Tuhan yukna, “Itiya' pasampay ni aku pangandahing bangsa
Isra'il. Ta'nda'ku isab paminasa saga bangsa Misil ma sigām.
10 Angkan ka soho'ku pehē' ni Pira'un bo' supaya ka amowa saga a'aku
bangsa Isra'il paluwas min lahat Misil. Na, pehē' na ka.”

§ **2:22 2:22** Ya ōn Gersom itu, hatina bang ma bahasa Hibrani ‘a'a liyu.’ * **3:1 3:1** Būd Horeb: ya būd pagpa'nda'an Tuhan ma nabi Musa. Būd Turusina ōnna dakayu'. † **3:2 3:2** Yawe: dī ōn Tuhan. Nda'un lagi' ma ayat 3:14.

11 Sagō' aniya' pah'lling si Musa ma Tuhan, yukna, “Ya Tuhanku, sai sa
aku itu, ya angkan aku soho'nu paharap ni Pira'un amowa bangsa Isra'il
paluwas min lahat Misil?”

12 Anambung Tuhan yukna, “Tantu du aku anehe'an ka'a. Buwananta
ka paltanda'an supaya ka makata'u in aku bay anoho' ka'a. Jari bang
tabowanu na saga a'aku paluwas min lahat Misil, anumba du kam ni aku
ma būd itu.”

13 Yuk si Musa ni Tuhan, “Bang aku saupama pehē' ni saga a'a Isra'il
bo' haka'anku sigām, ‘In Tuhan pagtutuhanan saga ka'mbo'-mbo'anbi bay
anoho' aku pi'ilu ni ka'am.’ Na bang aku ganta' tinilaw e' sigām bang sai
ōn Tuhan ya bay anoho' aku, ai bahā' panambungku ma sigām?”

14 Anambag Tuhan ma si Musa, yukna, “Aku itu si Yawe,‡ ya Tuhan-asal-
Tuhan. Ya pah'llingnu ma saga a'a Isra'il subay buwattitu, ‘Tuhan-asal-
Tuhan bay anoho' aku pi'itu ni ka'am.’ ”

15 Aniya' gi' pah'lling Tuhan ma si Musa. Sinō' iya angahaka'an saga a'a
Isra'il in si Yawe, ya pagtuhanan disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub, bay
anoho' iya ni sigām. Yuk Tuhan isab, “Si Yawe ya ōnku salama-lama, ōn
panabbutan aku e' saga a'a Isra'il magpangkat-mamangkat.

16 Pehē' na ka,” yuk Tuhan ni si Musa, “patimukun saga pagmatto'ahan
bangsa Isra'il bo' ka amissala ma sigām. Yuknu, ‘Bay magpanyata' ni aku
si Yawe, ya pagtuhanan ka'mbo'-mbo'antam si Ibrahim, si Isa'ak maka si
Yakub. Aheya pagka'inagonna ma ka'am, maka ta'nda'na isab paminjala'
saga bangsa Misil ma ka'am.

17 Ya he' sababna angkan iya anganjanji' ma ka'am, in ka'am lappasan
min deyom katiksa'an ya kalabayanbi ilu ma lahat Misil. Binowa kam e'na
ni lahat ahāp, lahat ap'nno' e' kalluman landu' ahāp. Ya na paglahatan
saga bangsa Kana'an, bangsa Hīt, bangsa Amor, bangsa Pirissi, bangsa Hīb
maka bangsa Jibus.’ ”

18 Yuk Tuhan isab ma si Musa, “Bin'nnal bissalanu e' saga pagmatto'ahan
a'a Isra'il. Subay ka magbeya' maka sigām paharap pehē' ni sultan Misil. Ya
yukbi ma iya, ‘Tuwan sultan, si Yawe, ya pagtuhanan kami bangsa Hibrani,
bay magpakilā di-na ni kami. Manjari itiya' kami ama'id min ka'a pehē'
ni lahat paslangan t'llung'llaw t'ggolna. Magkulban kami ni si Yawe ya
pagtuhanan kami.’

19 Sagō',” yuk Tuhan ma si Musa, “kata'uwanku asal, in sultan bangsa
Misil inān mbal amatugut, luwal bang tananamna kasangat kawasaku.

20 Angkan subay pa'nda'ku kawasaku amat'kka saga bala' makatāw-tāw
ma bangsa Misil. Pagubus, tinugutan du kam pal'ngngan paluwas min
lahat.

21 “Palunukku du isab pangatayan saga a'a Misil ni ka'am bangsa Isra'il,”
yuk Tuhan. “Jari aniya' pangalta' tabowabi bang kam paluwas na min
lahat Misil.

22 Saga d'nda Isra'il kamemon subay angamu' alta' min saga kar'ndahan
Misil, ai-na ka d'nda ma kauman, ai-na ka d'nda paokom ma luma' sigām.
Jari ya pamulawan maka s'mmek pamuwan sigām subay pinasulug ma
ka'anakanbi d'nda-l'lla. Minnē' tabowabi pangalta' bangsa Misil bang kam
magla'anan min lahat e'.”

---

‡ **3:14 3:14** Yawe: ‘Yahweh’ ma bahasa Hibrani, dī ōn Tuhan bay pamabukisna ma si Musa, ya yuk-i, “EHYEH asher EHYEH”. Hatina ma Sinama: “In Aku-asal-aku.”

4

Si Musa Kawakilan e' Tuhan

1 Anambung si Musa ma Tuhan yukna, “Painay bang mbal magkahagad
saga a'a Isra'il maka mbal isab angasip ma pangahakaku? Bang saupama
yuk sigām ma aku, ‘Ē, mbal kami magkahagad in PANGHŪ'-Yawe bay
magpanyata' ni ka'a!’ ”
2 Na, atilaw PANGHŪ' ma si Musa yukna, “Ai ma tangannu ilu?”
“Tungkud,” yuk sambung si Musa.
3 Ah'lling gi' PANGHŪ' yuk-i, “Hantakin ni tana'.” Paghantakna pa'in,
tahinang sowa ya bay tungkud e'. Magtūy alahi si Musa.
4 Magpanoho'an gi' PANGHŪ' ma iya, “Abutun sowa ilu maka tangannu.
Ntanin ma togelna.” Jari niabut sowa e' si Musa bo' ni'ntanan. Magtūy
tahinang tungkud pabalik.
5 Ah'lling lagi' PANGHŪ', yukna, “Hinangun buwattilu ma saga a'a Isra'il
supaya sigām makapam'nnal in ka'a bay pinagpanyata'an e' si Yawe, ya
pagtuhanan saga ka'mbo'-mbo'anbi si Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub.”
6 Pagubus, yuk PANGHŪ' ma si Musa, “Pasōrun dambila' tangannu ni
deyom badju'nu.” Magtūy pinasōd e'na. Pagpaluwasna pa'in, na, kinamuti'
tanganna, makalandu' apote'.
7 Yuk Tuhan isab, “Pasōrun pabīng.” Magtūy pinasōd pabīng ni deyom
badju'na. Pagpaluwasna pa'in, kauli'an tanganna, al'ssin na buwat bay
ka'ina tagna'.
8 “Sagō',” yuk PANGHŪ', “bang sigām saupama mbal am'nnal ma
bissalanu, maka mbal isab kamattanan ma tungkud bay tahinang sowa,
kalu sigām tabowa am'nnal bang ka makahinang paltanda'an karuwana
itu.
9 Malaingkan, bang sigām mbal am'nnal ma paltanda'an duwa hekana
ya bay tahinangnu, maka mbal isab am'nnal ma bissalanu, na, anauk ka
bohe' min sapa' Nīl bo' bu'usin ni tana'. Pagbu'usnu, bohe' ilu tahinang
laha'.”
10 Sagō' ya lling si Musa ma si Yawe, “Ya Panghū'ku, aku itu,” yukna,
“min kariki'-diki'ku sampay ni waktu kapamissalanu itu ma aku, halam
aniya' kapandayanku amissala ma mairan. Alallay e'ku ah'lling, tamamang
aku.”
11 Magsuwala lagi' PANGHŪ', yukna, “Sai ya angahinang bowa'
manusiya'? Sai isab amaumaw maka sai amabisu? Sai amuwan pang'nda'
maka sai amabuta? Luwal aku, si Yawe.
12 Angkan ka soho'ku pehē'. Tabanganta ka amissala, maka pandu'anta
ka bang ai subay pah'llingnu.”
13 Sagō' angamu' lagi' si Musa, yukna, “Ndū', Panghū'ku, bang makajari
amiha na ka a'a saddī soho'nu.”
14 Pagka buwattē' sambung si Musa, akagit atay PANGHŪ'-Yawe ma iya.
Yukna, “Bang bahā' danakannu si Harun ya tubu' si Libi? Kata'uwanku
in iya apanday magbissala. Ilu na iya ma labayan tudju pi'itu anampang
ka'a. Akōd du iya pag'nda'na ma ka'a.
15-16 Bowahun iya magsuli-suli. Pata'uhun iya bang ai subay pamissalana,
sabab iya ya ganti'nu amissala ma kaheka'an saga a'a Isra'il. Hatina in iya
sali' sapantun bowa'nu amissala, maka ka'a ya sapantun pagtuhananna.
Tabanganta kam karuwangan magbissala maka pandu'anta kam bang ai
subay hinangbi.
17 Bowahun tungkudnu ilu pangahinangnu saga paltanda'an makainu-
inu ma saga a'a.” Ya na ina'an pamalman Tuhan ma si Musa.

18 Puwas e', amole' na si Musa pehē' ni mato'ana si Jetro bo' ama'id min
iya. “O Bapa',” yukna, “dūlin lagi' aku pabīng ni lahat Misil ang'nda' saga
kampungku bang sigām allum lagi'.”
Magtūy iya pinaba'id e' si Jetro, yukna, “Aho', pehē' na ka. Bang pa'in ka
mura-murahan asalamat.”

Si Musa Pabalik ni Lahat Misil

19 Manjari itu, hinabu lagi' si Musa ma lahat Midiyan, aniya' bay
pangallam PANGHŪ'-Yawe ma iya, yukna, “Pabalik ka pehē' ni Misil, sabab
wa'i na magpatayan saga a'a kamemon ya bay arak amapatay ka'a.”
20 Angkan pinasakat e' si Musa h'ndana maka duwangan anakna ni kura'
bo' yampa sigām pauntas tudju ni lahat Misil. Binowa isab e'na tungkud
ya bay min Tuhan.
21 Magsuwala PANGHŪ' ma si Musa pabīng yukna, “Pagt'kkanu ni
Misil, subay ka angahinang ma matahan Pira'un saga hinang makainu-
inu kamemon ya bay pamahinangku ma ka'a. Hinangun min kawasa bay
pamuwanku ka'a. Sagō' patuwasku kōk Pira'un bo' mbal tugutanna saga
a'a Isra'il paluwas min Misil.
22 Pagka buwattē', subay pasampaynu lapal itu ni Pira'un. Yuknu ma
iya, ‘Palman itu bay min si Yawe. In bangsa Isra'il sapantun anakna l'lla
kasiyakahan.
23 Bay ka soho'na anugutan sigām paluwas min lahatnu supaya sigām
makapagpudji ma iya. Sagō' mbal ka bilahi, angkan papatayna anaknu
l'lla kasiyakahan.’ ” Ya du ina'an lapal ya sinō' pinasampay ni Pira'un.
24 Na, ma paghanti'an pa'in disi Musa hinabu sigām pal'ngngan tudju ni
Misil, niharap iya e' si PANGHŪ'. Arak bin'kkat nyawana,
25 daipara h'ndana si Sippura bay angā' batu atalom bo' yampa angislam
anakna l'lla. Pagubus, ya kuwit bay niutas e' pina'abut e' si Sippura ni tape'
h'llana. Ya llingna ma si Musa, “B'nnal to'ongan, in ka'a h'llaku kapehē'an
laha' du pa'in.”
26 (Angkan buwattē' pah'lling si Sippura ma sabab pagislam e'.) Manjari
si Musa halam tainay e' PANGHŪ'.
27 Sakali aniya' panoho'an PANGHŪ' ma si Harun, yukna, “Pehē' ka ni
lahat paslangan anampang danakannu si Musa mahē'.” Jari tasampang si
Musa e' si Harun ma atag Būd Tuhan. Tasiyumna isab.
28 Puwas e', nihaka'an si Harun e' si Musa pasal kamemon bay panoho'an
ma iya e' PANGHŪ' subay pinasampay ni Pira'un. Nihaka'an isab pasal saga
paltanda'an makainu-inu ya pamahinang Tuhan ma iya.
29 Pagt'kka si Musa maka si Harun ni lahat Misil, pinatimuk e' sigā saga
pagmatto'ahan bangsa Isra'il kamemon.
30 Pinata'u sigām e' si Harun pasal kamemon bay pangallam PANGHŪ'
ma si Musa. Tahinang isab e'na saga paltanda'an ma matahan sigām,
31 manjari am'nnal na sigām. Makata'u pa'in sigām ma pasal aniya'
pagka'inagon PANGHŪ' ma sigām, maka ma pasal pang'nda'na ma kabisa
katiksa'an sigām, magtūy sigām pasujud anumba.

5

Kapaharap disi Musa ma Pira'un

1 Puwas e', paharap na si Musa maka si Harun pehē' ni Pira'un. Yuk sigā
ma iya, “Tuwan sultan, ya na itu palman min si Yawe, ya pagtuhanan kami

a'a Isra'il. Ya yuk Tuhan itu ma ka'a, ‘Tugutin saga a'aku paluwas ni lahat
paslangan inān supaya sigām maghinang ma aku.’ ”
2 Agsai anambung Pira'un, yukna, “Sai sa si Yawe? Angay iya subay
beya'ku? Angay subay tugutanku saga a'a Isra'il paluwas min lahat itu?
Mbal kata'uwanku si Yawe. Mbal isab tugutanku saga a'a Isra'il paluwas
minnitu.”
3 Yuk disi Musa maka si Harun, “Ya Tuhan kami bangsa Hibrani bay
magpakilā di-na ma kami. Bang pa'in kami patugutannu pal'ngngan
t'llung'llaw sadja ni lahat paslangan inān supaya kami makapagkulban ni
si Yawe, ya Tuhan kami. Bang kami saupama mbal tugutannu, na, aniya'
saki makapatay atawa bono' pinat'kka e' Tuhan ni kami.”
4 Saguwā' ya panambung sultan Misil ma si Musa maka si Harun. “Angay
bowabi saga pagkahibi Isra'il pahali maghinang tisa'? Pabīng kam ni
hinangbi!”
5 Aniya' gi' pah'lling Pira'un yukna, “Bistahun saga bangsa Hibrani
ilu, aheka na makalandu', ati bowabi sigām ang'bba min hinang ya
pamahinang sigām.”
6 Manjari itu, ma llaw ina'an-i, aniya' panoho'an Pira'un ma saga a'a Misil
magbabanyaga' maka saga a'a Isra'il ya pinat'nna' magkapatas.
7-8 Yuk panoho'an e', “In bangsa Isra'il angalisu' na maghinang, ya
angkan sigām angamu' na pa'in subay paluwas min Misil itu bo' magkulban
ni Tuhan sigām. Jari soho'ta kam da'a subay amuwanan sigām batang bay
paganihan* pangalamud sigām ma pisak ya nihinang tisa'. Puwas minnitu
in sigām subay amiha'an di-sigām. Sagō' ya tisa' pamahinangbi ma sigām
subay mbal kinulangan hekana minsan dansolag.
9 Maka itu gi', ya pamahinangbi ma sigām subay gom pa'in pinabuhat
min bay dahū supaya halam aniya' halian sigām, jari halam aniya' waktu
sigām akale ma saga bissala kaputingan.”
10 Manjari paluwas minnē' saga tag-soho'an ata maka saga kapatas Isra'il
bo' magpasampay lapal sultan e' ni saga Isra'il kamemon. Yuk lling sigām,
“Mbal na kam pinaniya'an batang bay paganihan pamapagon tisa'.
11 Subay kam amiha'an di-bi na, maingga-maingga kapamiha'anbi.
Malaingkan ya heka tisa' hinangbi subay mbal pakulang min bay tahi-
nangbi tagna'.”
12 Na pagka buwattē', alatag sakalibut lahat Misil e' saga a'a Isra'il
pamiha'an sigām batang pangalamud sigām tisa'.
13 Nilogos na pa'in sigām e' saga a'a Misil tag-soho'an ata. Yuk-i,
“Talusunbi hinang ya pamahinang ka'am kahaba' llaw minsan kam mbal
na binuwanan batang.”
14 Jari niraplosan na saga kapatas Isra'il e' saga tag-soho'an ata, maka
tinilaw isab. Yuk sigām e', “Ya tisa' tahinangbi di'ilaw maka llaw itu
akulang hekana min bay hinangbi tagna'. Angay bahā'?”
15 Pagubus, pehē' magtūy saga kapatas Isra'il mikitabang ma Pira'un ma
pasal palkala' itu. Yuk sigām, “Tuwan sultan, angay buwattitu hinangnu
ma kami saga sosoho'annu?
16 Halam kami kabuwanan batang paganihan, sagō' masi-masi na pa'in
kami sinoho' angahinang tisa'. Pinagdaplosan na pa'in kami parahāl ngga'i
ka kami ya taga-sā'. Sagō' saga tendognu iya.”

---

* **5:7-8** Ya pisak nihinang tisa' subay aniya' lamudna kaparangan atawa batang bay paganihan supaya apagon.

17 Ya sambag sultan ma sigām, “Ē, lisu'an pahāp ka'am ilu! Ahuskaw kam
maghinang, angkan du kam mbal pahali ama'id min aku subay tinugutan
paluwas min Misil bo' magkulban ni si Yawe.
18 Pabalik kam pehē' ni kahinanganbi! Mbal kam binuwanan batang
paganihan, sagō' ya heka tisa' tahinangbi subay mbal pakulang min bay
dahū.”
19 Takale pa'in panoho'an Pira'un itu e' saga kapatas Isra'il, magtūy tasayu
in kasusahan sigām aheya to'ongan. Sinō' sigām angahinang tisa' llaw-llaw
ma halam aniya' kulangna min bay tagna'.
20 Na hinabu saga kapatas itu magla'anan min astana', tasampang e'
sigām si Musa maka si Harun sabab bay maina'an asal angalagaran sigām.
21 Ah'lling saga kapatas e' ma si Musa maka si Harun, “Bang pa'in kam
ni'nda' e' PANGHŪ' bo' kam tinungbasan e'na. Kinab'nsihan na kami
e' Pira'un maka saga wakilna sabab min ka'am. Maka ka'am ya bay
amuwanan sigām sababan amapatay kami.”
22 Magtūy pabīng si Musa paharap ni PANGHŪ'-Yawe, yukna, “O
Panghū'ku, angay tat'kkanu kasusahan ma bangsa kami itu? Ai maksudnu
ya angkan aku soho'nu pi'itu?
23 Sampay min waktu kapehē'ku ni Pira'un amasampay lapalnu, mbal
iya pahali aminjala' saga bangsa Isra'il itu. Halam isab aniya' panabangnu
ma saga a'a suku'nu minsan dangkuri'.”

6

1 Magtūy anambung PANGHŪ' ma si Musa yukna, “Sōng na ta'nda'nu
bang ai hinangku ma Pira'un. Min kosog kawasaku, ya angkan iya
anugutan saga a'a Isra'il paluwas. Aho', min kosog kawasaku ya angkan
sigām tin'ggal e'na pala'an min lahatna.”
2 Amalman gi' Tuhan ma si Musa, yukna, “Aku si Yawe, ya Tuhan-asal-
Tuhan.
3 Bay aku magpakilā di-ku ma disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub, in
aku Tuhan Sangat-Kawasa. Sagō' ōnku Yawe halam bay pata'uku ma sigām
ma waktu ina'an-i.
4 Bay pat'nna'ku isab paljanji'anku ma sigām t'llungan. Yukku in sigām
subay pinasuku'an lahat Kana'an, ya lahat bay paglihanan sigām.
5 Na,” yuk Tuhan, “takaleku na pagaruhuy saga a'a Isra'il ya tahinang
ata ilu e' bangsa Misil. Entomku isab paljanji'an bay pat'nna'anku sigām.
6 Angkan ka soho'ku amasampay lapalku itu ma sigām. Buwattitu ya
pah'llingnu ma sigām deyo' min aku, ‘Aku itu si Yawe ya Tuhan-asal-Tuhan,
jari paluwasku ka'am min kasigpitan ya pamasigpit ka'am e' bangsa Misil.
Aku ya angalappas ka'am min deyom pamanyaga'an. Aku ya angal'kkat
ka'am min pang'ntanan saga a'a Misil pagka patuwa'ku na kosog kawasaku
maka mulka'ku landu' abisa.
7 Ka'am ya tahinangku bangsa suku'ku, maka aku ya Tuhanbi. Jari
makata'u du kam sab'nnal-b'nnal in aku si Yawe ya Tuhanbi, bang kam
kalappasanku na min komkoman saga bangsa Misil.
8 Bowata du kam,’ yukna, ‘pehē' ni lahat bay panganjanji'ku tuman ma
saga ka'mbo'-mbo'anbi disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub. Buwananta
kam lahat inān palsuku'anbi. Aku itu si Yawe.’ ”
9 Ya du ilu lapal Tuhan bay panganasihat si Musa ma saga bangsa Isra'il,
sagō' halam iya kinale e' sigām. Tu'ud asukkal pangatayan sigām pagka

halam aniya' pangasa-ngasa sigām pinaluwas min pamanyaga'an ab'ngngis makalandu'.
10 Sakali itu angallam PANGHŪ'-Yawe pabalik ni si Musa, yukna,
11 "Pehē' ka, haka'in sultan Misil in iya subay anugutan saga bangsa Isra'il paluwas min lahatna."
12 Sagō' anambung si Musa ma PANGHŪ', yukna, "Akale bahā' Pira'un ma aku? Minsan saga pagkahiku bangsa Isra'il mbal akale pagka halam aniya' ta'uku amissala."
13 Malaingkan angalogos gi' PANGHŪ' ma si Musa maka si Harun. Kinallaman sigā subay amasampay lapalna ni saga a'a Isra'il sampay ni sultan Misil, hatina in sigā duwangan sinō' amowa bangsa Isra'il paluwas min lahat Misil.

Panugsugan si Musa maka si Harun

14 Ya na itu saga a'a pagnakura'an bangsa Isra'il, tinagna'an min tumpuk si Rubin sampay ni tumpuk si Libi.
Dahū si Rubin, ya anak aymulla Yakub siyaka. Mpat anakna l'lla, si Hanok, si Pallu, si Hesdon maka si Karmi. Buwattē' isab ōn saga tumpuk ya panubu' min si Rubin.
15 Pasunu' si Simiyun ya anak si Yakub karuwana. Saga anak si Simiyun l'lla si Jamuwal, si Jamin, si Ohad, si Jakin, maka si Sohar. Katapusan si Sa'ul anak d'nda bangsa Kana'an. Buwattē' isab ōn saga tumpuk ya panubu' min si Simiyun.
16 Pasunu' isab si Libi. Saga anakna l'lla si Gerson, si Kohat maka si Merari. Awapat pa'in si Libi, umulna dahatus maka t'llumpū' maka pituntahun.
17 Si Gerson, duwa anakna l'lla, ōnna si Libni maka si Simi. Buwattē' isab ōn tumpuk ya panubu' min iya.
18 Si Kohat, aniya' mpat anakna l'lla. Ōn sigām si Imran, si Isahar, si Hebron maka si Usil. Na, awapat pa'in si Kohat, umulna dahatus maka t'llumpū' maka t'lluntahun.
19 Si Merari, duwa anakna l'lla, ōn sigām si Mali maka si Musi. Ya du ina'an saga tumpuk panubu' si Libi, bang sinalsila isab.
20 Si Imran (mpu si Libi) bay makah'nda ni danakan mma'na, ōnna si Jokebet. Duwa anak si Imran min si Jokebet itu, ya na si Harun maka si Musa. Awapat pa'in si Imran, umulna dahatus maka t'llumpū' maka pituntahun.
21 Si Isahar, t'llu anakna l'lla, ōn sigām disi Kora, si Nepeg maka si Sikri.
22 Si Usil isab, t'llu anakna l'lla, ōn sigām si Misail, si Elsapan, maka si Sitri.
23 Manjari si Harun bay makah'nda ni si Eleseba, anak si Aminadab maka danakan isab si Nason. Taga-anak sigām mpat l'lla, ya na si Nadab, si Abihu, si Eleyasar maka si Itamar.
24 Si Kora (anak si Isahar) taga-anak l'lla, ya na si Assir, si Elkana maka si Abiyasap. Ya ina'an isab ōn saga tumpuk panubu' si Kora.
25 Si Eleyasar anak si Harun bay makah'nda ni dakayu' anak si Putil. Si Pinihas ya anakna.
Na, iya na ina'an ōn saga a'a ya pag'mbo'an ba'anan saga tumpuk kapanubu'an si Libi.
26 Na, in si Harun maka si Musa ya sinalsilahan itu, ya na a'a bay kawakilan e' PANGHŪ'-Yawe sinō' amowa saga a'a Isra'il magtumpuk-manumpuk paluwas min lahat Misil.

27 Sigām duwangan itu bay amasampay lapal Tuhan ni Pira'un, hatina
sultan Misil, pasal bangsa Isra'il subay tugutanna paluwas min Misil.

Si Harun ya Bibissalahun Paganti' min si Musa

28 Manjari itu, ma waktu kapah'lling PANGHŪ' ma si Musa mahē' lagi'
ma Misil,
29 buwattitu pah'llingna, "Aku si Yawe, ya Tuhan-asal-Tuhan. Pasam-
payun ni sultan Misil kamemon pangahakaku itu ma ka'a."
30 Sagō' ya sambung si Musa ma PANGHŪ', "Akale bahā' Pira'un ma aku?
Sali' aku tamamang bang amissala?"

7

1 Anambung PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, "Musa, hinangta ka
buwat ibarat tuhan ma pang'nda' Pira'un. Maka siyakanu si Harun isab
ibarat nabi ya soho'nu amaluwas lapalnu.
2 Pata'uhun si Harun ai-ai kamemon ya pangallamku ma ka'a, ati iya
ya amasampay panoho'anku ni Pira'un, in saga a'a Isra'il subay tugutanna
paluwas min lahatna.
3 Sagō' patuwasku kōk Pira'un. Jari minsan pat'kkaku saga bala'
makatāw-tāw pila-pila hekana ma lahat Misil,
4 mbal iya akale ma ka'am. Buwattē' pa'in, pananamanku iya kosog
kawasaku. Pat'kkaku mulka' ma lahat Misil bo' bowaku paluwas minnē'
saga a'aku bangsa Isra'il magtumpuk-manumpuk.
5 Pagnanam saga a'a Misil ma kawasaku, magtūy kinata'uwan e' sigām
in aku si Yawe ya Tuhan-asal-Tuhan bang pat'kka na mulka'ku ni lahat
sigām, maka bang paluwasku na saga a'a Isra'il."
6 Na, tahinang e' si Musa maka si Harun kamemon bay panoho'an
PANGHŪ' ma sigā.
7 Manjari ma waktu kapaharap sigā ma Pira'un walumpū' tahun na umul
si Musa, maka si Harun walumpū' maka t'lluntahun umulna.
8 Sakali itu, ah'lling gi' Tuhan ma sigā karuwangan, yukna,
9 "Bang kam saupama tinukas e' Pira'un subay maghinang saga hinang
makainu-inu, soho'un si Harun angahantak tungkudna ma dahuan sultan-i
bo' tahinang sowa."
10 Jari pehē' na si Musa maka si Harun paharap ni Pira'un ati tahinang
e' sigā bay panoho'an si Yawe ma sigā. Kahantakan e' si Harun tungkudna
ma dahuan Pira'un maka saga wakilna ati tahinang sowa magtūy.
11 Pag'nda' Pira'un, pinalinganan e'na saga a'ana ilmu'an maka saga a'a
ata'u maghinang-hinang. Jari tahinang e' sigām buwat bay tahinang si
Harun e', pagka ginuna ilmu' sigām.
12 Paghantak sigām saga tungkud sigām magkaniya-kaniya, manjari
tahinang sowa, sagō' tin'llon ba'anan tungkud sigām e' tungkud si Harun.
13 Malaingkan minsan buwattē', masi na pa'in magmatuwas kōk Pira'un.
Mbal to'ongan pakale ma disi Musa, buwat bay pangahaka asal e'
PANGHŪ'.

Bala' Dakayu': Bohe' Tahinang Laha'

14 Sakali itu, angallam PANGHŪ'-Yawe ma si Musa pabīng, yukna,
"Atuwas na kōk Pira'un. Mbal to'ongan tugutanna saga bangsa Isra'il
paluwas min lahatna.
15 Angkan ka subay paharap ni iya salung subu, hinabuna palūd ni sapa'
Nīl. Lagarin iya maina'an. Bowahun isab tungkud bay tahinang sowa ilu.

16 Makasampang pa'in ka ni Pira'un, subay buwatittu pangahakanu ma
iya, yuknu, ‘Si Yawe, ya Tuhan bangsa Hibrani, bay anoho' aku amasampay
llingna ma ka'a. Sinō' ka anugutan saga a'a suku'na paluwas min Misil
itu bo' maghinang ni iya ma lahat paslangan. Saguwā' halam tabeya'nu
panoho'anna itu sampay ni kabuwattituhan.’
17 Manjari ya na itu pamalman si Yawe ma ka'a, yukna, ‘Kamattanan
ka in aku Tuhan-asal-Tuhan ma sabab paltanda'an ya hinangku itu.
T'bba'anku bohe' sapa' Nīl maka tungkud ya balutanku itu. Jari tahinang
laha' bohe'na.
18 Amatay ba'anan karaingan ma deyom sapa'. Bauwan isab, mbal
tainum bohe'na.’ ”
19 Yuk PANGHŪ' isab ma si Musa, “Soho'un si Harun amabantang
tungkudna tampal ni kabohe'-bohe'an Misil kamemon, ai-na ka kasapa'-
sapa'an, ai-na ka saga bohe' kali. Manjari in bohe' kamemon ma kaluha'an
lahat Misil tahinang laha', sampay bohe' ma deyom ba'anan pangisihan.”
20 Na, tahinang e' si Musa maka si Harun bay panoho'an PANGHŪ' ma
sigā. Tapabantang e' si Harun tungkudna ma matahan Pira'un maka saga
wakilna ati t'bba'na bohe' sapa' Nīl. Manjari laha' na kabohe'-bohe'an
kamemon.
21 Magkamatay lullun saga daing bay ma deyom sapa' e' ati abau sidda,
angkan mbal tainum bohe'na e' bangsa Misil. Jari laha' sadja minsan
maingga-maingga ma sakalingkal lahat Misil.
22 Sagō' bineya'an hinang disi Harun e' saga a'a Misil ilmu'an pagka
ginuna pangilmu' sigām. Magmatuwas na pa'in kōk Pira'un buwat bay
pah'lling PANGHŪ' ma pasalna. Mbal to'ongan iya pakale ma si Musa maka
si Harun.
23 Halam tapagmagayna kahālan ina'an-i, gom pa'in iya pataikut min sigā
bo' pasōd ni deyom astana'.
24 Saguwā' saga a'a Misil kamemon bay magkali saga lowang ma bihing
sapa' Nīl inān pangā'an sigām bohe' ni'inum, sabab bohe' sapa' inān mbal
to'ongan tainum.

Bala' Karuwana: Ba'anan Ambak

25 Na palabay gi' pitung'llaw min bay pagmulka' PANGHŪ'-Yawe ma sapa'
Nīl.

8

1 Manjari angallam PANGHŪ'-Yawe ma si Musa pabalik, yukna, “Pehē'
ka ni Pira'un amasampay lapalku itu ma iya. Yuknu, ‘Ya na itu pamalman
si Yawe ma ka'a, tugutin saga a'aku paluwas ni lahat paslangan supaya
sigām makapagsumba ma aku.
2 Bang ka mbal, pagmulka'anku du lahatnu kamemon, aliput e' ambak.
3 Angulatap saga ambak aheka to'ongan ma sapa' Nīl. Patukad minnē'
bo' pasōd ni deyom astana'nu maka ni deyom bilik patulihannu, bo'
pariyata' isab ni pabahakannu. Pasōd isab ni kaluma'an saga a'a
pangandolannu maka kaluma'an saga a'anu kamemon. Saga pam'llahanbi
maka pagaddunanbi tinapay, sinōd du e' ambak.
4 Ka'a barannu maka baran saga a'a pangandolannu sampay saga a'anu
kamemon kapaglaksu-laksuhan e' saga ambak.’ ”
5 Angallam gi' PANGHŪ' ma si Musa, yukna, “Soho'un si Harun amaban-
tang tungkudna paharap ni saga kasapa'-sapa'an maka ni kamemon saga
pagbohe'an bo' supaya patukad ba'anan ambak angaliput kaluha'an lahat
Misil.”

6 Na pinabantang e' si Harun tungkudna paharap ni kabohe'-bohe'an
kamemon ati paluwas ba'anan saga ambak angaliput kaluha'an lahat inān.
7 Sagō' bineya'an hinang si Harun itu e' saga a'a Misil ata'u maghinang-
hinang pagka ginuna pangilmu' sigām. Tabowa isab saga ambak paluwas
min deyom sapa' tudju ni gintana'an.
8 Sakali pinalinganan si Musa maka si Harun e' Pira'un. Pagt'kka pa'in,
yukna ma sigā, "Amu'-amu'inbi aku ni si Yawe bang pa'in la'ananna
ba'anan ambak itu. Jari tugutanku saga a'abi paluwas supaya kam
makapagkulban tudju ni Tuhanbi si Yawe."
9 Ya sambung si Musa, "Tuwan sultan, ka'a ya pinagbaya' bang sumiyan
waktu ya pangamu'ku duwa'a ma kahālanbi, hatina ma ka'a barannu, ma
saga a'a pangandolannu, sampay ma saga a'anu kamemon. Bang buwattē'
halam na aniya' ambak takapin ma deyom kaluma'anbi, luwal maina'an
ma deyom sapa' Nīl."
10 Yuk Pira'un, "Salung."
Anambung si Musa, "Abeya' pagkallamnu, bo' kata'uwannu halam aniya'
tuhan makasali' ni si Yawe ya Tuhan kami.
11 Pagsalung ala'an saru'un-du'un saga ka'ambakan min ka'a maka min
saga luma'bi, min saga a'a pangandolan maka min saga a'a suku'nu
kamemon. Halam aniya' takapin luwal ma deyom sapa' Nīl ilu."
12 Makala'an pa'in si Musa maka si Harun min astana' Pira'un, magtūy
angamu' junjung si Musa ni PANGHŪ' bang pa'in la'ananna saga ambak
bay pamat'kkana ma Pira'un.
13 Jari nirūlan e' PANGHŪ' pangamu'-ngamu' si Musa itu. Amatay na saga
ambak kamemon, ai-na ka ma deyom kaluma'an, ai-na ka ma halaman, ai-
na ka ma saga kahuma'an.
14 Pinagtumpuk-tumpuk patay ambak inān e' saga a'a Misil, jari anga-
hangsu katilibut lahat Misil e' bau patay ambak.
15 Sakali, pag'nda' Pira'un in kahālan sigām pagām-gām na, agsai
magmatuwas kōkna pabīng. Mbal na pakale ma disi Musa, buwat bay
pangallam asal e' PANGHŪ'.

Bala' Kat'lluna: Ba'anan Hanglop

16 Pagubus ina'an, angallam PANGHŪ'-Yawe pabīng ma si Musa, yukna,
"Soho'un si Harun angahantak tōng tungkudna ni bagunbun, ati bagunbun
inān tahinang hanglop ma sakalingkal lahat Misil."
17 Magtūy nihantakan e' si Harun tōng tungkudna ni bagunbun e',
ati in bagunbun kamemon ma katilibut Misil tahinang hanglop na.
Manjari kapilahan e' hanglop saga manusiya' kamemon maka kahayopan
kamemon.
18 Pasulay isab saga a'a Misil ilmu'an magpaniya' hanglop luwas min
ilmu' sigām, sagō' mbal makakole'. Manjari hanglop angulatapan na pa'in
ni manusiya' maka ni hayop.
19 Ah'lling saga a'a ilmu'an inān ma Pira'un, yuk sigām, "Halam
pagduwa-ruwana, min kawasa Tuhan ko' itu." Sagō' Pira'un iya masi
magmatuwas kōkna. Mbal to'ongan pakale ma disi Musa, buwat bay
pangallam PANGHŪ' ma pasalna.

Bala' Ka'mpatna: Ba'anan Langaw

20 Puwas e', angallam PANGHŪ' ma si Musa pabīng, yukna, "Salung subu,
dai' llaw lagi', papunduk ka angaharap Pira'un hinabuna palūd ni sapa'
Nīl. Ya pah'llingnu ma iya subay buwattitu, yuknu, 'Ya na itu pamalman si

Yawe ma ka'a. Sinō' ka anugutan saga a'aku paluwas min lahatnu supaya
makapagsumba ma aku.
21 Bang sigām saupama mbal paluwasnu, pat'kkaku ni ka'am saga
ba'anan langaw patapu' ma ka'a, ma saga a'a pangandolannu sampay ma
saga a'anu bangsa Misil kamemon. Ap'nno' e' langaw saga kaluma'anbi,
aliput isab kuwit tana'.
22 Malaingkan mbal lapayku jadjahan Gosen, ya lahat paglahatan saga
a'a suku'ku. Halam du aniya' langaw angulapat maina'an, supaya
kata'uwannu in aku si Yawe, itiya' ma deyom lahat itu.
23 Papagbidda'ku saga a'aku maka saga a'anu. Subay na salung bo'
tahinang paltanda'an makainu-inu itu.' "
24 Manjari, aniya' ba'anan langaw aheka makalandu' pinarugpak e'
PANGHŪ' ni astana' sultan maka ni kaluma'an saga a'a kawakilanna.
Sa'agon-agon magka'at sakalibutan lahat Misil ma sabab langaw.
25 Magtūy pinalinganan si Musa maka si Harun e' Pira'un pabalik.
Pagt'kka pa'in, yukna ma sigā, "Pehē'un na, tukbalinbi pagkulban ni
Tuhanbi, bang pa'in ma lahat itu-i."
26 "Ā," yuk si Musa, "mbal makajari. Ya hayop pagkulban kami ni si
Yawe ya Tuhan kami, mbal apatut pinagkulban bang ma addatbi bangsa
Misil. Jari bang kami maghinang kulban bo' asammal ma pang'nda' sigām,
tantu kami binantung e' sigām pinapatay.
27 Subay kami pal'ngngan ni lahat paslangan t'llung'llaw t'ggolna, bo'
magsumbali' saga hayop pagkulban ni si Yawe, ya pagtuhanan kami. Sabab
ya na ilu panoho'anna ma kami."
28 Yuk Pira'un, "Tugutanta du kam pehē' ni lahat paslangan bo' kam
magtukbal hayop pagkulban ni si Yawe ya Tuhanbi. Sagō' da'a kam
palawak minnitu. Amu'-amu'inbi isab aku duwa'a."
29 Anambung si Musa, yukna, "Pagluwasku min matahannu, amu'ku
duwa'a magtūy ni si Yawe, bang pa'in magla'anan saga langaw ilu salung,
min ka'a maka min saga a'a kawakilannu maka min saga a'anu kamemon.
Sagō' da'a pa'in kami akkalin pabīng, da'a kami sagga'un pehē' maghinang
kulban ni si Yawe."
30 Pagluwas pa'in si Musa min Pira'un, magtūy iya angamu' duwa'a ni
PANGHŪ'-Yawe,
31 ati nirūlan iya ma pangamu'na. Magla'anan na ba'anan langaw inān
kamemon min sultan, min saga a'a kawakilanna maka min saga a'ana
kamemon. Halam aniya' langaw takapin minsan dakayu'.
32 Saguwā' minsan buwattē', masi magmatuwas kōk Pira'un ati halam
katugutanna saga a'a Isra'il palanjal maghinang ni Tuhan.

9

Bala' Kalimana: Kahayopan Taluwa' Musiba

1 Na, angallam PANGHŪ'-Yawe ma si Musa pabalik. Sinoho' iya paharap
ni Pira'un amasampay lapal deyo' bay min iya. Yuk lapalna he', "Ya na itu
pamalman ka'a e' si Yawe, ya Tuhan bangsa Hibrani. Tugutin saga a'aku
paluwas min lahatnu supaya sigām makapagsumba ma aku.
2 Bang ka pasangdan na pa'in magin'mbal ati mbal tugutannu sigām,

3 na, pinagmulka'an lahatnu e' si Yawe min kosog kawasana. Aniya' musiba* landu' abisa pamat'kkana ma saga kahayopanbi kamemon, hatina ma kura'bi, unta'bi, sapi'bi, kambingbi maka bili-bilibi.
4 Sagō' pinapagbidda' e' si Yawe saga hayop bangsa Isra'il maka saga hayopbi bangsa Misil. Halam aniya' hayop palsuku'an bangsa Isra'il amatay minsan dakayu'."
5 Jari aniya' waktu pangangganta' e' PANGHŪ'. "Subay na salung bo' pat'kkaku bala' inān," yukna.
6 Pagsalung pa'in, tahinang e' Yawe buwat bay pangallamna. Alaglag saga hayop bangsa Misil, sagō' halam aniya' amatay minsan dakayu' ma kahayop-hayopan bangsa Isra'il.
7 Sakali aniya' a'a sinoho' e' Pira'un atilaw bang ai kahālanna ma saga kauman bangsa Isra'il. B'nnal, halam aniya' hayop sigām amatay minsan dakayu'. Sagō' minsan buwattē', iya ya na pa'in magmatuwas kōk Pira'un. Mbal to'ongan anugutan saga a'a Isra'il paluwas.

Bala' Ka'nnomna: Musiba Bautut

8 Puwas e', angallam PANGHŪ' pabīng ma si Musa maka si Harun, yukna, "Angakup kam abu min pagtunu'an bo' pinasabulakan pariyata' ma si Musa ma munda'an Pira'un.
9 Manjari in abu ilu tahinang sali' bagunbun pasaplag ma kaluha'an lahat Misil. Maka sasuku kapakpakan bagunbun ilu, maingga-maingga pa'ataganna, manusiya' ka atawa hayop, taluwa' bautut paluwasan nana'."
10 Manjari itu, aniya' abu ta'akup e' sigā duwangan. Makaharap pa'in sigā pehē' ni Pira'un, sinabulakan e' si Musa tudju pariyata'. Magtūy aniya' bautut paluwasan nana' makataluwa' ni saga manusiya' maka ni kahayop-hayopan.
11 Saga a'a Misil ya ata'u maghinang-hinang mbal makapagharap maka si Musa sabab ya du sigām aliput e' bautut, buwat saga a'a Misil kamemon.
12 Saguwā' kōk Pira'un pinatuwas gom pa'in e' PANGHŪ'-Yawe. Mbal iya pakale ma si Musa maka si Harun, jari katumanan bay pangallam PANGHŪ' ma pasalna.

Bala' Kapitu'na: Ulan Tigtigan Aes

13 Manjari angallam PANGHŪ' pabalik ma si Musa, yukna, "Salung subu, dai' llaw lagi', papunduk ka angaharap Pira'un. Ya llingnu ma iya subay buwattitu, yuknu, 'Ya na itu pamalman ma ka'a e' si Yawe, ya Tuhan bangsa Hibrani. Yukna, tugutin saga a'aku paluwas min lahat itu supaya sigām makapagsumba ma aku.
14 Bang sigām saupama mbal tugutannu, na tantu du aku amatumbuk mulka' lumandu'an bisana ma ka'a, ma saga a'a pangandolannu sampay ma saga a'anu bangsa Misil kamemon, bo' supaya kata'uwannu in aku Tuhan dakayu'-kayu', halam aniya' sibu'ku ma babaw dunya.
15 Bang aku bay bilahi, bay du aku amat'kka musiba makalaglag ma ka'a maka ma saga a'anu kamemon, manjari halam aniya' takapin allum.
16 Daipara halam bay kalanjalanku bala' ina'an. Ya angkan ka sabalanku magsultan sabab aheya maksudku ma ka'a. Ya kabaya'anku subay pama'nda'ku ma ka'a kosog kawasaku supaya patanyag ōnku ni manusiya' kamemon ma sakalibutan dunya.
17 Malaingkan ka'a ilu mbal pahali anagga' saga a'aku, mbal isab anugutan sigām paluwas min lahatnu.

---

* **9:3 9:3** Musiba itu, hatina saki makalaglag.

18 Angkanna, pagsalung subu, ma waktu buwattē' du, paulananku
tigtigan aes ma lahatnu. Sangay min katagna' bangsa Misil, halam bay
aniya' ulan buwattē', yamboho'.
19 Soho'un saga tendognu pasa'ut amasindung ba'anan hayopbi maka
palsuku'anbi kamemon bay pat'nna' ma luwasan. Sabab ai-ai ta'bba ma
luwasan, manusiya' ka atawa hayop, bang kaulanan e' tigtigan aes ilu,
amatay sadja.' "
20 Manjari saga sosoho'an Pira'un, sasuku tināw ma palman Tuhan,
magdai'-dai' amasindung saga ata maka saga hayop sigām.
21 Sagō' sasuku sigām anaikutan panoho'an PANGHŪ', pinasagaran e'
sigām ai-ai sigām ma luwasan, halam pinasindung.
22 Pagubus, yuk PANGHŪ' ma si Musa, "Pah'nnatun tangannu tudju ni
langit bo' angulan tigtigan aes ni sakalingkal Misil, ni saga manusiya' maka
ni saga hayop, sampay ni tinanom kamemon ya patomo' ma kahuma-
huma'an mailu ma lahat Misil."
23 Pagangkat e' si Musa tungkudna paharap ni langit, magtūy aniya'
l'ggon maka tigtigan aes pinatumbuk e' PANGHŪ'. Aniya' l'tte' isab pahūg
ni kuwit tana'. Min PANGHŪ' ko' inān,
24 ulan alandos to'ongan kalamuran aes, maka lāt isab min dambila'
maka min dambila'. Yamboho' aniya' hunus buwattē' kosogna sangay min
katagna' bangsa Misil.
25 Taluwa' tigtigan aes saga manusiya' kamemon maka hayop kamemon
ya halam tapasindung ma kaluha'an lahat Misil. Ah'bba' saga tinanom
kamemon ma kahuma-huma'an, maka halam aniya' dahun kayu takapin,
magka'at kamemon.
26 Luwal jadjahan Gosen halam bay katumbukan tigtigan aes. Ya na ko'
ina'an paglahatan bangsa Isra'il.
27 Magtūy pinalinganan si Musa maka si Harun e' Pira'un. Pagt'kka itu,
yukna ma sigā, "Tasayuku na, taga-dusa aku. Si Yawe ya tag-da'ugan. Kami
maka saga a'aku ya makasā'.
28 Amu'inbi kami duwa'a kono' ni si Yawe bang pa'in pahali l'ggon itu
maka tigtigan aes, sabab sarang na. Janji'anta kam, tugutanta du kam
paluwas minnitu. Mbal na kam taggahanku maitu."
29 Anambag si Musa, yukna, "Aho', pagluwasku sadja min da'ira itu,
sanggaku tanganku pangamu'ku ni si Yawe. Pahali du l'ggon maka
pahalam du isab tigtigan aes itu bo' supaya kata'uwannu si Yawe sadja
ya tag-dapu dunya.
30 Sagō'," yuk si Musa, "kata'uwanku ka'am maka saga a'a kawakilannu,
mbal na pa'in kam tināw ma si Yawe, ya Tuhan-asal-Tuhan."
31 Ya tinanom magka'at e' ulan, ya na saga tinanom ajatu maka tinanom
yampa angugbus.
32 Sagō' in ginis tinanom paghinangan tirigu halam bay magka'at sabab
halam gi' angugbus, subay ma bulan sinosōng.
33 Pagpuwas, ang'bba si Musa min Pira'un inān bo' paluwas min deyom
da'ira. Ma luwasan pa'in iya, sinangga tanganna maka e'na angamu'
duwa'a ni PANGHŪ'. Agsai pahali na l'tte' maka tigtigan aes, halam na
isab angulan.
34 Na, pag'nda' Pira'un ma l'tte' maka tigtigan aes maka ulan pahali
na, magdusa iya pabalik. Magtuwas-tuwas iya di-na, beya' isab saga a'a
kawakilanna.

35 Jari tatuman bay pah'lling PANGHŪ' ni si Musa ma pasal Pira'un.
Halam tinugutan e'na bangsa Isra'il paluwas min lahat Misil.

10

Bala' Kawalu'na: Ba'anan Ampan Dulu

1 Manjari angallam PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, "Pehē' ka
angaharap Pira'un. Tapatuwasku kōkna maka kōk saga a'a kawakilanna
supaya hinangku saga paltanda'an makainu-inu ma pang'nda' sigām.
2 Manjari aniya' panuli-nulinu ma saga anak-mpunu ma waktu sinōng
pasal katiksa'an ya tapat'nna'ku itu ma saga a'a Misil, maka pasal
paltanda'an makainu-inu ya tahinangku ma deyoman sigām. Minnē'
kata'uwanbi in aku si Yawe ya Tuhan-asal-Tuhan."
3 Sakali pehē' disi Musa maka si Harun ni Pira'un. Yuk sigā duwangan ma
iya, "Aniya' itu pamalman ma ka'a e' si Yawe ya pagtuhanan bangsa kami
Hibrani. Yukna, 'Sumiyan lagi' ka pahali magtanggu-tanggu bo' yampa
magmalilla' ma aku? Tugutin saga a'aku ala'an min Misil itu supaya sigām
makapagsumba ma aku.
4 Bang ka pasangdan na pa'in magin'mbal ma kala'an sigām, pabowaku
saga ampan dulu ni lahatnu salung.
5 Aliput kaluha'an gintana'an ilu e' ampan dulu pagka aheka makalandu'.
Pinagkakan e' sigām tinanom kamemon maka kakayu-kayuhan kamemon
ya takapin allum ma kahuma-huma'anbi, ai-ai halam bay magka'at e' ulan
tigtigan aes e'.
6 Sinōd du isab e' ba'anan ampan dulu astana'nu maka kaluma'an
saga wakilnu sampay luma' saga a'ana bangsa Misil kamemon. Minsan
bay waktu kamatto'ahanbi, halam aniya' katiksa'an buwattitu bisana bay
kalabayan sigām sangay min katagna' sigām maglahat ma tana' Misil itu.'
" Na, aubus pa'in pah'lling si Musa buwattē', pataikut na iya bo' ala'an
min matahan Pira'un.
7 Sakali itu, makala'an pa'in si Musa, ah'lling ma Pira'un saga wakilna,
yuk-i, "Sampay sumiyan bahā' ya panasat a'a itu ma kitam? Tugutin
bangsa inān ala'an supaya sigām makapagsumba ni si Yawe ya Tuhan
sigām. Halam gi' bahā' kata'uwannu in lahat Misil itu magka'at na?"
8 Angkan na si Musa maka si Harun tabowa magharap maka Pira'un
pabīng. Yukna ma sigā, "Aho', makajari. Pehē' na kam magsumba ni
Tuhanbi si Yawe. Sagō' sai na pa'in ameya' ma ka'am?"
9 Yuk sambung si Musa, "Magbeya' kami kamemon, onde'-onde' matto'a.
Bowa kami isab saga ka'anakan kami d'nda-l'lla. Damikiyanna saga
kahayopan-hayopan kami, sabab aniya' paghinang pamudji kami si Yawe."
10 Agsai ah'lling Pira'un, "Mattan ko' ilu," yukna, "aniya' maksudbi mbal
ahāp. Haka'anta kam, subay aheya tabang si Yawe ma ka'am bo' yampa
aku tabowa anugutan ka'am paluwas minnitu, beya' isab kar'ndahanbi
maka kaonde'-onde'an!
11 Ē! Mbal kam tugutanku. Subay l'lla sadja ya nirūlan paluwas anumba
si Yawe, sabab ya du ina'an pangamu'bi na pa'in." Magtūy pinala'an na si
Musa maka si Harun min matahan Pira'un.
12 Sakali aniya' gi' pangallam PANGHŪ' ma si Musa, yukna, "Pabantan-
gun tangannu tudju ni lahat Misil supaya angulatup pi'ilu ba'anan ampan
dulu bo' amangan saga tinanom kamemon, ingga-ingga ya halam magka'at
e' tigtigan aes."

13 Na, tapabantang pa'in e' si Musa tungkudna tudju ni katana'-tana'an
Misil, magtūy aniya' baliyu akosog pinatumbuk e' PANGHŪ' luwas min
sobangan, min llaw ina'an sampay ni kasubuhan. Ta'abut pa'in subu,
ina'an na saga ampan dulu bay tabowa e' baliyu he'.
14 Manjari sakalingkal lahat Misil maka kahuma-huma'anna kamemon
wa'i kat'ppakan ampan dulu landu' aheka. Sangay min awal sampay ni
ahil, halam bay buwattē' hekana.
15 Aettom kuwit tana' pagka aliput e' ampan dulu. Aubus pinagkakan
tinanom kamemon ya takapin min bay hunus tigtigan aes. Beya' na saga
buwa' kayu. Halam aniya' dahun takapin ma saga po'on kayu kamemon
maka tinanom kamemon ma sakalibutan Misil.
16 Pagka buwattē', magdai'-dai' Pira'un amalinganan si Musa maka si
Harun. Maina'an pa'in, yukna ma sigā, "Taga-rusa aku ma si Yawe ya
pagtuhananbi. Taga-rusa isab ma ka'am.
17 Na ampununbi dusaku min t'dda sadja la'a. Maka amu'-amu'inbi aku
duwa'a ni Tuhanbi si Yawe, bang pa'in ala'an min aku bala' makamula itu."
18 Pagubus itu, ang'bba disi Musa min Pira'un bo' angamu' tabang ni
PANGHŪ'-Yawe.
19 Na, pinapinda e' PANGHŪ' baliyu min sobangan inān, manjari baliyu
min s'ddopan na landu' akosog makabowa ba'anan saga ampan inān pehē'
ni dilaut Tahik Keyat. Halam aniya' ampan dulu takapin ma lahat Misil,
minsan dakayu'.
20 Sagō' ya kōk Pira'un masi pinatuwas e' PANGHŪ', angkan halam
tugutanna saga a'a Isra'il paluwas min lahatna.

Bala' Kasiyamna: Kalendoman

21 Sakali itu, aniya' pangallam PANGHŪ' ma si Musa, yukna,
"Pa'angkatun tangannu tudju ni langit bo' angalendom bitu-bituhan ma
sakalibut lahat Misil ilu."
22 Na, wa'i pina'angkat e' si Musa tanganna. Magtūy angalendom ma
lahat Misil ma deyom t'llung'llaw.
23 Mbal na makapag'nda' saga a'a Misil dansehe'an, mbal minsan
makala'an min kaluma'an sigām t'llung'llaw t'ggolna. Sagō' asawa ma
jadjahan paglahatan saga a'a Isra'il.
24 Magtūy pinalinganan si Musa e' Pira'un. Maina'an pa'in, yuk Pira'un
ma iya, "Pehē' na kam anumba ni si Yawe ya Tuhanbi. Makajari isab
ameya' sampay anak-h'ndabi, saguwā' subay ta'bba maitu ba'anan bili-
bilibi maka kambingbi maka sapi'bi."
25 Anambung si Musa ma Pira'un, yukna, "Subay kami dūlannu amowa
saga hayop kami bo' aniya' sinumbali' maka tinunu' panukbal ni Tuhan
kami si Yawe.
26 Subay ameya' ma kami saga kahayop-hayopan kami kamemon.
Subay halam aniya' ni'bbahan minsan dakayu', sabab kagunahan kami
hayop kasehe'an itu pangahulmat kami ni Tuhan Yawe. Maka mbal gi'
kinata'uwan bang hayop ingga ya pinene' pagkulban. Subay na kami at'kka
pehē' ni pagsumbahan bo' yampa kinata'uwan."
27 Sagō' pinatuwas e' PANGHŪ'-Yawe kōk Pira'un inān, angkan iya mbal
to'ongan anugutan saga Isra'il paluwas min lahatna.
28 Yuk Pira'un ma si Musa, "Ala'an kam min matahanku. Amay-amay,
da'a ka pabaihu' ma aku pabīng. Ya llaw paka'nda'nu ma aku, ya na llaw
kamataynu."

29 “Aho',” yuk si Musa, “ka'a ya beya'ku. Mbal aku pabaihu' ma ka'a pabalik.”

11

Bala' Katapusan: Kamatay Pagsiyakahan

1 Na, aniya' asal bay pangallam PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, ya yukna,
“Dakayu' la'a mulka' takapin pamat'kkaku ma Pira'un sampay ma saga
a'ana bangsa Misil, bo' yampa kam tinugutan paluwas minnitu. Tin'ggal
kam e'na supaya kam pinala'an pagsakali.
2 Haka'in saga a'a Isra'il d'nda-l'lla,” yukna, “in sigām subay angamu'
pamulawan ni saga bangsa Misil ya magsekot luma' maka sigām.”
3 Min kahandak PANGHŪ' ya angkan ahāp pangatayan saga bangsa Misil
tudju ni bangsa Isra'il. Kapagmahaltabatan isab si Musa baranna e' saga
wakil sultan maka saga a'a Misil kamemon.
4 Manjari itu, aniya' pamalman Tuhan pamalatun e' si Musa ma Pira'un,
yukna, “Ya na itu palman Tuhan Yawe, ‘Sangom ilu, tonga' bahangi,
palabay du aku min deyom lahat Misil.
5 Ma paglabayku, amatay kamemon saga l'lla pagsiyakahan ma bangsa
Misil, tinagna'an min anak Pira'un ya pinusaka'an magsultan, sampay ni
anak ata ya maggiling gandum. Damikiyanna isab amatay saga hayop ya
dahū bay nianakan
6 Jari landu' akosog ya paglemong saga a'a kamatayan ma katilibut Misil.
Min awal sampay ni ahil, halam aniya' pagtangis buwattē' kosogna.
7 Malaingkan in bangsa Isra'il maka ba'anan hayop sigām mbal ainay,
mbal minsan tinanghulan e' ero'.’ Minnē',” yuk si Musa ma Pira'un,
“makata'u kam aniya' pagbidda'an pinat'nna' e' si Yawe ma bangsa Misil
maka bangsa Isra'il.
8 Pareyo' du isab ni aku saga wakilnu ilu kamemon angamu'an aku
junjung bang pa'in aku ala'an sampay saga bebeya'anku kamemon. Bang
ta'abut na ina'an-i, ala'an du aku.” Akagit makalandu' atay si Musa, mbal
agon kasandalan. Magtūy iya ala'an min matahan Pira'un.
9 Na, aniya' bay pangallam PANGHŪ' ma si Musa, ya yukna, “Pira'un
ilu, mbal to'ongan akale ma ka'am bo' supaya paheka lagi' saga hinangku
makainu-inu ya paniya'ku ma lahat Misil.”
10 Ya katobtobanna, minsan tahinang e' si Musa maka si Harun saga
kahinangan makainu-inu itu kamemon ma matahan Pira'un, in kōkna masi
na pa'in pinatuwas e' PANGHŪ'. Ya he' sababna angkan mbal tugutanna
saga a'a Isra'il paluwas min lahatna.

12

Paglakad ma Bangsa Isra'il

1 Manjari itu, maina'an lagi' si Musa maka si Harun ma lahat Misil, aniya'
pamalman PANGHŪ' ma sigā.
2 Yukna, “In bulan itu subay itungbi bulan panagna'an tahun.
3 Pata'uhunbi saga ummat bangsa Isra'il kamemon. Bang ta'abut
sangpū' kasobangan ma bulan tagna'an itu, saga l'lla magmakōk ma luma'
pakaniya-pakaniya subay angā' anak bili-bili atawa kambing pagkulban
sigām.

4 Bang isab aniya' a'a magtai'anak mbal makaubus amangan dakayu' bili-
bili, subay sigām magbahagi' maka pagkahi sigām magsekot luma'. Sagō'
bistahunbi pahāp puhu'bi bo' supaya atopod e'bi amangan.
5 Ya hayop pene'bi subay hayop l'lla dantahun umulna, halam isab aniya'
salla'na, ai-na ka bili-bili, ai-na ka kambing.
6 Jagahinbi saga hayop ya tapene'bi sampay ta'abut sangpū' maka mpat
kasobangan ma bulan ilu. Pagabay kohap ma llaw ina'an, ya ka'am ummat
bangsa Isra'il kamemon subay magsama-sama anumbali' saga hayopbi.
7 Puwas e', subay kam angā' laha' sumbali'an ilu bo' pahirinbi ni diyata'
bowa' lawang maka ni bihingna karuwambila' ma luma' ya pagkakananbi
hayop-i.
8 Na, sangom pa'in, ya hayop ilu subay tinapa bo' pinagkakan maka sayul
apa'it maka tinapay halam bay pinasuligan.
9 In isi hayop ilu mbal manjari ni'inta' atawa nilaga', subay tinapa ma
katibu'ukanna, beya' na isab kōkna, tape'na sampay pagdayaw baranna.
10 Bang aniya' takapin, da'a tau'unbi sampay ni kasubuhan, subay
tinunu'.
11 Ya pagkakanbi subay asapat hinabubi magsakap atulak. Subay
kam magbinadju', magsinontoron, magtinaumpa', magtinungkud. Hinang
Paglakad ko' ilu, hinang pamaheyabi ma aku PANGHŪ'-Yawe.
12 "Ma sangom ilu du," yuk PANGHŪ', "palabay aku min deyom lahat
Misil amapatay saga l'lla pagsiyakahan kamemon, ai-na ka manusiya', ai-
na ka hayop. Pagmulka'anku saga pagtutuhanan bangsa Misil kamemon,
sabab si Yawe aku, ya Tuhan-asal-Tuhan.
13 In laha' pamahidbi ma bihing bowa' lawang tahinang paltanda'an ma
saga luma' ya pat'nna'anbi. Jari pag'nda'ku laha' ilu, lakaranta sadja kam,
ati halam aniya' kamulahan pat'kka ni ka'am ma waktu kapangamulka'ku
lahat Misil."
14 Angallam gi' PANGHŪ', yukna, "Llaw itu subay pagjamuhunbi
sakahaba' tahun magpangkat-mamangkat pamaentoman bay kahāpku ma
ka'am. Hatulan itu subay taptap bogboginbi.
15 Ma deyom pitung'llaw," yukna, "ya tinapay pagkakanbi subay halam
aniya' pasuligna. Ma llaw tagna'an ma dapitu' inān, sinō' kam angala'anan
pasulig kamemon min deyom kaluma'anbi. Sabab sai-sai makakakan ai-ai
taga-pasulig ma deyom dapitu' he', mbal na taitung bangsa Isra'il.
16 Subay kam magtipun magsambahayang ma llaw tagna'an dapitu' he',
damikiyanna du isab ma llaw kapitu'na. Mbal kam makajari maghinang
ai-ai ma deyom duwang'llaw pagsambahayang e', luwal hinangbi magadjal
pagkakan.
17 "Hinangunbi Hinang Tinapay Halam Pasuligna, pangentomanbi llaw
bay kapamowaku ka'am magtumpuk-manumpuk paluwas min lahat Misil.
Paghinangunbi llaw ina'an-i sakahaba' tahun sampay ni kasaumulan.
18 Kahaba' bulan panagna'an tahun, subay kam magkakan tinapay
halam taga-pasulig, tinagna'an min waktu abay kohap ma sangpū' maka
lima kasobangan sampay ni abay kohap isab ma duwampū' maka duwa
kasobangan.
19 Subay halam aniya' pasulig tabāk ma deyom kaluma'anbi ma deyom
pitu' llaw ilu. Sai-sai amangan ai-ai kalamuran pasulig, ai-na ka a'a liyu,
ai-na ka a'a porol bangsa Isra'il, mbal taitung jama'a bangsa Isra'il.
20 Ma'ai-ma'ai paglahatanbi wajib kam da'a amangan kinakan bay
kalamuran pasulig. Ya sadja takakanbi ma deyom dapitu' subay pagkakan
halam aniya' pasuligna."

21 Puwas e', nilinganan e' si Musa saga pagmatto'ahan bangsa Isra'il
kamemon. Atipun pa'in, magpanoho'an iya ma sigām, yukna, "Ka'am
kamemon kaniya-kaniya subay pasa'ut amene' anak bili-bili atawa anak
kambing sinumbali' bo' supaya kam magtai'anak maghinang Hinang
Paglakad.
22 Angā' kam isab dakayu' sanga-sanga jambangan hissup bo' t'nno'inbi
ni laha' bay pasalud ma pinggan. Abase' pa'in, pahirinbi laha' ilu ni bowa'
lawang luma'bi, ni diyata'na maka ni bihingna karuwambila'. Na, ma
waktu ina'an subay halam aniya' min ka'am minsan dangan paluwas min
luma' sampay ni kasubuhan.
23 Sabab ma sangom ina'an du, palabay si Yawe min lahat Misil
angamulka'an saga a'a Misil. Sagō' ka'am ilu lakaranna du pagka
ta'nda'na laha' ma bihing bowa' lawangbi. Mbal pasagaranna mala'ikat
pangmumulka' pasōd ni deyom luma'bi amapatay ka'am."
24 Yuk si Musa isab, "Saga panoho'an itu wajib subay bogboganbi
magpangkat-mamangkat salama-lama.
25 Bogboginbi isab hinang pagkulban itu bang kam makat'kka na ni lahat
ya bay panganjanji' ma ka'am e' PANGHŪ'-Yawe.
26 Lāgi bang kam saupama tinilaw e' saga ka'anakanbi bang ai sababna
ya angkan kam maghinang buwattē',
27 pandu'inbi sigām. Yukbi, 'Hinang ko' itu pamudji ma PANGHŪ',
hinang pangentoman bay Paglakadna ma kitam. In ka'anakan siyaka
bangsa Misil bay pagmulka'anna, saguwā' kaluma'antam bangsa Isra'il bay
kalakaran e'na. Ya he' sababna angkan kitam maghinang buwattitu.' "
Pagkale saga ummat Isra'il kamemon ma lling si Musa itu, magtūy sigām
pasujud amudji Tuhan.
28 Pagubus, patūy saga a'a Isra'il angahinang buwat bay panoho'an
PANGHŪ' ma si Musa maka si Harun e'.
29 Manjari itu, ta'abut pa'in tonga' bahangi, pinapatay e' PANGHŪ'-
Yawe saga l'lla kamemon ya anak siyaka ma bangsa Misil. Tinagna'an
min anak Pira'un ya pinusaka'an pagsultanna sampay ni anak pilisu ma
deyom kalabusu, sampay isab hayop ya dahū bay nianakan, wa'i pinapatay
kamemon.
30 Makabati' magtūy Pira'un maka saga a'a kawakilanna ma hinabu
sangom inān, sampay saga a'a Misil kamemon makabati' du isab. Aheya
paglemong ma sakalibut lahat Misil sabab halam aniya' luma' sigām ma
halam kamatayan.

Magla'anan Bangsa Isra'il min Misil

31 Na, ma sangom ina'an du, magpanoho'an Pira'un ma si Musa maka si
Harun subay paharap ni iya. Makaharap pa'in, yukna ma sigā, "Ē! Ala'an
kam min saga bangsaku, ka'am baranbi sampay bangsabi Isra'il! Ala'an
kam pehē' amudji si Yawe buwat bay pangamu'bi!
32 Bowahunbi saga kahayop-hayopanbi buwat yukbi, bang pa'in kam
magla'anan na. Maka amu'-amu'inbi aku duwa'a."
33 Ya du saga a'a Misil kamemon, akosog e' sigām angamu' ni saga a'a
Isra'il subay ala'an magdai'-dai'. "Sababna," yuk sigām, "bang kam mbal
ala'an, tantu kami magpatayan kamemon!"
34 Sakali itu, pagka mbal makat'ggol, binowa e' saga a'a Isra'il addunan
tinapay sigām ma halam gi' pinalamuran pasulig. Jari pinutus sampay
pangisihanna maka s'mmek bo' yampa tinanggung e' sigām.

35 Bineya' isab e' bangsa Isra'il bay panoho'an si Musa ma sigām, hatina
magpangamu' sigām saga pamulawan maka s'mmek min saga a'a Misil.
36 Ya kat'kkahanna, saga a'a Isra'il bay kabuwanan ai-ai pangamu' sigām
ma bangsa Misil, pagka alunuk pangatayan saga a'a Misil tudju ni sigām,
sabab min kawasa PANGHŪ'. Jarina landu' aheka pangalta' suku' Misil bay
ta'ā' e' saga a'a Isra'il.

37 Na, magl'ngnganan bangsa Isra'il min da'ira Ramisis tudju ni kauman
Sokkot. Ya heka puhu' sigām saga nnom hatus ngibu bang hal l'lla ni'itung,
saddī kar'ndahan maka kaonde'-onde'an.
38 Aheka du isab a'a bangsa saddī pasambeya' ma sigām, maka aheka
isab katumpukan bili-bili, kambing maka sapi' tabowa sigām.
39 Makahanti' pa'in, ya addunan bay binowa e' sigām min Misil tahinang
tinapay na, tinapay halam aniya' pasuligna. Addunan inān halam bay
kalamuran pasulig sabab nilogos sigām e' bangsa Misil subay ala'an
magdai'-dai'. Halam sigām pinarūl minsan angamomos kinakan palutu'
sigām.

40 Na, mpat hatus maka t'llumpū' tahun ya t'ggol bay kapaglahat sigām
bangsa Isra'il ma lahat Misil.
41 Ajukup pa'in mpat hatus maka t'llumpū' tahun e', ma llaw ina'an du,
ya na waktu kaluwas saga a'a suku' PANGHŪ' magtumpuk-manumpuk min
lahat Misil.
42 PANGHŪ'-Yawe ya bay anganjagahan sigām ma sangom e' bo' supaya
paluwasna sigām min lahat Misil. Ya he' sababna angkan saga a'a Isra'il
subay magjaga bang ta'abut sangom ina'an-i sakahaba' tahun sampay ni
kasaumulan, pamaheya sigām ma PANGHŪ'.

Kal'ngnganan Pasal Hinang Paglakad

43 Aniya' gi' isab kabtangan PANGHŪ'-Yawe ma si Musa maka si
Harun, yukna, “Buwattitu kal'ngngananna bang kam maghinang Hinang
Paglakad. Bang a'a saddī bangsana, mbal makajari palamud amangan.
44 Makajari du bang a'a bay b'llibi magata, bang pa'in bay taislambi.
45 Sagō' bang a'a liyu ya pahanti' ma ka'am atawa a'a ginadjihan
maghinang ma deyomanbi, mbal makajari.

46 “Bang kam amangan sumbali'an pagkulban, subay ma deyom luma'
bay pangadjalan iya, mbal makajari binowa paluwas. Da'a isab pōngunbi
to'olangna minsan dakayu'.
47 Wajib isab saga jama'a Isra'il kamemon maghinang pagjamu itu,
48 sagō' sasuku halam taislam, mbal makajari palamud magjamu. Ya
balikna, bang aniya' a'a bangsa saddī bilahi maghinang Hinang Paglakad
pamaheyana ma PANGHŪ'-Yawe, bo' a'a inān at'ggol na asal maglahat
mailu ma ka'am, makajari du bang pa'in iya taislam sampay saga l'lla
kamemon ma deyomanna. A'a inān taitung sali' porol a'a Isra'il.
49 Manjari sali' du panoho'an ya pinat'nna'an ka'am kamemon, porol
bangsa Isra'il ka atawa bangsa saddī ya maglahat asal maina'an ma ka'am.”
Ya he' kabtangan Tuhan.

50 Na, bineya' e' saga bangsa Isra'il kamemon bay panoho'an PANGHŪ'
ma si Musa maka si Harun.
51 Jari ma llaw ina'an du, in bangsa Isra'il magtumpuk-manumpuk
tabowa na e' PANGHŪ'-Yawe paluwas min lahat Misil.

13

Pamasuku' Kasiyakahan ma Tuhan

1 Magkallam isab PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna,
2 "Pamasuku'unbi ma aku saga anak kasiyakahan l'lla kamemon, sabab
aku ya tag-suku' ma kamemon ya dahū paluwas ma ka'am bangsa Isra'il,
ai-na ka manusiya', ai-na ka hayop."
3 Manjari ah'lling si Musa ma saga a'a Isra'il, yukna, "Entomunbi llaw
kala'anbi itu min lahat Misil, lahat bay pamanyaga'an ka'am. Entomunbi
pahāp sabab ya na itu llaw bay kapamaluwas ka'am e' si Yawe sabab min
kosog kawasana. Da'a isab kam amangan ai-ai taga-pasulig ma llaw ītu.
4 Ilu kam magla'anan buwattina'an min lahat Misil, ma Bulan Abib ya
bulan panagna'an tahun.
5 Binowa na kam e' PANGHŪ' ni lahat bay panganjanji'na ma ka'mbo-
mbo'antam, ya lahat paglahatan asal e' saga bangsa Kana'an, bangsa
Hīt, bangsa Amor, bangsa Hīb maka bangsa Jibus. Ahāp sidda lahat
inān, ap'nno' e' kalluman landu' ahāp. Manjari, bang kam tapasōd na e'
PANGHŪ' ni deyom lahat e', subay kam angisbat paghinang itu pamudjibi
Tuhan kahaba'-kahaba' tahun bang ta'abut bulan Abib itu.
6 Manjari ma deyom pitung'llaw paghinang itu, mbal kam makajari
amangan ai-ai taga-pasulig. Ta'abut pa'in llaw kapitu'na, subay kam
magpajamu pamaheyabi ma PANGHŪ'-Yawe.
7 Ma deyom pitung'llaw ilu mbal kam makajari amangan ai-ai taga-
pasulig. Subay halam aniya' pasulig tabāk ma lahatbi ilu minsan maingga-
maingga.
8 Ta'abut pa'in waktu paghinang itu, suli-sulihinbi saga anakbi bang ai
sababna. Ya yukbi ma sigām, 'Angkan aku angisbat paghinang itu sabab
nientom bay tabang PANGHŪ'-Yawe ma aku waktu kala'anku min lahat
Misil.' "
9 Ah'lling gi' si Musa, yukna, "In kahinangan itu sali' sapantun tanda'
binaggot ma tanganbi maka ma tuktukbi, pamaentom ka'am in sara'
panoho'an PANGHŪ' subay taptap pah'llingbi. Sabab hatina in ka'am
ilu bay binowa e' PANGHŪ' paluwas min lahat Misil sabab min kosog
kawasana.
10 Subay sabuhunbi paghinang itu sakahaba' tahun bang ta'abut wak-
tuna."
11 Amissala lagi' si Musa, yukna, "Pinasampay du kam e' PANGHŪ'-Yawe
ni lahat bangsa Kana'an, lahat bay panganjanji'na pinamuwan ma ka'am
sampay ma saga ka'mbo'-mbo'anbi.
12 Makat'kka pa'in kam ni lahat e', subay pasuku'unbi ma PANGHŪ'
saga anakbi l'lla kasiyakahan kamemon. Damikiyanna saga anak hayop
ya dahū l'lla nianakan, subay pinasuku'an PANGHŪ' isab.
13 Sagō' bang saga anak kura' ya dahū nianakan mbal taluwa' kinulban.
Gom pa'in nil'kkat, hatina subay aniya' anak bili-bili atawa kambing
sinumbali' ganti'na. Bang anak kura' mbal l'kkatbi, na subay pinōngan
buli'-k'llongna. Saga anakbi l'lla kasiyakahan isab, subay nil'kkat maka
susumbali'an pagkulbanbi ni Tuhan.
14 "Ma sinosōng isab, bang kam ganta' tinilaw e' anakbi pasal paghinang
kasiyakahan ilu bang ai sababna, ya sambungbi subay buwatittu. 'Ma
sabab kapamowa PANGHŪ' ma kami paluwas min lahat Misil, ya lahat
amanyaga', maka min kosog kawasana isab.

15 Bay atuwas sidda kōk Pira'un ma waktu inān ati mbal to'ongan
anugutan kami ala'an minnē', pinapatay e' PANGHŪ' saga anak l'lla
kasiyakahan kamemon ma kaluha'an lahat Misil, manusiya' ka atawa
hayop. Ya he' sababna angkan subay pamasuku'ku ma PANGHŪ' saga anak
l'lla ai-ai ya dahū paluwas, maka anakku l'lla kasiyakahan subay l'kkatku
maka anak bili-bili atawa kambing.'
16 Ya hinang itu sali' sapantun tanda' binaggot ma tangantam atawa ma
tuktuktam pamaentom kitam pasal bay kapamowa PANGHŪ' ma kitam
paluwas min lahat Misil, min kosog kawasana isab." Minnē' aubus
kabtangan si Musa.

Bangsa Isra'il Palintas ni Dambila' S'llang

17 Manjari, tapaluwas pa'in saga bangsa Isra'il e' Pira'un, halam sigām
binowa e' Tuhan palabay min lān tudju ni lahat Pilistin, minsan asekot-
sekot. Tu'ud halli'anna bangsa Isra'il bang sigām agon-agon nirugpak e'
saga a'a amowa sigām magbono', marai' al'kkas apinda pikilan sigām ati
bilahi sigām pabalik pehē' ni Misil.
18 Angkan na sigām binowa e' Tuhan labay min lahat paslangan tampal
ni Tahik Keyat.* Magtinakos asal sigām bo' asakap magbono'.
19 Pagla'an sigām min Misil, binowa e' disi Musa saga to'olang bangkay
si Yusup, sabab ma waktu allum lagi' si Yusup, bay pasapana saga anakna.
Yukna ma sigām, "Tantu kam tinabang e' Tuhan ma sinosōng bo' kam
makaluwas min lahat Misil itu. Amay-amayanta kam, bang ta'abut waktu
kaluwasbi, bowahunbi isab bangkayku."
20 Na, ala'an pa'in bangsa Isra'il itu min lahat Sokkot, pahanti' sigām ma
Etam, dakayu' lahat ma kasekotan paslangan.
21 Manjari ina'an PANGHŪ'-Yawe anganjagahan sigām ma pal'ngnganan.
Sakahaba' llaw ina'an iya ma dahuan sigām amandogahan sigām min
deyom gabun-Tuhan. Sakahaba' sangom ina'an iya ma deyom api-Tuhan
amuwanan sigām kasawahan. Minnē' sigām makal'ngngan llaw-sangom.
22 Mbal ala'an gabun-Tuhan inān min munda'an sigām ma waktu llaw,
mbal isab ala'an api-Tuhan ma waktu sangom.

14

1 Angallam na isab PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna,
2 "Soho'un saga a'a Isra'il palibut bo' pahanti' ma atag kauman Pī-
Hahirut, mahē' ma tonga'an Migdul maka Tahik Keyat, ma anggopan isab
kauman Ba'al-Sepon.
3 Sabab bang ta'nda' e' Pira'un bangsa Isra'il magsōng-suhut, pinikil
e'na marai' in ka'am alungay pagka kam maglibut-libut sadja ma lahat
paslangan."
4 Angallam gi' Tuhan, yukna, "Patuwasku isab kōk Pira'un bo' soho'na
saga sundaluna angapas* ka'am. Sagō' da'ugku iya sampay kasun-
daluhanna. Jari in panganda'ugku inān amuwanan aku kabantugan, lāgi
magkahagad saga bangsa Misil in aku si Yawe, ya Tuhan-asal-Tuhan." Ati
bineya' e' saga bangsa Isra'il bay panoho'an Tuhan e'.
5 Sakali itu, kahaka'an pa'in Pira'un pasal bangsa Isra'il wa'i alahi, apinda
pikilanna. Ya du saga wakilna, ati magsusun sigām. "Arōy," yuk sigām,
"mbal manjari! Wa'i pasagarantam saga a'a Isra'il ala'an min lahat itu ati
alungay min kitam saga banyaga' ya bay maghinang ma kitam!"

---

* **13:18 13:18** Tahik Pagtomo'an Kaparangan, bang ma bahasa Hibrani. * **14:4 14:4** Angapas: 'anurul' bang ma Sama kasehe'an.

6 Angkan pinasakap e' Pira'un kalesana pagbobono',† maka sinō' isab
saga kasundaluhanna magsakap.
7 Binowa e' Pira'un ba'anan kalesana kamemon sampay saga sundalu ya
pagmakōkan kalesa inān pakaniya-pakaniya. Beya' isab saga kalesana ya
katapusan ahāp, nnom hatus hekana.
8 Manjari itu, atuwas na pa'in kōk Pira'un ya sultan lahat Misil sabab min
kabaya'an PANGHŪ', angkan apasna bangsa Isra'il, ya anawakkal paluwas
min lahatna ma mata mairan.
9 Ya magpangapas inān ba'anan kasundaluhan Pira'un, saga sun-
dalu magpangura', ba'anan saga kalesa pagbobono' sampay kakompol-
kompolan sundalu magtape'. Ta'abut e' sigām bangsa Isra'il ina'an pahanti'
ma bihing Tahik Keyat, ma kasekotan kauman Pi-Hahirut maka Ba'al
Sepon.
10 Manjari itu, asekot pa'in pina'an Pira'un maka saga kasundaluhanna,
ta'nda' sigām e' saga a'a Isra'il. Pag'nda' itu, magtūy sigām sinōd tāw ati
parahing ni PANGHŪ'-Yawe angamu' tabang.
11 Amūng-mūng sigām ma si Musa, yuk-i, "Mbal manjari hinangnu
itu, atiya' kami bowanu paluwas min lahat Misil! Halam bahā' aniya'
pangubulan ma lahat Misil, ya angkan kami bowanu pi'itu magpatayan
ma lahat paslangan?
12 Bay ka pah'llingan kami ma lahat Misil gi', ya yuk kami ma ka'a,
'Pasagarin kami maghinang gi' ma bangsa Misil.' Padpad kami amatay
ma lahat paslangan itu, gom lagi' kami magpa'ata ma sigām."
13 Anambung si Musa, yukna, "Da'a kam agawa. Pahogotun pan-
gatayanbi ati ta'nda'bi bang buwattingga e' Tuhanta Yawe angalappas ma
ka'am. Puwas min llaw itu, mbal na ta'nda'bi pabīng saga a'a Misil ilu.
14 Patotog kam, sabab PANGHŪ' ya ganti'bi amono' sigām."
15 Angallam gi' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, "Angay ka angamu'
tabang na pa'in ni aku? Soho'un palanjal saga a'a Isra'il ilu.
16 Pabantangun isab tungkudnu paharap ni tahik bo' abahagi' duwa.
Manjari paniya' katoho'an ma t'ngnga' tahik palabayanbi bangsa Isra'il
tudju parambila'.
17 Patuwasku du kōk saga a'a Misil bo' supaya sigām tabowa angapas
ka'am sampay ni t'ngnga' tahik. Jari pasōng gi' kabantuganku sabab
panganda'ugku min Pira'un maka saga kasundaluhanna, ai-na ka sigām
ameya' min kalesa pagbono', ai-na ka sigām magpangura'.
18 Paheya gom pa'in kabantuganku ati magparassaya saga bangsa Misil
kamemon in aku si Yawe, ya Tuhan-asal-Tuhan, pagka tara'ugku Pira'un
maka kasundaluhanna kamemon."
19 Puwas e' in mala'ikat Tuhan ya bay parahū asal ma munda'an bangsa
Isra'il, pasuhut na ni buli'an. Damikiyanna isab gabun-Tuhan ya bay ma
dahuan, pasuhut isab ni buli'an.
20 Jari magpati'llot na gabun inān ma saga bangsa Isra'il maka ba'anan
kompolan sundalu Misil. Taluwa' kalendoman saga sundalu Misil, sagō'
saga a'a Isra'il ma deyom kasawahan na pa'in minsan sangom. Jari halam
bay makapagsekot saga a'a Misil maka saga a'a Isra'il waktu sangom inān
sampay ni kasubuhan.
21 Sakali itu pinabantang e' si Musa tungkudna paharap ni tahik.
Pagpabantangna pa'in, magtūy aniya' baliyu akosog pinat'kka e' PANGHŪ'

† **14:6 14:6** Kalesa Misil itu ginis pameya'an pagbono', aniya' saga duwa atawa t'llu sundalu ma diyata'na. Duwa silikanna, maka aniya' kura' angangguyud.

min sobangan animpus ni kasubuhan. Minnē' aniya' katoho'an ma t'ngnga'
tahik. Jari abahagi' duwa tahik
22 bo' aniya' t'bbahan palabayan saga bangsa Isra'il parambila'. Maka
tahik inān tahinang sali' dinding min bihing sigām karuwambila'.
23 Magtūy pa'apas saga sundalu Misil ma sigām, beya' isab saga kalesa
Pira'un kamemon maka saga a'ana magpangura', paurul ma sigām sampay
ni tahik.
24 Na, song pa'in pak'llat llaw, paromol PANGHŪ' min deyom gabun maka
api. Ta'nda'na ba'anan kompolan saga sundalu Misil, ati aheya hiluhala'
pamat'kkana ma sigām.
25 Pinaloblob e'na saga silikan kalesa sigām ya angkan sigām kahunitan
magsōng-suhut. Yuk saga sundalu Misil, "Tinabangan saga bangsa Isra'il
itu e' si Yawe, angkan halam aniya' dapattam. Sūng kitam alahi!"
26 Angallam gi' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, "Pabantangun tan-
gannu bo' palalom tahik pabalik, ati bo' alimun ba'anan saga sundalu Misil,
beya' isab saga kalesa sigām maka saga kompolan sundalu magpangura'."
27 Magtūy pinabantang e' si Musa tanganna paharap ni tahik. Pagk'llat
llaw pa'in, pabīng na tahik ni bay baina. Alahi ba'anan a'a Misil inān kalu
makapuwas, sagō' nilokoban sigām e' PANGHŪ' maka tahik.
28 Jari makabīng pa'in tahik ni bay baina, alembo kasundaluhan Pira'un
kamemon, ya bay angapas saga bangsa Isra'il sampay ni tahik. Talapay
saga kalesa sigām maka ba'anan sundalu magpangura'. Halam aniya'
takapin allum minsan dakayu'.
29 Sagō' saga bangsa Isra'il, pal'ngngan ma katoho'an sampay pa'abut
ni dambila'. Aniya' tahik sali' hantang dinding min bihing sigām
karuwambila'.
30 Jari ma llaw ina'an, lappasan saga a'a Isra'il e' PANGHŪ' min
pang'ntanan saga bangsa Misil. Ta'nda' e' sigām ba'anan saga bangkay
a'a Misil ma bihing tahik.
31 Na, pag'nda' saga a'a Isra'il itu ma kosog kawasa PANGHŪ'-Yawe ya
bay panganda'ugna ma saga bangsa Misil e', magtūy sigām magmatāw ma
iya. Jari angandol sigām ma iya sampay ma sosoho'anna si Musa.

15

Kalangan si Musa

1 Na, magpangalang disi Musa maka saga bangsa Isra'il pamudji sigām
ni si PANGHŪ'. Ya na itu kalangan sigām:
Magkalangan aku ni Yawe
sabab abantug da'uganna.
Kalarukan e'na saga kura' ni tahik,
talapay isab saga a'a magpangura'.
2 Si Yawe ya amuwanan aku kosog,
in iya pagkalanganku
pagka aku kalappasanna.
In iya Tuhanku, pudjiku iya,
Tuhan isab kamatto'ahanku, paheyaku ōnna.
3 Aesog asal si Yawe ma pagbono'an,
si Yawe ya ōnna.
4 Saga kalesa suku' Pira'un
sampay ba'anan kasundaluhanna
kalarukan e' Tuhan ni tahik.

Saga jiniral Pira'un ya katapusan aesog,
wa'i alembo ma Tahik Keyat.
5 He' na sigām ma t'ngnga' s'llang
sali' hantang batu pat'nde ni kalaloman.
6 O Yawe, ka'a ya Sangat-Kawasa,
kosognu mbal tapula'-pula'.
Tapodjak saga palbantahannu
sabab min kosog kawasanu.
7 Pinahantak sasuku angatu ma ka'a
pagka sigām taluwa' kosog kawasanu.
Atunu' sigām sali' sapantun sagmot
pagka taluwa' mulka'nu.
8 Pabūd tahik sabab min kosog napasnu,
An'ngge goyak sali' hantang dinding,
Akompol isab t'ngnga' s'llang.
9 Yuk pangabbu saga palbantahannu,
“Apasku saga a'a Isra'il sampay saggawku,
Suku'ku pangalta' ya tatabanku min sigām.
Karūlan aku amene' ai-ai kanapsuhanku.
Hublutku kalisku,” yuk banta inān,
“bo' papatayku sigām kamemon.”
10 Sagō' ka'a, Tuhan, pagtiyupnu mint'dda
alimun magtūy palbantahannu e' tahik.
Pat'nde sigām ma timbang
sali' sapantun tingga'.
11 O Yawe, halam aniya' makasali' ni ka'a
ma deyom katuhan-tuhanan ya pagta'atan manusiya'.
Halam to'ongan aniya' sali'nu.
Ka'a iya sangat mahasussi, sangat asahaya,
sangat akawasa,
sangat makahinang saga hinang makatāw-tāw
ya kainu-inuhan a'a.
12 Pinabantang sadja tangannu kowan,
magtūy aliyaw saga banta kami e' gumi.
13 Ya Tuhan, mbal amaluba kasi-lasanu
ma saga a'a kalappasannu,
angkan sigām malimnu.
Bowanu sigām ni lahatnu mulliya
sabab min kosog kawasanu.
14 Makakale saga bangsa liyu pasal pakaradja'an itu,
kinobla'an sigām sampay amidpid.
Saga a'a Pilistin sinōd tāw mbal kasandalan,
15 Saga datu' bangsa Edom agawa makalandu',
pagbebeya'an bangsa Mowab niumagad.
Saga bangsa Kana'an alanyap sadja,
angorog-ngorog sigām sabab min tāw.
16 Sinōd tāw kamemon saga kabangsa-bangsahan
ma sabab kosog kawasanu.
An'ngge sadja sigām sampay makalabay na saga a'anu,
ya tal'kkatnu min pagbanyaga'an.
17 O Tuhan, tantu kami pasampaynu ni lahatnu
bo' pat'nna' ma būd ya palsuku'annu lissi,

ni pat'nna'an ya tapene'nu,
ni pagluma'an sussi ya tahinangnu.
18 O Yawe, ka'a Tuhan-asal-Tuhan,
makapagbaya' du ka salama-lama.
19 Na, ya na ina'an kalangan disi Musa. Manjari itu, ma waktu kapehē' ni t'ngnga' tahik saga sundalu Pira'un magpangura', maka saga kalesana pagbobono' sampay ba'anan kura'na, alimun sigām kamemon e' tahik ya pinabīng ni baina e' PANGHŪ'. Sagō' in bangsa Isra'il magl'ngnganan ma kat'bbahan sampay makat'kka ni dambila'.
20 Sakali magkalangan si Mariyam, dakayu' nabi ya danakan si Harun d'nda. Angā' iya tambul-tambulna maka e'na angigal. Bineya'an isab iya e' saga kar'ndahan magpamowa tambul-tambul di-sigām maka magpangigal isab.
21 Magkalangan si Mariyam ma ba'anan sehe'na inān, yukna,
"Pagkalanginbi si Yawe pamudjibi ma iya,
sabab abantug da'uganna.
Kalarukan e'na saga kura' ni tahik,
tabeya' isab saga a'a magpangura'."

Bohe' Apa'it ma Lahat Mara

22 Na, binowa e' si Musa saga bangsa Isra'il ala'an min Tahik Keyat inān tudju ni lahat paslangan ya pinagōnan Sūr. T'llung'llaw ya t'ggol sigām magl'ngngan-l'ngngan ma lahat paslangan e' ma halam aniya' bohe' tabāk sigām.
23 Sakali, maka'abut pa'in sigām ni Mara, mbal tainum bohe' maina'an sabab landu' apa'it. Angkan na lahat inān pinagōnan 'Mara', sabab hatina 'apa'it.'
24 Manjari pinagdugalan si Musa e' saga a'a Isra'il. Yuk sigām, "Arōy! Daka ai na inumtam itu!"
25 Parahing si Musa ni PANGHŪ'-Yawe angamu' tabang ati pina'nda'an iya dambatang kayu-kayu. Niā' kayu itu e' si Musa bo' larukanna ni deyom bohe' apa'it e'. Paglaruk itu, magtūy at'bbag bohe' inān, ahāp ni'inum.
Manjari itu, mahē' pa'in bangsa Isra'il ma lahat Mara he', aniya' sara' pamat'nna' e' PANGHŪ' panulayanna ma sigām bang ameya' atawa mbal.
26 Yukna, "Bang kam pakale to'ongan ma aku, ya Tuhanbi si Yawe, maka bang kam angahinang kabontolan ya makasulut atayku, maka bang kam amogbog isab ma panoho'anku maka pamituwaku kamemon, na, mbal kam pat'kkahanku saga saki ya bay pat'kkaku ma saga bangsa Misil e'. Aku si Yawe ya magpauli' saga sakibi."
27 Pagubus, palanjal na sigām sampay ta'abut pagbohe'an niōnan Ilim. Sangpū' maka duwa ya heka tuburan bohe' maina'an, maka pitumpū' po'onan hulma.* Jari pahanti' sigām maina'an ma bihing bohe'.

16

Pagkakan min Tuhan

1 Palabay pa'in daka pilang'llaw ya kahanti' bangsa Isra'il ma Ilim, magbeya' sigām kamemon palanjal minnē'. Jari itu, ma bulan karuwana min bay kaluwas sigām min lahat Misil, sangpū' maka lima kasobangan,

* **15:27 15:27** Hulma itu, ginis buwa' kayu maumu pinagkakan ma jadjahan ina'an-i. 'Date' ōnna ma bahasa Ingglis.

makasampay na sigām ni lahat Sīn, ya ma olangan Ilim maka Būd Turusina.* Paslangan asal lahat Sīn itu, ahunit pamiha'an kalluman.
2 Sakali itu, mahē' pa'in sigām ma lahat Sīn, magkarugalan kamemon saga a'a Isra'il pasal kulang pagkakan sigām.
3 Ya pah'lling sigām ma si Musa maka si Harun, “Ahāp kami amatay min kahandak PANGHŪ! ma lahat Misil lagi'. Ahāp bay pamangan kami mahē'. Aniya' saga sumbali'an niloho'an maka palauk indaginis, pila-pila ya kabaya'an kami. Sagō' nda'unbi kahālan kami buwattina'an, itiya' kami tabowabi ni paslangan itu bo' patay otas kamemon.”
4 Sakali itu, pagka buwattē' pagmusmud saga a'a Isra'il, angallam PANGHŪ!-Yawe ma si Musa, yukna, “Paniya'anta kam pagkakan sali' sapantun ulan deyo' min langit. Soho'un saga a'a ilu paluwas min kaluma'an sigām amuwa' pagkakan kahaba' llaw. Ya tatimuk e' sigām subay sarang-sarang pagkakan sigām ma dang'llaw sadja. Minnē' kasulayanku sigām bang ameya' ma panoho'anku atawa mbal.
5 Ya ta'adjal e' sigām ma llaw ka'nnomna subay nilipat duwa bo' sarang pagkakan duwang'llaw.” Ya du ina'an pangallam Tuhan.
6 Manjari amissala si Musa maka si Harun ma kamemon bangsa Isra'il. “Abay kohap ilu,” yuk sigā, “kamattanan kam in Tuhanbi si Yawe bay amowa ka'am paluwas min lahat Misil.
7 Pagsalung subu isab maka'nda' kam sahaya si Yawe, sabab takale e'na pagdugalbi ma iya. Ngga'i ka kami ya pagdugalanbi, sabab ngga'i kami ya tag-soho'an.”
8 Yuk si Musa isab, “PANGHŪ!-Yawe ya amuwanan ka'am sumbali'an pagkakanbi kohap, maka tinapay pagkakanbi kahaba' subu, pila-pila ya maka'ssohan ka'am. Sabab hatina takale e' PANGHŪ! pagdugalbi. Maka ngga'i ka kami ya pagdugalanbi sagō' Tuhan. Ngga'i ka kami ya tag-kapatut.”
9 Puwas e' ah'lling si Musa ma si Harun, yukna, “Soho'un saga a'a ilu kamemon paharap ni PANGHŪ! sabab takale e'na pagdugal sigām.”
10 Sakali itu, sabu pa'in si Harun amissala ma saga a'a inān, na, pa'alop sigām tudju ni paslangan. Magtūy saru'un-du'un ta'nda' e' sigām sahaya si Yawe asinag min deyom gabun.
11 Yukna ma si Musa,
12 “Takaleku pagdugal saga a'a Isra'il. Buwattitu ya pangahakanu ma sigām, ‘Abay kohap itu amangan kam isi sumbali'an, maka salung subu amangan kam pagkakan sampay kam asso na. Minnē' kata'uwanbi in aku si Yawe ya Tuhanbi.’ ”
13 Na, abay kohap pa'in, ap'nno' magtūy kauman sigām e' saga manuk-manuk ūl-ūl† landu' aheka. Jari aniya' susumbali'an takakan sigām. Pagsubu isab, abase' e' alu' sakalibut kaluma'an.
14 Atoho' pa'in, aniya' sali' luwa aes anipis-nipis to'ongan pat'nna' ma kuwit tana'.
15 Pag'nda' saga a'a Isra'il, halam kinata'uwan e' sigām bang ai, angkan sigām magtilaw-tilaw dansehe'an, yuk-i, “Ai ilu?”
Ya sambung si Musa, “Pagkakan ko' ilu ya pamuwan PANGHŪ! ma ka'am.
16 Sinō' kam e' PANGHŪ! animuk pagkakan ilu pila-pila ya kagunahanbi ma dang'llaw. Ganta'unbi duwa gantang ma a'a dangan maka dangan sasuku paokom ma luma'bi.”

---

* **16:1 16:1** Būd Turusina: Būd Sinay isab pagōnna dakayu'. † **16:13 16:13** Manuk-manuk ūl-ūl itu ‘quail’ ma bahasa Ingglis.

17 Na, bineya' e' saga a'a Isra'il ya bay panoho'an Tuhan e'. Aniya' sigām
bay animuk aheka, aniya' isab bay animuk ariki'.
18 Sagō' pagt'ppong pa'in, saga a'a bay animuk aheka mbal maglabi, maka
saga a'a isab bay animuk ariki' mbal magkulang. Atopod sigām sali'-sali'.
19 Ah'lling gi' si Musa ma sigām, yukna, "Subay kam da'a angapin
pagkakanbi salung."
20 Sagō' aniya' sigām kasehe'an mbal ameya' ma pah'lling si Musa-i, ati
aniya' kinapin e' sigām. Pagsalung pa'in, na, niulat na maka bau halu'. Jari
akagit atay si Musa ma sigām.
21 Manjari itu, kahaba'-kahaba' subu, animuk pagkakan saga a'a
kamemon, pila-pila ya kagunahan sigām. Ya halam tatimuk atunaw lullun
e' llaw.
22 Sagō' ta'abut pa'in llaw ka'nnomna, nilipat duwa ya tinimuk e' sigām,
hatina mpat gantang ma a'a dangan maka dangan. Sakali itu, makata'u
pa'in ba'anan a'a pagbebeya'an pasal pagtimuk aheka ilu, magtūy sigām
anumbung pehē' ni si Musa.
23 Ya sambung si Musa ma sigām, yukna, "Makajari du, sabab aniya'
panoho'an PANGHŪ' pasal llaw kapitu'na, buwattitu. 'Salung ya llaw
paghali-hali, llaw mulliya pagtata'atbi ma PANGHŪ'-Yawe.' Manjari
adjalunbi ya bay tatimukbi insini'. Bang kabaya'anbi angahinang dī
tinapay, na hinangunbi. Bang kabaya'anbi kinakan sadja, b'llahunbi na.
Ai-ai takapin subay tinau' pagkakanbi salung."
24 Jari tinau' e' sigām kapinna pagkakan sigām ma llaw kapitu'na, buwat
bay pamituwa si Musa. Halam niulat, halam isab bauwan.
25 Pagka llaw kapitu'na na, ah'lling si Musa ma sigām, yukna, "Kakanunbi
na pagkakan ya tatau'bi ilu, sabab ya na itu llaw kapitu'na, llaw paghali-
hali, llaw mulliya pagta'at ni PANGHŪ'. Mbal kam makapuwa' tinapay ma
tana' ma llaw itu.
26 Nnom llaw ya pagtimukbi, sagō' bang ta'abut llaw kapitu'na, ya llaw
mulliya pagta'at ni Tuhan, halam aniya' tatimukbi."
27 Na, ya du isab, minsan buwattē' pamituwa si Musa, aniya' saga a'a
paluwas min kaluma'an arak animuk kinakan ma llaw kapitu', sagō' halam
to'ongan aniya' tabāk.
28 Angkan amissala PANGHŪ' ma si Musa, yukna, "Ka'am saga bangsa
Isra'il, sumiyan kam pahali anagga' saga sara' panoho'anku?
29 Entomunbi, aku si Yawe ya amat'nna'an ka'am llaw mulliya itu
pagta'atbi ma aku. Ya he' sababna angkan kam buwananku pagkakan
nilipat duwa ma llaw ka'nnomna bo' makasarangan ka'am duwang'llaw.
Subay kam patotog ma luma'bi ma llaw kapitu'na, da'a kam magluwas-
luwas."
30 Manjari pahali-hali saga a'a Isra'il inān ma llaw kapitu'na.
31 Ya pangōn saga bangsa Isra'il ma tinapay inān manna.‡ Luwana sali'
binhi' anahut-nahut walna' pote'. Ahāp nanamna, sali' bāng-bāng lamuran
gula' buwani.
32 Yuk si Musa ma sigām, "Ya panoho'an PANGHŪ' isab, subay
tau'ta duwa gantang manna bo' supaya ta'nda' luwana e' panubu'tam
magpangkat-mamangkat. Jari kinata'uwan e' sigām ma sinosōng pasal
tinapay ya bay pamuwan Tuhan pagkakantam ma lahat paslangan, masa
lagi' kapamowana kitam ala'an min lahat Misil."

‡ **16:31 16:31** Manna: hatina ma bahasa Hibrani, 'ai ilu?'

33 Yuk si Musa isab ma si Harun, “Angā' ka garapun bo' isihun duwa
gantang manna. Pat'nna'un ma matahan PANGHŪ' bo' tinau' maina'an
pamaentom saga panubu'tam pangkat-mamangkat.”
34 Bineya' magtūy e' si Harun panoho'an PANGHŪ' itu. Pinat'nna' e'na
garapun isihan manna ma dahuan Ba'ul Paljanji'an bo' tinau' pahāp.
35 Manjari itu, in bangsa Isra'il inān magkakanan manna na pa'in ma
deyom mpatpū' tahun, sampay ni waktu kat'kka sigām ni lahat taga-a'a.
Subay bay ta'abut bihing lahat Kana'an bo' yampa sigām pahali amangan.
36 (Epa ya t'ppongan sigām ma masa awal e', lima gantang ma da-epa.)

17

Bohe' Paluwas min Batu Lakit

1 Na, pauntas na saga bangsa Isra'il kamemon min lahat Sīn bo' angalatun
lahat, pi'ingga-pi'ingga ya panoho'an PANGHŪ'-Yawe ma sigām. Ta'abut
pa'in lahat Repidim, pahanti' sigām maina'an sagō' halam aniya' bohe'na
ni'inum.
2 Jari anoway saga a'a Isra'il ma si Musa. Yuk sigām, “Buwanin kami
bohe'.”
Anambung magtūy si Musa yukna, “Angay aku panowayanbi? Angay
sulayanbi si Yawe?”
3 Sagō' atoho' to'ongan k'llong sigām, ya angkan sigām angandugal ma si
Musa, yuk-i, “Angay kami bay bowanu ala'an min Misil bo' supaya patay
bohe' kami kamemon maka saga ka'anakan kami sampay isab ba'anan
hayop kami?”
4 Na, pagka buwattē' pah'lling sigām, parahing si Musa ni PANGHŪ'
angamu' tabang, yukna, “Ya Tuhanku, inayku saga a'a itu? Agon-agon aku
pinagbantung e' sigām.”
5 Anambag PANGHŪ' ma si Musa, yukna, “Pal'ngngan ka parahū min
saga a'a ilu. Pabeya'un isab ma ka'a saga kamatto'ahan bangsa Isra'il
kasehe'. Bowahun tungkud ya bay pangalubaknu ma sapa' Nīl. Pehē' na
ka,” yuk Tuhan.
6 “An'ngge du aku ma matahannu mahē' ma bihing batu lakit ya
ma tampalan būd Horeb. Pagt'kkanu pehē', lubakun batu inān maka
tungkudnu, ati aniya' bohe' patubud minna'an pamainum saga a'a.”
Bineya' e' si Musa panoho'an Tuhan itu ma matahan saga pagmatto'ahan
bangsa Isra'il.
7 Ya pangōn si Musa ma atag bohe' inān Massa* maka Mereba, ma sabab
kapamūng-mūng saga bangsa Isra'il maka ma sabab panulayan sigām ma
PANGHŪ'-Yawe, ya yuk sigām, “Itiya' bahā' si Yawe ma kitam? Atawa
halam?”

Bangsa Amalek Tara'ug e' Bangsa Isra'il

8 Na, ma Repidim pa'in bangsa Isra'il, nirugpak sigām e' saga bangsa
Amalek.
9 Manjari anoho' si Musa ma si Yussa', ya nakura' sundalu. Yuk si
Musa, “Pene'in kitam saga l'lla ati bowahun sigām magbono' maka bangsa
Amalek inān. Pagsalung, an'ngge aku ma diyata' būd ilu maka e'ku
ang'ntan tungkud ya bay pamuwan aku e' Tuhan.”

---

* **17:7 17:7** Ya hati Massa itu ‘pagjawab’, ya hati Mereba ‘panulayan.’

10 Bineya' e' si Yussa' panoho'an si Musa he'. Binowa e'na saga a'ana
angatu ma bangsa Amalek. Sagō' si Musa maka si Harun, maka sehe' sigām
si Hūr, bay patukad ni diyata' būd e'.
11 Sat'ggol pina'angkat e' si Musa tanganna karuwambila' anganda'ug
saga bangsa Isra'il. Sagō' bang pinareyo', bangsa Amalek ya anganda'ug.
12 Manjari itu, ta'abut pa'in angalongkoy tangan si Musa, aniya' batu
binowahan iya e' si Harun maka si Hūr pamatingkō'an iya. An'ngge
sigām duwangan min bihing si Musa karuwambila' ama'angkat tanganna,
manjari atotog sampay pas'ddop mata llaw.
13 Na, minnē' tara'ug ba'anan sundalu bangsa Amalek e' disi Yussa'.
14 Pagubus, amissala PANGHŪ' ma si Musa, yukna, "Sulatun
pakaradja'an itu bo' mbal takalipat. Pakalehun isab si Yussa', sabab
lapnasku bangsa Amalek itu sampay sigām alungay tūy min pangentom
manusiya'."
15 Manjari amangkat batu si Musa nihinang pagkulbanan ni Tuhan.
Yawe-Nissi ya pangōn si Musa ma pagkulbanan-i, hatina "si Yawe ya
Panjiku."
16 Yuk si Musa, "Pat'nggehunbi panji si Yawe. Binantahan e'na saga
bangsa Amalek magpangkat-mamangkat."

18

Katibaw si Jetro ni Ayuwanna si Musa

1 Na si Jetro, ya imam ma lahat Midiyan, mato'a isab si Musa, bay
makakale pasal kaheya tabang si Yawe ma disi Musa sampay ma saga
bangsana Isra'il. Bay kono' sigām tapaluwas e'na min lahat Misil.
2-3 Si Jetro itu bay angokoman si Sippura h'nda si Musa maka duwangan
anakna, waktu bay kapamapole' iya e' h'llana. Si Gersom* ya ōn anakna
dakayu' inān. "Sabab," yuk si Musa, "aku itu a'a liyu ma ngga'i ka lahatku."
4 Si Ele'eser† ya ōn anakna pasunu'. "Sabab," yuk si Musa, "tinabangan
aku e' Tuhan ya pagtuhanan mma'ku. Kalappasan aku e'na min
pang'ntanan Pira'un waktu iya bilahi amono' ma aku."
5 Manjari, takale pa'in e' si Jetro pasal kahālan si Musa itu, patibaw iya
pehē' ni pahanti'an disi Musa, ya ma atag būd Tuhan ma lahat paslangan.
Ina'an isab ameya' ma iya h'nda si Musa maka duwangan anakna.
6 Aniya' isab tambuku bay pinabeya' e' si Jetro ni si Musa, yukna, "Pi'ilu
aku patibaw ni ka'a, beya' isab h'ndanu maka duwangan anaknu."
7 Na, song pa'in at'kka disi Jetro, pehē' si Musa anampang. Pag'nda'na ma
mato'ana, magtūy iya paruku'. Aubus, siniyum e'na mato'ana. Magaddat-
iyaddati sigā bo' yampa pasōd ni deyom luma' si Musa tolda.
8 Sinuli-sulihan si Jetro e' si Musa pasal kamemon bay nihinang e' si Yawe
ma Pira'un maka ma a'a Misil kamemon, sabab min lasana ma bangsa
Isra'il. Sinuli-suli isab pasal kasigpitan ya kalabayan sigām ma l'ngnganan
sigām, maka buwattingga kalappas PANGHŪ'-Yawe ma sigām.
9-10 Makakale pa'in si Jetro pasal kahāpan kamemon ya tahinang e'
PANGHŪ'-Yawe ma saga bangsa Isra'il, kinōgan iya. Yukna, "Pudjita si
Yawe, ya bay angalappasan ka'am min komkoman Pira'un maka saga
bangsana. Sanglitanta iya, ya bay amaluwas ka'am min pagbanyaga'an.

---

* **18:2-3 18:2-3** Ya ōn Gersom itu, hatina bang ma bahasa Hibrani 'a'a liyu.' † **18:4 18:4** Ya ōn Ele'eser itu, hatina 'Tuhan ya magtatabang.'

11 Kata'uwanku na, akawasa gi' si Yawe min katuhan-tuhanan kamemon
ya pagta'atan manusiya', sabab tapareyo' e'na saga a'a Misil ya bay
amissoko' ka'am bangsa Isra'il."
12 Puwas e' aniya' dakayu' hayop binowa e' si Jetro mato'a si Musa
panukbal ni Tuhan, tinunu' ma katibu'ukanna. Maka aniya' gi' susum-
bali'an saddī tinukbal isab. Jari magtipun si Harun maka kamemon saga
pagmatto'ahan bangsa Isra'il bo' magjamu maka si Jetro ma matahan
Tuhan.
13 Pag'llaw dakayu', ina'an si Musa analassay palkala' ya binowa ni iya
e' saga a'a kamemon. Magabut-abut sigām magtimuk ma sakalibutna min
subu-subu sampay ni kasangoman.
14 Pag'nda' si Jetro ma hinang si Musa itu abuhat makalandu', yukna ma
iya, "Angay ka angkan maghinang buwattilu ma ba'anan a'a ilu! Angay
subay ka'a dangan-dangannu ya analassay ba'anan palkala' sigām, maka
sigām ya magt'nggehan ma sakalibutnu sampay ni kasangoman?"
15 Ya sambung si Musa ma mato'ana, "Bapa', angkan buwattitu, sabab
aku ya pangaruhan sigām pasal kahandak Tuhan.
16 Bang aniya' palkala' pagsagga'an sigām sumiyan-sumiyan, aku ya
amituwahan sigām pasal sara' maka panoho'an Tuhan."
17 Yuk si Jetro ma iya, "Ā, mbal taluwa' hinangnu ilu.
18 Ahusa' makalandu'. Binale' ka sampay saga a'a ya angalagaran ka'a.
Mbal takole'nu bang halam aniya' anabangan ka'a.
19 Na," yuk si Jetro isab, "kalehun pahāp, aniya' gara' pangahūganku
ka'a, mura-murahan isab bang pa'in pataptap Tuhan ma ka'a. Ka'a ya
subay paharap ni Tuhan ganti' saga a'a Isra'il bang aniya' palkala' sigām.
Ati pasampayun ba'anan palkala' itu ni Tuhan bo' kinata'uwan bang ai
kahandakna.
20 Pata'uhun sigām pasal kasara'an maka panoho'an Tuhan. Pandu'in
sigām pasal addat-tabi'at ya patut bineya' e' sigām maka hinang ya wajib
nihinang.
21 Subay ka isab amene' saga a'a min bangsa Isra'il. Ya pene'nu subay
a'a taga-pangita'u, a'a magmatāw ma Tuhan, a'a kapangandolan ya mbal
katambahan maka sīn. Buwanin sigām kapatut magmakōk ma pagkahi
sigām dakompolan, sangpū' ka ma dakompolan, limampū' ka, dahatus ka,
atawa dangibu.
22 Pat'nna'un sigām analassay palkala' ma saga a'a Isra'il sakahaba' llaw.
Sagō' bang palkala' landu' ahunit, ya mbal takole' niusay e' sigām, subay
pinasampay ni ka'a. Bang palkala' aluhay-luhay, sigām ya analassay.
Minnē' palampung hinangnu pagka aniya' sehe'nu magtabang.
23 Na, bang beya'nu gara'ku itu, maka bang panoho'an Tuhan du isab,
mbal ka sakit ahusa'. Magpole'an isab ba'anan saga a'a itu ma halam na
aniya' makasasaw deyom atay sigām."
24 Manjari bineya' e' si Musa gara' kamemon bay pangahūg mato'ana
inān ma iya.
25 Tapene' e'na saga l'lla taga-pangita'u min saga bangsa Isra'il. Pinat'nna'
sigām magmakōk ma kompolan pagkahi sigām, aniya' magmakōk ma
sangpū', aniya' ma limampū', aniya' ma dahatus, aniya' isab ma dangibu.
26 Binuwanan sigām kapatut analassay palkala' kahaba' llaw. Bang
palkala' aluhay-luhay, sigām ya analassay. Sagō' bang palkala' ahunit,
pinasampay ni si Musa.
27 Na, pinaba'id si Jetro e' ayuwanna si Musa bo' pinatulak amole' ni
lahatna.

19

Ma Būd Turusina

1-2 Na, makauntas pa'in saga bangsa Isra'il min Repidim, at'kka na sigām
ni dakayu' lahat, ōnna Paslangan Turusina. Angahinang sigām paghanti'an
maina'an ma deyo'an Būd Turusina. Sahali bulan ya kat'kka sigām pina'an,
ma bulan kat'lluna min bay kala'an sigām min Misil.
3 Manjari itu patukad si Musa minnē' bo' paharap ni Tuhan, ati
nilinganan iya e' si Yawe min būd, yuk-i, "Ya na itu pamissalanu ma saga
a'a Isra'il, hatina saga panubu' si Yakub.
4 'Bay na ta'nda'bi bang ai bay tahinangku ma saga bangsa Misil maka
bang buwattingga e'ku bay amowa kam pi'itu ni aku. Ya pamowaku ma
ka'am sali' sapantun belle' amowa ba'anan anakna ma pikpikna.
5 Na buwattina'an, aniya' pangalapalku ma ka'am. Bang kam ameya'
to'ongan ma panoho'anku maka amogbog ma paljanji'anku maka ka'am,
na, ka'am ya pene'ku min deyom kabangsa-bangsahan kamemon ma
babaw dunya. Manjari ka'am ya palsuku'anku landu' ahalga' ma atayku.
Suku'ku asal katilibut dunya itu,
6 sagō' ka'am ya itungku bangsaku sussi maka tubu'an kaimaman
maghinang ma aku.' Na," yuk Tuhan, "ya du ilu lapal-kabtangan ya
pamissalanu ma saga a'a Isra'il."
7 Manjari palūd si Musa minnē' ati soho'na patimuk saga pagmatto'ahan
bangsa Isra'il. Makatimuk pa'in, pinasampay e'na ni sigām saga lapal-
kabtangan kamemon ya sinō' e' Tuhan pangahakana ma sigām.
8 Na, dauyunan saga a'a Isra'il inān kamemon ati anambung sigām
magsama-sama. "Beya' kami ai-ai panoho'an si Yawe ma kitam." Jari
pinasampay e' si Musa ni PANGHŪ'-Yawe ya panambung sigām.
9 Angallam gi' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, "Pi'ilu aku ni ka'a
min gabun magdo'om-do'om bo' supaya takale suwalaku e' saga a'a ilu
hinabuku magsuli-suli maka ka'a. Ati tabowa sigām am'nnal to'ongan ma
ka'a sampay ni kasaumulan."
Angahaka isab si Musa ma PANGHŪ' pasal bay pah'lling saga a'a he',
10 ati amissala PANGHŪ' ma iya, yukna, "Pehē' na ka ni saga a'a
ilu. Pasuku'un sigām ma aku llaw itu maka salung. Soho'un sigām
angandakdakan saga badju' sigām,
11 bo' supaya sigām asakap pagabut simuddai. Sabab simuddai ya llaw
katulunku ni būd Turusina ma pang'nda' sigām kamemon. Si Yawe aku,
ya Tuhan-asal-Tuhan."
12 Angallam gi' Tuhan-i. "Pat'nna'un gindan," yukna, "bo' aniya'
pangahāran saga a'a, maka soho'un sigām kamaya'-maya'. Subay halam
aniya' min sigām paliyu minna'an bo' patukad ni būd atawa pa'abut ni
deyo'anna. Bang ganta' aniya' a'a pa'abut atawa pagi'ik ni būd itu, subay
iya pinapatay.
13 Ya pamapatay ma iya subay batu atawa pana', mbal iya makajari
ni'ntanan maka tangan. Ai na ka manusiya', ai-na ka hayop, bang pa'abut
ni būd, mbal manjari pinasagaran allum. Malaingkan, bang takale lling
tanduk kambing tiniyup, yampa sigām makajari patukad ni atag būd e'."
14 Puwas e', makalūd pa'in si Musa min būd, pinasuku' e'na ni Tuhan
saga a'a Isra'il kamemon ati nirakdakan saga s'mmek sigām.
15 Amissala gi' si Musa, yukna, "Subay kam angamomos kamemon bo'
kam sakap ma llaw simuddai. Da'a isab kam maghulid l'lla maka d'nda
sampay apuwas min llaw ina'an."

16 Na, pagsimuddai subu pa'in, aniya' l'ggon maka lāt, maka aniya' gabun
magdo'om-do'om ma diyata' būd e'. Aniya' isab tanduk-kambing tiniyup,
landu' akosog llingna. Jari magpamidpid min tāw saga a'a kamemon ya
ma pustu inān.
17 Na, minaliman saga a'a inān e' si Musa, binowa paluwas min atag
paghanti'an sigām e' bo' paharap ni Tuhan. Jari ina'an sigām magt'nggehan
ma deyo'an būd.
18 Aputus Būd Turusina e' humbu sabab bay patulun pina'an si Yawe ma
deyom keyat api. Pat'bbud humbu inān buwat humbu min lapohan landu'
aheya. Ajogjog isab katibu'ukan būd, akosog jogjogna.
19 Ya pagtiyup tanduk-kambing inān pasōng na pa'in kosogna, bo'
pasōng. Amissala si Musa ati sinambungan iya e' l'ggon, ya na suwala
Tuhan.
20 Ina'an asal si Yawe bay patulun ni puttuk Būd Turusina bo' lingananna
si Musa sinō' patukad pehē' ni iya. Jari patukad magtūy si Musa
21 bo' aniya' pah'lling PANGHŪ'-Yawe ma iya. Yukna, "Palūd na ka pehē'.
Banda'in saga a'a inān subay da'a paliyu min gindan ya pangahāran sigām,
minsan buwattingga baya' sigām ang'nda' ma aku. Tantu aheka sigām
amatay bang ganta' paliyu.
22 Minsan saga imam, ya biyasa pasekot ma aku, subay anussi di-sigām.
Bang sigām mbal ameya', pat'kkahanku sigām mulka'."
23 Yuk si Musa ni PANGHŪ', "Mbal makatukad saga a'a Isra'il ni Būd
Turusina itu sabab ka'a ya bay anoho' kami amat'nna' jangka'an ma
sakalibutna. Būd itu subay nihalli'an bo' minulliya ma ka'a sadja."
24 Ya sambung PANGHŪ' ma si Musa, "Palūd gi' ka amowa si Harun pi'itu.
Sagō' da'a pasagarin saga kaimaman maka ba'anan saga a'a paliyu min
jangka'an bo' pi'itu ang'nda' ma aku. Bang sigām makaliyu, pat'kkahanku
sigām mulka'."
25 Sakali palūd na si Musa ni deyo'an būd bo' pangahakana ma saga a'a
ya lapal Tuhan e'.

20

Sangpū' Sara' Panoho'an Tuhan

1 Manjari buwattitu saga lapal-kabtangan ya pamalman Tuhan,
2 "Aku si Yawe ya Tuhanbi, ya bay amowa ka'am pala'an min lahat Misil,
lahat bay pamanyaga'an ka'am.
3 "Wajib kam da'a magtuhan saddī min aku.
4 "Wajib kam da'a angahinang tuhan-tuhan angaluwa ai-ai ma diyata'
langit, atawa ma gintana'an, atawa ma tahik.
5 Wajib kam da'a pasujud atawa anumba ma ba'anan tuhan-tuhan inān,
sabab si Yawe aku, ya Tuhanbi. Ab'nsi aku niagawan kapagtuhanku e' sai-
sai. Pat'kkahanku katiksa'an sasuku anaikutan aku, papole'ku dusana ni
saga anak-mpuna magpangkat-mamangkat sampay ni mpuna kengkeng.
6 Sagō' sasuku magmalasa ma aku maka ameya' isab ma panoho'anku,
pat'kkaku lasaku tuman ma saga anak-mpuna sampay ni saga panubu'na
magibu-ibuhan pangkat.
7 "Wajib kam da'a anabbut ōn si Yawe ya pagtuhananbi ma halam aniya'
pūsna tantu, sabab itungku taga-dusa sasuku anabbut ōnku ma halam
kapūsanna.
8 "Bogboginbi Llaw Paghali, pagka Llaw Mulliya tudju ni aku.

9 Makajari kam maghinang atawa magusaha ma deyom nnom llaw,
10 sagō' ya llaw kapitu'na wajib pinagmulliya pamudjibi ma aku ya
Tuhanbi si Yawe. Subay halam aniya' ma ka'am maghinang ai-ai ma llaw
ina'an-i. Ai na ka ka'am baranbi, ai-na ka ka'anakanbi, ai-na ka ipatanbi
d'nda-l'lla, ai-na ka hayopbi, subay to'ongan pahali maghinang. Minsan a'a
bangsa liyu ya pahanti' ma luma'bi, subay mbal isab maghinang.
11 Kalna' aku si Yawe ya Tuhanbi. Nnom llaw ya bay pamapanjariku
langit maka dunya maka tahik, sampay kamemon isina. Sagō' ta'abut pa'in
llaw kapitu'na, pahali na aku maghinang. Angkan minulliya e'ku llaw inān,
nihinang llaw pamaheyabi ma aku.
12 "Pagaddatinbi ina'-mma'bi bo' supaya ataha' pangumulanbi ma lahat
ya pamuwan ka'am e' si Yawe ya Tuhanbi.
13 "Wajib kam da'a amono' ma pagkahibi manusiya'.
14 "Wajib kam da'a magjina.
15 "Wajib kam da'a anangkaw.
16 "Wajib kam da'a anaksi' puting pasal pagkahibi manusiya'.
17 "Wajib kam da'a anganapsuhan luma' pagkahibi. Da'a kanapsuhinbi
ai-ai suku' pagkahibi, ai-na ka h'ndana, ai-na ka ipatanna d'nda-l'lla, ai-na
ka sapi'na atawa kura'na."
18 Na, magpamidpid min tāw ba'anan a'a Isra'il, pagka takale e' sigām
l'ggon maka tanduk-kambing pinagtiyup pakosog. Ta'nda' isab e' sigām lāt
maka būd angahumbu. Angagad sadja sigām min kalawakan.
19 Yuk sigām ma si Musa, "Bang pa'in ka'a sadja ya amissala ma kami,
ati pakale du kami. Sagō' da'a papagsuwalahun Tuhan ni kami, sabab
makapatay ko' inān."
20 Yuk si Musa ma sigām, "Da'a kam tināw. Sinulayan sadja kam e'
Tuhan bang buwattingga pameya'bi ma iya. Kabaya'anna ma ka'am subay
magmatāw ma iya supaya kam mbal makapagdusa."
21 Jari angagad-ngagad gi' saga a'a kamemon inān min kalawakan. Luwal
si Musa ya pasekot ni atag karo'om-do'oman ya patulunan Tuhan.

Hatulan pasal Pangarapan ni Tuhan

22 Sakali amalman gi' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, "Palatunun
palmanku itu ni saga bangsa Isra'il. Ya yuknu, 'Kasaksi'anbi na in aku bay
ah'lling ni ka'am min diyata' langit.
23 Da'a pagtuhaninbi saga ta'u-ta'u ya hinangbi min pilak atawa min
bulawan. Subay halam aniya' pagtuhananbi saddī min aku.
24 " 'Ya pangarapanbi ma aku subay tana' pinagtambak. Maina'an ya
pangulbananbi saga bili-bilibi maka kambing maka sapi' ya sumbali'bi
bo' tinunu' ma katibu'ukanna. Maka maina'an isab ya pagduwa'ahanbi
salamat. Maingga-maingga lugal ya pene'ku panabbutanbi ōnku, pi'ilu du
aku amuwanan ka'am kahāpan.
25 Bang kam saupama anambak batu pangarapanbi ma aku, subay batu
halam bay pinagsapsapan, sabab batu bay kasapsapan asammal ma aku.
26 Lāgi, da'a kam angahinang haronan pariyata'anbi ni tambak batu ilu,
sabab ta'nda' harapanbi hinabubi pariyata'.' "

21

1 Na, angallam gi' Tuhan ma si Musa yukna, "Itiya' na ba'anan sara'
panoho'anku ya subay palatunnu ni saga a'a Isra'il."

Sara' Pasal Pangipat Ata

2 Yuk Tuhan, “Bang kam am'lli pagkahibi bangsa Hibrani nihinang ata, ya
t'ggolna maghinang ma ka'am subay mbal palabi min nnom tahun. Ta'abut
pa'in tahun kapitu'na subay iya paluhaya'unbi ma halam aniya' bayadna.
3 Bang ata halam taga-h'nda ma waktu kasōdna ni pangipatannu, patut
iya dangan-danganna pinaluhaya. Damikiyanna bang ata bay makabowa
h'nda, subay amowa h'ndana isab ma waktu kaluwasna.
4 Bang aniya' isab ata bay pinah'nda'an e' a'a pa'atahanna, ati aniya'
anakna d'nda-l'lla minnē', in anak-h'ndana inān subay taitung suku' a'a
pa'atahanna he'. Hal iya dangan-danganna pinaluwas.
5 Malaingkan, bang ata inān magsubali in iya alasa ma a'a pa'atahanna
sampay ma saga anak-h'ndana, ati mbal bilahi pinaluhaya min pagata-
hanna, na buwatittu hatulanna:
6 in a'a inān subay binowa e' nakura'na ni lugal paghukuman.* Maina'an
pa'in, subay iya pinabihing e' nakura'na ni tambol lawang atawa ni hāgna
ati bo' nilowangan taingana. Pagka buwattē', tattap na iya maghinang ma
a'a pa'atahanna inān sat'ggolna allum.
7 “Na, bang aniya' a'a amab'llian anakna budjang nihinang ata, in d'nda
inān mbal tapaluhaya buwat ata l'lla.
8 Bang iya mbal makasulut nakura'na ya bay arak angā' iya h'nda, in
matto'a d'nda he' subay binuwanan lawang angal'kkat iya min pagatahan.
Halam aniya' kapatut ma a'a paipatanna amab'llian iya ni a'a bangsa saddī,
sabab kabalubahan bay janji'na ma iya.
9 Bang saupama aniya' a'a am'lli dakayu' budjang pamah'ndana ma
anakna, ya addatna tudju ni iya subay dasali' maka addatna ni anakna
lissi.
10 Bang a'a isab magh'nda'an atana d'nda, bo' aniya' gi' d'nda saddī
pagkalu'ana, in h'ndana po'on inān mbal manjari siniya-siya. Subay iya
binuwanan ai-ai kapatutna, hatina pagkakan, pan'mmek, paghulid maka
h'llana.
11 Bang l'lla inān mbal ganta' amuwanan iya ai-ai kapatutna, na, subay
iya paluhayana ma halam aniya' bayadna.

Sara' Pasal Pagbono'

12 “Sasuku angala'ugan pagkahina bo' amatay, a'a inān wajib subay
pinapatay.
13 Sagō' bang halam taniyat e' a'a makabono' inān, tu'ud ganta'anna min
Tuhan, subay iya alahi ni lahat patapukan ya song pene'anku ka'am (Tuhan
ya ah'lling).
14 Sagō' bang a'a anganiyat amapatay a'a dangan bo' tapapatayna, a'a
inān subay pinapatay minsan iya amalut ma tampat pagkulbanan ma aku.
La'aninbi iya minnē', papatayhunbi.
15 “Sai-sai angala'ugan mma'na atawa ina'na subay pinapatay.
16 “Sai-sai ta'abut bay anaggaw pagkahina manusiya' subay pinapatay.
Minsan wa'i pinab'llian a'a bay tasaggawna he', atawa minsan isab masi
ma deyomanna, subay pinapatay.
17 “Sai-sai anukna'an mma'na atawa ina'na subay pinapatay.
18-19 “Bang aniya' duwangan a'a maglugat bo' dangan ya angala'ugan
sehe'na, buwat saga anuntuk atawa am'ppok iya maka batu, a'a inān mbal
kasā'an luwal bang amatay sehe'na he'. Bang iya hal tabowa palege ma
pabahakanna, bo' makabungkal du sampay makal'ngngan na ma luwasan
luma' minsan magtungkud-tungkud, na, ya a'a bay angala'ug inān subay

* **21:6 21:6** Ni lugal paghukuman: atawa ni luma' pagta'atan ni Tuhan.

pina'atas amayaran ai-ai pagtambal iya sampay kauli'an to'ongan. Subay pina'atas isab anganggantì' usahana sat'ggolna mbal makausaha.

20 “Bang aniya' a'a angalubakan atana d'nda atawa l'lla, bo' amatay magtūy, subay iya sinā'an.
21 Sagō' bang ata inān mbal amatay sagō' palege sadja saga duwa ni t'llung'llaw bo' yampa makabungkal, in a'a bay makalubak mbal kasā'an sabab atana asal, suku'na.

22 “Bang aniya' saga a'a magsuntuk, bo' aniya' d'nda ab'ttong talapay ati tabowa anganak ma mbal gi' bulananna, sagō' mbal ainay baranna, buwattitu hatulanna: ya a'a bay anganjudjal d'nda he' subay pinaluwasan pangandiyat, pila-pila ya kabaya'an h'llana, bang pa'in da'a palabi min diyat ya pangahād e' saga kahuwisan.
23 Malaingkan bang d'nda ilu pali'an aheya, ya pangandiyat subay pinapagtongod maka pali'na. Bang pali' makamatay, kamatay ya pangandiyat.
24 Bang mata ya magka'at subay mata isab pangandiyat. Bang empon subay empon, bang tangan subay tangan, bang tape' subay isab tape'.
25 Bang tunu', subay tunu', bang bakat subay bakat, bang alom subay alom.
26-27 “Bang aniya' a'a angala'ugan atana, l'lla ka atawa d'nda, bo' magka'at matana atawa emponna, in atana inān subay pinaluhaya paluwas min pagatahanna. Ya he' pangandiyat ma matana atawa emponna.

28 “Bang aniya' a'a amatay tinanduk e' sapi' mandangan, ya sapi' inān subay binantung sampay amatay. Isina mbal manjari kinakan, sagō' tag-dapu mbal taluwa' sinā'an.
29 Malaingkan bang sapi' he' pananandukì asal, bo' halam bay sinasak atawa niengkotan e' tag-dapu minsan bay kasanggupan, na, saddī hatulanna. Bang sapi' pananandukì ya makapatay a'a, subay binantung. Maka tag-dapuna subay pinapatay isab.
30 Malaingkan bang bilahi saga usba-waris a'a ya patay tanduk e', in tag-dapu sapi' makajari amuwan kasā'an ganti' baranna supaya mbal pinapatay, pila-pila ya niamu' e' sigām.
31 Buwattē' du isab bang onde'-onde' l'lla atawa d'nda ya amatay tinanduk e' sapi'.
32 Bang aniya' isab ata a'a amatay e' sapi', ata l'lla ka atawa ata d'nda, ya tag-dapu sapi' he' subay amayad t'llumpū' pilak tibu'uk.†

33 “Bang a'a angala'anan tambol min lowang pagbohe'an, atawa a'a bay angahinang lowang aheya bo' halam bay tambunanna, buwatittu hatulanna: bang aniya' hayop, sapi' ka atawa kura', ahūg pareyom,
34 a'a inān subay amayaran a'a tag-dapu hayop e'. Jari suku' na ma iya in patay hayop e'.

35 “Bang aniya' sapi' l'lla ya suku' a'a dangan ananduk sapi' l'lla dakayu' bo' amatay, na buwattitu hatulanna: ya sapi' allum subay pinab'llihan ati b'llihanna subay binahagi' duwa ma duwangan tag-dapu he'. Ya du isi sapi' amatay he', subay binahagi' duwa.
36 Arapun, bang kinata'uwan in sapi' he' pananandukì asal, bo' halam bay sinasak atawa niengkotan e' tag-dapuna, a'a inān subay anganggantì'an sapi' amatay. Jari suku' na ma iya patay hayop e'.”

---

† **21:32 21:32** Ya t'llumpū' pilak tibu'uk itu, ya na halga' ata bang pinab'llihan. Ya timbangan t'llumpū' pilak e' saga 300 gram.

22

Sara' Pasal Tangkawan Alta'

1 Angallam gi' Tuhan yukna, “Bang aniya' a'a makatangkaw sapi' atawa
bili-bili bo' sinumbali' e'na atawa pinab'llihan, na, buwattitu hatulanna: a'a
inān subay pinat'nna'an kasā'an. Bang dakayu' du sapi' bay tatangkawna,
subay sapi' lima hekana ya pangangganti'na ni a'a bay panangkawan. Bang
dakayu' du bili-bili, subay mpat bili-bili isab ya pangangganti'na.
2 “Bang aniya' pananangkaw ta'abut parumpās ni deyom luma' a'a waktu
sangom bo' binono' pinapatay, mbal karusahan a'a bay makabono' iya.
3 Sagō' bang aniya' pananangkaw ta'abut ma waktu llaw bo' yampa
binono' pinapatay, a'a makabono' inān subay katōngan dusa sabab
pagtu'uranna amapatay. Ai-ai tinangkaw subay ginanti'an e' a'a bay
makatangkaw, sagō' bang halam ai-aina pangangganti', in iya baranna
subay pinab'llihan nihinang ata, ati b'llihanna ya pangangganti' ma a'a
katangkawan.
4 “Bang aniya' dakayu' hayop tinangkaw, bo' tabāk ma komkoman
panangkaw ma halam bay ni'inay, ya panangkaw inān subay amayad
nilipat duwa. Hatina bang dakayu' sapi' atawa kura' atawa bili-bili ya
tinangkaw, subay duwa hekana ya pamayad.
5 “Bang a'a magpakan saga hayopna ma tana' atawa ma kabbun bo'
halam jagahanna pahāp ati wa'i pehē' saga hayop amangan pananom
ma huma a'a saddī, na buwattitu hatulanna. Ya pangangganti' tinanom
magka'at e' subay pananom landu' ahāp min huma tag-dapu hayop e'.
6 “Bang aniya' angandokot api ma tana'na, bo' pasuleyab keyatna ni s'ggit
sampay talapay tatunu' saga tinanom maka anihan ya suku' a'a dakayu',
na, buwattitu hatulanna: ya a'a makarokot tunu' inān subay angangganti'
ai-ai bay magka'at.
7 “Bang aniya' a'a amatau' sīn atawa alta' ma sehe'na, ati tatangkaw min
luma' pagtatau'an inān, na, buwattitu hatulanna. Bang tasaggaw a'a bay
makatangkaw, ya kasā'an ma iya subay halga' alta' inān nilipat duwa.
8 Sagō' bang mbal tabāk a'a bay makatangkaw, ya a'a pagtau'an alta' inān
subay binowa ni lugal paghuwisan* bo' pinariksa' pahāp bang iya ya bay
angā' alta' he'.
9 Tiyap-tiyap aniya' palkala' pasal pagdapu alta', ai-na ka sapi', ai-na ka
kura', ai-na ka bili-bili, minsan isab badju' atawa ai-ai bay tapuwa', na,
buwattitu hatulanna. Duwangan a'a magdapuhan alta' inān subay binowa
ni paghuwisan bo' sinalassay palkala' sigām. Manjari ya a'a taluwa'
hukuman saga huwis e' subay pinat'nna'an kasā'an. Ya pamayadna ma
a'a dangan subay halga' alta' inān nilipat duwa.
10 “Bang aniya' a'a amatau' hayopna ma sehe'na, buwat saga sapi'na,
kura'na atawa bili-bilina, bo' amatay atawa kapali'an ma pagtau'an, atawa
sinaggaw e' a'a saddī, na, buwattitu hatulanna.
11 Ya a'a bay pangandolan subay pinasapa ma matahan si Yawe, in iya
halam bay makainay hayop inān. Maka tag-dapu hayop inān subay ameya'
sadja ma panapa sehe'na he'. Puwas isab iya min kasā'an pagka buwattē'
sapana.
12 Sagō' bang hayop inān tatangkaw hinabuna ma deyoman a'a kapan-
gandolan e', na, a'a inān subay angangganti' sabab iya ya bahala'.
13 Bang saupama hayop inān bay magka'at e' sattuwa, ya kapin patayna
subay binowa pina'nda'an ni huwis. Jari mbal iya sinō' angangganti'.

* **22:8 22:8-9** Atawa ni luma' pagta'atan Tuhan.

14 “Bang a'a angindam hayop bo' amatay atawa kapali'an ma halam
maina'an tag-dapuna, hayop inān subay ginanti'an e' a'a bay angindam.
15 Sagō' bang maina'an asal tag-dapu hayop e', mbal pinaganti' a'a bay
makaindam. Ya balikna, bang hayop inān bay sinukayan, subay mbal
pinaganti' a'a bay anukay he'. Panukayna ya taitung bayadna.”

Hatulan Sara' Pasal Pagkahi Manusiya'

16 “Bang a'a amidjakan budjang magbihing maka iya, bo' budjang inān
halam gi' taga-tunang, ya l'lla inān subay pinabayad ungsud. Manjari
h'ndana na.
17 Sagō' bang mbal angaho' matto'a d'nda itu maka mbal tabowa
magsulut, na, mbal nilanjalan pagkawin. Ya l'lla inān subay amayad
kasā'an, pila-pila ya kataluwa'an pangungsud budjang.
18 “D'nda maghihinang pantak atawa palkata'an subay pinapatay.
19 “Sasuku magd'nda maka hayop subay pinapatay.
20 “Sasuku magkulban atawa magtukbal ai-aina tudju ni pagtuhanan
saddī min aku si Yawe, a'a inān subay pinapatay.
21 “Bang aniya' a'a bangsa liyu pat'nna' ma lahatbi, da'a jahulaka'unbi
sabab bangsa liyu isab kam waktu bay kapaglahatbi ma lahat Misil.
22 “Da'a kam angakkal ma balu d'nda atawa aniya-niya ma anak ilu'.
23 Bang sigām ganta' tala'atbi bo' angamu'-ngamu' ni aku, tantu sigām
tabangku.
24 Apasu' atayku sampay amat'kkahan ka'am mulka'. Pasagaranta kam
binono' e' saga bantabi, manjari tabalu h'ndabi, tailu' anakbi.
25 “Bang kam magpautang sīn ma a'a miskin ya pagkahibi bangsa Isra'il,
da'a anakinbi sīn he'. Da'a kam anengoran saga a'a ya magusaha'an sīn.
26 Bang a'a isab angutang sīn ni ka'am bo' ananda' jubana, juba ilu subay
tinūran ni iya kahaba' kohap, song pa'in pas'ddop llaw.
27 Sababna halam aniya' pak'mmosna saddī. Bang mbal tūrannu ati
angamu' iya tabang ma aku, tantu iya kaleku sabab ma'ase' asal aku.
28 “Da'a to'ongan kam ah'lling pangkal pasal Tuhan. Da'a kam anukna'an
pagbebeya'anbi bangsa Isra'il isab.
29 “Panukbalinbi aku min tinanom ya ta'anibi, maka min bohe' anggul
ya tap'gga'bi. Da'a kam atakal.
“Pamasuku'unbi ma aku anakbi l'lla siyaka.
30 Ya du isab saga anak l'lla ya dahū pinaganakan ma ba'anan hayopbi.
Ai na ka anak sapi', ai-na ka anak bili-bili, ai-na ka anak kambing, subay
pamasuku'bi isab ma aku. Dapitu' ya pamaruru'bi ma ina'na, sagō' ta'abut
pa'in llaw kawalu'na, subay pagkulbaninbi aku.
31 “Ka'am ya bangsa palsuku'anku, angkan kam mbal makajari amangan
isi hayop bay takeket e' sattuwa talun. Gom pa'in timaninbi pagkakan saga
ero'.”

23

Sara' Pasal Kaul-Pi'il Abontol

1 “Da'a kam amasaplag suli-suli ma halam aniya' kab'nnalanna. Da'a kam
anaksi' puting ma munda'an sara' pangandapitbi ma a'a ala'at jaguni'na.
2 Da'a kam ameya' maghinang kala'atan ma saukat ya he' kahinangan
kaheka'an. Da'a kam pauyun anaksi' puting ma kaheka'an a'a ma
munda'an sara'.
3 Da'a bogboginbi a'a miskin bang tinandanan ni sara' ma saukat miskin
iya, luwal bang abontol panganda'awana.

4 “Bang kam makalanggal sapi' atawa kura' bay makapuwas min
engkotna, subay tūranbi magtūy ni tag-dapuna, minsan iya bantabi.
5 Damikiyanna isab bang aniya' ta'nda'bi kura' mbal makat'ngge pagka
kabuhatan e' duwa'anna, da'a pasagarinbi. Tabanginbi tag-dapuna minsan
ya a'a kab'nsihannu asal.
6 “Da'a pabengkokunbi hukuman ma a'a miskin bang aniya' palkala'na
ma sara'. Pabontolunbi sadja.
7 Bang aniya' pagtuna' ngga'i ka b'nnal, da'a kam palamud. Da'a kam
amat'nna' hukuman kamatay ma a'a halam aniya' sā'na atawa dusana.
Sabab mbal papuwasku a'a min dusana bang iya amat'nna' hukuman
abengkok.
8 Ka'am saga a'a amal'ngngan sara', da'a kam anambut tatambahan
min a'a pinahukum ma ka'am. Sabab minsan sara' abontol, bang
pagkatambahan mbal ahāp e'na angusay palkala'. Nirusta' e'na a'a abontol
minsan b'nnal saksi'na.
9 “Bang aniya' a'a bangsa liyu pat'nna' ma lahatbi, da'a jahulaka'unbi,
sabab bangsa liyu isab kam, waktu bay kapaglahatbi ma lahat Misil.”

Sara' Pasal Tahun Kapitu'na

10 “Nnom tahun subay pagtanombi kahuma-huma'anbi maka paganibi
isab saga buwa'na.
11 Sagō' ta'abut pa'in tahun kapitu'na, in tana' inān subay pinasagaran
na ma deyom dantahun e'. Da'a araruhunbi, da'a isab tanominbi. Jari
ai-ai atomo'an di-na subay pamuwanbi ma saga pagkahibi miskin. Maka
ai-ai halam takakan e' sigām, pagkakan saga sattuwa talun na. Buwattē'
du isab ya saga po'onanbi anggul maka saga kakayuhanbi jaitun, subay
pinasagaran pagkakan saga a'a miskin.
12 “Maghinang kam ma deyom nnom llaw, sagō' ta'abut pa'in llaw
kapitu'na subay kam pahondong maghinang. Minnē' aniya' llaw pamahali
saga sapi'bi maka saga kura'bi, sampay isab saga atabi maka a'a bangsa
liyu ya paokom ma ka'am. Jari pahāp palasahan sigām pabīng.
13 “Beya'unbi pahāp kamemon ya panoho'anku itu ma ka'am. Amay-
amay, da'a ta'atunbi saga pagtuhanan saddī min aku. Minsan ōn sigām
subay mbal sabbutbi.”

Saga Paghinang Bangsa Isra'il

14 Angallam gi' Tuhan, yukna, “Subay t'llu paghinang ya isbatbi na pa'in
pamaheyabi ma aku ma deyom dantahun.
15 “Kaissana, Paghinang Tinapay Halam Pasuligna. Hinangunbi paghi-
nang itu ma bulan Abib, sabab ya na he' bulan bay kala'anbi min lahat
Misil. Ma deyom pitung'llaw ya kapaghinangbi ma hinang itu* subay
tinapay halam taga-pasulig ya pagkakanbi, buwat bay panoho'anku ma
ka'am.
“Ebot-ebot, bang kam angarap ni aku sumiyan-sumiyan, subay kam
amowa tutukbalan.
16 “Karuwana, Paghinang Anihan Dahū†, ya pinaghinang ma waktu
paganibi saga buwa' tinanom ya dahū ajatu.

---

* **23:15 23:15** Tinagna'an min sangpū' maka mpat kasobangan sampay ni duwampū' maka dda, ma bulan Abib. † **23:16 23:16** Aniya' ōn saddī pangōn duwa paghinang itu. Paghinang Anihan Damuli itu kaōnan du isab Hinang Kapitu'an, sabab aniya' na limampū' llaw palabay min bay Hinang Paglakad (Paglappas 12:17). Hinang Anihan Damuli kaōnan isab Paghinang Panggung, sabab nientom e' sigām waktu kapagluma' sigām ma kapanggungan ma lahat paslangan.

"Kat'lluna, Paghinang Anihan Damuli, ya pinaghinang song pa'in waktu
paghaggut, waktu pagtimukbi kamemon saga buwa' tinanom.
17 Manjari t'llu waktu ma deyom dantahun ya pangarap kamemon saga
kal'llahanbi ma matahan si Yawe ya panghū'bi."
18 Yuk Tuhan isab, "Bang kam magkulban susumbali'an, da'a
pabeya'unbi pagkakan ai-ai taga-pasulig. Da'a tau'unbi lanab min kukul-
banan kakanbi salung.
19 "Bang kam anagna' magani tinanom atawa magpusu' buwa' kayu,
pene'unbi ya ahāp to'ongan bo' bowahunbi ni Luma' Pangarapan ni si Yawe
ya Tuhanbi.
"Bang kam anumbali' anak kambing bo' b'llabi, da'a lamurinbi gatas
ina'na."

Mala'ikat Pinamalim ma Bangsa Isra'il

20 Angallam gi' Tuhan, yukna, "Na! Itiya' soho'ku dakayu' mala'ikat
anganjagahan ka'am ma l'ngngananbi, ati pinasampay kam e'na ni lahat
ya tagamahanku ka'am.
21 Kalehunbi bissalana, beya'unbi isab panoho'anna. Da'a iya sagga'unbi
sabab tantu kam mbal niampun e'na pagka ina'an ma iya kawasaku.
22 Bang iya kalebi pahāp, maka bang beya'bi kamemon panoho'anku
ma ka'am, bantahanku sasuku amantahan ka'am, atuhanku isab sasuku
angatu ma ka'am.
23 Parahū min ka'am mala'ikatku bo' kam tabowana tudju ni lahat ya
paglahatan saga bangsa Amor, bangsa Hīt, bangsa Pirissi, bangsa Kana'an,
bangsa Hīb maka bangsa Jibus. Pahalamku saga bangsa inān kamemon.
24 Da'a kam pasujud atawa magsumba ma pagtuhanan saga bangsa inān,
da'a kam palamud ma kahinangan sigām. Paka'atunbi to'ongan saga ta'u-
ta'u‡ ya pagtuhanan sigām, podjakunbi isab saga batu paosol ya minulliya
e' sigām.
25 Ta'atunbi aku, ya Tuhanbi Yawe. Jari buwananku kahāpan ma
pagkakanbi maka ma paginumbi. Mbal kam kat'kkahan saki.
26 Halam isab aniya' d'nda kapakpakan ma sakalibut lahatbi, anganak
sigām kamemon. Pataha'ku isab umulbi kamemon.
27 "Parahū aku min ka'am amakitāw saga kabangsa-bangsahan ya
talanggalbi ma lahat inān. Palengogku pikilan sigām supaya sigām mbal
maka'atu ma ka'am, gom pa'in sigām pataikut bo' maglahian.
28 Bowaku saga bangsa Hīb, saga bangsa Kana'an maka saga bangsa Hīt
magla'anan min dahuanbi, buwat sapantun a'a pinagkeket e' tabungay.
29 Sagō' mbal pala'anku saga a'a inān kamemon ma deyom dantahun
sabab ariki' gi' puhu'bi. Bang sigām ganta' tinighan pinala'an, tantu
kam mbal makagaga. Ap'nno' kahuma-huma'anbi e' s'ggit-man'ggit, maka
paheka na pa'in ba'anan saga sattuwa talun angala'at ka'am.
30 Pala'anku saga bangsa inān painut-inut sampay kam paheka na, bo'
kam makapagbaya' ma lahat e'.
31 "Manjari," yuk Tuhan, "paluhaku lahat ya pamasuku'ku ma ka'am.
Tinagna'an min Tahik Keyat sampay ni Tahik Pilistin,§ min lahat paslangan
isab tudju ni sapa' Alpurati. Nde'anku isab ni pagbaya'anbi saga kabangsa-
bangsahan ya pat'nna' mahē'. Jari bang ta'abut na waktuna, ka'am ya
an'ggal paluwas min lahat e'.

---

‡ **23:24** **23:24** Ta'u-ta'u: atawa balhala' bang ma Sama kasehe'an. § **23:31** **23:31** Tahik Mediterranean ma bahasa Ingglis.

32 Da'a kam amiha pagsulutan maka saga bangsa inān atawa pagtuhanan
sigām.
33 Da'a pasagarinbi saga bangsa inān magdalahat maka ka'am bo' kam
mbal tabowa-bowa e' sigām angahinang dusa ni aku. Tantu kam tajallat
palamud anumba saga pagtutuhanan sigām."

24

Paljanji'an Tuhan Pinahogot

1 Sakali itu, angallam gi' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, "Patukad ka
ni aku. Pabeya'un isab si Harun maka duwangan anakna si Nadab maka
si Abihu, sampay saga pagmatto'ahan bangsa Isra'il pitumpū' hekana.
Kaheka'anbi ilu subay anumba ni aku min katāhan.
2 Ka'a Musa, subay dangan-dangannu sadja makasekot pi'itu ni aku.
Mbal makasekot saga sehe'nu ilu. Ya du saga a'a Isra'il inān, mbal isab
makabeya' ma ka'a patukad ni diyata' būd itu."
3 Na, palūd pina'an si Musa angahaka ni kaheka'an a'a inān pasal
saga sara' maka panoho'an kamemon bay pamalman e' PANGHŪ'-Yawe.
Pagkale sigām, magtūy sigām magdauyun anambung, yuk-i, "Beya' kami
ya pamalman e' si Yawe ilu."
4 Manjari tasulat e' si Musa saga sara' panoho'an PANGHŪ' inān
kamemon.
Pagdai' llaw pa'in, abati' na si Musa bo' paluwas anambak batu ma bihing
būd, nihinang pagtukbalan kulban. Angosol isab iya saga batu sangpū'
maka duwa hekana pamandogahan sangpū' maka duwa bangsa Isra'il.
5 Pagubus, magpanoho'an si Musa ma saga onde' baha'u bangsa Isra'il.
Sinō' sigām pina'an anukbal kulban ni PANGHŪ', saga susumbali'an
tinunu' ma katibu'ukanna. Aniya' isab saga anak sapi' l'lla tinukbal e' sigām
pagduwa'a salamat.
6 Sinalud e' si Musa laha' bay sinumbali' he'. Santonga' ni'isi e'na ni saga
pinggan aheya, santonga' isab pinigsikan ni lugal pagkulbanan e'.*
7 Puwas e' niā' e' si Musa Sulat Paljanji'an bo' binassa patanog ma saga
ummat inān. Ya panambung sigām, "Beya' kami ai-ai bay pamalman e' si
Yawe, bogbogan kami panoho'anna."
8 Na, pagka buwattē' panambung sigām, niā' e' si Musa saga pinggan bay
panaluranna laha' hayop ati pigsikanna ni saga ummat e'. Yuk si Musa,
"Laha' itu pamahogot paljanji'an si Yawe, ya pinat'nna'an ka'am labay min
saga panoho'anna itu kamemon."
9 Pagubus, patukad na disi Musa, si Harun, si Nadab maka si Abihu
ni diyata' būd, tabeya' isab saga pagmatto'ahan bangsa Isra'il pitumpū'
hekana.
10 Ma būd pa'in, ta'nda' e' sigām Tuhan ya pagtuhanan mbo' sigām si
Isra'il. Jari aniya' sali' lantay luwa palmata bilu ta'nda' e' sigām ma deyo'an
tape'na, dat'llak maka langit.
11 Sagō' halam ni'inay e' Tuhan saga pagmakōkan bangsa Isra'il e'.
Ta'nda' iya e' mata sigām hinabu sigām magduwa'a salamat.
12 Manjari itu ah'lling PANGHŪ' pabalik ma si Musa, yukna, "Patukad ka
pi'itu ni aku ni diyata' būd itu. Maitu lagi' ka bo' ka buwananku duwa batu

* **24:6 24:6** Laha' susumbali'an itu aheya kagunahanna ma agama Isra'il. Binu'usan e' nabi Musa ma tampat pagkulbanan pamahogot paljanji'an Tuhan maka saga bangsa Isra'il.

amasagi'. Itiya' tasulatku saga panoho'an ya pamandu'ku ma saga ummat ilu."
13 Magtūy magsakap si Musa maka tendogna si Yussa' bo' patukad ni būd Tuhan.
14 Yuk si Musa ma saga pagmatto'ahan bangsa Isra'il, "Lagarinbi lagi' kami maitu sampay kami makabīng pi'itu. Ilu mailu ma ka'am si Harun maka si Hūr. Sigām ya analassay bang aniya' palkala'bi."
15 Na, makatukad pa'in si Musa, katambunan Būd Turusina e' gabun.
16 Patulun isab sahaya si Yawe ni pussuk būd e'. Jari animpus gabun inān nnom llaw t'ggolna. Ta'abut pa'in pitung'llaw, angalingan PANGHŪ'-Yawe ma si Musa min deyom gabun.
17 Malaingkan in sahaya si Yawe sali' tunu' aheya makalandu' bang ma pang'nda' saga bangsa Isra'il.
18 Manjari itu, patukad na si Musa bo' pasōd ni deyom gabun, ati mpatpū' bahangi ya kat'nna'na ma diyata' būd e'.

25

Luma' Tolda ya Pangarapan ni Tuhan

1 Jari mahē' pa'in ma diyata' būd, angallam PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna,
2 "Soho'un saga bangsa Isra'il amowahan aku huhulmatan. Sambutun ai-ai pamuwan e' sigām bang pa'in hilas min deyom pangatayan sigām dangan maka dangan.
3 Buwattitu saga huhulmatan ya patut sambutnu min saga a'a inān: bulawan, pilak maka tumbaga,
4 salban walna' bilu, taluk maka keyat, kakana' pote' ahāp hinanganna, maka bulbul kambing pangahinang kakana'.
5 Kuwit bili-bili l'lla isab bay nianjibihan keyat, maka kuwit duyung, kayu akasya,
6 ns'llan jaitun ma palita'an, saga pamapā ya pamahamut ns'llan pangangg'llal imam, maka ginisan pamapā kamanyan,
7 ginisan palmata isab pamalingkat epod maka puyu'-daggaha ya pan'mmek imam alanga."
8 Yuk Tuhan isab, "Soho'un saga bangsa Isra'il angahinangan aku Luma' Sussi supaya aku makamailu ma sigām.
9 Ya pangahinangbi luma' itu maka kamemon kapanyapanna subay pasali' ni suntu'an ya song pa'nda'anku ni ka'a."

Ba'ul Paljanji'an

10 Yuk Tuhan isab, "Soho'un sigām angahinang ba'ul min kayu akasya, lima h'kka* taha'na, t'llu h'kka lambuna, t'llu h'kka isab langkawna.
11 Ba'ul itu subay pinutus deyom-luwasanna maka bulawan porol. Kakīranna isab subay pinalingkat maka gipis bulawan.
12 Hinangunbi mpat gallang bulawan bo' patli'unbi pehē' ni tape' ba'ul inān, duwa gallang min bihing ba'ul dambila', duwa isab min dambila'.
13 Hinangunbi saga tanggungan min kayu akasya, bo' putusinbi bulawan.
14 Tahinang pa'in, pasulugunbi ni gallang ya ma bihing ba'ul bo' aniya' pananggungan.
15 Ya tanggungan itu mbal manjari nila'anan min panuluganna.

---

* **25:10 25:10** Taha' l'ngngon ya pagsukud bangsa Isra'il ma masa awal e', min tōng tudlu' tudju ni buli' siku. 'Cubit' bang ma bahasa Ingglis. Dataha' asal dakayu' cubit maka duwa h'kkata.

16 Na pagubus, pat'nna'unbi ma deyom Ba'ul Paljanji'an ya paltanda'an
song pamuwanku ma ka'am.
17 “Hinangunbi turung sinasal min bulawan porol, lima h'kka taha'na,
t'llu h'kka lambuna. Turung Pagtaubatan ko' inān.
18-19 Sasalunbi isab duwa mala'ikat pikpikan† min tōng turung karuwa,
langkus bulawanna maka bulawan turung.
20 Saga mala'ikat pikpikan itu subay pinapagharap maka subay angando-
molan turung. In pikpik sigām subay pab'llat pariyata' bo' makalandungan
turung ba'ul.
21 Pagubus pa'in, nna'un ma deyom Ba'ul Paljanji'an ilu ya sulat
paltanda'an song pamuwanku ma ka'a, ati turungin.
22 Manjari pasabu aku ma ka'a, Musa, ma llotan duwa mala'ikat pikpikan
ya ma turung Ba'ul Paljanji'an e'. Pi'ilu du aku amasampay ni ka'a saga
sara' kamemon ya panoho'anku ma saga bangsa Isra'il.”

Lamisahan Pamat'nna'an Tinapay

23 Magkallam gi' Tuhan ma disi Musa yukna, “Hinangunbi lamisahan
min kayu akasya, mpat h'kka taha'na, duwa h'kka lambuna, t'llu h'kka isab
langkawna.
24 Putusunbi maka bulawan porol, bo' palingkatunbi kīdna ka'mpat
maka gipis bulawan.
25 Hinangunbi paga-paga da'mpāt-tangan lambuna ma sakalibut lamisa-
han e', bo' palingkatunbi isab maka bulawan gipis.
26 Hinangunbi mpat gallang bulawan bo' patli'unbi pehē' ni mpat dugu
lamisahan e', ma diyata'an saga tape'na.
27 Pasekotun saga gallang e' ni paga-paga bo' aniya' pamasulugan
tanggungan bang nihangkut pi'ingga-pi'ingga.
28 Saga tanggungan ilu subay nihinang min kayu akasya pinutusan
bulawan.
29 Damikiyanna isab saga kapanyapan ma Luma' Pangarapan, hinan-
gunbi min bulawan porol, buwat saga lai, saga pinggan maka saga
pangisihan binu-anggul ya binu'usan pangahulmat ma Tuhan.
30 Jari lamisahan ilu ya pamat'nna'anbi Tinapay Hadarat‡ bo' aniya' ma
matahanku sakahaba' waktu.”

Palita'an ma Deyom Luma' Pangarapan

31 Magkallam gi' Tuhan, yukna, “Anasal kam baran palita'an min
bulawan porol, dalos hinanganna min buli'na sampay ni batangna, beya'
isab saga pinggan-pinggan ya pinagukilan sali' luwa sumping.§
32 In batangna subay magsanga* nnom, t'llu min dambila' batang, t'llu
isab min dambila'.
33 Maka sangana inān subay nihinangan pinggan-pinggan sali' luwa
sumping almon, t'llu hekana ma saga sanga ka'nnom pakaniya-kaniya.
34 Ya du batang palita'an, subay nihinangan pinggan-pinggan mpat
hekana sali' luwa sumping almon.
35 Jari aniya' dakayu' pinggan-pinggan min deyo' saga sanga panagna'an,
dakayu' min deyo' saga sanga t'ngnga'an, dakayu' isab min deyo' sanga ma
diyata'. Nnom sangana kamemon.

---

† **25:18-19 25:18-19** Mala'ikat pikpikan itu sali' kahantang luwa biradali. ‘Kerub’ ōnna ma bahasa Hibrani. Ya hinang sigām magpudji na pa'in maka magjaga ma haddarat Tuhan. ‡ **25:30 25:30** Tinapay Hadarat, hatina Tinapay Sussi pamasuku' ma Tuhan Yawe. § **25:31 25:31** Saga sumping itu pasengod ni sumping kayu ‘almon’, kayu ahāp kinakan bigi buwa'na. * **25:32 25:32** Sanga, atawa senga.

36 Subay dalos hinangan palita'an itu kamemon, baranna maka saga
sumping-sumpingna maka saga sangana. Bulawan ponod ya pangahinang
iya.
37 “Manjari, angahinang kam saga palita'an maka sumbuhan pitu'
hekana. Pagubus, pat'nna'unbi ma baran palita'an bo' supaya patudju
sawana ni dahuan.
38 Hinangunbi isab saga kapanyapan palita'an, buwat saga sisipit
pamahāp sumbuhan maka saga talam-talamna.
39 Ya buhat bulawan pangahinangbi palita'an itu sampay kamemon saga
panyapna subay t'llumpū' maka mpat kilu.
40 Ebot-ebot,” yuk Tuhan ma si Musa, “beya'un suntu'an bay pa'nda'anku
ma ka'a ma diyata' būd itu.”

26

*Luma' Pangarapan ni Tuhan**

1 Na, amalman Tuhan ma si Musa, yukna, “Buwattitu ya pangahinangbi
Luma' Pangarapan ni aku. Angahinang kam sangpū' sugpat kultina landu'
ahāp kakana'na pinaglamuran salban bilu, salban taluk maka salban keyat
bo' ahāp luwana. Pabuldahinbi isab luwa mala'ikat pikpikan ma a'a
apanday magbubulda.
2 Saga sugpat kultina itu subay dasali' sukuranna kamemon, pitund'ppa
taha'na maka dand'ppa lambuna.
3 Jari lima sugpatna subay tinahi' pinagbihing-bihing bo' tahinang
dakayu' kultina atibu'uk, damikiyanna lima sugpat takapin.†
4-6 Patahi'un tainga-tainga kakana' bilu ma bihing kultina aheya inān
karuwa, hatina lima-limampū' heka tainga-tainga maganggop-anggop.
Pahinangun isab limampū' kakansing bulawan pamarakayu' duwa kultina
inān supaya arakayu' deyom Luma' Pangarapan ilu.
7 “Pagubus, pahinangun saga kultina min bulbul kambing, sangpū' maka
dda heka sugpatna pangalapis kultina deyom.
8 Saga sugpat itu subay dasali' sukuranna kamemon, taha'na pitund'ppa
maka tonga', lambuna dand'ppa.
9 In sugpat bulbul kambing itu subay tinahi' pinagbihing-bihing isab,
lima heka sugpat ma kultina dakayu', nnom heka sugpat ma kultina
dakayu'. Ya kultina nnom sugpatna subay pinasangon ma dahuan luma'
tampal ni pagsosōran, maka sugpatna katapusan subay nilupi' duwa.
10 Patahi'un tainga-tainga kakana' ma tōng kultina karuwa, lima-
limampū' hekana.
11 Pahinangun isab limampū' kakansing tumbaga pamarakayu' kultina
bulbul kambing itu karuwa.
12 Na, pagka maglabi asal tōng kultina ya talupi' duwa, subay patontonan
di-na ma kōkan luma'.

---

* **26:** Ma masa awal in Luma' Pangarapan bangsa Isra'il ni Tuhan sali' luma' tolda. Tapaglangkat saga pagdayawna supaya takole' nihangkut e' sigām bang papinda ni pahanti'an saddī. Bang luma' inān pinat'ngge na, pitund'ppa maka tonga' ya taha'na. Bang tabatuk pagdayawna maka atopna, duwand'ppa maka tonga' luhana, duwand'ppa maka tonga' isab langana. Kōkanna tampal ni s'ddopan, pagsosōranna min sobangan. Atopna sali' atop tolda nihinang min kuwit hayop, maka kultina ya panambol lawangna. Manjari buwattitu hinanganna bang tinugila' kamemon. † **26:3** **26:3** Kataha'anna ya pinagbihing, manjari in bay lima hekana tahinang dakayu' kultina aheya, sangpū' d'ppa taha'na, pitund'ppa lambuna.

13 Ya du tōng kultina ma bihing luma' karuwambila', maglabi isab tonga'
sin tonga' d'ppa. Jari in labina itu subay pa'abut ni tana' bo' katambunan
kultina ya ma deyom.
14 Pahinangun duwa ginis turung isab panurung kaluha'an tolda. Kuwit
bili-bili l'lla nianjibihan keyat ya pangahinang turung itu dakayu', maka
kuwit duyung ya pangahinang turung katapusan.‡"

Dinding ma Luma' Pangarapan

15 Angallam gi' Tuhan ma disi Musa yukna, "Angahinang kam saga
papagan dinding min kayu akasya pamarindingan Luma' Pangarapan.
16 Duwand'ppa maka tonga' langkawna, t'llu h'kka lambuna ma dakayu'
sugpat.
17 Saga papagan ilu kamemon subay nihinangan lagsak duwa hekana
patuwa' min deyo'anna.
18-21 Pahinangun duwampū' heka papagan dinding ma dambila' luma'
maka ma dambila'. Pasasalun isab mpatpū' durukan hāg min pilak
aponod, hatina duwa durukan ma papagan dakayu' maka dakayu' pa-
matukan lagsak e'.
22 Hinangunbi isab nnom papagan pangandinding ma tōng luma' tampal
ni s'ddopan,
23 maka duwa papagan isab ma duguna karuwa.
24 Papagtapilun saga papagan ma dugu itu min deyo' sampay pariyata'.
Diyata'na subay pinasulug ni dakayu' gallang bo' mbal magpuklas.
25 Manjari walu' heka papagan pangandinding ma kōkan luma', sangpū'
isab maka nnom durukanna nihinang min dī pilak. Hatina duwa durukan
ma saga papagan ilu dakayu' maka dakayu'.
26-27 "Angahinang kam saga batang-batang kayu akasya pamahogot
dinding, lima-lima hekana ma bihing luma' karuwambila', lima isab ma
kōkan tampal ni s'ddopan.
28 Ya batang-batang ma t'ngnga' dinding subay pa'abut min tōng luma'
dakayu' ni dakayu'.
29 Putusinbi bulawan saga papagan dinding sampay saga batang-
batangna. Angahinang kam saga gallang bulawan isab pamasulugan saga
batang-batang e'."
30 Angallam gi' Tuhan ma disi Musa, "Ya pangahinangbi Luma' Pangara-
pan ma aku subay pasali' to'ongan ni suntu'an ya bay pa'nda'anku ka'a ma
diyata' būd itu."

Kultina Pangalikus Luma' Pangarapan Tuhan

31 Yuk Tuhan, "Hinangunbi dakayu' kultina pangalikus deyom Luma' he',
tampal ni kōkan. Kultina itu subay nihinang min kakana' landu' ahāp,
pinaglamuran salban bilu, salban taluk maka salban keyat. Pabuldahin
isab luwa mala'ikat pikpikan ma a'a apanday magbubulda.
32 Hinangunbi hāg mpat hekana min kayu akasya ati pat'nggehun ma
mpat durukan dī pilak. Putusunbi hāg ilu maka bulawan, pē'inbi isab
saga sasabit bulawan panagnatan kultina.
33-34 Pagubus, pasagnatun kultina ilu min deyo' saga kakansing bay
pamarakayu' duwa kultina pangatop. Jari in Luma' Pangarapan tabilik
duwa na. Tampat Sussi ya pangōn bilik tampal ni pagsosōran, Tampat
Mahasussi ya pangōn bilik ma liyu kultina tampal ni kōkan. Maina'an

‡ **26:14 26:14** Ya atop maka dinding Luma' Pangarapan Tuhan itu maglapis mpat. Kultina kakana' ya lapisna deyom, bo' kultina bulbul kambing, bo' kuwit kambing l'lla, bo' kuwit duyung ya katapusanna.

ya pamat'nna'anbi Ba'ul Pagtau'an Sulat Paljanji'an, tinurungan asal maka turungna.
35 Ya lamisahan bulawan subay pinat'nna' ma luwasan kultina, ma bihing luma' tampal ni kowan. Ya palita'an pitu' sangana subay pinat'nna' tampal ni gibang, maganggop maka lamisahan.
36 “Angahinang kam kultina panambol lawang pagsosōran ni Luma'. Hinangunbi min kakana' ahāp isina, binulda isab maka salban bilu, taluk maka keyat.
37 Hinangunbi lima hāg min kayu akasya pinutusan bulawan. Sasalunbi isab lima durukan tumbaga pamat'nna'an saga hāg e'. Pagubus, hinangunbi saga sasabit bulawan panagnatan kultina.”

27

Lamisahan Pagtunu'an Tutukbalan

1 Magpanoho'an lagi' Tuhan ma si Musa, yukna, “Angahinang kam lapohan pagtunu'an kulban min kayu akasya. Magpasagi' lambuna maka taha'na sangpū' h'kka sali'-sali', nnom h'kka langkawna.
2 Hinangunbi pussuk-pussuk kayu ma mpat duguna, sali' luwa tanduk. Kayuna subay dalos maka kayu ya pangahinangan baran lapohan. Jari putusunbi kamemonna maka dī tumbaga.
3 Hinangunbi isab ba'anan kapanyapanna min tumbaga, buwat saga undam panaluran abu, saga kakagis, saga garul pangisihan laha' susumbali'an, saga tutugsuk aheya, sampay saga pangisihan baga.
4 In lapohan ilu subay nihinangan pangayakan min tumbaga, maka gallang tumbaga isab ma duguna ka'mpat.
5 Pagubus, pasangonun pangayakan itu ni deyom baran lapohan min deyo' paga-paga akiput, saga ma tonga'an kīdna.
6 Hinangun tanggungan isab min kayu akasya pinutus maka tumbaga
7 bo' pinasulug pehē' ni gallang ma kīd lapohan karuwambila' bang subay nihangkut.
8 Beya'unbi suntu'an lapohan bay pa'nda'anku ma ka'a maina'an lagi' ma diyata' būd. Hinangunbi min papan, luwana sali' tu'ung halam turungna.”

Halaman ma Luma' Sussi

9-13 Angallam gi' Tuhan ma si Musa, yukna, “Subay aniya' halaman ma sakalibut Luma' Pangarapan, taha'na duwampū' maka limand'ppa, luhana sangpū' maka duwand'ppa maka tonga'. Kultina landu' ahāp kakana'na ya panasak halaman itu, maka hāg nnompū' hekana panagnatan kultina. Duwa-duwampū' heka hāg min bihingna tampal ni uttala' maka ni satan, sangpū'-sangpū' isab min bihingna tampal ni sobangan maka ni s'ddopan. Saga hāg itu kamemon subay nileboran maka pilak, maka subay nihinangan durukan min dī tumbaga. Pinē'an sasabit pilak isab panagnatan kultina.
14-15 “Ma sasak tampal ni sobangan, pahinangun duwa kultina limalimand'ppa taha'na panasak halaman min karuwambila' lalabayan ya pagsōd-luwasan a'a. Subay t'llu hāg jukup maka durukanna min bihing lalabayan tampal ni kowan, t'llu isab tampal ni gibang. Hatina kulangkulang mpat d'ppa ya taha' sasak min karuwambila'.
16 “Hinangunbi kultina panambol pagsosōran halaman, limand'ppa taha'na. Ya pangahinangbi subay kakana' ahāp binuldahan maka salban bilu, taluk maka keyat. Subay aniya' hāg panagnatan kultina inān, mpat hekana jukup maka durukanna.

17 Kamemon saga hāg ma sasak inān subay nilebod maka lebod-lebod
dī pilak, subay aniya' sasabitna isab nihinang min dī pilak. Tumbaga ya
pangahinang saga durukan hāg e'.
18 Duwampū' maka mpat d'ppa ya taha' halaman itu, sangpū' maka
duwand'ppa luhana. Dand'ppa maka duwa h'kka ya langkaw kultinana,
ahāp isab kakana'na. Aniya' isab durukan tumbaga ma ba'anan saga
hāgna.
19 Jari kapanyapan ai-ai ya ginuna ma Luma' Pangarapan itu nihinang
min tumbaga. Ya du saga bale pangengkotan Luma' Pangarapan maka
sasakna, tumbaga isab."

Ns'llan Pang'ns'llan Palita'an ma Luma' Sussi

20 Ah'lling gi' Tuhan ma si Musa yukna, "Soho'un saga bangsa Isra'il
amowahan ka'a ns'llan jaitun* halam aniya' sapalna bo' aniya' pang'ns'llan
saga palita'an bo' mbal magkap'dda keyatna.
21 Wajib si Harun maka saga anakna angayuput saga palita'an ya pat'nna'
ma deyom Tolda Pagsasabuhan† min luwasan kultina ya pangalikus
ba'ul isihan Sulat Paljanji'an. Palita'an ilu subay akeyat na pa'in ma
haddarat PANGHŪ'-Yawe min waktu abay kohap sampay ni kasubuhan.
Subay bineya' panoho'an itu e' saga bangsa Isra'il kamemon magpangkat-
mamangkat."

28

Pan'mmek Imam Alanga

1 Amalman gi' Tuhan ma si Musa, yukna, "Palinganin danakannu si
Harun maka saga anakna l'lla, ya si Nadab, si Abihu, si Eleyasar maka si
Itamar. Pasaddīhun sigām min pagkahi sigām bangsa Isra'il bo' tahinang
imam maghinang ni aku.
2 Pahinangin si Harun saga badju' alingkat ya tōp pan'mmek imam
alanga, supaya iya patut pinagmahaltabatan.
3 Bowahun magsuli-suli ba'anan saga a'a ata'u magtahi' ya bay
buwananku kapandayan. Sō'un sigām angahinang saga badju' pan'mmek
si Harun, jari pabidda' iya min kaheka'an a'a ati tag'llal imam maghinang
ni aku.
4 Buwattitu saga s'mmek ya pamahinangnu ma saga a'a magtatahi':
kaissana puyu' pat'nna' ma daggaha, karuwana lampik s'mmek ya niōnan
epod, kat'lluna juba, ka'mpatna badju' buldahan, kalimana sulban, katapu-
sanna kambot. Ya du ilu saga pan'mmek ahalga' ya nihinangan danakannu
si Harun maka saga anakna l'lla supaya sigām tag'llal imam maghinang ni
aku.
5 Subay lubid-lubid bulawan maka salban bilu, taluk maka keyat ya
ginuna e' sigām, maka subay kakana' ahāp t'nnunanna."

Pangahinang Epod

6 "Hinangun epod* min kakana' ahāp isina maka min lubid-lubid
bulawan. Salban bilu, taluk maka keyat isab ya pangangguna e' sigām
ya apanday magbulda.

---

* **27:20 27:20** Ns'llan buwa' jaitun: ns'llan aheya gunana ma kalahat-lahatan inān. Pin'gga' min buwa' kayu jaitun, jari ahāp paglamud kinakan, paglandang-landang, pagtambal maka pamakeyat palita'an. 'Olive oil' ōnna ma bahasa Ingglis. † **27:21 27:21** Tolda Pagsasabuhan itu, hatina luma' tolda pagsasabuhan Tuhan maka manusiya'. Pinagōnan isab Luma' Pangarapan atawa Luma' Sussi.
* **28:6 28:6** Epod itu sali' lampik juba.

7 Epod itu subay tinahi'an duwa sablayan ma bahana karuwambila' bo'
ahāp t'nna'na ma baran imam.
8 Subay aniya' sambung ahāp hinanganna isab, nihinang min kakana'
ahāp maka min lubid-lubid bulawan, bo' binulda maka salban bilu, taluk
maka keyat. Sambung itu subay dalos asal maka baran epod.
9 "Pagubus, angā' ka saga palmata onek† duwa hekana pangukilan ōn
saga anak si Isra'il‡ kasangpū' maka duwa.
10 Subay pinagsunu'-sunu' pangumulan sigām, nnom ōn sigām ma
palmata dakayu', nnom isab ma dakayu'.
11 Paukilun pahāp ma a'a apanday maghinang palmata maka singsing.
Sasalunbi isab duwa kait§ bulawan pamat'nna'an duwa palmata ilu.
12 Manjari in duwa kait e' subay pinasangon ma diyata' sablayan epod
bo' aniya' pangentoman saga anak si Isra'il. Pagka buwattē', in ōn saga
bangsa Isra'il tatanggung e' si Harun ma hadaratku," yuk PANGHŪ', "ati
taentomku sigām.
13-14 Pasasalun duwa kait bulawan maka duwa kili-kili bulawan, tinabid-
tabid sali' luwa lubid. Jari in kili-kili itu subay pinaengkot ni kait e'."

Pangahinang Puyu'-Daggaha

15 "Na," yuk Tuhan, "pahinangun puyu'-daggaha pang'nda'an kahandak
Tuhan. Pahinangun ma a'a taga-kapandayan. Soho'un pinasali' ni bay
hinangan epod e', hatina kakana' ahāp isina pinaglamuran lubid-lubid
bulawan, binuldahan isab maka salban bilu, taluk maka keyat.
16 Kakana' puyu' itu subay nilupi' duwa bo' amasagi' dah'kka taha'na,
dah'kka isab lambuna.
17 Pat'nna'un saga palmata kaginisan* sangpū' maka duwa hekana ma
dahuan puyu'. Saga palmata itu subay pinagtād-tād mpat, t'llu-t'llu hekana
ma dantād. Ya ma tād diyata' subay rubi (palmata alutu' keyatna), topas
(palmata kuning), maka berel (palmata jali'-jali').
18 Ya ma tād pasunu' subay turkwis (palmata bilu magb'ttik-b'ttik), sappir
(palmata alutu' biluna), maka emeral (palmata alutu' gaddungna).
19 Ma tād pasunu' gi' subay jasint (palmata bilu magb'ttik-b'ttik), agat
(palmata magjali'-jali' kausun maka pote'), maka amitis (palmata taluk).
20 Ma tād deyo' katapusan subay krisolit (palmata biyaning), onek
(palmata kausun jali'-jali'), maka jasper (palmata intan gaddung). Bulawan
ya pamakaitan saga palmata itu kamemon.
21 Manjari in sangpū' maka duwa palmata itu subay niukilan saga ōn
anak si Isra'il l'lla, sali' hantang ukilan singsing. Ōn a'a dakayu' ma palmata
dakayu' pakaniya-kaniya."
22 Ah'lling gi' Tuhan ma si Musa yukna, "Hinangun duwa kili-kili min
bulawan tinabid-tabid bo' aniya' pangengkot puyu',
23-26 maka hinangun isab mpat singsing bulawan tinahi' pehē' ni mpat
dugu puyu', min bukutna. Pagubus, engkotin tōng kili-kili bulawan inān
ni duwa singsing puyu'. Engkotin tōngna dakayu' isab ni duwa kait ya
pamatukan palmata bo' pasangon ni sablayan epod, min dahuan baha.
27 Hinangun lagi' singsing bulawan saddī, duwa hekana isab, ati tahi'un
ni tōng sablayan epod, ma atag sambungna.

---

† **28:9 28:9** Onek itu dakayu' ginis palmata jali'-jali' ettom maka pote'. ‡ **28:9 28:9** Si Isra'il: hatina si Yakub, ya pang'mbo'an saga bangsa Isra'il kasangpū' maka duwa. § **28:11 28:11** Kait: 'alperel' bang ma kasehe'an. * **28:17 28:17** Taga-ōn kamemon saga palmata itu ma bahasa Hibrani, sagō' mbal na kinata'uwan patantu bang ai hatina. Ya itu sababna angkan tasulat ōnna ma bahasa Ingglis (ta'ā' min NIV) maka walna'na ma bahasa Sinama.

28 In singsing puyu' damuli itu subay niengkotan ni singsing epod maka
lubid bilu bo' supaya mbal angalambe puyu' min baran imam.
29 “Manjari itu,” yuk Tuhan, “sakahaba' waktu kapasōd si Harun ni
Tampat Sussi ma deyom Luma' Pangarapan aku, ina'an ma atag jantungna
puyu' ya pang'nda'an kahandakku. Ina'an isab maina'an saga ōn anak si
Isra'il tabowa e'na pamaentoman aku, si Yawe.
30 Pat'nna'un isab in Urim maka Tummim† ma deyom puyu' inān supaya
tabowa ma atag jantung si Harun bang iya pasōd ni hadaratku sumiyan-
sumiyan waktu. Jari aniya' ma iya pang'nda'an bo' tata'una bang ai
kahandakku,” yuk PANGHŪ', “pasal saga bangsa Isra'il.”

Kapanyapan Kasehe' ya Pan'mmek Imam

31 Amalman gi' Tuhan ma si Musa, yukna, “Buwattitu ya pangahinangbi
juba pangalapis epod. Hinangunbi min kakana' bilu halam aniya' lamudna,
32 maka hinangin lowang ma t'ngnga'na bo' aniya' pasulugan kōk a'a.
Lowang itu subay sinulsi pahāp bo' mbal al'kkas agese' bang sinulug.
33-34 Pa'ari-arihun kumpi' juba maka buwa'-buwa' dalima'‡ nihinang min
salban bilu, taluk maka keyat. Subay aniya' bagting-bagting bulawan isab
pinag'llot-'llot maka buwa'-buwa' he'.
35 Wajib si Harun subay magsin'mmek juba itu hinabuna maghinang ni
aku, jari takale lling bagting-bagting inān ma waktu kasōdna ni hadaratku
ma Tampat Mahasussi. Takale isab ma waktu kaluwasna, ati mbal ya
pinapatay. Aku si Yawe ya Tuhanbi.”
36 Ah'lling gi' PANGHŪ' ma si Musa, yukna, “Amasasal ka dakayu' tapak-
tapak dī bulawan niukilan maka kabtangan itu, ‘Sussi-manussi Pamasuku'
si Yawe.’ Ukilanna subay sali' ukilan singsing.
37 Pasangonun lubid bilu ma tapak-tapak ilu pamaengkot iya ni dahuan
imam.
38 Tapak-tapak inān subay pabatuk ma tuktuk si Harun, jari bang asā'
e' saga a'a Isra'il anukbal ai-ai, tatanggung e' si Harun kasā'an sigām. In
tapak-tapak inān subay paddas ma tuktukna sakahaba' waktu bo' tataima'
e' PANGHŪ'-Yawe saga tutukbalan ummat Isra'il.
39 “Pat'nnunun kakana' ahāp isina nihinang badju' pamadju' si Harun,
maka sulban isab maka sabitan. Sabitanna itu subay binuldahan e' a'a
magbubulda.
40 Ya du saga anak si Harun l'lla, subay nihinangan badju' maka
sabitan maka porong, hatina pan'mmek alingkat supaya sigām patut
pinagmahaltabatan.
41 Pasulugun saga pan'mmek itu ma danakannu si Harun (yuk Tuhan
ma si Musa) maka ma saga anakna. Pagubus, busugin kōk sigām maka
ns'llan jaitun bo' tag'llal imam. Pasuku'un sigām ma aku sadja supaya
sigām makapaghinang ni aku.
42 “Pahinangin sigām sauwal-sauwal isab panambun harapan sigām min
hawakan sampay ni pa'a.
43 Wajib sigām subay magsulug sauwal-sauwal ilu sakahaba' waktu
kapasōd sigām ni deyom Tolda Pagsasabuhan,§ atawa bang sigām pasekot
pehē' ni lapohan pagtukbalan ma Tampat Sussi bo' magimam ni aku
maina'an. Bang sigām ganta' pasōd ma halam asauwal, dusa makapatay

† **28:30 28:30** Mbal kinata'uwan bang ai luwa urim maka tummim itu, batu-batu ka atawa saddī.
‡ **28:33-34 28:33-34** Dalima' itu ōn kayu taga-buwa' ahāp luwana maka ssana. ‘Pomegranate’ ma bahasa Ingglis. § **28:43 28:43** Hatina Luma' Pagsasabuhan Tuhan maka manusiya', ya niōnan isab Luma' Pangarapan.

ko' inān. Panoho'an itu subay binogbogan e' si Harun maka saga panubu'na salama-lama tahun."

29

Kapangangg'llal ma Imam

1 Angallam gi' Tuhan ma si Musa, "Buwattitu hatulanna bang pasaddīnu
disi Harun magimam tudju ni aku. Pene'un dakayu' anak sapi' l'lla maka
duwa bili-bili l'lla halam aniya' salla'na.
2 Ngā'unbi isab tirigu pinu halam aniya' pasuligna bo' hinangunbi
tinapay maka mamun anahut kalamuran ns'llan, maka bāng-bāng anipis-
nipis pinahiran ns'llan.
3 Nna'un ai-ai itu ni deyom dakayu' ambung bo' yampa tukbalin ni aku,
pinapagbeya' maka sapi' maka duwa bili-bili he'.
4 Pagubus, bowahun si Harun maka saga anakna l'lla pehē' ni atag
pagsosōran Tolda Pagsasabuhan ati pandihun sigām maka bohe'.
5 Aubus pa'in bay pinandi, pas'mmekin si Harun saga s'mmek imam.
Dahū badju', bo' juba, bo' epod isab maka puyu'-daggaha. Pakambotin
isab hawakanna maka sambung ya ahāp hinanganna he'.
6 Pasulbanin kōkna bo' pat'nna'un tapak-tapak ni dahuwan sulban e'.
7 Puwas e', angā' ka ns'llan jaitun ya ginuna panganggʼllal, bo' busugin
pehē' ni kōk si Harun.
8 Bowahun isab saga anak si Harun l'lla bo' pinasulugan saga badju'
imam.
9 Paporongin kōk sigām maka pakambotin isab hawakan sigām.
Buwattē' ya panganggʼllalnu disi Harun magimam, iya sampay saga
anakna l'lla. Manjari tubu'an sigām magpangkat-mamangkat ya pinat'nna'
magimam sampay ni kasaumulan."
10 Ah'lling lagi' Tuhan ma si Musa, yukna, "Na, ya sapi' l'lla bay pene'nu
subay pinasekot ni pagsosōran Tolda Pagsasabuhan. Bowahun si Harun
maka saga anakna amat'nna' tangan sigām ma kōk sapi' he',
11 bo' yampa sumbali'un ma matahanku ma atag lawang Tolda
Pagsasabuhan.
12 Angā' ka laha' min bay tasaludnu bo' pahirun pehē' ni saga dugu
lapohan tumbaga.* Tōng tangannu ya pamahid. Bu'usin isab saga laha'
takapin nireyo' lapohan e'.
13 "Pagubus, ngā'un lanab sapi' ilu kamemon, ya lanab amikit ma
tina'ina, maka buli'-atayna, maka kidnina† karuwa jukup maka lanabna.
Tunu'un pehē' ni diyata' lapohan tumbaga.
14 Sagō' ya isi sapi' maka kuwitna maka tina'ina subay tinunu' ma
luwasan pustu. Pagtaubatan ko' inān panganggʼanti' paldusahan saga
imam."
15 Angallam lagi' Tuhan, yukna, "Angā' ka dakayu' bili-bili l'lla min bay
pene'nu ati bowahun si Harun maka saga anakna amat'nna' tangan sigām
ma kōk bili-bili he'.
16 Sumbali'un magtūy, maka salurun laha'na bo' pigsikun pehē' ni mpat
bihing lapohan tumbaga inān.
17 Pagubus, pagk'llot-k'llotun baran bili-bili he'. Kose'in tina'ina maka
saga tape'na bo' bangkatun ni kōkna maka isina.

---

* **29:12 29:12** Ya na lamisahan pagtunu'an kulban. † **29:13 29:13, 22** Kidni: ya ma deyom baran manusiya' maka hayop ma tongod tangkal (saddī atay, saddī p'ddu). 'Kidney' ōnna ma bahasa Ingglis, 'batu' bang ma Sama kasehe'.

18 Manjari in baran bili-bili ilu subay tinunu' ma katibu'ukanna ma
diyata' lapohan tumbaga. Pagkulban tinunu' ko' inān panukbalbi ni aku.
Kasulutan isab aku ma hamutna," yuk PANGHŪ!.
19 "Angā' ka isab bili-bili dakayu', ati bowahun si Harun maka saga
anakna amat'nna' tangan sigām ma kōkna.
20 Sumbali'un bo' salurun laha'na. Angakup ka dangkuri' laha' bo'
peherun pehē' ni tōng tainga si Harun maka saga anakna, tampal ni
kowan. Peherun isab ni dambila' bokol tangan sigām kowan maka ni
bokol tape' sigām, kowan du isab. Pagubus, pigsikun laha' ni mpat bihing
lapohan tumbaga he'.
21 Angā' ka isab laha' min bay pamigsikannu ni lamisahan, beya' isab
saga ns'llan jaitun. Jari pigsikun ni disi Harun maka saga anakna, lapayun
isab saga s'mmek sigām. Minnē' sigām tasussi ma baran maka ma s'mmek,
hatina suku' na sigām ma aku.
22 "Angā' ka lanab min bili-bili karuwana sabab bili-bili pangangg'llal
imam ko' ilu. Angā' ka lanab togelna, maka lanab ya amikit ma tina'ina,
maka buli'-atayna sampay saga kidnina karuwa jukup maka lanabna.
Pabeya'un isab pa'ana kowan.
23 Amene' ka tinapay min ambung ya pat'nna' ma matahanku. Subay
dakayu' tinapay atibu'uk, dakayu' mamun-mamun kalamuran ns'llan,
maka dakayu' bāng-bāng anipis, halam aniya' pasuligna kamemon.
24 Nde'in saga tinapay ilu maka saga k'llotan bili-bili ni pang'ntanan
si Harun maka saga anakna. Pa'angkatun kamemonna ma sigām
pangahulmat ma aku, ya Tuhanbi si Yawe.
25 Pagubus, sambutun pabalik min tangan sigām bo' tunu'un pehē'
ni diyata' lapohan pagtunu'an, beya' maka susumbali'an ya tinunu' ma
katibu'ukanna ati kasulutan aku ma hamutna. Pagkulban tinunu' ko' inān
panukbalbi ma aku, si Yawe.
26 Pagā'nu daggaha bili-bili bay sinumbali' pangangg'llal ma si Harun,
angkatun ma matahanku dahū pangahulmatnu ma aku, jari ma ka'a na.
27 "Pasuku'unbi ma aku dahū saga bahagi' bili-bili ya palsuku'an disi
Harun maka saga anakna, hatina daggaha maka pa'a ya bay niangkat
pangahulmat ma aku.
28 Buwattē' l'ngngananna salama-lama tahun bang aniya' susumbali'an
tinukbal pagduwa'a salamat ni si Yawe e' saga a'a Isra'il. Daggaha maka
pa'a subay pamasuku' e' saga bangsa Isra'il pagkakan si Harun maka anak-
panubu'na.
29 "Na, saga s'mmek pagimam si Harun inān subay pamusaka' saga
panubu'na, pan'mmek sigām ma waktu pamat'nna' sigām magimam,
waktu isab pamusug kōk sigām maka ns'llan jaitun.
30 Jari sasuku pinat'nna' magimam pas'lle' min si Harun bo' pasōd ni
deyom Tolda Pagsasabuhan maghinang ni aku ma Tampat Sussi, wajib
subay magbinadju' s'mmek si Harun pitung'llaw t'ggolna.
31 "Manjari angā' na ka isi min bili-bili ya bay sinumbali' pangangg'llal
ma disi Harun. Loho'in ma halaman Luma' Sussi
32 ati pamakanun ma si Harun maka saga anakna ma atag pagsosōran
Tolda Pagsasabuhan. Kapin tinapay bay ma deyom ambung ya palauk.
33 Luwal sigām ya taga-kapatut amangan saga pagkakan ilu, sabab bay
panukbal ni aku pagtaubatan dusa sigām ma waktu kapangangg'llal sigām
magimam. Suku' Tuhan ko' inān angkan halam sai-na makajari amangan
saddī min disi Harun.

34 Bang isab aniya' isi bili-bili atawa tinapay angapin sampay ni
kasubuhan, subay tinunu'. Mbal manjari kinakan sabab bay pinama-
Tuhan.
35 "Na," yuk Tuhan ma si Musa, "beya'un hatulan kamemon ya
panoho'anku itu pasal pangangg'llal ma si Harun maka saga anakna.
Paghinang ilu subay pitung'llaw t'ggolna.
36 Anumbali' ka sapi' l'lla kahaba' llaw ma deyom dapitu'. Pagkulban
panaubatan dusa ko' inān, maka pamala'an tamak dusa isab min lapohan
pagtunu'an. Busugin isab maka ns'llan pamasussi bo' pinama-aku sadja.
37 Subay pitung'llaw ya t'ggolbi maghinang saga hinang itu magbalik-
balik, hinang pamala'an tamak dusa maka hinang pamasussi. Manjari
asussi sidda lapohan itu, maka asussi isab ai-ai makasagid pehē'."

Susumbali'an ya Tinukbal Kahaba' Llaw

38-39 Amalman lagi' Tuhan ma si Musa, yukna, "Ya panukbalbi ni aku
ma lamisahan pagtunu'an subay duwa anak bili-bili dantahun umulna.
Dakayu' ilu subay tukbalbi ma aku ma waktu subu, dakayu' isab ma abay
kohap. Buwattē' hinangbi sakahaba' llaw.
40 Pabeya'unbi ma bili-bili subu dagantang tirigu pinu kalamuran dalitru
ns'llan jaitun. Tumpahinbi isab dalitru binu-anggul pangahulmatbi ma
aku.
41 Damikiyanna bili-bili dakayu' ya tinukbal abay-kohap, subay pin-
abeya'an tirigu maka binu-anggul. Pagkulban tinunu' ko' inān ya
panukbalbi ma aku, si Yawe, jari kasulutan aku ma hamutna.
42 "In pagkulban tinunu' itu subay tinukbal ma matahanku kahaba'
llaw, ma dahuan Tolda Pagsasabuhan. Subay tinukiran e'bi magpangkat-
mamangkat. Mailu aku pasabu ma ka'a, Musa, maka e'ku amissala ma
ka'a.
43 Mailu du isab aku magsabu maka saga bangsa Isra'il kamemon. Jari
asussi makalandu' atag pagsabuhan inān pagka taluwa' sahayaku.
44 "Pasussiku Tolda Pagsasabuhan ilu sampay lapohan ya pagtunu'an
kulban e'. Pasussiku du isab si Harun maka saga anakna l'lla, supaya sigām
tahinang imam maghinang ni aku.
45 Jari pat'nna' aku ma deyoman saga bangsa Isra'il ati aku ya pag-
tuhanan sigām.
46 Minnē' sigām makata'u to'ongan in aku si Yawe ya pagtuhanan sigām,
ya bay amowa sigām paluwas min lahat Misil bo' supaya aku pat'nna' ma
deyoman sigām. Si Yawe aku, ya Tuhan-asal-Tuhan."

30

Pagtugtugan Kamanyan

1 Magpanoho'an gi' Tuhan ma si Musa yukna, "Angahinang kam
lamisahan min kayu akasya, pagtugtugan kamanyan.
2 Subay amasagi' duwa h'kka taha'na maka lambuna, mpat h'kka
isab langkawna. Hinangin pussuk-pussuk sali' luwa tanduk ma duguna
ka'mpat, dalos asal kayuna maka kayu ya pangahinangan baran lamisa-
han.
3 Putusun diyata'na maka bulawan porol, beya' isab kīdna maka pussuk-
pussukna ka'mpat. Pehē'in gipis bulawan isab ma kakīranna pamahāp
luwana.
4 Hinangun duwa gallang bulawan pinasangon pehē' ni kīd lamisahan
min deyo'an gipis e', dakayu' min dambila', dakayu' isab min dambila' bo'
aniya' pamasulugan tanggungan.

5 Saga tanggungan itu subay nihinang min kayu akasya pinutus isab
maka bulawan.
6 Pat'nna'un lamisahan itu min luwasan kultina ya pangalikus Ba'ul
Pagtau'an Sulat Paljanji'an, bo' min luwasan Turung Pagtaubatan isab.
Maina'an aku pasabu ma ka'a.
7 “Na, ya hinang si Harun ma waktu pamahilala'na saga palita'an kahaba'
subu, subay anugtug kamanyan ahamut ma lamisahan inān.
8 Ya du kahaba' abay-kohap, ma waktu panū'na palita'an, subay anugtug
kamanyan isab supaya aniya' pat'bbud ni PANGHŪ' waktu ni waktu
salama-lama tahun.
9 Da'a kam anukbal kamanyan saddī min kamanyan halal ma lamisahan
panugtugan ilu. Mbal manjari bang panukbalan saga susumbali'an
tinunu', atawa tirigu, atawa binu-anggul.
10 Lamisahan ilu subay paghinangan taubat e' si Harun mint'dda dan-
tahun bo' ta'ampun ba'anan karusahan bangsa Isra'il. In pussuk-pussukna
ka'mpat subay pinahiran laha' min hayop ya sinumbali' pagtaubatan
dusa min t'dda dantahun. Bogboginbi paghinang itu kahaba' tahun
magpangkat-mamangkat sabab lamisahan landu' asussi ko' ilu, lamisahan
suku' PANGHŪ'-Yawe.”

Panungbas Kallum Saga Kal'llahan

11 Na ah'lling gi' PANGHŪ' ma si Musa, yukna,
12 “Bang ka angitung saga kal'llahan bangsa Isra'il, subay aniya' bayad
pakaniya-pakaniya min sigām kamemon panungbas kallum sigām. Jari
halam aniya' bala' tum'kka ni sigām ma waktu kapangitung e'.
13 Pabayarun tonga' sekel* dī pilak ma sigām pakaniya-kaniya bang
sigām ni'itung na, panukbal sigām ni PANGHŪ'. (Timbangan sara' agama
ya pagtimbangan e'.)
14 Taluwa' ni'itung saga kal'llahan kamemon ya angabut duwampū'
tahun umulna sampay pariyata'. Wajib sigām subay ang'nde'an tutukbalan
ni PANGHŪ'.
15 Ya tungbas kallum tinukbal ni PANGHŪ' e' a'a dayahan subay mbal
palabi min tonga' sekel. Ya tinukbal e' a'a miskin isab subay mbal pakulang
min tonga' sekel.
16 Timukun sīn panungbas kallum itu bo' panganggastuhun ai-ai tahi-
nang ma Tolda Pagsasabuhan. Manjari aniya' pangentoman ma matahan
si Yawe, paltanda'an in ka'am bay makatungbas kallumbi.”

Garul Pagailan

17 Pagubus ina'an, ah'lling gi' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa yukna,
18 “Angahinang kam dakayu' garul tumbaga pagailan saga imam.
Hinanginbi isab patinggilan pamat'nna'an iya, tumbaga isab. Ya pa-
mat'nna'anbi garul itu subay ma llotan Tolda Pagsasabuhan maka lamisa-
han pagkukulbanan. Isihinbi bohe' isab.
19 Si Harun maka saga anakna subay magailan tape'-tangan sigām
20 ma waktu kapasōd sigām ni deyom Tolda Pagsasabuhan Tuhan maka
manusiya'. Jari mbal sigām taluwa' pinapatay. Buwattē' du isab bang sigām
pasekot ni lamisahan pagkukulbanan bo' anunu' susumbali'an ni aku,” yuk
PANGHŪ'.

---

* **30:13 30:13** Tonga' sekel itu, dī pilak saga sangpū' maka lima sussuk.

21 “Tangan maka tape' sigām subay niailan bo' supaya sigām mbal amatay. Panoho'an itu subay binogbogan e' si Harun maka saga panubu'na magpangkat-mamangkat.”

Ns'llan Pamehed Ai-ai Pinasuku' ma Tuhan

22 Ah'lling isab PANGHŪ' ma si Musa yukna,
23-24 “Angahinang kam ns'llan sussi min ns'llan jaitun mpat litru. Lamurinbi isab mpat ginis pamapā pamahamut iya. Issa, bulitik mūr† masi bohe'an, saga nnom kilu buhatna bang ma timbangan sara' agama. Karuwana, kuwit kayu sinamun‡ ahamut saga t'llu kilu buhatna. Kat'lluna, batang parang ahamut t'llu kilu isab buhatna. Ka'mpatna, kuwit kayu kassiya nnom kilu buhatna, ahamut isab.
25 Papaglamurunbi saga kapanyapan itu kamemon nihinang ns'llan ahamut landu' asussi, bo' aniya' pamehed ai-ai pamasuku' ma Tuhan. Beya'unbi kapandayan saga a'a ata'u angahinang pahamut.
26 Gunahun ns'llan sussi itu panussi Tolda Pagsabuhan sampay kamemon saga pagdayawna. Lapayun Ba'ul ya Pagtau'an Sulat Paljanji'an,
27 maka lamisahan pamat'nna'an tinapay sampay kapanyapanna, maka palita'an bulawan beya' isab panyapna, maka lamisahan panugtugan kamanyan.
28 Ya du lapohan pagtunu'an kulban sampay kapanyapanna kamemon, maka garul pagailan isab sampay pat'nna'anna.
29 In itu kamemon subay pinehē'an ns'llan sussi supaya asussi to'ongan, manjari suku'ku na. Bang aniya' isab makasagid ni ai-ai bay tasussi itu, subay suku'ku na.”
30 Yuk Tuhan lagi', “Busugin ns'llan kōk disi Harun maka saga anakna, paltanda'an in sigām ma aku sadja, jari imam na sigām patut maghinang ma aku.
31 Pahati'un saga bangsa Isra'il in ns'llan sussi itu subay aheya kagunahanna ma ka'am sampay ma panubu'bi magpangkat-mamangkat.
32 Da'a pamahirunbi ma baran sai-na saddī min imam, da'a isab sengorinbi hinanganna. Suku' Tuhan ko' ilu, angkan subay halli'anbi.
33 Bang aniya' a'a saddī angahinang ns'llan pahamut buwattitu hinanganna, atawa pamahidna ma a'a saddī min imam, in a'a inān mbal na taitung bangsa Isra'il.”

Kamanyan ma Luma' Pangarapan

34 Angallam lagi' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa yukna, “Buwattitu ya pangahinangbi kamanyan. Angā' kam duwa ginis bulitik ahāp isina maka hamutna, maka kuwit kūs-kūs maka kamanyan pote'. Buhatna kaniya-kaniya subay dasali' kamemon.
35 Ta'ā'bi pa'in ai-ai itu, beya'unbi kapandayan saga a'a ata'u angahinang pahamut. Paglamurunbi bo' tahinang kamanyan ahāp to'ongan hamutna. Pagubus, asininbi supaya al'ssin maka asussi.
36 Pipisun kasehe'anna nihinang kamanyan anahut bo' pat'nna'un ma dahuan Ba'ul Paljanji'an ya ma deyom Tolda Pagsasabuhan. Mailu du aku magsabu maka ka'a. Kamanyan itu subay taitungbi sussi min sussi sabab suku'ku asal.
37 Wajib kam da'a angahinang kamanyan buwattitu pamahamut baranbi. Niyatunbi kamanyan sussi ma aku sadja.

---

† **30:23-24 30:23-24** Mūr itu, ginis kayu ahamut. ‡ **30:23-24 30:23-24** Sinamun itu, ginis pamapā, ‘cinnamon’ bang ma bahasa Ingglis.

38 Sasuku angahinang kamanyan buwattitu lamudna bo' pamahamutna
baranna, mbal na taitung bangsa Isra'il."

31

Saga A'a Tapene' Angahinang Luma' Pangarapan

1 Na, angallam lagi' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa yukna,
2 "Pata'u ka. Ya tapene'ku angahinang Luma' Pangarapan ma aku ya na
si Besalel anak si Uri, mpu si Hūr, min panubu' si Yahud.
3 Katulunanku iya kapandayan, akkal maka pangita'u bo' ahāp e'na
angahinang ai-ai ya hinangan tangan.
4 Ata'u iya angangguhit suntu'an ma ai-ai tahinang min bulawan, pilak
atawa tumbaga.
5 Ata'u iya anganggaugari' ginisan palmata bo' yampa pat'nna'na ma kait
bulawan. Ya du bang kayu ya pangahinanganna, ata'u isab iya. Hatina
ata'u iya angahinang indaginis.
6 Tapene'ku isab si Oholeyab anak si Ahisamak, min bangsa Dān, bo'
aniya' sehe' si Besalel anabangan iya ma hinangna. Aho', buwananku
kapandayan kamemon saga a'a maghihinang supaya sigām makahinang
ai-ai bay panoho'anku ma ka'a, ya tasulat ma lista itu:
7 Tolda Pagsasabuhan, Ba'ul Pagtatau'an Sulat Paljanji'an maka Turungna
ya pagtaubatan dusa, maka kapanyapan ai-ai ya pamapanyap Tolda.
8 Lamisahan pamat'nna'an tinapay maka panyapna, Palita'an Bulawan
maka panyapna, Lamisahan pagtugtugan kamanyan.
9 Lapohan pagtunu'an kulban, beya' isab kapanyapanna. Garul pan-
gailan sampay patinggilanna.
10 Saga s'mmek mulliya ya tin'nnun pan'mmek disi Harun maka saga
anakna ma waktu kapagimam sigām.
11 Katapusan ya Ns'llan sussi pangangg'llal ma saga a'a maghinang
ni Tuhan, maka kamanyan ahamut ya kagunahan ma Luma' Sussi. In
itu kamemon subay nihinang e' saga a'a ya katulunan akkal maka
kapandayan. Subay bineya' bay panoho'anku ma ka'a, Musa."

Sara' Pasal Llaw Paghali

12 Na, angallam PANGHŪ'-Yawe ma si Musa yukna,
13 "Pasampayun palmanku itu ni saga bangsa Isra'il, ya yuk-i, 'Wajib
kam amogbog ma llaw ya ōnanku Llaw Mulliya. Jari in pangammalbi
ma llaw mulliya tahinang pandoga pamaentom ka'am magtubu'-manubu'
in aku maka ka'am bay makapagjanji'. Jari makata'u kam in aku si
Yawe, ya makahinang ka'am bangsa sussi, bangsa suku'ku.' Buwattē' ya
pamasampaynu ma sigām."
14 Angallam gi' Tuhan yukna, "Bogboginbi Llaw Paghali, sabab Llaw
Mulliya ma ka'am. Sasuku mbal angammal ma Llaw Mulliya subay
pinapatay. Sasuku isab makahinang ai-ai ma llaw ina'an, subay itungbi
sali' a'a liyu, ngga'i ka bangsa Isra'il.
15 Nnom llaw ya pamihabi kalluman ma deyom dapitu', sagō' bang
ta'abut llaw kapitu'na, ya na llaw paghali, Llaw Mulliya pamaheyabi ma
aku. Sasuku maghinang ai-ai ma llaw ina'an, subay pinapatay.
16 In ka'am bangsa Isra'il magtubu'-manubu' subay amogbog ma Llaw
Mulliya itu bo' mbal takalipat paljanji'antam ya anatas salama-lama.
17 In Llaw Mulliya itu sali' pandoga pamaentom ka'am ni kasaumulan
in aku maka ka'am bay makapagjanji'. Sababna nnom llaw ya bay

kapamapanjariku dunya maka langit. Sagō' ta'abut pa'in llaw kapitu'na,
pahali na aku min hinangku."
18 Na, aubus pa'in pangallam PANGHŪ' ma si Musa ma diyata' Būd
Turusina, magtūy pamuwanna ma iya duwa batu amasagi' ya bay
pangukilanna Sara' paljanji'anna maka bangsa Isra'il.

32

Sapi' Bulawan

1 Manjari itu, pagka tasayu e' saga a'a Isra'il in si Musa at'ggol halam
bay makalūd min būd, patimuk sigām pehē' ni si Harun. Yuk sigām ma
iya, "Tuwan, hinangin kitam tuhan bo' aniya' magmunda' ma kitam ma
pal'ngnganan. Daka maingga si Musa inān, ya bay amowa kitam paluwas
min Misil."
2 Anambung si Harun ma sigām, yukna, "Ā, sō'un nila'anan saga
bulawan ya pangaretes saga h'ndabi maka anakbi l'lla-d'nda. Bowahunbi
pi'itu ni aku."
3 Magtūy kala'anan e' sigām kamemon saga aretes sigām bo' binowa
pehē' ni si Harun.
4 Tasambut pa'in ba'anan bulawan e', tinunaw e' si Harun bo' yampa
hinangna ta'u-ta'u* sali' luwa sapi' mandangan abata' lagi'. Aubus pa'in,
ah'lling saga a'a Isra'il, yuk sigām, "Owa', ka'am saga a'a Isra'il! Nda'unbi
tuhantam, ya bay amowa kitam paluwas min lahat Misil!"
5 Na, tasayu pa'in lling itu e' si Harun, magtūy iya angahinang pagtunu'an
kulban ma munda'an sapi' bulawan e'. Yukna ma saga a'a, "Maghinang
kitam salung, hinang pamaheya PANGHŪ'."
6 Pagsalung pa'in, waktu subu to'ongan, magbati'an saga a'a kamemon
anunu' susumbali'an panukbal sigām ni Tuhan. Aniya' isab lalabotan
tinukbal e' sigām pagduwa'ahan salamat. Aubus pa'in, magjamu na sigām
sampay magkalumu'an d'nda maka l'lla.
7 Na, magsuwala PANGHŪ' ma si Musa, "Pasa'ut ka palūd," yukna,
"sabab saga a'anu, ya bay bowanu paluwas min Misil, wa'i na maghinang
kasabulan.
8 Al'kkas pahāp sigām ang'bba min kal'ngnganan ya bay panoho'anku
ma sigām. Aniya' ta'u-ta'u tahinang e' sigām buwat luwa sapi' mandangan,
jari pagsujuran e' sigām maka pagtukbalan saga susumbali'an. Ya pah'lling
sigām, 'O'o, pagtuhanantam bangsa Isra'il, ya bay amowa kitam paluwas
min Misil.' "
9 Magsuwala gi' PANGHŪ' ma si Musa yukna, "Ta'nda'ku saga a'a inān,
atuwas to'ongan kōk sigām.
10 Da'a aku saparun sabab apasu' sidda atayku, maka magniyat aku
amahalam sigām. Jari ka'a maka panubu'nu ya hinangku bangsa aheya."
11 Sagō' angamu' junjung si Musa ni si Yawe ya pagtuhananna, yukna,
"O Yawe, da'a mulahun saga a'a suku'nu itu, ya bay bowanu paluwas min
lahat Misil sabab min kosog kawasanu.
12 Dūlannu bahā' saga bangsa Misil amūng-mūngan ka'a ala'at kono'
maksudnu, ya angkan bowanu bangsa Isra'il paluwas min Misil bo'
papataynu sigām ma kabūran. Luhūy halam aniya' a'a Isra'il takapin ma
babaw dunya itu? Ndū', Tuhanku, bang pa'in pindahannu kapasu' ataynu.
Da'a lanjalin niyatnu angamula saga a'a suku'nu itu.

---

* **32:4 32:4** Ta'u-ta'u atawa balhala', hatina tuhan-tuhan pagsusumbahan.

13 Entomun saga sosoho'annu disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub.
Entomun bay janji'nu ma sigām, ya bay pagsapahannu ma barannu, ya
bay yuknu, ‘Pahekaku saga panubu'bi sampay sigām sali' heka bitu'un
ma langit. Pamusaka'ku kaluha'an lahat Kana'an ma sigām salama-lama,
buwat bay panganjanji'ku ma ka'am.’ ”
14 Na, pagka buwattē' panganjunjung si Musa, halam nilanjalan e' si
Yawe niyatna amahalam saga a'a Isra'il.
15 Manjari palūd na si Musa min būd maka e'na amowa duwa batu
amasagi' ya panulatan sara'-panoho'an bay panganjanji' Tuhan ma bangsa
Isra'il. Batu inān bay pangukilan sara' ma dahuanna maka ma bukutna.
16 Tuhan to'ongan ya bay angahinang duwa batu itu, maka Tuhan ya bay
angukil saga sara'.
17 Na, makakale pa'in si Yussa' ma hidjulan saga a'a Isra'il, yukna ma si
Musa, “Sali' hidjul pagbono' ya takaleku itu!”
18 Ya sambung si Musa,
“Ngga'i ka hidjul panganda'ug ya takaleta,
ngga'i ka isab hidjul min a'a tara'ug,
sagō' hidjul min saga a'a magkalangan.”
19 Makasekot pa'in si Musa ni pustu he', bo' ta'nda'na sapi' bulawan maka
saga a'a magpangigal ma munda'an sapi', magtūy arugal sidda atayna.
Hantakanna duwa batu amasagi' ya bay tabowana bo' alopot ma atag
ina'an, ma deyo'an būd.
20 Niā' isab e' si Musa sapi' bay tahinang e' saga a'a Isra'il. Aubus bay tin-
unu', pinagpipis-pipis e'na bo' binudburan ma kuwit bohe'. Katapusanna,
pamainum e'na ma saga a'a Isra'il.
21 Yuk si Musa ma si Harun, “Ai bay tahinang ma ka'a e' saga a'a ilu ya
angkan bowanu sigām maghinang dusa buwattilu heyana?”
22 Ya sambung si Harun, yukna, “Da'a pa'in akagit ataynu, tuwan.
Kata'uwannu saga a'a itu, aluhay sigām tabowa maghinang kala'atan.
23 Bay sigām amissala ma aku, yuk-i, ‘Hinangin kitam tuhan magmunda'
ma kitam ma pal'ngnganan. Daka maingga si Musa inān, ya bay amowa
kitam paluwas min Misil.’
24 Angkan yukku ma sigām, ‘Sai-sai kam taga-pamulawan, la'aninbi.’
Magtūy ni'nde'an ni aku saga pamulawan sigām ati pehē'ku ni deyom api.
Pagtunaw pa'in, paluwas sapi' mandangan inān!”
25 Na, ta'nda' e' si Musa saga a'a Isra'il wa'i magkangogan, mbal takole'
nihawiran e' si Harun, angkan sigām tahinang pagtittowahan ma saga
banta sigām.
26 Jari itu, an'ngge na si Musa ma pagsosōran pustu maka e'na amissala,
yukna, “Sasuku kam bilahi ameya' ma si Yawe, pi'itu kam ni aku.” Magtūy
pehē' ni iya kamemon saga kal'llahan panubu' si Libi.
27 Yuk si Musa ma sigām, “Ya pamah'lling ka'am e' si Yawe Tuhan bangsa
Isra'il, in ka'am subay magtinakos pakaniya-pakaniya. Latagunbi kauman
itu min dampōng ni dampōng amapatay pagkahibi bangsa Isra'il ai-na ka
kampungbi, ai-na ka bagaybi.”
28 Na bineya' e' saga panubu' si Libi panoho'an si Musa he' ati
magpatayan saga t'llungibu a'a ma llaw ina'an.
29 Pagubus, yuk si Musa, “Llaw itu, in ka'am saga panubu' si Libi
tapasaddī na bo' ma PANGHŪ'-Yawe sadja, kalna' kam bay magmalilla'
amono' saga anakbi maka langgungbi. Angkan kam kabuwanan kahāpan
e' PANGHŪ'.”

30 Pag'llaw dakayu', ah'lling si Musa ma saga a'a inān, yukna, “Aheya
to'ongan dusa bay tahinangbi. Saguwā', minsan buwattē', patukad aku ni
būd pabalik angarap ni PANGHŪ'. Kalu-kalu mura-murahan nirūlan aku
angamu'an ka'am ka'ampunan ma pasal dusabi.”
31 Manjari patukad si Musa pabalik ni PANGHŪ'. Yukna ma iya, “Arōy
Tuhanku, aheya sidda dusa bay tahinang e' saga a'a itu. Bay sigām
makahinang tuhan-tuhan min bulawan panumbahan sigām.
32 Ndū', bang pa'in dūlannu panganjunjungku, ampunun dusa sigām.
Malaingkan bang sigām mbal ampunnu, na, papasin ōnku min kitab ya
panulatannu ōn saga a'a suku'nu.”
33 Ya sambung PANGHŪ' ma si Musa, “Luwal saga a'a bay makarusa ni
aku ya papasanku min kitabku.
34 Na pehē' na ka. Bowahun saga a'a ilu tudju ni lahat ya bay
pangahakaku ma ka'a. Ilu isab mala'ikatku parahū min ka'a ma labayan.
Sagō' bang ta'abut waktuna, tiksa'ku sasuku bay makarusa ilu.”
35 Jari aniya' saki landu' abangat pinat'kka e' PANGHŪ' ma bangsa Isra'il
ma sabab bay kahinangan sigām ma sapi' bulawan ya bay tahinang e' si
Harun.

33

1 Na magsuwala PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, “Patulak kam
minnitu, ka'am maka saga a'a bay bowanu paluwas min lahat Misil.
Pauntas kam ni lahat bay panganjanji'ku ma si Ibrahim, si Isa'ak maka
si Yakub. Aniya' bay panapaku ma sigām, ya yukku, ‘Pamuwanku lahat
inān ma saga panubu'bi.’
2 Pabeya'ku dakayu' mala'ikat parahū min ka'am. Dūyku isab saga
kabangsahan maglalahat mahē', ya na saga bangsa Kana'an, bangsa Amor,
bangsa Hīt, bangsa Pirissi, bangsa Hīb maka bangsa Jibus.
3 Pauntas kam ni lahat e', ya lahat ap'nno' e' kalluman landu' ahāp. Sagō'
in aku itu mbal pasehe' ma ka'am sabab kalna' atuwas saga kōkbi. Bang
kam saupama sehe'anku, marai' kam paka'atku to'ongan ma labayan.”
4 Na, kahaka'an pa'in saga a'a Isra'il pasal pamissala makasusa itu,
magtūy sigām anagna' magsusun maka halam aniya' min sigām magpa-
mulawan.
5 Sabab aniya' bay panoho'an PANGHŪ' ma si Musa, yukna, “Haka'in
saga a'a Isra'il in sigām bangsa landu' atuwas. Bang aku pasehe' ma sigām
minsan la'a dansasa'at, marai' sigām mulaku saru'un-du'un. Sō'un sigām
angala'anan ba'anan pamulawan ya pamakay sigām. Kira-kiraku lagi' bang
ai hinangku ma sigām.”
6 Manjari itu, makalanjal pa'in saga bangsa Isra'il min atag Būd Horeb
(Būd Turusina), halam na sigām magpamakay saga pamulawan.

Tolda Pagsabuhan Tuhan maka Manusiya'

7 Na ya kabiyaksahan si Musa maingga-maingga pahanti'an sigām
bangsa Isra'il, amat'ngge iya dakayu' luma' tolda alawak-lawak min pustu.
“Tolda pagsabuhan Tuhan maka manusiya'” ya pangōn si Musa ma tolda
inān. Jari bang aniya' bilahi angaru ni PANGHŪ'-Yawe, subay iya paluwas
min kauman pehē' ni Tolda Pagsabuhan.
8 Na sakahaba' si Musa paluwas pehē' ni luma' pagsabuhan,
magt'nggehan saga a'a kamemon ma bowa' lawang tolda sigām. Ang'nda'
sigām ma si Musa sampay iya pasōd na ni deyom.

9 Makasōd pa'in iya, pareyo' pina'an gabun-Tuhan* ni dahuan lawang
luma' he' bo' paddas maina'an sat'ggol si Yawe maka si Musa magsuli-suli.
10 Pag'nda' saga a'a ma gabun-Tuhan pat'nna' ma atag pagsosōran luma'
tolda, pabungkal sigām bo' yampa pasujud anumba ni Tuhan, kaniya-
kaniya sigām ma bowa' lawang sigām.
11 Tiyap-tiyap maina'an si Musa ma deyom tolda, magharap PANGHŪ'
maka iya magbissala buwat a'a magsuli-suli maka bagayna. Aubus pa'in,
ya kabiyaksahan si Musa subay pabalik ni deyom kauman, sagō' tendogna
si Yussa', ya anak si Nūn, halam bay paluwas min tolda pagsabuhan e'.

Si Musa maka Kasahaya'an si Yawe

12 Ah'lling gi' si Musa ma PANGHŪ'-Yawe, yukna, "Tasoho'nu aku amowa
saga a'a itu patukad ni lahat e', saguwā' halam aku haka'annu bang sai
pasehe'nu ma aku. Yuknu in aku taitungnu bagaynu lissi, maka kasulutan
ka ma aku.
13 Jari bang ka ka'amuhan du ma aku, ndū', pandu'in aku ma pasal
kamaksurannu supaya aku makata'u ma ka'a sampay makasulut na pa'in
ma ka'a. Entomun isab bangsa itu sabab suku'nu asal."
14 Ya sambung PANGHŪ' ma si Musa, "Sehe'anta du ka, maka buwananta
ka kasannangan atay."
15 Yuk si Musa, "Ya Tuhanku, bang kami mbal sehe'annu to'ongan, ahāp
lagi' kami mbal palanjalnu min jadjahan itu-i.
16 Sabab bang kami siya-siyanu mbal kinata'uwan e' sai-na in ka'a
kasulutan ma aku maka ma bangsa suku'nu. Bang kami mbal sehe'annu,
halam aniya' pagbidda'an kami maka palbangsahan kasehe' ma sakalibut
dunya itu."
17 Sakali anambung PANGHŪ' ma si Musa, yukna, "Dūlanku ya
pangamu'nu ilu sabab kasulutan aku ma ka'a, maka kata'uwanku ōnnu."
18 Na, aniya' gi' pangamu' si Musa ma Tuhan, yukna, "Bang pa'in aku
pa'nda'annu sahayanu."
19 Ya sambung PANGHŪ', "Aho', palamanku kahāpanku kamemon ma
matahannu. Maka sabbutku isab ōnku ma pakalehannu, in aku si Yawe
Tuhan-asal-Tuhan. Aku ya tag-baya'an bang sai ya pinat'kkahan lasaku
maka bang sai kina'ase'an.
20 Malaingkan," yuk PANGHŪ', "mbal ka makajari ang'nda' ma baihu'ku.
Sabab amatay sadja saga manusiya' bang maka'nda' ma aku.
21 "Na," yukna, "aniya' batu lakit pan'nggehannu ilu, asekot-sekot ni aku.
22 Manjari bang palabay sahayaku ma matahannu, pasindungta ka ma
deyom songab batu itu. Tampananta ka maka tanganku hinabuku palabay
min ka'a.
23 Makalabay pa'in, la'ananku tanganku supaya ka maka'nda' bukutku.
Sagō' in baihu'ku mbal makajari ni'nda'."

34

Papan Batu Lakit Karuwana

1 Manjari angallam gi' PANGHŪ' ma si Musa yukna, "Sapsapin batu
amasagi' duwa hekana, daluwa maka bay dahū. Sulatku mailu saga
panoho'an bay ma batu tagna', ya bay lopotnu.
2 Pasakap ka salung subu bo' ka patukad ni Būd Turusina itu. Pag-
tukadnu ni pussuk būd, an'ngge ka ma matahanku.

---

* **33:9 33:9** Gabun-Tuhan maka api-Tuhan: sali' luwa buhawi' patudjak pariyata'.

3 Subay halam aniya' parongan ma ka'a. Minsan maingga-maingga ma
sakalingkal būd itu, subay halam aniya' manusiya' ta'nda', luwal ka'a.
Minsan hayop, bili-bili ka atawa sapi', subay halam aniya' magkakan ma
deyo'an būd ilu."
4 Sakali sinapsapan e' si Musa duwa batu amasagi', daluwa maka bay
tagna'. Pagdai'llaw pa'in, patukad iya ni Būd Turusina' maka e'na amowa
duwa batu he'. Hatina bineya' e'na bay panoho'an PANGHŪ!.
5 Sakali patulun si Yawe min deyom gabun bo' an'ngge ma atag si Musa.
Tapata'u isab e' Tuhan ōnna si Yawe ya Tuhan-asal-Tuhan.
6 Magsuwala iya hinabuna palabay min alopan si Musa. Yukna, "Aku
si Yawe ya Tuhan-asal-Tuhan. Patitabangun asal aku maka patiase'un.
Alallay aku angastol, al'kkas aku amaluwas lasaku, lasa mbal magkapinda.
7 Taptap lasaku ma saga manusiya' sampay ni kaibuhan pangkat.
Ampunku kasā'an maka karusahan sigām. Ampunku minsan sigām
anagga' sara'. Saguwā' bang a'a makarusa, mbal to'ongan pasagaranku.
Papole'ku karusahanna ni anak-mpuna, sampay ni mpuna tu'ut, sampay
ta'abut mpat pangkat."
8 Na pagkale si Musa ma bissala Tuhan itu, magtūy iya pasujud anumba.
9 Yukna, "O Panghū'ku, bang ka kasulutan sab'nnal-b'nnal ma aku, ndū'
Tuhan, bang pa'in ka pagapi' ma kami. Minsan atuwas kōk saga bangsaku
itu, ampunun pa'in kala'atan maka karusahan kami. Taima'un kami ati
hinangun kami saga a'a suku'nu."
10 Angallam PANGHŪ!-Yawe ma si Musa, yukna, "Nda'un, paniya'ku
paljanji'anku ma ka'a pabīng. Angahinang aku saga hinang makainu-inu
ma pang'nda'an saga a'a bangsanu Isra'il kamemon. Halam to'ongan aniya'
bay makahinang buwattē', minsan ma ai lahat, minsan ma ai bangsa. Song
ta'nda' hinangku makatāw-tāw e' saga a'a ya pat'nna' ma sakalibutnu, ati
tasayu e' sigām bang buwattingga panabangku ma ka'a.
11 Beya'un saga sara' panoho'an ya pat'nna'anku ka'am llaw itu. Dūyku
min dahuannu saga bangsa Amor, bangsa Kana'an, bangsa Hīt, bangsa
Pirissi, bangsa Hīb maka bangsa Jibus.
12 Amay-amay, da'a kam magkahāp maka saga bangsa ya asal maglahat
ma lahat ya song papehē'anbi ilu. Tantu kam pinalabayan kasasatan e'
sigām, sapantun jallat ma tape'bi.
13 Paka'atunbi saga tampat ya pagkulbanan sigām. Lopotunbi saga batu
paosol ya pagsusumbahan sigām. Puwarunbi isab saga hāg pangilāhan si
Asera, ya tuhan sigām d'nda.
14 Wajib kam da'a magta'at ma pagtuhanan saddī min aku, sabab si Yawe
aku, ya Tuhan-asal-Tuhan. Mbal to'ongan aku bilahi aniya' pagtuhananbi
saddī min aku.
15 "Amay-amay, da'a kam amiha magkahāp maka saga bangsa ya asal
maglahat ma lahat song papehē'anbi ilu. Sabab kalna', bang kam ganta'
magkahāp maka sigām, tantu kam pinogos e' sigām ang'bba min aku bo'
magta'at ni saga pagtuhanan sigām. Tabowa kam magsalu isab maka
sigām ati kakanbi ba'anan susumbali'an bay pangungsud ni pagtuhanan
sigām e'.
16 Lāgi bang aniya' saga anak sigām budjang tapene'bi pamah'nda ma
ka'anakanbi l'lla, tantu sigām kapitnahan e' saga d'nda he' subay palamud
ana'at ni saga pagtuhanan sigām."
17 Amalman Tuhan, yukna, "Wajib kam da'a magsasal tumbaga nihinang
ta'u-ta'u pagtuhanan."

18 “Wajib kam maghinang Hinang Tinapay Halam Pasuligna sakahaba'
tahun bang ta'abut bulananna. Subay pitumbahangi ya t'ggolbi magkakan
tinapay halam bay pinasuligan, buwat bay panoho'anku ma ka'am.
Hinangunbi ma bulan Abib, ya na bulan bay kapaluwasbi min lahat Misil.
19 “Pamasuku'unbi ma aku kamemon saga anakbi kasiyakahan l'lla,
beya' isab saga hayop l'lla ya dahū nianakan, ai-na ka bili-bili maka
kambing, ai-na ka sapi'.
20 Sagō' mbal taluwa' kinulban bang kura'. Bang aniya' kura' anganak
kamint'ddana, in anak kura' inān subay nil'kkat, hatina subay aniya'
dakayu' anak bili-bili atawa kambing sinumbali' ganti'na. Bang saupama
mbal nil'kkat, na subay pinōng buli'-k'llongna sabab kura' iya. Saga anakbi
l'lla kasiyakahan isab, subay nil'kkat maka susumbali'an pagkulbanbi ni
Tuhan. Amay-amay isab, bang kam angarap ni aku sumiyan-sumiyan,
subay kam amowa tutukbalan.
21 “Makajari kam maghinang atawa magusaha ma deyom nnom llaw,
sagō' subay kam pahali maghinang ma llaw kapitu'na. Minsan ma waktu
pagararu atawa waktu pagani, subay kam pahali ma llaw kapitu'.
22 “Hinangunbi Paghinang Kapitu'an* ma waktu paganibi saga buwa'
tirigu. Hinangunbi Paghinang Anihan Damuli ma song pa'in waktu
paghaggut.†
23 “Manjari t'llu waktu ma deyom dantahun ya pagtipun kamemon saga
kal'llahanbi ma matahan si Yawe, ya pagpanghū'an bangsa Isra'il.
24 Da'a kabimbanginbi saga tana'bi bang kam alikut magtipun ni aku
ya Tuhanbi. Halam sai-sai anganapsuhan tana'bi sabab paluwasku min
dahuanbi saga bangsa Amor, bangsa Kana'an, bangsa Hīt, bangsa Pirissi,
bangsa Hīb maka bangsa Jibus. Paluhaku isab lahat ya pat'nna'anbi.
25 “Na bang kam anumbali' hayop pagkulbanbi ni aku, da'a papagbeya'un
laha'na maka tinapay halam pinasuligan. Bang kam maghinang Hinang
Paglakad, da'a kapininbi isi susumbali'an sampay ni kasalungan.
26 “Bang kam anagna' magani tinanom atawa magpusu' buwa' kayu,
pene'unbi ya ahāp to'ongan bo' bowahunbi ni Luma' pangarapanbi ni si
Yawe ya Tuhanbi.
“Bang aniya' anak kambing b'llabi, da'a paglamurunbi maka gatas
ina'na.”
27 Pagubus, ah'lling PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, “Sulatun saga
kabtangan itu sabab kataddangan ko' itu ma paljanji'antam.”
28 Jari mpatpū' bahangi ya panimpus si Musa maina'an ma atag
PANGHŪ', maka halam aniya' bay takakanna atawa tainumna t'ggolna bay
maina'an. Tasulat e'na ma duwa papagan batu saga kabtangan paljanji'an,
hatina Sara' Panoho'an sangpū' hekana.

Sahaya ma Pamaihu'an si Musa

29 Na, palūd si Musa min Būd Turusina' amowa duwa papan batu ya
panulatan paljanji'an Tuhan maka bangsa Isra'il. Paglūd na pa'in, halam
tasayu e' si Musa in baihu'na anahaya asal ma sabab kapagsuli-sulina maka
PANGHŪ'.

---

* **34:22 34:22** Aheka ōn pangōn bangsa Isra'il ma dakayu' paghinang itu: Hinang Kapitu'an maka Hinang Anihan Dahū, maka kaōnan isab Paghinang Limampū' sabab limampū' llaw t'ggolna min bay Hinang Paglakad. † **34:22 34:22** Hinang Anihan Damuli itu kaōnan isab Hinang Panggung, sabab taentom e' saga bangsa Isra'il waktu bay kapagluma' sigām ma deyom kapanggungan ma lahat paslangan lagi'.

30 Pag'nda' si Harun maka kamemon saga a'a Isra'il ma sahaya baihu' si
Musa, na tināw sigām pasekot ni iya.
31 Malaingkan nilinganan e' si Musa disi Harun maka kamemon saga
pagbebeya'an bangsa Isra'il. Sinō' sigām pabalik ni atagna bo' sigām
bissalahanna.
32 Pagubus, patipun ni si Musa saga a'a Isra'il kamemon ati pinasampay
e'na ma sigām saga sara' kamemon bay panoho'an PANGHŪ'-Yawe ma iya
ma diyata' Būd Turusina'.
33 Aubus pa'in pamissala si Musa ma sigām, tinambunan e'na baihu'na
bo' mbal ta'nda' sahayana.
34 Sagō' bang aniya' waktuna pasōd ni haddarat si Yawe magsuli-suli
maka iya, nila'anan e'na tambunna he' sampay iya makaluwas pabīng.
Pagluwas pa'in, pinalatun e'na ma saga bangsa Isra'il ai-ai bay panoho'an
Tuhan ma iya.
35 Ta'nda' magtūy e' sigām baihu'na anahaya, angkan tinambunan
baihu'na pabīng, sampay ni waktu kapagsuli-sulina maka PANGHŪ'-Yawe
pabalik.

35

Hatulan Pasal Llaw Mulliya

1 Manjari itu, pinalinganan e' si Musa kamemon saga bangsa Isra'il, sinō'
patipun ma iya. Yukna ma sigām, “Ka'am saga bangsa Isra'il, ya itu saga
hatulan panoho'an ka'am e' PANGHŪ'.
2 Nnom llaw ya pamihabi ka'lluman, sagō' bang ta'abut llaw kapitu'na,
ya na llaw mulliya, llaw paghali pamaheyabi ma PANGHŪ'. Sasuku
maghinang ai-ai ma llaw itu subay pinapatay.
3 Da'a kam minsan magparokot api ma deyom luma'bi ma Llaw Kapitu'.”

Ai-ai Pangahinang Luma' Pangarapan Tuhan

4 Ah'lling si Musa ma saga jama'a bangsa Isra'il kamemon, yukna,
“Buwattitu panoho'an PANGHŪ'-Yawe ma ka'am,
5 sinō' kam amowa huhulmatan ni iya luwas min kaniya'bi. Bang isab
tapangahilasbi, bowahunbi ni PANGHŪ' ba'anan saga ai-ai ya tinutat itu:
bulawan, pilak maka tumbaga,
6 salban walna' bilu, taluk maka keyat, kakana' pote' ahāp hinanganna,
bulbul kambing pangahinang kakana',
7 kuwit bili-bili l'lla nianjibihan keyat, maka kuwit duyung isab.
Bowahunbi kayu akasya,
8 ns'llan buwa' jaitun ma palita'an, saga pamapā pamahamut ns'llan ya
pangangg'llal imam, maka ginisan pamapā pamahamut kamanyan.
9 Bowahunbi isab ginisan palmata pamalingkat epod (lampik-juba) maka
puyu'-daggaha ya pinakay e' imam alanga.”
10 Yuk si Musa isab, “Sasuku kam taga-kapandayan maghinang, pi'itu
kam. Hinangunbi kamemon ya pamahinang e' PANGHŪ'-Yawe ma kitam.
11 Hinangunbi Luma' Pangarapanbi ma iya, apanyap maka toldana sam-
pay turungna katapusan, ba'anan saga kakansingna, papagan dindingna,
batang-batangna, hāgna maka durukanna isab.
12 Hinangunbi Ba'ul Paljanji'an, beya' isab tanggunganna, maka turungna
ya Pagtaubatan, maka kultina pangalikus.
13 Hinangunbi lamisahan pamat'nna'an Tinapay Hadarat, jukup maka
tanggunganna, maka saga kapanyapanna,

14 palita'an pitu' sumbuhanna ya pamasawa deyom Luma', beya' isab
kapanyapanna maka ns'llan pamakeyat iya.
15 Hinangunbi lamisahan pagtugtugan kamanyan maka tanggunganna,
ns'llan sussi pangangg'llal imam, kamanyan ahamut, maka kultina panam-
bol lawang ya pagsosōran ni Luma' Pangarapan.
16 Hinangunbi isab lapohan pagtunu'an susumbali'an maka pan-
gayakanna tumbaga, beya' isab tanggunganna maka saga kapanyapanna
kamemon, garul pagailan nihinang min tumbaga sampay patinggilan ya
pamat'nna'an iya.
17 Hinangunbi saga kultina panasak halaman Luma', jukup maka saga
hāg pangahāg sasak maka ba'anan durukan, beya' isab kultina ya
panambol pagsosōran ni halaman e'.
18 Hinangunbi bale pangengkotan tolda ya panurung Luma' Pangarapan
sampay kakultinahan ya panasak halaman, maka ba'anan lubidna.
19 Pagubus, t'nnununbi s'mmek pan'mmek saga imam ma waktu ka-
paghinang sigām ma Luma' Sussi, hatina saga s'mmek sussi ya pamakay si
Harun maka saga anakna l'lla hinabu sigām magimam ma deyom Luma'
Pangarapan.”
20 Pagubus pamissala si Musa inān, magla'anan na min matahanna saga
a'a Isra'il kamemon.
21 Pabīng isab pina'an saga a'a kamemon ya taga-baya' anukbal kaniya'
sigām ni PANGHŪ', lilla' isab min deyom atay sigām. Binowa e' sigām
ba'anan ai-ai pangahinang Tolda Pagsasabuhan,* maka ai-ai pangahinang
s'mmek ya pan'mmek imam.
22 Jari pina'an saga l'lla maka d'nda kamemon sasuku taga-baya'
amuwan, binowa e' sigām kaginisan saga pamulawan, buwat saga kait,
aretes, singsing, gallang maka palmata, bo' niangkat e' sigām pangahulmat
ma PANGHŪ'.
23 Saga a'a isab taga-salban walna' bilu, taluk maka keyat, atawa kakana'
ahāp hinanganna, atawa bulbul kambing, atawa kuwit kambing l'lla bay
nianjibihan keyat, atawa kuwit duyung, bay amowa saga palsuku'an sigām
pina'an.
24 Saga a'a isab taga-pilak atawa tumbaga aponod, bay amowa alta' sigām
e' panukbal sigām ma PANGHŪ'. Ya du amowa saga a'a taga-kayu akasya
ya kinagunahan ma luma' Tuhan.
25 Kamemon saga kar'ndahan taga-pangita'u isab bay aminsal† salban,
ati binowa e' sigām kakana' ahāp ya bay nihinang e' sigām min salban
bilu, taluk maka keyat.
26 Sasuku sigām taga-pangita'u, ya bilahi isab palamud, bay aminsal
salban min bulbul kambing.
27 Saga a'a pagbebeya'an isab bay amowa palmata onek maka palmata
indaginis ya pinat'nna' ma epod maka ma puyu'-daggaha ya pan'mmek
imam alanga.
28 Binowa isab e' sigām ns'llan jaitun ya kagunahan pamakeyat palita'an
ma deyom Luma', maka pangangg'llal imam. Binowa isab pamapā
pangalamud ma ns'llan e', maka pamahamut kamanyan.
29 Jari sai-sai taga-baya' ma kaluha'an bangsa Isra'il, l'lla ka atawa d'nda,
bay amowa huhulmatan panukbal sigām ma PANGHŪ', hilas min deyom

* **35:21 35:21** Tolda Pagsasabuhan Tuhan maka manusiya', hatina Luma' Pangarapan Tuhan. Tu'ud duwa ōnna. † **35:25 35:25** Aminsal: hatina angahinang lubid.

pangatayan. Tapamuwan e' sigām ai-ai ya kinagunahan ma saga hinang bay panoho'an PANGHŪ' ma si Musa.

Si Besalel maka si Oholeyab

30 Na amissala si Musa ma saga bangsa Isra'il, yukna, "Pata'u kam. Tapene' e' PANGHŪ' si Besalel anak si Uri ya anak si Hūr, min bangsa Yuda.
31 Aniya' pangita'u maka akkal maka kapandayan bay pamatulun e' Tuhan ma iya supaya iya makahinang ai-ai ahāp maka alingkat.
32 Ata'u iya angangguhit suntu'an ma ai-ai tahinang min bulawan atawa min pilak atawa min tumbaga.
33 Ata'u iya anganggaugari' ginisan palmata bo' yampa pasangonna ma kait bulawan. Ata'u isab angukil kayu, maka ata'u angahinang kapanyapan indaginis bo' ahāp ninda'.
34 Aniya' akkal pamuwan e' Tuhan ma iya maka ma si Oholeyab anak si Ahisamak min bangsa Dān, supaya sigām makapandu' ma saga a'a kasehe'an.
35 Jari katulunan sigām kapandayan angkan ata'u maghinang kaginisan ai-ai, ata'u isab magguhit suntu'an. Ata'u isab sigām magbuldahan kakana' pote' maka salban bilu, taluk maka keyat, ata'u isab angahinang kakana' landu' ahāp isina. Apanday kamemon saga a'a itu maghinang ai-ai ya kahinangan tangan, alalom isab pikilan sigām magguhit suntu'an kaginisan."

36

1 "Manjari niamay-amayan si Besalel maka si Oholeyab sampay saga a'a kamemon ya kabuwanan akkal maka kapandayan e' si PANGHŪ'-Yawe supaya sigām makahinang Luma' Sussi maka ba'anan kapanyapanna. Sinō' sigām ameya' to'ongan ma bay panoho'an PANGHŪ' ma sigām."
2 Pagubus, pinalinganan na e' si Musa si Besalel maka si Oholeyab maka saga a'a kamemon ya kabuwanan kapandayan e' PANGHŪ', beya' isab sasuku taga-kōg maka baya'.
3 Tasambut he' sigām min si Musa ba'anan saga huhulmatan bay tatukbal e' saga a'a Isra'il pamapagdayaw maka pamapanyap ma Luma' Pangarapan e'. Aniya' na pa'in saga huhulmatan pinagbowa e' saga a'a Isra'il inān kahaba' subu,
4 angkan saga a'a ata'u maghinang bay ang'bba min hinang sigām
5 bo' pehē' ah'lling ni si Musa. Ya yuk sigām, "Tuwan, maglabi to'ongan ya pinagbowa na pa'in e' saga a'a itu. Sarang na makahinangan kamemon bay panoho'an PANGHŪ'."
6 Jari aniya' panoho'an si Musa bay pinasaplag ma kaluha'an kauman, yukna, "Ka'am kamemon d'nda maka l'lla, sinō' pahali amowa saga huhulmatan paghinangta Luma' Sussi." Minnē' sigām tabowa pahali ang'nde'an ba'anan bubuwanan sigām labi-manglabi.
7 Sabab sarang na, maka'abut pangahinang Luma' Pangarapan sampay kamemon kapanyapanna.

Pangahinang Luma' Pangarapan Tuhan

8 Manjari tahinang Luma' Pangarapan he' saga maghihinang, sasuku sigām alalom pikilanna. Tahinang e' sigām sangpū' sugpat kultina min kakana' ahāp isina pinaglamuran salban bilu, taluk maka keyat. Aniya' isab sali' luwa mala'ikat pikpikan binulda pina'an he' saga a'a apanday magbubulda.

9 In ba'anan sugpat kultina itu dasali' sukuranna kamemon, pitund'ppa
taha'na maka dand'ppa lambuna.
10 Lima sugpat kultina bay tinahi' e' sigām pinagbihing-bihing,
damikiyanna isab lima hekana takapin, manjari duwa kultina ataha' na.
11-12 Na aniya' tainga-tainga nihinang min kakana' bilu tinahi' pehē' ni
tōng kultina ataha' inān karuwa, hatina lima-limampū' heka tainga-tainga
tahinang maganggop-anggop.
13 Aniya' isab kakansing bulawan limampū' hekana tahinang pama-
rakayu' duwa kultina inān bo' supaya arakayu' deyom Luma' Pangarapan.
14 Pagubus, aniya' kultina bay nihinang e' saga a'a inān min bulbul
kambing, sangpū' maka dda sugpatna pangalapis kultina deyom.
15 Daheya du saga sangpū' maka dda sugpat kultina damuli itu, taha'na
pitund'ppa maka tonga', lambuna dand'ppa.
16 Lima sugpatna bay tinahi' pinagbihing-bihing bo' tahinang dakayu'
kultina ataha', damikiyanna isab nnom heka sugpatna takapin.
17 Puwas e' aniya' tainga-tainga kakana' nihinang e' sigām ma tōng
kultina karuwa, lima-limampū' hekana,
18 limampū' isab kakansing tumbaga pamaralos kultina bulbul kambing
e'.
19 Pagubus, aniya' duwa ginis turung tahinang e' saga a'a inān panurung
kamemonna. Dakayu' turung inān bay tahinang min kuwit bili-bili l'lla
nianjibihan keyat, dakayu' isab tahinang min kuwit duyung, ya na turung
katapusan.
20 Aniya' isab saga papagan tahinang e' sigām min kayu akasya
pamarindingan Luma' Pangarapan e'.
21 Duwand'ppa maka tonga' ya langkawna, t'llu h'kka lambuna.
22 Tahinang isab lagsak duwa hekana patuwa' min deyo'anna. Buwattē'
ya pangahinang saga papagan dinding kamemon,
23-26 duwampū' hekana min bihing luma' tampal ni satan, duwampū' isab
min bihingna tampal ni uttala'. Aniya' isab saga durukan dī pilak tasasal e'
saga a'a maghihinang, mpatpū' hekana, hatina duwa durukan ma dakayu'
papagan bo' aniya' pamatukan lagsak e'.
27 Tahinang isab saga papagan nnom hekana pamarindingan kōkan
luma' (tampal ni s'ddopan),
28 maka duwa hekana isab ma duguna karuwa.
29 In duwa heka papagan itu bay pinapagtapil min deyo' sampay pariy-
ata', maka diyata' bay pinasulug ni dakayu' gallang bo' mbal magpuklas.
30 Manjari walu' heka papagan ya tahinang pamarindingan kōkan luma',
sangpū' maka nnom isab durukan tahinang min dī pilak.
31-32 Aniya' isab saga batang-batang pamahogot dinding bay tahinang e'
saga a'a maghihinang e', lima-lima hekana ma bihing luma' dakayu' maka
dakayu', lima hekana isab ma kōkan (tampal ni s'ddopan).
33 Ya batang-batang ma t'ngnga' dinding bay pina'abut e' sigām min tōng
dakayu' tudju ni tōng dakayu'.
34 Bay pinutusan bulawan saga papagan dinding itu, beya' isab batang-
batangna. Maka aniya' isab saga gallang bulawan tahinang e' sigām
pamasulugan ba'anan batang-batang e'.
35 Pagubus, aniya' kultina tahinang pangalikus deyom Luma' Pangara-
pan, tampal ni kōkan. Tahinang e' sigām min kakana' landu' ahāp isina,
pinaglamuran isab salban bilu, taluk maka keyat. Aniya' isab sali' luwa
mala'ikat pikpikan binulda pina'an he' a'a apanday magbubulda.

36 Aniya' saga hāg akasya mpat hekana bay tahinang e' saga a'a
maghihinang e', pinutus isab maka bulawan. Aniya' isab saga sasabit
bulawan tasasal e' sigām panagnatan kultina, maka durukan hāg tasasal
min pilak aponod.
37 Pagubus, aniya' kultina tahinang e' sigām panambol lawang pag-
sosōran ni Luma'. Kakana' ahāp isina ya pangahinang kultina itu, binulda
maka salban bilu, taluk maka keyat e' a'a magbubulda.
38 Tahinang isab e' sigām saga hāg lima hekana, jukup maka sasabit. Kōk
hāg itu bay pinutus maka bulawan, batangna bay nileboran isab maka
bulawan. Aniya' isab durukan tumbaga tahinang e' sigām pamat'nggehan
saga hāg.

37

Ba'ul Paljanji'an

1 Na, makahinang ba'ul si Besalel min kayu akasya, lima h'kka taha'na,
t'llu h'kka lambuna, t'llu h'kka isab langkawna.
2 Bay pinutus deyom-luwasanna maka bulawan porol, pinalingkat isab
kīdna maka gipis bulawan.
3 Nihinang e'na mpat gallang bulawan pinatli' pehē' ni tape' ba'ul, duwa
gallang min bihing ba'ul dambila', duwa isab min dambila'.
4 Pagubus, aniya' tanggungan nihinang e' si Besalel min kayu akasya,
pinutus isab maka bulawan.
5 Pinasulug magtūy ni gallang ya ma bihing ba'ul bo' aniya' pananggun-
gan.
6 Tahinang isab e' si Besalel turung ba'ul, ya pinagōnan Turung
Pagtaubatan. Tasasal e'na min bulawan porol, lima h'kka taha'na, t'llu
h'kka lambuna.
7-8 Pagubus, tasasal e'na duwa mala'ikat pikpikan, dakayu' min dantōng
turung ba'ul, dakayu' isab min dantōng. Langkus asal bulawan mala'ikat
maka bulawan turung, da-sasalan du.
9 Pab'llat pariyata' pikpik mala'ikat itu makalandungan turung ba'ul.
Magharap duwa mala'ikat e', maka e' sigām angandomolan turung.

Lamisahan Pamat'nna'an Tinapay Hadarat

10 Na, bay makahinang lamisahan disi Besalel min kayu akasya, mpat
h'kka taha'na, duwa h'kka lambuna, t'llu h'kka isab langkawna.
11 Taputus e' sigām maka bulawan porol, maka pinalingkat mpat kīdna
maka gipis bulawan.
12 Aniya' isab paga-paga saga da'mpāt-tangan lambuna tahinang e' sigām
ma sakalibut lamisahan e', pinalingkat isab maka gipis bulawan.
13 Pagubus, makahinang sigām saga gallang mpat hekana bo' pinatli'
pehē' ni mpat duguna, min diyata' saga tape'.
14 Gallang itu bay pinasekot ni paga-paga bo' aniya' pamasulugan
tanggungan bang subay nihangkut.
15 Tahinang isab saga tanggungan min kayu akasya taputus maka
bulawan.
16 Manjari tahinang na isab e' disi Besalel saga kapanyapan lamisahan
buwat saga lai, saga pinggan, maka saga pangisihan binu-anggul ya
binu'usan pangahulmat Tuhan. Ba'anan saga kapanyapan itu bay nihinang
min bulawan porol.

Palita'an Bulawan

17 Na, tahinang palita'an he' disi Besalel, sinasal min bulawan porol.
Dalos asal hinanganna min buli'na sampay ni batangna, beya' isab saga
pinggan-pingganna, ya pinagukilan sali' luwa sumping.
18 In batang palita'an itu magsanga nnom, t'llu min dambila' batang, t'llu
isab min dambila'.
19 Saga sanga itu bay kahinangan pinggan-pinggan sali' luwa sumping
almon* t'llu hekana ma saga sanga ka'nnom pakaniya-pakaniya.
20 Damikiyanna in baran palita'an, bay kahinangan pinggan-pinggan isab
sali' luwa sumping almon, mpat hekana,
21 dakayu' min deyo' saga sanga panagna'an, dakayu' min deyo' saga
sanga t'ngnga'an, dakayu' isab min deyo' sanga ma diyata'an, jari nnom
sangana.
22 Jari langkus hinanganna kamemon, baran palita'an maka ba'anan
sumping-sumpingna maka saga sangana. Bulawan porol ya pangahinang
iya.
23 Tahinang isab e' disi Besalel saga palita'an maka pangisihan ns'llan
pitu' hekana, jukup maka saga sisipit pamahāp sumbuhan maka saga
talam-talamna. Bulawan porol ya pangahinang.
24 Manjari t'llumpū' maka mpat kilu ya buhat bulawan bay pangahinang
palita'an maka kamemon kapanyapanna inān.

Pagtugtugan Kamanyan

25 Pasunu', aniya' lamisahan amasagi' tahinang e' sigām min kayu
akasya, pagtugtugan kamanyan. Lambuna maka taha'na duwa h'kka sali'-
sali', langkawna mpat h'kka. Aniya' pussuk-pussuk sali' luwa tanduk
bay tahinang e' sigām ma duguna, dalos asal kayuna maka kayu bay
pangahinangan baran lamisahan.
26 Diyata' lamisahan maka saga kīdna, sampay isab saga pussuk-
pussukna, bay pinutus maka bulawan porol. Aniya' isab gipis bulawan
bay pinehē' ni kakīran lamisahan pamahāp luwana.
27 Bay sigām makahinang gallang bulawan pamasulugan tanggungan.
Pinasangon pehē' ni kīd lamisahan min deyo'an gipis e', dakayu' min
dambila', dakayu' isab min dambila'.
28 Makahinang sigām saga tanggungan isab min kayu akasya pinutus
maka bulawan.
29 Puwas e', bay sigām makahinang ns'llan landu' asussi ya pamehed
ai-ai pinasuku' ma Tuhan, maka kamanyan ahamut. Bineya' e' sigām
kapandayan saga a'a ata'u angahinang pahamut.

38

Lapohan Pagtunu'an Kulban

1 Pagubus, aniya' lapohan pagtunu'an kulban tahinang e' disi Besalel min
kayu akasya. Magpasagi' lambuna maka taha'na, sangpū' h'kka sali'-sali'.
Nnom h'kka langkawna.
2 Aniya' saga pussuk-pussuk sali' luwa tanduk bay tahinang ma duguna,
dalos asal kayuna maka kayu ya pangahinangan baran lapohan. Jari
taputus kamemonna maka dī tumbaga.
3 Tahinang isab min tumbaga ba'anan kapanyapanna, buwat saga undam
panaluran abu, saga kakagis, saga garul pangisihan laha' susumbali'an,
saga tutugsuk aheya, sampay saga pangisihan baga.

---

* **37:19 37:19** Alingkat sumping almon itu, maka ahāp kinakan bigi-buwa'na.

4 Aniya' pangayakan abu tahinang e' sigām min tumbaga bo' pinasangon
ni deyom lapohan min deyo' paga-pagana, saga ma tonga'an kīdna.
5 Tasasal mpat gallang tumbaga pinehē' ni dugu pangayakan ka'mpat,
6 maka tahinang isab saga tanggungan min kayu akasya taputus maka
tumbaga.
7 In tanggungan itu bay pinasulug ni gallang ya ma kīd lapohan
karuwambila' bang nihangkut. Lapohan itu bay tahinang min papan, sali'
luwa tu'ung halam aniya' turungna.

Garul Pagailan

8 Pagubus, tahinang e' disi Besalel garul pagailan maka patinggilanna.
Ya tapagguna e' sigām saga tumbaga angalinig, ya bay pagsasaminan
saga kar'ndahan ya magtatabang ma atag lawang pagsosōran ni Tolda
Pagsasabuhan.*

Halaman ma Luma' Pangarapan

9-15 Pasunu', tahinang e' sigām halaman ma Luma' Pangarapan e', taha'na
duwampū' maka limand'ppa, luhana sangpū' maka duwand'ppa maka
tonga'. Aniya' kultina ahāp kakana'na tahinang e' sigām panasak halaman
e', maka ba'anan hāgna isab panagnatan. Duwa-duwampū' heka hāg
min bihingna tampal ni uttala' maka ni satan, sangpū' isab min tōngna
tampal ni s'ddopan. Kamemon hāg itu bay nihinangan durukan min dī
tumbaga maka sasabit pilak isab panagnatan kultina. In baran hāg isab
bay nileboran pilak. Aniya' palabayan pagsōd-luwasan a'a tahinang ma
tōng halaman tampal ni sobangan, maka aniya' kultina min karuwambila'
lalabayan itu t'llu-t'llun d'ppa maka tonga' taha'na. Aniya' isab hāg t'llu
hekana jukup maka durukanna pinat'nna' ma dambila' maka dambila'.
16 Ahāp kakana' ma saga kakultinahan kamemon ya panasak halaman.
17 Tumbaga isab ya pangahinang durukan hāg, bo' dī pilak ya pangahi-
nang saga sasabitna maka lebod-lebodna. Saga kōk hāg isab bay pinutusan
pilak, maka pilak isab ya pangalebod ma batangna.
18 Manjari kultina ahāp kakana'na ya tahinang e' sigām panambol pag-
sosōran halaman e'. Kabuldahan isab kultina itu e' saga a'a magbubulda
maka salban bilu, taluk maka keyat. Lambuna limand'ppa, langkawna
dand'ppa maka tonga' sin tonga', hatina dalangkaw kultina dakayu' itu
maka kultina ya panasak halaman.
19 Aniya' mpat hāg bay tahinang e' saga a'a maghihinang panagnatan
kultina panambol itu, maka mpat isab durukanna tahinang min tumbaga.
Dī pilak ya pangahinangan sasabit hāg itu maka lebod-lebodna, maka pilak
isab ya pamutus kōkna.
20 Dī tumbaga saga bale ya pangahengkotan Luma' Pangarapan maka
ba'anan kultina ma likusan halamanna.

Listahan Ai-ai ya Pangahinang Luma' Pangarapan

21 Na, ya na itu saga bulawan, pilak maka tumbaga ya tapaglagi e' saga a'a
maghihinang ma Luma' Pangarapan, ya pinagōnan isab Luma' Pagtau'an
Paljanji'an. Bay pinalista hekana e' si Musa ma saga panubu' si Libi. Si
Itamar anak si Imam Harun ya tag-soho'an ma sigām itu.
22 Si Besalel anak si Uri, mpu si Hūr min panubu' si Yuda, ya
pagbebeya'an ma saga a'a maghihinang ma kamemon bay panoho'an
PANGHŪ'-Yawe ma si Musa.

---

* **38:8 38:8** Ya na Luma' Pangarapan Tuhan.

23 Ya pasehe' ma si Besalel si Oholeyab anak si Ahisamak min panubu'
si Dān. A'a ya apanday magguhit suntu'an maka maghinang ai-ai ya
hinangan tangan. Ata'u isab iya magbuldahan kakana' ahāp maka salban
bilu, taluk maka keyat.
24 Na, ya bulawan bay niangkat e' saga a'a Isra'il panukbal sigām ma
Tuhan, 29 talen maka 730 sekel.† Ya na bulawan bay pangahinang ba'anan
ai-ai ma Luma' Sussi (Timbangan sara' agama ya pagtimbangan e'.)
25-26 In pilak isab bay ta'ā' min saga a'a Isra'il ma waktu kapangitung heka
sigām, saga 100 talen maka 1,775 sekel‡ bang tinimbang. (Timbangan sara'
agama ya pagtimbangan e'.) Ya na pilak bay pamabayad ma kamemon saga
kal'llahan Isra'il sasuku sigām duwampū' tahun umulna sampay pariyata'.
603,550 puhu' ya heka sigām bay taitung, maka tonga' sekel§ isab ya
pamabayad ma sigām magkaniya-kaniya.
27 Manjari, in dahatus talen pilak aponod inān bay pinagguna pan-
gahinang saga durukan hāg dahatus hekana ma Luma' Sussi maka ma
kultinana. Manjari dakayu' talen dī pilak tahinang dakayu' durukan.
28 Pagubus, ningā' e' saga a'a maghihinang inān ya pilak aponod takapin,
1,775 sekel buhatna. Aniya' pinagguna e' sigām pangahinang saga sasabit
dī pilak ma saga hāg, aniya' bay pangalebod baran saga hāg, maka aniya'
bay pamutus kōk hāg e'.
29 In buhat tumbaga isab bay panukbal e' saga a'a Isra'il, 70 talen maka
2,400 sekel.*
30 Tapagguna e' sigām pangahinang saga durukan hāg ma lawang Tolda
Pagsasabuhan, maka lapohan tumbaga, jukup isab maka pangayakanna
tumbaga maka kamemon kapanyapanna.
31 Tumbaga lullun ya tapangahinang saga durukan hāg ma sasak ya pan-
galikus halaman, maka ma labayan pagsōd-luwasanna. Tapangahinang
du isab saga bale pangahengkotan ba'anan kultina ya pangatop Luma'
Pangarapan, maka saga kultina ya pangalikus halamanna.

39

Pan'mmek saga Imam

1 Na aniya' saga s'mmek bay nihinang e' disi Besalel min salban bilu,
taluk maka keyat, pan'mmek saga imam ya maghinang ma deyom Luma'
Sussi. Aniya' isab s'mmek sussi nihinang e' sigām pamas'mmek si Harun.
Jari bineya' bay panoho'an PANGHŪ'-Yawe ma si Musa.
2 Tahinang epod e' sigām min kakana' ahāp, binuldahan bulawan maka
salban bilu, taluk maka keyat.
3 Ya bulawan e' bay tinukul panipis to'ongan bo' pinagsanggi'-sanggi', jari
pinalamud sanggi'anna ma salban bilu, taluk maka keyat. A'a apanday ya
makahinang.
4 Aniya' duwa sablayan pinatahi' e' sigām ni epod inān ma karuwam-
bila'na bo' ahāp t'nna'na ma baran imam.
5 Aniya' sambung ahāp isab nihinang e' a'a ata'u maghinang. Tahinang
min kakana' ahāp bo' binuldahan sanggi' bulawan maka salban bilu, taluk
maka keyat. Magdalos sambung itu maka baran epod. Jari bineya' bay
panoho'an PANGHŪ' ma si Musa.

---

† **38:24 38:24** Hatina saga 1,000 kilu buhat bang ma bistahan tahun baha'u itu. ‡ **38:25-26 38:25-26** Hatina 3,400 kilu. § **38:25-26 38:25-26** Pisita dī pilak 15 sussuk buhatna. * **38:29 38:29** Hatina saga 2,400 kilu.

6 Pagubus, aniya' duwa palmata onek* bay pinat'nna' ma kait bulawan
bo' yampa niukilan maka ōn saga anak si Isra'il† l'lla kasangpū' maka duwa.
Landu' anahut ukilanna, sali' ukilan singsing.
7 Aubus pa'in, in palmata onek itu bay pinasangon ma sablayan epod e'
saga a'a maghihinang, ma atag bahana, supaya aniya' pangentoman ma
saga anak si Isra'il. Jari bineya' bay panoho'an PANGHŪ' ma si Musa.
8 Na aniya' puyu'-daggaha tahinang e' a'a taga-kapandayan, sali' du
hinanganna maka epod, hatina kakana' ahāp isina binuldahan bulawan
maka salban bilu, taluk maka keyat.
9 In kakana' puyu' inān bay nilupi' duwa bo' amasagi', dah'kka taha'na,
dah'kka isab lambuna.
10 Na, aniya' saga palmata sangpū' maka duwa hekana bay pinat'nna' e'
sigām ma dahuan puyu' he'. Pinagtād mpat, t'llu-t'llu heka palmata ma
dantād. Palmata rubi (palmata alutu keyatna), topas (palmata kuning)
maka berel (palmata jali'-jali') ya ma tād diyata'.
11 Palmata turkwis (palmata bilu magb'ttik-b'ttik), sappir (palmata alutu
biluna) maka emeral (palmata alutu' gaddungna) ya ma tād pasunu'.
12 Palmata jasint (palmata bilu magb'ttik-b'ttik), agat (palmata magjali'-
jali' kausun maka pote') maka amitis (palmata taluk) ya ma tād pasunu'
gi'.
13 Palmata krisolit (palmata biyaning), onek (palmata kausun jali'-jali')
maka jasper (palmata intan gaddung) ya ma tād deyo' katapusan.
14 Manjari in sangpū' maka duwa palmata itu bay niukilan saga ōn anak
si Isra'il l'lla, ōn a'a dakayu' ma palmata dakayu' pakaniya-kaniya. Ya
ukilanna sali' hantang ukilan singsing.
15 Pagubus, aniya' duwa kili-kili bulawan tinabid-tabid tahinang e' saga
a'a inān pangengkot puyu' ni epod.
16-19 Tahinang isab duwa kait bulawan pinasipit ni sablayan epod min
dahuanna, maka mpat singsing bulawan tinahi' pehē' ni mpat dugu puyu',
min bukutna. Pagubus, ya tōng kili-kili bulawan bay niengkotan ni duwa
singsing puyu', maka tōngna dakayu' isab bay niengkotan ni duwa kait
ya pamat'nna'an palmata supaya pasangon ni sablayan epod min dahuan
baha.
20 Aniya' isab tahinang e' sigām duwa singsing saddī bo' yampa tinahi'
pehē' ni tōng sablayan epod, ma atag sambungna.
21 Ya singsing puyu' damuli itu bay niengkotan ni singsing epod maka
lubid bilu bo' mbal angalambe puyu' min baran imam. Jari bineya' e' sigām
bay panoho'an PANGHŪ' ma si Musa.
22 Pagubus, aniya' juba pangalapis epod tahinang e' saga a'a magt't'nnun
min salban bilu halam aniya' lamudna.
23 Juba itu bay nihinangan lowang ma t'ngnga'na, nila'upan bo' mbal
al'kkas agese'.
24 In kumpi' juba isab bay pina'ari-ari maka buwa'-buwa' dalima'.‡
Salban bilu, taluk maka keyat ya pangahinang.
25 Aniya' isab bagting-bagting bulawan tahinang e' saga a'a inān,
pinag'llot-'llot maka buwa'-buwa' dalima' ma kumpi' juba.
26 In juba itu maka ari-arihanna wajib subay sinulug e' imam alanga ma
waktu kapagimamna tudju ni PANGHŪ', buwat bay panoho'anna ma si
Musa.

---

* **39:6 39:6** Onek itu dakayu' ginis palmata jali'-jali' ettom maka pote'. † **39:6 39:6** Si Isra'il: hatina si Yakub, ya pang'mbo'an bangsa Isra'il. ‡ **39:24 39:24** Dalima' itu ginis buwa' kayu ahāp luwana maka ssana.

27 Manjari itu aniya' saga s'mmek kasehe' tahinang pamadju' disi Harun
maka saga anakna l'lla. Aniya' badju' ahāp kakana' tat'nnun he' a'a
apanday magt'nnun.
28 Aniya' saga sulban ahāp kakana'na, maka porong, maka sauwal-
sauwal ahāp isab t'nnunanna.
29 Aniya' isab sabitan tahinang min kakana' pote' binuldahan maka
salban bilu, taluk maka keyat. Jari bineya' bay panoho'an PANGHŪ' ma
si Musa.
30-31 Katapusanna, aniya' tapak-tapak pangorona bay tahinang e' saga
a'a magsasasal min dī bulawan. Bay kaukilan isab kabtangan itu, "Sussi-
manussi Pamasuku' si Yawe." Ukilanna inān sali' ukilan singsing. Pagubus
itu, aniya' lubid bilu pinasangon ni korona inān pamaengkot iya ni dahuan
sulban imam, buwat bay panoho'an PANGHŪ'-Yawe ma si Musa.

Si Musa Angaliling Kamemon bay Tahinang

32 Manjari itu, atemos na saga hinang kamemon bay pangahinang
Luma' Pangarapan, hatina Tolda Pagsasabuhan PANGHŪ' maka manusiya'.
Tabeya' e' saga a'a Isra'il kamemon bay panoho'an PANGHŪ' ma si Musa.
33 Tabowa e' sigām pehē' ni si Musa saga pagdayaw Luma' Pangarapan
maka ai-aina kamemon. Tabowa toldana maka kapanyapanna kamemon.
Tabowa saga kakansing, saga papagan dinding, saga babag, saga hāg isab
maka ba'anan durukan.
34 Tabowa saga kultina pangatop, ya kultina bay tahinang min kuwit bili-
bili l'lla nianjibihan keyat, maka kultina kuwit duyung, maka kultina ya
pangalikus Ba'ul.
35 Tabowa isab Ba'ul Pagtau'an Sulat Paljanji'an, jukup maka tanggun-
ganna maka turungna bulawan ya pangampunan dusa,
36 tabowa lamisahan pamat'nna'an Tinapay Hadarat, jukup isab maka
kapanyapanna.
37 Tabowa palita'an bulawan maka sumbuhanna, jukup maka saga
kapanyapan maka ns'llan pamakeyat ma iya.
38 Tabowa isab lamisahan panugtugan kamanyan, maka ns'llan sussi
ya panganggʼllal ma imam, maka kamanyan ahamut, maka kultina ya
panambol pagsosōran ni Luma' Pangarapan.
39 Tabowa lapohan tumbaga maka pangayakanna, saga tanggunganna
maka ba'anan kapanyapanna, tabowa isab garul pangailan maka pating-
gilanna.
40 Tabowa isab saga kultina ya panasak ma halaman Luma' maka
ba'anan hāg maka durukanna, tabowa isab kultina ya panambol halaman.
Tabowa saga lubid maka bale pangengkot sasak, ai-ai ya pinagguna
he' sigām pamat'ngge Luma' Pangarapan, ya Pagsasabuhan Tuhan maka
manusiya'.
41 Tabowa isab ni si Musa saga s'mmek tin'nnun ya pan'mmek ma
saga imam waktu paghinang sigām ma deyom Luma' Sussi, hatina saga
s'mmek sussi ya pamakay imam Harun maka saga anakna l'lla ma waktu
kapagimam sigām.
42 Jari aubus na saga kahinangan kamemon bay tahinang e' saga bangsa
Isra'il, buwat bay panoho'an PANGHŪ' ma si Musa.
43 Manjari pagliling si Musa ma kamemon kahinangan sigām, bo'
ta'nda'na in bay panoho'an PANGHŪ' tabeya' na to'ongan e' sigām, magtūy
iya angamu'-ngamu'an sigām kahāpan ni Tuhan.

40

Pamat'ngge Tolda ya Pangarapan Tuhan

1 Ajukup pa'in kahinangan inān kamemon, angallam gi' PANGHŪ'-Yawe
ma si Musa.
2 Yukna, “Pat'nggehunbi na Luma' Tolda Pagsasabuhanku maka ka'am
saga bangsa Isra'il. Sahali bulan ya llaw pamat'nggebi, ma bulan
panagna'an tahun.
3 Tapat'ngge pa'in Luma', pat'nna'unbi Ba'ul Pagtau'an Sulat Paljanji'an
ma deyomna to'ongan, bo' likusin maka kultina.
4 Pareyomunbi lamisahan ya pamat'nna'an tinapay, sinakap isab maka
kapanyapanna. Pareyomunbi palita'an bulawan maka tagamahunbi saga
sumbuhanna.
5 Bowahunbi lamisahan panugtugan kamanyan bo' pat'nna'unbi ma
dahuwan Ba'ul. Pagubus, tambolun bowa' lawang Luma' maka kultina.
6 “Lapohan tumbaga ya pagtunu'an kulban, pat'nna'unbi ma halaman
Tolda Pagsasabuhan ilu, ma anggopan pagsosōranna.
7 Pat'nna'unbi isab garul pagailan ma llotan Luma' maka lapohan
pagtunu'an kulban e' ati isihin bohe'.
8 Ubus, sasakinbi katilibut halaman maka pasangonunbi isab kultina
panambol pagsosōranna.
9 “Na, ngā'unbi ns'llan sussi ati busuginbi Luma' Pangarapan maka
kapanyapanna kamemon supaya pinasuku' ma aku ya Tuhanbi, manjari
asussi to'ongan.
10 Busuginbi isab lapohan pagtunu'an kulban maka kapanyapanna bo'
pinasuku' ma aku, manjari mahasussi to'ongan.
11 Ya du garul pagailan maka patinggilanna, busuginbi isab pamasuku'bi
ma aku.
12 “Pagubus, bowahun si Harun maka saga anakna l'lla pehē' ni
pagsosōran Tolda Pagsasabuhan bo' pinandi maka bohe'.
13 Pasulugunbi ma si Harun saga s'mmek imam alanga. Busuginbi iya
maka ns'llan sussi ati pasuku'unbi iya ma aku supaya iya tōp magimam
ma matahanku.
14 Pabadju'inbi isab saga anakna l'lla,
15 maka busuginbi sigām ns'llan buwat bay pamusugbi ma si Harun
ya mma' sigām e', supaya sigām gin'llal imam maghinang ni aku.
Manjari anatas kapagimam sigām magpangkat-mamangkat salama-lama.”
Buwattē' ya pagkallam Tuhan ma si Musa.
16 Na, bineya' e' si Musa kamemon bay panoho'an PANGHŪ'-Yawe ma
iya.
17 Sakali itu, in Luma' Pangarapan Tuhan bay pinat'ngge e' disi Musa
ma waktu sahali bulan, bulan panagna'an ma tahun karuwana min bay
kaluwas sigām min lahat Misil.
18 Saga durukan hāg ya pinat'nna' e' sigām dahū, bo' yampa saga papa-
gan dinding, bo' babagna, bo' ba'anan hāg ya pamabatukan kamemon.
19 Bin'llat e' sigām saga kultina maglapis-lapis pangatop kaluha'an luma'.
Pagubus, ya kultina akapal to'ongan. Jari bineya' e' sigām kamemon bay
panoho'an PANGHŪ' ma si Musa.
20 Puwas e', ningā' e' si Musa saga papagan batu bay panulatan palman
Tuhan bo' ninna' e'na ma deyom ba'ul. Binatuk pa'in saga tanggungan ni
ba'ul e', tinurungan e'na maka turung bulawan ya panaubatan dusa.

21 Pagubus, binowa ba'ul e' si Musa ni deyom Luma' Pangarapan, ni
deyom Bilik Mahasussi, ati pinasagnat e'na kultina pamalikus Ba'ul, buwat
bay panoho'an PANGHŪ' ma iya.
22 Puwas e' isab, in lamisahan pamat'nna'an tinapay wa'i pina'atag e' si
Musa ma deyom Tolda Pagsasabuhan tampal ni satan, min luwasan kultina
ya angalimbuhan ba'ul.
23 Jari pinat'nna' pahāp saga tinapay ma diyata' lamisahan itu, ma
matahan PANGHŪ'-Yawe, buwat bay panoho'an PANGHŪ' ma iya.
24 Ya du palita'an bulawan, pina'atag e' si Musa ma deyom Tolda
Pagsabuhan tampal ni uttala' bo' maganggop maka lamisahan tinapay.
25 Sakali pinat'nna' e'na palita'an maka sumbuhanna maina'an ma
matahan PANGHŪ'-Yawe, buwat bay panoho'an PANGHŪ' ma iya.
26 Aubus pa'in, in lamisahan bulawan bay pinat'nna' e' si Musa ma deyom
Tolda Pagsasabuhan, min dahuan kultina ya angalimbuhan ba'ul.
27 Jari maina'an iya anugtug kamanyan ahamut, buwat bay panoho'an
PANGHŪ' ma iya.
28 Ati pinasangon e' si Musa kultina ya panambol Luma' Pangarapan.
29 Pagubus inān, ya lapohan pagtunu'an kulban bay pina'atag e' si Musa
ma kasekotan lawang Luma' Pangarapan (ya na Tolda Pagsasabuhan) ati
maina'an iya anunu' susumbali'an pagkulban sigām ni Tuhan, pinabeya'
isab ginisan tirigu, buwat bay panoho'an PANGHŪ' ma iya.
30 Ya garul aheya pagailan isab bay pinat'nna' e' si Musa ma llot Tolda
Pagsasabuhan maka lapohan pagkulbanan, bo' ni'isihan e'na bohe' pagail.
31 Tapagguna bohe' itu e' si Musa maka si Harun sampay isab saga anak
si Harun pangose' tape'-tangan sigām,
32 waktu kapasōd sigām ni deyom Tolda Pagsasabuhan. Ya du ma waktu
kapasekot sigām ni lapohan pagkulbanan, buwat isab bay panoho'an
PANGHŪ' ma si Musa.
33 Pagubus inān, sinasakan e' disi Musa halaman ma sakalibutan Luma'
Pangarapan maka lapohan pagkulbanan e'. Pinasangon isab kultina ya
panambol pagsosōran ni halaman. Minnē' atangbus e' si Musa kamemon
bay panoho'an PANGHŪ' ma iya.

Kasahaya'an si Yawe

34 Aubus pa'in ina'an, magtūy katambunan Tolda Pagsasabuhan e' gabun-
Tuhan,* maka ap'nno' deyomna e' sahaya si Yawe.
35 Manjari mbal makasōd si Musa sabab ina'an gabun patapu' ni diyata'
Luma' maka ina'an sahaya si Yawe ma deyomna.
36 Na, in bangsa Isra'il, ma waktu kapaglatun-latun sigām min lahat
dakayu' ni dakayu', subay pa'angkat gabun min diyata' Luma' Pangarapan
bo' yampa sigām pauntas.
37 Sat'ggol mbal pa'angkat, mbal isab sigām pauntas min bay paglihanan
sigām.
38 Ina'an gabun si Yawe ma diyata' Luma' Pangarapan ma waktu llaw,
ina'an isab api ma deyom gabun ma waktu sangom. Jari ta'nda' e'
kamemon saga a'a Isra'il pi'ingga-pi'ingga paglatunan sigām.

---

* **40:34 40:34** Gabun-Tuhan: gabun patudjak pariyata' sali' luwa buhawi'.

MAGHUHUKUM

Pahati pasal Jūd itu

Tasalsila ma Jūd Maghuhukum itu kahālan kabangsahan Isra'il ma waktu halam aniya' pagnakura'an sigām tantu. Saga mpat hatus tahun t'ggolna, tinagna'an min waktu kat'kka sigām ni lahat Kana'an maka kamatay si Yussa', sampay ni waktu kapagsultan si Sa'ul. Ya sinalsila maitu saga a'a babantugun ya niōnan 'maghuhukum', sagō' ya kaheka'an sigām a'a ata'u magbono'. Si Samson ya landu' abantug ma saga maghuhukum itu, tabassa salsilana ma Bāb 13-16. Aniya' pandu' landu' ahāp ma jūd itu, hatina in bangsa Isra'il mbal makatatas luwal bang sigām angisbat Tuhan magatay pote'. Bang sigām ang'bba min Tuhan sumiyan-sumiyan, tiyap-tiyap sigām magnikala'atan. Malaingkan aniya' pandu' paliyu lagi' minnē', hatina minsan pataikut bangsa Isra'il min Tuhan bo' pinataluwa'an bala', bang sigām ganta' pabīng angisbat, tantu sigām tinaima' e'na.

JŪD MAGHUHUKUM

Palbahagi'an Kitab Jabul

Nirugpak saga Bangsa Kana'an Takapin

1 Na, pagpatay pa'in si Yussa', angaru saga bangsa Isra'il ni si Yawe
ya Tuhan sigām, yuk-i, "Sai min kami ya dahū angandugpak ni bangsa
Kana'an?"
2 Ya sambung PANGHŪ'-Yawe, "Panubu' si Yuda ya parahū, sabab bay
pamuwanku bahagi' lahat ilu ni komkoman sigām."
3 Manjari ah'lling saga a'a bangsa Yuda ni saga kampung sigām bangsa
Simiyun, yuk-i, "Gapi'inbi kami pehē' ni paglahat ya pamasuku' kami ati
magdongan kitam angandugpak ni bangsa Kana'an. Pas'lle' kami isāb
anganggapi' ka'am bang pehē' ni paglahat ya pamasuku' ka'am." Jari
tinabangan bangsa Yuda e' bangsa Simiyun.
4 Na, parugpak pa'in saga a'a bangsa Yuda, pinara'ug sigām e' PANGHŪ'
min bangsa Kana'an maka bangsa Peres, ati sangpū' ngibu heka a'a bay
tapapatay sigām ma lahat Besek.
5 Talanggal isāb maina'an si Adoni-Besek ya pagpanghū'an saga a'a
Besek. Binowa iya magbono' ati pinalahi saga bangsa Kana'an maka
bangsa Peres.
6 Si Adoni-Besek bay makalahi isab, sagō' tinurul iya e' a'a Yuda sampay
tasaggaw. Pagsaggaw itu, pinōngan bokol tanganna maka bokol tape'na
karuwambila'.
7 Jari ah'lling si Adoni-Besek, yukna, "Pitumpū' heka sultan bay
kapōnganku bokol tangan maka bokol tape' sigām. Ya sadja takakan
e' sigām momok kinakan apakpak min lamisahanku. Angkan ma
buwattina'an itiya' na aku tinungbasan e' Tuhan ma bay tahinangku ma
sigām." Manjari binowa iya e' saga a'a Yuda ni da'ira Awrusalam ati mahē'
kamatayanna.
8 Bay tarugpak asal da'ira Awrusalam e' saga a'a Yuda ati ta'agaw e'
sigām. Pinapagpatay e' sigām saga a'ana, pinagtautunu' isāb kaluma'anna.
9 Pagubus, palūd saga a'a Yuda bo' angandugpak ni saga a'a Kana'an ya
pat'nna' ma lahat kabūran, maka ma lahat Negeb, maka ma kabūd-būran
tampal ni s'ddopan.

10 Tat'kka isāb e' sigām bangsa Kana'an ya pat'nna' ma kauman Hebron
(ya bay niōnan Kiriyat-Arba ma waktu tagna') ati tara'ug e' sigām disi Sesay,
si Ahiman maka si Talmay.
11 Aubus pa'in min Hebron, parugpak sigām ni saga a'a pat'nna' ma
kauman Deber (ya bay niōnan Kiriyat-Seper ma waktu tagna'.)
12 Jari ah'lling si Kaleb yukna, “Pamakawinku anakku si Aksa ma l'lla ya
makatawakkal angandugpak maka angalongkop* Kiriyat-Seper.”
13 Si Otniyel ya makalongkop kauman inān, ati pamakawin ma iya e' si
Kaleb anakna si Aksa. Si Otniyel itu siyali si Kaleb, si Kenas ya mma' sigā.
14 Manjari dakayu' llaw pinogos e' si Aksa si Otniyel, sinō' angamu' tana'
min mato'ana si Kaleb. Sakali pehē' si Aksa ni mma'na. Makareyo' pa'in
iya min kura'na, tinilaw iya e' si Kaleb, yuk-i, “Ai tapanabangku ma ka'a,
arung?”
15 Yuk sambung si Aksa, “Dūlin aku ma kabaya'anku. Pagga aku bay
buwanannu tana' ma Negeb, buwanin gi' isab aku saga tuburan bohe'.” Jari
kabuwanan iya saga tuburan bohe' ma kabūd-būran maka ma kapantayan.
16 Na, magbeya' saga a'a Yuda maka saga a'a Kēn ya panubu' mato'a
si Musa. Ala'an sigām min da'ira Kapalmahan bo' papinda ni paslangan
Yuda. Pasakaum sigām ma saga a'a ya asal maglahat maina'an ma Negeb,
ma kasekotan kauman Arad.
17 Pagubus, pasehe' saga a'a Yuda ma kaukampungan sigām bangsa
Simiyun ati tarugpak e' sigām bangsa Kana'an ya pat'nna' ma da'ira Sepat.
Jari alubu da'ira inān maka kaluma'anna angkan pinagōnan da'ira Horma†.
18 Kalongkopan isāb e' a'a Yuda saga da'ira Gasa, Askelon maka Ekron,
beya' isab tana' ma sakalingkal saga da'ira inān.
19 Pagapi' na pa'in PANGHŪ'-Yawe ma bangsa Yuda ati ta'agaw e' sigām
saga kaluma'an ma kabūd-būran. Malaingkan halam takole' e' sigām
tin'ggal saga bangsa ya maglahat ma kapantayan, sabab aniya' ma sigām
kalesa pagdayaw basi'.
20 In kauman Hebron bay pamasuku' ma si Kaleb buwat bay panganjanji'
si Musa, ati tin'ggal e' si Kaleb t'llungan tumpukan bangsa Annak ya bay
pat'nna' maina'an.
21 Bo' arapun in bangsa Jibus ya maglahat asal ma Awrusalam halam
bay tapala'an e' bangsa Benjamin. Angkan sigām duwa bangsa masi
magsakaum maina'an.
22 Bay isāb nirugpak e' bangsa Yusup da'ira Betel, pagka sigām ginapi' e'
PANGHŪ'.
23 Waktu sigām amapehē' mata-mata ni Betel (ya bay niōnan Lūs waktu
tagna'),
24 aniya' l'lla ta'nda' paluwas min da'ira inān. Yuk saga mata-mata ma
iya, “Pandu'in kami bang buwattingga pasōd ni da'ira ilu ati mbal ka inay
kami.”
25 Jari tinuli'an sigām pasōd pehē'. Pinapatay e' sigām kamemon a'a
ya maglahat ma da'ira Betel. Saguwā' in l'lla bay anuli'an sigām niliyus
magtai'anak e' saga mata-mata.
26 Puwas pa'in he'-i, pehē' a'a inān ni lahat bangsa Hīt ati mahē'
iya amaniya' da'ira. Niōnan e'na Lūs, jari Lūs ya ōnna sampay ni
kabuwattituhan.
27 Malaingkan halam bay tat'ggal e' bangsa Manasse saga a'a ya maglahat
ma Bet-Sān, ma Ta'anak, ma Dōr, ma Ebleyam, ma Megiddo, sampay isāb

* **1:12 1:12** Angalongkop: hatina angagaw lahat maka a'ana maka karayana. † **1:17 1:17** Horma: hatina ‘alubu’

ma ba'anan kaluma'an ya ma katilibut saga paglahat itu. Tu'ud magniyat bangsa Kana'an mbal ala'an min paglahat inān.
28 Aga'os pa'in bangsa Isra'il, niata e' sigām bangsa Kana'an, sinō' maghinang abuhat, sagō' halam bay tapala'an tūy.
29 Damikiyanna isāb bangsa Epra'im, halam bay makat'ggal bangsa Kana'an ya pat'nna' ma Geser angkan masi na pa'in sigām duwa bangsa magsakaum.
30 Damikiyanna bangsa Sibulun halam du isāb bay makat'ggal bangsa Kana'an ya pat'nna' ma Kitron maka ma Nahalol. Angkan masi sigām magsakaum maina'an. Sagō' niata sigām e' bangsa Sibulun sinō' maghinang abuhat.
31 Damikiyanna isab bangsa Aser, halam bay makat'ggal saga a'a pat'nna' ma Akko, ma Sidun, ma Alab, ma Aksib, ma Helba, ma Apek, maka ma Rehob.
32 Angkan bangsa Aser masi magsakaum maka bangsa Kana'an ya pat'nna' ma jadjahan inān.
33 Damikiyanna bangsa Naptali halam bay makat'ggal saga a'a pat'nna' ma Bet-Semes maka ma Bet-Anat, angkan ina'an sigām magsakaum maka bangsa Kana'an ya pat'nna' asal maina'an. Ya a'a Bet-Semes maka Bet-Anat tahinang ata du isab e' bangsa Naptali.
34 In bangsa Dān isāb bay pinaghāran e' bangsa Amor ma kabūd-būran, mbal tinugutan pat'nna' ma kapantayan.
35 Ahogot isab pagniyat bangsa Amor in sigām mbal ala'an min Būd Heres, Ayjalon maka Sa'albim. Saguwā' ta'abut pa'in pasōng ga'os bangsa Yusup, ya du bangsa Amor nihinang ata.
36 Ya tobtoban tana' bangsa Amor itu anagna' min L'bbak Jalalangking sampay ni lahat Sela maka paliyu lagi' minnē'.

2

Mala'ikat si Yawe Angalapal

1 Na, in mala'ikat PANGHŪ'-Yawe bay patukad min Gilgal ni lahat Bokim bo' ah'lling ni bangsa Isra'il, yukna, “Bay kam bowaku paluwas min lahat Misil tudju ni lahat ya bay paljanji'anku ma saga ka'mbo'-mbo'anbi. Yukku ma waktu ina'an, ‘Mbal balubahanku janji'ku ya pagsulutanku maka ka'am.
2 Bay kam sohō'ku subay da'a angahinang pagsulutan maka saga a'a porol ma paglahat ilu. Gom pa'in lubuhunbi saga tampat ya pagpudjihan sigām.’ Saguwā' halam aku bay beya'bi. Angay bahā'?
3 Angkan haka'anta na kam, mbal t'ggalku saga bangsa inān, angkan sigām sapantun iting makasulaman kakīranbi. Tajallat isāb kam e' ba'anan tuhan-tuhan ya tina'at e' sigām.”
4 Aubus pa'in pangallam mala'ikat PANGHŪ' inān, magtūy maglemong anangis kamemon saga a'a Isra'il.
5 Angkan Bokim* ya pangōn sigām ma lahat inān, ati maina'an sigām angungsuran tutukbalan ni PANGHŪ'.

Panoway ma Kabaya'an si Yawe

6 Na, bay pa'in tapatulak e' si Yussa' saga a'a Isra'il, palanjal sigām minnē' bo' nirapu e' sigām saga katana'-tana'an ya pamasuku' katumpukan sigām pakaniya-pakaniya.

---

* **2:5 2:5** Bokim: hatina ‘pagtangisan’.

7 Jari sat'ggol allum si Yussa', atukid saga a'a Isra'il angisbat si Yawe
ya Tuhan sigām. Angisbat na pa'in sigām sampay magpatayan na saga
pagmatto'ahan sasuku bay maka'nda' saga kahinangan kawasahan ya
tahinang e' PANGHŪ'-Yawe ma pasalan bangsa Isra'il.
8 Jari si Yussa' anak si Nūn, ya pinagōnan 'Sosoho'an si Yawe', amatay
ma umulna dahatus maka sangpū'.
9 Takubul iya ma lahat palsuku'anna ma Timnat Heres ya ma kabūd-
būran Epra'im, tampal uttala' min Būd Ga'as.
10 Na, magpatayan pa'in kapanubu'an ina'an-i, aniya' tubu'an baha'u
pas'lle', ya mbal makakilā PANGHŪ'-Yawe, maka halam isāb makata'u ma
bay tahinang e'na ma bangsa sigām Isra'il.
11 Pagga buwattē', tahinang e' bangsa Isra'il kala'atan ya landu' asammal
ma pang'nda' PANGHŪ',† ati sinumba e' sigām saga Ba'al.
12 Ang'bba sigām min si Yawe ya bay pagtuhanan saga ka'mbo'-mbo'an
sigām. In iya PANGHŪ' bay amowa saga ka'mbo'-mbo'an e' paluwas min
lahat Misil, sagō' bineya' maka sinumba e' sigām saga tuhan-tuhan ya
tina'at e' maglalahat ma jadjahan ina'an. Akagit atay PANGHŪ' ma sigām
13 ma sabab kataikut sigām min iya bo' papinda anumba ni Ba'al maka
saga Astoret.
14 Pagka aheya ka'astol PANGHŪ' ma bangsa Isra'il inān, bay
pasagaranna sigām nilangpasan he' saga mundu. Pinasagaran isāb sigām
nira'ug e' saga palbantahan ya ma katilibut paglahat sigām. Mbal sigām
maka'atu,
15 sakahaba' waktu sigām angatubang amono', mbal sigām bay pinara'ug
e' PANGHŪ'. Ya na ina'an bay panganjanji'na. Gom pa'in paheya
kasukkalan sigām.
16 Na, pagga buwattē' kahālan bangsa Isra'il, aniya' saga maghuhukum
bay pinaniya' e' PANGHŪ' angalappas sigām min ga'osan saga mundu he'.
17 Malaingkan mbal akale bangsa Isra'il ma saga maghuhukum ya
magmakōkan sigām, gom pa'in sigām ang'bba min si Yawe bo' papinda
anumba ma saga tuhan-tuhan saddī. Pabidda' saga bangsa Isra'il itu min
bay ka'mbo'-mbo'an sigām tagna', sabab magdai'-dai' sigām pasiha' min
kal'ngnganan saga ka'mbo'-mbo'an e'. Halam bineya' kabiyaksahan sigām
ameya' ma panoho'an PANGHŪ'.
18 Bang aniya' a'a pinaniya' maghukum sumiyan-sumiyan, ginapi' iya
e' Tuhan bo' supaya talappas saga a'a Isra'il min komkoman saga
palbantahan sigām. Buwattē' na pa'in kahālan sat'ggol masi allum a'a
maghukum e'. Ma'ase' PANGHŪ' ma bangsa Isra'il pagka sigām magaruhuy
ma sabab pinissoko' maka nijahulaka' e' banta sigām.
19 Saguwā' ta'abut pa'in amatay maghuhukum e', magtūy sigām pa-
balik maghinang kala'atan akalap lagi' la'atna min bay kahinangan
kamatto'ahan sigām. Tina'at maka pinudji e' sigām saga tuhan-tuhan
saddī. Minsan ni'inay, mbal sigām pataikut min kahinangan ala'at, maka
magmatuwas na pa'in kōk sigām.
20 Angkan landu' akagit atay PANGHŪ' ma bangsa Isra'il. Yukna, "In
bangsa itu hal anagga' ma pagsulutan ya bay janji'ku ma ka'mbo'-mbo'an
sigām, mbal isab akale ma aku.
21 Angkan mbal pala'anku min sigām saga bangsa ya halam bay tara'ug
ma waktu kallum lagi' si Yussa'.

† **2:11 2:11** Landu' asammal ma pang'nda' PANGHŪ' : hatina 'makasāk atay PANGHŪ'.'

22 Jari gunaku saga bangsa itu panulayan bangsa Isra'il bo' tata'uku bang
b'nnal sigām an'ppu ka'mbo'-mbo'an sigām ameya' ma kabaya'anku."
23 Angkanna saga bangsa kasehe'an bay pinasagaran pat'nna' ma lahat
inān. Halam sigām bay pinala'an e' PANGHŪ' saru'un-du'un. Halam isāb
bay dūlanna si Yussa' anganda'ug min sigām.

3

1 Na, ya itu saga bangsa bay pinasagaran e' PANGHŪ'-Yawe panulayna
ma saga a'a Isra'il ya halam bay makalabay pagbono' ma lahat Kana'an.
2 (Subay sigām kapandu'an amono' sabab ya kaheka'an sigām halam bay
makalabay bono' ma waktu tagna'.)
3 Ina'an masi ma lahat Kana'an saga datu' lima hekana ya pagnakura'an
bangsa Pilistin, ina'an isāb saga bangsa Kana'an magtumpuk-manumpuk,
maka ina'an isāb bangsa Sidun maka bangsa Hīb ya pat'nna' ma kabūd-
būran Lebanon, min būd Ba'al-Hermon sampay ni Lebo-Hamat.
4 Tinugutan saga bangsa itu anulay ma saga a'a Isra'il bo' tata'u bang
bineya' e' sigām saga panoho'an PANGHŪ' ya bay pang'bbana ma ka'mbo'-
mbo'an sigām labay min si Musa.
5 Na, pasakaum saga a'a Isra'il ma bangsa Kana'an, bangsa Hīt, bangsa
Amor, bangsa Pirisi, bangsa Hīb maka bangsa Jebus.
6 Magpikit-pikiti isāb bangsa Isra'il maka bangsa saddī inān, ati tabowa
anumba ni saga tuhan-tuhan sigām.

Si Otniyel

7 Jari tahinang e' saga bangsa Yahudi kala'atan ya landu' asammal ma
pang'nda' PANGHŪ'-Yawe. Takalipat e' sigām si Yawe ya pagtuhanan sigām
bo' anumba ni saga tuhan-tuhan Ba'al maka Astoret.
8 Aheya kakagit atay PANGHŪ'-Yawe angkan pasagaranna bangsa Isra'il
nira'ug e' si Kusan-Risataim ya sultan ma Aram Naharaim. Jari waluntahun
t'ggol sigām ma komkoman sultan e'.
9 Malaingkan parahing pa'in sigām ni PANGHŪ', aniya' a'a pinaniya' e'na
angaliyusan sigām. Ōn a'a itu si Otniyel anak si Kenas, ya siyali si Kaleb
l'lla. Jari talappas saga a'a Isra'il e' si Otniyel.
10 Pahōp Rū si Yawe ma iya ati tahinang iya maghuhukum ma bangsa
Isra'il. Aesog iya ma pagbono'an maka karūlan iya e' PANGHŪ'-Yawe
angkan tara'ug e'na si Kusan-Risataim ya sultan bangsa Aram.
11 Jari aniya' na kasannangan ma lahat inān ma deyom mpatpū' tahun,
sampay ni waktu kamatay si Otniyel anak si Kenas.

Si Ehod

12 Jari pabalik na isāb saga bangsa Isra'il angahinang kala'atan ya
asammal ma pang'nda' PANGHŪ', angkan sigām taga'os e' si Eglon sultan
bangsa Mowab, min kahandak PANGHŪ'.
13 Si Eglon inān bay mikigapi' ma bangsa Ammon maka bangsa Amalek,
ati tarugpak e' sigām bangsa Isra'il bo' kalongkopan e' sigām da'ira
Kapalmahan.
14 Sangpū' ka waluntahun ya t'ggol bangsa Isra'il ma komkoman si Eglon
sultan bangsa Mowab e'.
15 Manjari pabalik na isab saga bangsa Isra'il parahing ni PANGHŪ' ati
aniya' isāb a'a bay pat'nna'na angaliyusan sigām min kasigpitan. Ōnna si
Ehod anak si Gera, panubu' si Benjamin, a'a sakap gibang. Jari itu, sinoho'

iya e' saga pagkahina bangsa Isra'il ang'nde'an buwis ni si Eglon ya sultan
bangsa Mowab.
16 Na aniya' punyal saga t'llu h'kka taha'na bay tahinang e' si Ehod itu,
kaengkotan e'na ni pa'ana kowan bo' katambunan e' s'mmekna.
17 Pagubus, binowa buwis e' si Ehod ni si Eglon sultan bangsa Mowab.
Al'mmok asal si Eglon.
18 Na, ka'nde'an pa'in buwis itu, pinapole' e' si Ehod saga maghahangkut
pilak pamuwis.
19 Maka'abut pa'in sigām ni saga batu ukilan ya ma tongod kauman
Gilgal, si Ehod bay pabalik pehē' ni sultan Eglon bo' ah'lling ma iya, yuk-i,
"Aniya' pah'llingku ma ka'a, tuwan sultan, ma halam aniya' makakale."
Yuk sultan ma saga sosoho'anna, "Da'a kam asagaw!" Ati paluwas sigām
minnē'.
20 Manjari pasekot si Ehod ni sultan e', hinabuna aningkō' karangan-
danganan ma bilik angkap diyata' ya paghayang-hayanganna. Yuk si Ehod,
"Aniya' lapal Tuhan pasampayku ni ka'a, tuwan." Hinabu pabuhat sultan
min paningkō'anna,
21 nihublut e' si Ehod punyal bay ma pa'ana kowan. Nihublut e'na maka
tanganna gibang ati pangandugsu'na ni b'ttong sultan.
22 Ā, paloblob punyal sampay puhanna ni b'ttong sultan, palatus pehē'
ni bukutna. Halam tahella' e' si Ehod punyalna inān sabab katambunan e'
kal'mmokan sultan.
23 Jari paluwas si Ehod ni saurung luma' bo' kinunsi' e'na saga tambol
ma bilik angkap diyata' inān.
24 Makala'an pa'in iya, pina'an saga sosoho'an sultan ni bilikna inān ati
ta'nda' e' sigām saga tambolna bay kinunsi'. "Ā," yuk sigām, "kalu wa'i gi'
ajamban."
25 Sakali angagad-ngagad na pa'in sigām sampay sigām sinōd iya', sagō'
halam taukab tambol e' sultan. Angkan sigām bay angā' kunsi' pangukab.
Pagukab itu, ta'nda' e' sigām panghulu' sigām amatay pahantal ma lantay.
26 Hinabu angagad saga sosoho'an e', wa'i makalahi si Ehod. Talabay e'na
saga batu ukilan bo' patudju ni lahat Se'era.
27 Pagt'kkana pa'in pehē' ni kabūd-būran ya paglahatan panubu' si
Epra'im, amah'lling iya tiyup-tiyup. Sakali patimuk ni si Ehod saga bangsa
Isra'il bay min kaburan inān, ati magbeya' sigām palūd minnē'.
28 "Pi'itu kam ameya' ma aku," yuk panoho'an si Ehod, "sabab saga
bantabi bangsa Mowab pinara'ug e' PANGHŪ' ma ka'am." Angkan sigām
paurul ma si Ehod, ati ta'agaw e' sigām saga kababawan ma sapa' Jordan,
ya palabayan ni lahat Mowab. Halam aniya' minsan sai bay tinugutan e'
disi Ehod pauntas parambila' sapa' he'.
29 Jari ma llaw ina'an-i, aniya' saga sangpū' ngibu a'a Mowab tapapatay
he' sigām, a'a bahani maka akosog. Halam aniya' minsan dangan bay
makalahi.
30 Ma llaw he'-i du taga'os bangsa Mowab e' bangsa Isra'il ati asannang
paglahat inān ma deyom walumpū' tahun.

Si Samgar

31 Manjari ya pas'lle' ma si Ehod itu si Samgar anak si Anat. Si Samgar
itu bay makapapatay nnom hatus a'a bangsa Pilistin. Luwal tungkud
panganjudjal sapi' ya pakokosna. Bay isāb iya angaliyusan bangsa Isra'il
min kasigpitan sigām.

4

Si Debora

1 Amatay pa'in si Ehod, pabalik na isab saga bangsa Isra'il maghinang
kala'atan ya landu' asammal ma pang'nda' si Yawe ya Tuhan sigām.
2 Jari sinōngan sigām e' PANGHŪ'-Yawe ni komkoman si Jabin, sultan
bangsa Kana'an ya amarinta ma da'ira Hasor. Ya magnakura' ma saga
sundalu si Jabin itu si Sesera, a'a pat'nna' ma Haroset Haggoyim.
3 Aniya' ma si Jabin saga kalesa basi' siyam hatus hekana. Nijahulaka'
e'na bangsa Isra'il, pinissoko' ma deyom duwampū' tahun, angkan sigām
parahing ni PANGHŪ' angamu' tabang.
4 Ma waktu inān, si Debora h'nda si Lapidut ya magnakura' ma bangsa
Isra'il. Nabi isab iya.
5 Ya kabiyaksahan si Debora itu bang maghukum ma saga a'a Isra'il subay
ma sindungan kayu ya pinagōnan Palma,* ina'an ma llot Rama maka Betel
ya ma kabūran Epra'im. Pehē' ni iya saga a'a Isra'il amapasalassay ba'anan
palsagga'an sigām.
6 Jari aniya' waktu kapanambuku si Debora ma si Barak, anak si
Abinowam l'lla ya pat'nna' ma kauman Kedes ma lahat bangsa Naptali.
Ya lapal si Debora ma si Barak, "Si Yawe ya pagtuhanan bangsatam Isra'il
magpanoho'an ma ka'a. Sinō' ka pehē' ni būd Tabor, beya' isāb saga a'a
sangpū' ngibu hekana min bangsa Naptali maka min bangsa Sibulun.
7 Yuk Tuhan isab, 'Sasatku si Sesera ya pagmakōkan saga sundalu si
Jabin, supaya iya tabowa pehē' ni sapa' Kisun, iya baranna maka saga
kalesana basi' sampay ba'anan saga sundaluna. Ati sōnganku sigām ni
ga'osannu.' "
8 Sakali ah'lling si Barak ni si Debora, yukna, "Aho', pehē' aku bang pa'in
ka'a ya anehe'an aku. Sagō' bang ka mbal ameya', na mbal aku."
9 "Ahāp na ko' ilu," yuk si Debora. "Ameya' aku ma ka'a. Sagō' pagka
buwattilu paghona'-hona'nu, halam aniya' kamahaldika'an maka-ni ka'a
bang tara'ug si Sesera. Subay d'nda ya binuwanan da'ugan e' PANGHŪ'."
Jari parongan si Debora ma si Barak pehē' ni Kedes.
10 Ma Kedes pa'in, pinalinganan e' si Barak saga a'a panubu' si Sibulun
maka si Naptali, ati sangpū' ngibu ya heka sigām magbeya' maka iya. Ya
du si Debora bay ameya'.
11 Na, ma waktu ina'an du, aniya' a'a niōnan si Heber bay pasaddī min
pagkahina bangsa Kēn. In bangsa Kēn itu panubu' si Hobab, ya bay ipal
si Musa l'lla. Jari si Heber itu bay amat'ngge luma'na tolda ma atag kayu
Sa'anannim, dakayu' po'on kayu aheya asekot ni Kedes.
12 Kahaka'an si Sesera pasal si Barak anak si Abinowam wa'i patukad ni
būd Tabor.
13 Angkan tinimuk e' si Sesera saga kalesana basi' siyam hatus hekana
maka kamemon kal'llahan ya tendogna, ati soho'na sigām pehē' min
Haroset Haggoyim ni sapa' Kisun.
14 Pagka buwattē', ah'lling si Debora ni si Barak, yukna, "Sūng! Ya na
itu llaw panukbal si Sesera ni ka'a e' PANGHŪ'! Tuhan ya magmunda'
ma ka'am!" Angkan palūd si Barak min būd Tabor maka saga a'a sangpū'
ngibu hekana.

---

* **4:5 4:5** Palma itu ginis kayu luwa niyug, sagō' hulma' ya buwa'na. 'Date' bang ma bahasa Ingglis.

15 Manjari itu, makarugpak pa'in disi Barak, pinalengog si Sesera e'
PANGHŪ!, talapay isāb kamemon saga a'ana magkalesa maka sundaluna.
Si Sesera baranna bay pakuppa min kalesana bo' alahi.
16 Saguwā' niapas e' si Barak saga kalesa maka katumpukan sundalu inān
sampay ni Haroset Haggoyim. Talagut saga sundalu si Sesera kamemon,
halam aniya' minsan dangan takapin allum.
17 Malaingkan si Sesera itu bay makalahi ni luma' tolda ya pat'nna'an si
Ja'el h'nda si Heber bangsa Kēn. Magbagay asal si Jabin sultan Hasor maka
kakampungan si Heber.
18 Na, paluwas si Ja'el min luma'na anagina si Sesera. Yukna, "Palanjal
ka, tuwanku. Pasōd ka pi'itu, da'a ka tināw." Jari pasōd iya ni luma' tolda
bo' minantahan e' si Ja'el.
19 Yuk si Sesera ma iya, "Atoho' k'llongku. Bang manjari, buwanin aku
bohe'." Ati niukab e' si Ja'el dakayu' pangisihan gatas pamainum iya.
Pagubus tinambunan iya pabalik.
20 Ah'lling gi' si Sesera ma si Ja'el, yukna, "An'ngge ka ma bowa' lawang
ilu. Bang aniya' pi'itu atilaw bang aniya' gi' a'a saddī maitu, sambungin
'halam'."
21 Saguwā' addok pa'in tuli si Sesera ma sabab kamale'na, niā' tuku tolda
maka tukul e' si Ja'el h'nda si Heber inān. Pa'agak-agak iya ni bihing si
Sesera. Tinukul e'na tuku inān ni kīd tuktukna, tinukul pahāp bo' palatus
parambila' pa'abut ni tana'. Minnē' amatay si Sesera.
22 Na, pina'an isāb si Barak amiha si Sesera ati paluwas si Ja'el amāk
iya. "Pi'itu ka," yukna, "pa'nda'anku ka'a ya a'a pihanu." Angkan ameya'
si Barak ma si Ja'el pasōd. Ta'nda' e'na si Sesera amatay pahantal, maka
masi tuku tolda ma kōkna.
23 Manjari ma llaw he'-i du, in si Jabin sultan bangsa Kana'an inān bay
nilongkopan e' Tuhan ma pang'nda' saga a'a Isra'il.
24 Ati bangsa Isra'il itu gom pa'in magsosōng ga'os sigām min sultan Jabin,
sampay iya ta'abut magka'at e' sigām.

5

Kalangan si Debora

1 Ma llaw ina'an du, magkalang si Debora maka si Barak ya anak si
Abinowam. Yuk pagkalang sigā:
2 "Pudji ni si Yawe!
Saga a'a bangsahan angatas na magmunda' ma pagkahi sigām bangsa
Isra'il,
lilla' isāb saga a'a anukbalan baran sigām.
3 Pakale kam, saga sultan! Pakale kam saga a'a bangsahan.
Angalang aku ni si Yawe, angalang aku.
Anukbal aku kalangan pamudji si Yawe ya pagtuhanan bangsa Isra'il.
4 O Yawe, pagla'annu pa'in min lahat Se'er,
paglanjalnu min lahat Edom,
ajogjog dunya, alandos makalandu' ulan,
patumbuk ulan min kagabunan.
5 Ajogjog saga kabūran ma kapi'itu si Yawe,
ya Tuhan tag-suku'an būd Turusina.
Aho', ajogjog ma baihu'an si Yawe, ya pagtuhanan bangsa Isra'il.
6 Ma waktu kapaghukum si Samgar anak si Anat,
maka ma waktu si Ja'el,

halam aniya' bay makalabay min lān aheya.
Sasuku magtulakan subay palabay min saga lān kabiklu'-biklu'an.
7 Akulang du bay makapaglahat ma kahuma-huma'an tana' Isra'il,
sat'ggol halam bay patuwa' si Debora,
ya kinilā pagina'an bangsa Isra'il.
8 Ma waktu kapapinda bangsa Isra'il ni saga tuhan-tuhan saddī,
waktu isāb kat'kka bono' ma pagsōran da'ira,
halam aniya' tampan atawa budjak
ma saga l'lla bangsa Isra'il mpat ngibu hekana.
9 Akōg pangatayanku ma saga a'a Isra'il bangsahan,
maka ma saga a'a ya magmalilla' palamud ma pagbono'.
Pudji ni si Yawe!
10 Pakale kam, sasuku kam pakura' ma kura' pote',
ya aningkō' ma lampik pakol alingkat,
beya' isāb ka'am magbabaklay ma lān,
kalehunbi
11 lapal saga magkakalang
ya patimuk ma atag kak'ppongan.
Niusul e' sigām pasal kahinangan PANGHŪ'-Yawe, kahinangan a'adil lullun,
niusul kahinangan saga a'a Isra'il ya aesog amono'.
Maglūran na saga ummat PANGHŪ'
pehē' ni tongod lawang ya pagsōran da'ira.
12 ‘O Debora, pakosog ka bo' pakosog!
Pakosog ka magkalang!
O Barak, pakuyas ka!
O Barak, ka'a anak si Abinowam,
saggawun saga a'a bay anaggaw ka'a.’
13 Sasuku takapin allum ma bangsa Isra'il
bay patipun ni saga pagnakura'an sigām.
Bay patimuk ma aku saga ummat si Yawe,
beya' isāb saga a'a ya aesog amono'.
14 Aniya' sigām kasehe'an bay min lahat Epra'im,
ya bay paglahatan bangsa Amalek ma waktu tagna'.
Ina'an isāb saga panubu' si Benjamin
bay palamud ma saga a'a ya anehe'an ka'a.
Aniya' saga kapitan palūd pina'an bay min Makir.
Aniya' isāb saga a'a Sibulun amowa tungkud kapitan.
15 Saga a'a bangsahan min bangsa Issakar bay parongan ma si Debora.
Aho', ina'an saga panubu' si Issakar parongan ma si Barak,
magdaganan maka iya ni kapantayan.
Saguwā' magduwa-ruwa pikilan bangsa Rubin,
mbal agon makapagdakayu' gara'.
16 Ka'am bangsa Rubin, angay kam bay pat'ddas ma koralanbi,
anaenghog tiyup-tiyup ya pangalingan a'a ma bili-bili sigām?
B'nnal, aheya pagduwa-ruwabi ameya' maka mbal.
17 Saga a'a Giliyad bay magpa'bba ma dambila' sapa' Jordan,
maka bangsa Dān bay angagad sadja ma saga kumpit.
Bangsa Aser isāb bay pat'ddas ma bihing tahik,
halam sigām bay magla'anan min deyom kalo'okan.
18 Malaingkan in bangsa Sibulun bay anawakkalan kallum sigām ni pagbono'an,

damikiyanna isab bangsa Naptali ma kabūd-būran.
19 Sakali magt'kkahan saga sultan bangsa Kana'an.
Pakuyas sigām magbono', apaslod pagdugpak sigām
ma kuta' Ta'anak ya ma bihing bohe' Megiddo,
saguwā' halam aniya' pangalta' bay talangpas sigām.
20 Palamud isāb saga bitu'un amono' ma si Sesera.
Anabang saga mamahi sabu pa'in maguntasan min sobangan ni s'ddopan.
21 Talaran si Sesera maka saga tendogna e' s'llog,
talaran sigām e' sapa' Kisun, ya sapa' bay awal gi'.
Ah'llingan aku di-ku. Paesog ka, yukku, palanjal ka.
22 Jari takale to'ongan tagandak saga kura' si Sesera.
Ina'an saga kura'na aesog magdaganan na pa'in, magdaganan.
23 'Sapdahin saga a'a ma kauman Meros,' yuk mala'ikat si Yawe.
'Sapdahin sigām to'ongan,
sabab halam sigām bay palamud anganggapi' ma si Yawe,
halam sigām bay pagapi' ma iya angatu ma saga a'a ga'osan.'
24 Bang pa'in binarakatan si Ja'el, h'nda si Heber bangsa Kēn.
Bang pa'in iya binarakatan labi min kamemon kar'ndahan
ya pat'nna' ma luma' tolda.
25 Angamu' pa'in bohe' si Sesera, gatas ya pamuwan e' si Ja'el,
gatas pinapīt ni'isi ma pinggan,
pinggan tōp pagi'inuman a'a bangsahan.
26 Pagubus, pina'abut tanganna dambila' ni tuku tolda,
tanganna kowan ya pang'ntanna tukul.
Jari binono' e'na si Sesera, ap'ssa' kōkna,
nirugsu' iya ma kīd tuktukna bo' alopot kōkna.
27 Ati palukbu' iya ma dahūan tape' si Ja'el.
Pahantal iya maina'an,
jari maina'an kamatayanna.
28 Ina'an ina' si Sesera patīk min tandawan,
ina'an iya ma bilikna maglemong na pa'in.
Magtilaw-tilawan di-na, 'Ai bahā' makat'ggolan kalesana?
Angay halam gi' takaleku tagandak saga kura'na?'
29 Manjari sinambungan iya e' dakayu' tendogna
ya aladju pikilanna min kaheka'an d'nda.
30 Ya du isāb ina' si Sesera ah'llingan di-na, yukna,
'Tantu sigām t'ggolan magbahagi'an pangalta' ya talangpas sigām,
dakayu' atawa duwangan d'nda ma dakayu' l'lla,
saga s'mmek ahalga' pamahampit si Sesera,
saga s'mmek buldahan, s'mmek alutu' durukanna,
pamasalay ma k'llongku.
Tantu aheka tataban e' sigām.'
31 Ya PANGHŪ!, bang pa'in alaglag kamemon palbantahannu!
Malaingkan sasuku alasahan ka'a,
bang pa'in sigām asahaya sapantun mata llaw bang pasinag to'ongan."
Sakali aniya' kasannangan ma paglahat inān ma deyom mpatpū' tahun.

6

Si Gidiyun

1 Pabalik na isab saga bangsa Isra'il maghinang kala'atan ya landu'
asammal ma pang'nda' PANGHŪ!-Yawe, angkan sigām pinasagaran e'na
gina'os e' bangsa Midiyan ma deyom pituntahun.
2 Ma sabab kabisa pamissoko' bangsa Midiyan, makalahi saga bangsa
Isra'il ni kabūd-būran bo' angahinangan di-sigām kubu'-kubu' ma saga
songab batu maka ma saga tapukan ya ahunit sinōd.
3 Tiyap-tiyap sigām ananom, magtūy sinōd paglahat sigām e' saga bangsa
Midiyan, bangsa Amalek maka saga bangsa kasehe'an bay min sobangan.
4 Kapagpustuhan e' bangsa liyu inān saga tana' ya pananoman bangsa
Isra'il ta'abut sampay ni lahat Gasa. Jari pinaka'at ai-ai bay tinanom e'
bangsa Isra'il ati halam aniya' kinapinan pagkakan sigām. Pinagā' isāb
kamemon saga bili-bili, sapi' maka saga kura' ya suku' bangsa Isra'il.
5 Angulatap saga bangsa liyu inān pehē' ni tana' Isra'il, sapantun heka
ampan dulu. Tabowa saga kahayopan sigām maka ba'anan luma' sigām
tolda. Mbal agon taitung heka puhu' maka unta' ya bay pat'kka ni lahat e'
bo' supaya ta'agaw ka'lluman a'a Isra'il.
6 Jari magkamiskinan bangsa Isra'il e' bangsa Midiyan angkan sigām
parahing angamu' tabang ni PANGHŪ!-Yawe.

7 Pagga sigām bay parahing ni PANGHŪ! ma pasalan bangsa Midiyan,
8 bay sigām pinabeya'an dakayu' nabi. Ah'lling nabi inān, yukna, "Ya itu
pangallam si Yawe ya pagtuhananbi, yukna, 'Bay kam bowaku paluwas
min lahat Misil, ya lahat bay pamanyaga'an ka'am.
9 Bay kam paluwasku min pang'ntan bangsa Misil maka min komkoman
saga a'a amissoko' ka'am. Bay t'ggalku saga bantabi maka bay pamuwanku
ni ka'am lahat sigām.
10 Bay sa kam haka'anku, yukku, "Aku si Yawe ya pagtuhananbi. Da'a
kam anumba ni saga tuhan-tuhan bangsa Amor, ya bay tag-suku'an lahat
pat'nna'anbi ilu." Saguwā' halam aku bay ikutbi.' "

11 Manjari at'kka mala'ikat si Yawe ni lahat Opra bo' aningkō' ma
sindungan po'on kayu aheya, ya suku' si Jowas a'a min bangsa Abe'eser.
Ina'an isāb anakna l'lla ya niōnan si Gidiyun anganggi'ikan pai-tirigu ma
deyom pagp'gga'an buwa' anggul. Mahē' iya maggi'ik bo' mbal ta'nda' e'
bangsa Midiyan.
12 Magpa'nda' pa'in mala'ikat ma si Gidiyun, yukna, "Ka'a ya bobono'un
aesog maka akosog, pataptap si Yawe ma ka'a."

13 Ya sambung si Gidiyun, "Tuwan, bang si Yawe b'nnal pataptap ma
kami, angay kami pinat'kkahan ba'anan saga pakaradja'an itu? Angay
kami halam pina'nda'an saga hinang kainu-inuhan ya pinagsuli-suli e'
kamatto'ahan kami? Bay kono' sigām binowa e' si Yawe paluwas min
lahat Misil. Saguwā' ma buwattina'an, siniya-siya kami e' PANGHŪ! bo'
tinugutan ni komkoman bangsa Midiyan."

14 Palingi' PANGHŪ! bo' ah'lling ni si Gidiyun, yuk-i, "Pehē' na ka,
gunahun kosognu ati lappasun bangsa Isra'il min ga'osan bangsa Midiyan.
Aku ya anoho' ka'a."

15 Atilaw si Gidiyun, yukna, "Aho' panghū', sagō' buwattingga e'ku
angalappas bangsa kami Isra'il? Sabab ma panubu' Manasse, in pangkatan
kami ya halam to'ongan aniya' ga'osna. Maka aku itu areyo' to'ongan ma
kakampungan kami."

16 Ya sambung PANGHŪ!, "Pabeya' du aku ma ka'a ati talaglagnu
kamemon saga bangsa Midiyan buwat e'nu amono' a'a dangan."

17 Anambung si Gidiyun, “Na, bang hati ka kasulutan ma aku, buwanin
aku paltanda'an in ka'a to'ongan amissala ni aku.
18 Da'a busung, da'a lagi' ka ala'an sampay aku makabalik pi'itu amowa
tutukbalan pangahulmatku ka'a.”
Yuk PANGHŪ'-Yawe, “Na, lagaranta pa'in ka sampay ka makabalik
pi'itu.”
19 Sakali pehē' na si Gidiyun ni luma' bo' angadjal kambing abata'.
Angaddun isāb iya saga nnom gantang tirigu nihinang tinapay halam
pasuligna. Atahak pa'in, ni'isi e'na isi sumbali'an ma ambung, maka
loho'na ni'isi ma kaldero bo' yampa bowana panghulmat mala'ikat Tuhan
ya ma sindungan kayu.
20 Jari yuk mala'ikat ni iya, “Ngā'un isi sumbali'an maka tinapay halam
pasuligna bo' pat'nna'un ma batu itu, ati bu'usin loho'.” Bineya' magtūy e'
si Gidiyun.
21 Jari niabut sumbali'an maka tinapay inān maka tōng tungkud ya ma
tangan mala'ikat si Yawe. Saru'un-du'un pasuleyab api luwas min batu
inān, ati atunu' kamemon bay tabowa e' si Gidiyun. Alanyap isāb mala'ikat
si Yawe.
22 Tata'u pa'in e' si Gidiyun mala'ikat PANGHŪ' ya bay papa'nda' ni
iya, magtūy iya amanyabut, “Arōy, PANGHŪ' Sangat Kawasa! Bay aku
makapagbaihu' maka mala'ikatnu!”
23 Saguwā' amissala PANGHŪ' ni iya, yuk-i, “Pahantap ka! Da'a ka tināw,
mbal du ka amatay.”
24 Jari aniya' batu tinambak e' si Gidiyun maina'an pagtutukbalan ni
PANGHŪ', niōnan e'na “Si Yawe ya Kasannangan.” Ina'an masi sampay
ni buwattina'an ma Opra ya ma tana' bangsa Ebe'eser.
25 Na, ma sangom he'-i du, amissala PANGHŪ'-Yawe ni si Gidiyun,
“Angā' ka dakayu' sapi' pituntahun umulna min saga sapi' mma'nu ya
pasunu' kahāpna min kasehe'an. Pagā'nu, langkatun pagtutukbalan ya
pasumbahan mma'nu ni tuhan-tuhan Ba'al, maka pōngun isāb hāg si Asera
ya ma bihing ina'an-i.
26 Talangkat pa'in, angahinang ka pagtutukbalan ya tōp panumbahan si
Yawe ya pagtuhanannu. Hinangun mailu ma diyata' būd-būd itu. Ngā'un
hāg tuhan-tuhan Asera ya bay pinagpōng-pōng, panunu' sapi' ya pasunu'
kahāpna ilu pagkulbannu ni Tuhan.”
27 Angkan si Gidiyun bay amowa sangpū' puhu' ya sosoho'anna bo'
bineya' e'na bay pangallam PANGHŪ' ma iya. Bo' arapun nihinang e'na
ma waktu sangom sabab tināw iya ma saga kampungna maka saga a'a
maglahat ma kauman inan.
28 Pagsubu, magbati'an pa'in saga a'a maglahat maina'an, takuddat sigām
pagga alubu na pagtutukbalan ni si Ba'al, maka hāg si Asera ya ma
bihingna bay pinuwad, maka in sapi' karuwana bay na pangungsud ma
pagtutukbalan ya baha'u nihinang.
29 Jari magtilaw-tilawan sigām di-sigām, “Sai bay magkahinangan itu?”
Tapariksa' pa'in saga a'a pasal palkala' itu, tata'u na in si Gidiyun anak si
Jowas ya bay magkahinangan.
30 Magtūy pinalinganan si Jowas, sinō' pinaluwas anakna, sabab yuk
sigām, “Patut iya pinapatay sabab talangkat e'na pagtutukbalan ni si Ba'al,
maka tapuwad e'na hāg si Asera ya bay ma bihing pagtutukbalan e'.”
31 Saguwā' sinambungan pakosog e' si Jowas saga a'a bilahi amapatay si
Gidiyun, “Angay dapitanbi si Ba'al? Bilahi kam angalappas iya? Sasuku

anganggapi' iya subay pinapatay salung subu! Bang b'nnal tuhan si Ba'al,
makarapitan iya di-na bang aniya' ganta' amaka'at lugal pagtutukbalan ma
iya."
32 Angkan ma llaw he'-i du in si Gidiyun niōnan e' sigām Jerub-Ba'al
ma sabab pangalangkatna ma lugal pagtutukbalan si Ba'al. Ya sambatan
sigām, "Pasagaranta si Ba'al angandapitan di-na."
33 Na ma waktu ina'an, magsakaum bangsa Midiyan maka bangsa
Amalek maka saga bangsa kasehe'an ya min lahat sobangan ati pauntas
sigām kamemon min dambila' sapa' Jordan bo' magpustu ma kapantayan
Jesde'el.
34 Jari pahōp Rū Yawe ma si Gidiyun, angkan iya bay amah'lling tiyup-
tiyup pangalinganna ma saga panubu' Abe'eser sinō' ameya' ma iya.
35 Aniya' isāb saga sosoho'an bay pinapehē' e' si Gidiyun amasaplag
bissala ma bangsa Manasse, sinō' magtakos. Pinasaplagan isāb bangsa
Aser, Sibulun maka Naptali, jari ya du sigām bay pasakaum ma disi
Gidiyun.
36 Yuk si Gidiyun ni Tuhan, "Bang b'nnal in aku gunanu angalappas
bangsa Isra'il ma buwat bay janji'nu,
37 na, amat'nna' aku bulbul bili-bili ma lugal paggi'ikan pai-tirigu.
Bang hal bulbul ya abase' e' alu', ati atoho' tana' ya ma sakalibutna,
minnē' kata'uwanku aku ya gunanu angalappas bangsa Isra'il buwat bay
pangallamnu."
38 Jari buwattē' ya kapaniya'na. Pagk'llat subu, dai'-dai' llaw gi', abati'
na si Gidiyun. Piniyutan e'na bulbul bili-bili ati ap'nno' dapinggan e' bohe'
alu'.
39 Aniya' gi' pah'lling si Gidiyun ma Tuhan, yukna, "Da'a busung. Da'a
pa'in ap'ddi' ataynu ma aku pagka aniya' gi' amu'ku ni ka'a. Tugutin
lagi' aku amiha dakayu' paltanda'an ma bulbul bili-bili itu. Ma waktu itu,
kabaya'anku subay tana' ya abase' e' alu' ati bulbul bili-bili ya atoho'."
40 Jari ma sangom du he', tahinang e' Tuhan buwat bay pangamu' e' si
Gidiyun. Hal bulbul bili-bili ya atoho'. Ya tana' ma sakalibutna inān abase'
kamemon e' alu'.

7

Tara'ug e' si Gidiyun saga A'a Midiyan

1 Jari dai' llaw pa'in, magpustu si Jerub-Ba'al (ya na si Gidiyun) maka
kamemon saga a'ana ma atag dakayu' tigbaw ya niōnan Harod. Ina'an
isāb bangsa Midiyan magpustu tampal ni uttala', ma kapantayan ya asekot
ni būd More.
2 Yuk PANGHŪ'-Yawe ni si Gidiyun, "Mbal ka tapara'ugku min bangsa
Midiyan sabab aheka makalandu' saga a'anu. Bang kam ganta' anganda'ug
ma buwattilu hekabi, ya aniya' magmalangkahi kam in kosogbi ya sababan
angkan kam anganda'ug.
3 Angkanna ka soho'ku amatanyagan saga a'anu buwattina'an. Ya yuknu
ma sigām, 'Sasuku kam tināw maka nileya'-leya' makajari ala'an min būd
Giliyad itu bo' amole'.' " Jari aniya' duwampū' karuwa ngibu saga a'a bay
ala'an, ati sangpū' ngibu la'a ya takapin.
4 Saguwā' yuk PANGHŪ' ni si Gidiyun, "Masi gi' kam aheka makalandu'.
Bowahun saga a'anu ilu palūd ni tigbaw, ati mahē' aku amene' bang sai ya
ameya' maka mbal. Bang yukku, 'A'a itu subay ameya' ma ka'a', na ameya'
iya. Saguwā' bang yukku, 'A'a itu subay mbal ameya'', na, da'a pabeya'un."

5 Jari binowa e' si Gidiyun saga a'ana palūd ni tigbaw, ati maina'an
iya kinallaman e' PANGHŪ', yuk-i, "Hinangun sigām duwa tumpuk. Ma
tumpuk dakayu' saga a'a ya anginum min tangan sigām, hatina d'lla' sigām
ni bohe' buwat ero'. Ma tumpuk dakayu' isāb saga a'a ya angōk-tu'ut bo'
anginum."
6 Jari t'llu hatus a'a ya angakup bohe' bo' anginum. Ya kasehe'an wa'i
angōk-tu'ut anginum.

7 Pagubus, yuk PANGHŪ' ni si Gidiyun, "Gunaku saga t'llu hatus a'a ya
bay anginum min tangan sigām ilu, ati lappasta kam maka buwananta
kam da'ugan min saga a'a Midiyan. Soho'un saga a'a kasehe'an ilu amole'
ni kalahatan sigām pakaniya-pakaniya."
8 Jari tinimuk e' si Gidiyun ba'anan balanja' maka tiyup-tiyup ya bay ma
saga bangsa Isra'il kasehe'an bo' yampa sigām papole'na. Sagō', in t'llu
hatus a'a bay magpa'bba ma iya sampay ya bay tatimuk e'.

Jari ya pustu bangsa Midiyan ina'an ma l'bbak būd ma kapantayan.
9 Ma sangom du inān, yuk PANGHŪ' ma si Gidiyun, "Punduk ka bo' ka
pehē' parugpak ni pustu inān sabab para'ugku ka min sigām.
10 Saguwā' bang ka tināw amono', bowahun tendognu si Pura panehe'.
11 Taenghogin bang ai pagsuli-sulihan sigām. Minnē' ka anawakkal
parugpak ni pustu." Angkanna palūd si Gidiyun maka tendogna si Pura
pehē' ni pagjajagahan ma tōng pustu.
12 Na, angulatap saga bangsa Midiyan maka bangsa Amalek maka
ba'anan bangsa kasehe' ya bay min lahat sobangan. Ina'an sigām ma
kapantayan, sali' sapantun ampan dulu ya heka sigām. Ya unta' sigām
isāb mbal ta'ambat ni'itung, buwat sapantun gusung ma bihing tampe.

13 Pagt'kka pa'in si Gidiyun, magsalta' takalena dangan a'a magsuli-suli
maka bagayna pasal uppina. Yuk dangan itu, "Aniya' dansolag tinapay
atibulung bay tauppiku. In tinapay itu bay pagulung ni t'ngnga' pustu
Midiyan bo' parugtul ni luma' tolda. Landu' akosog hamiyuna angkan
abulangkayat tolda inān sampay ah'bba'."

14 Anambung bagayna, "Ā, tantu halam aniya' ma'anana saddī. Kalis si
Gidiyun ko' ilu, ya anak si Jowas a'a bangsa Isra'il. Pinara'ug iya e' Tuhan
min bangsa Midiyan ati ma iya na pustu itu maka saga a'ana."

15 Takale pa'in e' si Gidiyun suli-suli itu pasal uppi maka ma'anana,
pinudji e'na Tuhan, ati pabalik iya ni pustu Isra'il maka e'na angalingan,
yuk-i, "Magsakap kam! Ma waktu itu pinara'ug kitam e' PANGHŪ' min
bangsa Midiyan ati makani-kitam in pustu sigām."
16 Jari binahagi' t'llu e' si Gidiyun saga a'ana, dahatus hekana ma
datumpuk. Aniya' isāb tiyup-tiyup tanduk kambing bay pat'nna'na ma saga
a'a inān dangan-parangan, maka kibut halam isihan maka isāb suwariyan.
17 Pagubus, yukna ma sigām, "Nda'unbi aku maka beya'unbi bang ai
hinangku. Pagt'kkaku ni bihing pustu, sengorinbi aku.
18 Libutunbi pustu inān, jari bang takalebi aku maka saga sehe'ku
amah'lling tiyup-tiyup kami, ameya'-meya' kam amah'lling saga tiyup-
tiyupbi. Angolang kam pakosog isāb, yukbi, 'Ma si Yawe maka si Gidiyun.'
"

19 Jari atonga' pa'in bahangi, at'kka na si Gidiyun maka saga a'a karahatus
hekana pehē' ni tobtoban pustu, hinabu baha'u bay magganti' saga jaga.
Magtūy tiniyup e' disi Gidiyun saga tiyup-tiyup, maka nilopot isāb saga
kibut ya bay bowa sigām.

20 Magsabu in t'llu tumpukan bangsa Isra'il amah'lling tiyup-tiyup maka
angalopot saga kibut. Tangan sigām gibang ya pang'ntan suwariyan,
maka tangan kowan ya pang'ntan sigām tiyup-tiyup. Jari angolang sigām
patanog, "Kalis si Yawe! Kalis si Gidiyun!"
21 Sakali itu, hinabu patanam saga a'a Isra'il ma katilibut pustu,
maglahian kamemon a'a Midiyan maka e' sigām magpangolang.
22 Pagh'lling pa'in saga tiyup-tiyup t'llu hatus hekana, pinapagatu e'
PANGHŪ'-Yawe saga a'a Midiyan ma kaluha'an pustu ati magbono'-
biyono'i sigām dampagkahian. Maglahian sigām sampay ni kauman Bet-
Sita tampal ni Serera, sampay ta'abut isāb tobtoban lahat Abel Mehola ya
asekot ni Tabat.
23 Jari pinalinganan saga a'a Isra'il ya min bangsa Naptali maka Aser,
maka min kamemon bangsa Manasse, sinō' angapas* bangsa Midiyan.
24 Pagubus, aniya' saga sosoho'an pinapehē' e' si Gidiyun ni kabūd-būran
lahat Epra'im bo' ah'lling ni saga a'a maina'an, yuk-i, "Palūd kam ni sapa'
Jordan ma atag kaluma'an Bet-Bara ati hapa'inbi saga a'a Midiyan bo' mbal
makauntas." Magtūy bineya' panoho'an si Gidiyun ati maglūran bangsa
Epra'im ni sapa' Jordan anunggu'an labayan sampay ni Bet-Bara.
25 Tasaggaw isāb e' sigām duwa a'a pagnakura'an bangsa Midiyan ya
niōnan si Oreb maka si Se'eb. Si Oreb bay pinapatay e' sigām ma dakayu'
batu, ya niōnan Batu si Oreb, maka si Se'eb bay pinapatay ma pagp'gga'an
buwa' anggul, ya niōnan Pagp'gga'an si Se'eb. Pagubus, tinurul na pa'in
saga bangsa Midiyan e' bangsa Epra'im. Pinonggolan e' sigām kōk si Oreb
maka si Se'eb bo' binowa ni si Gidiyun, ya ina'an lagi' ma bihing sapa'
Jordan.

8

Si Seba maka si Salmunna

1 Na, atilaw saga a'a Epra'im ni si Gidiyun, yuk-i, "Angay kami mbal
pagaddatannu? Angay kami halam bay palinganannu ma waktu kapehē'bi
magbono' maka bangsa Midiyan?" Ati sinoway e' sigām si Gidiyun.
2 Saguwā' ya sambungna ni sigām, "Mbal makasali' ai-ai bay tahinangku
ni bay tahinangbi. Aheya lagi' kahāpan ya kapin buwa' anggul tapuwa' ma
lahat Epra'im min kamemon pungutan buwa' anggul ya tak'ttu' e' bangsa
Abise'er.
3 Bay kam pinara'ug e' Tuhan ati tasaggawbi si Oreb maka si Se'eb,
duwangan nakura' bangsa Midiyan. Mbal makasali' ya tahinangku ni bay
tahinangbi." Minnē' ala'an kagit atay sigām ma si Gidiyun.
4 Na, apaya si Gidiyun maka saga a'ana t'llu hatus hekana, sagō'
sinandalan na pa'in e' sigām bang pa'in ta'apas saga banta sigām.
Maka'abut pa'in sigām ni sapa' Jordan, magtūy sigām pauntas parambila'.
5 Ma dambila' pa'in, yuk si Gidiyun ni saga a'a Sokkot, "Buwaninbi
tinapay saga sundaluku itu. Apaya sigām sabab masi kami angapas si Seba
maka si Salmunna, ya sultan bangsa Midiyan."
6 Saguwā' ah'lling saga pagnakura'an ma Sokkot, yuk-i, "Halam gi'
tasaggawbi si Seba maka si Salmunna angkan kami mbal amuwan tinapay
ma saga sundalunu."
7 Angkan anambung si Gidiyun, yukna, "Pagga buwattē', bang aku
karūlan na e' PANGHŪ' anaggaw si Seba maka si Salmunna, gilay-gilayku
baranbi maka saga kayu itingan ya tapuwa' ma paslangan."

---

* **7:23 7:23** Angapas: 'anurul' bang ma kasehe'an.

8 Pagla'an minnē', palanjal sigām ni Peniyēl ati binalikan e' si Gidiyun
bay pangamu'na dahū ma a'a Sokkot. Saguwā' ya lling a'a Peniyēl ma si
Gidiyun sali' du maka buwat bay lling a'a Sokkot.
9 Angkan sinambungan saga a'a Peniyēl inān e' si Gidiyun, yukna, "Bang
kami makara'ug, pabalik du kami pi'itu angalubu pamantawanbi itu."
10 Na, si Seba maka si Salmunna wa'i ma lahat Karkor maka sundalu
sigām saga sangpū' kalima ngibu hekana. Luwal sigām ya takapin ma
kamemon saga a'a sobangan. Aniya' saga dahatus maka duwampū' ngibu
a'a sigām magtakos kalis bay tapapatay e' disi Gidiyun.
11 Jari magtukaran disi Gidiyun labay min lān palabayan saga a'a
maglilitu. In lān inān asal ma jadjahan lahat Noba maka Jogbeya, tampal
ni sobangan. Pataggaha', tarugpak bangsa Midiyan e' disi Gidiyun.
12 Makalahi si Seba maka si Salmunna, ya duwangan sultan bangsa
Midiyan, saguwā' niapas na pa'in e' disi Gidiyun sampay tasaggaw na.
Arimpulag isāb ba'anan saga sundalu sigām.
13 Pagubus, si Gidiyun anak si Jowas pabalik na min pagbono'an labay
min lān ma llot būd, ya niōnan Lān Heres.
14 Aniya' a'a Sokkot, onde' baha'u, tasaggaw e' si Gidiyun maina'an.
Sinoho' iya anulat ōn a'a ya pagnakura'an ma kauman Sokkot. Jari
pitumpū' ka pitu' ōn saga pagmatto'ahan ya tasulat.
15 Pagubus, pehē' si Gidiyun ah'lling ni saga a'a Sokkot, "Itiya' na si Seba
maka si Salmunna ya bay pagtunggīnganbi aku ma bay yukbi, 'Halam gi'
tasaggawbi si Seba maka si Salmunna, angkan kami mbal amuwan tinapay
ni saga sundalunu magpayahan.' "
16 Sakali saga pagmatto'ahan ma kauman Sokkot inān bay niraplosan e'
si Gidiyun maka kayu itingan ya patomo' ma paslangan. Minnē' amintāng
saga kal'llahan ma lahat Sokkot.
17 Nilubu isāb e' si Gidiyun ya pamantawan ma kauman Peniyēl, maka
pinapatay isāb saga kal'llahanna ma kauman inān.
18 Pagubus, tinilaw e'na si Seba maka si Salmunna, "Buwattingga luwa
saga kal'llahan bay tapapataybi ma Tabor?"
Ya sambung sigām, "Kal'llahan buwat ka'a, pangluwahan balbangsa."
19 Yuk sambung si Gidiyun, "Saga danakanku lissi ko' he', da-ina' kami.
Sapahanku ma ōn si Yawe ya Tuhan kakkal salama-lama, bang sigām
halam bay tapataybi, mbal du kam papatayku."
20 Magtūy lingi'na si Jeter ya anakna kasiyakahan, "Papatayun sigām
itu!" yukna. Saguwā' halam bay nihublut e' si Jeter kalisna, tu'ud iya
tināw sabab masi gi' iya abata'.
21 Yuk si Seba maka si Salmunna ni si Gidiyun, "Dai' ka, ka'a ya amapatay.
Kalu takole'nu bang aniya' isāb kosognu." Angkan pasōng si Gidiyun ni
dahūan amapatay sigām. Ningā' isāb e'na saga pamulawan ya pama'alti
k'llong unta' sigām.

Epod si Gidiyun

22 Yuk saga bangsa Isra'il ni si Gidiyun, "Ka'a na pagnakura'an kami,
ka'a maka anak-mpunu, sabab bay kami lappasnu min komkoman saga
a'a Midiyan."
23 Saguwā' mbal si Gidiyun. Ya sambungna ma sigām, "Mbal kam pag-
nakura'anku, damikiyanna isab anakku. PANGHŪ'-Yawe ya magnakura'an
ka'am."

24 Maka yukna gi', “Aniya' dakayu' amu'ku ni ka'am dangan-parangan.
Buwaninbi aku aretes min lalangpasan bay tahampitbi.” (Ya addat saga
a'a Isma'il magaretes bulawan.)
25 Ya sambung sigām, “Aho'. Amuwan kami.” Angkan bin'llat e' sigām
dakayu' juba, ati dangan-parangan angalarukan aretes min bay pamahagi'
ma iya.
26 Ya buhat saga aretes bulawan bay ta'amu'na, sangpū' ka pitu' hatus
sekel, halam gi' beya' saga pamulawan pangalti maka saga tonton engkot
k'llong. Saddī isab saga kakana' taluk ya pinagpakay e' kasultanan Midiyan,
maka saga kili-kili bulawan ya ma k'llong saga unta' sigām.
27 In kamemon bulawan bay pinahinang epod e' si Gidiyun pinat'nna'
e'na ma Opra, ya kauman palahatanna. Sakali kamemon saga bangsa Isra'il
pataikut min Tuhan bo' anumba pina'an ni epod, ati tahinang itu sasat ma
pagtali'anak si Gidiyun.

Kamatay si Gidiyun

28 Buwattē' kahālan bay paniya' ma bangsa Midiyan, tara'ug sigām e'
bangsa Isra'il ati halam na sigām maka'atu pabalik. Ma waktu bay kallum
si Gidiyun, aniya' mpatpū' tahun ya t'ggol kasannangan ma paglahat.
29 Ya katapusanna, si Jerub-Ba'al ya anak si Jowas amole' na ni lahatna.
30 Aheka kah'nda'anna ati aniya' pitumpū' anakna l'lla.
31 Ya h'nda-h'ndana pat'nna' ma Sekem, bay anganak l'lla ati niōnan e'na
si Abimelek.
32 Sakali si Gidiyun anak si Jowas, amatay ma kato'ana maka kinubul ma
bay pangubulan mma'na ma kauman Opra ya suku' bangsa Abe'eser.
33 Halam lagi' at'ggol kapatay si Gidiyun, pabalik na isab saga bangsa
Isra'il pataikut min Tuhan bo' pasumba ni saga tuhan-tuhan Ba'al. Ba'al-
Berit ya tahinang pagtuhanan sigām,
34 ati takalipat e' sigām si Yawe ya pagtuhanan sigām luggiya', ya bay
angalappas sigām min pang'ntanan saga palbantahan sigām paruruwam-
bila'.
35 Halam isāb ama'nda' kahāpan ni tautai'-anak si Jerub-Ba'al (ya na si
Gidiyun) ma pasal kamemon kahāpan ya bay tahinangna ma sigām.

9

Si Abimelek

1 Manjari itu, si Abimelek, dakayu' anak si Gidiyun l'lla, bay pehē' ni
da'ira Sekem anibaw saga si'itna ya danakan ina'na l'lla. Amissala iya ni
saga si'itna maka ni kaukampungan ina'na, yuk-i,
2 “Tilawunbi saga a'a lahat Sekem itu bang sai ya kabaya'an sigām
magnakura'. Ingga ahāp magnakura' ma ka'am, saga kapitumpū' anak
si Jerub-Ba'al atawa dakayu' a'a sadja? Entomunbi, in aku itu lissi
lahasiya'bi.”
3 Na, bay pa'in bissala itu tapangahaka e' saga si'itna ni kamemon saga
maglalahat ma Sekem, si Abimelek ya tapene' pagnakura'an sigām sabab
in iya lahasiya' sigām lissi.
4 Jari pamuwan e' sigām ma si Abimelek pitumpū' sekel dī pilak luwas
bay min langgal Ba'al-Beret, ati ginuna itu e'na panamba saga a'a bula'ug
tahinang tendogna.
5 Pagubus, pehē' iya ni luma' mma'na ma Opra ati maina'an, ma dakayu'
batu, pinapatay e'na saga danakanna kapitumpū'. Si Jerub-Ba'al ya mma'

sigām kamemon. Malaingkan si Jotam, ya kasiyalihan, bay makalahi patapuk.
6 Sakali magsakaum kamemon saga a'a Sekem maka Bet-Milo ma
atag po'on kayu aheya ma da'ira Sekem inān bo' amat'nna' si Abimelek
magsultan ma sigām.
7 Kahaka'an pa'in si Jotam ma pasalan itu-i, patukad iya ni puttuk būd
Gerisim ati angolang ni saga a'a Sekem, yukna, “Owa', ka'am maglalahat
ma Sekem ilu, kalehunbi paralilanku itu bo' supaya kam kinale e' Tuhan.
8 Dakayu' llaw, saga po'on kayu bay maggara' amiha kayu pagsultanan
sigām. Yuk sigām ni po'on kayu jaitun, ‘Dai' ka magsultanan kami.’
9 “Saguwā' yuk sambung kayu jaitun, ‘Angay? Bbahanku bahā' hinangku
maghinang ns'llanku, ya ginuna pamaheya ma saga tuhan maka ma
manusiya', bo' supaya aku tahinang alanga min ka'am saga kakayu-
kayuhan?’
10 “Pasunu', ah'lling saga po'on kayu itu ni dampo'on kayu igira, yuk-i,
‘Dai' ka magsultanan kami.’
11 “Saguwā' yuk sambung kayu igira, ‘Angay? Bbahanku bahā' buwa'ku
ahāp maka amamis itu, bo' supaya aku tahinang alanga min ka'am saga
kakayu-kayuhan?’
12 “Ah'lling isāb saga po'on kayu itu ni tinanom anggul, yuk-i, ‘Dai' ka
magsultanan kami.’
13 “Ya sambung tinanom anggul, ‘Angay? Bbahanku bahā' binu-
anggulku, ya makapalasig atay katuhanan maka manusiya', supaya aku
palanga min kakayu-kayuhan kasehe'?’
14 “Ma kahinapusanna, ah'lling saga po'on kayu ni dampo'on kayu
itingan, ‘Na, ka'a na ya magsultanan kami.’
15 “Anambung kayu itingan itu, yukna, ‘Bang aku to'ongan ya pene'bi
magsultanan ka'am, pi'itu kam pasindung ma lambungku. Sagō' bang
ngga'i ka aku, na, bang pa'in pasuleyab api min saga sangaku bo'
magtautunu' saga po'on kayu sidro* ya ma kabūran Lebanon.’ ”
16 Amissala gi' si Jotam, yukna, “Kira-kirahunbi. Abontol bahā' itikadbi
ma kapangahinangbi si Abimelek magsultanan ka'am? Ahāp ka niyatbi?
Taluwa' bahā' ya bay hinangbi ma mma'ku si Jerub-Ba'al maka saga
panganakna? Ahāp bahā' panungbasbi ma iya ma bay kahinanganna ma
ka'am?
17 Marai' halam taentombi bay hinang mma'ku ma pasalanbi, waktu
kapangatuna ma bangsa Midiyan. Bay panūk kallumna supaya kam
kaliyusan min komkoman sigām.
18 Saguwā' buwattina'an, bantahanbi panubu' mma'ku pagka papataybi
saga anakna l'lla pitumpū' hekana. Bay papataybi ma dakayu' batu ma
saukat si Abimelek ya kampungbi, ati tahinangbi iya magsultanan saga
a'a Sekem. Bo' arapun in si Abimelek ilu hal anak ata ya bay h'nda-h'nda
mma'ku.
19 Na, bang b'nnal to'ongan abontol itikadbi maka asaltun niyatbi
tudju ni si Jerub-Ba'al magtautai'-anak, mura-murahan bang pa'in pagkōg-
koyaganbi si Abimelek. Damikiyanna isāb ka'am ya pagkōganna.
20 Malaingkan bang ala'at maksudbi angkan iya hinangbi sultan, na,
bang pa'in aniya' api paluwas min si Abimelek ilu angalapnas ka'am saga
maglalahat ma Sekem maka ma Bet-Milo! Bang pa'in isāb aniya' api
paluwas min ka'am papelleng ni si Abimelek!”

* **9:15 9:15** Kayu sidro: po'on kayu ahāp kayuna pangahinang luma' atawa kappal. ‘Cedar’ bang ma bahasa Ingglis.

21 Pagubus, alahi si Jotam patapuk ni lahat Be'er ati mahē' iya pat'nna'
sabab tināw iya ma danakanna si Abimelek.
22 Manjari itu, palabay pa'in t'lluntahun kapamarinta si Abimelek ma
bangsa Isra'il,
23 aniya' pagsababan pinat'kka e' Tuhan ma si Abimelek maka saga a'a
Sekem, ya po'on sigām magsagga'. Jari mbal na angaku pinagbaya'an e' si
Abimelek saga maglalahat ma da'ira inān.
24 Pinat'kka e' Tuhan palkala' itu supaya kabalosan kamatay saga anak
si Jerub-Ba'al pitumpū' hekana, ya bay pinapatay e' danakan sigām si
Abimelek. Jari katungbasan si Abimelek maka saga a'a Sekem ya bay
anabangan iya amono' saga dauranakanna.
25 Pagka in a'a Sekem mbal na angaku pinagbaya'an e' si Abimelek, aniya'
min sigām pehē' ni kabūd-būran angahapa' maka angalangpasan sasuku
palabay minna'an. Sagō' tapata'u si Abimelek ma pasalan itu-i.
26 Na, aniya' a'a niōnan si Ga'al, anak si Ebed, wa'i papinda ni Sekem,
beya' isab maka saga danakanna l'lla, ati pangandolan iya e' saga a'a
maina'an.
27 Ta'abut pa'in musim pagk'ttu' buwa' anggul, pehē' na saga a'a Sekem
ni kabbun sigām, ati pin'gga' buwa' anggul nihinang binu. Pagubus, bay
sigām amaniya' paglami-lami ma langgal tuhan-tuhan sigām. Sabu sigām
magkakan maka maginum, sinapdahan e' sigām si Abimelek.
28 Yuk si Ga'al anak si Ebed, "Sai sa si Abimelek, ya angkan kitam a'a
Sekem itu subay magpatireyo' ma iya? Bang aku mbal asā', in iya hal
anak si Jerub-Ba'al, maka si Sebol ya pangandolanna. Ya patut subay
paghinanganbi si Hamor, ya pangkatanbi saga a'a Sekem.
29 Bang sadja saga a'a itu bay kapagbaya'anku, tantu pala'anku si
Abimelek. Ya pah'llingku ma iya, 'Pasakapun saga a'anu magbobono' bo'
kitam makapagatu!' "
30 Na, kahaka'an pa'in si Sebol ya gubnul ma da'ira inān pasal bay
pah'lling si Ga'al anak si Ebed he', akagit sidda atayna.
31 Jari aniya' sosoho'an pinapehē' e'na ni si Abimelek ma halam aniya'
makata'u. Yuk lapalna, "Si Ga'al maka saga danakanna l'lla bay papinda
pi'itu ni Sekem ati sinūg-sūgan saga a'a angatuhan ka'a.
32 Angkan ma sangom itu, ka'a maka saga a'anu subay pi'itu patapuk ma
kaparangan,
33 ati pagk'llat mata llaw, palanjal kam angandugpak ni da'ira.
Makaluwas pa'in si Ga'al maka saga a'ana magbobono' angatuhan ka'am,
hinangun na bang ai kabaya'annu."
34 Angkanna, pagsangom pa'in, palanjal na si Abimelek maka kamemon
saga sundaluna patapuk ma kasekotan da'ira Sekem. Mpat heka tumpukan
sigām.
35 Na, wa'i si Ga'al itu an'ngge ma luwasan lawang ya pagsōran ni da'ira,
salta' si Abimelek maka saga sundaluna paluwas min patapukan sigām.
36 Ta'nda' pa'in sigām e' si Ga'al, jari yukna ni si Sebol, "Nda'un ba, aniya'
saga a'a palūd min saga puttuk būd inān."
Yuk sambung si Sebol, "Asā' ka, tuwan, lambung būd ko' ilu, ngga'i ka
a'a."
37 Saguwā' ah'lling pabalik si Ga'al, "Nda'un ba, aniya' to'ongan saga
a'a palūd min kabūd-būran. Maka aniya' tumpukan dakayu' lum'ngngan
tudju pi'itu min po'on kayu ya niōnan kayu saga magpuputika'."
38 Ah'lling si Sebol ma si Ga'al, yuk-i, "Abowa' pahāp ka'a ilu! Bay
pagtunggīngannu si Abimelek pagga yuknu, 'Sai sa si Abimelek ya angkan

kitam subay magpatireyo' ma iya?’ Ilu na saga a'a ya bay pareyo'-deyo'nu.
Na, paluwas na ka pehē' angatuhan sigām!”

39 Jari palanjal si Ga'al amowa saga a'a Sekem magbono' maka disi
Abimelek.
40 Niapas sigām e' si Abimelek sampay ni lawang da'ira ati aheka sigām
abugtang.
41 Manjari pahanti' si Abimelek ma lahat Aruma, bo' arapun si Ga'al maka
saga danakanna l'lla bay tin'ggal e' si Sebol min da'ira Sekem.

42 Pag'llaw dakayu' pa'in, kahaka'an si Abimelek in saga a'a Sekem
magluwasan na ni kahuma-huma'an.
43 Angkan iya bay amowa saga a'ana magbahagi' t'llu tumpukan. Sinō'
sigām patapuk ma t'ngnga' huma bo' nihapa'an saga a'a Sekem. Sakali
pag'nda' si Abimelek aniya' a'a paluwas min da'ira, magtūy iya patanam
amono'.
44 Magdai'-dai' iya maka dakayu' tumpukan sundaluna ni lawang da'ira
bo' kajagahan labayan pagsōd-luwasan. In duwa tumpukan kasehe' wa'i
angandugpak ni saga a'a Sekem ya ma kahuma-huma'an, ati nilaglag
kamemon.
45 Magbono' na pa'in sigām sampay ni kakohapan, jari kalongkopan
da'ira Sekem e' disi Abimelek. Pinapatay saga a'ana kamemon, nilubu
kaluma'anna, maka sinabulakan asin.

46 Makata'u pa'in saga pagnakura'an ya ma pamantawan ma Sekem pasal
pakaradja'an itu, magtūy sigām pehē' ni langgal Ba'al-Berit bo' patapuk ma
kuta'na ahogot.
47 Kahaka'an pa'in si Abimelek pasal kapehē' saga nakura',
48 magtukaran iya maka saga a'ana ni būd Salmon. Pagmaina'an pa'in,
angā' iya kapa pamōngna saga sanga kayu bo' tinanggung e'na. Bay
soho'na isāb saga a'ana anengoran iya, yuk-i, “Pakasay kam! Beya'inbi
hinangku!”
49 Manjari aniya' sanga kayu pinōng e' kamemon saga sundalu inān.
Magpameya' sigām ma si Abimelek ati pinabangkat ba'anan sanga kayu
inān ma sakalibut lugal ya patapukan saga a'a Sekem. Tabangkat pa'in,
pinarokot na ati magpatayan saga a'a ma deyom pamantawan he'. Dangibu
heka a'a d'nda-l'lla bay amatay.

50 Pagubus ina'an, palanjal disi Abimelek ni kauman Tebe bo' nilibut e'
sigām. Jari taga'os lahat inān.
51 Saguwā' aniya' pamantawan apagon ma deyom da'ira inān, ati
maglahian pehē' kamemon saga a'a Tebe, kal'llahan maka kar'ndahan.
Tinambol e' sigām pahogot bo' yampa pariyata' ni karatagan atop.
52 Jari pehē' si Abimelek ni pamantawan bang kalu tarugpak e'na. Sagō'
makasekot pa'in iya ni pasōran pamantawan bo' angandokot api panunu'
saga a'a ma deyom,
53 aniya' d'nda bay angahūg batu gilingan, landu' abuhat. Taluwa' kōk si
Abimelek ati am'kka' peya'-peya' kōkna.

54 Magtūy lingananna sehe'na ya magbobowa pakokosna, yuk-i, “Pakasay
ka angahublut kalisnu angandugsu'an aku, bo' mbal tapagsuli-suli e' a'a, ‘In
si Abimelek bay pinapatay e' d'nda.’ ” Jari nirugsu'an iya e' sosoho'anna,
pinalatus parambila', angkan iya amatay.
55 Tanda' pa'in e' saga a'a Isra'il in si Abimelek amatay na, magpole'an na
sigām.

56 Minnē' katungbasan e' Tuhan si Abimelek ma kala'atan ya bay
hinangna ma mma'na, pagka tapapatay e'na dauranakanna l'lla pitumpū'
puhu'.
57 Katungbasan isāb saga a'a Sekem ma pasal kala'atan ya bay tahinang
sigām. Hatina papelleng ni sigām ya bay sapda si Jotam anak si Jerub-Ba'al.

10

Si Tola

1 Na, awapat pa'in si Abimelek, aniya' l'lla niōnan si Tola pas'lle'
angalappas bangsa Isra'il. Si Tola itu anak si Puwa, ya Puwa bay anak
si Dodo, min panubu' si Issakar. Pat'nna' iya ma kaluma'an Samir ma
kabūd-būran Epra'im.
2 Saga duwampū' ka t'lluntahun t'ggol si Tola magmakōk ma bangsa
Isra'il. Pagpatayna pa'in, kinubul iya ma Samir.

Si Ja'ir

3 Ya pasunu' ni si Tola si Ja'ir a'a Giliyad. Duwampū' ka duwantahun
kapagmakōkna ma bangsa Isra'il.
4 Taga-anak iya l'lla t'llumpū' puhu', ya pakura' ma t'llumpū' kura'.
Kapagagihan e' sigām t'llumpū' heka da'ira ma lahat Giliyad, ya pinagōnan
Kakauman si Ja'ir sampay ni kabuwattina'anan.
5 Amatay pa'in si Ja'ir, kinubul iya ma Kamun.

Si Jepta

6 Pabalik na isāb saga bangsa Isra'il maghinang kala'atan ya landu'
asammal ma pang'nda' si Yawe. Sinumba e' sigām saga tuhan-tuhan Ba'al
maka Astoret, maka ba'anan tuhan-tuhan ya tina'at e' bangsa Aram, bangsa
Sidun, bangsa Mowab, maka bangsa Pilistin. Kataikutan e' sigām si Yawe
ya Tuhan sigām, mbal na magta'at ma iya,
7 angkan akagit atayna ma sigām. Sinōngan sigām e'na ni ga'osan bangsa
Pilistin maka bangsa Ammon,
8 ya angala'ug maka amissoko' ma tahun ina'an. Sangpū' ka waluntahun
ya pamissoko' saga bangsa inān ma bangsa Isra'il ya pat'nna' ma lahat
Giliyad. Ina'an sigām ma dambila' sapa' Jordan tampal ni sobangan, ma
paglahat bangsa Ammon.
9 Na, pauntas isāb saga sundalu bangsa Ammon ni dambila' sapa' Jordan
tampal ni s'ddopan bo' magbono' maka bangsa Yuda, bangsa Benjamin
maka bangsa Epra'im. Jari katiksa'an makalandu' in kamemon bangsa
Isra'il.
10 Pagka buwattē', parahing sigām ni PANGHŪ'-Yawe, yuk-i, “Bay kami
makarusa ni ka'a. Bay kami pataikut min ka'a ya pagtuhanan kami bo'
maghinang ni saga tuhan-tuhan Ba'al.”
11 Anambung PANGHŪ', yukna, “Bay sa kam liyusanku min komkoman
saga bangsa Misil, Amor, Ammon, Pilistin,
12 Sidun, Amalek maka Ma'on. Bay kam parahing ni aku mikitabang
waktu kapamissoko' saga bangsa inān ma ka'am, ati talappas kam e'ku.
13 Saguwā' minsan na, ilu na isāb kam pataikut min aku bo' maghinang
ni saga tuhan-tuhan saddī, angkan mbal na aku bilahi angalappas ka'am
pabīng.
14 Pehē' kam parahing ni saga tuhan-tuhan ya tapene'bi. Mikilappas kam
ma sigām bang kam ma deyom kasigpitan!”

15 Saguwā' anganjunjung na pa'in saga bangsa Isra'il ni PANGHŪ', yuk-i,
"Bay kami makarusa. Hinangun ai-ai ya patut kat'kkahan kami, saguwā',
ndū', ma waktu itu lappasun kami."
16 Magtūy ni'bbahan e' bangsa Isra'il saga tuhan-tuhan bangsa liyu bo'
angisbat si Yawe, ati mbal kasandalanna kasukkalan sigām.
17 Na ma waktu inan, bay na pasakap ba'anan sundalu bangsa Ammon
bo' magpustu ma Giliyad. Jari ina'an isāb bangsa Isra'il magtipun maka
magpustu ma lahat Mispa.
18 Sakali makapah'lling saga pagnakura'an a'a Giliyad, yuk-i, "Sai-sai
makarahū amono' saga a'a Ammon, iya na ya magmakōk ma kamemon
maglalahat ma Giliyad itu."

11

1 Na aniya' a'a Giliyad, ōnna si Jepta, dakayu' magbobono' landu' aesog.
Mma'na si Giliyad, ina'na d'nda pinagtatambahan.
2 Aniya' isab saga anak si Giliyad l'lla min h'ndana po'on. Jari asangpot
pa'in saga kasehe'an anakna, tin'ggal e' sigām si Jepta. Yuk sigām ma iya,
"Mbal ka makahampit pusaka' min matto'a kami, sabab anak ka min saddī
ina'."
3 Angkan alahi si Jepta min saga danakanna bo' pat'nna' ma lahat Tōb,
ati aniya' ba'anan a'a bula'ug-bula'ug bay pabeya' ma iya.
4 Palabay pa'in waktu, pagka angandugpak na bangsa Ammon ni bangsa
Isra'il,
5 pehē' saga pagmatto'ahan Giliyad ni lahat Tōb bo' angā' si Jepta.
6 Yuk sigām ma iya, "Dai' ka, ka'a ya magnakura'an kami bo' ka'atuhan
bangsa Ammon."
7 Anambung si Jepta ni sigām, yukna, "Ngga'i bahā' ka'am ya bay
ab'nsihan aku maka an'ggal aku min okoman mma'ku? Angay aku
pangamu'anbi tabang buwattina'an pagka kam ma deyom kasigpitan na?"
8 Jari makapah'lling ma iya saga pagmatto'ahan Giliyad, yuk-i, "Aho'
b'nnal, sagō' itiya' kami angamu' tabang ni ka'a ma buwattina'an. Gapi'in
kami bo' kitam maka'atu ma bangsa Ammon. Jari ka'a na ya magnakura'an
kamemon saga maglalahat ma Giliyad."
9 Yuk sambung si Jepta, "Bang aku saupama bowabi angatuhan bangsa
Ammon, bo' aku pinara'ug e' PANGHŪ'-Yawe, pagnakura'anbi to'ongan
bahā' aku?"
10 Yuk sambung saga pagmatto'ahan inān, "Si Yawe ya saksi'tam, beya'
kami to'ongan bang ai panoho'annu."
11 Angkanna ameya' na si Jepta ma saga pagmatto'ahan Giliyad inān bo'
tahinang pagmakōkan maka pagnakura'an sigām. Ma Mispa pa'in sigām,
binalikan e' si Jepta ma matahan PANGHŪ'-Yawe kamemon bay pah'llingna
ma saga a'a Giliyad.
12 Pagubus, aniya' saga a'a sinoho' e' si Jepta amowa lapal ni sultan
bangsa Ammon, yuk-i, "Ai po'on-sababna ya angkan dugpakbi lahat kami?"
13 Yuk sambung sultan inān ni saga sosoho'an si Jepta, "Ma waktu bay
kala'an bangsa Isra'il min lahat Misil, ta'agaw e' sigām tana'ku tinagna'an
min sapa' Arnon ni sapa' Jabbok, sampay isāb ni bihing sapa' Jordan.
Angkan yukku ma ka'am, pabalikunbi tana' inān ni aku ma halam
palsagga'an."
14 Jari pinabīng pehē' saga sosoho'an si Jepta, sinō' amowa lapalna
dakayu' itu ni sultan bangsa Ammon.

15 Yuk-i, “Ya itu pangallam si Jepta: In bangsa Isra'il halam bay angagaw
tana' bangsa Mowab atawa bangsa Ammon.
16 Ma waktu kala'an sigām min lahat Misil, in bangsa Isra'il bay at'kka ni
Tahik Keyat labay min lahat paslangan, bo' pasampay isāb ni lahat Kades.
17 Ma Kades pa'in, aniya' sosoho'an bay pinapehē' e' bangsa Isra'il ni
sultan bangsa Edom ama'id min iya bang pa'in dūlanna sigām palabay min
lahatna. Saguwā' halam sigām bay kinale e' sultan Edom e'. Damikiyanna
isāb in sultan bangsa Mowab, mbal amarūl. Angkan bay pat'ttog saga a'a
Isra'il ma Kades.
18 “Pagubus, pauntas na sigām minnē' labay min paslangan. Nilibut e'
sigām lahat Edom maka bihing Mowab tampal ni sobangan. Ta'abut pa'in
sapa' Arnon, magpustu sigām ma dambila'na. Halam sigām bay palintas
pabalik ni dambila' sapa' bo' pasōd ni lahat Mowab.
19 Na, maina'an pa'in saga a'a Isra'il ma sapa' Arnon, aniya' saga
sosoho'an pinapehē' e' sigām ni si Sihon ya sultan bangsa Amor. Hesbon
ya lahat pagsultananna. Jari ama'id min iya saga sosoho'an bangsa Isra'il
e', yuk-i, ‘Tuwan sultan, bang makajari, tugutin kami palabay min lahatbi
tudju ni lahat kami.’
20 Sagō' mbal bilahi si Sihon sabab mbal angandol ma saga a'a Isra'il.
Gom pa'in pinatimuk e'na ma lahat Jahas kamemon saga a'ana magbono'
bo' angandugpak bangsa Isra'il.
21 Malaingkan si Yawe, ya pagtuhanan bangsa Isra'il, bay amara'ug sigām
min si Sihon maka saga a'ana. Ta'agaw e' saga a'a Isra'il tana' saga a'a Amor
ma lahat inān.
22 Kalongkopan e' sigām tana' Amor kamemon, tinagna'an min sapa'
Arnon sampay ni sapa' Jabbok, min lahat paslangan isāb sampay ni sapa'
Jordan.
23 “Hatina,” yuk lapal si Jepta ni sultan Ammon, “si Yawe ya Tuhan
bangsa Isra'il bay an'ggal bangsa Amor bo' pamuwanna lahat sigām ni
saga a'a suku'na. Jari ai kapatutnu angā' tana' inān pabalik?
24 Dapuhunbi pila-pila ya pamuwan ka'am e' tuhanbi si Kemos.
Damikiyanna kami itu, dapu kami ai-ai bay pamuwan kami e' si Yawe
ya pagtuhanan kami.
25 Angay, paliyu lagi' bahā' ga'osannu min si Balak anak si Sippor, ya
sultan Mowab? Aniya' bahā' bay palsagga'anna maka pagbono'anna maka
bangsa Isra'il?
26 Aniya' na t'llu hatus tahun ya t'ggol kat'nna' saga bangsa Isra'il ma
Hesbon, ma Arower maka ma kaluma'an ma jadjahanna, beya' isāb saga
kauman ma bihing sapa' Arnon. Angay halam bay bawi'bi paltana'anbi ma
deyom t'llu hatus tahun e'?
27 Halam aniya' kasā'anku ma ka'am, saguwā' ka'am ya makasā' ma
aku ma pamowabi magbono'. Pasalassayta palkala' itu ma si Yawe ya
Maghuhukum, ati iya ya amene' bang sai taga-kapatut, ka'am ka bangsa
Ammon atawa kami bangsa Isra'il.”
28 Saguwā' in sultan Ammon mbal angasip ma lapal ya bay pinabeya'an
iya e' si Jepta.
29 Jari patongod Rū Yawe ma si Jepta ati pauntas iya min lahat Giliyad
maka Manasse, bo' palabay isāb min Mispa-Giliyad. Palanjal iya minnē'
bo' angatuhan bangsa Ammon.
30 Pagubus, anganajal si Jepta ni PANGHŪ'-Yawe, yukna, “Ya Tuhan, bang
tugutannu in bangsa Ammon ni komkomanku,

31 ya itu pagnajalku, ‘Sai-sai paluwas dahū min luma'ku anampang bang
aku amole' na min panganda'ugku min bangsa Ammon, pamasuku'ku du
ni ka'a. Tunu'ku isāb pagkulban ni ka'a.’ ”
32 Na, pehē' na si Jepta magbono' maka bangsa Ammon ati pinara'ug iya
e' PANGHŪ'-Yawe.
33 Taligis e' si Jepta duwampū' kauman ya paglahatan bangsa Ammon,
tinagna'an min Arower sampay ni kasekotan lahat Minnit. Ta'abut isāb
lahat Abel-Keramim, tara'ug e' bangsa Isra'il bangsa Ammon ati halam na
ga'osan sigām.
34 Na, makapole' pa'in si Jepta ni pat'nna'anna ma Mispa, anakna d'nda
ya paluwas anampang iya, maka he'na angigal maka angandapu' tambul-
tambulna. Anakna tunggalan ko' inān. Halam aniya' anak si Jepta saddī
min iya, d'nda ka atawa l'lla.
35 Pag'nda' pa'in si Jepta ma anakna itu, magtūy gese'na badju'na.
Maglemong iya, yukna, “Allō! Anakku! Arung, asukkal aku ma pasalannu
sabab aniya' najalku ni PANGHŪ'-Yawe mbal kapindahanku.”
36 Ya sambung anakna, “Mma', pagka ka bay makajanji' ni si Yawe,
hinangun ma aku buwat bay tanajalnu. Sabab bay ka pinara'ug e'na min
bantanu bangsa Ammon.
37 Na mma', aniya' sadja amu'ku ni ka'a, bang pa'in aku dūlannu
angalunsulan kabūd-būran ma deyom duwambulan. Pehē' aku magdukka
maka saga panonku d'nda sabab aku itu mbal na makapagh'lla.”
38 Yuk si Jepta, “Aho' arūng, pehē' na ka.” Angkan pinasagaran iya
ma deyom duwambulan. Magbeya' iya maka saga bagayna kabudjangan
angalunsul ma kabūd-būran. Magdukka na pa'in sigām sabab mbal na iya
makapagh'lla.
39 Palabay pa'in duwambulan e', pabalik iya ni mma'na ati bineya' e' si
Jepta bay najalna. Budjang lagi' iya.
Ya itu po'on-sababan pangaddatan bangsa Isra'il itu:
40 tahun ni tahun in kabudjangan bangsa Isra'il maglunsulan ma deya
ma deyom mpat llaw pangentoman sigām ma bay pat'kka ni anak si Jepta
a'a min lahat Giliyad.

12

Si Jepta maka Bangsa Epra'im

1 Na, pinatimuk e' panubu' si Epra'im saga a'a sigām magbobono' bo'
pauntas tudju ni lahat Sapon. Aniya' lapal pinabeya' e' sigām ni si
Jepta, yuk-i, “Angay ka halam bay mikitabang ma kami, waktu kapehē'bi
magbono' maka bangsa Ammon? Tunu' kami luma'nu sampay ka'am
magtautai'-anak.”
2 Ya sambung si Jepta, “Bay na kam palingananku tagna' kapagsagga'
kami maka bangsa Ammon e', saguwā' halam kami bay gapi'bi angatu ma
sigām.
3 Pagta'uku in ka'am mbal du anabang, bay panūkku ka'llumku an-
gatuhan bangsa Ammon ma halam aniya' pagapi'. Ati min kahandak si
Yawe bay aku anganda'ug. Jari angay gi' kam pi'itu buwattina'an amowa
aku magbono'?”
4 Magtūy pinatimuk e' si Jepta saga a'a Giliyad bo' magbono' maka
panubu' si Epra'im, ati anganda'ug disi Jepta. Minnē' kabalosan saga a'a
Epra'im ma bay pagsambatan sigām, ya yuk-i, “Ē, ka'am saga a'a Giliyad,

halam aniya' pūsbi, sapantun kam s'ggit tinimanan e' pagkahibi panubu' Epra'im maka Manasse."
5 Kapagbaya'an e' a'a Giliyad kababawan sapa' Jordan, ya palabayan tudju ni lahat Epra'im. Jari bang aniya' a'a Epra'im bay min pagbono'an at'kka ni sapa' he', bo' mikipalintas parambila', tinilaw iya e' saga a'a Giliyad, yuk-i, "Panubu' si Epra'im ka bahā'?" Bang yukna "Ngga'i ka,"
6 na, sinulayan iya e' saga a'a Giliyad. Sinō' iya angabtang "Syibolet." Sagō' bang a'a inān mbal makakabtang pabontol ati yukna "Sibolet," magtūy iya sinaggaw e' a'a Giliyad bo' pinapatay ma atag sapa' Jordan. Mpatpū' ka duwangibu heka panubu' Epra'im ya bay tapapatay ma waktu pagbono' he'.
7 Nnom tahun ya t'ggol si Jepta magnakura'an bangsa Isra'il. Amatay pa'in iya, kinubul iya ma atag kaluma'anna ma lahat Giliyad.

Si Ibsan, si Elon maka si Abdon

8 Manjari, si Ibsan a'a Betlehem ya pasunu' magnakura'an bangsa Isra'il.
9 Taga-anak iya l'lla t'llumpū' puhu', maka t'llumpū' isab anakna d'nda. Pinah'lla'an e'na saga anakna d'nda ni panubu' saddī. Damikiyanna saga anakna l'lla, bay ningā'an d'nda min panubu' saddī pamah'nda sigām. Pituntahun ya t'ggol si Ibsan magnakura' ma bangsa Isra'il.
10 Amatay pa'in iya, kinubul iya ma Betlehem.
11 Si Elon panubu' Sibulun ya paganti' min si Ibsan magnakura' ma bangsa Isra'il. Sangpū' tahun ya t'ggol kapagnakura'na.
12 Amatay pa'in si Elon, kinubul iya ma Ayjalon ma lahat Sibulun.
13 Amatay pa'in si Elon, si Abdon anak si Hellel, a'a min Piratun, ya paganti' magnakura'an bangsa Isra'il.
14 Taga-anak iya l'lla mpatpū' hekana, maka mpu l'lla t'llumpū' hekana. In sigām pitumpū' puhu' itu bay ameya' pakaniya-pakaniya ma kura'. Waluntahun ya t'ggol kapagnakura' si Elon ma bangsa Isra'il.
15 Jari amatay pa'in iya, kinubul iya ma Piratun-Epra'im, ma kabūran ya paglahatan saga bangsa Amalek.

13

Kapaganak ma si Samson

1 Pabalik na isab saga a'a Isra'il maghinang kala'atan ya landu' asammal ma pang'nda' PANGHŪ'-Yawe, angkan sigām tugutanna ni komkoman bangsa Pilistin ma deyom mpatpū' tahun.
2 Na, aniya' a'a Sora niōnan si Manowa, min panubu' si Dān. Taga-h'nda iya mbal maka'anak.
3 Sakali magpa'nda' ni d'nda itu mala'ikat si Yawe bo' ah'lling, yukna, "Ka'a ilu, minsan ka halam bay maka'anak, angiram du ka bo' ka anganak l'lla.
4 Ya pangamay-ngamayku ma ka'a, da'a ka anginum binu atawa ai-ai makalango. Da'a ka amangan isab saga pagkakan ya mbal tahalal,
5 sabab angiram du ka maka anganak ka l'lla. Bu'unna ilu subay mbal ginuntingan sabab Nasiri* iya, a'a pinasuku' ni Tuhan min llaw kapaganak ma iya. Tinagna'an e'na kapangalappas bangsa Isra'il min komkoman bangsa Pilistin."
6 Jari pehē' na d'nda angahaka ni h'llana, yuk-i, "Aniya' sosoho'an Tuhan bay magpa'nda' ni aku. Ya pangluwahanna sali' mala'ikat Tuhan,

* **13:5 13:5** 'Nasiri' hatina 'a'a bay panukbal ma Tuhan'

makatāw-tāw. Halam iya bay tatilawku bang m'nningga, maka halam iya
bay angōnan di-na.
7 Saguwā' ya llingna ma aku, ‘Angiram du ka maka anganak ka l'lla.’
Sinō' aku da'a anginum binu atawa ai-ai makalango, maka sinō' da'a
amangan pagkakan mbal tahalal, sabab in onde' itu Nasiri, pinasaddī min
kasehe'an bo' ma Tuhan sadja min llaw kapaganak ma iya sampay ni waktu
kamatayna.”
8 Sakali angamu'-ngamu' si Manowa ni PANGHŪ', yukna, “Bang pa'in
tugutannu a'a Tuhan pabīng pi'itu amandu'an kami supaya kami ata'u
pasal pangayuput onde' ya song nianakan.”
9 Na, kinale si Manowa e' Tuhan ati pabalik mala'ikatna bo' panyata' ni
d'nda hinabuna maghinang ma huma. Sagō' halam maina'an h'llana,
10 angkan iya magdai'-dai' pehē' angahaka. Yukna, “Itiya' l'lla ya bay
magpa'nda' ni aku llaw he'-i.”
11 Pagubus, pabuhat si Manowa bo' paturul ni h'ndana. Pagsekotna pa'in
ni a'a inān, yukna, “Ka'a bahā' ya bay amowa magbissala ma h'ndaku?”
“Aho', aku,” yukna.
12 Atilaw gi' si Manowa, yuk-i, “Bang atuman na ya pangallamnu, ai na
pa'in saga hatulan panunuran kami ma onde' itu ma kapaga'ana?”
13 Yuk sambung mala'ikat Yawe, “Subay bineya' kamemon ya bay
pah'llingku ma h'ndanu.
14 Subay iya mbal amangan ai-ai ta'ā' min tinanom anggul, subay mbal
anginum binu atawa inuman ai-ai makalango, maka subay mbal amangan
ai-ai ya mbal halal. Wajib bineya' e'na kamemon bay panoho'anku ma
iya.”
15 Yuk si Manowa ni mala'ikat, “Bang manjari, da'a gi' ka ala'an. Angadjal
lagi' kami dakayu' anak kambing bo' aniya' kakannu.”
16 Yuk sambung mala'ikat inān, “Minsan aku taggahanbi, mbal aku
amangan pagkakanbi. Sagō' bang kam anakap pagkulban tinunu', na,
tukbalinbi ni si Yawe.” (Halam tasayu e' si Manowa in a'a inān mala'ikat
si Yawe.)
17 Atilaw isab si Manowa ni mala'ikat, yukna, “Sai ōnnu? Sabab bilahi
kami amaheya ka'a bang tatuman na ya bay pangallamnu ilu.”
18 Yuk sambungna, “Angay tilawnu ōnku? Mbal to'ongan tahati e'
manusiya'.”
19 Pagubus, bay angā' si Manowa dakayu' anak kambing, beya' isab
maka tutukbalan tirigu, ati sinumbali' e'na ma diyata' batu pangahulmatna
ni PANGHŪ'-Yawe. Pataggaha', aniya' hinang makainu-inu tahinang e'
PANGHŪ' sabu ang'nda' si Manowa maka h'ndana.
20 Aniya' api pasuleyab min pagtutukbalan inān tudju ni diyata' langit.
Pasalta', in mala'ikat si Yawe ameya' pa'angkat. Pag'nda' si Manowa maka
h'nda, magtūy sigā pasujud.
21 Pagka mala'ikat inān halam na magpa'nda' pabalik ni sigā maglakibini,
minnē' tata'u e' si Manowa mala'ikat Yawe ko' inān.
22 Ah'lling si Manowa ni h'ndana, yukna, “Amatay ko' kita itu, sabab
ta'nda'ta Tuhan!”
23 Saguwā' anambung h'ndana, “Bang bay aniya' niyat PANGHŪ'
amapatay kita, mbal tinaima' tutukbalan susumbali'an maka tirigu ya bay
ungsuranta ni iya. Mbal kita bay pina'nda'an saga pakaradja'an itu, maka
mbal bay nihaka'an pasal maksudna.”

24 Pagubus, in d'nda itu bay anganak l'lla, ati Samson ya pangōnna ma
iya. Pasulig na pa'in onde' inān maka taptap binarakatan e' PANGHŪ'-
Yawe.
25 Anagna' isab Rū Yawe pahōp ma iya hinabuna ma kauman Mahane-
Dān, ya ma llot Sora maka Esta'ol.

14

Pagh'nda si Samson

1 Asangpot pa'in si Samson, pehē' iya ni kauman Timna ati aniya' budjang
bangsa Pilistin ta'nda'na maina'an.
2 Pagpole'na, angahaka iya ni ina'-mma'na, yukna, "Maka'nda' aku
budjang Pilistin ma Timna. Pah'nda'unbi aku ma iya."
3 Yuk sambung matto'ana, "Angay, Otō'? Halam bahā' aniya' d'nda ahāp
min kakampunganta atawa min pagkahitam bangsa Isra'il? Angay gi' ka
subay magh'nda'an bangsa Pilistin, bangsa kapil lagi'?"
Saguwā' angalogos si Samson ma mma'na, yuk-i, "Ngā'in aku, mma',
sabab iya ya kabaya'anku."
4 (Halam kinata'uwan e' matto'a si Samson in baya'na itu min kahandak
si Yawe asal, supaya aniya' pagsababan pangatu bangsa Isra'il ma bangsa
Pilistin, sabab saga Pilistin ya magparintahan bangsa Isra'il ma waktu
ina'an.)
5 Dakayu' llaw, pehē' si Samson ni Timna magbeya' maka ina'-mma'na.
Sabu sigām pasekot ni pagtanoman anggul ma atag kauman inan,
pataggaha' aniya' halimaw amanggohong* parugpak ni si Samson.
6 Manjari pahōp Rū Yawe ni si Samson amuwanan iya kosog, angkan
tas'kkatna halimaw itu maka tanganna, buwat pan'kkatna kambing abata'.
Saguwā' halam bay tahaka pakaradja'an itu ni mma'na atawa ina'na.
7 Pagubus, palanjal iya ni Timna anuli-nulihan d'nda he', maka pasōng
gom pa'in baya'na ma iya.
8 Palabay pa'in daka pilang'llaw, pabalik na si Samson ni Timna bo'
angawinan d'nda he'. Ma labayan lagi', pasiha' iya ang'nda' ni bangkay
halimaw. Pag'nda'na, na, angulatap e' ba'anan buwani maka aniya' isab
gula'.
9 Niakup gula' itu e' si Samson bo' kinakan e'na ma pal'ngnganan.
Binuwanan isab saga matto'ana, maka ya du sigā bay amangan. Saguwā'
halam sigā bay haka'anna in gula' buwani inān bay ningā' min bangkay
halimaw.
10 Sakali itu, pehē' na mma' si Samson ni luma' d'nda. Aniya' isab
paglami-lami pinaniya' e' si Samson sabab ya na addat sigām bang l'lla
song kinawin.
11 Pagt'kka si Samson, pinasehe'an iya t'llumpū' l'lla Pilistin.
12 Yuk si Samson ni saga a'a itu, "Aniya' pamatokodku ma ka'am. Bang
tatokodbi ma deyom pitung'llaw ya paglami-lami itu, buwananta kam
t'llumpū' heka kakana' ahāp maka t'llumpū' pangampu'an s'mmek.
13 Saguwā' bang mbal tatokodbi, ka'am ya subay amuwanan aku
t'llumpū' heka kakana' ahāp maka t'llumpū' pangampu'an s'mmek."
"Na," yuk sigām, "pē'un. Bilahi kami akale tokod-tokodnu ilu."
14 Ah'lling si Samson, yuk-i,
"Min sattuwa magtatanggal, aniya' pagkakan.
Min sattuwa akosog, aniya' kamamisan."

* **14:5 14:5** Amanggohong: lling halimaw landu' atanog, bang song angandugpak ni hayop atawa a'a.

Jari halam tatokod e' saga a'a itu ma deyom t'llung'llaw.
15 Ta'abut pa'in ka'mpat llawna, ah'lling sigām ni h'nda si Samson,
yuk-i, “Pipitin h'llanu angahaka'an kami pasal tokod-tokod ilu bang ai
kataluwa'anna. Bang ka mbal, tunu' kami kam kamemon ya ma okoman
mma'nu. Bay bahā' kami abbitbi pi'itu supaya langpasanbi?”
16 Angkan pagapus h'nda si Samson ni iya maka e'na anangis. Yukna,
“Kab'nsihannu na aku! Mbal aku kalasahannu. Bay ka amatokod ma saga
kampungku sagō' halam aku haka'annu bang ai kataluwa'anna.”
Yuk sambung si Samson, “Minsan matto'aku halam bay haka'anku, ya
lagi'na bahā' ka'a?”
17 Ati anangis h'nda si Samson animpus ma deyom pitung'llaw paglami-
lami. Manjari, ta'abut llaw kapitu'na, nihaka'an iya pasal tokod-tokod inān
sabab sinumu na pinogos si Samson. Angahaka isab d'nda inān ni saga
kampungna pasal kataluwa'an tokod-tokod e'.
18 Na, abay kohap pa'in ma llaw kapitu'na, ah'lling ni si Samson saga a'a
kauman inān, yuk-i,
“Aniya' bahā' paliyu mamisna min gula' buwani?
Aniya' bahā' akosog min halimaw?”
Ah'lling si Samson ni sigām magparalilan,
“Bang halam bay gunabi sapi'ku d'nda pangararubi,
mbal tatokodbi bay pamatokodku ma ka'am.”
19 Jari pahōp Rū Yawe ma si Samson ati palūd iya ni da'ira Askelon
amapatay saga kal'llahan t'llumpū' puhu'. Nihurusan e'na kapanyapan
maka pan'mmek sigām bo' pamuwanna ma saga a'a ya bay makatokod
he'. Magtūy iya amole' ni luma' mma'na ma masi akagit atayna.
20 Ati in h'nda si Samson bay pamah'nda ma l'lla ya bay panonna ma
pagkawinan.

15

Pamalos si Samson ma saga Bangsa Pilistin

1 Mbal at'ggol, ta'abut pa'in musim pagani pai-tirigu, angā' si Samson
dakayu' kambing abata' bo' pehē' patibaw ni h'ndana. Yukna ni mato'ana
l'lla, “Pasōd gi' aku ni bilik h'ndaku.” Saguwā' mbal amarūl mma' d'nda
he'.
2 Yukna ni si Samson, “Pangannalku ab'nsi ka ma iya, angkan
tapamah'ndaku ni bagaynu. Sagō' aniya' siyalina alingkat gi' min iya.
Ngā'un iya h'nda.”
3 Yuk si Samson ni sigām, “Na, aniya' na kapatutku amalos ma ka'am
bangsa Pilistin. Tantu kam mulaku.”
4 Jari paluwas iya minnē' anaggaw t'llu hatus heka ero' talun. Niengkotan
e'na togel sigām pinaglingkit duwa. Pagubus, aniya' saga suwariyan
binatuk e'na pehē' ni togel ero' bay pinaglingkit e'.
5 Sinū'an e'na saga suwariyan inān bo' yampa pal'ppana saga ero' ni
ba'anan pai-tirigu ya ma kahuma'an saga Pilistin. Jari tatunu' p'kkosan pai
baha'u bay niani maka pai halam gi' ta'ani. Tatunu' saga pagtatanoman
anggul maka kabbun kayu jaitun.
6 Atilaw saga bangsa Pilistin, yuk-i, “Sai bay magkahinangan itu?”
Kahaka'an sigām magtūy, yuk-i, “Si Samson ya ayuwan a'a Timna inān,
ma sabab in h'ndana wa'i pamah'nda ni bagayna.” Angkan pehē' saga
Pilistin anunu' sampay amapatay d'nda ya bay h'nda si Samson beya' maka
mma'na.

7 Jari ah'lling si Samson ni saga a'a bay anunu' he', yukna, “Pagga
buwattē' hinangbi, mbal aku pahali sat'ggol kam mbal kabalosanku.”
8 Minnē' magsabil si Samson bo' angalagut saga Pilistin inān ati aheka
sigām amatay. Pagubus, palūd iya minna'an bo' pat'nna' ma deyom songab
batu ya niōnan Etam.
9 Manjari itu, pehē' saga a'a Pilistin magpustu ma lahat Yuda, bo'
parugpak ni kauman Lehi.
10 Tinilaw sigām e' saga a'a bangsa Yuda, yuk-i, “Angay kami bono'bi?”
Ya sambung saga Pilistin, “Bay kami pi'itu anaggaw si Samson supaya
iya kabalosan ma bay hinangna ma kami.”
11 Manjari aniya' t'llungibu kal'llahan min bangsa Yuda pehē' ni songab
batu Etam bo' ah'lling ni si Samson, yuk-i, “Halam bahā' kata'uwannu in
kitam pinagbaya'an asal e' bangsa Pilistin? Tantu kitam binalosan ma
sabab kala'atan ya tahinangnu he'.”
Anambung si Samson, yukna, “Ya tahinangku ma sigām buwat bay
hinang sigām ma aku.”
12 Yuk saga a'a Yuda, “Ya maksud kami pi'itu, amaggotan ka'a bo' ka
ni'nde'an ni komkoman saga a'a Pilistin.”
“Ā,” yuk si Samson, “mikijanji' aku ma ka'am, bang pa'in aku mbal
papataybi.”
13 Yuk sambung sigām, “Na aho'. Hal ka saggaw kami ati ni'nde'an ni
komkoman bangsa Pilistin. Mbal ka papatay kami.” Jari niengkotan iya
maka duwa lubid baha'u bo' binowa patukad min songab batu.
14 Asekot pa'in iya ni lahat Lehi, sinampang iya e' bangsa Pilistin maka
he' sigām angolang. Sakali pahōp Rū Yawe ma si Samson amuwanan iya
kosog. Ya lubid ma l'ngngonna tahinang sali' lanut bay pinasekot ni api,
maka ya engkot ma tanganna magtūy ap'kkalan di-na.
15 Pagubus, aniya' tapuwa'na bokog-langal min kura' baha'u bay amatay,
ati ginuna e'na pamono' saga a'a Pilistin dangibu hekana.
16 Jari angabtang si Samson, yukna,
“Tapaggunaku bokog-langal kura'
ati pabūd patay bantaku.
Tapaggunaku bokog-langal kura'
ati dangibu hekana bay papatayku.”
17 Aubus pa'in pangabtangna, tinimanan e'na bokog-langal. Jari Ramat
Lehi* ya pangōn a'a ma lugal inān.
18 Na, pagka sidda atoho' k'llong si Samson, pajunjung iya ni PANGHŪ!-
Yawe, yukna, “Aheya da'ugan bay pamuwannu ma sosoho'annu itu.
Pasagarannu bahā' aku patay bohe', bo' ta'ā' mayatku e' bangsa kapil itu?”
19 Angkan aniya' bohe' pinatubud e' Tuhan min lowang ma tana' Lehi
inān. Makainum pa'in si Samson, pabalik kosogna maka akuyas na iya.
Angkan tuburan bohe' inān kaōnan En Hakkore†. Ina'an masi sampay ni
kabuwattituhan.
20 Duwampū' tahun ya kapagnakura' si Samson ma bangsa Isra'il, ma
waktu kapagbaya' saga bangsa Pilistin.

16

Si Samson maka si Delila

* **15:17 15:17** ‘Ramat Lehi,’ hatina ‘Būd-būd Bokog Langal.’ † **15:19 15:19** ‘En Hakkore,’ hatina ‘Bohe' Pangajunjungan.’

1 Dakayu' llaw, pehē' si Samson ni da'ira Gasa. Aniya' d'nda pinagtambahan ta'nda'na maina'an, jari pahulid iya ni d'nda inān pagsangom.
2 Na, kahaka'an saga a'a Gasa in si Samson ina'an ma deyom da'ira. Angkan sigām bay angalibutan lugal inān ati pajaga sigām ma lawang pagluwasan da'ira sampay ni karai'-llawan. Ya yuk sigām, "Papataytam iya pagk'llat llaw."
3 Saguwā' si Samson itu halam bay atuli pat'ggol. Papunduk iya tonga' bahangi bo' pehē' ni lawang da'ira. Binalutan e'na tambolna maka lusuklusukna maka batang-suladna, bo' nilarut e'na patighan. Pinatanggung ma bahana, ati binowa ni diyata' būd ya maganggop maka Hebron.
4 Palabay pa'in daka pilang'llaw, pahōp baya' si Samson ma dakayu' d'nda ya pat'nna' ma kapantayan Sorek, niōnan si Delila.
5 Pehē' ni si Delila saga pagnakura'an bangsa Pilistin, yuk-i, "Arung, bidjakin si Samson ilu bo' tahakana bang m'nningga pangā'anna kosogna landu' aheya. Jari ga'os kami iya bo' supaya kaengkotan pahāp maka kapagbaya'an kami na. Bang tahinangnu, tinambahan ka dangibu maka dahatus sekel* dī pilak e' kami dangan-parangan."
6 Angkan ah'lling si Delila ni si Samson, yukna, "Haka'in kono' aku m'nningga pangā'annu kosognu landu' aheya ilu. Bang aniya' saupama bilahi magbabaya'an ka'a, buwattingga e' sigām anaggaw ka'a bo' ka kaengkotan?"
7 Anambung si Samson, "Bang aku niengkotan maka pitu' engkot kuwit sapi' ya masi abase', in kosogku tahinang la'a buwat kosog-kosog kasehe'an kal'llahan."
8 Jari saga nakura' bangsa Pilistin inān bay amowahan si Delila pitu' engkot kuwit sapi' halam gi' bay pina'llawan. Ginuna magtūy e'na pangengkotna ma si Samson,
9 salta' aniya' saga l'lla patapuk ma deyom bilik e'. Nilinganan si Samson e' si Delila, yukna, "O Samson! Itiya' na saga Pilistin anaggaw ka'a!" Sagō' saru'un-du'un du ab'kkat e'na saga engkot inān, sali' kahantang bannang bay pinasekot ni api. Ya kaluwasanna, halam tata'u bang m'nningga kosog si Samson.
10 Ma waktu dakayu' ah'lling na isab si Delila ni si Samson, yuk-i, "Hal aku parupangnu sabab putingannu aku. Ndū', haka'in aku kono' bang buwattingga ka kaengkotan."
11 Anambung si Samson, "Bang aniya' makaengkotan aku maka lubid baha'u halam bay tapangengkot, in kosogku pinasali' ni kosog-kosog kasehe'an kal'llahan."
12 Angkan angā' lubid baha'u si Delila pangengkotna si Samson. Sakali itu, sabu aniya' saga a'a patapuk ma bilik, angalingan si Delila. "O Samson, itiya' na saga Pilistin anaggaw ka'a!" Sagō' ya du, ab'kkat e'na saga lubid ma l'ngngonna sali' salban.
13 Jari yuk si Delila ni si Samson, "Sampay buwattina'an, masi aku parupangnu maka pagputingannu. Haka'in aku sab'nnal-b'nnal bang buwattingga ka kaengkotan?"
Ya sambung si Samson, "Bang ta'anyamnu pitu' sapiran bu'unku ni kakana' masi ma papagan panganyaman, maka bang pahogotnu maka sisipit, in kosogku tahinang buwat kosog-kosog l'lla kasehe'an." Jari itu, makatuli pa'in si Samson, niā' e' si Delila pitu' sapiran bu'unna bo' nianyam ni kakana'.
14 Pinahogot isab maka sisipit.

* **16:5 16:5** Hatina saga sangpū' ka t'llu kilu buhatna.

Angalingan pabalik si Delila, “O Samson!” yukna. “Itiya' na saga Pilistin anaggaw ka'a!” Magtūy pabungkal si Samson min pabahakanna ati nihella' e'na sisipit maka papagan panganyaman, sampay kakana'.
15 Allā, magmahi si Delila ma si Samson, yukna, “Yuknu in aku kalasa-hannu, saguwā' mbal aku pangandolannu. Mint'llu na aku parupangnu, sabab halam aku pata'unu bang m'nningga ya pangā'annu kosognu aheya ilu.”
16 Llaw ni llaw, buwattē' na pa'in pamogos si Delila sampay mbal na kasabalan e' si Samson.
17 Angkan nihaka e'na bang m'nningga kosogna. Yukna, “Halam to'ongan bay kaguntingan bu'unku, sabab aku itu Nasiri, a'a bay tapanukbal ni Tuhan min waktu bay kapaganak ma aku. Bang kaguntingan bu'unku, tantu pahalam kosogku, ati tahinang la'a aku buwat kosog saga kasehe'an l'lla.”
18 Na, tananam pa'in e' si Delila in pangahaka si Samson inān b'nnal, aniya' lapal pabeya'na ni pagnakura'an bangsa Pilistin, yuk-i, “Pabalik kam pi'itu min t'dda la'a, sabab tapangahakana kamemon ma aku.” Jari pabalik pehē' saga nakura' Pilistin maka e' sigām amowa pilak buwat bay janji' sigām.
19 Tapatuli pa'in si Samson e' si Delila ma pa'ana, aniya' a'a soho'na angangguntingan kapitu' sapiran bu'un si Samson. Pagka buwattē', yampa tagaga e'na si Samson sabab pahalam na kosogna.
20 Jari angolang si Delila, “O Samson, itiya' na saga Pilistin anaggaw ka'a!” Makabati' pa'in iya, pagbā'na dai'-dai' du iya makakuyas buwat bay tagna'. Saguwā' halam tata'una in PANGHŪ! bay na ala'an min iya.
21 Sakali tasaggaw iya e' bangsa Pilistin ati nilugit matana bo' iya binowa ni Gasa. Niengkotan iya maka kili-kili tumbaga, ati pinagiling iya tirigu ma deyom kalabusu.
22 Samantala' mahē' pa'in iya, inut-inut na pataha' bu'unna pabalik.

Kawapat si Samson.

23 Jari magtimuk na saga pagnakura'an bangsa Pilistin bo' angungsud tutukbalan ni tuhan-tuhan sigām si Dagon. Maglami-lami sigām maka e' sigām magsibahat, yuk-i, “Pinara'ug kitam e' tuhantam, tinugutan bantatam ni komkomantam.”
24 Pag'nda' pa'in saga a'a Gasa inān ma si Samson, magtūy pinudji tuhan-tuhan sigām, yuk-i,
“Pinara'ug kitam e' tuhantam,
tinugutan ni ga'osantam
ya a'a bay amaka'at lahattam,
ya bay amapatay saga a'atam lipat-manglipat.”
25 Jari itu, hinabu sigām maglami-lami maka maglangohan, angolang sigām, yuk-i, “Paluwasunbi pi'itu si Samson amalasig kitam.” Jari pinaluwas iya min deyom kalabusu ati nihinang paglasig-lasigan.
Pagubus pinat'ngge iya ma atag saga hāg luma'.
26 Pasalta', ah'lling si Samson ni sosoho'an ya anonda' iya, yukna, “Pasekotun lagi' aku ni hāg ya panuku luma' pagtata'atan itu bo' aku makasandig.”
27 Na, aragsok asal luma' inān e' saga a'a l'lla-d'nda maka kamemon saga pagnakura'an bangsa Pilistin. Aniya' sigām saga t'llu ngibu puhu' ma karatagan atop inān ang'nda'-ng'nda' ma kahinangan si Samson.
28 Jari angamu'-ngamu' iya ni PANGHŪ!, yukna, “O Yawe, Tuhan Sangat Kawasa, entomun aku. O Tuhan, pabalikun gi' kosogku minsan hal

mint'dda. Bang pa'in aku makabalos saru'un-du'un ma saga Pilistin ma
bay pangalugit sigām ma duwa mataku."
29 Magtūy ni'ntanan e' si Samson duwa hāg a'aslag ya panuku luma'
pagtata'atan ni Dagon inān. Binalutan e'na karuwa, tanganna kowan ma
dakayu' hāg, maka tanganna gibang isab ma dakayu'.
30 Pagubus, anibahat si Samson, yukna, "Bang pa'in aku magunung
amatay maka saga Pilistin itu!" Magtūy iya amuspusan kosogna bo' tinulak
duwa hāg inān. Jari alubu luma' pagtata'atan e'. Talapay isāb ba'anan
pagnakura'an Pilistin maka saga a'a bay maina'an. Minnē' aheka lagi'
tapapatay e' si Samson ma kamatayna min bay tapapatayna ma waktu
gi' kallumna.
31 Jari palūd pina'an saga danakan si Samson l'lla maka saga kakam-
punganna min mma', bo' angā' patayna. Binowa iya amole' ni lahatna bo'
kinubul ma bay pangubulan mma'na si Manowa, ya ma llot Sora maka
Esta'ol. Duwampū' tahun ya t'ggol kapagnakura' si Samson ma bangsa
Isra'il.

18

Kapaglahat saga panubu' Dān ma Laish

1 Ma waktu he', halam aniya' gi' magsultan ma bangsa Isra'il, ati ma
waktu inān in panubu' Dān amiha lugal kapaglahatan e' sigām, sabab ma
saga panubu' bangsa Isra'il panubu' Dān ya halam lagi' bay makataima'
pusaka'.
2 Angkan in saga panubu' Dān bay amapehē' lima a'a aesog min Sora
maka min Esta'ol amantingag palahatan bo' kapaglahatan e' sigām. Ya saga
kal'llahan inān, ya ina'an sapantun magnakura' ma kamemon panubu'
sigām. Ah'lling saga a'a inān ni sigām, "Pehē' na kam maglahat ma tana'
he'." In kal'llahan inān bay pehē' ni kaburan Epra'im ati makat'kka ni
luma' si Mika maka mahē' sigām bay amalabay/amapuwas sangom.
3 Asekot pa'in sigām ni luma' si Mika, tabahingaw e' sigām in lagaw/
suwala subul ya panubu' Lebi, angkan tinullus itu e' sigām bo' tinilaw,
"Angay ka itiya' ma itu? Sai bay anoho' ka'a pi'itu? Ai hinangnu ma
lugalnu?"
4 Angkan angahaka subul inān ni sigām ma pasal bay tahinang si Mika
ma iya maka yukna, "Bay aku ningā' e'na magimam maka maghinang ma
iya."
5 Jari ah'lling ya kal'llahan inān ni iya, "Bang manjari panilawin lagi' ni
Tuhan bo' supaya kinata'uwan bang aniya' kajatuhan kal'ngnganan kami."
6 Ya sambung imam ni sigām, "Da'a kam maghawal-hawal pabeya' du
Tuhan ma ka'am ni papehē'anbi/kal'ngngananbi."
7 Puwas e' ala'an na ya lima puhu' kal'llahan inān ati makat'kka ni
Laish. Tanda' e' sigām in saga a'a maina'an ahāp kat'nna' sigām, buwat
saga bangsa Sidun halam aniya' anasaw sigām maka mbal a'anib. Ma
sabab jukup in paglahat sigām, jayak-jayakan in kalluman sigām. Atā isab
in paglahat sigām min pat'nna'an saga bangsa Sidun maka halam aniya'
pasaumbibi saddī a'a min sigām.
8 Pagbalik pa'in sigām ni Sora maka ni Esta'ol, tinilaw sigām he' saga
pagkahi sigām, "Na ai na pa'in bay ta'nda'bi?"
9 Anambung saga ya lima puhu' kal'llahan inān, "Bay kami maka'nda'
lahat landu' ahāp. Da'a na kam magt'ggol-t'ggol, sūng na kam anakay sigām
bo' ta'agawtam in lahat e'.

10 Bang kam makapehē' maka'nda' kam saga a'a ahāp maka lahat aluha
halam aniya' kulang-kabusna ya pamasuku' ma ka'am e' Tuhan."
11 Angkan ya nnom hatus kal'llahan min panubu' Dān ala'an min Sora
maka Esta'ol bo' pehē' anakay.
12 Ma pagpehē' sigām, bay sigām amat'ngge pustu asekot ni Kiriyat Jerim
ma Juda. Ya angkan in lugal inān bay niōnan Manahe Dān sampay ni
kabuwattina'anan.
13 La'an minnē' bay sigām palanjal ni lahat ma kaburan Epra'im sampay
sigām makat'kka ni luma' si Mika.
14 Manjari ya lima kal'llahan ya bay angamata-mata ma lahat Laish
ah'lling ni saga sehe' sigām, "Kata'uwanbi ba dakayu' saga kaluma'an
maitu taga-epod maka taga-tuhan-tuhan bay nilangkopan pilak? Ma
buwattina'an, kata'uwanbi na bang ai hinangtam."
15 Aubus pa'in sigām bay magpah'lling, pehē' na sigām ni pat'nna'an
subul ya panubu' Lebi ma luma' si Mika supaya anganyata' iya.
16 Manjari ya nnom hatus saga panubu' Dān bay magsakap pakokos
sigām pagbono' an'ngge ma atag lawang pagsosōran.
17 Ati lima puhu' kal'llahan ya bay angispiya ma lugal inān bay pasōd
ni deyom angā' ta'u-ta'u, epod maka kasehe'an kapanyapan tuhan-tuhan
maka isab tuhan-tuhan bay nilangkopan pilak, saguwā' in imam maka ya
nnom hatus kal'llahan maka saga pakokos sigām pagbobono' wa'i an'ngge
ma atag lawang pagsosōran.
18 Bay pa'in makasōd in saga kal'llahan inān ni deyom luma' si Mika
angā' saga kapanyapan inān, tinilaw sigām e' imam, "Ai sa hinangbi ilu?"
19 Yuk sambung sigām ni imam inān, "Da'a ka asagaw! Ameya' ka ma
kami, ati ka'a na ya pangaruhan kami maka imam kami. Bang ma ka'a
ai ahāp, magimam ka ma panubu' Isra'il atawa magimam ka ma dakayu'
luma' sadja?"
20 Manjari kasulutan in imam inān. Ningā' e'na in epod, kasehe'an saga
kapanyapan tuhan-tuhan maka ta'u-ta'u ati ameya' na iya ma saga a'a inān.
21 Ma pagla'an sigām, bay pinarahū e' sigām in saga ka'anakan sigām,
kahayopan maka saga pangalta' sigām.
22 Ma halam lagi' sigām makatā min luma' si Mika, bay pinalinganan e' si
Mika ya saga kal'llahan pat'nna' ma atag luma'na supaya anurul panubu'
Dān.
23 Ma pangolang sigām angalinganan panubu' Dān makabalik itu ah'lling
ni si Mika, "Angay ka ilu, ya angkan kami turulnu maka saga a'anu?"
24 Yuk sambungna, "Bay ngā'bi ya saga tuhan-tuhan bay pahinangku
maka in imamku ati ilu bay lahiyanbi. Ai lagi' takapin ma aku? Ati ta'u
lagi' kam atilaw bang angay aku?"
25 Anambung saga panubu' Dan, "Da'a na ka anugat kami bo' ka mbal
minula magtai'anak e' saga kasehe'an pagsehe' kami ya apasu' pagatay
sigām."
26 Angkan palanjal na pal'ngngan in saga panubu' Dān maka tatatab itu
e' si Mika mbal itu ka'atuhan e' sigām, bay na hal sigām amole' pabalik.
27 Manjari bay ningā' e' sigām ya bay nihinang e' si Mika maka imamna
ati bo' palanjal ni saga a'a ma Laish. Pagubus sinakay itu e' sigām binono'
maka kalis bo' tinunu' in da'ira sigām.
28 Halam aniya' minsan dangan bay makatabang ma sigām sabab
atā pat'nna'an sigām min Sidun maka halam aniya' saddī sehe' sigām
magsaumbibi. In da'ira inān wa'i ma kapantayan asekot ni Bet-Rehob.

Pagubus he' bay itu pinahāp pabalik e' saga panubu' Dān ati maina'an na sigām maglahat.
29 Manjari bay sinambi'an e' sigām ya ōn da'ira Laish ni ōn mbo' si Dān ya bay luwas min panubu' bangsa Isra'il.
30 Pagubus maina'an pinat'ngge e' saga panubu' Dān ya saga tuhan-tuhan pagtuhanan sigām, ati si Jonatan ya anak si Gersom l'lla mpu si Musa maka saga panubu'na ya nihinang imam e' saga panubu' Dān sampay ta'abut waktu sinakay in paglahat inān.
31 Palanjal na pa'in sigām anumba saga tuhan-tuhan ya bay nihinang e' si Mika saguwā' in luma' pagsusumbahan ni Tuhan b'nnal wa'i ma Silo.

19

Panubu' Lebi maka H'ndana

1 Ma waktu he' halam gi' aniya' sultan bangsa Isra'il. Manjari aniya' panubu' Lebi ya pat'nna' ma kareya-reyahan ma kaburan Epra'im bay makah'nda a'a Betlehem ya ma Juda.
2 Saguwā' in d'nda inān ala'at magh'lla. Bay ang'bbahan h'llana ati amole' pabalik ni luma' mma'na ma Betlehem ya ma Juda. Palabay mpat bulan t'ggolna mahē',
3 tinurul d'nda itu he' h'llana supaya binowa amole' pabalik. Angkan pehē' na l'lla inān magbeya' maka sosoho'anna amowa duwa kura' ariki'. Manjari makat'kka pa'in sigām pina'an binowa iya e' h'ndana ni luma' mma'na. Ati tanda' pa'in iya e' mma' h'ndana, tinaima' iya min kakōgan pangatayan mato'ana.
4 Manjari pinogos iya e' mato'ana l'lla mbal gi' iya pinapole', angkan maina'an na iya ma mato'ana amangan, anginum maka atuli ma deyom t'llung-llaw.
5 Ta'abut ika'mpat llaw, subu-subu gi' abati' na sigām magsakap bo' iya makapole' na. Saguwā' yuk mma' h'ndana ni ayuwanna l'lla, "Amangan gi' kam bo' yampa kam pehē'."
6 Angkan aningkō' in duwangan inān bo' sigām magbeya' amangan maka anginum. Pagubus he' ah'lling na isab mma' d'nda inān, "Bang manjari maitu gi' kam ma sangom itu ati maglami-lami kitam."
7 Sōng pa'in iya pabuhat amole', tinaggahan iya e' mat'oana angkan bay sigām patagga ma pat'nna' maina'an ma sangom inān.
8 Subu pa'in ma ikalima llaw na, abati' na l'lla inān supaya amole' na. Saguwā' yuk mma' d'nda inān, "Amangan gi' kam. Kohap na kam amole'." Angkanna amangan na sigām karuwangan
9 Manjari ala'an pa'in l'lla inān magbeya' maka h'ndana maka isab sosoho'anna, ah'lling na isab in mato'ana ya mma' h'ndana, "Nda'un ba sōng na sangom. Mbal na at'ggol angal'ddom na. Maitu na kam amalabay sangom maka maglami-lami. Salung subu pak'llaw pa'in kam amole'."
10 Saguwā' mbal na patagga l'lla inān amalabay sangom angkan ala'an sigām tudju ni Jebus (Awrusalam) magbeya' maka duwa h'ndana maka duwa kura'na ariki' taga-lampik ma bukut.
11 Abay kohap na sigām asekot ni Jebus, yuk sosoho'an ni nakura'na, "Guru, maitu na kitam pahanti' ma da'ira bangsa Jebus amalabay sangom."
12 Yuk sambungna, "Da'a. Mbal manjari kitam pahanti' ma da'ira itu sabab ya saga a'ana ngga'ika bangsa Isra'il. Palanjal kitam ni Gibeya."
13 Maka yukna lagi', "Dai' na ka. Anguttam to'ongan makat'kka ni Gibeya atawa ni Rama ati mahē' kitam pahanti' amalabay sangom."

14 Angkan palanjal sigām pal'ngngan-l'ngngan ati asekot pa'in ni Gibeya
ma Benjamin, pas'ddop na mata llaw.
15 Ati mahē' sigām bay amalabay sangom. Manjari pehē' sigām aningkō'
ni halaman da'ira, saguwā' halam aniya' minsan dangan bay amaidda
sigām ma sangom he'.
16 Ma sangom he' aniya' matto'a l'lla lūd bay min pagumahanna. Iya
inān a'a bay min kaburan Epra'im ati ina'an na pat'nna' ma Gibeya (ya
tana' panubu' Benjamin.)
17 Ta'nda' pa'in e'na ma halaman da'ira ya saga a'a liyu, tinilaw itu e'
matto'a l'lla inān, "Pi'ingga kam ilu? Bay kam minningga?"
18 Yuk sambung panubu' Lebi, "Bay kami la'an min Betlehem ma Juda
ati amole' na kami ni kareya-reyahan ya ma kaburan lahat Epra'im. Bay
aku min Betlehem ma Juda ati ma buwattina'an amole' na aku ni luma'
Tuhan. Halam aniya' minsan dangan bay amaidda kami."
19 "Tuwan, kami itu aniya' du tinapay maka i'inuman kami maka
h'ndaku beya'na in sosoho'anku. Damikiyanna aniya' isab pahampean
kami maka batang parang ya pahampean saga kura' kami. Angkan halam
aniya' kagunahan kami."
20 "Manjari kam mahē' ma luma'ku." Yuk matto'a inān. "Kajukupanku
kam ma ai-ai kagunahanbi. Da'a sadja kam pahanti' amalabay sangom ma
halaman itu."
21 Angkan binowa na sigām e' matto'a inān ni luma'na ati in saga kura'
sigām bay pinakan e'na. Aubus pa'in sigām bay angose'an tape' sigām,
ina'an na pat'nna' kinakan maka inuman sigām.
22 Sabu sigām maglami-lami, aniya' saga a'a ala'at min da'ira inān
angalibutan luma' sigām. Kinuku' in tambol e' saga a'a ala'at maka e' sigām
angolang ni matto'a l'lla ya tag-dapu luma' inān, "Paluwasun ya a'a baha'u
bay at'kka ni luma'nu ilu bo' kausiba'an kami."
23 Paluwas min luma' in matto'a inān ati ah'lling ni sigām, "Da'a saga
bagay. Da'a jahulaka'inbi pagga a'a itu bisitaku, da'a hinanginbi ya hinang
ala'at ilu."
24 "Bang kam bilahi itiya' anakku budjang maka h'nda l'lla itu. Bowaku
sigām paluwas ni ka'am buwattina'an, hinangunbi na bang ai kabaya'anbi
nihinang ma sigām. Saguwā' da'a hinanginbi ya hinang ala'at ilu ma l'lla
itu."
25 Saguwā' halam iya kinale e' saga kal'llahan inān. Angkan bay
pinaluwas e' panubu' Lebi in h'ndana bo' ni'nde'an ni saga a'a inān.
Pagubus, niusiba'an e' sigām ma deyom dansangom, ati pagdai'llaw
pinapole' na e' sigām.
26 Manjari in d'nda inān amole' na pabalik ni luma' pat'nna'an h'llana ati
mahē' iya ah'bba' ma bowa' lawang luma' maka pahagtang mahē' sampay
ni ka'llawan.
27 Subu pa'in, pabuhat h'llana min patulian angukab lawang supaya
palanjal na amole'. Ta'nda' e'na pahagtang h'ndana maina'an maka pa'abut
gi' tanganna ni deyo' tambol.
28 Ati yukna ni h'ndana inān, "Punduk na ka, pal'ngngan na kita."
Saguwā' halam na anambung. Angkan niruwa' na e'na ni kura'na bo'
binowa na amole'.
29 Pagt'kkana pa'in ni lahatna, angā' iya laring bo' kin'llot e'na ni sangpū'
karuwa bahagi' ya lo'atan baran h'ndana. Pinabeya' itu e'na kamemon ni
saga panubu' bangsa Isra'il.
30 Sasuku bay maka'nda' itu makapah'lling, "Sat'ggol saga bangsa Isra'il

bay makaluwas min Misil, halam lagi' aniya' bay tahinang atawa pat'kka buwattitu. Pagpikilinbi kono' itu! Nda'un kono' bo' kami haka'in bang ai hinangtam!”

20

Pagbono' Bangsa Isra'il maka Panubu' Benjamin

1 Manjari kamemon bangsa Isra'il min lahat Dān sampay ni Be'erseba
maka min lahat Giliyad magsakaum bo' magdakayu' ma Mispa ma
matahan Tuhan.
2 In kamemon pagnakura'an ma sakahaba' panubu' bangsa Isra'il ina'an
pasakaum ni saga ummat Tuhan. Saga mpat hatus ngibu heka sundalu
maka saga kalis sigām.
3 (Takale e' saga panubu' Benjamin in saga bangsa Isra'il wa'i bay patukad
ni Mispa.) Jari yuk saga bangsa Isra'il, “Buwattingga bahā' bay paniya'
kala'atan itu?”
4 Angkan yuk panubu' Lebi ya bay h'lla d'nda bay pinapatay, “Aku maka
h'ndaku bay pahapit ni Gibeya ya sakup panubu' Benjamin supaya pahanti'
mahē' amalabay sangom.
5 Jari sangom pa'in, ya saga kal'llahan ma Gibeya bay pehē' angalibutan
luma' pat'nna'anku arak amapatay aku. Saguwā' h'ndaku ya bay niusiba'an
e' sigām jari amatay iya.
6 Angkan bay iya bowaku amole' ati bay pagpōng-pōngku baranna bo'
bay pabeya'ku dag'llot-dag'llot ni pakaniya-kaniya panubu' bangsa Isra'il,
sabab bay nihinang e' sigām ya hinang kala'atan makaiya'-iya' ma Isra'il.
7 Ma buwattina'an, ah'lling kam ka'am saga bangsa Isra'il bang ai ya ma
pikilanbi.”
8 Sakali magdakayu' an'ngge kamemon in saga a'a bo' ah'lling, “Halam
aniya' minsan dangan ma kitam amole'. Halam aniya' minsan dangan ma
kitam amole' pabalik ni luma'na.
9 Na, ma buwattina'an, buwattitu ya hinangtam: Magko'ot-ko'ot kitam
bang sai dahū anakay pehē' ni Gibeya.
10 Angā' kitam sangpū' kal'llahan min dahatus puhu' ma kamemon
panubu' bangsa Isra'il, ati dahatus min dangibu maka dangibu isab min
sangpū' ngibu puhu', bo' amatuntul ma saga pamalanja' ma sundalu. Ati
bang makat'kka na in saga sundalu ni Gibeya ya sakup panubu' Benjamin,
sigām ya makabuwan tungbas ma kamemon kala'atan bay tahinang e'
panubu' Benjamin ma Isra'il.”
11 Angkan kamemon kal'llahan Isra'il bay magtimuk magdakayu' anakay
da'ira inān.
12 Ya saga panubu' Isra'il bay amapehē' kal'llahan ni kamemon panubu'
Benjamin bo' ah'lling, “Ai sa hinang kala'atan ya bay tahinang e' panubu'bi
itu?
13 Ma buwattina'an, nde'inbi ni kami ya kal'llahan Gibeya ya bay
angahinang kala'atan itu supaya tapapatay kami ati tapahalam ma Isra'il
ya kala'atan itu.” Saguwā' halam bay kinale e' panubu' Benjamin ya
pagkahi sigām bangsa Isra'il.
14 Gom pa'in sigām bay magdakayu' bo' pehē' ni Gibeya supaya angatu
magbono' ma bangsa Isra'il.
15 Ma waktu he'-i du magtimuk sigām duwampū' maka nnom ngibu
kal'llahan maka saga kalis sigām, panganggana p ma pitu' hatus kal'llahan
ya bay tapene' ma saga pat'nna' ma Gibeya.

16 Ma kamemon saga sundalu inān aniya' pitu' hatus kal'llahan bay
tapene' ya sakap gibang ati pakaniya-kaniya ma sigām sidda atudju amitik/
amantung minsan lambahan bu'un taluwa' he' sigām.
17 Ya saga bangsa Isra'il ngga'i ka beya' ma panubu' Benjamin aniya' saga
mpat hatus ngibu kal'llahan ya maka kalis sigām sidda amanday amono'.
18 In saga bangsa Isra'il wa'i patukad ni Betel bo' supaya angaru ni Tuhan.
Yuk sigām, “Sai sa ma kami ya parahū anakay ni panubu' Benjamin?” Ya
sambung Tuhan, “Panubu' Juda ya parahū.”
19 Dakayu' llaw pagk'llat subu, in saga bangsa Isra'il wa'i pehē' magpustu
asekot ni Gibeya.
20 Manjari ya kal'llahan bangsa Isra'il pehē' anakay ni panubu' Benjamin
maka angahapa'an sigām patanam amono' ma Gibeya.
21 Pagubus sikaluwasan min Gibeya ya saga panubu' Benjamin ati
duwampū' karuwa ngibu heka a'a bangsa Isra'il ya bay tapapatay e' sigām
ma pagbono'an ma llaw he'-i.
22 Saguwā' ya saga bangsa Isra'il gom pa'in magmahogot pangatayan
dangan maka dangan ati pabalik sigām ni atag bay pangahapa'an sigām
dahū.
23 Manjari ya saga bangsa Isra'il patukad ni Betel ati anangis ni Tuhan
sampay ni kasangoman maka atilaw sigām ni Tuhan. Yuk sigām, “Pabalik
lagi' bahā' kami ni pagbono'an anakay saga panubu' Benjamin ya pagkahi
kami?” Ya sambung Tuhan, “Pehē' kam pabalik anakay sigām.”
24 Ta'abut ikaruwa llawna, sinakay e' sigām pabalik ya saga panubu'
Benjamin.
25 Ma waktu inān, paluwas na isab pabalik min Gibeya ya saga panubu'
Benjamin supaya amāk sigām magbono', ati sangpū' kawalu' ngibu na isab
tapapatay e' sigām ma saga bangsa Isra'il. Kamemon inān taga-kalis.
26 Sakali kamemon a'a panubu' bangsa Isra'il, wa'i patukad pabalik ni
Betel ati mahē' sigām aningkō' anangis ni Tuhan. Ma llaw he' bay sigām
amuwasa sampay ni kasangoman maka bay anukbal pagkulban maka
angungsud tutukbalan pagheya sigām ni Tuhan.
27 Ati ya saga bangsa Isra'il bay angaru pabalik ni Tuhan. (Ma waktu he',
ina'an gi' maina'an ya ba'ul Paljanji'an Tuhan.
28 Ati ya magnakura' inān si Pinehas anak si Eliyasar l'lla mpu si Harun.)
Yuk patilaw sigām, “Pehē' lagi' ba kami pabalik anakay panubu' Benjamin
ya pagkahi kami atawa mbal na?” Anambung Tuhan, “Pehē' kam, salung
para'ugku sigām ma ka'am.”
29 Manjari ya saga bangsa Isra'il patapuk angahapa' ma katilibut Gibeya.
30 Ma ikat'llu llawna, pehē' na isab sigām anakay ni panubu' Benjamin
maka angahapa' ma lugal bay pangahapa'an sigām ma Gibeya.
31 Ati paluwas na isab ya saga panubu' Benjamin amāk sigām magbono'
sampay sigām tagege palawak min da'ira. Buwat du bay dahū, aniya' saga
t'llumpū' puhu' bay tapapatay min saga bangsa Isra'il ma kareyahan maka
ma saga labayan ya tudju ni Betel maka tudju ni Gibeya.
32 Pasuhut pa'in saga bangsa Isra'il, yuk saga panubu' Benjamin,
“Tara'ugta na isab sigām buwat bay dahū.” Saguwā' halam tata'u sigām
binowa sigām e' bangsa Isra'il patā min da'ira tudju ni saga labayan.
33 Kamemon bangsa Isra'il ya bay ala'an min lugal sigām bay magtimuk
patanam ma Ba'al Tamar, ati ya saga kasehe'an bay ma tapukan ma lugal
tampal ni s'ddopan ma Gibeya sikaluwasan na amono'.
34 Manjari saga sangpū' ngibu kal'llahan bangsa Isra'il ya bay pinene'

to'ongan. Sigām ya bay paharap anakay Gibeya. Alanat pagbono' sigām, halam tapikil e' panubu' Benjamin in kala'atan inān sōng na pat'kka ni sigām.
35 Bay pinara'ug in bangsa Isra'il min panubu' Benjamin ati ma llaw he'-i du makapapatay sigām duwampū' kalima ngibu maka dahatus puhu' saga panubu' Benjamin ya taga-kalis kamemon.
36 Minnē' tananam e' panubu' Benjamin tara'ug na sigām. Ati in panubu' Benjamin bay na pamasagad e' kal'llahan bangsa Isra'il ma kasehe'an sigām ya bay angahapa' amono' ma atag Gibeya.
37 Manjari ya saga a'a bay angahapa' inān anakay na pehē' ni Gibeya bo' magkanat maka kalis sigām amapatay saga a'a ma katilibut da'ira inān.
38 Aniya' bay paghati'an kal'llahan bangsa Isra'il maka sehe' sigām bay angahapa' inān. Subay sigām amat'bbud humbu akapal ma da'ira inān.
39 Bo' supaya in kal'llahan Isra'il inān makabalik ni saga sehe' sigām ma pagbono'an. Ya saga panubu' Benjamin bay na isab makapapatay t'llumpū' puhu' ma saga bangsa Isra'il, maka yuk sigām, "Tara'ugta na isab sigām buwat bay pagbono' dahū."
40 Saguwā' anagna' pa'in an'bbud pariyata' humbu alibombo' min Gibeya, makalingi' in panubu' Benjamin maka tanda' e' sigām aniya' humbu an'bbud pariyata' min katilibut da'ira inān.
41 Pagubus in saga kal'llahan Isra'il anakay na isab ni panubu' Benjamin, angkan tināw saga a'a inān sabab tapikil e' sigām in kala'atan inān pat'kka na ni sigām.
42 Angkan bay sigām ala'an min bangsa Isra'il tudju ni paslangan saguwā' halam sigām bay makalahi min pagbono'an. Ati ya saga kal'llahan bangsa Isra'il ya bay sikaluwasan min da'ira ya ina'an bay amapatay sigām mahē'.
43 Bay sigām nilibutan e' saga bangsa Isra'il tinurul na pa'in sampay sigām al'kkas tasaggaw ma katilibut Gibeya ya tampal ni sobangan.
44 Sangpū' kawalu' ngibu saga panubu' Benjamin ya tapapatay. Kamemon inān saga a'a aesog magbono'.
45 Ya saga kasehe'an sigām inān alahi na pa'in ni paslangan tudju ni Batu Rimun, saguwā' lima ngibu puhu' min sigām ya tapapatay e' bangsa Isra'il ma labayan. Masi na pa'in sigām tinurul e' ba'anan bangsa Isra'il sampay ta'abut ni Gidom maka makapapatay gi' sigām duwa ngibu puhu'.
46 Ma llaw he'-i du duwampū' kalima ngibu puhu' panubu' Benjamin ya bay tapapatay. Kamemon inān saga a'a aesog magbono'.
47 Saguwā' nnom hatus gi' min sigām inān ya bay makalahi ni paslangan tudju ni Batu Rimun ya na pat'nna'an sigām ma deyom mpat bulan.
48 Pagubus he' bay pabalik in kal'llahan Isra'il ni saga da'ira panubu' Benjamin maka pinapatay e' sigām ya saga bay takapin mahē' sampay na saga hayop maka kamemon kaginisan ya ta'nda' e' sigām. Kamemon da'ira bay kalabayan e' sigām bay pinagtunu'.

21

Saga Kar'ndahan pamah'nda ma saga Panubu' Benjamin

1 Mahē' ma Mispa ya saga kal'llahan bangsa Isra'il bay anapa anganjanji', "Halam aniya' ma sigām amah'lla'an anak sigām ni panubu' Benjamin."
2 Puwas he' pehē' sigām ni Betel ati mahē' sigām aningkō' parahing anangis ni Tuhan sampay ni kasangoman.

3 Ya pangandaheng sigām, “O Tuhan, ya Tuhan bangsa Isra'il, angay itu
pat'kka ni bangsa kami? Ma buwattina'an, angay gi' subay aniya' dakayu'
panubu' amutawan min bangsa Isra'il?”
4 Pagk'llat llaw in saga a'a inān angahinang pagtutukbalan ati maina'an
pinat'nna' ya saga pagkulban maka huhulmatan pagdakayu' sigām.
5 Manjari in saga bangsa Isra'il magtilaw-tilawan di-sigām, “Sai ma
saga bangsa Isra'il ya halam bay palamud ma pagdakayu'tam paharap ni
Tuhan?” Sabab bay to'ongan kapagjanji'an e' sigām mahē' ma Mispa ma
matahan Tuhan sasuku ya halam bay palamud ma pagdakayu' sigām subay
to'ongan pinapatay.
6 Sakali magkarukka'an to'ongan in bangsa Isra'il ma pasal panubu'
Benjamin ya pagkahi sigām. Ati yuk sigām, “Ma buwattina'an, dakayu'
panubu' abutas min bangsa Isra'il.
7 Buwattingga kapah'nda'antam ya sasuku bay takapin panubu' Ben-
jamin, sabab bay na to'ongan kitam makapagjanji' ni Tuhan mbal
pamah'ndatam ni sigām ya saga ka'anakantam d'nda?”
8 Puwas he' magtilaw-tilawan di-sigām, “Sai min saga panubu' bangsa
Isra'il ya halam bay makalamud ma pagdakayu'tam ni Tuhan ma Mispa?”
Sakali tata'u e' sigām halam aniya' minsan dakayu' min panubu' Jabes-
Giliyad bay pehē' ni pustu palamud ma pagdakayu' sigām.
9 Sabab ma waktu sigām magitung saga a'a, tata'u e' sigām halam aniya'
maina'an minsan dangan min panubu' Jabes-Giliyad.
10 Angkan ya tumpukan sigām inān bay amapehē' sangpū' karuwa ngibu
kal'llahan aesog magbono' ya bay tasoho' pehē' ni Jabes-Giliyad amapatay
saga a'a pat'nna' mahē' beya' na saga kar'ndahan maka saga kaonde'-
onde'an.
11 Yuk sigām, “Buwattitu ya hinangunbi. Papatayunbi saga a'a l'lla-d'nda
liyu sadja min saga budjang.”
12 Puwas he' makapiha sigām mahē' mpat hatus kabudjangan ya halam
lagi' bay makapagdakayu' maka l'lla, ati binowa itu e' sigām ni pustu ma
Silo ya ma Kana'an.
13 Manjari ya saga tumpukan bangsa Isra'il bay amabeya' lapal pagsulu-
tan ni panubu' Benjamin ma batu Rimun.
14 Angkan ma waktu he' magpole'an na pabalik ya saga panubu'
Benjamin ati bay sigām binuwanan kabudjangan panubu' Jabes-Giliyad
ya bay tabowa e' bangsa Isra'il. Saguwā' kulang gi' itu ma sigām.
15 Magkarukka'an to'ongan ya saga bangsa Isra'il ma pasal panubu'
Benjamin ma sabab min kahandak Tuhan angkan halam na magdakayu'
ya saga panubu' bangsa Isra'il.
16 Ati yuk saga pagmatto'ahan ma tumpukan, “Ma pasal magpatayan na
ya saga kar'ndahan panubu' Benjamin, buwattingga kapamah'ndatam saga
kal'llahan panubu' Benjamin ya bay takapin?”
17 Maka yuk sigām lagi', “Ya saga bay takapin allum inān subay taga-
kapatut bo' mbal alungay panubu' sigām min bangsa Isra'il.
18 Mbal manjari tapamah'ndatam ni sigām saga ka'anakantam sabab ki-
tam bangsa Isra'il bay to'ongan makajanji', ‘Minulka'an sai-sai amah'lla'an
anak sigām ni panubu' Benjamin.’ ”
19 Saguwā' tapikil e' sigām, “Sōng na tahun haylaya paglami-lami ni
Tuhan ma Silo ya tampal ni diyata'an Betel min deyo'an Lebona maka
tampal ni sobangan labayan min Betel tudju ni Sekem.”
20 Angkan pinandu'an e' sigām ya saga panubu' Benjamin, “Pehē' kam
patapuk ni pagtanoman anggul,

21 ati jagahinbi bang palabay na ya saga kar'ndahan Silo supaya palamud
amayla, saggawunbi na min pagtanoman anggul ati dangan maka dangan
min ka'am angā' na kam min sigām hinangbi h'nda ati bowahunbi na ni
lahatbi panubu' Benjamin.
22 Bang magpuhun ni kami saga ka'mma'an sigām atawa saga danakan
sigām l'lla, ah'lling kami ni sigām, ‘Angampun pa'in kam. Pasagarinbi na
sigām sabab kulang saga kar'ndahan bay ta'ā'tam ma waktu bay pagbono'.
A'awam kam sabab halam bay pamah'ndabi ma sigām ya saga ka'anakanbi
d'nda.’ ”
23 Angkan buwattē' ya bay nihinang e' panubu' Benjamin. Ma sabu
magpamayla ya saga kar'ndahan inān, dangan-parangan l'lla anaggaw
dakayu' d'nda bo' binowa amole' ningā' h'nda e' sigā. Ati pabalik na sigā
ni tana' sigām bo' binangun pabalik ya saga da'ira sigām ati mahē' na
pat'nna'.
24 Sakali ala'an na minnē' ya saga bangsa Isra'il bo' amole' na pabalik ni
saga panubu' maka kakampungan sigām pakaniya-kaniya paglahat sigām.
25 Ma waktu he', halam gi' bay aniya' magsultan ma Isra'il. Dangan-
parangan ma sigām makahinang ma ai kabaya'an sigām.

RŪT

Pahati pasal Jūd itu

Tasalsila ma jūd itu pasal dakayu' d'nda bangsa Mowab niōnan si Rūt (‘Ruth’ ma bahasa Ingglis), ya bay makah'lla ni l'lla bangsa Isra'il ma waktu saga maghuhukum ya amarinta ma paglahat Isra'il. Pagpatay h'lla si Rūt, kapa'nda'an e'na kabogbogna ma mato'ana d'nda ma sabab kahogot pagta'atna ma Tuhan ya pagtuhanan bangsa Isra'il. Mahuli minna'an makabāk iya paghola' pabīng min kampung du bay h'llana. Jari ma pasal kapagpūn itu, tahinang si Rūt mbo' tu'ut si Da'ud, ya sultan babantugun ma Isra'il.

Amintāng kitam min saga salsila ya tasulat ma Jūd Maghuhukum pasal kasusahan ya tumaluwa' ni saga a'a suku' Tuhan bang sigām pataikut min iya. Saguwā' kapandu'an kitam ma salsila si Rūt pasal kahāpan ya pinat'kkahan d'nda bangsa liyu pagka papinda magkahagad ma PANGHŪ'-Yawe ya pagtuhanan bangsa Isra'il

JŪD RŪT

Palbahagi'an Kitab Jabul

Si Naomi maka si Rūt

1 Ma waktu pa'in aniya' maghuhukum analassay palkala' ma bangsa
Isra'il, bay ginotom lahat sigām. Manjari aniya' dakayu' l'lla min kauman
Betlehem magbeya' maka h'ndana maka duwa anakna l'lla bay papinda ni
lahat Mowab.
2 Ya ōn l'lla itu si Elemelek, h'ndana si Naomi, ōn duwangan anakna
inān si Mahalon maka si Kiliyon. Sigām itu tumpuk Eprat min kauman
Betlehem ma lahat Yuda. Bay sigām papinda ni lahat Mowab bo' mahē'
maglahat.
3 Na, at'ggol-t'ggol pa'in sigām maina'an, amatay si Elemelek ya h'lla si
Naomi, ati si Naomi la'a maka karuwangan anakna tabba.
4 Makah'nda duwangan anakna inān ni d'nda bangsa Mowab, ya ōn
sigām si Orpa maka si Rūt. Palabay pa'in sangpū' tahun,
5 amatay isab disi Mahalon maka si Kiliyon, jari si Naomi la'a takapin
pagka amatay na anak-h'llana.
6 Masi gi' sigām ma lahat Mowab, kahaka'an si Naomi pasal saga a'a
ma lahatna porol, aheka kono' pagkakan sigām ma sabab kaheya tabang
PANGHŪ'.
7 Manjari, ala'an na sigām min lahat bay pat'nna'an sigām inān bo'
pabīng ni Yuda ya lahatna.
8 Ma pal'ngnganan pa'in, ah'lling si Naomi ni saga ayuwanna inān,
yukna, “Saga dayang, amole' na kam pabalik ni saga matto'abi. Mura-
murahan bang pa'in kam binuwanan kahāpan e' PANGHŪ' buwat kahāpan
bay tahinangbi ma aku maka saga kah'lla'anbi he'.
9 Bang pa'in kam isab nirūlan e'na makapagh'lla maka kaniya'an kam
kahāpan ma deyoman sigām.” Jari, siniyum e' si Naomi saga ayuwanna
ati anangis to'ongan duwangan itu
10 maka he' sigām ah'lling ni iya, yuk-i, “Ameya' na kami pabīng ma ka'a
ni saga kampungnu.”

11 Saguwā' anambung si Naomi, yukna, “Saga dayang, magpamole' na
kam. Angay kam subay ameya' ma aku? Mbal na aku makabāk anak
tapamah'llaku ma ka'am pabīng.
12 Pehē' na kam,” yukna, “aku itu ato'a na. Mbal na aku makah'lla. Maka
minsan isab aniya' h'llaku pahulid ni aku sangom ilu bo' aku maka'anak
pabalik,
13 makalagad bahā' kam sampay sigām ta'abut asubul? Tantu mbal na.
Gom gi' ka'am ilu saga dayang, da'a na buwat aku itu sabab ahunit landu'
ya bay pamat'kka e' PANGHŪ' ma aku.”
14 Ma pasal pamissala si Naomi he', anangis sigām pabīng. Jari pasiyum
maka ama'id na si Orpa, sagō' si Rūt paunung ma mato'ana.
15 Yuk si Naomi, “O'o, nda'un ba, bilasnu ilu amole' na ni saga matto'ana
maka ni pagtuhananna. Na, pehē' na ka ameya' ma iya.”
16 Sagō' ya sambung si Rūt, “Da'a aku pogosun ang'bba atawa anaikutan
ka'a. Pi'ingga-pi'ingga ka ameya' aku. Maingga-maingga pat'nna'annu
mahē' isab aku. In bangsanu ya na bangsaku, jari in Tuhannu ya na
pagtuhananku.
17 Bang ka maingga amatay, mahē' du isab aku amatay maka kinubul.
Bang pa'in aku minulka'an he' PANGHŪ' bang aku pa'bba min ka'a. Luwal
la'a bang kamatay ya makapagbutas ma kita.”
18 Tasayu pa'in e' si Naomi lilla' ameya' ma iya si Rūt, pahali na iya
amogos.
19 Puwas pa'in he'-i, palanjal na sigām karuwangan sampay sigām
makat'kka ni Betlehem. Pag'nda' ma sigām, takuddat saga a'a ma kauman
inān. Jari ah'lling saga kar'ndahan maina'an, yuk-i, “Si Naomi na bahā'
ilu?”
20 Sagō' yuk si Naomi* ni sigām, “Da'a na aku ōninbi maka ōnku, sagō'
ōninbi na aku Mara† sabab bay aku pinat'kkahan e' PANGHŪ' kasukkalan
mbal tapula'-pula'.
21 Waktu bay kala'anku minnitu jukup-jukupan gi' aku, sagō' bay aku
pinabalik he' PANGHŪ' pi'itu ma halam na aniya' ai-aiku. Angkan da'a na
aku ōninbi Naomi sabab bay aku pinat'kkahan kasukkalan maka kulang-
kabus he' PANGHŪ' Sangat Kawasa.”
22 Jari makabalik si Naomi maka ayuwanna si Rūt min Mowab. At'kka
sigām ni Betlehem ma timpu yampa anagna' pagani.

2

Kapagbāk si Rūt maka si Bowas

1 Manjari, aniya' l'lla pinagōnan si Bowas, a'a taga-kaniya' maka ga'osan.
Min tumpuk si Elemelek iya, pamikitan si Naomi min h'llana.
2 Dakayu' llaw, ah'lling si Rūt ni si Naomi, yukna, “Babu', papehē'un
gi' aku ni huma amuwa' kapin bay paganihan ma sai-sai ya bilahi
pameya'anku.”
Anambung si Naomi, yukna, “Aho', pehē' ka, dayang.”
3 Jari lum'ngngan na si Rūt ni huma paturul min buli'an saga a'a maga'ani
inān amuwa' kapin bay paganihan he'. In tag-dapu huma inān ya na si
Bowas kampung si Elemelek.

---

* **1:20 1:20** Naomi: hatina ‘koyag.’ † **1:20 1:20** Mara: hatina ‘pa'it.’

4 Ma waktu ina'an-i, at'kka si Bowas bay min Betlehem ati sinagina e'na
saga a'a maga'ani he', yukna, “Owa'! Bang pa'in PANGHŪ! pabeya' ma
ka'am!”
Yuk isab sambung saga a'a inān, “Bang pa'in ka binarakatan e'
PANGHŪ!!”
5 Jari atilaw si Bowas ni kapatas saga maga'ani yukna, “Sai sa d'nda
inān?”
6 Anambung kapatas itu, yukna, “D'nda ilu a'a bangsa Mowab bay ameya'
pi'itu ma si Naomi min lahat Mowab.
7 Bay iya ama'id min aku bang kono' iya makajari paturul min buli'an
saga maga'ani amuwa' kapin bay paganihan he'. Min abay subu lagi'
kapaghinangna ilu. Ya du halianna ilu pasindung dai'-dai'.”
8 Jari ah'lling si Bowas ni si Rūt yukna, “Arung, akale ka pahāp. Da'a na
ka paliyu amuwa' ni huma saddī. Maitu na sadja ka magbeya' maka saga
sosoho'anku kar'ndahan itu.
9 Nda'un bang maingga paganihan saga a'aku ati pasambeya' ka ma saga
kar'ndahan ilu. Bay na banda'anku saga kal'llahan maitu soho'ku ka da'a
ni'inay ma sigām. Bang ka patay-bohe', pehē' pa'in ka angā' min kibut bay
ni'isihan e' saga kal'llahan e'.”
10 Pagka buwattē' ya bissala si Bowas, magtūy pasujud si Rūt ni tana' ati
ah'lling, yukna, “Tuwan, angay aku pahalga'nu? Aku itu dakayu' sadja a'a
liyu.”
11 Sagō' anambung si Bowas yukna, “Bay aku kahaka'an ma pasal
kahāpan bay tahinangnu ma mato'anu min bay gi' kamatay h'llanu. Bay
kono' bbahannu ina'-mma'nu sampay lahatnu ati itu ka ameya' pat'nna'
ma lahat halam bay kata'uwannu.
12 Bang pa'in ka nilidjiki'an he' PANGHŪ! Sangat Kawasa ma bay
tahinangnu ilu. Bang pa'in ka tinungbasan manglabi-labihan he' PANGHŪ!
bangsa Isra'il, ya sapantun pikpik manuk pasindungannu.”
13 Yuk sambung si Rūt, “Bang pa'in aku taptap makasulut pangatayannu,
tuwan. Bay aluknu pangatayanku sabab kahāp sin saga bissalanu ilu
minsan aku mbal makasibu' ni d'nda sosoho'annu.”
14 Ta'abut pa'in waktu pagkakan, nilinganan si Rūt he' si Bowas, “Pi'itu
ka,” yukna, “pasalu ka ma kami amangan tinapay bo' bahugun ni suka'
binu-anggul itu.”
Maina'an pa'in ma pagkakanan, nilabot si Rūt e' si Bowas maka pai
sinanglag. Jari amangan iya pahāp sampay asso maka aniya' gi' takapin.
15 Bay pa'in he'-i, an'ngge na iya bo' pabalik ni paghinanganna. Ah'lling si
Bowas ni saga sosoho'anna yukna, “Amay-amay, da'a iya lāngunbi minsan
iya amuwa' ma tongod saga p'kkosan.
16 Gom pa'in ngā'inbi iya min p'kkosan he' bo' pat'nna'unbi ma
pamuwa'anna. Dūlinbi sadja iya.”
17 Angkan mahē' na pa'in si Rūt ma huma sampay ni kasangoman.
Pagt'ppana saga buwa' pai-tirigu* bay tapuwa'na he', magbuhat saga
sangpū' gantang.
18 Manjari binowa e'na amole' ati ta'nda' e' mato'ana bang pila heka bay
tatimukna. Sinōngan isab e'na ni mato'ana ya labi min bay pamangananna
he'.
19 Sakali tinilaw iya e' mato'ana, yuk-i, “Maingga ka bay amuwa' llaw
ilu? Sai tag-dapu huma bay paghinangannu? Bang pa'in aheya kahāpan
ma a'a bay amaidda ka'a ilu.”

* **2:17 2:17** Pai-tirigu, hatina pai sigām ya pangahinang tirigu.

Jari nihaka e' si Rūt ma si Naomi pasalan ya tag-dapu lugal bay
paghinanganna he'. "Si Bowas," yukna, "ya ōn a'a bay paghinanganku
llaw itu."
20 "PANGHŪ! magbarakat ma si Bowas," yuk si Naomi. "Halam pahali
kahāpanna ma saga allum maka ma saga wa'i na magpatayan†." Ah'lling gi'
si Naomi, yukna, "Ya l'lla ōnannu ilu kampungtam du. Ya ilu taga-kapatut
anabangan kita."
21 Ah'lling gi' si Rūt, "Bay isab iya ah'lling ma aku sinoho' gi' aku ameya'
ma saga sosoho'anna sampay sigām aubus magani."
22 Yuk si Naomi ni si Rūt, "Ahāp ko' he' bang ka mahē' ma humana
magbeya' maka saga sosoho'anna kar'ndahan. Sabab bang a'a saddī ya
pameya'annu, aniya' arai' angala'at ka'a."
23 Jari mahē' na si Rūt maka saga sosoho'an si Bowas kar'ndahan sampay
aubus musim pagani. Sagō' masi iya pat'nna' ma mato'ana.

3

Si Bowas maka si Rūt

1 Dakayu' llaw ah'lling si Naomi ni si Rūt, "Dayang," yukna, "piha'anta
ka pat'nna'an atotog bo' aniya' magnapaka ma ka'a.
2 Kampungta asal si Bowas, ya tag-dapu huma bay paghinangan saga
kar'ndahan bay pameya'annu he'. Sangom itu, pehē' iya ni tongod
pagt'ppahan bo' magtahap saga bay niani he'.
3 Amandi ka bo' ka amahamut di-nu. Jari sulugun badju'nu ahāp
to'ongan bo' ka pehē' ni pagt'ppahan. Da'a iya pata'uhun in ka'a wa'i
mahē', subay na iya aubus amangan maka anginum.
4 Bang iya makalege na, gindanin bang ma atag ingga palegehanna. Jari
pehē' ka, laisun mantana bo' ka abahak ma tape'anna. Nihaka'an du ka
e'na bang ai subay hinangnu."
5 Anambung si Rūt yukna, "Beya'ku kamemon panoho'annu ilu, babu'."
6 Manjari bineya' he' si Rūt panoho'an mato'ana ati pehē' na iya ni tongod
pagt'ppahan.
7 Aubus pa'in bay amangan maka anginum si Bowas bo' hinabu ahāp
palasahanna, pabahak iya ma tongod pagtau'an pai. Jari tatuli pa'in iya,
pasekot pina'an si Rūt kamaya'-maya' bo' nilais manta min tape' si Bowas
ati palege iya ma tape'an.
8 Alalom pa'in bahangi, takuddat si Bowas angkan iya makahimuya,
maka aniya' d'nda tasayuna palege ma atag tape'na.
9 "Sai sa ka'a ilu?" yukna.
Anambung si Rūt, "Aku itu si Rūt, ya sosoho'annu," yukna. "Pagka ka'a
ilu kampung kami taga-kapatut, b'llatun gi' tōng mantanu ma aku."
10 "Mura-murahan bang pa'in ka nilidjiki'an e' PANGHŪ!, dayang," yuk
si Bowas. "Ya kahāpan tahinangnu buwattina'an aheya gi' min bay
tahinangnu dahū. Halam ka bay sinōd baya' ma kal'llahan abata', ai-na
ka miskin atawa dayahan.
11 Angkan buwattina'an, da'a na ka asusa sabab beya'ku kamemon
pangamu'nu. Makata'u du isab kamemon lūng-kampungnu in ka'a ilu
d'nda abontol.
12 B'nnal ya yuknu ilu, in aku dakayu' kampungnu taga-kapatut anaban-
gan ka'a, sagō' aniya' gi' kampungnu labi aga'os min aku.

† **2:20 2:20** Hatina, saga anak si Naomi l'lla ya wa'i na amatay.

13 Maitu na ka atuli sangom itu. Salung subu, pehē'ku a'a he', kalu
niakuhan e'na amah'nda ka'a. Bang hati' iya angaku, ahāp. Sagō' bang
mbal, na saksi'ta PANGHŪ' ya allum salama-lama in aku itu angakuhan
ka'a du. Maitu na ka atuli."
14 Manjari palege na si Rūt maina'an sampay ni kasubuhan. Pagdai' llaw
pabangun na iya ma halam lagi' aniya' makasayuhan iya. Yuk si Bowas ma
saga a'ana, "Da'a kam amata'u ni sai-na saga aniya' d'nda bay makapi'itu
ni pagt'ppahan."
15 Ah'lling lagi' si Bowas, yukna, "Bowahun pi'itu se'ob ma barannu ilu bo'
b'llatun maitu." Pagb'llat pa'in se'ob inān, tin'ppongan iya nnom gantang
pai-tirigu bay tin'ppa bo' pinadurung ma iya. Jari amole' na pabīng si
Bowas ni kaumanna.
16 Makapole' pa'in si Rūt, tinilaw iya e' mato'ana, yuk-i, "Buwattingga du,
dayang?"
Sinuli-sulihan e' si Rūt mato'ana bang ai bay tahinang e' si Bowas ma
iya.
17 Maka yukna gi' isab, "Bay aku binuwanan nnom gantang pai-tirigu e'
si Bowas, sabab bang ma iya, sinoho' aku mbal amole' bang halam aniya'
tabowaku pamuwan ma ka'a."
18 Manjari ah'lling si Naomi, "Angagad-ngagad na sadja ka, dayang,
sampay tata'unu bang ai kataluwa'anna. Tantu mbal pahali si Bowas llaw
itu bang halam aniya' kajatuhan palkala' itu."

4

Ningā' H'nda si Rūt e' si Bowas

1 Manjari itu, hinabu magsuli-suli si Naomi maka si Rūt, pehē' si Bowas
aningkō' ma atag lawang ya pagsōran kauman Betlehem e'. Sakali palabay
minna'an dakayu' kampung si Naomi ya bay pinagpa'in e' si Bowas. Magtūy
lingananna bo' binowa magsuli-suli. Yuk si Bowas, "O tuwan, pi'itu gi' ka
aningkō'." Na pasekot a'a inān aningkō'.
2 Sakali pinalinganan e' si Bowas sangpū' pagmatto'ahan ma kauman
inān. Yukna ni sigām, "Aningkō' kam maitu saga tuwan." Jari aningkō'
isab sigām.
3 Makatingkō' pa'in sigām kamemon, ah'lling si Bowas ni kampung he',
yukna, "Tuwan, in si Naomi, ya balu si Elemelek, bay na pabīng pi'itu min
lahat Mowab maka aniya' niyatna angandagangan tana' si Elemelek ya bay
kampungta.
4 Wajib ka pahatiku, kalu ka bilahi angal'kkat. Bang ka bilahi, atiya' saga
pagmatto'ahanta anaksi', beya' isab saga a'a kasehe'an ya magtingkō'an
maitu. Damikiyanna isab bang ka mbal, haka'in aku bo' kata'uwanku.
Sabab halam aniya' saddī taga-kapatut angal'kkat tana' inān bang ngga'i
ka ka'a bo' yampa aku."
"Aho', l'kkatku na," yuk kampung si Bowas inān.
5 Jari ah'lling si Bowas, "Pagka b'llinu na tana' min si Naomi maka
ayuwanna si Rūt ya d'nda Mowab, akuhannu du isab ningā' h'nda si Rūt.
Jari mbal alungay ōn si Mahalon minsan amatay, sabab kaniya'an iya anak
min bay h'ndana, maka aniya' na pa'in tubu' pamusaka'an tana'na."*

* **4:5 4:5** Ya addat bangsa Yahudi ma masa ina'an, bang aniya' a'a amatay ma halam gi' taga-anak, in baluna subay niā' h'nda he' danakanna bo' supaya aniya' tubu' ma a'a mamatay he'. Jari mbal alungay ōnna maka taptap aniya' tubu'na pinusaka'an tana' ya bay pamusaka' isab ma iya.

6 Anambung kampung inān, yukna, “Bang buwattilu hatulanna, mbal
aku maka'aku angal'kkat tana' ilu sabab mbal du tahinangku pusaka'. Na,
ka'a na ya angal'kkat sabab mbal tagagaku.”
7 (Na ya addat ma masa he'-i ma lahat Isra'il, bang aniya' a'a mag-
pal'kkat atawa magdagang ai-ai pangalta'na, subay niurusan taumpa'na
bo' ni'nde'an ni a'a angal'kkat inān. Ya itu hatulan sara' ma bangsa Isra'il
ma takdil l'ngngan kataddangan.)
8 Angkan yuk kampung inān ni si Bowas, “Ka'a na am'lli tana' ilu.”
Magtūy niurusan taumpa'na.
9 Buwattē' pa'in, amissala si Bowas ni saga pagmatto'ahan maka saga a'a
maina'an, yukna, “Kasaksi'anbi ma llaw itu aku ya makab'lli min si Naomi
kamemon palsuku'an si Elemelek, si Kiliyon maka si Mahalon.
10 Damikiyanna si Rūt ya d'nda bangsa Mowab, ya bay balu si Mahalon,
ta'ā'ku na h'nda bo' supaya aniya' tubu' pinusaka'an kamemon bay
palsuku'an a'a mamatay itu. Mbal isab takalipat ōnna min pangentom
saga kaukampunganna atawa min lahatna. Saksi' kam llaw itu.”
11 Anambung saga pagmatto'ahan maka saga a'a maina'an ma tongod
lawang kauman e'. Yuk-i, “Aho', saksi' kami. Mura-murahan bang pa'in
d'nda ya song tah'ndanu ilu binuwanan kahāpan he' PANGHŪ', pinasali'
ni kahāpan bay tapamuwanna ma si Leya maka si Rakiya ya pagina'an
bangsa Isra'il.” Yuk sigām gi' isab, “Bang pa'in pasōng kahaldayanu† ma
tumpuk Eprat maka patanyag ōnnu ma Betlehem.
12 Bang pa'in aniya' tubu' pamuwan ka'a he' PANGHŪ' min d'nda itu, bo'
pasali' ka'anakannu ni anak si Peres, ya anak si Yuda min si Tamar.”

Pasal Kapangkatan si Da'ud

13 Manjari ningā' na h'nda si Rūt he' si Bowas. Makapagdakayu' pa'in
sigā, ab'ttong si Rūt min kahandak PANGHŪ' ati anganak l'lla.
14 Yuk saga kar'ndahan maina'an ni si Naomi, “Pudjitam PANGHŪ' sabab
mbal ka kasiya-siyahan. Ma llaw itu du aniya' mpunu l'lla taga-kapatut
amaruli ka'a. Bang pa'in atanyag onde' ilu ma katilingkal Isra'il.
15 Iya ya amalasig ka'a maka angipat ka'a bang ka ta'abut na ato'a. Sabab
ina' onde' ilu, ya na ayuwannu. Alasa iya ma ka'a, maka aheya halga'na
ma ka'a min anak l'lla pitu' hekana.”
16 Ati giniba he' si Naomi onde' inān ati ni'ipat he'na.
17 Yuk saga kar'ndahan ma jadjahan ina'an, “Ahā, aniya' na anak si
Naomi!” Jari Obed ya pangōn sigām ma iya. Na, si Obed itu ya na mma' si
Jesse, si Jesse ya na mma' si Da'ud.
18 Ya itu panubu' si Peres:
Si Peres ya na mma' si Hesdon,
19 si Hesdon ya na mma' si Rām.
Si Rām ya na mma' si Aminadab,
20 si Aminadab ya na mma' si Nason.
Si Nason ya na mma' si Salmon,
21 si Salmon ya na mma' si Bowas.
Si Bowas ya na mma' si Obed,
22 si Obed itu ya na mma' si Jesse,
Si Jesse itu ya na mma' si Da'ud.

† **4:11 4:11** Kahaldaya: atawa karaya.

1 SAMWEL

Pahati pasal Jūd itu

Tasulat ma deyom Jūd 1 Samwel itu pasal saga pakaradja'an bay paniya' min waktu saga maghuhukum ma Isra'il sampay ni katagna' waktu saga magsusultan. Aniya' t'llungan a'a abantug tasabbut ma jūd itu: si Samwel ya maghuhukum katapusan, si Sa'ul ya sultan tagna' ma bangsa Isra'il, maka si Da'ud ya sultan pasunu' ni Sa'ul. Tasalsila pasal bay kalabayan si Da'ud dahū gi' min waktu kapagsultanna.

Ya pinagmuna-muna ma jūd itu pandu' pasal kahālan saga a'a suku' Tuhan bang angisbat iya maka mbal. Bang sigām amogbog ma saga panoho'anna, tantu kaniya'an kahāpan. Malaingkan bang magtumagal tantu t'kkahan bala'. Buwat pangallam Tuhan ni imam Eli, ya yuk-i, "Palangaku na pa'in sasuku magmahaltabatan aku, sagō' pareyo'ku sasuku mbal magaddatan aku." (1 Samwel 2:30)

Tasulat ma jūd itu pasal kaligoto'an ma takdil sin pagsultan. Tuhan ya asal bay ni'itung sultan bangsa Isra'il. Malaingkan, angangut sigām subay mikipat'nna' sultan buwat bangsa kasehe' ya pat'nna' ma katilibut sigām. Ya kaluwasanna nirūlan sigām e' Tuhan maka aniya' sultan pamene'na ma sigām. Tasulat isab ma jūd itu in bangsa Isra'il maka sultan sigām asal ma deyo'an kawasa maka hukuman Tuhan. In kamemon manusiya', ai-na ka miskin atawa dayahan, subay pinapagsibu' buwat tasulat ma sara'-panoho'an Tuhan ma bangsa Isra'il. Ya itu patut subay tinukiran.

JŪD SAMWEL KAISSANA

Palbahagi'an Kitab Jabul

Kapaganak ma si Samwel

1 Na, aniya' dakayu' l'lla niōnan si Elkana maglahat ma kauman Rama
ma kabūd-būran Epra'im. Panubu' Epra'im si Elkana itu, min tumpuk si
Sūp. Mma'na si Jeroham anak si Elihu, mpu si Tohu ya anak si Sūp.
2 Aniya' duwa h'nda si Elkana, ya si Hanna maka si Pennina. In si
Pennina taga-anak bo' si Hanna halam.
3 Kahaba' tahun atulak si Elkana min kaumanna patukad ni Silo supaya
pasumba maka anukbal lalabotan ni si Yawe ya Tuhan Sangat Kawasa. Ya
magimam ma Silo inān si Opni maka si Pinehas, karuwangan anak imam
Eli.
4 Sakahaba' waktu magkulban si Elkana, binahagi'an e'na si Pennina
maka saga ka'anakanna.
5 Sagō' labi ahāp bahagi' ya pamuwanna ma si Hanna sabab kaheya
lasana ma iya, minsan iya halam kabuwanan anak min kahandak
PANGHŪ'-Yawe.
6 Na pagka halam kabuwanan anak si Hanna, sidda iya nijingki maka
pinareyo'-deyo' e' kalu'ana si Pennina.
7 Tahun ni tahun buwattina'an na pa'in in kahālan. Sakahaba' waktu
katukad sigām ni luma' pagtata'atan ni si Yawe, nijural na pa'in si Hanna
e' kalu'ana sampay iya magtangis maka mbal na amangan.
8 Angkan ah'lling h'llana ni iya, yuk-i, "Oy rāng, angay ka anangis na
pa'in ilu? Angay ka mbal minsan amangan? Ai karukka'annu? Kulang gi'
bahā' halga'ku ma ka'a min sangpū' anak?"

9 Na dakayu' waktu ma Silo, pagubus sigām amangan maka anginum,
pabuhat si Hanna. Ina'an asal imam Eli aningkō' ma bangku' ma atag
bowa' lawang luma' PANGHŪ'.
10 Na, landu' aheya kasukkalan si Hanna angkan iya anangis to'ongan
maka e'na angamu'-ngamu' ni si Yawe.
11 Anganajal iya, yukna, "O Yawe Sangat Kawasa, ummatnu aku. Bang
pa'in nda'nu kasukkalanku bo' aku palulinu pahāp. Bang aku dūlannu ati
buwanannu anak l'lla, tukbalanku iya ni ka'a pabalik bo' maghinang ni
ka'a sat'ggolna allum. Anganajal isab aku in kōkna mbal binagongan."
12 Ma pangamu'-ngamu' si Hanna ni PANGHŪ'-Yawe, ta'nda' bowa'na e'
si Eli.
13 Magkimut-kimut sadja bowa'na, halam magsuwala. Pangannal si Eli
in iya nilango,
14 angkan yukna ma iya, "Arung, angay ka maglango sadja ilu? Timanin
binunu!"
15 "Halam aku nilango, tuwan," yuk sambung si Hanna. "Tu'ud
aheya karukka'anku. Halam aku maginum binu atawa ai-ai makalango,
paluwasku sadja kasukkalanku ni si Yawe.
16 Da'a aku bistahun d'nda ala'at. Angamu'-ngamu' sadja aku sabab mbal
kasandalan karukka'anku itu."
17 Ah'lling si Eli ni iya, "Pehē' na ka amole'," yukna, "bang pa'in ka mura-
murahan asalamat maka kinale pangamu'-ngamu'nu e' Tuhan bangsatam
Isra'il."
18 Ya panambung si Hanna, "Magsukul. Bang pa'in ka kasulutan ma aku,
dakayu' sosoho'annu itu." Jari ala'an na si Hanna minnē'. Aniya' isab
takakanna ati ahāp na pamaihu'anna.
19 Pag'llaw dakayu' pa'in, subu-subu lagi', pabangun disi Elkana maka
saga anak-h'ndana bo' anumba ni PANGHŪ'-Yawe. Pagubus, amole' na
sigām pabīng ni Rama ya lahat sigām. Pahulid si Elkana ni h'ndana si
Hanna ati nirūlan e' si Yawe bay pangamu'na.
20 Jari ab'ttong iya ati ta'abut pa'in bulananna anganak iya l'lla. Niōnan
e'na Samwel,* sabab, yukna, "bay iya amu'ku min si Yawe."

Pamasuku' si Samwel ma Tuhan e' si Hanna

21 Na, pagga ta'abut na bulanan Paghinang Taubat, patukad disi Elkana
magtai'anak ni lahat Silo maghinang ni PANGHŪ'-Yawe, ati tatuman isab
e' si Elkana bay najalna ma iya.
22 Sagō' halam ameya' patukad si Hanna. Yukna ni h'llana, "Subay na
alutas† onde' itu bo' bowaku pehē', ati pamasuku'ku iya ni PANGHŪ'. Jari
mahē' iya pat'nna' sat'ggolna allum."
23 "Hinangun bang ai ya makasulut ka'a," yuk si Elkana. "Maitu sadja
ka sampay talutasnu onde' ilu, bang pa'in tatuman bay janji' PANGHŪ' ma
ka'a." Jari pa'bba si Hanna ma luma' amaruru' onde' inān sampay talutas
e'na.
24 Manjari talutas pa'in onde' inān, bo' ariki'-diki' lagi', binowa na iya e'
ina'na ni luma' si Yawe ma Silo. Bay isab bowana dakayu' sapi' t'lluntahun
umulna maka dakarut tirigu maka dapangisihan binu-anggul.
25 Tasumbali' pa'in sapi' he', ni'nde'an na si Samwel ni si Eli e' matto'ana.
26 Manjari anibahat si Hanna ma si Eli, yukna, "Sapahanku, tuwan, aku
na d'nda ya bay an'ngge maitu ma bihingnu angamu'-ngamu' ni PANGHŪ'.

---

* **1:20 1:20** Samwel: da'anggil maka kabtangan Hibrani, hatina 'takale e' Tuhan.' † **1:22 1:22** Alutas: hatina 'abutas min duru'.'

27 Bay aku angamu' anak ati nirūlan e'na pangamu'-ngamu'ku.
28 Angkan na buwattina'an, pamasuku'ku na ni iya onde' itu sat'ggolna allum.” Puwas pa'in he'-i, sinumba na si Yawe ma atag ina'an.

2

Sambahayang si Hanna

1 Manjari anambahayang si Hanna, yukna,
“Akōg-koyag pangatayanku ma pasal si Yawe,
Pinajatu kosogku ma sabab si Yawe,
angkan pagtittowahanku saga bantaku,
magkalasigan aku ma sabab da'ugan
ya pamuwannu ma aku, O Tuhan.
2 Halam aniya' manusiya' asussi buwat kasussi si Yawe.
Sapantun iya Batu Lakit pasindungan,
halam aniya' makasibu'an iya.
3 Sasuku kam magmalangkahi subay pahali.
Sasuku kam magabbu-abbu subay pabba,
sabab si Yawe ya makata'u kamemon.
Iya ya angahukum kamemon kahinangan manusiya'.
4 Tara'ug saga sundalu magpapana' ya tamakaesog,
saguwā' sasuku bay lumukbu'
binuwanan kosog labi-labihan.
5 Sasuku bay asso tagna' magpatiata na
bo' aniya' balanja' sigām,
sagō' saga a'a bay patay otas mbal na lingantu.
Sasuku bay mbal maka'anak,
maka'anak na pitu' hekana,
sagō' in bay aheka anakna asiya-siya du.
6 Taga-kapatut si Yawe amakallum maka amapatay,
amowa saga manusiya' ni ahirat
maka amangun sigām.
7 Makaparaya iya ba'anan a'a miskin
ati makapamiskin ba'anan a'a dayahan,
makapamareyo' iya maka makapamalanga.
8 Tahaun e'na saga miskin min kasigpitan sigām,
tapaluwas sigām min kaiya'an.
Pinatingkō' sigām magbeya' maka ba'anan kasultanan
bo' supaya sigām pinagmahaldika'.
Si Yawe asal tag-suku'an alam maka po'onanna,
ya pamapanjarihanna dunya maka kapanyapanna.
9 Jagahanna sasuku sigām am'nnal ma iya,
sagō' in a'a jahulaka' amatay ma deyom kalendoman.
Halam aniya' makapanganda'ug bang hal min kosogna.
10 Magmula isab sai-sai anagga' si Yawe.
Pinal'ggonan sigām e'na min langit.
Si Yawe ya angahukum katilingkal dunya.
Aheya kosog pamuwanna ma a'a ya tahinangna sultan,
aheya da'ugan ya pamuwanna ma a'a bay tapene'na.”
11 Manjari, amole' na pabalik si Elkana maka si Hanna ni Rama. Sagō' ya si Samwel ta'bba ma Silo maghinang ni PANGHŪ'-Yawe ma deyo'an si Imam Eli.

Paldusahan saga Anak si Eli L'lla

12 Na saga anak si Eli itu ala'at kahinangan sigām, mbal magaddatan
PANGHŪ'.
13 Mbal isab sigām ameya' ma kauntulan ya bineya' e' saga kaimaman
bang aniya' susumbali'an binowa panukbal ni Tuhan. Ma pam'llahan pa'in
isi susumbali'an inān, pinapehē' dakayu' sosoho'an imam amowa tugsukna
aheya.
14 Jari ai-ai tatugsuk e' sosoho'an inān, ai-na ka ma kaha' atawa ma
kaldero, ya na suku' imam. Buwattē' na pa'in addat kaimaman ma saga
bangsa Isra'il waktu kapehē' sigām ni Silo.
15 Sagō' buwattina'an, ma halam lagi' tatunu' lanab sumbali'an, aniya'
sosoho'an imam pinapehē' ah'lling ni a'a magtukbal. Yukna, "Pamuwanun
ma imam susumbali'an amata' ilu bo' tinapa e'na. Mbal tinaima' e'na bang
talaga' na, luwal subay amata'."
16 Bang anambung a'a magtukbal inān, yukna, "Subay atunu' lanabna bo'
ka angā' ya ingga kabilahiannu," na, pinah'llingan iya e' sosoho'an imam
e'. Yukna, "Hē! Mbal makajari! Sōngin na magtūy sabab bang ka mbal
bilahi, agawku sadja min ka'a."
17 Na, landu' asammal ma pang'nda' PANGHŪ' bay kahinangan saga anak
si Eli itu sabab talumu' he' sigām lalabotan ya tinukbal ma iya.

Si Samwel ma Silo

18 Malaingkan, ina'an si Samwel maghinang na ni si Yawe minsan iya
abata' gi'. Magbinadju' iya epod pangalampik jubana.
19 Tahun ni tahun, nihinangan si Samwel juba he' ina'na, binowahan iya
ma waktu katukad si Hanna maka h'llana pehē' bo' maghinang Pagtaubat.
20 Jari, niamu'an barakat disi Elkana maglakibini e' si Eli. Yukna, "Mura-
murahan bang pa'in kam kabuwanan anak e' PANGHŪ' min h'ndanu itu
paganti' min onde' bay amu'na ma iya ati bay du tukbalanna pabalik ni
iya." Pagubus, amole' na sigā.
21 Manjari, pinagka'inagonan si Hanna e' PANGHŪ'-Yawe ati kabuwanan
gi' iya t'llu anak l'lla maka duwa anak d'nda. Jari pasulig na pa'in si Samwel
hinabuna maghinang ni si Yawe.
22 Na, minsan ato'a na si Eli, takale e'na pasal kamemon kalumu'an ya
nihinang e' saga anakna l'lla ma saga bangsa Isra'il. Maka takale du isab
e'na pasal paghulid sigām maka saga kar'ndahan ya maghinang ma Luma'
Tolda Pagsasabuhan inān.
23 Angkan ah'lling si Eli ni saga anakna, yukna, "Takaleku min saga a'a
in kahinanganbi asammal! Angay kam magkahinangan buwattilu?
24 Saga anak, halli'inbi na saga kahinanganbi ilu sabab ala'at kinale suli-
suli ya pasaplag inān ma ba'anan jama'a PANGHŪ'."
25 Ah'lling gi' si Eli, yukna, "Bang a'a makarusa ma pagkahina manusiya',
makapati'llot Tuhan ma sigām. Sagō' bang a'a makarusa ma PANGHŪ', na
sai na gi' magpati'llot ma iya?" Saguwā' mbal ameya' saga anak si Eli ma
pami'atna, sabab asal kahandak PANGHŪ' pinapatay sigām.
26 Na, pasōng na pa'in paheya si Samwel maka pasōng ta'una. Pasōng
isab iya makasulut atay PANGHŪ' sampay manusiya'.

Hukuman Pamat'kka ni Mata'an si Eli

27 Dakayu' llaw, aniya' a'a sosoho'an Tuhan pinapehē' ni si Eli amasam-
payan iya lling, yukna, "Buwattitu ya pangallam si Yawe ma ka'a, 'Bay aku

magpanyata' ma ka'mbo'-mbo'annu si Harun waktu sigām ma lahat Misil
ma deyo'an pagparinta Pira'un.
28 Bay tapene'ku si Harun min kamemon kapanubu'an bangsa Isra'il
bo' supaya iya pinat'nna' imam maghinang ma lugal pagtutukbalan ni
aku, maka anunu' kamanyan, maka amowa epod ma waktu kasōdna ni
matahanku. Bay isab buwananku bahagi' ma saga imam min ba'anan
lalabotan ya tinunu'an aku he' bangsa Isra'il.
29 Jari angay halipulubi saga kukulbanan maka lalabotan ya bay soho'ku
tinukbalan ma Luma'ku? Angay paheyanu saga anaknu labi gi' min aku?
Sabab ilu pagnapsuhanbi isi sumbali'an ahāp to'ongan ya ngā'bi min saga
kukulbanan kamemon bay panukbal ma aku e' saga a'aku bangsa Isra'il!'
"
30 Amissala gi' sosoho'an Tuhan inān, yukna, "Angkan buwattitu
pangallam si Yawe ya Tuhanbi bangsa Isra'il, yuk-i, 'Tagna', aniya' bay
panganjanji'ku ma ka'am panubu' si Libi, luba'na ka'am ma tumpukan
mma'nu, subay magimam ni aku ni kasaumulan. Sagō' mbal na.
Palangaku na pa'in sasuku magmahaltabatan aku, sagō' pareyo'ku sasuku
mbal magaddatan aku.
31 Kalehun pahāp, at'kka du waktu papu'utku umulnu maka umul saga
anak-mpunu, jari halam aniya' ma panubu'nu magkato'a.
32 Angkan magkarukka'an kam ati mbal na takinambi kahāpan ya
pamuwanku ma bangsa Isra'il. Halam na aniya' min panubu'nu maka'abut
kato'a sigām.
33 B'nnal aniya' tubu'nu pasagaranku magimam ma matahanku, sagō'
binuta iya sampay makananam karukka'an landu' bisana. Jari in
kaheka'an panubu'nu pinatay bono' ma sinosōng.
34 " 'Ya paltanda'an, magdora' amatay karuwangan anaknu, si Hopni
maka si Pinehas, ma dang'llaw.
35 Ati paniya'ku imam dakayu', a'a kapangandolanku, lilla' angahinang
kamemon maksudku maka kabaya'anku. Patumanku saga panubu'na bo'
aniya' min sigām maghinang ma matahan sultan ya pene'ku sampay ni
kasaumulan.
36 Manjari, in kamemon takapin ma panubu'nu magpatireyo' ma iya
angamu' takakan maka pilak. Angamu' sigām junjung bang pa'in sigām
binuwanan hinang minsan ai-na ma saga imam, supaya aniya' takakan
sigām.' "

3

Nilinganan si Samwel e' Tuhan

1 Anubul-nubul pa'in si Samwel, maghinang iya ni PANGHŪ'-Yawe ma
deyo'an si imam Eli. Ma waktu ina'an, alahang si Yawe amissala ni
manusiya' maka alahang aniya' manusiya' pinakalehan suwalana.
2 Dakayu' sangom, ina'an si Eli atuli ma bilikna. Ahawhaw na
pang'nda'na, mbal na agon makapatong pahāp.
3 Si Samwel isab ina'an abahak ma luwasan bilik pagpat'nna'an Ba'ul
Tuhan* ya ma deyom Luma' Pagtata'atan ni PANGHŪ'-Yawe. Ma halam
lagi' ap'dda palita'an,
4 nilinganan si Samwel e' si Yawe. Anambung iya, yukna, "Owa', itiya'!"
5 Magtūy iya parai'-dai' pehē' ni si Eli. "Itiya' aku," yukna. "Bay aku
linganannu."

* **3:3 3:3** Ba'ul Tuhan, ya na ba'ul pagtatau'an sulat pasal paljanji'an Tuhan ma bangsa Isra'il.

Sagō' anambung si Eli, yukna, “Halam ka bay lingananku, pehē' ka atuli pabalik.” Angkan pabalik si Samwel ni pabahakanna.
6 Manjari, angalingan pabalik si Yawe, yukna, “Samwel!”
Magtūy pabungkal si Samwel bo' pehē' ni si Eli, “Itiya' aku,” yukna. “Bay aku linganannu.”
Ah'lling si Eli ni iya, “Oto',” yukna, “halam aku bay angalingan. Pehē' na ka pabalik ni patulihannu.”
7 Ma waktu ina'an, akulang gi' pana'u si Samwel pasal PANGHŪ'-Yawe, maka halam gi' aniya' palman PANGHŪ' bay pamukis ma iya.
8 Jari, angalingan na isab si Yawe ma si Samwel, kat'lluna na. Magtūy iya magdai'-dai' pehē' ni si Eli maka he'na ah'lling, “Itiya' aku,” yukna. “Bay du aku linganannu.”
Na tasayu e' si Eli, si Yawe ya angalinganan onde' inān.
9 Angkan iya ah'lling ma si Samwel, yukna, “Oto', pabahak ka pehē'. Bang ka nilinganan pabīng, anambung ka buwattitu yuknu, ‘Ya PANGHŪ', amissala na ka sabab akale du sosoho'annu itu.’ ” Manjari, pabīng na si Samwel ni pabahakanna.
10 Na, magpanyata' na si Yawe ma si Samwel maka e'na angalingan buwat bay dahū. Yukna, “Samwel! O Samwel!”
Anambung si Samwel, yukna, “Amissala ka kono', sabab akale du sosoho'annu itu.”
11 Ah'lling si Yawe ma si Samwel, “Kalehun lapal itu!” yukna. “Aniya' hinang makatāw-tāw song hinangku ma deyom bangsa Isra'il, ati tak'bbal atay sasuku makakale.
12 Ma waktu ina'an, hinangku du kamemon bay pangallamku ma pasal saga panubu' si Eli.
13 Bay na iya asal haka'anku pasalan hukuman ya pamat'kkaku ma panubu'na. Sabab halam nilāng e'na kalumu'an ya bay nihinang e' saga anakna, minsan du bay kata'uwanna.
14 Angkan aku bay anapa pasal saga panubu' si Eli, yukku, ‘Mbal ta'ampun paldusahan sigām minsan ai tataubatan atawa lalabotan.’ ”
15 Manjari, tatuli na pabalik si Samwel sampay subu. Pagbati'na pa'in, niukab he'na lawang Luma' Pagtata'atan ni PANGHŪ'-Yawe he'. Tināw iya amissalahan si Eli pasal bay takalena min Tuhan,
16 sagō' nilinganan iya e' si Eli. “Samwel! Otō'!” yukna.
Jari anambung si Samwel yukna, “Oy itiya' aku.”
17 Atilaw si Eli yukna, “Ai bay pamissala Tuhan ma ka'a? Da'a limbungin min aku. Patut ka pinat'kkahan mulka' kaginisan e' Tuhan bang ka ganta' maglimbung ai-ai bay llingna ma ka'a.”
18 Angkan nihaka kamemon e' si Samwel, halam iya maglimbung. Jari ah'lling si Eli, “In iya Tuhan-asal-Tuhan taga-kapatut angahinang bang ai kabaya'anna.”
19 Manjari, pataptap PANGHŪ'-Yawe ma si Samwel sampay iya paheya, angkan atuman kamemon pah'llingna.
20 Takilā iya e' kamemon bangsa Isra'il min lahat Dān sampay ni Be'erseba, in iya nabi si Yawe.
21 Tinagna'an minnē', magpa'nda' na pa'in PANGHŪ' ma si Samwel ma Silo ati maina'an iya amakilā di-na labay min lapalna.

4

1 Manjari itu, pasaplag na lapal si Samwel ma kaluha'an bangsa Isra'il.

Ta'agaw Ba'ul Paljanji'an e' Bangsa Pilistin

Na paluwas saga sundalu Isra'il min pustu sigām bo' magbono' maka
bangsa Pilistin. Ina'an bangsa Isra'il magpustu ma atag Ebeneser* ati ma
Apek ya pagpustuhan bangsa Pilistin.
2 Manjari magsakap saga sundalu Pilistin angandugpak bangsa Isra'il.
Aheya landu' bono' ma llaw inān, jari tara'ug bangsa Isra'il, aniya' saga
mpat ngibu heka sigām amatay maina'an ma pagbono'an.
3 Makapole' pa'in ni pustu saga sundalu Isra'il ya takapin allum, tinilaw
sigām he' pagmatto'ahan bangsa Isra'il, yuk-i, "Angay angkan kitam
pinasagaran e' PANGHŪ!-Yawe bo' tara'ug e' ba'anan bangsa Pilistin? Ahāp
lagi' kitam pehē' ni Silo angā' Ba'ul Paljanji'an si Yawe bo' pagapi' ma kitam
amuwasan kitam min ga'osan saga bantatam."
4 Manjari, magpanoho'an sigām saga a'a pehē' ni Silo angā' Ba'ul
Paljanji'an si Yawe Sangat Kawasa, ya aningkō' asal min llot duwa mala'ikat
pikpikan, ya ma sa'ob ba'ul inān. Ina'an isab karuwangan anak si Eli, ya
si Opni maka si Pinehas, bay ameya' ma Ba'ul Paljanji'an e'.
5 Pagt'kka pa'in Ba'ul Paljanji'an si Yawe ni pustu bangsa Isra'il, magtūy
sigām magolang pakosog to'ongan angkan ajogjog sampay tana'.
6 Pagkale saga bangsa Pilistin ma pagolang bangsa Isra'il itu, magtilawan
sigām di-sigām, yuk-i, "Ai bahā' kahiyulan saga Hibrani he'?" Makata'u
pa'in saga bangsa Pilistin, ina'an Ba'ul si Yawe bay binowa ni pustu bangsa
Isra'il,
7 magtūy sigām sinōd tāw. "Arōy!" yuk sigām. "Aniya' tuhan maina'an
ma pustu. Mamarahi na kitam itu! Yampa aniya' buwattitu!
8 Magmula na kitam! Halam aniya' angalappas kitam min kawasa saga
tuhan ga'osan itu! Ya na ko' ina'an saga tuhan bay amat'kka bala' kaginisan
ma bangsa Misil ma lahat paslangan he'.
9 Oy! Ka'am saga bangsa Pilistin, pakuyas kam amono'. Paesog kam
angatu, sabab bang mbal, tabanyaga' kitam e' saga Hibrani itu, buwat bay
pamanyaga'tam ma sigām!"
10 Angkan amono' pakosog to'ongan saga a'a Pilistin ati tara'ug e' sigām
bangsa Isra'il. Makalandu' aheka abugtang, t'llumpū' ngibu heka sundalu
Isra'il amatay. Jari sasuku bay takapin wa'i maglahian amole' ni pustu
sigām.
11 Ta'agaw e' bangsa Pilistin Ba'ul Tuhan min saga bangsa Isra'il maka
amatay isab si Hopni maka si Pinehas, karuwangan anak si Eli.

Kamatay si Eli

12 Na, ma llaw du ina'an, aniya' dakayu' l'lla min panubu' Benjamin
bay makalahi min pagbono'an tudju ni Silo. Gineret e'na badju'na maka
kapē'an bagunbun kōkna, tanda' pagdukkana.
13 Pagt'kkana na ni Silo, ina'an asal si Eli ma tingkō'anna ma bihing lān
amantaw, sabab asusa pangatayanna ma pasalan Ba'ul Tuhan. Manjari
paghaka l'lla inān ma bay paniya' ma pagbono'an, magtūy maglemongan
kamemon a'a ma kauman inān.
14-15 Ma waktu inān, siyampū' na maka waluntahun umul si Eli, mbal
na maka'nda', hal amantaw sadja. Jari takale pa'in e' si Eli pagalud inān,
atilaw iya, "Angay angkan magpangalud saga a'a itu?"
Sinekot iya magtūy e' a'a bay makalahi inān.
16 "Tuwan," yukna, "yampa aku alahi pi'itu min pagbono'an."
Atilaw pabalik si Eli, "Oto'," yukna, "ai bay tum'kka ni ka'am?"

---

* **4:1 4:1** Ebeneser, hatina 'Batu-tabang'.

17 Ya sambung a'a inān, “Tuwan,” yukna, “maglahian saga sundalu Isra'il
sabab tara'ug e' bangsa Pilistin. Kamatayan aheka a'atam ati talapay
anaknu si Hopni maka si Pinehas. Ta'agaw isab Ba'ul Tuhan.”
18 Pagkale si Eli ma pasalan ba'ul e', magtūy iya pahantak min
paningkō'an maina'an ma atag pagsosōran ni kauman. Pahantak iya ni
buli'an ati apōng buli'-k'llongna. Jari amatay na iya sabab ato'a na iya
maka landu' al'mmok. Mpatpū' tahun bay kapagmakōkna ma bangsa
Isra'il.
19 Na, ma waktu inān, bulanan na ayuwan si Eli, ya h'nda si Pinehas.
Pagkale d'nda itu ma habal pasal Ba'ul Tuhan bay ta'agaw e' bangsa Pilistin,
maka wa'i amatay h'llana maka mato'ana, kap'ddi'an iya sampay anganak.
Sagō' kahunitan sidda iya ma paganakna.
20 Magkamamatay pa'in iya, amūng saga panday, yuk-i, “Ndū' nneng, da'a
ka tināw. Nda'un ba, l'lla ko' anaknu itu.” Sagō' halam iya makasambung
minsan ai.
21-22 Ma halam lagi' iya amatay, Ikabod ya pangōnna ma onde' inān.
“Sabab,” yukna, “wa'i paokat in sahaya Tuhan min bangsa Isra'il.” Angkan
iya makapah'lling buwattē' sabab wa'i na bay ta'agaw Ba'ul Tuhan e'
bangsa Pilistin, maka in h'llana maka mato'ana wa'i na amatay.

5

Ba'ul Paljanji'an ma Da'ira Asdod maka Ekron

1 Na, pagga ta'agaw Ba'ul Tuhan e' bangsa Pilistin, binowa na e' sigām
min Ebeneser tudju ni Asdod ya da'ira sigām.
2 Manjari, ma Asdod pa'in, binowa Ba'ul itu ni deyom langgal pagsusum-
bahan si Dagon ya pagtuhanan sigām bo' pinapagbihing maka ta'u-ta'una.
3 Pag'llaw dakayu' pa'in, subu-subu lagi', pasōd saga a'a Asdod ni langgal
si Dagon inān. Pagsōd itu, ta'nda' ta'u-ta'una pakutung ma lantay, sali'
hantang pasujud ma dahuwan Ba'ul si Yawe! Jari pinat'ngge ta'u-ta'u inān
e' sigām ni asal bay pamat'nna'an iya.
4 Saguwā', pag'llaw dakayu' na isab, wa'i na isab ta'u-ta'u si Dagon
pakutung pabalik. Ya du, sali' pasujud ma dahuwan Ba'ul si Yawe!
Magkapōng-pōng kōkna maka tanganna ina'an ma bowa' lawang. Hal du
baranna ya takapin tibu'uk.
5 Ya itu sababanna angkan sampay ni buwattina'an saga imam Pilistin
atawa sai-na ma Asdod mbal pagi'ik ma bowa' lawang bang pasōd ni
langgal si Dagon inān.
6 Na, pinat'kkahan e' PANGHŪ'-Yawe bala' mamarahi bisana ma katilibut
Asdod maka saga kauman ma jadjahan ina'an. Kapē'an sigām saga butig
a'aslag ma baran sigām.
7 Pag'nda' saga a'a Asdod ma bay tumaluwa' ni sigām inān, ah'lling sigām
ni dangan-parangan, yuk-i, “Halam dapat! Mbal manjari pat'nna' maitu in
Ba'ul Tuhan bangsa Isra'il, sabab itiya' kitam binantahan e'na. Tantu kitam
magmula sampay tuhantam si Dagon.”
8 Manjari pinalinganan kamemon pagnakura'an bangsa Pilistin ati
tinilaw sigām, yuk-i, “Ai na hinangtam ma Ba'ul ya suku' pagtuhanan
bangsa Isra'il itu?”
Ya sambung sigām, “In ba'ul suku' tuhan bangsa Isra'il ilu subay
pinapinda ni da'ira Gāt.” Angkan pinapinda Ba'ul inān.
9 Saguwā', bay pa'in itu pinapinda ni Gāt, pinat'kkahan bala' da'ira
inān e' PANGHŪ'-Yawe. Ahiluhala' katilibut paglahat maina'an sabab bay

du isab pinat'kkahan butig kamemon saga manusiya', min onde'-onde' ni matto'ana.
10 Angkan bay pinalanjal Ba'ul Tuhan inān min Gāt ni da'ira Ekron.
Hinabu binowa pasōd Ba'ul inān ni da'ira Ekron, magpangolang saga a'a maina'an, yuk sigām, "Arōy! Itiya' na ba'ul sin tuhan bangsa Isra'il binowahan kitam supaya kitam alaglag!"
11 Manjari, pinatimuk kamemon pagnakura'an ma bangsa Pilistin ati ah'lling saga a'a Ekron ma sigām, yuk-i, "Pala'anunbi m'nnitu in Ba'ul Tuhan Isra'il ilu ati pabalikunbi pehē' ni bay asal pat'nna'anna. Mamarahi na to'ongan kitam itu, magkamatay kamemon!" Angkan buwattē' pah'lling saga a'a inān sabab sinōd tāw makapatay. Tu'ud landu' abisa in bala' pinat'kkahan sigām e' Tuhan.
12 Na, sasuku sigām halam amatay e' bala', bay kat'kkahan butig aheka. Jari in pagaruhuy saga a'a ma da'ira inān pa'abut sampay ni langit.

6

Pinabalik Ba'ul Paljanji'an

1 Ta'abut pa'in pitumbulan t'ggol Ba'ul si Yawe ma lahat Pilistin,
2 pinalinganan pina'an saga kaimaman maka saga magpuputika' e' saga a'a Pilistin bo' supaya pangaruhan e' sigām. Yuk panilaw sigām, "Ai subay hinang kami ma Ba'ul si Yawe itu? Haka'inbi kami bang buwattingga e' kami amabalik iya ni bay pat'nna'anna tagna'?"
3 Anambung saga a'a pangaruhan itu, yuk-i, "Ebot-ebot, bang kam anganggara' amabalik ba'ul ya suku' tuhan bangsa Isra'il, da'a pabalikunbi ma halam aniya' ai-aina pinabeya'. Pabeya'unbi isab tutukbalan pag-taubatan dusabi bo' kam kauli'an, ati minnē' kata'uwanbi bang angay kam pinat'kkahan bala' e' Tuhan."
4 Sakali anilaw saga a'a Pilistin, yuk sigām, "Tutukbalan taubat ai ya patut pamuwan kami ma tuhan itu?"
Anambung saga imam maka saga magpuputika' inān, yuk-i, "Angahi-nang kam bulawan pinakaluwa butig maka ambaw. Subay lima-lima hekana buwat du isab heka saga pagnakura'an bangsa Pilistin. Sabab magsali' du bala' ya makataluwa' ni ka'am maka ni saga pagnakura'anbi.
5 Angahinang kam bulawan pina'anggil ni butig maka ni ambaw ya angamula kaluha'an paglahattam itu, ati tukbalinbi ni Tuhan bangsa Isra'il tanda' sin pamaheyabi ma iya. Kalu iya mura-murahan ma'ase' ma ka'am ati la'ananna bala' ya pamat'kkana ni ka'am maka ni saga tuhanbi sampay lahatbi.
6 Da'a kam magmatuwas. Da'a kam pasali' ni bay kahinangan Pira'un maka saga bangsa Misil ma waktu tagna' he'. Subay sadja bay makalandu' kabinsana'an pinat'kkahan sigām e' Tuhan bo' yampa sigām anugutan saga bangsa Isra'il ala'an minnē'."
7 Na, magpanoho'an saga imam bangsa Pilistin maka saga magpuputika' inān. Yuk sigām, "Pasakapunbi karitun baha'u, maka angā' kam duwa sapi' duru'an halam gi' bay kapangangguyuran karitun. Pahengkotunbi sapi' ilu ni karitun, sagō' pasaddīhun saga anak-anakna ma deyom kamalig.
8 Jari duwa'unbi Ba'ul si Yawe pehē' ni karitun. Ati pat'nna'unbi isab ma bihing ba'ul ilu dakayu' tu'ung pangisihan saga tataubatan bulawan ya tukbalanbi ni iya. Taruwa' pa'in, pal'ngnganunbi saga sapi' angangguyud karitun ilu pi'ingga-pi'ingga patudjuhanna.

9 Sagō' nda'unbi na pa'in. Bang patudjuhanna ilu Bet-Semes ya ma
lahat bangsa Isra'il, minnē' kata'uwantam si Yawe ya bay amat'kkahan
kitam bala' itu. Sagō' bang saddī patudjuhan, na ngga'i ka iya ya bay
angamulahan kitam. Tu'ud magsalta' sadja."
10 Jari bineya' e' saga a'a Pilistin panoho'an inān. Ningā' e' sigām duwa
sapi' d'nda bo' pinaengkot ma karitun. Saga anak-anakna bay pinagal ma
kamalig.
11 Sakali, pinaruwa' na Ba'ul si Yawe inān ni karitun pinapagbeya' maka
tu'ung ya pangisihan saga bulawan bay pina'anggil ni ambaw maka butig
e'.
12 Manjari itu, lum'ngngan na saga sapi' inān magin'ngngong.* Amon-
tolan sigām tudju ni Bet-Semes ma halam pagbeklo'-beklo'na, ai-na ka
ni kowan atawa ni gibang. Ina'an paurul ma buli'an saga pagnakura'an
bangsa Pilistin sampay ni bihing kauman Bet-Semes.
13 Ina'an isab saga a'a Bet-Semes magani pai-tirigu ma kapantayan.
Jari pagtongas sigām, ta'nda' e' sigām Ba'ul Tuhan angkan landu' sigām
kinōgan.
14 Makat'kka pa'in karitun inān ni huma si Yussa' a'a Bet-Semes, pahogga'
na ma bihing dakayu' batu aheya. Paghogga' pa'in itu, ningā' e' saga a'a
maina'an kayu bay pangahinang karitun e' bo' tin'tta' pangayu. Sinumbali'
isab saga sapi' he' bo' tinunu' tutukbalan pagtaubat ni PANGHŪ'-Yawe.
15 Nihawas ba'ul e' saga kal'llahan panubu' si Libi†, beya' isab maka
tu'ung ya isihan pamulawan bay pina'anggil ni butig maka ambaw.
Tahawas pa'in, bay pinabangkat e' sigām ni diyata' batu aheya. Jari ma
llaw ina'an du, saga a'a kamemon ya pat'nna' ma Bet-Semes bay anukbal ni
PANGHŪ'-Yawe saga susumbali'an pinagtunu' maka lalabotan pagtaubat.
16 Ta'nda' pa'in kahinangan itu e' saga lima pagnakura'an bangsa Pilistin
ya bay paurul e', magtūy sigām amole' pabalik ni Ekron, ma llaw ina'an
du.
17 Na, in butig bulawan ya pinabeya' e' bangsa Pilistin pagtaubat ni si
Yawe, bay lima hekana bo' pinapagkaniya-kaniya ma saga pagnakura'an
sigām lima hekana isab. Hatina dakayu' ma Asdod, dakayu' ma Gasa,
dakayu' ma Askelon, dakayu' ma Gāt maka dakayu' isab ma Ekron.
18 Damikiyanna isab saga ambaw bulawan, pinapagkaniya-kaniya ma
saga kuta' maka kauman ya suku' pagnakura'an bangsa Pilistin lima
hekana he'. Ya batu aheya isab bay pamat'nna'an Ba'ul si Yawe, ina'an
masi ma huma si Yussa' a'a Bet-Semes, pamandogahan ma bay paniya'
mahē'.
19 Sagō' aniya' a'a pitumpū' hekana bay pinapatay e' Tuhan ma sabab
kapang'nda' sigām ni deyom Ba'ul e'. Sakali magdukka saga lūng-kampung
sigām ma pasalan hukuman bay pamat'nna' PANGHŪ' ma sigām.
20 Angkan sigām magpangaruhuy, yuk-i, "Sai bahā' taga-kapatut pa'alop
ni si Yawe, ya Tuhan sussi itu? Sai pamabeya'antam Ba'ul itu bo' supaya
makala'an min deyomantam?"
21 Angkan sigām bay amapehē' saga sosoho'an patukad ni Kiriyat-Jarim
angahaka'an saga a'a maina'an pasal palkala' itu, yuk-i, "Itiya' pinabalik e'
saga bangsa Pilistin in Ba'ul si Yawe. Bang pa'in kam pi'itu bo' bowahunbi
pi'ilu ni lahatbi."

---

* **6:12 6:12** Magin'ngngong: atawa 'magilud-ilud' ma kasehe'an. Ya na lling sapi'. † **6:15 6:15** Panubu' si Libi: ya na tumpuk magi'imam maka maghihinang ma Luma' Pagtata'atan Tuhan.

7

1 Manjari, in Ba'ul si Yawe bay ningā' pehē' ni Bet-Semes e' saga a'a min
Kiriyat-Jarim, ati binowa ni luma' si Aminadab maina'an ma būd-būd. Si
Eleyasar anak si Aminadab ya bay pinat'nna' anganjagahan Ba'ul si Yawe.

Kapagmakōk si Samwel ma Isra'il

2 At'ggol kamaina'an Ba'ul Paljanji'an ma Kiriyat-Jarim, aniya' saga
duwampū' tahun t'ggolna. Ma waktu inān, magdohon sidda kamemon
saga bangsa Isra'il maka angamu'-ngamu' na pa'in ni PANGHŪ'-Yawe.
3 Manjari ah'lling si Samwel ma mahadjana'* Isra'il kamemon, yukna,
"Bang sab'nnal-b'nnal kam magtaubat min deyom ataybi bo' kam pabalik
to'ongan ni si Yawe, timaninbi na saga tuhan-tuhan maka ta'u-ta'u si
Astoret ya pagtuhanan bangsa liyu. Pabontolunbi itikadbi ni si Yawe ya
Tuhanbi. Ammalunbi iya sadja, ati tantu kam lappasanna min komkoman
saga Pilistin itu."
4 Angkan tinaikutan e' bangsa Isra'il kamemon saga Ba'al maka Astoret
ya bay pagtuhan-tuhanan sigām bo' angisbat ni si Yawe ma halam aniya'
tuhan saddī.
5 Sakali ah'lling si Samwel ni saga a'a Isra'il, yukna, "Patimuk kam
kamemon ma kauman Mispa bo' kam amu'-amu'anku ni PANGHŪ'-Yawe."
6 Ma Mispa pa'in, bay sigām angā' bohe' bo' binu'usan ma matahan si
Yawe pangahulmat sigām ma iya. Ma llaw du isab inān magpuwasa sigām
kamemon, maka maina'an isab sigām bay magsab'nnal ma PANGHŪ'-
Yawe, yuk-i, "B'nnal taga-dusa kami ma PANGHŪ'." Manjari maina'an ma
Mispa si Samwel ya magmakōk ma bangsa Isra'il.
7 Pagta'u pa'in bangsa Pilistin ina'an saga a'a Isra'il magtipun ma
Mispa, magtūy magsakap saga nakura' sigām bo' palanjal pina'an bahasa
angandugpak. Na, takale pa'in habal itu e' saga a'a Isra'il, magtūy sigām
magtāwan ma saga a'a Pilistin.
8 Sakali anganjunjung sigām ni si Samwel, yuk-i, "Palanjalun pangamu'-
ngamu'nu ni si Yawe ya Tuhantam bo' supaya kitam lappasanna min saga
Pilistin itu."
9 Sakali, aniya' bili-bili halam gi' talutas† bay ningā' e' si Samwel.
Sinumbali' e'na bo' tinunu' pagtukbalna pagtaubatan ni si Yawe. Angamu'-
ngamu' na pa'in si Samwel ni PANGHŪ' ma pasalan saga ummat Isra'il,
jari kinale pangamu'-ngamu'na.

Tara'ug Bangsa Pilistin e' Bangsa Isra'il

10 Na, hinabu si Samwel magtukbal tataubatan ni Tuhan, ina'an na
pasekot ba'anan a'a Pilistin amowa magbono' ma saga a'a Isra'il. Saguwā'
ma llaw du isab inān, aniya' l'ggon makalandu' kosogna pinaniya' e' si Yawe
ma saga sundalu Pilistin angkan landu' asasaw pikilan sigām. Tabowa
sigām sikalahian ati tara'ug sigām e' bangsa Isra'il.
11 Magluwasan magtūy saga magbobono' Isra'il anurul saga Pilistin e'.
Jari pinagpapatay sigām e' saga a'a Isra'il ma palabayan sampay makaliyu
min kauman Bet-Kār.
12 Manjari itu, angā' batu aheya si Samwel bo' pinat'nna' e'na ma llot
Mispa maka Sēn. Ebeneser ya pangōnna ma batu inān sabab, yukna, "Si
Yawe ya bay anabangan kami sampay pi'itu."

---

* **7:3** **7:3** Mahadjana': hatina saga a'a kamemon atawa ba'anan a'a ma deyo'an dakayu' pagparintahan. † **7:9** **7:9** Halam gi' talutas: hatina halam gi' tabutas min duru'.

13 Jari tara'ug saga bangsa Pilistin ati halam na magbalik-balik parugpak
ni kalahatan bangsa Isra'il. Sat'ggol si Samwel allum gi', niatuhan na pa'in
e' si Yawe saga bangsa Pilistin.
14 Ta'ā' pabalik e' bangsa Isra'il saga kaluma'an min Ekron sampay ni Gāt,
kalahatan bay kalongkopan e' bangsa Pilistin ma waktu palabay. Talappas
isab min komkoman bangsa Pilistin saga paglahat kasehe' ya ma jadjahan
ina'an-i, maka magsulut isab bangsa Isra'il maka bangsa Amor, mbal na
magbono'.
15 Pasangdan na pa'in si Samwel magmakōk ma bangsa Isra'il sat'ggolna
allum.
16 Tahun ni tahun, maglibutan iya saga paglahat min jadjahan Betel
sampay ni Gilgal maka ni Mispa supaya auntul kapagmakōkna ma saga
jama'a Isra'il.
17 Saguwā' amole' na pa'in iya ni kauman Rama, ya lahatna porol.
Maina'an isab iya amal'ngngan kapagmakōkna ma saga a'a Isra'il. Aniya'
isab pagtutukbalan bay nihinang e' si Samwel ma Rama inān pangahulmat
ma si Yawe.

8

Angamu' Sultan in Bangsa Isra'il

1 Ato'a pa'in si Samwel, pinat'nna' e'na saga anakna l'lla maghuhukum
ma bangsa Isra'il.
2 Si Jowel ya ōn anakna kasiyakahan, jari si Abija ya pasunu'. Lahat
Be'erseba* ya paghuhukuman sigā.
3 Sagō' karuwangan anak si Samwel itu halam an'ppu iya ma addat-
tabi'at, sabab napsuhan sigā ma pilak. Pagkatambahan sigā, mbal isab
abontol pangahukum sigā.
4 Angkan magtimuk kamemon pagmatto'ahan bangsa Isra'il bo' pehē' ni
si Samwel ma Rama.
5 Ah'lling sigām ni iya, yuk-i, “Ato'a na ka, tuwan, maka saga anaknu itu
mbal ameya' ma kal'ngnganannu. Na,” yuk sigām, “ahāp lagi' pat'nna'in
kami sultan magnakura'an kami buwat bangsa kasehe'.”
6 Sagō' ab'nsi si Samwel ma pangamu' sigām, ya mikipat'nna' sultan
pagnakura'an sigām, angkan iya angaru ni PANGHŪ'-Yawe.
7 Anambung PANGHŪ' ma si Samwel, yukna, “Dūlin bang ai ya
pinahinang e' saga ummat ilu ma ka'a. Asal du ngga'i ka ka'a ya sinulak e'
sigām sagō' aku maka kapagsultanku.
8 Min waktu gi' bay kapamowaku sigām paluwas min lahat Misil sampay
ni kabuwattituhan, sinulak na pa'in aku e' sigām pagka sigām pasumba ni
saga tuhan-tuhan saddī. Jari ya du isab ilu ya nihinang e' sigām ma ka'a.
9 Na beya'un bang ai kabilahian sigām, sagō' banda'in sigām to'ongan.
Pahati'un sigām pahāp bang buwattingga palantara sultan ya song
magnakura'an sigām.”
10 Manjari, binissala e' si Samwel kamemon bay pangallam ma iya e'
PANGHŪ'. Yukna ni saga a'a ya angamu' pinat'nna'an sultan,
11 “Buwattitu kahinangan sultan ya song magsultanan ka'am. Ningā'
e'na saga ka'anakanbi l'lla nihinang sundalu magbeya' maka saga kalesana
pagbobono' maka saga a'ana magpangura'. Kasehe'an anakbi nihinang
e'na magpaparagan min dahuan saga kalesana.

---

* **8:2 8:2** Alawak kauman Be'erseba itu min Rama, ya paglahatan si Samwel.

12 Kasehe'an nihinang e'na pagnakura'an ma saga tumpukan sundalu, ai-
na ka ma dangibu, ai-na ka ma limampū'. In kasehe'an isab nihinang e'na
maga'araru maka maga'ani ma humana, maka kasehe'an sinō' maghinang
saga pakokos pagbobono' maka saga kapanyapan kalesa.
13 Ningā' e'na saga ka'anakanbi d'nda bo' maghinang saga ns'llan
pahamut, maka magbab'lla, maka maga'addun saga tinapay.
14 Ningā' e'na saga pagtatanomanbi pai maka tirigu, maka pag-
tatanomanbi anggul maka jaitun, ingga-ingga ya landu' ahāp, ati pa-
muwanna ma saga tendogna.
15 Ningā' e'na bahagi' sangpū' min saga tirigu maka buwa' anggulbi bo'
pamuwanna ma saga tendogna maka ma saga a'a kawakilanna.
16 Saga ipatanbi d'nda-l'lla ningā' e'na tahinang sosoho'anna. Saga sapi'bi
isab maka kura'bi ya katapusan asambu tapagguna he'na.
17 Ningā' isab e'na bahagi' sangpū' min saga kahayopanbi, maka sampay
ka'am baranbi binanyaga' e'na.
18 At'kka pa'in waktu inān, parahing du kam ni PANGHŪ'-Yawe ma sabab
kabinsana'an ya pinaniya'an ka'am e' sultan bay pene'bi inān, sagō' mbal
kam kinale e' PANGHŪ' ma waktu ina'an."
19 Sagō' halam kinale si Samwel e' saga a'a inān. "Ē! Mbal!" yuk sigām.
"Ya kabilahian kami subay aniya' sultan pagmakōkan kami.
20 Bilahi kami pasali' ni saga bangsa kasehe'an bo' aniya' sultan
magnakura'an kami maka magmunda'an kami bang ni pagbono'an."
21 Pagkale pa'in si Samwel ma kamemon bay pinah'lling e' saga a'a inān,
parahing iya pabalik ni PANGHŪ'-Yawe.
22 Angallam PANGHŪ' pabīng ma si Samwel, yukna, "Beya'un bang ai
kabilahian sigām. Pat'nna'in sigām a'a magsultanan sigām."
Manjari, ah'lling si Samwel ma bangsa Isra'il, "Pehē' na kam," yukna,
"magpole'an pabalik ni kaluma'anbi."

9

Kapagbāk si Samwel maka si Sa'ul

1 Na, aniya' a'a min panubu' Benjamin ga'osan asal maka taga-kaniya'.
Ōnna si Kīs ya bay anak si Abiya anak si Seror. Si Seror ya bay anak si
Bekorat anak si Apiya, min panubu' si Benjamin du isab.
2 Si Kīs itu taga-anak l'lla pinagōnan si Sa'ul. Ahāp l'lla iya, arorog maka
labi alanjang min kamemon pagkahina. Halam aniya' sibu'na ma bangsa
Isra'il.
3 Manjari dakayu' llaw, alungay saga kura'* ya suku' si Kīs, angkan iya
ah'lling ni anakna si Sa'ul, yukna, "Oto', wa'i alungay saga kura'ta. Amowa
ka dakayu' sosoho'anta panehe' ma ka'a bo' piha'unbi pehē'."
4 Sakali, patulak na si Sa'ul maka sosoho'an e' labay min kabūd-būran
Epra'im maka min lahat Salisa sagō' halam tabāk e' sigā saga kura' e'.
Palanjal na pa'in sigā ni jadjahan Sa'alim sagō' halam du mahē'. Palabay
isab sigā min lahat Benjamin, sagō' halam du isab mahē'.
5 Ta'abut pa'in jadjahan Sūp, ah'lling na si Sa'ul ma sosoho'an e', yukna,
"Sūng na kita amole', ya aniya' ngga'i ka na saga kura' bay alungay ya
pinagsusahan e' si mma', sagō' kita na."

---

* **9:3** **9:3** Kura': saddī ginis kura' itu, apandak lagi' min dī kura', ataha' isab taingana. Maumu kinagunahan ma lahat kasehe' panganduwa'an ai-ai atawa pangura'an a'a. 'Donkey' atawa 'ass' ōnna ma bahasa Ingglis.

6 Saguwā' ya sambung sosoho'an inān ma si Sa'ul, “Tuwan,” yukna,
“aniya' ma kaluma'an maitu-itu dakayu' a'a sosoho'an Tuhan. Pinagma-
haltabatan iya e' saga a'a kamemon maka atuman lullun pangallamna.
Ahāp gi' kita pehē' ni iya, kalu-kalu kita katuli'anna lān pamiha'anta saga
kura' he'.”
7 Ah'lling si Sa'ul yukna, “Bang kita pehē' ni sosoho'an Tuhan inān, ai
tapamuwanta ma iya? Aubus na saga pagkakan bay palutu'ta. Halam na
aniya' kabowahanta iya.”
8 Anambung pabalik sosoho'an inān, “Tuwan,” yukna, “aniya' gi' maitu
dakayu' pisita. Ya itu pamuwanta ma iya bo' kita katuli'an e'na bang ya
ingga subay palabayanta.”
9 (Ma waktu he'-i, “a'a talus” ya pangōn nabi e' bangsa Isra'il. Sai-na
bilahi angaru ni Tuhan, ah'lling iya ma sehe'na yukna, “Sūng, pehē' kita
ni a'a talus.”)
10 Yuk si Sa'ul ni sehe'na inān, “Na aho'. Sūng na kita.” Jari palanjal na
sigā ni kaluma'an ya pa'atagan sosoho'an Tuhan inān.
11 Hinabu sigām patukad ni būd tudju ni kaluma'an e', talanggal e' sigā
saga kabudjangan song anauk bohe', jari tinilaw e' sigā yuk-i, “Saga arūng,
itiya' bahā' maitu in a'a talus?”
12 “Aho', tuwan,” yuk sambung saga kabudjangan inān. “Wa'i na iya
makarahū min ka'am. Pasa'ut kam. Buwattina'an sadja iya makapi'itu
ni kaluma'an kami, sabab aniya' pagkulban tinukbalan e' kampung kami
mahē' ma tampat.
13 Pagsōdbi ni kaluma'an, tabākbi iya maina'an ma mbal gi' makatukad
ni tampat. Mbal magkakanan saga a'a maina'an sat'ggol iya mbal at'kka.
Subay ka'amu'anna barakat saga tutukbalan he' bo' magpamangan saga
a'a bay tina'abbit. Na, pehē' na kam bo' iya ta'abutbi.”
14 Manjari, hinabu si Sa'ul maka sosoho'an inān pasōd ni kaluma'an e',
ilu na si Samwel paluwas song patukad ni tampat.
15 Aniya' asal bay pamukis e' si Yawe ma si Samwel, dang'llaw dahū lagi'
min bay kapina'an si Sa'ul. Yuk pamukis e',
16 “Salung ma waktu buwattitu du, papi'iluku ni ka'a dakayu' a'a min
panubu' Benjamin. Busugin iya ns'llan paltanda'an in iya bay tapene'ku
magnakura' ma saga a'aku bangsa Isra'il. Niliyusan e'na saga a'a suku'ku
min komkoman bangsa Pilistin. Ta'nda'ku asal katiksa'an sigām, maka
takaleku pangandahing sigām.”
17 Pag'nda' si Samwel ma si Sa'ul, magtūy angallam PANGHŪ' ma iya,
yukna, “Ya na itu a'a bay pangahakaku ma ka'a. Iya ya magparinta ma
saga a'a suku'ku.”
18 Jari pasekot si Sa'ul ni si Samwel ma atag lawang ya pagsōd-luwasan
ma kaluma'an inān. Atilaw iya ma si Samwel, yukna, “Tuwan, da'a busung.
Makajari bahā' aku pata'unu bang maingga maitu luma' a'a talus e'?”
19 Anambung si Samwel, yukna, “Aku na ko' ya patilawannu. Pehē' na
kam parahū min aku ni tampat sabab magbeya' kam maka aku amangan
llaw itu. Palanjalku kam salung ati hakaku ni ka'a kamemon ya ma deyom
pamikilnu ilu.
20 Ma pasalan isab saga kura' ya bay alungay saga t'llung'llaw palabay,
da'a na kasusahun sabab wa'i na tabāk. Sai lagi' niholatan e' bangsa Isra'il,
bang ngga'i ka ka'a maka saga a'a kamemon ya pagtai'anak mma'nu?”
21 Ya sambung si Sa'ul, “Tuwan,” yukna, “aku itu tubu' min panubu'
Benjamin ko', ya tubu' ariki' asal ma bangsa Isra'il, maka pangkat kami

itu areyo' min kamemon kapanubu'an Benjamin. Angay angkan ka
makapah'lling buwattilu?"
22 Manjari binowa patukad e' si Samwel si Sa'ul maka sosoho'an e' ni
luma' pagkakanan bo' pinatingkō' min kōkan saga a'a bay tina'abbit he'.
Kulang-labi t'llumpū' heka sigām.
23 Jari, ah'lling si Samwel ni magb'b'lla, yukna, "Bowahun pi'itu ya isi
sumbali'an bay soho'ku pinasaddī ma ka'a."
24 Na, binowa pina'an e' magb'b'lla ya pa'a susumbali'an bay pinasaddī
bo' pinat'nna' ma munda'an si Sa'ul. Yuk si Samwel ma si Sa'ul, "Ya ilu
bay tinau'an ka'a. Amangan ka sabab bay ko' itu asal pinasaddīhan ka'a
ma palkala' itu, dahū gi' min waktu bay kapana'abbitku saga a'a kasehe'an
itu." Sakali magbeya' amangan si Sa'ul maka si Samwel ma llaw inān.
25 Paglūd sigām ni kaluma'an min tampat e', aniya' patulihan sinakapan
si Sa'ul ma atop karatagan ya pangatop luma' si Samwel.
26 Pagdai' llaw pa'in, hinabu si Sa'ul masi ma diyata' atop e', nilinganan
iya e' si Samwel, yukna, "Pabangun ka. Patuntulta ka ni pal'ngnganannu."
Jari asakap pa'in si Sa'ul, magbeya' sigā paluwas min luma'.
27 Makat'kka pa'in sigā ni tōng kaluma'an inān, ah'lling si Samwel ni
si Sa'ul yukna, "Soho'un na parahū sosoho'annu ilu." Makarahū pa'in,
ah'lling si Samwel ni si Sa'ul yukna, "Maitu gi' ka bo' ka pata'uku pasal
lapal bay min Tuhan."

10

Si Sa'ul Gin'llal Sultan ma Bangsa Isra'il

1 Puwas pa'in he'-i, bay angā' si Samwel poga-poga isihan ns'llan jaitun
bo' binusugan e'na kōk si Sa'ul. Siniyum isab iya bo' yuk si Samwel,
"Ka'a ya tapene' e' si Yawe magnakura' ma saga a'a palsuku'anna, ya na
bangsa Isra'il. (Ka'a ya magmakōkan sigām maka angaliyusan sigām min
komkoman saga banta sigām. Aniya' isab paltanda'an pamab'nnal in ka'a
tapene' na e' si Yawe magsultanan bangsa palsuku'anna.)
2 Pagla'annu minnitu, makalanggal ka duwa a'a ma tongod bay pan-
gubulan si Rakiya, ina'an ma lahat Selsa ma tobtoban tana' Benjamin.
Buwattitu pamissala saga a'a inān ma ka'a, 'Wa'i na tabāk saga kura' ya
bay pihanu. Ma buwattina'an, ngga'i ka na saga kura' ya pinagsusahan e'
mma'nu saguwā' ka'a na. Ya panilawna na pa'in, "Buwattingga e'ku amiha
anakku?" ' "
3 Ah'lling lagi' si Samwel ma si Sa'ul, yukna, "Paglanjalnu min saga a'a
he', at'kka ka ni kayu paruwa'ahan ma Tabor. Sinampang ka e' t'llungan
l'lla arai' na patukad ni Betel amudji ni Tuhan. Dangan inān amowa t'llu
anak kambing, dangan isab amowa t'llu tinapay maka dangan amowa
dapangisihan binu-anggul.
4 Sinagina ka pahāp e' sigām, maka binuwanan ka tinapay duwa hekana.
Da'a taikutin, taima'un sadja.
5 "Pagubus ilu-i, pehē' ka palanjal ni Gibeya ya pinagbahasa Būd Tuhan,
ina'an maina'an magpustu saga sundalu Pilistin. Pagsekotnu ni kaluma'an,
magbāk ka maka tumpukan nabi lūd bay min tampat. Magbissala sigām
kaligawan pagka kahōpan e' Rū Yawe. Aniya' isab min dahuan sigām saga
magbibiyula maka magsusuling maka a'a magtaroro'an tambul-tambul.
6 Ya du ka'a, kahōpan to'ongan ka e' Rū Yawe ati tabowa ka magbeya'
maka saga nabi inān magbissala kaligawan. Tahinang ka sali' a'a saddī na.

7 Jari bang paniya' saga paltanda'an itu, hinangun bang ai ya maka'amu
ma ka'a, sabab ilu Tuhan taptap pagapi' ma ka'a.
8 “Na, palūd ka parahū min aku ni lahat Gilgal. Paturul du aku ni ka'a
bo' anukbal susumbali'an tinunu' maka magduwa'a salamat. Saguwā' ka'a
ya subay angagad pitu' llaw sampay aku makapi'ilu, bo' ka katō'anku bang
ai subay hinangnu.”

Nihinang Sultan si Sa'ul

9 Manjari, song pa'in paokat si Sa'ul min si Samwel, pinindahan e'
Tuhan pangatayan si Sa'ul e'. Atuman isab ma llaw ina'an kamemon saga
paltanda'an bay binissala e' si Samwel.
10 Pagt'kka disi Sa'ul ni Gibeya, bināk sigām e' tumpukan saga nabi
he'. Pahōp isab Rū Tuhan ma si Sa'ul ati tabowa iya palamud ma sigām
magbissala kaligawan.
11 Ta'nda' pa'in iya he' saga a'a bay magkilahi maka iya, in iya ina'an
magbeya' kahōpan e' Rū Tuhan, magtilaw-tilawan sigām dansehe'an yuk-i,
“Ai bahā' makani-si Sa'ul ya anak si Kīs inān? Angay, nabi bahā' iya?”
12 Jari anambung dakayu' a'a maglahat maina'an, yukna, “Hē, daka sai
mma' saga a'a ilu.” Angkan pinagsambatan maina'an, yuk-i, “Nabi hati' si
Sa'ul?”
13 Na, makahondong pa'in si Sa'ul magbissala, patukad iya ni tampat.
14 Sakali tinilaw si Sa'ul maka tendogna e' dakayu' si'itna, yuk-i, “Bay
kam maingga?”
Ya sambung si Sa'ul, “Bay kami amiha saga kura' si Mma', Bapa'. Saguwā'
pagka halam tabāk kami minsan pi'ingga pamiha'an, bay kami pehē' ni si
Samwel.”
15 Ah'lling si'itna inān, “Oto'”, yukna, “haka'in aku bang ai bay pamissala
ma ka'a e' si Samwel.”
16 Anambung si Sa'ul yukna, “Ya pamissalana ma kami in kura' si Mma'
bay kono' tabāk.” Saguwā' halam nihaka e' si Sa'ul ma si'itna pasalan
kapagsultanna ma sinosōng.
17 Manjari, pinalinganan e' si Samwel kamemon a'a Isra'il sinoho' pehē'
ni lahat Mispa bo' magtimuk ma matahan PANGHŪ'-Yawe.
18 Maina'an pa'in sigām, yukna ma sigām, “Buwattitu in pagkallam
si Yawe ya Tuhantam bangsa Isra'il, yukna, ‘Aku ya bay amowa ka'am
paluwas min lahat Misil maka min pang'ntanan saga a'a tag-lahat e' maka
min saga bangsa kasehe' ya bay amissoko' ka'am.’
19 Sagō' minsan na, tinaikutan e'bi Tuhanbi ya bay angalappas ka'am
min kabinsana'an maka kasiksa'an. Angangut kam gom pa'in mikipat'nna'
sultan. Na buwattina'an, pabaihu' kam ma matahan PANGHŪ'-Yawe,
kamemon kam ma ba'anan kapanubu'anbi magtumpuk-manumpuk.”
20 Tapatipun pa'in he' si Samwel kamemon bangsa Isra'il magsunu'-sunu',
bangsa Benjamin ya tapene'.
21 Jari in panubu' si Benjamin magtumpuk-tumpuk binowa e' si Samwel
ni matahan Tuhan, ati tumpukan si Matri ya tapene'. Ma kahinapusanna,
si Sa'ul anak si Kīs ya tapene'. Sagō' pagpiha sigām, halam iya tabāk.
22 Jari angaru sigām pabīng ni PANGHŪ', yuk-i, “Makapi'itu na bahā' ya
a'a tapene' inān?”
Anambung PANGHŪ', yukna, “Aho', ina'an iya patapuk ma saga
duwa'an.”
23 Sakali, magdai'-dai' sigām pehē' angā' si Sa'ul bo' yampa binowa
paluwas ni pagtipunan a'a inān. Na alanjang asal iya min kamemon.

24 Manjari, ah'lling si Samwel ni saga a'a, yukna, “Nda'unbi na a'a ya bay
tapene' e' si Yawe. Halam aniya' sibu'na min kitam itu kamemon.”
Magtūy magdakayu' kamemon saga a'a inān angolang, yuk-i, “Mura-
murahan pinataha' umul sultan ilu!”
25 Pinahati e' si Samwel saga a'a mahadjana' inān pasal hatulan
pagsultan. Tasulat e'na kamemon itu ma deyom kitab bo' pinat'nna' ma
matahan si Yawe. Pagubus, pinapole' e' si Samwel saga a'a inān pakaniya-
pakaniya ni luma' sigām.
26 Ya du si Sa'ul, bay du isab amole' ni luma'na ma Gibeya, magbeya'
maka saga a'a esogan magbono' ya kabuwanan baya' e' Tuhan.
27 Sagō' aniya' maina'an saga a'a asabul magpah'lling, yuk-i, “Buwat-
tingga he' a'a itu angalappas kitam min saga bantatam?” Ati pinareyo'-
deyo' e' sigām si Sa'ul. Halam aniya' huhulmatan binowa e' sigām
pagmahaltabat ma iya. Sagō' halam du ah'lling minsan ai si Sa'ul.

11

Tara'ug e' si Sa'ul saga Bangsa Ammon

1 Na, palabay pa'in saga dambulan, tat'kka da'ira Jabes Giliyad e' si Nahas,
ya sultan bangsa Ammon, ati kinumbis e'na bo' mbal makaluwas saga a'a
ya maglahat maina'an. Manjari ah'lling sigām ni si Nahas yuk-i, “Magsulut
kitam. Magpara'ug kami ma ka'a bang pa'in kami mbal papataynu.”
2 Anambung si Nahas, yukna, “Aho', magsulut kitam bang pa'in talugitku
dambila' matatam tampal ni kowan bo' supaya aheya kaiya'anbi ma
bangsabi Isra'il.”
3 Angkan ah'lling saga pagmatto'ahan maina'an, yuk sigām, “Patang-
guhun kami ma deyom pitu' llaw bo' pinasaplag kahālan itu ma katilingkal
Isra'il. Bang halam sai-na anabang kami, lilla' na kami magpalongkop ma
ka'a.”
4 Manjari, pehē' saga magbobowa lapal ni Gibeya ya kauman palahatan
si Sa'ul. Kahaka'an pa'in saga a'a maina'an ma pasalan palkala' he', magtūy
sigām maglemong kamemon.
5 Salta' ma waktu ina'an, at'kka si Sa'ul maka saga sapi'na bay min
huma. Jari atilaw iya, yukna, “Ai kasusahan saga a'a itu? Angay sigām
maglemongan?” Ati nihaka'an iya pasal bay pamissala saga a'a Jabes he'.
6 Pagkale si Sa'ul ma bissala itu, magtūy pahōp ni iya Rū Tuhan, jari
akagit atayna, mbal agon kasandalanna.
7 Ningā' e'na duwa sapi' bo' pinagkehet-kehet, ati pinabowa kehetanna
ni katilibut Isra'il pamowahan banda'na ma saga a'a kamemon. Yukna,
“Buwattitu tumaluwa' ni saga kahayopan sasuku tag-dapuna mbal
maguyun ameya' ma si Sa'ul maka si Samwel.” Sakali, kasōran tāw
kamemon bangsa Isra'il min kahandak PANGHŪ'-Yawe, angkan sigām
magda'atay ameya' ma si Sa'ul.
8 Manjari, pinatipun e' si Sa'ul ma kauman Besek saga kal'llahan, aniya'
t'llu hatus ngibu heka sigām min Isra'il maka t'llumpū' ngibu min Yuda.
9 Ah'lling disi Sa'ul ma saga magbobowa lapal bay min Jabes e', yuk-i,
“Pata'uhunbi saga a'a Jabes Giliyad, yukbi, ‘Salung, song pa'in ugtu llaw,
alappas na kam.’ ” Kahaka'an pa'in saga a'a Jabes inān, landu' aheya
kakōgan sigām,
10 ati yuk sigām ni saga a'a bangsa Ammon, “Pagsalung, lilla' na kami
magpalongkop ma ka'am. Tahinangbi na ma kami bang ai kabaya'anbi.”

11 Sagō' ma sangom ina'an du, bay binahagi' t'llu e' si Sa'ul saga
sundaluna. Ma halam lagi' pak'llat mata llaw, tasōd e' sigām pustu saga
bangsa Ammon bo' binono' e' sigām sampay ta'abut alanga llaw. Sasuku
halam tapapatay bay makalahi pakaniya-kaniya.

Pinatuman Kapagsultan si Sa'ul

12 Na pagka buwattē', ah'lling saga a'a Isra'il ma si Samwel, yuk sigām,
"Sai sa saga a'a bay mbal bilahi pinagsultanan e' si Sa'ul? Pabowahun
sigām pi'itu bo' papatay kami."
13 Saguwā' amissala si Sa'ul yukna, "Mbal aniya' minsan sai-na pinapatay
ma llaw itu. Sabab ya itu llaw kapamuwan da'ugan e' PANGHŪ'-Yawe ma
bangsa Isra'il."
14 Manjari ah'lling si Samwel ma saga a'a Isra'il yukna, "Sūng kitam ni
Gilgal ati mahē' kitam amatuman pagsultan si Sa'ul."
15 Sakali, pehē' ni Gilgal kamemon saga ummat Isra'il bo' pinatuman e'
sigām pagsultan si Sa'ul maina'an ma matahan si Yawe. Maina'an isab
sigām bay magduwa'a salamat ni si Yawe. Pagubus, aheya paglami-lami
disi Sa'ul maka kamemon saga bangsa Isra'il.

12

Lapal Pagba'iran si Samwel min Bangsa Isra'il

1 Sakali ah'lling si Samwel ni saga bangsa Isra'il, yukna, "Bay na beya'ku
kamemon pangamu'bi ya mikipat'nna' kam sultan.
2 Na buwattina'an, ilu na aniya' sultan magnakura'an ka'am. In aku
itu ato'a na, sagō' ilu du saga anakku l'lla ma deyomanbi ganti'ku. Min
kabata'ku sampay ni buwattina'an bay aku magnakura'an ka'am.
3 Itiya' aku pa'alop ma ka'am. Bang aniya' panuna'bi ma aku, saksi'inbi
ma baihu'an PANGHŪ'-Yawe maka ma baihu'an sultan ya tapene'na itu.
Sai bahā' ma ka'am bay katangkawanku sapi'na atawa kura'na? Sai ma
ka'am bay ka'akkalanku? Sai ma ka'am bay pissoko'ku? Bay bahā' aku
katambahan he' sai-na ma ka'am bo' supaya abengkok hukumanku? Bang
bay tahinangku saga kahinangan itu minsan la'a hal dakayu', pabontolku
na buwattina'an."
4 Manjari anambung saga bangsa Isra'il inān, yuk sigām, "Halam kami
bay akkalannu atawa pissoko'nu. Halam ka bay anangkawan sai-na ma
kami."
5 Yuk si Samwel ni sigām, "Llaw itu, saksi'tam PANGHŪ' maka sultan ya
tapene'na itu, in aku mbal katōnganbi dusa."
"Aho'," yuk sambung sigām, "PANGHŪ'-Yawe ya saksi'tam."
6 Manjari ah'lling si Samwel, "Si Yawe ya bay amene' si Musa maka si
Harun, maka Tuhan ya bay amowa saga ka'mbo'-mbo'anbi paluwas min
lahat Misil.
7 Na, da'a kam ala'an m'nnilu sabab bontolanta kam maitu ma baihu'an
PANGHŪ'-Yawe pasal saga kahāpan bay tahinang he'na ma ka'am maka
saga ka'mbo'anbi.
8 "Ma Misil pa'in disi Yakub, bay sigām parahing ni si Yawe angamu'
tabang, ati pinabeya'an sigām si Musa maka si Harun. Sigā ya bay amowa
saga ka'mbo'anbi paluwas min Misil tudju pi'itu ni lahat ītu.
9 Saguwā' takalipat e' sigām si Yawe ya Tuhan sigām, angkan sigām bay
pinasagaran he'na bo' tara'ug he' si Sisera ya pagnakura'an saga sundalu si
Hasor. Bay isab sigām ni'nde'an ni komkoman saga bangsa Pilistin sampay
sultan bangsa Mowab ya bay anguntarahan sigām.

10 Pagka buwattē', bay angandahing isab saga a'a Isra'il ni PANGHŪ!,
yuk-i, 'Ya Tuhan, aheya landu' dusa kami ma ka'a. Sabab bay ka taikutan
kami pasumba ma saga ta'u-ta'u Ba'al maka Astoret. Lappasun kami min
saga banta kami itu ati pabalik kami angisbat ka'a sadja.'
11 Sakali bay pinabeya' he' PANGHŪ! si Jerub-Ba'al (ya niōnan isab si
Gidiyun) bo' si Barak, ati bo' si Jepta, maka aku ya katapusan. Angkan kam
bay kalappasan e'na min pang'ntanan saga kabantahanbi paruruwambila'
bo' halam aniya' makarugpak ni lahatbi.
12 "Saguwā'," yuk si Samwel, "pag'nda'bi pa'in song parugpak ni ka'am si
Nahas ya sultan bangsa Ammon, subay kam angangut mikipat'nna' sultan
magnakura'an ka'am. Buwattē' pangamu'bi ma aku minsan du Tuhan
Yawe ya sultanbi.
13 Na", yuk si Samwel, "itiya' na in sultan bay pene'bi, ya bay amu'bi.
Nda'unbi pahāp, aniya' na sultan pinat'nna'an ka'am he' PANGHŪ!.
14 Jari ahāp kahālanbi bang pa'in kam magmatāw ma PANGHŪ!, bang
kam angisbat iya, bang mbal sagga'bi saga panoho'anna, bang ka'am maka
sultan ya magnakura'an ka'am atukid ameya' ma si Yawe ya Tuhanbi.
15 Saguwā', bang kam mbal ameya' ma si Yawe ati sagga'bi gom pa'in saga
panoho'anna, taptap kam pinat'kkahan bala', buwat bay pamat'kkana ma
saga ka'mbo'anbi.
16 "Na, da'a kam ala'an min pan'nggehanbi ilu bo' kam maka'nda' in
hinang makainu-inu ya song nihinang e' PANGHŪ!-Yawe ma matahanbi.
17 Ta'abut na musim pagani tirigu, musim mbal pangulan. Sagō'
angamu'-ngamu' aku ni PANGHŪ! bang pa'in pinal'ggon maka pinaulan.
Ati minnē' tasayubi bang buwattingga heya kala'atan bay tahinangbi ma
matahan PANGHŪ! pagka kam angangut subay mikipat'nna' sultan."
18 Manjari angamu'-ngamu' si Samwel ati aniya' l'ggon maka ulan
pinaniya' e' PANGHŪ! ma llaw ina'an du. Angkan kamemon saga a'a
maina'an sinōd tāw ma PANGHŪ! maka ma si Samwel.
19 Ah'lling sigām ni si Samwel, yuk-i, "Amu'-amu'in kami ni si Yawe ya
Tuhannu bo' supaya kami mbal pinapatay. Bay ganapan kami saga dusa
kami ma sabab kapangangut kami subay mikipat'nna' sultan."
20 Anambung si Samwel yukna, "Da'a kam tināw. B'nnal aheka
paldusahan bay tahinangbi, sagō' minsan na, da'a taikutinbi si Yawe. Wajib
iya subay ni'isbat min deyom ataybi.
21 Da'a kam pasiha' min iya bo' maghinang ni saga tuhan-tuhan halam
kapūsanna, sabab halam du aniya' kahāpan tahinang sigām ma ka'am.
Mbal sigām makalappasan ka'am.
22 Kasulutan si Yawe angahinang ka'am bangsa palsuku'anna, angkan
kam mbal siniya-siya he'na supaya mbal tasalla' ōnna babantugun.
23 In aku isab," yuk si Samwel, "mbal bilahi amakay dusa ni
PANGHŪ!-Yawe, angkan aku mbal pahali angamu'-ngamu'an ka'am ta-
bang. Pandu'anta kam isab addat-tabi'at ahāp maka abontol.
24 Amay-amay, pagmatāwinbi si Yawe maka isbatunbi iya min deyom
ataybi. Entomunbi to'ongan saga kahāpan makainu-inu ya bay tahinang
e'na ma ka'am.
25 Sagō' bang kam pasangdan na pa'in angahinang kala'atan, tantu ka'am
maka sultanbi ilu aligis."

13

Pinabukagan si Sa'ul e' si Samwel

1 T'llumpū' tahun umul si Sa'ul waktu iya tahinang sultan* ati mpatpū'
maka duwantahun ya t'ggol kapagsultanna ma bangsa Isra'il.
2 Na, si Sa'ul itu bay amene' sundalu t'llungibu hekana min bangsa Isra'il.
Duwangibu sigām bay ma si Sa'ul ma kauman Mikmas maka ma kabūd-
būran Betel, dangibu takapin bay ma si Jonatan ma Gibeya, ya ma paglahat
bangsa Benjamin. Maka sasuku halam tapene' e' si Sa'ul bay pinapole' ni
kaluma'an sigām.
3 Na, tarugpak e' si Jonatan pustu bangsa Pilistin ma lahat Geba angkan
tasayu e' saga Pilistin in bangsa Hibrani† angatu na. Manjari amah'lling
si Sa'ul tiyup-tiyup ma katilingkal bangsa Isra'il supaya sigām magsakap
amono'.
4 Minnē' takale e' kamemon bangsa Isra'il in habal itu, ya yukna,
"Tarugpak pustu Pilistin e' si Sa'ul, ati aheya na kab'nsi sigām ma kitam
bangsa Isra'il." Angkan magpanoho'an si Sa'ul ma saga a'a Isra'il, sinō'
patipun ma lahat Gilgal.
5 Manjari, magtimukan na saga bangsa Pilistin bo' magsakap amono'
bangsa Isra'il. Landu' aheka saga Pilistin e', t'llungibu heka kalesa sigām
pagbobono', nnom ngibu saga sundalu magkakalesa. Ya sundalu sigām
magtinape' sali' heka solagan gusung ma tampe. Patukad sigām magpustu
ma Mikmas, tampal ni sobangan min Bet-Aben.
6 Pag'nda' saga sundalu bangsa Isra'il in sigām kapilahan ma sabab
kapaslod pagdugpak bangsa Pilistin, magtūy sigām sikatapukan ma saga
songab batu, ma deyom kasagmotan, ma lugal kabatuhan, maka ma saga
lowang bay kinalian.
7 Aniya' isab saga Hibrani kasehe'an bay pauntas ni dambila' sapa' Jordan
tudju ni lahat Gād maka Giliyad.
Saguwā' si Sa'ul bay magpa'bba ma Gilgal ati magpamidpid kamemon
saga kasundaluhan bay ameya' ma iya kabowa tāw sigām.
8 Dapitu' ya pangagad si Sa'ul maina'an buwat bay panugun e' si Samwel
ma iya. Na, halam pa'in at'kka si Samwel, magkanat-kanat na saga sundalu
bay maina'an ma si Sa'ul.
9 Angkan ah'lling si Sa'ul, yukna, "Bowahinbi aku hayop pagtaubat maka
tutukbalan pagduwa'aku salamat." Manjari bay tinukbalan e' si Sa'ul
hayop tinunu'.
10 Pagubus, at'kka si Samwel ati paluwas si Sa'ul min kaluma'an
anampang iya maka anagina.
11 Yuk si Samwel ma iya, "Ai bay hinangnu itu?"
Anambung si Sa'ul, yukna, "Ta'nda'ku magkaukanat saga a'aku maka
halam ka makat'kka ma waktu bay panugunnu. Ina'an isab saga sundalu
Pilistin magtimuk ma Mikmas.
12 Tapikilku in bangsa Pilistin arai' parugpak pi'itu ni Gilgal ma halam
aku minsan makapangaru ni PANGHŪ'-Yawe. Angkan aku bay magniyat
magtukbal saga tutukbalan tinunu' itu."
13 Ya sambung si Samwel ma si Sa'ul, yukna, "Dupang pahāp ka
magkahinangan buwattilu! Halam bay bogbogannu panoho'an PANGHŪ'
ma ka'a. Bang ka bay magkahagad, tuman ka'a maka saga panubu'nu
pinapagsultan ma bangsa Isra'il ni kasaumulan.

---

* **13:1 13:1** Halam tatugila' ma kasulatan tagna' bang pilantahun umul si Sa'ul ma waktu kapamat'nna' iya magsultan, maka bang pilantahun ya t'ggol kapagsultanna. In umbul 30 maka 42 itu bay ta'ā' min kasulatan Kitab bay tasalin ni bahasa Girīk. † **13:3 13:3** Bangsa Hibrani: hatina 'bangsa Isra'il'.

14 Saguwā', pagka ka halam bay ameya' ma panoho'an PANGHŪ' ma ka'a,
mbal anatas kapagsultannu. Aniya' tapihana a'a makasulut pangatayanna,
ati tapat'nna' na e'na magmakōk ma saga ummat ya palsuku'anna."
15 Pabuhat magtūy si Samwel bo' palanjal min Gilgal ni Gibeya ya ma
paglahat Benjamin. Malaingkan si Sa'ul bay angitung saga sundalu ya beya'
ma iya, nnom hatus heka sigām.

Bangsa Isra'il Halam Magpakokos

16 Na, ina'an disi Sa'ul maka anakna si Jonatan pahanti' ma Gibeya, beya'
isab saga sundalu sigām, samantala' wa'i masi ma Mikmas magpustu saga
sundalu Pilistin.
17 Magbahagi' t'llu saga sundalu Pilistin itu bo' angandugpak bangsa
Isra'il. Datumpuk inān bay patudju ni kauman Opra ya ma jadjahan lahat
Suwal,
18 datumpuk bay pehē' tudju ni Bet-Horon, jari in tumpuk kat'lluna
bay pehē' ni kareyahan min diyata'an karatagan Seboyim, ya paharap ni
paslangan.
19 Ma waktu ina'an-i, halam aniya' minsan dakayu' magsasasal ma
katilingkal Isra'il sabab mbal nirūlan e' bangsa Pilistin. Tināw asal sigām
in saga bangsa Isra'il angahinang pakokos di-sigām.
20 Angkan saga bangsa Isra'il subay pehē' ni saga bangsa Pilistin
magpa'asa' kapanyapan sigām taga-solab, buwat saga paga'araru, saga
sangkul, saga kapa maka sanggot.
21 Duwa sīn tibu'uk ya halga' pagpa'asa' solab paga'araru maka sangkul,
dakayu' sīn tibu'uk ya halga' isab pagpa'asa' tugsuk a'aslag maka kapa maka
tōng tungkud.
22 Jari halam aniya' minsan dakayu' min sundalu Isra'il magtakos kalis
atawa budjak ma llaw pagbono' inān, luwal si Sa'ul maka anakna si
Jonatan.

Tarugpak Bangsa Pilistin e' si Jonatan

23 Na, aniya' tumpukan sundalu Pilistin bay sinō' anunggu'an lān ya
palabayan ma kapampangan Mikmas.

14

Da'ugan si Jonatan ma Mikmas

1 Dakayu' llaw ah'lling si Jonatan anak si Sa'ul ni onde' baha'u ya
magbobowa pakokosna, yukna, "Sūng kita pehē' ni pustu saga sundalu
bangsa Pilistin ya ma dambila' inān." Sagō' halam pinata'u mma'na.
2 Pasalta', ina'an si Sa'ul maka nnom hatus sundaluna magpustu ma
deyo'an kayu dalima'* ma Meglon, ya ma tobtoban lahat Gibeya.
3 Beya' isab maina'an si imam Ahidja ya tag-bowahan epod. Si Ahidja
itu anak si Ahitub ya danakan si Ikabod. Mma' sigā si Pinehas anak si Eli
ya bay maghinang ni si Yawe ma Silo. Sagō' halam sai-na makasayuhan
kalikut si Jonatan e'.
4 Na, aniya' pampang min karuwambila' lān ya palabayan si Jonatan
tudju ni pagpustuhan saga sundalu Pilistin. Boses ya pangōn ma pampang
dambila', Sene ya pangōn ma dambila'.
5 Pa'anggop ni Mikmas ya pampang tampal ni uttala', pa'anggop ni Geba
ya pampang tampal ni tunggara'.

---

* **14:2 14:2** Dalima' itu kayu ahāp buwa'na. 'Pomegranate' ōnna ma bahasa Ingglis.

6 Sakali, ah'lling si Jonatan ni magbobowa pakokosna inān yukna, “Sūng
kita pehē' ni pustu bangsa kapil inān. Kalu mura-murahan kita tinabangan
e' PANGHŪ'-Yawe. Tuman halam aniya' makapaggat bang iya ya amuwan
da'ugan, ai naka aheka kitam atawa akulang.”
7 Anambung magbobowa pakokos inān, yukna, “Pē'un tuwan, palan-
jalun bang ai maksudnu. Itiya' du aku ameya' ma ka'a minsan ai
tumaluwa'.”
8 Ya pah'lling si Jonatan, “Sūng! Pehē' kita magpa'nda' ma sigām.
9 Bang sigām ah'lling ni kita, yuk-i, ‘Angagad gi' kam mailu ati pi'ilu
kami,’ na maitu sadja kita, mbal kita palanjal.
10 Sagō' bang yuk sigām, ‘Patukad kam pi'itu’, na patukad kita sabab ya
ina'an paltanda'an in da'ugan pamuwan ma kita e' si Yawe.”
11 Sakali, magpa'nda' pa'in sigā karuwangan ni pustu saga Pilistin he',
magtūy sigām ah'lling, yuk-i, “Allā! Nda'unbi ba saga Hibrani ilu, ilu na
sikaluwasan min saga lowang bay patapukan sigām!”
12 Jari angolang saga a'a ma pustu inān ni si Jonatan maka ni magbobowa
pakokosna he', “Pasōng kam pi'itu bo' kam l'ggahan!”
Angkan ah'lling si Jonatan ni sehe'na inān yukna, “Paturul ka ma aku.
Tuman pamuwan in da'ugan e' si Yawe ma bangsa Isra'il.”
13 Parāg si Jonatan min pampang ati paturul min buli'anna magbobowa
pakokosna inān. Tapapatay he' si Jonatan saga sundalu Pilistin, maka
ina'an isab sehe'na amapatay min buli'anna.
14 Jari duwampū' heka Pilistin bay tapapatay ma kapangandugpak sigā
kamint'dda inān. Akiput asal lugal bay pagbono'an e'.

Tara'ug Bangsa Pilistin

15 Manjari, ahiluhala' kamemon saga sundalu Pilistin kabowa tāw sigām.
Ahiluhala' sigām ma deyom pustu, ahiluhala' sigām ma deya, ahiluhala'
isab saga tumpukan magdurugpak. Magbeya' isab ajogjog tana' sabab in
tāw inān bay pinaniya' e' Tuhan.
16 Aniya' saga sundalu si Sa'ul ma Gibeya-Benjamin bay amantawan lahat
ma sakalibut sigām, ati ta'nda' e' sigām saga sundalu Pilistin magkaukanat
pehē'-pi'itu.
17 Magtūy ah'lling si Sa'ul ni saga a'a ya sehe'na, yukna, “Patipununbi
saga sundalutam kamemon bo' nda'unbi bang sai halam maitu.” Pag'nda'
sigām, luwal si Jonatan maka magbobowa pakokosna ya halam maina'an.
18 Ati ah'lling si Sa'ul ni imam Ahidja, yukna, “Bowahun pi'itu Ba'ul
Paljanji'an Tuhan ilu.” (Ma waktu itu-i in Ba'ul Tuhan ina'an asal ma
bangsa Isra'il.)
19 Na, hinabu si Sa'ul amissala ni imam e', paruhun na pa'in kalengogan
ma pustu saga bangsa Pilistin. Angkan yuk si Sa'ul ma imam e', “Pasagarin
na.”
20 Sakali, magsakaum si Sa'ul maka kamemon saga sundaluna bo'
pakuyas ni pagbono'an. Anā, landu' aheya in kalengogan ma saga sundalu
bangsa Pilistin sabab ina'an sigām magpatay dansehe'an.
21 Aniya' saga Hibrani bay asal palamud ma bangsa Pilistin bo'
dambeya'an maka sigām ma deyom pustu, sagō' papinda na sigām ni saga
sundalu Isra'il ya bay ma disi Sa'ul maka si Jonatan.
22 Sampay saga bangsa Isra'il ya bay sikatapukan ma kabūd-būran lahat
Epra'im ameya' na isab angapas pagkale sigām in saga sundalu Pilistin wa'i
na maglahian.

23 Jari talappas bangsa Isra'il e' si PANGHŪ'-Yawe ma llaw ina'an du, ati palanjal na pa'in pagbono' inān sampay ni dambila' Bet-Aben.

Panubali si Sa'ul

24 Na, ma llaw ina'an-i, landu' abinsana' saga sundalu bangsa Isra'il sabab bay makasubali si Sa'ul, yukna, "Bang pa'in pinagmulka'an sai-sai anginam takakan ma mbal gi' s'ddop llaw. Subay aku makabalosan saga bantaku dahū!" Angkan halam sai-na anawakkal amangan sampay ni kakohapan.
25 Sakali itu, makat'kka pa'in kamemon sundalu inān ni dakayu' gulangan, aniya' gula' buwani maina'an ma kuwit tana'.
26 Pagsōd sigām pehē', ta'nda' e' sigām gula' buwani inān magdayas-dayas, saguwā' halam aniya' minsan dakayu' min sigām makatawakkal an'nno'an tōng tanganna pina'an sabab kabowa tāw sigām ma bay panubali sultan Sa'ul e'.
27 Saguwā', pagka halam bay takale e' si Jonatan panubali mma'na, bay pina'abut tōng tungkudna ni gula' inān bo' kininaman e'na. Pagkakanna pa'in, pasawa magtūy pamaihu'anna pagka ahāp na palasahanna.
28 Nihaka'an iya magtūy e' dakayu' sundalu bay maina'an. "Tuwan," yukna, "kami saga sundalu bay pinagsapahan e' mma'nu, sinō' mbal amangan ai-ai llaw itu. Pinagmulka'an kono' kami. Angkan ko' kami itu pinunung na e' lingantu."
29 Anambung si Jonatan, yukna, "Allā, aheya kasasawan pamat'kka e' mma'ku ma kitam kamemon! Nda'unbi ba kahāp palasahanku pagkakanku gula' buwani itu minsan la'a hal dangkuri'."
30 Yukna lagi', "Luba'na na bahā' bang kam bay makakakan ai-ai ya tatabanbi min saga bantatam. Marai' aheka lagi' bangsa Pilistin bay tapapatay."
31 Ma llaw ina'an, tapapatay e' bangsa Isra'il saga bangsa Pilistin tinagna'an min Mikmas sampay ni jadjahan Ayjalon. Pagubus, landu' apaya saga a'a Isra'il sabab lingantu.
32 Angkan pinagagawan e' sigām saga bili-bili maka hayop bay tataban e' sigām bo' sinumbali' saru'un-du'un. Agsai pinagkakan e' sigām minsan masi laha'an, kabowa lingantu sigām.
33 Ati aniya' makasumbung ma si Sa'ul, yukna, "Tuwan, makapakay dusa ni PANGHŪ' saga a'anu sabab wa'i sigām amangan sumbali'an masi taga-laha'."
Yuk si Sa'ul, "Saga panipu! Pagulungunbi saru'un-du'un pi'itu batu aheya."
34 Magpanoho'an gi' iya, yukna, "Pehē'unbi saga a'a he' bo' soho'unbi amowa pi'itu saga sapi' maka bili-bili sigām dangan maka dangan. Soho'unbi sigām anumbali' maka amangan maitu. Subay sigām mbal amakay dusa ni PANGHŪ' pagka sigām amangan sumbali'an masi taga-laha'."
Angkan ma sangom ina'an du, amowa sigām pakaniya-pakaniya saga sapi' maka bili-bili sigām bo' sinumbali' maina'an.
35 Anambak isab batu si Sa'ul pagkulbanan ni PANGHŪ'-Yawe. Yampa aniya' pagkulbanan tahinang e'na.
36 Manjari ah'lling si Sa'ul, "Sangom itu," yukna, "parugpak kitam ni saga bangsa Pilistin. Gora'tam ai-ai sigām kamemon ati papatayta sigām kamemon sampay ni kasubuhan."
Anambung saga sundalu inān, "Hinangun tuwan bang ai taluwa' ma pikilannu."

Sagō' ya panambung imam, “Subay kitam angaru dahū ni Tuhan.”
37 Angkan angaru si Sa'ul ni Tuhan yukna, “Ya Tuhan, parugpak na bahā'
kami ni bangsa Pilistin? Pamuwannu bahā' in da'ugan ma bangsa Isra'il?”
Saguwā' halam aniya' sambung Tuhan ma llaw ina'an.
38 Pagka buwattē', ah'lling si Sa'ul ni saga nakura' ma tumpukan sundalu.
“Pasōng kam pi'itu,” yukna, “bo' tata'u bang ai dusa bay tahinangtam ma
llaw itu.
39 Sapahanku ma ōn si Yawe ya Manglalappas ma bangsa Isra'il, sai-
sai katōngan dusa itu minsan anakku si Jonatan, subay pinapatay.” Sagō'
halam makapamūng saga a'a inān minsan dangan.
40 Ah'lling lagi' si Sa'ul ni kamemon saga a'a Isra'il, yukna, “Mailu kam
ma dambila', ati aku maka anakku si Jonatan maitu isab ma dambila' itu.”
Jari anambung saga a'a maina'an, “Ka'a ya magkabaya'an, tuwan.”
41 Sakali angamu'-ngamu' si Sa'ul ni si Yawe ya pagtuhanan bangsa Isra'il,
yuk-i. “Ya PANGHŪ!, pata'uhun ni kami bang sai bay makarusa.” Magko'ot-
ko'ot pa'in, tasayu ngga'i ka saga sundalu ya bay tag-dusahan, sabab si
Jonatan maka si Sa'ul ya tako'ot.
42 Magtūy ah'lling si Sa'ul, yukna, “Pagko'ot-ko'otinbi bang sai ma kami
maka si Jonatan ya bay makarusa.” Jari si Jonatan ya tako'ot.
43 Na, ah'lling si Sa'ul ni si Jonatan, yukna, “Haka'in aku bang ai bay
tahinangnu?”
Anambung si Jonatan, “Bay t'nno'anku tōng tungkudku ni gula' buwani
bo' bay kinamanku dangkuri'. Na, patut bahā' aku subay pinapatay?”
44 “Aho' Jonatan” yuk si Sa'ul. “Bang pa'in aku pinat'kkahan mulka' e'
Tuhan bang ka mbal papatayku.”
45 Saguwā' yuk saga sundalu ni si Sa'ul, “Si Jonatan ya bay angaliyusan
bangsatam Isra'il min kamulahan! Angay iya subay pinapatay? Mbal
patut! Anapa kami ma ōn si Yawe ya Tuhan kakkal, in si Jonatan subay
mbal ni'inay, sabab Tuhan ya bay anabangan iya ma bay tahinangna llaw
itu.” Angkan kaliyusan si Jonatan e' saga a'a inān ati halam bay pinapatay.
46 Manjari itu, pahondong na si Sa'ul angapas saga bangsa Pilistin angkan
sigām magsuhutan na ni kalahatan sigām.
47 Min waktu tagna' kapagsultan si Sa'ul ma Isra'il, niatuhan e'na saga
banta sigām min paruruwambila'. Ya na bangsa Mowab, bangsa Ammon,
bangsa Edom, saga sultan bangsa Soba, maka bangsa Pilistin. Minsan
pi'ingga parugpakan si Sa'ul maka saga sundaluna, anganda'ug sadja
sigām.
48 Aesog e'na amono' ati tara'ug bangsa Amalek. Talappas e' si Sa'ul
bangsa Isra'il min komkoman saga a'a bay makalangpasan ai-ai sigām.

Si Sa'ul Magtautai'anak

49 Ya itu saga anak si Sa'ul l'lla: si Jonatan bo' si Isboset maka si Malki-
Suwa. Anakna d'nda kasiyakahan ya na si Merab, maka si Mikal ya
kasiyalihan.
50 Ōn h'nda si Sa'ul ya na si Ahinowam anak si Ahima'as. Ōn a'a ya
nakura' katapusan alanga ma saga sundaluna ya na si Abner. Magkaki si
Sa'ul maka si Abner itu pagka
51 magdanakan mma' sigām. Si Kīs ya mma' si Sa'ul, maka si Nēr ya
mma' si Abner. Si Abiyel ya bay mma' sigā.
52 Magbono' na pa'in bangsa Pilistin maka bangsa Isra'il sampay ni waktu
kamatay si Sa'ul, halam aniya' halianna. Bang aniya' a'a akosog atawa
aesog ta'nda' e' si Sa'ul ma bangsa Isra'il, ningā' magtūy e'na magsundalu.

15

Tinaikutan e' si Yawe Pagsultan si Sa'ul

1 Ah'lling si Samwel ma si Sa'ul yukna, “Aku ya bay pinabeya' e' PANGHŪ¹
amusugan ka'a ns'llan bo' ka pinat'nna' magsultan ma bangsa Isra'il, ya
bangsa suku'na. Na, kalehun pahāp kallam PANGHŪ¹ Sangat Kawasa,
2 ya yuk-i, ‘Tungbasanku bangsa Amalek ma sabab bay kapangahapa'
sigām bangsa Isra'il waktu kaluwas sigām min lahat Misil.
3 Na, buwattina'an, pehē' na ka, dugpakun bangsa inān. Laglagun sigām
kamemon maka paka'atun ai-ai palsuku'an sigām. Da'a kapinin minsan
dangan. Papatayun sigām kamemon d'nda-l'lla sampay ni onde'-onde'
maka anak-duru'an. Papatayun isab saga kahayopan sigām, ai naka sapi',
ai naka bili-bili, ai naka unta' sampay kura'. Papatayun kamemon.’ ”
4 Sakali pinalinganan e' si Sa'ul saga a'ana magbobono', sinō' patipun ma
da'ira Tela'im. Jari duwahatus ngibu sundalu magtinape' ya bay patipun
pina'an, maka sangpū' ngibu isab min bangsa Yuda.
5 Na, pehē' disi Sa'ul tudju ni da'ira bangsa Amalek ati patapuk ma
kal'bbakan bo' anipihan sigām.
6 Jari magbanda' si Sa'ul ma bangsa Kēn, yukna, “Ala'an kam min
deyoman saga bangsa Amalek ilu bo' kam mbal talapay pinapatay, sabab
aheya kahāpan bay hinangbi ma bangsa Isra'il waktu kaluwas sigām min
lahat Misil.” Angkan paokat minna'an saga bangsa Kēn.
7 Sakali itu, parugpak disi Sa'ul ni bangsa Amalek, tinagna'an min Habila
sampay ta'abut Sūr, ya lahat ma bihing Misil tampal ni sobangan.
8 Tapapatay e' sigām kamemon saga sundalu Amalek inān sagō' si Agag
ya sultan sigām hal bay sinaggaw.
9 In si Agag maka saga hayop ya katapusan ahāp, maka saga anak hayop
ya asambu, halam bay ni'inay e' disi Sa'ul maka saga a'ana. Ahuskaw sigām
amaka'at ai-ai ahāp angkan aniya' lagi' allum maka takapin. Sagō' sasuku
halam kapūsanna bay nilaglag katūyan e' sigām.
10 Manjari angallam PANGHŪ¹ ma si Samwel, yukna,
11 “Magsusun aku amene' si Sa'ul magsultan sabab kataikutan aku e'na,
maka halam bay beya'na saga panoho'anku.” Pagkale itu-i he' si Samwel,
landu' iya asusa angkan iya angamu'-ngamu' ni si Yawe animpus dasangom
inān.
12 Pag'llaw dakayu' hinabu subu-subu lagi', pabungkal na si Samwel arak
amowa mag'nda' maka si Sa'ul, saguwā' aniya' angahaka'an iya, yukna, “Si
Sa'ul bay ma kauman Karmel insini' amat'nggehan ta'u-ta'u pamaheyana
ma kabantuganna. Wa'i na iya palūd ni Gilgal.”
13 Makat'kka pa'in si Samwel ni Gilgal, ah'lling si Sa'ul ni iya, yuk-i,
“Mura-murahan bang pa'in ka binarakatan e' si Yawe! Bay na beya'ku
saga panoho'anna.”
14 Anambung magtūy si Samwel, yukna, “Na bang buwattē', ai bahā'
lling bili-bili maka sapi' ya takaleku itu?”
15 Anambung si Sa'ul, yukna, “Ya ilu bay ta'agaw e' saga sundaluku min
bangsa Amalek. Bay kinapinan e' sigām saga bili-bili maka saga sapi' ya
katapusan ahāp supaya aniya' panukbal ni si Yawe ya Tuhannu. Saddī
m'nnilu bay papatay kami kamemon.”
16 “Ē! Sarang na!” yuk si Samwel. “Kalehun gi' bay pangallam PANGHŪ¹
ma aku dibuhi'.”
“Na, haka'in aku,” yuk si Sa'ul.

17 Ah'lling si Samwel yukna, “Areyo' kabantugannu arai' bang ma
bistahannu, malaingkan in ka'a pagmakōkan ma saga kapanubu'an bangsa
Isra'il. Tapene' ka e' si Yawe magsultan ma sigām.
18 Ya panoho'anna ma ka'a, yuk-i, ‘Laglagun kamemon saga a'a Amalek,
ya bangsa patila'atun inān. Bono'un sigām sampay sigām amatay
kamemon.’ ”
19 Atilaw lagi' si Samwel yukna, “Angay halam beya'nu panoho'an
PANGHŪ'-Yawe he'? Angay magtūy agawnu saga tatabanan ya ka
makahinang kala'atan makasāk atay PANGHŪ'?”
20 Anambung si Sa'ul, “Oy! Bay du aku magkahagad ma kabaya'an
PANGHŪ'. Bay hinangku panoho'anna ma aku. Bay papatayku kamemon
bangsa Amalek maka bay saggawku si Agag ya sultan sigām.
21 Suku' ma Tuhan asal saga bili-bili maka sapi' ya tataban inān,
malaingkan kinapinan e' saga sundaluku saga hayop katapusan ahāp.
Itiya' na ma Gilgal bo' aniya' susumbali'an tinukbalan ni si Yawe ya
Tuhannu.”
22 Yuk sambung si Samwel ma si Sa'ul,
“Kasulutan bahā' si Yawe ma saga susumbali'an tinunu'
maka tutukbalan pagtaubat
labi lagi' min pameya'ta ma saga panoho'anna?
Ahāp lagi' magkahagad ma panoho'an Tuhan
min amowa tutukbalan.
Ahāp lagi' ameya' ma kabaya'anna
min anukbal lanab min saga bili-bili l'lla.
23 Pinasali' ni dusa magpuputika'
ya dusa a'a anagga' ma PANGHŪ',
maka bang a'a magmalangkahi,
pasali' la'atna ni pagsumba ni saga ta'u-ta'u.
Ma pasalan kataikutnu min panoho'an PANGHŪ'-Yawe,
tinaikutan isab he'na kapagsultannu.”
24 Manjari ah'lling si Sa'ul ma si Samwel, yukna, “B'nnal, bay aku
makalanggal panoho'an PANGHŪ' maka panoho'annu. Tu'ud aku tināw
ma saga a'aku, angkan bay beya'ku pamogos sigām.
25 Ndū' tuwan,” yukna, “amu'ku junjung ni ka'a, ampunun aku. Sehe'in
aku bo' kita pabalik pehē' anumba ni PANGHŪ'-Yawe.”
26 Saguwā' anambung si Samwel, yukna, “Hē! Mbal aku ameya' ma
ka'a sabab bay taikutannu panoho'an PANGHŪ', maka ilu na ka tinaikutan
he'na. Mbal na ka makapagsultan ma bangsa Isra'il!”
27 Jari itu, song pa'in ala'an si Samwel, niragtu' tōng jubana e' si Sa'ul ati
magtūy agese'.
28 Yuk si Samwel ma iya, “Nda'un na, in kapagsultannu sapantun juba
itu. Taragtu' e' PANGHŪ' min ka'a llaw itu, ati pamuwanna ma dakayu'
pagkahinu, a'a labi ahāp min ka'a.
29 In Tuhan Kasahaya'an bangsa Isra'il, mbal magputing atawa aminda-
han pikilanna sabab ngga'i ka iya manusiya' magpinda-pinda pikilan.”
30 Anganjunjung pabalik si Sa'ul. “Aho', bay aku makarusa,” yukna,
“sagō' amu'ku ma ka'a, pagaddatin aku ma baihu'an saga pagmatto'ahan
ma bangsaku Isra'il sampay ma bangsa Isra'il kamemon. Sehe'in aku bo'
kita pabalik amudji ni si Yawe ya pagtuhanannu.”
31 Sakali pabunyug na si Samwel ma si Sa'ul ati makapudji iya ni
PANGHŪ'.

Pinapatay si Agag

32 Pagubus, ah'lling si Samwel, yukna, “Bowahunbi pi'itu si Agag ya
sultan bangsa Amalek.”
Na, pasekot si Agag pina'an ni si Samwel ma halam aniya' kahang-
gawanna, sabab ma pikilanna, “Tantu palabay kapiligduhan, mbal na ko'
aku itu pinapatay.”
33 Saguwā' yuk si Samwel,
“Ma pasalan aheka ina' kalungayan anak sabab bay papataynu,
damikiyanna amatay du ka isab ati kalungayan anak ina'nu.”
Jari pinaglagut-lagut si Agag e' si Samwel ma matahan si Yawe, maina'an
ma Gilgal.
34 Puwas pa'in e'-i, amole' na sigā karuwangan, si Samwel ni Rama bo' si
Sa'ul ni Gibeya.
35 Min waktu inān sampay ni llaw kamatay si Samwel halam na iya
amowa mag'nda' ma si Sa'ul. Sagō' magdukka na pa'in si Samwel ma
kahālan si Sa'ul. Magsusun isab si Yawe sabab kapamene'na ma si Sa'ul
magsultan ma bangsa Isra'il.

16

Si Da'ud Pinene' Magsultan

1 Manjari dakayu' llaw, magkallam si Yawe ma si Samwel, yukna, “Sarang
na pagdukkanu ma si Sa'ul pagka kataikutan e'ku pagsultanna ma bangsa
Isra'il. Isihun ns'llan jaitun ni tanduk ya bowanu ilu bo' ka pehē' ni
Betlehem ni a'a pinagōnan si Jesse. Sabab aniya' anakna l'lla tapene'ku
magsultan.”
2 Sagō' atilaw si Samwel, yukna, “Buwattingga kapehē'ku? Bang tasayu
e' si Sa'ul, tantu aku pinapatay e'na.”
Ya sambung PANGHŪ'-Yawe, “Amowa ka dakayu' anak sapi' d'nda bo'
haka'in saga a'a mahē' in ka'a pehē' amowa tutukbalan pagkulbannu ni
Tuhan.
3 Ta'abbitun si Jesse ni pagkulbanan ati pata'uku ni ka'a bang ai subay
hinangnu. Busugin ns'llan ya a'a tō'ku ma ka'a.”
4 Bineya' e' si Samwel panoho'an PANGHŪ' ati pehē' iya ni Betlehem.
Pagt'kkana, bināk iya e' saga pagmatto'ahan maina'an maka he' sigām
amidpid. Atilaw sigām ma iya, yuk-i, “Tuwan, kahāpan bahā' ya
pagpi'itunu ilu?”
5 “Aho',” yuk sambung si Samwel. “Pi'itu aku anukbal tutukbalan kulban
ni si Yawe. Sussihunbi pamarananbi bo' kam pi'itu ameya' ma aku.”
Sinussi isab e' si Samwel si Jesse maka saga anakna l'lla bo' ta'abbitna
sigām ni pagkulban.
6 Pagt'kka sigām, ta'nda' e' si Samwel si Eliyab ya anak si Jesse
kasiyakahan, angkan pangannalna, “Tantu ya na itu bay tapene' e'
PANGHŪ'-Yawe.”
7 Saguwā' angallam PANGHŪ' ma si Samwel, yukna, “Da'a nda'un luwana
atawa lanjangna sabab ngga'i ka iya bay tapene'ku. Magbidda' asal e'ku
ang'nda' min pang'nda' manusiya'. Sabab in manusiya' mag'nda' sadja ma
pangluwahan saguwā' aku si Yawe ang'nda' ma pangatayan.”
8 Sakali pinalinganan e' si Jesse si Abinadab ya anakna pasunu' bo'
binowa palabay min matahan si Samwel. Saguwā' yuk si Samwel, “Ngga'i
ka iya bay tapene' e' PANGHŪ'.”

9 Jari si Samma, ya anak si Jesse kat'llu na, pinalabay min si Samwel,
sagō' yuk si Samwel, “Ngga'i ka du isab iya bay tapene' e' PANGHŪ!.”
10 Tapalabay e' si Jesse kapitu' anakna l'lla min matahan si Samwel sagō'
buwattē' na pa'in pah'lling si Samwel, yukna, “Halam sai-na ma sigām bay
tapene' e' PANGHŪ!.”
11 Angkan atilaw si Samwel ma si Jesse yukna, “Halam na aniya' saddī
anaknu min sigām itu?”
“Aniya' gi' kasiyalihan,” yuk sambung si Jesse, “saguwā' wa'i magipat
saga bili-bili.”
Ah'lling si Samwel, “Soho'un iya pinabowa pi'itu. Mbal kitam makatagna'
sat'ggolna mbal at'kka.”
12 Angkan pina'ā' e' si Jesse anakna kasiyalihan. Onde' arorog iya,
amanis, maka ahāp isab ninda' matana.
Jari yuk PANGHŪ! ma si Samwel, “Ya na ilu tapene'ku. Pē'un na, busugin
iya ns'llan tanda' kapagsultanna.”
13 Manjari ningā' e' si Samwel tanduk isihan ns'llan e' bo' busuganna si
Da'ud ma matahan saga danakanna. Tinagna'an min llaw inān pataptap
Rū si Yawe ma si Da'ud. Sakali amole' na pabalik si Samwel ni Rama.

Si Da'ud ma Deyoman Sultan Sa'ul

14 Sakali ala'an na Rū si Yawe min si Sa'ul ati aniya' saitan pinapehē' e'
si Yawe aminsana' iya.
15 Ah'lling saga tendogna, yuk-i, “Tuwan sultan, tantu ka bininsana' e'
saitan bay min Tuhan.
16 Angkan tuwan, soho'un kami saga sosoho'annu itu amiha dakayu' a'a
ata'u magbiyula. Ati sakahaba' ka tin'kka e' saitan, magbiyula iya supaya
pahāp palasahannu.”
17 Angkan magpanoho'an si Sa'ul ma saga tendogna inān, yukna, “Na
aho', piha'inbi aku a'a apanday magbiyula bo' bowahunbi pi'itu.”
18 Jari ah'lling dakayu' sosoho'an inān yukna, “Tuwan, aniya'
kata'uwanku apanday magbiyula. Anak iya si Jesse a'a min Betlehem.
Aesog iya maka bobono'un. Ahantap isab himumūnganna maka arorog
pamarananna. Ina'an isab PANGHŪ!-Yawe pat'ttog ma iya.”
19 Manjari amabeya' lapal si Sa'ul ni si Jesse, yuk-i, “Papi'ituhun anaknu
si Da'ud ya magi'ipat bili-bili ilu.”
20 Pagkale si Jesse, magtūy iya anganduwa' ni kura' ba'anan tinapay
maka dapangisihan binu-anggul maka dakayu' anak kambing. Aubus pa'in
niruwa' e'na, pinatulak e'na si Da'ud pehē' ni si Sa'ul.
21 Sakali anagna' na maghinang si Da'ud ma deyoman sultan Sa'ul.
Kasulutan sidda si Sa'ul ma iya angkan iya nihinang dakayu' magbobowa
pakokosna.
22 Amabeya' lapal isab si Sa'ul pehē' ni si Jesse, yuk-i, “Pamaituhun na si
Da'ud ma deyomanku sabab kasulutan aku ma iya.”
23 Na, sakahaba' si Sa'ul bininsana' e' saitan bay min Tuhan, magbiyula
magtūy si Da'ud. Bay pa'in iya makabiyula, pahāp palasahan si Sa'ul maka
ala'an isab saitan min iya.

17

Tinukas Kaesog Bangsa Isra'il e' si Golayat

1 Manjari magtipun saga sundalu bangsa Pilistin bo' pasakap magbono'.
Magpūn sigām ma kauman Soko ya ma lahat Yuda, ati magpustu sigām ma
Epes-Dammim ma llot Soko maka Aseka.
2 Ina'an isab magtimuk disi Sa'ul maka saga sundalu Isra'il bo' magpustu
ma L'bbak Ela. Patanam isab sigām bo' angatu ma bangsa Pilistin.
3 In bangsa Pilistin ina'an ma dakayu' būd, maka ina'an saga bangsa
Isra'il ma būd saddī. Aniya' l'bbak-būd isab ma llot sigām.
4 Sakali aniya' paluwas min pustu bangsa Pilistin dakayu' a'a bobono'un
maka babantugun. Ōnna si Golayat, a'a min da'ira Gāt. Kulang-labi
dand'ppa maka tonga'* lanjangna.
5 Magsinaruk tumbaga si Golayat itu, maka magbinadju' badju' sisikan
tumbaga, buhatna saga limampū' ka lima kilu.
6 Tinampanan tape'na maka tumbaga, maka aniya' budjak tumbaga
pasalay ma bukutna.
7 Aniya' budjakna dakayu' da'aslag batangna maka batang pagt'nnunan
kakana'. Ya solabna dī basi', ya buhatna saga pitu' kilu. Aniya' magbobowa
tamingna parahū min iya.
8 Na, an'ngge si Golayat itu ma anggopan saga sundalu bangsa Isra'il,
maka e'na angamahit, yukna, "Angay kam subay paluwas magbono'? Aku
itu dakayu' ko' sundalu Pilistin, bo' ka'am ilu banyaga' sadja si Sa'ul!
Pene'unbi," yukna, "dakayu' a'abi bo' soho'unbi pi'itu angatuhan aku.
9 Bang saupama aku tara'ugna, magpabanyaga' kami ma ka'am. Sagō'
bang iya ya tara'ugku, ka'am ya hinang kami banyaga'."
10 Ah'lling lagi' si Golayat, yukna, "Buwattina'an tukasku kaesogbi bangsa
Isra'il! Papi'ituhunbi bang aniya' angatuhan aku."
11 Ā, pagkale bissala si Golayat itu e' si Sa'ul maka kamemon saga sundalu
Isra'il, magtūy sigām angalogmay maka sinōd tāw.

Pasal si Da'ud

12 Na, ina'an si Da'ud anak si Jesse, ya min tumpuk Eprata. Si Jesse inān
bay pat'nna' ma Betlehem ma lahat Yuda. Walu' heka anakna, maka ato'a
na iya ma waktu kapagsultan si Sa'ul.
13 T'llungan anak si Jesse kasiyakahan bay ameya' ma sultan Sa'ul ma
pagbono'an. Ya siyaka to'ongan si Iliyab, bo' si Abinadab, bo' si Samma,
14 maka si Da'ud ya kasiyalihan. Jari ya t'llungan anak siyaka ameya' na
pa'in ma si Sa'ul ma pagbono'an,
15 ati si Da'ud ya magpehē'-pi'itu. Bay pa'in iya maghinang ma si Sa'ul,
amole' iya pabalik ni Betlehem angipat saga bili-bili mma' sigām.
16 Manjari magmairan na pa'in si Golayat ma matahan bangsa Isra'il,
waktu subu maka waktu kohap ma deyom mpatpū' llaw.
17 Dakayu' llaw, magpanoho'an si Jesse ma si Da'ud, yukna, "Oto', pasa'ut
ka pehē' ni pustu saga siyakanu. Bowahin sigām dakarut pai-tirigu bay
sinanglag maka sangpū' solag tinapay itu.
18 Bowahin isab nakura' tumpukan sigām sangpū' solag gatas apīt†. Maka
nda'un isab kahālan saga siyakanu mahē', ati bowahin aku lapal in sigām
asalamat du.
19 Wa'i sigām magbeya' maka sultan Sa'ul maka kamemon sundalu Isra'il
ma L'bbak Ela, magbono' na pa'in maka bangsa Pilistin."
20 Dai' llaw pa'in, pabangun na si Da'ud bo' pang'bbana saga bili-bili
ma dakayu' magi'ipat bili-bili du isab. Palanjal na iya amowa saga

* **17:4 17:4** Dand'ppa maka tonga', atawa siyam tape'. † **17:18 17:18** Ya 'gatas apīt' itu, 'cheese' ma bahasa Ingglis.

balanja' buwat bay panoho'an mma'na, ati makat'kka iya pehē' hinabu
ma pal'ngnganan pa'in saga magbobono' bangsa Isra'il ni atag pagbono'an.
Ina'an sigām angolang panukas palbantahan sigām bangsa Pilistin.
21 Sakali, magharap na sundalu Isra'il maka sundalu Pilistin.
22 Pagka buwattē', pang'bba e' si Da'ud ma magjajaga balanja' ai-ai bay
bowana bo' magdai'-dai' pehē' angowa' ma saga siyakana.
23 Hinabuna lagi' magbissala maka sigām, ina'an na si Golayat a'a Gāt
an'ngge min dahuwan saga pagkahina sundalu Pilistin, maka he'na isab
anukas kaesog bangsa Isra'il buwat bay kahaba'. Jari takale itu he' si Da'ud.
24 Pag'nda' saga sundalu bangsa Isra'il ma si Golayat, magtūy sigām
magdauragan kabowa tāw sigām.
25 Magupama na pa'in saga sundalu inān, yuk-i, "Nda'unbi ba a'a inān.
Llaw-llaw iya paluwas min pustuna anukas bangsatam Isra'il. Yuk suli-
suli, sai ya makapapatay ma si Golayat tinungbasan alta' aheka e' sultan
Sa'ul. Pamah'nda isab e'na anakna budjang ma a'a makapatay si Golayat,
ati saga anak-kampungna mbal na pinabayad buwis parinta."
26 Atilaw gi' si Da'ud ma saga a'a ya ma atagna, yukna "Ai kono'
panungbas ma a'a makapatay a'a bangsa Pilistin itu, maka amuwas
kaiya'antam bangsa Isra'il? Sai sa kapil itu ya makatawakkal anukas saga
sundalu ya suku' Tuhan kakkal salama-lama?"
27 Binalikan e' saga a'a inān ya bay pagupama sigām, yuk-i, "Buwattē' ya
panungbas e' sultan ma sai ya makapatay ma Pilistin ilu."
28 Na, pagkale si Eliyab ya siyaka si Da'ud ma bay panilawna ma saga
sundalu inān, magtūy akagit atayna. Angkan pah'llinganna si Da'ud,
yukna, "Magay ka mailu? Sai bay pang'bbahannu saga bili-bili salat-
salat ma paslangan he'? Kata'uwanku ka'a maka pagabbunu. Mamarahi
to'ongan la'at pikilannu. Hal ko' ka ilu bay pi'itu ang'nda'-ng'nda' pagbono'
itu!"
29 Ya sambung si Da'ud, "Angay?" yukna. "Ai bay hinangku? Halam
bahā' aniya' kapatutku minsan hal atilaw?"
30 Jari pataikut si Da'ud min siyakana bo' atilaw ma a'a saddī ma pasal
ina'an-i. Sakali magsali' du panambung sigām ma iya.
31 Na, takale suli-suli si Da'ud itu ati tahaka ni si Sa'ul, angkan iya
pinalinganan sinō' pehē' ni sultan.
32 Pagt'kka si Da'ud, ah'lling iya ni si Sa'ul, "Tuwan sultan," yukna, "subay
kitam mbal niumagad ma a'a Pilistin ilu! Aku ya pehē', tuwan, angatuhan
iya!"
33 Ya sambung si Sa'ul ma iya, "Oy! Mbal ka maka'atuhan Pilistin ilu.
Onde'-onde' gi' ka, bo' iya inān magbobono' asal min bay lagi' kabata'na."
34 Sagō' ah'lling si Da'ud ni si Sa'ul, yukna, "Tuwan, aku itu magi'ipat
saga bili-bili mma'ku. Sakahaba' aniya' bili-bili tatanga' e' halimaw atawa
baruwang,‡
35 aku iya magbaran anurul ati puwasanku bili-bili min bowa' sattuwa
he'. Tabīng pa'in aku e' sattuwa he', magtūy lurayku ma bū-langalna bo'
papatayku.
36 Aho', tuwan sultan, aheka saga halimaw maka baruwang bay
tapapatayku angkan pasali'ku a'a kapil bangsa Pilistin itu ni dakayu'
sattuwa inān, pagka tatukas e'na kasundaluhan suku' Tuhan, ya kakkal
salama-lama."

‡ **17:34 17:34** Baruwang itu sattuwa talun landu' aesog. 'Bear' ōnna ma bahasa Ingglis.

37 Ah'lling lagi' si Da'ud, yukna, “Ya PANGHŪ'-Yawe bay angalappasan
aku min kukku halimaw maka min kukku baruwang, ya du isab Tuhan
angalappasan aku min pang'ntan a'a Pilistin itu.”
Pagka buwattē' pa'in, ah'lling si Sa'ul ni si Da'ud, yukna, “Na, pehē' ka
angatu. Bang pa'in PANGHŪ' pabeya' ma ka'a.”
38 Manjari, pinasulug he' si Sa'ul saga pamakayna pagbono' ma si Da'ud.
Pinasulug sarukna tumbaga ni kōk si Da'ud, badju'na basi' ma puhu'na.
39 Pagubus itu, magtinakos si Da'ud kalis si Sa'ul, pinakambotan pehē'
ni badju'na pagbobono'. Sagō' agon iya mbal makal'ngngan pagka mbal
biyaksa, angkan iya ah'lling ni si Sa'ul.
“Tuwan sultan,” yukna, “mbal aku makapamono' bang aku magbinadju'
saga pakayan itu sabab halam aku biyaksa.” Minnē' niurusan e' si Da'ud.
40 Jari ningā' e'na tungkudna bo' pehē' ni sapa' amene' lima batu-batu
alanu', pinat'nna' e'na ni deyom puyu'-puyu' ya asal pinagbowa e'na ma
waktu kapangipatna saga bili-bili. Binowa isab pitikanna bo' pal'ngngan
tudju ni si Golayat ya a'a Pilistin e'.
41 Salta', pina'an si Golayat tudju ni si Da'ud, maka ina'an isab
magbobowa tamingna min dahuanna.
42 Pag'nda' si Golayat ma si Da'ud in iya onde' baha'u lagi' maka ahāp
luwana, magtūy iya niudju' e'na.
43 Yukna ma si Da'ud, “Hōy! Ai pangannalnu ma aku? Ero' bahā', angkan
ka pi'itu ni aku maka kayu-kayunu ilu?” Sinabbut isab e'na saga tuhan ya
pagtuhanan bangsa sigām Pilistin bang pa'in si Da'ud taluwa' sukna'.
44 Amissala lagi' iya ma si Da'ud, “Pasōng ka pi'itu,” yukna, “bo'
pamakanku isinu ilu ma saga manuk-manuk maka saga sattuwa talun!”
45 Anambung si Da'ud ma Pilistin e', yukna, “Ka'a ilu magbowa kalis,
budjak aheya maka budjak ariki', sagō' atuhanta ka ma ōn si Yawe, ya
Tuhan tatukasnu itu. In iya Tuhan Sangat Kawasa, ya pagtuhanan saga
sundalu Isra'il.
46 Ma llaw itu, tinukbal ka ni aku e' PANGHŪ'-Yawe ati papatayta ka
maka ponggolanku kōknu. Pakakanku bangkaybi bangsa Pilistin ma saga
manuk-manuk maka saga sattuwa talun, ati tasayu e' kamemon manusiya'
aniya' Tuhan sab'nnal-b'nnal ma bangsa Isra'il.
47 Kamemon saga a'a sikatimukan itu song makata'u in si Yawe
makalappas saga a'a suku'na minsan halam aniya' kalis atawa budjak
pakokosna. Ma iya asal in da'ugan ma pagbono' itu, ati tinukbal kam e'na
ni komkoman kami.”
48 Na, pagsekot na pa'in si Golayat, arak parugpak, magtūy paragan si
Da'ud amāk iya.
49 Kino'ot e'na dakayu' batu-batu min deyom puyu'-puyu'na bo' magtūy
pinitik si Golayat. Taluwa' iya ma tuktukna ati paloblob batu he'. Magtūy
iya humantak para'ub.
50 Sakali anganda'ug si Da'ud minsan hal pitikan maka batu ma tanganna.
Minsan halam kalisna, tabono'na maka tapatayna si Golayat.
51 Paghantak si Golayat itu, paragan magtūy si Da'ud bo' an'ngge ma
atagna. Nihublut e'na kalis si Golayat bo' papatayna. Pagubus, pinonggolan
e'na kōk.
Na, pag'nda' bangsa Pilistin in sundalu sigām babantugun amatay na,
magtūy sigām maglahian.
52 Sakali, magolangan saga sundalu bangsa Isra'il maka bangsa Yuda
maka e' sigām pasōng ni dahuwan bo' angapas saga Pilistin sampay ni
bihing da'ira Gāt maka ni pagsosōran ni Ekron. Sikahantalan bangkay

saga sundalu Pilistin ma bihing lān min Sa'araim sampay ni Gāt maka ni
Ekron.
53 Pagbalik saga sundalu Isra'il min bay panurulan ma saga sundalu
Pilistin, tataban magtūy e' sigām kamemon ai-ai takapin ma pustu saga
sundalu Pilistin.
54 Jari binowa e' si Da'ud kōk si Golayat ni Awrusalam, sagō' saga pakokos
si Golayat bay bowana ni toldana.
55 Maka'nda' pa'in si Sa'ul ma kapangatu si Da'ud ma si Golayat, atilaw
iya ma si Abner ya nakura' saga sundaluna. “Abner,” yukna, “anak sai sa
onde' baha'u inān?”
“Minsan aku pasapanu tuwan sultan, mbal kata'uwanku,” yuk sambung
si Abner.
56 Yuk sultan lagi', “Panilawun bang anak sai iya.”
57 Manjari makabalik pa'in si Da'ud min kapamono'na ma si Golayat,
binowa iya e' si Abner paharap ni si Sa'ul, salta' ina'an lagi' kōk si Golayat
binenten e'na.
58 Atilaw si Sa'ul ma si Da'ud, “Anak sai ka, oto'?” yukna.
Anambung si Da'ud, “Tuwan sultan,” yukna, “aku itu anak dakayu'
tendognu si Jesse, a'a min Betlehem.”

18

Angimbū si Sa'ul ma si Da'ud

1 Na, aubus pa'in pagbissala si Da'ud maka si Sa'ul, makapagda'atay iya
maka si Jonatan ya anak si Sa'ul. In lasa si Jonatan ma si Da'ud sali' du
lasana ma baranna.
2 Tinagna'an min llaw ina'an, halam na pinapole' e' si Sa'ul si Da'ud ni
okoman mma'na.
3 Sakali itu, pagka alasa si Jonatan ma si Da'ud buwat e'na alasahan
baranna, bay iya magjanji' maka si Da'ud.
4 Nihurusan e' si Jonatan jubana bo' pamuwanna ma si Da'ud, beya' isab
s'mmekna pagbobono' maka kalisna sampay pana'na maka kambotna.
5 Pi'ingga-pi'ingga panoho'an si Sa'ul ma si Da'ud, aheya sadja da'uganna
angkan iya tahinang nakura' alanga ma saga sundalu. In kapat'nna' ma
si Da'ud itu makasulut pangatayan kamemon saga a'a Isra'il sampay saga
pagnakura'an sundalu si Sa'ul.
6 Manjari waktu lagi' bay kapamole' saga sundalu Isra'il puwas bay
tapatay e' si Da'ud si Golayat, pina'an pabāk ni si Sa'ul saga kar'ndahan
min katilingkal kauman Isra'il magpangigal maka magkalangan, magbowa
sigām tambul-tambul maka biyula.
7 Hinabu sigām magpangigal, angalang sigām buwattitu,
“Ibuhan tapatay e' sultan Sa'ul,
maka hatusan ibu isab ma si Da'ud.”
8 Pagkale si Sa'ul ma pagkalang itu, landu' iya angastol angkan yukna
ma deyom atayna, “Bang ma saga a'a itu hatusan ibu ya bay tapatay e'
si Da'ud bo' aku itu ibuhan sadja. Na, ai lagi' bahā' takapin ya makajari
niagaw e'na? Luwal la'a pagsultanku.”
9 Angkan tinagna'an min llaw inān ala'at na pang'nda' si Sa'ul ma si Da'ud
kabowa pangimbūna.
10 Manjari pag'llaw dakayu', aniya' saitan bay min Tuhan pasangon ni
si Sa'ul. Binelaw iya, maka magligaw e'na amissala ma deyom luma'na,
hinabu si Da'ud magbiyula buwat kabiyaksahanna. Na, aniya' budjak ma
tangan si Sa'ul,

11 ati yukna ma deyom atayna, “Gom lagbasku si Da'ud itu ni dinding.”
Sakali, binudjak si Da'ud e' si Sa'ul, daipara katangkisan e'na min duwa.
12 Aheya tāw si Sa'ul ma si Da'ud sabab tinabang na pa'in iya e' PANGHŪ'-
Yawe bo' si Sa'ul tinaikutan na.
13 Pagka buwattē', pinatulak e'na si Da'ud bo' pinagmakōk ma tumpukan
sundalu dangibu hekana. Jari magmakōk si Da'ud ma saga sundaluna
pi'ingga-pi'ingga ya pagbono'an sigām.
14 Ajatu kamemon kahinanganna sabab ina'an asal PANGHŪ' pat'ttog ma
iya.
15 Ya itu sababan angkan pasōng gom pa'in tāw si Sa'ul ma si Da'ud.
16 Malaingkan in kamemon a'a Isra'il maka Yuda palasa ma si Da'ud
sabab ahāp e'na magmakōkan sigām ma pagbono'an.
17 Na, aniya' waktu ah'lling si Sa'ul ni si Da'ud, yukna, “Bang aesog
e'nu amogbogan aku maka bang t'nggehannu pahāp pagbono' PANGHŪ',
pamah'ndaku ma ka'a si Merab, ya anakku siyaka.” Buwattē' pamissala
si Sa'ul sabab ma pikilanna ngga'i ka iya ya amapatay si Da'ud, sagō' saga
bangsa Pilistin.
18 Saguwā' anambung si Da'ud. “Tuwan,” yukna, “aku maka saga
matto'a-danakanku sampay na saga ka'mbo'anku itu a'a areyo' du ko' ma
bangsa Isra'il. Angkan mbal aku patut amikit ni sultan.”
19 Malaingkan, ta'abut pa'in waktu bay panugun pamakawin si Merab
ma si Da'ud, pinakawin na iya ma l'lla saddī ya pinagōnan si Adare'el, a'a
min Mehola.
20 Na, si Mikal, ya anak si Sa'ul budjang kasiyalihan, bilahi sidda ma si
Da'ud. Jari pagta'u si Sa'ul ma pasalan itu-i kasulutan iya.
21 Yukna ma deyom atayna, gom pamah'ndaku si Mikal ma si Da'ud
supaya iya takatina amono' bo' pinapatay e' saga bangsa Pilistin. Angkan
binalikan e' si Sa'ul bay llingna ma si Da'ud, yukna, “Makajari na ka
tahinang ayuwanku.”
22 Manjari magpanoho'an si Sa'ul ma saga tendogna sinō' magbissala
maka si Da'ud ma halam aniya' makata'u. Sinō' sigām amissalahan iya
buwattitu, “Kasulutan sultan ma ka'a, maka kinalasahan ka e' kamemon
saga tendogna, angkan ahāp lagi' bang ngā'nu na h'nda anakna he'.”
23 Jari buwattē' pamissala saga tendog inān ma si Da'ud, sagō' anambung
iya, yukna, “Angay, taluhay-luhaybi bahā' tahinang dakayu' ayuwan
sultan? Aku itu a'a miskin maka ngga'i ka babantugun.”
24 Makata'u pa'in si Sa'ul pasal bay kabtangan si Da'ud he',
25 yuk panambungna, “Haka'inbi si Da'ud buwattitu, ‘Halam aniya' saddī
ungsud niamu' min ka'a e' sultan, luwal dahatus kuwit bay pangislaman
min bangsa Pilistin. Minnē' makabalos in sultan ma saga bantana.’ ” Sagō'
ya to'ongan mohot si Sa'ul in si Da'ud tapapatay e' bangsa Pilistin.
26 Pagkale si Da'ud ma pamissala saga tendog inān, sulut na iya tahinang
ayuwan sultan Sa'ul. Angkan minsan halam lagi' ta'abut waktu bay
panugun,
27 parugpak si Da'ud maka saga sundaluna ni bangsa Pilistin, ati tapatay
e' sigām saga duwa hatus puhu'. Pagubus, binowa e' si Da'ud duwa hatus
kuwit bay pangislaman min saga Pilistin e'. Ni'nde'an e'na ni si Sa'ul supaya
iya makajari na ayuwan sultan. Pagka buwattē', bay pamakawin e' si Sa'ul
anakna si Mikal ma si Da'ud.
28 Tasayu pa'in e' si Sa'ul in si Da'ud tinabang e' PANGHŪ' maka
kinalasahan e' anakna si Mikal,

29 gom pa'in magduruhun tāwna. Jari binantahan si Da'ud e' si Sa'ul
sat'ggolna allum.
30 Na, masi na pa'in saga pagnakura'an bangsa Pilistin amowa magbono'
maka bangsa Isra'il buwat asal daran nihinang e' sigām. Jari kahaba'
sigām parugpak ni saga Pilistin, aheya da'ugan si Da'ud min kasehe'an
saga nakura' sundalu si Sa'ul. Minnē' landu' abantug ōn si Da'ud.

19

Pasulay si Sa'ul Amono' si Da'ud

1 Na, magsuli-suli si Sa'ul ma anakna si Jonatan maka saga tendogna
pangandolan pasal si Da'ud subay pinapatay. Sagō' alasa to'ongan si
Jonatan ma si Da'ud,
2 angkan iya binanda'an e'na. Yuk si Jonatan, "Angamohot mma'ku si
Sa'ul amapatay ka'a, angkan ka subay pahalli' salung subu. Amiha ka lugal
patapukannu. Ebot-ebot, da'a ka magluwas-luwas.
3 Pagsalung, magbeya' aku maka mma'ku ni huma ya patapukannu.
Bissalahanku iya ma pasalannu, jari haka'anta pa'in ka bang ai ya
kaluwasanna."
4 Sakali pag'llaw dakayu' pa'in, binissalahan si Sa'ul e' si Jonatan pasalan
kahāp si Da'ud. Yukna, "Mma', da'a inayun si Da'ud sabab halam iya bay
angala'at ka'a. Bang pina'amu, in kamemon bay tahinangna aheya sidda
katabanganna ma ka'a.
5 Bay paglilla'na kallumna waktu kapamono'na si Golayat ati aheya
da'ugan bay pamuwan PANGHŪ' ma kitam bangsa Isra'il. Kasaksi'annu
itu kamemon maka kinōgan ka isab. Na, angay la'atnu a'a halam dusahan
buwat si Da'ud angkan iya subay papataynu?"
6 Tabowa si Sa'ul ma pamissala si Jonatan inān angkan iya ah'lling,
yukna, "Sapahanku ma ōn si Yawe ya kakkal salama-lama, in si Da'ud
mbal na pinapatay."
7 Sakali pinalinganan si Da'ud e' si Jonatan bo' pangahakana kamemon
bay kapagbissalahanna maka mma'na. Manjari binowa si Da'ud ni si Sa'ul,
ati maghinang iya ma deyo'an sultan buwat bay ka'ina tagna'.
8 Malaingkan paniya' na isab bono' aheya, jari pehē' si Da'ud angandug-
pak ni bangsa Pilistin. Apaslod sidda pangandugpakna angkan maglahian
sadja saga sundalu Pilistin.
9 Sagō' aniya' na saitan bay min PANGHŪ' pasōd ni si Sa'ul hinabuna
aningkō' ma deyom luma'na maka he'na ang'ntanan budjakna. Sakali itu,
hinabu si Da'ud magbiyula,
10 binudjak iya magtūy e' si Sa'ul. Daipara makatangkis si Da'ud, bo'
budjak inān tumaluwa' sadja ni dinding. Jari ma sangom du inān, alahi si
Da'ud minna'an.
11 Sakali, magpanoho'an si Sa'ul ma saga tendogna sinō' anganjagahan
luma' si Da'ud, ati sinō' iya pinapatay pagsubu. Daipara binanda'an si
Da'ud e' h'ndana si Mikal, yukna, "Tuwanku, bang ka mbal alahi sangom
itu, tantu ka binono' salung."
12 Angkan pinaluwas si Da'ud e' si Mikal labay min tandawan bo' iya
magtūy alahi.
13 Manjari aniya' ta'u-ta'u bay ningā' e' si Mikal. Pinabahak e'na ma
kantil bo' yampa minantahan e'na, maka pinat'nna'an bū kambing isab
ma kōkna.

14 Pagt'kka pina'an saga tendog si Sa'ul bahasa anaggaw si Da'ud, ah'lling
si Mikal ni sigām in si Da'ud ina'an asaki.
15 Kahaka'an pa'in si Sa'ul, magtūy iya magpanoho'an ma saga a'a inān,
yukna, "Pabalik kam pehē' bo' bowahunbi pi'itu si Da'ud beya' maka
pabahakanna. Aku magbaran ya amapatay iya."
16 Anā, pagsōd pa'in saga sosoho'an inān ni deyom bilik, luwal ta'u-ta'u
ya ta'nda' sigām pat'nna' ma pabahakan e', maka bū kambing ma kōkna.
17 Pinah'llingan si Mikal e' si Sa'ul, yukna, "Angay aku akkalannu? Angay
dūlannu bantaku alahi?"
Yuk sambung si Mikal ni mma'na, "Ya llingna ma aku, in aku papatayna
kono' bang iya mbal tugutanku alahi."

Tinabangan si Da'ud e' si Samwel

18 Manjari makalahi pa'in si Da'ud, pehē' iya ni Rama bo' angahaka'an si
Samwel pasal kamemon bay kahinangan si Sa'ul ma iya. Pagka buwattē'
pa'in, magbeya' sigā karuwangan ni lūngan Nayot bo' mahē' pat'nna'.
19 Kahaka'an pa'in si Sa'ul in si Da'ud kono' wa'i ma Nayot, ma kauman
Rama,
20 magtūy iya anoho' saga tendogna pehē' anaggaw iya. Saguwā' pagt'kka
saga tendog itu, ta'nda' e' sigām dakayu' tumpukan nabi amaluwas bissala
mbal tahati, maka ina'an isab si Samwel pagmakōkan sigām. Jari pahōp Rū
Tuhan ma saga tendog inān, maka ya du sigām tabowa amaluwas bissala
ya mbal tahati.
21 Makata'u pa'in si Sa'ul pasal itu-i, aniya' tendogna saddī bay soho'na
pehē'. Ya du sigām tabowa amaluwas bissala buwattē'. Jari aniya' gi'
tendog kasehe' pinapehē' e' si Sa'ul, kamint'lluna na, ati ya du sigām isab
amaluwas bissala mbal tahati.
22 Katapusanna, magbaran si Sa'ul pehē' ni Rama bo' ni k'ppong aheya
ya ma lahat Seku. Maina'an pa'in, atilaw iya, yukna, "Maingga bahā' si
Samwel maka si Da'ud?"
Ya sambung saga a'a bay panilawan, "Tuwan sultan, wa'i sigā ma Rama,
ma lūngan Nayot."
23 Sakali, palanjal si Sa'ul ni Nayot, sagō' ya du iya kahōpan e' Rū Tuhan
ati aniya' bissala mbal tahati pinaluwas e'na sampay tat'kkana lūngan
Nayot e'.
24 Maina'an pa'in, nihurusan e' si Sa'ul pan'mmekna maka ya du iya
tabowa magbissala kaligawan ma matahan si Samwel. Jari pabahak
iya maka panantangna animpus dang'llaw dambahangi. Ya itu sababan
angkan pinagsambatan e' a'a, "Nabi bahā' sampay si Sa'ul?"

20

Si Da'ud maka si Jonatan

1 Manjari, alahi na isab si Da'ud min lūngan Nayot ya ma Rama inān
tudju ni si Jonatan. Ya panilawna ma si Jonatan e', "Ai kasā'an bay
tahinangku? Ai dusaku ma mma'nu angkan iya angamohot amapatay
aku?"
2 Yuk sambung si Jonatan. "Oy, s'lle' bale puhu'nu! Mbal ko' ka'a ilu
pinapatay e' si mma'! Ai-ai kahinanganna aheya-ariki', subay pangaru e'na
dahū ni aku." Yuk lagi' si Jonatan, "Angay angkan limbunganna min aku
niyatna amapatay ka'a? Suli-suli sadja ko' ilu, da'a beya'-beya'un."
3 Sagō' anapa si Da'ud bo' anambung, yukna, "Kinata'uwan e' mma'nu
in aku makasulut pangatayannu angkan pangannalna in ka'a subay mbal

pinata'u sabab ya aniya' magkarukka'an lagi' ka." Anubahat lagi' si Da'ud,
yukna, "Sapahanku ma ōn si Yawe ya Tuhan kakkal salama-lama, maka
ma ōnnu isab, in aku itu marai' na pinapatay."
4 Na, ah'lling si Jonatan, yukna, "Haka'in aku bang ai kabaya'annu. Tantu
hinangku ma ka'a."
5 Ya panambung si Da'ud, "Salung," yukna, "Paghinang Bulan Baha'u,
maka subay aku pajamu ma sultan. Sagō' dūlin lagi' aku patapuk ma
kahuma'an deya sampay ni kasangoman ma llaw sumuddai.
6 Bang saupama tasayuna in aku alikut, ah'lling ka ni iya, yuknu, 'Bay
ama'id si Da'ud min aku bo' pasa'ut amole' ni Betlehem, ya lahatna luggiya'.
Subay tasabuna hinang Pagtaubat sigām maglaulahasiya'.' "
7 Amissala lagi' si Da'ud, yukna, "Bang hal angaho' mma'nu, hatina
asalamat aku. Sagō' bang iya angastol, tantu aniya' niyatna angala'at aku.
8 Aniya' isab panganjunjungku ni ka'a, tuwan. Atanu asal aku, jari
hinangin aku kahāpan ma sabab paljanji'an ya bay pagsapahanta ma
matahan PANGHŪ'. Bang b'nnal aniya' kasā'an bay tahinangku, na, ka'a
na ya magbaran amapatay aku! Da'a sadja aku tukbalun ni mma'nu."
9 Ya sambung si Jonatan ma si Da'ud, "Oy! Da'a ka magpikil buwattilu,"
yukna. "Bang hati tasayuku b'nnal-b'nnal aniya' niyat mma'ku angamula
ka'a, pata'uta ka magtūy."
10 Atilaw si Da'ud, yukna, "Bang saupama akasla panambung mma'nu
ma ka'a, sai amata'u aku?"
11 Anambung si Jonatan yukna, "Sūng kita kaleya." Jari pehē' na sigām.
12 Ma huma pa'in, yuk si Jonatan ma si Da'ud, "Saksi'ta si Yawe
ya pagtuhanan bangsa Isra'il, salung atawa sumuddai ma sali' waktu
buwattitu du, bowaku magbissala si mma'. Bang hati ahāp pamikilna ma
pasalannu, pabeya'anta pa'in ka lapal.
13 Saguwā' bang iya magmohot angala'at ka'a, bang pa'in aku pinag-
mulka'an e' PANGHŪ' bang ka mbal magtūy pata'uku bo' supaya ka
makalahi. Mura-murahan bang pa'in ka ginapi' e' PANGHŪ' buwat bay
panganggapi'na ma mma'ku.
14 Malaingkan pangamu'ku isab ma ka'a bang pa'in aku pa'nda'annu
kahāpan sat'ggolku allum, buwat kahāpan PANGHŪ'. Maka bang aku
saupama amatay,
15 da'a b'kkatun kahāpannu ma saga panubu'ku, minsan aligis e'
PANGHŪ' kamemon palbantahannu min babaw dunya itu."
16 Sakali aniya' lagi' paljanji'an si Jonatan ma si Da'ud maka panubu'na,
yukna, "Bang pa'in tinungbasan e' Tuhan saga palbantahan si Da'ud."
17 Kinalasahan si Da'ud e' si Jonatan buwat e'na alasahan baranna,
angkan soho'na si Da'ud amatuman janji'na, ma sabab lasana isab ma si
Jonatan.
18 Pagubus, ah'lling si Jonatan ma si Da'ud, yukna, "Salung na in
Paghinang Bulan Baha'u, angkan tantu ko' ka'a ilu piniha he' si mma' pagka
halam a'a ma tingkō'annu.
19 Na, ma sumuddai he', saga abay kohap, pehē' ka ni lugal ya bay
patapukannu waktu panagna' paniya' palkala' itu. Angagad ka mahē' ma
tambak batu ya niōnan Esel,
20 ati amana' aku mint'llu ni kīd batu patapukannu he', buwat hantang
to'ongan aniya' pana'ku.
21 Soho'ku dakayu' onde' l'lla angā' pana' he'. Jari bang yukku ma iya,
'Ina'an saga pana' ma atag batu tampal pi'itu, bowahun pi'itu,' makajari ka

paluwas. Sapahanta ka ma kallum PANGHŪ', halam aniya' la'at tum'kka
ni ka'a. Asalamat ka.
22 Sagō' bang yukku ni onde' ya soho'ku inān, 'Wa'i ma katāhan saga
pana',' hatina subay ka pasa'ut alahi sabab ya na kahandak PANGHŪ' ma
ka'a.
23 Maka pasal bay paljanji'anta inān, entomun pahāp, PANGHŪ' ya
saksi'ta sampay salama-lama."

24 Buwattē' pa'in, patapuk na si Da'ud ma lugal bay kapagisunanna maka
si Jonatan. Ta'abut pa'in Paghinang Bulan Baha'u, ina'an na sultan Sa'ul
aningkō' ma pagjamuhan.
25 Maina'an iya aningkō' ma bihing dinding, buwat kabiyaksahanna.
Magalop iya maka si Jonatan, maka ina'an isab si Abner ma bihingna. Sagō'
in paningkō'an si Da'ud halam maga'a.
26 Halam ah'lling-h'lling si Sa'ul itu, sabab ma pikilanna, kalu aniya' bay
tahinang e' si Da'ud ya makabatal iya.
27 Sagō' pag'llaw dakayu' pa'in, llaw karuwana ma bulan inān, halam
na isab maga'a paningkō'an si Da'ud. Angkan atilaw si Sa'ul ma anakna si
Jonatan, yukna, "Angay sangay di'ilaw, halam pajamu pi'itu anak si Jesse
ilu?"
28 Anambung si Jonatan, yukna, "Bay iya ama'id min aku, mma', amole'
kono' iya ni Betlehem.
29 Yukna ma aku, 'Dūlin lagi' aku amole' sabab in kami magkaukampung
maghinang pagkulban ma kauman kami. Bay aku niamay-amayan e'
danakanku,' yukna, 'sinō' pahadil.' Bang kono' makajari ma aku," yuk
si Jonatan, "tinugutan iya amole' bo' mag'nda' maka dauranakanna. Na,
ya ilu sababan angkan halam makapi'itu si Da'ud ni pagjamuhan."

30 Angastol to'ongan si Sa'ul pagkalena ma bissala si Jonatan itu, angkan
yukna, "Ē! Halambiyara' itu, mamarahi tuwas kōknu. Aheya to'ongan
dapitnu ma si Da'ud. Kaiya'an aheya ko' ilu ma ka'a sampay ma ina'nu!
31 Halam tasayunu sat'ggol masi allum anak si Jesse ilu ma babaw dunya
itu, mbal ka makapagsultanan paglahat itu. Na, soho'un iya binowa pi'itu
sabab patut iya subay pinapatay!"

32 Anambung si Jonatan yukna, "Angay angkan subay pinapatay si Da'ud?
Ai dusana?"
33 Pagka buwattē' panambung si Jonatan, magtūy iya nihiyak e' si Sa'ul
maka budjak. Minnē' kinata'uwan e' si Jonatan in mma'na magmohot
to'ongan amapatay si Da'ud.

34 Sakali akagit to'ongan atay si Jonatan ati an'ngge iya magtūy min
pagkakanan. Manjari ma llaw pagjamu karuwana, halam iya amangan
sabab ap'ddi' landu' atayna pasalan pangahina' mma'na ma si Da'ud.

35 Na, pag'llaw dakayu', pehē' na si Jonatan ni huma bay kapagisunanna
pagbākanna maka si Da'ud. Aniya' isab onde' l'lla ameya' ma si Jonatan,
36 manjari ah'lling iya ni onde' inān, yukna, "Paragan ka pehē' bo'
piha'un saga pana' ya pamana'ku itu." Sakali, hinabu paragan onde' itu,
pinaleyang e' si Jonatan dakayu' pana' pinaliyu min iya.
37 Pagt'kka onde' ni lugal kahūgan pana' he', niolangan iya e' si Jonatan,
yuk-i, "Ilu pana' ma dahuannu!
38 Na, pal'kkasun dagannu ilu! Da'a ka maghogga'-hogga'!" Pinuwa' na
pana' inān he' onde' bo' ni'nde'an ni nakura'na si Jonatan.
39 Tu'ud halam panghati onde' inān ma saga palkala' he', luwal si Jonatan
maka si Da'ud ya makata'u.

40 Pagubus itu, sinōngan e' si Jonatan pana'na ni onde' l'lla inān bo'
soho'na amole'. "Pehē' na ka," yukna, "bowahun saga pana' itu amole'
ni kauman."
41 Makala'an pa'in onde' he', paluwa' na si Da'ud min liyu batu bay
patapukanna bo' pasujud mint'llu ma dahuwan si Jonatan. Manjari,
maggapus sigām karuwangan maka he' sigām magtangis. Saguwā' palabi
heya tangis si Da'ud min si Jonatan.
42 Yuk si Jonatan ma iya, "Na, bagay, bang pa'in ka mura-
murahan asalamat. Ma takdil kapagbagayta, PANGHŪ' ya saksi' ma
saga paljanji'anta karuwangan sampay ma saga panubu'ta magsuring-
magsaingsing." Pagubus itu, ala'an na si Da'ud minnē', bo' si Jonatan
pabalik na ni kauman.

21

Si Da'ud ma Kauman Nōb

1 Pabutas pa'in si Da'ud min si Jonatan, pehē' na iya ni kauman Nōb bo'
tibawna imam Ahimelek. Pagbāk si Ahimelek itu ma si Da'ud, amidpid
iya kabowa tāwna. Atilaw iya, yuk-i, "Angay ka karangan-danganan ilu?
Angay halam sehe'nu?"
2 Yuk sambung si Da'ud, "Aniya' bay panoho'an aku e' sultan. Bay aku
binanda'an e'na sinō' mbal amata'u minsan ma sai pasalan l'ngngan itu.
Ma takdil saga a'aku, bay na sigām haka'anku bang maingga pagsabuhan
kami."
3 Atilaw gi' si Da'ud, yukna, "Na, aniya' bahā' takakanta? Buwanin gi'
aku limansolag tinapay, atawa ai-ai na aniya' mailu."
4 Anambung si Ahimelek, yukna, "Halam aniya' tinapay maitu luwal ya
tinapay bay pamasuku' Tuhan, sagō' wajib sadja itu kinakan e' saga a'abi
bang sigām halam bay makapaghulid maka d'nda sōngbi pi'itu."
5 Ah'lling si Da'ud yukna, "Ma addat kami, pangalāngan asal maghulid
maka d'nda bang song ni pagbono'an. Asussi saga a'aku sampay
pamaranan sigām minsan ma l'ngngan m'ssa' bidda'. Ya lagi'na bang ni
l'ngngan aheya buwat na itu-i!"
6 Sakali, pamuwan e' imam inān ma si Da'ud tinapay bay pamasuku'
Tuhan, ya bay nila'anan min matahan Tuhan bo' ginanti'an magtūy maka
tinapay baha'u. Halam aniya' takakan saddī tapamuwan e' imam liyu
minnē'.
7 Na, aniya' dakayu' sosoho'an si Sa'ul bay pasabu maina'an pagka aniya'
hinangna tudju ni PANGHŪ'. Ōnna si Do'eg bangsa Edom, ya aesog
to'ongan ma saga magi'ipat bili-bili si Sa'ul.
8 Jari atilaw si Da'ud ma si Ahimelek, yukna, "Aniya' budjak atawa kalis
maitu? Halam aku bay magbowa pakokos pagka asa'ut panoho'an sultan
he'."
9 Yuk sambung imam, "Itiya' maitu kalis si Golayat a'a Pilistin ya bay
tapataynu ma L'bbak Ela. Itiya' ma liyu epod, pinutus maka kakana'. Bang
hati kabilahiannu, ngā'un na sabab halam aniya' saddī kalis minnilu."
Jari ah'lling si Da'ud, "Na, ndiya ma aku sabab halam na aniya' pahāp
minnilu."

Si Da'ud ma Gāt

10 Jari itu palanjal na si Da'ud ma kalahina min si Sa'ul bo' pehē' ni si
Akis, ya sultan ma da'ira Gāt.

11 Mahē' pa'in, ah'lling ni si Akis saga tendogna pangandolan, yuk-i, “Ya
na ko' ilu si Da'ud ya sultan ma paglahat Isra'il. Iya na a'a pinagkalangan
e' saga kar'ndahan hinabu sigām magpangigal, yuk-i,
‘Ibuhan tapatay e' sultan Sa'ul,
jari hatusan ibu ma si Da'ud’.”
12 Tinali'-tali' pahāp e' si Da'ud pah'lling saga a'a itu, jari sinōd iya tāw
landu' aheya ma sultan Akis.
13 Angkan iya magbelaw-belaw di-na sakahaba' aniya' a'a ang'nda' iya.
Hinabuna binalutan e' sigām, magbau'-bau' iya kinangog. Maggudlis iya
indalupaginis ma saga tambol lawang ya ma ād da'ira inān, maka pinatū'
isab bohelona ni p'ngngotna.
14 Sakali ah'lling sultan Akis ni saga tendogna, yukna, “Nda'unbi ba a'a
binelaw ilu! Angay iya bay bowabi pi'itu?
15 Akulang bahā' a'a dupang ma aku, angkan bowabi a'a itu bo'
magbelaw-belaw ma kamaituhanku? Pala'anunbi iya minnitu!”

22

Si Da'ud ma Lahat Adullam maka Mispa

1 Manjari, ala'an si Da'ud min Gāt bo' alahi ni dakayu' songab batu ma
lahat Adullam. Pagta'u pa'in itu e' saga matto'a-danakanna, pehē' sigām
parakayu' ma iya.
2 Parakayu' isab ma si Da'ud kamemon saga a'a sasuku kasigpitan maka
ma deyom utang atawa taga-koto'-koto' ma deyom atay, ati tahinang iya
pagnakura'an sigām. Saga mpat hatus puhu' ya heka sigām.
3 Palanjal si Da'ud minnē' ni da'ira Mispa ma lahat bangsa Mowab bo'
ah'lling ni sultan sigām, yukna, “Tuwan, angamu' aku junjung bang pa'in
parūlnu ina'-mma'ku pahanti' ma deyomannu sampay kata'uwanku bang
ai ya kahandak Tuhan ma aku.”
4 Jari pang'bba e'na ina'-mma'na ma sultan Mowab he', ati mahē' sigām
pahanti' sat'ggol si Da'ud pahanti' ma patapukan ahogot.
5 Sagō' binanda'an si Da'ud e' nabi Gād, yukna, “Da'a ka pat'ggol ma
tapukan ilu. Pehē' ka ni jadjahan Yuda.” Angkan ala'an si Da'ud minnē'
bo' pehē' ni katalunan ma Heret.

Pinapatay saga Imam ma Kauman Nōb

6 Mbal at'ggol, takale e' si Sa'ul pasal si Da'ud maka saga tendogna
tabāk na. Pasalta', ina'an si Sa'ul ma Gibeya, aningkō' ma sindungan kayu
tamaris* ya ma būd e'. Aniya' asal budjak ma tanganna. Ina'an isab saga
a'a kawakilanna an'ngge ma katilibutna.
7 Jari ah'lling si Sa'ul ni sigām, yuk-i, “Akale kam pahāp, ka'am saga
panubu' Benjamin! Ma pikilanbi bahā', kabuwanan kam kabbun anggul
maka tana' paghuma'an e' anak si Jesse† inān? Tahinang bahā' kam e'na
nakura' alanga ma saga ibuhan atawa hatusan sundaluna?
8 Ya bahā' ilu sababanna angkan kam magisunan aku? Angay halam
aniya' minsan dangan min ka'am amata'uwan aku in anakku maka anak
si Jesse bay makapagjanji'? Halam aniya' pagka'inagonbi ma aku atawa
minsan hal la'a angahaka'an aku in anakku bay amidjakan iya amapatay
aku ma labayan. Ina'an na iya anipihan aku buwattina'an!”

---

* **22:6 22:6** Kayu tamaris itu alabung dahunna maka ahāp pasindungan. ‘Tamarisk’ ōnna ma bahasa Ingglis. † **22:7 22:7-8** Anak si Jesse, hatina si Da'ud.

9 Na ina'an isab si Do'eg, a'a bangsa Edom, samat'ngge maka saga
pagnakura'an tendog si Sa'ul. Ah'lling si Do'eg itu, yukna, “Bay ta'nda'ku
anak si Jesse pehē' ni kauman Nōb bo' patibaw ni si Ahimelek anak si
Ahitub.
10 Bay angaru si Ahimelek ni PANGHŪ' pasal si Da'ud bang ai subay
hinangna, maka bay pamuwanna isab ma iya balanja' maka kalis ya bay
pakokos si Golayat a'a Pilistin.”
11 Manjari, magpanoho'an si Sa'ul pina'ā' si Ahimelek sampay kamemon
saga kampungna ya magimam ma Nōb. Jari pina'an na sigām ni sultan.
12 Maina'an pa'in, ah'lling si Sa'ul, yukna, “Akale ka Ahimelek!”
“Aho', tuwan sultan,” yuk si Ahimelek.
13 Atilaw si Sa'ul ma iya, yuk-i, “Angay ka bay magisun maka anak si Jesse
inān bo' angatu ma aku? Bay iya buwanannu tinapay maka kalis, maka bay
ka isab angaru ni Tuhan ma pasalanna, angkan iya anagga' pagsultanku
maka angamohot amapatay aku ma labayan! Ina'an na iya anipihan aku
buwattina'an!”
14 Anambung si Ahimelek, yukna, “Tuwan, aniya' bahā' tendog kapan-
gandolan labi min si Da'ud? Ayuwannu iya, maka pagnakura'an ma saga
sundalu ya anganjagahan ka'a. Pinagaddatan isab iya e' a'a kamemon ma
deyomannu.
15 In pasal pangaruku ni Tuhan ma pasalanna, tuwan, ya na tu'ud
kabiyaksahanku. Arapun in pasal kapagisun angatu ma ka'a, ndū' tuwan,
da'a aku tuna'un atawa minsan sai-na ma kami maglaulahasiya', sabab
halam aniya' pana'uku ma pasal palkala' inān.”
16 Jari yuk si Sa'ul, “Ahimelek, ka'a maka saga kakampungannu ilu subay
pinapatay!”
17 Magtūy magpanoho'an sultan ma saga jaga ya ma bihingna, yuk-i,
“Papatayun kamemon saga imam si Yawe itu sabab ya du sigām pagapi'
na ma si Da'ud. Kinata'uwan e' sigām in iya alahi min aku sagō' halam bay
anumbung ni aku.” Sagō' halam sai-na min saga jaga inān makatawakkal
amapatay saga imam e' pagka imam si Yawe.
18 Pagubus, si Do'eg ya sinoho' e' si Sa'ul. Yukna, “Na ka'a! Papatayun
saga imam itu.” Jari pinapatay e' si Do'eg kamemon saga imam he'.
Walumpū' maka lima ya heka sigām magpamakay epod.
19 Min panoho'an si Sa'ul isab, talaglag kamemon d'nda-l'lla, kamemon
saga kaonde'-onde'an, sampay isab kamemon saga hayop ya bay ma
kauman Nōb.
20 Luwal si Abiyatar anak si Ahimelek, mpu si Ahitub, ya bay makaliyus
bo' alahi pehē' ni si Da'ud.
21 Kahaka'an e'na si Da'ud in kamemon saga kaimaman si Yawe bay
pinapatay e' si Sa'ul.
22 Angkan ah'lling si Da'ud ma si Abiyatar, yukna, “Llaw he', pagta'uku in
si Do'eg bangsa Edom bay mahē' ma Nōb, makatantu aku in iya anumbung
du ni si Sa'ul. Aku palsababan ya angkan amatay saga lahasiya'nu
kamemon.
23 Na, maitu na ka ma aku sabab in a'a bilahi amapatay ka'a anganiyat
isab amapatay aku. Da'a ka agawa sabab halam kamulahannu bang pa'in
ka ma deyomanku.”

23

Lappasan e' si Da'ud saga A'a Kela

1 Na, aniya' lapal pinasampay ni si Da'ud, yuk-i, “Wa'i parugpak saga
bangsa Pilistin ni kauman Kela maka pinagtangkaw na pa'in he' sigām
saga pai baha'u bay niani, ya ina'an ma pagt'ppahan.”
2 Manjari angaru si Da'ud ni PANGHŪ' yukna, “Ya Tuhan, parugpak bahā'
aku ni saga Pilistin inān?”
Anambung Tuhan, “Aho'” yukna. “Dugpakun sigām bo' lappasun
kauman Kela.”
3 Saguwā' ah'lling ni si Da'ud saga a'ana, yuk-i, “Tuwan, minsan maitu
kitam ma paglahat Yuda, landu' kitam tināw, ya lagi'na bang kitam pehē'
ni Kela bahasa parugpak ni saga sundalu Pilistin.”
4 Manjari angaru na isab pabalik si Da'ud ni PANGHŪ', jari buwattitu ya
sambung PANGHŪ' ma iya, yuk-i, “Palūd ka pehē' ni Kela sabab pamarūlku
ma ka'a in da'ugan min saga bangsa Pilistin.”
5 Angkan palanjal na disi Da'ud maka saga a'ana ni Kela. Tarugpak
e' sigām saga bangsa Pilistin maka ta'ā' e' sigām saga kahayopan sigām.
Aheka bangsa Pilistin bay tapapatay e' sigām bo' arapun lappasan saga a'a
ma Kela.
6 (Ma waktu bay kalahi si Abiyatar anak si Abimelek pina'an ni si Da'ud,
bay asal bowana epod*.)

Niapas e' si Sa'ul si Da'ud.

7 Na, kahaka'an si Sa'ul pasal si Da'ud ina'an ma lahat Kela, angkan
yukna, “Itiya' tinukbalan e' Tuhan si Da'ud ni komkomanku sabab wa'i
iya bay angalikusan kauman kinuta', ya mbal agon kaluwasan.”
8 Sakali, pinalinganan e' si Sa'ul kamemon sundaluna sinō' magsakap
amono' bo' palūd ni Kela angahapa'an si Da'ud maka saga a'ana bo' mbal
makaluwas min kauman e'.
9 Pagta'u pa'in si Da'ud ma kagara'an si Sa'ul itu, magpanoho'an iya ma
imam Abiyatar, yukna, “Bowahun pi'itu epod ilu.”
10 Maina'an pa'in, angamu'-ngamu' si Da'ud ni Tuhan. Yukna, “O Yawe,
Tuhan bangsa Isra'il, takaleku in si Sa'ul maggara' angalubu kauman Kela
ma sababku.
11 Tinukbalan bahā' aku e' saga a'a maitu-itu ni si Sa'ul? Pi'itu bahā' iya
buwat bay pangalapal itu? Ya PANGHŪ' kami bangsa Isra'il, sambungin
lagi' sosoho'annu itu.”
Sakali anambung PANGHŪ' yukna, “Aho', tantu pi'ilu si Sa'ul.”
12 Manjari, angamu'-ngamu' pabalik si Da'ud yukna, “Tinukbalan bahā'
aku maka saga a'aku ni si Sa'ul e' saga a'a Kela?”
Ya sambung PANGHŪ', “Aho'.”
13 Pagka buwattē', si Da'ud maka saga a'ana kulang-labi nnom hatus
hekana magla'anan na min Kela bo' maglatun-latun ma kalahatan. Tata'u
pa'in e' si Sa'ul in si Da'ud wa'i na makalahi min Kela he', halam na iya
pehē'.

Patapuk si Da'ud ma Paslangan

14 Manjari itu, pahanti' na pa'in disi Da'ud ma saga patapukan ahogot
ma paslangan Sīp maka ma kabūd-būran. Piniha iya e' si Sa'ul sakahaba'
llaw, sagō' mbal iya tinugutan e' Tuhan ni komkoman si Sa'ul.
15 Dakayu' llaw, ma Hores pa'in si Da'ud, ma paslangan Sīp, tata'una in
si Sa'ul song pina'an amapatay iya.

---

* **23:6 23:6** Epod itu bay ginuna e' imam pang'nda'anna kahandak Tuhan.

16 Sakali pina'an si Jonatan ni si Da'ud hinabuna ma Hores, bo' pinahogot
e'na iman si Da'ud.
17 Yuk si Jonatan ma si Da'ud, “Da'a ka tināw sabab tantu mbal ka tainay
e' mma'ku si Sa'ul. Kata'uwanna asal in ka'a magsultan ma Isra'il maka
aku itu ma deyo'annu.”
18 Jari magpaljanji'an sigā karuwangan ma matahan PANGHŪ'. Pagubus
itu, amole' na pabalik si Jonatan, saguwā' magpa'bba si Da'ud ma Hores.
19 Manjari aniya' saga a'a min Sīp patukad ni si Sa'ul ma Gibeya bo'
anumbungan iya pasal si Da'ud. Yuk sigām, “Tuwan sultan, wa'i si Da'ud
patapuk ma lūngan kami ma Hores, maina'an ma būd Hakila tampal ni
satan min lahat Jesemon.
20 Palūd pa'in ka sumiyan-sumiyan katanamannu sabab tantu kami ya
atas-pikil anukbalan iya ni ka'a.”
21 Anambung si Sa'ul yukna, “Mura-murahan kam binarakatan e'
PANGHŪ' ma sabab pagka'inagonbi ma aku.
22 Pehē' na kam bo' nda'unbi pahāp bang maingga si Da'ud maka bang
sai ya bay maka'nda' iya. Kahaka'an aku in si Da'ud aillag makalandu'.
23 Ta'uhunbi kamemon patapukanna bo' kam pabalik pi'itu amissalahan
aku bang maingga iya. Jari bang iya masi mahē', ameya' aku ma ka'am.
Pihaku iya minsan alatag e'ku kamemon jadjahan ma sakalibut lahat
Yuda.”
24 Na, palanjal na saga a'a Sīp inān bo' parahū min si Sa'ul. Pasalta',
ina'an si Da'ud maka saga a'ana ma paslangan Ma'on, ma jadjahan Araba
tampal ni satan min Jesemon.
25 Si Sa'ul isab maka saga sundaluna anagna' na amiha si Da'ud. Jari
tasumbung pa'in ni si Da'ud pasalan pagpiha inān, magtūy iya palanjal ni
būd abatu ma paslangan Ma'on ati maina'an iya pahanti'. Pagta'u si Sa'ul
isab ma pasalan itu-i, niurul e'na pehē' si Da'ud.
26 Sakali, ina'an disi Sa'ul ma dambila' būd, ati ina'an isab si Da'ud maka
saga a'ana ma dambila' magdai'-dai' bo' alahi. Na, baya-baya asekot pa'in
si Sa'ul maka saga sundaluna anaggaw si Da'ud,
27 aniya' at'kka pina'an ni si Sa'ul dakayu' sosoho'anna amowa habal,
yuk-i, “Tuwan sultan, pakasay lagi' ka. Wa'i kalangpasan lahattam e' saga
Pilistin!”
28 Magtūy pahali si Sa'ul min pangapasna ma si Da'ud bo' pehē'
angatuhan saga Pilistin. Ya itu sababan angkan kaōnan lugal inān Sela
Hammalekot.†
29 Sakali in si Da'ud bay patukad minnē' bo' pat'nna' ma saga patapukan
ahogot ya ma kabūran En Gedi.

24

Si Da'ud Mbal Angamula si Sa'ul

1 Na, makabalik pa'in si Sa'ul min kapanurulna ma saga Pilistin,
kahaka'an iya in si Da'ud wa'i ma Paslangan En Gedi.
2 Angkan amowa si Sa'ul t'llungibu a'a Isra'il magbobono', a'a bay
pene'na, bo' magsakap amiha si Da'ud maka saga a'ana pehē' ni atag
Pampang Kambing-talun.
3 Sakali maka'abut disi Sa'ul ni pagkukuralan saga bili-bili ya ina'an ma
bihing lān. Aniya' isab songab batu maina'an, ati pasōd si Sa'ul pehē' bo'
ajamban. Ina'an asal si Da'ud maka saga a'ana ma deyomna to'ongan.

† **23:28 23:28** Sela Hammalekot, hatina ‘Būd Pagokatan’.

4 Yuk a'a inān ni si Da'ud, “Tuwan, ya na itu waktu bay pagkallam
si Yawe, ya yuk-i, ‘Tukbalanku bantanu ni komkomannu bo' supaya
tahinangnu bang ai ya kabilahiannu.’ ” Jari itu, kamaya'-maya' si Da'ud
palele ma halam aniya' makasayuhan iya ati kin'ttob e'na tōng juba si Sa'ul.

5 Tatali'-tali' pa'in e' si Da'ud kapang'ttobna itu, magsusun iya.
6 Yukna ni saga a'ana, “He! S'lle' bale puhu'! Bang pa'in aku sinagga'
e' PANGHŪ' bo' mbal makamula a'a bay pene'na nihinang sultan. Halam
aniya' kapatutku angahinang kamulahan ma sultanku sabab PANGHŪ' ya
bay amat'nna' iya.”
7 Minnē' pinabukagan e' si Da'ud saga a'ana maka sinō' sigām da'a
angamula si Sa'ul. Jari ala'an na si Sa'ul min songab batu he'.

8 Pagubus, paluwas si Da'ud bo' angalingan ni si Sa'ul, yukna, “Owa',
tuwan Sultan!” Paglingi' si Sa'ul, magtūy pasujud si Da'ud tanda' sin
pagaddatna ma iya.
9 Ah'lling si Da'ud yuk-i, “Angay ka akale ma pamitna saga a'a ya ah'lling
in aku itu magniyat angamula ka'a?
10 Kasaksi'annu na in ka'a bay pamarūl ma aku e' PANGHŪ' hinabunu
lagi' bay ma deyom songab batu. Aniya' sehe'ku bay anoho' aku amapatay
ka'a, sagō' halam ka bay inayku. Ya yukku ma sigām, ‘Mbal aku anawakkal
angamula nakura'ku sabab PANGHŪ' ya bay amene' iya.’
11 Nda'un ba, bapa', itiya' ma tanganku ya pīs-pīs kakana' bay min
jubanu! Bay k'ttobku sagō' halam ka bay papatayku. Na, dongdongin
pahāp, in aku itu alipuwas na min dusa niyat amantahan ka'a. Halam
aku bay angala'at ka'a sagō' ka'a na pa'in ya angapas aku supaya aku
papataynu.
12 Na baya'-baya' PANGHŪ' na angahukum kita karuwangan. PANGHŪ'
na isab anungbasan saga kala'atan bay tahinangnu ma aku sagō' in aku
baranku mbal anawakkal angamula ka'a.
13 Buwat na yuk papata, ‘Min a'a ala'at paluwas kala'atan,’ angkan mbal
ka inayku.
14 In ka'a sultan bangsa Isra'il, ati turulnu a'a halam aniya' pūsna? Aku
itu hal sadja ko' kahantang patay ero' atawa kammut.
15 Na baya'-baya' PANGHŪ' angahukum bang sai ma kita taga-kasā'an.
Bang pa'in aku binogbogan e'na maka pinuwasan min komkomannu.”

16 Pagubus si Da'ud ah'lling itu, atilaw si Sa'ul. Yukna, “Oto'? Da'ud? Ka'a
ka amissala ilu?” Jari anangis to'ongan si Sa'ul.
17 “Abontol lagi' ka min aku,” yukna. “Ahāp ka ma aku saguwā' aku ya
bay angala'at ka'a.
18 Na, aheya landu' kahāpan ya tahinangnu ma aku sabab minsan
aku bay tinukbalan e' PANGHŪ' ni komkomannu, halam ka anawakkal
angamula aku.
19 Aniya' bahā' amasagad bantana alahi ma halam bay minula e'na dahū?
Tantu halam. Na, mura-murahan bang pa'in ka tinungbasan e' PANGHŪ'
ni kahāpan ma sabab kapangahāpnu aku ma llaw itu.
20 Manantuhi aku in ka'a ilu magsultan maka ahogot in kapagsultannu
ma bangsa Isra'il.
21 Buwattina'an, sapahin aku ma matahan PANGHŪ' in aku sampay
saga panubu'ku mbal papataynu. Mbal isab lungaynu ōnku min salsila
kapanubu'an kami.”

22 Sakali anapa si Da'ud ma si Sa'ul buwat bay amu'na. Pagubus, amole'
na si Sa'ul ni luma'na. Malaingkan si Da'ud maka saga a'ana bay patukad
pabalik ni bay patapukan sigām e'.

25

1 Manjari amatay na si Samwel ati magtipun kamemon saga a'a Isra'il
magdukkahan iya bo' yampa iya kinubul ma atag luma'na ma Rama.
Pagubus, in si Da'ud bay palūd ni paslangan Ma'on.

Si Da'ud, si Nabal maka si Abigail

2 Na, aniya' a'a Ma'on landu' dayahan, taga-tana' isab ma kauman Karmel.
Aniya' kambingna dangibu hekana maka t'llungibu bili-bilina, jari ina'an
iya ma Karmel sabab waktu na panganggunting bulbul saga hayop.
3 Si Nabal ōn a'a itu, maka si Abigail ya ōn h'ndana. Ahāp d'nda si Abigail
itu maka ataha' akkalna, saguwā' ab'ngngis sidda h'llana maka ala'at kaul-
pi'ilna. Ya si Nabal itu dakayu' panubu' si Kaleb.
4 Hinabu lagi' si Da'ud bay ma paslangan, aniya' makahaka'an iya in si
Nabal kono' wa'i magguntingan bulbul saga bili-bilina.
5 Sakali magpanoho'an si Da'ud ma saga onde' baha'u sangpū' hekana.
Yukna ma sigām, "Pehē' kam ni si Nabal wa'i ma Karmel bo' iya
saginahunbi ma ōnku.
6 Buwattitu pamissalahunbi ma iya, 'Tuwan, mura-murahan bang pa'in
ataha' umulnu. Bang pa'in isab ahāp kuwat-anggawta'nu lapay sampay
anak-h'ndanu maka kamemon sasuku ma okomannu.
7 Kahaka'an nakura' kami si Da'ud waktu na kono' pagpagunting saga bili-
bili. Ya pamissalana ma ka'a, tuwan, sat'ggol bay kamahē' saga magi'ipat
bili-bilinu ma atag pahanti'an kami, halam sigām bay la'at kami. Maka ma
waktu kamahē' sigām ma Karmel, halam sigām kalungayan minsan ai-na.
8 Tilawun pa'in saga tendognu ilu, tantu du ka nihaka'an e' sigām.
Angkan amu'ku ma ka'a, tuwan, pa'nda'in kahāpan saga sosoho'anku itu,
pagka kami pasabu ma waktu pagjamu itu. Ndū' tuwan, buwanin lagi'
saga sosoho'annu itu maka lahasiya'nu si Da'ud ai-ai na tapamuwannu.' "
9 Pagt'kka saga sosoho'an itu ni si Nabal, magtūy iya pinasampayan lapal
bay min si Da'ud. Pagubus, angagad sadja sigām bang ai panambung.
10 Jari anambung si Nabal buwattitu yukna, "Sai sa si Da'ud itu? Sai sa
anak si Jesse itu? Ma waktu itu-i aheka na landu' saga banyaga' alahi min
pagnakura'an sigām.
11 Angay subay pamuwanku tinapayku maka bohe'ku ni saga a'a
mbal minsan takilāku bang minningga? Maka isi susumbali'an bay
tagamahanku saga a'a magguguntingan bulbul bili-biliku, pamuwanku
bahā' ma daka sai?"
12 Pagka buwattē' panambung si Nabal, amole' ni si Da'ud saga a'ana
inān bo' angahaka'an iya kamemon ya bay binissala he' si Nabal.
13 Pagkale si Da'ud magtūy iya magpanoho'an ma saga tendogna,
"Takosunbi kalisbi!" Magtūy isab sigām magtinakos. Magtakos kalis isab
si Da'ud bo' patukad minnē' maka saga magbobono' mpat hatus hekana.
Malaingkan aniya' duwa hatus bay magpa'bba anganjagahan saga balanja'
maka kapanyapan sigām.
14 Na, aniya' sosoho'an disi Nabal bay amowa lapal ma si Abigail ya
h'ndana, yuk-i, "Babu', si Da'ud bay magpanoho'an ma saga tendogna min
paslangan deya lagi'. Sinō' sigām pehē' ni nakura' kami amowa pagaddat
si Da'ud ma iya, sagō' bay tumpalakna si Da'ud.

15 Parahāl ahāp sidda addat saga a'a inān ma kami. Halam sigām bay
anganjahulaka' kami, maka t'ggol kami ma atag sigām, halam kalungayan
minsan dansolag ai-ai kami.
16 Sat'ggol kami magipat saga kahayopan kami ma atag sigām, sigām ya
jaga kami llaw-sangom, kahantang ād apagon angalikusan kami.
17 Angkan na, babu', subay ka amikil pahāp bang ai ya tahinangnu ma
pasalan palkala' itu, sabab tantu aniya' bala' tum'kka ni nakura' kami
sampay ni anak-kampungna. Abigsi' landu' iya angkan halam sai-na
makabissalahan iya."
18 Pagkale si Abigail ma lapal itu, magtūy iya magdai'-dai' magsakap.
Angā' iya duwa hatus solag tinapay, duwa kuwit kambing pangisihan
binu-anggul, lima bili-bili bay niadjal, lima karut pai-tirigu bay sinanglag,
dahatus tundun anggul bay pina'llawan, maka duwa hatus kompolan
buwa' pigi, ati pinaruwa' kamemon ni saga kura'.
19 Pagubus, ah'lling iya ni saga sosoho'anna, yukna, "Parahū na kam min
aku ati paturul pa'in aku." Saguwā' halam pinata'u e'na h'llana.
20 Hinabu si Abigail pakura' labay min t'ngnga' kapampangan, ina'an isab
si Da'ud maka saga a'ana tudju ni iya. Jari bināk sigām he'na.
21 Baha'u du bay makapah'lling si Da'ud, yuk-i, "Kaliman hulas-sangsā'ku
anganjagahan palsuku'an a'a inān mahē' ma paslangan. Halam aniya' bay
alungay ma saga ai-aina, sagō' kala'atan ya panungbasna ma kahāpan bay
tahinangku.
22 Bang pa'in aku pinagmulka'an e' Tuhan bang aniya' dakayu' l'lla min
okoman si Nabal kakapinanku allum pagabut subu!"
23 Pag'nda' si Abigail ma si Da'ud, magtūy iya paruwa'i min kura'na bo'
pasujud ma dahuwan si Da'ud.
24 Pasekot-sekot gi' iya bo' magmalulus ma atag tape'na. Yukna ma si
Da'ud, "Tuwan, amu'ku ma ka'a, aku ya bīngin. Parūlun lagi' sosoho'annu
itu amissala ni ka'a. Kalehun bissalaku itu, tuwan.
25 Ya pangamu'ku ma ka'a, da'a asipun a'a patila'atun inān, ya si Nabal.
Magtaluwa' iya maka ōnna, hatina Dupang, pagka karupangan sadja ya
kaluwasan saga hinangna. Bo' arapun, ma tongod sin sosoho'annu itu,
tuwan, tu'ud halam ta'nda'ku saga a'a ya bay papehē'nu ni h'llaku.
26 "Na, tuwanku, kahandak PANGHŪ' asal angkan halam kalanjalannu
amalos magbaran maka amapatay. Angkan sapahanku min ōn si Yawe ya
kakkal salama-lama, maka min ōnnu, bang pa'in pasali' ni si Nabal saga
palbantahannu maka sasuku anganiyat angamula ka'a.
27 Taima'un isab, tuwan, saga huhulmatan bay bowaku itu bo' pamuwa-
nun ma saga bebeya'annu ilu.
28 Amu'ku junjung isab ni ka'a bang pa'in ampunnu kasā'an ummatnu
itu. Tantu pinatatas e' PANGHŪ' in kapagsultannu sampay ni saga
panubu'nu magsuring-magsaingsing, sabab palbantahan PANGHŪ' asal
saga a'a ya bowanu magbono'. Mura-murahan, tuwan, bang pa'in ka mbal
makahinang dusa sat'ggolnu allum.
29 Malaingkan minsan ka pinagturul bo' pinapatay, mbal ka mag-
mula sabab asalamat nyawanu, tinau' pahogot e' PANGHŪ' ma deyom
tatau'anna. Sagō' in kallum saga bantanu sapantun batu pinitikan, mbal
na tapiha.
30 Bistahun, tuwan, bang ta'abut waktu kapanuman e' PANGHŪ'
kamemon saga kahāpan bay panganjanji'na ma ka'a, ati tahinang ka
pagmakōkan ma bangsa Isra'il,

31 wajib subay halam aniya' dusanu pagsusunannu. Angkan subay mbal
nilanjalan niyatnu amalos atawa amapatay a'a ma halam aniya' po'on-
sababna tantu. Jari bang ka nianughala'an na e' Tuhan, ndū', da'a aku
kalipatun."
32 Jari ah'lling si Da'ud ni si Abigail yukna, "Pudji ni si Yawe, ya
pagtuhanan bangsa Isra'il, sabab in iya bay anoho' ka'a amāk aku.
33 Bang pa'in iya amuwanan ka'a kahāpan ma sabab kahāp akkalnu llaw
itu. Ka'a ya sababan angkan halam kalanjalanku niyatku amapatay a'a llaw
itu. Arak aku bay amalos magbaran.
34 Malaingkan, sapahanku min ōn si Yawe, ya Tuhan bangsa Isra'il, in iya
bay anagga' aku angamula ka'a. Sabab, bang ka bay halam makasa'ut pi'itu,
arak mbal kakapinan minsan dakayu' l'lla min panubu' si Nabal pagk'llat
llaw."
35 Sakali tinaima' na e' si Da'ud saga bobowahan si Abigail maka e'na
ah'lling, yuk-i, "Amole' na ka ma halam aniya' kahanggawannu. Beya'ku
kamemon ya bay junjungnu ilu ma aku."
36 Manjari amole' na si Abigail. Magsalta', si Nabal bay amaniya' paglami-
lami ma luma'na, buwat sapantun kahinangan pagjamu sultan. Nilango
to'ongan si Nabal maka magkakoyagan, angkan halam iya binissalahan
ai-ai e' si Abigail sampay ni kasubuhan.
37 Pagsubu pa'in bo' palabay na lango si Nabal, binissalahan iya e'
h'ndana pasal kamemon bay paniya' ma pagsampangna maka si Da'ud.
Pagkale si Nabal, magtūy ap'ddi' kōk atayna ati anuwas baranna.
38 Palabay pa'in saga sangpū' llaw, amatay iya min kawasa PANGHŪ!.
39 Pagta'u si Da'ud ma pasal kamatay si Nabal, ah'lling iya, yukna, "Pudji
ni PANGHŪ! ya bay amalosan aku ma si Nabal ma sabab kapangahina'na
ma aku. Tuhan ya bay angaliyusan aku min hinang kala'atan ati papelleng
ni a'a inān saga kahinanganna ala'at."
Pagubus magpanoho'an si Da'ud amah'nda si Abigail ati
40 pehē' saga sosoho'anna ni Karmel amowa lapal ni si Abigail, yuk-i,
"Bay kami pinapi'itu e' nakura' kami si Da'ud supaya amah'nda ka'a."
41 Pasujud magtūy si Abigail maka he'na anambung, yukna, "Aku itu
atabi, sakap aku amahilala' ka'am sampay angose'an tape'bi."
42 Ati magdai'-dai' ya pakura' ni kura'na bo' pabunyug ma saga sosoho'an
si Da'ud. Sinehe'an isab iya e' lima ipatanna d'nda. Minnē' iya ta'ā' h'nda
e' si Da'ud.
43 Tah'nda isab e' si Da'ud si Ahinowam d'nda min Jesde'el, jari magkalu'a
sigām karuwangan.
44 Saguwā' si Mikal, ya bay h'nda si Da'ud po'on, wa'i pamah'nda e' si
Sa'ul ma si Paltiyel ya anak si Lais, a'a min Galim.

26

Si Sa'ul Mbal Ni'inay e' si Da'ud, Kaminduwana na

1 Na, aniya' saga a'a min lahat Sīp bay pehē' ni si Sa'ul hinabuna ma
Gibeya supaya anumbung pasal si Da'ud. "Tuwan sultan," yuk sigām,
"ina'an si Da'ud patapuk ma būd Hakila ya ma anggopan Jesemon."
2 Manjari, pehē' ni paslangan Sīp si Sa'ul maka t'llungibu a'a Isra'il
magbobono' ya bay pene'na, bo' amiha si Da'ud.
3 Bay magpustu asal si Sa'ul ma bihing lān, ina'an ma būd Hakila ma
anggopan Jesemon, malaingkan in si Da'ud wa'i ma paslangan. Pagta'u si
Da'ud pasal si Sa'ul bay anurul iya pina'an,

4 aniya' saga a'a soho'na pehē' ang'nda'. Jari tata'una min sigām, b'nnal,
ina'an na si Sa'ul.
5 Sakali, magsakap si Da'ud bo' pehē' ni atag pagpustuhan si Sa'ul.
Ta'nda'na bang maingga patulihan si Sa'ul maka si Abner ya pagnakura'an
kamemon saga sundaluna. Si Abner itu anak si Nēr. Na, ma waktu inān,
in si Sa'ul atuli ma pustu, ma t'ngnga'-t'ngnga' ba'anan saga bobono'na.
6 Na, atilaw si Da'ud ma si Ahimelek a'a bangsa Hīt maka si Abisai ya
danakan si Jowab. (Si Seruya ya ina' sigām). Yuk panilaw si Da'ud, "Sai
ameya' ma aku palūd ni si Sa'ul ma pustu inān?"
Anambung si Abisai. "Aku," yukna.
7 Angkan sangom he'-i du, nil'ngngan pustu si Sa'ul e' si Da'ud maka si
Abisai ati ta'nda' sigām si Sa'ul atuli maina'an. Ina'an paosol budjakna ma
tana' min kōkanna, maka ina'an isab si Abner maka saga sundalu kasehe'
atuli ma katilibutna.
8 Maina'an pa'in, pahigung-higung si Abisai ni si Da'ud, yukna, "Tuwan,
ya na itu waktu panukbal bantanu ni ka'a e' Tuhan. Dūlin aku amudjak
iya ni tana'. Pamint'ddaku sadja."
9 Saguwā' yuk sambung si Da'ud, "Oy! Da'a iya bono'un! Sabab tantu
tinungbasan e' Tuhan sasuku angamula sultan ya tapene'na.
10 Sapahanku ma ōn si Yawe, ya Tuhan kakkal salama-lama," yuk si
Da'ud, "Tuhan sadja ya magkahandak ma ganta'an si Sa'ul. Bang ngga'i
patay saki atawa patay to'a, amatay iya ma pagbono'an.
11 Sagō' s'lle'-bale puhu' pinatā e' PANGHŪ' bang pa'in mbal tamulaku
a'a bay tapene'na magsultan ilu. Na, ngā'un na budjak maka pangisihan
bohe' ya ma atag kōkna ilu bo' kita sūng na!"
12 Jari ningā' e' si Da'ud budjak maka pangisihan bohe' ya bay ma
kōkan si Sa'ul ati ala'an na sigā. Halam aniya' minsan sai makata'u atawa
maka'nda' sigām maka halam minsan sai bay makabati'. Ahaluk sidda tuli
sigām kamemon sabab PANGHŪ' ya bay amahaluk sigām.
13 Sakali itu, palintas na si Da'ud ni dambila' kapantayan bo' an'ngge
maina'an ma būd, atā-tā min disi Sa'ul. Asal aluha pag'llotan sigām.
14 Manjari, angolang si Da'ud ni saga sundalu si Sa'ul maka ni si Abner,
yukna, "Owa' Abner! Mbal aku sambungannu?"
Anambung si Abner yukna, "Sai sa ka angolangan sultan ilu?"
15 Yuk si Da'ud, "L'lla ka bahā' Abner? Bang pina'amu, halam sali'nu ma
Isra'il! Na, angay halam jagahannu pahāp sultan ya pagpanghū'annu ilu?
Sabab aniya' a'a bay pasōd pi'ilu arak angamula iya.
16 Mbal ahāp hinangnu ilu! Sapahanku ma ōn si Yawe ya kakkal salama-
lama, in ka'a maka saga sehe'nu ilu patut subay pinapatay sabab halam
bay jagahannu nakura'nu, ya bay tapene' e' PANGHŪ'. Ang'nda' ka ni
katilibutnu. Maingga na budjak sultan maka pangisihanna bohe' ya bay
ma kōkanna ilu?"
17 Takilā magtūy e' si Sa'ul suwala si Da'ud angkan iya ah'lling, yukna,
"Da'ud, oto'! Ka'a ka amissala ilu?"
Anambung si Da'ud, yukna, "Aho' tuwan sultan, aku ko' itu."
18 Ah'lling lagi' si Da'ud, "Tuwan," yukna, "kasā'an ai bay tahinang e'
sosoho'annu itu angkan aku subay papataynu? Abontol sadja itikadku
angkan mbal aku katōngan dusa.
19 Da'a busung, tuwan sultan, kalehun lagi' pah'llingku itu. Bang hati
PANGHŪ' ya bay anoho' ka'a amantahan aku, na, tukbalun lalabotan ni
iya. Kalu tinaima' e'na. Saguwā' bang manusiya' ya amitnahan ka'a, bang
pa'in sigām taluwa' sukna' PANGHŪ'. Sabab itiya' aku tin'ggal paluwas min

lahat bay pamusaka' aku e' PANGHŪ', lāgi sinoho' isab aku magsumba ni
saga katuhan-tuhanan bangsa liyu.
20 Ndū' tuwan," yuk si Da'ud, "da'a aku pasagarin amatay ma lahat
bangsa liyu, alawak min matahan si Yawe. Angay aku subay piniha e'
sultan bangsa Isra'il? Aku itu sapantun kutu ero' ya pihanu ma kabūd-
būran, buwat a'a amiha manuk-manuk."
21 Jari anambung si Sa'ul, yukna, "Bay aku makarusa. Ndū' Da'ud, oto',
bang pa'in ka pabalik ni aku. Pagka ahalga' ma ka'a kallumku itu, mbal
na balikanku niyatku amapatay ka'a. Sali' aku dupang, aheya kasā'an bay
tahinangku ma ka'a."
22 "Ā, itiya' budjaknu tuwan sultan," yuk sambung si Da'ud ma si Sa'ul.
"Soho'un pi'itu dakayu' tendognu ilu angā'.
23 Baya'-baya' PANGHŪ' na anungbas ni kahāpan ma saga a'a sasuku
abontol maka kapangandolan." Ah'lling gi' si Da'ud yukna, "Ka'a tuwan,
bay tinukbalan e' PANGHŪ' ni komkomanku insini', sagō' halam aku
makatawakkal angamula ka'a sabab in ka'a sultan bay tapene' e' Tuhan.
24 Mura-murahan bang pa'in aku pinagka'inagonan e' PANGHŪ' maka
niliyusan e'na min kamemon katiksa'anku, buwat bay pagka'inagonku ma
ka'a insini'."
25 Sakali ah'lling na si Sa'ul ni si Da'ud, yukna, "Oto', bang pa'in ka
nilidjiki'an e' PANGHŪ'. Tantu ajatu ai-ai kamemon ya tagna'annu, maka
anganda'ug sadja ka ma pagbono'an."
Pagubus, palanjal na si Da'ud ni pal'ngngananna, maka amole' na si Sa'ul
ni lahatna.

27

Si Da'ud Paokom ma Bangsa Pilistin

1 Saguwā' minsan buwattē' bissala si Sa'ul, maghona'-hona' na pa'in si
Da'ud bo' yukna ma deyom atayna, "Tantu aku binono' e' si Sa'ul ma llaw
sinosōng. Ahāp lagi' aku alahi pehē' ni lahat Pilistin. Pahali si Sa'ul amiha
aku bang aubus e'na angalatag katilingkal lahat Isra'il, ati alipuwas aku
min iya."
2 Jari si Da'ud maka saga a'ana nnom hatus hekana bay palanjal minna'an
bo' palain ni da'ira Gāt, ni sultan Akis ya anak si Ma'ok.
3 Sakali maina'an sigām pahanti' ma Gāt, ma okoman si Akis. Maina'an
sigām pahanti' ma okoman sultan e', sigām kaniya-kaniya maka anak-
h'nda sigām. Ina'an isab si Da'ud maka duwa h'ndana, ya na si Ahinowam
min Jesde'el maka si Abigail min Karmel, ya bay balu si Nabal.
4 Jari kahaka'an pa'in si Sa'ul in si Da'ud wa'i na makalahi ni Gāt, pahali
na iya amiha.
5 Palabay pa'in waktu, ah'lling si Da'ud ni si Akis, yukna, "Tuwan, bang ka
kasulutan du ma aku, pamarūlun ma aku dakayu' kaumannu bo' supaya
aku makapaglahat mahē'. Mbal patut sosoho'annu itu paokom ma ka'a ma
da'ira bangsahan itu."
6 Angkan ma llaw ina'an du, pamuwan e' si Akis ma si Da'ud kauman
Siklag. Jari in kauman inān tahinang palsuku'an saga sultan bangsa Yuda
sampay ni kabuwattina'anan.
7 Saga dantahun maka mpat bulan ya kapaglahat si Da'ud ma deyoman
saga bangsa Pilistin.
8 Na ma waktu inān, angalangpas na pa'in si Da'ud maka saga tendogna
ni saga bangsa Gesur, bangsa Girsi maka bangsa Amalek. Saga bangsa itu

bay asal maina'an min awal lagi'. Ya paglahat sigām pa'abut ni Sūr, sampay
isab ni lahat Misil.
9 Sakahaba' waktu kalangpas si Da'ud ni kaluma'an saga bangsa itu,
halam aniya' kapinanna allum minsan dakayu' d'nda ka atawa l'lla. Ya
nilangpas e'na saga bili-bili maka sapi' sampay saga kura' maka unta' maka
pan'mmek. Jari pabalik na pa'in iya ni si Akis.
10 Bang tinilaw si Da'ud e' si Akis bang pi'ingga bay parugpakanna,
anambung iya buwattitu, yukna, "Bay kami parugpak ni lahat Yuda tampal
ni satan." Suma'an buwattitu panambungna, "Bay kami ni lahat Jerame'el
tampal ni paslangan." Atawa, "Bay kami pehē' ni kauman bangsa Kēn ya
ma paslangan isab."
11 Mbal kinapinan allum e' si Da'ud minsan dakayu' d'nda atawa l'lla
allum, sabab ma pikilanna, "Ya aniya', bang aniya' l'lla atawa d'nda binowa
ni Gāt, makasumbung lagi' sigām bang ai bay tahinangku." Buwattē'
kahinangan si Da'ud t'ggolna pat'nna' ma lahat Pilistin.
12 Manjari, pangandolan iya e' si Akis sabab yukna ni baranna, "Tantu
kinab'nsihan na si Da'ud itu e' saga pagkahina bangsa Isra'il, angkan halam
dapat bang iya mbal amogbogan aku sat'ggolna allum."

28

Si Sa'ul maka D'nda Maglilingan Umagad

1 Manjari palabay pa'in waktu, pinapagtipun saga sundalu bangsa Pilistin
supaya amowa magbono' ma bangsa Isra'il. Ah'lling si Akis ni si Da'ud,
yukna, "Tahatinu du in ka'a maka saga tendognu ilu subay pagapi' ma aku
ma pagbono'an."
2 Anguyun si Da'ud, yukna, "Na, tuwan, song ta'nda'nu bang ai tahinang
e' sosoho'annu itu."
Anambung si Akis, "Ahāp ko' ilu. Angkan na ka hinangku jaga ma
baranku sat'ggolku allum."
3 Malaingkan in si Samwel bay na asal amatay. Bay na iya pinagdukka'an
e' kamemon saga jama'a Isra'il, ati wa'i bay kinubul e' sigām ma Rama, ya
lahatna luggiya'. Ma waktu he'-i, bay na asal tin'ggal e' si Sa'ul kamemon
saga a'a magpang'nda' umagad maka saga magjijīn min lahat Isra'il.
4 Sakali itu, magtipun na saga sundalu Pilistin bo' pehē' magpustu ma
Sunem. Pasalta' in si Sa'ul bay amatimuk saga sundaluna bangsa Isra'il bo'
magpustu ma Gilbowa.
5 Pag'nda' si Sa'ul ma ba'anan sundalu Pilistin, magtūy iya sinōd tāw mbal
tapula'-pula'.
6 Angkan iya angaru ni PANGHŪ' bang ai subay hinangna, sagō' halam
aniya' lapal PANGHŪ' pinasampay ma iya, ai naka ma uppina, ai naka min
Urim* atawa min saga nabi.
7 Pagka buwattē', ah'lling si Sa'ul ni saga tendog ya pangandolanna,
yukna, "Piha'inbi aku d'nda maglilingan umagad bo' supaya aku maka-
pangaru ma iya."
"Tuwan," yuk sambung saga tendog inān, "aniya' kono' maina'an ma
kauman Endor."
8 Sakali itu, magbinadju' saddī si Sa'ul supaya halam aniya' makakilā
iya. Jari sangom inān pehē' na iya maka duwa tendogna ni luma' d'nda.
Makat'kka pa'in, yuk si Sa'ul ni iya, "Bilahi aku angaru ni umagad a'a bay
amatay. Tugila'ku pa'in ma ka'a bang sai subay linganannu."

---

* **28:6 28:6** Urim: ōn kapanyapan ya pang'nda'an kahandak Tuhan e' imam alanga.

9 Sagō' yuk sambung d'nda, “Tantu kasakupannu bang ai ya bay
panoho'an si Sa'ul. Bay pala'anna min lahat Isra'il kamemon saga a'a
maglilingan umagad maka saga magjijīn. Tu'ud ko' ka'a ilu pasulay
anganjallat aku bo' supaya aku pinat'nna'an hukuman ni kamatay.”
10 Pagga buwattē' anapa si Sa'ul, yukna, “Sapahanku ma ōn si Yawe, ya
kakkal salama-lama, halam aniya' kamulahan tum'kka ni ka'a ma sabab
palkala' itu.”
11 Jari tinilaw na iya e' d'nda inān, yukna, “Umagad sai kabilahiannu
linganankū?”
“Umagad si Samwel,” yuk sambung si Sa'ul.
12 Pag'nda' pa'in d'nda inān ma umagad si Samwel, magtūy iya angolang
pakosog maka e'na atilaw ma si Sa'ul, yukna, “Angay aku bay akkalannu?
Ka'a tuwi' sultan Sa'ul!”
13 Sakali yuk sultan ma iya, “Da'a ka tināw. Ai ta'nda'nu ilu?”
Ya sambung d'nda, “Tuwan,” yukna, “maka'nda' aku umagad pabungkal
min tana'.”
14 Atilaw si Sa'ul, yukna, “Buwattingga luwana?”
“Matto'a l'lla magjinuba,” yuk sambung d'nda inān. Manjari ki-
nata'uwan magtūy e' si Sa'ul si Samwel na ko' inān, angkan iya pasujud.
15 Yuk si Samwel ni iya, “Angay lagi' aku sasatnu pagka aku bay soho'nu
pinabangun?”
Anambung si Sa'ul, yukna, “Landu' aheya kasukkalanku. Itiya' aku
binono' e' saga a'a Pilistin, maka tinaikutan na aku e' PANGHŪ'. Mbal
na sinambungan pangaruku, ai naka ma uppi atawa pinalabay min saga
nabi. Angkan ka bay soho'ku pinalinganan bo' supaya aku pituwahannu
bang ai subay hinangku.”
16 Yuk si Samwel, “Angay lagi' aku subay pangaruhannu saukat ka bay
tinaikutan maka binantahan e' PANGHŪ'?
17 Tahinang na e'na ya bay pagkallamna labay min aku. Ilu na niragtu'
e'na min ka'a kapagsultannu bo' pamuwanna na ma dakayu' pagkahinu,
ya na si Da'ud.
18 Angkan itu nihinang e' PANGHŪ' ma ka'a buwattina'an sabab halam
bay beya'nu panoho'anna. Halam bay pasampaynu mulka'na ma saga
bangsa Amalek.
19 Jari in ka'a maka saga bangsa Isra'il marai' na tinukbalan e' PANGHŪ'
ni komkoman bangsa Pilistin. Pagsalung,” yuk umagad si Samwel,
“ka'a maka saga anaknu l'lla parakayu' du ma aku maitu ma ahirat.
Damikiyanna isab saga sundalu bangsa Isra'il, tinukbalan e' PANGHŪ' ni
komkoman bangsa Pilistin.”
20 Saru'un-du'un du magtūy kum'ppang si Sa'ul ni tana', maka sinōd iya
tāw landu' aheya ma pasalan pamissala si Samwel he'. Na, alamma si Sa'ul
pagka halam bay amangan animpus dang'llaw maka dasangom.
21 Manjari pasekot d'nda he', ati ta'nda'na ina'an si Sa'ul amidpid kabowa
tāwna, angkan yukna, “Tuwan sultan, bay na beya'ku panoho'annu. Bay
panūkku kallumku ni kamatay sabab pameya'ku ma panoho'annu.
22 Ndū' Tuwan,” yukna, “da'a busung, kalehun lagi' pamissala
sosoho'annu itu maka dūlin aku angadjalan ka'a takakan bo' supaya
pabalik kosognu ati bo' ka makalanjal ni pal'ngnganannu.”
23 “Ē! Mbal aku amangan!” yuk sambung si Sa'ul.
Sagō' magbeya' saga tendog maka d'nda inān amogos na pa'in si Sa'ul,
sampay iya tapogosna. Pagubus, pabangun iya min tana' bo' aningkō' ma
pabahakanna.

24 Na, aniya' anak sapi' al'mmok taipat e' d'nda inān, magtūy sinumbali'
e'na. Angaddun isab iya tirigu bo' hinangna tinapay halam taga-pasulig.
25 Atahak pa'in, pinat'nna' na e'na ni si Sa'ul maka saga tendogna ati
amangan sigām. Pagubus, ma sangom he'i du, palanjal na sigām amole'.

29

Sinulak si Da'ud e' Sultan Bangsa Pilistin

1 Na, magtipun na kamemon sundalu bangsa Pilistin ma Apek, ati in
sundalu bangsa Isra'il ina'an magpustu ma atag tigbaw ma Jesde'el.
2 Pal'ngngan na pa'in saga pagnakura'an bangsa Pilistin magbeya' maka
saga tumpukan sundalu sigām ma hatusan maka ma ibuhan. Pasalta',
ina'an isab si Da'ud maka saga a'ana pal'ngngan min buli'an magabay
maka sultan Akis.
3 Atilaw isab saga nakura' kasundaluhan Pilistin ma si Akis, yuk-i,
"Magay saga Hibrani itu?"
Anambung si Akis, yukna, "Si Da'ud ko' ilu, ya bay tendog si Sa'ul, ya
sultan bangsa Isra'il e'. Aniya' na iya labi dantahun ma deyomanku. Min
waktu lagi' kala'anna min okoman si Sa'ul sampay ni kabuwattina'anan,
halam iya karapatanku."
4 Sagō' akagit atay saga nakura' sundalu inān ma si Akis angkan yuk
sigām, "Papole'un a'a ilu ni kauman bay pamuwannu paglahatan ma
sigām. Mbal iya wajib pabunyug ma kitam ni pagbono'an! Sabab ya aniya'
papinda angatuhan kitam hinabu ma pagbono'an. Tantu iya amonggolan
kōk saga sundalutam bo' supaya iya makapaghāp maka sultan ya bay
nakura'na.
5 Ya na ko' ilu si Da'ud, ya pinagkalang e' saga kar'ndahan, yuk-i,
'Ibuhan tapapatay e' sultan Sa'ul,
ati hatusan ibu isab ma si Da'ud'."
6 Manjari, pinalinganan si Da'ud e' si Akis bo' binowa magbissala. Yuk
si Akis ma iya, "Sapahanku ma ōn si Yawe, ya kakkal salama-lama, in ka'a
ilu kapangandolan angkan kasulutan sidda aku bang ka ganta' pabunyug
ma aku maka saga sundaluku. Min waktu lagi' kat'kkanu sampay ni
kabuwattina'anan, halam aniya' kasā'an tabākku ma ka'a. Sagō' mbal
kasulutan saga pagkahiku nakura' Pilistin.
7 Angkan amole' na ka ma halam aniya' lengog. Maka da'a ka angahinang
ai-ai ya makala'at pangatayan sigām kasehe' itu."
8 "Angay tuwan? Ai dusaku?" yuk si Da'ud. "Ai kasā'an bay tahinang
e' tendognu itu min waktu katagna'ku paokom ma ka'a sampay ni waktu
itu? Ai sababanna ya angkan aku mbal makajari ameya' ma ka'a amono'
saga a'a ya amantahan ka'a, tuwan sultan?"
9 Anambung si Akis, yukna, "Kasulutan sidda aku ma ka'a, sapantun
ka mala'ikat Tuhan ma pang'nda'ku. Malaingkan, bay makakabtang saga
nakura' Pilistin in ka'a kono' mbal wajib ameya' ma kami ni pagbono'an.
10 Angkan yukku ma ka'a, in ka'a maka saga tendog si Sa'ul ya sehe'nu ilu
subay angawal salung bo' magla'anan minnilu ma halam gi' pak'llat llaw."
11 Sakali, pagdai' llaw pa'in, pabungkal na si Da'ud maka saga a'ana bo'
amole' pabīng ni lahat Pilistin. Sagō' in saga sundalu Pilistin patukad na
ni da'ira Jesde'el.

30

Nilaglag e' si Da'ud saga Bangsa Amalek

1 Manjari itu, pagpuwas pa'in t'llung'llaw, at'kka na si Da'ud maka saga
a'ana ni Siklag ya kauman sigām. Sagō' waktu sigām lagi' bay ma labayan,
in kauman Siklag sampay lahat Yuda tampal ni s'ddopan inān bay nirugpak
e' bangsa Amalek. Tatunu' isab e' sigām saga kaluma'an ma kauman Siklag,
2 tasaggaw isab kamemon kar'ndahan sampay saga a'a kamemon onde'-
matto'a ya bay maina'an. Malaingkan halam aniya' bay pinapatay minsan
dakayu', hal bay sinaggaw e' saga a'a Amalek bo' binowa ala'an.
3 Na, pagt'kka si Da'ud maka saga a'ana ni kauman Siklag inān, ta'nda' e'
sigām atunu' kamemon, maka saga anak-h'nda sigām wa'i bay nilahiyan.
4 Angkan maglemong disi Da'ud sampay sigām apaya na e' paglemong
sigām.
5 Ya karuwangan h'nda si Da'ud, ya si Abigail maka si Ahinowam, wa'i
du talapay tasaggaw.
6 Aheya isab kasusahan si Da'ud sabab pinagbambahan iya binantung
e' saga a'ana kabowa astol sigām ma pasalan kasaggaw saga anak sigām
d'nda-l'lla. Malaingkan pakosog iman si Da'ud ma sabab pangandolna ma
si Yawe ya Tuhanna.
7 Manjari ah'lling si Da'ud ni imam Abiyatar ya anak si Ahimelek. Yukna,
"Tuwan, bowahin aku pi'itu epod e'." Sakali binowa na ni iya e' si Abiyatar.
8 Maina'an pa'in, angaru si Da'ud ni PANGHŪ', yukna, "Wajib bahā' aku
paturul ni saga a'a bay parugpak ni kauman itu? Ta'abutku bahā' sigām?"
Anambung PANGHŪ', yukna, "Aho', turulun sigām pehē'. Tantu sigām
ta'abutnu maka talappasnu saga anak-h'ndabi."
9 Sakali, lum'ngngan na si Da'ud magbeya' maka saga a'ana nnom hatus
puhu'. Makat'kka pa'in sigām ni L'bbak Besor, magpa'bba maina'an in
kasehe'an sigām.
10 Aniya' duwa hatus puhu' ma sigām magbale'an to'ongan angkan mbal
makatukad ni pampang ya ma dambila' l'bbak inān. Malaingkan in si
Da'ud maka mpat hatus a'ana bay palanjal angapas saga bangsa Amalek.
11 Na, aniya' a'a Misil talanggal e' sigām ma huma, jari binowa iya e'
sigām ni si Da'ud. Binuwanan iya takakan maka bohe' ni'inum.
12 Ya pamakan sigām ma iya buwa' igira bay kinompol maka duwa
tundun anggul bay pina'llawan. Bay pa'in iya makakakan, pahāp
na palasahanna pabalik, sabab halam iya bay makakakan ai-ai atawa
makainum bohe' ma deyom t'llung'llaw t'llumbahangi.
13 Manjari, tinilaw iya e' si Da'ud, yukna, "Sai nakura'nu, maka
m'nningga ka?"
Anambung l'lla inān, yukna, "Tuwan, aku itu bangsa Misil. Banyaga' aku
ma dakayu' a'a bangsa Amalek. Bay aku pinasagaran e'na t'llung'llaw na
palabay pagka aku bay asaki.
14 Bay kami parugpak ni lahat s'ddopan, ni tana' bangsa Keret maka ni
kauman ya palsuku'an saga bangsa Yuda, maka ni tana' isab saga panubu'
si Kaleb. Bay isab tunu' kami kauman Siklag."
15 Atilaw si Da'ud pabalik, yukna, "Katuli'annu aku pehē' ni saga bangsa
Amalek he'?"
"Aho' tuwan," yuk sambung l'lla inān. "Kasehe'anta ka pehē' ni sigām
bang pa'in sapahannu ma matahan Tuhan in aku mbal papataynu atawa
tukbalannu pabalik ni bay nakura'ku."
16 Na, sinehe'an na si Da'ud e' l'lla bangsa Misil inān palūd pehē' ni
saga bangsa Amalek. Ina'an sigām magkaukanat ma lugal pagpustuhan
sigām, magkakanan maka maginuman. Aheya paglami-lami sigām ma

sabab kaheka pangalta' bay tataban sigām min paglahat bangsa Pilistin
maka min Yuda.
17 Binono' magtūy sigām e' disi Da'ud min kohap inān sampay ni
kasangoman ma llaw dakayu'. Halam aniya' minsan dangan min saga a'a
Amalek bay makal'ppa, luwal mpat hatus onde' baha'u bay pakura' ma
unta' alahi.
18 Ta'ā' pabalik e' si Da'ud kamemon bay tataban e' bangsa Amalek, beya'
na duwangan h'ndana.
19 Ta'ā' e'na kamemon, halam kakulangan minsan dansolag, ai naka
onde'-matto'a, d'nda ka atawa l'lla. Ta'ā' sampay saga pangalta' bay tataban
aheya-ariki'.
20 Ta'ā'na isab kamemon saga bili-bili maka saga kahayopan, bo'
pinal'ngngan e' saga a'ana min dahuwan sigām. Ya pagpa'in sigām,
"Palsuku'an si Da'ud tatabanan itu kamemon."
21 Na, pabīng na si Da'ud ni saga a'ana duwa hatus hekana ya ina'an bay
magpa'bba ma L'bbak Besor pagka sigām bay landu' apaya. Jari pasōng
saga a'a itu amāk si Da'ud maka ba'anan saga sehe'na. Asekot pa'in disi
Da'ud, sinagina sigām pahāp.
22 Malaingkan aniya' saga a'a asabul maka ala'at kasuddahanna pabeya'
asal ma si Da'ud. Yuk saga a'a itu, "Mbal sigām patut pinahampit saga
tatabanan ilu sabab halam sigām bay ameya' ma kitam. Sagō' makajari
sigām angā' saga anak-h'nda sigām bo' magpole'an na."
23 "Mbal manjari, saga danakan," yuk sambung si Da'ud. "Da'a kam
maghinang buwattilu ma bay tahinang e' PANGHŪ! ma kitam. Bay kitam
nihampanan e'na, maka bay tukbalanna ni deyom komkomantam saga a'a
ya bay amono' kitam.
24 Mbal tabeya' kabilahianbi ilu, kalna' in bahagi' a'a bay magpa'bba
anunggu'an saga balanja' subay pinapagsali' maka bahagi' a'a bay ameya'
ni pagbono'an. Pinapagtopod in bahagi' dangan maka dangan."
25 Ya sara' bay pinaniya' e' si Da'ud itu binogbogan na pa'in e' bangsa
Isra'il sampay ni kabuwattina'anan.
26 Na, makabalik pa'in si Da'ud ni Siklag, bay pinabeya' e'na kasehe'
tatabanan ni saga bagayna ya pagmatto'ahan ma Yuda. Aniya' isab lapalna,
yukna, "Itu saga tatabanan bahagi'bi min saga a'a banta PANGHŪ!."
27 Bay isab binahagi'an e'na saga a'a ma Betel, ma Ramot-ni-S'ddopan
maka ma Jattir.
28 Binahagi'an isab saga a'a ma Arower, ma Sepmot, ma Estemowa,
29 maka ma Rakal. Ya du saga a'a ya magsakaum ma bangsa Jerame'el
maka bangsa Kēn,
30 saga a'a isab ma Horma, ma Bōr Asan, maka ma Atak,
31 sigām isab ma Hebron sampay ma kasehe'an paglahat ya bay
pahanti'an si Da'ud maka saga a'ana.

31

Kamatay si Sa'ul maka Saga Anakna

1 Manjari itu, parugpak saga Pilistin ni saga sundalu bangsa Isra'il ati
aheka bangsa Isra'il amatay ma Būd Gilbowa. Malaingkan in kasehe'an
bay makalahi.
2 In si Sa'ul magtai'anak bay niabut-abut e' saga sundalu Pilistin ati
tapapatay e' sigām si Jonatan, si Abinadab maka si Malki-Suwa.

3 Paruhun na pa'in pagbono' ma atag si Sa'ul, ati tasekot pa'in iya e' a'a
magpapana', ahalol iya e' sigām.
4 Angkan iya ah'lling ni a'a magbobowa pakokosna, yukna, “Hublutun
na kalisnu ilu bo' aku papatayun, pād-pād saga kapil itu angandugsu'an
aku maka anganjahulaka'an baranku.”
Saguwā' landu' tināw magbobowa pakokos inān angkan mbal tahi-
nangna panoho'an si Sa'ul e'. Pagka buwattē', ningā' e' si Sa'ul kalisna
bo' iya amapatay di-na.
5 Pag'nda' magbobowa pakokos in si Sa'ul amatay na, ya du iya bay
angahublut kalisna bo' amapatay di-na.
6 Angkan ma llaw inān, magbeya' amatay si Sa'ul maka t'llungan anakna
l'lla, maka magbobowa pakokosna, sampay isab kamemon saga sundalu
bay ma iya.
7 Na, pasampay habal itu ni saga a'a Isra'il ya maglahat ma kapantayan
Jesde'el maka ma dambila' sapa' Jordan, ati tata'u na e' sigām in saga
sundalu Isra'il wa'i maglahian maka in si Sa'ul sampay saga anakna wa'i
na amatay. Pagta'u itu, ni'bbahan e' sigām saga kaluma'an sigām bo' alahi.
Jari pina'an na saga bangsa Pilistin maglahat ma bay kaluma'an bangsa
Isra'il e'.
8 Pag'llaw dakayu', makapina'an pa'in saga bangsa Pilistin ni būd
Gilbowa angā' ai-ai kagunahan min bangkay saga bangsa Isra'il, tabāk e'
sigām mayat si Sa'ul maka saga anakna.
9 Pinonggolan e' sigām kōk si Sa'ul maka niurusan saga pakokosna, ati
sinō' pinasaplag habal itu ma katilingkal paglahat Pilistin sampay ma
langgal saga tuhan-tuhan sigām.
10 Manjari pinat'nna' pakokos si Sa'ul ma langgal saga tuhan-tuhan sigām
Astoret, ati in baranna bay nilansang ma ād ya ma likusan da'ira Bet-Sān.
11 Pagta'u saga a'a Jabes Giliyad ma bay tahinang a'a Pilistin ma bangkay
si Sa'ul,
12 magtūy palanjal saga a'a sigām ya tamakaesog. Animpus sigām
sangom bo' pehē' ni Bet-Sān. Ningā' e' sigām saga bangkay disi Sa'ul maka
saga anakna min ād Bet-Sān inān bo' binowa ni Jabes, ati mahē' tinunu'.
13 Tatunu' pa'in, ningā' saga to'olang inān ati kinubul ma deyo'an kayu
tamaris ya maina'an ma lahat Jabes. Pagubus, magpuwasa saga a'a Jabes
inān ma deyom pitung'llaw.

ESTER

Pahati pasal Jūd itu

Saga pakaradja'an ya tasalsila ma Jūd Ester itu bay paniya' ma da'ira Susa ya pat'nna'an sultan Serses ma musim paghaggut. Ya muna-muna abantug ma jūd itu si Ester, d'nda bangsa Yahudi landu' aesog maka ataha' akkalna, maka atukid magka'inagonan pagkahina Yahudi. Arak sigām nilaglag e' ba'anan palbantahan sigām, manda' niliyus e' si Ester.

Tasulat isab maitu pasal Paghinang bangsa Yahudi ya niōnan Purim, bang ai po'on-sababna maka hatulanna.

JŪD ESTER

Palbahagi'an Kitab Jabul

Dayang-dayang Basti Pinalessad

1 Buwattitu bay kahālan ma waktu sultan Serses ya bay ang'ntanan pagparinta ma saga paglahat dahatus maka duwampū' maka pitu' hekana, tinagna'an min lahat Indiya sampay ni lahat Eteyopa.

2 Ma waktu he', sultan Serses pat'nna' ma kuta'na ma da'ira Susa bo' amarinta ma pagsultananna.

3 Ta'abut tahun kat'lluna ma kapamarinta si Serses itu, bay iya amaniya' paglami-lami ma kamemon saga a'a bangsahan ya beya' ma iya maka saga pagnakura'an. Ina'an isab saga nakura' sundalu bangsa Persiya maka Midiya, maka saga anak sultan maka saga a'a bangsahan min ba'anan paglahat e'.

4 Ma deyom dahatus maka walumpū' llaw pina'nda'an na pa'in pangalta' landu' aheka ya beya' ma pagsultananna, pina'nda'an isab kabantugan maka kasanglitan sin kapagsultanna.

5 Palabay pa'in waktu inān, in sultan itu bay amaniya' paglami-lami dapitu' t'ggolna ma halaman astana'na. Ya tina'abbit inān kamemon saga a'a alanga-areyo' ya pat'nna' ma kuta' Susa.

6 In halaman inān bay niari-arihan, pinagantungan kakana' pote' maka bilu bay niengkotan ni gallang pilak ya pinikit ni saga hāg batu marbol. Lanay pote' maka kakana' taluk ya pangengkot. Aniya' isab saga paningkō'an bulawan maka pilak pat'nna' ma lantay batu niari-ari isab maka batu gaddung, marbol pote', kuwit mussa', maka kaginisan batu ahalga'.

7 Saga inuman ya pangalabot ma saga luruk bay ni'isi ni saga sawan bulawan magginisan, maka aheka isab binu-anggul landu' ahāp, ya makatōp karaya sultan.

8 Aniya' panoho'an sultan ma pasal inuman, hatina in luruk inān manjari anginum ma buwat kabaya'anna dangan maka dangan. Aniya' asal bay panoho'anna ma kamemon saga magbubuhat inuman, sinō' amainum saga luruk inān ma buwat kabaya'an sigām pakaniya-pakaniya.

9 Aniya' isab paglami-lami bay pinaniya' e' dayang-dayang Basti, ya h'nda sultan, ma saga kar'ndahan ya pat'nna' ma astana' sultan Serses.

10 Ma llaw kapitu', nilango-lango pa'in sultan Serses e' binu-anggul, magpanoho'an iya ma saga sosoho'anna yunuk* pitu' hekana, ya niōnan si Mehuman, si Bista, si Harbona, si Bigta, si Abagta, si Setor maka si Karkas.

* **1:10 1:10** Yunuk itu a'a bay kinabili, hatina a'a bay kala'anan napsuna ma d'nda.

11 Sinoho' sigām angā' dayang-dayang Basti binowa pinaharap ni iya
magkinorona, bo' supaya ta'nda' kalingkatna e' saga luruk maka saga a'a
bangsahan, ma sabab amanis iya ni'nda'.
12 Sagō' tata'u pa'in e' si Basti bang ai panoho'an sultan ya pinasampay
ni iya e' saga sosoho'an e', magtūy iya magin'mbal. Angkan akagit to'ongan
atay sultan.
13 Na, ya kabiyaksahan sultan inān subay angaru ma saga a'ana taga-
pangita'u ma ba'anan addat maka sara', angkan bay bowana magsuli-
suli saga a'a ya alalom pangita'una ma pasal waktu palabay maka waktu
sinōng.
14 Ya pangaruhanna saga a'a pasunu' ni iya, ya na disi Karsena, Setar,
Admata, Tarsis, Meres, Marsena maka si Memokan, a'a bangsahan min
bangsa Persiya maka bangsa Midiya. Sigām pitu' puhu' itu a'a bangsahan,
a'a asekot ni sultan maka alanga isab ma pagparintahanna.
15 Atilaw sultan Serses ma saga a'a itu, yukna, “Bang ma bowahan
sara'tam, hukuman ai subay pinat'kka ni dayang-dayang Basti? Sabab
halam bay bineya' e'na panoho'anku ya bay pinasampay ni iya e' saga
yunuk.”
16 Ati sinambungan e' si Memokan panilaw sultan itu maina'an ma
matahan sultan maka saga a'ana bangsahan, “Mbal taluwa' bay hinang
dayang-dayang Basti. Ngga'i ka sadja sultan ya nirusahan, sagō' kamemon
saga a'a bangsahan maka kamemon saga a'a ya maglahat ma pagsultanan
sultan Serses.
17 Tantu patanyag ni kamemon kar'ndahan in bay hinang dayang-dayang
Basti itu, ati amabiyal sigām ma kah'lla'an sigām. Ya yuk sigām, ‘Si sultan
Serses bay magpanoho'an ma dayang-dayang Basti, sinoho' paharap ni iya,
sagō' halam iya bay bineya'.’
18 Ma llaw itu du, in saga d'nda alanga ma bangsa Persiya maka ma
bangsa Midiya, sasuku bay makakale ma pasal palkala' itu, ameya'-meya'
isab amabiyal ma saga kah'lla'an sigām, a'a kawakilan e' sultan. Jari halam
aniya' katobtoban ma pagsasaw maka paghalipulu ma sakalibut lahat.
19 “Na, tuwan sultan, bang makasulut ma ka'a, angahinang ka panoho'an
sara' pinasulat ma saga sara' bangsa Persiya maka Midiya, ya mbal manjari
pinindahan. In si Basti mbal na manjari makasekot ni matahan sultan
Serses. Bang makasulut isab ma ka'a, tuwan sultan, in kapagdayang-
dayang si Basti subay pinaganti' ni d'nda saddī labi ahāp addatna min
iya.
20 Jari bang tapatanyag na sara' panoho'an sultan ma kamemon lahat
ya beya' ma iya, kamemon saga kar'ndahan magaddat ma saga kah'lla'an
sigām, ai-na ka areyo' atawa alanga.”
21 Kasulutan to'ongan sultan maka saga a'ana bangsahan ma gara' itu,
angkan bay bineya' e'na gara' si Memokan.
22 Bay iya amabeya' sulat pasal panoho'an sara' itu ni sakalibut
pagparintahanna, ni kamemon paglahatna maka kamemon bangsana,
pamata'u sigām in l'lla kamemon subay magnakura' ma anak-h'nda sigām.
Sinulat isab ma bahasa maka sulatan sigām pakaniya-kaniya.

2

Si Ester ya Tapene' Nihinang Dayang-dayang

1 Na, apuwas pa'in bay kagit atay sultan Serses, taentom e'na bay hinang
si Basti maka sara' ya bay pinat'kka e'na ni iya.

2 Jari aniya' gara' pamuwan ma sultan e' saga tendogna, yuk-i, “Bang
makasulut ma ka'a, tuwan, amapiha ka saga budjang alingkat binowahan
ka'a.
3 Amat'nna' ka isab saga wakil ma kamemon saga paglahat ma katilingkal
pagsultanannu. Soho'un binowa saga budjang alingkat inān ni libunan
karayang-dayangan maitu ma kuta' Susa itu. Patuntulun sigām ma
si Hegay, ya yunuk sultan angupiksa' ma kar'ndahan, maka soho'un
pinal'ssin.
4 Manjari sai budjang makasulut atay sultan, ya he' nihinang dayang-
dayang panganggantì' si Basti.” Ka'amuhan sultan ma gara' itu ati bineya'
e'na.
5 Ma waktu inān aniya' Yahudi niōnan si Murdikay bay ma kuta' Susa.
Si Murdikay itu dakayu' panubu' si Benjamin, mma'na si Jair, mbo'na si
Simay ya anak si Kīs l'lla.
6 Si Murdikay itu bay tasaggaw e' sultan Nebukadnesar bo' binowa ala'an
min Awrusalam tudju ni Babilon. Dambeya'an iya maka si Jehoyakin* ya
bay sultan lahat Yuda, maka saga a'a kasehe' isab.
7 Aniya' kaki si Murdikay budjang taipat e'na pagka amatay na ina'-
mma'na. Ōn budjang itu si Hadasa, ya isab niōnan si Ester. Alingkat d'nda
iya maka ahāp pamarananna. Niniyat iya e' si Murdikay buwat anakna
lissi.
8 Manjari, abeya' pa'in bay panoho'an sultan, aheka saga kabudjangan
bay binowa ni da'ira Susa bo' pinatuntul ma si Hegay ya magnakura' ma
libunan saga karayang-dayangan ma deyom astana'. Lamud na mahē' si
Ester, pinatuntul isab ma si Hegay
9 Na si Ester ya makasulut atay si Hegay ati kinahāpan e'na. Angkan
magtūy bay ni'nde'an ni iya e' si Hegay kamemon saga pagpal'ssin maka
pagkakan ahāp. Aniya' isab pamat'nna' ma si Ester pitu' sosoho'an d'nda
ya bay tapene' min astana', ati binowa iya maka saga sosoho'an he' papinda
ni lugal ya katapusan ahāp ma deyom libunan karayang-dayangan.
10 Halam bay nihaka e' si Ester in bangsana maka pagka'a'ana, sabab ya
he' bay pangalāngan iya e' si Murdikay.
11 Sakahaba' llaw si Murdikay itu maglabay-labay na pa'in ma halaman
ya ma luwasan libunan karayang-dayangan supaya ana'u bang ai kahālan
si Ester.
12 Manjari, saga budjang itu halam magtūy pinaharap ni sultan Serses.
Ya untulan pamat'nna' ma sigām subay nilibun ma deyom dantahun
maka pinal'ssin pahāp bo' yampa aniya' waktuna paharap ni sultan e'.
Nilipa' sigām nnom bulan maka ns'llan mira, nnom bulan isab pinahamut-
hamutan maka niari-ari.
13 Buwattitu kal'ngnganan budjang bang ta'abut na pinaharap ni sultan.
Ai-ai niamu' e' budjang inān min libunan kar'ndahan pamarūl ma iya, bo'
tapakay e'na pehē' ni astana'.
14 Sangom ya waktu kapaharapna ni sultan, ati pagk'llat llaw pabalik iya
ni libunan karayang-dayangan, sagō' saddī bilikna. Pinaupiksa' iya ma si
Sasgas, yunuk sultan ya makapagbaya' ma saga kah'nda-h'nda'an sultan.
Mbal ya manjari paharap ni sultan pabīng, luwal bang kasulutan sultan
ma iya bo' palingananna ma ōnna.
15 Na, ta'abut na waktu kapaharap si Ester ni sultan. (Si Ester itu bay
anak si Abiha'il, ya si'it si Murdikay. Taipat isab iya e' si Murdikay.) Halam
aniya' niamu' e' si Ester saddī min bay pamat'nna' ma iya e' si Hegay, yunuk

* **2:6 2:6** Si Jehoyakin itu kaōnan isab Jekonaya.

sultan ya nakura' ma libunan kabudjangan. Manjari ka'amuhan ma iya
saga a'a kamemon ya bay maka'nda' iya.
16 Bulan Tebet ya waktu kapamowa si Ester ni sultan Serses ma deyom
astana'na. Ya na bulan kasangpū'na maka pituntahun kapagsultan si
Serses.
17 Na, sinōd baya' sultan itu ma si Ester labi lagi' min saga d'nda
kasehe'an. Angkanna kinoronahan e'na kōk si Ester nihinang dayang-
dayang panganggantі'na si Basti.
18 Pagubus pa'in, amaniya' iya paglami-lami pangamahaltabat ma si
Ester, ati lamud kamemon saga a'ana bangsahan maka saga pagnakura'an
ya wakilna. Ma waktu inān aniya' panoho'an isab bay pinatanyag e'
sultan ni saga paglahat ma katilingkal pagsultananna, magpanoho'an
subay halam aniya' hinang ma sai-sai ma deyom dang'llaw. Bay isab
pagmura e'na saga pangalta', ya na addat sultan.

Si Murdikay maka Panumbungna

19 Waktu pa'in pamatimuk pabalik saga kabudjangan, kawakilan si
Murdikay aningkō' ma lawang kuta' sultan.
20 Masi na pa'in nilimbungan e' si Ester ya bangsana maka pagka'a'ana
buwat bay pamandu' si Murdikay ma iya. Buwattē' asal kabiyaksahan si
Ester sangay min katagna' kapangipat si Murdikay ma iya.
21 Na, ma waktu kapaningkō' si Murdikay ma lawang kuta', kinap'ddi'an
atay sultan Serses e' si Bigtana maka si Teres, yunuk pangandolan sultan
ya jaga ma lawang e'. Magisun sigā amapatay sultan.
22 Sagō' tata'u pa'in e' si Murdikay pagisun itu, sinumbung e'na ni dayang-
dayang Ester, maka si Ester ya bay amalatun sumbung ni sultan, samantala'
si Murdikay ya pinagsarang-sukulan.
23 Manjari, tapariksa' pa'in bay panumbung e', katōngan dusa duwangan
wakil inān ati sinoho' ginantung pinapatay. Na, tasulat saga kahālan itu
kamemon ma Kitab Pagsusulatan Sultan, maina'an ma matahan sultan.

3

Gara' si Haman Binono' saga Bangsa Yahudi

1 Pagubus pa'in saga palkala' itu, minahaldika' e' sultan Serses si Haman
anak si Hammedata l'lla, ya bangsa Agag. Pinalanga gi' kapatutna min saga
a'a bangsahan kasehe'an.
2 Manjari, kamemon saga wakil sultan ya ma lawang kuta'na angōk-tu'ut
pagmahaltabat sigām ma iya buwat bay panoho'an sultan. Sagō' mbal
angōk-tu'ut si Murdikay maka mbal magaddat ma si Haman e'.
3 Ati atilaw ni si Murdikay saga wakil sultan ya ma lawang kuta'na, yuk-i,
“Angay pabiyalnu panoho'an sultan?”
4 Sakahaba' llaw pinamūngan na pa'in si Murdikay e' saga wakil e', sagō'
in iya mbal to'ongan ameya' ma pamogos sigām. “Sabab,” yukna, “In
aku itu bangsa Yahudi ko'.” Sakali anumbung saga wakil inān pehē' ni
si Haman bo' kinata'uwan e' sigām bang kasandalan palangay si Murdikay
inān.
5 Pagka ta'nda' e' si Haman in si Murdikay mbal angōk-tu'ut atawa
magaddat ma iya, akagit to'ongan atayna.
6 Tata'u pa'in e'na in si Murdikay bangsa Yahudi, magniyat iya ngga'i ka
hal si Murdikay ya pinapatay. Angkan amikil-mikil na pa'in si Haman bang
buwattingga kapangalaglag kamemon saga bangsa Yahudi ya maglahat ma
katilingkal pagsultanan si Serses.

7 Ma kasangpū' karuwantahun kapagsultan sultan Serses, ma bulan
Nisan ya bulan panagna'an ma tahun ina'an-i, magko'ot-ko'ot* saga a'a
ma matahan si Haman bo' tapene' llaw maka bulan ya patut pamalanjal
pagniyat itu. Jari ya tako'ot e' saga a'a inān bulan Adar ya bulan kasangpū'
karuwa.
8 Na, ah'lling si Haman ni sultan Serses yukna, "Aniya' dakayu' bangsa
akaukanat ma kamemon paglahat ma pagsultanannu, maglamud-lamugay
maka saga bangsa kasehe'an. Saddī saga pangaddatan sigām min saga
bangsa kasehe'an, maka mbal tabeya' e' sigām saga sara' ya panoho'annu.
Jari bang sigām pasagarannu na pa'in, mbal makahāp ma pagsultanannu.
9 Angkan Tuwan sultan, bang makasulut ma ka'a, amaniya' ka sara'
pamaka'at ma bangsa Yahudi inān." Ah'lling gi' si Haman yukna,
"Amuwan aku sangpū' ngibu heka pilak tibu'uk ninna' ma pagtatau'an
pangalta' sultan panamba saga a'a ya makahinang itu-i."
10 Manjari nihurusan e' sultan singsingna ya taga-gindan pagsultanna,
bo' sinōngan e'na ni si Haman. Na si Haman itu anak si Hammedata
bangsa Agag, ya banta saga Yahudi.
11 Yuk sultan ni si Haman, "Mailuhun na sīn ilu. Hinangun bang ai
kabaya'annu nihinang ma sigām."
12 Ta'abut pa'in kasangpū' ka t'llung'llaw ma bulan panagna'an, pinalin-
ganan e' sultan saga sosoho'anna magsusulat. Sinoho' sigām anulat
kamemon panoho'an si Haman bo' pinabeya' ni saga gubnul katapusan
alanga†, maka ni saga gubnul ya magmakōk ma ba'anan paglahat, maka
ni saga a'a bangsahan min bangsa kaginisan. In sulat itu bay sinulat ma
bahasa maka sulatan saga bangsa inān kaniya-kaniya. Bay sinulat isab ma
deyo'an ōn sultan Serses bo' sināpan maka singsingna.
13 Tasulat pa'in saga sulat itu, pinabowa na ma saga magbobowa sulat
bo' pinasampay ni kamemon paglahat ya beya' ma pagsultanan si Serses.
Yuk panoho'an itu in bangsa Yahudi subay pinaka'at maka nilaglag bo'
halam aniya' takapin. Onde'-matto'a, kar'ndahan maka kaonde'-onde'an,
subay pinapatay ma deyom dang'llaw, ma pitsa sangpū' maka t'llu ma
kasangpū' karuwa bulan, ya na bulan Adar. Saga pangalta' sigām isab
subay pinagtaban.
14 Manjari, ai-ai bay panoho'an e' si Haman inān bay tahinang sara'
sultan, ati sinoho' pinasampay ni kamemon saga paglahat pamata'u saga
a'a kamemon, minsan ai bangsa, supaya sigām sakap amono' bang ta'abut
na waktu ina'an.
15 Pinarai'-dai' e' sultan saga a'a magbobowa sulat ati pauntas na sigām.
Pinasaplag isab panoho'an si Haman ma deyom da'ira Susa. Sultan Serses
maka si Haman ina'an aningkō' maginum sagō' magkalengogan saga a'a
maina'an.

4

Si Murdikay Mikitabang ma si Ester

1 Tata'u pa'in e' si Murdikay kamemon bay tahinang e', ginese' e'na
s'mmekna ati abadju' iya karut maka amehē'an di-na abu, paltanda'an
kasusahanna. Paluwas iya ni saga kaluma'an maka e'na maglemong
pakosog.

---

* **3:7 3:7** Pur: ya pangōn pagko'ot itu bang ma bahasa Persiya. † **3:12 3:12** Satrap ya pangōn saga gubnul alanga itu bang ma bahasa Persiya.

2 Saguwā' halam iya bay palabay min lawang kuta', sabab halam aniya'
minsan sai tinugutan pasōd ni deyom kuta' bang magbinadju' karut.
3 Aheya to'ongan karukka'an ma sasuku bangsa Yahudi maina'an ma
kamemon saga paglahat ya bay kapabeya'an panoho'an maka sara' sultan
inān. Maglemong sigām maka amuwasa. Aheka isab sigām magbinadju'
karut maka palesseg ma abu.
4 Manjari itu, bay pa'in kahaka'an si Ester e' saga sosoho'anna d'nda maka
saga yunuk pasal kahālan si Murdikay, sidda aheya kasukkalanna. Bay iya
amabeya' s'mmek ni si Murdikay pamasalinan badju'na karut, sagō' halam
tinaima' e'na.
5 Pagubus, pinalinganan e' si Ester si Hatak, dakayu' yunuk pangandolan
sultan ya sinoho' angupiksa' ma iya. Jari sinoho' tina'u ma si Hatak itu e'
si Ester bang ai makalengog ma si Murdikay, maka bang ai sababna.
6 Sakali itu, paluwas si Hatak ni si Murdikay, ya ina'an ma mairan ma
anggopan lawang kuta' si Serses.
7 Nihaka'an si Hatak e' si Murdikay pasal kamemon bay pat'kka ni iya.
Kahaka'an isab pasal halga' pilak bay panganjanji' si Haman pamat'nna'na
ma pagtatau'an pangalta' sultan bang pa'in nilaglag bangsa Yahudi.
8 Bay isab ni'nde'an e' si Murdikay ni si Hatak dakayu' sulat panulatan
sara' ya bay pinasaplag ma lahat Susa ma pasal pangalaglag bangsa Yahudi.
Sinō' pina'nda'an sulat itu ma si Ester, maka sinoho' iya pinata'u pasal
kahālan itu. Aniya' isab panoho'an si Murdikay panganjunjungna ma si
Ester yuk-i, “Bang pa'in ka pabaihu' ni sultan magpatiase' ma pasal saga
pagkahitam Yahudi.”
9 Pagubus pa'in, pabalik na si Hatak ni si Ester angahaka'an iya pasal bay
pah'lling si Murdikay.
10 Jari aniya' lapal bay pinabowa e' si Ester ma si Hatak, sinō' pinasampay
ni si Murdikay.
11 Yuk lapal e', “Bapa', kinata'uwan asal e' kamemon saga wakil sultan
maka kamemon saga a'a ma sakalingkal lahat pagsultananna, sasuku l'lla
atawa d'nda pasōd ni halaman deyom bo' pasekot ni sultan ma halam bay
pinalinganan, subay pinapatay. Halam na aniya' sara' saddī liyu minnē',
luwal la'a bang pinabantang bastun bulawan e' sultan pamapuwas a'a inān
min hukuman kamatay. Saguwā',” yuk si Ester, “ya kagawahanku aniya' na
t'llumpū' llaw halam aku bay nilingangan pehē' ni sultan.” Minnē' aubus
lapal si Ester.
12 Kahaka'an pa'in si Murdikay pasal lling si Ester itu,
13 anambung iya buwattitu, labay isab min si Hatak. Yukna, “Halam
bahā' tapikilnu saukat na ka pat'nna' ma astana' sultan, mbal na ka talapay
pinapatay ma saga pagkahinu bangsa Yahudi?
14 Bang mbal tawakkalannu ah'lling, tantu aniya' saddī amuwasan
bangsata Yahudi min kasusahan sigām. Bo' pa'in ka'a maka saga
kakampungannu alaglag. Mbal kata'uwanta,” yuk lagi' panambung si
Murdikay, “kalu ka'a iya bay tapene' pinat'nna' dayang-dayang supaya ka
makatabang ma waktu buwattitu.”
15 Buwattitu isab lapal ya pinabeya' e' si Ester panambungna ma si
Murdikay.
16 Yukna, “Na, bapa', timukun kamemon saga Yahudi ya ma lahat Susa
bo' aku puwasahinbi. Da'a kam amangan maka anginum ma deyom
t'llung'llaw maka t'llumbahangi. Ya du isab aku maka saga sosoho'anku
d'nda, amuwasa du isab buwat ka'am. Ati bang jukup na t'llung'llaw

pagpuwasatam, pabaihu' aku ni sultan minsan langgal sara'. Bang aku pinapatay lilla' du aku."
17 Manjari, palanjal na si Murdikay bo' bineya' e'na kamemon bay panoho'an si Ester.

5

Maksud si Ester ni Sultan

1 Na, ta'abut pa'in kat'llung llaw pagpuwasa disi Ester, sinulug e'na s'mmekna pagdayang-dayang bo' an'ngge pehē' ni halaman ma deyom astana', ma anggopan bilik paningkō'an sultan. Ina'an isab sultan aningkō' ma paningkō'an sultan, paharap ni lawang.
2 Ta'nda' pa'in e'na dayang-dayang Ester an'ngge ma halaman inān, kasulutan iya. Magtūy pinabantang e' sultan tudju ni si Ester in bastun bulawan ya ma tanganna. Manjari pasekot isab si Ester ang'ntanan tōng bastun he'.
3 Tinilaw iya e' sultan yukna, "O dayang-dayang, ai maksudnu? Minsan lagi' santonga' pagsultananku pamuwanku du ni ka'a."
4 Yuk sambung si Ester, "Bang makasulut ma ka'a, tuwan sultan, pahadil pa'in ka llaw itu ni pagjamu ya sakapku. Magbeya' ka maka si Haman."
5 Ah'lling sultan ni sosoho'anna, yukna, "Soho'un si Haman pasa'ut pi'itu, bo' abeya' e'ta bay pangamu' si Ester."
Ati pahadil na sultan maka si Haman ni pagjamu ya bay sinakap e' si Ester.
6 Hinabu sigām anginum binu-anggul, tinilaw pabalik e' sultan si Ester. "Na, ai to'ongan maksudnu? Tantu ka dūlanku. Maka ai pangamu'nu? Minsan gi' santonga' pagsultananku, pamuwanku du."
7 Anambung si Ester, "Ya itu panganjunjungku:
8 Bang aku makasulut ma ka'a, tuwan Sultan, maka bang aku dūlannu, amu'ku ni ka'a bang pa'in ka magbeya' maka si Haman pahadil salung ni pagjamu ya song paniya'ku. Jari sambunganku panilawnu salung, tuwan Sultan."

Akagit Atay si Haman ma si Murdikay

9 Ma waktu inān, pagluwas si Haman min pagjamuhan, kinōgan iya maka alampung baranna. Sagō' pag'nda' si Haman itu ma si Murdikay ma lawang kuta', bo' kamatahan e'na halam bay an'ngge atawa magmatāw ma iya, magtūy akagit atayna.
10 Saguwā' minsan buwattingga kagit atayna bay katahanan e'na ati palanjal iya amole'.
Manjari pinalinganan e' si Haman saga bagayna maka h'ndana si Seresa, sinō' patimuk ma iya.
11 Pagbantug e' si Haman ni sigām pangalta'na landu' aheka, maka heka saga anakna l'lla, maka kaginisan pangamahaltabat ma iya e' sultan. Pagbantugna isab in iya pinalanga labi lagi' min kasehe'an a'a bangsahan, maka min kamemon saga wakil.
12 "Ngga'i ka hal itu," yuk si Haman. "Hal aku dangan-danganku ya bay tina'abbit e' dayang-dayang Ester anehe'an sultan ni paglami-lami ya bay pinaniya' e'na. Maka bay lagi' kami isab sinoho' pabalik maka sultan ma waktu salung.
13 Sagō' mbal du ahalga' ma aku saga kahāpan itu sat'ggol masi ta'nda'ku si Murdikay ya bangsa Yahudi aningkō' na pa'in ma lawang kuta'."

14 Jari ah'lling ni iya h'ndana si Seresa maka saga bagayna, yuk-
i. "Amahinang ka panganggantungan saga sangpū' maka dda d'ppa
langkawna. Pagsubu, angamu' ka ni sultan bang pa'in soho'na ginantung
si Murdikay maina'an. Pagubus, magbeya' ka maka sultan paluruk ni
pagjamu bo' magkalasigan." Palampung pangatayan si Haman ma sabab
gara' itu ati amahinang iya panganggantungan.

6

Kapananglit ma si Murdikay

1 Ma sangom he' mbal makatuli sultan angkan bay soho'na ningā'
kitab Pagsusulatan Sultan ya panulatan saga kahālan ma pagsultananna.
Sinoho' binassa ma matahanna.
2 Pagbassa itu, ta'nda' ma deyom kitab in sulat pasal si Murdikay
maka kapanumbungna pasal kagara'an si Bigta maka si Teres, duwangan
tendog sultan ya magjajaga ma bowa' lawang astana'. Bay sigām magisun
amapatay sultan Serses.
3 Atilaw sultan yukna, "Ai pagmahaltabat maka tungbas bay tataima' e'
si Murdikay ma kahinangan itu?"
Yuk sambung saga sosoho'anna, "Halam."
4 Yuk sultan, "Sai sa ma halaman e'?" Sabu baha'u bay pasōd si Haman
ni halaman ya min luwasan astana'. Angamaksud iya angamu' ni sultan
bang pa'in soho'na ginantung si Murdikay ma panganggantungan ya bay
pahinangna.
5 Ya sambung saga sosoho'an sultan, "Si Haman ko' he', angalagaran
ka'a."
Yuk sultan, "Pasōrun iya pi'itu."
6 Pagsōd pa'in si Haman, tinilaw iya e' sultan, "Ai patut nihinang ma a'a
bang kabaya'an sultan magmahaltabatan iya?"
Manjari amikil-mikilan di-na si Haman yukna, "Sai lagi' bahā' a'a
pinagmahaltabatan e' sultan saddī min aku?"
7 Angkan ya sambungna ni sultan, "Bang aniya' a'a ganta' pinagmahalta-
batan e' sultan,
8 in a'a inān subay binowahan badju' bay pamadju' sultan, maka kura'
isab bay pangura'an sultan, kura' pina'alti maka porong bulawan.
9 Manjari soho'un pangandol badju' maka kura' itu ni a'anu dakayu',
ya bangsahan to'ongan. Jari in a'a ya kabaya'annu pinagmahaltabatan,
subay pinabadju'an s'mmek sultan bo' pinakura'. Maka in a'a bangsahan
inān subay parahū min iya anonda' kura'na ma mata mairan, maka e'na
amatanyag lling ma kamemon saga a'a yukna, 'Buwattitu ya nihinang ma
a'a bang kabaya'an sultan magmahaltabatan iya!' "
10 Yuk panoho'an sultan ma si Haman, "Na, pasa'ut ka angā' badju' maka
kura' he' bo' hinangun kamemon bay pah'llingnu ilu ma si Murdikay a'a
Yahudi ya aningkō' ma lawang kuta' inān. Da'a palehom-lehomun ai-ai ya
bay pah'llingnu."
11 Manjari, ningā' e' si Haman in badju' sultan maka kura'na. Pinasulug
e'na ma si Murdikay, ati tinonda' kura' ya pakura'anna ma mata mairan.
Pinatanyag isab lling itu e' si Haman, yukna, "Buwattitu ya tahinang ma
a'a bang kabaya'an sultan magmahaltabatan iya!"
12 Pagubus pa'in, pabalik na si Murdikay ni lawang kuta'. Saguwā' si
Haman bay magdai'-dai' amole' ni luma'na maka e'na anurungan kōkna
paltanda'an karukka'anna maka kaiya'anna.

13 Manjari nihaka'an e'na h'ndana si Seresa maka kamemon saga
bagayna ma pasal kamemon ya bay pat'kka ni iya.
Ah'lling h'ndana maka saga a'a ya anganggara' ma iya, yuk-i, “Pagga
luggiya' bangsa Yahudi si Murdikay ya a'a amareyo' ka'a, tantu ka mbal
maka'atu ma iya. Gom pa'in ka magkangī'-ngī' ma sababna!”
14 Sabu sigām masi magsuli-suli, at'kka pina'an saga yunuk sultan
amasa'ut si Haman pehē' ni paglami-lamihan ya bay pinaniya' e' dayang-
dayang Ester.

7

Pinapatay si Haman e' Sultan

1 Manjari, in sultan maka si Haman bay pehē' ni pagjamuhan ya bay
pinaniya' e' dayang-dayang Ester.
2 Ma llaw inān, sabu sigām anginum binu-anggul, atilaw pabalik sultan
ni si Ester yukna, “Na, haka'in aku bang ai pangamu'nu, bo' ka dūlanku. Ai
panganjunjungnu? Minsan santonga' pagsultananku pamuwanku du ma
ka'a.”
3 Ya sambung dayang-dayang Ester, “Bang aku makasulut ma ka'a, tuwan
sultan, bang ka ka'amuhan isab ma pangamu'ku, pamarūlun ma aku
kallumku. Ya panganjunjungku isab ma ka'a, bang pa'in liyusannu saga
bangsaku min kamatay.
4 Sabab in aku maka saga bangsaku bay pinab'llihan supaya niligis maka
nilaglag. Bang hal kami bay pinab'llihan binanyaga', bay na pasagaranku
sabab palkala' buwattitu mbal patut pangalengogan sultan.”
5 Atilaw sultan Serses ma dayang-dayang Ester, yukna, “Sai sa makapikil
magkajarihan angahinang la'at buwattilu? Wa'i maingga a'a ilu?”
6 Ya sambung si Ester, “Ya banta kami, ya a'a ab'nsihan kami, ya a'a
jahallis, ya na si Haman!”
Na, magtūy tināw maka amidpid si Haman ma matahan sultan maka
dayang-dayang.
7 Manjari, an'ngge sultan kabowa astolna ati nibbahan e'na inumanna bo'
paluwas ni halaman astana'. Sali' ta'nda'-nda' e' si Haman bang ai hukuman
pinat'kkahan iya e' sultan ma buwat ganta'anna, angkan magpa'bba iya
maina'an supaya magpatiase' ma dayang-dayang Ester ma pasal kallumna.
8 Ma pagbalik sultan min halaman ni bay pagjamuhan, ta'nda' e'na si
Haman pak'ppang ma tingkō'an ya pasandigan si Ester. Angkan angasla
to'ongan sultan, yukna, “Iya gi' itu! Ya makatawakkal angusiba'an dayang-
dayang maitu gi' ma deyomanku?”
Ma halam gi' aubus bay h'lling sultan, magtūy tinambunan na kōk si
Haman e' saga sosoho'an sultan.
9 Ah'lling dakayu' yunuk tendog sultan ya niōnan si Harbona, yuk-i,
“Aniya' panganggantungan sangpū' maka dda d'ppa langkawna maina'an
ma atag luma' si Haman. Bay pinahinang e'na arak panganggantungan si
Murdikay, ya a'a bay amaluwas llingna supaya ka nihāp, tuwan sultan!”
Magtūy ah'lling sultan, “Gantungunbi mahē' si Haman!”
10 Angkan mahē' bay ginantung si Haman ma panganggantungan arak
bay pamapatayan si Murdikay. Jari yampa pakō' kagit atay sultan.

8

Sara' Panoho'an Sultan Panabang ma saga Yahudi

1 Ma llaw he'-i du, bay pamuwan e' sultan Serses ma dayang-dayang
Ester kamemon pangalta' bay suku' si Haman ya banta bangsa Yahudi. Si
Murdikay isab bay binuwanan kapatut pahadil ni sultan, sabab kahaka'an
e' dayang-dayang Ester in iya maka si Murdikay maglahasiya'.
2 Nihurusan e' sultan singsingna ati sōnganna ni si Murdikay. Ya na
singsing taga-gindan bay ma si Haman tagna', sagō' tabawi' na e' sultan.
Pinat'nna' isab si Murdikay e' si Ester magatas-pikil ma bay pangalta' si
Haman.
3 Pagubus, pabalik si Ester anganjunjung ma sultan, maka he'na pasujud
maka anangis ma tape'na. Ya pangamu'na bang pa'in pinahalam kagara'an
si Haman bangsa Agag, arak pangamula saga bangsa Yahudi.
4 Pinabantang e' sultan bastunna bulawan tudju ni si Ester ati pabuhat
iya bo' an'ngge ma dahuan sultan e'.
5 Ah'lling si Ester, yukna, “Tuwan sultan, bang ka bilahi, maka bang ka
ka'amuhan ma aku, maka bang taluwa' isab ma kira-kirahannu, aniya'
panganjunjungku ma ka'a. Tuwan, bang pa'in ka amasulat panoho'an
pamahalam sara' bay pinasulat e' si Haman anak si Hammedata, ya bangsa
Agag e'. Ya maksud si Haman subay nilaglag kamemon saga bangsa Yahudi
ma katilibut pagsultanannu.
6 Buwattitu panganjunjungku sabab mbal kasandalanku bang tum'kka
kala'atan ni saga pagkahiku bangsa Yahudi. Ya lagi'na bang alaglag saga
kakampunganku.”
7 Ya sambung sultan Serses ni si Ester maka ni si Murdikay bangsa
Yahudi, yukna, “Ma sabab bay pangala'at si Haman ma saga bangsabi
angkan bay pamuwanku pangalta'na ma dayang-dayang Ester. Bay iya
ginantung isab pinapatay ma panganggantungan.
8 Na, ma buwattina'an anulat ka saddī sara'-panoho'an ma deyo'an ōnku.
Sulatun bang ai kabaya'annu pasal saga bangsanu Yahudi. Pagubus, sāpin
maka singsingku. Sabab ai-ai tasulat ma deyo'an ōnku mbal tapahalam
bang bay na kasāpan e' singsingku.”
9 Jari itu, ma kat'llumbulan, karuwampū' ka t'llung'llaw ma bulan
Siban, pinalinganan saga magsusulat ya sosoho'an sultan. Tasulat e'
sigām kamemon panoho'an si Murdikay ma saga bangsa Yahudi, maka
ma saga gubnul katapusan alanga, maka ma saga kagubnulan pasunu'
sampay saga a'a bangsahan ma saga dahatus maka duwampū' maka pitu'
paglahat tinagna'an min lahat Indiya sampay ni lahat Eteyopa. Tasulat
saga panoho'an itu ma bahasa maka sulatan sigām pakaniya-pakaniya
maka ma bahasa bangsa Yahudi.
10 Tasulat kamemonna itu e' si Murdikay ma deyo'an ōn sultan Serses bo'
sināpan maka singsingna. Pagubus, pinabowa e'na ma saga magbobowa
sulat ya pakura' ma saga kura' al'kkas ya asal sinakapan sultan.
11 Bang ma panoho'an sultan itu, in bangsa Yahudi kabuwanan kapatut
magdakayu' angatuhan di-sigām. Binuwanan sigām kapatut amono' maka
angalaglag saga sundalu, minsan ai bangsa, minsan maingga lahat, sasuku
ya parugpak ma sigām maka anak-h'nda sigām. Binuwanan sigām kapatut
isab angalangpas pangalta' saga palbantahan sigām.
12 Jari ni'iddahan llaw kasangpū' ka t'llu ma bulan Adar, ya bulan
kasangpū' ka duwa. Ya na llaw kapangahinang saga Yahudi ma panoho'an
itu maina'an ma kamemon saga paglahat ya suku' sultan Serses.
13 Jari in sara'-panoho'an itu sinō' sinulat pinaheka bo' pinatanyag
ni kamemon paglahat maka ni kamemon manusiya' ya magsaddī-saddī

bangsa, bo' supaya sakap saga bangsa Yahudi amalos ma saga banta sigām
bang ta'abut na llaw bay pangidda he'.
14 Pinarai'-dai' e' sultan saga a'a magbobowa sulat ati pauntas na ma
saga kura' ya asal sinakapan sultan. Pinasaplag isab panoho'an itu ma
kuta' Susa.
15 Manjari paluwas si Murdikay min matahan sultan maka e'na magbi-
nadju' s'mmek bangsahan walna' bilu maka pote'. Magsinaruk isab iya
korona bulawan aheya, magjuba iya kakana' taluk ahāp hinanganna. Ati
aheya paglami-lami ma da'ira Susa ma waktu inān.
16 Aheya kakōgan maka kalasigan ma saga Yahudi, pinagmahaltabatan
isab sigām e' kamemon.
17 Sakali aniya' aheya to'ongan kakōgan saga bangsa Yahudi ma
kamemon paglahat maka da'ira ya bay kapasampayan sara' panoho'an
sultan inān. Magjamu sigām maka maglami-lami. Aheka isab saddī bangsa
bay magyahudi-yahudi di-sigām ma sabab kaheya tāw sigām ma bangsa
Yahudi.

9

Da'ugan saga Bangsa Yahudi

1 Ma kasangpū' ka t'llung'llaw ma bulan Adar, ya bulan kasangpū'
karuwa, ta'abut na waktu pamatuman bay panoho'an sultan. Ya du ina'an
llaw bay niholat asal e' saga palbantahan bangsa Yahudi, ya llaw arak
panganda'ug sigām. Sagō' ya kaluwasanna, bangsa Yahudi ya anganda'ug
ma saga a'a ab'nsihan sigām.
2 Bay magtipun saga bangsa Yahudi ma saga da'ira ya kat'nna'an
sigām ma katilibut paglahat ya beya' ma sultan Serses. Magsakap sigām
angatuhan sasuku angamohot angala'at sigām. Jari halam aniya' sai-sai
bay maka'atu ma bangsa Yahudi ma llaw ina'an, sabab tināw ma sigām
saga a'a kamemon min saddī-saddī bangsa.
3 Tinabangan isab bangsa Yahudi itu e' kamemon saga a'a bangsahan
ma kalahat-lahatan inān, e' saga gubnul katapusan alanga, maka saga
kagubnulan pasunu' sampay saga wakil sultan, sabab sinōd du isab sigām
tāw ma si Murdikay.
4 Alanga asal kag'llal si Murdikay itu ma deyom astana' maka atanyag na
isab pagka'a'ana ma katilibut paglahat. Pasōng na pa'in kawasana.
5 Jari tapapatay e' saga bangsa Yahudi saga banta sigām, binono' maka
kalis sampay abugtang na kamemon, ati tahinang e' saga Yahudi ai-ai
kabaya'an sigām ma sasuku ab'nsihan sigām.
6 Lima hatus heka a'a bay tapapatay sigām ma kuta' Susa sadja.
7 Bay isab tapapatay e' sigām disi Parsandata, Dalpon, Aspata,
8 Porata, Adarya, Aridata,
9 Palmasta, Arisai, Aridai maka si Baysata,
10 sangpū' puhu' anak si Haman l'lla. Si Haman itu anak si Hammedata,
banta asal saga bangsa Yahudi. Sagō' halam aniya' pangalta' bay tataban
e' saga Yahudi ma waktu ina'an.
11 Ma llaw he'-i du bay kahaka'an sultan bang pila puhu' bay tapapatay
ma kuta' Susa.
12 Yuk sultan ni dayang-dayang Ester, “Bang hal ma kuta' Susa itu lima
hatus heka a'a maka sangpū' puhu' anak si Haman ya bay tapapatay e'
saga bangsa Yahudi, ai lagi' bahā' tahinang e' sigām ma saga kasehe'an
paglahat? Na, ai pangamu'nu, pamuwanku du ma ka'a. Minsan ai
panganjunjungnu, tantu ka dūlanku.”

13 Ya sambung dayang-dayang Ester, “Bang makasulut ma ka'a, tuwan
sultan, tugutin saga Yahudi ma Susa angahinang panoho'annu itu salung
buwat du bay kapangahinang sigām llaw itu. Maka soho'un ginantung
bangkay saga anak si Haman l'lla sangpū' hekana inān.”
14 Angkan magpanoho'an sultan, sinō' bineya' pangamu' si Ester itu.
Pinatanyag panoho'anna ma da'ira Susa ati ginantung bangkay saga anak
si Haman sangpū' hekana.
15 Manjari saga bangsa Yahudi ma Susa inān bay magdakayu' ma
kasangpū' ka'mpat llaw ma bulan Adar, ati tapapatay e' sigām t'llu hatus
heka a'a ma Susa, sagō' halam sigām bay anaban maina'an.
16 Salta', kasehe'an saga Yahudi ya ma saga paglahat beya' ma pagsul-
tanan e', bay isab magdakayu' angatu ma saga banta sigām bo' sigām
makalimaya. Pitumpū' ka lima ngibu heka a'a ya tapapatay e' sigām, sagō'
halam sigām bay anaban minsan ai.
17 Tahinang saga kahinangan itu ma bulan Adar, ma kasangpū' ka
t'llu'ng'llaw, ati ta'abut pa'in kasangpū' ka mpat llawna in kaheka'an sigām
bay pahali. Manjari in llaw inān tahinang e' sigām llaw pagjamu maka
paglami-lami.

Pasal Hinang Purim

18 Malaingkan saga Yahudi ma da'ira Susa bay magtimuk ma kasangpū'
ka t'llu'ng'llaw sampay ni sangpū' ka mpat llaw ma bulan inān. Ta'abut
pa'in kasangpū' ka limang'llaw, ya na llaw kahali sigām, tahinang llaw
inān pagjamu maka paglami-lami sigām.
19 Ya he' sababanna angkan saga bangsa Yahudi ya pat'nna' ma kareya-
reyahan amogbogan llaw kasangpū' ka mpat ma bulan Adar e'. Ya na inān
llaw pagjamu maka paglami-lami sigām, llaw isab pagbuwan-buwan sigām
dansehe'an.
20 Manjari tasulat e' si Murdikay pasal saga kahālan itu. Aniya' isab
sulat bay pinabeya' e'na ni kamemon bangsa Yahudi ma saga paglahat atā-
asekot ya beya' ma pagsultanan si Serses.
21 Sinoho' sigām amogbogan karuwa llaw itu sakahaba' tahun ma bulan
Adar, hatina kasangpū' ka mpat llaw sampay kasangpū' ka lima llaw.
22 Pangentoman ko' inān ma waktu bay kalimaya sigām min saga banta
sigām, waktu isab kapamapinda kasusahan sigām ni kakōgan, maka
karukka'an sigām ni kalami-lamihan. Ya panulat isab e' si Murdikay ma
sigām, in llaw mulliya itu subay llaw pagjamu maka paglami-lami sigām,
llaw isab pagbuwan-buwan pagkakan ni kasehe'an sigām maka waktu
pagbuwan sarakka ma saga miskin.
23 Manjari magdakayu' pikilan saga Yahudi pasal pagjamu ya bay
tinagna'an e' sigām ma waktu inān, hatina subay binogbogan na pa'in
buwat bay panulat si Murdikay ma sigām e'.
24 Angkan buwattē', sabab si Haman anak si Hammedata bangsa Agag, ya
amantahan saga Yahudi, bay magisun angalaglag sigām kamemon. Bay iya
magko'ot-ko'ot isab bo' tatugpang bang ai llaw pangalaglag maka pangaligis
ma sigām. (“Pur” ya ōn pagko'ot e'.)
25 Sagō' kahaka'an pa'in sultan pasal kaisunan si Haman itu, bay ya
amaniya' sulat panoho'an bo' pinapelleng ni si Haman saga kala'atan bay
pagisunanna pasal bangsa Yahudi. Panoho'an sultan isab in si Haman
subay ginantung pinapatay sambeya' maka bangkay saga anakna l'lla.
26 (“Purim” ya pangōn saga Yahudi ma llaw inān sabab “pur” ya ōn
pagko'ot e'.) Manjari itu, ma sabab kamemon ya bay pinasulat inān e'

si Murdikay, maka ma sabab ai-ai bay ta'nda' e' sigām maka bay kalabayan
sigām,
27 aniya' niniyat e' saga bangsa Yahudi. Hatina in duwa llaw Purim itu
subay binogbogan sakahaba' tahun e' sigām magtubu'-manubu' sampay
saga saddī bangsa ya palamud ma sigām. In untulan maka waktu bay
pangidda ma jaman ina'an subay binogbogan na pa'in e' sigām.
28 Saga llaw Purim itu subay nientom maka binogbogan e' kamemon saga
Yahudi magtautai'anak, magtubu'-manubu', ma saga paglahat kamemon
maka ma da'ira kamemon. Subay mbal nibbahan atawa alungay min
pangentom saga panubu' sigām.
29 Manjari dayang-dayang Ester anak si Abiha'il, maka si Murdikay ya
Yahudi, bay magdakayu' amasulat sulat karuwana itu supaya pinasab'nnal
saga panoho'an pasal Hinang Purim. Tu'ud alanga kapatut sigām
magpanoho'an buwattē'.
30 Aniya' isab sulat bay pinabeya' e' si Murdikay ni kamemon saga Yahudi
ma dahatus duwampū' ka pitu' paglahat ya beya' ma pagsultanan sultan
Serses. Ya lapal sulat inān lapal pamahāp pangatayan maka pamohogot
iman,
31 supaya pinatantu llaw Purim itu ma waktu bay pangidda e' disi
Murdikay ya Yahudi maka dayang-dayang Ester. Abeya' isab kamemon
saga Yahudi. Bay sigām amat'nna'an di-sigām waktu maka untulan ma
pasal pagpuwasa maka pagdukka ya pameya'an sigām magtubu'-manubu'.
32 Jari in kal'ngnganan itu bay pinatuman ma panoho'an ya tapasulat e'
si Ester ma pasal Purim ati tasulat isab ma kitab pagsusulatan.

10

Kabantugan si Murdikay

1 Na, bay amabayad buwis sultan Serses ma kamemon saga paglahat ya
beya' ma pagsultananna, sampay ni saga lahatna katapusan alawak.
2 Kamemon kahinangan ya tahinang e' sultan itu min kosogna maka
min ga'osna, maka salsila pasal kapamalangana ma si Murdikay maka
kabantugan ya pamuwan ma iya e' sultan, na, wa'i tasulat ma kitab
pagsusulatan sultan, ya panulatan saga kahālan ma kasultanan bay ma
lahat Persiya maka Midiya.
3 Si Murdikay ya pasunu' langana ni sultan Serses, maka in iya katapusan
alanga ma bangsana Yahudi. Landu' to'ongan iya pinagaddatan e' saga
pagkahina Yahudi sabab atukid iya angahinang kahāpan ma sigām. Aheya
isab pagka'inagonna ma sigām magtubu'-manubu'.

KALANGAN

Pahati pasal Jūd itu

Ya itu Jūd Kalangan maka Panganduwa'a saga a'a suku' Tuhan min awal lagi' sampay ni kabuwattituhan. Nabi Da'ud ya bay magtarasul kaheka'anna, saguwā' aniya' isab a'a saddī bay palamud. Ma tagna'anna in kalangan itu halam bay tasulat, hal nientom maka kinalang. Saguwā' palabay pa'in patahunan taguna e' bangsa Isra'il pamudji sigām ma PANGHŪ' ati pinapagtimuk nihinang būk bo' pinabatuk ni Kitab Jabul.

Magginis saga tarasul ma deyom Jūd itu. Aniya' kalangan pamudji maka pananglit Tuhan, aniya' kalangan pangamu' tabang e' a'a kasigpitan, aniya' kalangan pangamu' ka'ampunan e' a'a taga-dusa, aniya' kalangan pagsukulan ma sabab kahāpan min Tuhan, aniya' isab panganjunjung bang pa'in minula saga palbantahan.

Aniya' ma jūd itu saga duwa'a ya tōp niusul e' a'a dangan, aniya' tōp pinagsambahayang e' katibu'ukan bangsa Isra'il.

Takalang saga kalangan itu e' si Isa, tasambat e' saga a'a bay anulat Kitab Injil, maka tapagguna e' saga palhimpunan Almasihin min waktu tagna' sampay ni llaw itu.

JŪD KALANGAN

1
Palbahagi'an Kitab Jabul

Kalangan 1

1 Aheya kahāpan ma a'a
sasuku mbal ameya' gara' min a'a jahulaka',
sasuku isab mbal pasehe' ma a'a pangandusa.
Mbal iya palamud ma saga a'a ya angandali'it Tuhan,
2 saguwā' kahōpan iya ma sara' ya panoho'anna ma manusiya'.
Ya he' kinannal e'na llaw-sangom.
3 A'a inān sali' sapantun kayu tinanom ma bihing sapa',
ya amuwan buwa' ma musimna du.
Minsan painay mbal pak'llos dahunna.
Ai-ai hinangna, ahāp sadja tungbasna.
4 Malaingkan saga a'a jahulaka' mbal buwattē'.
Sapantun sigām hampa' pai ya tabowa paleyang e' baliyu.
5 Ya he' sababna angkan saga a'a jahulaka'
mbal makara'awa bang ta'abut nihukum,
mbal isab pinalamud ma sasuku abontol atayna tudju ni Tuhan.
6 Saga a'a abontol niayura na pa'in e' PANGHŪ'-Yawe,
sagō' saga a'a jahulaka' ala'at sadja kat'kkahan sigām.

2

Kalangan 2

1 Angay angkan magbantu saga kabangsa-bangsahan,
angay sigām magisun ma halam aniya' pūsna?
2 Magsakap di-sigām saga kasultanan,
magsakaum saga pagnakura'an
bo' angatu ma PANGHŪ'-Yawe,

maka ma Al-Masi ya tapene'na.
3 Maghimumungan saga a'a inān, yuk-i,
“Gom kitam papuwas min komkoman sigām,
gom b'kkattam saga kili-kili ya pangengkot sigām.”
4 Saguwā' pagtittowahan sigām he' Tuhan,
ya aningkō' ma sulga' magkabaya'an ma kamemon.
Pinagtunggīngan sigām e' Panghū'.
5 Pinabukagan saga a'a inān kabowa pangastolna,
pinakitāw sigām ma sabab landu' akagit atayna.
6 Yuk Tuhan ma sigām, “O'o, sultan bay tapatingkō'ku,
ina'an ma Būd Siyun, ya būd kamulliyahanku.”
7 Ya panambung sultan e', “Pasaplagku lapal
ya pangallam aku he' PANGHŪ!.”
Yukna ma aku, “Ka'a ilu tahinang anakku na.
Aku ya Mma'nu tinagna'an min llaw itu.
8 Bang aku ya pangamu'annu,
pamusaka'ku ma ka'a kamemon bangsa,
pamasuku'ku ma ka'a sakalibutan dunya.
9 Ka'a ya amarinta ma kabangsa-bangsahan,
ati apaslod pamarintanu sapantun tungkud basi'.
Alopot sigām kamemon sali' dalil paliyuk.”
10 Angkan yukku ma ka'am saga sultan, “Pata'u kam.
Pahalli' kam, sasuku magbabaya' ma babaw dunya.
11 Magpatireyo' kam ma PANGHŪ!,
pagkoyaginbi iya hinabubi magpamidpid.
12 Pasiyum kam ma Anakna, ya aniya' kakagit atayna,
ati taggaha' kam t'kkahan mulka'na.
Sabab pasulapput astolna saru'un-du'un,
malaingkan aheya kahāpan ma sasuku makabāk patapukan ma iya.”

3

Kalangan 3

Kalangan si Da'ud ma waktu kalahina min anakna si Absalom
1 O Yawe, aheka saga a'a amantahan aku!
Kapilahan aku e' saga a'a magpanagga' aku.
2 Aheka isab saga a'a anunggīngan aku, yuk-i,
“Mbal iya pinuwas e' Tuhan min kamulahan.”
3 Saguwā' ka'a ya tampanku, O PANGHŪ!.
Ka'a ya amuwanan aku kasahaya'an.
Ka'a ya amahogot kamahaldika'anku.
4 Bang aku parahing ni PANGHŪ!-Yawe,
sinambungan aku e'na min būdna mulliya.
5 Ahāp e'ku atuli, asannang isab kabati'ku,
sabab binogbogan aku e' PANGHŪ!.
6 Mbal aku tināw ma saga bantaku ibu-ibuhan,
ya angalibutan aku ma paruruwambila'.
7 Ya PANGHŪ!, pasa'ut ka,
lappasun aku min ka'aniban.
Suntukun palbantahanku ma baihu' sigām,
paglopotun empon sigām.
8 Si Yawe ya angaliyusan aku min kamulahan.

Bang pa'in buwanannu kahāpan saga a'a suku'nu.

8

Kalangan 8

Kalangan si Da'ud

1 O Yawe, ka'a pagpanghū'an kami,
kaheya du pa'in mahaltabatnu ma kaluha'an dunya!
Alanga sahayanu min kapitu' lapis langit.
2 Min kahandaknu saga kamanahutan amudji ōnnu,
saga anak duru'an lagi' ananglitan ka'a.
Angkan mbal maka'atu saga palbantahan,
mbal makatukas saga magbabalos.
3 Ya PANGHŪ!, bang aku pahangad ni langit
bo' angira-ngira kahinangan tangannu,
bang nda'ku bulan maka saga bitu'un
ya bay pat'nna'nu ma b'ttong langit,
4 tabowa aku atilaw pasal kami manusiya'.
Ai kapūsan kami angkan kami pagka'inagonannu?
Angay kannalnu bangsa manusiya' ya mbal anatas itu?
5 Pat'nna'nu kami areyo' dangkuri' min saga bangsa mala'ikat ya porol ma sulga'.
Buwanannu kami kasanglitan maka kabantugan.
6 Buwanannu kami kapatut magbaya'
ma kamemon ai-ai bay paniya'nu,
bo' kami makapagnakura' ma kamemon papanjarihan,
7 saga sapi' maka saga bili-bili, hayop ni'ipat,
maka saga sattuwa talun.
8 Makapagagi kami ma saga manuk-manuk,
maka ma kaginisan daing tahik maka sattuwa dilaut.
9 O Yawe, ya pagpanghū'an kami,
kaheya du pa'in mahaltabatnu ma kaluha'an dunya!

13

Kalangan 13

Kalangan si Da'ud

1 O Yawe, sumiyan aku patandung pabalik ni ataynu?
Sumiyan ka pabaihu' ni aku pabīng?
2 Sumiyan bahā' pahondong kalengog pikilanku itu,
sabab llaw-sangom pasangdan na pa'in kasusahanku.
Sumiyan pahali saga bantaku anganda'ug min aku?
3 O Yawe, Tuhanku, palingi' gi' ka anambungan aku.
Pasawahun pang'nda'ku, da'a aku pasagarin amatay.
4 Sabab bang aku mbal dūlannu,
tantu aku niudju' e' kuntaraku, yuk-i,
“Nē! Tara'ug na ka!”
Ati magkalasigan saga banta ma sabab kaiya'anku.
5 Saguwā' angandol sadja aku ma kasi-lasanu tuman,
maka magkōg-koyag ma sabab kapanglappasnu.
6 O PANGHŪ!, magkalang aku ni ka'a,
sabab kahāpnu ma aku mbal tapula'-pula'.

16

Kalangan 16

Kalangan si Da'ud

1 Ya Tuhan, hampanin aku,
sabab ka'a ya patapukanku.
2 Yukku ni si Yawe, “Ka'a ya Panghū'ku,
Halam aniya' palsuku'anku ahāp saddī min ka'a.”
3 Babantugun saga a'a ma lahat itu,
ya atotog ameya' ma kabaya'an Tuhan.
Landu' aku kasulutan ma sigām.
4 Malaingkan bang a'a ameya' ma tuhan-tuhan saddī,
pak'nnop na pa'in kasusahan sigām.
Mbal aku palamud ma a'a inān anukbal laha',
mbal minsan sibahatku ōn saga pagtuhanan sigām.
5 Ka'a PANGHŪ', sapantun pusaka'ku,
Ka'a ya palsuku'anku,
ahāp kasōngan ya pangangganta'nu ma aku.
6 Kabuwanan aku tana' ma lahat kasalamatan,
landu' ahāp ya pamusaka'nu aku.
7 Sanglitanku si Yawe ya angahūgan aku gara'.
Minsan ma waktu sangom, kapandu'an aku
luwas min pandu' ya ma deyom pangatayanku.
8 Si Yawe ya pataptap ma pangatayanku.
Itiya' iya ma bihingku,
angkan aku mbal tabowa pajudjal.
9 Magkōg-koyag aku sampay min deyom atay,
asalamat pamarananku,
10 sabab mbal aku siya-siyanu ma deyom ahirat.
Mbal aku pasagarannu angahalu' ma deyom paliyangan.
11 Tantu aku tuli'annu lān ya amowa ni kallum.
Sinōd aku kōg-koyag ma sabab kamaitunu ma aku,
kahōpan aku e' kalasigan ya anatas ni kasaumulan
bang ta'abutku na haddaratnu.

19

Kalangan 19

Kalangan si Da'ud

1 Atanyag sanglit-sahaya Tuhan
ma sabab paltanda'an ya ta'nda'ta ma b'ttong langit.
Abantug kapandayan Tuhan
ma sabab saga pandoga ma tonga'an ayan.
2 Kahaba'-kahaba' llaw binuwanan kitam lapal,
kahaba'-kahaba' sangom binuwanan kitam panghati.
3 In bitu'un maka llaw itu ta'nda' asal ma sabarang lahat,
pa'abut lapal sigām ni kalibutan dunya.
4-5 Pasaplag pandu' sigām ni kamemon bangsa,
Pasampay bissala sigām ni mpat pidju alam.
In mata llaw sali' sapantun l'lla pangantin
bay nihinangan luma' e' Tuhan ma langit, tampal ni sobangan.
Ati paluwas iya minnē' buwat a'a bastigan
ya kinōgan magdagan ma paglomba'an.

6 Pasobang mata llaw min bihing langit dakayu'
bo' pas'ddop ni bihingna dakayu',
maka halam aniya' minsan ai mbal taluwa' pasu'na.
7 Ajukup asal sara' bay pinat'nna' e' si Yawe,
ya na sara' makahayang palnyawahan manusiya'.
Kapangandolan ai-ai pangahatul e' si Yawe,
ya na hatulan pangā'an pangita'u e' a'a bilahi pinandu'an.
8 Abontol saga pamandu' si Yawe,
ya na pandu' makalasig deyom pikilan.
Asawa panoho'an si Yawe,
ya na panoho'an makaranta' panghati manusiya'.
9 Asussi pagmatāw ma si Yawe,
sabab taptap anatas ni kasaumulan.
Atuman kamemon pangahandak si Yawe,
a'adil lullun, halam aniya' salla'na minsan ai.
10 Labi ahalga' pangahandakna min bulawan,
minsan bulawan porol landu' aheka.
Labi amamis min gula' buwani
minsan gula' masi am'ttak min sāng buwani.
11 Binanda'an sosoho'annu e' ai-ai pangahandaknu,
maka aheya tungbas ma sasuku angisbat.
12 Sai bahā' makakilā kasā'an baranna?
Bang manjari ampunin aku ya dusa halam tasayuku.
13 Hawirin aku bo' mbal magtu'ud angandusa.
Da'a aku pasagarin pinagbaya'an e' dusa pagtu'ud-tu'uran.
Jari mbal aku katōngan dusa,
ati abontol itikadku pagka halam bay makahinang dusa aheya.
14 Ya PANGHŪ!, bang pa'in ka kasulutan ma bissalaku maka ma hona'-hona'ku,
sabab ka'a ya batu-lakit pamalutanku,
ka'a ya Manglalappas ma aku.

22

Kalangan 22

Kalangan si Da'ud

1 O Tuhanku, angay aku siya-siyanu?
Angay ka palawak na pa'in min aku?
Angay halam takalenu pangandahingku?
2 O Tuhanku, anganjunjung aku ni ka'a kahaba' llaw,
saguwā' mbal aku sambungannu.
Angamu'-ngamu' aku ni ka'a kahaba' sangom,
sagō' halam aniya' halianku.
3 Malaingkan ilu ka aningkō' ma deyom kamahaldika'an.
Ka'a ya Tunggal Mahasussi, ya pinudji e' bangsa Isra'il.
4 Bay angiman ma ka'a saga kamatto'ahan kami,
bay sigām pasangdol ni ka'a ati liyusannu min kasigpitan.
5 Bay sigām parahing ni ka'a, ati lappasannu,
bay sigām angandol ma ka'a, ati halam karapatan.
6 Saguwā' aku itu sali' kalog tana', sali' ngga'i ka manusiya'.
Niudju' aku he' pagkahiku, nihalipulu e' kampungku.
7 Pinakaiya' aku he' sasuku ang'nda'.

Nihina' aku, pinagelong-elongan, pinagtunggīng.
8 Ya lling sigām ma aku, “A'a itu angandol ma si Yawe,
na, patabangta iya ma PANGHŪ'-Yawe.
Kalu iya pinuwas min kasigpitan,
pagka aheya lasa PANGHŪ' ma iya.”
9 Malaingkan, Tuhanku, ka'a ya bay amaluwas aku min kulunan ina'ku.
Tabowa aku angandol ma ka'a min kariki'-diki'ku gi',
min waktuku onde' duru'an lagi'.
10 Ka'a ya kaholatanku min llaw kapaganak ma aku,
ka'a ya Tuhanku sangay min kapangiram ma aku.
11 Da'a kono' ka pala'an min aku,
sabab itiya' aku marai' taluwa' kasusahan.
Luwal ka'a ya makatabang.
12 Sikapūn-pūnan ni aku ba'anan palbantahanku,
sapantun sapi' mandangan min lahat Basan.
13 Pinabanga' bowa' sigām tudju ni aku,
sapantun halimaw marai' na an'kkob, an'kkat.
14 Angalongkoy anggauta'ku, magsalisi' lullun to'olangku.
Angalunuk atayku, ibarat lansuk atunaw e' pasu'.
15 Katoho'an k'llongku, buwat katoho' buli' lapohan.
Angakkot d'lla'ku ni isi emponku,
tahinangnu aku anginam bagunbun nalka'.
16 Aniya' sapantun ero' ma sakalibutku,
pinagtipunan aku he' a'a jahulaka'.
Nilagbas e' sigām tape'-tanganku.
17 Ta'nda'an di-na bokogku kamemon,
pinatong aku e' saga a'a ab'nsihan aku,
kinōgan sigām ma kala'at pangluwahanku.
18 Pinagbahagi'an s'mmekku he' sigām,
pinagko'ot-ko'ot badju'ku bang sai makarapu.
19 Ya PANGHŪ', da'a pa'in ka palawak min aku.
Ka'a ya ga'osanku, bang pa'in ka pasa'ut anabang.
20 Tampanin aku bo' mbal taōk e' kalis.
Ahalga' ma aku nyawaku, angkan amu'ku pinuwas min kosog saga ero' itu.
21 Liyusun aku min bowa' halimaw,
papuwasun aku min tanduk sapi' talun.
22 Ati pasaplagku ōnnu ni dauranakanku,
pudjiku ka ma palhimpunan saga jama'anu.
23 Ka'am ya magmatāw ma si Yawe, pudjihunbi!
Ka'am saga panubu' si Yakub, pagmahaltabatinbi!
Ka'am bangsa Isra'il kamemon, hulmatunbi!
24 Sabab halam pabiyalna pagdahing saga a'a asukkal,
halam bay pasagaranna ma deyom kasigpitan.
Halam bay taikutanna sasuku angamu'-ngamu',
gom pa'in tabangna.
25 O Tuhan, ka'a ya pagpudjihanku ma palhimpunan aheya,
suhulku isab najalku ma matahan saga a'a magmatāwan ka'a.
26 Amangan saga miskin ma sinosōng sampay sigām asso.
Sasuku kam angangut ma si Yawe ananglit du ma iya.
Mura-murahan, bang pa'in kam allum saumul-umul.

27 Kinannal si Yawe he' a'a kamemon ma mpat pidju alam itu,
ati papinda sigām magta'at ni iya.
Magpudji sabarang bangsa ma alopanna,
28 sabab PANGHŪ'-Yawe ya tag-parintahan ma dunya.
Iya ya makapagagi ma kabangsa-bangsahan.
29 Sasuku taga-karaya ma dunya itu, sigām balkanan,
pasujud du ma alopan Tuhan.
Sasuku amole' lahat kamatayan magpatireyo' ma iya,
sampay saga a'a ya mbal makapakalluman di-sigām, pasujud du.
30 Ni'isbat Tuhan e' panubu' magsuring-magsaingsing,
pinandu'an sigām pasal si Yawe ma sinosōng.
31 Ati sigām ya pas'lle' amatanyag ni saga a'a halam gi' palahil
pasal kabontolan ya tahinang e' Tuhan ma sabab a'a suku'na.

23

Kalangan 23

Kalangan si Da'ud

1 Si Yawe ya angipat aku, sapantun a'a angipat bili-bilina,
angkan halam aniya' kulang ma aku.
2 Kahinangan aku he'na pahalian ma parang-parang alunuk,
niambit aku he'na ni atag bohe' kasannangan.
3 Pinahayang nyawaku,
minaliman aku he'na ma lān abontol, ma sabab Ōnna kabantugan.
4 Minsan palabayanku kal'ddoman lambung kamatay,
mbal aku atāw pinuhinga' sabab ka'a ya gapi'ku, O Tuhan.
Ilu tungkudnu maka soha'nu amuwanan aku kasalamatan baran.
5 Sakapannu aku jamuhan ma alopan palbantahanku.
Ni'ns'llanan he'nu kōkku, tanda' sin lasanu ma aku.
Palasay sawanku pagka ap'nno' he' pahala'.
6 Tantu aku pinasuku'an kahāpan,
tantu tinogolan lasanu ma aku sat'ggolku allum.
Ati luma' PANGHŪ' ya pat'nna'anku saumul-umul.

24

Kalangan 24

Kalangan si Da'ud

1 Suku' PANGHŪ' dunya itu sampay kapanyapanna.
Suku'na alam itu sampay kabangsa-bangsahanna.
2 Pinat'nna' e'na gintana'an ma t'ngnga' s'llang,
pinahogot he'na ma t'ngnga' kas'llogan.
3 Sai bahā' makatukad ni būd PANGHŪ'?
Sai bahā' makat'ngge ma deyom luma' pangarapan ni iya?
4 Luwal a'a ya asussi tanganna min dusa,
ya apote' deyom pangatayanna.
Luwal isab a'a ya mbal anumba ni ta'u-ta'u,
maka mbal magsapa pagputingan.
5 Makasambut pahala' min PANGHŪ' bang a'a buwattē' kajarihanna.
Tinungbasan iya kabontolan itikad e' Tuhan Manglalappas.
6 Buwattē' isab kahālan saga a'a ya angangut Tuhan,
ya atuyu' paharap ni ka'a, O Tuhan si Yakub.
7 Bang pa'in paukab saga tambol!

Bang pa'in paukab saga lawang awal-jaman,
bo' supaya makasōd Sultan Sanglit-sahaya!
8 Sai sa Sultan Sanglit-sahaya itu?
Si Yawe ko' itu, ya landu' akosog, landu' aesog.
PANGHŪ' ko' itu, ya makaga'os ma pagbono'.
9 Bang pa'in paukab saga tambol!
Bang pa'in paukab saga lawang awal-jaman,
bo' supaya makasōd Sultan Sanglit-sahaya!
10 Sai sa Sultan Sanglit-sahaya itu?
Si Yawe ko' itu, ya Sangat Kawasa.
Ya na Sultan Sanglit-sahaya!

27

Kalangan 27

Kalangan si Da'ud

1 Si Yawe ya amuwanan aku kasawahan maka kalappasan,
angkan halam aniya' katāwanku.
PANGHŪ'-Yawe ya sapantun kuta' pangahampan kallumku,
angkan halam aniya' kagawahanku.
2 Bang aku sinekot e' a'a jahallis,
ya bilahi angamula baranku,
bang aku nirugpak e' ba'anan bantaku,
tantu sigām makarugtul, makahantak.
3 Minsan aku nilikusan he' tumpukan ba'anan sundalu,
mbal kin'bba-k'bba atayku.
Minsan aku t'kkahan pagbono',
ahantap na pa'in pangatayanku.
4 Luwal itu ya pangamu'ku ni PANGHŪ'-Yawe,
luwal itu ya pagmatayanku,
bang pa'in aku paokom ma luma' Tuhan
sat'ggolku allum ma babaw dunya itu.
Landu' aku bilahi ang'nda' ma kahāp palantarana,
maka angaruhan iya ma luma'na pangarapan.
5 Angkan buwattē', sabab tinampanan aku he'na
ma waktu katumbuk kasusahan.
Pinakuta'an aku e'na ma pussuk batu-lakit,
tinapukan aku sakuli-kuli ma luma' pagtata'atan ni iya.
6 Minnē' aku anganda'ug min palbantahanku,
pinalanga aku min saga banta ma katilibutku.
Tukbalanku pagkulban ni PANGHŪ'-Yawe
ma langgal ya pangarapan iya,
hinabuku angolang kabowa kakōganku.
Angalang isab aku, pagpudjiku PANGHŪ'.
7 O PANGHŪ', kalehun lagi' panganjunjungku,
ka'ase'in aku, sambungin aku.
8 Ah'llingan aku di-ku, “Panuyu'in si Yawe.”
Jari patuyu' aku ma ka'a, O PANGHŪ'.
9 Da'a kono' ka pataikut min aku sabab sosoho'annu aku.
Da'a pa'in akagit ataynu, da'a aku taikutin,
sabab ka'a ya pananabang ma aku.
Da'a aku palehomun, da'a aku bbahin,

sabab ka'a ya Tuhanku Manglalappas.
10 Abila aku siniya-siya he' ina'-mma'ku,
tantu aku tinaima' e' PANGHŪ'.
11 Ya, PANGHŪ', pandu'in aku lānnu, ya amowa ni kahāpan.
Malimin aku ma lān abontol,
sabab aheka a'a angangut angala'at aku.
12 Da'a aku pasagarin pinagbaya'an e' saga kuntaraku,
sabab aniya' a'a anuna'an aku kaputingan.
Ya kab'ngngis sigām mbal kaliyuhan.
13 Saguwā' minsan buwattē', aniya' kaholatanku tuman.
Tantu aku makabāk kahāpan min si Yawe,
hinabuku lagi' ma dunya dakayu' itu.
14 Angkan yukku, "Pangasahin si Yawe.
Pahogotunbi imanbi, pataptapunbi pangatayanbi,
pangaholatinbi PANGHŪ'-Yawe."

32

Kalangan 32

Kalangan si Da'ud

1 Aheya kahāpan ma sasuku niampun kala'atanna,
sasuku pinapasan paldusahanna.
2 Aheya kahāpan ma sasuku abontol ma bistahan PANGHŪ'
sasuku halam aniya' kaputingan ma pangatayanna.
3 Sat'ggol limbunganku dusaku, anitis na pa'in bokogku
ma sabab pangandahingku kahaba' llaw.
4 Kabuhatan aku llaw-sangom,
sali' kahantang tangannu ya makabuhat.
Angalongkoy kuwat-anggauta'ku,
buwat a'a apanggang ma musim pang'llaw.
5 Malaingkan bay tapamattanku dusaku ni ka'a,
halam bay limbunganku kala'atanku.
Yukku, "Gom aku magpasab'nnal ni PANGHŪ',"
magtūy ta'ampunnu kasā'anku kamemon.
6 Angkan sasuku magtata'at subay angamu'-ngamu' ni ka'a
ma waktu kahanggawna.
Bang pasōng kasusahanna sapantun latap alalom,
mbal iya alimun he' susa.
7 O Tuhan, ka'a ya patapukanku,
ka'a ya angahampanan aku min kajahatan.
Alibut aku e' saga a'a magkalangan aku
ma sabab kalappasnu ma aku.
8 Yuk Tuhan ni aku, "Pandu'anta ka lān ya wajib palabayannu.
Hūganta ka gara' ati peyananku ka.
9 Da'a ka pasali' ni kajarihan kura',
ya halam aniya' akkalna.
Mbal tasoho' hayop inān, mbal tapasekot ni ka'a,
luwal bang sangonannu kakkang maka engkot."
10 Aheya karukka'an saga a'a ya ala'at kajarihanna,
saguwā' sasuku angandol ma si Yawe,
ap'nno' iya e' kasi-lasa PANGHŪ'.
11 Kalasiginbi si Yawe. Pakoyag kam sasuku ahāp kajarihanbi.

Magkalang kam sasuku abontol itikadbi.

37

Kalangan 37

Kalangan si Da'ud

1 Da'a kahanggawinbi saga a'a jahulaka',
da'a isab pangihirinbi saga a'a maghinang kala'atan!
2 Sapantun sigām parang-parang al'kkas alanos,
sapantun dahun ak'llos magdai'-dai'.
3 Angandol sadja kam ma PANGHŪ'-Yawe,
hinangunbi kahāpan.
Pat'nna' kam ma lahatbi porol,
pat'nna' kam ma deyom kasannangan.
4 Paglasiginbi PANGHŪ'
ati kabuwanan kam ai-ai ya makasulut pangatayanbi.
5 Pama'andolunbi kahālanbi ni PANGHŪ',
pasangdolinbi iya, ati tahinang e'na ya amu'bi.
6 Pinabukis he'na ka'adilanbi,
sapantun sawa ya pabukis dai'-llaw,
pinasaplag kabontol palkala'bi,
sapantun sinag llaw bang augtu.
7 Pat'mmun kam ma alopan si Yawe, lagarinbi iya.
Da'a kam asusa bang auntung saga a'a kasehe'an,
bang tahinang kagara'an sigām ajahallis.
8 Da'a kam angastol! Da'a kam angamahit!
Da'a papasu'un ataybi, tantu ala'at kat'kkahanna.
9 Sabab pinahalam saga a'a ala'at kajarihanna,
saguwā' sasuku angasa ma PANGHŪ' pinusaka'an lahat itu.
10 Mbal at'ggol, pahalam saga a'a ala'at itu.
Minsan painay e'bi amiha, mbal tabāk.
11 Sagō' saga a'a areyo' pangatayanna pinasuku'an lahat itu,
ati halam aniya' makasasaw kasannangan sigām.
12 Binantuhan a'a ahāp atayna he' a'a jahulaka'.
Ang'ttop le'e saga a'a inān, tanda' sin kab'nsi sigām ma a'a ahāp.
13 Malaingkan pinagtittowahan he' PANGHŪ' saga a'a jahulaka',
sabab kata'uwanna aniya' llaw panganggantа' ma sigām.
14 Angahublut kalis saga a'a jahulaka',
anakap ba'ugan pana' sigām,
bo' tapana' e' sigām saga a'a kamiskinan maka kasigpitan.
Ya maksud sigām amapatay saga a'a abontol atayna.
15 Saguwā' papelleng kalis inān angandugsu' jantung sigām,
pinagpōng-pōng isab saga ba'ugan pana' sigām.
16 Minsan akulang ai-ai ya palsuku'an ma saga a'a abontol,
labi ahalga' ko' inān min alta' manglabi-labihan
ya palsuku'an saga a'a ala'at.
17 Sabab pahalam ya ga'osan saga a'a jahulaka',
sagō' angandapit PANGHŪ'-Yawe ma saga a'a abontol palangayna.
18 Niayuput e' si Yawe kallum sasuku mbal katōngan dusa
ati anatas pusaka' sigām sampay ni kasaumulan.
19 Mbal sigām aiya' bang t'kkahan kasigpitan.
Minsan ma waktu gotom, maka'ssohan kinakan sigām.

20 Malaingkan saga a'a jahulaka' magka'at lullun.
Palanyap saga palbantahan PANGHŪ', ibarat humbu.
Ibarat sigām kalingkat sumping ya patomo' ma deya,
dai'-dai' du palanos bo' halam na.
21 Angutang saga a'a ala'at sagō' mbal amayad.
Saguwā' saga a'a ahāp magmura sadja,
22 sabab sai-sai kabuwanan pahala' he' PANGHŪ'
pinusaka'an lahat itu.
Saguwā' sai-sai sinapdahan e' PANGHŪ', tantu magmula.
23 Bang kasulutan PANGHŪ' ma kaul-pi'il a'a,
pinatotog e'na tekangna.
24 Minsan iya makarugtul, mbal tabowa pahantak,
sabab PANGHŪ'-Yawe ya amalutan tanganna.
25 Min kaonde'-onde'ku sampay ni kato'aku itu,
halam aniya' a'a abontol bay ta'nda'ku pinasagaran he' Tuhan.
Halam isab ta'nda'ku anak a'a inān tabowa angamu' kinakan.
26 Magmura sadja sigām amuwan maka amautang,
angkan pinaniya'an pahala' saga anak sigām e'.
27 Angkan yukku, pataikut kam min kala'atan bo' patukid ma kahāpan,
ati taptap kam pat'nna' ma lahatbi porol.
28 Angkan buwattē', sabab kasulutan PANGHŪ' ma a'a angahinang kabontolan.
Mbal palehomna saga a'a ya atukid angisbat iya.
Nihampanan e'na saga a'a suku'na sampay ni kasaumulan,
saguwā' bin'kkat e'na napas saga a'a maghinang kala'atan.
29 Pamusaka' ma a'a ahāp ya lahat sigām porol,
ati maglahat sigām maina'an salama-lama tahun.
30 Bang a'a asussi pangatayanna, amissala iya pangita'u,
abontol maka asaltun himumūnganna.
31 Ina'an ma deyom atayna sara'-manara' min Tuhanna,
angkan mbal parasdas tape'na.
32 Tinipu saga a'a ahāp palangayna he' a'a ala'at,
sabab angamohot amapatay,
33 saguwā' mbal pinasagaran he' si Yawe saga a'ana gina'os he' a'a jahulaka'.
Bang sigām pinaharap ni huwis, mbal tugutanna sigām taluwa' hukuman.
34 Pangaholatinbi PANGHŪ', bogboginbi panoho'anna
ati pinalanga kam bo' pinusaka'an lahatbi porol.
Song isab ta'nda'bi saga a'a jahulaka' pinahalam.
35 Aniya' bay ta'nda'ku a'a landu' ajahat maka abigsi',
ahāp sadja kahālanna, sapantun kayu alabung dahunna,
ya patomo' ma tana' bay asal patomo'anna.
36 Sagō' da'a ka pilang'llaw paglabayku minnē', na halam na.
Minsan painay he'ku amiha iya, halam to'ongan tabākku.
37 Kira-kirahunbi a'a halam dusahan, pangli'unbi a'a abontol palangayna,
sabab ahāp kasōngan ma saga a'a mbal bilahi maglugat.
38 Saguwā' tantu pinaka'at kamemon saga baldusa,
halam aniya' kasōngan a'a maghinang kala'atan.
39 Lappasan sasuku asussi pangatayanna, sabab min PANGHŪ',
ya sapantun kuta' pasindungan a'ana bang t'kkahan bala'.
40 Tinabang sigām e' si Yawe, pinuwas e'na min kasigpitan.

Niliyus sigām e'na min ga'osan saga a'a jahallis,
nilappas isab sigām sabab Tuhan iya pangandolan.

40

Kalangan 40

Kalangan si Da'ud

1 Angagad na pa'in aku ma si Yawe minsan mbal anambung saru'un-du'un,
jari palingi' iya ni aku bo' akale ma panabbutku.
2 Bay aku binuhat e'na min kal'bbohan,
pinaluwas aku min lowang kapisakan.
Pinat'ngge aku ma batu, pinahogot pat'nggehanku.
3 Aniya' kalangan baha'u pamakalangna ma aku,
kalangan pamudji Tuhantam.
Aheka a'a magmatāw pag'nda'na ma pakaradja'an itu,
ati angandol sigām ma si Yawe.
4 Aheya kahāpan ma sasuku apagon pangandolna ma PANGHŪ',
ya mbal ameya' ma saga a'a magabbu-abbu,
atawa ma a'a ya magta'at ma tuhan-tuhan puting!
5 O Yawe, Tuhanku, aheka hinangnu makainu-inu.
Mbal taitung saga kahāpan ya mohotnu ma kami.
Bang aku bay pasulay anuli-nuli kamemon,
mbal takole' sinuli-suli pagga kumarukan hekana.
6 Ngga'i ka tutukbalan maka tapung ya pagmatayannu,
ngga'i ka susumbali'an tinunu',
ngga'i ka tataubatan dusa ya kagunahannu.
Saguwā' tin'bbok e'nu taingaku, hatina pinakale aku.
7 Magtūy aku ah'lling, yukku, “Itiya' aku, sakap aku,
buwat tasulat ma Kitab ma pasalanku.
8 O Tuhanku, ahutu aku angahinang kabaya'annu.
Itiya' ma aku sara'nu, ma deyom pangatayanku.”
9 Bay pasaplagku kabontol pangahandak si Yawe ma palhimpunan aheya.
Kata'uwannu asal, PANGHŪ', halam bay tambolku bowa'ku.
10 Mbal tahananku ma atay kabontolnu,
ah'lling na pa'in aku pasal kapangandolannu maka kalappasnu.
Halam bay limbunganku kasi-lasanu maka kab'nnalnu,
gom pa'in pagnasihatku ma palhimpunan aheya.
11 Ya PANGHŪ', da'a pa'in ka'llogin ase'nu ma aku.
Hampanin aku sakahaba' waktu maka lasanu kakkal, maka kab'nnalannu.
12 Sabab itiya' aku t'kkahan susa-manusa ya mbal taitung
itiya' aku kapilahan e' ba'anan dusaku.
Palabi hekana min heka lamba bu'unku,
angkan aku mbal na maka'nda' pahāp,
angahimāt pangatayanku pagka halam aniya' pangasa.
13 O PANGHŪ', bang pa'in aku lappasnu,
O Yawe, bang pa'in ka pasa'ut anulung!
14 Bang pa'in pinahina' maka pinaligoto' e'nu
saga a'a kamemon ya anganiyat amapatay aku.
Bang pa'in hawirannu saga a'a bilahi angamula aku,
bang pa'in sigām tahinang pagtunggīngan.
15 Saga a'a isab ya bay anittowahan aku,

bang pa'in sigām kapam'ngngangan ma sabab iya' sigām.
16 Saguwā' saga a'a ya angaholat ma ka'a, Tuhan,
bang pa'in sigām kinōgan maka ka'amuhan ma ka'a.
Sasuku kasulutan ma kakosog panglappasnu,
subay anabbut sararan-daran:
"Akawasa si Yawe! Akawasa si Yawe!"
17 Maka aku itu, minsan kamiskinan maka kasigpitan,
kinannal isab aku he' PANGHŪ!.
O Tuhan, ka'a ya Mananabang maka Manglalappas ma aku,
Pasa'ut ka kono'.

46

Kalangan 46

Kalangan saga Anak si Kora

1 Tuhan ya patapukanta maka pangā'anta kosog,
asakap iya anabang bang aniya' kasukkalan.
2 Angkan kita mbal tināw minsan ajogjog dunya,
minsan al'bbos kabūd-būran tudju ni timbang.
3 Aho', minsan magabal tahik, minsan amukal,
minsan isab ahenggol saga būd he' kosog haus.
4 Sagō' aniya' sapa' anasahan amowa kakōgan ni da'ira Tuhan,
ni lugal sussi ya haddarat Tuhan Mahatinggi.
5 Ina'an Tuhan ma deyom da'irana, angkan mbal pajudjal.
Pagk'llat llaw, tinabang he' Tuhan.
6 Maglengogan kabangsa-bangsahan. Pah'bba' kapagsultanan.
Angabtang sadja Tuhan, magtūy atunaw dunya.
7 Pataptap PANGHŪ! Sangat Kawasa ma kita,
kuta' pasindunganta ya Tuhan pangkatta si Yakub.
8 Dai' kam, nda'unbi kahinangan si Yawe,
ya hinang makak'bbal atay bay tahinangna ma dunya.
9 Pinahondong he'na ba'anan pagbono' ma kaluha'an dunya.
Pinagpōng he'na ba'ugan pana', pinagp'ppot saga budjak,
Pinagtunu' tampan sundalu ma deyom api.
10 "Pahali kam, pahati kam in aku Tuhan.
Patut aku pinalanga he' kabangsa-bangsahan.
Patut aku pinalanga to'ongan ma dunya."
11 Pataptap PANGHŪ! Sangat Kawasa ma kita,
Kuta' pasindunganta ya Tuhan pangkatta si Yakub.

51

Kalangan 51

Kalangan si Da'ud Pangamu' Ka'ampunan

1 O Tuhan, ka'ase'in aku ma sabab lasanu kakkal.
Patiase'un ka,
angkan amu'ku pinapasan paldusahanku.
2 Kose'in aku min kasā'anku,
sussihun aku min dusaku.
3 Sabab kata'uwanku na kala'atanku,
mbal takalipatku, pamikilanku na pa'in sakahaba' waktu.
4 Ya dusaku itu dusa ni ka'a sadja, ngga'i ka dusa ni manusiya'.
B'nnal, bay aku amakay dusa ni ka'a,
angkan taluwa' bang aku katōngannu dusa. Abontol ka.

Taluwa' isab bang aku pat'nna'annu hukuman.
5 Tantu aku dusahan waktu lagi' kapaganak ma aku,
dusahan aku min waktu kapangiraman ina'ku ma aku.
6 Tantu isab, ya kabaya'annu subay aniya' kab'nnalan sampay min deyom atay.
Ya pamandu'nu pasal pangita'u itiya' pasobsob ni itikadku.
7 Sussihun aku maka sayul hissup, ati alanu' aku.
Pandihun aku, ati apote' aku min pote' gapas.
8 Pakalehun aku lling pagkoyagan, paglasigan.
Pakōrun kuwat-anggauta'ku, ya bay pinananaman kakagit ataynu.
9 O Tuhan, bang pa'in ka pakeleng min paldusahanku,
maka papasin kasā'anku kamemon.
10 Paniya'in aku atay sussi,
pabaha'uhun itikadku bo' mbal magpinda-pinda.
11 Da'a kono' aku paluwasun min haddaratnu.
Da'a la'anin min aku Rū-nu Sussi.
12 Pabīngun ni aku kalasigan ya bay ma aku tagna' kapangalappasnu ma aku.
Buwanin aku kajarihan ahutu bo' tahinangku kabaya'annu.
13 Jari pandu'anku saga a'a ya angalanggal sara'nu,
pandu'anku sigām pasal kaul-pi'il ya makasulut ataynu.
Ati aniya' saga a'a dusahan pabalik ni ka'a.
14 O Tuhan, ka'a Tuhan Manglalappas, puwasin aku min dusa amapatay a'a
ati angalang aku pasal kabontol pangahandaknu.
15 O Tuhan, PANGHŪ', pakalangun aku,
bo' ka sanglitanku labay min suwalaku,
16 Bang pagkulban ya kabaya'annu, bay du ka bowahanku.
Mbal ka kasulutan ma susumbali'an pinagtunu'.
17 Ya huhulmatan pagmatayan Tuhan, ya na atay ata'u magsusun.
O Tuhan, mbal sowaynu atay pagsususun maka atay areyo'-deyo'.
18 Bangunun da'ira Siyun ma sabab lasanu hilas.
Pahāpun tambak batu ya bay pangād ma da'ira Awrusalam.
19 Minnē' aniya' tutukbalan abontol pangahulmat ka'a.
Aniya' susumbali'an pinagtunu' ma katibu'ukanna,
maka aniya' sapi' l'lla pinagkulban ma panukbalan ya ma luma'nu.

61

Kalangan 61

Kalangan si Da'ud
1 Ya Tuhan, kalehun panangisku,
taima'un pangamu'-ngamu'ku.
2 Angalingan aku ni ka'a min lahat ya katapusan alawak
pagka halam aniya' holatanku.
Malimin aku ni batu alanga ya mbal ta'abutku.
3 Sabab ka'a ya bay patapukanku,
ibarat kuta' mbal tasōd e' saga bantaku.
4 Landu' aku bilahi pat'nna' ma Luma' Pangarapan ni ka'a
bo' magluma' mailu sat'ggolku allum,
ati pasindung aku ma deyo' kepetnu sapantun anak manuk.
5 Ya Tuhanku, tasambutnu bay janji'ku ma ka'a,
ati kabuwanan aku kahāpan ya pamusaka'nu

ma sasuku magmatāw ma ōnnu.
6 Bang pa'in pataha'nu umul sultan,
bang pa'in pahogotnu pagsultanna sampay ma panubu'na.
7 Mura-murahan, bang pa'in iya magsultan ma matahannu salama-lama tahun.
Hampanin iya pahāp ma sabab lasanu maka janji'nu ya mbal magkapinda.
8 Jari aku itu angalang na pa'in pamudjiku ōnnu,
ati suhulku ai-ai bay panganajalku ma ka'a,
tukbalanku ni ka'a kahaba' llaw.

63

Kalangan 63

Kalangan si Da'ud
1 O Tuhan, ka'a ya Tuhanku,
landu' aku angentom ma ka'a.
Bang aku alawak min haddaratnu,
ya sapantunna lahat paslangan halam aniya' bohe'na.
Patay bohe' palnyawahanku, apanggang baranku
ma sabab katuyu'ku ma ka'a.
2 Bay ka ta'nda'ku ma deyom Luma' Pangarapan ka'a,
bay ta'nda'ku kawasanu maka sahayanu.
3 Ahalga' lasanu, labi ahalga' min kallumku,
angkan ka sanglitanku luwas min k'llongku.
4 Pudjiku ka sat'ggolku allum.
Anangga aku hinabuku anabbut ōnnu.
5 Asalamat nyawaku, sapantun a'a asso he' kinakan ahāp lanabna,
angkan aku angalang pamudji ka'a luwas min k'llongku.
6 Taentomku ka'a hinabuku palege ma pabahakanku,
ati ka'a ya paghona'-hona'ku kahaba'-kahaba' sangom.
7 Ka'a ya anabangan aku, angkan aku tabowa angalang
hinabuku pasindung ma pikpiknu, sali' manuk-manuk.
8 Pabalut pangatayanku ma ka'a,
pinatotog aku he' tangannu sakap kowan.
9 Bang pa'in palurus ni kalaloman ahirat
saga a'a ya magisun amapatay aku.
10 Bang pa'in sigām tinugutan binono' patay kalis
bo' pinagkakan he' saga ero' paslangan.
11 Pagubus, magkalasigan sultan ma Tuhan.
Sinanglitan isab Tuhan e' sasuku anganjanji' ma ōnna.
Malaingkan pinakittup bowa' saga a'a magputing.

66

Kalangan 66

1 Ka'am kamemon ma dunya,
olanginbi Tuhan ma sabab kakoyagbi!
2 Magkalang kam pamaheyabi ōnna kawasahan!
Pudjihunbi iya bo' pasōng kabantuganna!
3 Amissala kam ni Tuhan, yukbi, “Ya Tuhan,
akawasa du pa'in kahinangannu, mbal tasipat!
Magpatiata saga palbantahannu ni ka'a

sabab kawasanu mbal tasagga'.
4 Pasujud ni ka'a sabarang bangsa ma deyom dunya.
Angalang sigām pananglit ka'a,
pinudji ōnnu ma kalangan sigām.”
5 Pi'itu kam ang'nda' ma bay tahinang he' Tuhan.
Makatāw-tāw saga kahinangan ya tahinang e'na
pangahāp kitam panubu' si Mbo' Adam.
6 Ya tahik bay tahinang he'na katoho'an,
bo' magtinape' saga a'a parambila'.
Angkan kitam subay magkōg-koyagan Tuhan,
7 ya magparinta sampay saumul-umul ma sabab kawasana.
Pineyanan he'na palbangsa-bangsahan,
supaya halam aniya' min sigām angatu ma iya.
8 Ka'am saga bangsa, pudjihunbi Tuhantam,
patanogunbi suwalabi pananglit ma iya.
9 Niliyusan kitam min kamatay,
pineyanan kitam bo' mbal parasdas tape'tam.
10 Bay kami sulayannu, Tuhan, bay kami tatabnu,
sapantun pilak tinatab ma panarulan.
11 Bay kami kalabusunu, sapantun daing ma pokot,
bay kami patanggungnu tanggungan abuhat.
12 Makahantak pa'in kami,
bay tugutannu saga a'a angura' palabay min kōk kami.
Bay kami palabay isab min deyom api maka min bohe',
arak amatay, manda' kami paluwasnu
bo' pinasampay ni lahat magdayas-dayas ma kinakan.
13 Pi'ilu aku ni luma'nu angungsuran pagkulban tinunu',
maka hinangku bay pagnajalku ni ka'a.
14 Hinangku in janji' bay kak'bbatan bowa'ku, hinabuku bay kasigpitan.
15 Tukbalanku ni ka'a bili-bili al'mmok maka kambing l'lla tinunu' ma katibu'ukanna.
Ungsuranku ni ka'a susumbali'an sapi' maka kambing.
16 Sasuku kam magmatāw ma Tuhan, pi'itu kam akale
ati pangahakaku ma ka'am bay kahinanganna ma aku.
17 Bay aku parahing ni iya,
bay iya sanglitanku maka pangallam bowa'ku.
18 Abila aku bay anganapsuhan la'at ma deyom atayku,
mbal aku kinale he' Panghū'ku.
19 Saguwā' tantu aku kinale he' Tuhan,
ta'asip e'na pangamu'-ngamu'ku.
20 Pudjitam Tuhan,
ya halam bay amabiyal pagduwa'aku,
ya halam bay pahali alasahan aku.

84

Kalangan 84

Kalangan saga Anak si Kora
1 Ya PANGHŪ', Tuhan Sangat Kawasa!
Kalingkat du pa'in pat'nna'annu ilu!
2 Sali' aku apunung e' baya'ku pi'ilu ni halaman luma' PANGHŪ'.
Magkalang aku ni Tuhan kakkal ma sabab kakōranku,

luwas min palnyawahanku maka min ginhawa-baranku.
3 Minsan saga manuk-manuk paupit
makabāk pat'ppakan ma atag paghinangan kulban ni ka'a.
Sampay saga manuk-manuk baliyu
makahinang pugaranna mailu pangint'llohanna.
Ya PANGHŪ', Tuhan Sangat Kawasa!
Ka'a ya Sultanku, ka'a ya Tuhanku.
4 Aheya kahāpan sasuku pat'nna' ma deyom luma'nu,
sabab makasanglit sigām ma ka'a ma halam aniya' hogga'anna.
5 Aheya kahāpan ma sasuku makasambut kosog min ka'a,
ya angangut patukad ni Awrusalam bo' anambahayang.
6 Pasalta' sigām palabay min l'bbak Baka*,
tahinang lugal pagbohe'an.
Ta'abut pa'in waktu pangulan, ap'nno' l'bbak inān
e' kalowang-lowangan taga-bohe'.
7 Paganap na pa'in kosog sigām, bo' paganap,
sampay sigām paharap pakaniya-kaniya ni Tuhan ma da'ira Siyun.
8 Ya PANGHŪ', Tuhan Sangat Kawasa, Tuhan si Yakub,
bang pa'in sambutnu pangamu'-ngamu'ku itu.
9 O Tuhan, nda'un gi' sultan ya makatampanan kami.
Nda'un pamaihu'anna, in iya a'a tapene'nu.
10 Aku itu, pād-pād dangibu llaw maingga-maingga lahat,
gom lagi' dang'llaw ma deyom halaman luma'nu.
Pād-pād aku pat'nna' ma kaluma'an saga a'a jahulaka',
gom lagi' ma luma'nu, minsan hal an'ngge ma atag bowa' lawang.
11 Sabab Tuhan Yawe sali' ād maka tampan ma saga a'ana.
Amuwan iya hulmat maka mahaltabat.
Sasuku ahongpot tebongna
mbal kinaiskutan he' Tuhan ai-ai ahāp.
12 O Tuhan Sangat Kawasa
aheya kahāpan ma sasuku angandol ma ka'a.

91

Kalangan 91

1 Sasuku pat'nna' ma sindungan Tuhan Mahatinggi
pahali-hali ma limbuhan Sangat Kawasa.
2 Buwattitu pah'llingku, “Si Yawe ya pahogotanku.
Sapantun iya kuta' patapukanku, pangandolanku iya.”
3 Tantu iya amuwasan ka'a min jallat ya pinat'nna'an ka'a,
maka min saki makapatay.
4 Tinambunan ka e'na ma sabakanna, ibarat manuk.
Pasindung ka ma deyo' pikpikna.
Tuhan ya sapantun ād makahampanan ka'a
sabab mbal to'ongan apinda kajarihanna.
5 Mbal kagawahannu bangsa magl'l'ngngan ma kalendoman,
atawa budjak ya nihiyak waktu llaw.
6 Mbal isāb katāwannu saki maglunsulan ma sangom,
atawa bonglay ya makalaglag bang ugtu llaw.
7 Abugtang pa'in dangibu a'a ma atagnu kowan,

* **84:6 84:6** Baka: hatina ‘Panangisan’ atawa ‘po'on kayu balsam’.

sangpū' ngibu pa'in ma atagnu gibang, mbal ka talapay.
8 Ta'nda' hal he' matanu bang ai panungbas Tuhan ma saga a'a jahulaka'.
9 Bang Tuhan Mahatinggi ya pataptapannu,
hatina si Yawe ya patapukanku isab,
10 mbal ka t'kkahan bala',
mbal sinekot luma'nu he' saki bonglay,
11 sabab aniya' saga mala'ikat sinō' he' Tuhan
angahampanan ka'a pi'ingga-pi'ingga pal'ngnganannu.
12 Tinayak ka e' sigām bo' mbal makasantuk tape'nu ni batu.
13 Gi'ikannu halimaw maka sowa d'ppong,
kagindasan e'nu halimaw maka buwaya.
14 Angallam si Yawe, yukna, “Alasa a'a itu ma aku,
angkan liyusku iya min kajahatan,
Angaku iya ma ōnku, angkan iya hampananku.
15 Pagsabbutna ma aku, sambunganku magtūy.
Pataptap aku ma iya hinabuna ma deyom sukkal.
Tabangku iya ma deyom kasigpitan,
maka buwananku iya ōn abantug.
16 Ka'amuhan iya pagga pataha'ku umulna.
Pata'uku iya bang buwattingga pangalappasku.”

93

Kalangan 93

1 Si Yawe ya magsultan ma kamemon,
pagmahaldika'an sultan mahatinggi ya pamakayna.
Ga'osan sultan iya pakambot hawakanna.
Magsin'mmek iya kamahaltabatan.
Ahogot papagan dunya itu, mbal tajudjal.
2 Ya Tuhan, ahogot kapagsultannu, sangay min awal tagna'.
Ka'asalnu dahū gi' min kapamapanjari dunya.
3 O Yawe, ang'llub saga s'llang,
angabal tahik, alandos pangabalna,
angalagublub kalumbagan tahik.
4 Landu' aheya pangulattub goyak,
aheya isab pang'llub goyak pasampoyak.
Saguwā' labi lagi' aheya ga'osan si Yawe,
ya katapusan alanga.
5 Atantu pangahatulnu, mbal magpinda-pinda.
Alingkat luma'nu e' kasussina.
Alingkat ni kasaumulan, O PANGHŪ'.

95

Kalangan 95

1 Dai' na kam, magkalang kitam ni si Yawe kabowa kakōgan,
Patanogtam suwalatam ni iya,
ya pinagsambatan Batu-Lakit panglappasan.
2 Sūng kitam anukbal pagsukulan ni iya,
paheyatam iya labay min kalangan maka tarasul.
3 Sababna si Yawe ya Tuhan makaga'os,
sultan abantug, alanga min katuhan-tuhanan kamemon.
4 Tinayak he'na po'onan dunya itu.

Dapuna asal saga kapussukan būd.
5 Suku'na asal saga katahikan, sabab iya ya bay amapanjari.
Iya na isab bay angompol gintana'an.
6 Dai' na kam, pasujud kitam amudji iya.
Angōk-tu'ut kitam ma alopan PANGHŪ' Magpapanjari,
7 kalna' in iya pagtuhanantam,
maka kitam saga a'ana, sapantun bili-bili ma pangipatanna.
Na, ma llaw itu, bang takalebi bissala Tuhan, yukna,
8 "Da'a patuwasunbi kōkbi buwat bay ka'mbo'-mbo'anbi ma Meriba,
buwat bay ma Massa isab, ma lahat paslangan.
9 Bay aku sinulayan maka tinukas he' ka'mbo'anbi,
sinulayan aku he' sigām,
minsan du bay kalabayan he' sigām kahinanganku.
10 Mpatpū' tahun bay kap'ddi' atayku ma pangkatan ina'an-i.
Saga a'a itu," yukku, "mbal makatotog ameya' ma aku.
Halam tata'u e' sigām kaul-pi'il ya kabaya'anku.
11 Bay akagit atayku ati pagsapahanku sigām," yukku,
"Saga a'a itu mbal to'ongan pasōd ni lahat pahalian bay tagamaku."

100

Kalangan 100

1 Ka'am kamemon ma dunya itu,
patanogun suwalabi amudji si Yawe,
kabowa kakōganbi.
2 Ta'atunbi PANGHŪ'-Yawe luwas min kakoyaganbi,
pabaihu' kam ma iya maka kalanganbi makalasig.
3 Ta'uhunbi si Yawe, in iya Tuhan.
Si Yawe ya bay amapanjari kitam, ati suku'na kitam.
A'ana kitam, sapantun bili-bili ma pangipatanna.
4 Palabay kam min saga lawangna salta' kam magsarang-sukul.
Pasōd kam ni halaman luma'na hinabubi magpudji.
Pagsukulinbi iya, pudjihunbi ōnna!
5 Sabab ahāp kasuddahan PANGHŪ', maka taptap lasana kasi.
Kapangandolan iya salama-lama tahun.

103

Kalangan 103

Kalangan si Da'ud
1 Pudjiku si Yawe min deyom pangatayanku.
Pudjiku ōnna sussi min palnyawahanku
maka min kuwat-anggauta'ku.
2 Aho', pudjiku PANGHŪ' min deyom pangatayanku,
mbal takalipat kamemon kahāpan ya bay pamuwanna.
3 Sabab iya ya angampun kamemon paldusahanbi.
Iya ya amauli' kamemon sakibi.
4 Iya isāb angal'kkat kallumbi min lahat kamatayan.
Iya isab amalipatan ka'am lasa maka ase'.
5 Iya ya amuwanan ka'am ginisan kahāpan ya makahāp palasahanbi,
angkan tabawi' bay kosog kabata'bi.
Sapantun kam belle' ya mbal ata'u binale'.

6 Abontol PANGHŪ'-Yawe ma kahinanganna kamemon,
pinabontol e'na hukuman ma sasuku pininjala' e' sara'.
7 Bay pata'una si Musa pasal kaniyatanna.
Bay pa'nda'na hinangna ni bangsa Isra'il.
8 Patiase'un maka patilasahun asal PANGHŪ'-Yawe,
mbal akagit atayna magdai'-dai',
gom pa'in palabi lasana tuman.
9 Mbal iya paddas amabukag,
mbal anatas ka'astolna sampay ni kasaumulan.
10 Mbal kita pinat'nna'an kabinasahan ya makatōpan dusata.
Mbal kita tinungbasan e'na ma buwat hinangta ala'at.
11 Sabab-kalna', landu' aheya lasana ma sasuku magmatāwan iya.
Mbal tabista kaheya lasana itu, buwat diyata' langit
mbal tabista langkawna min babaw dunya.
12 Pinalawak e'na paldusahantam,
buwat lawak sobangan maka s'ddopan.
13 Aheya ase' ma sasuku magmatāw ma iya,
buwat ka'ase' matto'a ma panganakna.
14 Sabab kinata'uwan asal e'na ya bay pangompolan kitam manusiya'.
Taentomna in kitam bay nihinang min bagunbun tana'.
15 Ya niōnan manusiya' itu mbal anatas,
sapantun parang-parang dai'-dai' patubu'.
Sapantun sumping huma dai'-dai' manisna.
16 Pagtumbuk pa'in baliyu, magtūy halam na.
Mbal taentom bay kamahē'na.
17 Malaingkan ya kasi-lasa PANGHŪ' ni sasuku magmatāw ma iya
anatas min awal tagna' sampay ni kasaumulan.
Pasampay kahandakna abontol ni anak-mpu saga a'a kamemon,
18 sasuku amogbogan kapagsulutan sigām maka Tuhan,
maka atukid ameya' ma pandu'na.
19 Pinatuman e' si Yawe pagparintana ma sulga'
ati magtuhan iya ma papanjarihanna kamemon.
20 Pudjihunbi PANGHŪ'-Yawe,
ka'am saga mala'ikatna patikawasahun
ya angahinang kahandak Tuhan,
ya ameya' ma panoho'anna.
21 Pudjihunbi PANGHŪ', ka'am kalaksa'-laksa'an
ya sosoho'anna ma deyom sulga',
maka ka'am ya maghinang kabaya'anna.
22 Pudjihunbi PANGHŪ', ka'am papanjarihanna,
pudjihunbi iya maingga-maingga ma pagparintahanna.
Pudjiku isab PANGHŪ' sampay min buli'-atayku.

119

Kalangan 119

1 Aheya kahāpan ma sasuku mbal katōngan dusa,
ya atukid ameya' ma bay panara' si Yawe.
2 Aheya kahāpan ma saga a'a ya magkahagad ma pandu'na,
ya magmatayan Tuhan sadja.
3 Mbal sigām angahinang kala'atan,
gom pa'in sigām an'ppu kajarihanna.

4 O PANGHŪ', bay ka amat'nna'an kami hatulan
ya wajib bineya' to'ongan.
5 Mura-murahan bang pa'in aku makatuyu'
ameya' ma ai-ai pangahandaknu.
6 Mbal aku tahinang pagiya'an,
bang tahona'-hona'ku panoho'annu kamemon.
7 Pudjiku ka magatay pote',
hinabuku angadji' panara'nu ya landu' abontol.
8 Ameya' du aku ma pangahandaknu,
da'a pa'in aku siya-siyahun.
9 Buwattingga he' subul anussi kajarihanna?
Luwal bang panunuranna palmannu.
10 Ka'a ya pagmatayanku, Tuhan,
da'a aku tugutin pasā' min panoho'annu.
11 Tatau'ku palmannu ma deyom pangatayanku
bo' supaya mbal amakay dusa ni ka'a.
12 O Yawe, bang pa'in aheya barakat ma ka'a,
pandu'in lagi' aku pasal kahandaknu.
13 Usulku na pa'in
saga panara' bay pangallamnu.
14 Kinōgan aku ameya' ma pandu'nu,
buwat a'a magkōgan pangalta' aheya.
15 Panoho'annu ya pagtali'anku kahaba' waktu,
pamikilanku na pa'in kajarihannu.
16 Ka'amuhan aku ma pangahandaknu,
mbal palehomku palmannu.
17 Pagmurahun sosoho'annu itu, ati allum aku,
maka amogbog pahāp ma palmannu.
18 Pasawahun lagi' pikilanku
bo' ahāp e'ku ang'nda' ma sara'nu makainu-inu.
105 O PANGHŪ', palmannu itu sapantun palita'an ma pal'ngngananku,
suwariyan ma labayanku.
106 Bay aku makasapa maka bay patumanku,
in aku ameya' to'ongan ma panara'nu, ya adil lullun.
129 Makainu-inu pamandu'nu, angkan bogboganku to'ongan.
130 Palmannu ya pangā'an sawa pamaranta' pikilan manusiya',
minsan a'a akulang pangadji'na makahati du isab.

121

Kalangan 121

1 Pahangad aku ang'nda' tudju ni kabūran.
Minningga aku makabāk tabang?
2 Tinabang aku he' si Yawe,
ya bay amapanjari langit maka dunya.
3 Mbal pasagaranna tape'nu parasdas ma lān.
Mbal tatuli ya anganjagahan ka'a.
4 Mbal talilap ya anunggu'an bangsa Isra'il,
tantu iya mbal tatuli.
5 Si Yawe ya anganjagahan ka'a,
pasindungannu si Yawe pataptap ma bihingnu kowan.
6 Mbal ka kinapiyalu bang llaw,

mbal ka taluwa' bulan bang sangom.
7 PANGHŪ'-Yawe ya angahampanan ka'a bo' mbal ta'abut la'at.
PANGHŪ' ya ameyanan kallum-nyawanu.
8 PANGHŪ' ya anganjagahan ka'a ma katulaknu maka ma kapole'nu,
min llaw itu sampay ni kasaumulan.

139

Kalangan 139
Kalangan si Da'ud
1 O Yawe, bay aku tatabnu,
kata'uwannu aku maka kapaga'aku.
2 Ata'u ka ma katingkō'ku maka ma kapundukku,
kasakupannu pamikilku minsan min kalawakan.
3 Ata'u ka ma kalunsulku maka kalegeku,
tahimangkannu kajarihanku kamemon.
4 O Yawe, bang aku sōng amaluwas bissala,
asal kata'uwannu kamemonna ma halam gi' tak'bbat.
5 Nilikusan aku e'nu min dahuwan maka min bukutan,
kapat'nna'an aku tangannu.
6 Landu' makahaylan pangita'u buwattilu, mbal takannalku.
Landu' alanga, mbal ta'abutku.
7 Ya PANGHŪ', pi'ingga aku bo' makalahi min Rū-nu?
Pi'ingga palahianku bo' kaillaganku haddaratnu?
8 Bang aku pa'angkat ni langit diyata', mailu ka asal.
Bang aku pabahak ma lahat kamatay, mailu isab ka.
9 Bang aku paleyang ni pasobangan llaw
ati maglahat aku ma dambila' s'llang,
10 ina'an ka isab angamaliman aku,
komkomannu aku maka tangannu sakap kowan.
11 Bang aku angupama, yukku, "Tantu aku katambunan e' kalendoman,
papinda isab llaw ni sangom ma katilibutku,"
12 halam aniya' dapat, sabab halam aniya' lendom ma ka'a.
Minsan sangom anahaya sali' llaw,
sabab sali' du lendom maka sawa bang ma ka'a.
13 Ka'a PANGHŪ', bay amapanjari ginhawa-baranku,
tabatuk e'nu pagdayawku hinabuku lagi' ma deyom kandang ina'ku.
14 Aheya pudjiku ni ka'a, sabab ainu-inu aku, sinōd aku tāw,
ma sabab ginhawa-baran ya hinangannu aku.
Tata'uku asal, makainu-inu kahinangan kamemon.
15 Halam katapukan min ka'a pagdayaw baranku
waktu lagi' kapagbatuk ma aku ma kuta' kuddarat.
Waktu isab kapanganyam ma aku ma kalaloman gumi,
16 ta'nda'nu aku ma halam gi' ajukup kapaga'aku.
Tasulat asal saga llaw ya panganggantа'nu ma aku,
tasulat ma deyom kitabnu,
tasulat dahū lagi' min llaw kalahilku.
17 Ya Tuhan, ahalga' ma aku kahona'-hona'nu,
kumarukan hekana, mbal tasipat.
18 Bang aku angitung kahona'-hona'annu,
paheka lagi' min solagan gusung ma kaluha'an dunya.
19 Ya Tuhan, bang pa'in papataynu saga a'a jahallis!

Ka'am saga bula'ug, ala'an kam min aku!
20 Tuhan, pinamūng-mūngan ka pangkal e' saga a'a inān,
pinahina' ōnnu e' palbantahannu.
21 O Yawe, aheya kab'nsiku ma sasuku ab'nsihan ka'a.
Sasuku angatu ma kapagbaya'nu, asammal ma pang'nda'ku.
22 Mbal kasandalan kab'nsiku ma saga a'a inān,
itungku sigām sali' bantaku.
23 O Tuhan, lilingun aku bo' tata'unu deyom pangatayanku,
tatabun aku bo' tata'unu bang ai kahanggawanku.
24 Tandingun aku, ya aniya' makala'at ma iman-nyawaku,
ati malimin aku ma lān ya kakkal min awal ni ahil.

143

Kalangan 143

Kalangan si Da'ud
1 O Yawe, kalehun lagi' pangamu'-ngamu'ku.
Kalehun panganjunjungku, ka'ase'in aku.
Pasa'ut ka kono' anabangan aku,
sabab kapangandolan ka maka abontol.
2 Aku itu sosoho'annu, da'a aku sara'un,
sabab halam aniya' manusiya' abontol ma pang'nda'nu.
3 Tinurul aku he' bantaku,
ginindasan aku e'na, pinodjak aku.
Pinat'ddas aku he'na ma deyom kalendoman,
sapantun a'a at'ggol na kamatayna.
4 Halam aniya' kaholatanku, alamma palnyawahanku,
angaloyot pangatayanku kabowa sukkalna.
5 Amagtak ni atay saga patahunan palabay,
angahona'-hona' aku pasal kahinangannu,
amikil-mikil pasal hinang tangannu kamemon.
6 Jari anangga aku tudju ni ka'a,
mbal kasandalan pagmatay ma ka'a,
sapantun a'a patay bohe' ma lahat apanggang.
7 O PANGHŪ!, pasa'ut lagi' ka anambung,
sabab angalongkoy iman-nyawaku.
Bang ka pataikut min aku,
tantu aku pasali' ni saga a'a ya amole' lahat.
8 Bang pa'in aniya' habal pagdai'-llaw
angalapalan aku pasal lasanu kakkal,
sabab angandol du aku ma ka'a.
Pandu'in aku lān ya wajib pal'ngngananku,
sabab ka'a ya pangaholatan palnyawahanku.
9 O Yawe, liyusun aku kono' min saga bantaku,
sabab ka'a ya patapukanku.
10 Pandu'in aku bo' tabeya'ku ai-ai pangahandaknu aku,
sabab ka'a ya Tuhanku.
Bang pa'in aku minaliman he' Rū-nu ahāp,
supaya aku makal'ngngan ma lān aratag.
11 Ya PANGHŪ!, pakallumun aku ma sabab kabantug ōnnu.
Puwasin aku min kasukkalan ma sabab kabontol palangaynu.
12 Laglagun lagi' palbantahanku ma sabab lasanu kakkal.

Pahalamun saga a'a kamemon ya anguntarahan aku, sabab atanu du aku.

148

Kalangan 148

1 Pudji ni si Yawe!
Pudjihunbi iya min deyom sulga',
pudjihunbi min kalangahan langit.
2 Ka'am saga mala'ikatna, pudjihunbi iya,
ka'am sosoho'anna patikawasahun, pudjihunbi.
3 Ka'am mata llaw maka bulan, pudjihunbi si Yawe,
ka'am saga bitu'un magsasahaya, pudjihunbi iya.
4 Saga ma kalangkawan katapusan, amudji kam ma iya,
Saga bohe' ma diyata'an langit, amudji kam.
5 Patut pinabantug ōn si Yawe e' ai-ai pinapanjari
sabab angallam sadja iya ati paniya' magtūy.
6 Pinat'nna'an sigām lugal min kahandakna,
pinat'nna'an sigām ganta'an ya anatas ni kasaumulan.
7 Pudjihunbi si Yawe ma kaluha'an dunya,
ka'am saga sattuwa maka sasuku ma kategob-tegoban,
8 l'tte' maka tigtigan aes, alu' aes maka gabun,
saga badju ya angahinang kabaya'anna,
9 kamemon kabūd-būran maka kabīd-bīran,
saga kabbun maka saga kayu sidro,*
10 kaginisan sattuwa talun maka kamemon sapi' ni'ipat,
manuk-manuk palē maka manuk-manuk pikpikan
11 saga kasultanan ma dunya maka palbangsa-bangsahan,
saga a'a balbangsa maka saga magbabaya',
12 saga onde' baha'u subul-budjang,
kamanahutan maka kato'ahan.
13 Papudjihun kamemon pinapanjari itu,
soho'un amabantug ōn si Yawe
sabab luwal ōnna ya patut binantug.
Minsan maingga ma dunya, minsan isab ma sulga'
halam aniya' makaliyu min kamahaldika'an si Yawe.
14 Aniya' a'a patikosogun pinaniya' e'na panabang saga a'ana,
a'a pinagmahaltabatan e' kamemon suku'na,
e' saga panubu' si Isra'il, ya bangsa kalasahanna.

* **148:9 148:9** Sidro: po'on kayu landu' ahāp kayuna pangahinangan luma' atawa kappal.

YUNUS

Pahati pasal Jūd itu

Ya itu salsila pasal a'a Yahudi niōnan si Yunus. Nabi asal iya, a'a sinō' amasampay palman PANGHŪ'-Yawe ni manusiya'. Malaingkan aniya' waktu kagagga si Yunus ma panoho'an PANGHŪ'. Bay iya sinoho' magnasihat pehē' ni Da'ira Niniba, ya dī da'ira bangsa Assiriya. Sagō' mbal bilahi si Yunus sabab abisa pagbanta bangsa Assiriya maka bangsa Yahudi, mbal to'ongan tapagkahāp. Ajahulaka' makalandu' saga Assiriya.

Ya kahanggawan si Yunus, kalu niampun saga a'a Niniba pagkale sigām ma lapal si Yawe. Papu'utta na, palabay pa'in saga pakaradja'an ahāp-ala'at, bineya' e' si Yunus panoho'an Tuhan. Ninasihatan saga a'a Niniba pasal mulka' Tuhan ati magsusunan na. Sagō' mbal kasulutan si Yunus, gom pa'in ap'ddi' atayna maka ala'at pamaihu'anna.

Tata'utam min jūd itu pasal kapagbaya' Tuhan ma kamemon bay tapapanjari e'na. In iya Tuhan patilasahun maka patiase'un, sakap angampun maka angalappas ma manusiya' kamemon, minsan sigām amantahan saga a'a suku'na.

JŪD YUNUS

Palbahagi'an Kitab Jabul

Kalahi si Nabi Yunus min Tuhan

1 Aniya' lapal PANGHŪ'-Yawe pasampay ni si Yunus anak si Amittai.
2 Yukna, "Pehē' ka ni da'ira Niniba, ya da'ira aheya inān. Magnasihat ka pehē' ni saga a'ana. Pata'uhun sigām in da'ira sigām song pinat'kkahan mulka', sabab ta'nda'ku kala'atan sigām."
3 Sagō' mbal bilahi si Yunus, gom pa'in alahi iya min PANGHŪ'. Ya tudjuna lahat saddī niōnan Tarsis, angkan iya palūd ni Joppa amiha kappal pameya'anna pehē'. Pagbayadna pa'in sukay, pariyata' na iya bo' yampa patulak ni lahat Tarsis ya lahat palahianna min PANGHŪ'.
4 Manjari aniya' baliyu akosog pinatumbuk e' PANGHŪ' ni dilaut kablangan e'. Alandos goyak agon makaka'at kappal.
5 Sinōd tāw saga a'a kamemon maghihinang ma kappal inān ati angalemong sigām ni tuhan-tuhan sigām pakaniya-pakaniya bang pa'in tinabangan. Puwas e' tinimanan e' sigām ba'anan duwa'an ni tahik supaya angalampung kappal.
6 Sagō' bay pareyo' si Yunus ni deyom mohang. Palege iya maina'an sampay ahaluk tulina. Manjari ta'abut iya maina'an e' kapitan kappal. Yukna ma iya, "Oy! Makatuli gi' ka, ā! Pabungkal ka! Angamu'-ngamu' ka ni Tuhannu! Kalu kitam kinale ati lappasan kitam!"
7 Sakali magsuli-suli saga a'a maghinang ma kappal, yuk sigām, "Sūng, magko'ot-ko'ot kitam bo' kata'uwantam bang sai sababan bala' itu." Manjari magko'ot pa'in sigām, ōn si Yunus ya tako'ot.
8 Yuk saga a'a inān ma iya, "Haka'in kami bang sai makasabab ya angkan kitam kat'kkahan bala' itu. Ai usahanu? Minningga ka? Ai lahatnu? Bangsa ai ka?"
9 Anambung si Yunus, yukna, "Aku itu bangsa Hibrani. Ya pagta'atanku si Yawe, Tuhan tag-sulga' ya magpapanjari deya maka dilaut."

10 Na, ag'mma sumangat sigām pagka takale haka si Yunus in iya alahi
min PANGHŪ'. "Arōy!" yuk sigām. "Daka ai tahinangnu itu!"
11 Sakali pakosog na pa'in bo' pakosog goyak. Manjari tinilaw e' sigām si
Yunus, yuk-i, "Ai subay hinang kami ma ka'a supaya pat'ddo' tahik itu?"
12 "Hūgunbi aku ni tahik," yukna, "bo' pat'ddo' pabalik. Kata'uwanku
aku ya sababan angkan kam taluwa' goyak aheya itu."
13 Sagō' mbal bilahi saga a'a ma kappal inān. Gom pa'in sigām amuspus
magtindayung kalu makasampay ni bihing. Sagō' mbal takole' e' sigām
sabab akalap lagi' goyak min bay dahū.
14 Puwas e' angamu'-ngamu' sigām ni PANGHŪ'-Yawe. Yuk sigām, "O
Yawe, ma'ase' ka. Da'a kami papatayun bang a'a itu amatay e' kami. Da'a
kami dusahin bang kami am'kkat nyawa a'a halam aniya' dusana. Ka'a
sadja ya magbaya'."
15 Manjari binuhat e' sigām si Yunus bo' nihūg ni tahik. Magtūy
pahondong goyak ati t'ddo' na pabalik.
16 Minnē' aheya tāw saga a'a inān ma PANGHŪ' si Yunus. Sakali aniya'
kulban tinukbal e' sigām ni PANGHŪ' e' maka aniya' pagnajal sigām ma
iya.
17 Malaingkan aniya' daing landu' aheya bay pinabeya' e' PANGHŪ'
an'llon si Yunus. Manjari t'llung'llaw t'llumbahangi ya t'ggol si Yunus ma
deyom b'ttong daing e'.

2

Angamu'-ngamu' si Yunus

1 Ma deyom b'ttong daing pa'in si Yunus, angamu'-ngamu' iya ni si Yawe
ya Tuhanna.
2 Yukna,
"Pagka aku ma deyom kasigpitan
bay lingananku PANGHŪ'
ati kasambungan aku e'na.
Pagka aku ma lahat kamatayan,
bay aku angamu' tabang, ati takalenu pangamu'ku.
3 Bay aku larukannu pehē' ni s'llang
ni lalom tegob-tegoban, ni buliluk s'llog.
Bay aku tabowa e' abalnu,
Bay aku kasampoyakan e' goyaknu.
4 Ya pangannalku, 'In aku palawaknu min matahannu.'
Magniyat aku mbal na maka'nda' pabalik
ma langgalnu sussi.
5 Agon-agon aku alembo ma tahik,
Alimun aku ma tahik tegob-tegoban,
Kaleboran aku e' sagmot tahik.
6 Pat'nde aku sampay ni deyo' katapusan.
Pa'abut aku ni lahat kamatayan,
ni lahat atambol lawangna salama-lama.
Daipara ka'a Tuhan, ka'a Panghū'ku,
bay angalappasan aku min deyo' katobtoban.
7 Song pa'in ab'kkat napasku,
taentomku ka'a, O PANGHŪ'.
Bay sabbutku ōnnu,
bay pasampayku panganduwa'aku ni ka'a,

ni deyom langgalnu sussi.
8 Sai-sai ameya'an tuhan-tuhan halam pūsna
alungay pangandolna ma ka'a.
9 Sagō' aku itu anukbalan kulban ni ka'a
hinabu angalang pamudji.
Tumanku bay najalku ni ka'a,
sabab ka'a ya si Yawe ya PANGHŪ' maglalappas."
10 Puwas e', in daing aheya tasoho' e' PANGHŪ' angutta'an si Yunus pehē' ni bihing tampe.

3

1 Puwas e' pasampay lapal PANGHŪ' ni si Yunus, kaminduwana na.
2 Yukna, "Pehē' ka ni Niniba, ya da'ira aheya inān. Magnasihat ka ma sigām ya lapal pangahakaku itu ma ka'a."
3 Jari bineya' e' si Yunus panoho'an PANGHŪ' ati pehē' iya ni Niniba. Aheya sidda da'ira Niniba inān, saga t'llung'llaw nil'ngngan.
4 Na, makal'ngngan pa'in si Yunus dang'llaw, magnasihat na iya. Yukna, "Ta'abut mpatpū'-ng'llaw minnitu nilubu da'ira Niniba itu."
5 Pagkale saga a'a Niniba ma lapal Tuhan itu, magtūy sigām am'nnal ma iya. Magdakayu' sigām gara' subay magpuwasa, jari saga a'a inān kamemon aheya-ariki' magsin'mmek karut paltanda'an in sigām pataikut na min dusa sigām.
6 Na, makasampay pa'in haka itu ni sultan ma lahat Niniba, magtūy iya an'ngge min paningkō'anna pagsultanan. Nihurusan pamakayna bangsahan bo' mags'mmek karut maka e'na aningkō' ma abu.
7 Pagubus, aniya' lling bay pinatanyag e' sultan itu ma saga a'a Niniba, yukna, "Lling itu min sultan maka saga a'ana bangsahan: Ai na ka manusiya' atawa hayop, subay da'a amangan atawa anginum, maka mbal animtim minsan ai.
8 Kamemon saga manusiya' maka kamemon hayop subay pinat'nna'an karut. In kamemon a'a subay amuspus angamu' duwa'a ni Tuhan. Subay nibbahan e' sigām in kahinangan sigām asabul maka jahulaka'.
9 Kalu mura-murahan apinda pikilan Tuhan bo' ma'ase'. Jari mbal lanjalanna mulka'na ati kitam itu mbal magmula."
10 Na, pag'nda' Tuhan ma bay kahinangan sigām e', in sigām pataikut na min kala'atan bay kabiyaksahan sigām, jari apinda pikilanna. Ma'ase' iya ma sigām ati halam nilanjalan niyatna angamulka'an sigām.

4

Akagit atay si Yunus ma sabab ka'ase' PANGHŪ'

1 Saguwā' akagit atay si Yunus, halam to'ongan iya kasulutan.
2 Angamu'-ngamu' iya ni PANGHŪ', yukna, "O Yawe, ya na ko' itu bay kagawahanku mahē' lagi' aku ma lahatku. Angkan na aku bay pasa'ut alahi tudju ni lahat Tarsis. Kata'uwanku kasuddahannu, in ka'a-i Tuhan pananabang maka patiase'un, mbal magdai'-dai' angastol. Patilasahun ka asal, ata'u amindahan niyatnu arak amat'kka bala'.
3 Angkan ko', PANGHŪ', b'kkatun na napasku sabab ahāp lagi' aku amatay."
4 Sagō' anambung PANGHŪ' ma iya yukna, "Aniya' bahā' kapatutnu angastol buwattilu?"

5 Puwas e' paluwas si Yunus min da'ira inān maka e'na aningkō' ma
luwasan, tampal ni sobangan. Aniya' panggung tahinangna maina'an, jari
aningkō' iya ma sindunganna angagad-ngagad bo' kata'uwanna bang ai
katobtoban da'ira he'.
6 Sakali aniya' bahan dahunan pinatomo' e' PANGHŪ'-Yawe pamalimbu
kōk si Yunus bo' mbal ala'at palasahanna. Jari kinōgan si Yunus ma sabab
bahan e'.
7 Sagō' pagdai'-llaw, aniya' ulat pinapehē' e' Tuhan amangan batang
bahan bo' angalanos.
8 Alanga pa'in llaw, aniya' isab baliyu pabeya'na min sobangan, baliyu
landu' apasu', jari kasilakan kōk si Yunus sampay iya kinapiyalu. Bilahi
na iya amatay, yukna, "Gom gi' aku amatay."
9 Manjari ah'lling Tuhan ma si Yunus, yukna, "Taga-kapatut ka bahā'
angastol ma sabab kalanos bahan e'?"
"Aho'," yuk sambung si Yunus. "Ahāp lagi' aku amatay sabab mbal
kasandalanku ka'astolku itu."
10 Sagō' anambung PANGHŪ', yukna, "Bahan ilu bay pasaha' waktu
sangom bo' pak'llos waktu llaw. Ngga'i ka ka'a ya bay angipat iya atawa
amatomo', bo' pa'in pagsusahannu.
11 Ya lagi'na saga a'a ma da'ira Niniba itu. Labi sigām dahatus maka
duwampū' ngibu puhu', a'a mbal makasilang gibang min kowan* bang
ai bidda'na. Aheka isab kahayop-hayopan maina'an. Angkan subay
pagsusahanku da'ira itu maka saga a'ana landu' aheka."

* **4:11 4:11** Mbal makasilang ma gibang maka kowan: hatina arai', mbal ata'u ma pagbidda'an hāp maka la'at.

MATIYU

Pahati Pasal Jūd itu

Ya bay anulat būk itu si Matiyu, dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa a'a ya tapene' e'na bo' tahinang a'a kawakilanna magnasihat Lapal Ahāp. Tagna', si Matiyu itu bay magā' sukay ma parinta Roma, sagō' paglingan si Isa ma iya, ni'bbahan e'na hinangna bo' ameya' ma iya. Bangsa Yahudi asal si Matiyu, maka aheya pagka'inagonna ma pagkahina Yahudi.

Tasulat e'na jūd itu pamahati saga a'a bangsa Yahudi pasal si Isa in Al-Masi, ya bay pinagsulat na pa'in e' saga kanabi-nabihan min masa awal lagi'. Angkan aholat saga Yahudi ma waktu kapi'itu Al-Masi angaliyusan sigām min kasigpitan. Sagō' ngga'i ka bangsa Yahudi sadja ya minaksud ma būk itu, sampay saga manusiya' kamemon minsan ai bangsa.

Lapal Ahāp Pasal Al-Masi ya Tasulat e' si MATIYU

Kapangkatan si Isa Al-Masi
(Lukas 3:23-38)

1 Ya itu kapangkatan si Isa Al-Masi, panubu' si Da'ud ya panubu' si Ibrahim.
2-6 Si Ibrahim bay mma' si Isa'ak,
ya Isa'ak bay mma' si Yakub.
Si Yakub bay mma' si Yuda maka saga danakanna,
si Yuda bay mma' si Peres maka si Sera (si Tamar ya ina' sigām).
Si Peres bay mma' si Hesdon,
ya si Hesdon bay mma' si Aram.
Si Aram bay mma' si Amminadab,
ya Amminadab bay mma' si Nasson.
Si Nasson bay mma' si Salmon,
ya Salmon bay mma' si Bowas (si Rahab ya ina'na).
Si Bowas bay mma' si Obed, ina'na bay si Rūt.
Si Obed bay mma' si Jesse,
ya Jesse bay mma' sultan Da'ud.

Si Da'ud inān bay mma' si Sulayman, ina'na bay h'nda si Uriya.
7-11 Si Sulayman bay mma' si Rehobowam,
ya Rehobowam bay mma' si Abiya,
ya Abiya bay mma' si Asa.
Si Asa bay mma' si Josapat,
ya Josapat bay mma' si Joram,
ya Joram bay mma' si Usiya.
Si Usiya bay mma' si Jotam,
ya Jotam bay mma' si Ahas,
ya Ahas bay mma' si Hijikiya.
Si Hijikiya bay mma' si Manasse,
ya si Manasse bay mma' si Amon,
ya Amon bay mma' si Jusiya.
Si Jusiya bay mma' si Jekoniya maka saga danakanna.

12-16 Min waktu kapamowa bangsa Isra'il ni lahat Babilon sampay ni waktu
kapaganak ma si Isa, buwattitu ya sugsuganna.
Si Jekoniya inān bay mma' si Salati,
ya Salati bay mma' si Sirubbabil.
Si Sirubbabil bay mma' si Abiyud,
ya Abiyud bay mma' si Eliyakim,
ya Eliyakim bay mma' si Asor.
Si Asor bay mma' si Sadok,
ya Sadok bay mma' si Akim,
ya Akim bay mma' si Eliyud.
Si Eliyud bay mma' si Eleyasar,
ya Eleyasar bay mma' si Mattan,
ya Mattan bay mma' si Yakub.
Si Yakub bay mma' si Yusup
ya h'lla si Mariyam ina' si Isa,
ya niōnan Al-Masi.
17 Manjari aniya' sangpū' maka mpat pangkatan min si Ibrahim sampay
ni si Da'ud, sangpū' maka mpat pangkatan min si Da'ud sampay ni waktu
bay pamala'an saga a'a Isra'il ni Babilon, ati sangpū' maka mpat pangkatan
isab minnē' sampay ni waktu kapaganak ma Al-Masi.

Kapanganak ma si Isa
(Lukas 2:1-7)

18 Buwattitu ya kal'ngnganan kapanganak ma si Isa Al-Masi. Ina'na si
Mariyam bay makapagbintak asal maka si Yusup, sagō' ma halam gi' sigā
takawin tananam e' si Mariyam in iya angiram sabab min kawasa Rū
Sussi.*
19 A'a adil asal si Yusup ya tunang si Mariyam e', angkan iya agara'
pabaibad min iya ma halam aniya' makata'u. Mbal iya bilahi amuwanan
si Mariyam kaiya'an ma mata mairan.
20 Na, sabu pa'in si Yusup amikil-mikil pasal pakaradja'an itu, aniya'
mala'ikat min Tuhan pauppi ni iya. Yuk mala'ikat, “O Yusup panubu' si
Da'ud, da'a ka ahawal-hawal magdakayu' maka si Mariyam ilu, sabab min
kawasa Rū Tuhan ya angkan aniya' kab'ttonganna.
21 Anganak du iya l'lla, ati Isa ya pangōnnu ma iya sabab iya ya
angalappas bangsana Isra'il min paldusahan sigām.”
22 Na, pinat'kka saga pakaradja'an itu kamemon bo' aniya' katumanan
ma bay pangallam Tuhan ma dakayu' nabi, ya yuk-i,
23 “Aniya' inān budjang angiram, ati anganak iya l'lla, Emmanuwel ya
pangōn sigām ma iya.” Hatina “Tuhan pat'nna' ma kitam.”
24 Pagbati' pa'in si Yusup min uppina, bineya' e'na panoho'an mala'ikat
ati pah'ndana si Mariyam.
25 Sagō' subay na apuwas bay kapanganak si Mariyam bo' yampa sigā
magpūn. Jari anganak si Mariyam l'lla ati Isa ya pangōn si Yusup ma iya.

2

Saga A'a min Sobangan

1 Si Isa bay nianakan ma kaluma'an Betlehem ma lahat Yahudiya, ma
masa kapagsultan si Herod. Mbal at'ggol, aniya' saga a'a alim bay min

* **1:18 1:18** ‘Rū Sussi’, hatina Rū Tuhan, ya pinagōnan isab Nyawa Tuhan.

sobangan at'kka pehē' ni Awrusalam. Saga a'a itu pangangadji' ma saga
bitu'un.
2 Pagt'kka sigām ni Awrusalam magtūy sigām atilaw, yuk-i, “Maingga
na onde'-onde' bay nianakan, ya ginanta' magsultan ma bangsa Yahudi?
Ta'nda' kami bitu'un ya pamandogahan iya, paluwa' min sobangan, jari
itiya' kami pi'itu amudji iya.”
3 Pagkale itu e' Sultan Herod, magtūy landu' asasaw pikilanna. Sampay
saga a'a kamemon ma deyom da'ira inān magkasasawan du isab.
4 Magpanoho'an si Herod subay magtipun saga nakura' kaimaman maka
saga guru sara' agama. Atilaw iya ma sigām, yukna, “Maingga kono'
panganakan Al-Masi?”
5 Anambung saga a'a inān, yuk-i, “Ma kaluma'an Betlehem, ma lahat
Yahudiya, sabab tasulat asal e' nabi ma deyom Kitab, ya yuk-i:
6 ‘In kauman Betlehem, ya ma lahat Yahudiya,
aheya kabantuganna min saga da'ira babantugun ma lahat Yahudiya,
sabab aniya' palahil minnē' dakayu' a'a magmakōk,
a'a angupiksa' saga a'aku bangsa Isra'il!’ ”
7 Puwas e' pinalinganan e' sultan Herod saga a'a alim e', binowa
magbissala ma halam aniya' makata'u. Tinilaw sigām e'na bang sumiyan
waktu bay kasobang bitu'un.
8 Kahaka'an pa'in sultan, pinapehē' sigām ni Betlehem. Buwattitu
panoho'anna ma sigām, yuk-i, “Pehē' kam, piha'unbi to'ongan onde'-onde'
inān. Bang iya tabākbi, pata'uhunbi aku supaya aku isab pehē' amudji
iya.”
9-10 Aubus pa'in sigām binissalahan e' sultan, palanjal na sigām tudju
ni Betlehem. Ma labayan pa'in, parahū min sigām bitu'un ya bay ta'nda'
sigām ma lahat sobangan lagi'. Pag'nda' itu, landu' aheya kakōgan sigām.
Jari patongod bitu'un inān min diyata' luma' ya pat'nna'an onde'.
11 Makasōd pa'in saga a'a alim inān ni deyom luma', ta'nda' e' sigām
onde'-onde' maka ina'na si Mariyam. Jari pasujud sigām amudji iya, maka
pinaluwas isab saga huhulmatan bay bowa sigām pamuwan ma onde'
inān. Aniya' bulawan, kamanyan, maka pahamut mira.*
12 Puwas e' binanda'an sigām e' Tuhan ma deyom uppi, sinō' da'a pabalik
ni si Herod. Manjari amole' sigām ni lahat labay min lān saddī.

Kalahi disi Yusup ni Lahat Misil

13 Pagla'an sigām, aniya' mala'ikat min Tuhan magpanyata' ni si Yusup
ma deyom uppi. Yuk mala'ikat, “Punduk ka. Bowahun onde' maka ina'na
ilu ati alahi kam ni lahat Misil. Mahē' gi' kam sat'ggol kam mbal pala'anku
minnē'. Ilu si Herod amiha onde' ilu pinapatay.”
14 Magtūy punduk si Yusup. Niā' e'na onde' maka ina'na bo' sigām
pauntas minnē' tudju ni lahat Misil ma sangom du inān.
15 Mahē' sigām sampay amatay si Herod. Jari aniya' kamaksuran ma bay
pangallam Tuhan, ya tasulat ma Kitab e' nabi Hoseya. Yukna, “Bay soho'ku
anakku pi'itu min lahat Misil.”

Pamapatay saga Onde'

16 Pagta'u pa'in e' si Herod in iya bay niakkalan he' saga a'a alim e', apasu'
to'ongan atayna. Magtūy iya magpanoho'an pinapatay saga onde'-onde'
l'lla kamemon ma Betlehem sampay ma sakalibutna, sasuku angumul
duwantahun sampay pareyo' gi' minnē'. Binista e' si Herod umul saga

* **2:11 2:11** ‘Mira:’ ginis bulitik ahāp hamutna.

onde' inān tinagna'an min waktu bay pamata'u iya e' saga a'a alim pasal
waktu katuwa' bitu'un.
17 Minnē' aniya' kamaksuran ma bay tasulat e' nabi Irimiya, ya yukna,
18 "Aniya' lengog takale ma lahat Rama,
lengog a'a magkarukka'an maka maglemong.
Si Rakiya anangisan saga anakna.
Mbal tapahali paglemongna,
sabab wa'i pinapatay anakna kamemon."

Amole' disi Yusup ni Nasaret

19 Amatay pa'in si Herod, aniya' mala'ikat min Tuhan bay pauppi ni si
Yusup mahē' ma lahat Misil.
20 Yuk mala'ikat, "Punduk ka. Bowahun onde' maka ina'na pabalik ni
lahat Isra'il, sabab magpatayan na saga a'a bilahi amapatay onde' ilu."
21 Sakali pabangun si Yusup. Binowa e'na onde' maka ina'na pabalik ni
lahat Isra'il.
22 Pagta'u pa'in e' si Yusup in si Arkilas paganti' na min mma'na si Herod
magsultan ma lahat Yahudiya, atāw iya palahat maina'an. Binanda'an iya
pabalik ma deyom uppi, ya angkan sigām magtai'anak pehē' ni lahat Jalil
23 bo' pat'nna' ma kaluma'an niōnan Nasaret. Jari aniya' kamaksuran ma
bay pinagkallam e' saga kanabihan pasal Al-Masi, ya yuk-i, "Niōnan iya a'a
Nasaret."

3

Pagnasihat si Yahiya Magpapandi
(Markus 1:1-8; Lukas 3:1-18; Yahiya 1:19-28)

1 Manjari ma waktu he'-i at'kka si Yahiya Magpapandi pehē' ni paslangan
Yahudiya magnasihat,
2 Yuk nasihatna ni saga a'a bay patimuk pina'an, "Pataikut kam min
dusabi sabab asekot na waktu kapagparinta Tuhan ma kitam."
3 Si Yahiya itu bay pinagbissala asal e' nabi Isaya, yuk-i,
"Aniya' a'a angalingan ma lahat paslangan, yukna,
'Lanu'inbi lān ya palabayan Panghū'.
Pabontolunbi pal'ngngananna.' "
4 Ya pas'mmek si Yahiya inān kakana' hinangan bulbul unta', maka
dakayu' sabitan kuwit sapi' pakambot ma hawakanna. Ya pagkakanna
ampan maka gula' buwani.
5 Na, pehē' ni si Yahiya saga a'a min da'ira Awrusalam, min kaluha'an
lahat Yahudiya, maka min saga kaluma'an ma karuwambila' sapa' Jordan.
6 Magpasab'nnal sigām pasal bay dusa sigām, ati pinandi sigām e' si
Yahiya ma sapa' Jordan e'.
7 Sagō' pag'nda' si Yahiya ma ba'anan a'a Parisi maka a'a Saddusi pina'an
ni iya mikipandi, yukna ni sigām, "Ē, ka'am ilu, addatbi sapantun sowa
pangangakkal! Sai bahā' bay amanda'an ka'am subay papuwas min mulka'
Tuhan ya song pat'kka?
8 Bang kam sab'nnal-b'nnal pataikut na min dusabi, hinangunbi hinang
ahāp, palsaksi'an in addatbi apinda na.
9 Da'a kam magpikil in ka'am mbal minulka'an saukat na kam panubu'
si Ibrahim. Haka'anta kam, minsan saga batu itu tahinang du panubu' si
Ibrahim e' Tuhan!

10 Ka'am ilu hantang saga kayu arai' na pinuwad maka kapa, tobtob
min po'onna. Sabab kayu kamemon mbal ahāp buwa'na pinuwad du,
nilarukan ni deyom api tinunu'.
11 Aku itu," yuk si Yahiya, "hal bohe' ya pamandiku ka'am, tanda' saksi'
in ka'am pataikut min dusabi. Sagō' aniya' pi'itu damuli min aku aheya gi'
kawasana min kawasaku. Minsan hal taumpa'na mbal aku tinōp amenten.
Saddī bowahan pamandina ma ka'am, sabab in iya amahōp Rū Sussi ni
deyom baranbi. Saga a'a kasehe' isab pinandi e'na maka api.
12 Sinilang du e'na a'a ahāp maka a'a ala'at, buwat sapantun a'a anahapan
pai. Ya paina tinau' ma deyom tau'anna, saguwā' hampa'na tinunu' e'na
ma api mbal kap'ddahan."

Pamandi ma si Isa
(Markus 1:9-11; Lukas 3:21-22)

13 Jari itu, ma waktu he'-i, at'kka si Isa min lahat Jalil pina'an ni sapa'
Jordan, bo' mikipandi ma si Yahiya.
14 Sagō' mbal bilahi si Yahiya. Yukna ni si Isa, "Angay ka mikipandi ma
aku? Aku itu subay pandinu!"
15 Saguwā' anambung si Isa, yukna, "Hinangun na ma waktu itu, sabab
patut du bang beya'ta panoho'an Tuhan kamemon." Jari pasulut si Yahiya
ma si Isa.
16 Aubus pa'in si Isa bay pinandi, pariyata' na iya min deyom bohe'.
Sakali paukab langit, ati ta'nda'na Rū Tuhan sali' luwa assang pareyo'
minnē' pat'ppak ma iya.
17 Aniya' isab suwala ah'lling min deyom sulga' yuk-i, "Iya na itu Anakku
kalasahanku, landu' makasulut atayku."

4

Kapanulay ma si Isa
(Markus 1:12-13; Lukas 4:1-13)

1 Manjari si Isa inān binowa e' Rū Tuhan kaleya ni lahat paslangan, ati
sinasat iya e' nakura' saitan, kalu tabowa magdusa.
2 Halam bay makatimtim si Isa ai-ai ma deyom mpatpū' ng'llaw maka
mpatpū' bahangi. Puwas e' landu' iya lingantu,
3 jari pehē' ni iya nakura' saitan, ya mananasat, yukna, "Bang ka
sab'nnal-b'nnal Anak Tuhan, soho'un saga batu itu papinda ni tinapay."
4 Sagō' anambung si Isa, yukna, "Tasulat asal ma Kitab Tawrat, ya yuk-i,
'Ngga'i ka hal kinakan baran ya makakallum ma manusiya', saguwā' lapal
kamemon ya binissala e' Tuhan.' "
5 Puwas e' binowa si Isa e' nakura' saitan ni da'ira Awrusalam, ya niōnan
Da'ira Mahasussi, ati pinatongod iya ma puttuk langgal pagkulbanan ya
maina'an.
6 Yuk saitan, "Bang ka sab'nnal-b'nnal Anak Tuhan, pakuppa ka minnilu,
sabab tasulat asal ma Kitab Jabul, ya yuk-i,
'Aniya' mala'ikat sinoho' e' Tuhan angahampanan ka'a.
Tinayak ka e' sigām
bo' mbal makahantak tape'nu ni batu.' "
7 Yuk si Isa, "Tasulat isab buwattitu: 'Da'a sulayinbi kawasa Panghū'bi
Tuhan.' "
8 Puwas e' binowa si Isa e' nakura' saitan ni diyata' būd alanga to'ongan,
bo' yampa pina'nda'an lahat kamemon ma kaluha'an dunya, maka kawasa
saga a'a ya magnakura'an kalahat-lahatan inān.

9 Yuk nakura' saitan ni si Isa, “Bang ka pasujud ma aku amudji,
pamuwanku ina'an kamemon ma ka'a.”
10 Ya sambung si Isa ni iya, “Ala'an ka, saitan! Sabab tasulat asal ma
Kitab Tawrat, yuk-i, ‘Panghū'bi Tuhan sadja ya subay pudjibi. Tunggal iya
paghinanganbi!’ ”
11 Puwas e' ala'an nakura' saitan min si Isa, ati aniya' saga mala'ikat
pina'an ni si Isa angayura iya.

Anagna' si Isa Amandu'
(Markus 1:14-15; Lukas 4:14-15)

12 Manjari pagkale e' si Isa in si Yahiya Magpapandi wa'i bay takalabusu,
pehē' iya ni lahat Jalil.
13 Ala'an iya min kauman Nasaret, bo' pat'nna' ma da'ira Kapirnaum ya
ina'an ma bihing danaw Jalil, ma paglahat Sibulun maka Naptali.
14 Jari aniya' kamaksuran ma bay tasulat e' si Isaya, ya yuk-i,
15 “Lahat Sibulun maka lahat Naptali,
ya ma llot sapa' Jordan maka tahik s'ddopan,
lahat Jalil, ya kalamugayan bangsa ngga'i ka Yahudi.
16 Saga a'a bay hantang pat'nna' ma deyom kalendoman,
maka'nda' kasawahan landu' asahaya.
Saga a'a bay kalokoban e' kamatay,
taluwa' kasawahan.”
17 Tinagna'an minnē' magnasihat na si Isa, yuk-i, “Taikutinbi na dusabi
sabab asekot na waktu kapagparinta Tuhan ma ka'am.”

Mpat A'a Binowa Pamulid ma si Isa
(Markus 1:16-20; Lukas 5:1-11)

18 Na, hinabu si Isa lum'ngngan ma bihing danaw Jalil, aniya' ta'nda'na
duwangan magdanakan. Dakayu' inān si Simun, ya niōnan isab si Petros.
Dakayu' inān si Andariyas. Ina'an sigā angahūg pokot ma danaw, sabab
magdaraing asal sigā.
19 Jari ah'lling si Isa ni sigā, yukna, “Pi'itu kam ameya' ma aku. Bay kam
asal magā' daing, sagō' pandu'anta kam magā' pagkahibi manusiya' ameya'
ma aku.”
20 Takale pa'in lling si Isa e' duwangan itu, magtūy ni'bbahan pokot sigā
bo' yampa ameya' ma iya.
21 Makalanjal pa'in si Isa minnē', aniya' isab ta'nda'na duwangan
magdanakan, si Yakub maka si Yahiya, anak si Sibidi. Ina'an sigā ma
diyata' bayanan magbeya' maka mma' sigā amahāp pokot. Nilinganan e'
si Isa duwangan itu, sinō' ameya' ma iya.
22 Magtūy ni'bbahan mma' sigā maka bayanan, bo' ameya' ma si Isa.

Kauli'an e' si Isa Saki Kaginisan
(Lukas 6:17-19)

23 Na, nilatag e' si Isa kaluha'an lahat Jalil inān. Amandu' na pa'in iya
ma deyom kalanggalan. Magnasihat iya lapal ahāp pasal kapagparinta
Tuhan ma manusiya'. Kauli'an e'na saga a'a kamemon ya taluwa' saki maka
kalammahan indaginis.
24 Jari pasaplag kabantuganna ni kaluha'an lahat Siriya. Angkan saga
a'a maina'an bay amowa pagkahi sigām ni si Isa, sai-sai kap'ddi'an atawa
taluwa' saki indaginis, saga a'a sinōd saitan, a'a binawi-bawi, maka a'a
amatay ugat sigām. Kauli'an sigām kamemon e' si Isa.

25 Jari landu' aheka saga a'a bay paturul ma iya, a'a min lahat Jalil
maka min Sangpū' Da'ira. Aniya' isab saga a'a min da'ira Awrusalam, min
kaluha'an lahat Yahudiya, sampay min dambila' sapa' Jordan.

5

Kahāpan Sab'nnal-b'nnal
(Lukas 6:20-23)

1 Manjari pag'nda' pa'in si Isa ma manusiya' sikatimukan inān, patukad
iya ni bīd bo' aningkō' mahē'. Pina'an ni iya saga mulidna,
2 ati anagna' iya amandu' ma sigām, yuk-i,
3 "Aheya kahāpan ma sasuku kata'uwanna
halam aniya' pasangdolanna saddī min Tuhan,
sabab tantu aniya' okomanna ma pagparintahan Tuhan.
4 Aheya kahāpan sasuku magkarukka'an,
sabab pinahantap pangatayanna e' Tuhan.
5 Aheya kahāpan sasuku areyo' pangatayanna,
sabab makataima' iya pusaka' min Tuhan.
6 Aheya kahāpan sasuku magmatayan itikad abontol,
sabab karūlan iya e' Tuhan.
7 Aheya kahāpan sasuku ma'ase' ma kasehe'anna,
sabab ya du iya kina'ase'an e' Tuhan.
8 Aheya kahāpan sasuku apote' atayna tudju ni Tuhan,
sabab makapag'nda' du iya maka Tuhan.
9 Aheya isab kahāpan sasuku amapagsulut ma saga pagkahina,
sabab kaōnan iya anak Tuhan.
10 Aheya isab kahāpan sasuku nila'at ma sabab pameya'na ma kabaya'an
Tuhan,
sabab aniya' okomanna ma pagparintahan Tuhan.
11 "Aheya isab kahāpanbi bang kam ganta' niudju' maka pininjala', maka
bang kam nilimut ngga'i ka b'nnal ma sabab pameya'bi ma aku.
12 Subay kam akōd to'ongan bang buwattē', sabab tantu du aheya
tungbasbi ma deyom sulga'. Buwattē' isab bay paminjala' ma saga nabi
ya bay ma dunya itu ma masa awal e'."

Asin maka Sawa
(Markus 9:50; Lukas 14:34-35)

13 Amandu' lagi' si Isa, yuk-i, "Ka'am bebeya'anku dalil asin ma bangsa
manusiya'. Sagō' bang asin itu magtinu' na, halam aniya' pamabalik
nanamna. Halam aniya' kagunahanna, hal tinimanan bo' pinaggi'ikan e'
a'a.
14 "Ka'am ilu dalil sawa pamasawa bangsa manusiya'. Bang aniya'
kaluma'an pat'nna' ma diyata' būd, ta'nda'an di-na du.
15 Halam aniya' anū'an palita'an bo' turunganna maka undam, sagō'
pinat'nna' ma diyata' pat'nna'anna bo' amuwan sawa ma sasuku ma deyom
luma'.
16 Buwattē' du isab kam, subay kam amuwan sawa ma pagkahibi
manusiya'. Hatina subay ta'nda' kahinanganbi ahāp e' a'a kasehe', bo'
sigām tabowa ananglitan Mma'bi ma sulga'."

Sara' si Musa maka Kamaksuranna

17 "Da'a kam maghimangkan saga aku pi'itu amapasan sara' ya bay
pang'bba e' si Musa, maka pandu' bay min kanabi-nabihan. Ya gawiku
pi'itu subay pahatiku pasal sara' he' bang ai kamaksuranna to'ongan.

18 Haka'anta kam to'ongan: sat'ggol masi langit maka dunya itu, halam
du aniya' kinulangan min sara' itu minsan la'a hal dambatang sulatna maka
balisna. Subay asampulna' kamemon bo' yampa pahalam kapūsanna.
19 Angkan sai-sai angalanggal sara' itu minsan la'a hal ma kariki'an,
maka bang bidjakanna sehe'na ameya' ma iya angalanggal, a'a inān areyo'
to'ongan ma deyom pagparintahan Tuhan. Sagō' sai-sai ya ameya' ma
sara' sampay amandu'an sehe'na subay ameya', alanga du iya ma deyom
pagparintahan Tuhan.
20 Sagō' haka'anta kam, mbal kam makasōd ni deyom pagparintahan
Tuhan bang mbal palabi ka'adilanbi min ka'adilan saga Parisi maka saga
guru sara' agama."

Pasal Pamapatay Pagkahi Manusiya'

21 "Bay na takalebi panoho'an ma saga a'a ma masa awal e', ya yuk-
i, 'Wajib kam da'a amapatay pagkahibi manusiya'. Sai-sai amapatay
pagkahina pinat'nna'an hukuman.'
22 Sagō' buwattitu na pamandu'ku ma ka'am: sai-sai angastol ma
pagkahina subay nihukum. Maka sai-sai angōn 'dupang' ma sehe'na subay
binowa ni Tumpukan Maghuhukum.* Sai-sai isab amah'llingan pagkahina,
yukna, 'Ē! Babbal ka! Halam aniya' pūsnu!' Piligdu a'a inān pinalabay
min api nalka'.
23 Angkanna, bang ka ganta' ma deyom langgal song anukbal ai-ai ni
Tuhan, bo' taentomnu aniya' pagkahinu ap'ddi' atayna ma ka'a,
24 mailuhun lagi' panukbalnu ati pasa'ut ka ni pagkahinu inān maghāp
maka iya dahū bo' yampa ka pabīng angungsuran panukbalnu ni Tuhan.
25 "Abila ka tinuntutan e' a'a bo' tin'kkahan ni sara', bowahun iya
magsulut ma halam gi' makatampal ni sara'. Sabab bang kam mbal
magsulut dahū, tin'kkahan ka ni huwis, ati ni'nde'an ka e' huwis ni saga
pulis bo' ni'isi ni deyom kalabusu.
26 Jari ka'ddasan ka maina'an. Subay puwasannu bay kataksilannu
kamemon bo' yampa ka makaluwas minnē'."

Pasal Pangaliyu-lakad

27 "Bay na takalebi panoho'an ītu, ya yuk-i, 'Wajib kam da'a angaliyu-
lakad ni ngga'i ka paghola'bi.'
28 Sagō' buwattitu na pamandu'ku ma ka'am: sai-sai ang'nda' ni d'nda
maka e'na anganapsuhan iya, a'a inān katōngan dusa sabab makalandu'
na iya angandusa ni d'nda he' ma deyom pikilanna.
29 Bang matanu kowan ganta' amowa ka'a magdusa, subay paggatun.
Gom lagi' lugitnu matanu ilu bo' tinimanan. Ahāp lagi' abuta matanu
dambila', bang pa'in da'a nilarukan katibu'ukannu ni deyom nalka' ma
ajukup matanu karuwambila'.
30 Damikiyanna isab bang tangannu kowan ganta' amowa ka'a magdusa,
paggatun. Gom lagi' pinukulan dambila' tangannu bo' tinimanan. Ahāp
lagi' apukul dambila' tangannu, bang pa'in da'a nilarukan katibu'ukannu
ni deyom nalka' ma ajukup tangannu karuwambila'."

Pasal Pagtiman A'a Maglakibini
(Matiyu 19:9; Markus 10:11-12; Lukas 16:18)

---

* **5:22 5:22** Tumpukan Maghuhukum: tumpukan saga a'a pitumpū' ka dda hekana ya amal'ngngan sara' Yahudi. Ya kaheka'anna saga Parisi, bo' Sadduki maka guru' sara' agama.

31 “Aniya' isab bay panoho'an sara', ya yuk-i, ‘Sai-sai animanan h'ndana
subay iya amuwan pagpasahan.’
32 Sagō' buwattitu na pamandu'ku ma ka'am: sai-sai animanan h'ndana
ma halam aniya' sababanna, ma halam du bay angaliyu-lakad min iya,
taga-dusa l'lla inān ma h'ndana he'. Sabab bang d'nda he' aminda h'lla,
taga-dusa iya angaliyu-lakad min h'llana tagna'. Maka dusahan isab l'lla
angah'nda d'nda inān.”

Pasal Pagsapa

33 “Bay na takalebi isab panoho'an ma saga a'a masa awal e', ya yuk-i,
‘Wajib kam da'a magputing bang bay makasapa. Wajib isab sinuhul bang
aniya' najalbi ni Tuhan.’
34 Sagō' buwattitu na pamandu'ku ma ka'am: da'a kam magsapa. Da'a
sibahatunbi sulga' pagsapahanbi sabab paningkō'an Tuhan ko' inān.
35 Da'a sibahatunbi dunya sabab pat'kkaran tape'na. Sampay da'ira
Awrusalam, da'a sibahatunbi isab sabab suku' Tuhan, ya Sultan Mahat-
inggi.
36 Minsan kōkbi, subay mbal sibahatbi pagsapahanbi sabab ngga'i ka
ka'am ya bay amapanjari. Minsan dalamba bu'unbi mbal kapindahanbi
walna'na ni ettom atawa ni pote'.
37 Bang kam angaho', subay aho' sadja, bang kam magin'mbal, subay
mbal sadja. Ai-ai pamasugpatbi saddī minnē', min saitan patila'atun ko'
itu.”

Pasal Pamalos
(Lukas 6:29-30)

38 “Bay na takalebi panara', ya yuk-i, ‘Bang aniya' amaka'at dambila' mata
sehe'na subay binalosan pinaka'at dambila' matana. Damikiyanna bang
aniya' angalutu empon sehe'na subay binalosan nilutu emponna.’
39 Sagō' ya na itu pamandu'ku ma ka'am: da'a kam amalos bang
aniya' makarusa ma ka'am. Abila aniya' a'a anampak baihu'nu dambila',
patampalun isab dambila' panampakanna.
40 Abila aniya' ganta' anuntutan ka'a bo' niamu' multa kamisitanu,
pamuwanun ma iya sampay badju'nu.
41 Abila aniya' a'a magmandahan ka'a pasehe' ma iya dabatu lawakna,
sehe'in gi' iya duwa batu.
42 Sai-sai angamu' ni ka'a, buwanin. Maka sai-sai bilahi angindam,
paindamin.”

Pasal Lasa ma saga Banta
(Lukas 6:27-28, 32-36)

43 “Bay na takalebi isab pamandu' dakayu' itu, ya yuk-i, ‘Kalasahinbi
bagaybi, sagō' kab'nsihinbi bantabi.’
44 Sagō' ya na itu pamandu'ku ma ka'am: kalasahinbi bantabi. Amu'-
amu'inbi kahāpan min Tuhan sasuku angala'at ka'am
45 bo' supaya kam an'ppu addat Tuhan, ya Mma'bi ma sulga'. Sabab
Tuhan ya amasilak llaw ma a'a kamemon ahāp ka atawa ala'at. Amap'ttak
iya ulan ma saga a'a maghinang kabontolan sampay isab ma a'a maghinang
kala'atan.
46 Bang hal a'a alasahan ka'am ya kalasahanbi, da'a kam aholat
tinungbasan pahala' e' Tuhan. Minsan saga a'a magā' sukay parinta, alasa
du ma sasuku alasahan sigām.

47 Bang hal bagaybi ya saginabi pahāp, sali' du kam maka saga a'a mbal
magta'at ma Tuhan, sabab ya du sigām magsagina dakabagayan. Mbal
pabidda' kahāp addatbi min sigām.
48 Ka'am ilu subay ajukup ma kaul maka pi'il tudju ni a'a kamemon,
buwat Mma'bi ma sulga'."

6

Pagtabang ma Miskin

1 "Kamaya'-maya' kam. Bang aniya' kahāpan hinangbi pagta'atbi ni
Tuhan, da'a hinangunbi ma mata mairan. Sabab bang buwattē' hinangbi,
halam aniya' tungbasbi min Tuhan, ya Mma'bi ma sulga'.
2 "Angkanna, bang aniya' pamuwanbi ma a'a kulang-kabus, da'a pagban-
tugunbi. Da'a s'ppuhunbi a'a maglaku-laku in sigām ahāp, ya anarakka ma
matahan saga a'a kamemon, ma deyom langgal ka atawa ma paglabayan.
Tu'ud sigām bilahi sinanglitan e' saga manusiya'. Haka'anta kam to'ongan,
sanglit min manusiya' ya panungbas sigām, halam saddī.
3 Sagō' ka'am ilu, bang aniya' tabangbi a'a miskin, subay halam aniya'
makata'uwan iya, minsan bagaybi.
4 Subay halam aniya' makata'u. Jari bang buwattē', tinungbasan du kam
e' Mma'bi Tuhan, ya maka'nda' ma ai-ai hinangbi minsan halam aniya'
makata'u."

Pasal Panambahayang
(Lukas 11:2-4)

5 "Bang kam anambahayang, da'a sengorinbi saga a'a maglaku-laku
in addat sigām ahāp. Sabab tagian sigām an'ngge anambahayang ma
deyom langgal atawa ma paglalabayan a'a bo' supaya ta'nda' e' kamemon.
Haka'anta kam to'ongan, bang sigām kasanglitan e' a'a, ya na he'
panungbas sigām. Halam aniya' saddī.
6 Sagō' ka'am ilu, bang kam anambahayang, pasōd kam ni deyom bilik.
Tambolunbi lawang bo' yampa kam anambahayang ni Mma'bi Tuhan, ya
mbal ta'nda'. Ati Mma'bi, ya maka'nda' ma ai-ai hinangbi minsan halam
aniya' makata'u, anungbas du ma ka'am.
7 "Bang kam anambahayang, da'a paggunahunbi ba'anan kabtangan
halam aniya' pūsna, buwat panambahayang saga a'a ya magta'at ma
tuhan-tuhan saddī. Sabab kinabā' e' sigām in panambahayang sigām
kinale e' Tuhan saukat na ataha' sidda.
8 Da'a sigām sengorinbi, sabab kinata'uwan asal e' Mma'bi Tuhan bang
ai kasusahanbi minsan mbal pah'llingbi.
9 Jari itu, bang kam anambahayang subay buwattitu kal'ngngananna:
'O Mma' kami Tuhan ma sulga',
bang pa'in pinagaddatan ōnnu e' kamemon,
10 Bang pa'in mbal at'ggol bo' ka magparinta ma kamemon manusiya',
Bang pa'in bineya' kabaya'annu ma dunya itu
buwat asal bineya' mailu ma sulga'.
11 Jukupin kami balanja' ma llaw itu.
12 Ampunun saga dusa kami,
buwat kapangampun kami ma sai-sai makarusa ma kami.
13 Da'a kami tugutin binowa ni deyom sasat,
sagō' papuwasun kami min nakura' saitan, ya patila'atun.'
14 "Bang kam angampun saga a'a makarusa ni ka'am, ya du ka'am
niampun e' Mma'bi ma sulga'.

15 Ya balikna, bang mbal ampunbi a'a bay makarusa ni ka'am, ya du
ka'am mbal niampun e' Mma'bi Tuhan.”

Pasal Pagpuwasa

16 “Bang kam amuwasa da'a subay pala'atunbi pamaihu'anbi, buwat
a'a maglaku-laku inān in sigām ahāp. Mbal sigām angupiksa' di-sigām,
pangilahan a'a kasehe' in sigām magpuwasa. Haka'anta kam to'ongan,
bang sigām kasanglitan e' manusiya', ya na he' panungbas sigām. Halam
aniya' saddī.
17 Saguwā' ka'am ilu, bang kam amuwasa, kula'upinbi baihu'bi maka
surayunbi bu'unbi,
18 bo' mbal kinata'uwan e' a'a kasehe'an in ka'am amuwasa. Ya sadja
makata'u Mma'bi Tuhan ya mbal ta'nda' e' manusiya'. Ati Mma'bi ilu, ya
maka'nda' ma ai-ai hinangbi sampay ma kalimbungan, anungbas du ma
ka'am.”

Pasal Karaya ma Deyom Sulga'
(Lukas 12:33-34)

19 “Da'a kam magtimuk alta' maitu ma dunya, sabab hal magka'at,
suma'an pinagkeket e' ulat, suma'an ginaha', suma'an isab nilangpasan.
20 Sagō' maghinang kam ahāp bo' aniya' karayabi tinau'an ka'am ma
deyom sulga', sabab karaya mahē' mbal takeket e' ulat, mbal magkagaha',
maka mbal kalangpasan.
21 Sababna maingga-maingga panau'anbi alta'bi, mahē' ya pataptapan
pangatayanbi.”

Pasal Palita'an ma Deyom Baranta
(Lukas 11:34-36)

22 “Matabi itu sapantun palita'an amuwan sawa ma deyom ginhawabi.
Bang ahāp matabi, asawa sampay deyom ginhawabi.
23 Sagō' bang matabi mbal ahāp, angalendom sampay ginhawabi.
Bang yukbi aniya' ma ka'am kasawahan bo' pa'in halam, na aheya
kalendomanbi.
24 “Ya niōnan sosoho'an mbal makapagduwa nakura', sabab tantu
kab'nsihanna nakura'na dakayu' maka kalasahanna dakayu'. Amalut iya
ma dakayu' ati taikutanna dakayu'. Hatina mbal kam manjari maghinang
ma Tuhan bang pilak ya paheyabi ma atay.”

Da'a Magsusa
(Lukas 16:13; 12:22-31)

25 “Angkanna kam soho'ku da'a sakit magsusa pasal kallumanbi, bang
ai kakanbi maka bang ai inumbi. Da'a kam magsusa isab pasal ginhawa
baranbi bang ai kapan'mmekbi. Sabab kallumta itu labi ahalga' ma kita
min kapamanganta. Ya du baranta, labi ahalga' min pan'mmekta.
26 Nda'unbi saga manuk-manuk paleyang. Mbal magtanom, mbal
magani. Mbal isab anau' kinakan ma llaw damuli. Sagō' binalanja'an du
sigām e' Mma'bi ma sulga'. Bo' ka'am ilu, ahalga' gi' to'ongan min kamanuk-
manukan.
27 Sai bahā' makapataha' umulna minsan la'a hal danjām, ma sabab
kasusahanna?
28 “Angay isab kam magmasusa ma pasal pan'mmekbi? Nda'unbi saga
sumping ma deyom kaparangan bang buwattingga katomo'na. Mbal
magsangsā' maghinang, mbal magt'nnun.

29 Sagō' haka'anta kam, minsan sultan Sulayman maka kahaldayana ma
masa awal e', mbal du maka'atu lingkat pamakayna ma dakayu' sumping
itu.
30 Bang Tuhan ya makapayakun kaparangan ya tatasanna dang'llaw du,
bo' pagsalung alanos sampay tinunu', tantu Tuhan amas'mmekan ka'am.
Akulang pahāp pangandolbi ma iya!
31 "Angkanna kam subay mbal magmasusa. Da'a kam magupama
buwattitu: ai pagkakanta, ai paginumta, ai bahā' pas'mmekta?
32 Saga a'a mbal ata'u magta'at ma Tuhan, ya na pa'in he'-i kinasusahan
e' sigām. Sagō' ka'am ilu, kinata'uwan e' Mma'bi ma sulga' in ina'an
kagunahanbi asal.
33 Sagō' muna-muna kannalunbi pagparinta Tuhan maka kabontolan
atay ya kabaya'anna. Manjari pinaniya'an du kam ai-ai kulang-kabusbi.
34 Angkan kam subay mbal magkasusahan pasal llaw salung sabab saddī
kasusahan ma llaw sinōng. Sarang na pagsusahanbi hal ma llaw itu."

7

Pasal Panoway Pagkahi
(Lukas 6:37-42)

1 "Da'a sā'unbi pagkahibi bo' kam mbal sinā' e' Tuhan.
2 Sabab bang kam ganta' amat'nna' hukuman ma sehe'bi, ya du ka'am
pinat'nna'an hukuman e' Tuhan, pinapagtongod maka bay pangahukumbi
sehe'bi he'. Ai-ai pan'ppongbi ma sehe'bi, ya du isab pan'ppong Tuhan ma
ka'am.
3 Ka'am magsoway sehe'bi ilu, angay ta'nda'bi bukbuk ma mata sehe'bi,
ati mbal ta'nda'bi batang kayu ya ma deyom matabi?
4 Mamarahi pahāp ka'am ilu! Yukbi, 'Tabiya', la'ananta bukbuk min
matanu ilu.' Bo' pa'in aniya' batang kayu ma deyom matabi!
5 In ka'am ilu maglaku-laku halam taga-sā'! La'aninbi gi' dahū ya bukbuk
ma matabi ilu supaya asawa pang'nda'bi, bo' yampa kam angala'anan
bukbuk min mata sehe'bi.
6 "Da'a kam amuwan ai-ai asussi ma saga a'a ala'at, ya sali' sapantun
ero'. Ya aniya' pabibud angal'kkob ka'am. Lapalbi ahalga', ya pinagbahasa
mussa'bi, da'a larukinbi ni saga bawi. Ya aniya' pinaggi'ik-gi'ikan e' sigām."

Angamu'-ngamu', Amiha, Mikiukab
(Lukas 11:9-13)

7 "Angamu'-ngamu' kam, ati binuwanan du. Amiha kam, ati makabāk
du kam. Mikiukab kam, ati niukaban du kam.
8 Sabab sai-sai angamu' kabuwanan du. Sai-sai amiha makabāk du. Sai-
sai isab mikiukab niukaban du.
9 Ka'am taga-anak ilu, abila kam pangamu'an tinapay e' anakbi,
buwananbi bahā' batu?
10 Atawa bang angamu' daing, buwananbi bahā' sowa?
11 Minsan ka'am dusahan ilu ata'u amuwanan anakbi ai-ai makahāp,
luba'-lagi'na na Mma'bi ma sulga' ata'u du amuwanan ai-ai makahāp ni
sasuku angamu' ni iya.
12 "Manjari bang kabaya'anbi kinahāpan e' a'a, subay isab sigām
kahāpanbi. Ya na he' kamaksuran sara' ya bay tasulat e' si Musa maka
saga kanabi-nabihan."

Lawang Akiput
(Lukas 13:24)

13 “Pasōd kam min lawang akiput, sabab ya lān tudju ni nalka' aluha
pasōranna maka aluhay nil'ngngan. Aheka isab manusiya' ameya' min lān
inān.
14 Saguwā' ya pasōran tudju ni sulga' akiput maka ahunit nil'ngngan.
Akulang isab a'a makatuli' iya.”

Pasal Kayu maka Buwa'na
(Lukas 6:43-44)

15 “Kamaya'-maya' kam bo' kam mbal ka'akkalan e' saga a'a magbau'-
bau' in sigām nabi. Ahāp pangluwahan sigām bang ma pang'nda'ta, sali'
sapantun bili-bili mbal makamula. Sagō' ma deyom atay sigām sali' sigām
ero' talun, sidda ab'ngngis.
16 Takilābi du sigām min kahinangan sigām, buwat kayu takilā min
buwa'na. Mbal kita angā' buwa' anggul min kayu puhung, atawa buwa'
kayu igira* min sampinit.
17 Bang kayu ahāp, ahāp isab buwa'na. Sagō' bang kayu mbal ahāp,
mbal isab ahāp buwa'na.
18 Bang kayu ahāp mbal makabuwan buwa' ala'at. Damikiyanna bang
kayu ala'at suligna, mbal makabuwan buwa' ahāp.
19 Bang aniya' kayu mbal ahāp pagbuwa'na, pinuwad du bo' tinimanan
ni deyom api.
20 Angkan yukku ma ka'am, takilābi du saga nabi ya ngga'i ka b'nnal
sabab min kahinangan sigām.”

Saga A'a Mbal Takilā
(Lukas 13:25-27)

21 “Ngga'i ka a'a kamemon ya anabbut aku ‘Panghū', O Panghū',’
makasōd ni deyom pagparintahan Tuhan. Luwal saga a'a ya ameya' ma
kabaya'an Mma'ku ma sulga'.
22 Bang ta'abut na llaw pangahukum ma manusiya', aheka du amissala
ni aku, yuk-i: ‘O Panghū', bay kami amatanyag lapal Tuhan min kawasa
ōnnu. Bay kami amala'an ba'anan saitan min deyom baran a'a, maka
aheka isab saga hinang makainu-inu bay tahinang kami, min kawasa
ōnnu.’
23 Sakali bontolanku sigām, yukku, ‘Mbal kam takilāku. Ala'an kam min
aku, ka'am kamemon maghinang kala'atan ilu.’ ”

Duwa Ginis A'a Magpat'ngge Luma'
(Lukas 6:47-49)

24 “Na, sasuku a'a akale ma bissalaku itu sampay ameya', in iya sali' a'a
ahāp akkalna, ya bay makahinang luma'na ma papagan abatu.
25 Manjari aniya' ulan alandos bay patumbuk, maka angandunuk
kasapa'an, maka taluwa' hunus luma' inān. Sagō' halam ah'bba' sabab
ahogot papaganna.
26 Sasuku isab akale ma bissalaku bo' mbal ameya', sali' kahantang a'a
kulang akkalna, ya makahinang luma'na ma kal'bbohan.
27 Jari aniya' ulan alandos patumbuk, bo' angandunuk kasapa'an, bo'
taluwa' hunus luma' inān. Magtūy ah'bba', alubu to'ongan.”
28 Aubus pa'in e' si Isa amissala, kinainu-inuhan pandu'na e' ba'anan a'a
bay makakale inān.
29 Ya angkan buwattē' sabab magbidda' to'ongan pandu' si Isa maka
pandu' saga guru sigām. Taga-kawasa asal si Isa bang amandu'.

---

* **7:16 7:16** Kayu igira: kayu ahāp buwa'na. ‘Fig’ ōnna ma bahasa Ingglis.

8

A'a Ni'ipul Kauli'an
(Markus 1:40-45; Lukas 5:12-16)

1 Makalūd pa'in si Isa min bīd-bīd inān, aheka to'ongan a'a bay paturul
ma iya.
2 Manjari aniya' a'a ni'ipul pina'an ni si Isa bo' angōk-tu'ut min
dahuanna. Yukna, “Tuwan, bang ka bilahi, kauli'annu aku.”
3 Magtūy tin'ppak a'a inān e' si Isa. Yuk si Isa, “Bilahi sadja aku. Kauli'an
na ka!” Saru'un-du'un du kauli'an ipul a'a inān.
4 Yuk si Isa ni iya, “Pakale ka. Da'a ka angahaka ni sai-sai ya bay tahinang
ma ka'a ilu. Sagō' pehē' ka patūy ni imam bo' palilingun barannu ma iya.
Puwas e' tukbalin kukulbanan ni Tuhan buwat bay pamandu' e' si Musa,
tanda' saksi' ni kaheka'an a'a in ka'a ilu alanu' na.”

Sosoho'an Kapitan Kauli'an
(Lukas 7:1-10)

5 Manjari itu, pasōd pa'in si Isa ni deyom da'ira Kapirnaum, aniya'
dakayu' kapitan bangsa Rōm bay pasampang ni iya angamu' tabang.
6 Yukna ni si Isa, “Tuwan, aniya' sosoho'anku ma luma'. Ina'an iya palege,
mbal minsan makaosegan di-na. Kap'ddi'an iya to'ongan.”
7 Yuk si Isa, “Pehē' du aku amauli' iya.”
8 “Da'a ka pehē', Tuwan,” yuk kapitan. “In luma'ku mbal tōp
papehe'annu. Angabtang sadja ka minnilu ati kauli'an du sosoho'anku he'.
9 Minsan aku itu, biyaksa du pinagbaya'an e' a'a min diyata'anku, maka
aniya' isab sundalu pagbaya'anku. Bang sō'ku dangan pehē', pehē' du iya.
Bang sō'ku dangan pi'itu, pi'itu du iya ni aku. Damikiyanna bang aniya'
pahinangku ma sosoho'anku, magtūy nihinang e'na.”
10 Pagkale pa'in pah'lling kapitan itu e' si Isa, ainu-inu iya. Yukna ni saga
a'a paturul ma iya inān, “Haka'anta kam to'ongan. Minsan ma deyom
bangsatam Isra'il halam aku bay makabāk a'a buwat kapitan itu, akosog
imanna.
11 Pakale kam. Ma waktu sinōng aheka a'a min bangsa kaginisan, a'a
bay min sobangan maka min s'ddopan, magtingkō'an magsalu maka disi
Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub.
12 Sagō' saga bangsa Isra'il itu, ya suku' ma pagparintahan Tuhan,
nilarukan du tudju ni kalendoman, ati maina'an magalud maka magtage'ot
empon sigām sabab min kapagsusun sigām.”
13 Sakali amissala si Isa ni kapitan inān, yukna, “Amole' na ka. Tahinang
ma ka'a buwat bay pagkahagadnu.” Manjari saru'un-du'un kauli'an
sosoho'anna ma waktu he'-i du.

Aheka A'a Kauli'an
(Markus 1:29-34; Lukas 4:38-41)

14 Sakali palanjal si Isa pehē' ni luma' disi Simun. Pagsōdna ni deyom
luma' inān, ta'nda'na mato'a si Simun d'nda palege maina'an, nil'mmun.
15 Ni'ntanan e' si Isa tangan d'nda itu, ati pahali magtūy bay l'mmunna.
Puwas e' punduk iya angalabotan disi Isa.
16 Ta'abut pa'in pas'ddop llaw, aheka a'a sinōd saitan bay binowa pina'an
ni si Isa. Ati pinala'an e'na saga saitan, min kabtanganna sadja. Maka a'a
taga-saki inān kamemon bay kauli'an e'na.
17 Buwattē' hinangna bo' aniya' kamaksuran ma bay tasulat ma Kitab e'
nabi Isaya, ya yuk-i,
“Bay iya anguli'an saga kalammahantam,

bay iya ananggung saga sakitam.”

A'a Maghawal-hawal Ameya' ma si Isa
(Lukas 9:57-62)

18 Ta'nda' pa'in e' si Isa aheka a'a ma sakalibutna, yukna ni saga mulidna,
“Sūng kitam pauntas ni dambila' danaw.”
19 Ma halam gi' sigām makauntas, aniya' dakayu' guru sara' agama bay
pina'an ni si Isa. Yukna, “Tuwan Guru, lilla' aku ameya' ma ka'a pi'ingga-
pi'ingga papehe'annu.”
20 Yuk sambung si Isa, “Gom hayop talun aniya' patapukanna, maka
saga kamanuk-manukan aniya' pugaranna. Sagō' aku Anak Manusiya' itu,
halam aniya' minsan patulihanku luggiya'.”
21 Aniya' isab dakayu' mulid inān ah'lling ni si Isa, yukna, “Tuwan,
paba'irun lagi' aku pabīng ni luma'. Subay na apuwas pangubulku ma
mma'ku bo' yampa aku ameya' ma ka'a.”
22 Sagō' yuk si Isa, “Ameya' na ka ma aku. Patut bang a'a amatay
pinakubul ma saga a'a ya halam kaniya'an kallum taptap.”

Baliyu maka Goyak
(Markus 4:35-41; Lukas 8:22-25)

23 Puwas e' paruwa' si Isa ni bayanan, maka ameya' isab saga mulidna.
24 Makauntas pa'in, parugpak hunus ni danaw inān. Agon-agon sigām
abuhaw sabab sinasay e' goyak, sagō' ina'an si Isa atuli.
25 Pasekot ni iya saga mulidna amati' iya. “O Tuwan,” yuk sigām,
“anabang ka sabab abuhaw na kitam!”
26 Yuk si Isa ma sigām, “Angay kam tināw? Kulang pahāp imanbi!”
Manjari pabungkal si Isa bo' yampa soho'na baliyu maka goyak inān
pahondong. Saru'un-du'un du magtūy at'ddo' lahat inān.
27 Ainu-inu saga mulid e'. “Ai bahā' a'a itu?” yuk sigām. “Minsan baliyu
maka goyak kapagagihan e'na.”

Duwangan A'a Kapala'anan Saitan
(Markus 5:1-20; Lukas 8:26-39)

28 Pagubus, makatandan disi Isa pehē' ni dambila' danaw, ni lahat saga
a'a Gadara. Makarunggu' pa'in, aniya' pasampang ni iya duwangan a'a bay
paluwas min kakubulan, a'a sinōd saga saitan. Landu' ab'ngngis saga a'a
itu angkan halam aniya' makatawakkal palabay minna'an.
29 Magtūy sigā angolang, yuk-i, “O Anak Tuhan! Ai lamudnu ma kami?
Pi'itu ka bahā' aminasa kami ma mbal gi' ta'abut ganta'an?”
30 Na, atā-tā lagi' minnē', aniya' ba'anan bawi magkakanan.
31 Sakali anganjunjung saga saitan e' ma si Isa, yuk-i, “Bang kami subay
pala'annu, pasōrun kami ni deyom baran saga bawi inān.”
32 “Pehē' na kam,” yuk si Isa. Sakali ala'an saga saitan min baran a'a
he' bo' pasalin pehē' ni deyom baran ba'anan bawi. Magtūy maglumpat
paragan ba'anan bawi he' min pampang tudju ni deyom danaw, ati alembo
kamemon.
33 Jari saga magi'ipat bawi inān paragan pehē' ni kaluma'an angahaka'an
saga a'a maina'an pasal bay tahinang e' si Isa ma saga a'a sinōd saitan e'.
34 Angkan paluwas saga a'a min kaluma'an inān amāk si Isa. Magbāk
pa'in, angamu' sigām junjung ni iya, bang pa'in iya ala'an min lahat sigām.

9

A'a Amatay Ugatna Kauli'an
(Markus 2:1-12; Lukas 5:17-26)

1 Paruwa' na si Isa ni bayanan bay pameya'anna bo' yampa pabīng ni
dambila' danaw, ni kauman ya pat'nna'anna.
2 Jari maina'an pa'in, aniya' binowa ni iya a'a amatay ugatna, hal pabahak
la'a ma palegehanna. Makata'u pa'in si Isa in a'a amowa inān angandol
ma iya, yukna ni a'a amatay ugatna, "Otō', da'a ka asusa. Niampun na
paldusahannu."
3 Aniya' maina'an saga guru sara' agama magupama dansehe'an. Yuk
sigām, "Oy! A'a itu ah'lling kupul ma Tuhan!"
4 Sagō' asal kinata'uwan e' si Isa bang ai ma pikilan sigām. Yukna,
"Angay ala'at hona'-hona'bi ilu?
5 Kumpasunbi bang ingga ya aluhay: bang yukku ni a'a, 'niampun na
dusanu', atawa bang yukku, 'pabungkal ka bo' ka lum'ngngan?'
6 Na, buwananta kam tanda' palsaksi'an bo' kata'uwanbi in aku, Anak
Manusiya', taga-kapatut angampun dusa ma deyom dunya itu." Jari
amissala si Isa ni a'a amatay ugatna inān. "Pabungkal na ka," yukna.
"Bowahun palegehannu ilu bo' ka amole'."
7 Sakali pabungkal a'a inān sampay amole'.
8 Pag'nda' saga a'a inān ma hinang si Isa, sinōd sigām tāw. Sinanglitan
Tuhan e' sigām ma sabab kawasa bay pamuwanna ma manusiya' makahi-
nang buwattē'.

Si Matiyu Binowa Ameya' ma si Isa
(Markus 2:13-17; Lukas 5:27-32)

9 Makal'ngngan pa'in si Isa, aniya' ta'nda'na dakayu' a'a niōnan Matiyu
aningkō' ma deyom upis pagā'anna sukay parinta. Yuk si Isa ma iya, "Pi'itu
na ka ameya' ma aku." An'ngge magtūy si Matiyu bo' ameya' ma si Isa.
10 Jari amangan si Isa ma luma' si Matiyu. Aheka isab saga maga'ā' sukay
parinta maka saga a'a baldusa kasehe', ina'an pasalu ni si Isa maka saga
mulidna.
11 Hinabu sigām magsalu, aniya' saga Parisi ang'nda' ni sigām. Yuk saga
Parisi itu ni mulid si Isa, "Angay gurubi ilu magsalu maka saga maga'ā'
sukay parinta maka saga a'a dusahan kasehe'?"
12 Takale e' si Isa patilaw sigām ati yukna, "Bang a'a abasag mbal na
magpadoktol. Ya magpadoktol bang a'a taga-saki.
13 Kira-kirahunbi ya bay tasulat ma Kitab Jabul, ya yuk-i, 'Mbal ahalga'
ma aku susumbali'an ya pagkulbanbi. Ya kabaya'anku to'ongan subay kam
ma'ase' ma pagkahibi.' " Yuk si Isa gi', "Ngga'i ka a'a a'adil ya maksudku
pi'itu, sagō' a'a baldusa supaya sigām ameya' ma aku."

Pasal Pagpuwasa
(Markus 2:18-22; Lukas 5:33-39)

14 Manjari pehē' saga mulid si Yahiya Magpapandi ni si Isa atilaw iya,
yuk-i, "Tuwan, kami maka saga Parisi magpuwasa na pa'in, sagō' mulidnu
ilu mbal amuwasa. Angay bahā'?"
15 Anambung si Isa magparalilan. "Asusa bahā' saga luruk ni pagkaw-
inan sat'ggol maina'an lagi' pangantin l'lla ma atag sigām? Tantu mbal.
Sagō' ma llaw sinōng, bang ta'abut na waktu kapamala'an pangantin l'lla
min sigām, minnē' sigām anagna' amuwasa."

16 Puwas e' magparalilan si Isa pasal pamandu'na, yukna, “Halam aniya'
a'a amatupak kakana' baha'u, kakana' halam bay nirakdakan, ni badju'
ndang. Sabab bang buwattē' pakongkong du tupak baha'u, ati agese' du
min kakana' ndang. Jari paheya gom pa'in gese'na.”
17 Pinaralil isab pamandu'na ni binu-anggul baha'u, yukna, “Halam
aniya' angisi binu baha'u ni deyom pangisihan kuwit hayop bang ndang
na. Bang ganta' buwattē' tantu abustak. Abu'us du binu, ati kaliman bay
pangisihan e'. Sagō' in binu baha'u subay ni'isi ni pangisihan baha'u. Jari
ya binu maka pangisihanna anatas sali'-sali'.”

Onde'-onde' Amatay maka D'nda Asaki
(Markus 5:21-43; Lukas 8:40-56)

18 Sabu si Isa masi amandu' ma sigām, aniya' pina'an ni iya dakayu'
nakura' langgal. Pasujud iya ma dahuan si Isa. Yukna, “Tuwan, yamboho'
amatay anakku d'nda. Sagō' bang ka ameya' ma aku amat'nna' tangannu
ma iya, tantu iya allum.”
19 Sakali an'ngge si Isa bo' paturul ma nakura' inān. Pabeya' isab ma iya
saga mulidna.
20 Na, aniya' maina'an dakayu' d'nda sakihan. Sangpū' na maka
duwantahun halam bay atitis laha'na. Pasekot iya ni si Isa min buli'an,
bo' ama'abut tanganna ni tōng juba si Isa.
21 Yukna ma deyom pikilanna, “Bang sadja tasagidku minsan la'a hal
tōng s'mmekna, pauli' du sakiku.”
22 Jari palingi' si Isa ati ta'nda'na d'nda itu. Yukna, “Arung, da'a ka asusa.
Pauli' na sakinu sabab min pangandolnu.” Magtūy saru'un-du'un kauli'an
d'nda itu.
23 Pagt'kka si Isa ni luma' nakura' inān, ta'nda'na maina'an saga a'a
magsuling maka ba'anan a'a magkasensongan.
24 Yuk si Isa ma sigām, “Paluwas kam kamemon. Halam amatay onde'
ilu, hal iya atuli.” Minnē' pinagtittowahan si Isa.
25 Aubus pa'in bay pinaluwas saga a'a inān, pasōd si Isa ni deyom bilik
onde' d'nda inān bo' yampa balutanna ma tangan. Magtūy iya punduk min
baina.
26 Jari in suli-suli pasal hinang si Isa itu bay pasaplag ni kaluha'an lahat
e'.

Duwangan A'a Buta Kauli'an

27 Palanjal pa'in si Isa minnē', aniya' duwa a'a buta bay paturul ma iya.
Angalingan sigā pakosog, yuk-i, “Oy! Tubu' si Da'ud! Ma'ase' na ka ma
kami!”
28 Jari pagsōd pa'in si Isa ni deyom luma', pasekot ni iya duwangan buta
inān. Yuk si Isa ma sigā, “Magsab'nnal kam in aku makapauli' du?”
“Aho', Tuwan,” yuk sigā.
29 Jari pinat'nna' e' si Isa tanganna ni mata sigā maka e'na ah'lling, yukna,
“Tahinang ma ka'am buwat bay pagsab'nnalbi.”
30 Magtūy du sigā maka'nda' pabīng, ati niebot-ebotan e' si Isa, yukna,
“Da'a kam angahaka ni sai-sai pasal itu-i.”
31 Sagō' ala'an pa'in duwangan itu minnē', amatanyag sigā pasal si Isa
ma sakalingkal lahat inān.

A'a Aumaw Kauli'an

32 Ma sabu pa'in ala'an duwangan inān, aniya' saga a'a pina'an ni si Isa
amowa sehe' sigām ya mbal makabissala ma sabab sinōd saitan.

33 Aubus pa'in e' si Isa bay amala'an saitan min baran a'a itu, magtūy iya
makabissala. Ainu-inu saga a'a maina'an kamemon. Yuk sigām, "Halam
aniya' bay ta'nda'tam buwattitu ma kaluha'an lahat Isra'il itu. Yampa."
34 Sagō' yuk saga Parisi, "A'a itu taga-barakat min nakura' saitan, ya
angkan tapaluwasna saga saitan."

Kulang A'a Maga'ani

35 Manjari talatag e' si Isa kamemon da'ira maka kaluma'an ma jadjahan
e'-i. Amandu' na pa'in iya ma deyom langgal, anganasihat na pa'in lapal
ahāp pasal pagparinta Tuhan. Kauli'an e'na saga saki maka kalammahan
indaginis.
36 Pag'nda'na ma a'a kamemon inān, landu' iya ma'ase', sabab ina'an
sigām ma deyom kasusahan ma halam aniya' anabangan sigām. Sali' sigām
sapantun bili-bili halam aniya' angupiksa' sigām.
37 Sakali yuk si Isa ni saga mulidna, "Saga a'a itu sali' dalil huma atiguma'
na buwa'na. Aluha tana', sagō' kulang a'a magani.
38 Angkan kam subay angamu'-ngamu' ni Tuhan ya tag-dapu tana', bo'
supaya iya anoho' saga a'a magani pi'itu."

10

Mulid si Isa Kasangpū' maka Duwa
(Markus 3:13-19; Lukas 6:12-16)

1 Manjari nilinganan e' si Isa saga mulidna kasangpū' maka duwa bo'
buwananna sigām kawasa pamala'an saitan min deyom baran a'a sampay
pamauli' saki maka lamma indaginis.
2 Ya na itu ōn a'a kasangpū' maka duwa bay kawakilan e' si Isa: kaissa,
si Simun ya niōnan isab si Petros, maka danakanna si Andariyas, bo' si
Yakub maka danakanna si Yahiya, saga anak si Sibidi.
3 Pasunu' si Pilip maka si Bartolome maka si Tomas, bo' si Matiyu ya bay
magā' sukay parinta, bo' si Yakub ya anak si Alpa. Pasunu' isab si Taddiyu,
4 bo' si Simun a'a pangangatu. Katapusan si Judas Iskariyut, ya
anukbalan si Isa ni saga bantana ma waktu damuli minnē'.

Kasangpū' maka Duwa Mulid Sinō' Magnasihat
(Markus 6:7-13; Lukas 9:1-6)

5 In sangpū' maka duwa a'a itu bay pinandu'an e' si Isa bo' yampa sinō'
pal'ngngan. Yukna, "Da'a kam pehē' ni kaluma'an a'a ngga'i ka bangsa
Isra'il, atawa ni kaluma'an a'a Samariya.
6 Sagō' pehē' kam ni bangsa Isra'il sadja, ya sapantun bili-bili alungay.
7 Pehē' kam magnasihat in waktu kapagparinta Tuhan song na at'kka.
8 Pauli'unbi sasuku asaki. Pakallumunbi saga a'a bay magpatayan,
palanu'unbi sasuku ni'ipul, maka paluwasunbi saga saitan min deyom
baran a'a. Bay kam anaima' kapatut min aku ma halam aniya' bayadna,
angkan kam subay anabang ma halam aniya' tongodna.
9 Da'a kam amowa bulawan atawa pilak minsan hal pisita ma deyom
sabitanbi.
10 Da'a kam amowa paglutu'anan, atawa badju' pasalinanbi, atawa
taumpa' atawa tungkud. Sabab bang a'a maghinang, wajib iya binuwanan
napakana.*

---

* **10:10 10:10** Napakana: hatina gastuna atawa kallumanna.

11 “Bang kam at'kka ni da'ira atawa ni kaluma'an, piha'unbi a'a maina'an
ahāp kasuddahanna, ati pahanti' kam ma iya sampay ta'abut waktu
kala'anbi min lahat ina'an-i.
12 Bang kam pasōd ni luma' a'a, saginahunbi buwattitu, ‘Bang pa'in kam
kaniya'an kasannangan!’
13 Jari bang ahāp kasuddahan sigām ma luma' inān, kat'kkahan du sigām
kasannangan ya bay pangamu'bi. Sagō' bang mbal ahāp kasuddahan
sigām, papellengunbi ni ka'am kasannangan he'.
14 Bang ganta' aniya' saga a'a mbal anagina ka'am, atawa mbal bilahi
akale ma ka'am, ala'an kam min luma' atawa min kauman inān. Paspasinbi
dahū bagunbunna min tape'bi, tanda' saksi' in ka'am apuwas min sigām.
15 Haka'anta kam, bang ta'abut llaw pangahukum Tuhan ma manusiya',
kalabihan gi' buhatna ma saga a'a ma lahat inān min bay hukuman ma
da'ira Sodom maka da'ira Gomora, lahat abantug ma sabab dusa a'ana ma
masa awal e'.”

Pasal Kabinasahan Sōng Pat'kka
(Markus 13:9-13; Lukas 21:12-17)

16 “Pakale kam,” yuk si Isa. “Ilu kam song papehē'ku ni deyoman saga
a'a ala'at. Sali' kam sapantun bili-bili pinapehē' ni deyoman ba'anan ero'
talun, ya magpangal'kkob. Angkan subay ataha' akkalbi, maka subay
ahatul kajarihanbi.
17 Pahalli' kam, sabab aniya' a'a an'kkahan kam ni paghukuman maka
angandaplosan kam ma deyom kalanggalan.
18 Pinaharap kam ni saga gubnul maka ni saga sultan bo' pinapariksa' e'
sigām, ati makasaksi' du kam ma pasalanku ni sigām sampay ni saga a'a
ya ngga'i ka Yahudi.
19 Jari bang kam tinandanan ni sara', da'a kam magsusa bang ai
pamissalabi atawa bang buwattingga e'bi ah'lling. Tantu kam binuwanan
lapal pamissalabi bang ta'abut waktuna.
20 Sabab ngga'i ka baranbi ya ah'lling ma waktu he'-i, sagō' Rū Mma'bi
Tuhan ya anabangan ka'am amissala.
21 “Ma waktu sinosōng inān aniya' du saga a'a anukbalan danakan sigām
bo' pinapatay. Aniya' du isab saga matto'a l'lla anukbalan anak sigām bo'
pinapatay. Saga anak isab amantahan matto'a sigām, anoho' isab subay
pinapatay.
22 Maka ka'am saga mulidku,” yuk si Isa, “kinab'nsihan du e' a'a
kamemon ma sabab aku ya pameya'anbi. Sagō' sasuku ahogot imanna
sampay ni kahinapusan, makasampay ni kasalamatan ma deyom sulga'.
23 Bang kam ganta' bininasa ma kaluma'an dakayu', alahi kam ni
kaluma'an saddī. Haka'anta kam, ma halam gi' talatagbi kalahatan Isra'il
kamemon, in aku Anak Manusiya' pabalik du pi'itu.
24 “Halam aniya' mulid palanga min guruna. Halam aniya' ata palanga
min nakura'na.
25 In mulid subay magsukul bang makasali' ni guruna, maka sosoho'an
subay magsukul bang makasali' ni nakura'na. Na, bang aku nakura'bi
pinagōnan e' sigām Be'elsebul, hatina nakura' saitan, luba'-lagi'na na ka'am
sosoho'anku niōnan ala'at du e' sigām.”

Pasal Sai Subay Kinatāwan
(Lukas 12:2-7)

26 “Da'a kam tināw ma saga manusiya'. Kamemon bay nilimbungan tantu
du pinaluwas. Kamemon bay tinau' ma deyom atay tantu du pinata'u.

27 Ai-ai pangahakaku ka'am ma deyom kalendoman, pah'llingunbi ma
kasawahan. Maka ai-ai nihagas-hagas ma taingabi, patanyagunbi ma
mairan.
28 Da'a kam tināw ma a'a ya makapatay baranbi, sabab mbal ta'abut
palnyawahanbi. Ahāp lagi' bang Tuhan ya katāwanbi, sabab in iya taga-
kawasa aniksa' baranbi sampay nyawabi ma deyom nalka'.
29 Pikilunbi manuk-manuk paupit ilu, tab'llita duwa hekana maka pisita,
sagō' minsan areyo' halga'na halam aniya' paupit minsan dakayu' ahūg ni
tana' bang ngga'i ka min kabaya'an Mma'bi Tuhan.
30 Ya lagi'na ka'am. Minsan lamba bu'unbi ilu, taitung e' Tuhan bang pila
hekana.
31 Angkan kam subay mbal tināw, sabab ahalga' gi' kam min ba'anan
paupit."

Pagsab'nnal Pasal si Isa ya Pameya'an
(Lukas 12:8-9)

32 "Sai-sai angahaka ma alopan kaheka'an a'a in aku pameya'anna,
angahaka du aku ma alopan Mma'ku ma deyom sulga', in a'a inān
palsuku'anku.
33 Sagō' sai-sai amalilu ma alopan kaheka'an in aku ngga'i ka
pameya'anna, paliluhanku du isab a'a inān ma alopan Mma'ku ma deyom
sulga'."

Si Isa Pagsagga'an A'a
(Lukas 12:51-53; 14:26-27)

34 "Arai' pangannalbi in maksudku pi'itu amowa kasannangan ni dunya,
bo' ngga'i ka. Ya maksudku pi'itu ngga'i ka kasannangan sagō' pagsagga'an.
35 Bay aku pi'itu amapagsagga' manusiya' dangan maka dangan. Anak
l'lla magbono' maka mma'na, anak d'nda maka ina'na, ayuwan d'nda maka
mato'ana d'nda.
36 Binantahan a'a e' sehe'na magdaluma'.
37 "Bang a'a alasahan mma'na maka ina'na palabi min aku, mbal iya
wajib tahinang mulidku. Damikiyanna isab bang a'a alasahan anakna l'lla-
d'nda palabi min aku, mbal iya manjari tahinang mulidku.
38 Sai-sai bilahi anunuran aku subay tanggungna hāgna pamapatayan
iya. Bang hati mbal paglilla'na, mbal iya manjari tahinang mulidku.
39 Sai-sai allogan kallum baranna, halam du aniya' kallumna taptap.
Sagō' sai-sai mbal allogan kallum baranna bo' lilla' isab amatay ma
sababku, makabāk iya kallum kakkal."

Tungbas min Tuhan
(Markus 9:41)

40 "Sai-sai anaima' ka'am, aku ya tinaima' e' sigām, sampay Tuhan ya bay
amapi'itu aku ni dunya.
41 Sasuku anaima' nabi ma sabab lapal Tuhan ya pamissalana, a'a inān
katungbasan kahāpan ya panungbas nabi. Damikiyanna, sasuku anaima'
a'a adil ma sabab ka'adilna, katungbasan iya kahāpan ya panungbas saga
a'a adil.
42 Haka'anta kam to'ongan, sai-sai amuwan minsan la'a hal dasawan
bohe' dingin ma dakayu' a'a areyo' kapaga'ana pagka mulidku iya, tantu
a'a inān tinungbasan kahāpan."

11

Si Isa maka si Yahiya Magpapandi
(Lukas 7:18-35)

1 Aubus pa'in e' si Isa bay magpanoho'an ma mulidna kasangpū' maka
duwa inān, ala'an iya minnē'. Pehē' iya ni saga kaluma'an ma lahat Jalil
bo' magpandu' maka magnasihat.
2 Na, si Yahiya Magpapandi bay takalabusu asal. Pagkalena pasal
kahinangan Al-Masi, anoho' iya saga mulidna kasehe' pehē' ni si Isa
3 atilaw iya, yuk-i, "Ka'a bahā' ya bay pinagbissala e' si Yahiya pi'itu ni
dunya? Atawa aniya' gi' saddī nilagaran?"
4 Anambung si Isa, yukna, "Pabīng kam pehē'. Haka'inbi si Yahiya pasal
ai-ai takalebi maka ai-ai ta'nda'bi itu.
5 Saga a'a bay buta maka'nda' na, a'a bay pengka' makal'ngngan na, a'a
bay ni'ipul tapalanu' na, a'a bay bisu makakale na, maka a'a bay amatay
tapakallum na pabīng. Sampay saga a'a kulang-kabus pinagnasihatan na
lapal ahāp.
6 Aheya kahāpan sasuku mbal magduwa-ruwa pikilanna ma aku."
7 Pasalta' pa'in saga mulid si Yahiya inān ala'an min si Isa, amissala iya
ni katimukan a'a inān pasal si Yahiya. Yukna, "Ai bahā' bay pihabi, ya
angkan kam pehē' ni paslangan? Bilahi kam bahā' ang'nda' a'a sapantun
dansolag parang-parang, tabowa pap'llay e' baliyu?
8 Bang ngga'i ka he'-i, na ai bahā' pihabi pehē'? A'a magsin'mmek
ahalga'? Arai' ngga'i ka, sabab bang a'a magsin'mmek buwattē', astana'
ya pat'nna'anna.
9 Haka'inbi aku to'ongan bang ai bay pihabi pehē'. Dakayu' nabi bahā'?
Aho', nabi, sagō' alanga lagi' min nabi.
10 Sabab si Yahiya itu bay pinagbissala ma Kitab Kanabi-nabihan, ya yuk-
i,
'Soho'ku a'a kawakilanku parahū min ka'a, yuk Tuhan,
bo' supaya sakapna lān palabayannu.'
11 "Haka'anta kam to'ongan," yuk si Isa, "pasal si Yahiya Magpapandi
itu: halam aniya' abangsa labi gi' min iya. Sagō' sai-sai ma deyoman
pagparintahan Tuhan, minsan a'a areyo' kapaga'ana, alanga lagi' iya min
si Yahiya.
12 Min waktu tagna' kapagnasihat si Yahiya sampay ni llaw itu, amanuyu'
to'ongan saga a'a bo' makasōd pehē' ni deyom pagparintahan Tuhan.
13 In pagparintahan Tuhan itu pinagkallam na pa'in ma Kitab Tawrat
maka ma Kitab Jabul sampay ta'abut waktu kalahil si Yahiya.
14 Jari bang kam ahutu magkahagad, si Yahiya ya na si Elija ya
pinagsambatan e' kanabi-nabihan.
15 Sasuku kam makakale, kalehunbi to'ongan.
16 "Manjari," yuk si Isa, "ai pamaralilanku saga a'a ahil jaman itu? Sali'
sigām hantang onde'-onde' magtingkō'an ma halaman tabu' magongka'-
ongka'. Angalingan saga onde'-onde' min dambila' ni kasehe'an sigām, yuk-
i,
17 'Oy! Ka'am ilu! Bay kami angandapu'an ka'am
sagō' ka'am ilu mbal angigal.
Bay kami magsindilan
sagō' ka'am ilu mbal ameya' magtangis.'
18 "Buwattē' isab ma si Yahiya. Amuwasa iya maka mbal anginum
inuman makalango, ati yukbi in iya sinōd saitan!

19 Puwas e' aku, Anak Manusiya', bay pi'itu magkakan maka maginum.
Magtūy aku pinah'llingan e' a'a kamemon, yuk-i, 'He! Nda'unbi a'a itu,
dahaga'! Panginginum! Magbagay iya maka a'a magā' sukay parinta,
sampay baldusa kasehe'an!' Saguwā','' yuk si Isa, ''ta'nda'tam min
kahinangan Tuhan in pangita'una asal taluwa'.''

Maka'ase'-ase' saga A'a Mbal Magkahagad
(Lukas 10:13-15)

20 Puwas e' anagna' si Isa amabukagan saga a'a ma deyom kada'irahan
bay pangahinanganna kaheka'an saga hinangna makainu-inu, malaingkan
halam bay pataikut min karusahan sigām.
21 Yuk si Isa, ''Allā, ka'am saga a'a Korasin maka a'a Betsaida,
maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am! Aheka hinang makainu-inu bay
pina'nda'an ni ka'am sagō' halam bay b'nnalbi. Bang bay tahinang saga
hinangku makainu-inu inān ma da'ira Tira maka da'ira Sidun, tantu saga
a'a maina'an bay pataikut min dusa sigām. Tantu sigām bay mags'mmek
karut, maka magbusugan di-sigām abu, tanda' sin pagsusun sigām.
22 Haka'anta kam, bang ta'abut llaw pangahukum Tuhan, abuhat lagi'
hukuman ya pinat'kka ni ka'am min bay hukuman ma saga a'a da'ira Tira
maka da'ira Sidun ma masa awal e'.
23 Ka'am isab saga a'a Kapirnaum,'' yuk si Isa, ''ilu kam magbantug-
bantug di-bi in ka'am pinalanga sampay ni sulga'! Sagō' nalka' sadja ya
pasampayanbi! In hinang makainu-inu bay pina'nda'an ni ka'am, bang
bay kapa'nda'an ni saga a'a Sodom, tantu masi da'ira sigām sampay ni
kabuwattina'anan.
24 Haka'anta kam, bang ta'abut llaw pangahukum, abuhat gi' hukuman
ya pinat'kkahan ka'am min bay pinat'kkahan saga a'a Sodom ma masa
awal e'.''

Pahalian saga A'a Kabuhatan
(Lukas 10:21-22)

25 Manjari itu, ma waktu ina'an, amissala si Isa ni Tuhan. Yukna, ''O
Mma', ka'a ya makapagbaya' ma langit maka ma dunya. Aheya pagsuku-
lanku ni ka'a sabab in bay limbungannu min a'a taga-pangadji' sampay
min a'a alalom pangita'una, pata'unu na ni a'a akulang pangita'una.
26 Aho', Mma', min kōgnu maka baya'nu angkan buwattē'.''
27 Yuk si Isa ni saga a'a inān, ''Bay na pangandol ai-ai kamemon ma aku
e' Mma'ku. Halam aniya' makata'uwan aku, luwal Mma'ku. Damikiyanna,
halam aniya' makata'uwan iya, luwal aku anakna lissi, beya' isab sasuku
tapene'ku.
28 ''Ameya' kam ma aku, sasuku kam binale' maka kabuhatan, bo' kam
buwananku pahalian.
29 Taima'unbi pandu' ya pamatanggungku ma ka'am, ati anganad kam
min aku sabab ahantap asal aku, maka areyo' pangatayanku. Minnitu
kam makabāk kahayangan ma nyawabi.
30 Sabab aluhay ya pamahinangku ma ka'am, maka alampung isab ya
pandu' pamatanggungku ma ka'am.''

12

Pasal Llaw Paghali
(Markus 2:23-28; Lukas 6:1-5)

1 Dakayu' Sabtu', lum'ngngan disi Isa labay min t'ngnga' huma
pananoman pai-tirigu. Jari itu, pagka lingantu saga mulidna, aniya' batang
pai bay kin'ttu' e' sigām bo' ni'inta' isina.
2 Pag'nda' saga Parisi ma bay tahinang e' saga mulid itu, yuk sigām ni
si Isa, “Nda'un ba saga mulidnu ilu. Langgal sara' ko' hinang sigām pagka
pasabu ma llaw Sabtu'.”
3 Anambung si Isa, yukna, “Angay, halam tabassabi bang ai bay tahinang
e' si Da'ud ma masa awal e', waktu bay kaotas sigām maka saga a'ana?
4 Bay pasōd si Da'ud ni deyom langgal Pangarapan ni Tuhan bo' yampa
ngā'na saga tinapay ya panukbal ni Tuhan. Pinagkakan e' sigām tinapay
inān minsan langgal sara', sabab luwal saga kaimaman ya wajib amangan
tinapay bay tinukbalan inān.
5 Halam bahā' isab bay tabassabi ma Kitab Tawrat pasal saga imam
ya maghinang ma deyom langgal pagkulbanan sabu ma llaw paghali ni
Tuhan? Minsan sigām makalanggal sara' agama halam du sigām bay
magdusa.
6 Haka'anta kam, aniya' maitu aheya kapatutna min langgal pagkulbanan
inān.
7 Aniya' lling Tuhan bay tasulat ma Kitab Kanabi-nabihan, ya yuk-i,
‘Mbal ahalga' ma aku susumbali'an ya pagkulbanbi. Sagō' ya kabaya'anku
to'ongan subay kam ma'ase' ma pagkahibi.’ Bang bay tahatibi to'ongan
pandu' itu, mbal du kam bay amat'kka hukuman ni saga a'a ya halam bay
magdusa.
8 Sabab aku, Anak Manusiya', taga-kapatut magbaya' ma llaw Sabtu', ya
llaw mulliya.”

A'a Pakongkong Tanganna Kauli'an
(Markus 3:1-6; Lukas 6:6-11)

9 Manjari palanjal si Isa minnē' ni lahat dakayu', ati pasōd iya ni deyom
langgal sigām.
10 Aniya' maina'an a'a pakongkong tanganna, maka aniya' isab saga a'a
bilahi amiha dusa ma si Isa panuntut sigām ma iya. Tinilaw iya e' sigām,
yuk-i, “Langgal sara' bahā' ma agamatam bang kita amauli' a'a ma llaw
paghali ni Tuhan?”
11 Anambung si Isa, yukna, “Ai bahā' hinangbi bang aniya' dakayu' bili-
bilibi ahūg ni deyom lowang hinabu ma llaw paghali? Mbal bahā' ngā'bi
hayop inān, pinaluwas min deyom lowang?
12 In kita binangsa manusiya' labi gi' ahalga' min bili-bili. Angkan wajib
bang kita maghinang kahāpan ma llaw paghali ni Tuhan.”
13 Sakali ah'lling si Isa ni a'a pakongkong tanganna inān, yukna,
“Pah'nnatun tangannu ilu.” Na, pinah'nnat e'na, magtūy kauli'an tanganna
pasali' na ni tanganna dambila'.
14 Sagō' paluwas saga Parisi min deyom langgal inān bo' magisun bang
buwattingga e' sigām amapatay ma si Isa.

Si Isa Sosoho'an Tuhan

15 Pagta'u si Isa ma kaisunan saga Parisi e', ala'an iya min lahat ina'an.
Aheka a'a bay paturul ma iya, ati kauli'an e'na sigām kamemon sasuku
magsakian.
16 Bay sigām banda'anna da'a sinō' anuli-nuli pasal iya.
17 Minnē' aniya' katumanan ma bay pinagkallam e' Tuhan, ya tasulat e'
nabi Isaya.
18 Yuk-i,

“Itiya' sosoho'anku bay pene'ku.
Kalasahanku iya, landu' aku kasulutan ma iya.
Pahōpku ni iya Rū-ku,
ati iya ya magpasaplag kabontol hukumanku
ni sabarang bangsa.
19 Mbal iya angalugat, mbal isab angamahit.
Mbal iya amatanog suwalana ma paglabayan a'a.
20 Ma'ase' iya ma sasuku alamma pangandolna,
maka tabangna sasuku mbal makakole'an di-na,
sampay ni waktu kapat'nna'na hukuman abontol
maka tara'ug kamemon kala'atan.
21 Jari iya ya pangasahan e' kamemon palbangsahan.”

Si Isa maka si Be'elsebul
(Markus 3:20-30; Lukas 11:14-23)

22 Sakali aniya' binowa ni si Isa dakayu' a'a umaw maka buta sabab sinōd saitan. Kauli'an a'a itu e' si Isa, jari makabissala maka maka'nda' na iya.
23 Ainu-inu saga a'a bay maina'an. Yuk sigām, “Ya itu bahā' tubu' si Da'ud dakayu'-kayu'?”
24 Pagkale lling inān e' saga Parisi, yuk sigām, “Angkan a'a itu makapala'an saitan min deyom baran a'a sabab taga-kawasa iya bay min si Be'elsebul, ya pagnakura'an saitan.”
25 Sagō' kinata'uwan asal e' si Isa bang ai pinikil e' sigām, angkan yukna, “Bang saupama aniya' pagsultanan abahagi' duwa saga a'ana, bo' mag-bono' sali'-sali', mbal at'ggol magka'at pagsultanan e'. Damikiyanna bang aniya' a'a magdalahat atawa magdaokom, bo' abahagi' duwa magsagga'an di-sigām, al'kkas sigām magkaukanat.
26 Angkan ko', bang nakura' saitan amaluwas pagkahina saitan, hatina magkuntarahan iya di-na. Tantu mbal anatas kapagbaya'na.
27 Yukbi in aku itu makapaluwas saitan ma sabab aniya' kawasaku pamuwan aku e' si Be'elsebul. Bang he'-i b'nnal, minningga bahā' pangā'an mulidbi kawasa, ya angkan sigām isab makapaluwas saitan? Mulidbi luggiya' ya amabukis kasā'anbi.
28 Sagō' ya b'nnalna, ya angkan aku makapala'an saitan sabab taga-kawasa aku deyo' bay min Rū Tuhan. Ya na ko' ilu paltanda'an in Tuhan itiya' na magparinta ma ka'am.
29 “Nakura' saitan inān sali' dalil a'a aga'os. Luma'na mbal tasōd, pangalta'na mbal kalangpasan. Luwal bang a'a ga'osan inān niengkotan dahū bo' yampa kalangpasan deyom luma'na.
30 “Sai-sai mbal amogbogan aku,” yuk si Isa, “anagga' aku du. Maka sai-sai mbal anabangan aku amatipun saga suku'ku, amakaukanat du iya.
31 Angkan kam haka'anku, sai-sai kam angandusa maka amah'lling pangkal tudju ni Tuhan, niampun du kam. Sagō' sai-sai amah'lling pangkal ni Rū Sussi, mbal ka'ampunan.
32 Sai-sai amah'lling la'at ma aku, Anak Manusiya', makajari niampun dusana. Sagō' sai-sai amah'lling la'at ma Rū Sussi, mbal to'ongan niampun dusana, ai-na ka ma masa itu, ai-na ka ma masa sinōng.”

Kayu maka Buwa'na
(Lukas 6:43-45)

33 “Bang saupama kayu ahāp,” yuk si Isa, “ahāp isab buwa'na. Damikiyanna isab bang kayu ala'at, buwa'na mbal ahāp. Sabab takilā asal kayu min buwa'na.

34 Ka'am saga pangangakkal ilu! Mbal kam makabissala ahāp sabab
ala'at deyom ataybi. Ai-ai bay ma deyom atay manusiya', gana-gana
paluwas min bowa'na.
35 Bang a'a ahāp, ahāp du isab kaul-pi'ilna sabab luwas min kahāpan
ya bay tau'na ma deyom atayna. Sagō' bang a'a ala'at, ala'at du isab kaul-
pi'ilna sabab luwas min kala'atan bay tau'na ma deyom atayna.
36 "Haka'anta kam, bang ta'abut llaw pangahukum Tuhan ma manusiya',
in a'a kamemon subay angahaka pasal bissala kamemon bay tapah'llingna
ma halam aniya' kapūsanna.
37 Sabab min pamissalana ya sababan angkan a'a nihukum, bang
niampun atawa bininasa."

Guru maka Parisi Mikipa'nda' Paltanda'an
(Markus 8:11-12; Lukas 11:29-32)

38 Manjari aniya' saga guru sara' agama maka saga Parisi bay maina'an.
Yuk sigām ni si Isa, "Tuwan Guru, bilahi kami ang'nda' dakayu' paltanda'an
luwas min barakatnu."
39 Sagō' anambung si Isa, yukna, "Dusahan pahāp saga a'a tahun
itu-i, mbal to'ongan bilahi magta'at ma Tuhan. Ka'am ilu mikipa'nda'
paltanda'an panulayanbi aku. Sagō' halam aniya' paltanda'an pa'nda'anku
ka'am, luwal paltanda'an bay min si Yunus ma masa awal e'.
40 Sabab si Yunus bay t'llung'llaw t'llumbahangi ma deyom b'ttong sat-
tuwa dilaut. Damikiyanna aku, Anak Manusiya', t'llung'llaw t'llumbahangi
du aku ma deyom gumi ma sinosōng.
41 Bang ta'abut na llaw pangahukum Tuhan ma manusiya', magt'nggehan
du saga a'a bay ma da'ira Niniba ma masa awal e', ati sigām ya anaksi' in
ka'am taga-dusa. Sabab sigām ya bay akale ma nasihat si Yunus, magtūy
apinda min dusa sigām. Haka'anta kam, itiya' na dakayu' a'a labi lagi'
alanga min si Yunus e', sagō' mbal iya b'nnalbi.
42 Bang ta'abut isab llaw pangahukum Tuhan ma manusiya' aniya' du
an'ngge dakayu' sultan d'nda bay ma lahat Seba ma masa awal e'. Anaksi'
du iya in ka'am taga-dusa. Ya angkan d'nda inān taga-kapatut anaksi',
sabab bay pi'itu min lahatna ma bihing dunya supaya takalena bissala
pangita'u min sultan Sulayman. Haka'anta kam, ma buwattina'an aniya'
maitu pasōng lagi' pangita'una min bay ta'u si Sulayman, sagō' mbal
b'nnalbi."

Kabalik Saitan ni Baina
(Lukas 11:24-26)

43 "Na, bang takdil ni saitan," yuk si Isa, "bang aniya' saitan paluwas
min baran a'a, nilunsul e'na lahat halam bay kaulanan amiha pahalian.
Jari bang halam aniya' tabākna,
44 ah'lling saitan inān ni baranna, yukna, 'Gom na aku pabīng ni deyom
baran a'a bay pat'nna'anku he'.' Pagbīng pa'in, ta'nda'na halam gi' aniya'
pat'nna' maina'an, maka wa'i bay sinapuhan maka minomos.
45 Puwas e' pehē' iya angā' pitu' saitan akalap gi' la'at sigām min iya, ati
pasōd sigām kamemon ni deyom baran a'a pat'nna' maina'an. Jari in a'a
inān pala'at gom pa'in kahālanna damuli min bay dahū. Buwattē' isab ma
saga a'a baldusa ya allum ma tahun itu-i."

Ina' si Isa maka Saga Danakanna L'lla
(Markus 3:31-35; Lukas 8:19-21)

46 Na, hinabu si Isa masi amissala ni saga a'a inān, at'kka pina'an ina'na
maka saga danakanna l'lla. Ina'an sigām angagad ma luwasan pagka bilahi
magsuli-suli maka iya.
47 Jari aniya' bay anambuku ma si Isa, yukna, “Tuwan, ina'an ina'nu
maka saga danakannu ma luwasan. Bilahi magsuli-suli maka ka'a.”
48 Anambung si Isa, yukna, “Sai bahā' ina'ku maka saga danakanku?”
49 Jari tinō' e'na saga mulidna. Yukna, “Ya na ko' itu ina'ku maka
dauranakanku.
50 Sabab sai-sai angahinang kabaya'an Mma'ku ma sulga', ya na ko' ina'an
saga danakanku l'lla-d'nda, maka ina'ku.”

13

Paralilan Pasal Panabod Bigi-Tinanom
(Markus 4:1-9; Lukas 8:4-8)

1 Ma llaw he'-i paluwas si Isa min luma' bo' pehē' ni bihing danaw
aningkō' mahē' magpandu'.
2 Aheka makalandu' a'a bay patimuk ni iya, angkan iya paruwa' aningkō'
ma bayanan bay parunggu' mahē'. Bo' ba'anan a'a inān magt'nggehan ma
bihing tampe.
3 Aheka pamandu' e' si Isa ma sigām, pandu' pamaralilan.
Yukna, “Aniya' inān dakayu' a'a pehē' ni humana anaboran bigi-tinanom.
4 Pagsabodna itu, aniya' bigi-tinanom kasehe' apakpak ni bihing lān.
Sakali pina'an saga manuk-manuk anittuk iya.
5 Aniya' isab bigi-tinanom kasehe' apakpak ni kabatuhan, ariki' tana'na.
Bigi inān al'kkas patomo' sabab mbal alalom tana'na.
6 Sagō' pasilak pa'in llaw, magtūy alūs ugbusna sampay alanos, sabab
mbal alalom gamutna.
7 Aniya' isab bigi-tinanom apakpak ni t'ngnga' sagmot itingan. Patomo'
pa'in sagmot inān, magtūy kasembolan tinanom e'.
8 Na, ya bigi-tinanom kasehe' apakpak ni tana' ahāp, pasōng-sōng
amuwa' du pahāp. Aniya' batang kasehe' amuwan buwa' lumandu'an
to'ongan hekana, aniya' kasehe' amuwan buwa' aheka, maka aniya' isab
kasehe' sarang-sarang hekana.
9 Na,” yuk si Isa, “sasuku kam makakale, kalehunbi to'ongan.”

Angkan si Isa Magparalilan bang Amandu'
(Markus 4:10-12; Lukas 8:9-10)

10 Manjari pehē' ni si Isa saga mulidna atilaw iya. Yuk sigām, “Angay ka
magparalilan bang ka amandu'an saga a'a itu?”
11 Yuk sambung si Isa, “Ka'am ilu kabuwanan kata'u bo' supaya tahatibi
pasal kapagparinta Tuhan ma saga a'ana, ya halam bay pata'una ni
manusiya' kasehe'. Sagō' saga a'a kasehe'an halam kabuwanan.
12 Sabab sai-sai aniya' ta'una, ginanapan gi' kata'una sampay manglabi-
labihan. Sagō' sai-sai halam aniya' ta'una kinulangan du min iya bay ta'una
dangkuri'.
13 Ya na itu sababanna angkan aku magparalilan ma saga a'a itu:
sabab ang'nda' sigām sagō' mbal maka'nda'.
Pakale isab sigām sagō' mbal takale to'ongan maka mbal tahati.
14 Na, aniya' katumanan ma bay pinagkallam e' nabi Isaya, ya yuk-i,
‘Asal akale kam, sagō' mbal tahatibi.
Asal papatong kam, sagō' mbal tapanhidbi.
15 Sabab halam aniya' pasobsob ni pikilan saga a'a itu.

Tainga sigām bay tinaplokan,
mata sigām bay tinambunan.
Bang ngga'i ka buwattē', bay du ta'nda' e' mata sigām,
bay du takale e' tainga sigām,
bay du isab tahati sampay ma deyom pikilan sigām,
Ati pabalik sigām magta'at ni aku, bo' kauli'anku.'
16 "Sagō' ka'am ilu," yuk si Isa ni saga mulidna, "aheya kahāpanbi, sabab
ai-ai ta'nda'bi tapanhidbi du, maka ai-ai takalebi tahatibi du.
17 Haka'anta kam to'ongan, aheka saga nabi maka a'a suku' Tuhan ma
masa awal e' bay bilahi to'ongan ang'nda' ma kahālan ya ta'nda'bi ma
buwattitu, sagō' halam tasabu e' sigām. Bilahi to'ongan sigām akale ma
takalebi itu, sagō' halam ta'abut e' sigām."

Pamahati si Isa Pasal Bigi-Tinanom
(Markus 4:13-20; Lukas 8:11-15)

18 "Na," yuk si Isa, "pakale kam to'ongan bo' tahatibi paralilan pasal a'a
bay magsaboran bigi-tinanom he'.
19 Saga bigi-tinanom bay apakpak ma lān inān paralilan a'a bay makakale
pasal kapagparinta Tuhan, sagō' halam tahati e' sigām. Jari pina'an ni
sigām saitan patila'atun angandagtu' lapal ya bay tinanom e' Tuhan ma
deyom atay sigām.
20 Saga bigi-tinanom bay apakpak ni tana' kabatuhan, paralilan a'a bay
makakale ma palman Tuhan. Magtūy sigām kinōgan anaima' lapal palman
e',
21 sagō' palman Tuhan e' halam bay anganggamut palalom ma deyom
atay sigām. Mbal anatas pagiman sigām. Ta'abut pa'in sigām t'kkahan
susa atawa nila'at e' pagkahi sigām ma sabab pameya' sigām ma palman
Tuhan, magtūy sigām ang'bba min pagiman sigām.
22 Saga bigi-tinanom bay apakpak ni deyom sagmot itingan e' paralilan
a'a bang am'nnal ma palman Tuhan. Sagō' bay pa'in am'nnal, magtūy
alimbit pikilan sigām e' kahālan deyom dunya itu. Ya na pa'in ahalga' ma
sigām pangalta' sigām. Angkanna palman Tuhan, ya bay takale e' sigām,
sali' dalil tinanom kasembolan mbal amuwan buwa'.
23 Na, saga bigi-tinanom bay sinaboran ma deyom tana' ahāp e', paralilan
saga a'a bang am'nnal ma palman Tuhan maka makahati to'ongan. Magtūy
palman inān sali' dalil tinanom, amuwan buwa' ma deyom atay sigām.
Kasehe' aheka to'ongan buwa'na, kasehe' isab aheka-heka, maka kasehe'an
sarang-sarang."

Paralilan Pasal Sagmot

24 Manjari magparalilan na isab si Isa pabalik. Yukna, "In kapagparinta
Tuhan ma manusiya' sali' dalil a'a anaboran bigi-tinanom ahāp ma tana'na.
25 Manjari itu ma waktu sangom, sabu pa'in magtulihan a'a kamemon,
aniya' banta tag-huma inān pina'an anaboran bigi-sagmot ma bay panab-
oran bigi ahāp. Puwas e' ala'an banta he'.
26 Na, patomo' pa'in tinanom ahāp inān sampay anagna' na magbuwa',
ta'nda' isab kasagmotan.
27 Manjari pina'an saga tendog ni a'a tag-huma. Yuk sigām, 'Tuwan, ahāp
bigi-tinanom bay saborannu ma tana'nu. Minningga bahā' kasagmotan
itu.'
28 Anambung tag-huma, yukna, 'Aniya' banta bay makahinang e'-i.' Yuk
saga tendog, 'Bilahi ka bahā' bang kami angandarutan saga sagmot inān?'

29 ‘Da'a,’ yukna, ‘sabab bang darutbi sagmot inān, kalu ameya' alarut
saga batang ahāp.
30 Sagarinbi na magbeya' magtomo' sampay ta'abut waktu pagani. Jari
buwattitu du panoho'anku ma saga a'a magani: darutunbi sagmot dahū.
P'kkosunbi bo' yampa tinunu'. Puwas e' anihunbi buwa' min bay tinanom
ilu bo' tau'unbi ni deyom kamaligku.’ ”

Pasal Bigi-Tinanom Sidda Anahut
(Markus 4:30-32; Lukas 13:18-19)

31 Puwas e' magparalilan si Isa pabalik. Yukna, “In kapagparinta Tuhan
ma manusiya' sali' dalil dansolag bigi-tinanom ariki'-diki', ya tinanom e'
a'a ma tana'na.
32 Bigi itu anahut min bigi-tinanom kamemon, sagō' bang anomo' na
palabi heyana min tinanom kamemon. Tahinang kayu du, ati patapu'
pina'an saga manuk-manuk angahinang pugaran ma sangana.”

Paralilan Pasal Pasulig
(Markus 4:33-34; Lukas 13:20-21)

33 Magparalilan gi' si Isa, yukna, “Ya kapagparinta Tuhan sali' dalil
pasulig ya ginuna e' d'nda pinalamud ni tirigu aheka, saga duwampū' maka
lima kilu. Puwas e' niaddun e'na, gana-gana anulig kamemonna.”
34 Kahaba' si Isa magpandu' ma kaheka'an a'a, magparalilan sadja iya.
Mbal iya amissala ma sigām bang ngga'i ka min paralilan.
35 Minnē' aniya' mattan ma bay tasulat e' dakayu' nabi, ya yuk-i,
“Bang aku amandu' ma sigām subay bissala pamaralilan.
Haka'anku sigām pasal ai-ai ya halam kinata'uwan sangay min tagna'
kapamapanjari dunya.”

Pinahati e' si Isa Paralilanna Pasal Sagmot

36 Puwas e' ni'bbahan e' si Isa kaheka'an a'a inān bo' pasōd ni deyom
luma'. Pina'an ni iya saga mulidna. Yuk sigām, “Pahatiun kono' kami
paralilan pasal kasagmotan ma huma inān.”
37 Anambung si Isa, yukna, “Aku, Anak Manusiya', dalil a'a anaboran
bigi-tinanom ahāp inān.
38 Huma inān, ya na dunya itu. Bigi ahāp inān, ya na saga a'a ameya'
pinarintahan e' Tuhan. Kasagmotan inān, ya na saga a'a ameya' ma
nakura' saitan, ya patila'atun.
39 Banta bay anaboran bigi-sagmot inān, ya na nakura' saitan. Ya
waktu kapagani, ya na llaw pangiyamat dunya. Ya a'a magani inān, saga
mala'ikat.
40 Bang takdil ni kasagmotan ya tinimuk inān bo' yampa tinunu',
buwattē' du isab pakaradja'anna bang ta'abut na llaw kiyamat.
41 Aku Anak Manusiya', soho'ku du saga mala'ikatku pi'itu ni dunya
animuk saga a'a dusahan, sasuku bay amowa pagkahina angandusa maka
sasuku bay maghinang kala'atan.
42 Tatimuk pa'in, nilarukan sigām ni deyom api nalka'. Mahē' sigām
magolang, saga magtage'ot empon sigām, sabab min kapagsusun sigām.
43 Sagō' saga a'a suku' Tuhan anahaya du, pinaluwa ni mata llaw, bang
ma deyom pagparintahan Mma' sigām Tuhan. Sasuku kam makakale,
kalehunbi to'ongan.”

Paralilan Pasal Alta' bay Tinapukan

44 Magparalilan isab si Isa, yukna, “In kapagparinta Tuhan ma saga
a'ana sali' dalil alta' bay tinapukan ma deyom tana'. Sakali aniya' a'a bay

makabāk iya. Tabākna pa'in itu, magtūy tambunanna pabalik. Landu' iya kinōgan, angkan iya pehē' amab'llian ai-aina kamemon bo' yampa b'llina tana' ya bay kabākanna alta' he'."

Paralilan Pasal Mussa'

45 "Buwattitu isab kapagparinta Tuhan," yuk si Isa. "Sali' dalil palilitu amiha saga mussa' ahāp.
46 Bang iya ganta' makapuwa' dakayu' mussa' ahalga' to'ongan, pinab'llihan e'na ai-aina kamemon bo' tab'llina mussa' dakayu' he'."

Paralilan Pasal Pokot

47 "Buwattitu isab kapagparinta Tuhan ma manusiya'," yuk si Isa. "Sali' dalil pokot nihūg ni deyom tahik, sinōd daing ginis-ginisan.
48 Ap'nno' pa'in pokot e', na ginuyud e' saga a'a magdaraing inān tudju ni daplakan. Aningkō' sigām maina'an bo' pinagsaddī ba'anan daing inān. Ingga ahāp, ni'isi e' sigām ni deyom ambung, ingga mbal tapagguna, tinimanan.
49 Buwattē' du isab bang kiyamat na dunya itu. Paluwas saga mala'ikat ati pinagsaddī e' sigām manusiya' ahāp maka ala'at.
50 Ya ala'at nilarukan du ni deyom api nalka'. Mahē' sigām magolang, saga magtage'ot empon sigām, sabab min pagsusun sigām."

Pandu' Baha'u maka Pandu' bay Tagna'

51 Tinilaw e' si Isa saga mulidna, yukna, "Tahatibi bahā' kamemon bay pamissalaku ma ka'am e'?"
"Aho'," yuk sambung sigām.
52 "Na," yuk si Isa, "bang aniya' guru sara' agama kapandu'an pasal kapagparinta Tuhan, sali' iya dalil a'a dayahan taga-luma'. Aheka asal alta'na baha'u maka ndang, hatina pangita'una pasal pandu' tagna' sampay pandu' baha'u."

Si Isa Sinulak e' saga A'a Nasaret
(Markus 6:1-6; Lukas 4:16-30)

53 Pagubus pa'in bay magparalilan si Isa, ala'an iya min lahat inān
54 bo' amole' ni kauman ya luggiya' lahatna. Anagna' iya amandu'an saga a'a maina'an, ma deyom langgal sigām. Ainu-inu sigām ma pamandu'na, yuk-i, "Oy! Minningga bahā' pangā'anna pangita'una, maka barakat ya pangahinangna saga kahinanganna makainu-inu he'?
55 Bang kami mbal asā', ya na itu anak karpentero. Ina'na si Mariyam. Saga danakanna disi Yakub, si Yusup, si Judas maka si Simun.
56 Maka saga danakanna d'nda, itiya' du isab ma lūnganta itu. Minningga bahā' pangā'anna ta'una itu?"
57 Jari kinap'ddi'an atay si Isa e' saga a'a inān.
Sakali ah'lling iya ni sigām, yuk-i, "Pinagaddatan asal saga nabi ma sabarang lahat. Luwal saga a'a ma lahatna luggiya' maka sehe'na magdaluma' ya mbal magaddatan iya."
58 Jari salat saga hinang makainu-inu tahinang e' si Isa ma kaumanna inān sabab mbal angandol ma iya saga a'ana.

14

Kamatay si Yahiya Magpapandi
(Markus 6:14-29; Lukas 9:7-9)

1 Ma waktu he'-i sultan Herod ya bay magbaya' ma lahat Jalil. Manjari itu makakale iya pasal kahinangan si Isa

2 ati ah'lling iya ni saga a'ana pangandolan, yukna, “Si Yahiya Magpapandi ko' inān, pinakallum na pabīng min kamatayna. Angkan tahinangna saga hinang makainu-inu inān.”
3-4 Angkan buwattē' pah'lling si Herod, sabab iya ya bay magpanoho'an amapatay si Yahiya. Buwattitu bay kahālanna, sultan Herod itu bay magkabaya' maka ipalna si Herodiyas, bo' allum lagi' siyalina si Pilip, ya h'lla si Herodiyas e'. Pinabukagan na pa'in si Herod e' si Yahiya, yukna, “Mbal manjari bang ka magtimbul maka h'nda danakannu! Dusahan ka!” Angkanna si Yahiya bay sinō' sinaggaw e' sultan, sinō' niekang-ekangan bo' yampa ni'isi ni deyom kalabusu.
5 Bilahi si Herod amapatay si Yahiya sagō' tināw iya ma kaheka'an a'a, sabab magkahagad sigām in si Yahiya nabi.
6 Jari magpajamu sultan Herod panabuna ma llaw kapaganak ma iya. Angigal anak si Herodiyas budjang ma pang'nda' saga luruk ati kasulutan sidda si Herod,
7 angkan janji'anna budjang inān. Yukna, “Janji'anta ka. Ai-ai amu'nu ni aku pamuwanku to'ongan.”
8 Na, in budjang inān bay kapitnahan asal e' ina'na angkan yukna ni sultan, “Buwanin aku kōk si Yahiya Magpapandi, pinat'nna' ma talam.”
9 Sidda asusa sultan inān, sagō' mbal kapindahan bay panganjanji'na ma alopan saga luruk e', angkan soho'na subay nirūlan budjang inān ma bay amu'na he'.
10 Jari magpanoho'an si Herod subay pinonggolan kōk si Yahiya ma deyom kalabusu.
11 Puwas e' pinat'nna' kōkna ma talam bo' yampa binowa ni budjang, ati ni'nde'an e'na ni ina'na.
12 Sakali pina'an saga mulid si Yahiya angā' patayna kinubul. Puwas e' pehē' sigām ni si Isa angahaka'an iya.

Limangibu Heka A'a Pinakan e' si Isa
(Markus 6:30-44; Lukas 9:10-17; Yahiya 6:1-14)

13 Na, pagkale si Isa ma pasal ina'an-i, ala'an iya minnē' amusay ni lahat halam maga'a, hal iya dangan-danganna. Kinata'uwan pa'in kamahē'anna, magla'anan saga a'a min ba'anan kauman sigām bo' paturul ma iya, amaklay min bihing susulan.
14 Pagdeyo' pa'in si Isa min bayananna, ta'nda'na saga a'a inān landu' to'ongan aheka. Sakali t'kkahan iya ase' ma sigām, maka kauli'an e'na sasuku taga-saki.
15 Pagka abay kohap na, pehē' ni si Isa saga mulidna. Yuk sigām, “Sōng sangom na, maka itiya' kitam ma lahat l'ngngaw-l'ngngawan. Sō'un lagi' saga a'a itu pehē' ni kaluma'an inān bo' makab'llihan di-sigām kinakan.”
16 Anambung si Isa, yukna, “Minsan sigām mbal ala'an minnitu. Ka'am na ya amakan sigām.”
17 Yuk saga mulid e', “Lima du tinapay ma kami maka duwa du daing!”
18 “Na,” yuk si Isa, “bowahunbi pi'itu.”
19 Jari pinatingkō' sigām e'na ma kaparangan. Puwas e' niā' e'na lima tinapay maka duwa daing bo' pahangad ni langit magsukul ni Tuhan. Pinagpōng-pōng e'na tinapay bo' yampa sōnganna ni saga mulidna, ati tinopod-toporan e' sigām saga a'a inān.
20 Magkakanan na saga a'a inān kamemon sampay mag'ssohan. Pagubus sigām amangan, tinipun kapin kinakan inān e' saga mulid e' ati ap'nno' sangpū' maka duwa ambung aheya.

21 Aniya' saga limangibu a'a bay amangan inān, bang hal l'lla ya ni'itung.
Saddī gi' d'nda maka onde'-onde'.

Si Isa Lum'ngngan ma Kuwit Tahik
(Markus 6:45-52; Yahiya 6:15-21)

22 Puwas e' sinoho' e' si Isa saga mulidna paruwa' ni bayanan. Pinarahū
sigām min iya tudju ni dambila' danaw, sabuna amapole' kaheka'an a'a
inān.
23 Tapapole' pa'in saga a'a he', patukad si Isa dangan-danganna anamba-
hayang ma bīd-bīd. Sangom pa'in lahat, maina'an iya dangan-danganna,
24 bo' saga mulidna atā na min bihing. Taluwa' sigām goyak sabab
anagga' baliyu.
25 Pagdai' llaw pa'in, pehē' na si Isa tudju ni sigām, lum'ngngan min
kuwit tahik.
26 Ta'nda' pa'in iya e' saga mulidna lum'ngngan min kuwit tahik, nileya'-
leya' sigām. "Umagad ko' ilu," yuk sigām, maka e' sigām magsilawak
kabowa tāw.
27 Sagō' amissala magtūy si Isa ni sigām. "Paiman kam!" yukna. "Aku
ko' itu. Da'a kam tināw."
28 Sakali ah'lling si Petros, yukna, "Nakura', bang ka'a to'ongan ilu, sō'un
aku pi'ilu ni ka'a lum'ngngan min kuwit tahik."
29 "Na, pi'itu na ka," yuk si Isa.
Jari pareyo' si Petros min bayanan inān anagna' lum'ngngan min kuwit
tahik tudju ni si Isa.
30 Sagō' pagnanamna ma baliyu inān, sinōd iya tāw ati inut-inut iya
pat'nnob. Magtūy iya angalingan, yukna, "Nakura', tabangun aku!"
31 Magtūy iya niabut e' si Isa bo' binalutan. Yuk si Isa, "Kulang pahāp
imannu ilu! Angay aku pagduwa-duwahannu?"
32 Makariyata' pa'in sigā ni bayanan e', pahali na baliyu.
33 Pinudji si Isa e' saga mulid kasehe'an inān, yuk-i, "B'nnal, ka'a ilu Anak
Tuhan!"

Saga A'a Gennesaret Kauli'an
(Markus 6:53-56)

34 Jari itu, makat'kka pa'in sigām ni dambila' danaw, parunggu' sigām ni
lahat Gennesaret.
35 Takilā si Isa e' saga a'a mahē', ya angkan sigām bay anambukuhan
sasuku taga-saki ma jadjahan ina'an-i, sinō' binowa ni si Isa.
36 Angamu' sigām junjung ni si Isa, bang pa'in dūlanna saga a'a sakihan
ang'ntan minsan la'a hal tōng s'mmekna. Manjari sai-sai bay maka'ntanan
s'mmek si Isa saru'un-du'un kauli'an sakina.

15

Usulan bay Pang'bba e' Ka'mbo'-mbo'an
(Markus 7:1-13)

1 Manjari aniya' pina'an ni si Isa saga a'a Parisi maka guru sara' agama
bay min da'ira Awrusalam. Atilaw sigām ma iya,
2 yuk-i, "Angay saga mulidnu ilu mbal angisbat usulan bay pang'bba e'
kamatto'ahantam? Amangan sigām minsan halam bay angose'an tangan
sigām pahāp."
3 Anambung si Isa, yukna, "Na, ka'am ilu. Angay langgalbi panoho'an
Tuhan ati beya'bi saga usulan bay min kamatto'ahanbi?

4 Entomunbi panoho'an Tuhan, ya yukna, ‘Wajib kam magaddatan
mma'bi maka ina'bi.’ Maka itu gi', ‘Sai-sai anukna'an mma'na atawa ina'na,
a'a inān subay pinapatay.’
5 Sagō' bang ma pamandu'bi, bang aniya' a'a ganta' amissala ni
matto'ana, yukna: ‘Kaniya'ku itu, arak bay panabangku ka'am sagō'
pasuku'ku na ni Tuhan.’
6 Minnē' iya apuwas kono' min sara' pasal pagaddat ma kamatto'ahan.
Jari tasulakbi dī panoho'an Tuhan pagka pagmatayanbi saga usulan bay
pang'bba e' ka'mbo'-mbo'anbi.
7 In ka'am ilu hal magbau'-bau' ameya' ma Tuhan, bo' halam. B'nnal asal
ya kallam Tuhan bay tasulat e' nabi Isaya,
8 yuk-i,
‘Saga a'a itu angahulmat aku maka lapal kabtangan sigām,
sagō' alawak deyom atay sigām min aku.
9 Ya pagpudji sigām ma aku halam aniya' pūsna,
sabab ya pamandu' e' sigām saga panoho'an bay pinahinang e'
manusiya'.’ ”

Ya Makatamak Pangatayan Manusiya'
(Markus 7:14-23)

10 Puwas e', nilinganan ba'anan a'a inān e' si Isa, sinō' patimuk pabīng ni
atagna. Yukna ni sigām, “Pakale kam ma bissalaku. Pahati kam to'ongan.
11 Ngga'i ka kinakan pasōd ni deyom bowa' ya makalumu' a'a. Ya
makalumu' saga bissala ala'at paluwas min bowa'na.”
12 Sakali pina'an ni si Isa saga mulidna. Yuk sigām, “Kata'uwannu bahā'
ap'ddi' atay saga Parisi ma bay bissalanu insini'?”
13 Yuk sambung si Isa, “Kamemon tinanom ya halam bay tinanom e'
Mma'ku ma deyom sulga', nilarut du.
14 Da'a kam magsusa pasal sigām. Sigām angamalim, sagō' ibarat sigām
a'a buta. Bang buta angambit sehe'na buta, tantu sigām ahūg karuwangan
ni deyom lowang.”
15 Sakali ah'lling si Petros, yukna, “Pahatiun kami pasal bay pamaralilnu
ilu.”
16 Yuk si Isa, “Oy! Sampay ka'am ilu masi a'awam!
17 Halam bahā' tahatibi? Bang aniya' kinakan pasōd ni deyom bowa' a'a,
pasampay du ni deyom b'ttongna bo' yampa paluwas min baranna.
18 Sagō' ya bissala ala'at paluwas min bowa' a'a, bay pino'onan asal min
deyom atayna. Ya he' makalumu' iya.
19 Sabab deyom atay manusiya' ya paluwasan hona'-hona'na ala'at,
ya angkan iya maghinang kala'atan kaginisan, buwat saga amapatay,
angaliyu-lakad, angahinang kahina'an d'nda-l'lla, anangkaw, magputing,
maka angalimut.
20 Kamemon itu makalumu' a'a. Sagō' bang kita amangan ma halam
bay angose'an tanganta buwat pamandu' saga Parisi, ngga'i ka he'-i
makabuwan kalumu'an.”

Pangandol Dakayu' D'nda min Lahat Kana'an
(Markus 7:24-30)

21 Sakali palanjal si Isa minnē' tudju ni jadjahan da'ira Tira maka da'ira
Sidun.
22 Aniya' d'nda bangsa Kana'an min lahat inān bay pehē' ni si Isa
anganjunjung. “O Tuwan,” yukna, “tubu' si Da'ud, ma'ase' ka ma aku.
Anakku d'nda sinōd saitan, abinsana' sidda.”

23 Sagō' halam makasambung si Isa minsan dakabtang. Jari pasekot saga
mulidna amogos iya pasal d'nda inān, yuk-i, “Soho'un iya ala'an! Mbal iya
pahali angalinganan kitam!”
24 Anambung si Isa, yukna, “bay aku sinō' pi'itu anabang saga a'a bangsa
Isra'il sadja, ya sali' dalil bili-bili alungay min labayan.”
25 Sagō' takale pa'in lling itu e' d'nda, magtūy iya pasujud ni tongod tape'
si Isa. “O Tuwan,” yukna, “tabangun aku.”
26 Sinambungan iya e' si Isa pinaralilan, yukna, “Mbal manjari niā'
kinakan saga anak lissi bo' nilarukan ni saga ero'.”
27 “B'nnal, Tuwan,” yuk d'nda. “Sagō' minsan saga ero' amangan du
momok kinakan ya apakpak min lamisahan tag-ipatan ma sigām.”
28 Sakali anambung si Isa, yukna, “Arung, ahogot imannu. Nirūlan du
bay pangamu'nu ilu.” Manjari ma waktu he'-i saru'un-du'un du kauli'an
anakna d'nda he'.

Aheka A'a Kauli'an e' si Isa

29 Puwas e' ala'an si Isa min lahat ina'an, amaklay min bihing danaw
Jalil. Jari patukad iya ni bīd-bīd aningkō' mahē'.
30 Landu' aheka a'a bay pina'an ni iya amowa saga pengka', saga a'a
aku'il, saga buta, saga umaw, sampay ba'anan a'a sasuku taluwa' ginisan
saki. Pinat'nna' sigām e' sehe' sigām ma tongod tape' si Isa, ati kauli'an
sigām e'na kamemon.
31 Ainu-inu to'ongan saga a'a inān, pag'nda' sigām ma a'a bay umaw
makapah'lling na, a'a bay aku'il kauli'an na, bay pengka' makal'ngngan na
pabontol, bay buta maka'nda' na. Manjari sinanglitan e' sigām Tuhan, ya
pagta'atan bangsa Isra'il.

Mpat Ngibu A'a Pinakan e' si Isa
(Markus 8:1-10)

32 Sakali nilinganan e' si Isa saga mulidna bo' yukna, “Ma'ase' aku ma
saga a'a itu, sabab kat'lluna llaw itu ya kamaitu sigām ma aku, maka halam
na aniya' kinakan sigām. Mbal aku bilahi amapole' sigām ma halam bay
amangan dahū, arakala' pinunung sigām ma pal'ngnganan.”
33 Tinilaw iya e' saga mulidna, yuk-i, “Maingga bahā' pangā'anta kinakan
sarang pamakan ba'anan a'a itu? Itiya' kitam ma lahat halam aniya'
kaluma'anna!”
34 Yuk si Isa, “Pila heka tinapaybi ilu?”
“Pitu' tinapay,” yuk sigām, “maka saga daing ariki' mbal aheka.”
35 Manjari sinoho' e' si Isa kaheka'an a'a inān magtingkō'an ma tana'.
36 Niā' e'na kapitu' tinapay maka saga daing e', bo' yampa magsukul ni
Tuhan. Puwas e' pinagpōng-pōng e'na tinapay maka daing-daing e' bo'
sōnganna ni saga mulidna. Ati tinopod-toporan saga a'a inān e' sigām.
37 Magkakanan sigām kamemon sampay mag'ssohan na. Aubus pa'in bay
amangan, aniya' pitu' ambung aheya ap'nno' e' kapin kinakan bay tatimuk
e' saga mulid e'.
38 Saga a'a bay magkakanan inān aniya' saga mpat ngibu bang l'lla sadja
ni'itung, saddī d'nda maka onde'-onde'.
39 Jari pinapole' saga a'a inān e' si Isa. Pariyata' iya ni bayanan bo' yampa
pauntas ni lahat Magadan.

16

Saga Parisi Mikipa'nda' Paltanda'an
(Markus 8:11-13; Lukas 12:54-56)

1 Manjari aniya' saga Parisi maka saga Saddusi bay pina'an ni si Isa.
Bilahi sigām anulayan iya bo' supaya iya tajallat ma bissalana. Angkanna
sigām mikipa'nda' paltanda'an, palsaksi'an in iya b'nnal taga-kapatut min
Tuhan.
2 Sagō' anambung si Isa, yukna, "Ka'am ilu, bang pas'ddop llaw, yukbi,
'Ā, t'ddo' du salung sabab ilu akeyat bihing langit.'
3 Pagsubu-subu isab, yukbi, 'Ulan llaw itu sabab akeyat bihing langit
maka angandom.' Ata'u kam ang'nda' pandoga ma b'ttong langit, sagō'
mbal kapandogahanbi paltanda'an ya ta'nda'bi ma masa itu-i.
4 Saga a'a ma patahunan itu ala'at sidda, maka mbal bilahi magta'at ma
Tuhan. Bilahi kam bahā' ang'nda' paltanda'an barakatan? Halam aniya'
paltanda'an pina'nda'an ka'am, luwal paltanda'an bay min nabi Yunus ma
masa awal e'." Puwas e' ni'bbahan saga a'a inān e' si Isa, ati ala'an iya
minnē'.

Pagbanda' Pasal Pamandu' Parisi maka Saddusi
(Markus 8:14-21)

5 Pagt'kka saga mulid si Isa ni dambila' danaw, halam sigām bay
makaentom amowa tinapay palutu' sigām.
6 Yuk si Isa ni sigām, "Kamaya'-maya' kam. Halli'inbi pasulig tinapay
min saga Parisi maka min saga Saddusi."
7 Magsuli-suli saga mulidna pasal pah'llingna he', sabab halam tahati e'
sigām. Yuk pangannal sigām, "Angkan arai' buwattē' pah'lling si Isa sabab
halam kita bay amowa tinapay."
8 Kinata'uwan asal e' si Isa bang ai ya pinagsuli-suli e' sigām, angkan
yukna, "Angay pagsuli-sulibi pasal halam aniya' tinapaybi? Ariki' pahāp
pangandolbi ma aku!
9 Halam gi' tahatibi bahā'? Halam taentombi bay waktu kapagpōng-
pōngku tinapay lima hekana pamakan saga limangibu a'a he'? Entomunbi
bang pila ambung aheya bay pangisihanbi kapin kinakan e'?
10 Maka tinapay pitu' hekana bay pamakan mpat ngibu a'a he'. Pila
ambung bay pangisihanbi kapin?
11 Daka angay kam mbal makahati. Ngga'i ka tinapay ya bay pag-
bissalaku he'. Yukku, halli'inbi pasulig tinapay saga Parisi maka Saddusi!"
12 Minnē' yampa tahati e' sigām ngga'i ka pasulig pamasulig tinapay ya
bay pah'llingna, sagō' pandu' min saga Parisi maka min saga Saddusi. Ya
na he' subay nihalli'an pahāp.

Si Petros Magpasab'nnal Pasal Al-Masi
(Markus 8:27-30; Lukas 9:18-21)

13 Na, palintas disi Isa ni jadjahan lahat ma kasekotan da'ira Kesareya
Pilipi. Maina'an pa'in, tinilaw e'na saga mulidna, yukna, "Bang ma
pangupama a'a, sai kono' aku Anak Manusiya' itu?"
14 Yuk sambung saga mulid e', "Bang ma a'a kasehe'an ka'a kono' si
Yahiya Magpapandi. Bang ma a'a kasehe' in ka'a nabi Elija atawa nabi
Irimiya. Maka bang ma a'a kasehe' isab dakayu' nabi ka bay ma masa
awal e'."
15 "Na, bang ma ka'am," yuk si Isa, "ai yukbi? Sai sa aku itu?"
16 Anambung si Simun Petros. "Ka'a Al-Masi," yukna, "Anak Tuhan ya
kakkal salama-lama."
17 "Aheya kahāpan ma ka'a, Simun anak si Jona," yuk si Isa, "sabab ngga'i
min manusiya' ya angkan kata'uwannu ilu-i. Bay pamata'u ka'a e' Mma'ku
ma deyom sulga'.

18 Na, ya na itu pangahakaku ma ka'a: ka'a si Petros, hatina batu. Ati ma
diyata' batu lakit ilu pangahinanganku langgalku, hatina saga jama'aku
kamemon. Mbal sigām tara'ug minsan amatay.
19 Buwananta ka kunsi', hatina kapatut angukab pasōran manusiya'
tudju ni deyom pagparintahan Tuhan. Ai-ai lāngnu ma deyom dunya itu
nilāng du isab ma deyom sulga', maka ai-ai pamarūlnu ma deyom dunya
itu pinarūl du isab ma deyom sulga'."
20 Puwas e' binanda'an e' si Isa saga mulidna, da'a sinō' angahaka ni
sai-sai in iya Al-Masi.

Pamissala si Isa Pasal Kamatayna
(Markus 8:31—9:1; Lukas 9:22-27)

21 Manjari puwas minnē', anagna' si Isa amahatian saga mulidna pasal ai
tum'kka ni iya ma sinosōng. Yukna, "Subay aku pehē' ni da'ira Awrusalam.
Aheka du kabinasahan pinat'kka ni aku e' saga pagmatto'ahan, e' saga
kaimaman alanga, maka e' saga guru sara' agama. Pinapatay du aku, sagō'
bang palabay na t'llumbahangi pinakallum du aku pabīng."
22 Sakali si Petros bay amowa si Isa paokat min kasehe'an, bo' yampa
pabukaganna, yuk-i, "S'lle' bale puhu', pinatā e' Tuhan ya yuknu he' bo'
mbal makani-ka'a."
23 Sagō' nialop si Petros e' si Isa. Yukna, "Ala'an ka min aku, saitan!
Kabimbangan aku e'nu. Ya pamikilnu ilu pikilan manusiya' ko', ngga'i ka
pikilan Tuhan."
24 Puwas e' amissala si Isa ni saga mulidna. "Bang aniya' bilahi ameya'
ma aku," yukna, "subay ngga'i ka kabaya'an baranna ya dūlanna. Subay
tinanggung e'na hāgna pamapatayan iya, hatina kabinasahan ma sababku.
Minnē' iya makajari ameya' ma aku.
25 Sai-sai allogan kallum baranna, amutawan du kallum-nyawana min
Tuhan. Sagō' sai-sai mbal allogan ma kallum-baranna, lilla' isab amatay
ma sababku, makabāk du iya kallum kakkal.
26 Sababna," yuk si Isa, "bang aniya' a'a ganta' kaniya'an alta' deyom
dunya kamemon, aheya lugi'na bang halam aniya' kallumna kakkal. Sabab
halam aniya' tapangal'kkatna kallum-nyawana bang amutawan na.
27 Aku Anak Manusiya' pabīng du pi'itu, aliput e' sahaya Mma'ku, maka
sinehe'an aku e' saga mala'ikatna. Tungbasanku manusiya' kamemon,
pinapagtongod maka bay hinang sigām dangan maka dangan.
28 B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'am, aniya' maitu ma ka'am mbal
amatay sat'ggol halam gi' pi'itu in Anak Manusiya' bo' magparinta ma
deyom dunya. Subay na aku ta'nda' e' sigām bo' yampa sigām amatay."

17

Kapinda Pangluwahan si Isa
(Markus 9:2-13; Lukas 9:28-36)

1 Palabay pa'in nnom llaw min waktu he'-i, binowa e' si Isa si Petros
maka duwangan magdanakan, ya si Yakub maka si Yahiya, patukad ni
diyata' būd alanga, sigām-sigām sadja.
2 Maina'an pa'in sigām, apinda luwa si Isa ma pang'nda' sigām. Asahaya
pamaihu'anna buwat mata llaw. Makasilaw sidda pote' s'mmekna.
3 Sakali panyata' pina'an si Musa maka si Elija*, ta'nda' e' saga mulid inān
magsuli-suli maka si Isa.

* **17:3 17:3** Si Elija itu dakayu' nabi bay ma waktu awal.

4 Ah'lling si Petros ni si Isa, yukna, “Tuwan Panghū', ahāp to'ongan
itiya' kami maitu. Bilahi ka bahā' bang aku angahinang t'llu panggung-
panggung pasindunganbi maitu, dakayu' ma ka'a, dakayu' ma si Musa itu,
maka dakayu' ma si Elija?”
5 Sabu pa'in iya ah'lling, aniya' gabun asahaya bay angalandungan sigām,
maka aniya' suwala ah'lling min deyomna. Yuk suwala he', “Anakku ko'
itu kalasahanku. Landu' aku kasulutan ma iya. Iya ya kalehunbi.”
6 Pagkale pa'in suwala itu e' saga mulid inān, landu' to'ongan sigām tināw
angkan kum'ppang magtūy sigām ni tana'.
7 Sagō' pina'an si Isa ni sigām amat'ppak tanganna ma sigām. Yukna,
“Pabungkal kam, da'a kam tināw.”
8 Pagtongas sigām, halam aniya' saddī ta'nda' e' sigām, luwal si Isa.
9 Manjari itu, sabu pa'in sigām palūd min būd e', binanda'an e' si Isa saga
mulidna, yukna, “Da'a kam angahaka ni sai-sai pasal bay ta'nda'bi mahē'
ma diyata' būd e'. Subay na aku, Anak Manusiya' itu, tapakallum pabīng
min kamatayku bo' yampa kam angahaka.”
10 Sakali tinilaw si Isa e' sigām, yuk-i, “Angay saga guru sara' agama
magpina'in in si Elija subay dahū palahil pi'itu?”
11 Anambung si Isa, yukna, “B'nnal ko' ilu, si Elija palahil dahū min Al-
Masi anakapan kamemon.
12 Sagō' haka'anta kam, bay na palahil si Elija pi'itu ati halam iya bay
takilā e' saga manusiya'. Bay tahinang e' sigām ma iya ai-ai kabaya'an
sigām. Damikiyanna aku, Anak Manusiya', bininasa du isab e' sigām.”
13 Minnē' tahati e' saga mulidna si Yahiya Magpapandi iya pinagbissala
e' si Isa.

Onde'-onde' Kapala'anan Saitan
(Markus 9:14-29; Lukas 9:37-43)

14 Na, makabīng pa'in disi Isa ni kaheka'an a'a he', aniya' dakayu' a'a
pina'an ni iya angōk-tu'ut.
15 Yukna ni si Isa, “Tuwan, ma'ase' pa'in ka ma anakku l'lla. Binawi-bawi
iya, landu' iya abinasa. Araran iya pahantak ni api atawa ni bohe'.
16 Bay bowaku iya ni saga mulidnu sagō' mbal iya kauli'an e' sigām.”
17 Anambung si Isa, yukna, “Ka'am saga a'a ma tahun itu-i, asā'
landu' pikilanbi! Halam to'ongan aniya' imanbi! Subay buwattingga gi'
t'ggolku ma ka'am anandalan kabuwattilubi bo' yampa kam magkahagad?
Bowahun pi'itu onde' ilu,” yukna.
18 Tabowa pa'in onde' inān ni si Isa, magtūy pabukaganna saitan.
Pinaluwas e'na min baran onde' ati saru'un-du'un du pahali sakina.
19 Puwas e' tinilaw si Isa e' saga mulidna, sigām-sigām sadja. Yuk sigām,
“Angay kami bay mbal makapaluwas saitan e'?”
20 Yuk si Isa, “Sabab akulang pangandolbi ma Tuhan. Haka'anta kam
to'ongan, abila bay makasali' heya pangandolbi ni buwat heya bigi-
tinanom anahut, tahinangbi du kamemon minsan buwattingga hunitna.
Bang saupama soho'bi būd itu papinda minnitu pina'an, papinda du. [
21 Sagō' in ginis saitan ina'an-i mbal tapaluwas, luwal bang kam angamu'-
ngamu' maka amuwasa dahū.]”

Si Isa Amissala Pabīng Pasal Kamatayna
(Markus 9:30-32; Lukas 9:43-45)

22 Aniya' dakayu' waktu magtimuk saga mulid ma lahat Jalil. Yuk si Isa
ni sigām, “Aku itu, Anak Manusiya', arai' na sinōngan ni pagbaya'an saga
a'a,

23 ati pinapatay aku e' sigām. Sagō' t'llumbahangi puwas min kamatayku
allum du aku pabīng." Minnē' asusa to'ongan saga mulidna.

Sukay Langgal Binayaran e' si Isa

24 Pagt'kka si Isa maka saga mulidna ni da'ira Kapirnaum, aniya' pina'an
ni si Petros saga a'a angā' sukay langgal. Yuk sigām ni iya, "Gurubi ilu,
amayad sukay langgal bahā'?"
25 "Aho'," yuk sambung si Petros.
Makasōd pa'in si Petros ni deyom luma' arak angahaka, makarahū si Isa
ah'lling ni iya, yukna, "Simun, bang ma ka'a, sai niā'an sukay e' saga sultan
ma babaw dunya itu? Anak-kampungna ka, atawa a'a saddī?"
26 "A'a saddī," yuk si Petros.
"Na," yuk si Isa, "bang buwattilu, hatina in kitam panganak Tuhan itu
mbal wajib magsukay.
27 Sagō' mbal kitam bilahi kinap'ddi'an atay e' saga a'a inān, angkan ka
subay pehē' ni bihing danaw inān amuwang. Pagtinduk daing, hella'un
magtūy. Makabāk du ka sīn ma deyom bowa'na, sarang pamayadta sukay
langgal. Ngā'un sīn inān bo' pamayarun pehē'."

18

Sai ya Katapusan Alanga?
(Markus 9:33-37; Lukas 9:46-48)

1 Ma waktu he'-i du, pina'an ni si Isa saga mulidna atilaw iya, yuk sigām,
"Sai alanga katapusan ma deyom pagparintahan Tuhan?"
2 Sakali nilinganan e' si Isa dakayu' onde'-onde', sinō' an'ngge ma
dahuwan sigām.
3 Yuk si Isa, "Haka'anta kam to'ongan, sai-sai mbal apinda palantarana
ni buwat palantara onde'-onde' itu, mbal to'ongan pinasōd ni deyom
pagparintahan Tuhan.
4 Sai-sai amareyo' atayna, pinasali' ni buwat atay onde'-onde' itu, ya na
katapusan alanga ma deyom pagparintahan Tuhan.
5 Sai-sai isab anaima' dakayu' onde'-onde' buwattitu ma sabab ōnku ya
pamanyabutanna, sali' aku baranku ya tinaima' e'na."

Pasal A'a Amowa Pagkahina Magdusa
(Markus 9:42-48; Lukas 17:1-2)

6 Yuk si Isa lagi', "Bang aniya' a'a makaparusa ma dakayu' onde'-onde'
buwattitu ya taga-pangandol ma aku, ahāp lagi' kadal a'a inān bang pa'in
iya pinagantungan batu abuhat ma k'llongna bo' nihūg ni timbang.
7 "Maka'ase'-ase' to'ongan saga manusiya' itu, sabab aniya' na pa'in sasat
makaparusa ma sigām. Tantu paniya' saga sasat-manasat, sagō' maka'ase'-
ase' sidda ya pamakadal ma sasuku anasat sehe'na amowa magdusa.
8 Bang tanganbi atawa tape'bi ganta' amowa ka'am magdusa, subay
paggatunbi. Gom na pa'in pukulinbi bo' tinimanan. Ahāp lagi' kam allum
ma deyom sulga' ma apukul dambila' tanganbi atawa tape'bi, bang pa'in
kam da'a nilarukan ni deyom api nalka' ya mbal kap'ddahan ma ajukup
tape'-tanganbi.
9 Damikiyanna isab bang matabi ganta' amowa ka'am magdusa, gom lagi'
lugitunbi bo' tinimanan. Ahāp lagi' kam allum ma deyom sulga' ma abuta
dambila' matabi, bang pa'in kam da'a nilarukan ni deyom api nalka' ma
ajukup matabi karuwambila'."

Bili-bili Alungay
(Lukas 15:3-7)

10 “Kamaya'-maya' kam. Da'a palehomunbi saga kamanahutan itu.
Sabab haka'anta kam, ina'an anunggu'an sigām saga mala'ikat ya paharap
na pa'in ni Mma'ku Tuhan ma deyom sulga'.
11 (In aku, Anak Manusiya', bay pi'itu ni dunya angalappas saga a'a ya
alawak min Tuhan.)
12 “Bistahunbi: bang saupama aniya' a'a taga-bili-bili dahatus hekana,
bo' wa'i pasiha' dakayu', ai bahā' hinangna? Tantu pasagaranna siyampū'
maka siyam mahē' ma kabīd-bīran bo' iya pasa'ut pehē' amiha dakayu'
bay pasiha' he'.
13 Jari bang tabākna na, haka'anta kam, kinōgan iya to'ongan. Palabi
lagi' kakōganna ma bili-bili dakayu' inān min siyampū' maka siyam ya
halam bay alungay.
14 Buwattē' du isab Mma'bi ma deyom sulga', mbal iya bilahi aniya'
alungay dakayu' onde'-onde' min okomanna.”

Bang A'a Makarusa ma Pagkahina

15 “Na, bang aniya' pagkahinu ganta' makarusa ma ka'a, pehē' ka ni
iya ati haka'in iya pasal kasā'anna. Sagō' subay hal ka'am duwangan
magbissala. Bang ka kinale e'na, bo' kabaya'anna maghāp maka ka'a,
pahogot gom pa'in kapagbagaybi.
16 Sagō' bang hati mbal akuhanna dusana, bowahun dakayu' atawa duwa
a'a saddī anaksi'an ai-ai pagbissalahanbi, bo' supaya tabeya' panoho'an bay
ma Kitab, ya yuk-i, ‘Bang aniya' palkala'bi subay aniya' duwangan atawa
t'llungan amuwan saksi' bo' supaya pinagsab'nnal.’
17 Sagō' bang a'a inān agagga angasip ma saga a'a saddī ya bowanu inān,
na, haka'in saga sehe'bi dajama'ahan kamemon. Jari bang iya mbal bilahi
akale ma kagara'an saga jama'a kamemon, a'a inān subay niniyat e'bi sali'
a'a halam aniya' tuhanna, atawa a'a maga'ā' sukay parinta.”

Pangalāngan maka Pamarūl

18 “Haka'anta kam to'ongan, ai-ai lāngbi ma deyom dunya itu nilāng du
isab ma deyom sulga', maka ai-ai parūlbi ma deyom dunya itu pinarūl du
isab ma deyom sulga'.
19 Aniya' isab pangahakaku ma ka'am, bang duwangan kam ma dunya itu
maguyun angamu'-ngamu' ai-ai, tantu kam nirūlan e' Mma'ku ma deyom
sulga'.
20 Sababna bang aniya' duwangan atawa t'llungan a'a magtimuk pagka
ōnku ya pamanyabutan sigām, ina'an du aku ma deyoman sigām.”

Pasal A'a Mbal Angampun Sehe'na

21 Puwas ina'an pehē' si Petros ni si Isa atilaw. “Tuwan Panghū',” yukna,
“min pila subay ampunku pagkahiku bang iya makarusa ma aku? Min
pitu' bahā'?”
22 Yuk si Isa, “Ngga'i ka hal min pitu', sagō' min pitumpū' maka pitu'.”
23 Jari magparalilan si Isa, yukna, “In kapagparinta Tuhan sali' dalil
dakayu' sultan ya bilahi amista palutangan saga tendogna.
24 Sakali itu, hinabuna magbista utang, aniya' binowa ni iya dakayu'
tendogna taga-utang laksa'an pilak.
25 Jari in sīn ma tendog inān mbal makabayaran utangna, angkan
magpanoho'an sultan in a'a inān sampay anak-h'ndana subay pinab'llihan
nihinang ata. Subay pinab'llihan isab ai-aina kamemon pamayad utangna.

26 Na, angōk-tu'ut magtūy tendog itu ma alopan sultan angamu' junjung
ni iya. ‘O tuwan,’ yukna, ‘patangguhun gi' aku. Bayaranku du utangku
kamemon.’
27 Manjari ma'ase' sultan inān ma tendogna. Pinahalam na utangna ati
pinapole' iya.
28 “Na, pagluwas tendog inān min alopan sultan, aniya' talanggalna
pagkahina, tendog sultan isab. In tendog damuli itu taga-utang dangkuri'
ma tendog tagna'. Magtūy iya niragtu' maka pin'kkol e' tendog tagna'.
Yukna, ‘Bayarin na utangnu ma aku.’
29 Magtūy angōk-tu'ut tendog damuli itu anganjunjung, yukna, ‘Patang-
guhun gi' aku. Bayaranta du ka.’
30 Sagō' mbal pinatanggu, gom pa'in ni'isi ni deyom kalabusu sat'ggol
mbal makapuwasan utangna kamemon.
31 Pag'nda' pa'in e' saga tendog kasehe'an ma kahinangan tendog tagna'
inān, magtūy sigām landu' asukkal, ati pehē' ni sultan angahaka pasal
pakaradja'an inān.
32 “Jari pinalinganan e' sultan tendog bay aheka utangna he'. ‘Jahulaka'
pahāp ka ilu!’ yukna, ‘bay pahalamku utangnu kamemon ma sabab
panganjunjungnu ma aku.
33 Arapun ka'ase'annu pagkahinu he', buwat bay ka'ase'ku ma ka'a!’
34 Jari sidda angastol sultan inān ma iya, angkan soho'na tendog e'
ni'isi ni deyom kalabusu sampay tiniksa' sat'ggol halam gi' kabayaranna
utangna.”
35 Yuk si Isa, “Buwattē' du isab nihinang e' Mma'ku ma sulga' ma ka'am
dangan maka dangan, bang mbal ampunbi pagkahibi min deyom ataybi.”

19

Pasal Pagtiman A'a Maglakibini
(Markus 10:1-12)

1 Aubus pa'in pamissala si Isa buwattē', ala'an iya min lahat Jalil tudju
ni lahat Yahudiya, ni jadjahan ma liyu sapa' Jordan.
2 Aheka to'ongan saga a'a bay ameya' ma iya, ati kauli'an e'na saga saki
sigām maina'an.
3 Sakali aniya' pina'an saga Parisi anulayan iya bo' supaya iya tajallat ma
bissalana. Yuk sigām ma iya, “Bang ma sara'tam, makajari bahā' bang l'lla
animanan h'ndana, minsan ai sababanna?”
4 Anambung si Isa, yukna, “Kilāku halam bay tabassabi ya tasulat ma
Kitab, ya yuk-i, ‘Ma tagna' pamapanjari Tuhan ma manusiya', bay sigām
pinapanjari e'na l'lla maka d'nda?’
5 Yuk Tuhan e', ‘Angkanna l'lla ang'bba min ina'-mma'na bo' parakayu'
ni h'ndana. Manjari in bay duwa baran, dabaran na.’
6 Ngga'i ka na sigā duwa baran,” yuk si Isa, “sagō' dabaran na sigā
karuwangan. Angkan subay mbal pinapagbutas e' manusiya' ya bay
pinapagdakayu' e' Tuhan.”
7 Atilaw saga Parisi ma si Isa, yuk-i, “Na angay bahā'? Bang ma
pandu' si Musa, makajari l'lla animanan h'ndana bang pa'in aniya' sulatna
pagpasahan.”
8 Ya sambung si Isa, “Ya angkan kam pinarūl e' si Musa animanan
h'ndabi, sabab agagga kam pinandu'an. Saguwā' ngga'i ka buwattē' bay
ma waktu tagna'.

9 Haka'anta kam, sai-sai animanan h'ndana ma halam bay angaliyu-lakad
min iya, ati magh'nda iya saddī, taga-dusa iya angaliyu-lakad min h'ndana
po'on."
10 Yuk saga mulid si Isa ma iya, "Bang buwattē' kahālanna ma a'a
maglakibini, ahāp lagi' subay mbal magpūn."
11 Anambung si Isa, yukna, "Pandu' ilu mbal kabogbogan e' manusiya'
kamemon, luwal sigām ya kabuwanan kosog e' Tuhan.
12 Magginis isab pagsababan ya angkan l'lla mbal magh'nda. Aniya'
a'a mbal makapagh'nda sabab aniya' salla' ma baranna. Aniya' mbal
makapagh'nda sabab kinabili e' a'a, maka aniya' isab magniyat subay
mbal magh'nda ma sabab pagparinta Tuhan ya pagmatayanna. Sai-sai
makataima' pandu' itu, subay anaima' to'ongan."

Kalasa si Isa ma Kamanahutan
(Markus 10:13-16; Lukas 18:15-17)

13 Na, aniya' saga a'a bay amowa saga anak sigām ni si Isa bo' supaya
pinat'nna'an tanganna maka niamu'an kahāpan min Tuhan. Sagō' bay
pinabukagan saga a'a amowa inān e' kamuliran si Isa.
14 Ah'lling si Isa, yukna, "Parūlunbi pi'itu ni aku saga kamanahutan itu.
Da'a lāngunbi. Sabab sai-sai makasali' kaul-pi'ilna ni buwat kamanahutan
ilu, taga-palsuku'an du ma pagparintahan Tuhan."
15 Jari pinat'nna' e' si Isa tanganna ni saga onde' inān, bo' yampa ala'an
minnē'.

A'a Taga-Karaya
(Markus 10:17-31; Lukas 18:18-30)

16 Manjari itu aniya' dakayu' a'a pehē' ni si Isa. Yukna, "Tuwan Guru,
kahāpan ai subay hinangku bo' supaya aku kaniya'an kallum taptap ni
kasaumulan?"
17 Yuk si Isa, "Angay aku tilawnu pasal kahāpan? Tunggal du Tuhan
ahāp. Bang ka bilahi pinasuku'an kallum taptap, subay bogbogannu
panoho'an Tuhan."
18 Atilaw gi' l'lla, yukna, "Panoho'an ingga?"
Ya sambung si Isa, "Da'a ka amapatay a'a. Da'a ka angaliyu-lakad ni
ngga'i ka paghola'nu. Da'a ka anangkaw. Da'a ka anaksi' puting.
19 Pagaddatin ina'-mma'nu. Maka kalasahin pagkahinu manusiya' buwat
e'nu alasahan barannu."
20 Yuk l'lla inān, "Ā, bay na kabogboganku ina'an-i kamemon. Ai gi'
subay hinangku?"
21 Yuk si Isa ma iya, "Bang ka bilahi tubus kahāp addat-tabi'atnu, pehē'
ka, pab'llihin alta'nu kamemon bo' pamuwanun b'llihanna ma saga a'a
miskin. Manjari aniya' du karayanu ma deyom sulga'. Puwas e' pi'itu ka
ameya' ma aku."
22 Pagkale a'a inān ma bissala si Isa, magtūy iya ala'an, maka e'na asusa
sabab landu' aheka alta'na.
23 Sakali ah'lling si Isa ni saga mulidna, yukna, "Haka'anta kam to'ongan,
in a'a dayahan kahunitan pasōd ni deyom pagparintahan Tuhan.
24 Aho', haka'anta kam, kaluhayan gi' unta' palabay min buli' jalum min
a'a dayahan pasōd ni deyom pagparintahan Tuhan."
25 Ainu-inu to'ongan saga mulid pagkale sigām ma bissala si Isa itu.
"Bang buwattē'," yuk sigām, "sai bahā' makasampay ni kasalamatan ma
deyom sulga'?"

26 Pinandang e' si Isa saga mulidna he' maka e'na anambung. Yukna,
"Bang manusiya' mbal to'ongan makarapat. Sagō' halam aniya' ahunit ma
Tuhan."
27 Anambung lagi' si Petros, "Nda'un ba kami itu," yukna. "Bay bbahan
kami ai-ai kami kamemon bo' ameya' ma ka'a. Ai bahā' panungbas kami?"
28 Yuk si Isa, "Haka'anta kam to'ongan: in aku Anak Manusiya', bang
ta'abut na waktu kapaningkō'ku ma deyom kasahaya'an, magagi du aku
ma dunya baha'u. Ya du ka'am saga bebeya'anku, pinatingkō' du isab
ma tingkō'an sangpū' maka duwa hekana, ati nihukum e'bi saga bangsa
panubu' si Isra'il kasangpū' maka duwa.
29 Sasuku bay ang'bbahan luma'na atawa danakanna, atawa ina'-
mma'na, atawa panganakna, atawa tana'na, ma sabab katuyu'na ma aku,
tinungbasan du iya paheka e' Tuhan, lipat manglipat min bay bbahanna.
Maka kaniya'an du iya kallum taptap ni kasaumulan.
30 Sagō' aheka a'a makarahū buwattina'an, pinaramuli ma waktu sinōng.
Aheka isab taramuli ma buwattina'an, pinarahū ma waktu sinōng."

20

Paralilan Pasal A'a Maghinang ma Kabbun

1 Magparalilan si Isa, yukna, "In kapagparinta Tuhan sali' dalil a'a tag-
dapu kabbun pananoman bahan anggul. Dai' llaw pa'in, pal'ngngan tag-
dapu angā' a'a maghinang ma kabbunna.
2 Tinambahan kono' sigām dakayu' denari, ya panamba dangan a'a ma
dang'llaw. Magsulut pa'in, sinō' sigām pehē' maghinang ma kabbunna.
3 "Na, ta'abut pa'in lisag siyam subu, pehē' tag-dapu ni pagtabu'an, ati
aniya' ta'nda'na maina'an saga a'a hal an'ngge-n'ngge.
4 Yukna ma sigām, 'Pehē' kam isab maghinang ma kabbunku. Tamba-
hanku du kam pila-pila ya katongoranbi.'
5 Na, pehē' na sigām. Augtu pa'in llaw, pehē' na isab tag-dapu amiha a'a
kasehe' maghinang ma kabbunna. Buwattē' du isab paglisag t'llu kohap.
6 Jari itu, song pa'in lisag lima kohap, pabīng iya ni pagtabu'an, ati aniya'
ta'nda'na saga a'a hal an'ngge-n'ngge maina'an. Yukna ma sigām, 'Angay
animpus llaw mbal kam maghinang?'
7 "Yuk sambung sigām, 'Tu'ud halam aniya' anoho' kami maghinang'.
'Na,' yuk tag-dapu, 'pehē' kam maghinang ma kabbunku'.
8 "Manjari itu, pagabay kohap na, amissala tag-dapu ni mandul pangan-
dolanna, yukna, 'Linganin saga maghihinang ilu bo' tambahin. Tambahin
dahū saga a'a bay ta'ā'ku damuli ilu, bo' yampa sigām ya bay ta'ā'ku dahū.'
9 Jari ya panamba saga a'a ya bay anagna' maghinang lisag lima kohap,
magtongod maka hinang dang'llaw, minsan dai'-dai' du ya kapangahinang
sigām.
10 Na, ta'abut pa'in tinambahan saga a'a ya bay ta'ā' waktu subu lagi',
aholat sigām tinambahan aheya. Sagō' sali' du tambahan ya tasambut
sigām.
11 Pagsambut pa'in, pinagmusmuran e' sigām tag-dapu.
12 Yuk sigām, 'Angay itu? Saga a'a bay ngā'nu damuli, danjām du bay
pangahinang sigām. Bo' kami itu bay animpus min subu-subu sampay
ni kakohapan, maghulas-sangsā' ma kapasu'an llaw! Sagō', papagsali'nu
tambahan sigām maka tambahan kami.'
13 Yuk tag-dapu kabbun ni dangan inān, 'Bagay, halam ka bay akkalanku.
Ya kapagsulutanta tambahan pinapagtongod maka hinang dang'llaw.

14 Na, ngā'un na tambahannu itu bo' ka amole'. Tu'ud kabaya'anku
pinapagsali' tambahan a'a bay ta'ā'ku damuli maka bay panambaku ka'a.
15 Angay, halam bahā' aniya' kapatutku magbaya' ma sīnku? Angimbū
ka bahā' pagga pagmuraku sīnku?' "
16 Yuk si Isa isāb, "Sai-sai taramuli ma buwattina'an, pinarahū ma
sinosōng. Maka sai-sai makarahū ma buwattina'an, pinaramuli ma waktu
sinōng."

Amissala si Isa Pabīng Pasal Kamatayna
(Markus 10:32-34; Lukas 18:31-34)

17 Na, patukad disi Isa tudju ni da'ira Awrusalam. Jari ma labayan pa'in,
binowa e' si Isa mulidna kasangpū' maka duwa pasaddī min a'a kasehe'an
bo' yampa sigām bissalahanna.
18 Yukna, "Pakale kam. Itiya' kitam patukad ni Awrusalam. Mahē' pa'in,
in aku Anak Manusiya' sinōngan du ni pang'ntanan kaimaman alanga
maka saga guru sara' agama. Pinat'kkahan aku e' sigām hukuman ni
kamatay.
19 Puwas e' ni'nde'an du aku ni pang'ntanan saga a'a ngga'i ka Yahudi, ati
pinagudju'-udju' aku e' sigām. Pinagdaplosan du aku bo' yampa nilansang
ni hāg pinapatay. Sagō' ta'abut t'llumbahangi min kamatayku allum du
aku pabīng."

Ya Pangamu' e' H'nda si Sibidi
(Markus 10:35-45)

20 Sakali pina'an ni si Isa h'nda si Sibidi beya' maka anakna l'lla
duwangan, mulid si Isa asal. Pasujud d'nda itu ma dahuan si Isa angamu'
junjung.
21 Tinilaw iya e' si Isa, yukna, "Ai amu'nu?"
Yuk d'nda, "Bang ta'abut waktu kapagparintanu, patingkō'un kono'
duwangan anakku itu min karuwambila'nu."
22 Anambung si Isa, yukna, "Mbal kata'uwanbi bang ai ya amu'bi ilu.
Makasandal kam bahā' pinananaman kabinasahan buwat paminasa ma
aku?"
"Aho', makasandal du kami," yuk sigā.
23 Yuk si Isa, "Asal makananam du kam kabinasahan buwat kabinasahan
ya song pat'kka ni aku. Sagō' halam aniya' kapatutku amene' bang sai
pinatingkō' ma bihingku kowan atawa ma bihingku gibang. Suku' ko' inān
saga a'a ya tinagamahan paningkō'an ina'an-i e' Mma'ku Tuhan."
24 Takale pa'in e' saga sangpū' mulid kasehe' pasal bay niamu' e' h'nda si
Sibidi, magtūy ap'ddi' atay sigām ma duwangan magdanakan e'.
25 Angkan sigām kamemon sinoho' e' si Isa patimuk ni atagna. Yukna,
"Kata'uwanbi kajarihan saga a'a ma dunya itu. Ya ang'ntanan pagparinta
ma bangsa inān magmanda asal ma saga a'a ma deyo'an sigām. Ya du saga
puntuk nakura' sigām, angahagda na pa'in.
26 Sagō' ka'am ilu subay mbal magbuwattē'. Sai-sai kam bilahi taga-ōn
ma deyomanbi, subay magsosoho'an ni kasehe'an.
27 Sai-sai kam bilahi pinalanga, subay magpa'ata ni pagkahina.
28 Buwat aku, ya Anak Manusiya'. Ya maksudku pi'itu ni dunya ngga'i
ka aku subay pinaghulas-sangsā'an e' a'a kasehe', sagō' aku ya maghulas-
sangsā' panabang sigām. Pi'itu aku bo' paglilla'ku kallumku pangal'kkatku
saga a'a aheka min paldusahan sigām."

Duwa A'a Buta Kauli'an
(Markus 10:46-52; Lukas 18:35-43)

29 Manjari atulak pa'in disi Isa min da'ira Ariha, aheka a'a bay paturul
ma iya.
30 Sakali aniya' maina'an duwa l'lla buta aningkō' ma bihing lān
palabayan sigām. Makata'u pa'in saga buta itu in si Isa ina'an palabay,
magtūy sigā angalingan pakosog. "O Tuwan, tubu' Sultan Da'ud!" yuk
sigā. "Ma'ase' ka ma kami."
31 Pinabukagan sigā e' kaheka'an a'a inān, sinō' da'a maghibuk. Sagō'
pinakosog gom pa'in pangalingan sigā, yuk-i, "O Tuwan! Tubu' si Da'ud!
Ma'ase' na ka ba!"
32 Pahogga' si Isa bo' angalingan ni duwangan buta inān, yukna, "Ai
kabaya'anbi hinangku ma ka'am?"
33 "Tuwan," yuk sigā, "bilahi kami maka'nda' pabīng."
34 Jari ma'ase' si Isa ma sigā, ati pinat'nna' tanganna ma mata sigā.
Saru'un-du'un du sigā maka'nda' pabīng ati ameya' sigā paturul ma si Isa.

21

Pagmahaldika' ma si Isa Pagsōdna ni Awrusalam
(Markus 11:1-11; Lukas 19:28-40; Yahiya 12:12-19)

1 Jari itu, asekot pa'in disi Isa ni da'ira Awrusalam, bo' ma tongod būd
Kayu Jaitun na, ta'abut e' sigām kaluma'an Betpage. Mahē' pa'in, sinoho' e'
si Isa duwangan mulidna parahū.
2 Yukna, "Pehē' na kam ni kaluma'an ya ma dahuanbi ilu. Pagt'kkabi
pina'an, makabāk du kam kura'* maka anakna paengkot maina'an.
Hubarinbi bo' bowahunbi pi'itu.
3 Bang aniya' ganta' atilaw ka'am bang angay ngā'bi, haka'inbi buwattitu,
yukbi, 'Tu'ud pagguna e' nakura'.' Jari pinasagaran du kam magtūy e'na."
4 Pinaniya' buwattē' bo' magtanda' ya bay pinagkallam e' dakayu' nabi,
ya yuk-i,
5 "Haka'inbi saga a'a Awrusalam,
Ilu na sultanbi at'kka ni ka'am.
Areyo' pangatayanna,
angura' iya ma anak kura'."
6 Na, pehē' duwangan mulid e', nihinang e' sigā ya bay panoho'an si Isa.
7 Binowa e' sigā kura' maka anakna, nilampikan maka badju' sigā bo'
yampa pangura'an e' si Isa.
8 Angura' pa'in iya, landu' aheka a'a bay am'llat s'mmek sigām ma lān
palabayanna. Saga a'a kasehe' bay anabulakan pina'an saga engas-engas
dahunan bay labasan sigām.
9 Manjari ba'anan saga a'a ya magl'ngnganan min dahuan si Isa, sampay
sigām paturul min buli'anna, magpangolang sama-sama yuk-i,
"Mahaldika' ni tubu' sultan Da'ud!
Bang pa'in binarakatan ya kawakilan e' Tuhan pi'itu!
Sanglitantam Tuhan Mahatinggi!"
10 Manjari pagt'kka si Isa ni Awrusalam, ahiluhala' deyom da'ira inān
kamemon. Yuk saga a'a maina'an, "Sai bahā' a'a ilu?"
11 Anambung kaheka'an, yuk sigām, "Si Isa ko' itu, nabi min Nasaret ma
lahat Jalil."

Si Isa ma Langgal Pagkulbanan
(Markus 11:15-19; Lukas 19:45-48; Yahiya 2:13-22)

---

* **21:2 21:2** In kura' itu saddī ginisna min dī kura'. 'Donkey' atawa 'ass' ōnna ma bahasa Ingglis.

12 Sakali itu pasōd si Isa ni deyom langgal pagkulbanan bo' yampa
pinala'an e'na sasuku maglilitu maka magdagang maina'an. Binaliskat
e'na lamisahan saga a'a magsambi'an sīn bangsa liyu ni sīn Yahudi. Ya
du binaliskat e'na paningkō'an saga a'a magdagang assang pagkulban.
13 Yuk si Isa ni saga a'a inān, "Tasulat asal ma Kitab Kanabi-nabihan bay
pagkallam Tuhan, ya yuk-i, 'Luma'ku itu niōnan luma' pagsambahayangan
saga a'a.' Sagō' tahinangbi na sali' luma' patapukan mundu."
14 Maina'an lagi' si Isa ma deyom langgal, pina'an ni iya saga a'a buta
maka a'a pengka' ati kauli'an sigām e'na.
15 Sagō' angastol saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama,
pag'nda' sigām ma hinang si Isa makainu-inu inān, maka pagkale sigām
ma saga onde' magpangolang ma deyom langgal, ya yuk-i, "Mahaldika' ni
tubu' Sultan Da'ud!"
16 Jari ah'lling saga nakura' inān ni si Isa, yuk sigām, "Takalenu bahā' ya
pinah'lling e' saga onde'-onde' itu?"
"Aho'," yuk si Isa. "Angay? Kilāku halam tabassabi ya tasulat ma Kitab
Jabul, ya yuk-i,
'Min kahandaknu saga kamanahutan amudji ōnnu,
saga anak duru'an lagi' ananglitan ka'a.' "
17 Puwas e' ala'an si Isa min sigām bo' paluwas min da'ira tudju ni
kaluma'an Betani. Pahanti' iya mahē' dambahangi.

Kayu Igira Halam Aniya' Buwa'na
(Markus 11:12-14; 11:20-24)

18 Pagk'llat llaw, ma labayan pa'in si Isa tudju ni Awrusalam pabīng,
lingantu iya.
19 Ta'nda'na dampo'on kayu igira ma bihing lān, sagō' pagpehē'na, halam
aniya' buwa' tabākna maina'an, luwal dahun. Jari sinapdahan e' si Isa kayu
inān, yukna, "Puwas minnitu, kayu itu mbal to'ongan magbuwa' pabīng."
Magtūy alanos kayu inān.
20 Pag'nda' saga mulidna, ainu-inu sigām. "Allā," yuk sigām, "angay kayu
igira itu alanos saru'un-du'un?"
21 "Na, haka'anta kam to'ongan," yuk si Isa, "bang kam angandol
to'ongan ma halam aniya' hawal-hawal deyom ataybi, makahinang du kam
buwat bay hinangku ma kayu igira itu. Maka ngga'i ka hal e'-i. Minsan būd
inān, bang soho'bi ala'an min baina bo' pat'nna' ni deyom s'llang, tantu du
ameya'.
22 Bang kam angandol, tasambutbi du ai-ai pangamu'-ngamu'bi ni
Tuhan."

Tinilaw si Isa Pasal Kapatutna
(Markus 11:27-33; Lukas 20:1-8)

23 Jari pabīng na si Isa ni deyom langgal pagkulbanan bo' amandu'.
Sabuna pa'in amandu', pina'an ni iya saga kaimaman alanga maka
saga pagmatto'ahan Yahudi. Yuk sigām, "Ai kapatutnu maghinang ka
buwattilu? Sai bay amuwanan ka'a kapatut?"
24 Anambung si Isa, yukna, "Aniya' dakayu' patilawku ma ka'am dahū.
Bang itu sambunganbi, haka'anta du kam bang ai kapatutku maghinang
buwattitu.
25 Ya bay kapatut si Yahiya magpandi saga a'a, kapatut min Tuhan bahā'
atawa min manusiya' sadja?"

Na, magisun-isun sigām, yuk-i, “Bang saupama yukta in kapatut si Yahiya inān bay min Tuhan, tantu kitam tinilaw e'na bang angay kitam halam bay magkahagad ma si Yahiya.
26 Sagō' bang yukta in kapatut si Yahiya inān min manusiya' sadja, na piligdu kitam. Sabab saga a'a itu magkahagad kamemon in si Yahiya nabi min Tuhan.”
27 Angkan buwattitu ya panambung saga nakura' ma panilaw si Isa, yuk-i, “Mbal kata'uwan kami.”
“Na,” yuk si Isa, “ya du aku mbal angahaka'an ka'am bang minningga ya kapatutku maghinang saga hinang itu.”

Pasal Duwangan Magdanakan

28 Amissala si Isa, yukna, “Pikilunbi paralilanku itu. Aniya' a'a duwa anakna l'lla. Na pehē' a'a itu ni anakna siyaka, yukna, ‘Otō', pehē' ka llaw ilu maghinang ma kabbun.’
29 Yuk sambung siyaka he', ‘Mbal aku.’ Saguwā' apinda pikilanna ati pehē' iya ni kabbun maghinang.
30 Jari pehē' a'a itu ni anakna siyali, anoho' iya maghinang buwat bay panoho'anna ma siyaka. ‘Aho', Mma',’ yuk sambung siyali. Sagō' halam iya bay pehē'.
31 Na,” yuk si Isa ni saga a'a inān, “bang ma ka'am, sai ya bay ameya' ma kabaya'an mma'na?”
“Ya anak siyaka,” yuk sambung sigām.
“Haka'anta kam to'ongan,” yuk si Isa, “saga a'a dusahan, ya buwat maga'ā' sukay parinta maka d'nda ala'at, parahū sigām min ka'am ameya' ma pagparinta Tuhan.
32 Sabab si Yahiya Magpapandi bay pi'ilu ni ka'am amata'uwan ka'am bang ingga ya lān abontol, sagō' halam iya bay kahagadbi. Malaingkan saga a'a magā' sukay parinta maka saga d'nda ala'at, bay magkahagad. Maka minsan ta'nda'bi ina'an-i, halam bay apinda pikilanbi bo' kam magkahagad ma si Yahiya.”

Pasal saga Magtutunggu' ma Kabbun Anggul
(Markus 12:1-12; Lukas 20:9-19)

33 “Pakale kam ma paralilan dakayu' itu,” yuk si Isa. “Aniya' dakayu' a'a tag-dapu tana' bay ananom bahan anggul ma kabbunna. Nilikus e'na maka ād, kinali e'na lowang pagp'gga'an buwa' anggul, maka nihinang e'na pamantawan alanga. Puwas e' patunggu'anna kabbun inān ma saga magtutunggu', bo' yampa iya atulak ni lahat saddī.
34 Ta'abut pa'in musim pagpusu' buwa' anggul, sinoho' e' tag-dapu kabbun saga sosoho'anna pehē' ni saga magtutunggu' angā' palsuku'anna.
35 “Sagō' pagt'kka pehē' saga sosoho'an itu, sinaggaw sigām e' magtutunggu'. Dakayu' sosoho'an inān bay niraplosan, dakayu' bay pinapatay, dakayu' isab bay pinagbantung.
36 Puwas e' in tag-dapu bay amapehē' saga sosoho'an saddī, aheka lagi' min bay dahū. Ya du sigām bay nila'at e' saga tunggu', buwat bay pangala'at sigām ma sosoho'an tagna'.
37 Na, ma katapusan, bay pinapehē' anak tag-dapu, sabab pangannalna, ‘Tantu pinagaddatan anakku e' saga tunggu' he'.’
38 “Sagō' pag'nda' saga tunggu' ma anak tag-dapu itu, magtūy sigām magisun, yuk-i, ‘Ya na ko' ilu anak tag-dapu. Sūng kitam, papataytam iya bo' ta'ā'tam tana'na.’

39 Manjari sinaggaw e' sigām anak tag-dapu. Nijudjalan iya paluwas min likusan, bo' pinapatay.
40 “Na,” yuk si Isa, “bang at'kka tag-dapu kabbun pehē', ai bahā' hinangna ma saga a'a magtutunggu'?”
41 Anambung sigām, yuk-i, “Tantu papatayna saga pilliyu inān. Patunggu'anna kabbunna ma a'a saddī, ya bilahi ang'nde'an palsuku'anna bang ta'abut musimna.”
42 Yuk si Isa ni sigām, “Halam bahā' tabassabi ayat Kitab ya yuk-i,
‘Ya batu bay sinulak e' a'a maghinang luma',
ya na batu manjari pamapagon luma'.
Hinang Tuhan ko' inān,
landu' ahāp ma pang'nda' kami.’
43 “Angkan kam haka'anku,” yuk si Isa, “nila'anan du min ka'am bay palsuku'anbi ma deyom pagparintahan Tuhan bo' pinapinda ni a'a saddī bangsa. Jari sigām ya amaluwas kahāpan ya tōp ma pagparintahan Tuhan.
[
44 Sasuku ahūg ni batu itu atumu-tumu du baranna. Maka sasuku kahūgan batu itu apipis du kamemonna.]”
45 Pagkale e' saga kaimaman alanga maka e' saga Parisi ya pamaralil e' si Isa itu, magtūy tasayu in sigām ya pina'andigan e'na.
46 Angkan sigām bilahi anaggaw si Isa, sagō' halam kalandu'an. Tināw sigām ma kaheka'an a'a inān sabab dī nabi si Isa bang ma bistahan sigām.

22

Pasal Jamuhan Pagkawin
(Lukas 14:15-24)

1 Manjari magparalilan si Isa pabīng ma saga a'a, yukna,
2 “In kapagparinta Tuhan sali' dalil sultan bay magsakap pagjamu ma waktu kapagkawin anakna l'lla.
3 Sinoho' e' sultan saga ipatanna amata'u saga a'a ya bay sinō' paluruk. Sagō' mbal ameya'.
4 “Angkan aniya' ipatan saddī pinapehē' e' sultan. Yukna ni sigām, ‘Pata'uhunbi saga a'a ya soho'ku paluruk in pagjamuku sakap na. Bay na sinumbali' saga sapi'ku l'lla maka saga anak sapi' al'mmok. Sakap na kamemon. Sō'un sigām paluruk na ni pagkawinan.’
5 Sagō' agagga saga a'a inān, sabab aniya' gawi sigām saddī. Dangan inān wa'i ni humana maghinang, dangan ni tindana,
6 kasehe'an bay anaggaw saga sosoho'an sultan inān. Niraplosan e' sigām maka pinapatay.
7 Pagta'u pa'in sultan, landu' akagit atayna angkan soho'na tumpukan sundaluna pehē' amapatay saga pamomono' he'. Sinō' isab tinunu' kaluma'an sigām.
8 Puwas e' nilinganan e' sultan saga ipatanna, yukna, ‘Sakap na jamu pagkawin sagō' mbal na tōp saga a'a bay ta'abbitku.
9 Jari pehē' kam ni lān aheka a'ana, ati sō'unbi paluruk sasuku tabākbi mahē'.’
10 Angkan pehē' saga ipatan inān ni kalān-lānan amatimuk sasuku a'a tabāk e' sigām, a'a ahāp ka atawa ala'at. Jari in luma' pagkawinan e' ap'nno' e' luruk.
11 “Sakali itu, makasōd pa'in sultan pehē' ang'nda' ma saga luruk, aniya' ta'nda'na maina'an dakayu' a'a amakay s'mmek mbal tōp ma pagkawinan.

12 Yuk sultan ni a'a itu, ‘Bagay, buwattingga kasōdnu pi'itu ma halam
aniya' s'mmeknu tōp ma pagkawinan?’ Sagō' halam anambung a'a inān.
13 Angkan ah'lling sultan ni saga sosoho'anna, yukna, ‘Engkotinbi tape'-
tangan a'a itu, bo' larukinbi iya pehē' ni deyom kalendoman. Magtangis
saga a'a maina'an maka magtage'ot empon kabowa susun sigām.’
14 “Sababna,” yuk si Isa, “aheka a'a tina'abbit ameya' ma pamarinta
Tuhan, sagō' salat du tapene'.”

Pasal Pagbayad Sukay ni Parinta
(Markus 12:13-17; Lukas 20:20-26)

15 Na, paluwas saga Parisi minnē' bo' magisun bang buwattingga e' sigām
anganjallat si Isa ma bissalana.
16 Jari aniya' saga mulid sigām maka saga bebeya'an si Herod pinapehē'
ni si Isa. “Tuwan Guru,” yuk sigām ma iya, “kata'uwan kami in ka'a apote'
asal ataynu. B'nnal sadja pamandu'nu pasal kaul-pi'il ya kinabaya'an e'
Tuhan. Mbal ka tināw sinoway e' sai-sai, sabab sali' du bowahannu ma a'a
kamemon.
17 Na, haka'in kami kono' bang ai pikilannu pasal itu-i: bang kita
ganta' amayad sukay ni parinta Rōm, ya deyo' min Sultan Mahatinggi he',
langgalta bahā' sara' agamatam?”
18 Sagō' kinata'uwan asal e' si Isa aniya' kala'atan minaksud e' sigām,
angkan yukna ni sigām, “Ka'am ilu hal magbau'-bau' atilaw buwattilu.
Tu'ud kam bilahi anganjallat aku ma panambungku.
19 Panda'in aku sīn, ya pamayad sukay parinta.” Jari binowahan iya sīn
atibu'uk.
20 Yuk si Isa ma sigām, “Patta' sai maka ōn sai ma sīn itu?”
21 “Patta' Sultan Mahatinggi maka ōnna,” yuk sambung sigām.
“Na,” yuk si Isa, “pagka suku' sultan, pamayarunbi ni sultan.
Damikiyanna, bang aniya' ai-ai suku' Tuhan, tukbalinbi isab ni Tuhan.”
22 Pagkale saga a'a inān ma panambung si Isa itu, magtūy sigām ainu-inu
ati ang'bba sigām min iya bo' ala'an minnē'.

Pasal Kallum Balik ma A'a Magpatayan
(Markus 12:18-27; Lukas 20:27-40)

23 Na ma llaw du ina'an, aniya' pina'an ni si Isa saga a'a min umpigan
Saddusi.* Atilaw sigām ma iya,
24 “Tuwan guru, aniya' sara' bay min si Musa pasal l'lla amatay ma halam
taga-tubu'. In baluna subay niā' h'nda e' siyalina bo' supaya aniya' anak
binista tubu' min a'a bay amatay he'.
25 Na,” yuk sigām, “aniya' bay ma lahat kami pitu' l'lla magdanakan.
Taga-h'nda kasiyakahan he', sagō' amatay ma halam aniya' tubu'na. Jari
baluna bay ta'ā' h'nda e' siyali pasunu'.
26 Sagō' ya du siyali itu, bay amatay ma halam taga-tubu'. Damikiyanna
isab siyali pasunu'. Papu'utta na, in pitu' magdanakan bay makah'nda ni
dakayu' d'nda he', bo' amatay sigām kamemon ma halam taga-anak.
27 Ma katapusanna amatay isab d'nda.
28 Na, Tuwan,” yuk sigām, “bang ta'abut llaw pagpakallum pabalik saga
a'a magpatayan, h'nda sai bahā' d'nda he'? Sabab bay iya ta'ā' h'nda e'
sigām kapitu' magdanakan.”

---

* **22:23 22:23** Saddusi: daginis agama Yahudi ya am'nnal halam aniya' allum pabīng ma llaw damuli.

29 Anambung si Isa ma sigām, yukna, “Asā' kam, sabab halam
kata'uwanbi bang ai tasulat ma Kitab, maka mbal kata'uwanbi kosog
kawasa Tuhan.
30 Sabab bang ta'abut waktu kallum pabīng min kamatay, in manusiya'
makasali' du ni bangsa mala'ikat ma deyom sulga'. Mbal na sigām
magh'nda-magh'lla.
31 Ya pasal isab saga a'a pinakallum pabīng min kamatay, kilāku halam
tabassabi bay pangallam Tuhan ma ka'am, ya yuk-i,
32 ‘Aku ya Tuhan disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub.’ In Tuhan
itu,” yuk si Isa, “pagtuhanan asal ma saga a'a allum, ngga'i ka ma a'a
magpatayan.”
33 Makakale pa'in kaheka'an a'a inān ma bissala si Isa inān, sidda sigām
ainu-inu.

Panoho'an Ahalga' Min Kamemon
(Markus 12:28-34; Lukas 10:25-28)

34 Sakali itu, pagkale saga Parisi in si Isa bay makatambol bowa' saga
Saddusi he', pina'an sigām patimuk ni iya.
35 Aniya' ma sigām dakayu' guru sara' agama bay atilaw si Isa, kalu
tajallat ma panambungna.
36 Yukna, “Tuwan Guru, ma sara' agama, ingga ya panoho'an ahalga' min
kamemon?”
37 Yuk sambung si Isa, “Wajib kam alasa to'ongan ma Panghū'bi Tuhan.
Ya lasabi ma iya subay min deyom ataybi maka min deyom tawhidbi maka
min panahu'anbi.
38 Ya na ko' he' panoho'an umbul dakayu', ahalga' min kamemon.
39 Maka ya na itu panoho'an karuwana, ahalga' isab: wajib kam alasahan
pagkahibi manusiya' buwat e'bi alasahan baranbi.
40 Ya panoho'an kamemon bay pang'bba e' si Musa, sampay pamandu'
saga nabi, luwas du min duwa panoho'an tasabbutku itu.”

Panilaw Pasal Al-Masi
(Markus 12:35-37; Lukas 20:41-44)

41 Hinabu magtimuk maina'an saga Parisi, aniya' tinilaw e' si Isa ma
sigām,
42 yuk-i, “Ai pikilanbi pasal Al-Masi? Tubu' sai iya?”
Ya sambung sigām, “Tubu' sultan Da'ud.”
43 “Na bang buwattē',” yuk si Isa, “angay angkan si Da'ud bay angōn
‘Panghū'’ ma Al-Masi, ma waktu kapagbaya' Rū Tuhan ma iya? Buwattitu
bay pagkallam si Da'ud e',
44 ‘Bay angabtang Tuhan ni Panghū'ku, yukna,
dai' ka aningkō' ma bihingku kowan,
ati bowaku palbantahannu
tatau' ma deyo' pād-tape'nu.’
45 Na,” yuk si Isa, “pagka Al-Masi itu niōnan Panghū' e' sultan Da'ud, tantu
iya ngga'i ka hal panubu' si Da'ud.”
46 Jari halam aniya' a'a makapanambung ma si Isa minsan dakabtang.
Puwas minna'an halam aniya' makatawakkal anilaw iya.

23

Katiksa'an Pitu' Hekana
(Lukas 11:37-53)

1 Manjari ah'lling si Isa ni katimukan a'a maka ni saga mulidna.

2 Yukna, “Aniya' kapatut saga guru sara' agama maka saga Parisi
amandu'an a'a pasal saga sara' si Musa.
3 Angkan subay beya'bi ai-ai pamandu' sigām. Subay ikutbi pahāp
pamissala sigām. Sagō' da'a panunurinbi kahinangan sigām, sabab halam
tabeya' e' sigām ya bay pamandu' sigām ma a'a kasehe'an.
4 Pinabuhat e' sigām saga panoho'an ya pamatanggung sigām ma saga
a'a kasehe'an, sagō' mbal sigām bilahi anabang ma saga a'a inān, minsan
la'a hal tabang ariki'.
5 Ai-ai nihinang e' saga Parisi maka saga guru he' subay ma matahan
kaheka'an a'a. Nda'unbi kaheya puyu'-puyu' pangisihan ayat Kitab ya
pin'kkos ma tuktuk maka ma l'ngngon sigām. Nda'unbi isab juba sigām,
kataha' jambayna.
6 Bang sigām ganta' ma pagjamuhan, kabilahian sigām subay pinatingkō'
ma paningkō'an bangsahan. Ya du bang sigām ma deyom langgal, subay
paningkō'an ya tinau'an a'a alanga.
7 Bilahi sigām nihulmat bang ma mairan, bilahi isab pinagsabbut ‘Tuwan
Guru.’
8 “Sagō' ka'am ilu subay mbal angangut niōnan ‘Tuwan Guru’ e'
pagkahibi, sabab in ka'am magdauranakan kamemon, maka dakayu' du
gurubi luggiya'.
9 Da'a panabbutinbi ‘Mma’’ sai-sai ma deyom dunya itu, sabab dakayu'
du pag'mma'anbi, ya Tuhan ma deyom sulga'.
10 Da'a kam mikiōn nakura', sabab tunggal Al-Masi ya pagnakura'anbi.
11 Sai-sai bilahi alanga ma deyomanbi, subay iya magpa'ata ma
kasehe'anna.
12 Sai-sai magpalanga ma baranna, pinareyo' du iya, maka sai-sai
amareyo' di-na pinalanga du isab.”

Saga A'a Magbau'-bau' in Sigām Ahāp
(Markus 12:38; Lukas 11:39-44; 20:47)

13 “Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru sara' agama
maka saga Parisi!” yuk si Isa. “Magbau'-bau' sadja kam in ka'am
ahāp addatbi, sagō' tambolanbi saga a'a bo' supaya sigām mbal makasōd
ni deyom pagparintahan Tuhan. Ka'am baranbi ilu mbal bilahi pasōd
pina'an, maka lāngbi isab sasuku bilahi pasōd. [
14 Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru sara' agama maka
saga Parisi, ya magbau'-bau' in ka'am ahāp! Ni'inyaya e'bi saga d'nda
balu bo' ta'ā'bi luma' sigām, ati pataha'bi panambahayangbi paglaku-
lakubi in ka'am bal-iman, bo' pa'in katapukan kahinanganbi ala'at. Angkan
pinakalap kabinasahanbi ma ahirat.]
15 “Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru maka saga
Parisi! Magbau'-bau' kam ahāp addatbi! Atuyu' kam amasaplag pandu'bi,
ya angkan lintasbi deya-dilaut bang pa'in aniya' tabowabi ameya' ma
pandu'bi minsan la'a hal dakayu' a'a. Ati bang aniya' ganta' makabeya',
akalap gi' iya min ka'am pinaganta'an nalka', ma sabab pamandu'bi ya
pameya'anna.
16 “Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am! Sali' kam sapantun a'a
buta angambit pagkahina. Yuk pamandu'bi, bang aniya' anganjanji' bo'
sabbutna langgal pagkulbanan palsaksi'an janji'na, halam du aniya' dusana
minsan mbal suhulna bay janji'na he'. Sagō' bang kapanyapan bulawan
ma deyom langgal ya panabbutanna, wajib kono' subay suhulna to'ongan.

17 Asā' landu' pikilanbi, bā'nu kam abuta! Langgal inān asal pangarapan
ni Tuhan, angkan yukta asussi kapanyapanna.
18 Aniya' isab pamandu'bi dakayu', yuk-i, sai-sai anabbut tongod pagkul-
banan palsaksi'an janji'na, makajari minsan mbal sinuhul janji'na. Sagō'
bang panabbutanna ai-ai tinukbalan ni Tuhan ma diyata' pagkulbanan e',
in janji'na kono' wajib subay sinuhul to'ongan.
19 Asā' landu' pikilanbi! Ingga aheya gunana, ya ai-ai tinukbalan ma
diyata' pagkulbanan, atawa pagkulbanan sussi, ya makabuwan kasussihan
isab ma tutukbalan e'?
20 Angkanna, bang aniya' a'a ganta' anabbut pagkulbanan, panabbutanna
isab kamemon ya tinukbalan ni Tuhan maina'an.
21 Damikiyanna, bang aniya' anabbut langgal pagkulbanan, panabbu-
tanna isab Tuhan ya pat'nna' asal maina'an.
22 Bang aniya' anabbut sulga', panabbutanna isab paningkō'an Tuhan
maka panabbutanna isab Tuhan.
23 "Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru sara' maka saga
Parisi! Magbau'-bau' kam ahāp addatbi. Atukid sidda kam anukbal ni
Tuhan bahagi' sangpū' min ai-aibi kamemon, minsan la'a hal ginisan
sayul-sayul ya pamapābi kinakan. Ahāp isab kapanukbalbi buwattē',
da'a subay ni'bbahan, sagō' ya panoho'an ahalga' min kamemon halam
kabogboganbi. Mbal kam a'adil, mbal kam ma'ase' ma pagkahibi, mbal
kam kapangandolan. Arapun ilu-i panuyu'anbi to'ongan dahū min
kamemon.
24 Sali' kam a'a buta ya angambit sehe'na. Sapantun kam a'a angayak
inumanna bo' mbal makainum kammut, bo' pa'in tat'llonna unta' ma
katibu'ukanna.
25 "Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru maka saga
Parisi! Magbau'-bau' kam ahāp addatbi. Sali' kam sapantun sawan
maka lai. Kose'anbi luwasanna sagō' haram deyomna sabab ap'nno' e'
pangalangpasbi maka pagnapsubi dumasiyaw.
26 Ka'am saga Parisi, asā' sidda pikilanbi! Lanu'inbi dahū deyomna ati
alanu' sampay luwasanna.
27 "Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru maka saga Parisi!
Magbau'-bau' kam ahāp addatbi. Sali' kam sapantun kubul bay pininta
pote' luwasanna bo' ahāp ninda', sagō' deyomna akansang e' to'olang
mayat maka ginis kahalu'an.
28 Buwattē' isab hantangbi. Bang pangluwahanbi ta'nda' e' a'a, ahāp
sadja, sagō' deyom ataybi ilu ap'nno' e' pagbau'-bau'bi maka kala'atanbi."

Kadal saga Guru Agama maka saga Parisi
(Lukas 11:47-51)

29 "Maka'ase'-ase' ya pamakadal ka'am, saga guru maka saga Parisi!
Magbau'-bau' kam ahāp addatbi. Tahinangbi tampat ma kanabi-nabihan,
tapa'altibi saga kubul bay pangubulan a'a ka'adilan.
30 Yukbi isab, 'Bang bay kami allum ma waktu ka'mbo'an kami he', mbal
du kami bay palamud ma hinang saga a'a kasehe'an, ya kapamapatay
sigām ma saga nabi he'.'
31 Na," yuk si Isa, "pagka buwattilu pah'llingbi, magpasab'nnal kam in
ka'am panubu' min saga a'a bay amono' kanabihan e'.
32 Pehē'unbi na, talusunbi saga dusa ya bay tinagna'an e' ka'mbo'anbi.
33 "Mbal tasipat la'atbi! Halam aniya' kaholatanbi papuwas min
hukuman nalka'.

34 Haka'anta kam, papi'iluku du ni ka'am saga nabi, saga a'a bal-akkal,
maka saga guru. Bono'bi du sigām kasehe', kasehe' isab lansangbi du
ni hāg pinapatay, kasehe' daplosanbi ma deyom langgal, maka kasehe'an
turulbi du min kaluma'an dakayu' ni dakayu'.
35 Angkan kam pinat'kkahan hukuman, ma sabab kapamapataybi ma
saga a'a halam taga-dusa, tinagna'an min si Habil anak si Adam, sampay
ni si Jakariya anak si Baraki. Si Jakariya he' bay pinapatay e' bangsabi ma
llotan langgal maka tongod pagkulbanan.
36 Haka'anta kam to'ongan, ka'am ma ahil jaman itu pamatanggungan
du karusahan saga a'a inān kamemon."

Lasa si Isa ma saga A'a Awrusalam
(Lukas 13:31-35)

37 Magkarukka'an si Isa yukna, "Arōy! Ka'am saga a'a Awrusalam,
makasusa ko' ka'am ilu! Saga nabi min Tuhan hal papataybi. Saga
sosoho'an Tuhan hal bantungbi bang pinapi'ilu ni ka'am. Min pila aku
bay bilahi animuk ka'am ma sabakanku, sali' sapantun manuk d'nda bang
magsabak anak-anakna ma deyo' pikpikna. Sagō' mbal kam.
38 Nda'unbi na, asiya-siya lahatbi e' Tuhan.
39 Haka'anta kam, mbal na aku ta'nda'bi pabalik sampay ni waktu
kapananglitbi ma aku, ya yukbi, 'Bang pa'in binarakatan ya pinapi'itu
kawakilan e' Tuhan.' "

24

Pamandogahan ma Llaw Kiyamat
(Markus 13:1-13; Lukas 21:5-19)

1 Manjari itu, makaluwas pa'in si Isa min langgal pagkulbanan, pasekot
ni iya saga mulidna anudlu' hinangan langgal e'.
2 Yuk si Isa, "Ta'nda'bi kahāpna. Sagō' haka'anta kam, ma sinosōng in
langgal itu alubu du. Halam aniya' batuna angapin magbangkat, kinanat
du kamemon."
3 Puwas e', aningkō' pa'in si Isa mahē' ma būd Jaitun, pehē' ni iya
saga mulidna, sigām-sigām sadja. Yuk sigām, "Pahatiun kono' kami bang
sumiyan paniya' ya bay yuknu insini', maka bang paltanda'an ai pinatuwa'
bo' kinata'uwan in kapi'itunu asekot na, maka dunya itu song kiyamat na?"
4 Anambung si Isa, yukna, "Kamaya'-maya' kam bo' kam mbal ka'akkalan.
5 Sabab ma sinosōng aheka pi'itu anabbut ōnku, maglaku-laku in sigām
Al-Masi, ati aheka tabowa-bowa niakkalan e' sigām.
6 Makakale du kam pasal pagbono' ma kasekotan. Makakale kam isab
hunub-hunub pasal pagbono' ma lahat saddī. Sagō' da'a kam tināw. Tantu
paniya' pagbono' sagō' ngga'i ka ina'an-i llaw kiyamat.
7 Magbono' du bangsa dakayu' maka dakayu', parinta dakayu' isab maka
parinta dakayu'. Paniya' isab gotom ma sabarang lahat, maka linug ma
kaluha'an dunya.
8 Sagō' in bala' kamemon itu hal tagna'anna sadja, sali' dalil d'nda
ab'ttong bang yampa tananamna amuka' puhu'.
9 "Bang at'kka saga pakaradja'an ina'an-i, sinaggaw du kam, tinukbalan
ni saga a'a bo' kam bininasa sampay pinapatay. Kinab'nsihan du kam e'
a'a kamemon ma sabab pameya'bi ma aku.
10 Ma waktu ina'an aheka a'a bay bebeya'anku ang'bba min pagiman
sigām. Aheka isab magla'at-liya'ati maka anukbal pagkahi sigām ni saga
a'a ab'nsi ma si Isa.

11 Aheka maglaku-laku in sigām nabi min Tuhan, maka aheka tabowa
niakkalan e' sigām.
12 Pasōng na pa'in kala'atan indaginis ma waktu sinōng inān, angkan
kaheka'an manusiya' mbal na maglasa-liyasahi.
13 Sagō' lappasan du sai-sai ahogot imanna sampay ni kahinapusan.
14 Maka lapal ahāp pasal kapagparinta Tuhan, pinagnasihat na pa'in ma
kaluha'an dunya supaya pasaplag saksi' pasal si Isa ni sabarang bangsa.
Puwas e' kiyamat na dunya."

Katiksa'an Landu' Abisa
(Markus 13:14-23; Lukas 21:20-24)

15 "Takallam asal e' nabi Daniyel ma pasal waktu sinōng inān, yukna,
aniya' 'kasammalan makaharam' pat'nna' ma deyom langgal mahasussi.
Sasuku kam amassa, sinō' pahati. Bang ta'nda'bi ina'an-i,
16 sasuku a'a pat'nna' ma lahat Yahudiya subay alahi pehē' ni kabūd-
būran.
17 Bang aniya' a'a ganta' ma luwasan luma'na subay mbal sōdna luma'na
angā' ai-aina.
18 Bang aniya' a'a ma humana subay mbal batukna badju'na paghaggut.
19 Ndū', maka'ase'-ase' saga d'nda ab'ttong ma masa ina'an-i, maka saga
d'nda taga-anak duru'an lagi'.
20 Amu'inbi ase' ni Tuhan bang pa'in ya llaw kalahibi inān mbal magsabu
maka musim haggut atawa llaw Sabtu', ya paghalibi ni Tuhan.
21 Sababna saga kabinasahan ya patumbuk ma masa sinōng inān," yuk si Isa, "akalap gi' bisana min kabinasahan kamemon bay kalabayan manusiya' sangay min tagna' kapaniya' dunya, sampay ni kabuwat-tina'anan. Maka mbal isab kabalikan.
22 Daipara kinulangan du e' Tuhan t'ggol kabinasahan inān. Bang bay
mbal, halam aniya' angapin allum. Kinulangan du e' Tuhan ma sabab saga
a'ana, ya asal tapene'na.
23 "Na, bang ta'abut waktu ina'an-i, bo' aniya' ganta' anuhuma ni ka'am,
yuk-i, 'Nda'unbi! Itiya' na Al-Masi,' atawa 'Ina'an na iya maina'an', da'a
to'ongan kahagarunbi.
24 Sabab ma waktu ina'an aniya' du patuwa' saga a'a magnahu'-nahu' in
sigām Al-Masi, atawa in sigām nabi min Tuhan. Magpa'nda' sigām saga
hinang barakatan maka saga paltanda'an kainu-inuhan a'a, bo' supaya
ka'akkalan sampay a'a suku' Tuhan, bang hati' tabowa niakkalan.
25 Pakale kam," yuk si Isa, "bay na kam pata'uku ma pasal ina'an-i ma
halam gi' ta'abut waktuna.
26 "Angkan ko', bang aniya' angupama ni ka'am, yuk-i, 'Ina'an Al-Masi
ma lahat halam maga'a', da'a kam pehē'. Atawa bang yukna, 'Ina'an iya
patapuk maina'an', da'a beya'unbi.
27 Sabab aku Anak Manusiya' itu, bang aku pabalik na, ta'nda' du
kapi'ituku, buwat lāt aninagan b'ttong langit min sobangan sampay ni
s'ddopan."
28 Magparalilan si Isa, yukna, "Maingga-maingga lahat kaniya'an patay,
ina'an du patipun saga owak."

Pasal Kapabalik Al-Masi Pi'itu ni Dunya
(Markus 13:24-27; Lukas 21:25-28)

29 "Na," yuk si Isa, "apuwas pa'in saga kabinasahan bay sabbutku he',
'Angalendom mata llaw,
mbal amuwan sawa mata bulan.

Saga bitu'un magkapakpak na min diyata' langit,
saga pandoga ma tonga'an ayan tabowa maglensa.'
30 "Ma waktu ina'an, patuwa' du paltanda'an ma b'ttong langit,
paltanda'an sin Anak Manusiya'. Jari magdukka kabangsa-bangsahan
kamemon ma deyom dunya. Ta'nda' e' sigām in Anak Manusiya' pi'itu
labay min gabun, aheya barakatna maka sanglit sahayana.
31 Puwas e' pinah'lling tiyup-tiyup bo' yampa soho'na saga mala'ikatna
pehē' ni mpat pidju alam animuk saga a'a bay tapene'na, min bihing langit
dambila' maka dambila'."

Pamintāngan min Kayu Igira
(Markus 13:28-31; Lukas 21:29-33)

32 "Pamintānginbi po'on kayu igira," yuk si Isa. "Bang ta'nda'bi kayu
igira itu angugbus tōng engas-engasna, sampay angandahun na to'ongan,
minnē' kata'uwanbi song musim pang'llaw na.
33 Damikiyanna bang ta'nda'bi paniya' na bay pamissalaku ma ka'am e',
minnē' isab kata'uwanbi in kabalikku ni dunya asekot na.
34 Haka'anta kam to'ongan," yuk si Isa, "ma halam gi' magpatayan
kamemon saga a'a ya allum ma buwattina'an, paniya' du pakaradja'an
kamemon bay pamissalaku he'.
35 Papinda du langit maka dunya, sagō' kabtanganku itu mbal to'ongan
magkapinda."

Waktu Kabalik si Isa Mbal Kinata'uwan
(Markus 13:32-37; Lukas 17:26-36)

36 "Halam aniya' makata'u bang sumiyan llaw maka waktu kabalikku
pi'itu ni dunya. Minsan bangsa mala'ikat ma deyom sulga', mbal
kinata'uwan e' sigām. Minsan aku, Anak Tuhan, mbal kata'uwanku. Luwal
Mma'ku Tuhan ya makata'u.
37 Bang ta'abut waktu kabalikku pi'itu, sali' du kahālanna maka kahālan
bay ma masa si Nū he'.
38 Saga a'a ma masa dahū lagi' min latap aheya, hal magkakanan maka
maginuman. Bay sigām magh'nda-h'lla, sampay ta'abut waktu kasakat disi
Nū ni diyata' adjung.
39 Halam tata'u e' saga a'a inān bang ai song tum'kka ni sigām. Yampa
kinata'uwan bang sigām katumbukan latap na, maka tabowa alaglag
kamemon. Buwattē' isab kahālan saga a'a ma dunya itu bang aku, Anak
Manusiya', pabalik na pi'itu.
40 Ma waktu inān aniya' duwangan a'a maghinang ma huma, jari niā'
dakayu' ati tabba dakayu'.
41 Aniya' duwangan d'nda magtabang anganggiling tirigu, niā' dakayu'
ati tabba dakayu'.
42 "Angkan kam subay pajaga, sabab mbal kata'uwanbi bang sumiyan
waktu pabalik Panghū'bi pi'itu.
43 Sagō' pahati kam, bang a'a tag-dapu luma' bay ata'u bang lisag pila
ya kasakat panangkaw ni luma'na, tantu du iya magjaga bo' mbal tasōd
luma'na.
44 Angkan kam soho'ku subay patanam sakahaba' waktu, sabab pabalik
du Anak Manusiya' ma waktu mbal kata'uwanbi."

Pasal Sosoho'an Kapangandolan
(Lukas 12:41-48)

45 “Bang aniya' sosoho'an ahāp akkalna, a'a kapangandolan, ya na ina'an
pinene' e' nakura'na magmandul ma saga sosoho'an kasehe'an. Iya na isab
magatas-pikil ma balanja' sigām.
46 Na, bang bay alikut nakura' inān bo' at'kka na pabīng, aheya kahāpan
sosoho'an inān bang iya ta'abut e' nakura'na anogol ma bay pamahinang
iya.
47 Haka'anta kam, tantu pangandol e' nakura' inān alta'na kamemon ma
sosoho'an kapangandolan e'.
48 Sagō' bang sosoho'an inān bay ala'at addatna, bo' yukna ma deyom
atayna in nakura'na at'ggol gi' at'kka,
49 anagna' iya angala'ugan saga pagkahina sosoho'an e'. Maglami-lami
iya maka saga a'a paglalango. Magkakan iya sampay maginum maka
sigām.
50 Sakali patagha' sadja ya t'kka nakura' inān, ma waktu halam
kinata'uwan e' sosoho'an.
51 Tantu iya nilagut e' nakura'na, sampay abugtang. Pinakadalan iya
nalka' sali'-sali' maka saga a'a ya magbau'-bau' in addat sigām ahāp.
Maina'an sigām magtangis maka magtage'ot empon sigām.”

25

Sangpū' Budjang

1 Magparalilan si Isa pabalik, yukna, “Buwattitu ya kapagparinta Tuhan
ma waktu kabīngku pi'itu: sali' dalil sangpū' budjang bay amowa palita'an
sigām pakaniya-kaniya, patanam pehē' anampang pangantin l'lla.
2 Lima budjang inān sali' arupang, bo' lima inān ataha' asal akkal sigām.
3 Na, in lima budjang arupang itu bay amowa palita'an sagō' halam bay
amowa ns'llan maglabi pangisi ni palita'an sigām bang song ap'dda.
4 Ya lima budjang taga-akkal bay amowa pangisihan ap'nno' e' ns'llan,
saddī isab ya ma deyom palita'an.
5 Na, pagka at'ggol t'kka pangantin l'lla, kinaru' na sigām kamemon
angkan tatuli.
6 “Ta'abut pa'in tonga' bahangi, aniya' angalingan yukna, ‘Ilu na
pangantin l'lla. Dai' na kam anampang iya.’
7 Abati' na kasangpū' budjang inān ati pinahāp e' sigām keyat palita'an
sigām.
8 Yuk saga budjang arupang ni budjang taga-akkal, ‘Amuwan kam kono'
ns'llanbi ilu, sabab song na ap'dda palita'an kami.’
9 ‘Ē, mbal,’ yuk budjang taga-akkal e'. ‘Mbal maka'abut ns'llan itu ma
kitam kamemon. Pehē' kam ni tinda am'llihan di-bi.’
10 Na, pehē' na ni tinda saga budjang arupang inān am'lli ns'llan. Alikut
pa'in sigām, magtūy at'kka pangantin l'lla. Ya lima budjang asal asakap
bay ameya' ma iya pasōd ni deyom luma' pagkawinan bo' yampa tinambol
lawang.
11 “Mbal at'ggol at'kka budjang kasehe'an min tinda, ati angalingan ni
pangantin l'lla. ‘O Tuwan,’ yuk sigām, ‘ukabin kami.’
12 Sagō' anambung pangantin l'lla yuk-i, ‘Mbal ukabku, mbal kam
takilāku.’
13 “Na,” yuk si Isa, “subay kam pajaga to'ongan, sabab mbal kata'uwanbi
bang sumiyan llaw atawa waktu kabalikku pi'itu.”

T'llungan Sosoho'an
(Lukas 19:11-27)

14 “Buwattitu ya kapagparinta Tuhan ma waktu kabīngku pi'itu, sali'
dalil dakayu' a'a magbantu atulak ni lahat saddī. Ma halam lagi' iya
palanjal, pinatimuk e'na saga sosoho'anna bo' pajagahanna alta'na ma
sigām.
15 Ya pang'bbana ma sigām dangan maka dangan inān pinapagtongod
maka akkal-kapandayanna. Dangan bay pang'bbahan limangibu pilak,
dangan duwangibu pilak, maka dangan dangibu. Puwas e' atulak na a'a
tag-alta' he'.
16 Na, ya tendog bay pang'bbahan limangibu pilak inān, magtūy
magusaha'an sīn ma iya ati makauntung iya limangibu pilak.
17 Damikiyanna sosoho'an pasunu', ya bay pang'bbahan duwangibu
pilak, makauntung iya duwangibu pilak isab.
18 Sagō' ya sosoho'an bay pang'bbahan dangibu pilak e', pehē' angali'
lowang panapukan sīn nakura'na ma deyom tana'.
19 “At'ggol-t'ggol pa'in minnē' amole' na nakura' sigām. Pagt'kkana,
magbista iya maka sosoho'anna.
20 Ya sosoho'an bay pang'bbahan limangibu pilak e' ang'nde'an li-
mangibu pilak bay tauntungna. Yukna ni nakura', ‘Tuwan, bay aku
pang'bbahannu limangibu pilak pagpo'on. Itiya' isab limangibu pilak bay
tauntungku.’
21 Yuk nakura', ‘Ahāp hinangnu. Ahantap ka maka kapangandolan.
Pagka ka'a ilu kapangandolan ma alta' ariki', pangandolku du isab ma ka'a
alta' aheka to'ongan. Dai' ka, palamud ka ma kakoyaganku.’
22 “Puwas e' pina'an isab sosoho'an pasunu', ya bay pang'bbahan
duwangibu pilak e'. Yukna ni nakura', ‘Tuwan, bay pang'bbahannu aku
duwangibu pilak pagpo'on. Itiya' isab untungna duwangibu pilak.’
23 Yuk nakura'na, ‘Ahāp ko' hinangnu ilu. Ahantap ka maka kapangan-
dolan. Pagka ka kapangandolan ma alta' ariki', pangandolku isab ma ka'a
alta' aheka. Dai' ka, palamud ka ma kakoyaganku.’
24 “Puwas e' pina'an isab sosoho'an dakayu', ya bay pang'bbahan dangibu
pilak. Yukna ni nakura', ‘Tuwan, kata'uwanku asal in ka'a akuriput.
Angani ka minsan ngga'i ka ka'a ya bay magsangsā' ananom. Amatimuk
ka, minsan ngga'i ka ka'a ya bay maghampa'.
25 Tināw aku ma ka'a, angkan bay tapukanku sīnnu ma deyom tana'. Ā!
Itiya' na.’
26 “Anambung nakura' inān, yukna, ‘Ala'at ka! Lisu'an sidda!
Kata'uwannu bahā' in aku anguntung min ngga'i ka paglu'uganku, angā'
aku buwa' isab min halam bay tanomku?
27 Na, bang buwattē', arapun bay patau'nu sīnku ma deyom bangko. Jari
pagt'kkaku ta'ā'ku du sīnku sampay anakna.’
28 Puwas e' ah'lling nakura' ni sosoho'an saddī, yukna, ‘Ngā'unbi sīn min
iya itu ati pamuwanun ni a'a dakayu', ya aniya' sīnna sangpū' ngibu pilak
inān.
29 Sabab sasuku kapangandolan ma aheka, kin'nnopan du ma iya sampay
ni manglabi-labihan. Sagō' sasuku mbal kapangandolan minsan ma ariki',
kinulangan du ai-ai bay ma iya.
30 Na, ya sosoho'an halam aniya' kapūsanna itu, larukinbi iya pehē' ni
deyom kalendoman. Magaluran saga a'a mahē', magtage'ot isab empon
sigām.’ ”

Pasal Hukuman ma Llaw Kahinapusan

31 Masi amandu' si Isa, yukna, “Bang aku Anak Manusiya' pabalik pi'itu
maka sanglit-sahayaku, sinehe'an du aku e' kamemon saga mala'ikat.
Aningkō' isab aku ma tingkō'an sultan.
32 Jari makatimuk pa'in palbangsa-bangsahan ma alopanku, pa-
pagsaddīku sigām, buwat a'a magipat hayop amapagsaddī bili-bilina maka
kambingna.
33 Saga a'a adil, ya sali' hantang bili-bili, pasaddīku tampal ni kowan. A'a
kasehe'an, ya hantang kambing, pasaddīku tampal ni gibang.
34 Jari angallam aku, ya pagsultanan sigām. Yukku ma saga a'a ma
atagku tampal ni kowan, ‘Ka'am kabuwanan kahāpan e' Mma'ku, pi'itu
na kam bo' kaniya'an palsuku'an ma deyom pagparintahanku, ya bay
tinagamahan ka'am asal e' Tuhan sangay min waktu kapaniya' dunya itu.
35 Ya na ilu panungbas ka'am. Sabab bay aku lingantu ati pakanbi aku.
Bay aku patay bohe' ati painumbi aku. Bay aku a'a liyu ati pa'iddabi aku
ma deyom luma'bi.
36 Bay halam aniya' s'mmekku ati pas'mmekanbi aku. Bay aku asaki ati
ussapbi aku. Bay aku ma deyom kalabusu ati tibawbi.’
37 “Anambung du saga a'a adil inān, yuk-i, ‘Sumiyan ka bay ta'nda' kami
lingantu, ati pakan kami ka, atawa patay bohe' ati painum kami ka?
38 Sumiyan ka bay ta'nda' kami sali' a'a liyu, ati pa'idda kami ka ma
deyom luma' kami? Sumiyan ka bay ta'nda' halam aniya' s'mmeknu, ati
pas'mmekan kami ka?
39 Sumiyan ka bay ta'nda' kami asaki atawa ma deyom kalabusu, ati
tibaw kami ka?’
40 Sambunganku du saga a'a inān, yukku, ‘Haka'anta kam to'ongan,
sumiyan-sumiyan aniya' bay kahinanganbi buwattē' ma dakayu' be-
beya'anku areyo' kapaga'ana ilu, aku ya kahinanganbi.’
41 “Puwas e', ah'lling aku ni saga a'a kasehe'an inān, ya ma atagku tampal
ni gibang. Yukku, ‘Ala'an kam min aku, saga pagmulka'an Tuhan. Pehē'
kam ni api nalka', ya tinagamahan nakura' saitan maka saga tendogna.
42 Ya na ina'an panungbas ka'am, sabab bay aku lingantu sagō' halam
aku bay pakanbi. Bay aku patay bohe' sagō' halam aku bay painumbi.
43 Bay aku a'a liyu sagō' halam aku bay pa'iddabi ma deyom luma'bi.
Bay halam aniya' s'mmekku sagō' halam aku bay pas'mmekanbi. Bay aku
asaki, bay aku ma deyom kalabusu, sagō' halam aku bay tibawbi.’
44 “Jari anambung du saga a'a inān, yuk sigām, ‘Sumiyan ka bay ta'nda'
kami lingantu, atawa patay bohe', atawa pina'an ni lahat kami sali' a'a liyu?
Sumiyan ka bay ta'nda' kami halam aniya' s'mmeknu, atawa asaki, atawa
ma deyom kalabusu, ati halam bay tinabang e' kami?’
45 Sambunganku sigām, yukku, ‘Haka'anta kam to'ongan, sumiyan-
sumiyan kam halam bay anabang ma dakayu' bebeya'anku areyo' ka-
paga'ana itu, sali' aku ya halam bay tabangbi.’
46 Manjari saga a'a inān pinehē' du ni kabinasahan ya anatas ni
kasaumulan. Sagō' in saga a'a adil pinaniya'an kalluman kakkal ni
kasaumulan.”

26

Pinagisunan si Isa
(Markus 14:1-2; Lukas 22:1-2; Yahiya 11:45-53)

1 Aubus na e' si Isa pamandu'na kamemon, ati ah'lling iya ni saga
mulidna.

2 Yukna, “Asal kata'uwanbi, Hinang Paglakad na simuddai. Ya na ko'
ina'an llaw pamatukbal Anak Manusiya' ni saga a'a bo' nilansang ni hāg
pinapatay.”
3 Manjari saga imam alanga maka saga pagmatto'ahan magtimuk pehē'
ni astana' si Kayapas ya Imam Muwallam.
4 Magisun sigām bang buwattingga e' sigām anaggaw si Isa ma halam
aniya' makata'u, bo' supaya iya pinapatay.
5 “Sagō',” yuk sigām, “da'a pasalta'ta ma pagjamu, bo' mbal ahiluhala'
saga a'a kamemon.”

Si Isa Binu'usan Ns'llan Pahamut
(Markus 14:3-9; Yahiya 12:1-8)

6 Na, ina'an si Isa ma Betani, ma deyom luma' si Simun, a'a bay ni'ipul.
7 Ma pagkakanan pa'in si Isa, aniya' pina'an ni iya dakayu' d'nda amowa
bingki'-bingki' hinangan batu pote', isihan ns'llan pahamut landu' ahalga'.
Jari binusugan e'na kōk si Isa.
8 Pag'nda' saga mulid, magtūy ap'ddi' atay sigām. “Ahalga' ns'llan itu,
angay pinaka'at?” yuk sigām.
9 “Arapun du pa'in bay pinab'llihan ma hatusan pilak ati b'llihanna
pamuwan ni saga a'a miskin.”
10 Sagō' kinata'uwan e' si Isa bang ai pinagbissala e' saga mulid inān,
angkan yukna, “Angay sasawbi d'nda itu? Ahāp sidda hinangna ma aku.
11 Paddas na pa'in aniya' a'a miskin ma ka'am, sagō' aku itu dai'-dai' du.
12 Ya angkan d'nda itu bay amu'usan ns'llan pahamut ni baranku,
pangawal llaw pagkubul ma aku.
13 Haka'anta kam,” yuk si Isa, “pi'ingga-pi'ingga lahat pagnasihatan
lapal ahāp ma kaluha'an dunya, kinissa du pasal bay hinang d'nda itu,
pangentoman ma iya.”

Kapanipu si Judas Iskariyut ma si Isa
(Markus 14:10-11; Lukas 22:3-6)

14 Puwas pa'in ina'an, si Judas Iskariyut, dakayu' mulid si Isa min
kasangpū' maka duwa, bay pehē' ni kaimaman alanga amowa sigām
magbissala.
15 Yukna, “Ai pamuwanbi aku bang si Isa sōnganku ni ka'am?”
Ni'itungan iya t'llumpū' solag sīn dī pilak panamba iya.
16 Pagubus, amiha na si Judas waktu ahāp panōngna si Isa ni sigām.

*Pagsakap ma Hinang Paglakad**
(Markus 14:12-21; Lukas 22:7-14, 21-23; Yahiya 13:21-30)

17 Na, ta'abut pa'in tagna'an llaw pangisbat Hinang Tinapay Halam
Pasuligna, pehē' ni si Isa saga mulidna atilaw iya, yuk-i, “Maingga
kabaya'annu panakapan kami pagjamuhannu ma Hinang Paglakad?”
18 Yuk si Isa, “Aniya' dakayu' a'a ma deyom da'ira ilu, pehē' kam ni iya
ati haka'inbi. Yukbi, ‘Sinō' ka nihaka'an e' guru, asekot na kono' waktu ya
pangangganta' iya. Bilahi iya magjamu maka saga mulidna ma luma'nu
bo' maghinang Hinang Paglakad.’ ”
19 Na bineya' e' saga mulid inān bay panoho'an si Isa, ati sinakap e' sigām
pagjamu Paglakad.
20 Pagabay kohap pa'in, magtingkō'an na si Isa maka saga mulidna
kasangpū' maka duwa ma pagkakanan.

---

* **26:16 26:17** Hinang Paglakad: hinang pangentoman waktu bay kapaglakad ma bangsa Isra'il e' Mala'ikat Pangmumulka'.

21 Amangan pa'in, amissala si Isa ni sigām, yukna, “B'nnal ya pah'llingku
itu ma ka'am, aniya' dangan min ka'am magbantu anōngan aku ni
bantaku.”
22 Magtūy landu' asusa saga mulid he', ati atilaw sigām ma si Isa
magsunu'-sunu', yuk-i, “Ngga'i ka bahā' aku, tuwan?”
23 Yuk sambung si Isa, “Ya sehe'ku magt'nno'an tinapayna ni deyom
pinggan itu, ya na iya anōngan aku.
24 Aku itu, Anak Manusiya',” yuk si Isa, “amatay du buwat bay tasulat ma
pasalanku. Sagō' asiya-siya du a'a anōngan Anak Manusiya' ni bantana.
Ahāp lagi' a'a inān halam bay nianakan.”
25 Jari ah'lling si Judas, ya song anukbalan si Isa ni bantana. “Tuwan
Guru,” yukna, “aku na bahā' ya pagbissalanu ilu?”
Yuk si Isa, “Aho', buwat na yuknu ilu.”

Jamuhan Pangentoman ma Panghū' Isa
(Markus 14:22-26; Lukas 22:14-20; 1 Kurintu 11:23-25)

26 Hinabu sigām masi amangan, niā' tinapay e' si Isa. Niamu'an e'na
pagsukulan bo' yampa pinagpōng-pōng e'na, ati pamuwanna ma saga
mulidna. “Sambutunbi bo' kakanunbi,” yukna, “sabab in tinapay itu
baranku ko'.”
27 Niā' isab e'na dakayu' sawan isihan binu-anggul, ati niamu'an isab
pagsukulan bo' yampa sōnganna ni sigām. “Ka'am kamemon,” yukna,
“inumunbi isi sawan itu.
28 Laha'ku ko' itu, tanda' sin kapagsulutan Tuhan maka manusiya'. Song
pinabu'us laha'ku ma sabab a'a aheka, pangampunan dusa sigām.
29 Haka'anta kam, puwas itu mbal na aku anginum binu-anggul itu
pabīng. Subay na kitam magbeya' anginum binu-anggul baha'u ma deyom
pagparintahan Mma'ku bo' yampa aku makainum pabīng.”
30 Aubus pa'in e' sigām angalang dakayu' kalangan pamudji Tuhan,
paluwas na sigām tudju ni būd Kayu Jaitun.

Papata si Isa Pasal Pamalilu si Petros
(Markus 14:27-31; Lukas 22:31-34; Yahiya 13:36-38)

31 Manjari amūng si Isa ni sigām, yukna, “Sangom itu alahi du kam
kamemon ang'bba min aku, buwat tasulat ma Kitab Kanabi-nabihan, ya
yuk-i,
‘Bono'ku,’ yuk Tuhan, ‘a'a angupiksa' bili-bili,
ati akaukanat saga bili-bili bay daumpigan.’
32 Sagō' bang aku tapakallum na pabīng min kamatayku, parahū aku min
ka'am tudju ni lahat Jalil.”
33 Ah'lling si Petros ni si Isa, yukna, “Mbal ka bbahanku minsan ka
ni'bbahan e' kasehe'an.”
34 Yuk si Isa ni iya, “Haka'anta ka to'ongan. Ma sangom itu, ma halam
gi' angukku'uk manuk, amalilu du ka min t'llu in aku mbal takilānu.”
35 Yuk sambung si Petros, “Minsan aku paunung amatay ma ka'a, mbal
du ka paliluhanku.” Buwattē' du isab pah'lling saga mulid kasehe'an.

Ma Kabbun Getsemane
(Markus 14:32-42; Lukas 22:39-46)

36 Manjari palanjal na disi Isa ni kabbun niōnan Getsemane. Yuk si Isa
ni saga mulidna, “Maitu kam aningkō'. Pina'an lagi' aku anabbut Tuhan.”
37 Ya binowa e' si Isa panehe', si Petros maka duwangan anak si Sibidi.
Sakali magkasusahan si Isa, magk'bba-k'bba deyom atayna.

38 Yukna ni t'llungan mulidna he', “Aku itu agon-agon magkamamatay
ma sabab kasusahan itu. Angagad kam maitu, sehe'inbi aku magjaga.”
39 Makalawak-lawak pa'in iya min sigām, kum'ppang iya ni tana' maka
e'na anabbut ni Tuhan. Yukna, “Arōy, Mma'! Bang makajari, la'anin
lagi' min aku sawan kabinasahan itu. Sagō' ngga'i ka kabaya'anku subay
nirūlan, bang pa'in min kabaya'annu du.”
40 Puwas e' pabīng si Isa ni sehe'na kat'llungan, bo' tabākna sigām
magtulihan. Yukna ni si Petros, “Angay kam mbal makatatas magjaga
maka aku minsan la'a hal danjām?
41 Pajaga kam, angamu' kam tabang ni Tuhan bo' kam mbal tabowa-bowa
e' sasat. Lilla' asal deyom ataybi sagō' abuhat pamarananbi.”
42 Sakali pehē' si Isa ni baina angamu'-ngamu' ni Tuhan pabīng. Yukna,
“O Mma', bang mbal kala'anan kabinasahan itu, luwal bang kalabayanku,
na, ka'a du iya abeya'.”
43 Makabalik pa'in iya ni disi Petros, tabākna na isab sigām magtulihan
pabīng sabab kinaru' sidda.
44 Manjari pehē' si Isa ni baina angamu'-ngamu' ni Tuhan pabīng buwat
bay dahū, kamint'lluna na.
45 Puwas e' pabalik iya ni mulidna kat'llungan. Yukna, “Oy, atuli gi' kam?
Pahali-hali gi' kam? Nda'unbi ba, ta'abut na waktuku. Aku, Anak Manusiya'
itu, arai' na tinukbalan ni pang'ntanan saga a'a ala'at.
46 Pabungkal kam. Sūng kitam, sabab ilu na a'a ya anōngan aku ni
sigām.”

Pagsaggaw ma Si Isa
(Markus 14:43-50; Lukas 22:47-53; Yahiya 18:3-12)

47 Na, hinabu lagi' si Isa ah'lling ni saga mulidna, magtūy at'kka pina'an
si Judas, dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa he'. Aheka a'a
magbeya' maka iya magpamowa takos maka saga kakakal. Bay sigām sinō'
pina'an e' saga kaimaman alanga maka e' saga pagmatto'ahan.
48 Bay sigām asal kabuwanan pandoga e' si Judas bo' aniya' pangilāhan
sigām ma si Isa. Ya pamissalana ma sigām, “In a'a siyumku, ya na he'
saggawunbi.”
49 Pagt'kka si Judas pina'an magtūy iya pa'abut ni si Isa magaddat ma
iya, yukna, “Salam, Tuwan Guru,” ati siyumna si Isa.
50 “Bagay,” yuk si Isa ni iya, “lanjalin hinangnu.”
Sakali pasekot ni si Isa saga a'a inān anaggaw iya, amalutan iya pahogot.
51 Sagō' aniya' sehe' si Isa dakayu' bay angahurusan pakokosna. Nilagut
e' a'a itu dakayu' sosoho'an Imam Muwallam, autas magtūy dambila'
taingana.
52 Yuk si Isa, “Pabalikun takosnu ni tagubanna ilu, sabab sasuku amowa
kalis pamapatay a'a, amatay du isab iya e' kalis.
53 Halam bahā' kata'uwanbi, bang aku angamu' tabang ni Mma'ku
nirūlan sadja aku? Pinabeya'an du aku mala'ikatna ma ibuhan.
54 Sagō' bang aku ganta' angamu' tabang, mbal magmaksud ya bay
tasulat ma deyom Kitab, ya yukna in saga pakaradja'an itu subay pat'kka
buwattitu.”
55 Manjari ah'lling si Isa ni ba'anan a'a inān, yukna, “Pangannalbi
bahā' in aku itu mundu, ya po'on kam subay amowa takos maka kakakal
panaggawbi aku? Llaw-llaw na pa'in aku bay mahē' aningkō' amandu' ma
deyom langgal pagkulbanan, sagō' halam aku saggawbi.

56 Patut bang saga pakaradja'an itu kamemon pinat'kkahan aku bo'
supaya aniya' kamaksuran ma bay tasulat e' kanabi-nabihan ma deyom
Kitab." Magtūy maglahian saga mulid si Isa kamemon. Jari pinasagaran
na iya.

Si Isa Paharap ni Tumpukun Maghuhukum
(Markus 14:53-65; Lukas 22:54-55, 63-71; Yahiya 18:13-24)

57 Manjari binowa si Isa e' a'a bay anaggaw iya pina'an ni luma' si
Kayapas ya Imam Muwallam. Ina'an magtimuk saga guru sara' agama
maka pagmatto'ahan.
58 Si Petros bay paturul ma si Isa sagō' min katahan. Paturul iya sampay
pasōd na ni deyom halaman luma' Imam Muwallam. Ma deyom pa'in,
magtingkō'an iya maka saga jaga imam bang pa'in ta'nda'na bang ai
kamattihan si Isa.
59 Saga kaimaman alanga maka saga a'a ma Tumpukan Maghuhukum
inān amiha sababan panuntut sigām ma si Isa, minsan ngga'i ka b'nnal,
bang pa'in aniya' pagsababan pamapatay sigām ma iya.
60 Saguwā' minsan aheka a'a bay anaksi' puting pasal si Isa, halam aniya'
pagsababan b'nnal tabāk sigām. Ma katapusanna, aniya' duwangan a'a
pa'alop ma palhimpunan ah'lling,
61 yuk sigā, "Bay takale kami a'a itu ah'lling in iya angalubu langgal
pagkulbanan, ati ma deyom t'llung'llaw kono' tapat'nggena pabalik."
62 Manjari an'ngge Imam Muwallam amissala ma si Isa, yukna, "Ka'a ilu,
halam bahā' aniya' da'awanu ma panuntut ka'a itu?"
63 Sagō' halam anambung si Isa. Amissala pabīng Imam Muwallam,
yukna, "Pasapata ka ma ōn Tuhan ya kakkal salama-lama. Haka'in kami
to'ongan bang ka'a Al-Masi, Anak Tuhan."
64 "Aho'," yuk si Isa, "ya na yuknu. Sagō' haka'anta kam, mbal du at'ggol
ta'nda'bi du Anak Manusiya' aningkō' ma bihing Tuhan Sangat Kawasa,
tampal ni kowan. Maka ta'nda'bi du iya pi'itu ameya' ma gabun min deyom
sulga'."
65 Manjari ginese' e' Imam Muwallam pakayanna, kabowa astolna.
Yukna, "A'a itu amah'lling pangkal ni Tuhan! Da'a na kitam amiha saksi'
saddī! Takalebi na llingna pangkal!
66 Ai pangahukumbi?"
Yuk sambung sigām, "Subay iya pinat'nna'an hukuman ni kamatay."
67 Puwas e' niludja'an si Isa e' sigām ma baihu'na, maka pinagtibu'. Aniya'
isab sigām bay anampak iya,
68 maka e' sigām ah'lling, yuk-i, "Bang ka'a Al-Masi, tokorun bang sai ya
bay anampak ka'a!"

Kapamalilu si Petros Pasal si Isa
(Markus 14:66-72; Lukas 22:56-62; Yahiya 18:15-18, 25-27)

69 Manjari ina'an si Petros aningkō' ma halaman luma' he'. Aniya' pehē'
ni iya dakayu' d'nda, ipatan Imam Muwallam. Yuk d'nda itu ni iya, "Ka'a
ilu, bay sa ka ameya' ma si Isa, ya a'a Jalil inān."
70 Sagō' amalilu si Petros ma alopan a'a inān kamemon. "Mbal
kata'uwanku," yukna, "bang ai ya pah'llingnu ilu."
71 Puwas e' pehē' iya tudju ni bowa' lawang, ati aniya' ipatan d'nda
saddī bay maka'nda' iya. Pag'nda' d'nda itu ma si Petros, yukna ni saga
a'a maina'an, "A'a itu bay ameya' ma si Isa, a'a Nasaret inān."
72 Magtūy amalilu si Petros pabīng maka anapahan iya di-na. "Mbal
kata'uwanku a'a inān!" yukna.

73 Mbal at'ggol, pina'an ni si Petros saga a'a ya asal magt'nggehan maina'an. Yuk sigām, “Kata'uwan kami in ka'a b'nnal bay sehe' disi Isa sabab tapangli'ta ka ma bissalanu.”
74 Minnē' magbalik-balik si Petros anapahan di-na. Ya pah'llingna, “Mbal takilāku a'a inān!”
Saru'un-du'un du angukku'uk manuk,
75 ati taentom e' si Petros bay lling si Isa ma iya, ya bay yukna, “Ma mbal gi' angukku'uk manuk sangom itu, amalilu du ka min t'llu in aku mbal kata'uwannu.” Magtūy paluwas si Petros minnē'. Anangis iya maka he'na magdukka to'ongan.

27

Si Isa Pinaharap ni Gubnul Pilatu
(Markus 15:1; Lukas 23:1-2; Yahiya 18:28-32)

1 Ta'abut pa'in pagk'llat llaw, maggara' kaimaman alanga kamemon maka saga pagmatto'ahan bangsa Yahudi bang buwattingga pamapatay sigām ma si Isa.
2 Manjari kinarenahan si Isa bo' yampa tin'kkahan ni si Pilatu, gubnul bangsa Rōm.

Kamatay si Judas
(Kahinangan 1:18-19)

3 Pagta'u si Judas, in si Isa pinat'nna'an hukuman na ni kamatay, magtūy iya magsusun ma bay hinangna anukbalan iya ni bantana. Jari pehē' iya ni kaimaman alanga maka ni pagmatto'ahan, arak ang'nde' sīn bay panamba iya, t'llumpū' solag sīn Yahudi, dī pilak.
4 Yukna ma sigām, “Aheya dusaku sabab katukbalanku a'a halam taga-dusa, maka itiya' iya arai' na pinapatay.”
“Min ka'a ko' ilu,” yuk sigām. “Ngga'i ka min kami.”
5 Sakali nihantakan sīn inān e' si Judas ni lantay langgal bo' yampa paluwas minnē' maggantung di-na bo' amatay.
6 Manjari kaimaman inān amuwa' sīn bay nihantakan e' si Judas e'. Yuk sigām, “Sīn itu haram bang ma agamata sabab bay tambahan pamapatay a'a. Mbal manjari pinatimbul ni sīn langgal.”
7 Arakayu' pa'in paggara' sigām pasal sīn inān, bo' wa'i tapam'lli tana' min a'a magtatampa, ati ginuna pangubulan saga a'a liyu.
8 Angkan tana' inān niōnan, “Tana' tambahan laha'” sampay ni kabuwat-tituhan.
9 Na, ma sabab hinang inān, aniya' kamaksuranna ma bay tasulat e' nabi Irimiya, ya yukna, “Niā' e' sigām t'llumpū' solag sīn dī pilak ya halga' baran a'a bang ma bangsa Isra'il,
10 ati ginuna pam'lli tana' min a'a magtatampa. Ya na he' bay panoho'an aku e' Tuhan.”

Si Isa Sinumariya e' si Pilatu
(Markus 15:2-5; Lukas 23:3-5; Yahiya 18:33-38)

11 Manjari ina'an si Isa an'ngge ma dahuan gubnul Pilatu, sinumariya e'na. “Na,” yuk gubnul, “sultan ka bahā' ma bangsa Yahudi?”
Anambung si Isa, yukna, “Ya na yuknu ilu.”
12 Sagō' halam bay sambunganna saga tuntut bay panuntut iya e' kaimaman alanga maka pagmatto'ahan.
13 Ah'lling si Pilatu ni iya, yukna, “Halam bahā' takalenu panuntut saga a'a itu ma ka'a?”

14 Sagō' halam anambung si Isa minsan dakabtang, angkan ainu-inu
to'ongan gubnul e'.

Si Isa Pinat'nna'an Hukuman ni Kamatay
(Markus 15:6-15; Lukas 23:13-25; Yahiya 18:39—19:16)

15 Na, kahaba' tahun, ma waktu paghinang bangsa Yahudi ma Hinang
Paglakad, ya kabiyaksahan gubnul subay aniya' dakayu' pilisu pinaluwas,
sai-sai pinene' e' saga Yahudi.
16 Ma waktu ina'an aniya' dakayu' pilisu babantugun, ōnna si Barabbas.
17 Manjari, makapagtimuk pa'in pina'an kaheka'an a'a, tinilaw sigām e'
si Pilatu. "Sai kabaya'anbi," yukna, "subay paluwasku? Si Barabbas atawa
si Isa, ya niōnan Al-Masi itu?"
18 Malaingkan kinata'uwan e' gubnul bang ai sababanna angkan si Isa
bay tin'kkahan ni iya. Tu'ud sigām angihid ma si Isa.
19 Aningkō' pa'in si Pilatu ma lugal paghukuman, aniya' lapal pinabeya'
ni iya e' h'ndana. Yuk lapal, "Da'a ka palamud ni hukuman a'a a'adil ilu.
Sabab aniya' tauppiku dibuhi' pasalanna, sidda aku bay maglimpa-limpa."
20 Manjari ba'anan a'a inān bay tapogos e' kaimaman alanga maka e'
pagmatto'ahan subay angamu' pinaluwas si Barabbas, bo' si Isa ya sinō'
pinapatay.
21 Sagō' tinilaw sigām pabīng e' gubnul e'. "Sai ma deyom duwangan
pilisu itu," yukna, "subay paluwasku?"
"Si Barabbas," yuk sigām.
22 Atilaw si Pilatu ma sigām, yukna, "Inayku bahā' si Isa itu, ya niōnan
Al-Masi?"
"Lansangun iya ni hāg," yuk sigām kamemon.
23 Sagō' atilaw gi' si Pilatu. Yukna, "Ai bay hinangna ala'at?"
Luhūy pakosog pangolang saga a'a he', yuk-i, "Lansangun iya ni hāg!"
24 Pagta'u si Pilatu in katimukan a'a inān mbal pahawid maka arai'
na aheya kahiluhala'an, magtūy iya angā' bohe' bo' yampa kose'anna
tanganna ma dahuan sigām, paltanda'an in iya papuwas min palkala' he'.
Yukna ni sigām, "Bang pa'in ngga'i ka min aku bang a'a itu pinapatay. Min
kahinanganbi na."
25 Anambung saga a'a inān kamemon, yuk-i, "Akuhan kami kamatayna,
minsan kami kapellengan sampay ni magsuring-magsaingsing."
26 Sakali si Barabbas ya pinaluwas e' si Pilatu tudju ni ba'anan a'a he'.
Sagō' si Isa pinaraplosan e'na ma saga sundalu. Pagubus, sinōngan iya ni
saga a'a ya angalansang iya ni hāg.

Si Isa Pinagtunggīng e' Saga Sundalu
(Markus 15:16-20; Yahiya 19:2-3)

27 Manjari binowa si Isa e' saga sundalu gubnul pehē' ni deyom astana',
ati tinimuk iya he' damba'an sundalu.
28 Nila'anan e' sigām s'mmekna bo' pamajuba ma iya manta keyat sali'
hantang sultan.
29 Nilangbid isab bahan itingan e' sigām, nihinang sali' panumping sultan
pinat'nna' ni kōkna. Puwas e' pina'ntanan iya tungkud ma tanganna
kowan, bo' yampa sigām angōk-tu'ut ni dahuanna magtunggīng iya, yuk-i,
"Mahaldika'! Mahaldika'! Sultan Yahudi!"
30 Pinagludja'an iya e' sigām, niā' e' sigām tungkud bay ma tanganna bo'
pam'ppok kōkna.
31 Na, aubus pa'in kapagtunggīng sigām ma iya, magtūy niurusan manta
bay pajubana inān ati pinas'mmekan iya maka bay s'mmekna tagna'.

Puwas e' binowa iya paluwas minnē' bo' nilansang ni hāg pamapatayan iya.

Si Isa Nilansang ni Hāg
(Markus 15:21-32; Lukas 23:26-43; Yahiya 19:17-27)

32 Salta' pa'in sigām paluwas min da'ira inān, aniya' talanggal sigām l'lla
min lahat Kirini, ōnna si Simun. Minandahan iya e' saga sundalu, sinō'
ananggung hāg si Isa.
33 Pagt'kka pa'in sigām ni jadjahan lahat niōnan Golgota, hatina lahat
"Peya'-peya' Kōk",
34 arak pamainum sigām ma si Isa binu-anggul kalamuran tambal apa'it.
Sagō' pag'ssana, mbal iya anginum.
35 Aubus pa'in e' saga sundalu bay angalansang si Isa ni hāg sampay
amat'ngge hāgna, maglegot na sigām bo' pinagtokoran e' sigām s'mmekna
bang sai kat'nna'anna.
36 Puwas e' aningkō' sigām maina'an anganjaga.
37 Aniya' sulat panuntut bay pinat'nna' e' sigām ma hāg min diyata' kōk
si Isa. Yuk sulat e',
"SI ISA, SULTAN BANGSA YAHUDI."
38 Aniya' isab duwangan mundu pinasambeya' ma si Isa. Nilansang
sigām ma hāg, dakayu' ma bihing si Isa tampal ni kowan, dakayu' tampal
ni gibang.
39 Na, pinagudju' na pa'in si Isa e' a'a maglaulabay, pinaghanduk-
handukan.
40 "Allā," yuk sigām, "ka'a iya angalangkat langgal pagkulbanan inān, ati
pabangunnu kono' pabīng ma deyom t'llung'llaw! Angalappasan ka di-nu
bang ka b'nnal Anak Tuhan. Pareyo' ka min hāg ilu!"
41 Ya du magpangudju' saga imam alanga maka saga guru sara' agama
maka saga pagmatto'ahan.
42 "A'a itu," yuk sigām, "ata'u angalappas ma a'a saddī sagō' mbal
makalappas di-na. Sultan bangsa Isra'il kono' iya! Bang iya ganta'
makapareyo'an di-na min hāg, am'nnal kitam ma iya!
43 Angandol iya ma Tuhan, maka in iya kono' Anak Tuhan. Nda'ta kono'
bang Tuhan bilahi angalappas iya!"
44 Ya du duwangan mundu bay nilansang pinasambeya' ma si Isa,
ameya'-meya' isab angudju' iya.

Kamatay si Isa
(Markus 15:33-41; Lukas 23:44-49; Yahiya 19:28-30)

45 Na, augtu pa'in llaw, taluwa' lendom kaluha'an lahat e' sampay ni lisag
t'llu kohap.
46 Paglisag t'llu saga, akosog e' si Isa angalingan, yukna, "Eli, Eli, lama
sabaktani?" Hatina, "Tuhanku, O Tuhanku, angay aku pasagarannu?"
47 Pagkale itu e' saga a'a magt'nggehan maina'an, yuk sigām kasehe',
"Angalinganan iya nabi Elija."
48 Magtūy aniya' dakayu' a'a parai'-dai' ang'ggoman l'ppus ni deyom binu
al'ssom bo' yampa pasagnatna ni tōng kayu-kayu. Arak pamainumna ma
si Isa.
49 Sagō' magin'mbal saga a'a kasehe', yuk-i, "Sagarinbi iya. Nda'ta lagi'
bang patuwa' nabi Elija angalappas iya."
50 Sakali angolang si Isa pabalik, magtūy ab'kkat napasna.

51 Saru'un-du'un du ya kultina bay pangagpang ma deyom langgal
pagkulbanan inān agese' duwa min diyata'na tudju pareyo'. Ajogjog deyom
dunya, maka magkabila' saga batu lakit.
52 Aniya' isab kakubulan aukab maka aheka saga a'a suku' Tuhan bay
pabungkal, allum pabīng min kamatay sigām.
53 Magluwasan sigām min deyom kubul, jari allum pa'in si Isa pabīng,
pasōd sigām ni Awrusalam, ya da'ira Mahasussi. Aheka a'a isab bay
maka'nda' sigām.
54 Tananam pa'in linug maka pakaradja'an inān kamemon e' kapitan
maka saga sundaluna ya bay anganjaga ma kamatay si Isa, magtūy sigām
sidda sinōd tāw. Yuk sigām, "B'nnal a'a itu Anak Tuhan!"
55 Aheka isab saga d'nda bay maina'an ang'nda' min katahan. Sigām ya
bay ameya' paumpig ma si Isa angussap iya, tinagna'an ma lahat Jalil lagi'.
56 Ina'an si Mariyam min Magdala, si Mariyam ina' si Yakub maka si
Yusup, maka h'nda si Sibidi.

Pagkubul ma si Isa
(Markus 15:42-47; Lukas 23:50-56; Yahiya 19:38-42)

57 Pagabay kohap na, aniya' at'kka pina'an dakayu' a'a dayahan, a'a min
lahat Arimati. Ōnna si Yusup.
58 Na pehē' si Yusup itu pa'alop ni si Pilatu angamu' patay si Isa. Jari
magpanoho'an si Pilatu inān ni saga sundaluna, sinō' ni'nde'an patay si
Isa ni si Yusup.
59 Ta'ā' pa'in patay, sinaput e' si Yusup maka kakana' baha'u
60 bo' yampa palegena ma kubul bay tagamahanna di-na, kubul baha'u
bay kinehe'an ma deyom batu lakit. Puwas e' ginulungan e'na batu aheya
panaplok bowa' lowang e' bo' yampa iya ala'an minna'an.
61 Maina'an asal si Mariyam a'a Magdala, maka Mariyam isayna, aningkō'
ma dahuan kubul inān.

Nijagahan Kubul e' Umpigan Sundalu

62 Pagk'llat llaw dakayu', hatina llaw Sabtu', patimuk ni si Pilatu saga
kaimaman alanga maka saga Parisi.
63 Yuk sigām ni iya, "Tuwan, taentom kami ya bay lling a'a putingan inān
ma waktu kallumna lagi'. Yukna bang ta'abut t'llung'llaw min kamatayna
in iya allum du pabīng.
64 Angkan kubulna inān subay soho'nu nijagahan sakuli-kuli sampay
ta'abut kat'llung'llawna. Kalu pehē' saga mulidna anangkaw mayatna bo'
angahaka ni kasehe'an in iya allum pabīng min kamatayna. Bang ganta'
buwattē' akalap lagi' puting sigām damuli min bay dahū."
65 "Na," yuk si Pilatu. "Bowahunbi sundalu pehē' ni kubul bo'
pajagahunbi sakuli-kuli."
66 Manjari magla'anan na sigām minnē'. Aniya' gindan pinikit e' sigām
ni taplok batu bo' kinata'uwan bang aniya' bay angukab iya. Sinō' isab
saga sundalu anganjaga maina'an.

28

Kallum si Isa Pabīng min Kamatay
(Markus 16:1-10; Lukas 24:1-12; Yahiya 20:1-10)

1 Pagka palabay na llaw Sabtu', bo' pagk'llat llaw Ahad, ina'an si Mariyam
a'a Magdala maka dakayu' isayna pehē' ang'nda' kubul si Isa.

2 Saru'un-du'un ajogjog lahat e' linug akosog. Aniya' dakayu' mala'ikat
min Tuhan bay pareyo' min sulga' anganggulungan taplok batu min lowang
kubul bo' yampa aningkō' ma diyata' batu he'.
3 Asahaya pangluwahan mala'ikat inān buwat sawa lāt, maka s'mmekna
apote' to'ongan.
4 Saga sundalu anganjaga inān bay sinōd tāw angkan magpamidpid. Sali'
sigām a'a amatay, halam makasayu.
5 Manjari amissala mala'ikat ni duwangan d'nda he'. "Da'a kam tināw,"
yukna. "Kata'uwanku in ka'am amiha si Isa, ya bay pinapatay ma hāg.
6 Halam na iya maitu sabab allum na pabīng, buwat bay llingna. Pi'itu
kam ang'nda' ni bay palegehanna.
7 Puwas e', pasa'ut kam pehē' ni saga mulidna amowahan sigām haka in
iya pinakallum min kamatayna. Parahū du iya min sigām ni lahat Jalil, ati
maina'an sigām ang'nda' iya. Entomunbi bay pangahakaku itu ma ka'am."
8 Magtūy sakadjap sadja sigām ala'an min kubul. Tināw sigām dambila',
kinōgan isab dambila'. Paragan sigām pehē' angahaka ni saga mulid si Isa.
9 Ma labayan pa'in, saru'un-du'un du patuwa' si Isa amāk sigām. "Ka'am
sa ilu," yukna. Pa'abut sigām ni iya amalutan tape'na maka e' sigām amudji
iya.
10 Yuk si Isa, "Da'a kam tināw. Pehē' na kam angahaka'an saga
danakanku inān in sigām subay pehē' ni lahat Jalil. Mahē' sigām ang'nda'
aku."

Pangahaka saga Jaga ma Kaimaman

11 Sabu pa'in duwangan d'nda inān palanjal ni pal'ngnganan sigām,
aniya' pabalik ni deyom da'ira saga sundalu kasehe' bay anganjagahan
kubul. Kahaka'an e' sigām kaimaman alanga pasal bay pakaradja'an ma
pagkubulan e'.
12 Manjari magtimuk kaimaman maka saga pagmatto'ahan maggara'. Ya
paggara' sigām in saga sundalu inān subay binuwanan sīn aheka.
13 Yuk saga imam e', "Haka'inbi saga a'a in kamuliran si Isa bay pehē'
waktu sangom anangkaw mayatna hinabubi bay atuli.
14 Sagō' da'a kam asusa bang itu ganta' tata'u e' gubnul. Binissalahan iya
pahāp bo' supaya kam mbal pinagamahan."
15 Manjari niā' sīn inān e' saga sundalu ati pangahaka e' sigām buwat
bay panoho'an kaimaman e'. Sampay ni kabuwattituhan ya na he' hunub-
hunub pinasaplag ma deyom bangsa Yahudi, hatina in mayat si Isa bay
tinangkaw e' saga mulidna.

Panoho'an Mbal Kaliyuhan
(Markus 16:14-18; Lukas 24:36-49; Yahiya 20:19-23; Kahinangan 1:6-8)

16 Manjari in kasangpū' maka dda mulid si Isa wa'i ni lahat Jalil, patukad
ni būd ya bay pangahaka si Isa ma sigām.
17 Pag'nda' sigām ma si Isa, magtūy sigām amudji iya, sagō' aniya' sigām
kasehe'an magduwa-ruwa ma deyom atay sigām bang ina'an-i b'nnal si Isa.
18 Pasekot si Isa ni sigām, yukna, "Bay na aku kabuwanan kawasa
magbaya' ma dunya sampay ma sulga'.
19 Angkan kam soho'ku pehē' ni sabarang bangsa bo' sigām bowahunbi
pamulid ma aku. Pandihunbi sigām min ōn Tuhan Mma', maka min ōn
Anak, maka min ōn Rū* Sussi.

---

* **28:19 28:19** 'Rū Sussi', hatina Rū Tuhan, ya pinagōnan isab Nyawa Sussi.

20 Pandu'inbi sigām subay ameya' ma kamemon bay panoho'anku ka'am.
Maka itu entomunbi pahāp, pagapi' du aku ma ka'am sampay niabutan
masa.” *Tammat*

MARKUS

Pahati Pasal Jūd Itu

Si Markus itu abata' lagi' ma waktu kamaitu si Isa Al-Masi ma dunya. Lahatna bay mahē' ma da'ira Awrusalam, ati luma' di-sigām ya maumu pagtipunan saga mulid si Isa bang sigām anambahayang.

Tagna' kapagnasihat si Paul maka si Barnabas pehē' ni saga bangsa ngga'i ka Yahudi, si Markus itu bay ameya' ma sigā sabab si'itna asal si Barnabas e'. Sagō' halam iya bay makatatas pasehe' ma sigā angkan iya amole' ni lahatna. Palabay pa'in duwantahun minna'an, ma song pa'in disi Paul palanjal pabīng pehē' ni saga lahat bay pagnasihatan sigā tagna', bilahi si Barnabas amowa si Markus, sagō' mbal bilahi si Paul. Jari aniya' pagsagga'an sigā duwangan. Si Barnabas ya bay amowa si Markus pehē' ni lahat saddī bo' magnasihat pasal si Isa mahē'.

At'ggol-t'ggol minnē' ameya' na si Markus ma si Petros pehē' ni lahat atala. Bang ma a'a kasehe'an si Petros ya sababanna angkan si Markus bay tabowa angandol to'ongan ma Panghū' Isa, maka si Petros ya bay amandu'an si Markus angkan iya makata'u pasal saga hinang makainu-inu bay tahinang e' si Isa.

Ya jūd tasulat e' si Markus itu bay sinulatan saga a'a ngga'i ka bangsa Yahudi, ya mahē' ma da'ira Rōm. Bay sinulat e'na supaya sigām makata'u pasal si Isa maka kawasana. Jari tasalsila e' si Markus saga hinang makainu-inu bay tahinang e' si Isa Al-Masi supaya am'nnal saga a'a in iya b'nnal taga-kawasa maka taga-kapatut angampun dusa.

Lapal Ahāp Pasal Al-Masi ya Tasulat e' si MARKUS

Pagnasihat si Yahiya Magpapandi
(Matiyu 3:1-12; Lukas 3:1-18; Yahiya 1:19-28)

1 Ya na itu tagna'an lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi Anak Tuhan.
2 Tasulat asal e' nabi Isaya ma deyom Kitab, yuk-i,
“Itiya' sosoho'anku,” yuk Tuhan.
“Soho'ku iya parahū min ka'a
bo' supaya sakapna lān palabayannu.”
3 Aniya' a'a angalingan ma lahat paslangan, yukna,
“Lanu'inbi lān palabayan Panghū',
pabontolunbi pal'ngnganannа.”
4 Manjari itu patuwa' si Yahiya pina'an ni lahat paslangan maka e'na amandi saga a'a tanda' saksi' in sigām ang'bba na min dusa sigām. Magnasihat iya ma saga a'a maina'an, yukna, “Pataikut kam min dusabi bo' kam pinandi, ati niampun dusabi e' Tuhan.”
5 Jari aheka a'a pehē' ni si Yahiya min kaluha'an lahat Yahudiya maka min da'ira Awrusalam. Magpasab'nnal sigām pasal bay dusa sigām ati pinandi sigām e' si Yahiya ma sapa' Jordan.
6 Ya pas'mmek si Yahiya inān bulbul hayop unta' bay tin'nnun,* maka dakayu' sabitan kuwit sapi' pakambot ma hawakanna. Ya kinakanna ampan dulu maka gula' buwani.

---

* **1:6 1:6** ‘Tin'nnun’, hatina nihinang kakana'. ‘Nianyam’ bang ma kasehe'an.

7 Anganasihat isab iya, yukna, “Aniya' pi'itu damuli min aku a'a akawasa
lagi' min aku. Minsan engkot taumpa'na, mbal aku tinōp angahubaran iya.
8 Aku itu, hal bohe' ya pamandiku ka'am. Sagō' iya inān, saddī
bowahan pamandina ma ka'am, hatina in iya amasangon Rū Sussi ni
deyom baranbi.”

Pamandi ma si Isa
(Matiyu 3:13-17; Lukas 3:21-22)

9 Jari itu, ma waktu he'-i, at'kka si Isa bay min Nasaret, dakayu' kauman
mahē' ma lahat Jalil. Pinandi iya e' si Yahiya ma sapa' Jordan.
10 Na, makariyata' pa'in iya min deyom bohe' magtūy ta'nda'na paukab
langit maka Rū Tuhan pareyo' tudju ni iya magpabaran magpasalupa
assang.
11 Aniya' isab suwala ah'lling min deyom sulga', yuk-i, “Ka'a ya anakku
kalasahanku, landu' makasulut atayku.”

Kapanulay ma si Isa
(Matiyu 4:1-11; Lukas 4:1-13)

12 Jari pinapehē' magtūy si Isa e' Rū Tuhan ni lahat paslangan.
13 Mpatpū' llaw mpatpū' bahangi ya kamahe'na, sinasat na pa'in e'
nakura' saitan, kalu tabowa magdusa. Ya sehe'na maina'an saga hayop
talun, maka aniya' saga mala'ikat angayura iya.

Si Isa Amene' Mpat A'a Pamulid ma Iya
(Matiyu 4:12-22; Lukas 4:14-15; 5:1-11)

14 Na, takalabusu pa'in si Yahiya, pehē' si Isa ni lahat Jalil magnasihat
pasal lapal ahāp min Tuhan.
15 “Ta'abut na waktu bay pinagkallam,” yukna. “Asekot na waktu
pagparinta Tuhan maitu ma manusiya'. Taikutinbi na dusabi maka
kahagarunbi na lapal ahāp itu.”
16 Manjari itu, hinabu si Isa pal'ngngan ma bihing danaw Jalil, aniya'
ta'nda'na duwangan l'lla magdanakan, si Simun maka si Andariyas. Ina'an
sigā angahūg pokot ma danaw, sabab magdaraing asal.
17 Yuk si Isa ma sigā, “Pi'itu kam ameya' ma aku. Asal kam bay magā'
daing sagō' bang aku ya pameya'anbi pandu'anta kam magā' pagkahibi
manusiya' ameya' ma aku.”
18 Na, takale pa'in lling si Isa e' duwangan inān, magtūy ni'bbahan e' sigā
pokot sigā ati ameya' na ma si Isa.
19 Jari makalawak-lawak pa'in si Isa minnē' aniya' isab ta'nda'na
duwangan l'lla magdanakan, si Yakub maka si Yahiya, anak si Sibidi. Ina'an
sigā ma diyata' bayanan amahāp pokot.
20 Nilinganan magtūy sigā e' si Isa, jari ni'bbahan mma' sigā maina'an
ma diyata' bayanan beya' maka saga tendogna ginagadjihan. Ati ameya'
sigā ma si Isa.

A'a Kapala'anan Saitan e' si Isa
(Lukas 4:31-37)

21 At'kka disi Isa pehē' ni da'ira Kapirnaum. Jari ta'abut pa'in llaw Sabtu',
llaw mulliya ma bangsa Yahudi, pasōd si Isa ni deyom langgal maina'an
amandu'an saga a'a.
22 Ainu-inu saga a'a makakale ma pamandu'na sabab atā pagbidda'anna
maka pamandu' saga guru sara' agama. Taga-kawasa asal si Isa bang
amandu'.

23 Manjari ma waktu ina'an du aniya' l'lla sinōd saitan ma deyom langgal
e'. Angolang iya pakosog, yukna,
24 "O Isa min Nasaret! Ai maksudnu pi'itu? Pi'itu ka bahā' amaka'at
kami? Kata'uwanku bang sai ka. Ka'a ya Dakayu'-kayu' Asussi ya pi'itu
min Tuhan!"
25 Saguwā' nilāng saitan inān e' si Isa, yukna, "Pahali ka! Paluwas ka
min a'a ilu!"
26 Jari pinapaspad a'a inān e' saitan ati angolang iya pakosog bo' yampa
paluwas min baranna.
27 Takuddat saga a'a kamemon bay maina'an, ya po'on sigām magtilaw-
tilawan di-sigām, yuk-i, "Ai bahā' itu? Pandu' baha'u marai'. A'a itu taga-
kawasa magpanoho'an minsan ma saga saitan ati bineya' iya e' sigām!"
28 Manjari pasaplag magtūy kabantugan si Isa ni kaluha'an lahat Jalil e'.

Aheka A'a Kauli'an
(Matiyu 8:14-17; Lukas 4:38-41)

29 Puwas e', paluwas disi Isa min langgal bo' pehē' ni luma' disi Simun
maka si Andariyas. Parongan isab ma iya si Yakub maka si Yahiya.
30 Na, mato'a d'nda si Simun wa'i palege sabab ni'mmunan. Kahaka'an
magtūy si Isa pasal sakina,
31 ati pina'an iya ni atag palegehanna. Binalutan e'na tangan d'nda he',
tinabang papunduk. Manjari kauli'an mmunna ati pabuhat iya angalabot
disi Isa.
32 Pas'ddop pa'in llaw, binowa ni si Isa sasuku magsakihan atawa sinōd
saitan.
33 Sikatimukan lawang luma' inān he' saga a'a kamemon min da'ira inān.
34 Aheka a'a bay kauli'an e' si Isa saki sigām kaginisan, maka aheka isab
saitan bay pinaluwas e'na. Halam bay pasagaranna ah'lling saga saitan
inān sabab kinata'uwan e' sigām bang sai si Isa.

Anambahayang si Isa ma Lahat Halam Maga'a
(Lukas 4:42-44)

35 Pagsalung pa'in, ma halam gi' minsan apote' sobangan, punduk
si Isa bo' ala'an min luma'. Pehē' iya ni jadjahan halam maga'a bo'
anambahayang.
36 Na, pagka iya halam ma luma', piniha iya e' disi Simun.
37 Jari tabāk pa'in, ah'lling sigām ni iya, yuk-i, "Ina'an saga a'a kamemon
amiha ka'a."
38 Anambung si Isa, yukna, "Sūng kitam palintas ni kaluma'an kasehe'.
Subay aku magnasihat isab mahē' sabab ya na he' po'onna angkan aku
pi'itu ni dunya."
39 Jari nilatag e' si Isa kaluha'an lahat Jalil inān. Magnasihat iya ma
deyom kalanggalan sigām maka pinaluwas e'na saga saitan bay ma deyom
baran a'a.

A'a Ni'ipul Kauli'an
(Matiyu 8:1-4; Lukas 5:12-16)

40 Manjari aniya' a'a ni'ipul pehē' ni si Isa. Pasujud iya ma atag si Isa,
maka e'na anganjunjung, yukna, "Bang ka bilahi, kauli'annu du aku."
41 T'kkahan ase' si Isa ma a'a inān ati pa'abutna tanganna ni iya. "Bilahi
sadja aku," yukna. "Palanu' ka."
42 Saru'un-du'un du ala'an ipul a'a inān, ati kauli'an na iya.
43 Magtūy iya pinaba'id amole' e' si Isa maka niamay-amayan isab e'na.

44 Yuk si Isa ma iya, “Da'a ka angahaka ni sai-sai ya bay tahinang itu
ma ka'a. Saguwā' pehē' ka patūy ni imam bo' palilingun barannu ma iya.
Puwas e' tukbalin pagkulban ni Tuhan buwat bay pamandu' si Musa, tanda'
saksi' ni kaheka'an a'a in ka'a ilu alanu' na min sakinu.”
45 Sagō' a'a inān paluwas minnē' maka e'na anuli-nuli to'ongan pasal ip-
ulna bay kauli'an. Pasaplag suli-sulina, angkan si Isa mbal na makatampal
ma deyoman kauman. Maina'an sadja iya ma jadjahan kulang a'ana. Sagō'
pehē' na pa'in ni iya saga a'a min kalahat-lahatan.

2

A'a Amatay Ugatna Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 9:1-8; Lukas 5:17-26)

1 Palabay pa'in daka pilang'llaw, pabīng si Isa pehē' ni da'ira Kapirna'um
ati tata'u in iya ina'an na ma luma'.
2 Jari landu' aheka a'a patimuk pina'an ni luma' pat'nna'an si Isa ya
angkan halam aniya' palabayan minsan ma luwasan bowa' lawang. Ati
ninasihatan sigām e' si Isa lapal Tuhan.
3 Pasalta', aniya' pina'an ni iya mpat a'a magtanggung a'a dangan amatay
ugatna.
4 Sagō' mbal sigām makasekot ni si Isa sabab kaheka a'a inān, ya
angkan sigām bay angalangkat atop min diyata' kōk si Isa. Tahinang pa'in
pasōran e' sigām, pinatonton a'a amatay ugatna inān palege ma diyata'
palegehanna.
5 Makata'u pa'in si Isa in a'a ananggung inān angandol ma iya, yukna ni
a'a amatay ugatna, “Oto', niampun na dusanu.”
6 Na, aniya' magtingkō'an maina'an saga guru sara' agama. Amikil-mikil
sigām pasal bay pah'lling si Isa.
7 “Oy!” yuk sigām. “Angay a'a itu! Bissala kupul ko' ya pah'llingna ma
Tuhan. Halam aniya' maka'ampun dusa, luwal Tuhan dakayu'-kayu'!”
8 Kinata'uwan magtūy e' si Isa bang ai ya pinikil e' sigām angkan yukna
ma sigām, “Angay kam magtilaw-tilaw buwattilu ma deyom pikilanbi!
9 Kumpasunbi bang ingga ya aluhay, bang yukku ma a'a, ‘Niampun na
dusanu’, atawa bang yukku, ‘Pabungkal ka, bowahun palegehannu bo' ka
lum'ngngan na’?
10 Na, buwananta kam tanda' palsaksi'an bo' kata'uwanbi in aku, Anak
Manusiya', taga-kapatut du angampun dusa ma deyom dunya itu.” Jari
ah'lling si Isa ni a'a amatay ugatna he', yukna,
11 “Ya na itu llingku ma ka'a, pabungkal na ka. Bowahun palegehannu
ilu amole'.”
12 Jari pabungkal a'a inān, maka e'na amowa palegehanna. Paluwas
iya minnē' min pang'nda' saga a'a inān kamemon. Landu' sigām ainu-
inu kamemon, ati sinanglitan Tuhan e' sigām, yuk-i, “Yamboho' kitam
maka'nda' buwattitu.”

Si Libi Binowa Pamulid ma si Isa
(Matiyu 9:9-13; Lukas 5:27-32)

13 Jari itu pabīng na si Isa pehē' ni bihing danaw Jalil. Patimuk ni iya
saga a'a landu' aheka ati pandu'anna sigām.
14 Pasalta' pa'in iya lum'ngngan, ta'nda'na si Libi anak si Alpa aningkō' ma
deyom upisna, ya pagbabayaran sukay parinta. Yuk si Isa ma iya, “Pi'itu
na ka ameya' ma aku.” An'ngge magtūy si Libi bo' ameya' ma si Isa.

15 Puwas minna'an, hinabu si Isa amangan ma luma' si Libi, aheka saga
magā' sukay parinta maka saga a'a baldusa kasehe', pina'an pasalu ni iya
maka saga mulidna. Aheka asal bay pamulid ma iya.
16 Jari aniya' maina'an guru sara' agama Yahudi min umpigan Parisi.
Pag'nda' sigām ma si Isa dangkakanan maka saga a'a baldusa maka saga
maga'ā' sukay parinta, ah'lling sigām ni saga mulid si Isa, yuk-i, "Angay si
Isa palamud magsalu maka a'a baldusa ilu?"
17 Takale e' si Isa patilaw saga guru inān ati yukna ma sigām, "Bang a'a
abasag mbal magpadoktol. Ya magpadoktol bang a'a taga-saki. Ngga'i ka
a'a ahāp ya bay mohotku pi'itu ni dunya, sagō' a'a taga-dusa, bo' supaya
sigām ameya' ma aku."

Pasal Pagpuwasa
(Matiyu 9:14-17; Lukas 5:33-39)

18 Ma dakayu' llaw, pasalta' pa'in magpamuwasa saga mulid si Yahiya
maka saga a'a Parisi, aniya' a'a pehē' ni si Isa atilaw iya. Yuk sigām,
"Magpuwasa saga mulid si Yahiya Magpapandi maka saga mulid Parisi,
sagō' mulidnu mbal amuwasa. Angay bahā'?"
19 Anambung si Isa magparalilan, yukna, "Amuwasa bahā' saga luruk
sat'ggol maina'an lagi' pangantin l'lla ma atag sigām? Tantu mbal. Mbal
sigām amuwasa sat'ggol ina'an ma sigām pangantin l'lla.
20 Sagō' ma llaw sinōng, bang ta'abut llaw pamala'an pangantin l'lla min
sigām, ya na he' waktu pagpuwasa."
21 Amaralil gi' si Isa pasal pamandu' tagna' maka pamandu'na, yukna,
"Halam aniya' a'a amatupak kakana' baha'u ni badju' ndang. Bang ganta'
buwattē' hinangna, pakongkong tupak baha'u, ati agese' min badju' ndang
e'. Jari paheya gom pa'in gese'na."
22 Pinaralil isab pamandu'na ni binu-anggul baha'u, yukna, "Halam
aniya' angisi binu baha'u, ya masi gi' amukal, ni deyom pangisihan ndang.
Bang ganta' buwattē' hinangna tantu abustak pangisihan e' binu-anggul.
Abu'us binu ati kaugun bay pangisihan e'. Sagō' in binu baha'u subay
ni'isi ni pangisihan baha'u."

Pandu' Pasal Llaw Paghali
(Matiyu 12:1-8; Lukas 6:1-5)

23 Ma dakayu' llaw Sabtu', llaw mulliya ma saga Yahudi, ina'an disi Isa
lum'ngngan labay min t'ngnga' huma pananoman pai-tirigu. Jari itu, salta'
ma pal'ngnganan, aniya' pai kin'ttu' e' saga mulid e'.
24 Ah'lling saga Parisi ni si Isa, yuk sigām, "Nda'un ba saga mulidnu ilu!
Talanggal e' sigām sara' agamatam maghinang buwattilu ma llaw Sabtu'!"
25-26 Anambung si Isa, yukna, "Angay, halam bahā' bay tabassabi pasal
bay tahinang e' si Da'ud ma waktu si Abiyatar bay Imam Muwallam?
Bay aotas si Da'ud maka saga a'ana pagka halam aniya' ai-ai takakan
sigām. Jari bay pasōd si Da'ud ni deyom luma' pangarapan ni Tuhan ati
takakanna saga tinapay ya pinat'nna' maina'an panukbal ni Tuhan. Na
bang ma agamatam, luwal du saga kaimaman wajib amangan tinapay bay
tinukbalan inān, malaingkan kinakan e' si Da'ud maka bay pamuwanna
isab ma saga sehe'na. Saguwā' halam iya bay makarusa maghinang
buwattē'.
27 Llaw paghali itu," yuk si Isa ma saga Parisi inān, "bay pinaniya' e'
Tuhan panabang ma manusiya'. Ngga'i ka manusiya' ya pinapanjari ma
sabab aniya' llaw Sabtu'.

28 Aku itu, anak Manusiya', taga-kapatut magbaya' ma llaw Sabtu', ya
llaw paghali ni Tuhan."

3

A'a Pakongkong Tanganna Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 12:9-14; Lukas 6:6-11)

1 Manjari pasōd pabalik si Isa ni deyom langgal. Aniya' maina'an a'a
pakongkong tanganna.
2 Aniya' isab saga Parisi maina'an amiha palsababan panuntut sigām ma
si Isa, angkan iya nijagahan e' sigām kalu iya amauli' saki a'a he' ma llaw
Sabtu'.
3 Jari ah'lling si Isa ni a'a pakongkong tanganna, yukna, "Pi'itu ka an'ngge
ma t'ngnga' itu."
4 Puwas e' tinilaw e' si Isa saga a'a he', yukna, "Ai ya apatut nihinang ma
llaw paghali? Hinang makahāp ka atawa hinang makala'at? Amakallum
ka atawa amapatay?"
Saguwā' halam aniya' panambung sigām.
5 Pinatongan sigām dangan maka dangan e' si Isa. Angastol iya maka
asusa sabab agagga sigām alasahan pagkahi sigām. Jari yukna ma a'a
pakongkong tanganna inān, "Pah'nnatun tangannu ilu." Na, pinah'nnat
e'na ati kauli'an iya.
6 Paluwas magtūy saga Parisi min langgal e' ati parai'-dai' sigām magisun
maka saga bebeya'an sultan Herod bang buwattingga e' sigām amapatay
si Isa.

Landu' Aheka A'a Paurul ma si Isa

7 Manjari itu magla'anan disi Isa maka saga mulidna tudju ni bihing
danaw. Sidda aheka a'a bay paturul, ngga'i ka hal min lahat Jalil
8 sagō' min lahat Yahudiya isab maka min da'ira Awrusalam. Aniya' isab
a'a min lahat Idumiya maka min dambila' sapa' Jordan, maka min lahat
isab ya ma jadjahan da'ira Tira maka Sidun. Saga a'a aheka itu pina'an ni
si Isa sabab takale e' sigām pasal saga hinang bay tahinangna.
9 Jari sinoho' e' si Isa saga mulidna angal'bbos bayanan paruwa'anna bo'
supaya iya mbal tagipit e' katimukan a'a inān.
10 Pagka aheka a'a bay kauli'an e'na, sasuku taga-saki pajudjal na pa'in
bo' supaya pa'abut tangan sigām ni iya.
11 Pag'nda' isab saga a'a sinōd saitan ma iya, magpatihantak sigām ma
dahuanna maka e' sigām angolang, yuk-i, "Ka'a ilu Anak Tuhan!"
12 Sagō' nilāng saga saitan e' si Isa, sinō' da'a angahaka ni a'a bang sai
iya.

Pangwakil saga Mulid si Isa Kasangpū' maka Duwa
(Matiyu 10:1-4; Lukas 6:12-16)

13 Manjari itu patukad si Isa pehē' ni lorosan būd. Nilinganan e'na
pina'an saga a'a kabaya'anna nihinang mulid, ati patukad sigām pehē' ni
iya.
14 Jari pinene' e'na sangpū' maka duwa a'a ati ōnanna sigām a'a
kawakilanna. Yukna ma sigām, "Ka'am ilu bay pene'ku anehe'an aku.
Soho'ta kam lum'ngngan isab magnasihat lapal Tuhan.
15 Pinaniya'an du kam kawasa pamala'an saga saitan min deyom baran
a'a."
16 Ya na itu ōn a'a kasangpū' maka duwa ya bay tapene' e' si Isa: si Simun,
ya bay ōnanna isab Petros,

17 bo' si Yakub maka si Yahiya, saga anak si Sibidi. Niranglay duwangan
itu e' si Isa "Bowanerges", hatina a'a sali' dalil l'ggon.
18 Pasunu' si Andariyas maka si Pilip, si Bartolome maka si Matiyu, si
Tomas maka si Yakub anak si Alpa. Pasunu' isab si Taddiyu, bo' si Simun
a'a pangangatu.
19 Katapusan si Judas Iskariyut ya anukbalan si Isa ni saga bantana ma
waktu damuli minnē'.

Si Isa maka Be'elsebul
(Matiyu 12:22-32; Lukas 11:14-23; 12:10)

20 Pagubus, pasōd disi Isa ni luma' ati aheka a'a patimuk pabīng pina'an,
ya po'on si Isa maka mulidna mbal makaluhaya minsan amangan.
21 Jari itu, pagka takale e' saga matto'a-danakan si Isa pasal itu-i, pehē'
sigām angā' iya. Sabab na maghimumungan saga a'a in si Isa kono' inān
kulang pikilanna.
22 Aniya' isab saga guru sara' agama bay palūd pina'an min Awrusalam.
Angupama sigām, yuk-i, "Si Isa itu sinōd Be'elsebul ya pagnakura'an saga
saitan, angkan iya makapala'an saga saitan min deyom baran a'a."
23 Jari nilinganan saga a'a inān e' si Isa, ati magparalilan iya ma sigām,
yuk-i, "Na, buwattingga e' saitan amala'an saitan? Mbal makajari!
24 Bang saupama aniya' pagsultanan abahagi' duwa saga a'ana bo'
magbono'-biyono'i, mbal anatas pagsultanan e'.
25 Damikiyanna bang aniya' a'a magdaokom abahagi' duwa ati
magsagga'an di-sigām, magkaukanat sadja sigām.
26 Angkanna, bang nakura' saitan magsagga' maka pagkahina saitan ati
abahagi' duwa, mbal du anatas pagnakura'na. Al'kkas du pahalam.
27 Nakura' saitan itu sali' dalil a'a aga'os taga-luma'. Luma'na mbal tasōd,
ai-aina mbal kalangpasan, luwal bang a'a ga'osan inān niengkotan dahū bo'
yampa kalangpasan deyom luma'na.
28 "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am," yuk si Isa. "Niampun du e'
Tuhan kamemon dusa manusiya' sampay lling sigām pangkal ni Tuhan.
29 Sagō' bang Rū Sussi ya pinah'llingan pangkal e' a'a, halam to'ongan
aniya' ka'ampunan a'a inān sabab angakkot dusana ma iya saumul-umul."
30 Angkan buwattē' pah'lling si Isa sabab aniya' amūng-mūng in iya
sinōd saitan.

Ina' si Isa maka Dauranakanna L'lla
(Matiyu 12:46-50; Lukas 8:19-21)

31 Jari itu at'kka pina'an ina' si Isa maka saga danakanna l'lla. Angagad
sigām ma luwasan luma' he' ati amabeya' sigām haka ni si Isa sinō'
paluwas.
32 Aheka a'a bay magtingkō'an ma sakalibut si Isa, yuk sigām ma iya,
"Tuwan, ilu ina'nu maka saga danakannu ma luwasan. Amiha ka'a kono'."
33 Anambung si Isa, yukna, "Sai bahā' ina'ku maka sai saga danakanku?"
34 Ang'nda' iya ma saga a'a magtingkō'an ma sakalibutna ati yukna, "Ya
na ko' itu ina'ku maka dauranakanku.
35 Sabab sai-sai angahinang kabaya'an Tuhan, ya na ko' ina'an saga
danakanku l'lla-d'nda maka ina'ku."

4

Pasal A'a Anaboran Bigi-tinanom
(Matiyu 13:1-9; Lukas 8:4-8)

1 Pabalik na isab si Isa amandu' ma bihing danaw Jalil. Landu' aheka a'a
bay patimuk pina'an ni atagna, angkan iya paruwa' aningkō' ma bayanan
bay palayo asal maina'an. Ina'an isab sikatimukan saga a'a ma bihing
tampe, ma gintana'an.
2 Jari aheka pamandu' e' si Isa ma saga a'a inān, pandu' pamaralilan.
Buwattitu pamandu'na, yukna,
3 "Pakale kam. Aniya' inān dakayu' a'a pehē' ni humana anaboran bigi-
tinanom.
4 Pagsabodna itu, aniya' bigi-tinanom kasehe' apakpak ni bihing lān.
Sakali pina'an saga manuk-manuk anittuk iya.
5 Aniya' isab bigi-tinanom kasehe' apakpak ni kabatuhan ariki' tana'na.
Bigi-tinanom inān al'kkas patomo' sabab mbal alalom tana'na.
6 Sagō' pasilak pa'in llaw, magtūy alūs ugbusna inān sampay alanos,
sabab halam alalom gamutna.
7 Aniya' du isab bigi-tinanom apakpak ni t'ngnga' sagmot itingan.
Makasubud pa'in sagmot inān, magtūy kasembolan tinanom ati mbal
magbuwa'.
8 Na, ya bigi kasehe' wa'i apakpak ni tana' ahāp. Manjari saga bigi-
tinanom itu patomo' maka pasulig ati magbuwa' ahāp. Aniya' batang
kasehe' amuwan buwa' sarang-sarang, aniya' kasehe' amuwan buwa'
aheka, maka aniya' isab kasehe' amuwan buwa' lumandu'an to'ongan
hekana.
9 Na," yuk si Isa, "sasuku kam makakale, ikutunbi to'ongan."

Angkan si Isa Magparalilan Bang Amandu'
(Matiyu 13:10-17; Lukas 8:9-10)

10 Manjari itu, magla'anan pa'in katimukan a'a he', pasekot ni si Isa saga
mulidna kasangpū' maka duwa maka saga a'a kasehe'an bay maina'an.
Tinilaw iya e' sigām pasal kissa bay pamaralilna ma sigām bang ai hatina.
11 Anambung si Isa, yukna, "Ka'am ilu kabuwanan pangita'u bo' supaya
tahatibi pasal kapagparinta Tuhan ma saga a'a suku'na, ya halam pata'una
ni manusiya' kasehe'. Saguwā' saga a'a kasehe'an, ya ma luwasan, subay
kinissahan saga kissa pamaralilan,
12 supaya sigām makasali' ni bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
'Ang'nda' du sigām sagō' mbal maka'nda'.
Akale du sigām sagō' mbal makahati.
Bang ngga'i ka buwattē', bay du sigām pabalik
magta'at ni Tuhan bo' niampun dusa sigām.' "

Pamahati Pasal A'a Anaboran Bigi-tinanom
(Matiyu 13:18-23; Lukas 8:11-15)

13 "Na," yuk si Isa ma sigām, "halam bahā' tahatibi bay pamaralilku ma
ka'am he'? Bang he'-i mbal tahatibi daka buwattingga e'bi angahati ma
pamaralilan kamemon ya pamandu'ku.
14 Ya a'a magsabod bigi-tinanom he', ya na a'a magnasihat palman Tuhan.
15 Maka saga a'a kasehe'an sali' dalil lān bay kapakpakan bigi-tinanom
inān. Pagkale pa'in sigām ma palman Tuhan, magtūy pina'an nakura'
saitan angandagtu' palman Tuhan ya patanom ma deyom atay sigām.
16 Saga a'a kasehe'an sali' dalil tana' kabatuhan bay kapakpakan bigi-
tinanom inān. Pagkale sigām ma palman Tuhan, magtūy tinaima' e' sigām
maka kinōgan sigām.
17 Sagō' palman Tuhan itu halam bay anganggamut palalom ma deyom
atay sigām, angkan pagiman sigām mbal anatas pat'ggol. Ta'abut pa'in

sigām t'kkahan susa atawa nila'at e' pagkahi sigām ma sabab pameya'
sigām ma palman Tuhan, magtūy sigām ang'bba min pagiman sigām.
18 Saga a'a kasehe'an isab sali' dalil tana' bay katomo'an sagmot itingan.
Takale e' sigām palman Tuhan,
19 saguwā' abimbang pikilan sigām e' kahālan deyom dunya itu. Ya na
pa'in ahalga' ma sigām pangalta' maka ai-ai kinanapsuhan. Jari palman
Tuhan mbal amuwa' ma deyom atay sigām, sali' dalil tinanom bang
kasembolan e' sagmot.
20 Saguwā' saga a'a kasehe'an sali' dalil tana' ahāp. Takale e' sigām
palman Tuhan ati tinaima' e' sigām. Jari magbuwa' du palman Tuhan ma
deyom atay sigām, sali' dalil tinanom. Kasehe'an amuwan buwa' sarang-
sarang hekana, kasehe'an buwa' aheka, maka kasehe'an isab amuwan
buwa' lumandu'an to'ongan hekana."

Palita'an Tinambunan
(Lukas 8:16-18)

21 Ah'lling isab si Isa ma sigām, yukna, "Aniya' bahā' magpalita'an bo'
turunganna maka undam atawa pat'nna'na ma deyo' kantil? Tantu mbal.
Subay pat'nna'na ma diyata' papaganna.
22 Bang itu niralil," yukna, "ai-ai kamemon tinapukan ma buwattina'an
pinaluwas du ma sinosōng, maka ai-ai mbal tahati ma buwattina'an tahati
du ma sinosōng.
23 Sasuku kam makakale, ikutunbi to'ongan."
24 Yuk si Isa isab ma sigām, "Isbatunbi pahāp ai-ai takalebi sabab
bang ahāp pangisbatbi ahāp isab palsuku'an ya pinaniya'an ka'am, maka
kin'nnopan lagi' ma ka'am.
25 Hatina itu bang a'a aniya' kata'una kin'nnopan gi' ta'una. Saguwā' sai-
sai mbal makahati, kinulangan lagi' bay panghatina."

Paralilan Pasal Kapasulig Bigi-tinanom

26 Amandu' gi' si Isa, yukna, "Buwattitu isab pagparinta Tuhan ma
manusiya', ya dalilna sali' bigi-tinanom sinaboran e' a'a ma tana'na.
27 Aubus pa'in e'na anabod, atuli iya ma waktu sangom ati abati' waktu
llaw bo' maghinang hinangna kasehe'. Jari bigi-tinanom bay saboranna
patomo' maka pasuligan di-na, sagō' mbal kinata'uwan e' a'a inān bang
buwattingga kasuligna.
28 Patomo' asal bigi-tinanom pagka ma deyom tana' na, ati pasōng
amuwan buwa'. Tagna' pasaha', bo' anungkalling, bo' buwa' atiguma' na.
29 Pagtahak pa'in buwa' itu, magtūy pinak'ttu' e' tag-dapu tana' sabab
ta'abut na waktuna."

Paralilan Pasal Bigi-tinanom Landu' Anahut
(Matiyu 13:31-34; Lukas 13:18-19)

30 Amandu' gi' si Isa, yukna, "Ai pamasali'antam pagparinta Tuhan? Ai
pamaralilantam?
31 Ya pagparinta Tuhan ma manusiya'," yukna, "sali' dalil dansolag bigi-
tinanom ariki'-diki'. Tagna' tinanom bigi itu ma deyom tana' anahut asal
min bigi-tinanom kamemon ma deyom dunya.
32 Sagō' pagtanom pa'in, anomo' du ati palabi heyana min tinanom
kamemon. Pa'aslag saga sangana, angkan pina'an saga manuk-manuk
angahinang pugaran ma sindunganna."
33 Aheka saga paralilan buwattē' bay pagguna e' si Isa pagnasihatna ma
saga a'a, ingga-ingga ya takannal e' sigām.

34 Mbal iya amissala ma saga a'a kasehe' bang ngga'i ka paralilan
ya pamissalana. Sagō' bang hal iya maka saga mulidna, pinahati e'na
bissalana kamemon ma sigām.

Baliyu maka Goyak
(Matiyu 8:23-27; Lukas 8:22-25)

35 Manjari itu ma llaw ina'an-i, bo' abay kohap na, ah'lling si Isa ma saga
mulidna. "Sūng kitam," yukna, "pauntas ni dambila' danaw e'."
36 Ni'bbahan kaheka'an a'a inān ati paruwa' saga mulid inān ni bayanan
ya asal paningkō'an si Isa, ati binowa iya e' sigām. Aniya' isab saga
bayanan kasehe' pa'abay ma sigām.
37 Sakali itu aniya' hunus parugpak ni danaw inān. Sōng-sōng na sigām
abuhaw sabab sinasa' e' goyak.
38 Bo' si Isa iya ina'an ma buli', atuli pasandig ma ū'an. Na, binati' iya e'
saga mulidna, yuk-i, "Tuwan Guru, mbal ka bahā' asusa? Itiya' kitam song
abuhaw!"
39 Jari punduk si Isa bo' yampa soho'na baliyu maka goyak inān pahali.
"Sarang na," yukna ma danaw. "Pat'ddo' ka!" Magtūy pahali baliyu maka
t'ddo' to'ongan danaw inān.
40 Yukna isab ma saga mulidna, "Angay kam tināw? Mbal gi' bahā' kam
angandol ma aku?"
41 Sagō' sidda sigām sinōd tāw, angkan sigām magtilaw-tilawan di-sigām,
yuk-i, "Sai bahā' a'a itu? Minsan baliyu maka goyak ameya' du ma
panoho'anna!"

5

A'a Sinōd Saitan Kapala'anan e' si Isa
(Matiyu 8:28-34; Lukas 8:26-39)

1 Manjari itu patandan disi Isa ni dambila' danaw Jalil, ni lahat saga a'a
Gerasa.
2 Pagdeyo' pa'in si Isa ni gintana'an aniya' pasampang ni iya dangan a'a
bay paluwas min deyom kakubulan maina'an, a'a sinōd saitan.
3 Pat'nna' asal iya ma deyom kakubulan. Mbal iya kaengkotan e' a'a
minsan kilikili basi' ya pangengkot iya.
4 Min heka iya bay niengkotan ma tape'-tanganna sagō' ab'kkat sadja
e'na saga kilikili. Tab'kkat isab e'na engkot tape'na ati halam aniya'
makahawiran iya sabab kosogna.
5 Ya sadja hinangna llaw-sangom hal magpehē'-pi'itu ma deyom kakubu-
lan maka ma kabūd-būran. Angolang na pa'in iya pakosog sampay
magkanaman di-na maka batu.
6 Na, pag'nda' a'a itu ma si Isa min katāhan lagi', paragan iya bo' pasujud
ma dahuanna.
7 Akosog pangalinganna ma si Isa, yukna, "O Isa, Anak Tuhan Ma-
hatinggi! Ai kagunahannu ma aku? Anapa ka ma ōn Tuhan, da'a aku
binasahun."
8 Angkan buwattē' junjungna sabab aniya' bay panoho'an si Isa ma saitan
e', ya yukna, "Ala'an ka min deyom baran a'a ilu, saitan!"
9 Tinilaw iya e' si Isa, yukna, "Sai ōnnu?"
Yuk sambung l'lla inān, "Ōnku Laksa'an sabab kami itu asal aheka."
10 Ati angamu'-ngamu' na pa'in saga saitan inān ma si Isa bang pa'in
sigām mbal pinala'an min lahat inān.

11 Jari aniya' ba'anan bawi magkakanan maina'an ma lorosan būd, landu'
aheka.
12 Sakali angamu'-ngamu' saga saitan ma si Isa, yuk-i, “Soho'un kami
pehē' ni saga bawi inān, pasōrun kami ni deyom baran sigām.”
13 Na, pinaba'id e' si Isa saga saitan inān ati paluwas sigām min baran
a'a bo' yampa pasōd ni baran saga bawi. Magtūy maglumpat magdaganan
ba'anan bawi inān min pampang tudju ni deyom danaw bo' yampa
alembo kamemon. Ya heka bawi maglembohan inān aniya' kulang-labi
duwangibu.
14 Pag'nda' itu e' saga magi'ipat inān, paragan sigām ni da'ira maka ni
saga a'a maghuma angahaka pasal pakaradja'an itu. Jari sasuku makakale
bay pehē' ang'nda'.
15 Pagt'kka sigām ni atag si Isa, ta'nda' a'a bay sinōd saitan laksa'an e'.
Ina'an iya aningkō', magsin'mmek na maka ahāp na akkal-pikilanna. Jari
tināw sigām.
16 Sinuli-sulihan isab sigām e' saga a'a bay maka'nda' pasal bay tajari ma
a'a sinōd saitan maka ma pasal saga bawi.
17 Jari angamu' junjung saga a'a inān ma si Isa bang pa'in iya ala'an min
lahat sigām.
18 Manjari itu, pasalta' pa'in si Isa paruwa' ni bayanan, angamu' a'a bay
sinōd saitan inān ameya' ma iya.
19 Sagō' mbal si Isa. Yukna ma iya, “Amole' na ka ni lahatnu, ni saga
lūng-kampungnu. Haka'in sigām pasal hinang aheya ya bay tahinang e'
Tuhan ma ka'a maka pasal ka'ase'na ma ka'a.”
20 Manjari ala'an a'a inān minnē' bo' angalatag lahat niōnan Sangpū'
Da'ira angahaka'an saga a'a mahē' pasal hinang aheya bay tahinang ma
iya e' si Isa. Ati ainu-inu ma iya saga a'a kamemon.

Onde'-onde' Amatay maka D'nda Asaki
(Matiyu 9:18-26; Lukas 8:40-56)

21 Na, amayan si Isa pehē' ni dambila' danaw Jalil bo' pabīng ni bay
baina. Jari itu, pagt'kkana ni bihing, aheka to'ongan saga a'a patimuk ni
iya.
22 Aniya' isab pina'an dakayu' nakura' langgal, ōnna si Jayrus. Pag'nda'na
ma si Isa, pasujud iya ni atag tape'na
23 maka e'na angamu'-ngamu'. “Tuwan,” yukna, “arai' na amatay anakku
d'nda-d'nda. Dai' lagi' ka amat'nna' tangannu ma iya bo' pauli' sakina ati
allum.”
24 Sakali ameya' si Isa ma iya. Aheka to'ongan saga a'a parongan isab ma
iya, angkan sidda asembol.
25 Na, aniya' maina'an dakayu' d'nda sakihan, sangpū' na maka duwan-
tahun halam atitis laha'na.
26 Minsan aheka doktol bay kalabayanna sampay aubus na kamemon
sīnna panamba, halam aniya' kagām-gāmanna. Gom pa'in anambahina
sakina.
27 Manjari takale e' d'nda itu suli-suli pasal si Isa, angkan iya palamud
ma ba'anan a'a inān ati pasekot iya ni si Isa min buli'an.
28 Ah'lling iya ni baranna, yukna, “Bang sadja tasagidku minsan la'a hal
tōng s'mmekna, kauli'an du aku.”
29 Pagsagidna pa'in, saru'un-du'un pahondong laha'na ati tananamna ma
deyom baranna in iya kauli'an na.

30 Magtūy tananam isab e' si Isa aniya' barakat bay paluwas min baranna,
angkan iya pahondong bo' palingi' ni saga a'a ma buli'anna. Yukna, “Sai
bay ang'ntanan aku?”
31 Ya sambung saga mulidna, “Tuwan, ta'nda'nu heka a'a pagipit itu ni
ka'a! Ati tilawnu bang sai ang'ntanan ka'a!”
32 Sagō' amiha-miha lagi' si Isa bang sai bay ang'ntanan iya.
33 Jari d'nda inān, pagka kata'uwanna in iya kauli'an na, pehē' ni si Isa
maka e'na amidpid sabab tināw sidda. Pasujud iya ma atag tape' si Isa bo'
magsab'nnal.
34 Yuk si Isa ma iya, “Arung, kauli'an na ka ma sabab pangandolnu ma
aku. Pehē' na ka, da'a ka asusa. Kauli'an na ka to'ongan.”
35 Manjari itu, hinabu pa'in si Isa amissala ni d'nda inān, aniya' saga a'a
at'kka pina'an min luma' si Jayrus amowahan iya lling, yuk-i, “Amatay na
anaknu. Da'a pamale'un guru ilu!”
36 Sagō' halam niasip e' si Isa lling sigām. Yukna ni si Jayrus, “Da'a ka
tināw, angandol sadja ka.”
37 Jari halam aniya' nirūlan e' si Isa pabeya' ma iya, luwal si Petros maka
duwangan magdanakan e', si Yakub maka si Yahiya.
38 Makat'kka pa'in sigām pehē' ni luma' si Jayrus, anā, ta'nda'na aheka
a'a maghiluhala'. Magtangisan sigām maka maglemong pakosog.
39 Pasōd si Isa ni deyom luma' bo' yukna ma saga a'a maina'an, “Magay
kam maghiluhala' maka magtangis ilu? Halam du amatay onde' ilu. Hal
iya atuli.”
40 Pinagtittowahan iya e' sigām, angkan sigām sinō' paluwas kamemon.
Binowa e'na ina'-mma' onde' maka mulidna t'llungan pasōd ni deyom bilik
ya kamaina'anan d'nda-d'nda.
41 Binalutan e' si Isa tanganna ati yukna ni iya ma buwat bahasa sigām,
“Talita kum.” (Hatina ma bahasatam, “Arung, soho'ta ka papunduk.”)
42 Saru'un-du'un du papunduk onde' inān bo' pal'ngngan ma deyom
luma'. Umulna sangpū' maka duwantahun. Jari ainu-inu to'ongan saga
a'a inān kamemon.
43 Binanda'an sigām e' si Isa sinō' da'a angahaka ni sai-sai pasal ina'an-i.
Soho'na isab pinakan onde' inān.

6

Si Isa Sinulak e' saga A'a Nasaret
(Matiyu 13:53-58; Lukas 4:16-30)

1 Ala'an si Isa minnē' bo' pabīng ni da'ira Nasaret ya kauman luggiya'.
Ameya' isab saga mulidna.
2 Manjari itu, pag'llaw Sabtu' pa'in, anagna' iya amandu' ma deyom
langgal, ati ainu-inu kaheka'an saga a'a ya akale ma iya. Yuk sigām,
“Oy! Minningga bahā' pangā'anna pangadji'na itu? Pangita'u ai bahā'
bay pamuwan ma iya, angkan iya makahinang saga hinangna kawasahan
itu?
3 Bang kami mbal asā', ya na ko' itu karpentero, anak si Mariyam,
danakan disi Yakub maka si Joses maka si Judas maka si Simun. Maka
saga danakanna d'nda itiya' isab ma lūngantam itu.” Ati ala'at atay sigām
ma si Isa.
4 Angkan yukna ma sigām, “In nabi pinagaddatan asal ma sabarang
lahat. Ya sadja mbal magaddat ma iya bang a'a min lahatna luggiya' maka
saga lahasiya'na maka saga sehe'na magdaluma'.”

5 Jari halam aniya' hinang makainu-inu tahinang e' si Isa mahē'. Luwal
saga a'a sakihan salat bay pat'nna'anna tanganna bo' kauli'an.
6 Ainu-inu to'ongan iya bang angay saga a'a maina'an mbal angandol ma
iya.

Kasangpū' maka Duwa Mulid Sinō' Magnasihat
(Matiyu 10:5-15; Lukas 9:1-6)

Na, talatag e' si Isa saga kaluma'an ma jadjahan inān amandu'an saga
a'a.
7 Nilinganan e'na saga mulidna kasangpū' maka duwa pehē' ni iya, ati
soho'na sigām pal'ngngan duwangan-duwangan magnasihat lapal Tuhan.
Bay sigām buwananna kawasa pamala'an saga saitan min deyom baran
a'a,
8 ati soho'na sigām subay mbal amowa lutu', atawa puyu' pamowahan
ai-ai, atawa sīn ma deyom sabitan sigām. Luwal tungkud ya makajari
binowa e' sigām.
9 Makajari sigām magtaumpa', sagō' mbal sigām tinugutan amowa badju'
pagsalinan.
10 Yuk si Isa ma sigām, "Bang kam ganta' sinagina e' a'a sinō' pasōd ni
luma'na, subay maina'an pahanti'anbi sampay ta'abut waktu katulakbi min
lahat inān.
11 Maka bang aniya' lahat pat'kkahanbi bo' mbal anagina ka'am saga
a'ana, atawa mbal bilahi akale ma ka'am, ala'an kam min kaluma'an ina'an.
Paspasinbi dahū bagunbunna min tape'bi, tanda' saksi' in ka'am apuwas
min sigām."
12 Jari magl'ngnganan na saga mulid magnasihat. Yuk pagnasihat sigām
in manusiya' subay ang'bba to'ongan min dusa sigām sampay papinda ni
Tuhan.
13 Aheka saga saitan bay tapala'an e' saga mulid e' min deyom baran a'a,
maka aheka a'a sakihan bay sinapuhan maka ns'llan, manjari kauli'an.

Kamatay si Yahiya Magpapandi
(Matiyu 14:1-12; Lukas 9:7-9)

14 Manjari itu takale e' Sultan Herod pasal kahinangan si Isa, sabab aban-
tug ōnna ma kalahat-lahatan. Magupama isab saga a'a ma pasalna. Aniya'
a'a kasehe'an magpa'in, yuk-i, "Si Yahiya Magpapandi bay pinakallum
pabīng min kamatayna ya angkan tahinangna saga hinang kawasahan
inān."
15 Yuk a'a kasehe', "Nabi Elija ko' inān!"

Aniya' isab a'a kasehe' ah'lling, yuk-i, "Nabi ko' inān buwat saga kanabi-
nabihan bay ma masa awal e'."

16 Sagō' pagkale itu e' si Herod, yukna, "Si Yahiya ko' inān, ya bay soho'ku
pinonggolan kōkna. Allum na iya pabīng."
17-18 Angkan buwattē' pah'lling si Herod sabab iya ya bay magpanoho'an
anaggaw si Yahiya. Sinō' iya nihengkotan maka kilikili bo' yampa ni'isi ni
deyom kalabusu. Buwattitu ya kahālanna: sultan Herod itu bay angah'nda
si Herodiyas h'nda siyalina si Pilip, bo' pa'in allum lagi' si Pilip e'. Manjari
itu, pagka magtimbul na sigām, pinabukagan sultan Herod e' si Yahiya,
yuk-i, "Mbal manjari bang ka magtimbul maka h'nda danakannu! Dusahan
ka!"
19 Na, ya ina'an sababanna angkan ala'at atay si Herodiyas ma si Yahiya.
Ya kabilahianna subay pinapatay. Sagō' halam iya karūlan sabab

20 aloman si Herod ma si Yahiya. Kinata'uwan asal e'na in si Yahiya a'a
abontol maka a'adil. Angkan iya bay nihampanan e' si Herod. Bilahi sidda
akale si Herod ma pagnasihat si Yahiya, minsan makasasaw pikilanna.
21 Sakali aniya' waktu pamarūl kabaya'an si Herodiyas. Ta'abut pa'in
llaw panabu kapaganak ma sultan Herod, magpajamu iya ma saga bag'llal
ma pagsultananna, maka ma saga nakura' kasundaluhanna, maka ma saga
a'a taga-ōn ma lahat Jalil.
22 Na, atimuk pa'in saga a'a, pasōd pina'an anak si Herodiyas budjang
angigal, ati kasulutan sidda si Herod maka saga a'a maglurukan e'.
Jari amissala sultan ni budjang inān, yukna, "Angamu' sadja ka. Ai-ai
kabaya'annu, pamuwanku du ma ka'a."
23 Anapa lagi' iya, yukna, "Sapahanta ka, ai-ai amu'nu ni aku, pa-
muwanku to'ongan ma ka'a minsan santonga' alta'ku kamemon."
24 Paluwas budjang minnē' bo' tilawna ina'na. "Ina'," yukna, "ai subay
amu'ku?"
Anambung ina'na, yukna, "Amu'un kōk si Yahiya Magpapandi."
25 Magtūy parai'-dai' budjang angamu' ni sultan, yukna, "Tuwan sultan,
ya itu amu'ku ni ka'a, pamuwanun ma aku saru'un-du'un kōk si Yahiya
Magpapandi, pinat'nna' ma talam!"
26 Anā, aheya kasusahan sultan sagō' mbal iya bilahi amindahan janji'na
sabab bay iya makasapa ma alopan saga luruk e'.
27 Magtūy iya magpanoho'an ma dakayu' sundaluna, sinō' pehē' angā'
kōk si Yahiya. Jari pehē' na sundalu inān bo' amonggolan kōk si Yahiya
ma deyom kalabusu lagi'.
28 Puwas e' pinat'nna' e'na ma talam bo' yampa bowana pehē' ni budjang
e'. Jari sinōngan e' budjang ni ina'na.
29 Makakale pa'in saga mulid si Yahiya pasal ina'an-i, pehē' sigām angā'
patayna kinubul.

Limangibu Heka A'a Pinakan e' si Isa
(Matiyu 14:13-21; Lukas 9:10-17; Yahiya 6:1-14)

30 Na, pabīng ni si Isa saga a'a kawakilanna ati nihaka'an iya pasal
kamemon bay tahinang sigām maka bay tapamandu' sigām ma saga a'a.
31 Na, aheka a'a magpehē'-pi'itu ma atag ina'an, ya po'on sigām mbal
makaluhaya minsan magkakan. Angkan yuk si Isa ni saga mulidna, "Sūng
kitam ni lahat halam maga'a, kitam-kitam sadja, bo' supaya kam makahali-
hali minsan mbal at'ggol."
32 Jari amusay sigām minnē' tudju ni lahat l'ngngaw-l'ngngawan, hal
sigām sadja.
33 Saguwā' aheka a'a bay maka'nda' katulak sigām, ati takilā sigām.
Manjari aheka saga a'a min kaluma'an inān kamemon, magdai'-dai'
amaklay min bihing susulan tudju ni patandanan disi Isa ati makarahū
at'kka pehē'.
34 Pagdeyo' pa'in si Isa, ta'nda'na ba'anan a'a itu, landu' to'ongan aheka.
T'kkahan iya ase' ma sigām sabab sapantun sigām bili-bili halam aniya'
angupiksa'. Jari aheka pamandu' ma sigām.
35 Pagka abay kohap na, pehē' saga mulidna ni iya. Yuk sigām, "Tuwan,
sōng sangom na, maka itiya' kitam ma lahat l'ngngaw-l'ngngawan.
36 Soho'un lagi' saga a'a itu pehē' ni kaluma'an maka ni saga maghuhuma
ma kareya-reyahan itu bo' makab'llihan di-sigām kinakan."
37 Sagō' anambung si Isa, yukna, "Ka'am na ya amakan sigām," yukna.

Yuk sigām ma iya, “Ē! Ba'anan a'a itu, subay tamba a'a walumbulan t'ggolna bo' aniya' makab'llihan sigām tinapay! Ati soho'nu kami am'lli?”
38 Atilaw si Isa, yukna, “Pila heka tinapaybi ilu? Nda'unbi pehē'.”
Pagta'u pa'in, yuk sigām, “Lima du tinapay maka duwa daing.”
39 Manjari magpanoho'an si Isa ma saga mulidna. Sinō' pinatingkō' saga a'a inān kamemon magtumpuk-tumpuk ma kaparangan.
40 Makatingkō' pa'in sigām, aniya' limampū', atawa dahatus a'a ma datumpuk.
41 Jari niā' e' si Isa lima tinapay maka duwa daing he' bo' pahangad tudju ni langit magsukul ni Tuhan. Pinagpōng-pōng e'na tinapay ati sōnganna ni saga mulidna bo' pinagtopod-toporan saga a'a. Ya du duwa daing, bay pinagbahagi'-bahagi' e'na isab ma sigām kamemon.
42 Magkakanan na saga a'a inān kamemon sampay mag'ssohan na.
43 Pagubus pa'in sigām amangan, tinipun e' saga mulid kapin tinapay maka daing, ati ap'nno' sangpū' maka duwa ambung aheya.
44 Ya a'a bay amangan inān aniya' saga limangibu bang hal l'lla ni'itung.

Si Isa Lum'ngngan ma Kuwit Tahik
(Matiyu 14:22-33; Yahiya 6:15-21)

45 Puwas inān magtūy anoho' si Isa ma saga mulidna subay paruwa' ni bayanan. Pinarahū sigām e'na pauntas ni dambila' danaw ni da'ira Betsaida, sabuna amapole' kaheka'an a'a inān.
46 Tapapole' pa'in, patukad si Isa anambahayang ma bīd-bīd.
47 Sangom pa'in lahat, ina'an saga mulidna ma t'ngnga' danaw bo' si Isa ina'an ma deya dangan-danganna.
48 Ta'nda'na saga mulidna kahunitan magdayung sabab anagga' sigām baliyu. Jari itu, pagdai' llaw pa'in, pehē' iya tudju ni sigām pal'ngngan min kuwit tahik. Arāk kalabayan e'na saga mulidna,
49 saguwā' ta'nda' iya e' sigām pal'ngngan ma kuwit tahik, ati pangannal sigām umagad. Magsilahak to'ongan sigām,
50 sabab niumagad sigām kamemon pag'nda' sigām ma iya.
Sagō' amissala magtūy si Isa ma sigām. “Paiman kam,” yukna. “Aku ko' itu. Da'a kam tināw.”
51 Jari paruwa' si Isa ni bayanan bo' pabihing ni saga mulid e'. Pagduwa' pa'in, pahali baliyu. Tak'bbal isab atay sigām.
52 Sabab halam tahati e' sigām pasal kahinang si Isa ma tinapay. Tu'ud sigām atuwas pinandu'an.

Saga A'a Gennesaret Kauli'an
(Matiyu 14:34-36)

53 Jari itu, at'kka pa'in sigām ni dambila' danaw, parunggu' sigām ni bihing ma Gennesaret.
54 Pagdeyo' pa'in sigām min bayanan, takilā magtūy si Isa e' saga a'a
55 ati magdauragan sigām angalatag kalahatan ma jadjahan ina'an-i. Binowa e' sigām a'a taga-saki maka palegehan sigām, maingga-maingga lahat ya kakalehan sigām kamahe'an si Isa.
56 Maingga-maingga kat'kkahanna, ai-na ka ma kaluma'an, ai-na ka ma da'ira, ai-na ka ma lahat deya, pinalege magtūy saga a'a asaki ma halaman tabu'. Ati angamu' sigām junjung ni si Isa, bang pa'in pina'abut ni iya tangan saga a'a sakihan minsan la'a hal tōng s'mmekna. Manjari sai-sai bay maka'ntan ma s'mmek si Isa kauli'an du magtūy.

7

Usulan Manusiya' maka Panoho'an Tuhan
(Matiyu 15:1-9)

1 Na, aniya' patimuk ni si Isa saga Parisi maka saga guru sara' agama bay
palūd pina'an min Awrusalam.
2 Ta'nda' e' sigām saga mulid si Isa amangan bo' halam bay angose' tangan
sigām. Haram kono' bang ma saga Parisi.
3 Ya addat saga Parisi maka kamemon bangsa sigām Yahudi, mbal
amangan bang halam bay makakose' tangan dahū, sabab amogbog usulan
bay pang'bba e' ka'mbo'-mbo'an sigām.
4 Bang sigām tapole' min tabu' mbal amangan bang halam bay angose'
dahū. Aheka gi' isab saga usulan binogbogan e' sigām, buwat pangose'
saga sawan maka sili' maka saga pamanganan tumbaga.
5 Angkan tinilaw si Isa e' saga Parisi maka saga guru sara' agama inān,
yuk-i, "Angay saga mulidnu mbal amogbog usulan bay pang'bba e' ka'mbo'-
mbo'antam ati amangan minsan halam bay sinussi tangan sigām dahū?"
6 Anambung si Isa, yukna, "Ka'am ilu hal magbau'-bau' ameya' ma Tuhan,
bo' halam. B'nnal to'ongan ya bay tasulat e' si Isaya ma deyom Kitab, ya
yuk-i,
'Saga a'a itu, yuk Tuhan, angahulmat aku maka lapal kabtangan sigām,
sagō' alawak deyom atay sigām min aku.
7 Ya pagpudji sigām ma aku halam aniya' pūsna,
sabab ya pamandu' e' sigām hal panoho'an
bay pinahinang e' manusiya', ngga'i ka deyo' bay min aku.'
8 "Ya du ka'am," yuk si Isa, "anaikutan panoho'an Tuhan ati usulan
manusiya' ya bogboganbi.
9 Apanday kam pahāp!" yukna. "Taikutanbi panoho'an Tuhan supaya
bogboganbi saga usulan bay pang'bba e' kamatto'ahanbi!
10 Kira-kirahunbi sara'-panoho'an ya bay tasulat e' si Musa, ya yuk-i,
'Wajib kam magaddatan mma'bi maka ina'bi.' Maka itu gi', 'Sai-sai ah'lling
ala'at ma mma'na atawa ina'na, a'a inān subay pinapatay.'
11 Sagō' ka'am," yuk si Isa, "magsaddī-saddī ya pamandu'bi ma saga a'a.
Ma pamandu'bi, bang aniya' ganta' amissala ni ina'-mma'na, yukna, 'Mma',
atawa Ina', arak bay panabangku ka'a kaniya'ku itu, sagō' mbal na sabab
pagkulban.*'
12 Na, bang buwattē' pamissala a'a ina'an," yuk si Isa, "mbal na iya
pahinangbi ai-ai panabangna ma mma'na atawa ina'na.
13 Manjari minnē' pahalambi dī panoho'an Tuhan ati pandu'anbi saga
usulan bay pang'bba e' ka'mbo'-mbo'anbi. Maka aheka gi' isab saga
kahinanganbi buwattē'."

Ya Makatamak Pangatayan Manusiya'
(Matiyu 15:10-20)

14 Puwas e' nilinganan ba'anan a'a inān e' si Isa, sinō' patimuk pabīng
ni atagna. Yukna ma sigām, "Pakale kam kamemon ma bissalaku itu.
Hatiunbi to'ongan.
15 Ngga'i ka kinakan pasōd ni deyom baran a'a ya makalumu' iya. Ya
makalumu' iya saga ai-ai ya paluwas min deyom atayna.
16 Sasuku kam makakale, ikutunbi to'ongan."

---

* **7:11 7:11** Kulban, hatina 'pamasuku' ni Tuhan'.

17 Jari makala'an pa'in si Isa min saga a'a inān, pasōd iya ni deyom luma'
ati tinilaw e' saga mulidna pasal bay pamandu'na he'.
18 Yukna ma sigām, “Ka'am isab, halam aniya' panghatibi? Angay mbal
kata'uwanbi? Bang aniya' kinakan pasōd ni deyom baran a'a bay min
luwasan, mbal makalumu' iya.
19 Sabab mbal makasampay ni pangatayanna sagō' pasōd ni deyom
b'ttongna bo' yampa paluwas min baranna.” Minnē' tapahati e' si Isa in
kinakan kamemon halal asal.
20 Yuk si Isa lagi', “Ya paluwas min deyom pangatayan manusiya', ya na
he' makalumu' iya.
21 Sabab deyom atayna to'ongan ya paluwasan hona'-hona'na ala'at. Ya
he' po'onna angkan iya maghinang kala'atan, buwat saga angahinang
kahina'an ma d'nda, anangkaw, amapatay, angaliyu-lakad,
22 anganapsuhan kaniya' a'a kasehe'an, angakkal, magba'is, angimbū,
angalimut, magmalangkahi, maka magkarupangan.
23 Saga kala'atan itu kamemon,” yuk si Isa, “paluwas min deyom
pangatayan a'a, angkan iya alumu'.”

Pangandol D'nda Bangsa Girīk
(Matiyu 15:21-28)

24 Jari palanjal si Isa minnē' tudju ni jadjahan da'ira Tira. Mahē' pa'in,
pasōd iya ni dakayu' luma' bo' pahanti' mahē'. Kabaya'anna subay halam
aniya' makata'u pasal kamahē'na, sagō' mbal kalimbungan.
25 Aniya' d'nda maina'an bay makakale pasal si Isa. D'nda itu taga-anak
d'nda-d'nda sinōd saitan. Jari pagkalena pasal kamahē' si Isa magtūy iya
pehē' pasujud ni atag tape'na.
26 In d'nda itu ngga'i ka Yahudi sagō' bangsa Piniki min lahat Siriya. Jari
angamu' iya junjung ni si Isa bang pa'in pinala'an saitan min baran anakna.
27 Sagō' anambung si Isa magparalilan, yukna, “Subay pina'sso dahū saga
anak lissi sabab mbal manjari niā' kinakanna bo' nilarukan ni saga ero'.”
28 “B'nnal, Tuwan,” yuk d'nda. “Sagō' minsan saga ero' ma deyo'
lamisahan amangan du momok kinakan ya apakpak e' onde'.”
29 Manjari ah'lling si Isa ma iya, yukna, “Amole' na ka. Nirūlan du ka
ma sabab bissalanu ilu. Ala'an na saitan min deyom baran anaknu.”
30 Amole' na d'nda ati tabākna anakna palege ma pabahakanna. Halam
na saitan.

A'a Bisu maka Umaw Kauli'an

31 Ala'an si Isa min jadjahan Tira inān pabalik ni atag danaw Jalil.
Niuntas e'na lahat Sidun, labay isab min lahat niōnan Sangpū' Da'ira.
32 Na, aniya' a'a bisu mbal agon makabissala pabontol, binowa ni si Isa
e' saga a'a. Angamu' sigām junjung ni si Isa bang pa'in pinat'nna' tanganna
ma sehe' sigām.
33 Jari binowa iya e' si Isa pasaddī min deyom kaheka'an, ati tinampon-
gan e' si Isa tainga a'a he'. Angaludja' isab si Isa, bo' yampa ntananna d'lla'
a'a he'.
34 Puwas e' pahangad si Isa ni langit bo' anganapas paheya. Yukna ni a'a
bisu maka aumaw inān, “Eppata!” Hatina “Paukab na kam!”
35 Makakale magtūy tainga a'a inān. Pinausay magtūy d'lla'na ati abontol
na e'na amissala.
36 Jari niamay-amayan saga a'a inān e' si Isa, sinō' da'a angahaka ni sai-sai
ma pasal ina'an-i. Sagō' mangkinna sigām sinō' da'a angahaka, mangkinna
sigām angahaka.

37 Jari ainu-inu to'ongan sasuku makakale. “A'a itu,” yuk sigām, “ahāp
sidda kahinanganna kamemon. Minsan a'a bisu tapakale e'na, a'a umaw
tapabissala e'na.”

8

Mpat Ngibu A'a Pinakan e' si Isa
(Matiyu 15:32-39)

1 Mbal at'ggol minnē' aheka isab saga a'a patimuk pina'an. Pagka halam
aniya' kinakan sigām, nilinganan e' si Isa saga mulidna pehē' ni iya. Yukna
ma sigām,
2 “Ma'ase' aku ma ba'anan a'a itu sabab kat'llu na llaw itu ya kamaitu
sigām ma aku, maka halam aniya' kinakan sigām.
3 Bang sigām papole'ku ma halam bay makakakan, arakala' pinunung
sigām ma pal'ngnganan, sabab aniya' kasehe' atā pamole'an sigām.”
4 Yuk saga mulidna ma iya, “Na, maingga bahā' pangā'anta kinakan
sarang pamakan kaheka a'a itu? Itiya' kitam ma lahat halam aniya'
kaluma'anna itu!”
5 Atilaw si Isa ma sigām, yukna, “Pila solag tinapaybi ilu?”
“Pitu',” yuk sambung sigām.
6 Manjari sinoho' e' si Isa katimukan a'a inān magtingkō'an ma tana'.
Niā' e'na pitu' tinapay inān bo' magsarang-sukul ni Tuhan. Puwas e'
pinagpōng-pōng e'na bo' yampa sōnganna ni saga mulidna, ati tinopod-
toporan ba'anan a'a inān e' sigām.
7 Aniya' isab ma sigām saga daing anahut, salat hekana. Pinagsukulan e'
si Isa bo' tinopod-topod isab e' mulidna ma saga a'a he'.
8 Jari magkakanan sigām kamemon sampay asso. Puwas e' aniya' pitu'
ambung aheya ap'nno' e' kapin kinakan bay tatimuk e' saga mulid.
9 Saga a'a bay magkakanan inān, aniya' kulang-labi mpat ngibu. Manjari
pinapole' na sigām e' si Isa,
10 ati paruwa' iya maka saga mulidna ni bayanan bo' pauntas pehē' ni
lahat Dalmanuta.

Saga Parisi Mikipa'nda' Paltanda'an
(Matiyu 16:1-4)

11 Pagt'kka disi Isa ni Dalmanuta, aniya' pehē' ni iya saga a'a Parisi
amowa iya magsu'al. Bilahi sigām anulayan iya, ya po'on sigām
mikipa'nda' paltanda'an, palsaksi'an in iya b'nnal taga-kapatut min Tuhan.
12 Manjari anganapas si Isa paheya sabab kasusa deyom atayna, ati
yukna ma sigām, “Angay bahā' saga a'a ma patahunan itu, hal angamu'
paltanda'an. B'nnal ya pangahakaku ma ka'am, halam aniya' paltanda'an
pina'nda'an ka'am.”
13 Jari ala'an iya min sigām. Pariyata' iya pabīng ni bay pameya'anna
bo' pauntas iya pehē' ni dambila' danaw.

Pagbanda' Pasal Pandu' saga Parisi maka si Herod
(Matiyu 16:5-12)

14 Na, halam aniya' lutu' tabowa e' saga mulid si Isa, halam taentom.
Luwal dansolag tinapay bay ma deyom bayanan asal.
15 Jari pinandu'an sigām e' si Isa, yukna, “Kamaya'-maya' kam. Halli'inbi
pasulig tinapay min saga Parisi maka pasulig sultan Herod!”

16 Magsuli-suli saga mulid pasal pah'llingna itu sabab halam tahati e'
sigām. Yuk sigām, “Angkan marai' buwattē' pah'lling si Isa sabab halam
kitam bay amowa tinapay.”
17 Kinata'uwan asal e' si Isa bang ai ya pagsuli-suli sigām, angkan yukna,
“Angay kam magsuli-suli pasal halam aniya' tinapaybi? Halam gi' tahatibi
bahā'? Akulang bahā' akkalbi?
18 Aniya' matabi sagō' mbal kam maka'nda'. Aniya' taingabi sagō' mbal
makakale. Arai' halam taentombi bay hinangku llaw ina'an-i,
19 waktu bay kapagpōng-pōngku tinapay lima hekana pamakan saga
limangibu a'a. Pila heka ambung aheya bay pangisihanbi kapin kinakan?”
Yuk sigām, “Sangpū' maka duwa.”
20 “Maka tinapay pitu' hekana-i,” yuk si Isa, “ya bay pagpōng-pōngku
ma saga a'a mpat ngibu. Pila ambung bay pangisihanbi?”
“Pitu',” yuk sigām.
21 “Na,” yukna, “mbal na pa'in kam makahati.”

A'a Buta Kauli'an e' si Isa

22 Jari at'kka na disi Isa ni kaluma'an Betsaida, maka aniya' saga a'a
amowa a'a buta. Angamu' sigām junjung bang pa'in iya pinat'nna'an
tangan si Isa.
23 Sakali binalutan e' si Isa tangan a'a buta he' ati niambit e'na paluwas
min kaluma'an inān. Ma luwasan pa'in, niludja'an e'na matana bo' yampa
pat'nna'na tanganna ni iya. Puwas e' tinilaw iya e' si Isa, “Aniya' bahā'
ta'nda'nu?”
24 Patongas a'a he' ang'nda' ni dahuanna. “Aho',” yukna, “aniya' ta'nda'ku
saga a'a, sagō' luwana sali' po'on kayu sikal'ngnganan.”
25 Pinat'nna' e' si Isa tanganna ni mata a'a itu, kaminduwana na, jari
pagpatongna ma buwattina'an kauli'an na matana maka asawa na e'na
ang'nda' ma kamemon.
26 Puwas e' pinapole' iya e' si Isa maka e'na ah'lling, yuk-i, “Da'a ka pasōd
pabīng ni deyom kaluma'an.”

Si Petros Magpasab'nnal Pasal Al-Masi
(Matiyu 16:13-20; Lukas 9:18-21)

27 Manjari itu palanjal si Isa maka mulidna ni saga kaluma'an ma
sakalibut da'ira Kesareya Pilipi. Na, ma labayan pa'in, atilaw si Isa ma
saga mulidna, yukna, “Sai kono' aku bang ma pah'lling saga a'a?”
28 Yuk sambung saga mulid e', “Bang ma a'a kasehe'an ka'a kono' si
Yahiya Magpapandi. Bang ma a'a kasehe' in ka'a nabi Elija. Maka bang
ma a'a kasehe' isab dakayu' nabi ka bay ma masa awal e'.”
29 “Na, bang ma ka'am,” yuk tilaw si Isa, “sai sa aku itu?”
Anambung si Petros. “Ka'a Al-Masi,” yukna, “ya tapene' e' Tuhan.”
30 Puwas e' binanda'an e' si Isa saga mulidna, sinō' da'a angahaka ni
sai-sai in iya Al-Masi.

Pamissala si Isa Pasal Kamatayna
(Matiyu 16:21-28; Lukas 9:22-27)

31 Na, minnē' anagna' si Isa amandu'an saga mulidna pasal ai song
tum'kka ni iya. “Aku,” yukna, “Anak Manusiya', aheka du kabinasahan
song pat'kka ni aku. Maka sinulak du aku e' saga pagmatto'ahan maka
saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama. Pinapatay du aku
sagō' ta'abut pa'in kat'llu llawna, allum du aku pabīng.”

32 Pinapasti' to'ongan e' si Isa pah'llingna itu ma sigām, jari binowa iya
e' si Petros paokat min kasehe'an bo' supaya pinabukagan.
33 Sagō' palingi' si Isa ang'nda' ma saga mulidna ati pabukaganna si
Petros. "Ala'an ka min aku, saitan! Ya pamikilnu ilu pikilan manusiya'
ko', ngga'i ka pikilan Tuhan."
34 Jari pinatimuk e' si Isa kaheka'an a'a inān maka saga mulidna. Yukna,
"Bang aniya' a'a bilahi ameya' ma aku, subay ngga'i ka kabaya'an baranna
ya dūlanna. Subay tanggungna hāgna pamapatayan iya, hatina subay
paglilla'na kabinasahan. Minnē' iya makajari ameya' ma aku.
35 Sai-sai allogan kallum-baranna amutawan du kallum-nyawana min
Tuhan. Sagō' sai-sai mbal allog ma kallum-baranna, lilla' isab amatay ma
sababku maka ma sabab lapal ahāp itu, tantu iya makabāk kallum kakkal.
36 Sababna," yuk si Isa, "bang aniya' a'a ganta' kaniya'an kamemon alta'
deyom dunya itu, bo' halam aniya' kallumna kakkal, aheya lugi'na.
37 Halam aniya' tapangal'kkatna kallum-nyawana bang amutawan na
min iya.
38 Saga a'a ma tahun itu, dusahan asal kaheka'an sigām maka mbal
angisbat Tuhan. Sasuku aiya' angahaka'an saga a'a pasal kapameya'na
ma aku maka ma pandu'ku, kinaiya'an isab e'ku. In aku Anak Manusiya'
mbal angakuhan a'a inān ma waktu kapi'ituku pabalik. Pabalik du aku
aliput e' sahaya Mma'ku, sinehe'an isab aku e' saga mala'ikat asussi."

9

1 Amissala gi' si Isa, yukna, "B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'am, aniya'
maitu ma ka'am mbal amatay sat'ggol halam ta'nda'na pagparinta Tuhan
pinat'nna' beya' maka kawasa aheya."

Kapinda Pangluwahan si Isa
(Matiyu 17:1-13; Lukas 9:28-36)

2 Na, palabay pa'in nnom llaw min waktu he'-i, si Petros maka si Yakub
maka si Yahiya wa'i binowa e' si Isa patukad ni būd alanga, hal sigām sadja.
Maina'an pa'in, apinda pangluwahan si Isa ma pang'nda' sigām.
3 Apote' to'ongan s'mmekna, makasilaw sidda. Halam aniya' magdarak-
dak ma deyom dunya itu makapapote' s'mmek buwat kapote' s'mmekna
inān.
4 Panyata' isab pina'an nabi Elija maka nabi Musa, ta'nda' e' saga mulid
e' magsuli-suli maka si Isa.
5 Ah'lling si Petros ni si Isa, yukna, "Tuwan Guru, ahāp to'ongan isab itiya'
kami maitu. Angahinang kami t'llu panggung-panggung pasindunganbi
maitu, dakayu' ma ka'a, dakayu' ma si Musa, maka dakayu' ma si Elija."
6 Buwattē' tapamūngna sabab mbal kata'uwanna bang ai subay
pah'llingna. Aheya sidda tāw saga mulid e'.
7 Sakali aniya' gabun bay angalandungan sigām, maka aniya' suwala
ah'lling minnē'. Yuk suwala he', "Anakku ko' itu, ya kalasahanku. Iya ya
kalehunbi."
8 Pag'nda' sigām paruruwambila' ma sigām, halam aniya' a'a ta'nda'
sigām, luwal si Isa.
9 Manjari itu, paglūd pa'in sigām min būd e', binanda'an sigām e' si Isa,
yukna, "Da'a kam angahaka ni sai-sai pasal bay ta'nda'bi ma diyata' būd.
Subay na aku, Anak Manusiya', tapakallum pabīng min kamatayku bo'
yampa kam angahaka."

10 Niasip e' sigām kabtangan si Isa itu sagō' magtilaw-tilaw sigām
kat'llungan bang ai hatina ya bay yukna pasal kapakallum min kamatay.
11 Sakali tinilaw iya e' sigām, yuk-i, “Angay magpa'in saga guru sara'
agama in si Elija subay palahil dahū pi'itu?”
12 Anambung si Isa ma sigām, yukna, “B'nnal ko' ilu, palahil dahū si Elija
min Al-Masi bo' anakapan kamemon. Saguwā' tasulat asal ma deyom Kitab
pasal Anak Manusiya' in iya subay makalabay kabinasahan aheya maka
subay nihalipulu. Angay bahā'?
13 Sagō' haka'anta kam pasal si Elija. Bay na iya palahil ati tahinang
ma iya e' saga manusiya' ai-ai kabaya'an sigām, buwat bay tasulat asal ma
deyom Kitab ma pasalna.”

Onde'-onde' Sinōd Saitan Kauli'an e' si Isa (Matiyu 17:14-21; Lukas 9:37-43)

14 Na, makabalik pa'in disi Isa ni saga mulid kasehe'an, lumandu'an
aheka a'a ta'nda' e' sigām magtimuk. Aniya' isab saga guru sara' agama
ta'nda' e' sigām magjawab maka saga mulid si Isa kasehe'.
15 Pag'nda' kaheka'an a'a itu ma si Isa, aheya kainu-inuhan sigām ati
paragan sigām anampang iya.
16 Atilaw si Isa, yukna, “Ai pagjawabanbi ilu?”
17 Jari aniya' anambung min deyom katimukan a'a inān, yukna, “Tuwan
Guru, bay bowaku ni ka'a anakku l'lla sabab sinōd iya saitan umaw.
18 Kahaba' waktu, bang iya kasangonan e' saitan itu, pinahantak iya ni
tana'. Anuput-nuput bowa'na, magtage'ot emponna, maka anuwas isab
baranna. Bay amu'ku pinala'an e' saga mulidnu itu sagō' mbal takole' e'
sigām.”
19 Anambung si Isa, yukna, “Ka'am saga a'a ma tahun itu, halam to'ongan
aniya' imanbi! Subay buwattingga gi' t'ggolku ma ka'am anandalan
kabuwattilubi? Bowahun pi'itu onde' ilu,” yukna.
20 Jari binowa iya ni si Isa.
Ta'nda' pa'in si Isa e' saitan, magtūy sinawan e'na onde' inān ati
pinahantak ni tana' amaspad. Anuput-nuput isab bowa'na.
21 Atilaw si Isa ma mma' onde' inān, yukna. “Sumiyan gi' bay
kabuwattituna itu?”
“Sangay min kariki'-diki'na,” yuk mma'na.
22 “Araran iya pinahantak e' saitan ni deyom api atawa ni deyom bohe'
bo' pinapatay. Ndū' tuwan, bang takole'nu, ma'ase' ka ba. Tabangun kami!”
23 Yuk si Isa ma iya, “Angay tilawnu bang takole'ku? Bang a'a taga-iman,”
yukna, “takole'na kamemon.”
24 Atanog magtūy pah'lling mma' onde' he', yukna, “Aniya' imanku sagō'
kulang lagi'. Tabangin aku bo' supaya pasōng kosogna.”
25 Pag'nda' si Isa ma kaheka'an a'a inān song na pagipit ni iya, magtūy
lāngna saitan e'. “Ka'a saitan umaw maka bisu,” yukna, “soho'ta ka ala'an
min deyom baran onde' ilu. Da'a ka pasōd pi'ilu pabīng!”
26 Jari itu, aubus pa'in e' saitan angolang pakosog maka e'na amaspad
onde' inān, paluwas iya min baranna. Sakali angaluwa patay onde' inān,
angkan yuk kaheka'an a'a inān, “Na! Amatay na!”
27 Sagō' binalutan tangan onde' ina'an e' si Isa bo' tabanganna papunduk.
An'ngge iya magtūy.
28 Na, makasōd pa'in si Isa ni deyom luma', tinilaw iya e' saga mulidna
pagka sigām-sigām la'a. Yuk-i, “Angay kami bay mbal makapaluwas saitan
e'?”

29 Yuk si Isa, “Ya ginis saitan ina'an mbal tapaluwas, luwal bang niamu'an
tabang min Tuhan.”

Si Isa Amissala Pabīng Pasal Kamatayna
(Matiyu 17:22-23; Lukas 9:43-45)

30 Manjari palanjal na disi Isa minna'an bo' palabay min t'ngnga' lahat
Jalil. Ya kabaya'an si Isa subay halam aniya' makata'u bang pi'ingga
pal'ngngananna,
31 sabab ina'an iya amandu'an saga mulidna. Yukna ni sigām, “Aku,
Anak Manusiya' itu, arai' na sinōngan ni pang'ntanan saga a'a ati pinapatay
du aku e' sigām. Sagō' puwas t'llumbahangi min kapamapatay ma aku,
allum du aku pabīng.”
32 Saguwā' halam tahati bissala si Isa inān e' saga mulidna, maka mbal
isab sigām makatawakkal anilaw iya.

Sai Ya Katapusan Alanga?
(Matiyu 18:1-5; Lukas 9:46-48)

33 Manjari itu at'kka na sigām ni da'ira Kapirnaum. Makasōd pa'in si Isa
ni deyom luma', tinilaw e'na saga mulidna, yukna, “Ai bay paglugatanbi
ma labayan e'?”
34 Sagō' mbal sigām bilahi anambung sabab ya paglugatan sigām bang
sai ya katapusan alanga.
35 Jari aningkō' si Isa bo' lingananna saga mulidna kasangpū' maka
duwa ina'an pabihing ni iya. Yukna ma sigām, “Sai-sai bilahi pinalanga
to'ongan subay magpatireyo' di-na min kamemon. Subay iya magsosoho'an
ni pagkahina kamemon.”
36 Sakali niā' e' si Isa dakayu' onde'-onde' pinat'ngge e'na ma dahuwan
sigām. Ginapus pa'in e'na onde' itu, yukna ni sigām,
37 “Sai-sai anaima' dakayu' onde'-onde' buwattitu ma sabab ōnku ya
pamanyabutanna, sali' du baranku ya tinaima' e'na. Maka sai-sai isab
anaima' aku, ngga'i ka hal aku ya taima'na. Taima'na isab Tuhan ya bay
amapi'itu aku ni dunya.”

Sasuku Mbal Anagga' Kitam Amogbog du
(Lukas 9:49-50)

38 Jari itu aniya' pah'lling si Yahiya ni si Isa, yukna, “Tuwan Guru, aniya'
dakayu' a'a ta'nda' kami anabbut ōnnu pamaluwasna saitan min deyom
baran a'a. Bay iya lāng kami sabab ngga'i ka sehe'tam.”
39 Saguwā' ah'lling si Isa, yukna, “Da'a iya lāngunbi sabab bang a'a
makahinang hinang kawasahan ma sabab aku ya panabbutanna, mbal
magtūy tapah'llingna la'at ma pasalan aku.
40 Sabab sai-sai mbal anagga' kitam amogbog du ma kitam.
41 Haka'anta kam to'ongan, sai-sai amuwanan ka'am minsan la'a hal
dasawan bohe' ma sabab suku' kam Al-Masi, tantu a'a inān tinungbasan
kahāpan.”

Pasal A'a Amowa Pagkahina Magdusa
(Matiyu 18:6-9; Lukas 17:1-2)

42 Yuk si Isa lagi', “Bang aniya' ganta' makaparusa ma dakayu' a'a areyo'
buwat hantang onde' itu, a'a taga-pangandol ma aku, ahāp lagi' bang a'a
makaparusa inān pinagantungan batu abuhat ma k'llongna bo' yampa
nihūg ni timbang, bang pa'in mbal kalandu'an hinangna buwattē'.
43 Bang tanganbi ganta' amowa ka'am magdusa gom lagi' pōnganbi bo'
mbal kalandu'an dusa he'. Ahāp lagi' kam pasōd ni deyom sulga' ma apukul

dambila' tanganbi, bang pa'in kam da'a nilarukan ni deyom api nalka' ya
mbal kap'ddahan ma ajukup tanganbi karuwambila'. [
44 Ya kabinasahan a'a ma deyom nalka' he' halam aniya' hāranna, ya
p'ddi'na halam aniya' tobtobanna.]
45 Bang tape'bi isab ganta' amowa ka'am magdusa, gom lagi' pōnganbi.
Ahāp lagi' kam pasōd ni deyom sulga' ma apukul dambila' tape'bi,
bang pa'in kam da'a nilarukan ni deyom api nalka' ma ajukup tape'bi
karuwambila'. [
46 Ya kabinasahan a'a ma deyom nalka' he' halam aniya' hāranna, ya
p'ddi'na halam aniya' tobtobanna.]
47 Bang matabi isab amowa ka'am magdusa, gom na pa'in lugitunbi bo'
mbal kalandu'an dusa he'. Ahāp lagi' kam pasōd ni deyom pagparintahan
Tuhan ma abuta dambila' matabi, bang pa'in kam da'a nilarukan ni deyom
api nalka' ma ajukup matabi karuwambila'.
48 Ya kabinasahan a'a ma deyom nalka' he' halam aniya' hāranna, ya
p'ddi'na halam aniya' tobtobanna."
49 Magparalilan gi' si Isa. "Niasinan saga a'a kamemon, pinalabay min
katiksa'an ya sapantun api.
50 Ahāp asal asin itu sagō' halam aniya' pamabalik nanamna bang
magtinu' na. Angkan ka'am isab," yukna, "subay aniya' asin ma ka'am,
hatina subay kam pahatul-hatul bo' aniya' kasulutanbi."

10

Pasal Pagtiman A'a Maglakibini
(Matiyu 19:1-12; Lukas 16:18)

1 Manjari ala'an si Isa min lahat ina'an bo' pehē' ni lahat Yahudiya maka
ni jadjahan lahat ma liyu sapa' Jordan. Aheka isab saga a'a patimuk ni iya,
ati pandu'anna sigām buwat asal kabiyaksahanna.
2 Na, aniya' pina'an ni iya saga a'a Parisi ya magniyat anulayan iya
bo' supaya tajallat ma bissalana. Yuk sigām ma iya, "Bang ma sara'tam,
makajari bahā' bang l'lla animanan h'ndana?"
3 Anambung si Isa yukna, "Ai bay panoho'an ka'am ma sara' si Musa?"
4 Yuk sambung sigām, "Bang ma sara' si Musa, makajari l'lla animanan
h'ndana bang pa'in aniya' sulatna pagpasahan."
5 Yuk si Isa, "Ya angkan kam sinulatan sara' buwattilu e' si Musa sabab
agagga kam.
6 Ma awal tagna', ma waktu kapamapanjari Tuhan ma manusiya', bay
sigā pinapanjari e'na l'lla maka d'nda, buwat bay tasulat ma deyom Kitab,
ya yuk-i,
7 'Angkanna l'lla ang'bba min ina'-mma'na bo' parakayu' ni h'ndana.
8 Manjari in bay duwa baran, dabaran na.' Ngga'i ka na sigā duwa
baran," yuk si Isa, "sagō' dabaran na sigā karuwangan.
9 Angkan subay mbal pinapagbutas e' manusiya' ya bay pinagdakayu' e'
Tuhan."
10 Maka-mareyom luma' pa'in disi Isa pabīng, tinilaw iya e' saga mulidna
pasal pagtiman itu.
11 Yukna ni sigām, "Sai-sai animanan h'ndana bo' magh'nda iya saddī,
taga-dusa iya angaliyu-lakad min h'ndana po'on.
12 Damikiyanna bang d'nda ya animanan h'llana bo' magh'lla saddī, taga-
dusa isab iya angaliyu-lakad."

Kalasa si Isa ma Kamanahutan
(Matiyu 19:13-15; Lukas 18:15-17)

13 Na, aniya' saga a'a amowa anak sigām ni si Isa bo' supaya pinat'nna'an
tanganna. Sagō' a'a amowa inān bay pinabukagan e' kamuliran si Isa.
14 Jari pag'nda' itu e' si Isa, angastol iya ma saga mulid e' ati yukna,
"Parūlunbi pi'itu ni aku saga kamanahutan ilu. Da'a lāngunbi. Sabab sai-
sai makasali' kaul-pi'ilna ni buwat kamanahutan ilu, taga-palsuku'an du
ma deyoman pagparinta Tuhan.
15 B'nnal ya pangahakaku ma ka'am, bang a'a mbal pasulut ma
pagparinta Tuhan buwat kapasulut onde'-onde', a'a inān mbal pasōd ni
pagparintahan Tuhan."
16 Jari ginapus e'na saga onde'-onde' inān, pinat'nna' e'na tanganna ni
sigām bo' yampa amu'anna kahāpan.

Pasal A'a Taga-Karaya
(Matiyu 19:16-30; Lukas 18:18-30)

17 Manjari itu, song pa'in pauntas si Isa ni pal'ngngananna pabīng, aniya'
dakayu' l'lla paragan tudju ni iya. Angōk-tu'ut a'a itu ma dahuan si Isa
maka e'na atilaw, yukna, "Tuwan Guru, asal ka ahāp. Ai subay hinangku
bo' supaya aku kaniya'an kallum ya taptap ni kasaumulan?"
18 Yuk si Isa ni iya, "Angay yuknu in aku ahāp? Halam aniya' ahāp, luwal
Tuhan dakayu'-kayu'.
19 Kata'uwannu asal bay panoho'an Tuhan: Da'a ka amono'. Da'a ka
angaliyu-lakad ni ngga'i ka paghola'nu. Da'a ka anangkaw, da'a ka anaksi'
puting. Da'a ka angulli'an pagkahinu bo' ta'ā' alta'na. Pagaddatin ina'-
mma'nu."
20 Yuk l'lla ni iya, "Tuwan Guru, bay na kabogboganku ina'an-i kamemon
sangay min kaonde'-onde'ku."
21 Pag'nda' si Isa ma a'a itu, t'kkahan iya lasa ati yukna, "Aniya' gi' dakayu'
halam tahinangnu. Pehē' ka, pab'llihin alta'nu kamemon bo' pamuwanun
b'llihanna ma saga a'a miskin. Manjari aniya' du karayanu ma deyom
sulga'. Puwas e' pi'itu ka ameya' ma aku."
22 Pagkale a'a itu ma bissala si Isa, ala'at magtūy s'mmuna. Ala'an iya
minnē' maka e'na asusa sabab landu' aheka pangalta'na.
23 Ang'nda' si Isa ni saga mulidna bo' yukna ma sigām, "Saga a'a dayahan
kahunitan pinasōd ni deyoman pagparinta Tuhan!"
24 Takuddat saga mulidna ma bissalana itu, sagō' aniya' gi' sinugpatan,
yuk-i, "Saga bagay, ahunit sidda kasōd a'a ni deyoman pagparinta Tuhan!
25 Kaluhayan gi' unta' palabay min buli' jalum min a'a dayahan pasōd ni
pagparintahan Tuhan."
26 Pasōng gom pa'in kainu-inu saga mulid, ati yuk sigām ni iya, "Oy!
Bang buwattē', sai bahā' makasampay ni kasalamatan ni deyom sulga'?"
27 Pinandang e' si Isa saga mulidna maka e'na ah'lling, yukna, "Bang
manusiya' mbal to'ongan makarapat sagō' tarapat du e' Tuhan sabab halam
aniya' ahunit ma iya."
28 Sakali ah'lling si Petros, yukna, "Nda'un ba kami itu. Bay na bbahan
kami ai-ai kamemon bo' ameya' ma ka'a."
29 "Aho'," yuk si Isa ma sigām, "maka haka'anta kam to'ongan, sasuku
bay ang'bbahan luma'na, atawa danakanna, atawa ina'-mma'na, atawa
panganakna, atawa tana'na, tinungbasan du iya. Bang he'-i bay bbahanna
ma sabab katuyu'na ma aku maka ma sabab lapal ahāp,

30 tinungbasan du iya paheka e' Tuhan ma dunya itu-i. Tinungbasan
iya luma', danakan, ina', panganak, maka tana', lipat manglipat min bay
bbahanna. Sagō' pinat'kkahan iya kala'atan isab ma dunya itu ma sabab
pameya'na ma aku. Ma dunya ahirat pinasuku'an du iya kallum taptap ni
kasaumulan.
31 Sagō' aheka a'a makarahū buwattina'an pinaramuli du ma waktu
sinōng. Aheka isab taramuli ma buwattina'an pinarahū du ma waktu
sinōng."

Si Isa Amissala Pabīng Pasal Kamatayna
(Matiyu 20:17-19; Lukas 18:31-34)

32 Na, ma labayan pa'in disi Isa patukad tudju ni da'ira Awrusalam,
parahū si Isa min saga mulidna. Jari' tak'bbal deyom atay sigām, tināw isab
saga a'a kasehe'an ya paturul min buli'an. Manjari binowa e' si Isa mulidna
kasangpū' maka duwa pasaddī min a'a kasehe'an inān bo' pahatina sigām
pasal pakaradja'an ya song pat'kka ni iya.
33 "Pakale kam," yukna. "Itiya' kitam patukad ni Awrusalam, ati
maina'an pa'in, in aku, ya pinagōnan Anak Manusiya', sinōngan du
ni pang'ntanan saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama.
Pinataluwa'an aku hukuman ni kamatay. Puwas e' ni'nde'an aku ni
pang'ntanan saga a'a ngga'i ka Yahudi,
34 ati pinagudju'-udju' aku e' bangsa inān sampay pinagludja'an. Pinag-
daplosan du aku bo' yampa nilansang pinapatay. Sagō' apuwas pa'in
t'llumbahangi min kamatayku allum du aku pabīng."

Kapangamu' si Yakub maka si Yahiya
(Matiyu 20:20-28)

35 Sakali pina'an ni si Isa si Yakub maka si Yahiya ya anak si Sibidi
karuwangan. "Tuwan Guru," yuk sigā, "aniya' amu' kami bang pa'in
hinangannu kami."
36 Yuk si Isa, "Ai amu'bi?"
37 Anambung sigā, yuk-i, "Bang ta'abut waktu kapaningkō'nu ma
kasahaya'annu, ya kabaya'an kami subay pinatingkō' e'nu ma bihingnu,
dakayu' ma kowan, dakayu' ma gibang."
38 Yuk si Isa, "Mbal kata'uwanbi bang ai amu'bi ilu. Makasandal kam
bahā' pinananaman kasukkalan buwat pamasukkal aku ma sinosōng ilu?
Atawa makasandal kam pinalabay min kabinasahan ya song labayanku?"
39 "Aho', makasandal du kami," yuk duwangan e'.
Yuk si Isa, "Asal makananam du kam kasukkalan buwat song pat'kka ni
aku. Makalabay du kam min kabinasahan ya song labayanku.
40 Sagō' halam aniya' kapatutku amene' bang sai pinatingkō' ma bihingku
kowan atawa ma bihingku gibang. Suku' ko' inān saga a'a ya tinagamahan
paningkō'an ina'an-i e' Tuhan."
41 Takale pa'in e' saga sangpū' mulid si Isa pasal bay niamu' e' si Yakub
maka si Yahiya, magtūy in sigā karuwangan itu kinap'ddi'an atay.
42 Angkan sigām sinō' e' si Isa patimuk ni atagna. Yukna, "Kata'uwanbi
kajarihan saga a'a ma dunya itu. Ya binista taga-kapatut ma saga bangsa
ngga'i ka Yahudi, ya na a'a magparintahan sigām maka magmandahan
sasuku ma deyo'an sigām. Ya du saga puntuk nakura' sigām, angahagda
asal ma sigām.
43 Sagō' ka'am ilu mbal subay magbuwattē'. Sai-sai kam bilahi taga-ōn
ma deyomanbi, subay magsosoho'an ni kasehe'an.

44 Sai-sai kam bilahi pinalanga subay magpa'ata ni a'a kamemon bo'
anabangan sigām.
45 Subay iya pa'anggil ni aku ya Anak Manusiya' itu," yuk si Isa. "Ya
pi'ituku ni dunya ngga'i ka aku subay pinaghinangan e' saga manusiya',
sagō' sigām ya subay tabangku. Pi'itu isab aku bo' paglilla'ku kallumku
pangal'kkatku saga a'a aheka min paldusahan sigām."

Si Bartimiyus Kauli'an e' si Si Isa
(Matiyu 20:29-34; Lukas 18:35-43)

46 Na, at'kka na disi Isa ni da'ira Ariha. Jari itu, atulak pa'in iya maka saga
mulidna minnē', maka aheka isab a'a parongan ma sigām, aniya' a'a buta
aningkō' ma bihing lān palabayan sigām. Si Bartimiyus ōnna, ya anak si
Timiyu. Hinangna anantili'.*
47 Makata'u pa'in iya in si Isa min Nasaret ina'an palabay, magtūy iya
angalingan pakosog. "O Isa," yukna, "tubu' sultan Da'ud, ma'ase' ka ba ma
aku!"
48 Pinabukagan iya e' kaheka'an a'a inān, sinō' da'a ahidjul. Sagō'
pinakosog gom pa'in pangalinganna, yukna, "O Isa, tubu' Sultan Da'ud,
ma'ase' na ka!"
49 Pahogga' si Isa bo' ah'lling ni saga sehe'na. "Linganinbi iya pi'itu,"
yukna.
Jari nilinganan na iya, yuk-i, "Palasig ka. An'ngge ka sabab ina'an si Isa
angalinganan ka'a."
50 Magtūy palaksu buta itu min baina maka e'na angala'anan manta bay
pak'mmosna bo' pasekot ni si Isa.
51 Yuk si Isa ma iya, "Ai kabaya'annu hinangku ma ka'a?"
"Tuwan Guru," yukna, "bilahi aku maka'nda' pabīng."
52 Yuk si Isa ma iya, "Amole' na ka. Pauli' na matanu ma sabab
pangandolnu ma aku." Saru'un-du'un du iya maka'nda' pabīng ati ameya'
iya paturul ma si Isa ma pal'ngngananna.

11

Pagmahaldika' ma si Isa Pagsōdna ni Awrusalam
(Matiyu 21:1-11; Lukas 19:28-40; Yahiya 12:12-19)

1 Jari itu, asekot-sekot pa'in disi Isa ni da'ira Awrusalam bo' ma atag
kaluma'an Betpage maka Betani na, ta'abut e' sigām būd Kayu Jaitun.
Mahē' pa'in, sinoho' e' si Isa duwangan mulidna parahū.
2 "Pehē' na kam," yukna, "ni kaluma'an ma dahuanbi ilu. Pagt'kkabi
pina'an makabāk du kam dakayu' anak kura' pahengkot, kura' halam bay
tapangura'an a'a. Hubarinbi bo' bowahunbi pi'itu.
3 Bang aniya' ganta' atilaw ka'am bang angay ngā'bi, haka'inbi buwattitu.
Yukbi, 'Tu'ud pagguna e' nakura'. Mbal du at'ggol tinūran du e'na.' "
4 Na, pehē' duwangan mulid e' ati tabāk e' sigā anak kura' ma lān,
pahengkot ma tambol luma' maina'an. Sabu pa'in sigā angahubad,
5 tinilaw sigā e' saga a'a bay magt'nggehan asal ma atag ina'an-i, yuk-i,
"Angay hubaranbi ilu?"
6 Anambung duwangan mulid inān buwat bay pangidda si Isa ma sigā
ati pinasagaran palanjal.
7 Binowa kura' e' sigā ni si Isa ati nilampikan bukutna maka badju' sigā
bo' yampa pangura'an e' si Isa.

---

* **10:46 10:46** Santili': hatina a'a pangangamu' ni a'a maglaulabay.

8 Sakali itu aheka a'a am'llat s'mmek sigām ma lān palabayanna.
Kasehe'an isab bay anagpe' saga engas-engas dahunan min huma bo'
sinabulakan e' sigām ma lān.
9 Manjari ba'anan saga a'a ya pal'ngngan min dahuan si Isa sampay sigām
paturul min buli'anna, maglinganan sama-sama, yuk-i,
"Mahaldika'! Bang pa'in binarakatan ya kawakilan e' Tuhan pi'itu!
10 Bang pa'in binarakatan pamarintana ya song pat'nna'na,
buwat pamarinta pangkatantam si Da'ud.
Mahaldika' ni Tuhan Mahatinggi!"
11 Manjari pat'ngnga'-t'ngnga' si Isa ni da'ira Awrusalam bo' yampa pasōd
ni deyom langgal pagkulbanan. Nililing e'na ai-ai kamemon ma deyomna
inān, sagō', pagka song sangom na, paluwas iya minnē'. Pabīng iya maka
saga mulidna kasangpū' maka duwa ni kauman Betani.

Kayu Igira Taluwa' Sapda
(Matiyu 21:18-19)

12 Pag'llaw dakayu' pa'in, hinabu sigām pauntas min Betani he', lingantu
na si Isa.
13 Jari aniya' ta'nda'na min katāhan dakayu' kayu igira alapat e' dahun,
angkan iya pina'an ang'nda' bang taga-buwa'. Sagō' pagpina'anna, luwal
du dahun ya ta'nda' maina'an sabab ngga'i ka gi' musimna pagbuwa'.
14 Sinapdahan e' si Isa kayu inān, yukna, "Puwas minnitu halam du
aniya' amangan buwa' min kayu itu sampay ni kasaumulan." Na, takale
sapda itu e' saga mulidna.

Pasōd si Isa ni Langgal Pagkulbanan
(Matiyu 21:12-17; Lukas 19:45-48; Yahiya 2:13-22)

15 Na, at'kka pa'in sigām ni Awrusalam, pasōd si Isa ni deyom
langgal pagkulbanan bo' yampa anagna' amala'an saga magdaragang maka
maglilitu maina'an. Binulangkayat e'na lamisahan saga magsasambi' sīn
bangsa liyu ni sīn Yahudi. Ya du paningkō'an saga a'a magdagang assang
pagkulban, binulangkayat isab e'na.
16 Halam aniya' bay pasagaranna angahangkut ai-ai labay min deyom
langgal e'.
17 Jari amandu' si Isa ma saga a'a inān, yukna, "Tasulat asal pangallam
Tuhan ma deyom Kitab, ya yuk-i,
'Luma'ku itu niōnan luma' pagsambahayangan
ma saga a'a kabangsa-bangsahan.'
Sagō' hinangbi na sali' luma' patapukan mundu!"
18 Kahaka'an saga imam alanga maka saga guru sara' agama pasal hinang
si Isa itu, ya po'on sigām anagna' maggara' bang buwattingga e' sigām
amapatay iya. Tināw asal sigām ma iya sabab kinainu-inuhan pandu'na e'
a'a kamemon.
19 Pagabay kohap pa'in, magla'anan disi Isa min Awrusalam e'.

Pamintāngan min Kayu Igira
(Matiyu 21:20-22)

20 Subu-subu pa'in, hinabu pa'in disi Isa pabalik ni Awrusalam, ta'nda'
e' sigām in kayu igira bay sapdahanna he', alanos na min gamut sampay
pariyata'.
21 Taentom e' si Petros bay lling si Isa ati yukna, "Nda'un ba, Tuwan!
Alanos na kayu igira bay sapdahannu he'!"
22 Anambung si Isa ma sigām, yukna, "Angandol kam ma Tuhan.

23 Haka'anta kam to'ongan, bang saupama soho'bi būd itu ala'an min
pa'ataganna bo' pat'nna' ni deyom s'llang, tahinang du ma ka'am bang pa'in
halam aniya' hawal-hawal ma deyom ataybi, bang pa'in kam am'nnal isab
in bay amu'bi tahinang du.
24 Angkan yukku ma ka'am, bang aniya' ai-ai amu'bi ni Tuhan, tantu kam
pinaniya'an bang pa'in kam am'nnal in ka'am makasambut na.
25 Maka bang kam an'ngge angarap ni Tuhan, bo' aniya' akon-akon ma
deyom ataybi ni a'a, ampununbi iya bo' supaya kam niampun isab e' Tuhan
ma kala'atan bay tahinangbi. [
26 Ya balikna na, bang mbal ampunbi a'a bay amakay dusa ni ka'am, ya
du ka'am mbal niampun e' Mma'bi Tuhan ma deyom sulga'.]”

Panilaw Pasal Kapatut si Isa
(Matiyu 21:23-27; Lukas 20:1-8)

27 Na, at'kka sigām pabīng ni Awrusalam. Manjari itu, pasalta' pa'in si
Isa palunsul ma deyom langgal pagkulbanan, pehē' ni iya saga kaimaman
alanga, maka saga guru sara' agama, maka saga pagmatto'ahan Yahudi.
28 Yuk sigām ni iya, “Ai kapatutnu maghinang buwattilu? Sai bay
amuwanan ka'a kapatut?”
29 Yuk si Isa, “Aniya' panilawku ma ka'am dahū. Bang itu sambunganbi,
haka'anta du kam bang ai kapatutku maghinang buwattitu.
30 Ya bay kapatut si Yahiya magpandi saga a'a, kapatut min Tuhan bahā'
atawa min manusiya' sadja? Sambunginbi aku.”
31 Sakali magisun saga pagnakura'an inān, yuk-i, “Bang saupama yukta
in kapatut si Yahiya inān bay min Tuhan, tinilaw du kitam e'na itu bang
angay kitam halam bay magkahagad ma iya.
32 Sagō' bang yukta in kapatut si Yahiya inān min manusiya' sadja, allā,
piligdu.” Tināw asal sigām sabab magkahagad saga a'a kamemon in si
Yahiya dī nabi min Tuhan.
33 Angkan buwattitu ya panambung saga nakura' inān ma panilaw si Isa,
yuk-i, “Mbal kata'uwan kami bang minningga kapatutna.”
“Na,” yuk si Isa, “ya du isab aku mbal aku angahaka'an ka'am bang
minningga kapatutku maghinang saga hinangku itu.”

12

Pasal saga Magtutunggu' ma Kabbun Anggul
(Matiyu 21:33-46; Lukas 20:9-19)

1 Manjari anagna' si Isa amissala kissa paralilan. “Aniya',” yukna,
“dakayu' a'a tag-tana' bay ananom bahan anggul ma kabbunna. Bay nilikus
e'na maka ād, bay kinali'an lowang pagp'gga'an buwa' anggul panaluran
bohe'na. Nihinang isab e'na dakayu' balung-balung alanga pamantawan.
Puwas e' bay patunggu'anna kabbun inān ma saga a'a magtutunggu' bo'
yampa iya atulak ni lahat saddī.
2 Ta'abut pa'in musim pagpusu' buwa' anggul e', sinoho' e' tag-dapu
kabbun inān dakayu' sosoho'anna pehē' ni saga a'a magtutunggu' angā'
bahagi'na.
3 Sagō' pagt'kka sosoho'an itu, sinaggaw iya magtūy e' a'a magtutunggu'.
Niraplosan iya e' sigām bo' yampa pinapole' ma halam aniya' tabowana.
4 Puwas e' aniya' sosoho'an saddī pinapehē' e' tag-kabbun inān. Jari in
sosoho'an dakayu' itu kinakal ma kōkna e' saga magtutunggu'. Nihalipulu
isab iya.

5 Puwas e' anoho' na isab tag-dapu inān dakayu' sosoho'an saddī pehē',
ati pinapatay e' sigām. Aheka gi' isab sosoho'an bay pinabeya', sagō' ya
du sigām nila'at e' saga a'a magtutunggu' inān. Kasehe' bay niraplosan,
kasehe' bay pinapatay.
6 Luwal du anak tag-dapu ya takapin, ya anakna l'lla kalasahanna. Jari
itu, ma damuli katapusan, bay soho'na pehē' anakna lahasiya' itu. Yukna
ma deyom pikilanna, 'Tantu pinagaddatan anakku itu e' saga tunggu' he'.'
7 Sagō' pag'nda' saga tunggu' ma anak tag-kabbun itu, magtūy sigām
magisun. Yuk sigām, 'Ya na ko' ilu anak tag-dapu. Sūng kitam, papataytam
iya bo' ta'ā'tam tana'na.'
8 Manjari sinaggaw iya e' sigām, bo' binono' maka tinimanan patayna
paluwas min likusan.
9 "Na," yuk si Isa, "ai bahā' nihinang e' tag-dapu kabbun? Tantu du iya
pina'an amapatay saga a'a magtutunggu' he' ati patunggu'anna tana'na ma
a'a saddī."
10 Atilaw iya ni saga a'a inān, "Halam bahā' tabassabi deyom Kitab, ya
yuk-i,
'In batu bay tasulak e' saga a'a maghinang luma',
ya kinabā' halam aniya' gunana,
ya na ina'an batu aheya to'ongan kalagihanna.
11 Hinang Tuhan ko' inān, landu' ahāp ma pang'nda' kami.' "
12 Tahati e' saga nakura' Yahudi inān in sigām ya pina'andigan e' si Isa,
angkan iya arak sinaggaw e' sigām. Sagō' halam kalandu'an sabab tināw
sigām ma kaheka'an saga a'a, ya po'on ang'bba min iya saga pagnakura'an
inān bo' ala'an minnē'.

Pasal Pagbayad Sukay ni Parinta
(Matiyu 22:15-22; Lukas 20:20-26)

13 Na, aniya' pinapehē' ni si Isa saga Parisi maka saga bebeya'an si Herod.
Sinō' sigām atilaw iya pahāp bo' supaya tajallat ma panambungna.
14 Jari itu pehē' sigām ah'lling ni si Isa, yuk-i "Tuwan Guru, kata'uwan
kami in ka'a apote' asal ataynu. Mbal ka tināw sinoway e' sai-sai sabab sali'
du bowahannu ma a'a kamemon. B'nnal sadja pamandu'nu pasal kaul-pi'il
ya kinabaya'an e' Tuhan. Na, bang ma ka'a, bang kita ganta' amayad sukay
ni parinta Rōm ya ma deyo'an Sultan Mahatinggi, langgalta bahā' sara'
agamatam? Wajib kita amayad atawa mbal?"
15 Sagō' kinata'uwan asal e' si Isa kapagnahu'-nahu' sigām, angkan
yukna, "Angay kam bilahi anganjallat aku ma bissalaku? Bowahinbi aku
dakayu' sīn tibu'uk bo' talilingku."
16 Binowahan iya dakayu' pisita ati tilawna sigām, yukna, "Patta' sai
maka ōn sai ma sīn itu?"
"Patta' Sultan Mahatinggi maka sulatna," yuk sambung sigām.
17 "Na!" yuk si Isa. "Suku' sultan ko' itu, angkan pamayarunbi ni
iya. Damikiyanna ai-ai suku' Tuhan, tukbalinbi isab ni Tuhan." Ainu-inu
magtūy saga a'a inān ma si Isa.

Pasal Kallum Balik ma saga A'a Magpatayan
(Matiyu 22:23-33; Lukas 20:27-40)

18 Puwas e' aniya' pina'an ni si Isa saga a'a Saddusi, daginis agama Yahudi
ya magpina'in halam aniya' allum pabīng ma llaw damuli. Atilaw sigām
ma si Isa, yuk-i,

19 “Tuwan Guru, aniya' sara' bay pang'bba kitam e' si Musa pasal a'a
amatay ma halam taga-tubu'. In baluna subay niā' h'nda e' siyalina bo'
supaya aniya' anak binista tubu' min a'a bay amatay he'.
20 Na,” yuk sigām, “aniya' bay pitu' l'lla magdanakan. Magh'nda siyaka
he' sagō' amatay ma halam taga-anak.
21 Jari baluna he' niā' h'nda e' siyali pasunu' ati amatay isab iya ma halam
taga-anak. Damikiyanna isab siyali kat'lluna.
22 Papu'utta na, in pitu' magdanakan bay makah'nda ni dakayu' du d'nda
he', bo' amatay sigām kamemon ma halam taga-anak. Ma katapusanna
amatay isab d'nda.
23 Na, Tuwan,” yuk sigām, “bang ta'abut llaw pagpakallum pabalik saga
a'a magpatayan, h'nda sai bahā' d'nda he'? Sabab bay iya ta'ā' h'nda e'
sigām kapitu' magdanakan.”
24 Anambung si Isa ma sigām, yukna, “Ya angkan kam asā' sabab mbal
kata'uwanbi bang ai ma deyom Kitab, maka mbal kata'uwanbi kosog
kawasa Tuhan.
25 Sabab bang manusiya' itu pinakallum na min kamatay, makasali' du
kitam ni bangsa mala'ikat ma deyom sulga' sabab mbal na magh'nda-h'lla.
26 Na, ya pasal isab saga a'a pinakallum pabīng min kamatay, kilāku
halam tabassabi ma deyom Kitab si Musa, ya pasal po'on puhung arokot.
Yuk Tuhan ma iya, ‘Aku ya Tuhan disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub.’
27 Tuhan itu,” yuk si Isa, “pagtuhanan asal e' saga a'a allum, ngga'i ka e'
a'a magpatayan*. Aheya pahāp kasā'anbi ilu!”

Panoho'an ya Katapusan Aheya
(Matiyu 22:34-40; Lukas 10:25-28)

28 Na, aniya' maina'an dakayu' guru sara' agama, ati takalena pagbissala
si Isa maka saga Saddusi he'. Tapikilna pa'in, ahāp panambung si Isa ma
sigām, pasekot iya ni si Isa atilaw, yukna, “Ya ingga panoho'an Tuhan
ahalga' min kamemon?”
29 Yuk si Isa, “Muna-muna panoho'an ītu: ‘Pakale kam bangsa Isra'il! Ya
Panghū' pagtuhanantam dakayu' du.
30 Wajib kam alasa to'ongan ma Tuhan. Ya lasabi ma iya subay min
deyom atay bi, min panahu'anbi, min deyom tawhidbi, maka min kosogbi.’
31 Ya na itu panoho'an karuwana, ya yuk-i, ‘Wajib kam alasahan
pagkahibi manusiya' buwat e'bi alasahan baranbi’. Halam aniya'
panoho'an makaliyu min duwa panoho'an itu.”
32 “Taluwa', Tuwan Guru,” yuk guru inān ni si Isa. “B'nnal ya yuknu ilu.
In Tuhantam dakayu' du, halam aniya' saddī min iya.
33 Maka manusiya' itu wajib alasa ma Tuhan min deyom atayna maka
min deyom tawhidna maka min kosogna. Wajib isab iya alasahan
pagkahina manusiya' buwat e'na alasahan baranna. Ahalga' panoho'an
karuwa itu, wajib binogbogan labi gi' min hinang panukbal susumbali'an
atawa lalabotan indaginis ni Tuhan.”
34 Ta'nda' pa'in e' si Isa kalalom pangita'u a'a inān anambung buwattē',
angkan yukna ma iya, “Ka'a ilu asekot ni pagparintahan Tuhan.” Puwas e'
halam aniya' makatawakkal atilaw ma si Isa minsan ai-na.

Panilaw Pasal Al-Masi
(Matiyu 22:41-46; Lukas 20:41-44)

---

* **12:27 12:27** Hatina masi allum disi Ibrahim inān ma deyom ahirat minsan at'ggol na kamatay ginhawa-baran sigām.

35 Manjari itu, hinabu pa'in si Isa amandu' ma deyom langgal pagkul-
banan, aniya' panilawna, yukna, “Angay saga guru sara' agama magpina'in
pasal Al-Masi in iya tubu' sultan Da'ud?
36 Sabab si Da'ud baranna bay magkallam, waktu kapagbaya' Rū Sussi
ma iya. Buwattitu bay pagkallamna he':
‘Bay angabtang Tuhan ni Panghū'ku, yukna,
Dai' ka aningkō' ma bihingku kowan,
ati bowaku palbantahannu tatau' ma deyo' pād-tape'nu.’
37 Na,” yuk si Isa, “pagka Al-Masi niōnan Panghū' e' si Da'ud, tantu iya
ngga'i ka hal panubu' si Da'ud.”

Pagbanda' si Isa Pasal saga Guru Sara' Agama
(Matiyu 23:1-36; Lukas 20:45-47)

Manjari landu' aheka a'a kinōgan akale ma si Isa.
38 Yukna ma pamandu'na, “Halli'inbi saga guru sara' agama, ya tagihan
maglunsul magpamakay juba ataha'. Tagihan isab sigām nihulmat bang
ma mairan.
39 Bang sigām ma deyom langgal bilahi pinatingkō' ma tingkō'an
bangsahan. Ya du bang sigām ma pagjamuhan, subay paningkō'an ya
tinau'an a'a alanga.
40 Ni'inyaya e' sigām saga balu d'nda supaya ta'ā' luma' sigām, maka
pinataha' e' sigām sambahayang sigām paglaku-laku in sigām bal-iman.
Angkan pinalabi kabinasahan sigām ma ahirat.”

Pasal Sīn ya Panukbal e' Balu D'nda
(Lukas 21:1-4)

41 Na, aningkō' pa'in si Isa ma deyom langgal, ma anggopan tu'ung
pangahūgan sīn pagjakat, ang'nda'-ng'nda' iya ma saga a'a magpangahūg
sīn pagjakat sigām. Aheka a'a dayahan wa'i angahūg pilak aheka.
42 Manjari aniya' pina'an dakayu' d'nda balu, miskin to'ongan, angahūg
duwa unud sīn, halga'na dakayu' unud sīn tumbaga.
43 Sakali sinoho' e' si Isa saga mulidna patimuk ni iya bo' yukna ma
sigām, “B'nnal ya pamissalaku ni ka'am itu, ya duwa unud sīn tahūg e'
d'nda miskin itu ahalga' gi' min pilak kamemon ya nihūg e' kasehe'an.
44 Sabab kasehe'an inān bay amuwan min alta' sigām manglabi-labihan.
Saguwā' d'nda itu, minsan iya miskin, bay pamuwanna sīn kamemon ya
arak pam'llina napakana.”

13

Pamandogahan ma Llaw Kiyamat
(Matiyu 24:1-2; Lukas 21:5-6)

1 Manjari itu, pasalta' pa'in si Isa paluwas min langgal pagkulbanan,
aniya' dakayu' mulidna ah'lling ni iya, “Nda'un ba, tuwan!” yukna.
“Alingkat landu' langgal itu maka saga batu bay pangahinang iya!”
2 Anambung si Isa, yukna, “Ta'nda'nu kaheya langgal itu kamemon, ā?
Sagō' haka'anta ka, ma sinosōng in langgal itu alubu du. Halam du aniya'
batuna angapin magbangkat, kinanat du kamemon.”

Kasigpitan maka Kabinasahan
(Matiyu 24:3-14; Lukas 21:7-19)

3 Puwas e', aningkō' pa'in si Isa ma būd Kayu Jaitun, ma anggopan
langgal pagkulbanan, pina'an ni iya si Petros, si Yakub, si Yahiya maka
si Andariyas, hal sigām-sigām sadja.

4 Yuk sigām ni si Isa, “Pahatiun kono' kami bang sumiyan paniya' ya
bay yuknu insini', maka bang paltanda'an ai pinatuwa' bo' kinata'uwan in
pakaradja'an inān kamemon song pat'kka na?”
5 Anambung si Isa yukna, “Kamaya'-maya' kam bo' mbal niakkalan.
6 Sabab ma sinosōng aheka pi'itu anabbut ōnku, maglaku-laku in sigām
Al-Masi, ati aheka tabowa-bowa niakkalan e' sigām.
7 Bang aniya' takalebi hunub-hunub pagbono' ma kasekotan atawa habal
pasal pagbono' ma lahat saddī, da'a kam agawa. Tantu paniya' pagbono',
sagō' ngga'i ka gi' ina'an-i llaw kiyamat.
8 Magbono' du bangsa dakayu' maka dakayu', parinta dakayu' isab maka
parinta dakayu'. Paniya' du isab linug ma sabarang lahat, maka paniya'
isab gotom. Saguwā' in bala' itu kamemon hal tagna'anna sadja, sali' dalil
d'nda ab'ttong bang yampa tananamna amuka' puhu'.
9 “Sagō' ka'am ilu,” yuk si Isa, “subay painsap to'ongan sabab sinaggaw
du kam bo' tinandanan ni paghukuman. Pinagdaplosan du kam ma
deyom kalanggalan Yahudi. Pinatampal kam ni saga gubnul maka ni saga
sultan ma sabab aku ya pameya'anbi, ati makasaksi' du kam ni sigām ma
pasalanku.
10 “Lapal ahāp itu subay pinagnasihat dahū ni sabarang bangsa bo'
yampa ta'abut llaw kiyamat dunya.
11 Bang kam ganta' sinaggaw bo' tinandanan ni sara', da'a kam magsusa
bang ai subay pamissalabi. Pamissalahunbi lapal ai-ai ya pamatulun ka'am
bang ta'abut waktuna. Sababna ngga'i ka baranbi ya ah'lling ma waktu e'-i,
sagō' Rū Sussi.
12 Ma waktu sinōng inān aniya' du saga a'a anukbalan danakan sigām ni
sai-na bo' pinapatay. Aniya' du isab saga matto'a l'lla anukbalan anakna
bo' pinapatay. Saga anak isab amantahan matto'a sigām, anoho' isab subay
pinapatay.
13 Maka ka'am saga mulidku,” yuk si Isa, “kinab'nsihan du e' a'a
kamemon ma sabab aku ya pameya'anbi. Sagō' lappasan du sasuku ahogot
imanna ma deyom kabinasahan sampay ni kahinapusan.”

Katiksa'an Sangat Abisa
(Matiyu 24:15-28; Lukas 21:20-24)

14 “Ma sinosōng aniya' ta'nda'bi ‘kasammalan makaharam’ pat'nna' ma
ngga'i ka pat'nna'anna (sai-sai amassa itu sinō' pahati). Bang he'-i paniya'
na, sasuku pat'nna' ma tana' Yahudiya subay alahi pehē' ni kabūd-būran.
15 Bang aniya' a'a ma luwasan luma'na subay mbal sōdna luma'na angā'
ai-aina.
16 Bang aniya' a'a ma humana subay mbal pabīng ni luma' angā' badju'na
paghaggut.
17 Ndū', maka'ase'-ase' saga d'nda ab'ttong ma masa ina'an-i maka saga
d'nda taga-anak duru'an lagi'.
18 Amu'inbi ase' ni Tuhan bang pa'in pakaradja'an inān mbal magsabu
maka musim paghaggut.
19 Sabab ya kabinasahan patumbuk ma masa sinōng ilu,” yuk si Isa,
“akalap gi' bisana min kabinasahan kamemon bay kalabayan manusiya'
sangay min waktu kapamapanjari dunya e' Tuhan, sampay ni waktu itu.
Maka mbal isab kabalikan.
20 Daipara kinulangan e' Tuhan t'ggol kabinasahan inān. Bang bay mbal,
halam du aniya' angapin allum. Kinulangan du e' Tuhan ma sabab saga
a'ana ya asal tapene'na.

21 “Na, bang ta'abut waktu ina'an-i bo' aniya' ganta' anuhuma ni ka'am,
yuk-i, ‘Nda'unbi! Itiya' na Al-Masi,’ atawa, ‘Ina'an na iya maina'an,’ da'a
to'ongan kahagarunbi.
22 Sababna ma waktu sinōng inān aniya' du patuwa' saga a'a magnahu'-
nahu' in sigām Al-Masi atawa in sigām nabi min Tuhan. Magpa'nda'
sigām hinang barakatan maka saga paltanda'an kainu-inuhan a'a bo'
supaya ka'akkalan sampay a'a suku' Tuhan ya asal tapene'na, bang tabowa
niakkalan.
23 Sagō' painsap kam,” yuk si Isa ni saga mulidna he'. “Bay na kam
pata'uku pasal pakaradja'an ilu kamemon ma halam gi' ta'abut waktuna.”

Pasal Kapabalik Al-Masi Pi'itu ni Dunya
(Matiyu 24:29-31; Lukas 21:25-28)

24 “Ma llaw sinōng ilu,” yuk si Isa, “apuwas pa'in saga kabinasahan bay
sabbutku he',
‘angalendom mata llaw,
mbal amuwan sawa mata bulan.
25 Saga bitu'un magkapakpak min diyata' langit,
saga pandoga ma tonga'an ayan tabowa maglensa.’
26 “Puwas e' maka'nda' du saga manusiya' ma aku, in Anak Manusiya',
ameya' min gabun tudju pi'itu. Ta'nda' du e' sigām kosog barakatku maka
sahayaku.
27 Papehē'ku saga mala'ikatku ni mpat pidju alam animuk saga a'a bay
tapene'ku, min bihing langit dambila' maka dambila'.”

Pamandogahan ma Pagbalik Al-Masi
(Matiyu 24:32-35; Lukas 21:29-33)

28 “Pamintānginbi po'on kayu igira,” yuk si Isa. “Bang ta'nda'bi angugbus
tōng engas-engasna sampay angandahun na to'ongan, minnē' kata'uwanbi
song musim pang'llaw na.
29 Damikiyanna bang ta'nda'bi paniya' na bay pamissalaku ma ka'am e',
minnē' isab kata'uwanbi in kabalikku ni dunya asekot na.
30 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, ma mbal gi' magpatayan saga
a'a ya allum ma buwattina'an, paniya' du pakaradja'an kamemon ya
pamissalaku itu.
31 Papinda du langit maka dunya sagō' kabtanganku itu mbal to'ongan
magkapinda.”

Waktu Kapabalik si Isa Mbal Kinata'uwan
(Matiyu 24:36-44)

32 “Halam aniya' makata'u,” yuk si Isa, “bang sumiyan llaw maka waktu
kabalikku pi'itu ni dunya. Minsan bangsa mala'ikat ma deyom sulga', mbal
kinata'uwan e' sigām. Minsan aku, Anak Tuhan, mbal kata'uwanku. Luwal
Mma'ku Tuhan ya makata'u.
33 Painsap kam! Pajaga kam, sabab mbal kata'uwanbi ina'an-i bang
sumiyan waktu kapamaniya' iya.
34 Ya dalilna sali' a'a magbamba ala'an min luma'na atulak ni lahat
saddī. Pajagahanna ai-aina ma saga sosoho'anna. Pat'nna'anna sigām
hinang pakaniya-pakaniya, ati amay-amayanna tunggu' lawang, sinō'
pajaga to'ongan.
35 “Na,” yuk si Isa, “ya du ka'am subay pajaga sabab mbal kata'uwanbi
bang sumiyan waktu kat'kka tag-dapu luma', bang abay-kohap ka, tonga'
bahangi ka, waktu pangukku'uk manuk ka, atawa waktu pagk'llat llaw.

36 Minsan patagha' t'kkana subay kam mbal tabāk e'na magtulihan.
37 Ya pangamay-ngamayku ma ka'am sali' du maka llingku ma kamemon:
‘Pajaga kam!’ ”

14

Pinagisunan si Isa
(Matiyu 26:1-5; Lukas 22:1-2; Yahiya 11:45-53)

1 Na, duwang'llaw gi' bo' Hinang Paglakad maka Hinang Tinapay Halam
Pasuligna. Manjari saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama
magisun na pa'in bang buwattingga e' sigām anaggaw si Isa ma halam
aniya' makata'u, bo' supaya iya pinapatay.
2 “Da'a pasalta'ta ma pagjamu,” yuk sigām, “bo' mbal ahiluhala' saga a'a
kamemon.”

Si Isa Binusugan Ns'llan Pahamut
(Matiyu 26:6-13; Yahiya 12:1-8)

3 Na, ina'an si Isa ma Betani, ma luma' si Simun a'a bay ni'ipul. Ma
pagkakanan pa'in si Isa, aniya' pina'an ni iya dakayu' d'nda amowa bingki'-
bingki' nihinang min batu pote', isihan ns'llan pahamut. Ns'llan itu ns'llan
narda halam aniya' lamudna, landu' ahalga'. Jari pinate' e' d'nda k'llong
bingki'-bingki' ati binusugan kōk si Isa maka ns'llanna.
4 Aniya' maina'an saga a'a magdugal kabowa kagit atay sigām. Mag-
bissala sigām dangan-parangan, yuk-i, “Angay ns'llan ahalga' itu pinaka'at?
5 Arapun pinab'llihan labi t'llu hatus pilak ati b'llihanna inān pamuwan
ni kamiskinan.” Jari sinoway sidda e' sigām d'nda bay amusug ns'llan e'.
6 Sagō' ah'lling si Isa, yukna, “Pasagarinbi na iya. Angay iya sasawbi?
Ahāp sidda hinangna ma aku itu.
7 Sabab paddas na pa'in aniya' a'a miskin ma ka'am. Makatabang du kam
ma sigām bang sumiyan-sumiyan kabaya'anbi. Saguwā' aku itu mbal du
paddas ma ka'am.
8 D'nda itu bay makahinang ya takole'na, hatina bu'usanna ns'llan
pahamut ni baranku pangawal llaw pagkubul ma aku.
9 B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'am,” yuk si Isa, “pi'ingga-pi'ingga lahat
pagnasihatan lapal ahāp ma kaluha'an dunya, kinissa du pasal bay hinang
d'nda itu pangentoman ma iya.”

Panipu si Judas Iskariyut ma si Isa
(Matiyu 26:14-16; Lukas 22:3-6)

10 Puwas pa'in ina'an, si Judas Iskariyut, dakayu' mulid si Isa min
kasangpū' maka duwa, bay pehē' ni kaimaman alanga magisun anōngan
si Isa ni sigām.
11 Pagkale sigām bang ai gawi si Judas itu, magtūy sigām kinōgan ati
anganjanji' sigām anambahan iya maka sīn. Pagubus, amiha iya waktu
ahāp panōngna si Isa ni sigām.

Pagsakap ma Hinang Paglakad
(Matiyu 26:17-25; Lukas 22:7-23; Yahiya 13:21-30)

12 Na, ta'abut tagna'an llaw paghinang saga Yahudi ma Hinang Tinapay
Halam Pasuligna. Ya na ina'an llaw panumbali' saga anak bili-bili ya
kinakan e' sigām pangentoman waktu bay kapangalappas Tuhan ma
ka'mbo'-mbo'an sigām. Tinilaw si Isa e' saga mulidna, yuk-i, “Maingga
kabaya'annu panakapan kami pagjamuhannu ma Hinang Paglakad?”

13 Jari sinoho' e' si Isa duwangan mulidna, yukna, “Pehē' kam ni deyom
da'ira inān. Sinampang du kam e' dakayu' l'lla amowa kibut isihan bohe'.
Turulunbi iya
14 sampay iya pasōd na ni deyom luma'. Amissala kam isab ni tag-dapu
luma' ya pasōranna, yukbi, ‘Sinō' ka tinilaw e' Guru bang maingga bilik
pagjamuhanna maka saga mulidna ma Hinang Paglakad?’
15 Jari pina'nda'an du kam bilik aluha ma diyata' angkap,” yuk si Isa.
“Panyap asal bilik inān ati maina'an kam magsakap kinakantam.”
16 Na, pehē' duwangan mulid e' ni deyom da'ira. Ta'nda' e' sigā mahē'
buwat bay pamissala ma sigā e' si Isa, ati sinakap e' sigā kinakan ma
Hinang Paglakad.
17 Ta'abut pa'in abay kohap magbeya' si Isa maka mulidna kasangpū'
maka duwa pina'an ni luma' pagsakapan kinakan e'.
18 Jari itu, hinabu sigām amangan, amissala si Isa ni sigām, yukna,
“B'nnal ya pamissalaku itu ma ka'am, aniya' dangan min ka'am magbantu
anōngan aku ni bantaku. Itiya' iya maitu magsalu maka aku.”
19 Magtūy kat'kkahan susa saga mulid e' ati atilaw sigām ma si Isa
magsunu'-sunu'. Yuk-i, “Ngga'i ka bahā' aku?”
20 Yuk sambung si Isa, “A'a du min ka'am kasangpū' maka duwa, sehe'ku
magsalu an'nno'an tinapayna ni deyom pinggan itu.
21 Aku itu, Anak Manusiya',” yuk si Isa, “amatay du buwat bay tasulat
ma pasalanku ma deyom Kitab. Saguwā' siya-siya du a'a ya anōngan Anak
Manusiya' ni bantana. Ahāp lagi' a'a inān halam bay nianakan.”

Jamuhan Pangentoman ma Panghū' Isa
(Matiyu 26:26-30; Lukas 22:14-20; 1 Kurintu 11:23-25)

22 Sabu sigām masi amangan, niā' tinapay e' si Isa. Niamu'an e'na
pagsukulan bo' yampa pinagpōng-pōng e'na ati pamuwanna ma saga
mulidna. “Sambutunbi,” yukna, “sabab tinapay itu baranku ko'.”
23 Niā' isab e'na dakayu' sawan ati niamu'an e'na isab pagsukulan bo'
yampa sōnganna ni sigām panginuman sigām kamemon.
24 Yukna, “Laha'ku ko' itu, tanda' sin kapagsulutan Tuhan maka
manusiya'. Laha'ku song pinabu'us ma sababan a'a aheka, supaya sigām
kalappasan.
25 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, puwas itu mbal na aku anginum
binu-anggul itu pabīng. Subay aku ma deyom pagparintahan Tuhan na bo'
yampa aku anginum binu-anggul pabalik.”
26 Puwas e', aubus pa'in e' sigām bay angalang dakayu' kalangan pamudji
Tuhan, paluwas na sigām minnē' tudju ni būd Kayu Jaitun.

Papata si Isa Pasal Pamalilu si Petros
(Matiyu 26:31-35; Lukas 22:31-34; Yahiya 13:36-38)

27 Manjari ah'lling si Isa ni sigām, yukna, “Alahi du kam kamemon
ang'bba min aku sabab tasulat ko' inān ma deyom Kitab, ya yuk-i,
‘Bono'ku,’ yuk Tuhan, ‘a'a bay angupiksa' bili-bili
ati akaukanat saga bili-bili bay daumpigan.’
28 Sagō' bang aku tapakallum na pabīng min kamatayku, parahū du aku
min ka'am tudju ni lahat Jalil.”
29 Ah'lling si Petros ni iya, yukna, “Mbal to'ongan ka bbahanku minsan
ka ni'bbahan e' kasehe'an itu.”
30 Yuk si Isa, “Haka'anta ka to'ongan, ma sangom itu, ma halam gi'
kaminduwa pangukku'uk manuk, amalilu du ka min t'llu in aku mbal
kata'uwannu.”

31 Gom pa'in akosog e' si Petros ah'lling, yukna, “Minsan aku paunung
amatay ma ka'a mbal du ka paliluhanku.” Ya du saga mulid kasehe'an,
buwattē' isab pah'lling sigām.

Ma Kabbun Getsemane
(Matiyu 26:36-46; Lukas 22:39-46)

32 Manjari palanjal gi' sigām ni kabbun niōnan Getsemane ati yuk si Isa
ni saga mulidna, “Maitu gi' kam aningkō'. Pina'an lagi' aku anabbut ni
Tuhan.”
33 Ya binowa e' si Isa sehe'na pina'an si Petros, si Yakub maka si Yahiya.
Sakali magkasusahan iya, magk'bba-k'bba atayna.
34 Yukna ni t'llungan mulidna he', “Aku itu agon magkamamatay ma
sabab kasusahan itu. Angagad kam maitu magjaga.”
35 Makalawak-lawak pa'in iya min sigām, pahantak iya ni tana' maka e'na
anabbut ni Tuhan. Ya niamu' e'na bang makajari, mbal na iya pinat'kkahan
kabinasahan ya song ta'abutna.
36 “Arōy, Mma'!” yukna. “Bang makajari la'anin lagi' min aku sawan
kabinasahan itu. Sagō' ngga'i ka kabaya'anku subay nirūlan, bang pa'in
min kabaya'annu.”
37 Puwas e' pabīng si Isa ni saga mulidna t'llungan ati tabākna sigām
magtulihan. Yukna ni si Petros, “O Simun, atuli ka? Mbal ka bahā'
makatatas anganjaga minsan la'a hal danjām?
38 Pajaga kam. Angamu' kam tabang ni Tuhan bo' kam mbal tabowa-
bowa e' sasat. Lilla' deyom ataybi sagō' abuhat pamarananbi.”
39 Sakali pehē' si Isa ni baina anabbut ni Tuhan pabīng buwat bay
panabbutna dahū.
40 Makabalik pa'in iya ni disi Petros tabākna isab sigām magtulihan
pabīng sabab kinaru' sidda. Mbal kinata'uwan e' sigām bang ai panam-
bung sigām ma si Isa.
41 Pagbalik si Isa kamint'lluna, yukna ni sigām, “Oy, atuli gi' kam? Pahali-
hali gi' kam? Sarang na ko' ilu. Ta'abut na waktu. Aku, Anak Manusiya'
itu, song na tinukbalan ni pang'ntanan saga a'a ala'at.
42 Pabungkal na kam! Sūng na kitam sabab ilu na a'a ya anōngan aku
ni sigām.”

Pagsaggaw ma si Isa
(Matiyu 26:47-56; Lukas 22:47-53; Yahiya 18:3-12)

43 Na, hinabu si Isa ah'lling gi' ni saga mulidna, magtūy at'kka pina'an si
Judas, dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa. Aheka a'a magbeya'
maka iya magpamowa takos maka saga kakakal. Saga a'a inān bay sinō'
pina'an e' saga kaimaman alanga sampay e' saga guru sara' agama maka
saga pagmatto'ahan.
44 Aniya' asal pandoga bay pamuwan si Judas ma saga a'a he'. Bay yukna
ma sigām, “Ya a'a siyumku, ya na he' saggawbi. Bowahunbi iya pehē' maka
jagahinbi iya pahāp.”
45 Pagt'kka si Judas pina'an, magtūy iya pa'abut ni si Isa. “Tuwan Guru,”
yukna. Jari siyumna.
46 Sinaggaw si Isa e' saga a'a inān, binalutan pahogot.
47 Sagō' aniya' dakayu' min saga a'a magt'nggehan maina'an angahuru-
san patakosna. Nilagut e'na dakayu' sosoho'an Imam Muwallam ati autas
dambila' taingana.

48 Ah'lling si Isa ni saga a'a bay anaggaw iya, yukna, “Kabā'bi bahā' in aku
itu mundu, ya po'on kam subay amowa takos maka kakakal panaggawbi
aku?
49 Llaw-llaw aku bay amandu' ma deyom langgal pagkulbanan e'. Mahē'
aku ma ka'am bo' halam aku bay saggawbi. Sagō' ai-ai bay tasulat ma
deyom Kitab subay aniya' kamaksuranna.”
50 Manjari maglahian saga mulid si Isa kamemon ati pinasagaran iya
maina'an.
51 Aniya' isab maina'an dakayu' subul paturul ma si Isa. Luwal hōs ya
pas'mmekna. Na, arak iya sinaggaw e' sigām,
52 sagō' ni'bbahan e'na hōsna ati alahi iya magpanantang.

Si Isa Pinaharap ni Tumpukan Maghuhukum
(Matiyu 26:57-68; Lukas 22:54-55, 63-71; Yahiya 18:13-14, 19-24)

53 Manjari itu binowa si Isa e' sigām ni luma' Imam Muwallam. Ina'an
magsakaum saga kaimaman alanga kamemon maka saga pagmatto'ahan
maka saga guru sara' agama.
54 Bay paturul isab si Petros ma si Isa sagō' min katahan. Paturul iya
sampay pasōd na ni deyom halaman luma' Imam Muwallam ati maina'an
iya magtingkō'an maka saga jaga imam e', parangka ma bihing api.
55 Ya kaimaman alanga maka kamemon saga a'a ma Tumpukan
Maghuhukum* amiha sababan panuntut sigām ma si Isa bo' supaya iya
pinat'nna'an hukuman ni kamatay. Saguwā' halam aniya' panuntutan
tabāk e' sigām.
56 Aheka magsaksi' puting bahasa iya katuntutan sagō' mbal maguyun
saksi' sigām.
57 Aniya' a'a kasehe' bay an'ngge amuwan saksi' itu panuntut sigām ma
si Isa bo' pa'in putingan.
58 Yuk-i, “Bay takale kami a'a itu angupama in iya angalubu langgal
pagkulbanan ya hinangan tangan manusiya' inān. Ma deyom t'llung'llaw
kono' amat'ngge iya langgal saddī, sagō' ngga'i ka manusiya' ya angahinang
iya.”
59 Malaingkan minsan buwattē' panaksi' sigām mbal du maguyun bissala
sigām.
60 Manjari an'ngge Imam Muwallam ma t'ngnga' sigām atilaw ma si Isa.
Yukna, “Ka'a ilu, halam bahā' aniya' panganda'awanu ma panuntutan ka'a
itu?”
61 Saguwā' halam ah'lling si Isa, halam iya anambung. Amissala pabīng
Imam Muwallam, yukna, “Ka'a bahā' Al-Masi, Anak Tuhan?”
62 “Aho', aku na,” yuk si Isa. “Ati ta'nda'bi du aku, Anak Manusiya' itu,
aningkō' ma bihing Sangat Kawasa, tampal ni kowan. Maka ta'nda'bi du
aku pi'itu ameya' ma gabun min deyom sulga'.”
63 Manjari ginese' e' Imam Muwallam jubana kabowa astolna. Yukna,
“Mbal na kitam amiha saksi' saddī!
64 Takalebi na llingna pangkal ni Tuhan! Ai pangahukumbi?” Sakali
dauyunan na pangahukum sigām kamemon, in si Isa patut subay
pinapatay.
65 Jari aniya' sigām kasehe'an anagna' angaludja'an si Isa. Tinambunan
isab matana e' sigām bo' yampa pinagtibu'. Yuk sigām ma iya, “Tokorun
kono' bang sai anibu' ka'a!” Jari binowa si Isa e' saga jaga inān bo' binutug.

---

* **14:55** **14:55** Tumpukan Maghuhukum: tumpukan saga a'a pitumpū' ka dda hekana ya amal'ngngan sara' Yahudi. Ya kaheka'anna Parisi, bo' Sadduki maka guru' sara' agama.

Kapamalilu si Petros Pasal si Isa
(Matiyu 26:69-75; Lukas 22:56-62; Yahiya 18:15-27)

66 Na, ma halaman luma' pa'in si Petros, aniya' palabay minna'an dakayu'
d'nda sosoho'an Imam Muwallam.
67 Pag'nda'na ma si Petros parangka ma api, magtūy nda'na pahāp ati
yukna, “Ka'a ilu, bay ameya' ma si Isa, ya a'a Nasaret inān!”
68 Sagō' amalilu magtūy si Petros. “Mbal kata'uwanku,” yukna. “Mbal
tahatiku bang ai pah'llingnu ilu.” Ati ala'an iya minnē' tudju ni bowa'
lawang ya paluwasan min halaman e'. Jari angukku'uk manuk.
69 Ta'nda' na iya pabīng e' sosoho'an d'nda he' ati ah'lling iya ni saga a'a
magt'nggehan maina'an. Ni'isaban e'na bay pah'llingna tagna'. “A'a ilu,”
yukna, “bay sehe' sigām.”
70 Sagō' amalilu na isab si Petros.
Mbal at'ggol, ah'lling ni si Petros saga a'a magt'nggehan maina'an. Yuk
sigām, “Kata'uwan kami in ka'a b'nnal bay sehe' disi Isa sabab a'a Jalil du
ka isab!”
71 Sakali anukna'an di-na si Petros ati yukna, “Mbal kata'uwanku a'a
pagbissalabi ilu!”
72 Saru'un-du'un du angukku'uk manuk, kaminduwana na, ati taentom e'
si Petros ya bay lling si Isa ma iya, ya bay yukna, “Ma mbal gi' angukku'uk
manuk min duwa, amalilu du ka min t'llu in aku mbal kata'uwannu.”
Pagentom itu e' si Petros, magtūy iya anangis, magdukka to'ongan.

15

Si Isa Pinaharap ni Gubnul Pilatu
(Matiyu 27:1-2, 11-14; Lukas 23:1-5; Yahiya 18:28-38)

1 Ta'abut pa'in pagk'llat llaw, magtūy pasa'ut saga kaimaman alanga
magsakaum maka pagmatto'ahan maka saga guru sara' agama. Jari
magisun sigām maka Tumpukan Maghuhukum kamemon bang inay sigām
si Isa. Pagisun pa'in, niengkotan iya e' sigām bo' binowa pehē', tinukbalan
ni si Pilatu.
2 Mahē' pa'in, atilaw si Pilatu ma si Isa, yukna, “Ka'a ilu, sultan ka bahā'
ma bangsa Yahudi?”
Anambung si Isa, yukna, “Ya na yuknu ilu.”
3 Na, aheka panuntut saga kaimaman alanga inān ma iya,
4 angkan iya tinilaw pabīng e' si Pilatu, yukna, “Halam aniya' panam-
bungnu? Nda'un kaheka panuntut sigām itu ma ka'a.”
5 Sagō' halam aniya' sambung si Isa, angkan ainu-inu to'ongan si Pilatu
he'.

Si Isa Pinat'nna'an Hukuman ni Kamatay
(Matiyu 27:15-26; Lukas 23:13-25; Yahiya 18:39—19:16)

6 Na, kahaba' tahun, ma waktu paghinang bangsa Yahudi ma Hinang
Paglakad, ya kabiyaksahan si Pilatu subay aniya' dakayu' pilisu pal'ppana,
sai-sai pinene' e' saga a'a Yahudi.
7 Jari ma waktu ina'an aniya' a'a bay takalabusu, ōnna si Barabbas. In
iya inān maka saga sehe'na bay amapatay a'a ma waktu panagga' sigām
ma parinta.
8 Sakali itu aheka saga a'a pa'alop ni si Pilatu angamu' pinal'ppa e'na
dakayu' pilisu buwat kabiyaksahan kahaba'-kahaba' tahun.
9 Tinilaw sigām e' si Pilatu, yukna, “Bilahi kam bahā' bang pal'ppahanku
ka'am sultan bangsa Yahudi itu?”

10 Angkan sigām tilawna buwattē' sabab kata'uwanna asal bang ai
sababanna angkan si Isa bay tin'kkahan ni iya. Tu'ud angihid saga
kaimaman ma si Isa.
11 Sagō' ba'anan a'a inān bay pinitnahan asal e' kaimaman e', sinō'
angamu' si Barabbas pinal'ppa e' si Pilatu, ngga'i ka si Isa.
12 Amissala si Pilatu ni sigām pabīng, yukna, "Inayku bahā' a'a itu, ya
ōnanbi sultan bangsa Yahudi?"
13 Angolang sigām pakosog, yuk-i, "Lansangun iya ni hāg!"
14 "Angay?" yuk si Pilatu. "Ai bay hinangna ala'at?"
Luhūy pakosog pangolang sigām e', yuk-i, "Lansangun iya ni hāg!"
15 Na, bilahi si Pilatu amarūl saga a'a magtimukan e', angkan pal'ppana
si Barabbas ni sigām. Bo' arapun in si Isa tinukbalan ni saga sundalu, sinō'
niraplosan bo' pinalansang ni hāg pinapatay.

Si Isa Pinagtunggīngan e' saga Sundalu
(Matiyu 27:27-31; Yahiya 19:2-3)

16 Manjari binowa na si Isa e' saga sundalu pehē' ni halaman astana' ati
nilinganan patimuk pehē' damba'an sundalu inān kamemon.
17 Pinajubahan si Isa s'mmek taluk pinaka luwa pakayan sultan.
Nilangbid isab bahan itingan e' sigām, nihinang sali' panumping sultan
pinat'nna' ni kōkna.
18 Jari anagna' sigām magbau'-bau' magaddat ma iya. Yuk sigām,
"Mahaldika'! Mahaldika'! Sultan Yahudi!"
19 Pinagp'ppok kōkna e' sigām maka tungkud, maka niludja'an iya.
Angōk-tu'ut sigām pagmahaltabat sigām ma iya.
20 Na, aubus pa'in e' sigām magtunggīng inān, niurusan e' sigām s'mmek
taluk bay pajubana bo' yampa iya pinas'mmekan bay s'mmekna tagna'.
Puwas e' binowa iya paluwas minnē' bo' nilansang ni hāg pamapatayan
iya.

Si Isa Nilansang ni Hāg
(Matiyu 27:32-44; Lukas 23:26-43; Yahiya 19:17-27)

21 Manjari aniya' a'a palabay minna'an, ōnna si Simun, bay min deya.
Si Simun itu mma' si Iskandar maka si Rupus, a'a iya min lahat Kirini.
Jari minandahan iya e' saga sundalu, sinō' ananggung hāg ya song
pangalansangan si Isa.
22 Binowa iya patukad ni jadjahan lahat niōnan Golgota, hatina lahat
Peya'-peya' Kōk.
23 Mahē' pa'in, aniya' arak pamainum saga sundalu ma si Isa binu-anggul
kalamuran tambal niōnan mira, sagō' halam taima'na.
24 Puwas e' nilansang iya ni hāg e' saga sundalu, bo' yampa pinat'ngge
hāgna. Pinagbahagi'an e' sigām saga s'mmekna, pinagko'ot-ko'otan bo'
kinata'uwan bang s'mmek ingga ma sigām dangan maka dangan.
25 Ya waktu kapangalansang sigām ma si Isa saga lisag siyam subu.
26 Buwattitu in sulat bay pinat'nna' panuntut iya, yuk-i: "SULTAN
BANGSA YAHUDI."
27 Aniya' isab duwangan mundu bay pinasambeya' ma si Isa nilansang
ma hāg sigā. Dakayu' hāg inān bay pinat'ngge ma bihing si Isa kowan,
dakayu' ma bihingna gibang.
28 (Minnē' aniya' kamaksuran ma bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Talapay iya ma saga a'a langgal sara'.")
29 Na, pinaggunyak-gunyak si Isa e' a'a maglaulabay. Pinaghanduk-
handukan iya e' sigām pangudju'. "Nē!" yuk sigām. "Ka'a na ya arak

angalangkat langgal pagkulbanan inān ati pabangunnu kono' pabīng ma
deyom t'llung'llaw!
30 Pareyo' ka min hāg ilu bo' ka angalappasan di-nu!”
31 Ya du magpangudju' saga imam alanga maka saga guru sara' agama.
Yuk suli-suli sigām ma pasalna, “A'a itu ata'u angalappas ma a'a saddī sagō'
mbal makalappasan di-na!
32 Al-Masi kono' iya, sultan bangsa Isra'il. Subay iya pareyo'an di-na min
hāg inān. Bang iya ta'nda'tam pareyo', am'nnal kitam ma iya!”
Ya du duwangan a'a bay nilansang ni hāg pinasambeya' ma si Isa,
ameya'-meya' isab angudju' iya.

Kamatay si Isa
(Matiyu 27:45-56; Lukas 23:44-49; Yahiya 19:28-30)

33 Jari itu, augtu pa'in llaw, taluwa' lendom kaluha'an lahat e' sampay ni
lisag t'llu kohap.
34 Paglisag t'llu, akosog e' si Isa angalingan, yukna, “Eloi, Eloi, lama
sabaktani?” Hatina, “Tuhanku, O Tuhanku, angay aku pasagarannu?”
35 Pagkale itu e' saga a'a magt'nggehan maina'an, yuk sigām kasehe',
“Pakale kam. Angalinganan iya nabi Elija.”
36 Magtūy aniya' dakayu' a'a parai'-dai' ang'ggoman l'ppus ni deyom binu
al'ssom. Puwas e' pinasagnat e'na ni tōng kayu-kayu bo' yampa sōnganna
ni si Isa pamas'ssopna ma iya. Yuk a'a-i, “Angagad gi' kam. Nda'ta lagi'
bang patuwa' si Elija amareyo' iya min hāg.”
37 Sakali angolang si Isa min t'dda, magtūy ab'kkat napasna.
38 Saru'un-du'un du in kultina bay pangagpang ma deyom langgal
pagkulbanan inān agese' duwa min diyata'na tudju pareyo'.
39 Ta'nda' pa'in e' kapitan ya paharap ma hāg inān bang buwattingga
kab'kkat napas si Isa, anibahat iya, yukna, “B'nnal a'a itu Anak Tuhan!”
40 Aniya' isab maina'an saga d'nda magpang'nda' min katāhan. Ina'an ma
sigām disi Mariyam min Magdala maka si Salome, ina'an isab si Mariyam
ina' si Joses maka Yakub dakayu', ya abata' gi'.
41 Saga d'nda itu bay ameya' paumpig ma si Isa angussap iya waktu
kamahē'na lagi' ma lahat Jalil. Aheka isab saga d'nda saddī maina'an, a'a
bay ameya' ma iya tudju ni Awrusalam.

Pagkubul ma si Isa
(Matiyu 27:57-61; Lukas 23:50-56; Yahiya 19:38-42)

42 Llaw Pagsakap ko' inān, hatina dang'llaw dahū min llaw Sabtu'. Jari
itu, pagkohap pa'in ma llaw inān,
43 at'kka pina'an si Yusup a'a min kauman Arimati. Dakayu' iya
pagmatto'ahan ma Tumpukan Maghuhukum, a'a abantug. Atuyu' asal iya
angalagaran waktu pamat'nna' kapagparinta Tuhan. Sakali anawakkal iya
pa'alop ni si Pilatu angamu' patay si Isa.
44 Ainu-inu si Pilatu pagka takalena amatay na si Isa. Nilinganan e'na
kapitan, ya bay mahē', ati tilawna bang b'nnal amatay na.
45 Pagkale si Pilatu ma lapal kapitan in si Isa amatay na, patugutanna si
Yusup angā' patayna.
46 Am'lli si Yusup kakana' panaput ati pinareyo' e'na patay si Isa min
diyata' hāg bo' yampa sinaput e'na. Puwas e' pinat'nna' e'na ma deyom
pagkubulan bay kinehean ma deyom batu lakit ati ginulungan e'na batu
ya panaplok bowa' lowang e'.

47 Ina'an ang'nda'-ng'nda' si Mariyam min Magdala maka si Mariyam ina'
si Joses, ati tapandoga e' sigā bang maingga pangubulan si Isa.

16

Si Isa Allum Pabalik
(Matiyu 28:1-8; Lukas 24:1-12; Yahiya 20:1-10)

1 Palabay pa'in llaw Sabtu', ina'an si Mariyam a'a Magdala, maka si
Salome, maka si Mariyam ina' si Joses, am'lli laksi' maka ns'llan pahamut
pamahilala' sigām ma mayat si Isa.
2 Manjari pagk'llat llaw Ahad, bo' subu-subu to'ongan, pehē' sigām ni
pagkubulan.
3 Magsuli-suli na pa'in sigām ma labayan, yuk-i, "Sai bahā' anganggulun-
gan batu panaplok lowang e' bo' kitam makasōd?" Sabab aheya asal batu
inān.
4 Pagt'kka sigām pina'an ta'nda' e' sigām batu wa'i na bay ginulungan.
5 Jari pasōd sigām ni deyom lowang kubul ati aniya' ta'nda' e' sigām
dakayu' l'lla abata' lagi' magnijuba pote', aningkō' tampal ni kowan.
Magtūy sigām takuddat sidda.
6 Yuk l'lla itu ma sigām, "Da'a kam tināw. Kata'uwanku asal, ya pihabi
si Isa a'a Nasaret ya bay nilansang ni hāg pinapatay. Halam na iya maitu.
Allum na iya pabīng! Nda'unbi lugal bay pamalegehan iya.
7 Na, pehē' na kam," yukna, "amowa haka itu ni saga mulidna maka ni
si Petros. Yukbi ni sigām, 'Parahū du iya min ka'am ni lahat Jalil. Mahē'
du kam ang'nda' ma iya buwat bay llingna ma ka'am.' "
8 Manjari paluwas saga d'nda he' ati paragan min kubul. Angenog-
ngenog sigām maka halam aniya' pah'lling sigām ni sai-sai sabab tināw
sigām.

Si Isa Panyata' Magbaran ni si Mariyam
(Matiyu 28:9-10; Yahiya 20:11-18)

9 Na, allum pa'in si Isa pabīng min kamatayna ma dai'-llaw Ahad inān,
magtūy iya patuwa' dahū ni si Mariyam d'nda min Magdala, ya bay
kapaluwasan e'na pitu' saitan.
10 Maka si Mariyam itu bay pehē' angahaka'an saga mulid si Isa. Ina'an
sigām magdukka maka magtangis.
11 Sagō' kahaka'an pa'in sigām e' si Mariyam in si Isa allum maka bay
kono' ta'nda'na, mbal sigām am'nnal.

Magpanyata' si Isa ni Duwa Mulidna
(Lukas 24:13-35)

12 Puwas e' magpanyata' isab si Isa ni duwangan mulidna hinabu sigā
lum'ngngan tudju kaleya, bo' saddī pangluwahanna.
13 Manjari pabalik duwangan mulid e' ni Awrusalam angahaka'an saga
sehe' sigā. Sagō' ya du sigā halam bin'nnal e' kasehe'an inān.

Magpanyata' si Isa ni Mulidna Kasangpū' ka Ssa
(Matiyu 28:16-20; Lukas 24:36-49; Yahiya 20:19-23; Kahinangan 1:6-8)

14 Puwas e' magpanyata' na si Isa ni mulidna kasangpū' maka ssa
hinabu sigām amangan. Pinabukagan sigām e'na sabab mbal am'nnal
maka atuwas kōk sigām. Mbal sigām bilahi magkahagad minsan sigām
nihaka'an e' saga a'a bay maka'nda' si Isa maka kallumna pabīng min
kamatayna.

15 Manjari amissala iya ni sigām, yukna, “Pehē' kam ni sabarang lahat
ma kaluha'an dunya bo' nasihatunbi lapal ahāp itu ni manusiya' kamemon.
16 Sai-sai am'nnal sampay pinandi tanda' in sigām angandol ma aku,”
yuk si Isa, “lappasan du saumul-umul. Saguwā' sai-sai mbal am'nnal,
pinat'nna'an du iya hukuman.
17 Saga a'a angandol ma aku kabuwanan du kawasa maghinang saga
hinang makainu-inu. Makapala'an du sigām saga saitan sabab min
kawasa ōnku. Makabissala isab sigām ma saga bahasa saddī halam bay
kinata'uwan e' sigām.
18 Bang sigām ganta' maka'ntanan sowa, atawa makainum ai-ai maka-
mula, mbal du makainay ma sigām. Maka bang pina'abut tangan sigām ni
a'a taga-saki, kauli'an du saga a'a inān.”

Pa'angkat si Isa Tudju ni Sulga'
(Lukas 24:50-53; Kahinangan 1:9-11)

19 Manjari itu, aubus pa'in Panghū' Isa bay magbissala maka saga
mulidna, tabowa iya pa'angkat tudju ni sulga' ati aningkō' iya ma bihing
Tuhan tampal ni kowan.
20 Jari lum'ngngan na saga mulidna magnasihat lapal ahāp ma sabarang
lahat. Ginapi' sigām e' Panghū' Isa, binuwanan sigām barakat maghinang
saga hinang kawasahan bo' supaya kinata'uwan in pandu' sigām asal
b'nnal. *Tammat*

LUKAS

Pahati Pasal Jūd itu

Ya makasulat ba'anan jūd maka sulat ma deyom Kitab itu bay bangsa Yahudi. Luwal si Lukas ya ngga'i ka, sabab bangsa Girīk iya.

Doktol asal si Lukas maka alanga pangadji'na. Bagay to'ongan iya maka si Paul, angkanna pi'ingga-pi'ingga pal'ngnganan si Paul magnasihat lapal ahāp pasal Panghū' Isa, maumu parongan ma iya si Lukas. Minsan si Paul ma deyom kalabusu, minsan iya binowa ni da'ira Rōm bo' nihukum, halam si Lukas bay ang'bba min iya.

Jūd itu bay sinulat e' si Lukas pamata'una bagayna si Teyopilus, dakayu' a'a bangsahan ngga'i ka isab Yahudi. Nihaka e' si Lukas ma deyom jūd itu pasal kapi'itu si Isa ni dunya itu magbaran manusiya'. Ya kabaya'an si Lukas in a'a kamemon, Yahudi maka bangsa kasehe', subay makata'u pasal si Isa in iya asal Anak Tuhan pinapi'itu e' Tuhan angalappas ma manusiya' min hukuman dusa sigām. Pinapasti' e' si Lukas itu ngga'i ka hal bangsa Yahudi ya tinabangan e' si Isa sagō' bangsa kamemon ma deyom dunya. Nihaka e'na bang buwattingga panabang si Isa ma saga a'a sakihan maka ma saga a'a katiksa'an, luba-lagi'na ma saga a'a dusahan. Nihaka isab e' si Lukas pasal kamemon bay kalabayan e' si Isa min llaw kapanganak ma iya sampay ni llaw kamatayna, sampay isab ni kallumna pabalik.

Lapal Ahāp Pasal Al-Masi ya Tasulat e' si LUKAS

Sulat min si Lukas ni si Teyopilus.

1 Aheka a'a bay makatawakkal anulat pasal kamemon bay tahinang ma deyoman kami.
2 Ya tasulat e' sigām ai-ai bay pang'bba ma kami e' saga a'a bay maka'nda' kahinangan si Isa sangay min katagna'. Sigām isab ya magnasihat palman Tuhan.
3 Na, tuwan Teyopilus, pagka tapariksa'ku pahāp kamemon bay tahinang itu sangay min katagna'na, tapikilku in aku taga-kapatut anulatan ka'a. Usulku saga pakaradja'an itu kamemon min katagna' sampay ni katapusan
4 bo' supaya ka manantuhi pasal ai-ai bay pamandu' ka'a.

Pasal Kapaganak ma si Yahiya Magpapandi

5 Buwattitu ya tagna'anna: ma timpu lagi' bay pagsultan sultan Herod ma lahat Yahudiya aniya' imam niōnan si Jakariya. Dakayu' imam iya ma tumpukan pagimam si Abiya. Ya du h'ndana si Elesabet, min panubu' kaimaman isab sabab tubu' min si Harun.
6 Abontol sadja sigā duwangan ma pang'nda' Tuhan. Binogbogan e' sigā usulanna maka panoho'anna kamemon ma halam aniya' sā'na.
7 Sagō' halam sigā taga-anak sabab mbal maka'anak si Elesabet, maka ato'a na sigā.
8 Jari itu aniya' dakayu' llaw paghinang si Jakariya maka umpiganna ma langgal pagkulbanan, bo' ta'abut na waktu kapagimamna.
9 Ya addat kaimaman subay magko'ot-ko'ot bo' tata'u bang sai pinene' pasōd ni deyom langgal pangarapan ni Panghū' bo' anugtug kamanyan. Jari si Jakariya ya tapene'.
10 Ta'abut pa'in waktu pagtugtug kamanyan, anambahayang na saga a'a ya magtimuk ma halaman langgal e'.

11 Jari aniya' mala'ikat min Tuhan panyata' ni si Jakariya, ina'an an'ngge
ma bihing panugtugan kamanyan, tampal ni kowan.
12 Pag'nda' si Jakariya ma mala'ikat itu, magtūy iya takuddat maka sinōd
tāw.
13 Saguwā' ah'lling mala'ikat ni iya, yukna, "Da'a ka tināw, Jakariya,
sabab takale e' Tuhan ya bay amu'nu ilu. H'ndanu si Elesabet anganak
du l'lla, ati Yahiya ya pangōnbi iya.
14 Aheya kalasiganbi ma sababna, magkōg-koyag kam maka aheka isab
a'a kasehe'an palamud ma kalasiganbi bang iya nianakan na.
15 Bangsahan iya ma pang'nda' Tuhan. Mbal iya anginum binu atawa
ai-ai makalango. Kahōpan iya e' Rū Sussi tinagna'an min llaw kapanganak
ma iya.
16 Aheka isab a'a Isra'il tabowana magta'at pabīng ni Tuhan ya pag-
panghū'an sigām.
17 Parahū iya min Panghū' pagka kapagagihan e' Rū Sussi maka pina-
suku'an kawasa buwat bay kahālan nabi Elija masa awal e'. Pinapaghāp
e'na matto'a maka anak bay magsagga'. Pinapinda e'na pikilan saga a'a
ya bay amabiyal ma panoho'an Tuhan, tabowa sigām amikilan pangita'u
ya suku' ma a'a a'adil. Tinagamahan e'na saga a'a bo' aniya' bangsa sakap
anambut Panghū' sigām."
18 Atilaw si Jakariya ma mala'ikat, yukna, "Buwattingga kata'uku in
bissalanu ilu b'nnal? Ato'a na aku maka ato'a isab h'ndaku."
19 Ya sambung mala'ikat, "Aku itu si Jibra'il, ya pat'nna' na pa'in ma
haddarat Tuhan. Bay aku soho'na pi'itu amissalahan ka'a bo' takalenu
lapal ahāp itu.
20 Sagō' aumaw du ka pagka halam tab'nnalnu bissalaku, bo' pa'in
tatuman kamemon bang ta'abut waktuna. Jari mbal ka makapah'lling min
llaw itu sampay pat'kka ya bay pangahakaku ma ka'a. Angkan buwattē',
sabab halam b'nnalnu lapalku ma ka'a, ya lapal tantu atuman bang ta'abut
waktuna."
21 Pasalta', nilagaran si Jakariya e' saga a'a ma halaman langgal e'. Ainu-
inu sigām bang ai kat'ggolanna ma deyom langgal.
22 Ta'abut pa'in iya paluwas, mbal na makapah'lling ma sigām, angkan
kinata'uwan e' sigām aniya' bay panyata' ni iya hinabuna ma deyom
langgal. Aninyal sadja iya ma sigām sabab mbal makapaluwas bissala.
23 Manjari, aubus pa'in waktu paghinangna ma deyom langgal e', magtūy
iya amole' ni lahatna.
24 Palabay pa'in daka pilang'llaw, ab'ttong na h'ndana si Elesabet ati
limambulan ya t'ggolna mbal makapagluwas-luwas min luma'.
25 Yukna, "Ahāp tabang Tuhan ma aku. Karūlan aku e'na maka kala'anan
kaiya'anku ma deyoman lūng-kampungku."

Pata'u Pasal Paganak ma si Isa

26 Ta'abut pa'in nnom bulan kab'ttong si Elesabet, pinabeya' e' Tuhan
mala'ikatna si Jibra'il pehē' ni kauman Nasaret ya ma lahat Jalil.
27 Sinō' iya panyata' ni dakayu' budjang ōnna si Mariyam, ya magtunang
asal maka si Yusup, dakayu' panubu' sultan Da'ud.
28 Yuk mala'ikat itu ni si Mariyam, "Bang pa'in ka asalamat. Aheya
kahāpan Tuhan ma ka'a, Mariyam. Ilu Tuhan pataptap ma ka'a."
29 Sagō' pagkale pa'in itu e' si Mariyam asasaw pikilanna. Kinira-kira
e'na bang ai hatina angkan iya binissalahan buwattē'.

30 Manjari ah'lling gi' mala'ikat ni iya, yukna, “Da'a ka agawa, Mariyam,
sabab kasulutan Tuhan ma ka'a.
31 Pakale ka. Sōng ka ab'ttong. Anganak ka l'lla ati Isa ya pangōnnu iya.
32 Bangsahan to'ongan iya, pinagōnan iya Anak Tuhan Mahatinggi.
Pinat'nna' iya magsultan e' Panghū' Tuhan, buwat bay kapagsultan mbo'na
si Da'ud ma masa awal e'.
33 Ati magsultan iya ma bangsa Isra'il, ya panubu' si Yakub, sampay ni
kasaumulan. Halam aniya' katobtoban pagsultanna.”
34 Yuk si Mariyam ni mala'ikat, “Buwattingga kapaniya' ya yuknu ilu,
pagka aku itu budjang masi?”
35 Ya sambung mala'ikat, “Pahōp du ni ka'a Rū Sussi maka kalandungan
ka e' barakat Tuhan Mahatinggi. Angkan asussi ya nianakan e'nu ati gin'llal
iya Anak Tuhan.
36 Sampay kampungnu isab si Elesabet, song anganak minsan ato'a
na. Nnom bulan ya kab'ttongna minsan iya bay pinagbahasa d'nda mbal
maka'anak.
37 Sabab halam aniya' ahunit ma Tuhan,” yuk mala'ikat e'.
38 Jari ah'lling si Mariyam, yukna, “Aku itu sosoho'an Tuhan. Maglilla'
aku ma pah'llingnu ilu.” Magtūy alanyap mala'ikat.

Tinibaw si Elesabet e' si Mariyam

39 Na, mbal at'ggol minnē', magsakap si Mariyam bo' parai'-dai' pehē' ni
dakayu' kauman ma kabūd-būran ma lahat Yahudiya.
40 At'kka pa'in iya pehē', pasōd iya ni luma' disi Jakariya bo' magaddatan
kampungna si Elesabet.
41 Takale pa'in e' si Elesabet bissala si Mariyam, magtūy maghibal onde'
ma deyom b'ttongna. Kahōpan iya e' Rū Sussi,
42 ati amissala iya patanog ma si Mariyam, yukna, “Ka'a ilu kabuwanan
kahāpan e' Tuhan labi min d'nda kamemon. Damikiyanna isab onde' ya
song nianakan e'nu, ballabihan kahāpan ya pamuwan Tuhan ma iya.
43 Angay aku subay pinaheya e' ina' Panghū'ku, ya po'on ka anibaw aku?
44 Pagkaleku ma bissalanu insini' magtūy maghibal onde' ya ma deyom
b'ttongku itu, kabowa kakōranna.
45 Aheya kalasigan ma d'nda ya makapam'nnal in lapal Tuhan ma iya
tatuman du!”

Kalangan si Mariyam

46 Manjari ah'lling si Mariyam, yukna,
“Sanglitanku Tuhan sampay min deyom atayku.
47 Magkōg-koyag aku ma Tuhan ya angalappas ma aku.
48 Atana aku, ati pinagka'inagonan aku e'na
minsan areyo' kapaga'aku.
Puwas minnitu, sinuli-suli aku e' a'a kamemon magsuring-magsaingsing,
in aku d'nda pinasuku'an kahāpan,
49 sabab makainu-inu kahinangan Tuhan Patikawasa
ya panabangna ma aku.
Mahasussi asal iya.
50 Ma'ase' iya ma a'a kamemon magtubu'-manubu',
sasuku magmahaltabatan iya.
51 Pina'nda'an e'na kawasana labay min kahinanganna,
pinagkaukanat e'na saga a'a ya magabbu-abbu ma deyom pangatayan.
52 Nila'anan e'na saga sultan min pagsultanan sigām,
pinabangsa e'na saga a'a areyo'-deyo'.

53 Saga a'a atiksa' binuwanan e'na lidjiki' aheka,
maka a'a dayahan pinala'an e'na ma halam aniya' tabowa sigām.
54 Tinabang e' Tuhan sosoho'anna bangsa Isra'il,
ka'ase'anna sigām buwat bay panganjanji'na
55 ma si Ibrahim maka saga panubu'na sampay ni kasaumulan,
tatuman isab bay pangallam Tuhan ma kamatto'ahan."
56 Na, kulang-labi t'llumbulan ya kat'nna' si Mariyam ma si Elesabet bo' yampa amole'.

Kapaganak ma si Yahiya

57 Ta'abut pa'in llaw panganak si Elesabet, l'lla ya anakna.
58 Makakale pa'in saga lūng-kampungna maka lahasiya'na pasal kaheya kahāpan Tuhan ma iya, magbeya' sigām maka iya magkōg-koyag.
59 Na, pagka walung'llaw na onde' ma luwasan, waktu pangislam ma iya, patimuk pehē' ba'anan kaukampung. Arak iya niōnan Jakariya buwat ōn mma'na,
60 sagō' mbal si Elesabet. Yukna, "Da'a. Subay iya niōnan Yahiya."
61 "Angay?" yuk sigām. "Halam aniya' min kahekanu niōnan Yahiya."
62 Manjari aninyal sigām ni mma' onde' bo' kinata'uwan bang ai kabaya'anna.
63 Aninyal isab si Jakariya angamu' panulatan ati anulat buwattitu: "Ōnna Yahiya!" Ainu-inu makalandu' saga a'a inān kamemon.
64 Saru'un-du'un du makabissala si Jakariya pabīng maka sinanglitan e'na Tuhan.
65 Sinōd tāw saga lūng-kampung disi Jakariya, maka habal pasal bay tahinang inān pasaplag na pa'in ni kareya-reyahan ma lahat Yahudiya.
66 Amikil-mikil na pa'in sasuku makakale pasal pakaradja'an itu, yuk-i, "Ai bahā' pangangganta' Tuhan ma onde' inān?" Sabab atampal in onde' inān kaniya'an barakat min Tuhan.

Kalangan si Jakariya

67 Manjari si Jakariya, mma' si Yahiya, bay kahōpan Rū Sussi ati pinaluwas e'na lapal deyo' bay min Tuhan, yukna,
68 "Sanglitantam Panghū', ya pagtuhanan bangsatam Isra'il,
sabab pi'itu na iya anabangan kitam suku'na,
maka angaliyusan kitam min kasigpitan.
69 Pinaniya'an kitam a'a ga'osan angalappas kitam,
panubu' sultan Da'ud, ya bay sosoho'an Tuhan e'.
70 Paljanji'an Tuhan ko' itu,
ya bay pangallam e' kanabi-nabihan sussi ma masa awal.
71 Yuk janji' he', in kitam pinuwasan e'na min ga'osan palbantahantam,
maka min pang'ntanan saga a'a ab'nsihan kitam.
72 Jari ta'nda' minnē' kaheya ase' Tuhan ma ka'mbo'-mbo'antam.
Tinuman isab janji' ya bay pagsulutanna maka sigām.
73 Ya na janji' bay panganjanji'na ma si Ibrahim,
pinapagtapil maka sibahatna.
74 Bay iya anibahat in kitam panubu' si Ibrahim
pinuwasan du min pang'ntanan saga bantatam,
jari makaisbat kitam ma Tuhan ma halam aniya' amakitāw,
75 ma asussi pangatayantam maka abontol kahinangantam
sat'ggol kitam ma dunya itu."
76 Amissala lagi' si Jakariya ma anakna, yukna,

“Ka'a, Oto', niōnan du ka nabi min Tuhan Mahatinggi.
Ka'a ya parahū min Panghū'nu amahāp lān palabayanna.
77 Pata'unu saga a'ana in sigām lappasan min mulka',
pagka niampun dusa sigām.
78 Sabab patiase'un Tuhantam, alunuk pangatayanna.
Angkan kitam pinabeya'an sawa min deyom sulga',
sali' hantang llaw pasobang.
79 Sasuku bay ka'ddasan ma deyom kalendoman
ma sabab katāw sigām ma kamatay, taluwa' sahaya na,
ati pinandu'an kitam lān ahāp ya amowa kita ni kasannangan.”
80 Manjari anak si Jakariya inān pasulig na pa'in maka pasōng akkal-pikilanna. Pat'nna' na pa'in iya ma lahat paslangan sampay ta'abut llaw katuwa'na ni saga a'a Isra'il.

2

Kapaganak ma si Isa
(Matiyu 1:18-25)

1 Ma waktu ina'an si Agustus ya Sultan Mahatinggi ma bangsa Rōm. Manjari anguldin iya subay sinulat ōn a'a kamemon ma sabarang lahat ma kaluha'an pagsultananna.
2 (Yampa aniya' uldin buwattē' pamasulat ōn a'a kamemon, ma waktu kapaggubnul si Kirinu ma katilingkal lahat Siriya).
3 Jari magpole'an saga a'a kamemon ni lahat ka'mbo'-mbo'an sigām bo' magpasulat ōn sigām.
4 Jari si Yusup bay pauntas min Nasaret ma lahat Jalil tudju ni lahat Yahudiya, ni kauman Betlehem ya lahat panganakan sultan Da'ud ma masa awal e'. Pina'an iya magpasulat ōnna sabab tubu' iya min si Da'ud.
5 Magbeya' iya maka si Mariyam, ya bay pinah'nda'an iya, supaya tasulat ōn sigā. Ab'ttong asal si Mariyam.
6 Jari mahē' pa'in sigā ma Betlehem, ta'abut llawna,
7 ati nianakan e'na anakna siyaka, l'lla. Pinalampinan e'na maka s'mmek bo' yampa pinalege ma deyom tu'ung pamanganan hayop ni'ipat, sabab halam aniya' lugal ma luma' paghahanti'an e'.

Tunggu' Bili-bili maka Mala'ikat

8 Na, aniya' ma jadjahan ina'an-i saga a'a anunggu' bili-bili sigām ma deya, waktu sangom pa'in.
9 Sakali aniya' mala'ikat min Tuhan panyata' ni sigām, maka aninag sahaya Tuhan ma sakalibut sigām. Jari tināw sidda sigām.
10 Sagō' yuk mala'ikat ni sigām, “Da'a kam tināw sabab aniya' lapal ahāp pamowahanku ka'am, lapal makakōd atay saga a'a kamemon.
11 Aniya' Manglalappas nianakan ma ka'am, in iya Al-Masi ya Panghū'bi. Llaw itu du ya kapaganak ma iya, ma Betlehem, kauman sultan Da'ud.
12 Ya na itu paltanda'an pamab'nnal ka'am: makabāk du kam onde' pinalampinan maka s'mmek, ina'an palege ma deyom tu'ung pamanganan hayop.”
13 Patagha' aniya' bangsa sulga' laksa'an ta'nda' e' saga tunggu' bili-bili inān pabeya' ma mala'ikat dakayu'. Amudji sigām Tuhan, yuk-i,
14 “Mahaldika' ni Tuhan Mahatinggi.
Bang pa'in aniya' kasannangan isab ma dunya itu,
ma sasuku makasulut iya!”

15 Makala'an pa'in saga mala'ikat inān pabalik ni sulga', magtūy magsuli-
suli saga tutunggu' bili-bili inān, yuk-i, “Sūng na kitam ni Betlehem.
Nda'tam bang ai paniya' inān, ya bay pamata'u kitam e' Panghū'.”
16 Jari magdai'-dai' sigām pehē' ati tabāk e' sigām si Mariyam maka si
Yusup. Ta'nda' isab e' sigām onde' palege ma deyom tu'ung pamanganan
hayop.
17 Maka'nda' pa'in sigām ma onde', magtūy pangahaka e' sigām bay
pamissala mala'ikat pasal onde' inān.
18 Ainu-inu to'ongan sasuku makakale ma haka saga tunggu' he'.
19 Sagō' tinau' kamemon saga pakaradja'an itu e' si Mariyam ma deyom
atayna bo' tali'-tali'na pahāp.
20 Jari pabīng na saga tunggu' inān ni kahayopan sigām, maka e' sigām
ananglitan maka amudji Tuhan ma sabab kamemon bay takale maka bay
ta'nda' e' sigām. Sabab b'nnal to'ongan bay pamissala mala'ikat ma sigām.

Pangislam ma si Isa

21 Walung'llaw pa'in onde' inān ma luwasan, ni'islam iya ati niōnan Isa,
ōn bay pangōn iya e' mala'ikat ma halam gi' pinangiraman.
22 Ajukup pa'in waktu pagsussi ya pangahād ma si Mariyam ma sabab
sara' si Musa, binowa si Isa pehē' ni Awrusalam e' si Yusup maka si
Mariyam bo' tinukbalan ni Tuhan.
23 (Tasulat asal ma Sara' min Panghū': “Kamemon saga anak l'lla siyaka
subay pamasuku' ma Tuhan.”)
24 Tinukbalan isab e' sigām pagkulban buwat bay tasulat ma Sara'
Panghū' he', ya yuk-i, “duwa assang atawa duwa anak malapati'* ya subay
pagkulbanbi.”
25 Na, ma waktu ina'an aniya' dakayu' matto'a l'lla ōnna si Simiyun
maglahat ma Awrusalam. Ahāp addatna, magtata'at asal ma Tuhan.
Nilagaran e'na waktu pangalappas ma bangsa Isra'il, maka kapagbaya'an
iya e' Rū Sussi.
26 Bay iya pinata'u asal e' Rū Sussi in iya mbal amatay sat'ggol halam gi'
ta'nda'na Al-Masi, ya panganjanji' e' Panghū'.
27 Manjari si Simiyun itu pinapina'an ni langgal pagkulbanan e' Rū
Tuhan. Salta' pa'in si Isa binowa pina'an e' matto'ana bo' bineya' e' sigā
usulan Sara' si Musa,
28 nihambin onde' e' si Simiyun. Magpudji iya, yukna,
29 “O Tuhan Sangat Kawasa, atanu du aku.
Ahantap pangatayanku minsan aku papole'nu na,
sabab tatuman na janji'nu.
30 Ta'nda' na e' mataku a'anu Manglalappas,
31 ya bay sakapnu ma matahan manusiya' kamemon.
32 Onde' itu sapantun sawa pamabukis kahandaknu
ma saga bangsa ya ngga'i ka bangsa Isra'il,
pamaheya kabantugan saga a'anu bangsa Isra'il.”
33 Na, ainu-inu to'ongan ina'-mma' si Isa ma sabab kabtangan si Simiyun
itu ma pasalan anak sigā.
34 Pagubus, niamu'an sigām kahāpan e' si Simiyun. Yukna isab ni si
Mariyam ya ina' inān, “Ya panganggantа' Tuhan ma anaknu itu, in iya
sababan angkan aheka a'a bangsa Isra'il makabāk kalappasan, maka aheka

* **2:24 2:24** Malapati: ginis manuk-manuk pa'anggil-anggil ni luwa assang.

isab magni-kala'atan. Paltanda'an iya min Tuhan sagō' sinulak iya e'
kaheka'an a'a,
35 bo' kasakupan bang ai to'ongan pinikil e' sigām. Maka ka'a ilu,
Mariyam," yuk si Simiyun, "makananam du ka kasusahan sali' hantang
kalis parugsu' ni deyom ataynu."
36-37 Aniya' isab maina'an dakayu' nabi d'nda niōnan si Anna, anak si
Panu'al, min panubu' si Aser. Ato'a na iya to'ongan, walumpū' maka mpat
tahun umulna. Pituntahun du bay kapagpūnna maka h'llana ati abalu iya
sangay minnē'. Atukid iya magni-langgal pagkulbanan, ati maina'an iya
llaw-sangom amudji Tuhan. Amuwasa iya sampay anambahayang.
38 Manjari pasabu si Anna itu ma waktu ina'an-i ati magsukul to'ongan
iya ni Tuhan maka anuli-nuli pasal onde' inān ni a'a kamemon, sasuku
angalagaran waktu panglappas saga a'a Awrusalam.
39 Manjari itu, aubus pa'in si Yusup maka si Mariyam maghinang
kamemon bay panoho'an ma deyom Sara' Panghū', pabīng na sigām ni
lahat Jalil, ni kauman Nasaret ya pat'nna'an sigām luggiya'.
40 Pasulig onde' inān sampay pakosog baranna. Alalom pangita'una
maka pinaniya'an iya barakat min Tuhan.

Si Isa ma Langgal Pagkulbanan

41 Na, magtukad saga matto'a si Isa ni Awrusalam kahaba'-kahaba' tahun
bo' maghinang Hinang Paglakad.
42 Jari itu, ta'abut pa'in sangpū' maka duwantahun umul si Isa, magbeya'
sigām pehē' ni paghinangan buwat kabiyaksahan bangsa Yahudi.
43 Atammat pa'in paghinang e', amole' na sigā ni lahat sagō' ta'bba si Isa
ma Awrusalam ma halam kinata'uwan e' matto'ana.
44 Pangannal sigā ina'an du iya magbeya' pa'abay ma sigā. Jari dang'llaw
ya kal'ngngan sigā bo' yampa sigā amiha iya ma deyom kabagayan maka
kaheka'an sigā, sagō' halam iya tabāk maina'an.
45 Pagka buwattē', pabīng sigā tudju ni Awrusalam amiha iya mahē'.
46 Apuwas pa'in t'llumbahangi, yamboho' iya tabāk ma deyom langgal
pagkulbanan magsamatingkō' maka saga guru. Ina'an iya akale maka
atilaw na pa'in ma sigām.
47 Sasuku makakale ma iya ainu-inu to'ongan sabab alalom pangita'una,
maka taluwa' panambungna.
48 Pag'nda' matto'ana ma iya landu' sigā ainu-inu. Yuk ina'na, "Otō',
angay buwattilu hinangnu ma kami? Asusa to'ongan aku maka mma'nu
amiha ka'a."
49 Yuk si Isa ni sigā, "Angay aku pihabi? Halam bahā' kata'uwanbi in
aku subay maitu ma luma' Mma'ku?"
50 Saguwā' halam tahati e' sigā bang ai pamissalana.
51 Jari magbeya' si Isa maka matto'ana pabīng ni Nasaret ati bineya'
e'na panoho'an sigā. Malaingkan si Mariyam bay anau' pakaradja'an itu
kamemon ma deyom pangatayanna.
52 Pasōng na pa'in paheya si Isa maka pasōng ta'una. Pasōng isab iya
makasulut atay Tuhan sampay manusiya'.

3

Si Yahiya Magpapandi Anagna' Amandu'
(Matiyu 3:1-12; Markus 1:1-8; Yahiya 1:19-28)

1-2 Na, ta'abut pa'in kasangpū' maka limantahun kapagsultan si Tibirus,
ya Sultan Mahatinggi ma bangsa Rōm, aniya' palman Tuhan at'kka ni

si Yahiya anak si Jakariya, waktu kamahe'na ma lahat paslangan. Ma
waktu ina'an Puntus Pilatu ya maggubnul ma lahat Yahudiya, si Herod
ya magparinta ma lahat Jalil, danakanna si Pilip ya magparinta ma lahat
Ituriya maka ma lahat Tarakunit, maka si Lisani ya ma lahat Abilene. Si
Annas maka si Kayapas bay Imam Muwallam.
3 Manjari pal'ngngan na si Yahiya angalatag kalahat-lahatan ma jadjahan
sapa' Jordan magnasihat palman Tuhan. Yukna, “Pataikut kam min dusabi
bo' kam pinandi taubat ati niampun du dusabi e' Tuhan.”
4 Tasulat asal ma deyom Kitab nabi Isaya ma awal lagi'. Yuk-i,
“Aniya' a'a angalingan ma lahat paslangan, yuk-i,
‘Sōng na at'kka Panghū'. Lanu'inbi lān palabayanna,
pabontolunbi pal'ngngananna.
5 Saga l'bbak kamemon subay pinapantay,
kabūd-būran kamemon subay pinaratag.
Saga lān abengkok subay pinabontol,
maka palabayan magtinggil-l'bbak subay pinalanu'.
6 Manjari ta'nda' e' manusiya' kamemon
kapanglappas Tuhan ma sigām.’ ”
7 Na, landu' aheka a'a pina'an ni si Yahiya mikipandi, angkan yukna ma
sigām, “Ka'am ilu, addatbi sali' sapantun addat sowa pangangakkal. Sai
bahā' bay angahaka'an ka'am in ka'am subay papuwas min mulka' ya song
pat'kka?
8 Bang kam sab'nnal-b'nnal pataikut na min dusabi, hinangunbi hinang
ahāp, tanda' saksi' in addatbi apinda na. Da'a kam magpina'in in ka'am
mbal minulka'an saukat na kam panubu' si Ibrahim. Haka'anta kam,
minsan saga batu itu tahinang du panubu' si Ibrahim e' Tuhan!
9 Ka'am ilu sali' hantang kayu arai' na pinuwad maka kapa, tobtob min
po'onna. Sabab kayu kamemon sasuku mbal ahāp buwa'na, pinuwad du
bo' nilarukan ni deyom api tinunu'.”
10 Manjari tinilaw si Yahiya e' ba'anan a'a inān. Yuk sigām, “Ai subay
hinang kami?”
11 Yuk si Yahiya, “Sasuku kam magduwa badju' pamuwanunbi dakayu'
ma a'a halam taga-badju'. Sasuku isab kam taga-kinakan pamahagi'unbi
ma a'a atiksa'.”
12 Aniya' isab pehē' mikipandi ma si Yahiya Magpapandi saga a'a magā'
sukay parinta. Yuk sigām, “Tuwan Guru, kami itu? Ai subay hinang
kami?”
13 Yuk si Yahiya, “Bang kam angā' sukay da'a palabihunbi min bay
panoho'an ka'am e' parinta.”
14 Ya du saga sundalu, bay atilaw ma si Yahiya. Yuk sigām, “Kami
sundalu itu, ai subay hinang kami?”
Ya sambung si Yahiya, “Da'a kam angalangpas, da'a kam anumbung ni
sara' ma ngga'i ka b'nnal. Maka da'a kam anawad ma gadjibi.”
15 Na, makakale pa'in saga a'a inān ma si Yahiya, magtūy sigām aholat-
holat bang kalu si Yahiya in Al-Masi, ya nilagaran e' sigām.
16 Angkan ah'lling si Yahiya ma saga a'a inān, yukna, “Aku itu, hal bohe'
ya pamandiku ka'am. Saguwā' aniya' a'a song pi'itu labi bangsahan sidda
min aku. Minsan engkot taumpa'na mbal aku tinōp angahubaran iya.
Saddī bowahan pamandina ma ka'am. Hatina in iya amasangon Rū Sussi
ni deyom baranbi. Kasehe'an isab pinandi e'na maka api.

17 Sinilang du e'na a'a ahāp maka a'a ala'at, buwat sapantun a'a anahapan
pai. Ya paina tinau' e'na ma deyom tatau'anna, sagō' hampa'na tinunu' ma
api mbal kap'ddahan.”
18 Aheka isab bissala si Yahiya saddī bay pagnasihatna lapal ahāp ma
saga a'a. Bay soho'na isab sigām amindahan kaul-pi'il sigām.
19 Na, aniya' waktu pamabukag si Yahiya ma gubnul Herod. Sabab
dusahan si Herod magpūn maka si Herodiyas ya bay h'nda siyalina, maka
ma sabab kahinanganna ala'at kasehe'.
20 Manjari karuhunan si Herod maghinang ala'at sabab pinakalabusu
e'na si Yahiya.

Pamandi ma si Isa
(Matiyu 3:13-17; Markus 1:9-11)

21 Ma waktu kapamandi lagi' si Yahiya ma a'a kamemon, pinandi isab
e'na si Isa. Pagubus, hinabu si Isa anabbut ni Tuhan, magtūy paukab
deyom sulga',
22 ati pareyo' Rū Sussi pinaka luwa assang, patapu' ma iya. Aniya' isab
suwala ah'lling min deyom sulga', yuk-i, “Ka'a ya Anakku kalasahanku,
landu' makasulut atayku.”

Kapangkatan si Isa
(Matiyu 1:1-17)

23 Na, ma waktu kapanagna' si Isa magnasihat pandu'na ma manusiya',
aniya' saga t'llumpū' tahun umulna. Anak si Yusup iya bang ma pangannal
saga a'a,
si Yusup ya bay anak si Hili.
24 Si Hili ya bay anak si Mattat,
ya Mattat bay anak si Libi, ya Libi bay anak si Malki,
ya Malki bay anak si Janni, ya Janni bay anak si Yusup.
25 Si Yusup bay anak si Mattati, ya Mattati bay anak si Amos,
ya Amos bay anak si Nahum, ya Nahum bay anak si Esli,
ya Esli bay anak si Naggay.
26 Si Naggay ya bay anak si Ma'at,
ya Ma'at bay anak si Mattati dakayu', ya Mattati itu bay anak si Simain,
ya Simain bay anak si Yosek, ya Yosek bay anak si Joda.
27 Si Joda ya bay anak si Jo'anan, ya Jo'anan bay anak si Resa,
ya Resa bay anak si Sirubbabil, si Sirubbabil bay anak si Salati,
ya Salati bay anak si Niri.
28 Si Niri ya bay anak si Malki,
ya Malki bay anak si Addi, si Addi bay anak si Kosam,
ya Kosam bay anak si Elmadam, si Elmadam bay anak si Ēr.
29 Si Ēr ya bay anak si Yussa', si Yussa' bay anak si Ele'eser,
ya Ele'eser bay anak si Jurim, si Jurim bay anak si Mattat,
ya Mattat bay anak si Libi,
30 si Libi bay anak si Simiyun,
si Simiyun bay anak si Yuda, ya Yuda bay anak si Yusup,
ya Yusup bay anak si Jonam, ya Jonam bay anak si Eliyakim.
31 Si Eliyakim ya bay anak si Meleya, ya Meleya bay anak si Menna,
ya Menna bay anak si Mattata, ya Mattata bay anak si Natan,
ya Natan bay anak si Da'ud.
32 Si Da'ud e' bay anak si Jesse,
ya Jesse bay anak si Obed, ya Obed bay anak si Bowas,

ya Bowas bay anak si Sala, ya Sala bay anak si Nasson.
33 Si Nasson ya bay anak si Amminadab, ya Amminadab bay anak si Admin,
ya Admin bay anak si Arni, ya Arni bay anak si Hesdon,
ya Hesdon bay anak si Peres, ya Peres bay anak si Yuda.
34 Si Yuda ya bay anak si Yakub, si Yakub e' bay anak si Isa'ak,
ya Isa'ak bay anak si Ibrahim, ya Ibrahim bay anak si Tera,
ya Tera bay anak si Nahor.
35 Si Nahor ya bay anak si Sirug,
ya Sirug bay anak si Reyo, ya Reyo bay anak si Peleg,
ya Peleg bay anak si Eber, ya Eber bay anak si Sela.
36 Si Sela ya bay anak si Kainan, ya Kainan bay anak si Arpaksad,
ya Arpaksad bay anak si Sēm anak si Nū, ya Nū bay anak si Lamek.
37 Si Lamek bay anak si Metosela, ya Metosela bay anak si Idris,
ya Idris bay anak si Jared, ya Jared bay anak si Mahalalel,
ya Mahalalel bay anak si Kenan.
38 Si Kenan ya bay anak si Enos,
ya Enos bay anak si Sēt, ya Sēt bay anak si mbo' Adam,
maka si Adam bay anak Tuhan.

4

Kapanulay ma si Isa
(Matiyu 4:1-11; Markus 1:12-13)

1 Manjari itu pabīng si Isa min sapa' Jordan. Kahōpan iya e' Rū Sussi ati
binowa iya kaleya ni lahat paslangan.
2 Mpatpū' ng'llaw, mpatpū' bahangi ya kamahe'na sinasat na pa'in e'
nakura' saitan, kalu tabowa magdusa. Halam iya bay makatimtim ai-ai
t'ggolna mahē'. Pagpuwas ina'an-i aheya lingantuna.
3 Ah'lling nakura' saitan ma iya, yukna, “Bang ka'a sab'nnal-b'nnal Anak
Tuhan soho'un saga batu itu papinda ni tinapay.”
4 Saguwā' anambung si Isa, yukna, “Tasulat asal ma deyom Kitab, ya
yuk-i, ‘ngga'i ka hal kinakan baran ya makakallum ma manusiya'.’ ”
5 Puwas e' binowa iya e' nakura' saitan ni kalangkawan bo' yampa
pina'nda'an kalahatan kamemon ma deyom dunya, pinalaman sadja min
matana.
6 Yuk nakura' saitan ni iya, “Buwananta ka kapatut bo' ka makapagbaya'
ma saga kalahatan itu maka karayana kamemon. Sabab bay pamasuku'
ma aku kamemonna itu, ya angkan aku taga-kapatut amuwan ma sai-sai
kabaya'anku.
7 Na, bang ka amudji aku pamuwanku itu kamemon ma ka'a.”
8 Ya sambung si Isa ma saitan e', “Tasulat asal ma deyom Kitab, yuk-i,
‘Panghū'bi Tuhan sadja ya subay pudjibi. Tunggal iya paghinanganbi!’ ”
9 Puwas e' binowa si Isa e' nakura' saitan ni da'ira Awrusalam ati
pina'atag iya ma puttuk langgal pagkulbanan. Yuk saitan e' ni iya, “Bang
ka b'nnal Anak Tuhan, pakuppa ka minnilu
10 sabab aniya' tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, ‘Sinoho' e' Tuhan saga
mala'ikatna anganjagahan ka'a.’
11 Aniya' isab dakayu' sulat, ya yuk-i, ‘Tinayak ka e' sigām bo' mbal
makahantak tape'nu ni batu.’ ”
12 Anambung si Isa, yukna, “Yuk Kitab, ‘Da'a sulayinbi kawasa Panghū'bi
Tuhan.’ ”
13 Na, aubus pa'in kaginisan sasat ya panasat e' nakura' saitan, ang'bba
iya min si Isa, bo' amiha llaw saddī.

Sinulak si Isa e' saga A'a Nasaret
(Matiyu 13:53-58; Markus 6:1-6)

14 Manjari itu pabīng si Isa ni lahat Jalil, abarakat asal e' Rū Sussi. Jari
pasaplag habal ma pasalanna ni saga a'a ma kaluha'an lahat inān.
15 Amandu' na pa'in iya ma kalanggal-langgalan sigām ati sinanglitan iya
e' a'a kamemon.
16 Pina'an iya ni Nasaret, ya lahat pasuliganna. Ta'abut pa'in llaw Sabtu',
pehē' iya ni langgal buwat kabiyaksahanna. Ma langgal pa'in, an'ngge iya
amassa Kitab.
17 Sinōngan ni iya lūnan jūd nabi Isaya. Pagb'llatna, tabassana saga ayat
itu, ya yuk-i,
18 "Itiya' aku kapagbaya'an e' Rū Panghū',
sabab tapene' aku e'na
amasampay lapal ahāp ni saga a'a kamiskinan.
Sinoho' aku pi'itu angahaka'an saga pilisu in sigām pinaluwas du,
saga a'a buta in sigām maka'nda' du pabīng.
Sinoho' aku e'na amuwasan sasuku ni'inyaya,
19 amasaplag isab in waktu pangalappas Panghū'
ma saga a'ana, ta'abut na."
20 Puwas e' nilūn e' si Isa jūd bay pamassahanna he'. Ni'nde'an e'na ni
bilal bo' yampa aningkō'. Sakali pinatongan iya e' a'a kamemon ma deyom
langgal inān,
21 ati anagna' iya amissala ni sigām, yukna, "Ma llaw itu taga-
kamaksuran na saga ayat bay tabassaku ma pangalehanbi."
22 Ka'amuhan saga a'a inān kamemon ma si Isa. Ainu-inu sigām ma
sabab kapanday bissalana. Sagō' aniya' pah'lling sigām, yuk-i, "Bang kami
mbal asā', anak si Yusup ko' itu!"
23 Yuk si Isa ma sigām, "Tantu du kam amah'llingan aku buwat bay
papata kamatto'ahan, ya yuk-i, 'Pagka ka ata'u anambal, anambalan ka
di-nu.' Tantu isab kam anoho' aku subay angahinang maitu ma lahatku
luggiya' saga hinang ya takalebi bay hinangku ma lahat Kapirnaum e'.
24 Haka'anta kam to'ongan," yuk si Isa, "in nabi mbal du pinagaddatan
ma lahatna luggiya'.
25 Halam aniya' duwa-ruwana, ma masa lagi' nabi Elija halam bay an-
gulan ma deyom t'lluntahun maka tonga', maka landu' ginotom kaluha'an
lahat inān. B'nnal aheka balu d'nda bay maitu ma lahat Isra'il ma waktu
gotom inān,
26 sagō' ngga'i ka d'nda Isra'il ya bay pamapehē'an si Elija. D'nda bangsa
saddī ko' inān, a'a min Sarepta, ma jadjahan Sidun.
27 Damikiyanna isab ma bay waktu nabi Elisa," yuk si Isa. "Aheka a'a
ni'ipul ma bangsa Isra'il sagō' halam aniya' minsan dakayu' bay kauli'an
ipulna. Luwal a'a min bangsa Siriya niōnan si Na'aman."
28 Takale pa'in bissala si Isa itu e' saga a'a ma deyom langgal inān, magtūy
ap'ddi' to'ongan atay sigām.
29 Magpan'ngge sigām kamemon bo' angahella' si Isa paluwas min
kauman inān. Binowa iya ni diyata' būd ya pa'atagan da'ira he', bo' nihūg
min diyata' pampang e'.
30 Daipara pas'llot iya min t'ngnga'-t'ngnga' sigām ati ala'an na minnē'.

Si Isa Amauli' A'a Pasōran Saitan
(Markus 1:21-28)

31 Palūd na si Isa min Nasaret inān tudju ni Kapirnaum, dakayu' kauman
ma lahat Jalil. Pagka llaw Sabtu' na, amandu' iya ma saga a'a.
32 Ainu-inu ma pamandu'na saga a'a makakale inān sabab taga-kawasa
iya bang amissala.
33 Na, aniya' ma deyom langgal inān a'a sinōd saitan. Angolang iya
pakosog,
34 yuk-i, "Allō! Isa min Nasaret! Ai maksudnu pi'itu? Pi'itu ka bahā'
amaka'at kami? Kata'uwanku bang sai ka. Ka'a ya Dakayu'-kayu' Asussi ya
pi'itu min Tuhan."
35 Saguwā' nilāng saitan inān e' si Isa, yukna, "Pahali ka! Paluwas ka
min a'a ilu!" Magtūy a'a bay sinōd inān pinahantak e' saitan ma t'ngnga'-
t'ngnga' saga a'a. Puwas e' paluwas na saitan, bo' halam du ainay baran
a'a he'.
36 Landu' ainu-inu saga a'a inān kamemon. Magsuli-suli sigām dangan
maka dangan, yuk-i, "Minningga bahā' pamandu'na itu? Taga-kawasa iya
maka taga-kapatut magpanoho'an saga saitan paluwas min a'a ati bineya'
iya."
37 Manjari pasaplag na pa'in habal pasal si Isa ni kaluha'an lahat ma
jadjahan ina'an-i.

Aheka A'a Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 8:14-17; Markus 1:29-34)

38 Puwas e' paluwas si Isa min langgal Kapirnaum bo' pina'an ni luma'
si Simun. Na, mato'a si Simun d'nda ni'mmunan sidda, ati sinabi si Isa e'
sigām amauli' iya.
39 Pina'an si Isa an'ngge ma atag palegehan d'nda he' ati soho'na ala'an
mmunna. Jari pahali bay mmunna he' ati punduk iya magtūy bo' angalabot
disi Isa.
40 Pas'ddop pa'in llaw, binowa ni si Isa sasuku taga-saki indaginis.
Pina'abut e'na tanganna ma sigām dangan maka dangan ati kauli'an.
41 Aheka isab saga a'a bay kapaluwasan saitan. Angolang pakosog saga
saitan inān, yuk-i, "Ka'a ya Anak Tuhan!" Sagō' nilāng sigām e' si Isa, sinō'
da'a angahaka buwattē' sabab kinilā iya e' sigām in iya Al-Masi.
42 Dai' llaw pa'in, ala'an si Isa minnē' ni jadjahan halam maga'a. Piniha
iya e' saga a'a ati tabāk iya maina'an. Arak iya tinaggahan e' sigām bo'
mbal makala'an minnē',
43 sagō' ah'lling si Isa ma sigām, yukna, "Subay aku pehē' isab ni saga
kauman saddī bo' magnasihat lapal ahāp pasal pagparinta Tuhan, sabab
ya na itu po'onanna angkan aku pinapi'itu e' Tuhan."
44 Jari magnasihat na pa'in si Isa ma deyom kalanggal-langgalan mahē'
ma lahat Yahudiya.

5

Si Isa Anagna' Amene' A'a Pamulid ma Iya
(Matiyu 4:18-22; Markus 1:16-20)

1 Manjari aniya' llaw dakayu' an'ngge si Isa ma bihing danaw Gennesaret.
Magtimuk na pa'in saga a'a ni bihingna supaya sigām makakale palman
Tuhan.
2 Na, aniya' ta'nda' e' si Isa duwa bayanan pasanglad ma bihing danaw.
Bay ni'bbahan e' saga a'a magdaraing hinabu sigām angose'an pokot.

3 Paruwa' si Isa ni bayanan dakayu' ya suku' si Simun, ati angamu' iya
ma si Simun pinatā-tā dangkuri' min bihing tampe. Jari aningkō' si Isa ma
bayanan bo' amandu' ma saga a'a.
4 Na, aubus pa'in e' si Isa amandu', ah'lling iya ni si Simun, yukna,
"Pasōngun gi' ni kalaloman, ati hūgunbi pokot bo' kam maka'ā'."
5 Anambung si Simun, yukna, "Tuwan Guru, lu'ugan na kami amokot
dibuhi' sampay ni ka'llawan bo' halam kami bay maka'ā'. Sagō' pagka ka'a
ya anoho', hūg kami na."
6 Tahūg pa'in pokot inān, aheka to'ongan daing ta'ā'. Agon na agese' saga
pokot e',
7 angkan sininyalan e' disi Petros saga abay sigām, sinō' anabang
angahella'. Makapina'an pa'in saga abay, magtūy niruwa' daing inān
ni diyata' bayanan. A'llop karuwa bayanan inān e' daing, sa'agon-agon
pat'nde.
8 Pag'nda' si Simun Petros ma ba'anan daing inān, magtūy iya pasujud
ma si Isa. Yukna, "O Tuwan, palawak ka min aku sabab dusahan aku."
9 Angkan buwattē' llingna, sabab ainu-inu iya maka saga abayna ma
pasal heka daing bay ta'ā' sigām.
10 Ya du ainu-inu saga sehe' si Simun magdaraing e', ya si Yakub maka si
Yahiya duwangan anak si Sibidi. Manjari ah'lling si Isa ma si Simun, yukna,
"Da'a ka tināw. Puwas min llaw ītu, ya hinangnu subay magā' manusiya'
ameya' ma aku."
11 Manjari nihella' bayanan sigām ni gintana'an ati ni'bbahan kaniya'
sigām kamemon bo' yampa ameya' ma si Isa.

A'a Ni'ipul Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 8:1-4; Markus 1:40-45)

12 Ma llaw dakayu', waktu pa'in si Isa ma dakayu' kauman, aniya'
maina'an a'a ni'ipul. Alapat baranna e' sakina. Maka'nda' pa'in a'a itu ma
si Isa, magtūy iya pasujud ma dahuanna anganjunjung. "Tuwan," yukna,
"bang ka bilahi kauli'annu du aku."
13 Sakali pina'abut e' si Isa tanganna ma a'a inān. Yuk si Isa, "Bilahi sadja
aku. Kauli'an na ka." Saru'un-du'un du ala'an ipulna.
14 Niamay-amayan iya e' si Isa, yukna, "Da'a ka angahaka ni sai ni sai
pasal itu-i. Saguwā' pehē' ka patūy ni imam bo' palilingun barannu ma
iya. Pagubus tukbalin pagkulban ni Tuhan buwat bay pamandu' e' si Musa,
tanda' saksi' ni kaheka'an a'a in ka'a ilu alanu' na min sakinu."
15 Sagō' minsan buwattē' pangalāng si Isa, pasaplag gom pa'in suli-suli
pasalna, angkan aheka saga a'a patimuk ni iya bo' akale ma pandu'na
sampay angamu' pinauli' saga saki sigām.
16 Saguwā' bang pasān, ala'an si Isa min kaheka'an a'a inān ni lahat
kulang a'ana bo' anambahayang mahē'.

A'a Amatay Ugatna Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 9:1-8; Markus 2:1-12)

17 Dakayu' llaw, hinabu si Isa amandu', aniya' saga Parisi maka saga
guru sara' agama Yahudi aningkō' ma atagna. Saga a'a itu bay pina'an min
da'ira Awrusalam maka min kamemon lūngan ma lahat Jalil maka lahat
Yahudiya. Taga-kawasa asal si Isa min Panghū' angkan iya makauli' saga
a'a sakihan.
18 Manjari aniya' at'kka pina'an saga a'a ananggung a'a amatay ugatna.
Pasulay sigām pasekot ni atag si Isa,

19 sagō' mbal makalabay sabab sikatimukan saga a'a maina'an. Angkan
sigām parāg ni diyata' luma' angalangkat atop bo' amatonton a'a amatay
ugatna maka palegehanna. Jari pinat'nna' iya ma dahuwan si Isa ma
t'ngnga'-t'ngnga' katimukan a'a.
20 Makata'u pa'in si Isa in a'a amowa inān angandol ma iya, ah'lling iya
ni a'a amatay ugatna, yukna, "Bagay, niampun na dusanu."
21 Na, takale pa'in lling si Isa itu e' saga guru sara' agama maka saga
Parisi, magtūy sigām magtilaw-tilawan di-sigām dangan maka dangan, "Sai
sa a'a itu?" yuk-i. "Amah'lling iya kupul ni Tuhan magbissala buwattē'
sabab halam aniya' maka'ampun dusa, luwal Tuhan."
22 Sagō' kinata'uwan e' si Isa bang ai pinikil e' sigām, ati yukna ma sigām,
"Angay kam magpikil-pikil buwattilu?
23 Kumpasunbi bang ingga aluhay: bang yukku ma a'a, 'niampun na
dusanu', atawa bang yukku, 'pabungkal ka bo' ka pal'ngngan?'
24 Na, buwananta kam tanda' palsaksi'an bo' kata'uwanbi in aku, Anak
Manusiya', taga-kapatut angampun dusa ma deyom dunya itu." Jari
ah'lling si Isa ni a'a amatay ugatna he', yukna, "Soho'ta ka pabungkal.
Bowahun pabahakannu ilu amole'."
25 Saru'un-du'un du pabungkal iya ma matahan sigām kamemon.
Binuhat e'na bay pabahakanna bo' yampa amole' ni luma'na, maka e'na
ananglitan Tuhan.
26 Ainu-inu to'ongan saga a'a inān kamemon maka sinōd sigām tāw.
Ananglit sigām ma Tuhan, yuk-i, "Hinang makainu-inu ya ta'nda'ta llaw
itu!"

Si Libi Binowa Ameya' ma si Isa
(Matiyu 9:9-13; Markus 2:13-17)

27 Pagubus, paluwas si Isa minna'an ati aniya' ta'nda'na maga'ā' sukay
parinta, ōnna si Libi. Ina'an iya aningkō' ma deyom upisna pangā'anna
sukay. Yuk si Isa ma iya, "Pi'itu na ka ameya' ma aku."
28 Pabuhat magtūy si Libi. Ni'bbahan e'na kamemonna bo' ameya' ma si
Isa.
29 Manjari aniya' jamu pinat'nna' e' si Libi ma luma'na pamaheyana ma
si Isa. Aheka isab maga'ā' sukay parinta maka saga a'a kasehe'an bay
magbeya' amangan maka sigām.
30 Sagō' saga a'a Parisi maka saga guru sara' ya daumpigan maka sigām
bay anoway si Isa. Yuk sigām ni mulidna, "Angay kam palamud magsalu
maka saga maga'ā' sukay parinta maka ba'anan a'a dusahan?"
31 Anambung si Isa ma saga a'a atilaw inān, yukna, "Bang a'a abasag
mbal magpadoktol. Ya magpadoktol bang a'a taga-saki.
32 Ngga'i ka a'a ahāp ya mohotku pi'itu ni dunya, sagō' ya pi'ituku a'a
taga-dusa bo' supaya ang'bba min dusa sigām."

Panilaw Pasal Pagpuwasa
(Matiyu 9:14-17; Markus 2:18-22)

33 Manjari aniya' saga a'a ah'lling ni si Isa, yuk-i, "Saga mulid si Yahiya
araran magpuwasa maka anambahayang. Ya du saga mulid Parisi, sagō'
mulidnu mbal. Amangan sadja sigām maka anginum."
34 Anambung si Isa ma saga a'a he', labay min paralilan. Yukna,
"Amuwasa bahā' saga luruk bang masi gi' ma sigām pangantin l'lla? Tantu
mbal.
35 Sagō' ma llaw sinōng, bang ta'abut waktu kapamala'an pangantin l'lla,
ya na he' waktu pagpuwasa sigām."

36 Manjari amaralil gi' si Isa pasal pamandu' tagna' maka pamandu'na,
yukna, “Halam aniya' anganggeret badju' baha'u panupakna ni badju'
ndang. Bang buwattē', ageret badju' baha'u. Sabab s'mmek baha'u mbal
tōp panupak s'mmek ndang.”
37 Pinaralil isab e' si Isa pamandu'na ni binu-anggul baha'u nihinang
bang ni'isi ni deyom pangisihan kuwit kambing. Yukna, “Halam aniya'
angisi binu baha'u, bang masi gi' amukal, ni deyom pangisihan ndang.
Bang buwattē' hinangna, tantu abustak pangisihan ndang e' binu baha'u.
Jari abu'us binu ati kaugun bay pangisihanna.
38 Sagō' in binu baha'u subay ni'isi ni pangisihan baha'u.”
39 Amaralil gi' si Isa, yukna, “Bang a'a biyaksa anginum binu-anggul
at'ggol bay ma tau'an, mbal iya bilahi anginum binu baha'u. Sabab bang
ma iya, ahāp lagi' nanam binu-anggul at'ggol bay ma tau'an.”

6

Pandu' si Isa Pasal Llaw Paghali
(Matiyu 12:1-8; Markus 2:23-28)

1 Ma dakayu' llaw Sabtu',* ina'an disi Isa lum'ngngan labay min t'ngnga'
huma pananoman pai-tirigu. Aniya' batang pai kin'ttu' e' saga mulidna e',
pinisi-pisi e' sigām bo' yampa ni'inta'.
2 Na, aniya' saga Parisi atilaw ma si Isa, yuk-i, “Angay langgalbi sara'
agamatam?”
3 Anambung si Isa, yukna, “Angay, halam tabassabi bahā' pasal bay
tahinang e' si Da'ud ma masa awal e', waktu bay kaotas sigām maka saga
a'ana?
4 Bay pasōd si Da'ud ni deyom luma' pangarapan ni Tuhan bo' ningā'
e'na saga tinapay ya panukbal ni Tuhan. Jari kinakan e'na minsan mbal
wajib kinakan e' saddī min saga kaimaman. Bay pamuwanna isab ni saga
sehe'na pagkakan sigām. Sagō' halam aniya' dusana maghinang buwattē'.”
5 Yuk si Isa isab, “Aku itu, Anak Manusiya', taga-kapatut magbaya' ma
llaw Sabtu'.”

A'a Pakongkong Tanganna Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 12:9-14; Markus 3:1-6)

6 Ma llaw Sabtu' dakayu', pasōd si Isa ni deyom langgal bo' amandu'.
Pasalta', aniya' ma deyom langgal inān a'a pakongkong tanganna kowan.
7 Aniya' isab maina'an saga guru sara' agama maka saga Parisi amiha
pagsababan panuntut sigām ma si Isa. Angkan iya pineyanan e' sigām
bang kalu amauli' saki ma llaw paghali.
8 Sagō' kinata'uwan e' si Isa bang ai pinikil e' sigām, ati ah'lling iya ni a'a
pakongkong tanganna inān. “Pi'itu ka,” yukna. “An'ngge ka ma t'ngnga'
itu.” Sakali pabuhat a'a inān an'ngge.
9 Puwas e' ah'lling si Isa ni saga a'a inān, yukna, “Aniya' tilawku
ni ka'am. Bang ma sara'tam, ai ya apatut nihinang ma llaw paghali?
Hinang makahāp ka atawa hinang makala'at? Amakallum a'a ka, atawa
amapatay?”
10 Pinatongan e' si Isa saga a'a inān kamemon bo' yampa ah'lling ni a'a
pakongkong tanganna. “Pah'nnatun tangannu ilu,” yukna. Na, pinah'nnat
e'na, manjari kauli'an na to'ongan.

---

* **6:1 6:1** Sabtu': Llaw paghali ni Tuhan bang ma agama Yahudi.

11 Sagō' akagit to'ongan atay saga Parisi maka saga guru inān, angkan
sigām magisun-isun bang inay sigām si Isa.

Si Isa Amene' saga Mulidna Kasangpū' maka Duwa
(Matiyu 10:1-4; Markus 3:13-19)

12 Na, ma waktu ina'an patukad si Isa ni būd angarap ni Tuhan. Maina'an
iya angamu'-ngamu' ni Tuhan animpus sangom.
13 Pagk'llat llaw, nilinganan e'na saga mulidna pina'an ni iya. Pinene'
e'na min sigām sangpū' maka duwa a'a ati ōnanna sigām a'ana kawakilan.
14 Ya na itu ōn saga a'a bay kawakilan inān: si Simun ya ōnanna isab
Petros, maka si Andariyas danakan si Simun, bo' si Yakub maka si Yahiya,
si Pilip maka si Bartolome.
15 Pasunu' si Matiyu maka si Tomas, bo' si Yakub anak si Alpa, maka si
Simun ya niōnan e' sigām Pangangatu,
16 bo' si Judas anak si Yakub, maka si Judas Iskariyut ya anōngan si Isa
ni saga bantana ma waktu damuli minnē'.

Pasal Kahāpan maka Katiksa'an
(Matiyu 4:23-25)

17 Manjari puwas ina'an, palūd si Isa maka saga a'a kawakilanna, ati
an'ngge iya ma lugal apantay. Aheka saga mulid bay maina'an maka landu'
aheka a'a kasehe'an, a'a min lahat Yahudiya, min da'ira Awrusalam, maka
min Tira maka Sidun ya ma bihing tahik.
18 Bay sigām pina'an bo' akale ma pandu' si Isa. Bilahi isab kauli'an saga
saki sigām. Sasuku isab sigām sinasat e' saitan bay kauli'an.
19 Ati ba'anan a'a inān kamemon bay pasulay ama'abut tangan sigām ni
iya sabab aniya' barakat paluwas min baranna, ya angkan sigām kauli'an
kamemon.

Kakōgan maka Kasusahan
(Matiyu 5:1-12)

20 Manjari pinatongan e' si Isa saga mulidna bo' yampa ah'lling, yukna,
"Aheya kahāpan sasuku kam halam aniya' kaniya'bi ma dunya itu,
sabab tantu du aniya' palsuku'anbi ma deyom pagparintahan Tuhan.
21 Aheya kahāpan sasuku kam kasigpitan ma buwattina'an,
sabab mag'ssohan du kam ma sinosōng.
Aheya kahāpan sasuku kam magtangis ma buwattina'an,
sabab magtittowa du kam ma sinosōng.
22 Aheya kahāpan ma ka'am abila kam kinab'nsihan e' a'a,
bang kam mbal tinaima' e' sigām,
bang kam nihalipulu maka pinamūng-mūngan ala'at
ma sabab pameya'bi ma aku, Anak Manusiya'.
23 "Buwattē' isab bay hinang kamatto'ahan sigām ma saga kanabi-
nabihan. Angkan kam subay magkalasigan maka magkōg-koyag bang kam
nila'at buwattē' sabab tantu aheya tungbasbi ma deyom sulga'.
24 Sagō' maka'ase'-ase' ka'am saga dayahan ma buwattina'an,
sabab tasambutbi kahāpanbi ma dunya itu sadja.
25 Maka'ase'-ase' isab ka'am ya mag'ssohan ma buwattina'an,
sabab aniya' waktu ma sinosōng lingantu du kam.
Maka'ase'-ase' isab ka'am magtittowa ilu,
sabab aniya' waktu ma sinosōng magkasusahan kam maka
magkarukka'an.
26 Maka'ase'-ase' ka'am bang kam sinanglitan e' a'a kamemon,

sabab ya du saga a'a maglaku-laku in sigām nabi.
Bay du isab sigām sinanglitan e' ka'mbo'-mbo'anbi.”

Lasa ma Palbantahan
(Matiyu 5:38-48; 7:12)

27 Amandu' gi' si Isa, yukna, “Ya na itu pah'llingku ma ka'am sasuku
kam akale ma aku, kalasahinbi bantabi. Hinangunbi ahāp ma saga a'a
ab'nsihan ka'am.
28 Amu'-amu'inbi kahāpan min Tuhan sasuku anukna'an ka'am. Samba-
hayanginbi sasuku angala'at ka'am.
29 Abila aniya' anampak ka'a ma baihu'nu dambila', patampalun isab
dambila' panampakanna. Abila aniya' angagaw badju'nu, pangahilasun
sampay kamisitanu.
30 Sai-sai angamu' ni ka'a, buwanin. Maka bang aniya' ganta' angā'
palsuku'annu da'a na pa'nde'in pabalik.
31 Ai-ai kabaya'anbi nihinang ma ka'am e' a'a kasehe'an, ya na he' subay
hinangunbi ma sigām.
32 “Bang hal a'a alasahan ka'am ya kalasahanbi, angay kam subay
tinungbasan pahala'? Sabab minsan a'a ala'at, alasa du ma sasuku
alasahan sigām.
33 Damikiyanna, bang hal a'a bay makatabangan ka'am ya tabanganbi,
angay kam subay binuwanan pahala'? Sabab minsan a'a ala'at, buwattē'
du isab addat sigām.
34 Bang ya sadja pautanganbi a'a tantu amayad, angay kam subay aholat
pinahala'an? Sabab minsan a'a ala'at amaindam du ma sehe' sigām ala'at,
bang pa'in tantu binayaran.
35 Sagō' ya na itu pamandu'ku ma ka'am,” yuk si Isa. “Kalasahinbi
bantabi maka tabanginbi sigām. Bang aniya' angutang ni ka'am, pautang-
inbi minsan halam aniya' bayad niholat. Jari aheya pahala' panungbas
ka'am ati manjari na kam anak Tuhan Mahatinggi. Sabab ahāp kajarihan
Tuhan minsan ma saga a'a ala'at, minsan ma a'a mbal magsukul.
36 Subay kam ma'ase', buwat ka'ase' Mma'bi Tuhan.”

Pasal Panoway ma Pagkahi
(Matiyu 7:1-5)

37 “Da'a sā'unbi pagkahibi bo' kam mbal sinā' e' Tuhan. Da'a
pat'kkahunbi dusa ni a'a kasehe'an bo' kam mbal pinat'kkahan dusa e'
Tuhan. Ampununbi pagkahibi bo' kam niampun isab e' Tuhan.
38 Amuwan kam ma kasehe'anbi ati aniya' pamuwan ka'am e' Tuhan.
Ya sapantun t'ppongan aheya bang tinumpahan ni deyom pangisihanbi.
Minsan nirasok, minsan pinaponod, mbal paisi sabab hekana. Hatina ai-ai
pan'ppongbi ma sehe'bi ya du isab pan'ppong Tuhan ma ka'am.”
39 Binissala e' si Isa dakayu' kissa pamaralil. Yukna ma saga a'a,
“Bang buta angambit sehe'na buta, tantu sigā karuwangan ahūg ni deyom
lowang.
40 Halam aniya' mulid palanga min guruna. Sagō' in mulid kamemon,
bang atammat na pangadji'na, magsali' du maka guruna.
41 “Ka'am magsoway sehe'bi ilu, angay ta'nda'bi bukbuk kayu ma deyom
mata sehe'bi ati mbal tananambi batang kayu ya ma matabi?
42 Mamarahi pahāp ka'am ilu! Yukbi ma sehe'bi, ‘Tabiya', la'ananta
bukbuk min matanu ilu,’ bo' pa'in halam tananambi batang kayu ya ma
matabi! Maglaku-laku kam in ka'am ilu halam taga-sā'! La'aninbi gi' dahū

ya batang kayu ma matabi, manjari asawa pang'nda'bi ati makala'anan kam bukbuk kayu min mata sehe'bi.”

Pasal Kayu maka Buwa'na
(Matiyu 7:16-20; 12:33-35)

43 Ah'lling gi' si Isa, yukna, “Bang saupama kayu ahāp, mbal amuwan buwa' ala'at. Damikiyanna isab bang kayu ala'at suligna, mbal amuwan buwa' ahāp.
44 Kinata'uwan asal kayu min buwa'na. Mbal kita angā' buwa' igira min puhung atawa buwa' anggul min sampinit.
45 Buwattē' du isab ma manusiya', sali' dalil kayu. Bang a'a ahāp addatna makapaluwas iya bissala ahāp ma sabab kahāpan ya bay tau'na ma deyom atayna. Sagō' bang a'a ala'at, luwal kala'atan ya pinaluwas e'na sabab ala'at ya tatau'na ma deyom atayna. Ai-ai ma deyom atay manusiya', ya na he' paluwas min bowa'na.”

Duwa Ginis A'a Magpat'ngge Luma'
(Matiyu 7:24-27)

46 “Angay yukbi in aku Panghū'bi, bo' pa'in mbal hinangbi panoho'anku ma ka'am?
47 Sasuku pi'itu ni aku bo' akale ma pandu'ku sampay ameya', pahatita kam bang buwattingga kahālanna.
48 A'a inān sali' hantang a'a maghinang luma'. Niosolan hāgna ma diyata' batu. Aubus pa'in nihinang, angandunuk kasapa'an ati sinampoyakan luma' inān sagō' mbal tajogjog sabab ahogot asal osolanna.
49 Bang a'a isab akale ma pandu'ku bo' mbal ameya', ya dalilna a'a maghinang luma' ma halam ahogot paosolanna. Bang luma' ina'an-i taluwa' dunuk ah'bba' magtūy, abulangkayat to'ongan.”

7

Pangandol Kapitan ya Bangsa Rōm
(Matiyu 8:5-13)

1 Aubus pa'in kamemon bissala si Isa itu ma saga a'a, pasōd iya ni deyom da'ira Kapirnaum.
2 Na, aniya' maina'an dakayu' kapitan bangsa Rōm taga-sosoho'an kalasahanna. Asaki na sosoho'an itu, song na magkamamatay.
3 Makakale pa'in kapitan pasal si Isa, magtūy aniya' pagmatto'ahan bangsa Yahudi pinapina'an e'na ni si Isa angamu' pinauli' sosoho'anna e'.
4 Manjari pasampay saga pagmatto'ahan inān ni si Isa bo' anganjunjung to'ongan, yuk-i, “Patut subay tabangannu kapitan itu,
5 sabab amagay to'ongan iya ma bangsatam Yahudi, maka iya ya bay magbaran anganggastuhan langgaltam.”
6 Jari ameya' si Isa ma sigām. Asekot pa'in iya ni luma', sinoho' e' kapitan saga bagayna amowahan si Isa lapal, yuk-i, “Tuwan, da'a ka amalu'ug di-nu pasampay pi'itu sabab mbal aku tōp amapi'itu ka'a ni luma'ku.
7 Bangsahan to'ongan ka angkan pikilku in aku mbal tōp anampang ka'a magbaran. Sagō' angalapal sadja ka minnilu ati kauli'an du sosoho'anku itu.
8 Minsan aku, biyaksa aku pinagbaya'an e' a'a min diyata'anku maka aniya' isab sundalu pagbaya'anku. Bang soho'ku dangan pehē', pehē' du iya. Bang soho'ku dangan pi'itu, pi'itu du iya. Damikiyanna bang aniya' pahinangku ma saga sosoho'anku, magtūy du nihinang e' sigām.”

9 Pagkale pa'in pah'lling kapitan inān e' si Isa, ainu-inu iya. Jari palingi'
iya ni saga kaheka'an a'a ya paurul min buli'anna. Yukna ma sigām,
"Haka'anta kam, minsan ma deyom bangsatam Isra'il, halam aku bay
makabāk a'a buwattitu kosog imanna."
10 Jari amole' na saga a'a bay sinō' e' kapitan. Pagt'kka sigām ni luma',
ta'nda' e' sigām sosoho'an inān kauli'an na.

Anak Balu D'nda Pinakallum e' si Isa

11 Mbal at'ggol minna'an pehē' si Isa ni dakayu' kaluma'an niōnan Nain.
Sinehe'an iya e' saga mulidna maka ba'anan saga a'a kasehe'an.
12 Makasekot pa'in iya ni lawang ya pasōran kauman inān, aniya'
maina'an saga a'a ananggung patay a'a, binowa paluwas ni pagkubulan.
L'lla ya amatay he', anak tunggal dakayu' balu d'nda. Jari aheka a'a min
kaluma'an inān bay pabunyug angubul.
13 Na, pag'nda' pa'in Panghū' Isa ma d'nda itu, magtūy iya t'kkahan ase'.
Yukna ma d'nda inān, "Da'a ka anangis."
14 Puwas e' pasōng si Isa ni tanggungan bo' ntananna, angkan pahogga'
saga a'a ananggung e'. Ah'lling si Isa, yukna, "Oto', punduk ka!"
15 Magtūy allum pabalik a'a amatay he'. Punduk iya maka e'na amissala,
ati sinōngan iya e' si Isa ni ina'na.
16 Sinōd tāw saga a'a maina'an kamemon maka sinanglitan Tuhan e'
sigām, yuk-i, "Aniya' na nabi abarakat palahil pi'itu. Makapi'itu na Tuhan
anabangan kitam saga a'a suku'na."
17 Manjari ya habal pasal bay hinang si Isa itu pasaplag na pa'in ma
kaluha'an lahat Yahudiya, sampay ma sakalibutna.

Panilaw e' si Yahiya Magpapandi
(Matiyu 11:2-19)

18 Na, kahaka'an si Yahiya e' saga mulidna pasal pakaradja'an itu. Jari
nilinganan e'na duwangan mulidna,
19 sinoho' pehē' ni Panghū' Isa. Sinō' sigā atilaw iya bang iya bahā' bay
pinagbissala pi'itu ni dunya, atawa bang aniya' gi' saddī nilagaran.
20 Jari pagt'kka duwangan itu ni si Isa, yuk sigā, "Sinō' kami pi'itu
e' si Yahiya Magpapandi sabab aniya' tilawna ni ka'a. Ka'a bahā' ya
pinagbissala pi'itu ni dunya? Atawa aniya' gi' saddī min ka'a subay lagaran
kami?"
21 Na, ma waktu ina'an-i aheka a'a kauli'an e' si Isa ya lamma maka saki
sigām indaginis, maka aheka bay kapaluwasan saitan. Aheka isab saga a'a
buta bay tapa'nda'na pabīng.
22 Manjari sinambungan e' si Isa duwangan mulid si Yahiya he'. Yukna,
"Pabīng kam pehē'. Haka'inbi si Yahiya pasal ai-ai ta'nda'bi maka takalebi
maitu. Saga a'a bay buta maka'nda' na. A'a bay pengka' makal'ngngan na
to'ongan. A'a bay ni'ipul tapalanu' na. A'a bay bisu makakale na, maka a'a
bay amatay tapakallum na pabīng. Sampay a'a kulang-kabus kanasihatan
na lapal ahāp.
23 Aheya du kahāpan sasuku mbal magduwa-ruwa pikilanna ma aku."
24 Makala'an pa'in minnē' saga sosoho'an si Yahiya he', amissala si Isa ni
kaheka'an a'a inān pasal si Yahiya. Yukna, "Ai bahā' bay pihabi, ya angkan
kam bay pehē' ni lahat paslangan? Kabaya'anbi bahā' ang'nda' dakayu' a'a
sapantun dansolag parang-parang, tabowa pap'llay e' baliyu?
25 Bang ngga'i ka he'-i, ai bahā' bay nda'bi pehē'? A'a bahā' magsin'mmek
ahalga'? Marai' ngga'i ka, sabab bang a'a magsin'mmek buwattē' maka
magpalasahan to'ongan, ina'an sigām ma deyom astana'.

26 Haka'in aku to'ongan bang ai bay nda'bi pehē'? Dakayu' nabi bahā'?
Aho', b'nnal nabi, sagō' labi gi' min saga nabi kamemon.
27 Sabab si Yahiya itu bay pinagbissala ma deyom Kitab, ya yuk-i,
‘Itiya' sosoho'anku, yuk Tuhan.
Soho'ku iya parahū min ka'a,
bo' supaya sakapanna lān palabayannu.’
28 Haka'anta kam,” yuk si Isa, “si Yahiya Magpapandi itu halam aniya'
abangsa saddī min iya ma deyom binangsa manusiya'. Sagō' sai-sai ma
deyoman pagparinta Tuhan, minsan a'a areyo' kapaga'ana, alanga lagi'
min si Yahiya.”
29 Saga a'a kamemon bay akale to'ongan ma si Isa, ya lagi'na saga maga'ā'
sukay parinta. Angaho' sigām in kahandak Tuhan asal abontol, ya angkan
sigām bay pinandi taubat e' si Yahiya.
30 Sagō' saga a'a Parisi maka saga guru apanday ma sara' agama, mbal
bilahi pinandi taubat e' si Yahiya sabab sinulak e' sigām ya pamat'nna'
Tuhan ma sigām.
31 Amissala gi' si Isa, yukna, “Ai pamaralilanku saga a'a ahil jaman itu?
Ai pamasali'an sigām?
32 Sali' sigām hantang onde'-onde' magtingkō'an ma halaman tabu'
magpangongka'. Angalingan saga onde' min dambila' ni kasehe'an sigām,
yuk-i,
‘Oy! Ka'am ilu! Bay kami angalisagan ka'am
sagō' halam kam magpangigal!
Bay kami magsindilan sagō' halam kam ameya' magtangis.’
33 Ka'am ilu sali' sapantun onde' mbal tasulut. Bay pi'itu si Yahiya
Magpapandi, a'a magpupuwasa maka mbal anginum inuman makalango.
Jari pah'llinganbi iya in iya kono' sinōd saitan.
34 Puwas e' aku, Anak Manusiya', bay pi'itu amangan maka anginum.
Magtūy aku pah'llinganbi. Yukbi, ‘He! Nda'unbi a'a itu, dahaga'!
Panginginum! Magbagay iya maka saga a'a maga'ā' sukay parinta maka
a'a baldusa kasehe'an.’
35 Sagō',” yuk si Isa, “kata'uwanbi na min sasuku ameya' ma Tuhan in
pangita'una taluwa' sadja.”

Si Isa Nihulmat e' D'nda Dusahan

36 Aniya' dakayu' a'a Parisi bay amowa si Isa amangan ma luma'na. Jari
pehē' si Isa ati aningkō' ma pagkakanan.
37 Na, aniya' dakayu' d'nda ma lahat inān ala'at asal hinangna. Makata'u
pa'in iya in si Isa ina'an amangan ma luma' Parisi, pina'an iya amowa
bingki'-bingki' bay nihinang min batu pote', isihan ns'llan pahamut.
38 Pina'an iya an'ngge min bukutan si Isa, ma tongod tape'na. Anangis
na pa'in iya sampay abase' na tape' si Isa e' bohe' matana. Sinapuhan e'na
maka bu'unna, siniyum isab e'na tape' si Isa bo' yampa binu'usan e'na
maka ns'llan pahamut e'.
39 Ta'nda' pa'in itu e' Parisi ya bay amowa si Isa amangan, yukna ma
deyom atayna, “Bang si Isa itu nabi to'ongan bay du kata'uwanna bang
sai d'nda ya ang'ntanan tape'na itu. Bay kata'uwanna in d'nda itu asal
dusahan.”
40 Sinambungan iya e' si Isa. “Simun,” yukna, “aniya' pah'llingku ni ka'a.”
“Aho', Tuwan Guru, pah'llingun kono',” yuk si Simun.

41 Amissala si Isa, yukna, “Aniya' duwangan a'a taga-utang sali'-sali' ma
a'a pangutangan. Dangan inān taga-utang lima hatus pilak, dangan taga-
utang limampū'.
42 Sali'-sali' sigām mbal makabayad angkan pinapasan utang sigām e' a'a
bay pangutangan he'. Na,” yuk si Isa ma si Simun, “bang ma ka'a, ingga
ma a'a duwangan e' ya aheya lasana ma a'a bay pangutangan sigām?”
43 Anambung si Simun, yukna, “Bang ma aku, ya a'a bay pinapasan utang
aheya.”
“Tauwa' sambungnu ilu,” yuk si Isa.
44 Jari niharap d'nda e' si Isa ati ah'lling iya ni si Simun, yukna, “Ta'nda'nu
d'nda itu? Makasōd pa'in aku ni luma'nu insini', halam aku bay sakapannu
bohe' pangose' tape'ku. Sagō' d'nda itu bay angose'an tape'ku maka bohe'
matana, ati sapuhanna maka bu'unna.
45 Halam aku bay siyumnu, sagō' d'nda itu, sangay min kapi'ituku, halam
bay pahali aniyum tape'ku.
46 Halam bay ns'llanannu kōkku pagaddatnu ma aku, sagō' d'nda itu bay
amu'usan ns'llan ahalga' ma tape'ku.
47 Angkan buwattitu pangahakaku ma ka'a, aheya lasa d'nda itu ma aku
sabab ta'ampun dusana aheka. Bang a'a akulang dusana niampun, kulang
du isab lasana.”
48 Jari ah'lling si Isa ni d'nda, yukna, “Niampun na paldusahannu.”
49 Minnē' saga sehe' si Isa magsalu inān anagna' magtilaw-tilawan di-
sigām, yuk-i, “Sai bahā' a'a itu angampun saga dusa?”
50 Sagō' ah'lling si Isa ni d'nda inān, yukna, “Apuwas du ka min mulka'
Tuhan ma sabab pangandolnu ma aku. Palanjal na ka ma halam aniya'
kasusahannu.”

8

Saga D'nda ya Parongan ma si Isa

1 Mbal at'ggol minnē', nilatag e' si Isa saga da'ira maka kaluma'an
anganasihat lapal ahāp pasal pagparinta Tuhan. Ameya' ma iya mulidna
kasangpū' maka duwa,
2 maka aniya' isab saga d'nda parongan. Kasehe'an saga d'nda itu bay
kapaluwasan saitan e' si Isa, kasehe'an bay kauli'an saki sigām. Ina'an si
Mariyam, d'nda min Magdala ya bay kapaluwasan saitan pitu' hekana.
3 Ina'an isab si Joanna h'nda si Kusa, ya alanga kapatutna ma deyom
astana' sultan Herod, maka ina'an si Susanna, maka aheka gi' saga d'nda
saddī. Saga d'nda he' bay angatasan disi Isa.

Paralilan Pasal Panabod Bigi-tinanom
(Matiyu 13:1-9; Markus 4:1-9)

4 Na, aheka saga a'a min ba'anan kauman patimuk na pa'in pehē' ni si
Isa. Pasalta, binissalahan sigām kissa paralilan. Yukna,
5 “Aniya' inān dakayu' a'a pehē' ni humana anaboran bigi-tinanom.
Pagsabodna itu aniya' bigi-tinanom kasehe' apakpak ni bihing lān, sagō'
gini'ik e' a'a maglaulabay maka tinittuk e' saga manuk-manuk sampay
halam na aniya' takapin.
6 Aniya' bigi-tinanom kasehe' apakpak ni tana' kabatuhan. Makatomo'
pa'in, al'kkas alanos sabab tana' he' halam aniya' bohe'na.
7 Aniya' isab bigi-tinanom kasehe' apakpak ni t'ngnga' sagmot itingan ati
katalungan* tinanom sabab magbeya' patomo' maka sagmot e'.

* **8:7 8:7** Katalungan: atawa ‘kasembolan’.

8 Na, ya bigi-tinanom kasehe' apakpak ni tana' ahāp, ati ahāp tomo'na. Pasōng amuwan buwa' lumandu'an hekana.
"Na," yuk si Isa, "sasuku kam makakale, ikutunbi to'ongan."
9 Tinilaw si Isa e' saga mulidna bang ai hati kissa ya bay pamaralilna inān.
10 Anambung iya, yukna, "Ka'am ilu kabuwanan kata'u bo' supaya tahatibi pasal kapagparinta Tuhan ma saga a'ana, ya halam bay pinata'u e'na ni manusiya' kasehe'. Sagō' saga a'a kasehe'an inān subay kinissahan saga kissa pamaralilan,
ati ninda' sadja e' sigām sagō' mbal pasobsob ni deyom pikilan sigām.
Kinale e' sigām sagō' mbal tahati.
11 "Na," yuk si Isa, "ya na itu hati kissa bay pamaralilku he'. Ya bigi-tinanom inān, ya na palman Tuhan.
12 Ya bigi-tinanom bay apakpak ni lān inān, ya dalilna saga a'a makakale palman Tuhan. Manjari pina'an nakura' saitan angagaw palman min deyom pikilan sigām bo' supaya sigām mbal am'nnal ati mbal alappas.
13 Ya bigi-tinanom bay apakpak ni tana' kabatuhan inān, ya dalilna saga a'a makakale ma palman Tuhan. Magtūy sigām kinōgan anaima' lapal palman e' sagō' mbal anganggamut palalom ma deyom atay sigām. Dai'-dai' du pagkahagad sigām. Ta'abut pa'in sigām sinasat e' nakura' saitan, magtūy sigām ang'bba min bay pagkahagad sigām.
14 Ya bigi-tinanom bay apakpak ni sagmot itingan inān, ya dalilna saga a'a makakale ma palman Tuhan. Sagō' alimbit pikilan sigām e' kahālan deyom dunya itu. Ya na pa'in ahalga' ma sigām saga pangalta' maka napsu sigām. Sali' sigām dalil tinanom katalungan, mbal magkato'a buwa'na.
15 Manjari ya bay sinaboran ni tana' ahāp inān, ya dalilna saga a'a akale ma palman Tuhan magatay pote'. Tinau' e' sigām ma deyom itikad maka atuyu' sigām ameya'an iya. Jari palman inān sali' dalil tinanom amuwan buwa' ma deyom atay, hatina ahāp kamaujuranna."

Palita'an Tinambunan
(Markus 4:21-25)

16 Amandu' gi' si Isa, yukna, "Halam aniya' a'a amakeyat palita'an bo' yampa sa'obanna maka undam atawa pat'nna'na ma deyo' kantil. Tantu subay pinat'nna' e'na ma diyata' papaganna bo' ta'nda' sawana e' sasuku pasōd ni deyom luma'.
17 Sabab ai-ai tinapukan ma buwattina'an pinaluwas du ma sinosōng, maka ai-ai nilimbungan ma buwattina'an tahati du ma waktu sinōng.
18 Angkan subay kalehunbi pahāp sabab sai-sai aniya' kata'una, kin'nnopan gi' ma iya. Saguwā' sai-sai mbal makahati, kinulangan lagi' bay panghatina."

Ina' si Isa maka Danakanna L'lla
(Matiyu 12:46-50; Markus 3:31-35)

19 Manjari itu at'kka pina'an ina' si Isa maka saga danakanna l'lla sagō' mbal sigām makasekot ni iya ma sabab kaheka a'a.
20 Aniya' anambukuhan si Isa, yukna, "Tuwan, ina'an ina'nu maka saga danakannu an'ngge ma luwasan, bilahi mag'nda' maka ka'a."
21 Ah'lling si Isa ni saga a'a maina'an, yukna, "Sai-sai akale ma palman Tuhan maka ameya', sigām ya ina'ku maka dauranakanku."

Kapagagi si Isa ma Baliyu maka Goyak
(Matiyu 8:23-27; Markus 4:35-41)

22 Pagabut llaw dakayu', paruwa' si Isa maka saga mulidna ni bayanan.
Yukna ni sigām, “Sūng kitam pauntas ni dambila' danaw e'.”
23 Aleha pa'in sigām, tatuli si Isa. Sakali itu aniya' hunus parugpak ni
danaw inān. Sōng-sōng na sigām abuhaw sabab sinampoyakan e' goyak,
maka aheya kapiligduhan sigām.
24 Pasekot ni si Isa saga mulidna amati' iya. “O Tuwan! Tuwan!” yuk
sigām, “Abuhaw na kitam!”

Jari pabungkal si Isa bo' yampa soho'na baliyu maka goyak inān
pahondong. Saru'un-du'un du pahali, ati t'ddo' na to'ongan.
25 Puwas e' ah'lling si Isa ni saga mulidna, yukna, “Angay? Mbal kam
bahā' angandol ma aku?”

Sagō' tināw sigām maka ainu-inu angkan sigām magtilaw-tilawan di-
sigām, yuk-i, “Sai bahā' a'a itu? Tasoho'na baliyu maka goyak ati bineya'
iya.”

Kauli'an A'a Sinōd Saitan
(Matiyu 8:28-34; Markus 5:1-20)

26 Manjari palanjal sigām sampay makatandan ni lahat bangsa Gerasa,
ya ma anggopan lahat Jalil.
27 Pagdeyo' pa'in si Isa, sinampang iya e' a'a min da'ira inān, a'a sinōd
saitan. At'ggol na iya halam magsin'mmek atawa pat'nna' ma deyom luma'
sagō' lowang kubul ya pat'nna'anna na pa'in.
28 Na, pag'nda' a'a itu ma si Isa, angolang iya pakosog maka pasujud
ma dahuanna. Akosog pangalinganna, yukna, “O Isa, Anak Tuhan
Mahatinggi! Ai kabaya'annu min aku? Angamu' aku junjung ni ka'a, da'a
aku binasahun.”
29 Angkan buwattē' junjungna sabab in saitan ma deyom baranna inān
bay sinō' e' si Isa paluwas. Araran asal a'a inān pagkasangonan saitan.
Minsan nihengkotan tape'-tanganna maka kilikili, nijagahan isab e' saga
a'a, ab'kkat sadja e'na ati binowa iya e' saitan maglunsul ni lahat halam
maga'a.
30 Jari tinilaw iya e' si Isa, yukna, “Sai ōnnu?”

Yuk sambung saitan inān, “Ōnku Laksa'an.” Sabab aheka saitan bay
pasōd ni deyom baran a'a inān.
31 Anganjunjung saga saitan e' ni si Isa bang pa'in sigām mbal papehē'na
ni deyom nalka'.
32 Ma jadjahan ina'an aniya' ba'anan bawi, aheka to'ongan, magkakan
ma lorosan būd. Na, angamu'-ngamu' saga saitan inān ma si Isa bang
makajari pinasōd ni deyom saga bawi he' ati pinaba'id sigām e'na.
33 Jari paluwas saitan min baran a'a inān bo' pasōd ni bawi. Magtūy
maglumpat paragan saga bawi he' min pampang tudju ni deyom danaw
bo' yampa alembo kamemon.
34 Pag'nda' itu e' saga a'a bay angipat bawi he', paragan sigām pehē' ni
da'ira maka ni kaluma'an deya, angahaka'an saga a'a maina'an.
35 Jari pina'an sigām ang'nda' bang ai bay paniya' inān. Pagt'kka sigām
ni tongod si Isa, ta'nda' a'a bay sinōd saitan aningkō' maina'an ma bihing
tape' si Isa. Magsin'mmek na iya maka ahāp na akkal-pikilanna. Manjari
tināw sigām.
36 Sinuli-sulihan isab sigām e' saga a'a bay maka'nda' bang buwattingga
iya bay kauli'an.

37 Manjari saga a'a min kalahat-lahatan Gerasa inān kamemon angamu'
ma si Isa bang pa'in iya ala'an minna'an sabab mbal kasandalan tāw sigām.
Angkan paruwa' si Isa ni bayanan bo' pauntas parambila'.
38 A'a bay kapaluwasan saitan e' angamu' ameya' ma si Isa sagō' pinapole'
iya. Yuk si Isa ma iya,
39 "Amole' na ka ni luma'nu. Haka'in saga a'a maina'an pasal hinang
aheya bay tahinang e' Tuhan ma ka'a." Manjari ala'an minnē' bo' angalatag
deyom da'ira he' angahaka pasal bay tahinang ma iya e' si Isa.

Onde'-onde' Amatay maka D'nda Asaki
(Matiyu 9:18-26; Markus 5:21-43)

40 Na, makatandan pa'in si Isa ni dambila' danaw, kinōgan saga a'a
maina'an anampang iya sabab nilagaran iya.
41 Sakali itu, aniya' pina'an ni iya dakayu' nakura' langgal ma lahat inān,
ōnna si Jayrus. Pasujud iya ni si Isa angamu' iya pehē' ni luma'na,
42 sabab aniya' anakna d'nda dakayu'-kayu', sangpū' maka duwantahun
umulna, song magkamamatay. Jari ameya' si Isa ma iya.
Na, ma labayan pa'in si Isa tudju ni luma' nakura' inān, kasigpitan iya e'
ba'anan a'a.
43 Aniya' ma kaheka'an a'a inān dakayu' d'nda sakihan. Sangpū' na maka
duwantahun halam atitis paglaha'na. Aubus na sīnna kamemon panamba
doktol sagō' halam aniya' makapauli'.
44 Pasekot iya min buli'an bo' ama'abut tanganna ni tōng s'mmek si Isa.
Saru'un-du'un magtūy pahondong paglaha'na.
45 Ah'lling si Isa, yukna. "Sai bay ang'ntanan aku?"
Amalilu saga a'a inān kamemon. Yuk si Petros, "Tuwan, kaheka a'a ma
sakalibutnu maggipit ni ka'a, atilaw gi' ka?"
46 Sagō' ah'lling si Isa, yukna, "Aniya' bay ang'ntanan aku sabab
tananamku aniya' barakat paluwas min baranku."
47 Sakali itu, pagka kinata'uwan e' d'nda in hinangna kasakupan na,
pehē' iya pasujud ni atag tape' si Isa maka e'na amidpid. Minsan aheka a'a
makakale, nihaka'an e'na si Isa bang angay iya bay ama'abut tanganna ni
iya, maka pasal sakina kauli'an magtūy.
48 Yuk si Isa ni iya, "Arung, kauli'an na ka ma sabab pangandolnu ma
aku. Palanjal ka ma halam aniya' kasusahan."
49 Manjari itu, hinabu si Isa amissala ni d'nda, aniya' a'a at'kka pina'an
min luma' si Jayrus. Yukna ni si Jayrus, "Amatay na anaknu. Da'a
pamale'un guru ilu!"
50 Sagō' takale llingna itu e' si Isa ati yukna ni si Jayrus, "Da'a ka tināw.
Magparassaya sadja ka. Allum du anaknu."
51 Pagt'kka si Isa ni luma' nakura' inān, halam aniya' bay tugutanna
magbeya' maka iya pasōd, luwal si Petros, si Yahiya, si Yakub, maka
matto'a onde'.
52 Magtangisan maka magolang asal saga a'a maina'an kamemon. Sagō'
nilāng sigām e' si Isa, yukna, "Da'a kam magtangis. Halam amatay onde'
itu. Hal iya atuli!"
53 Pinagtittowahan iya e' sigām sabab kasakupan e' sigām amatay na
onde'.
54 Jari binalutan e' si Isa tangan onde' bo' yampa pinatanog suwalana,
yukna, "Arung, punduk ka."
55 Sakali pabalik nyawana ati pabuhat magtūy. Sinoho' iya e' si Isa subay
pinakan.

56 Ainu-inu to'ongan matto'ana sagō' sinō' sigām e' si Isa da'a angahaka
ni sai ni sai pasal ina'an-i.

9

Kasangpū' maka Duwa Mulid Sinō' Magnasihat
(Matiyu 10:5-15; Markus 6:7-13)

1 Na, tapatimuk pa'in e' si Isa mulidna kasangpū' maka duwa buwananna
sigām kawasa pamala'an saitan min deyom baran a'a sampay amauli' saki
indaginis.
2 Puwas e' sinō' sigām pal'ngngan magnasihat pasal pagparinta Tuhan
ma manusiya'. Sinō' sigām amauli' isab sasuku taluwa' saki.
3 Yukna ni sigām, "Da'a kam amowa ai-ai ma pal'ngngananbi. Da'a kam
amowa tungkud atawa puyu' pamowahan ai-aibi atawa lutu' atawa sīn.
Da'a isab kam amowa badju' pasalinanbi.
4 Maingga-maingga lahat kat'kkahanbi, bang kam sinagina e' a'a sinō'
pariyata' ni luma'na, subay kam pahanti' maina'an sat'ggolbi ma kaluma'an
ina'an-i.
5 Bang ganta' aniya' kaluma'an papehē'anbi, bo' a'ana inān mbal
magaddatan ka'am, ala'an kam minna'an. Paspasinbi dahū bagunbunna
min tape'bi tanda' saksi' in ka'am apuwas min sigām."
6 Manjari magl'ngnganan na saga mulid si Isa angalatag kalahat-lahatan.
Pi'ingga-pi'ingga pat'kkahan sigām, pinagnasihat e' sigām lapal ahāp maka
pinauli' e' sigām saga a'a asaki.

Asasaw Pikilan si Herod
(Matiyu 14:1-12; Markus 6:14-29)

7 Manjari itu takale e' si Herod, ya ang'ntan pagparinta ma lahat Jalil,
pasal pakaradja'an itu kamemon. Asasaw pikilanna sabab magsaddī-saddī
pangupama saga a'a. Bang ma a'a kasehe' si Yahiya Magpapandi ko' inān,
allum na pabīng min kamatayna.
8 Bang ma kasehe' nabi Elija ko' inān panyata' pi'itu ni dunya. Bang ma
kasehe' isab, dakayu' nabi ko' inān bay ma masa awal, bo' allum na pabalik.
9 Yuk si Herod, "Si Yahiya bay sō'ku pinonggolan kōkna. Daka sai a'a
ya takaleku pinagbissala itu." Sakali pasulay na pa'in si Herod amowa
mag'nda' maka si Isa.

Limangibu Heka A'a Pinakan e' si Isa
(Matiyu 14:13-21; Markus 6:30-44; Yahiya 6:1-14)

10 Na, saga a'a bay kawakilan e' si Isa pabīng na ni iya min kal'ngnganan
sigām. Nihaka'an iya pasal kamemon bay tahinang sigām. Manjari binowa
sigām e' si Isa pina'an ni da'ira Betsaida, sigām-sigām sadja.
11 Makata'u pa'in ba'anan a'a inān bang pi'ingga si Isa, magtūy sigām
paturul ma iya. Sinagina sigām e' si Isa ati pandu'anna sigām pasal
pagparinta Tuhan. Pinauli' isab sasuku taga-saki.
12 Sōng pa'in pas'ddop llaw, pehē' ni iya mulidna kasangpū' maka
duwa. Yuk sigām, "Sō'un lagi' ba'anan a'a itu pehē' ni saga kaluma'an
ma katilibutta itu, maka ni luma' saga a'a maghuhuma, bo' supaya sigām
amiha balanja' maka pahanti'an. Sabab halam aniya' luma' ma lahat itu."
13 Sagō' anambung si Isa ma saga mulidna, yukna, "Ka'am na amakan
sigām."
Yuk sigām, "Lima du tinapay ma kami maka duwa du daing. Luwal bang
kami pehē' am'lli tinapay pamakan ba'anan a'a itu!"

14 (Aniya' saga limangibu bang hal l'lla ni'itung.)
Yuk si Isa ni saga mulidna, “Sō'unbi sigām magtingkō'an limampū'-limampū' ma datumpuk.”
15 Aubus pa'in sigām pinatingkō' kamemon,
16 niā' e' si Isa lima tinapay maka duwa daing e'. Pahangad iya ni langit bo' yampa magsukul ni Tuhan. Puwas e' pinagpōng-pōng e'na kinakan inān bo' sōnganna ni saga mulidna pinagtopod-topod ma saga a'a inān.
17 Magkakan sigām kamemon sampay mag'ssohan na. Pagubus sigām amangan, tinipun e' saga mulid si Isa kapinna, aniya' sangpū' maka duwa ambung aheya ap'nno'.

Si Petros Magpasab'nnal Pasal Al-Masi
(Matiyu 16:13-19; Markus 8:27-29)

18 Aniya' dakayu' llaw, sabu pa'in si Isa dangan-danganna angarap ni Tuhan, pehē' ni iya saga mulidna. Tinilaw sigām e'na, yukna, “Sai kono' aku, bang ma pangupama saga a'a?”
19 Yuk sambung saga mulid e', “Bang ma a'a kasehe'an ka'a kono' si Yahiya Magpapandi. Bang ma a'a kasehe' in ka'a nabi Elija, maka bang ma a'a kasehe' isab dakayu' nabi ka bay ma masa awal, allum na pabīng.”
20 “Na, bang ma ka'am,” yuk si Isa. “Ai yukbi? Sai sa aku itu?”
Anambung si Petros, yukna, “Ka'a ya Al-Masi ya tapene' e' Tuhan.”

Pamissala si Isa Pasal Kamatayna
(Matiyu 16:20-28; Markus 8:30—9:1)

21 Puwas e' binanda'an e' si Isa saga mulidna sinō' da'a angahaka ni sai bang sai iya.
22 Yukna isab ni sigām, “Aku itu, Anak Manusiya', pinat'kkahan kabinasahan aheka. Pinagin'mbal du isab aku e' saga pagmatto'ahan maka e' saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama. Pinapatay du aku sagō' ta'abut pa'in kat'llu llawna, allum du aku pabīng.”
23 Jari ah'lling si Isa ni sigām kamemon, yukna, “Bang aniya' a'a bilahi ameya' ma aku, subay ngga'i ka kabaya'an baranna ya dūlanna. Kahaba' llaw subay tanggungna hāgna pamapatayan iya. Minnē' iya makajari ameya' ma aku.
24 Sai-sai allogan kallum-baranna amutawan du kallum-nyawana min Tuhan. Sagō' sai-sai mbal allog ma kallum-baranna, bo' lilla' isab amatay ma sababku, makabāk du iya kallum kakkal.
25 Sababna,” yuk si Isa, “bang aniya' a'a ganta' kaniya'an alta' deyom dunya kamemon, aheya lugi'na bang halam aniya' kallumna kakkal, maka bang iya amutawan min Tuhan.
26 Sai-sai aiya' angahaka patampal in iya suku'ku maka pandu'ku ya pameya'anna, jari aku itu, Anak Manusiya', aiya' isab angakuhan a'a inān ma waktu kapi'ituku pabalik. Pabalik du aku aliput e' sahayaku, maka sahaya Mma'ku Tuhan, sampay sahaya ba'anan mala'ikatna asussi.
27 B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'am,” yuk si Isa, “aniya' ma ka'am mbal amatay sat'ggol halam ta'nda'na pagparinta Tuhan pinat'nna'.”

Kapinda Pangluwahan si Isa
(Matiyu 17:1-8; Markus 9:2-8)

28 Na, palabay pa'in saga dapitu' min bay pamissala si Isa inān, binowa e'na si Petros maka si Yahiya maka si Yakub patukad ni diyata' būd bo' angamu'-ngamu' ni Tuhan mahē'.

29 Hinabuna angamu'-ngamu', apinda pangluwahanna maka apote' sidda
s'mmekna, landu' makasilaw.
30 Sakali aniya' duwangan l'lla, ya na nabi Musa maka nabi Elija,
31 magpanyata' pina'an aliput e' sahaya, ati magsuli-suli sigām maka si
Isa pasal kamatay ya pamakadal Tuhan ma iya, ya song kalabayanna ma
da'ira Awrusalam.
32 Na, si Petros maka saga sehe'na bay atuli sagō' pagbati' sigām, ta'nda'
e' sigām sahaya si Isa maka a'a duwangan ya an'ngge ma bihingna.
33 Jari itu, song pa'in ala'an duwangan inān min si Isa, ah'lling si Petros
ma iya, yuk-i, "Tuwan guru, ahāp kami makamaitu. Angahinang kami t'llu
panggung-panggung pasindunganbi maitu, dakayu' ma ka'a, dakayu' ma si
Musa itu, maka dakayu' ma si Elija." (Amūng-mūng sadja iya, sagō' halam
kata'uwanna bang ai kat'nna'an llingna.)
34 Ma sabu pa'in ah'lling si Petros, aniya' gabun patuwa' angalandungan
sigām ati tināw saga mulid inān pagka kalandungan e' gabun.
35 Aniya' suwala ah'lling min deyom gabun e', yuk-i, "Anakku ko' itu bay
pene'ku. Kalehunbi iya."
36 Paghondong pa'in suwala inān, luwal si Isa la'a ya ta'nda' e' saga mulid
inān. Halam sigām bay ah'lling-h'lling pasal bay ta'nda' e' sigām inān.

Onde'-onde' Sinōd Saitan Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 17:14-18; Markus 9:14-27)

37 Pag'llaw dakayu', makalūd pa'in disi Isa min būd inān, aheka to'ongan
a'a pasampang ni iya.
38 Aniya' l'lla angalingan min deyom katimukan inān, yuk-i, "O Tuwan!
Angamu' aku junjung ni ka'a, ka'ase'in kono' anakku tunggalan itu!
39 Bang pasān sinōd iya saitan. Patagha' sadja iya angolang, amaspad
saga baranna maka anuput-nuput bowa'na. Landu' iya minula e' saitan,
sali' halam aniya' kahondonganna.
40 Bay amu'ku saga mulidnu itu amaluwas sagō' mbal tapaluwas e'
sigām."
41 Yuk si Isa, "Ka'am saga a'a ma patahunan itu, asā' pahāp pikilanbi!
Halam to'ongan aniya' imanbi! Subay buwattingga gi' t'ggolku ma ka'am
anandalan kabuwattilubi bo' yampa kam magkahagad?" Jari ah'lling iya
ni mma' onde', "Bowahun pi'itu anaknu," yukna.
42 Na, sabu pa'in onde' inān binowa ni si Isa, nihantakan iya ni tana'
e' saitan maka pinapaspad. Sagō' pinabukagan saitan e' si Isa ati pinauli'
onde' inān bo' ni'nde'an ni mma'na.
43 Jari ainu-inu saga a'a maina'an kamemon, pag'nda' sigām ma kaheya
kawasa Tuhan.

Amissala si Isa Pabalik ma Pasal Kamatayna
(Matiyu 17:22-23; Markus 9:30-32)

Hinabu masi magkainu-inuhan saga a'a inān ma saga hinang si Isa
kamemon, ah'lling iya ni saga mulidna, yukna,
44 "Pandogahinbi to'ongan ya pamissalaku itu ma ka'am. Aku itu, Anak
Manusiya', arai' na sinōngan ni pagbaya'an saga a'a."
45 Saguwā' in bissala si Isa inān halam tahati e' saga mulidna. Tu'ud
nilimbungan hatina min sigām. Mbal isab sigām makatawakkal atilaw iya
bang ai hatina bay yukna he'.

Sai ya Katapusan Alanga?
(Matiyu 18:1-5; Markus 9:33-37)

46 Ma llaw dakayu' magjawab saga mulid si Isa bang sai ma sigām ya
katapusan alanga.
47 Kinata'uwan asal e' si Isa bang ai ma deyom pikilan sigām, angkan
niā' e'na dakayu' onde'-onde' ariki', pinat'ngge e'na ma bihingna.
48 Yukna ni sigām, "Sasuku anaima' dakayu' onde'-onde' ariki' buwattitu
ma sabab ōnku ya pamanyabutanna, baranku ya tinaima' e'na. Maka
sasuku anaima' aku, taima'na isab Tuhan ya bay amapi'itu aku ni dunya.
Sai-sai areyo' pagatayna min kasehe'anna, ya ina'an katapusan alanga."

Sasuku Mbal Anagga' Kitam Amogbog du (Markus 9:38-40)

49 Jari ah'lling si Yahiya, yukna, "Tuwan, aniya' ta'nda' kami dakayu' a'a
anabbut ōnnu pamaluwasna saitan min deyom baran a'a. Bay iya lāng
kami sabab in iya ngga'i ka sehe'tam."
50 Sagō' ah'lling si Isa, yukna, "Da'a iya lāngunbi sabab sasuku mbal
anagga' ka'am amogbog du."

Si Isa Mbal Tinaima' e' saga A'a Samariya

51 Manjari itu, pagka song ta'abut na waktu pama'angkat si Isa ni sulga',
amanuyu' to'ongan iya pehē' ni Awrusalam.
52 Aniya' saga a'a soho'na parahū min iya, ati pehē' sigām pal'ngngan
tudju ni dakayu' kauman ma lahat Samariya anakapan pahanti'anna
mahē'.
53 Saguwā' saga a'a ma kauman inān mbal bilahi anaima' si Isa sabab
Awrusalam ya patudjuhanna.
54 Kinata'uwan pa'in itu e' duwa mulidna, si Yakub maka si Yahiya, yuk
sigām ni si Isa, "Tuwan Panghū', bilahi ka bahā' bang kami anoho' api
pahūg min sulga' pangamula saga a'a inān?"
55 Sagō' niharap duwangan itu e' si Isa bo' pah'llinganna.
56 Manjari palanjal sigām minnē' bo' ni kaluma'an saddī.

Saga A'a Maghawal-hawal Ameya' ma si Isa (Matiyu 8:19-22)

57 Ma pal'ngnganan pa'in sigām, aniya' dakayu' a'a amissala ni si Isa,
yukna, "Tuwan, bilahi aku ameya' ma ka'a pi'ingga-pi'ingga papehe'annu."
58 Yuk si Isa ma iya, "Gōm hayop talun aniya' pat'nna'anna, maka
kamanuk-manukan aniya' pugaranna. Saguwā' aku itu, Anak Manusiya',
halam taga-pahanti'an luggiya'."
59 Ah'lling si Isa ni a'a dakayu', yukna, "Pi'itu ka ameya' ma aku."
Sagō' magtumagal a'a he', yukna, "Tuwan, paba'irun gi' aku pabīng ni
luma'. Subay na apuwas pangubulku ma mma'ku bo' yampa aku ameya'
ma ka'a."
60 Anambung si Isa, yukna, "Patut bang a'a amatay pinakubul ma saga
a'a kasehe'an ya halam kaniya'an kallum taptap. Sagō' ka'a, pehē' ka
pal'ngngan magnasihat pasal pagparinta Tuhan."
61 Aniya' isab a'a dangan ah'lling ma si Isa, yukna, "Ameya' aku ma ka'a,
Tuwan, sagō' dūlin aku ama'id min matto'a-danakanku dahū."
62 Yuk si Isa ma iya, "Bang aniya' a'a magararu ma humana bo' hal
palingi' ang'nda' ni buli'anna, mbal taluwa'. Damikiyanna bang a'a bilahi
ameya' ma aku bo' abimbang ma ai-ai bay bbahanna he', mbal iya tōp
maghinang ma pagparintahan Tuhan."

10

Pinal'ngngan e' si Isa Mulidna Pitumpū' maka Duwa

1 Puwas e' aniya' pitumpū' maka duwa a'a saddī kawakilan e' si Isa. Sinō' sigām parahū min iya ni kamemon da'ira maka kaluma'an ya song
papehē'anna. Pinal'ngngan sigām e'na duwa-duwa magbeya'.
2 Yukna ma sigām, "Saga a'a inān sali' dalil huma atiguma' na buwa'na.
Aluha tana' sagō' kulang a'a magani, angkan yukku ma ka'am: angamu'-
ngamu' kam tabang ni tag-dapu tana' bo' supaya iya anoho' saga a'a pehē'
magani.
3 Na, lum'ngngan na kam. Sali' kam sapantun anak bili-bili pinapehē' ni
t'ngnga' saga ero' talun magpangal'kkob.
4 Da'a kam amowa pitaka atawa puyu' pamowahan ai-aibi atawa
taumpa'. Bang aniya' a'a tasampangbi ma labayan da'a kam pahogga'
magsagina.
5 "Bang aniya' luma' pariyata'anbi pah'llinginbi dahū, yuk-i, 'Bang pa'in
kam kaniya'an kasannangan!'
6 Manjari bang aniya' pat'nna' ma luma' inān a'a patut binuwanan
kasannangan, kat'kkahan du iya kasannangan bay pangamu'bi he'. Sagō'
bang halam, papelleng ni ka'am kasannangan e'.
7 Pat'nna' kam ma dakayu' luma' sadja. Da'a kam magpinda-pinda
pat'nna'an. Amangan kam maka anginum ai-ai pangalabot ka'am e' saga
a'a ma deyom luma' he' sabab bang a'a maghinang, wajib iya binuwanan
napakana.
8 "Maingga-maingga kaluma'an kat'kkahanbi, bang kam sinagina e' saga
a'ana, kakanunbi ai-ai pinat'nna'an ka'am e' sigām.
9 Pauli'unbi saga a'a sakihan mahē' maka haka'anbi sigām, ta'abut na
waktu pagparinta Tuhan.
10 Saguwā' bang aniya' kaluma'an kat'kkahanbi bo' kam mbal ganta'
sinagina e' a'ana, paluwas kam ni lān bo' pah'llinginbi.
11 Yukbi, 'Itiya' paspasan kami min tape' kami bagunbun lahatbi itu,
tanda' saksi' in kami apuwas na min ka'am. Sagō' subay kata'uwanbi in
pagparinta Tuhan asekot na.'
12 Haka'anta kam," yuk si Isa, "bang ta'abut llaw pangahukum Tuhan ma
manusiya' abuhat lagi' hukumanna ma saga a'a ma lahat ina'an-i min bay
hukuman ma lahat Sodom ma masa awal."

Maka'ase'-ase' saga A'a Mbal Magkahagad
(Matiyu 11:20-24)

13 "Allā!" yuk si Isa. "Ka'am saga a'a Korasin maka a'a Betsaida,
maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am! Aheka hinang makainu-inu bay
pina'nda'an ni ka'am sagō' halam ikutbi. Bang da'ira Tira maka da'ira
Sidun ma masa awal e' bay pangahinangan saga hinangku makainu-inu
itu, tantu saga a'a maina'an bay pataikut min dusa sigām. Tantu sigām bay
magsin'mmek karut, maka magbusugan di-sigām abu, tanda' sin pagsusun
sigām.
14 Bang ta'abut llaw pangahukum Tuhan, abuhat lagi' hukuman ya
pinat'kka ni ka'am min bay hukuman ma saga a'a da'ira Tira maka da'ira
Sidun.
15 Ka'am isab a'a Kapirnaum," yuk si Isa, "ilu kam magbantug-bantug di-
bi in ka'am pinalanga sampay ni sulga'! Luwal nalka' ya pasampayanbi!"

16 Ah'lling si Isa ni saga mulidna, yukna, “Sasuku anaima' pandu'bi, sali'
aku ya tataima'na. Sai-sai isab anulak ka'am, sali' aku ya tasulakna. Maka
sai-sai anulak aku, tasulakna Tuhan ya bay amapi'itu aku ni dunya.”

Pagbalik ni si Isa Mulidna Pitumpū' maka Duwa

17 Mbal at'ggol, makabalik na ni si Isa saga mulidna pitumpū' maka
duwa ya bay soho'na pal'ngngan. Landu' sigām akōd. Yuk sigām ni iya,
“Tuwan, minsan saga saitan, bay ameya' ma panoho'an kami pagsabbut
kami ōnnu!”
18 Anambung si Isa, yukna, “Bay ta'nda'ku nakura' saitan sali' luwa lāt
apakpak min b'ttong langit, halam na aniya' ga'osna.
19 Kabuwanan kam e'ku kawasa bo' kam mbal ainay minsan tagi'ikbi
sowa atawa jalalangking. Taga'osbi isab kawasa nakura' saitan ya
magbabanta, ati halam aniya' makamula ka'am minsan ai.
20 Sagō' da'a kam magkalasigan ma sabab kapagbaya'anbi saga saitan.
Gom gi' kam magkōg-koyag ma sabab ōnbi wa'i tasulat e' Tuhan ma deyom
sulga'.”

Magkōg-koyag si Isa
(Matiyu 11:25-27; 13:16-17)

21 Manjari ma waktu ina'an sinōd kōg si Isa sabab min Rū Sussi. Yukna ni
Tuhan, “O Mma', ka'a ya makapagbaya' ma sulga' maka ma dunya. Aheya
pagsukulanku ni ka'a sabab in bay limbungannu min a'a taga-pangadji'
sampay min a'a alalom pangita'una, pata'unu na ni saga a'a akulang ta'una.
Aho', Mma', min kōg maka baya'nu angkan buwattē'.
22 “Bay na pangandol ai-ai kamemon ma aku e' Mma'ku. Halam aniya'
makata'uwan Anak Tuhan bang sai iya, luwal Mma'ku'. Damikiyanna isab,
halam aniya' makata'uwan Mma'ku bang sai iya, luwal aku anakna lissi,
sampay isab sasuku tapene'ku pinata'u.”
23 Jari paharap si Isa ni saga mulidna bo' ah'lling ni sigām sadja. “Aheya
kahāpanbi,” yukna, “ma sabab paka'nda'bi pakaradja'an itu.
24 Haka'anta kam, aheka saga nabi maka saga sultan ma masa awal e'
bay bilahi to'ongan ang'nda' pakaradja'an ya ta'nda'bi ma buwattina'an,
sagō' halam ta'nda' e' sigām. Bilahi isab sigām akale ma ai-ai takalebi itu,
sagō' halam bay makakale.”

Kissa Pasal A'a Samariya ya Ahāp Addatna

25 Manjari aniya' dakayu' guru sara' agama pehē' ni si Isa. Aniya'
panilawna ma si Isa panulayan iya, yukna, “Tuwan Guru, ai subay
hinangku bo' supaya aku pinasuku'an kallum kakkal ni kasaumulan?”
26 Anambung si Isa, yukna, “Ai bahā' tasulat ma deyom sara' Tuhan, ya
bay pang'bba ma si Musa? Ai hatina ya tabassanu mahē'?”
27 Yuk sambung a'a inān, “Wajib kam alasa to'ongan ma Panghū'bi
Tuhan. Ya lasabi ma iya subay min deyom ataybi maka min deyom
tawhidbi maka min panahu'anbi maka min kosogbi. Maka wajib isab kam
alasahan pagkahibi manusiya' buwat e'bi alasahan baranbi.”
28 “Taluwa' sambungnu,” yuk si Isa. “Hinangun ilu ati pinasuku'an du
ka kallum kakkal ni kasaumulan.”
29 Sagō' guru inān mbal bilahi tara'ug angkan yukna ma si Isa, “Manjari
sai bahā' pagkahiku ya subay kalasahanku?”
30 Anambung si Isa, yukna, “Aniya' dakayu' a'a bangsa Yahudi palūd min
Awrusalam tudju ni da'ira Ariha. Ma labayan pa'in, nirugpakan iya e' saga

mundu. Nila'ugan iya maka nilangpasan kamemon alta'na sampay s'mmek
bay ma baranna. Ahalol pa'in iya, pinasagaran iya maina'an.
31 Pasalta', aniya' palabay min lān inān dakayu' imam Yahudi sagō'
pag'nda'na ma a'a ahalol e', palikuwad iya min dambila'.
32 Damikiyanna, aniya' a'a saddī makapina'an, Yahudi isab min tubu' si
Libi, a'a anabangan imam. Sagō' pag'nda'na ma a'a ahalol e', palikuwad
isab iya min dambila'.
33 Puwas e' aniya' dakayu' a'a bangsa Samariya pal'ngngan min lān ina'an
ati ta'abutna a'a ahalol e'. Pag'nda'na, magtūy iya t'kkahan ase'.
34 Pasekot iya pina'an ati tambalanna pali'na maka ns'llan maka binu,
bo' yampa p'kkosna. Puwas e' pinasakat a'a inān ma kura'na ati binowa ni
luma' paghahanti'an bo' niayura e'na maina'an.
35 Pagsalung amuwan iya sīn ma tag-dapu luma' he' ati yukna ma iya,
‘Ayurahin aku a'a itu. Bang ka makagastu palabi min sīn itu, bayaranku
pa'in ma kabalikku pi'itu.’ ”
36 Jari atilaw si Isa ni guru inān, yukna, “Na, ma a'a t'llungan inān, ingga
bang ma pikilannu maghinang sangkahāpan ma a'a bay kalangpasan e'
mundu he'?”
37 Anambung guru, yukna, “Ya a'a dangan ma'ase' ma iya sampay
anabang.”
“Na,” yuk si Isa, “pehē' na ka. Hinangun buwat hinang a'a inān.”

Si Isa ma Luma' disi Marta maka si Mariyam

38 Manjari itu, makalanjal pa'in disi Isa maka saga mulidna minnē',
at'kka sigām ni dakayu' kaluma'an ati sinagina iya e' d'nda niōnan si Marta,
sinō' pariyata' ni luma'na.
39 Aniya' danakan si Marta d'nda niōnan si Mariyam. Si Mariyam iya
aningkō' na pa'in ma atag tape' si Isa akale ma pamandu'na.
40 Si Marta alengog pikilanna sabab kaheka hinangna magadjal lalab-
otan, angkan iya pehē' ni si Isa magmahi. “Tuwan,” yukna, “mbal bahā'
ahalga' ma ka'a itiya' aku pinasagaran e' danakanku magadjal dangan-
danganku. Sō'un iya anabang.”
41 Sagō' anambung si Isa, yukna, “Ka'a Marta, asasaw ka maka aheka
hinang kasusahannu,
42 sagō' dakayu' du hinang aheya kagunahanna. Ahāp ya pinene' e' si
Mariyam, mbal du kala'anan min iya.”

11

Pamandu' si Isa Pasal Sambahayang
(Matiyu 6:9-13; 7:7-11)

1 Aniya' dakayu' llaw anambahayang si Isa. Aubus pa'in, ah'lling ni iya
dakayu' mulidna, yukna, “Tuwan, pandu'in kono' kami magsambahayang
buwat bay pamandu' si Yahiya ma mulidna.”
2 Anambung si Isa, yukna, “Bang kam anambahayang subay buwattitu
kal'ngngananna. Yukbi,
‘O Mma' kami Tuhan, bang pa'in pinagaddatan ōnnu e' kamemon.
Bang pa'in mbal at'ggol bo' ka magparinta ma manusiya' kamemon ma
dunya itu.
3 Jukupin kami balanja' llaw-llaw.
4 Ampunun saga dusa kami,
sabab ampun kami isab sai-sai makarusa ni kami.
Da'a kami tugutin binowa ni deyom sasat.’ ”

5 Ah'lling gi' si Isa ni sigām, yukna, “Saupama aniya' min ka'am taga-
bagay. Jari pehē' kam tonga' bahangi ni luma'na bo' yukbi, ‘O bagay,
pasambi'un kono' aku tinapay t'llu solagna,
6 sabab aniya' bagayku dakayu' at'kka baha'u min l'ngngananna. Ina'an
iya ma luma' kami, bo' halam ai-ai tapamakanku iya.’
7 Sakali anambung bagaybi min deyom luma', yukna, ‘Oy! Da'a aku
sasawun. Ahogot na tambol lawang maka itiya' na kami magtai'anak
maglegehan. Mbal aku makabungkal amuwanan ka'a ai-ai.’
8 Haka'anta kam,” yuk si Isa, “minsan buwattē' panambung bagaybi he',
tantu iya pabungkal bo' kam buwananna ai-ai kagunahanbi. Ngga'i ka ma
sabab kapagbagaybi, sagō' ma sabab katuyu'bi angamu'.

9 “Angkan haka'anta kam, angamu'-ngamu' kam ati binuwanan du kam.
Amiha kam ati makabāk du kam. Mikiukab kam ati niukaban du kam.
10 Sabab sai-sai angamu' kabuwanan du, sai-sai amiha makabāk du, sai-
sai mikiukab niukaban du.
11 Ka'am taga-anak ilu, abila kam pangamu'an daing e' anakbi,
buwananbi bahā' sowa?
12 Atawa bang amu'na nt'llo, buwananbi bahā' jalalangking?
13 Ka'am ilu, minsan taga-dusa, ata'u du amuwanan anakbi ai-ai
makahāp. Luba'-lagi'na na Mma'bi ma deyom sulga' ata'u du amuwanan
ka'am Rū Sussi ni sasuku angamu' ni iya.”

Si Isa maka Be'elsebul
(Matiyu 12:22-30; Markus 3:20-27)

14 Aniya' saitan makaumaw pinala'an e' si Isa. Makala'an pa'in saitan-i,
makabissala na a'a bay umaw. Ainu-inu ba'anan a'a bay maina'an,
15 sagō' aniya' ah'lling, yuk-i, “Kabuwanan iya kawasa e' Be'elsebul ya
pagnakura'an saga saitan, angkan iya makapala'an saga saitan.”

16 Aniya' isab saga a'a kasehe' bay mikipa'nda' ma si Isa hinang makainu-
inu, panulayan sigām bang b'nnal min Tuhan kawasana.
17 Sagō' kasakupan asal e' si Isa bang ai pinikil e' sigām, angkan yukna
ma sigām, “Bang saupama aniya' pagsultanan abahagi' duwa saga a'ana
ati magbono' sali'-sali', mbal at'ggol magka'at pagsultanan e'. Damikiyanna
bang aniya' a'a magdaokom abahagi' duwa bo' magsagga'an di-sigām,
al'kkas sigām magkaukanat.
18 Damikiyanna isab bang nakura' saitan amaluwas saitan, hatina
magsagga' iya maka panendogna, mbal at'ggol, kamulahan sigām. Na,
yukbi in aku itu kabuwanan kawasa e' nakura' saitan ya angkan aku
makapaluwas saitan.
19 Bang he'-i b'nnal, minningga bahā' pangā'an mulidbi kawasa ya
angkan sigām isab makapaluwas saitan? Mulidbi luggiya' ya amatampal
kasā'anbi.
20 Sagō' ya b'nnalna, ya angkan aku makapala'an saitan sabab kawasaku
deyo' bay min Tuhan. Ya na ko' ilu paltanda'an in Tuhan itiya' na
magparinta ma deyomanbi.

21 “Saupama a'a aga'os sakap asal maka pakokosna, bang iya ganta'
anganjagahan luma'na mbal ainay pangalta'na.
22 Sagō' bang aniya' a'a akalap gi' kosogna parugpak pina'an bo'
anganda'ug, kalangpasan du saga pakokos bay pangandolan e' a'a tag-
luma' he'. Pinagbahagi'-bahagi'an isab pangalta'na ati pamuwan ma saga
kasehe'an.”

23 Ah'lling isab si Isa, yukna, “Sai-sai mbal amogbogan aku anagga' aku du. Maka sai-sai mbal anabangan aku magpatipun saga suku'ku, amakaukanat du iya.”

Kabalik Saitan ni Baina
(Matiyu 12:43-45)

24 “Na, bang takdil ni saitan,” yuk si Isa, “bang aniya' saitan paluwas min baran a'a, nilunsul e'na lahat halam bay kaulanan pamiha'anna pahalian. Sagō' halam aniya' tabākna. Jari ah'lling saitan inān ni baranna, yukna, ‘Gom aku pabīng ni baran a'a bay pat'nna'anku he'.’
25 Pagbīng pa'in, ta'nda'na wa'i bay sinapuhan maka minomos.
26 Puwas e' pehē' iya angā' pitu' saitan saddī, akalap gi' la'at sigām min iya, ati pasōd sigām kamemon ni deyom baran a'a he', bo' pat'nna' maina'an. Jari in kahālan a'a he' ala'at gi' min bay dahū.”

Pasal Kakōgan B'nnal

27 Manjari aubus pa'in pamissala si Isa, aniya' d'nda min katimukan a'a inān ah'lling patanog. Yukna ma si Isa, “Kinōgan sidda d'nda bay anganakan ka'a maka bay amaruru'!”
28 Sagō' anambung si Isa, yukna, “Aheya gi' kakōgan sasuku akale ma palman Tuhan sampay ameya' ma panoho'anna.”

Paltanda'an min Nabi Yunus
(Matiyu 12:38-42)

29 Paheka na pa'in saga a'a maghuru-huru pina'an ni si Isa ati yukna ma sigām, “Ala'at kahinangan saga a'a patahunan itu. Mikipa'nda' kam paltanda'an panulayanbi aku bang sab'nnal-b'nnal aku min Tuhan. Sagō' halam aniya' paltanda'an pina'nda'an ni ka'am, luwal paltanda'an nabi Yunus bay ma masa awal e'.
30 Si Yunus bay tahinang paltanda'an e' Tuhan pagbanda' ma saga a'a ma da'ira Niniba. Damikiyanna isab aku, Anak Manusiya', tahinang paltanda'an ma ka'am saga a'a patahunan itu.
31 Bang ta'abut na llaw pangahukum Tuhan ma manusiya', aniya' du an'ngge maina'an dakayu' sultan d'nda bay min lahat Seba ma masa awal e'. Anaksi' du iya in ka'am taga-dusa. Ya angkan iya taga-kapatut anaksi' sabab in iya bay pi'itu min lahatna ma bihing dunya supaya takalena bissala sultan Sulayman, ya bay alalom to'ongan pangita'una he'. Sagō' haka'anta kam, ma buwattina'an aniya' maitu ma ka'am pasōng lagi' pangita'una min sultan Sulayman, sagō' mbal ikutbi.
32 Bang ta'abut na llaw pangahukum Tuhan ma manusiya', magt'nggehan saga a'a bay ma da'ira Niniba ma masa awal e', bo' anaksi'an ka'am in ka'am taga-dusa. Sabab sigām ya bay apinda min dusa sigām pagkale sigām ma pandu' si Yunus. Haka'anta kam, aniya' maitu ma ka'am alanga lagi' min nabi Yunus, sagō' mbal iya ikutbi.”

Pasal Kasawahan
(Matiyu 5:15; 6:22-23)

33 Amandu' gi' si Isa, yukna, “Halam aniya' anū'an palita'an bo' yampa tapukanna atawa turunganna maka undam, sagō' pat'nna'na du ma diyata' papagan supaya ta'nda' sawana e' sasuku pasōd ni deyom luma' he'.
34 Matata itu sali' dalil palita'an amuwan sawa ma deyom ginhawata. Bang ahāp pang'nda'ta, asawa sampay deyom ginhawata. Sagō' bang matata mbal ahāp, sali' angalendom sampay deyom ginhawata itu.

35 Tantuhunbi in kasawahan ma deyom ginhawabi b'nnal sadja, ngga'i
ka kalendoman.
36 Sagō' bang asawa lullun deyom ginhawabi, maka bang halam aniya'
lendomna minsan dangkuri', asawa to'ongan kamemonna. Ya dalilna
aniya' palita'an amasawahan iya."

Saga Katiksa'an Nnom Hekana
(Matiyu 23:1-36; Markus 12:38-40)

37 Aubus pa'in e' si Isa amissala, aniya' dakayu' a'a Parisi amowa iya ni
luma'na amangan. Jari pasōd iya pina'an amangan.
38 Ainu-inu Parisi he' ma si Isa sabab halam iya bay angose'an tanganna
dahū bo' yampa amangan.
39 Yuk si Isa ma iya, "Ka'am saga Parisi, kose'anbi sawanbi maka laibi
sampay luwasanna, sagō' ap'nno' deyom ataybi e' pangalangpasbi maka
kala'atanbi.
40 Dupang pahāp kam! Kabā'bi bahā' hal luwasan baranbi ya pinapan-
jari e' Tuhan, bo' deyomna halam?
41 Sagō' isi sawanbi maka laibi subay panarakkabi ma saga miskin, jari
halal du kamemonbi.
42 "Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga Parisi! Atukid sidda
kam anukbal ni Tuhan bahagi' sangpū' min ai-aibi kamemon, minsan la'a
hal ginisan sayul-sayul ya pamapābi kinakan. Sagō' halam kabogboganbi
saga hinang ahalga', hatina hinang abontol ma pagkahibi maka lasa tudju
ni Tuhan. Ahāp isab hinangbi anukbal bahagi' min ai-aibi, sagō' da'a
taikutinbi saga hinang labi ahalga' he'.
43 "Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga Parisi! Bang kam ma
deyom langgal, ya kabaya'anbi subay aningkō' ma paningkō'an bangsahan.
Bang kam ma mairan, ya kabaya'anbi subay nihulmat e' saga a'a.
44 "Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am. Sali' kam sapantun
kakakubulan hal pinasagaran, manjari tagi'ik e' a'a bo' halam kinata'uwan
e' sigām in ina'an makabatal."
45 Na, aniya' maina'an dakayu' guru sara' agama ah'lling ni si Isa, yuk-i,
"Tuwan Guru, pagka buwattē' pah'llingnu ma saga Parisi, sampay kami
isab talapaynu pinakaiya'."
46 "Aho'," yuk si Isa, "maka'ase'-ase' isab ya pamakadal ka'am, saga guru
sara' agama! Sabab pabuhatanbi saga a'a maka sara'-panara' ya mbal
takole' binogbogan e' sigām. Sagō' mbal kam anabang amowa, minsan
la'a hal tabang ariki'.
47 "Maka'ase'-ase' ya pamakadal ka'am! Sabab pa'altibi tampat ma saga
nabi, bo' nabi inān bay tabono' e' ka'mbo'-mbo'anbi ma masa awal e'.
48 Jari ka'am ilu anaksi'an di-bi in ka'am pauyun du ma kahinangan
ka'mbo'-mbo'anbi he'. Sigām bay amapatay saga nabi he', ati ka'am ya
ama'alti kubul sigām.
49 Angkanna Tuhan, ya alalom asal ta'una, bay angallam, yuk-i,
'Pabeya'ku pehē' ni bangsa Isra'il saga nabi maka saga a'a kawakilanku.
Saguwā' kasehe'an a'a pabeya'ku pinapatay du e' sigām, kasehe'an nila'at.'
50 Angkanna," yuk si Isa, "ka'am saga a'a patahunan itu tin'kkahan du
kabinasahan ma sabab bay dusa ka'mbo'-mbo'anbi amono' kanabi-nabihan
sangay min waktu pamapanjari dunya.
51 Bininasa du kam ma sabab kamatay saga nabi kamemon, tinagna'an
min si Habil anak si Adam, sampay ni si Jakariya ya pinapatay e' sigām
ma llotan tongod pagkulbanan maka baran langgal e'. Aho', haka'anta

kam saga a'a ma ahil jaman itu, tantu kam pamatanggungan karusahan
sigām kamemon.
52 “Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru sara' agama,
sabab tambolanbi saga a'a bo' mbal kaniya'an pangita'u. Ya sapantunna
pangalta' tinau' sakuli-kuli, in ka'am mbal bilahi angukay iya, maka lāngbi
isab sasuku bilahi.”
53 Pagla'an si Isa minna'an, magtūy saga Parisi maka saga guru sara'
anagna' anoway iya. Ala'at sidda panoway sigām, maka aheka isab
panilaw sigām ma iya,
54 bang kalu tasaggaw amah'lling kasā'an, manjari katuntutan iya ni
sara'.

12

Pagbanda' Pasal Pandu' Parisi maka Saddusi
(Matiyu 10:26-27)

1 Pasalta' ina'an-i, ibu-ibuhan saga a'a magtimukan, sikaselot-selotan.
Manjari amanda' si Isa dahū ma saga mulidna, yuk-i, “Halli'inbi pasulig
tinapay min saga Parisi, hatina hinang sigām maglaku-laku in sigām ahāp.
2 Kamemon bay nilimbungan,” yukna, “tantu pinaluwas. Maka
kamemon bay tatau' ma deyom atay tantu pinabukis du.
3 Ai-ai pagsuli-sulibi ma deyom kalendoman kinale du ma kasawahan.
Ai-ai paghigung-higungbi ma deyom bilik pinatanyag du ma mairan.”

Pasal Sai Subay Pinagmatāwan
(Matiyu 10:28-31)

4 “Haka'anta kam, saga bagay,” yuk si Isa, “da'a katāwinbi saga a'a ya
makapatay baranbi sabab mbal ta'abut palnyawahanbi.
5 Sagō' pandu'anta kam bang sai iya subay pagmatāwanbi: katāwinbi
Tuhan sabab taga-kapatut iya angalarukan nyawabi ni deyom nalka' bang
tapapatay na baranbi.”
6 Yuk si Isa lagi', “Pikilunbi saga manuk-manuk paupit ilu, tab'llita
lima hekana maka duwa unud sīn. Saguwā' minsan manuk-manuk ariki'
halga'na, mbal takalipat e' Tuhan minsan dakayu'.
7 Na, luba'-lagi'na ka'am isab mbal takalipat e' Tuhan. Minsan lamba
bu'unbi ilu taitung asal e'na. Angkan kam subay mbal tināw sabab ahalga'
gi' kam min ba'anan paupit ilu.”

Pagsab'nnal Pasal si Isa ya Pameya'an
(Matiyu 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 “Haka'anta kam,” yuk si Isa, “sai-sai angahaka ma matahan kaheka'an
a'a in iya ameya' ma aku, Anak Manusiya', angahaka du aku ma matahan
saga mala'ikat Tuhan in a'a inān palsuku'anku du.
9 Sagō' sai-sai amalilu ma matahan kaheka'an a'a in aku ngga'i ka
pameya'anna, paliluhanku isab a'a inān ma matahan saga mala'ikat Tuhan.
10 Sai-sai amah'lling la'at ma aku, Anak Manusiya', makajari niampun
dusana, sagō' sai-sai amah'llingan Rū Sussi ala'at, mbal to'ongan niampun.
11 “Ma sinosōng, bang kam sinaggaw e' a'a bo' binowa ni langgal
sigām nihukum atawa ni alopan saga gubnul maka saga parinta, da'a
kam magsusa bang buwattingga e'bi anganda'awahan di-bi atawa bang
ai pamissalabi.
12 Sabab pinandu'an du kam e' Rū Sussi ma waktu ina'an-i bang ai subay
pamissalabi.”

Paralilan Pasal A'a Dayahan

13 Manjari aniya' dangan min katimukan a'a inān ah'lling. Yukna ni si Isa,
"Tuwan, soho'un lagi' danakanku amahagi'an aku pusaka' bay pang'bba e'
mma' kami."
14 Sagō' yuk si Isa ma iya, "Sehe', halam aku kabuwanan kapatut anara'
ka'am, maka halam aniya' kapatutku amahagi' alta'bi."
15 Sinugpatan isab lling si Isa ma saga a'a inān, yuk-i, "Kamaya'-maya'
kam. Halli'inbi napsu indaginis sabab minsan kam dayahan makalandu',
ngga'i ka karayabi aheka ya makabuwanan ka'am kallum."
16 Puwas e' aniya' pamaralil e' si Isa ma saga a'a inān, yukna, "Aniya' a'a
dayahan taga-huma aheka sidda buwa'na.
17 Manjari a'a itu amikilan di-na, yukna, 'Ai bahā' subay hinangku pagka
halam aniya' kamalig sarang panau'anku buwa' tinanom itu?
18 Ā, kata'uwanku na bang ai subay hinangku. Langkatku saga
kamaligku bo' hinangku kamalig baha'u, aheya lagi' min bay tagna'. Jari
tau'ku mahē' buwa' tinanomku kamemon maka alta'ku kamemon.
19 Puwas e' ah'llingan aku di-ku, yukku, ahāp asal sukudku. Aheka
na tatau'ku panganggastuku sampay ma tahunan. Pahali-hali na aku.
Amangan aku maka anginum, maka pahāpku palasahanku.'
20 Sagō' amissala Tuhan ma iya, yukna, 'Dupang pahāp ka! Ma sangom
ilu amatay du ka. Ma sai na bahā' alta' bay tau'annu barannu ilu?'
21 Na," yuk si Isa, "buwattē' du ya kamaujuran a'a bang amabūd alta'
pamahāp palasahanna, bo' pa'in miskin iya ma pang'nda' Tuhan."

Pasal Pangandol ma Tuhan
(Matiyu 6:25-34)

22 Jari amissala gi' si Isa ma saga mulidna, yukna, "Angkan kam
soho'ku da'a sakit magsusa pasal kallumanbi bang ai kakanbi, atawa pasal
ginhawa-baranbi bang ai kapan'mmekbi.
23 Sabab labi ahalga' kallumta min pagkakanta, maka ahalga' gi' baranta
min pan'mmekta.
24 Nda'unbi saga owak. Mbal magtanom, mbal magani, maka halam
aniya' pagtatau'an sigām kinakan, sagō' binalanja'an asal sigām e' Tuhan.
Bo' ka'am ilu, ahalga' gi' to'ongan min kamanuk-manukan.
25 Sai bahā' makapataha' umulna saga danjām sadja, minsan buwat-
tingga e'na magmasusa?
26 Manjari bang mbal tapataha'bi umulbi minsan dangkuri', angay
pagsusahanbi ai-ai kasehe'?
27 Nda'unbi saga sumping bang buwattingga katomo'na. Mbal
magsangsā' maghinang, mbal magt'nnun. Sagō' haka'anta kam, minsan
sultan Sulayman maka kahaldayana ma masa awal e', mbal maka'atu
kahāp s'mmekna ma dakayu' sumping itu.
28 Bang Tuhan ya makapayakun sumping kasagmotan itu, ya tatasanna
dang'llaw du, pagsalung tinunu', ya lagi'na ka'am pas'mmekanna du.
Akulang pahāp pangandolbi ma iya!
29 "Angkan kam soho'ku da'a magsusa, da'a kam magpikil na pa'in bang
ai kakanbi atawa inumbi.
30 Saga a'a mbal ata'u magta'at ma Tuhan, ya na he' kinasusahan na
pa'in e' sigām. Sagō' ka'am ilu, kinata'uwan e' Mma'bi Tuhan in ina'an
kagunahanbi asal.
31 Sagō' muna-muna kannalunbi pagparinta Tuhan, manjari pinaniya'an
du kam ai-ai kulang-kabusbi."

Pasal Karaya ma Sulga'
(Matiyu 6:19-21)

32 “Ka'am saga mulidku,” yuk si Isa, “da'a kam tināw minsan kam mbal
aheka. Sabab ka'amuhan Mma'bi Tuhan amuwanan ka'am palsuku'an ma
deyom pagparintahanna.
33 Pab'llihinbi alta'bi ati panarakkahunbi b'llihanna ma saga a'a miskin.
Bang hinangbi itu-i sali' kam dalil ang'nna' alta'bi ma deyom pitaka mbal
magka'ndang. Hatina aniya' karayabi ma deyom sulga', karaya mbal
pakulang. Bang ganta' maina'an karayabi, mbal ta'abut e' a'a panangkaw
maka halam aniya' ulat amaka'at iya.
34 Sabab hatina, maingga-maingga ya panau'anbi alta'bi, ya na ina'an
pataptapan pangatayanbi.”

Pinajaga e' si Isa saga Mulidna

35-36 Amissala gi' si Isa, yukna, “Subay kam patanam ma ai-ai pat'kka,
buwat saga sosoho'an angalagaran kapole' nakura' sigām min pagkawinan.
As'mmek na pa'in sigām maka mbal am'ddahan palita'an. Pagt'kka nakura'
sigām bo' pagkuku'na ma lawang, magtūy iya niukaban.
37 Aheya kahāpan saga sosoho'an inān pagka masi sigām magjaga maka
asakap asal ma pagt'kka nakura' sigām. Haka'anta kam to'ongan,” yuk si
Isa, “nakura' inān angamomosan di-na du ati patingkō'na saga sosoho'anna
he' bo' yampa sigām buhatanna.
38 Minsan tonga' bahangi atawa dai' llaw ya kat'kkana, bang ta'abutna
saga sosoho'anna asal ajaga, tantu aheya kahāpan sigām.
39 Saupama a'a tag-dapu luma', bang kata'uwanna waktu kat'kka
panangkaw, tantu mbal pasagaranna luma'na nilangkat maka sinōd.
40 Damikiyanna isab ka'am, subay kam sakap sadja sabab aku, Anak
Manusiya', at'kka du pi'itu pabīng ma waktu mbal kata'uwanbi.”

Pasal Sosoho'an Kapangandolan
(Matiyu 24:45-51)

41 Manjari atilaw si Petros, yukna, “Tuwan, sai bissalahannu paralilan
ilu? Kami sadja atawa a'a kamemon?”
42 Anambung si Isa magparalilan pabīng. “Bang aniya' sosoho'an ahāp
akkalna, a'a kapangandolan,” yukna, “iya na ina'an pinene' e' nakura'na
magmandul ma saga sosoho'an kasehe'an. Iya na isab magatas-pikil ma
balanja' sigām.
43 Na, bang bay alikut nakura'na inān bo' amole' na, aheya kahāpan ma
magmandul inān bang iya ta'abut e' nakura'na anogol ma bay pamahinang
iya.
44 Haka'anta kam, tantu pangandol e' nakura' inān alta'na kamemon ma
sosoho'an kapangandolan e'.
45 Sagō' in mandul itu, bang saupama pangannalna ma deyom atayna
in nakura'na at'ggol gi' at'kka, anagna' iya angala'ugan saga sosoho'an
kasehe'an l'lla maka d'nda. Ya na pa'in hinangna magkakan maka
maginum maka maglango.
46 Sakali patagha' sadja t'kka nakura' inān, ma llaw halam nilagaran
e' magmandul, ma waktu halam kata'uwanna. Manjari nilagut iya e'
nakura'na sampay abugtang. Pinakadalan iya nalka' sali'-sali' maka saga
a'a mbal magkahagad ma Tuhan.
47 “Bang sosoho'an ata'u bang ai kabaya'an nakura'na subay hinangna,
bo' mbal sakap maghinang, tantu iya niraplosan to'ongan.

48 Sagō' bang sosoho'an a'awam asal pasal kabaya'an nakura'na, bo'
aniya' tahinangna patut paminasahan iya, niraplosan du isab iya sagō'
mbal sakit abuhat. Sai-sai kabuwanan aheka, aheka isab niholat min iya.
Damikiyanna bang a'a pangandolan ma aheka, pasōng isab aheka niholat
min iya."

Si Isa Pagsagga'an A'a
(Matiyu 10:34-36)

49 Yuk si Isa lagi', "Bay aku pi'itu amowa api ni dunya itu ati kabaya'anku
bangsi' wa'i na arokot.
50 Aniya' kabinasahan subay kalabayanku ati kabuhatan aku sat'ggol
mbal gi' aubus.
51 Arai' pangannalbi in aku pi'itu amowa kasannangan ni dunya. Sagō'
haka'anta kam, ngga'i ka kasannangan. Palsagga'an ya bowaku pi'itu.
52 Sabab puwas minnitu, bang aniya' lima puhu' magdakayu' luma',
magkalukassa sigām. T'llungan sigām anagga' duwangan, maka duwangan
inān angatu ma t'llungan.
53 Mma' anagga' anakna l'lla, maka l'lla anagga' mma'na. Ina' anagga'
anakna d'nda, maka d'nda anagga' ina'na. Mato'a d'nda anagga' ayuwanna
d'nda, maka ayuwan d'nda anagga' mato'ana."

Pamandogahan Pasal Pakaradja'an ma Sinosōng
(Matiyu 16:2-3)

54 Ah'lling isab si Isa ni kaheka'an a'a inān. "Bang takdil ni luwa lahat,"
yukna, "bang ta'nda'bi angandom langit tampal ni s'ddopan, magtūy yukbi,
'Sōng ulan'. Maka angulan du isab.
55 Bang patumbuk satan, yukbi, 'Ā, song apasu' lahat,' ati apasu' du.
56 Mamarahi pahāp ka'am ilu magbau'-bau'. Ata'u kam ang'nda'
pamandogahan ma b'ttong langit maka ma dunya, jari angay mbal
tapandogabi pakaradja'an ya pat'kka ma masa ītu?
57 "Angay kam mbal ata'u magpikilan di-bi bang ingga ya apatut subay
hinangbi?
58 Abila kam tinuntutan e' a'a ma sabab utangbi ati binowa e'na ni sara',
pasulay kam to'ongan maghāp maka iya ma halam gi' makatandan ni sara'.
Sabab bang mbal, ya aniya' tinandanan ka ni huwis ati ni'nde'an ni pulis
bo' kinalabusu.
59 Haka'anta kam, ka'ddasan du kam ma deyom kalabusu inān.
Subay puwasanbi bay kataksilanbi kamemon bo' yampa kam makaluwas
minnē'."

13

Pang'bba min Dusa maka Kapamutawan min Tuhan

1 Na, ma waktu ina'an-i aniya' saga a'a anuli-nuli ni si Isa pasal saga a'a
Jalil, ya bay sinō' binono' e' gubnul Pilatu pasalta' ma waktu kapanumbali'
sigām hayop pagkulban ni Tuhan.
2 Anambung si Isa ma sigām, yukna, "Pangannalbi bahā' in dusa saga
a'a inān labi gi' min a'a kamemon maitu ma lahat Jalil, ya angkan sigām
t'kkahan bala' buwattē'?
3 Ngga'i ka! Sagō' haka'anta kam, bang ka'am ilu mbal ang'bba min
dusabi, ya du ka'am amatay buwat saga a'a Jalil e'.
4 Saga a'a isab sangpū' maka walu' hekana, ya bay amatay mahē' ma
Silowam pagka kah'bba'an e' luma' pamantawan, pangannalbi bahā' in
sigām dusahan lagi' min a'a Awrusalam kasehe'.

5 Tantu ngga'i ka! Sagō' bang ka'am ilu mbal ang'bba to'ongan min
dusabi, amatay du kam buwat sigām.”
6 Manjari aniya' paralilan pangissa si Isa ma sigām. Yukna, “Aniya' a'a
taga-kayu igira patomo' ma deyom kabbunna, ya panomo'an bahan anggul.
Pina'an iya amiha buwa' igira sagō' halam aniya' tapihana,
7 angkan yukna ni tunggu' kabbun inān, ‘Nda'un, t'lluntahun na
kapagpi'itu-pi'ituku ni kayu igira itu amiha buwa' sagō' halam aniya'
tapihaku. Puwarun na, sabab kaliman tana' itu.’
8 Saguwā' anambung tunggu' kabbun e', yukna, ‘Da'a, tuwan.
Pasagaranta gi' dantahun. Kalutku pahāp tana'na, tambalanku maka tai'
hayop.
9 Bang hati' amuwan buwa' ma musim sinōng itu, ahāp isab. Bang mbal,
na minsan puwadnu na.’ ”

D'nda Buggul Kauli'an ma Llaw Paghali

10 Ma dakayu' llaw Sabtu', ina'an si Isa amandu' ma deyom langgal.
11 Aniya' maina'an dakayu' d'nda asaki sabab min saitan, sangpū' na
maka waluntahun t'ggolna. Parukkug sidda bukutna, mbal tapah'nnat.
12 Pag'nda' si Isa ma d'nda itu, sinō' iya pasekot. Yuk si Isa ma iya, “Arung,
apuwas na ka min sakinu ilu.”
13 Jari pina'abut e' si Isa tanganna ma iya. Magtūy iya pah'nnat ati
ananglit ma Tuhan.
14 Sagō' nakura' langgal inān, apasu' atayna pagka si Isa amauli' a'a ma
llaw Sabtu'. Yukna ma saga a'a maina'an, “Nnom llaw ma deyom dapitu'
wajib paghinangtam ai-ai. Pi'itu kam ma deyom nnom llaw inān bang kam
bilahi kauli'an sakibi, da'a bang llaw Sabtu'.”
15 Sinambungan nakura' inān e' si Isa, yukna, “Magbau'-bau' pahāp
ka'am ilu. Aniya' bahā' ma ka'am mbal angahubaran sapi'na atawa kura'na
bo' yampa guyudbi ni bohe' supaya painumbi, minsan pasabu ma llaw
Sabtu'?
16 D'nda itu panubu' si Ibrahim du buwat ka'am. Aniya' na sangpū' maka
waluntahun t'ggolna bay katahanan e' nakura' saitan. Mbal bahā' iya wajib
pinuwasan min susana ma llaw Sabtu'?”
17 Magtūy kaiya'an saga a'a ya anagga' si Isa ma sabab panambungna he'.
Sagō' saga a'a kamemon inān akōd kamemon ma sabab hinang makainu-
inu kamemon ya tahinang e'na.

Paralilan Pasal Bigi-tinanom Landu' Anahut
(Matiyu 13:31-32; Markus 4:30-32)

18 Amissala gi' si Isa, yukna, “Ai pamasali'antam pagparinta Tuhan ma
bangsa manusiya'? Ai pamaralilanku iya?
19 Ya pagparinta Tuhan,” yuk si Isa, “sali' dalil dansolag bigi-tinanom
ariki'-diki', tinanom e' a'a ma tana'na. Patomo' pa'in itu, manjari tahinang
kayu na, ati pina'an saga manuk-manuk patapu' ma sangana.”

Paralilan Pasal Pasulig ya Pangalamud Tirigu
(Matiyu 13:33)

20 Ah'lling si Isa pabīng, yukna, “Ai pamaralilanku pagparinta Tuhan ma
manusiya'?
21 Ya pagparinta Tuhan,” yukna, “sali' dalil pasulig ginuna e' d'nda
pinalamud ni tirigu aheka, saga duwampū' maka lima kilu. Pagaddun
pa'in, abuskag kamemon addunan.”

Lawang Akiput
(Matiyu 7:13-14, 21-23)

22 Jari palanjal si Isa tudju ni da'ira Awrusalam hinabuna angalatag saga
kaluma'an aheya-ariki' amandu' ma saga a'a.
23 Aniya' inān dakayu' a'a atilaw iya, yuk-i, “Tuwan, akulang bahā' saga
a'a lappasan e' Tuhan min mulka'?”
Yuk sambung si Isa ma saga a'a inān,
24 “Bang kam bilahi pasōd ni deyoman Tuhan subay kam amuspus bo'
kam makasōd min lawangna akiput. Sabab haka'anta kam, aheka a'a
anulay pasōd sagō' mbal makasōd.
25 Makabungkal pa'in tag-dapu luma' anambol lawang, mbal na kam
makasōd. Ma luwasan lawang sadja kam anguku' maka angalingan.
Yukbi, ‘O tuwan, ukabin kami.’ Sinambungan du kam e'na, yukna, ‘Mbal
kata'uwanku kam bang minningga!’
26 Jari yukbi, ‘Takalipatnu bahā' kami? Bay kami dakakanan maka ka'a.
Bay ka amandu' ma lahat kami.’
27 Sagō' balikanna du bay llingna ma ka'am, yukna, ‘Haka'anta kam, mbal
kata'uwanku bang kam minningga. Ala'an kam min aku, ka'am kamemon
maghinang kala'atan ilu!’
28 Manjari magalud du kam, magtage'ot isab emponbi ma waktu
ina'an bang ta'nda'bi ka'mbo'-mbo'anbi disi Ibrahim, si Isa'ak maka si
Yakub, sampay saga kanabi-nabihan kamemon wa'i bay pinasōd ni deyom
pagparintahan Tuhan. Malaingkan ka'am ya nilarukan paluwas.
29 Patimuk du isab pina'an saga a'a min mpat pidjū alam ati magtingkō'an
sigām maina'an bo' magjamu ma deyom pagparintahan Tuhan.
30 Pata'u kam, aniya' saga a'a taramuli ma buwattina'an, pinarahū du ma
sinosōng. Maka aniya' saga a'a makarahū ma buwattina'an, pinaramuli
isab ma waktu sinōng.”

Lasa si Isa ma saga A'a Awrusalam
(Matiyu 23:37-39)

31 Manjari ma waktu ina'an, aniya' pina'an ni si Isa saga a'a Parisi. Yuk
sigām, “Tuwan, subay ka ala'an minnitu sabab sultan Herod inān bilahi
amapatay ka'a.”
32 Anambung si Isa, yukna, “Pehē' kam angahaka'an si Herod pangan-
gakkal inān bang ai hinangku. Llaw itu maka salung landu'anku hinangku
amala'an saitan min baran a'a, sampay amauli' saga a'a asaki. Ati ma llaw
kat'lluna atangbus e'ku hinangku.
33 Sagō' subay aku palanjal ni pal'ngngananku llaw itu maka salung
sampay isab ni kasimuddayan. Halam du aniya' la'at makani-aku maitu
sabab Awrusalam ya lahat pamapatayan kaheka'an saga nabi.”
34 Sakali magkarukka'an si Isa ma pasal da'ira Awrusalam. “Arōy!”
yukna. “Ka'am saga a'a Awrusalam, makasusa ko' kam ilu! Saga nabi
min Tuhan hal papataybi. Saga sosoho'an Tuhan isab hal bantungbi bang
sigām pinapi'ilu ni ka'am. Min pila aku bay bilahi animuk ka'am ma
sabakanku? Sali' sapantun manuk d'nda bang pasabakna anak-anakna
ma deyo' pikpikna. Sagō' mbal kam bilahi.
35 Nda'unbi na, asiya-siya du langgalbi e' Tuhan. Maka haka'anta kam,
song na aku mbal ta'nda'bi sat'ggol halam ta'abut waktu pananglitbi aku.
Subay yukbi, ‘Bang pa'in binarakatan iya pinapi'itu kawakilan e' Tuhan,’
bo' yampa aku ta'nda'bi.”

14

Si Isa ma Luma' A'a Parisi

1 Ma dakayu' Sabtu', pina'an si Isa amangan ma luma' dakayu' nakura'
Parisi abantug. Jari maina'an pa'in, pinatongan iya e' saga a'a maina'an.
2 Aniya' isab ma tongod si Isa a'a taga-saki, am'ngkong tape'-tanganna.
3 Atilaw si Isa ni saga guru sara' agama inān maka ni saga Parisi,
yukna, “Bang kita saupama amauli' saki a'a ma llaw Sabtu', langgal sara'
agamatam bahā', atawa mbal?”
4 Sagō' halam sigām anambung. Jari ni'ntanan e' si Isa a'a asaki inān ati
pinauli' e'na bo' yampa papole'na.
5 Puwas e' atilaw si Isa ma saga a'a inān, yukna, “Bang saupama aniya'
anakbi atawa sapi'bi ahūg ni deyom lowang ma llaw paghali, ai hinangbi?
Tantu ngā'bi pinaluwas min deyom lowang e' minsan pasabu ma llaw
paghali.”
6 Jari halam aniya' panganjawab sigām.
7 Tapandoga e' si Isa bowahan saga a'a maglurukan pina'an. Amene'
sigām magtūy paningkō'an ahāp ya tōp ma a'a bangsahan, angkan
buwattitu pamaralilanna ma sigām, yuk-i,
8 “Bang kam ganta' niabbit paluruk ni pagkawinan, da'a kam magtūy
aningkō' ma kōkan, ma paningkō'an ahāp. Kalu aniya' a'a bangsahan gi'
min ka'am bay sinō' paluruk.
9 Jari pi'ilu ni ka'am a'a tag-hinangan, ya bay angabbit ka'am karuwangan
paluruk pehē', ati yukna, ‘Papinda ka minnilu bo' patingkō'un lagi' a'a itu.’
Jari kaiya'-iya'an kam ati papinda kam aningkō' ni tape'an.
10 Sagō' bang kam sinō' paluruk, aningkō' kam magtūy ma tape'an. Jari
pi'ilu du ni ka'am tag-hinangan ati yukna ni ka'am, ‘Bagay, papinda ka ni
kōkan, ni paningkō'an labi ahāp.’ Manjari ta'nda' kam e' saga luruk inān
kamemon in ka'am patut pinagaddatan.
11 Sabab hatina sasuku maglanga-langa di-na pinareyo' du. Maka sasuku
magpatireyo' di-na pinalanga du.”
12 Manjari ah'lling si Isa ni a'a bay angabbit iya amangan ma luma'na,
yukna, “Na, ka'a isab, bagay, bang ka angahinang pagjamuhan, da'a
soho'un paluruk saga bagaynu, atawa saga danakannu, atawa kahekanu,
atawa lūng-kampungnu dayahan. Sabab bang sigām ya sō'nu paluruk,
ya du ka'a sinō' paluruk e' sigām ma waktu dakayu'. Jari katungbasan ka
magtūy.
13 Saguwā' bang ka ganta' angahinang pagjamuhan, ya soho'nu paluruk
subay saga a'a miskin maka a'a pengka', a'a aku'il maka a'a abuta.
14 Bang itu hinangnu, aheya du kahāpannu sabab halam aniya' ai-ai
sigām panungbas ma ka'a. Tuhan ya anungbasan ka'a ma llaw damuli,
ma waktu pamakallum pabalik saga a'a abontol.”

Jamuhan Aheya
(Matiyu 22:1-10)

15 Takale pa'in bissala si Isa itu e' a'a dangan ya amangan maina'an,
magtūy iya ah'lling, yukna, “Saga a'a palamud magjamu ma deyom
pagparintahan Tuhan, aheya asal kahāpan sigām.”
16 Anambung si Isa, kissa pamaralilan lagi', yukna, “Aniya' a'a bay
magsakap jamuhan aheya, ati aheka a'a bay abbitna paluruk.
17 Ta'abut pa'in llaw pagjamu, sinoho' ipatanna pehē' amata'uwan saga
a'a bay ta'abbitna. ‘Dai' na kam,’ yuk ipatan e'. ‘Sakap na kamemon.’

18 Saguwā' sali'-sali' sigām kamemon magpanumagal. Yuk a'a ya
papehē'anna tagna', 'Mbal aku makaluruk sabab aniya' tana' bay b'lliku
subay nda'ku dahū. Pehē'ku lagi'.'
19 Yuk a'a dangan, 'Bay na aku makab'lli saga sapi' paga'araru, sangpū'
hekana. Subay sulayanku gi' kosog sigām. Pehē'ku gi'.'
20 Yuk isab a'a dangan, 'Baha'u aku bay kinawin, angkan aku mbal
makaluruk.'
21 Manjari amole' ipatan inān angahaka'an nakura'na. Ap'ddi' to'ongan
atay nakura' he', ati yukna ma ipatanna, 'Pasa'ut ka pehē' ni saga lān aluha
maka lān akiput ya paglalabayan a'a ma da'ira itu. Bowahun pi'itu saga
miskin, saga a'a aku'il, saga a'a buta maka saga a'a pengka'.'
22 Jari pehē' iya. Makapole' pa'in, ah'lling iya ni nakura'na, yuk-i,
'Tahinangku na bay panoho'annu-i sagō' masi gi' aniya' paningkō'an ma
pagjamuhan.'
23 Yuk nakura', 'Pehē' ka ni paglalabayan a'a ma deya, ati logosun saga
a'a pi'itu bo' supaya ap'nno' luma'ku.
24 Sabab haka'anta kam,' yukna, 'in a'a bay ta'abbitku dahū, halam aniya'
min sigām makananam saga kinakan bay sakapku.' "

Pasal Pameya' ma si Isa
(Matiyu 10:37-38)

25 Palanjal isab si Isa ni pal'ngngananna maka landu' aheka a'a ameya'
parongan ma iya. Manjari harapna sigām ati yukna,
26 "Bang aniya' a'a bilahi ameya' ma aku nihinang mulidku, ya lasana
ma aku subay palabi min lasana ma ina'-mma'na maka ma anak-h'ndana,
sampay ma saga danakanna l'lla-d'nda. Minsan lasana ma baranna subay
mbal palabi min lasana ma aku. Bang ngga'i ka buwattē' lasana mbal iya
manjari mulidku.
27 Subay paglilla'na kabinasahan sampay ni kamatay ma sabab
pameya'na ma aku. Ya sapantunna a'a ananggung hāgna pamapatayan
iya. Bang mbal akuhanna, mbal iya manjari mulidku.
28 "Bang saupama aniya' ma ka'am bilahi angahinang luma' pa-
mantawan, subay iya amikil-mikil dahū bo' tabista bang pila gastuna, ati
kata'uwanna bang maka'abut sīnna pangahinang luma' inān atawa mbal.
29 Sabab bang taosol na hāg, bo' mbal maka'abut sīnna pangubusna
luma', pinagtunggīngan iya e' a'a kamemon ang'nda' pina'an.
30 Yuk sigām, 'A'a itu bay makalandu' angahinang luma' sagō' mbal
taubusna.'
31 "Atawa bang saupama aniya' sultan sangpū' ngibu sundaluna, song
palanjal magbono' maka sultan saddī, aningkō' gi' iya dahū amikil-mikil
bang tara'ugna sultan dakayu' inān, ya taga-sundalu duwampū' ngibu
hekana.
32 Bang hati mbal tara'ugna, magtūy iya amabeya' suluhan pasampang
ni sultan dakayu' ma masi gi' atala, bo' mikipagkahāp.
33 Damikiyanna isab ka'am," yuk si Isa, "subay kam amikil-mikil dahū
sabab mbal kam manjari mulidku bang kam mbal maglilla' anaikutan
kaniya'bi kamemon."

Pasal Asin Halam Aniya' Nanamna
(Matiyu 5:13; Markus 9:50)

34 Magparalilan na isab si Isa, yukna, "Kata'uwanbi, ahāp asal asin sagō'
halam aniya' pamabalik nanamna bang magtinu' na.

35 Halam na aniya' kagunahanna. Mbal minsan taguna panambal tana'
atawa pangalamud ni tai' hayop, hal tinimanan sadja. Na," yuk si Isa,
"sasuku kam makakale, kalehunbi to'ongan."

15

Bili-bili Alungay
(Matiyu 18:12-14)

1 Ma dakayu' llaw aheka saga a'a maga'ā' sukay parinta maka saga a'a
baldusa kasehe' patimuk pina'an ni si Isa sabab bilahi akale ma pandu'na.
2 Manjari saga Parisi maka saga guru sara' agama magdugal na, yuk-i,
"A'a itu anaima' saga a'a baldusa, magsalu isab maka sigām!"
3 Angkan binissala e' si Isa kissa pamaralilan itu, yukna.
4 "Bang saupama aniya' ma ka'am taga-bili-bili dahatus hekana, bo'
wa'i alungay dakayu', ai bahā' hinangna? Tantu pasagaranna siyampū'
maka siyam maina'an ma deya bo' yampa pehē' amiha dakayu' ya alungay
sat'ggol mbal tabākna.
5 Tabākna pa'in, tinanggung e'na tudju amole' maka e'na kinōgan sidda.
6 Pagt'kkana ni luma', magtūy lingananna saga bagayna maka kakam-
punganna. Soho'na sigām magtimuk ati yukna ma sigām, 'Maglami-lami
kitam sabab tabākku na bili-biliku bay alungay.'
7 Damikiyanna," yuk si Isa, "bang aniya' a'a dangan magsusun sampay
ang'bba min dusana, aheya kalasigan ma deyom sulga'. In kalasigan ina'an
palabi lagi' min kalasigan ma siyampū' maka siyam a'a abontol ya halam
aniya' dusa sigām pinagsusunan."

Dublun Alungay

8 "Saupama isab," yuk si Isa, "bang aniya' d'nda taga-dublun sangpū'
hekana, bo' alungay dakayu', ai bahā' hinangna? Tantu iya anū' palita'an
magtūy bo' sapuhanna deyom luma' ati pihana pahāp-hāp sampay
tabākna.
9 Jari bang tabākna na, nilinganan e'na bagayna maka kakampunganna.
Sinō' sigām magtimuk ati yukna ma sigām, 'Maglami-lami kitam sabab
tabākku na dublunku bay alungay.'
10 Damikiyanna isab," yuk si Isa, "aheya kakōgan ma saga mala'ikat
Tuhan bang a'a dakayu' a'a magsusun sampay ang'bba min dusana."

Anak L'lla Alungay

11 Anuli-nuli gi' si Isa, yukna, "Aniya' inān dakayu' a'a taga-anak duwa
l'lla.
12 Dakayu' llaw ah'lling anak siyali ni mma'na, yukna, 'Mma', bahagi'un
na alta'nu ati pamuwanun ma aku bahagi'ku.' Jari binahagi' e' matto'a
inān kaniya'na ma anakna karuwangan.
13 Mbal at'ggol, pinab'llihan e' siyali itu bahagi'na ati binowa e'na
b'llihanna ni lahat atala. Mahē' pa'in iya, pinaka'at e'na sīnna kamemon
ma ai-ai kanapsuhanna.
14 Sakali itu, pagubus na sīnna kamemon, ginotom sidda lahat inān.
Manjari aheya na kasukkalanna,
15 angkan iya pehē' ni dakayu' a'a ma lahat inān bo' magpatiata ma iya.
Jari sinoho' iya e' a'a inān pehē' ni humana angipat saga bawi.
16 Na, pagka mbal kasandalan lingantuna, bilahi iya amangan minsan
kinakan bawi sagō' halam aniya' bay amuwanan iya minsan ai.

17 “Daipara tasayuna karupanganna angkan yukna ma deyom atayna,
‘Saga ipatan mma'ku he' maglabi-labi kinakan sigām, sagō' aku itu itiya'
na song amatay e' otas.
18 Gom na aku amole' pehē' ni si Mma'. Yukku ma iya, “Mma', taga-dusa
aku ni Tuhan sampay ni ka'a.
19 Mbal na aku manjari ōnannu anak. Bistahun aku sali' hal dakayu'
tendognu.” ’
20 Jari pabuhat iya min baina bo' pal'ngngan tudju ni mma'na pabīng.
“Sagō' atā-tā lagi' iya min luma', ta'nda' iya e' mma'na. Ma'ase' to'ongan
mma'na ati paragan pehē' bo' gapusna maka siyumna.
21 Yuk anakna inān ma iya, ‘Mma', taga-dusa aku ni Tuhan sampay ni
ka'a. Mbal na aku manjari ōnannu anak.’
22 Sagō' nilinganan e' mma' inān saga ipatanna. Yukna ma sigām,
‘Pal'kkas kam. Bowahunbi pi'itu badju' kapuspusan ahāp ati pabadju'inbi
iya itu. Pasingsinginbi isab, maka pataumpa'inbi.
23 Puwas e' pehē' kam angā' anak sapi' ya bay pal'mmokta he', bo'
sumbali'unbi. Magjamu kitam, maka maglami-lami.
24 Sabab anakku itu bay niyatku amatay, sagō' itiya' na allum pabīng.
Pangannalku bay na alungay sagō' itu na tapole'.’ Manjari anagna' sigām
maglami-lami.
25 “Na, pasalta' pa'in itu-i, in anak siyaka wa'i magusaha ma huma. Ma
labayan pa'in iya tudju amole' bo' asekot-sekot na ni luma', aniya' takalena
magkulintangan maka magpangigal ma deyom luma'.
26 Nilinganan e'na dakayu' ipatan bo' tilawna bang magay ma luma' he'.
27 Yuk ipatan, ‘Tapole' na siyalinu, maka bay sinō' e' mma'nu sinumbali'
anak sapi' ya pinal'mmok inān, sabab at'kka na anakna ma halam aniya'
baya-bayana.’
28 Sagō' akagit atay magtūy anak siyaka he', ya angkan mbal bilahi pasōd
ni deyom luma'. Paluwas mma'na angamu' iya pasōd sagō' mbal iya.
29 Yukna ni mma'na, ‘Nda'un, Mma', ma tahunan na aku maghinang
ma ka'a sali' banyaga'nu. Halam aniya' panoho'annu minsan dakayu'
bay sagga'ku, sagō' halam aku bay buwanannu minsan la'a dakayu' anak
kambing supaya aku makapagjamu maka saga bagayku.
30 Talkala' makapole' pa'in pi'itu anaknu ilu, magtūy sumbali'annu anak
sapi' pinal'mmok e', minsan bay paka'atna alta'nu panambana saga d'nda
maghinang ala'at.’
31 Anambung mma'na, yukna, ‘Otō', kakkal du ka ma aku, maka suku'nu
asal kaniya'ku itu kamemon.
32 Patut du bang kita maglami-lami maka magkalasigan sabab allum du
siyalinu ya bay niyatta amatay-i. Pangannalta alungay sagō' tapole' na iya.’
”

16

Pasal Magmandul Ataha' Akkalna

1 Manjari itu amissala gi' si Isa ma saga mulidna, yukna, “Aniya' a'a
dayahan maka aniya' isab magmandul ma alta'na. Manjari tinuntutan
magmandul itu in iya kono' hal amaka'at alta' nakura'na.
2 Angkan tinambukuhan magmandul inān e' nakura', sinō' patampal ni
iya. Yuk nakura', ‘Ai bahā' takaleku pasal ka'a itu? Bistahun kamemon bay
pangandolku ma ka'a, sabab mbal na ka magmandulan alta'ku.’

3 Amikil-mikilan di-na magmandul itu, yukna, ‘Ai tahinangku buwat-
tina'an sabab itiya' na aku pinala'an min bay hinangku. Mbal na aku
makakole' magkalga, maka aiya' aku angamu' sin.
4 Ā, kata'uwanku na bang ai subay hinangku supaya aniya' bagay
angokoman aku bang aku pinala'an na min hinangku.’
5 “Jari nilinganan e'na saga a'a taga-utang ma nakura'na, dangan maka
dangan. Yukna ni a'a dahū pina'an ni iya, ‘Pila utangnu ma nakura'ku?’
6 “Ya sambungna, ‘Dahatus mital ns'llan pagb'lla.’

“Yuk mandul ma iya, ‘Ā, itiya' katasnu. Pasa'ut ka aningkō', sulatun
limampū' mital sadja.’
7 Yukna isab ni a'a taga-utang pasunu', ‘Ka'a, pila utangnu?’

“Yuk a'a he', ‘Dahatus karut pai-tirigu.’

“Yuk mandul ma iya, ‘Itiya' katasnu. Sulatun mailu walumpū' karut
sadja.’
8 “Na, makakale pa'in nakura' pasal hinang sosoho'anna angakkal itu,
magtūy sanglitanna ma sabab kataha' akkalna.” Yuk si Isa isab, “Saga a'a
mbal ameya' ma Tuhan, ataha' gi' akkal sigām min saga a'a ya ameya' ma
Tuhan, sabab ata'u sigām anguntungan pagkahi sigām.
9 “Angkan pituwahanta kam,” yuk si Isa, “paggunahunbi alta'bi maitu
ma dunya bo' supaya kam makabāk bagay. Manjari bang ta'abut waktu
kahalam alta'bi, tinaima' du kam mahē' ma paglahatanbi kakkal.
10 Bang a'a kapangandolan ma alta' ariki', kapangandolan du isab ma
alta' aheya. Damikiyanna isab bang a'a mbal pangandolan ma alta' ariki',
mbal isab kapangandolan ma alta' aheya.
11 Na, abila kam pinasuku'an alta' maitu ma dunya itu, bo' mbal
kapangandolan, mbal du pinangandol ma ka'am alta' b'nnal.
12 Maka bang kam mbal kapangandolan ang'ntan alta' ngga'i ka suku'bi,
mbal du pangandol ma ka'am alta' ya dī palsuku'anbi.
13 “Halam aniya' ipatan makapagduwa nakura' sabab tantu kab'nsihanna
nakura' dakayu' maka kalasahanna dakayu'. Amalut iya ma dakayu' ati
taikutanna dakayu'. Hatina mbal kam manjari maghinang ma Tuhan bang
pilak ya paheyabi ma atay.”

Pamandu' si Isa Kasehe'
(Matiyu 11:12-13; 5:31-32; Markus 10:11-12)

14 Takale pa'in pandu' si Isa itu e' saga Parisi, magtūy iya tinittowahan e'
sigām sabab napsuhan sigām ma pilak.
15 Sagō' ah'lling si Isa ni sigām, yukna, “Ka'am ilu hal magbontol-bontol
di-bi ma pang'nda' a'a, sagō' kinata'uwan asal deyom ataybi e' Tuhan. Ya
pinahalga' ma atay e' manusiya' halam du aniya' kagunahanna bang ma
Tuhan.”
16 Yukna isab, “Ma waktu halam gi' pi'itu si Yahiya Magpapandi, ya
na pa'in pinagnasihat usulan sara' bay pang'bba e' si Musa maka sulat
bay tasulat e' kanabi-nabihan. Sagō' buwattina'an, sangay min waktu
kapi'itu si Yahiya sampay ni llaw itu, ya pinagnasihat lapal ahāp pasal
pagparinta Tuhan. Ati amanuyu' to'ongan saga a'a kamemon pasōd ni
deyom pagparintahanna.
17 Sagō' in sara' bay pang'bba e' si Musa mbal du apinda kapatutna.
Aluhay gi' nilanyapan dunya itu maka langit, min dakayu' balis ma sara'
pinindahan.”

18 Yukna isab, “Sai-sai animanan h'ndana bo' angah'nda saddī, taga-dusa
iya angaliyu-lakad min h'ndana po'on. Maka sai-sai angah'nda bitu'anun
taga-dusa isab buwattē'.”

A'a Dayahan maka si Lasarus

19 Ah'lling gi' si Isa, yukna, “Aniya' a'a dayahan asal mags'mmek ahalga',
maka ahāp sadja kinakanna sakahaba' llaw.
20 Aniya' isab a'a miskin ōnna si Lasarus, aliput baranna e' dugsul. Ya
kabiyaksahanna binowa iya palege ma atag lawang luma' a'a dayahan
inān.
21 Sabab aholat iya kabuwanan l'bbi kinakan bang aniya' apakpak min
pagkakanan a'a dayahan. Pehē' isab saga ero' angandelatan ba'anan
dugsulna.
22 “Manjari amatay miskin itu ati binowa iya e' saga mala'ikat ni deyom
sulga', ni pangayurahan si Ibrahim. Puwas e' amatay isab a'a dayahan ati
kinubul.
23 Mahē' pa'in ma ahirat, kap'ddi'an to'ongan a'a dayahan e'. Jari
pahangad iya ati ta'nda'na si Ibrahim mahē' ma kalawakan, maka si
Lasarus isab mahē' ma bihingna.
24 Angkan iya angalingan magtūy ni si Ibrahim. ‘O mbo' Ibrahim,’ yukna,
‘ma'ase' ka ma aku! Soho'un si Lasarus pi'itu. Bang pa'in t'nno'anna hal
tōng tudlu'na ni deyom bohe' bo' p'ttakanna ni d'lla'ku, sabab kap'ddi'an
aku to'ongan ma deyom api itu.’
25 “Sagō' anambung si Ibrahim. ‘Oto',’ yukna, ‘entomun jaman bay
kallumnu lagi'. Bay ka pinaniya'an kahāpan indaginis, bo' si Lasarus ya
bay pinaniya'an kala'atan. Sagō' ma buwattina'an itiya' iya taga-palasahan
ahāp, bo' ka'a ya kabinasahan.
26 Maka ngga'i ka hal ilu-i, sabab aniya' butasan alalom pinat'nna'
ma llotantam angkan sai-sai bilahi pi'ilu minnitu, mbal makalintas.
Damikiyanna, halam aniya' minnilu makalintas pi'itu.’
27 “Yuk a'a dayahan e', ‘Na, bang buwattilu, mbo', ya amu'ku junjung ni
ka'a: sō'un sadja si Lasarus ilu pehē' ni luma' mma'ku,
28 sabab aniya' lima danakanku l'lla mahē'. Soho'un sigām pinituwahan
ma si Lasarus bo' mbal pi'itu ni lahat pangananaman p'ddi' itu.’
29 “Yuk si Ibrahim, ‘Ina'an ma sigām kasulatan si Musa maka kanabi-
nabihan pamituwa sigām. Ya na ina'an subay ni'ikut e' sigām.’
30 “Yuk a'a dayahan, ‘Mbal sigām angikut, mbo'. Saguwā' bang aniya'
pina'an ni sigām a'a bay amatay pabungkal na min kamatay, tantu du sigām
ang'bba min dusa sigām.’
31 “Yuk sambung si Ibrahim, ‘Bang mbal tabeya' e' sigām bay tasulat e'
si Musa maka kanabi-nabihan, mbal sigām tabowa am'nnal minsan aniya'
a'a pabungkal min kamatayna.’ ”

17

Pasal A'a Amowa Pagkahina Magdusa
(Matiyu 18:6-7, 21-22; Markus 9:42)

1 Amandu' lagi' si Isa ma saga mulidna, yukna, “Tantu aniya' sasat-
manasat paniya' na pa'in ma manusiya' makaparusa sigām. Saguwā'
maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ma sasuku anasat sehe'na amowa
magdusa, sabab bininasa du iya e' Tuhan.

2 Ahāp lagi' a'a inān pinagantungan batu abuhat ma k'llongna bo' yampa
nihūg ni timbang, bang pa'in da'a kalandu'an hinangna magparusa ma
dakayu' a'a areyo' itu, ya taga-pangandol ma aku.
3 Angkan kam soho'ku subay kamaya'-maya',” yukna.
“Bang aniya' pagkahinu ganta' makabuwan dusa ma ka'a, subay iya
tō'annu bang ai dusana. Jari bang pagsusunanna dusana sampay
bbahanna, subay iya ampunnu.
4 Bang min pitu' iya makabuwan dusa ma ka'a ma deyom dang'llaw, ati
min pitu' iya magni-ka'a angamu' ampun, subay iya ampunnu.”

Pasal Pangandol

5 Manjari ah'lling ni Panghū' Isa saga mulidna bay kawakilanna. Yuk
sigām, “Tuwan, pakosogun kono' pangandol kami tudju ni Tuhan.”
6 Yuk Panghū', “Abila bay makasali' heya pangandolbi ni buwat heya
bigi-tinanom landu' anahut, makajari kam magpanoho'an ma kayu aheya
itu, yukbi, ‘Pabubut ka minnilu bo' ka pat'nna' ni deyom s'llang.’ Jari
bineya' du buwat yukbi he'.”
7 Ah'lling gi' si Isa, yukna, “Bang saupama aniya' sosoho'anbi, ya
hinangna magararu ma tana'bi atawa magipat saga hayopbi bili-bili. Bang
iya tapole' min paghinanganna, ah'lling bahā' kam ma iya, ‘Dai' na ka
amangan’?
8 Tantu mbal. Gom pa'in yukbi, ‘Adjalun kinakanku bo' yampa ka asalin
amuhatan aku. Subay na aku aubus amangan bo' yampa ka'a!’
9 Magsukul kam bahā' ma sosoho'anbi pagga hinangna panoho'anbi?
Tantu mbal.
10 Damikiyanna isab ka'am ilu bang hinangbi kamemon bay panoho'an
ka'am, subay yukbi, ‘Kami itu hal sosoho'an. Patut kami maghinang ai-ai
ya panoho'an ma kami.’ ”

Sangpū' A'a Ni'ipul Kauli'an e' si Isa

11 Manjari itu, ma pal'ngnganan pa'in si Isa tudju ni Awrusalam, palabay
iya min llot lahat Samariya maka lahat Jalil.
12 Pagt'kkana pa'in ni dakayu' kauman, aniya' pasampang ni iya sangpū'
a'a ni'ipul. An'ngge sigām ma kalawakan lagi'
13 angalingan minnē'. Yuk sigām, “O Isa! Tuwan! Ma'ase' na ka ma
kami.”
14 Pag'nda' si Isa ma sigām, yukna, “Pehē' kam patūy ni saga imam bo'
palilingunbi baranbi ma sigām, ta'nda' in ka'am kauli'an na.” Sakali itu,
pasalta' sigām pal'ngngan pehē' ni imam, na, kauli'an na.
15 Jari aniya' dangan min kasangpū' inān, tananamna pa'in in iya
kauli'an na, pabīng iya magtūy maka atanog e'na ananglitan Tuhan.
16 Pasujud iya ni si Isa magsukul ni iya. A'a itu bangsa Samariya asal.
17 Yuk si Isa, “Sangpū' puhu' kam bay kauli'an. Ma'ai na siyam-i?
18 Angay hal a'a liyu itu ya pabalik pi'itu magsukul ni Tuhan?”
19 Manjari ah'lling si Isa ni a'a Samariya he', yukna, “An'ngge na ka bo'
ka palanjal na. Kauli'an ka ma sabab pangandolnu.”

Pasal Kapagparinta Tuhan
(Matiyu 24:23-28, 37-41)

20 Ma dakayu' llaw aniya' saga Parisi atilaw si Isa bang sumiyan waktu
pamat'nna' e' Tuhan pagparintana ma manusiya'. Yuk sambung si Isa,
“Bang pat'nna' pi'itu pagparinta Tuhan mbal ta'nda' kapi'ituna.

21 Halam du aniya' ah'lling, ‘Nda'unbi, itiya' maitu pagparintahan
Tuhan!’ atawa ‘Ina'an na maina'an!’ Sababna ilu na parinta Tuhan ma
deyomanbi.”
22 Ah'lling gi' si Isa ma saga mulidna, yukna, “Aniya' du llaw ma sinosōng
in ka'am ilu bilahi to'ongan ang'nda' aku, Anak Manusiya'. Bilahi kam
ang'nda' minsan ma dang'llaw sadja. Sagō' mbal gi' ta'nda'bi.
23 Aniya' a'a angahaka'an ka'am, yukna, ‘Ina'an iya maina'an!’ atawa
‘Itiya' iya maitu!’ Sagō' da'a kam pehē' amiha aku.
24 Sabab bang ta'abut llaw kapi'itu Anak Manusiya' pabalik, ta'nda' du e'
kamemon. Buwat du paka'nda' sigām ma lāt bang aninagan b'ttong langit
min bihing paruwambila'.
25 Sagō' subay aku makananam kabinasahan aheya dahū gi' minnē'.
Subay aku sinulak e' saga a'a ahil jaman itu bo' yampa ta'abut llaw
kapi'ituku pabalik.
26-27 Jari bang ta'abut waktu ina'an-i, sali' du kahālanna maka kahālan
bay ma masa si Nū. Bay sigām magkakanan na pa'in maka maginuman.
Bay sigām magh'nda-magh'lla sampay ni llaw karuwa' disi Nū ni diyata'
adjung. Manjari nilatapan dunya e' Tuhan ati magmula manusiya'
kamemon. Na, buwattē' du isab ya kahālan manusiya' bang aku Anak
Manusiya' pabīng ni dunya.
28 “Damikiyanna isab saga a'a bay ma jaman lagi' si Lōt. Magkakanan
na pa'in sigām maka maginuman, magb'lli maka magdagang, magtanom
maka maghinang luma'.
29 Sagō' ta'abut pa'in waktu kapala'an si Lōt min da'ira Sodom e', magtūy
aniya' api maka mailang pinatumbuk sali' ulan min deyom langit. Jari
magmula saga a'a inān kamemon.
30 “Na, buwattē' du isab kahālan saga a'a ma dunya itu bang ta'abut llaw
pama'nda' aku, in Anak Manusiya' itu.
31 Pagt'kka llaw ina'an, bang aniya' a'a ganta' ma luwasan luma'na bo'
aniya' palsuku'anna tabba ma deyom luma', subay mbal sōdna luma'
inān. Damikiyanna isab bang aniya' a'a ma humana, subay mbal balikna
luma'na.
32 Pamintānginbi ya bay pat'kka ni h'nda si Lōt bay ma masa awal e'.
33 Sai-sai allogan kallum baranna, halam du aniya' kallumna taptap.
Sagō' sai-sai mbal allogan baranna ma sababku, minsan iya amatay,
makabāk du kallum kakkal.
34 Haka'anta kam,” yuk si Isa, “ma waktu pabalikku pi'itu, aniya' a'a
duwangan atuli ma dakayu' du palegehan, jari niā' dakayu' inān ati tabba
dakayu'.
35 Aniya' du inān duwangan d'nda magtabang anganggiling tirigu. Niā'
dakayu' ati ta'bba dakayu'.
36 Aniya' isab duwangan maghinang ma huma. Niā' dakayu' ati tabba
dakayu'.”
37 Manjari tinilaw si Isa e' saga mulidna, yuk-i, “Tuwan, maingga
pat'kkahan ya yuknu ilu?”
Anambung si Isa magparalilan, yukna, “Ma'ingga-ma'ingga lahat aniya'
patay, maina'an du pagtipunan saga owak.”

18

Paralilan Pasal Balu D'nda maka Huwis

1 Manjari aniya' paralilan pangissa e' si Isa ma saga mulidna supaya
sigām mbal sinumu angamu'-ngamu' ni Tuhan sakahaba' waktu.

2 Yukna, “Ma dakayu' lahat aniya' huwis mbal magmatāw ma Tuhan,
mbal isab magaddat ma pagkahina manusiya'.
3 Aniya' isab ma lahat inān dakayu' d'nda balu. Na, d'nda itu taga-
palkala' ati pehē' na pa'in ni huwis inān angamu' tabang. Angalogos iya
mikipatuntul, yukna, ‘Tuwan, tabangin aku bo' mbal tara'ug e' kuntaraku.’
4 Tagna' mbal anabang huwis inān, sagō' pagt'ggol-t'ggol, ah'llingan iya
di-na, yukna, ‘Aku itu mbal magmatāw ma Tuhan, mbal isab magaddat ma
manusiya'.
5 Sagō' d'nda itu hal makasasaw pikilanku angkan subay tabanganku.
Bang iya mbal dūlanku, sinumu du aku ma pagpi'ituna.’
6 “Na,” yuk si Isa, “hatiunbi bay pah'lling huwis ya mbal abontol inān.
7 Mbal bahā' anabang Tuhan ma saga a'a tapene'na, ya angamu' tabang
ni iya llaw-sangom? Magtanggu-tanggu gi' iya bahā' amatuntul ma sigām?
8 Haka'anta kam,” yuk si Isa, “al'kkas du e' Tuhan amatuntul sigām. Sagō'
ma sinosōng, bang aku Anak Manusiya' pabalik pi'itu ni dunya, aniya'
bahā' tabākku atotog angandol ma aku?”

Pasal Parisi maka A'a Maga'ā' Sukay Parinta

9 Na, aniya' isab paralilan pinah'lling e' si Isa ma saga a'a ya amista di-
sigām abontol ati amareyo'-deyo' ma saga a'a kasehe'an.
10 Yuk si Isa, “Aniya' duwangan a'a bay patukad pehē' ni langgal
pagkulbanan bo' anambahayang. Dangan inān a'a Parisi, dangan a'a
maga'ā' sukay parinta.
11 Maina'an pa'in sigām ma deyom langgal, an'ngge a'a Parisi dangan-
danganna ati anambahayang iya ni Tuhan. Yukna, ‘O Tuhanku, aheya
pagsukulanku ni ka'a. Sabab in aku itu mbal buwat a'a kasehe'an, ya
napsuhan maka angulli' maka angaliyu-lakad min h'nda sigām. Magsukul
isab aku in aku ngga'i ka buwat a'a maga'ā' sukay parinta itu.
12 Aku itu, min duwa magpuwasa ma deyom dapitu', maka jakatanku
isab kamemon tausahaku.’
13 “Sagō' in a'a maga'ā' sukay parinta inān wa'i an'ngge ma tōng langgal,
mbal minsan paharap ni sulga'. Tin'ppak e'na daggahana kabowa susana.
‘O Tuhan,’ yukna, ‘ma'ase' pa'in ka ma aku sabab dusahan aku.’
14 “Haka'anta kam,” yuk si Isa, “amole' pa'in a'a duwangan min langgal,
a'a magā' sukay ya abontol ma bistahan Tuhan, ngga'i ka a'a Parisi.
Sababna sai-sai magpalanga ma baranna pinareyo' du, maka sai-sai
magpareyo' di-na pinalanga du isab.”

Kalasa si Isa ma Kamanahutan
(Matiyu 19:13-15; Markus 10:13-16)

15 Na, aniya' saga a'a amowa anak sigām ni si Isa bo' supaya pinat'nna'an
tanganna. Pag'nda' itu e' saga mulidna, magtūy pinah'llingan e' sigām saga
a'a amowa inān.
16 Manda' nilinganan onde'-onde' inān e' si Isa. Yukna ni saga mulidna,
“Parūlunbi saga kamanahutan ilu pi'itu ni aku. Da'a sigām lāngunbi sabab
sai-sai makasali' ni onde' itu taga-palsuku'an du ma pagparinta Tuhan.
17 B'nnal ya pangahakaku ma ka'am, bang a'a mbal pasulut ma
pagparinta Tuhan buwat kapasulut onde'-onde', na, a'a inān mbal makasōd
ni deyom pagparintahan Tuhan.”

Pasal A'a Taga-Karaya
(Matiyu 19:16-30; Markus 10:17-31)

18 Ma dakayu' llaw aniya' Yahudi alanga pehē' ni si Isa atilaw iya. “Tuwan
Guru,” yukna, “ka'a ilu asal ahāp. Ai subay hinangku bo' kaniya'an kallum
ya taptap ni kasaumulan?”
19 Anambung si Isa, yukna, “Angay yuknu in aku itu ahāp? Halam aniya'
ahāp, luwal Tuhan dakayu'-kayu'.
20 Kata'uwannu asal bay panoho'an Tuhan, da'a ka angaliyu-lakad ni
ngga'i ka paghola'nu. Da'a ka amono'. Da'a ka anangkaw. Da'a ka anaksi'
puting. Pagaddatin ina'-mma'nu.”
21 Yuk l'lla inān ni iya, “Tuwan, sangay min kaonde'-onde'ku bay
kabogboganku ina'an-i kamemon.”
22 Takale pa'in itu e' si Isa, yukna, “Aniya' gi' dakayu' halam tahinangnu.
Pehē' ka, pab'llihin alta'nu kamemon bo' pamuwanun b'llihanna ma saga
a'a miskin. Manjari aniya' du karayanu maina'an ma deyom sulga'. Puwas
e', pi'itu ka ameya' ma aku.”
23 Sagō' pagkale a'a itu ma bissala si Isa magtūy iya asusa sidda sabab
landu' aheka alta'na.
24 Ta'nda' e' si Isa kasusana ati yukna ni iya, “Saga a'a dayahan kahunitan
asal pasōd ni deyom pagparintahan Tuhan!
25 Kaluhayan gi' unta' palabay min buli' jalum min a'a dayahan pasōd ni
deyoman pagparinta Tuhan.”
26 Takale pa'in lling si Isa itu e' saga a'a, yuk sigām, “Bang buwattē', sai
bahā' makasampay ni kasalamatan ma deyom sulga'?”
27 Yuk sambung si Isa, “Ya mbal takole' e' manusiya' takole' du e' Tuhan.”
28 Sakali ah'lling si Petros, yukna, “Nda'un ba kami itu. Bay na bbahan
kami ai-ai kamemon bo' ameya' ma ka'a.”
29 “Aho',” yuk si Isa, “maka haka'anta kam to'ongan, sasuku bay
ang'bbahan luma'na, atawa h'ndana, atawa danakanna, atawa ina'-
mma'na, atawa panganakna, ma sabab katuyu'na ma pagparinta Tuhan,
30 tinungbasan du iya e' Tuhan ma dunya dakayu' itu, lipat manglipat
min bay bbahanna. Ati ma ahirat pinasuku'an iya kallum taptap ni
kasaumulan.”

Amissala si Isa Pabīng Pasal Kamatayna
(Matiyu 20:17-19; Markus 10:32-34)

31 Manjari binowa e' si Isa mulidna kasangpū' maka duwa pasaddī min
a'a kasehe'an bo' yampa sigām haka'anna. “Pakale kam,” yukna. “Itiya'
na kitam patukad ni Awrusalam. Maina'an pa'in kitam, pinamattan du
kamemon bay tasulat e' kanabi-nabihan ma pasalku, Anak Manusiya'.
32 Sinōngan aku ni pang'ntanan saga a'a ngga'i ka Yahudi, ati pinagudju'-
udju' aku e' sigām. Nihalipulu isab aku, pinagludja'an, pinagdaplosan
maka pinapatay.
33 Sagō' ta'abut pa'in t'llumbahangi min kamatayku allum du aku
pabīng.”
34 Saguwā' halam tahati e' saga mulidna bang ai bissala si Isa inān.
Halam makasobsob ni deyom pikilan sigām, maka halam tahati e' sigām
bang ai pinah'lling e'na.

A'a Buta Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 20:29-34; Markus 10:46-52)

35 Manjari, asekot pa'in disi Isa ni da'ira Ariha, aniya' a'a buta aningkō'
ma bihing lān palabayan sigām. Hinangna angamu' sīn.
36 Makakale pa'in buta itu ma ba'anan a'a maglaulabay minna'an, tinilaw
e'na bang ai sababanna.

37 Nihaka'an iya e' saga a'a, yuk-i, “Ilu palabay si Isa, a'a min Nasaret.”
38 Pagkalena itu, magtūy iya angalingan pakosog. “O Isa,” yukna, “tubu' Sultan Da'ud, ma'ase' ka ba ma aku!”
39 Pinah'llingan iya e' saga a'a ma munda'an inān, sinō' iya da'a maghibuk. Sagō' pinakosog gom pa'in pangalinganna. “O Isa, tubu' Sultan Da'ud,” yukna, “ma'ase' na ka!”
40 Jari pahondong si Isa ati soho'na a'a buta inān binowa ni iya. Makasekot pa'in, atilaw si Isa, yukna,
41 “Ai kabaya'annu hinangku ma ka'a?”
“Tuwan,” yukna, “kabaya'anku maka'nda' pabīng.”
42 Yuk si Isa ni iya, “Maka'nda' na ka. Pauli' na matanu ma sabab pangandolnu ma aku.”
43 Saru'un-du'un du iya maka'nda' pabīng ati ameya' paturul ma si Isa maka e'na ananglitan Tuhan. Pag'nda' itu e' ba'anan a'a inān, ya du sigām kamemon ameya' ananglitan Tuhan.

19

Si Isa maka si Sakkiyas

1 Pasōd na si Isa ni da'ira Ariha bo' palabay min t'ngnga' kaluma'anna.
2 Na, aniya' a'a maglahat mahē', ōnna si Sakkiyas. Nakura' asal iya ma saga a'a maga'ā' sukay parinta, maka dayahan iya.
3 Bilahi to'ongan a'a itu ang'nda' bang sai si Isa, sagō' mbal ta'nda'na sabab apandak iya maka aheka a'a magtimukan.
4 Angkan iya paragan parahū min kaheka'an a'a inān bo' parāg ni diyata' kayu sikamor supaya ta'nda'na si Isa bang palabay na minnē'.
5 Pagt'kka si Isa ni tongod kayu inān, pahogga' iya bo' pahangad, maka yukna ma si Sakkiyas, “O Sakkiyas, pal'kkas ka pareyo' sabab pahanti' aku ma luma'nu llaw itu.”
6 Jari parai'-dai' si Sakkiyas pareyo', maka kinōgan iya amowa si Isa ni luma'na.
7 Sakali magpanoway saga a'a kamemon, yuk-i, “Allā! Wa'i iya pehē' amangan ma luma' a'a baldusa!”
8 Ma luma' pa'in, an'ngge si Sakkiyas ati yukna ni si Isa, “Tuwan, pakale ka. Santonga' alta'ku panarakkaku na ma saga miskin. Maka bang aniya' a'a bay akkalanku, papole'ku na ni iya sīnna nilipat mpat.”
9 Yuk si Isa ni iya, “Llaw itu lappasan ka sampay anak-h'ndanu sabab tubu' ka isab si Ibrahim.
10 Aku Anak Manusiya', ya maksudku pi'itu ni dunya subay amiha saga a'a atala min Tuhan bo' sigām lappasan.”

Paralilan Pasal T'llungan Sosoho'an
(Matiyu 25:14-30)

11 Hinabu pa'in akale saga a'a ma si Isa, aniya' kissa pamaralilan pah'llingna ma sigām, sabab asekot na iya ni da'ira Awrusalam. Ya pangannal sigām in pagparinta Tuhan ma manusiya' arai' na tinagna'an to'ongan.
12 Buwattitu pamaralilna: “Aniya',” yukna, “a'a bangsahan magbamba palintas ni lahat atala bo' gin'llal sultan mahē'. Puwas e', pabalik kono' iya ni lahatna magsultan.
13 Manjari itu, ma song pa'in atulak, nilinganan e'na sangpū' sosoho'anna. Binuwanan sigām e'na dublun bulawan pakaniya-pakaniya. Yukna ma sigām, ‘Pangalituhunbi alta' itu t'ggolku alikut.’

14 “Sagō' kinab'nsihan a'a bangsahan itu e' saga a'a ma lahatna, angkan
sigām amabeya' a'a amowahan iya lapal, yuk-i, ‘Mbal kami bilahi bang ka'a
ya pagsultanan kami.’
15 “Sagō' gin'llal iya magsultan ati pabīng ni lahatna. Pagt'kkana na,
magtūy soho'na pa'alop ni iya saga sosoho'an bay buwananna dublun bo'
kata'uwanna bang pila tauntung e' sigām dangan maka dangan.
16 “Jari pa'alop ni iya sosoho'an dahū, yukna, ‘Tuwan, ya dublun dakayu'
bay pamuwannu aku taga-untung na sangpū' dublun.’
17 “ ‘Ahāp hinangnu,’ yuk sultan. ‘Sosoho'an ahantap ka. Pagka ka
kapangandolan ma alta' ariki'-diki', buwananta ka kapatut magagi ma
sangpū' da'ira.’
18 “Puwas e' pa'alop ni iya sosoho'an karuwana. ‘Tuwan,’ yukna, ‘ya
dublun bay pamuwannu aku taga-untung na lima.’
19 “Yuk sultan ni iya, ‘Ahāp. Ka'a isab buwananku kapatut magagi ma
lima da'ira.’
20 “Jari pa'alop isab pina'an sosoho'an dakayu' ati yukna, ‘Tuwan, o'o,
itiya' du dublunnu. Bay putusku maka panyu' bo' tau'ku sakuli-kuli.
21 Tu'ud aku tināw sabab ka'a ilu mbal ma'ase' ma a'a. Ngā'nu ya halam
bay paghulas-sangsā'annu, maka aninu ya halam bay paglu'ugannu.’
22 “Yuk sultan ni iya, ‘Oy! Pilliyu! Sosoho'an ala'at ka. Papellengku ni
ka'a bay llingnu sī' bo' ka taluwa' hukuman. Kata'uwannu bahā' in aku
mbal ma'ase'? Ngā'ku bahā' ya halam bay paghulas-sangsā'anku? Aniku
bahā' ya halam bay paglu'uganku?
23 Bang hati' buwattē', angay halam bay patau'nu sīnku ni deyom bangko
bo' aniya' anakna? Manjari bang aku makapole', ta'ā'ku du sīnku sampay
anakna.’
24 “Puwas e' ah'lling sultan ni saga a'a magpan'ngge maina'an. ‘Ngā'unbi
dublun min iya ati pamuwanunbi ni sosoho'an dakayu', ya taga-dublun
sangpū' inān.’
25 “Yuk saga a'a inān, ‘Tuwan! Aniya' na sangpū' dublunna!’
26 “ ‘Haka'anta kam,’ yuk sultan, ‘sasuku kapangandolan ma aheka,
kin'nnopan du ma iya, sagō' sasuku mbal kapangandolan minsan ma ariki',
kinulangan du ai-ai bay ma iya.
27 Na, saga bantaku inān,’ yuk sultan, ‘a'a mbal bilahi bang aku
pagsultanan sigām, bowahunbi pi'itu. Papatayunbi sigām maitu ma
matahanku.’ ”

Kapagmahaldika' ma si Isa Pagsōdna ni Awrusalam
(Matiyu 21:1-11; Markus 11:1-11; Yahiya 12:12-19)

28 Aubus pa'in bissala si Isa itu, lum'ngngan iya parahū min sigām tudju
ni Awrusalam.
29 Makasekot pa'in iya ni kauman Betpage maka Betani, ya ma kasekotan
būd Jaitun inān, anoho' iya duwangan mulidna parahū min kasehe'an.
30 Yukna ma sigā, “Pehē' na kam ni kaluma'an ma dahuanbi ilu. Jari
pagt'kkabi pina'an, makabāk du kam dakayu' anak kura' pahengkot, kura'
halam bay tapangura'an a'a. Hubaranbi bo' bowahunbi pi'itu.
31 Bang aniya' ganta' atilaw ka'am bang angay hubaranbi, haka'inbi,
‘Tu'ud pagguna e' nakura'.’ ”
32 Sakali pehē' na duwangan mulid e', ati tabāk e' sigā buwat bay
panoho'an si Isa.
33 Sabu pa'in sigā angahubad anak kura', ah'lling saga tag-dapuna ma
sigā, yuk-i, “Oy! Angay hubaranbi ilu?”

34 Ya sambung sigām, “Tu'ud pagguna e' nakura'.”
35 Jari binowa e' sigā anak kura' inān ni si Isa. Nilampikan bukutna maka
saga badju' sigā bo' yampa si Isa pinatingkō' ma diyata'.
36 Na, makakura' pa'in iya, bin'llat e' saga a'a s'mmek sigām ma lān
palabayanna.
37 Pagka asekot na si Isa ni Awrusalam, bo' ina'an na ma lān ma
lūran būd Jaitun, ya ba'anan anak-mulidna inān kamemon anagna'
magpananglit ma Tuhan. Pinatanog suwala sigām ananglitan iya ma sabab
saga hinang barakatan bay ta'nda' sigām.
38 Yuk sanglit sigām,
“Bang pa'in binarakatan sultan itu,
ya kawakilan e' Tuhan pi'itu.
Kasannangan asal ma deyom sulga',
maka sanglit ma Tuhan Mahatinggi!”
39 Jari ah'lling ni si Isa saga Parisi bay ma deyom kaheka'an a'a, yuk-i,
“Tuwan Guru, sō'un saga mulidnu itu pahali!”
40 Anambung iya, yukna, “Haka'anta kam, bang sigām mbal ah'lling,
paganti' saga batu ma lān itu angolang magmahaldika'an aku.”

Pinagtangisan Da'ira Awrusalam e' si Isa

41 Asekot-sekot pa'in si Isa ni da'ira Awrusalam, bo' ta'nda'na saga
kaluma'anna, tatangis iya.
42 Yukna, “Allā, minsan ma llaw itu na, bang bay kata'uwanbi bang ai
ya makabowahan kam kasannangan. Malaingkan kalimbungan na min
ka'am.
43 Ma waktu sinōng aniya' bala' at'kka ni ka'am. Niagpangan da'irabi e'
saga bantabi, kinuta'an sakalibutna e' sigām bo' kam mbal makalahi.
44 Nilubu e' sigām kaluma'anbi ilu kamemon sampay halam na
aniya' batu pagdayaw luma' takapin magbangkat-bangkat. Maka ka'am
kamemon magtai'anak ya maglahat mailu, pinapatay isab e' sigām. Paniya'
du bala' itu ma ka'am sabab halam takannalbi waktu kapangalappas
Tuhan ma ka'am.”

Si Isa ma Langgal Pagkulbanan
(Matiyu 21:12-17; Markus 11:15-19; Yahiya 2:13-22)

45 Manjari pagt'kka si Isa pehē', pasōd iya ni deyom langgal pagkulbanan
ati anagna' amala'an saga a'a magdagang maina'an.
46 Yukna ma sigām, “Tasulat asal bay pagkallam Tuhan ya yuk-i,
‘Luma'ku itu niōnan luma' pagsambahayangan saga a'a.’ Sagō' hinangbi
na sali' luma' patapukan mundu.”
47 Amandu' na pa'in si Isa llaw-llaw ma deyom langgal inān. Bilahi
amapatay iya saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama maka
saga a'a pagbebeya'an.
48 Sagō' halam aniya' lān tapiha sigām, sabab in a'a kamemon inān atuyu'
to'ongan akale ma pamissalana.

20

Tinilaw si Isa Pasal Kapatutna
(Matiyu 21:23-27; Markus 11:27-33)

1 Ma dakayu' llaw, ina'an isab si Isa ma langgal pagkulbanan amandu'an
saga a'a maka magnasihatan sigām lapal ahāp. Jari pehē' ni iya saga
kaimaman alanga, maka saga guru sara' agama, maka saga pagmatto'ahan.

2 Yuk sigām ni iya, “Ai kapatutnu maghinang buwattilu? Sai bay
amuwanan ka'a kapatut ilu?”
3 Yuk sambungna, “Aniya' dakayu' panilawku ma ka'am dahū. Haka'inbi
aku:
4 ya kapatut si Yahiya magpandi a'a he', kapatut min Tuhan bahā' atawa
min manusiya' sadja?”
5 Sakali magisun-isun saga a'a, yuk-i, “Bang saupama yukta in kapatut
si Yahiya inān bay min Tuhan, tantu kitam tinilaw e'na bang angay kitam
halam bay am'nnal ma si Yahiya.
6 Sagō' bang yukta in kapatut si Yahiya inān min manusiya' sadja,
na, piligdu kitam. Pinagbantung kitam e' saga a'a itu kamemon sabab
magkahagad asal sigām in si Yahiya nabi bay min Tuhan.”
7 Angkan buwattitu panambung saga nakura' inān ma panilaw si Isa,
yuk-i, “Sitta'a. Mbal kata'uwan kami bang minningga kapatutna.”
8 “Na,” yuk si Isa, “ya du isab aku, mbal kam haka'anku bang minningga
ya kapatutku maghinang saga hinangku itu.”

Pasal saga Magtutunggu' ma Kabbun Anggul
(Matiyu 21:33-46; Markus 12:1-12)

9 Manjari amaralilan lagi' si Isa ma saga a'a. “Aniya',” yukna, “dakayu' a'a
tag-kabbun bay ananom bahan anggul ma kabbunna. Bay patunggu'anna
ma saga magtutunggu'. Puwas e' atulak iya ni lahat saddī ati at'ggol mahē'.
10 Ta'abut pa'in musim pagpusu' buwa' anggul-i, sinoho' e' tag-dapu
kabbun inān dakayu' sosoho'anna pehē' ni saga magtutunggu' bo' angā'
bahagi'na. Sagō' niraplosan sosoho'an itu e' sigām ati pinapole' ma halam
aniya' tabowana.
11 Puwas e' aniya' sosoho'an saddī pinapehē' e' tag-kabbun. Ya du iya
niraplosan e' sigām, nihalipulu maka pinapole' ma halam aniya' tabowana.
12 Puwas e' soho'na isab sosoho'an saddī pehē', kamint'lluna na. Jari
sosoho'an damuli itu binakatan e' sigām bo' yampa nijudjalan paluwas
min likusan anggul e'.
13 Manjari yuk tag-kabbun, ‘Ai bahā' subay hinangku? Papehē'ku gi'
anakku luggiya', ya kalasahanku. Tantu iya pinagaddatan e' sigām.’
14 “Sagō' pag'nda' saga tunggu' ma anak tag-dapu, magtūy sigām
magisun, yuk-i, ‘Ya na ko' ilu anak tag-dapu. Sūng na kitam, papataytam
na bo' ta'ā'tam tana' itu.’
15 Jari nijudjalan iya e' sigām paluwas min likusan, pinapatay.
“Na,” yuk si Isa, “ai bahā' nihinang e' tag-dapu kabbun e'?
16 Tantu iya pehē' amapatay saga tunggu' inān, ati patunggu'anna
kabbunna ma a'a saddī.”
Pagkale pa'in saga a'a ma bissala si Isa itu, yuk sigām, “Ē! S'lle' bale
puhu', bang pa'in mbal kinabbul bowa'nu!”
17 Sagō' pinatongan sigām e' si Isa, yukna, “Bang ma ka'am, ai hatina, ya
tasulat ma Kitab, ya yuk-i:
‘Ya batu bay sinulak e' a'a maghinang luma', kinabā' halam aniya' gunana,
ya na ina'an batu aheya to'ongan kagunahanna.’ ”
18 Yuk si Isa gi', “Sasuku ahūg ni batu itu atumu-tumu du baranna. Maka
sasuku kahūgan batu itu apodjak du kamemonna.”

Pasal Pagbayad Sukay ni Parinta
(Matiyu 22:15-22; Markus 12:13-17)

19 Angkan saga guru sara' agama maka saga kaimaman alanga bilahi
anaggaw si Isa saru'un-du'un, sabab tahati e' sigām in sigām ya bay

pa'andiganna ma paralilan pasal tunggu' kabbun inān. Sagō' halam iya tasaggaw e' sigām sabab tināw ma saga a'a mahadjana'.*
20 Amiha gi' sigām waktu ahāp bo' supaya iya tinandanan e' sigām pehē' ni pang'ntanan gubnul. Jari aniya' saga a'a tinambahan e' sigām, a'a magbau'-bau' in sigām asaltun. Pinapehē' sigām ni si Isa, kalu iya tajallat ma bissalana.
21 Yuk saga a'a tinambahan itu ni si Isa, "Tuwan guru, kata'uwan kami in bissalanu maka pamandu'nu abontol to'ongan. Mbal ka amapagbidda' ma a'a minsan sai, maka b'nnal sadja pamandu'nu pasal kaul maka pi'il ya kinabaya'an e' Tuhan.
22 Haka'in kami kono'. Bang kita ganta' amayad sukay ni parinta Rōm, ya deyo' min Sultan Mahatinggi he', langgalta bahā' sara' agamatam?"
23 Sagō' kinata'uwan asal e' si Isa pangangakkal sigām, angkan yukna ma sigām,
24 "Pa'nda'in aku sīn." Pag'nda' si Isa ma sīn, yukna, "Patta' sai maka ōn sai ma sīn itu?"
"Patta' Sultan Mahatinggi maka sulatna," yuk sambung sigām.
25 "Na," yuk si Isa, "pagka suku' sultan ko' itu, pamayarunbi ni iya. Damikiyanna, bang aniya' ai-ai suku' Tuhan, tukbalinbi isab ni Tuhan."
26 Manjari mbal iya takole' nijallat e' sigām ma pasal pah'llingna ma mairan. Landu' sigām ainu-inu ma panambungna, angkan sigām mbal makapamissala.

Pasal Kallum Balik ma saga A'a Magpatayan (Matiyu 22:23-33; Markus 12:18-27)

27 Puwas e' aniya' pina'an ni si Isa saga a'a Saddusi, daginis agama Yahudi ya amandu' halam aniya' a'a magpatayan allum pabīng ma llaw damuli.
28 Atilaw sigām ma si Isa, yuk-i, "Tuwan Guru, aniya' sara' bay pang'bba kitam e' si Musa pasal a'a amatay ma halam taga-tubu'. In baluna subay niā' h'nda e' siyalina, bo' supaya aniya' anak binista tubu' min a'a bay amatay he'.
29 Na," yuk sigām, "aniya' bay pitu' l'lla magdanakan. Magh'nda siyaka sagō' amatay iya ma halam taga-anak.
30 Jari nih'nda balu e' danakan pasunu' ati amatay isāb ma halam taga-anak.
31 Damikiyanna isab siyali kat'lluna. Jari in pitu' magdanakan bay makah'nda ni dakayu' d'nda he', bo' amatay sigām kamemon ma halam taga-anak.
32 Ma katapusanna amatay isab d'nda.
33 Na, Tuwan," yuk sigām, "bang ta'abut llaw pagpakallum pabalik saga a'a magpatayan, h'nda sai bahā' d'nda he'? Sabab bay iya ta'ā' h'nda e' sigām kapitu' magdanakan."
34 Anambung si Isa ma sigām, yukna, "Saga a'a ma dunya itu magh'nda asal maka magh'lla.
35 Sagō' saga a'a ya binista e' Tuhan makajari pinakallum pabalik min kamatay, ya tōp isab maglahat mahē' ma sulga', mbal na sigām magh'nda-h'lla.
36 Sabab mbal na sigām magkamatay sagō' parasali' na sigām ni saga mala'ikat. Anak Tuhan na sigām sabab pinakallum na pabīng min kamatay sigām.

---

* **20:19 20:19** Mahadjana': hatina saga a'a kamemon ma deyo'an dakayu' pagparintahan.

37 Pinatampal isab e' si Musa pasal kapakallum a'a min kamatay. Sabab
ma waktu ka'nda'na po'on puhung bay sabbutna Panghū' Tuhan, yuk-i,
'Tuhan pagtuhanan disi Ibrahim maka si Isa'ak maka si Yakub.'
38 Hatina Tuhan itu pagtuhanan asal e' saga a'a allum, ngga'i ka e' a'a
magpatayan. Allum asal a'a kamemon ma pang'nda' Tuhan."
39 Ah'lling saga guru sara' agama kasehe', yuk-i, "Tuwan Guru, ahāp
sambungnu ilu."
40 Jari halam aniya' makatawakkal anilaw iya pabalik.

Panilaw pasal Al-Masi
(Matiyu 22:41-46; Markus 12:35-37)

41 Jari atilaw si Isa ma sigām, yukna, "Angay saga a'a magpina'in in Al-
Masi tubu' sultan Da'ud?
42 Sabab si Da'ud magbaran bay angallam ma deyom Kitab Jabul, yukna,
'Bay angabtang Tuhan ni Panghū'ku, yukna,
"Dai' ka, aningkō' ka ma bihingku kowan,
43 ati bowaku palbantahannu ni deyo' pād-tape'nu." '
44 Na," yuk si Isa, "pagka Al-Masi niōnan Panghū' e' sultan Da'ud, tantu iya
ngga'i ka hal panubu' si Da'ud."

Pamituwa si Isa Pasal saga Guru Sara' Agama
(Matiyu 23:1-36; Markus 12:38-40)

45 Pasalta' pa'in pakale saga a'a inān kamemon, ah'lling si Isa ni saga
mulidna, yukna,
46 "Halli'inbi saga guru sara' agama, ya tagihan maglunsul magpamakay
juba ataha'. Tagihan isab sigām nihulmat bang ma mairan. Bang
ma deyom langgal, bilahi sigām pinatingkō' ma tingkō'an bangsahan.
Damikiyanna bang sigām ma pagjamuhan, subay paningkō'an a'a alanga
ya paningkō'an sigām.
47 Ni'inyaya e' sigām saga balu d'nda bo' ta'ā' luma' sigām, ati pinataha'
sambahayang sigām, paglaku-laku in sigām bal-iman. Angkan pinakalap
kabinasahan sigām."

21

Pasal Sīn ya Panukbal e' Balu D'nda
(Markus 12:41-44)

1 Manjari patongas si Isa ati ta'nda'na saga a'a dayahan magpangahūg
sīn pagjakat sigām ni tu'ung ma deyom langgal inān.
2 Aniya' isab ta'nda'na dakayu' d'nda balu, miskin to'ongan, angahūg
duwa unud sīn.
3 Yuk si Isa, "B'nnal ya pangahakaku ma ka'am itu, ya duwa unud sīn
tahūg e' d'nda miskin itu labi gi' halga'an min pilak bay tahūg e' kamemon
saga a'a kasehe'an.
4 Sabab," yuk si Isa, "bay sigām amuwan min alta' sigām manglabi-
labihan. Saguwā' d'nda itu, minsan iya miskin sidda, bay amuwan sīnna
kamemon ya arak pam'llina napakana."

Pamandogahan Pasal Llaw Kiyamat
(Matiyu 24:1-2; Markus 13:1-2)

5 Aniya' saga mulidna kasehe' magsuli-suli pasal langgal pagkulbanan.
Ahāp kono' ninda' saga batu bay ginuna pangahinang langgal e', maka
aheka alti-altina bay panukbal ni Tuhan. Takale pa'in suli-suli sigām itu e'
si Isa, yukna,

6 “Ma sinōng nilubu du kamemon ya ta'nda'bi ilu. Halam du aniya'
batuna angapin magbangkat, sabab pinagkaukanat kamemon.”

Kasigpitan maka Katiksa'an
(Matiyu 24:3-14; Markus 13:3-13)

7 Tinilaw iya e' sigām. “Tuwan Guru,” yuk sigām, “sumiyan paniya' ya
bay yuknu insini'? Maka ai pandogana bo' kinata'uwan in pakaradja'an
inān at'kka na?”
8 Anambung iya, yukna, “Kamaya'-maya' kam bo' kam mbal ka'akkalan.
Sabab ma sinosōng ilu aheka pi'itu anabbut ma ōnku, maglaku-laku
in sigām Al-Masi. Ya pah'lling sigām, ‘Kiyamat na!’ Sagō' da'a kam
magkahagad ma sigām.
9 Bang aniya' takalebi hunub-hunub pasal pagbono' atawa pasal lengog,
da'a kam agawa. Tantu paniya' saga pagbono' sagō' ngga'i ka gi' ina'an-i
llaw kiyamat.”
10 Ah'lling gi' si Isa, yukna, “Magbono' du bangsa dakayu' maka dakayu',
parinta dakayu' isab maka dakayu'.
11 Paniya' du saga linug aheya maka gotom maka saki bonglay ma
kaluha'an dunya. Aniya' isab saga paltanda'an ta'nda' ma b'ttong langit,
paltanda'an makainu-inu maka makatāw-tāw.
12 Sagō' dahū min ina'an-i sinaggaw kam e' saga a'a maka nila'at. Binowa
du kam ni langgal sigām bo' kam nihukum maka ni'isi ni deyom kalabusu.
Tinukbalan du isab kam ni saga sultan maka ni gubnul bo' kam nihukum
ma sabab pameya'bi ma aku.
13 Bang kam ma alopan sigām, ya na ina'an waktu kapangahakabi ma
sigām lapal ahāp pasal aku.
14 Sagō' da'a kasusahinbi bang ai panganda'awabi waktu kapanumariya
ka'am,
15 sabab aku ya amuwanan ka'am ta'u bo' kam makasambungan sigām.
Jari halam aniya' kuntarabi makasagga' ka'am, maka mbal katangkisan
bissalabi.
16 Minsan saga matto'abi maka dauranakanbi, minsan saga lūng-
kampungbi maka saga kabagayanbi, sinōngan du kam e' sigām ni
kuntarabi. Maka aniya' min ka'am pinapatay du e' sigām.
17 Kinab'nsihan du kam e' a'a kamemon ma sabab pameya'bi ma aku.
18 Sagō' mbal kam kalungayan ai-ai minsan dalamba bu'unbi.
19 Lappasan du kam bang pa'in pahogotbi pangandolbi.”

Katiksa'an Sangat Abisa
(Matiyu 24:15-21; Markus 13:14-19)

20 “Bang ta'nda'bi da'ira Awrusalam itu alibut e' sundalu, na, kata'uwanbi
song na waktu pamaka'at iya.
21 Jari sasuku pat'nna' ma lahat Yahudiya subay alahi pehē' ni kabūd-
būran. Sasuku ma deyom da'ira Awrusalam subay paluwas magdai'-dai',
maka sasuku ma deya da'a subay pabīng pehē' ni deyom da'ira.
22 Sabab ya ina'an waktu pangamulka' Tuhan ma manusiya'. Minnē'
aniya' kamaujuran ma kamemon bay tasulat ma deyom Kitab.
23 Ndū', maka'ase'-ase' sidda saga d'nda ab'ttong ma masa ina'an-i, maka
saga d'nda taga-anak duru'an lagi'. Sabab aniya' kabinasahan aheya
pinat'kka ni kaluha'an lahat itu. Pinat'kkahan du mulka' Tuhan saga a'ana.
24 Aniya' sigām kasehe'an nilagut e' sundalu, pinapatay. Aniya' a'a
kasehe'an sinaggaw, nihinang pilisu bo' binowa ni sabarang lahat. Da'ira

Awrusalam itu pinaka'at du e' saga kabangsahan ngga'i ka Yahudi. Subay
na ajukup ganta'an pagparinta bangsa inān bo' yampa sigām ala'an."

Pasal Kabalik Al-Masi Pi'itu ni Dunya
(Matiyu 24:29-31; Markus 13:24-27)

25 "Ma waktu sinōng ilu aniya' paltanda'an paniya' ma mata llaw maka
ma bulan maka ma saga bitu'un. Saga kabangsa-bangsahan maitu ma
dunya isab ag'mma du sumangat sigām. Alengog pikilan sigām sabab mbal
manjari pang'llub tahik maka landos goyak.
26 Agon amatay saga a'a sabab min tāw maka susa sigām, pagka aniya'
bala' niagaran e' sigām song pat'kka ni dunya. Sabab saga pandoga ma
tonga'an ayan pinala'an du min pat'nna'an sigām.
27 Puwas ina'an-i," yuk si Isa, "maka'nda' du saga a'a ma aku, Anak
Manusiya', pi'itu labay min gabun. Ta'nda' e' sigām barakatku maka kosog
sahayaku.
28 Jari bang anagna' saga pakaradja'an ya yukku itu, pabuhat kam maka
patongas sabab mbal na at'ggol, lappasan du kam."

Pamintāngan min Kayu Igira
(Matiyu 24:32-35; Markus 13:28-31)

29 Jari aniya' paralilan pinah'lling e' si Isa ma sigām, yukna, "Pando-
gahinbi kayu igira maka saga kayu kasehe'an.
30 Bang ta'nda'bi angugbus dahunna, minnē' kata'uwanbi song musim
pang'llaw na.
31 Damikiyanna itu bang ta'nda'bi paniya' bay pamissalaku ma ka'am
insini' he', minnē' isab kata'uwanbi asekot na waktu pagparinta Tuhan ma
dunya.
32 B'nnal ya pangahakaku ma ka'am," yuk si Isa. "Ma mbal gi'
magpatayan kamemon saga a'a ya allum ma buwattina'an, paniya' du
pakaradja'an kamemon bay yukku-i.
33 Papinda du langit maka dunya sagō' kabtanganku itu mbal to'ongan
magkapinda."

Saga Bebeya'an si Isa Sinō' Pahalli'

34 "Subay kam pahalli'," yuk si Isa, "bo' kam mbal ta'abutku magdūl-
baya'an di-bi, maka maglango-lango, maka kabuhatan e' legot dunya itu.
Sabab tagha' sadja t'kka llaw ina'an-i, sapantun litag bang pinassik,
35 ati taluwa' saga a'a kamemon ma babaw dunya itu.
36 Pajaga kam to'ongan. Da'a kam pahali angamu' tabang ni Tuhan
bang pa'in aniya' kosogbi, bo' kasandalanbi kamemon pakaradja'an inān.
Angamu' kam tabang isab bang pa'in kam makatampal ni aku, Anak
Manusiya'."
37 Na, kahaba'-kahaba' llaw amandu' na pa'in si Isa ma deyom langgal
pagkulbanan, sagō' pagsangom paluwas iya min da'ira tudju ni būd Jaitun
bo' pahanti' mahē'.
38 Dai'-llaw lagi' pina'an na pa'in saga a'a kamemon ni langgal pagkul-
banan bo' akale ma pandu'na.

22

Pinagisunan si Isa
(Matiyu 26:1-5; Markus 14:1-2; Yahiya 11:45-53)

1 Na, marai' na Hinang Tinapay Halam Pasuligna, ya pinagōnan isab
Hinang Paglakad.

2 Saga imam alanga maka saga guru sara' agama amikil-mikil bang
buwattingga e' sigām amapatay si Isa ma halam aniya' makata'u. Tu'ud
sigām tināw ma saga a'a katimukan.

Kapanipu si Judas ma si Isa
(Matiyu 26:14-16; Markus 14:10-11)

3 Manjari pasōd nakura' saitan ni deyom pikilan si Judas, ya niōnan Judas
Iskariyut, dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa.
4 Pehē' si Judas itu ni saga imam alanga maka ni saga nakura' ma jaga
langgal pagkulbanan, bo' sigām bowana magisun bang buwattingga e'na
anōngan si Isa ni sigām.
5 Kinōgan sigām to'ongan ati anganjanji' sigām anambahan iya maka
sīn.
6 Angaho' magtūy si Judas ati anagna' iya amiha waktu ahāp panōngna
ma si Isa ni saga bantana ma halam aniya' a'a saddī maina'an.

Pagsakap ma Hinang Paglakad
(Matiyu 26:17-25; Markus 14:12-21; Yahiya 13:21-30)

7 Manjari ta'abut na Hinang Tinapay Halam Pasuligna. Ya na ina'an llaw
panumbali' anak bili-bili ma Hinang Paglakad.
8 Sinō' e' si Isa si Petros maka si Yahiya, yukna, "Pehē' kam magsakap
ai-ai pagkakantam ma Hinang Paglakad."
9 Yuk sigā ma iya, "Tuwan, maingga kabaya'annu panakapan kami?"
10 Yukna ni sigā, "Makasōd pa'in kam ni deyom da'ira ilu, sinampang
du kam e' dakayu' l'lla amowa kibut isihan bohe'. Turulunbi iya ni luma'
pasōranna,
11 ati yukbi ma tag-dapu luma', 'Sinō' ka tinilaw e' guru bang ma'ai kono'
bilik pagtimukanna maka saga mulidna?'
12 Jari pina'nda'an du kam bilik aluha ma diyata' angkap," yuk si Isa.
"Panyap asal bilik inān. Maina'an kam magsakap pagkakantam."
13 Jari pehē' na sigā. Ta'nda' e' sigā mahē' buwat bay pangahaka si Isa,
ati sinakap e' sigā pagkakan ma Hinang Paglakad.

Jamuhan Pangentoman ma Panghū' Isa
(Matiyu 26:26-30; Markus 14:22-26; 1 Kurintu 11:23-25)

14 Ta'abut pa'in waktu pagjamu, aningkō' na si Isa maka saga a'a bay
kawakilanna bo' sigām magkakan.
15 Ah'lling iya ni sigām, yukna, "Ya itu kabaya'anku to'ongan, subay
magsalu maka ka'am amangan ma Hinang Paglakad itu, ma mbal lagi' aku
makalabay kabinasahan.
16 Sabab haka'anta kam, puwas itu mbal na aku amangan jamu itu
pabīng, subay na asampulna' pagparinta Tuhan."
17 Manjari niā' e' si Isa dakayu' sawan. Niamu'an e'na pagsukulan bo'
yampa ah'lling ni sigām, yukna, "Sambutunbi inuman itu bo' inumunbi
dangan maka dangan.
18 Sabab haka'anta kam, puwas minnitu mbal na aku anginum binu-
anggul itu sat'ggol halam gi' pat'nna' pagparinta Tuhan ma manusiya'."
19 Puwas e' niā' e'na tinapay. Niamu'an e'na pagsukulan bo' yampa
pagpōng-pōngna ati pamuwanna ma saga mulidna. "Tinapay itu baranku
ko', ya pamalilla'ku ma pasalbi. Hinangunbi itu pangentomanbi aku."
20 Damikiyanna isab, pagubus sigām amangan, pamuwan e'na inuman
ma sigām. "Inuman itu," yukna, "ta'nda' sin kapagsulutan Tuhan maka

manusiya', ya hinangna baha'u itu. Ati tatuman du pagka pinabu'us
laha'ku ma sababbi.
21 "Sagō' nda'unbi," yuk si Isa, "ya a'a song anōngan aku ni bantaku,
itiya' maitu magsalu maka aku.
22 Sabab aku Anak Manusiya' itu, amatay du buwat asal pangangganta'
Tuhan ma aku. Saguwā' asiya-siya du a'a ya anōngan aku ni bantaku."
23 Jari magtilaw-tilawan di-sigām saga mulid inān bang sai min sigām ya
anganiyat anōngan si Isa ni bantana.

Paglugat saga Mulid bang Sai Sigām Alanga

24 Na, maglugat saga mulid inān bang sai ma sigām subay pinalanga.
25 Sagō' yuk si Isa ma sigām, "Maitu ma dunya, saga sultan ma kabangsa-
bangsahan magmanda asal ni saga a'a ma deyo'an sigām. Maka saga
nakura' sigām pagmakōkan bilahi nihulmat e' a'a kamemon, in sigām kono'
po'onan kahāpan ma deyom lahat e'.
26 Sagō' ka'am ilu da'a subay magbuwattē'. Ya bangsahan to'ongan
ma ka'am subay sumali' bowahanna ni bowahan kasiyalihan. Maka a'a
pagnakura'an subay sumali' ni sosoho'an.
27 Sai bahā' bangsahan? A'a aningkō' amangan atawa a'a magbubuhat
kinakan? Ya tantu bangsahan a'a aningkō' amangan. Sagō' aku itu, itiya'
ma ka'am sali' sosoho'anbi.
28 "Ka'am ilu bay pataptap ma aku minsan aku ma deyom kasusahan.
29 Manjari itu, pagka aku kabuwanan kapatut e' Mma'ku mag'ntan
parinta ma sinosōng, pamuwanku isab ma ka'am kapatut buwattē'.
30 Magbeya' du kitam amangan ma deyom pagparintahanku. Patingkō'ta
du kam ma paningkō'an bangsahan bo' kam angahukum ma sangpū' maka
duwa bangsa panubu' si Isra'il."

Papata si Isa Pasal Pamalilu si Petros
(Matiyu 26:31-35; Markus 14:27-31; Yahiya 13:36-38)

31 Manjari ah'lling si Isa ma si Simun Petros. "Simun!" yukna. "Niamu'
kam e' nakura' saitan bo' niayak e'na sapantun tirigu.
32 Sagō' bay ka amu'anku tabang ni Tuhan, Simun, bang pa'in mbal
apinda pangandolnu ma aku. Taikutannu du aku, sagō' bang ka pabīng ni
aku subay ka amat'ttog iman saga dauranakannu."
33 Yuk si Petros, "Tuwan Panghū', mbal ka taikutanku. Bang ka ganta'
pinakalabusu, parongan du aku ma ka'a. Bang ka pinapatay, lilla' du aku
paunung ma ka'a."
34 Yuk sambung si Isa, "Haka'anta ka, Petros, ma sangom itu ma halam
gi' angukku'uk manuk, amalilu du ka min t'llu in aku mbal kata'uwannu."

Pasal Pitaka, Paglutu'anan maka Pakokos

35 Ah'lling gi' si Isa ma saga mulidna, yukna, "Waktu bay kapanoho'ku
ka'am pal'ngngan magnasihat ma halam aniya' pitaka atawa paglutu'anan
atawa taumpa' tabowabi, aniya' bahā' bay kulang ma ka'am?"
"Halam," yuk sigām.
36 "Sagō' buwattina'an," yuk si Isa, "bang aniya' sīnbi atawa
paglutu'ananbi, bowahunbi na ma pal'ngngananbi. Maka sasuku halam
aniya' patakosna subay pab'llihanna badju'na bo' aniya' pam'llina kalis.
37 Sabab haka'anta kam, song na maujud lapal Kitab ya bay tasulat ma
sabab aku, ya yuk-i, 'Talapay iya ma saga a'a angalanggal sara'.' "
38 Yuk saga mulid, "Nda'un, Tuwan, aniya' maitu duwa kalis."
"Sarang na ko' ilu," yuk si Isa.

Ma Kabbun Getsemane
(Matiyu 26:36-46; Markus 14:32-42)

39 Jari paluwas si Isa min da'ira tudju ni būd Jaitun buwat asal
kabiyaksahanna, maka ameya' ma iya saga mulidna.
40 Pagt'kkana ni papehē'anna, yukna ma sigām, “Angamu' kam tabang
ni Tuhan bo' kam mbal tabowa e' sasat.”
41 Puwas e' ala'an iya min sigām, saga dabantungan lawakna, ati pasujud
iya angamu'-ngamu' ni Tuhan.
42 Yukna, “O Mma', bang ka bilahi, la'anin lagi' min aku sawan
kabinasahan itu. Sagō' ngga'i ka kabaya'anku subay nirūlan, bang pa'in
kabaya'annu du.”
43 Manjari aniya' panyata' ni iya dakayu' mala'ikat min sulga' amuwanan
iya kosog panandalna.
44 Na, pagka mbal manjari dukkana, akosog gom pa'in panganjunjungna
ni Tuhan ati am'ttak hulasna ni tana', pinaka na luwa laha'.
45 Aubus pa'in e'na angamu'-ngamu', an'ngge iya bo' pabalik pehē' ni saga
mulidna ati tabākna sigām magtulihan kabowa sukkal sigām.
46 Yuk si Isa ma sigām, “Angay kam atuli? Punduk kam angamu'-ngamu'
ni Tuhan bo' kam mbal tabowa e' sasat.”

Pagsaggaw ma si Isa
(Matiyu 26:47-56; Markus 14:43-50; Yahiya 18:3-11)

47 Na, hinabu lagi' si Isa ah'lling ni saga mulidna, aheka a'a at'kka pina'an.
Ya pameya'an sigām si Judas, dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka
duwa he'. Pa'abut iya magtūy ni si Isa arak aniyum iya.
48 Sagō' ah'lling si Isa ma iya, yukna, “Buwattitu bahā', Judas, pan-
gakkalnu ma Anak Manusiya'?”
49 Kinata'uwan pa'in e' saga mulid ma atag si Isa bang ai song nihinang
ma iya, atilaw sigām, “Tuwan, guna kami na bahā' kalis kami?”
50 Jari nilagut sosoho'an Imam Muwallam e' dakayu' mulid inān, ati autas
magtūy dambila' taingana.
51 Sagō' yuk si Isa, “Sarang na ko' ilu.” Jari ni'ntanan e'na tainga a'a he'
ati kauli'an magtūy.
52 Ah'lling si Isa ni saga a'a bay pina'an anaggaw iya, ya na saga imam
alanga maka saga nakura' jaga langgal, maka saga pagmatto'ahan bangsa
Yahudi. Yukna ma sigām, “Kabā'bi ba in aku itu mundu, ya po'on kam
amowa kalis maka kakakal?
53 Llaw-llaw mahē' na pa'in aku ma deyom langgal pagkulbanan, sagō'
halam aku bay tasaggawbi. Saguwā' ya na itu waktu pamasuku' ka'am bo'
aku tasaggawbi, maka waktu isab kapagagi nakura' saitan.”

Kapamalilu si Petros Pasal si Isa
(Matiyu 26:57-58, 69-75; Markus 14:53-54, 66-72; Yahiya 18:12-18, 25-27)

54 Manjari sinaggaw si Isa e' sigām, binowa ala'an minnē' tudju ni luma'
Imam Muwallam. Paturul si Petros ma si Isa min katāhan.
55 Aniya' api bay pinakeyat e' saga sundalu ma halaman luma' Imam
Muwallam ati parakayu' si Petros ni sigām magtingkō'an ma atag api he'.
56 Jari itu, sabu pa'in iya aningkō' ma kasinagan api, ta'nda' iya e' dakayu'
d'nda ipatan Imam Muwallam. Pinatongan iya pahāp-hāp e' d'nda itu
maka e'na ah'lling, yukna, “A'a itu bay ameya' ma si Isa.”
57 Sagō' amalilu si Petros, yukna, “Arung, mbal iya kata'uwanku!”
58 Mbal at'ggol minnē' aniya' dakayu' l'lla ang'nda' ma si Petros ati yukna,
“Ya du ka'a dambeya'an maka sigām!”

Sagō' ah'lling si Petros, yukna, “Ngga'i ka aku, tuwan!”
59 Palabay pa'in danjām aniya' isab a'a saddī angegot-ngegot, yukna,
“Kata'uwanku a'a itu bay du sehe'na, sabab a'a Jalil isab iya!”
60 Anambung si Petros, yukna, “Tuwan, mbal kata'uwanku bang ai
pah'llingnu ilu!”
Hinabu si Petros masi ah'lling, magtūy angukku'uk manuk.
61 Jari palingi' si Isa ang'nda' ma si Petros ati taentom e' si Petros bay
pah'lling si Isa ma iya, ya yukna, “Ma mbal gi' angukkugu'uk manuk
sangom itu, amalilu du ka min t'llu in aku mbal kata'uwannu.”
62 Magtūy paluwas si Petros minnē'. Anangis iya, magdukka to'ongan.

Si Isa Pinagtunggīng maka Pinagtibu'
(Matiyu 26:67-68; Markus 14:65)

63 Pinagtunggīngan si Isa e' saga a'a anganjagahan iya, maka pinagtibu'
iya e' sigām.
64 Tinambunan matana bo' yampa nilata. “Tokorun kono',” yuk sigām,
“bang sai anibu' ka'a!”
65 Aheka gi' isab pamūng-mūng sigām pamahina' sigām ma iya.

Pinaharap si Isa ni saga Pagnakura'an
(Matiyu 26:59-66; Markus 14:55-64; Yahiya 18:19-24)

66 Pagk'llat llaw na, magtimuk saga pagmatto'ahan bangsa Yahudi maka
saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama. Jari binowa si Isa
paharap ni palhimpunan sigām.
67 Yuk sigām ma iya, “Haka'in kami to'ongan bang ka'a ya Al-Masi.”
Anambung si Isa, yukna, “Minsan kam haka'anku mbal du aku kaha-
gadbi.
68 Maka bang aniya' tilawku ma ka'am, mbal du kam anambung.
69 Sagō' puwas min llaw itu in aku, Anak Manusiya', aningkō' du ma atag
Tuhan Sangat Kawasa, ma bihingna kowan.”
70 Yuk sigām kamemon, “Na, bang buwattē', Anak Tuhan ka bahā'?”
Yuk sambung si Isa, “Ya na yukbi, aku na.”
71 Jari ah'lling sigām, yuk-i, “Angay kitam amiha saksi' saddī! Sabab
takaleta himumūnganna itu.”

23

Binowa si Isa Paharap ni Gubnul Pilatu
(Matiyu 27:1-2, 11-14; Markus 15:1-5; Yahiya 18:28-38)

1 Manjari magt'nggehan saga a'a palhimpunan kamemon ati binowa si
Isa e' sigām paharap ni gubnul Pilatu.
2 Maina'an pa'in, tinuntutan e' sigām si Isa, yuk-i, “Ta'abut kami a'a itu
amowa bangsa kami anagga' ma parinta. Tasoho'na saga a'a subay da'a
amayad sukay ni Sultan Mahatinggi. Maglaku-laku isab iya in iya Al-Masi,
ya tapene' e' Tuhan magsultan.”
3 Atilaw si Pilatu ma si Isa. “Ka'a ilu,” yukna, “sultan ka bahā' ma bangsa
Yahudi?”
Anambung si Isa, yukna, “Ya na yuknu ilu.”
4 Yuk si Pilatu ni saga kaimaman alanga maka ni kaheka'an a'a inān,
“Halam aniya' tapihaku sababan pamat'nna'anku iya hukuman.”
5 Saguwā' angegot na pa'in sigām, yuk-i, “Pinalengog e'na saga a'a ma
kaluha'an lahat Yahudiya sabab min pamandu'na. Bay tagna'anna hi-
nangna ma lahat Jalil, manjari itiya' na iya pasampay pi'itu ni Awrusalam.”

Tin'kkahan si Isa ni Sultan Herod

6 Na, pagkale itu e' si Pilatu, magtūy tilawna bang min lahat Jalil si Isa.
7 Makata'u pa'in si Pilatu in si Isa asal min lahat pagsultanan si Herod, sinō' iya tin'kkahan ni si Herod sabab ina'an iya ma Awrusalam pasalta' ma waktu ina'an-i.
8 Pag'nda' si Herod ma si Isa, akōd iya to'ongan sabab at'ggol na baya'na ang'nda' iya. Aheka bay takalena pasal si Isa angkan bilahi ang'nda' iya hinabuna maghinang hinang kawasahan.
9 Aheka panilaw si Herod ma si Isa, sagō' mbal iya anambung.
10 Manjari pasekot pina'an saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama, ati akosog e' sigām anuntutan si Isa.
11 Manjari pinagtunggīngan si Isa e' si Herod maka saga sundaluna, nihalipulu isab e' sigām. Pinas'mmekan iya maka juba landu' alingkat bo' yampa pinabīng ni si Pilatu he'.
12 Na, ya na ina'an llaw kapaghāp si Herod maka si Pilatu, sabab bay sigām magbanta tagna'.

Pinat'nna'an si Isa Hukuman ni Kamatay
(Matiyu 27:15-26; Markus 15:6-15; Yahiya 18:39—19:16)

13 Manjari nilinganan e' si Pilatu saga kaimaman alanga maka saga pagnakura'an maka saga a'a kamemon. Sinō' sigām patimuk ni iya.
14 Yukna ma sigām, "Bay bowabi a'a itu ni aku, pagka yukbi in iya amidjakan saga a'a anagga' ma parinta. Bay na iya pariksa'ku maitu ma pang'nda'bi sagō' halam aku makabāk dusa ma iya buwat panuntutbi.
15 Buwattē' isab ma si Herod, angkan pabowana si Isa pabalik pi'itu. Atampal ko' itu, halam aniya' la'at bay tahinang e' a'a itu pamat'nna'an iya hukuman ni kamatay.
16 Angkan sō'ku iya niraplosan sadja bo' yampa pinal'ppa."
[
17 Angkan buwattē' pah'lling si Pilatu sabab ya kabiyaksahanna kahaba' tahun, bang maghinang saga Yahudi ma Hinang Paglakad, subay iya amal'ppa dakayu' pilisu.]
18 Makakale pa'in saga katimukan a'a ma lling si Pilatu, magtūy sigām magpangolang kamemon. Yuk sigām "Papatayun a'a ilu! Si Barabbas ya kabaya'an kami pinal'ppa."
19 Na, si Barabbas itu bay pinakalabusu ma sabab hiluhala' bay tahinangna ma da'ira Awrusalam, maka ma sabab hinangna amono'.
20 Jari amissala pabalik si Pilatu ni saga a'a he', sabab bilahi amal'ppa si Isa.
21 Sagō' magpangolang sidda sigām, yuk-i, "Lansangun iya ni hāg! Lansangun iya ni hāg!"
22 Ah'lling gi' si Pilatu, kamint'lluna na. "Angay?" yukna. "Ai bay hinangna ala'at? Halam aniya' tabākku sababan pamapatay iya. Sō'ku sadja iya niraplosan bo' yampa pinal'ppa."
23 Sagō' angabut-ngabut sigām angolang pakosog in si Isa subay ni-lansang ni hāg. Jari hal magpabeya' la'a si Pilatu,
24 angkan pat'nna'na hukuman ma si Isa buwat pangamu' sigām.
25 Pinal'ppa e'na a'a ya niamu' e' sigām pinaluwas, a'a bay takalabusu ma sabab panagga'na ma parinta maka ma sabab pamono'na. Sagō' tinukbalan si Isa ni sigām bo' tahinang buwat kabaya'an sigām.

Nilansang si Isa ni Hāg
(Matiyu 27:32-44; Markus 15:21-32; Yahiya 19:17-27)

26 Manjari itu binowa si Isa e' saga sundalu paluwas minnē'. Pasalta',
aniya' a'a talanggal e' sigām palūd min deya tudju ni Awrusalam. Ōnna si
Simun, a'a min lahat Kirini. Minandahan iya e' saga sundalu, pinatanggung
ma iya hāg ya song pangalansangan si Isa. Sinō' iya ananggung min buli'an
si Isa.
27 Aheka to'ongan saga a'a paturul ma si Isa, maka aniya' isab saga d'nda
angolang maka magtangis ma sababna.
28 Palingi' si Isa ang'nda' ma sigām ati yukna, "Ka'am saga d'nda
Awrusalam, da'a aku panangisanbi. Baranbi maka panganakbi ya subay
panangisinbi.
29 Sabab aniya' llaw at'kka ma sinosōng in ka'am amissala du, 'Ahāp
sukud saga d'nda halam bay makapangiram, ya halam bay maka'anak
maka halam bay makaparuru' onde'.'
30 Ya na ko' inān waktu kapanukna' manusiya' di-sigām, yuk-i, 'Bang pa'in
paligid ni aku saga būd itu! Bang pa'in aku katambunan e' saga kabūd-
būran!' "
31 Ah'lling gi' si Isa, yukna, "Bang maka'ase'-ase' kahālanbi ma buwat-
tina'an, akalap lagi' ma waktu sinōng inān. Buwat sapantun po'on kayu,
bang tatunu' ma masi lagi' allum, luba'-lagi'na bang atoho' na."
32 Aniya' gi' duwangan a'a saddī min si Isa binowa e' sigām pinapatay,
a'a bay makalanggal sara'.
33 Jari pagt'kka sigām ni lahat niōnan "Peya'-peya' Kōk", na nilansang si
Isa e' sigām ni hāg inān. Nilansang isab saga a'a makalanggal sara' ma hāg
sigām. Dakayu' inān pinat'ngge ma bihing si Isa kowan maka dakayu' ma
bihingna gibang.
34 Anabbut si Isa ni Tuhan. "O Mma'," yukna, "ampunun saga a'a
angalansang aku itu, sabab mbal tahati e' sigām bang ai hinang sigām."
Maglegot saga sundalu, pinagtokoran e' sigām saga s'mmek si Isa bang
ma sai dapuna.
35 Magt'nggehan maina'an saga a'a ang'nda'-ng'nda' ma si Isa, maka
pinagudju' iya e' saga pagnakura'an bangsa Yahudi. Yuk sigām, "A'a itu,
makalappas a'a saddī. Subay iya angalappas di-na bang sab'nnal-b'nnal
iya Al-Masi, ya tapene' e' Tuhan magsultan!"
36 Pinagtunggīng isab iya e' saga sundalu. Pasekot sigām ni iya anōngan
binu al'ssom pamainum iya.
37 Yuk sigām, "Bang ka sab'nnal-b'nnal sultan saga Yahudi, angalappas
ka di-nu!"
38 Maka aniya' sulat bay pinat'nna' ma hāg min diyata' kōkna, yuk-i,
"SULTAN BANGSA YAHUDI."
39 Pinamūng-mūngan isab si Isa e' dakayu' a'a langgal sara' bay nilansang
inān. Yukna, "Ka'a ya Al-Masi bahā'? Angalappas ka di-nu, bo' kami isab
bowahun."
40 Sagō' pinah'llingan iya e' a'a langgal sara' dakayu', yukna, "Angay?
Halam aniya' tāwnu ma Tuhan? Sali'-sali' hukuman ma kitam t'llungan.
41 Sagō' kita duwangan itu, wajib kita subay pinapatay buwattitu sabab
ya na tungbas saga kahinanganta. Sagō' a'a itu, halam aniya' la'at bay
tahinangna."
42 Jari yukna ni si Isa, "Isa, entomun aku bang ta'abut na waktu
kapagparintanu."
43 Yuk si Isa ma iya, "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'a, llaw itu du
magbeya' kita ma lahat Tuhan."

Kamatay si Isa
(Matiyu 27:45-56; Markus 15:33-41; Yahiya 19:28-30)

44 Jari itu, augtu pa'in llaw, angalendom mata llaw ati taluwa' lendom
kaluha'an lahat e' sampay ni lisag t'llu kohap.
45 Maka agese' duwa in kultina ya pangagpang ma deyom langgal
pagkulbanan inān.
46 Manjari angolang si Isa pakosog, yukna, "O Mma', sōnganku na
nyawaku ni komkomannu." Aubus pa'in pah'llingna itu, magtūy ab'kkat
napasna.
47 Pag'nda' kapitan sundalu ma pakaradja'an itu, sanglitanna Tuhan.
Yukna, "B'nnal a'a itu ahāp asal addatna."
48 Sampay saga a'a magtimuk maina'an, pag'nda' sigām ma bay paniya'
inān, magpamole' sigām an'ppak daggaha sigām sabab kaheya susa sigām.
49 Ina'an isab magpan'ngge min katāhan saga bagay si Isa kamemon
sampay saga d'nda bay ameya' paumpig ma iya min lahat Jalil lagi'.
Ang'nda'-ng'nda' sigām ma pakaradja'an itu kamemon.

Pagkubul ma si Isa
(Matiyu 27:57-61; Markus 15:42-47; Yahiya 19:38-42)

50-51 Na, aniya' a'a maina'an niōnan si Yusup, a'a min kaluma'an Arimati
ya ma lahat Yahudiya. A'a abontol asal iya, ahāp addat-tabi'atna. Atuyu'
iya angagad ma waktu pamat'nna' parinta Tuhan ma manusiya'. Dakayu'
iya pagmatto'ahan, sagō' halam iya bay pauyun ma kagara'an maka
kahinangan pagkahina pamapatay ma si Isa.
52 Jari pehē' si Yusup itu pa'alop ni si Pilatu angamu' patay si Isa.
53 Pinareyo' e'na min hāg ati sinaput e'na bo' yampa pat'nna'na ma
deyom pagkubulan bay kinehean ma deyom batu lakit. Baha'u asal kubul
inān, halam lagi' bay kapangubulan.
54 Kohap Juma'at na ma buwattē', song llaw Sabtu', arai' na pas'ddop
llaw.
55 Bay ameya' isab ma si Yusup saga d'nda bay paumpig ma si Isa min
lahat Jalil lagi', ati ta'nda' e' sigām kubul maka buwattingga e' si Yusup
amat'nna' patay si Isa.
56 Jari amole' na sigām anakap saga laksi' maka ns'llan pahamut
pamahilala' sigām ma mayatna.
Ta'abut pa'in llaw Sabtu', pahali na sigām buwat panoho'an sara' agama.

24

Si Isa Allum Pabīng
(Matiyu 28:1-10; Markus 16:1-8; Yahiya 20:1-10)

1 Pagk'llat llaw Ahad bo' subu-subu to'ongan, pehē' saga d'nda he' ni
kubul amowa saga laksi' bay sakap sigām.
2 Pagt'kka pehē', ta'nda' e' sigām taplok batu wa'i bay ginulungan min
lowang kubul.
3 Pasōd sigām ni deyom sagō' ta'nda' in mayat si Isa halam na maina'an,
4 ati asasaw pikilan sigām ma sabab ina'an-i. Sakali aniya' an'ngge ma
bihing sigām duwangan l'lla, makasilaw sidda s'mmek sigā.
5 Sinōd tāw saga d'nda ina'an, angkan sigām hal patondok. Sagō' yuk
duwangan l'lla inān, "Angay pihabi a'a allum maitu ma deyom kakubulan
saga a'a magpatayan?
6 Halam na maitu si Isa. Allum na iya pabalik. Entomunbi bay
pah'llingna ma ka'am, waktu kamahe'na lagi' ma lahat Jalil.

7 Yukna he', ‘In aku, Anak Manusiya', sinōngan du pehē' ni pang'ntanan
saga a'a dusahan bo' nilansang e' sigām ni hāg pinapatay. Ma kat'llu
llawna, allum du aku pabīng.’ ”
8 Jari taentom e' saga d'nda itu bay pah'lling si Isa he',
9 ati amole' sigām min kubul ni luma'. Nihaka e' sigām saga pakaradja'an
itu kamemon ma saga mulid si Isa kasangpū' maka ssa, maka ma saga
mulidna kasehe'.
10 Ya d'nda angahaka itu si Mariyam a'a min Magdala, maka si Joanna,
maka si Mariyam ina' si Yakub, maka saga d'nda saddī bay sehe' sigām.
11 Sagō' mbal am'nnal saga a'a kawakilan ma haka saga d'nda inān sabab
kinabā' hal magligaw.
12 Sagō' an'ngge si Petros min baina bo' paragan ni kubul. Pagt'kkana
pehē', pakuru' iya pasīb, sagō' halam aniya' ta'nda'na ma deyom, luwal
saga saput pat'nna'an di-na. Jari ala'an iya minnē' maka e'na ainu-inu ma
bay paniya' inān.

Ma Labayan Tudju ni Kauman Emmaus
(Markus 16:12-13)

13 Ma llaw ina'an-i aniya' duwangan mulid si Isa pal'ngngan tudju ni
kaluma'an Emmaus, lawakna saga sangpū' maka dda kilometro (atawa
batu) min Awrusalam.
14 Magsuli-suli na pa'in sigā pasal kamemon ya baha'u bay pat'kka inān.
15 Hinabu pa'in sigā magsuli-suli, pasekot pina'an si Isa bo' magdongan
maka sigā.
16 Ta'nda' iya e' sigā sagō' halam takilā in iya si Isa.
17 Yukna ma sigā, “Ai pagsuli-sulihanbi ma pal'ngngananbi ilu?”
Pahogga' sigā magtūy, maka ala'at pamaihu'an sigā sabab asusa.
18 Jari anambung dangan inān, ya niōnan Kleyopas. “Alō!” yukna, “Hal
du ka'a ma deyom da'ira Awrusalam a'awam pasal pakaradja'an ya baha'u
bay pat'kka maina'an si', sabab kinata'uwan na e' a'a kamemon!”
19 “Angay? Pakaradja'an ai?” yuk si Isa.
“Ya tahinang ma si Isa, a'a Nasaret,” yuk sigā. “Nabi asal iya, taga-
kawasa ma pamissalana kamemon maka ma kahinanganna kamemon ma
pang'nda' Tuhan maka ma pang'nda' manusiya'.
20 Bay iya ni'nde'an ni gubnul e' saga kaimaman kami alanga maka
e' saga a'a pagnakura'an kami. Ni'nde'an iya pehē' supaya pinat'nna'an
hukuman ni kamatay, ati nilansang iya ni hāg bo' pinapatay.
21 Na, bay kami angasa-ngasa to'ongan in iya itu dakayu'-kayu' pinabeya'
e' Tuhan amaluwas kami saga tubu' si Isra'il min kasigpitan. Saguwā'
halam dapat, sabab aniya' na t'llumbahangi min bay kapamapatay sigām
ma iya.
22 Lāgi, aniya' isab saga d'nda sehe' kami bay amowahan kami haka
makakuddat insini'. Dai' llaw sī' bay sigām pehē' kono' palu'aw ni kubul
si Isa,
23 sagō' halam na maina'an mayatna. Jari pabalik sigām ni kamaina'anan
kami. Yuk sigām aniya' saga mala'ikat bay magpanyata' ni sigām. Bay
ah'lling kono' mala'ikat e' in si Isa allum na.
24 Sakali aniya' saga sehe' kami bay anganyata' pehē' ni kubul ati ta'nda'
e' sigām buwat bay pangahaka saga kar'ndahan e'. Sagō' halam ta'nda' si
Isa.”

25 Manjari ah'lling si Isa ni duwangan itu, yukna, “Ndū', babbal pahāp
ka'am ilu! Angay halam kahagadbi kamemon bay pangabtang e' kanabi-
nabihan?
26 Sabab bang ma sigām in Al-Masi wajib subay makalabay kabinasahan
dahū bo' yampa pinabangsa.”
27 Jari pinahati duwangan itu e' si Isa pasal kamemon ya tasulat ma
deyom Kitab ma sababna. Tinagna'an e'na min kasulatan si Musa, sampay
ni kasulatan kanabi-nabihan kamemon.
28 Makasekot pa'in sigā ni kaluma'an ya papehe'an sigā, magbau'-bau' si
Isa palanjal gi'.
29 Manda' iya tinaggahan e' sigā, yuk-i, “Pi'itu na ka ameya' ma kami
sabab kohap na to'ongan. Sōng na sangom.” Angkan pasōd si Isa bo'
pahanti' ma sigā.
30 Makatingkō' pa'in sigām magsalu, niā' e'na tinapay ati niamu'an pag-
sukulan ni Tuhan. Puwas e' pinagpōng-pōng e'na bo' yampa pamuwanna
ma sigā.
31 Minnē' pasawa pang'nda' sigā ati takilā iya. Sagō' alanyap iya magtūy.
32 Jari magsuli-suli sigā duwangan. “Angkan du kita landu' kahōpan ma
h'llingna ma pal'ngnganan e', pagpahatina ma kita pasal Kitab.”
33 Pabuhat sigā magtūy bo' pabīng ni Awrusalam. Pagt'kka sigā pehē',
tabāk saga mulid si Isa kasangpū' maka ssa magtimuk maka mulid
kasehe'an.
34 Yuk sigām ma duwangan itu, “Allum na Panghū'tam pabalik! Allum
iya to'ongan! Bay iya patuwa' ni si Simun!”
35 Manjari anuli-nuli isab duwangan itu pasal bay kalabayan sigā ma lān,
maka pasal pakakilā sigā ma si Isa ma salta'na magpōng-pōng tinapay.

Si Isa Magpa'nda' na ma saga Mulidna
(Matiyu 28:16-20; Markus 16:14-18; Yahiya 20:19-23; Kahinangan 1:6-8)

36 Hinabu pa'in magsuli-suli duwangan e', pina'an si Isa an'ngge ma
t'ngnga'-t'ngnga' sigām. Ah'lling iya, yukna, “Bang pa'in kam kaniya'an
kasannangan.”
37 Takuddat sigām magtūy maka nileya'-leya' to'ongan, sabab pangannal
sigām in si Isa inān umagad.
38 Sagō' yukna ma sigām, “Angay tak'bbal deyom ataybi? Angay kam
masi magduwa-ruwa?
39 Nda'unbi tanganku maka tape'ku itu. Aku na ko' itu. Ntaninbi ba
baranku itu bo' kata'uwanbi in aku itu ngga'i ka umagad. Sabab umagad
itu halam aniya' baranna aponod. Ta'nda'bi du aku, aniya' baranku.”
40 Buwattē' pah'llingna ma sigām. Ati pa'nda'anna tanganna maka
tape'na ma sigām.
41 Sagō' masi sigām kahunitan magkahagad in ina'an b'nnal, sabab
mamarahi sidda kakōgan maka kainu-inuhan sigām. Angkan yuk si Isa
ma sigām, “Aniya' bahā' maitu ai-ai takakan?”
42 Sinōngan iya dangkuri' daing tinapa.
43 Niā' e'na ati kinakan e'na ma pang'nda' sigām.
44 Puwas e' ah'lling iya, yukna, “Ya na ko' itu bay pah'llingku ma ka'am
tagna', waktu kapameya'ku gi' ma ka'am. Yukku tantu aniya' kamaujuran
ma kamemon bay tasulat ma pasal aku, ya tasulat ma Kitab Tawrat maka
ma Kanabi-nabihan, maka ma Jūd Kalangan. Ai-ai pat'kka itu ma aku, ya
na kamaujuran saga sulat sigām.”

45 Manjari pinasawa e' si Isa pikilan sigām bo' supaya makahati ma lapal
Kitab e'.
46 Yukna ma sigām, “Ya na itu asal tasulat ma deyom Kitab: in Al-Masi
subay pinananaman kabinasahan sampay pinapatay. Jari ta'abut pa'in
kat'llu llaw min kamatayna allum du iya pabīng.
47 Subay pinagnasihatan isab saga bangsa kamemon pasal ka'ampunan
dusa. Bang sigām magtaubat sampay ang'bbahan dusa sigām, niampun
sigām e' Tuhan ma sabab Al-Masi. Subay tinagna'an pagnasihat itu min
Awrusalam.
48 Ka'am ya bay maka'nda' ma ai-ai pat'kka ma aku, jari ka'am ya subay
amuwan saksi'.
49 Pabeya'anku ka'am ya bay panganjanji' Mma'ku Tuhan. Sagō' da'a kam
ala'an min da'ira itu sat'ggol kam halam pinahōpan kawasa min sulga'.”

Pa'angkat si Isa Tudju ni Sulga'
(Markus 16:19-20; Kahinangan 1:9-11)

50 Jari binowa sigām e' si Isa paluwas min Awrusalam sampay maka'abut
na ni kauman Betani. Pagabut sigām pina'an, pinat'ngge e' si Isa tanganna
pangamu'na kahāpan ma sigām.
51 Pasalta' pa'in iya angamu'-ngamu' ni Tuhan, ala'an iya min sigām ati
tabowa pa'angkat ni sulga'.
52 Amudji sigām ma iya maina'an bo' yampa pabīng tudju ni Awrusalam.
Landu' aheya kakōgan sigām,
53 ati maina'an na pa'in sigām ananglitan Tuhan ma langgal pagkul-
banan. *Tammat*

YAHIYA

Pahati Pasal Jūd itu

Si Yahiya itu dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa, a'a bay kawakilan e' si Isa magnasihat lapalna. Ina' si Yahiya si Salome, mulid si Isa isab bay magbeya' maka d'nda kasehe'an angayura iya.

Magdaraing asal si Yahiya maka abata' lagi' iya ma waktu kapangabbit si Isa ma iya. Salta' pa'in iya maka danakanna si Yakub amahāp pokot mma' sigā ma bihing danaw, bay palabay si Isa minna'an ati lingananna sigā duwangan binowa pamulid ma iya. Halam iya ang'bba min si Isa sampay ni kato'ana.

Nihaka'an kitam e' si Yahiya bang ai sababanna angkan tasulat e'na jūd itu. Ya mohotna subay magkahagad a'a kamemon in si Isa b'nnal Anak Tuhan, pinapi'itu magpabaran manusiya' supaya kitam makata'uwan Tuhan. Jari sasuku am'nnal ma si Isa taga-kallum taptap sampay ni deyom sulga'.

Aniya' pitu' hinang makainu-inu sinalsila e' si Yahiya ma jūd itu, ati pinahati kitam bang ai to'ongan hatulan saga hinang itu. Minnē' kitam makatantu in si Isa b'nnal-b'nnal bay pinapi'itu e' Tuhan, pagka tahinang saga hinangna makainu-inu he'. Tu'ud iya magdakayu' asal maka Mma'na Tuhan.

Ya niangut e' si Yahiya in a'a kamemon subay magkahagad sampay ameya' ma si Isa, sabab saddī min si Isa halam aniya' labayan pasampayan sigām tudju ni Tuhan.

Lapal Ahāp Pasal Al-Masi ya Tasulat e' si YAHIYA

Palman maka Sawa

1 Ma halam gi' aniya' dunya, asal na Palman. Magdakayu' asal Palman itu maka Tuhan, maka Tuhan isab Palman.
2 Sangay min katagna' magdakayu' asal Palman maka Tuhan.
3 Bay pinapanjari ai-ai kamemon e' Palman itu, bo' pa'in min kahandak Tuhan. Halam aniya' pinapanjari minsan ai bang ngga'i ka min Palman.
4 Palman ya po'onan kallum, maka kallum itu ya amuwan kasawahan ma panghati manusiya'.
5 Asinag na pa'in Sawa ma deyom kalendoman, sago' mbal kap'ddahan e' kalendoman.
6 Aniya' a'a bay pinapi'itu e' Tuhan, niōnan si Yahiya.
7 Sinoho' iya amata'uwan bangsa manusiya' pasal Sawa, supaya makakale maka magkahagad saga a'a kamemon.
8 Ngga'i ka si Yahiya ya pinagōnan Sawa itu. Ya hinangna pi'itu ni dunya subay amuwan saksi' pasal Sawa.
9 Sawa b'nnal ko' inān, ya palahil ni dunya bo' amuwan kasawahan ma panghati maka itikad saga a'a kamemon.
10 Ma dunya pa'in Palman, halam iya takilā e' saga a'a maina'an, minsan sigām bay pinapanjari e'na min kahandak Tuhan.
11 Bay iya pi'itu ni lahatna luggiya', sagō' halam tataima' e' bangsana.
12 Saguwā' sasuku anaima' Palman itu sampay magkahagad ma iya, buwananna sigām kapatut bo' supaya sigām manjari anak Tuhan.

13 Tahinang sigām anak Tuhan, ngga'i ka buwat katubu' manusiya',
atawa min kabaya'an manusiya', atawa min napsu l'lla. Ya angkan sigām
tahinang anak Tuhan sabab min kahandak Tuhan.
14 Manjari ya pinagōnan Palman itu bay palahil pi'itu magpabaran
manusiya' bo' pat'nna' ma deyomantam. Jukup asal ma iya ase' maka
lasa maka kasab'nnalan. Ta'nda' kami barakatna maka sahayana, ya
palsuku'an Anak Tuhan dakayu'-kayu'.
15 Anaksi' si Yahiya pasal Palman. Atanog pah'llingna yukna, "Ya na
ko' itu bay pangahakaku ni ka'am, ya yukku, 'Aniya' pi'itu damuli min
aku, sagō' alanga gi' iya min aku sabab asal na iya ma halam gi' aku bay
nianakan'."
16 Ap'nno' Palman e' ase' maka lasa ati makasambut kitam min iya saga
kahāpan manglabi-labihan.
17 Kapat'nna'an kitam sara'-panoho'an Tuhan labay min si Musa. Ka-
pahampitan kitam ase' maka lasa sampay kasab'nnalan labay min si Isa
Al-Masi.
18 Halam aniya' manusiya' bay maka'nda' Tuhan, luwal Anakna tung-
galan ya pataptap ma bihingna. Pinata'u kitam e'na pasal kajarihan Tuhan.

Haka si Yahiya Magpapandi Pasal Al-Masi
(Matiyu 3:1-12; Markus 1:1-8; Lukas 3:1-18)

19 Na, buwattitu ya panambung si Yahiya waktu kapanilosa iya e' saga
imam maka saga tatabang,* ya bay sinō' pehē' e' pagnakura'an Yahudi min
da'ira Awrusalam. Tinilosa si Yahiya bang sai iya.
20 Halam ya bay magmarī' sagō' atampal sadja sambungna. Yukna,
"Ngga'i ka aku Al-Masi.†"
21 "Na, sai ka?" yuk sigām. "Si Elija ka bahā'?"
"Ngga'i ka," yuk si Yahiya.
Yuk gi' saga imam, "Ka'a bahā' dakayu' nabi ya nilagaran e' bangsatam
Yahudi?"
"Ngga'i ka," yukna.
22 Ma katapusanna tino'ongan patilaw sigām, yuk-i, "Haka'in kami
to'ongan bang sai ka, sabab kami itu sinō' amowa haka ni saga a'a bay
amapi'itu kami. Ai yuknu ma pasal ka'a barannu?"
23 Manjari sali' du sambung si Yahiya maka bay tasulat e' nabi Isaya, yuk-
i, "Aku itu a'a angalingan pakosog ma lahat paslangan. Ya pangalinganku,
'Hawaninbi lān palabayan Panghū'."
24 Na aniya' saga Parisi‡ pinapehē'
25 atilaw si Yahiya, yuk-i, "Angay ka angkan magpandi saga a'a bang ka
ngga'i ka Al-Masi atawa nabi Elija atawa Nabi dakayu'?"
26 Yuk sambung si Yahiya, "Bohe' sadja ya pagpandiku ma saga a'a, sagō'
aniya' an'ngge ma t'ngnga'bi ilu dakayu' a'a mbal kata'uwanbi.
27 Damuli gi' iya min aku, sagō' mbal aku tōp minsan angahubaran
engkot taumpa'na, sabab alanga to'ongan iya min aku."
28 Bay paniya' pakaradja'an itu ma kauman Betani, ya ma dambila' sapa'
Jordan ma lugal bay pagpandihan si Yahiya.

Si Isa Pinagsambatan Bili-bili Tuhan

---

* **1:19 1:19** Tatabang: saga panubu' si Libi ya taga-kapatut anabang ma imam waktu kapaghinang ni Tuhan. Kaōnan 'Levite' bang ma bahasa Ingglis. † **1:20 1:20** Al-Masi, hatina a'a bay pinagba'atan e' kanabi-nabihan ma awal lagi'. In iya kono' pinene' e' Tuhan palahil ni dunya angaliyusan bangsa Isra'il min kasigpitan. ‡ **1:24 1:24** Parisi: umpigan bangsa Yahudi maga'agama, ya atukid paokat min ai-ai makalumu'.

29 Pag'llaw dakayu', ta'nda' e' si Yahiya si Isa tudju pehē' ni iya. Jari
magsambatan si Yahiya yukna, “Nda'unbi, ilu na Bili-bili ya pamuwan
e' Tuhan pagkulban ma sabab bangsa manusiya' supaya pinuwasan
paldusahan sigām.
30 Ya na ko' itu bay pangahakaku ma ka'am, ya yukku, ‘Aniya' a'a pi'itu
damuli min aku. Alanga gi' iya min aku sabab asal na iya ma halam gi'
aku nianakan.’
31 Tagna', halam kata'uwanku bang sai iya. Sagō' pi'itu aku magpandi a'a
ma bohe' supaya pinakilā si Isa ni bangsa Isra'il.
32-33 “Halam iya bay kata'uwanku, manda' aku pinata'u e' Tuhan ya
anoho' aku magpandi a'a maka bohe'. Yukna ma aku, ‘Bang ta'nda'nu
Rū Sussi pat'ppak ma dakayu' a'a sampay pat'ttog ma iya, ya na ko' a'a
magpapandi a'a maka Rū Sussi.’ ” Buwattitu isab panaksi' si Yahiya pasal si
Isa, yuk-i, “Bay ta'nda'ku Rū Sussi paruwa'i min sulga' buwat luwa assang.
Bay ta'nda'ku pat'ppak maka pat'ttog ma si Isa.
34 Ta'nda'ku to'ongan,” yukna, “angkan kasaksi'anku in si Isa Anak
Tuhan.”

Saga Mulid si Isa Tagna'

35 Pagk'llat llaw dakayu', ina'an si Yahiya an'ngge pabalik ma dambila'
sapa' Jordan, beya' maka duwangan mulidna.
36 Pag'nda'na si Isa palabay, ah'lling iya, yukna, “Nda'unbi. Ina'an Bili-bili
min Tuhan.”
37 Takale pa'in h'lling si Yahiya itu e' duwangan mulidna, papinda sigā
paturul ma si Isa.
38 Paglingi' si Isa, ta'nda'na duwangan a'a paturul ma iya ati tilawna sigā,
yukna, “Ai gawibi?”
Yuk sambung sigā, “Tuwan Rabbi (hatina Tuwan Guru), maingga
pat'nna'annu?”
39 Yuk si Isa, “Dai' kam bo' ta'nda'bi.”
Jari ameya' sigā ma iya ati ta'nda' bang maingga pat'nna'anna. Maina'an
sigā ma iya sampay ni kasangoman. Saga lisag mpat kohap ya waktu
kapangabbitna ma sigām.
40 Ōn dangan bay paturul inān si Andariyas, danakan si Simun Petros.
41 Jari patūy si Andariyas amiha danakanna he'. Tabākna pa'in, yukna
ni si Simun, “Tabāk kami na Al-Masi.” (Hatina a'a tapene' e' Tuhan
angaliyusan bangsana min kasigpitan.)
42 Jari binowa si Simun ni si Isa e' si Andariyas.
Pinatongan iya e' si Isa ati yukna ma iya, “Ka'a si Simun anak si Yahiya,
sagō' ōnanta ka Kipas.” (Ōn Kipas itu sali' du maka Petros, hatina, “Batu”.)

Si Natanael maka si Pilip Binowa Pamulid ma si Isa

43 Pagsalung pa'in, agara' si Isa pehē' ni lahat Jalil. Tabākna si Pilip mahē'
ati yukna ni iya, “Dai' ka ameya' ma aku.”
44 Si Pilip itu a'a min kauman Betsaida, lahat si Andariyas maka si Petros.
45 Puwas e' piniha e' si Pilip si Natanael. Tabākna pa'in, magtūy
haka'anna si Natanael, yukna, “Ta'nda' kami a'a bay pinapata e' si Musa ma
deyom Kitab Tawrat, maka pinapata isab e' kanabi-nabihan ma kasulatan
sigām. Si Isa iya, anak si Yusup min kauman Nasaret.”
46 “He!” yuk si Natanael. “Aniya' bahā' kahāpan paluwas min Nasaret?”
Yuk si Pilip, “Dai' ka anganyata'.”
47 Pag'nda' si Isa ma si Natanael ina'an patudju ni iya, yukna, “A'a itu a'a
Isra'il to'ongan, a'a mbal ata'u angakkal!”

48 Yuk si Natanael, “Buwattingga kata'unu ma aku?”
Yuk sambung si Isa, “Bay ka asal ta'nda'ku ma deyo' kayu igira ma halam
gi' nilinganan e' si Pilip.”
49 Anambung si Natanael, yukna, “Tuwan Guru, ka'a Anak Tuhan. Sultan
ka ma bangsa Isra'il.”
50 Atilaw si Isa ma si Natanael, yukna, “Magkahagad ka bahā' ma aku
saukat na yukku in ka'a bay ta'nda'ku ma deyo' kayu igira? Ma sinosōng
aniya' du ta'nda'bi saga hinangku akalap gi' barakatna minnitu.”
51 Yukna isab ma sigām, “B'nnal ya pangahakaku ma ka'am. Ma sinosōng
maka'nda' kam sulga' aukab, maka saga mala'ikat Tuhan magdeyo'-diyata'
min aku, Anak Manusiya'.”

2

Pagkawin ma Kaluma'an Kana

1 Palabay pa'in duwang'llaw, aniya' pagkawin ma kaluma'an Kana ya ma
lahat Jalil. Wa'i ina' si Isa paluruk pehē'.
2 Ya du disi Isa maka saga mulidna bay sinō' paluruk.
3 Ahagin pa'in binu-anggul, ah'lling ina' si Isa ni iya, yukna, “Halam na
aniya' binu-anggul sigām.”
4 Ya sambung si Isa, “Ina', minsan aku mbal soho'nu, aku ya magk-
abaya'an. Halam gi' ta'abut waktu pamatuwa' barakatku.”
5 Jari anoho' ina' si Isa ma saga ipatan ma luma' inān. “Ai-ai panoho'anna
ma ka'am,” yukna, “hinangunbi.”
6 Na aniya' nnom poga batu maina'an pangisihan bohe' pagailan saga a'a,
pagka addat sigām bangsa Yahudi. Dakayu' poga inān isihan saga dahatus
litru.
7 Ah'lling si Isa ni saga ipatan e', yukna, “P'nno'inbi saga poga ilu maka
bohe'.” Magtūy pin'nno'an e' sigām, pinagsamaintib maka bowa'na.
8 Puwas e' anoho' si Isa, yukna, “Saukunbi min poga ilu bo' binowa ni
nakura' ya tag-jamuhan.” Magtūy binowa e' sigām pehē' ni nakura' he',
9 ati kininaman e'na binu-anggul bay bohe'. Halam kata'uwanna bang
minningga binu inān sagō' kinata'uwan asal e' saga ipatan ya bay anauk
iya. Pagkinam pa'in e' nakura', magtūy lingananna pangantin l'lla.
10 “Kamaumuhanna,” yukna, “bang ma pagkawinan, binu ahāp ya
pamainum dahū ma saga a'a maglurukan. Subay aheka tainum e' sigām
bo' yampa pamainum binu kulang hāpna. Sagō' bang ka'a,” yukna, “binu
ahāp ya tau'nu sampay ma buwattina'an.”
11 Ya na itu paltanda'an tagna' nihinang e' si Isa. Nihinang e'na mahē'
ma Kana ya ma lahat Jalil. Minnē' pina'nda'an e'na kawasana, manjari
magkahagad ma iya saga mulidna.
12 Puwas e', palūd disi Isa pehē' ni da'ira Kapirnaum. Ya sehe'na inān
ina'na maka saga danakanna maka saga mulidna. Ina'an sigām pahanti'
daka pilambahangi.

Si Isa ma Langgal Pagkulbanan
(Matiyu 21:12-13; Markus 11:15-17; Lukas 19:45-46)

13 Manjari itu asekot na waktu paghinang Yahudi ya niōnan Hinang
Paglakad, angkan si Isa patukad ni Awrusalam.
14 Pagt'kkana pehē', pasōd iya ni deyom langgal pagkulbanan. Aniya'
ta'nda'na ma deyomna inān saga a'a magdagang sapi' maka bili-bili maka
assang. Ta'nda'na isab saga a'a pagsasambi'an sīn aningkō' ma lamisahan
sigām.

15 Pag'nda' itu e' si Isa, angā' iya lubid nihinang lulubak bo' s'ssolna saga
a'a kamemon paluwas min deyom langgal, beya' isab saga sapi' maka saga
bili-bili. Binulangkayat e'na saga lamisahan a'a magsasambi' sīn, maka
pinakaukanat sīn sigām.
16 Yukna ni saga magdaragang assang. "La'aninbi daganganbi ilu!
Langgal itu mbal manjari nihinang tabu' sabab luma' Mma'ku Tuhan!"
17 Pag'nda' saga mulid si Isa ma hinangna itu, taentom e' sigām sulat
Kitab, ya yuk-i, "Pagtuyu'ku ma luma'nu, O Tuhan, sali' hantang api ma
deyom atayku agon makamula."
18 Sakali tinilaw si Isa e' saga nakura' Yahudi, yuk-i, "Ai kapatutnu
maghinang saga hinangnu ilu? Panda'in kami hinang makainu-inu tanda'
saksi' in ka'a taga-kapatut."
19 Anambung si Isa, yukna, "Lubuhunbi langgal itu ati bangunku pabalik
ma deyom t'llung'llaw."
20 "Ōy!" yuk saga nakura' he'. "Langgal itu, mpatpū' maka nnom tahun
bay kapangahinang iya. Tabangunnu pabīng bahā' ma deyom t'llung'llaw
sadja?"
21 Malaingkan ya langgal pinagbissala e' si Isa inān baranna du.
22 Angkanna, ta'abut pa'in waktu kallum si Isa pabalik min kamatayna,
taentom e' saga mulidna bissalana itu ati tapagkahagad e' sigām sulat Kitab
maka bissala si Isa.
23 Mahē' pa'in si Isa ma Awrusalam salta' ma Hinang Paglakad, aheka a'a
magkahagad ma iya pagka ta'nda' e' sigām saga hinangna makainu-inu.
24 Sagō' mbal angandol si Isa ma sigām, sabab kata'uwanna asal
kajarihan sigām kamemon.
25 Minsan halam aniya' amata'u, kata'uwanna asal bang ai ma deyom
atay manusiya'.

3

Si Isa maka si Nikudimas

1 Manjari itu aniya' a'a min umpigan Parisi, ōnna si Nikudimus.
2 Ma dakayu' sangom pehē' iya ni si Isa bo' ah'lling, yukna, "Tuwan
Guru, kata'uwan kami in ka'a guru pinapi'itu e' Tuhan. Sabab mbal ka
makahinang saga hinang makainu-inu ya hinangnu ilu, luwal bang ka
tinabang e' Tuhan."
3 Anambung si Isa, yukna, "B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'a, halam
aniya' manusiya' maka'nda' pagparinta Tuhan, luwal bang a'a nianakan
min duwa."
4 Yuk si Nikudimus, "Buwattingga a'a nianakan pabalik bang aumul na?
Tantu iya mbal makasōd pabalik ni deyom kandang ina'na bo' nianakan
pabalik!"
5 Anambung si Isa, yukna, "B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'a, halam
aniya' a'a makasōd ni pagparintahan Tuhan, luwal bang a'a nianakan min
bohe' maka min Rū Tuhan.
6 Ya nianakan e' manusiya', manusiya' asal, sagō' ya nianakan min Rū
Tuhan tahinang anak Tuhan taga-rū isab.
7 Da'a ka ainu-inu pagka yukku ma ka'a in ka'am subay nianakan pabalik.
8 Dalilta baliyu, ya ameya' pi'ingga-pi'ingga kabaya'anna. Takalenu
bahonosna, sagō' mbal kata'uwannu bang minningga atawa pi'ingga.
Buwattē' du isab bang a'a nianakan min Rū Tuhan, mbal kinata'uwan bang
minningga kaniya'na."
9 "Buwattingga kajarina itu?" yuk tilaw si Nikudimus.

10 Anambung si Isa, yukna, “Mbal tahatinu bahā'? Guru babantugun
lagi' ka ma bangsata Isra'il?
11 B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'a, amissala kami pasal ai-ai kata'uwan
kami, maka anaksi' kami pasal bay ta'nda' kami. Sagō' ka'am ilu mbal
magkahagad.
12 Buwattingga e'bi magkahagad ma bissalaku pasal sulga', bang minsan
bissalaku pasal dunya mbal pagkahagadbi?
13 Halam aniya' bay makapehē' ni sulga', luwal aku Anak Manusiya', ya
pi'itu asal deyo' bay min sulga'.
14 “Ma waktu awal, hinabu ma lahat paslangan lagi' bangsa Isra'il, aniya'
sowa dī tumbaga bay niangkat e' si Musa ma hāg bo' ta'nda' e' saga a'a bay
keket sowa. Jari sai-sai maka'nda' bay kauli'an. Damikiyanna in aku Anak
Manusiya' subay niangkat ma hāg,
15 jari sasuku angandol ma aku pinaniya'an kallum kakkal ni kasaumu-
lan.
16 “Aheya to'ongan lasa Tuhan ma manusiya', ya po'on paglilla'na
Anakna tunggal pinapatay bo' supaya sasuku angandol ma Anakna
itu mbal binutawanan min Tuhan, sagō' kakkal kallumna sampay ni
kasaumulan.
17 Ngga'i ka hukuman dusa ya minaksud e' Tuhan angkan papi'ituna
Anakna. Ya maksudna subay lappasan min hukuman bangsa manusiya'
kamemon labay min si Isa.
18 Sasuku angandol ma Anak Tuhan mbal taluwa' hukuman Tuhan. Sagō'
sasuku mbal angandol, asal taluwa' hukuman, sabab halam sigām bay
angandol ma si Isa, ya tunggal anak Tuhan.
19 Buwattitu ya pangahukuman Tuhan: si Isa ya bay pi'itu ni dunya
amasawa deyom pikilan manusiya' sagō' manusiya' itu mbal bilahi ma
kasawahan. Ya kabaya'an sigām subay kalendoman sabab ala'at saga
hinang sigām.
20 Sasuku maghinang ala'at ab'nsi to'ongan ma kasawahan, maka mbal
pasekot ni kasawahan sabab mbal bilahi ta'nda' saga hinang sigām ala'at.
21 Sagō' sasuku maghinang abontol bilahi ni kasawahan supaya talhakit
in hinang sigām ameya' du ma panoho'an Tuhan.”

Si Isa maka si Yahiya

22 Puwas e' pehē' si Isa maka saga mulidna ni lahat Yahudiya. At'ggol-
t'ggol kamahē'na maka sigām. Magpandi isab iya saga a'a maina'an.
23-24 Pasalta', magpandi na pa'in si Yahiya ma lahat Anon ya ma atag
kauman Salim, sabab aheka bohe' maina'an maka angabut-ngabut saga
a'a pina'an ni iya mikipandi. Dahū ko' inān min waktu kapangalabusu ma
iya.
25 Jari aniya' pagsu'alan saga mulid si Yahiya maka dakayu' Yahudi pasal
addat sigām magail.
26 Pehē' sigām ah'lling ni si Yahiya, yuk-i, “Tuwan Guru, taentomnu bahā'
a'a bay ma ka'a ma dambila' sapa' Jordan e', ya bay saksi'annu? Na, ina'an
iya magpandi saga a'a buwattina'an. Pina'an ni iya saga a'a kamemon.”
27 Anambung si Yahiya, yukna, “Halam aniya' kapatut manusiya' bang
ngga'i ka Tuhan ya amuwanan iya.
28 Ka'am ilu makasaksi'an aku du, bay na sa yukku in aku ngga'i ka Al-
Masi. Tu'ud aku sinō' parahū min iya anakapan ai-ai.
29 Sapantun magkawin, pangantin l'lla ya tag-h'nda. Sagō' panonna, ya
an'ngge ma atag ina'an akale-kale, kinōgan asal pagka takalena lagam

pangantin l'lla. Buwattē' kahālanna ma kami maka si Isa," yuk si Yahiya.
"Halam aniya' kulang ma kakōganku pagka iya inān takale na.
30 Subay pasōng kabantugan si Isa, maka aku itu subay pakō'-kō'."

Ya Pi'itu min Sulga'

31 Ya pi'itu min sulga' alanga asal min kamemon. Hal kahālan dunya ya
tasuli-suli e' a'a min dunya, sabab suku' dunya iya. Sagō' alanga asal min
kamemon ya pi'itu min sulga'.
32 Pamandu'na ai-ai bay ta'nda'na maka takalena mahē' ma sulga', sagō'
halam aniya' magkahagad ma lapalna.
33 Ya balikna, sasuku magkahagad, angaho' du in pangallam Tuhan asal
b'nnal kamemon.
34 Bang aniya' pinapi'itu e' Tuhan, lapal Tuhan ya pamissalana sabab
kabuwanan iya Rū Tuhan ma halam aniya' kulangna.
35 Alasa Tuhan ma Anakna ati pamuwanna ma iya kapatut ang'ntanan
kamemon.
36 Taga-kallum kakkal ni kasaumulan sasuku angandol ma Anak Tuhan.
Sasuku mbal angandol maka mbal ameya' ma Anak Tuhan, halam aniya'
kallum sigām kakkal sagō' pat'ddas du sigām ma mulka' Tuhan.

4

Si Isa Magbissala maka D'nda min Samariya

1 Jari itu takale e' saga Parisi pasal saga a'a pinandi e' si Isa nihinang
mulidna. Labi aheka kono' min saga a'a ya tahinang mulid si Yahiya.
2 Sagō' ya b'nnalna, ngga'i ka si Isa baranna ya magpandi, luwal saga
mulidna.
3 Na, pagka kinata'uwan e' si Isa bang ai pinagsuli-suli he', ala'an iya
maka saga mulidna min lahat Yahudiya bo' pabīng ni lahat Jalil.
4 Ya lān pal'ngnganan sigām palabay asal min t'ngnga' lahat Samariya.
5 Mahē' sigām ma lahat Samariya, at'kka sigām pehē' ni dakayu' da'ira
niōnan Sikar. Asekot lahat itu ni tana' bay pamuwan e' si Yakub ni anakna
si Yusup ma masa awal e'.
6 Aniya' ma tana' inān bohe' kali bay tahinang e' si Yakub ati aningkō' si
Isa ma bihing bohe' inān sabab binale' iya ma pagl'ngnganan. Augtu na
llaw ma buwattina'an.
7-8 Halam maina'an saga mulidna sabab wa'i sigām ni da'ira am'lli
kinakan sigām. Sakali itu aniya' d'nda Samariya pina'an anambu' bohe'.
Ah'lling si Isa ni iya, yukna, "Buwanin kono' aku bohe' inumku."
9 Anambung d'nda, yukna, "Oy, bangsa Yahudi ka, maka aku itu bangsa
Samariya ko'! Angay aku pangamu'annu bohe'?" Angkan buwattē'
pah'lling d'nda sabab bangsa Yahudi mbal bilahi angangguna kapanyapan
saga a'a Samariya.
10 Anambung si Isa, yukna, "Bangsi' kata'uwannu bang ai pamuwan
Tuhan ma manusiya', maka bang sai aku ya angamu' bohe' itu ni ka'a, tantu
du ka angamu' bohe' ni aku. Jari painumta du ka bohe' makakallum."
11 "Tuwan," yuk d'nda, "minningga panambu'annu bohe' makakallum?
Halam aniya' panambu'nu, maka alalom pahāp pagbohe'an itu.
12 Bohe' kali itu bay pang'bba kami e' ka'mbo'-mbo'antam si Yakub.
Sigām magtai'anak sampay saga hayop sigām bay anginum min bohe' itu.
Palabi bahā' kawasanu min kawasa si Yakub e'?"
13 Anambung si Isa, yukna, "Tantu patay bohe' pabīng sasuku anginum
bohe' kali itu.

14 Sagō' sasuku anginum bohe' pamainumku, mbal to'ongan iya patay
bohe' pabīng. Sabab bohe' pamainumku iya sapantun tuburan bohe'
amuwal ma deyom atayna, amuwanan iya bohe' makakallum saumul-
umul."
15 "Tuwan," yuk d'nda, "buwanin aku bohe' ya pah'llingnu itu bo' aku
mbal patay bohe' pabīng. Ati mbal na aku pi'itu anambu' bohe'."
16 "Pehē' ka, ngā'un h'llanu," yuk si Isa, "ati bowahun iya pi'itu."
17 "Halam aniya' h'llaku," yuk sambung d'nda.
Yuk si Isa ni iya, "B'nnal ya yuknu ilu, halam aniya' h'llanu.
18 Sabab min lima ka bay magh'lla sagō' ya l'lla parakayu'annu buwattitu
ngga'i ka h'llanu. Taluwa' llingnu ilu."
19 Yuk d'nda, "Tuwan, ta'nda'ku in ka'a nabi.
20 Bay anambahayang ka'mbo'-mbo'an kami bangsa Samariya maitu ma
būd itu. Sagō' bang ma ka'am saga Yahudi, Awrusalam ya panambahayan-
gantam Tuhan."
21 Yuk si Isa ni iya, "Arung, b'nnalun llingku itu. Aniya' du waktu ma
sinosōng, bang a'a magpamudji ma Mma'tam Tuhan, ngga'i ka ma būd itu
atawa mahē' ma Awrusalam ya lugal pagpudjihan sigām.
22 Ka'am saga a'a Samariya mbal ata'u bang ai ya pagta'atanbi. Saguwā'
in kami makata'u asal, sabab in paglappas ma manusiya' paluwa' min
bangsa Yahudi.
23 Sagō' buwattitu, at'kka na waktu bay nilagaran, waktu kapamudji
Mma'tam Tuhan e' saga a'a magpamudji sab'nnal-b'nnal, min itikad maka
min kasab'nnalan. Buwattē' asal kabaya'an Tuhan.
24 In Tuhan rū asal, maka sasuku amudji iya subay min itikad sigām
maka min kasab'nnalan."
25 Yuk d'nda ni si Isa, "Asal kata'uwanku, ma sinosōng pi'itu du Al-Masi
(ya pinene' e' Tuhan angaliyusan bangsana min kasigpitan)."
26 Yuk si Isa, "Aku na ko', ya amissala itu ma ka'a."
27 Sakali at'kka saga mulid si Isa pabīng pehē'. Ati ainu-inu sigām pagka
ta'nda' si Isa e' sigām magsuli-suli maka d'nda. Sagō' halam aniya' min
sigām anilaw d'nda inān bang ai gawina, atawa anilaw si Isa bang angay
iya magsuli-suli maka iya.
28 Manjari itu ni'bbahan e' d'nda inān kibut pagbohe'anna bo' yampa
pabalik pehē' ni kaluma'an. Pagt'kkana pehē' ah'lling iya ni saga a'a
maina'an.
29 "Dai' na kam," yukna. "Nda'unbi a'a bay angahaka'an aku pasal
kamemon bay hinangku. Ya itu bahā' Al-Masi?"
30 Jari paluwas saga a'a inān min da'ira bo' pal'ngngan pehē' ang'nda' si
Isa.
31 Na, makala'an pa'in d'nda he', anganjunjung saga mulid si Isa bang
pa'in iya amangan. Yuk sigām, "Tuwan, amangan ka."
32 Sagō' anambung si Isa, yukna, "Aniya' kinakanku mbal kata'uwanbi."
33 Magtilawan di-sigām saga mulid e', yuk-i, "Aniya' bahā' bay amowahan
iya kinakan?"
34 Yuk si Isa ma sigām, "Ya maka'ssohan aku bang tahinangku kabaya'an
Tuhan, ya amapi'itu aku. Maka subay talusku saga hinang bay pamahi-
nangna ma aku.
35 Inggay aniya' bissalabi, ya yuk-i, 'Mpat bulan gi' bo' yampa waktu
pagani?' Sagō' haka'anta kam," yuk si Isa, "ta'abut na waktu pagani.
Nda'unbi saga a'a magpi'itu inān. Sapantun sigām buwa' huma atiguma'
na, sakap na pinagani.

36 Ahāp tungbas ma sasuku animuk buwa' itu. Hatina animuk iya
manusiya' pinaniya'an kallum kakkal. Angkan magdakayu' magkōg-
koyagan saga a'a magtanom maka a'a magtimuk.
37 B'nnal bissala inān ya yuk-i, 'Saddī a'a magtanom, saddī a'a magani.'
38 Bay soho'ku ka'am magani buwa' minsan ngga'i ka paglu'uganbi. Saddī
iya bay maglu'ug, sagō' makahampit du kam min paglu'ugan sigām."
39 Manjari aheka saga a'a Samariya min da'ira Sikar magkahagad ma si
Isa ma sabab bay lling d'nda, ya yuk-i, "Kahaka'an aku e'na pasal kamemon
bay tahinangku."
40 Angkan pagt'kka saga a'a Samariya pehē' ni si Isa, nilogos iya e' sigām
subay pat'nna' gi' ma lahat sigām. Jari duwambahangi ya pahanti'na
maina'an.
41 Pasalta' pa'in si Isa maina'an, aheka lagi' saga a'a magkahagad ma iya
ma sabab pamandu'na.
42 Yuk saga a'a itu ma d'nda, "Buwattina'an magkahagad na kami ma si
Isa, ngga'i ka ma sabab pangahakanu ma kami sagō' ma sabab baran kami
makakale na ma pamandu'na. Kata'uwan kami na in iya sab'nnal-b'nnal
maglalappas ma saga manusiya' ma deyom dunya itu."

Anak Bag'llal Kauli'an e' si Isa

43 Apuwas pa'in duwambahangi kahanti' disi Isa ma da'ira Sikar e', ala'an
sigām minnē' tudju ni lahat Jalil.
44 (Aniya' asal bay pamissala si Isa, ya yuk-i, "In nabi mbal pinagaddatan
e' saga a'a ma lahatna luggiya'.")
45 Pagt'kka disi Isa ni lahat Jalil, pasampang ni iya saga a'a maina'an,
sabab bay sigām ma Awrusalam pasabu ma waktu Hinang Paglakad, ati
ta'nda' e' sigām kamemon ya tahinang e' si Isa maina'an.
46 Manjari pabalik si Isa pehē' ni Kana ma lahat Jalil. Ya na ko' he' lahat
bay pamindahanna bohe' ni binu-anggul. Sakali itu aniya' dakayu' bag'llal
sultan pasabu pehē'. Wa'i anakna l'lla asaki ma da'ira Kapirnaum.
47 Pagkale bag'llal itu in si Isa ina'an bay at'kka ni lahat Jalil min lahat
Yahudiya, magtūy iya pehē' ni si Isa anganjunjung bang pa'in pinauli'
anakna, sabab song na magkamamatay.
48 Yuk si Isa ni iya, "Tantu kam mbal magkahagad, luwal bang kam
maka'nda' saga paltanda'an nihinang pagkainu-inuhan a'a."
49 Yuk bag'llal ni iya, "Ndū', Tuwan, pasa'ut lagi' ka ma aku sabab sa'at-
sa'at amatay anakku."
50 "Pehē' na ka," yuk si Isa. "Pauli' du anaknu."
Pinarassaya e' bag'llal pah'lling si Isa itu ati ala'an iya tudju amole'.
51 Ma labayan pa'in, tasampang iya e' saga sosoho'anna ati nihaka'an iya
e' sigām, yuk-i, "Kauli'an na anaknu."
52 Tinilaw sigām e'na bang lisag pila bay kauli' sakina ati yuk sambung
sigām, "Lisag dakayu' kohap-in bay kala'an pasu'na."
53 Jari nientom e' mma' onde' inān ya na to'ongan waktu bay kapah'lling
si Isa ni iya, ya yuk-i, "Pauli' du anaknu." Angkanna bag'llal inan sampay
saga a'a kamemon ma okomanna magkahagad na ma si Isa.
54 Paltanda'an si Isa karuwana itu bay tahinang e'na pagkainu-inuhan
a'a ma lahat Jalil, waktu kabalikna pehē' min lahat Yahudiya.

5

A'a ma Bihing Tigbaw Kauli'an e' si Isa

1 Puwas e' patukad disi Isa ni Awrusalam sabab aniya' paghinang saga
Yahudi mahē'.
2 Na, aniya' ma Awrusalam inān bohe' tigbaw, ōnna Betsata bang ma
bissala Hibrani. Bohe' itu asekot ni lawang pagsōd-luwasan da'ira, ya
niōnan Lawang Bili-bili, maka aniya' lima saurung maina'an pagsindungan
a'a.
3 Na, ma waktu ina'an aheka a'a asaki maglegehan ma ba'anan
pagsindungan inān. Aniya' sigām abuta, aniya' apengka' maka aniya'
amatay ugatna. [Ya nilagaran e' sigām kagawgaw bohe'.
4 Sababna bang pasān aniya' mala'ikat min Tuhan pareyo' ni bohe' inān
anganggawgaw. Jari sai-sai makarahū pehē' ni deyom bohe' aubus pa'in
bay ginawgaw, kauli'an du minsan ai sakina.]
5 Jari itu aniya' maina'an a'a taga-saki, t'llumpū' na maka waluntahun ya
t'ggol sakina.
6 Ta'nda' iya e' si Isa palege maina'an, maka kata'uwanna at'ggol na kasaki
a'a inān. Jari atilaw ma iya si Isa, yukna, "Bilahi ka bahā' kauli'an?"
7 Anambung a'a sakihan, yukna, "Aho', Tuwan, sagō' halam aniya'
amuhat aku pehē' ni tigbaw bang pagawgaw bohe'na. Hinabuku paingsud
pehē', aniya' parahū min aku."
8 Yuk si Isa ni iya, "Pabungkal ka, bowahun palegehannu bo' ka magtūy
lum'ngngan."
9 Saru'un-du'un du kauli'an a'a inān, magtūy iya lum'ngngan amowa
palegehanna.
Na, llaw ina'an llaw Sabtu',
10 angkan buwattitu pamissala saga Yahudi ma a'a bay kauli'an sakina
inān, yuk-i, "Oy, llaw paghali ko' itu! Talanggalnu sara'tam pagka buhatnu
palegehannu."
11 Anambung iya ma sigām, yukna, "Ya a'a bay amauli' aku bay anoho'
aku amowa palegehanku, maka anoho' aku lum'ngngan."
12 "Sai a'a bay anoho' ka'a?" yuk sigām.
13 Sagō' mbal kinata'uwan e' a'a inān bang sai, sabab bay pas'llot si Isa
magtūy min katimukan a'a.
14 Puwas e' tabāk a'a itu e' si Isa ma deyom langgal pagkulbanan. Yuk si
Isa ni iya, "Nda'un ba, kauli'an na sakinu, angkan ka subay ang'bba min
saga dusanu. Ya aniya', pat'kkahan ka la'at akosog gi' min bay dahū."
15 Manjari ala'an a'a inān minna'an ati pehē' angahaka'an saga nakura'
Yahudi in si Isa bay amauli' iya.
16 Angkanna si Isa nila'at e' saga Yahudi, sabab kauli'an e'na saki a'a
pasalta' ma llaw paghali.
17 Ah'lling si Isa ni sigām, yukna, "Mma'ku Tuhan maghinang na pa'in
sampay ni kabuwattina'an, damikiyanna aku subay maghinang isab."
18 Ya he' po'onna angkan saga Yahudi inān luhūy amanuyu' amapatay
iya. Ngga'i ka ma sabab kalanggalna ma sara' pasal llaw paghali, sagō' ma
sabab h'llingna pasal in Tuhan Mma'na lissi, hatina in iya magsali' maka
Tuhan.

Kapatut si Isa min Mma'na Tuhan

19 Manjari sinambungan e' si Isa saga a'a inān, yukna, "B'nnal ya
pangahakaku itu ma ka'am, halam aniya' tahinangku bang min baran-
baranku. Sagō' ai-ai ta'nda'ku nihinang e' Mma'ku, ya na ina'an hinangku.
Kamemon nihinang e' Mma', ya du isab nihinang e' Anak.

20 Kinalasahan asal aku e' Mma'ku, maka pamata'una isab ma aku
kamemon ya hinangna. Ma sinosōng isab pahinangna gi' ma aku saga
hinang labi abarakat min bay tahinangku dahū, ati ainu-inu du ka'am
kamemon.
21 Mma'ku Tuhan ya amakallum saga a'a magpatayan. Damikiyanna aku
itu, Anak Tuhan, amakallum isab sai-sai kabaya'anku.
22 Maka ngga'i ka Mma'ku ya angahukum saga manusiya', sagō' pa-
muwanna na ma aku kapatut angahukum
23 bo' supaya aku pinagmahaldika'an e' kamemon, buwat pagmahaldika'
sigām ma Tuhan. Sai-sai mbal angamahaldika' aku, Anak Tuhan, mbal isab
mahaldika'na Mma'ku ya bay amapi'itu aku.
24 "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sasuku makakale ma saga
pamissalaku, maka magkahagad isab ma bay amapi'itu aku, kakkal du
kallumna sampay ni kasaumulan. Mbal iya taluwa' hukuman Tuhan ma
sabab dusana, sagō' apuwas iya min mulka' ati allum salama-lama.
25 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am," yuk si Isa, "ta'abut na waktu
bay pangalagad. Jari akale saga a'a magpatayan ma suwala Anak Tuhan
ati allum salama-lama sasuku akale.
26 Mma'ku ya po'onan kallum, maka kabuwanan aku e'na kapatut
amakallum ma manusiya'.
27 Pamuwanna isab ma aku kapatut angahukum saga manusiya', sabab
Anak Manusiya' asal aku.
28 "Da'a kainu-inuhinbi h'llingku itu," yuk si Isa. "Ma sinosōng, akale
saga a'a magpatayan kamemon ma suwalaku.
29 Pagkale itu, paluwas du sigām min deyom kakubulan sigām. Paluwas
saga a'a bay maghinang ahāp bo' allum salama-lama. Paluwas isab saga
a'a bay maghinang ala'at bo' taluwa' hukuman ma sabab dusa sigām."

Saga Saksi' Pasal si Isa

30 Amissala gi' si Isa, yukna, "Halam aniya' tahinangku bang hal min
baran-baranku. Angahukum sadja aku buwat bay panoho'an aku e' Tuhan,
angkan abontol hukumanku. Sabab ngga'i ka kabaya'anku ya tuyu'anku
nihinang, sagō' kabaya'an Tuhan ya bay amapi'itu aku.
31 Bang hal aku anaksi'an di-ku, mbal du aku bin'nnal.
32 Sagō' aniya' saddī anaksi'an aku, maka kata'uwanku in panaksi'na ma
aku b'nnal sadja."
33 Yuk si Isa gi' ni saga Yahudi, "Bay papehē'bi saga a'abi ni si Yahiya
atilaw iya, maka b'nnal bay pangahakana ma pasalku.
34 Sagō' ngga'i ka saksi' min manusiya' ya pasangdolanku. Sabbutku si
Yahiya inān bo' supaya kam lappasan min hukuman dusa.
35 Si Yahiya itu sapantun palita'an amuwan sawa ma pikilan manusiya',
maka ka'am ilu bay ka'amuhan dai'-dai' ma sawana.
36 "Sagō' aniya' saksi' ma aku labi gi' akosog min panaksi' si Yahiya,
hatina saga hinang ya bay pamahinang aku e' Mma'ku Tuhan. Saga
hinangku itu anaksi'an aku in aku b'nnal bay pinapi'itu e' Mma'ku.
37 Maka Mma'ku, ya bay amapi'itu aku, anaksi' isab ma pasalku. Sagō'
ka'am ilu, halam kam bay makakale suwalana atawa maka'nda' baihu'na.
38 Halam isab bay pasobsob lapalna ni deyom pangatayanbi sabab mbal
kam magkahagad ma aku, ya pinapi'itu e'na ni dunya.
39 Atuyu' kam sidda angadji' Kitab sabab pangannalbi minnē' kam
kaniya'an kallum kakkal ni kasaumulan. Sagō' aku ya binissala ma
kakitaban itu.

40 Malaingkan ka'am ilu mbal bilahi pi'itu ni aku supaya kam pinaniya'an
kallum kakkal."
41 Amissala gi' si Isa ni saga nakura' inān, yukna, "Mbal aku anambut
sanglit min manusiya'.
42 Saguwā' kata'uwanku bang ai ma deyom ataybi maka kata'uwanku
halam aniya' lasabi ma Tuhan.
43 Minsan aku pi'itu taga-kapatut deyo' bay min Mma'ku, mbal aku
taima'bi. Sagō' bang aniya' a'a saddī pi'itu amapatut di-na, taima'bi du
iya.
44 Buwattingga e'bi magkahagad ma aku bang ya angutbi sanglit min
pagkahibi manusiya', ati mbal angutbi sanglit min Tuhan dakayu'-kayu'.
45 "Da'a pikilunbi in aku anuntutan ka'am ni Mma'ku ma llaw hukuman.
Ya anuntutan ka'am si Musa, ya pangaholatanbi.
46 Bang kam bay magkahagad sab'nnal-b'nnal ma si Musa, ya du aku
kahagadbi du isab, sabab aku ya pinagsulat e'na ma Kitab Tawrat.
47 Sagō' buwattingga pagkahagadbi ma bissalaku, pagka mbal kahagadbi
bay tasulat si Musa?"

6

Pamakan si Isa ma saga A'a Limangibu Hekana
(Matiyu 14:13-21; Markus 6:30-44; Lukas 9:10-17)

1-4 Dakayu' llaw, sōng pa'in waktu paghinang Hinang Paglakad, pehē' si
Isa ni dambila' danaw Jalil (ya niōnan isab danaw Tibiri). Aheka to'ongan
saga a'a bay paturul ni iya sabab ta'nda' e' sigām hinangna kawasahan ma
saga a'a taga-saki. Manjari patukad si Isa maka saga mulidna ni bīd-bīd
bo' aningkō' mahē'.
5 Sakali pag'nda' si Isa aheka to'ongan saga a'a patudju ni iya, ah'lling
iya ma si Pilip dakayu' mulidna, yukna, "Maingga pam'llihanta kinakan
pamakan ba'anan a'a itu?"
6 Angkan buwattē' patilaw si Isa, sabab sinulayan e'na pangandol si Pilip.
Malaingkan kinata'uwan e' si Isa bang ai song hinangna.
7 Anambung si Pilip, yukna, "Minsan gadji walumbulan mbal
makab'llihan tinapay sarang pamakan saga a'a itu, minsan hal dangkuri'
pararangan."
8 Manjari ah'lling gi' dakayu' mulid si Isa saddī, si Andariyas danakan si
Simun Petros.
9 Yukna ni si Isa, "Itiya' maitu dakayu' onde'-onde' l'lla, aniya' lima
tinapayna maka duwa daingna. Sagō' pamagayta bang hal itu pamakan
ba'anan a'a itu?"
10 Yuk si Isa, "Sō'unbi saga a'a ilu aningkō'." Aniya' maina'an parang-
parang aluha ati magtingkō'an sigām kamemon. Aniya' sigām limangibu
a'a bang l'lla sadja ni'itung, saddī d'nda maka onde'-onde'.
11 Ningā' e' si Isa tinapay he'. Pinagsukulan e'na bo' yampa pagbahagi'na
ma saga a'a magtingkō'an inān. Damikiyanna daing, bay binahagi' e'na ma
sigām pila-pila ya kabaya'an sigām.
12 Asso pa'in sigām kamemon, ah'lling si Isa ni saga mulidna, yukna,
"Timukunbi kapinna ilu bo' mbal kaugun."
13 Magtūy aniya' sangpū' maka duwa ambung pin'nno'an e' sigām maka
kapin tinapay lima hekana inān.
14 Pag'nda' saga a'a ma paltanda'an bay tahinang e' si Isa inān, yuk sigām,
"B'nnal ko' itu, ya na itu nabi asal lagarantam pi'itu ni dunya."

15 Kinata'uwan e' si Isa in saga a'a inān anganiyat anaggaw iya bo'
nilogos magsultan. Angkan iya ala'an magtūy minnē' ati patukad dangan-
danganna ni būd.

Si Isa Lum'ngngan ma Kuwit Tahik
(Matiyu 14:22-23; Markus 6:45-52)

16 Logob-logob pa'in lahat, palūd saga mulid si Isa ni bihing danaw.
17 Pasakat sigām ni bayanan bo' pauntas ni dambila' danaw, tudju ni
da'ira Kapirnaum. Sangom na, sagō' halam gi' si Isa bay maka'abut ni
sigām.
18 Akosog na baliyu maka anganggoyak na tahik.
19 Makabusay pa'in sigām saga lima atawa nnom kilometro lawakna,
ta'nda' e' sigām si Isa lum'ngngan min kuwit tahik, pasekot na tudju ni
bayanan sigām. Jari tināw sigām to'ongan.
20 Sagō' ah'lling si Isa, yukna, "Da'a kam tināw. Aku ko' itu."
21 Minnē' sigām bilahi amasakat iya ni bayanan. Pagsakatna pa'in,
magtūy sigām saru'un-du'un at'kka ni patudjuhan sigām.
22 Pag'llaw dakayu', ina'an ma dambila' danaw saga a'a bay pinakan e'
si Isa. Tata'u asal e' sigām dakayu' du bayanan bay pameya'an saga mulid
e'. Maka kinata'uwan isab in si Isa halam bay paruwa' ameya' ma saga
mulidna. Luwal saga mulid bay pauntas parambila'.
23 Jari itu aniya' saga bayanan saddī bay min da'ira Tibiri parunggu'
ni kasekotan bay pagkakanan sigām tinapay, puwas bay pagsukulan e'
Panghū' Isa.
24 Na, pag'nda' saga a'a itu in si Isa maka saga mulidna halam na
maina'an, paruwa' sigām ni saga bayanan inān bo' anumpang tudju ni
Kapirnaum amiha si Isa.

Si Isa Sapantun Pagkakan Makakallum

25 Tabāk pa'in si Isa e' sigām ma dambila' danaw, yuk sigām ni iya,
"Tuwan Guru, sumiyan kapi'itunu?"
26 Yuk sambung si Isa, "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, ya angkan
aku pihabi sabab asso kam e' tinapay. Sagō' halam tahatibi paltanda'an
makainu-inu ya bay tahinangku inān ma pang'nda'bi.
27 Da'a pagtuyu'inbi kinakan magkabalos. Ya pagtuyu'anbi subay
kinakan mbal magkabalos, ya makakallum saumul-umul. Aku Anak
Manusiya' ya amuwanan ka'am kinakan itu sabab aniya' kapatut pa-
muwan aku e' Mma'ku Tuhan, bainat in aku makasulut atayna."
28 Manjari atilaw sigām ni si Isa, yuk-i, "Na, ai na pa'in subay hinang
kami bo' tabeya' kami kabaya'an Tuhan?"
29 Anambung si Isa, yukna, "Ya na itu kabaya'an Tuhan subay hinangbi:
subay kam angandol ma aku, ya pinapi'itu e'na."
30-31 Yuk sigām isab ni si Isa, "Paltanda'an ai pa'nda'annu kami supaya
kami magkahagad ma ka'a? Ka'mbo'-mbo'antam ma masa awal e' bay
amangan manna mahē' ma lahat paslangan. Tasulat ko' inān ma deyom
Kitab, ya yuk-i, 'Bay sigām buwananna kinakan min sulga'.' Jari ai
hinangnu?"
32 Ya sambung si Isa ma sigām, "B'nnal ya pangahakaku ma ka'am, ngga'i
ka si Musa ya bay amuwanan kinakan min sulga'. Mma'ku Tuhan ya
amuwanan ka'am kinakan b'nnal min sulga'.
33 Sabab in kinakan pamuwan e' Tuhan, ya na a'a deyo' bay min sulga',
ya amuwan kallum ma manusiya'."

34 Manjari angamu' saga a'a inān ni si Isa, yuk-i, “Tuwan, sat'ggol kami
allum buwanin kami kinakan ya pagbissalanu ilu.”

35 Yuk si Isa, “Aku na ko' kinakan makabuwan kallum. Sasuku ameya'
ma aku mbal lingantu pabīng. Maka sasuku angandol ma aku mbal patay
bohe' pabīng.
36 Sagō' bay na sa kam haka'anku, minsan aku ta'nda'bi mbal du kam
magkahagad.
37 Ameya' du ma aku a'a kamemon ya pamasuku' aku e' Mma'ku, maka
mbal sulakku sasuku ameya' ma aku.
38 Ya angkan aku pi'itu min sulga' ngga'i ka angahinang kabaya'an
baranku, sagō' kabaya'an Tuhan ya bay amapi'itu aku.
39 Ya kabaya'an Tuhan subay halam aniya' lungayku saga a'a bay
pamasuku'na ma aku. Gom pa'in pakallumku sigām kamemon ma llaw
katapusan.
40 Sababna ya kabaya'an Mma'ku Tuhan ma a'a kamemon, sasuku
ang'nda' maka magkahagad ma Anakna, tantu sigām kaniya'an kallum
kakkal ni kasaumulan. Pakallumku isab sigām ma llaw katapusan.”

41 Sakali itu magdugal saga nakura' inān ma pasal pah'lling si Isa he', ya
yuk-i, “Aku itu kinakan min sulga'.”
42 Yuk sigām, “Bang kitam mbal asā', a'a itu si Isa anak si Yusup!
Kata'uwanta ina'-mma'na. Jari angay iya ah'lling buwattē', in iya kono'
min sulga'?”

43 Anambung si Isa ma sigām, yukna. “Pahali kam magdugal.
44 Halam aniya' makapameya' ma aku, luwal bang kabuwanan baya' e'
Mma'ku ya bay amapi'itu aku. Ati sasuku ameya' ma aku pakallumku du
ma llaw katapusan.
45 Aniya' tasulat ma deyom Kitab Kanabi-nabihan buwatittu:
‘Pinandu'an sigām kamemon e' Tuhan.’ Sai-sai,” yuk si Isa, “akale
maka angikut ma pamandu' Mma'ku, ameya' du isab ma aku.
46 Halam aniya' bay maka'nda' Tuhan, luwal aku ya pi'itu min Tuhan.
47 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sasuku magkahagad ma aku
aniya' kallumna kakkal ni kasaumulan.
48 Aku ya kinakan makabuwan kallum,” yuk si Isa.
49 “Saga ka'mbo'-mbo'anbi bay makakakan manna ma lahat paslangan,
sagō' wa'i du sigām magpatayan.
50 Malaingkan saddī in kinakan min sulga' itu. Bang aniya' a'a amangan
kinakan itu, a'a inān mbal amatay.
51 Aku ya kinakan min sulga', aku ya kinakan makabuwan kallum.
Bang aniya' amangan kinakan itu-i, allum du iya sampay ni kasaumulan.
Ya pamakanku manusiya' isiku ko', ya paglilla'ku bo' supaya allum saga
manusiya' kamemon sampay ni kasaumulan.”

52 Manjari maglugat saga Yahudi ma sabab pamissala si Isa inān, yuk-i
“A'a itu, buwattingga kapamuwanna isina pamakan ma kitam?”

53 Yuk si Isa ni sigām, “B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, bang mbal
kakanbi isi Anak Manusiya' maka bang mbal inumbi laha'na, halam aniya'
kallumbi b'nnal.
54 Sagō' sasuku amangan isiku maka anginum laha'ku, kakkal du
kallumna sampay ni kasaumulan. Maka pakallumku iya bang ta'abut llaw
kahinapusan,
55 sabab isiku itu asal kinakan b'nnal, maka laha'ku itu inuman b'nnal.

56 Sasuku amangan isiku maka anginum laha'ku pataptap ma aku, maka
aku isab pataptap ma iya.
57 Bay aku pinapi'itu e' Mma'ku ya kakkal salama-lama, maka kakkal
isab kallumku ma sababna. Damikiyanna saga a'a amangan isiku, allum
du isab ma sababku.
58 Ya na itu kinakan deyo' bay min sulga',” yuk si Isa. “Saddī ko' itu min
kinakan niōnan manna ya bay takakan e' ka'mbo'-mbo'anbi ma masa awal
e'. Minsan sigām bay amangan manna he', magpatayan na pa'in sigām
bang ta'abut ganta'an. Sagō' sasuku amangan kinakan min sulga' itu, allum
sampay ni kasaumulan.”
59 Binissala itu e' si Isa waktu kapamandu'na ma deyom langgal
Kapirnaum.

Aheka Bebeya'an Ang'bba min si Isa

60 Takale pa'in pandu' si Isa itu, aheka bebeya'anna ah'lling, yuk-i,
“Ahunit makalandu' pamandu' itu. Halam aniya' makasandal akale.”
61 Halam aniya' bay angahaka'an si Isa sagō' kata'uwanna asal in
pamandu'na inān pagdugalan e' sigām. Angkan yukna ni sigām, “Ala'at
bahā' ataybi ma sabab pamandu'ku inān?
62 Na, buwattingga bahā' bang ta'nda'bi aku, Anak Manusiya', pabīng ni
lahat bay baiku?
63 Haka'anta kam,” yuk si Isa, “Rū Tuhan ya taga-kawasa amuwan kallum
b'nnal, pangita'u manusiya' mbal. Makakallum pamandu'ku itu, sabab
luwas ko' itu min Rū Tuhan.
64 Sagō' aniya' ma ka'am mbal magkahagad ma aku.” Buwattē' pah'lling
si Isa sabab kata'uwanna sangay min katagna' bang sai mbal magkahagad
ma iya, maka bang sai song anukbalan iya ni bantana.
65 Ah'lling gi' si Isa, yukna, “Ya itu sababanna angkan yukku ma ka'am,
halam aniya' ameya' ma aku bang ngga'i ka Mma'ku Tuhan ya amuwanan
iya baya'.”
66 Pagka buwattē' pah'lling si Isa, aheka saga mulidna bay ala'an min iya
maka mbal na ameya' ma iya.
67 Angkan si Isa atilaw ni saga mulidna kasangpū' maka duwa, yukna,
“Ya du ka'am bahā', ala'an isab?”
68 Anambung si Simun Petros, yukna, “Tuwan, sai pameya'an kami bang
ngga'i ka ka'a? Luwal ka'a taga-lapal bissala ya amuwan kallum kakkal ni
kasaumulan.
69 Magkahagad kami ma ka'a, maka kata'uwan kami in ka'a Dakayu'-
kayu' Asussi ya bay pi'itu min Tuhan.”
70 Yuk si Isa ni sigām, “Bay kam pene'ku kasangpū' maka duwa, sagō'
aniya' dangan min ka'am ilu pasōran saitan.”
71 Ya pinagbissala inān e' si Isa si Judas anak si Simun Iskariyut. Sabab
si Judas itu, minsan iya dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa,
tukbalanna du si Isa ni saga bantana ma sinosōng.

7

Si Isa maka Dauranakanna

1 Puwas e' magl'ngngan si Isa ma lahat Jalil sadja. Mbal iya makalanjal
ni lahat Yahudiya sabab bilahi amapatay iya saga nakura' Yahudi mahē'.
2 Sagō' asekot pa'in waktu paghinang bangsa Yahudi ma niōnan Hinang
Panggung,

3 ah'lling ni si Isa saga danakanna l'lla, yuk-i, “Ahāp bang ka palanjal
minnitu. Subay ka pehē' ni lahat Yahudiya supaya ta'nda' e' saga mulidnu
bang ai hinangnu.
4 Sababna bang a'a bilahi abantug, subay mbal limbunganna hinangna.
Pagka ka'a ilu maghinang saga hinang makainu-inu itu, subay ka mag-
pata'u ni a'a kamemon.”
5 Minsan saga danakanna itu mbal amarassaya ma iya.
6 Anambung si Isa ma sigām, yukna, “Halam gi' ta'abut waktu ka-
pama'nda'ku di-ku. Sagō' bang ka'am, minsan ai waktu makajari sadja,
7 sabab ka'am ilu mbal kinab'nsihan e' saga a'a ma dunya itu, ya
mbal angisbat Tuhan. Malaingkan kinab'nsihan aku e' sigām sabab
pah'llinganku na pa'in kahinangan sigām ala'at.
8 Pehē' kam ni paghinangan,” yuk si Isa ni saga danakanna. “Aku itu
mbal gi' pehē' sabab ngga'i ka gi' waktuku.”
9 Aubus pa'in bay llingna itu, maina'an gi' iya ma lahat Jalil.

Si Isa ma Paghinangan Yahudi

10 Makalikut pa'in saga danakanna ni paghinangan, mbal at'ggol paturul
isab si Isa pehē' sagō' mbal iya parongan ma kaheka'an a'a inān angkan
halam kinata'uwan kapehē'na.
11 Pinagpiha iya e' saga nakura' Yahudi mahē' ma paghinangan. Magti-
law sigām bang maingga iya.
12 Aheka saga a'a ma deyom katimukan inān maghigung-higung ma
pasalan si Isa. Yuk kasehe'an, “A'a ahāp si Isa.” Yuk isab kasehe'an, “Mbal,
sabab parupangna saga a'a.”
13 Sagō' halam aniya' makatawakkal anuli-nuli patampal ma pasalna
sabab tināw sigām ma saga pagnakura'an.
14 Sōng-sōng pa'in atonga' paghinang, pehē' si Isa ni langgal pagkulbanan
ati anagna' iya amandu'.
15 Ainu-inu saga Yahudi ma pamandu'na, yuk-i, “A'a itu halam bay
makapagguru. Minningga bahā' pangā'anna kata'una?”
16 Anambung si Isa ma sigām, yukna, “Pamandu'ku itu ngga'i ka min
kata'uku, sagō' min Tuhan ya amapi'itu aku.
17 Bang aniya' a'a bilahi angahinang kabaya'an Tuhan, kata'uwanna du
pamandu'ku itu bang min Tuhan atawa min paghona'-hona'ku sadja.
18 Bang a'a ganta' amissala min hona'-hona'na hal, ya angutna kabantu-
gan ma baranna. Sagō' bang angutna kabantugan ma bay anoho' iya, na,
abontol a'a inān maka mbal angakkal.”
19 Ah'lling gi' si Isa ni saga nakura' inān, yukna, “Bay kam kapang'bbahan
sara' e' si Musa, sagō' halam aniya' min ka'am minsan dakayu' amogbogan
sara' he'. Angay kam bilahi amapatay aku?”
20 Anambung kaheka'an a'a, yuk sigām, “Ka'a ilu sinōd saitan! Sai bilahi
amapatay ka'a?”
21 Yuk sambung si Isa, “Min t'dda du aku bay angahinang hinang
makainu-inu pasalta' ma llaw Sabtu', ati kainu-inuhanbi kamemon.
22 Bay kam sinoho' e' si Musa subay angislam saga anakbi l'lla, bo' ngga'i
ka min si Musa usulan itu sagō' min ka'mbo'-mbo'anbi tagna'. Angkan
islambi anakbi bang ta'abut llawna, minsan magsalta' maka llaw Sabtu'.
23 Na, bang ta'islambi anakbi l'lla ma llaw Sabtu' supaya mbal talanggal
sara' si Musa, angay angkan akagit ataybi ma aku pagka pauli'ku saki a'a
ma llaw Sabtu' du isab?

24 Da'a kam magdai'-dai' anōngan aku dusa ma saukat na kam mbal
ka'amuhan ma bay hinangku. In hukumanbi subay abontol.”

Ya Itu Bahā' Al-Masi?

25 Manjari aniya' saga a'a Awrusalam magsuli-suli, yuk-i, “Ya na itu bahā'
a'a piniha e' saga nakura' pinapatay?
26 Nda'unbi,” yuk sigām. “Itiya' iya amissala patampal sagō' mbal
sinagga' e' saga nakura'. Makatantu bahā' sigām, in iya b'nnal Al-Masi?
27 Bang pi'itu Al-Masi, mbal iya kinata'uwan bang minningga. Sagō' a'a
itu, kata'uwantam asal bang minningga.”
28 Amandu' pa'in si Isa ma deyom langgal pagkulbanan, pinatanog
suwalana, yukna, “Aho'. Kata'uwanbi aku bang minningga. Halam aku
bay pi'itu hal min kabaya'anku. Bay aku sinoho' pi'itu e' Tuhan, ya mbal
magputing. Mbal iya kata'uwanbi,
29 sagō' aku,” yuk si Isa, “ata'u du ma iya sabab minnē' asal aku, maka
iya ya bay anoho' aku pi'itu.”
30 Manjari pasulay sigām anaggaw iya, sagō' halam aniya' minsan
maka'ntanan iya sabab halam gi' ta'abut waktu pamapatay iya.
31 Malaingkan aheka a'a maina'an magkahagad ma iya. Yuk sigām, “Ya
na itu Al-Masi sabab halam aniya' makahinang hinang kawasahan palabi
gi' hekana min saga hinang si Isa itu.”
32 Manjari takale e' saga Parisi bang ai pinaghigung-higung e' kaheka'an
a'a inān ma pasal si Isa, angkan sigām maka saga imam alanga bay anoho'
saga jaga langgal pehē' anaggaw iya.
33 Amissala si Isa ni saga a'a magtimukan inān, yukna, “Mbal aku at'ggol
maitu ma ka'am. Sōng na aku amole' pehē' ni bay anoho' aku pi'itu.
34 Pihabi du aku, sagō' mbal aku tabākbi sabab mbal kam makaturul ni
papehē'anku inān.”
35 Manjari magsuli-suli saga nakura' Yahudi, yuk sigām, “Pi'ingga bahā'
a'a itu angkan iya mbal tabāktam? Pehē' iya bahā' ni kalahatan Girīk,
ya paglahatan bangsatam magpulak-palik e'? Pehē' bahā' iya amandu'an
bangsa Girīk?
36 Ai hatina ya yukna inan, in kitam amiha iya, sagō' mbal tabāktam.
Maka mbal kitam makaturul ni papehē'anna?”

Bohe' Makabuwan Kallum Kakkal

37 Manjari ta'abut pa'in llaw katangbus paghinang inān, ya llaw aheya,
an'ngge si Isa amissala. Pinatanog la'a suwalana, yukna, “Sasuku kam
patay bohe', pi'itu kam ni aku bo' kam painumku.
38 Sasuku magkahagad ma aku kataluwa'an sulat Kitab ya yuk-i, ‘aniya'
patubud min deyom atayna sali' dalil bohe' anasahan, bohe' makabuwan
kallum.’ ”
39 Ya bohe' patubud pinagbissala e' si Isa itu, hatina Rū Tuhan ya song
pamuwan ma saga a'a magkahagad ma iya. Sagō' ma waktu ina'an
in Rū Tuhan halam gi' bay tapamuwan sabab halam gi' ta'abut waktu
pamabangsa si Isa e' Tuhan.
40 Makakale pa'in saga a'a ma bissala si Isa itu, yuk sigām kasehe', “B'nnal
ko' itu, ya na itu nabi asal lagarantam.”
41 Yuk kasehe', “Al-Masi iya.”
Sagō' saddī lling kasehe'an. Yuk sigām, “Ngga'i ka iya Al-Masi, sabab
Al-Masi ngga'i ka min lahat Jalil.
42 Yuk Kitab in Al-Masi subay panubu' sultan Da'ud, maka subay
nianakan ma kaluma'an Betlehem sabab ya na lahat sultan Da'ud.”

43 Jari magsaddī pamikil saga a'a ma pasalan si Isa.
44 Aniya' sigām bilahi anaggaw si Isa, sagō' halam aniya' minsan maka'ntan ma iya.

Mbal Magkahagad Pagnakura'an Yahudi

45 Ma katapusanna pabalik na saga jaga inān. Tinilaw sigām e' Imam Muwallam maka Parisi ya bay anoho' sigām anaggaw si Isa yuk-i, "Angay iya halam tabowabi pi'itu?"
46 Anambung saga jaga he', "Halam to'ongan aniya' a'a amandu' buwat pamandu' a'a inān."
47 Yuk saga Parisi, "Ya du ka'am bahā' taparupang e'na?
48 Aniya' bahā' nakura' atawa Parisi magkahagad ma iya? Tantu halam, minsan dakayu'.
49 Ya sadja magkahagad saga a'a katimukan itu, a'a awam ma pasal sara' si Musa. Angkanna sigām taluwa' mulka' Tuhan!"
50 Sakali ah'lling si Nikudimus, ya bay makapehē' ni si Isa waktu sangom e'. Yukna ma saga pagkahina Parisi,
51 "Bang ma sara'tam mbal kita manjari amat'nna'an hukuman ma a'a abila halam bay pinabissala dahū, supaya kinata'uwan bang ai bay hinangna."
52 Anambung sigām, yukna, "Oy! Ka'a isab min Jalil bahā'? Ang'nda' ka ma deyom Kitab. Halam aniya' nabi paluwas min lahat Jalil."
53 [Manjari magpole'an saga a'a inān kamemon.]

8

Pasal D'nda Ta'abut Maghinang Ala'at

1 Sagō' patukad si Isa pehē' ni būd Kayu Jaitun.
2 Pagdai' llaw pa'in, pehē' iya pabīng ni langgal pagkulbanan. Magtipunan ni iya saga a'a aheka ati aningkō' iya amandu'an sigām.
3 Manjari aniya' dakayu' d'nda binowa ni iya e' saga guru sara' agama maka e' saga Parisi. D'nda itu bay ta'abut angaliyu-lakad. Pinatampal iya ma kaheka'an a'a inān kamemon.
4 Yuk saga Parisi ni si Isa, "Tuwan guru, d'nda itu bay ta'abut angaliyu-lakad.
5 Na, bang ma sara' bay pang'bbahan kitam e' si Musa, ya hukuman ma d'nda buwattitu subay binantung maka batu pinapatay. Na, bang ma ka'a?"
6 Buwattē' pamissala sigām panulay sigām ma si Isa, kalu aniya' sā' ma panambungna, jari aniya' sababan panuntut sigām ma iya. Saguwā' patondok sadja si Isa anulat ma kuwit tana' maka tōng tudlu'na.
7 Na sabu pa'in iya sinumariya e' sigām, patongas iya ati yukna ni sigām, "Sai-sai kam halam taga-dusa, wajib iya parahū amantung d'nda itu."
8 Jari patondok iya pabīng anulat isab ma kuwit tana'.
9 Pagkale pa'in e' sigām pah'lling si Isa itu, magtūy sigām ala'an kamemon dangan maka dangan, tinagna'an min matto'a sampay ni kasehe'an. Luwal si Isa tabba maina'an, maka d'nda masi ma bay pan'nggehanna.
10 Pagtongas si Isa pabīng, yukna ni d'nda, "Maingga na sigām, arung? Halam aniya' amat'nna'an ka'a hukuman?"
11 "Halam aniya', Tuwan," yuk sambung d'nda.
"Na," yuk si Isa, "minsan aku, mbal du aku amat'nna'an ka'a hukuman. Amole' na ka pehē' sagō' da'a angandusa pabīng."

Si Isa Ibarat Sawa

12 Puwas e' amissala si Isa ma saga Parisi pabīng, yukna, “Aku itu
sawa pamasawa pikilan manusiya'. Sasuku ameya' ma aku, mbal to'ongan
pal'ngngan ma deyom kalendoman sabab aniya' ma deyom pikilanna sawa
ya makabuwan kallum ma manusiya'.”
13 Yuk saga Parisi ni si Isa, “Ka'a ilu anaksi'an di-nu na. Mbal tab'nnal
saksi'nu bang ka hal anaksi'an di-nu.”
14 Anambung si Isa, yukna, “Minsan aku anaksi'an di-ku, mattan
asal panaksi'ku sabab kata'uwanku du bang minningga aku, maka bang
pi'ingga papehē'anku. Sagō' ka'am ilu, mbal kata'uwanbi bang minningga
aku atawa bang pi'ingga.
15 Bang aniya' hukumbi, paghona'-hona' manusiya' ya pameya'anbi. Aku
itu mbal angahukum a'a.
16 Sagō' abila aku saupama angahukum, abontol du hukumanku sabab
ngga'i ka aku dangan-danganku ya angahukum. Duwangan kami an-
gahukum sabab ginapi' aku e' Mma'ku, ya bay amapi'itu aku.
17 Tasulat ma deyom sara'bi,” yuk si Isa, “bang duwangan ya anaksi' bo'
maguyun panaksi' sigā, magtaluwa' na.
18 Jari b'nnal bissalaku sabab duwa saksi'ku maguyun. Anaksi'an aku
di-ku, maka Mma'ku, ya bay amapi'itu aku, anaksi'an aku du isab.”
19 Tinilaw si Isa e' saga Parisi, yuk sigām, “Maingga mma'nu?”
Yuk sambung si Isa, “Mbal kata'uwanbi Mma'ku, maka aku isab mbal
kata'uwanbi. Sabab bang bay aku kata'uwanbi, ya du Mma'ku bay du isab
kata'uwanbi.”
20 Binissala itu si Isa sabuna magpandu' ma deyom langgal pagkulbanan,
ma atag pamat'nna'an saga tu'ung pangahūgan sarakka. Sagō' halam
aniya' makasaggaw iya sabab halam gi' ta'abut waktu ya panganggantа'
Tuhan.
21 Manjari itu binalik e' Isa bay pamissalana ma saga a'a inān, yukna,
“Sōng na aku ala'an. Pihabi du aku sagō' mbal aku tabākbi. Amatay sadja
kam ma mbal ta'ampun dusabi. Mbal kam makapehē' ni papehē'anku.”
22 Angkan magtilaw-tilaw saga nakura' Yahudi, yuk sigām, “Amap-
atay iya di-na bahā', ya angkan yukna in kita mbal makapehē' ni
papehē'anna?”
23 Amissala gi' si Isa, yukna, “Ka'am ilu porol asal ma babaw dunya
itu. Sagō' aku itu, sulga' ya lahatku. Kajarihanbi asal min dunya, bo'
kajarihanku ngga'i ka.
24 Angkan kam haka'anku, in ka'am amatay sadja ma mbal ta'ampun
dusabi. Sabab bang mbal pagkahagadbi bay pah'llingku ma pasal baranku
bang sai aku, tantu kam amatay ma dusabi.”
25 “Sai ka to'ongan?” yuk tilaw sigām.
Anambung si Isa, yukna, “Buwat bay pangahakaku ma ka'am sangay min
katagna'.
26 Maka aheka gi' pah'llingku pangahukum paldusahanbi. Daipara
b'nnal sadja ya bay amapi'itu aku. Jari ai-ai takaleku min iya, ya he' sadja
pangahakaku ma saga manusiya' ma dunya itu.”
27 Saguwā' halam tahati e' sigām in Mma'na Tuhan ya pinagbissala itu e'
si Isa.
28 Angkan yukna ni sigām, “Bang aku Anak Manusiya' ta'angkatbi na
ni hāg, minnē' kata'uwanbi in aku baranku ya pah'llingku. Kata'uwanbi
isab halam aniya' tahinangku bang min baran-baranku sadja, maka ai-ai
pamandu'ku bay pamandu' aku e' Mma'ku.

29 Taptap pagapi' ma aku ya bay amapi'itu aku. Mbal aku pinasagaran
e'na, sabab hinangku sadja ai-ai makasulut iya."
30 Pagkale saga a'a inān ma pamissala si Isa, aheka sigām angandol ma
iya.

A'a Banyaga' maka A'a Ngga'i Ka Banyaga'

31 Jari itu ah'lling si Isa ni saga Yahudi ya am'nnal ma iya. "Bang kam
atuyu' ameya' ma pandu'ku," yukna, "mulidku na kam sab'nnal-b'nnal.
32 Makata'u du kam bang ingga ya kasab'nnalan min Tuhan, jari
kasab'nnalan ya angaliyus ka'am min pagbanyaga'an."
33 Anambung sigām, yuk-i, "Oy! Kami itu panubu' si Ibrahim. Halam
kami bay tabanyaga' e' sai-sai. Angay ka makabissala in kami papuwas
min pagbanyaga'an?"
34 Yuk sambung si Isa, "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sasuku
magdusa binanyaga' du e' baya'na magdusa.
35 Banyaga' itu mbal kakkal ma okoman tag-dapu. Ya kakkal maina'an
anakna lissi.
36 Angkan bang Anak Tuhan ya amalimaya ka'am min pagbanyaga'an,
tantu du kam alimaya.
37 Kata'uwanku, panubu' kam asal si Ibrahim. Sagō' bilahi kam amapatay
aku sabab mbal tataima'bi pandu'ku.
38 Ya pamandu'ku ma ka'am itu bay pamata'u aku e' Mma'ku. Sagō'
nihinang e'bi saga hinang bay pamata'u ka'am e' pag'mma'anbi."
39 Yuk saga Yahudi, "Si Ibrahim ya pag'mma'an kami."
Yuk si Isa, "Bang bay kam b'nnal saga panubu' si Ibrahim, bay du
tas'ppubi si Ibrahim maghinang saga hinangna.
40 Sagō' bilahi kam amapatay aku saukat na kam bay haka'anku pasal
kasab'nnalan bay takaleku min Tuhan. Halam bay makahinang buwattē'
si Ibrahim.
41 Ya hinangbi na pa'in saga kahinangan mma'bi!"
Magtūy anambung saga a'a inān, yuk sigām, "Luwal Tuhan dakayu'-
kayu' ya pag'mma'an kami. Maka kami itu anakna lissi."
42 Yuk si Isa, "Bang Tuhan b'nnal pag'mma'anbi, bay du kam alasahan
aku sabab min Tuhan aku angkanna aku maitu. Halam aku bay pi'itu min
pagnahu'-nahu'ku, sagō' pinapi'itu aku e' Tuhan.
43 Angay mbal tahatibi bissalaku? Sabab mbal kam makatatas akale ma
lapal pamandu'ku."
44 Yuk si Isa gi' ni sigām, "Nakura' saitan ya pag'mma'anbi. Ya angutbi
subay ameya' ma kabaya'an mma'bi. Pamapatay asal iya min katagna'.
Halam iya bay ameya' ma kasab'nnalan sabab halam aniya' b'nnal ma
deyom kajarihanna. Kabiyaksahanna magputing angkan iya magputing
na pa'in. Putingan to'ongan iya maka po'onan iya kaputingan kamemon.
45 Sagō' aku," yuk si Isa, "b'nnal sadja pah'llingku, ya po'on ka'am mbal
magkahagad ma aku.
46 Halam aniya' ma ka'am makatōngan aku dusa. B'nnal sadja
pah'llingku, jari angay aku mbal pagkahagadbi?
47 Bang a'a ganta' suku' Tuhan, ameya' iya ma pandu' Tuhan. Sagō' ka'am
ilu ngga'i ka suku' Tuhan, angkan kam mbal bilahi ameya'."

Si Isa maka si Ibrahim

48 Sakali sinambungan si Isa e' saga nakura' Yahudi he', yuk sigām,
"Taluwa' ya bay yuk kami, in ka'a ngga'i ka Yahudi. A'a Samariya ka, maka
pasōran ka saitan!"

49 Yuk si Isa, “Halam aku pasōran saitan. Aku itu, mahaldika'ku sadja
Mma'ku, sagō' ka'am ilu hal angahalipulu aku.
50 Mbal aku amiha kamahaldika'anku. Aniya' saddī amiha, jari in iya
angahukum.
51 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sasuku ameya' ma pamandu'ku
mbal to'ongan amatay salama-lama.”
52 “Na,” yuk sigām, “makatantu kami to'ongan in ka'a kasōran saitan!
Minsan si Ibrahim maka kanabi-nabihan kamemon, wa'i magpatayan. Ati
yuknu mbal magkamatay salama-lama sasuku ameya' ma pamandu'nu.
53 Angay, palabi bahā' kawasanu min kawasa ka'mbo'an kami si Ibrahim?
Minsan si Ibrahim, minsan saga kanabi-nabihan kamemon, bay du sigām
amatay. Sai ka bahā' angkan ka magnahu'-nahu' buwattilu?”
54 Anambung isab si Isa, yukna, “Bang aku saupama angamahaldika' di-
ku, halam aniya' kapūsanna. Sagō' Mma'ku ya angamahaldika' aku, ya
yukbi in iya pagtuhananbi.
55 Mbal minsan kata'uwanbi Tuhan, sagō' aku ya ata'uwan iya. Bang
saupama yukku in aku mbal makata'uwan Tuhan, na, putingan aku buwat
ka'am. Daipara kata'uwanku asal Tuhan, maka beya'ku saga panoho'anna.
56 Ka'mbo'anbi si Ibrahim inān, bay kinōgan pagka kata'uwanna aniya'
waktu sinosōng kapang'nda'na ma aku pi'itu ni dunya. Manjari pag'nda'na
ma kapi'ituku landu' iya akōd.”
57 Anambung sigām ma si Isa, yuk-i, “Buwattingga kapag'nda'nu maka si
Ibrahim? Mbal gi' minsan limampū' tahun umulnu.”
58 Yuk si Isa gi' ni sigām, “B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, ma
halam gi' si Ibrahim bay nianakan, asal na aku.”
59 Manjari saga Yahudi inān angā' batu pamantung sigām ma si Isa,
daipara palimbu iya ati paluwas min langgal pagkulbanan e'.

9

Kauli'an A'a bay Buta min Deyom Kandang

1 Pal'ngngan pa'in si Isa, aniya' dakayu' l'lla ta'nda'na, a'a bay abuta min
deyom kandang.
2 Tinilaw si Isa e' saga mulidna, yuk-i, “Tuwan guru, angay a'a itu abuta?
Min dusana atawa min dusa ina'-mma'na?”
3 Yuk sambung si Isa, “Ya kabutana itu ngga'i ka ma sabab dusana atawa
dusa matto'ana. Abuta iya supaya iya pama'nda'an kawasa Tuhan.
4 Sat'ggol halam pas'ddop llaw, subay hinangta saga hinang Tuhan ya
bay amapi'itu aku,” yuk si Isa. “Bang ta'abut na sangom, halam aniya'
makapaghinang.
5 Sat'ggolku maitu ma dunya amuwan aku kasawahan ma pikilan
manusiya'.”
6 Apuwas pah'lling si Isa itu, angaludja' iya ni tana'. Pinapaglamugay
ludja' maka tana' nihinang pisak, ati niakup e'na bo' pineheran ni mata a'a
abuta inān.
7 Yuk si Isa ni iya, “Pehē' ka ni tigbaw Silowam akula'up.” (Ya hati
Silowam itu, “pinabeya'”.) Manjari pehē' na l'lla buta inān akula'up.
Pagbīngna minnē', maka'nda' na iya.
8 Ta'nda' iya e' saga sehe'na dalūng maka e' saga a'a bay maka'nda' iya
angamu' sarakka. Yuk sigām, “Ya na itu bahā' a'a bay aningkō' angamu'
sarakka inān?”
9 Yuk kasehe'an, “Aho', ya na ko'.”
Yuk kasehe'an isab, “Ngga'i ka. Hal iya angaluwa a'a buta he'.”

Saguwā' ah'lling magbaran in a'a buta, yukna, “Aku na ko' itu.”
10 “Buwattingga angkan kaka'nda'nu?” yuk tilaw sigām.
11 Anambung iya, yukna, “A'a niōnan si Isa bay angakup pisak pineheran ni mataku. Puwas e' sinō' aku pehē' ni tigbaw Silowam akula'up, ati pehē' aku. Makakula'up pa'in, magtūy aku maka'nda'.”
12 “Maingga na a'a inān?” yuk sigām.
Yuk sambungna, “Sitta'a, mbal kata'uwanku.”

A'a bay Abuta Pinariksa' e' saga Parisi

13 Sakali binowa l'lla bay abuta ni saga Parisi.
14 Na, ya llaw kapangakup pisak e' si Isa maka kapamauli'na mata a'a buta he', llaw Sabtu'.
15 Manjari pinariksa' a'a itu e' saga Parisi bang buwattingga iya maka'nda'. Yukna ma sigām, “Bay iya amat'nna' pisak ni mataku. Puwas e' akula'up aku. Pagkula'up itu magtūy aku maka'nda' na.”
16 Yuk saga Parisi kasehe', “A'a inān ngga'i ka min Tuhan, sabab talanggalna sara' pasal llaw Sabtu' pagka buwattē' hinangna.”
Sagō' yuk kasehe', “Bang a'a dusahan, mbal tahinangna buwat saga hinang makainu-inu itu.” Manjari mbal maguyun pikilan sigām.
17 Ma katapusanna atilaw sigām pabalik ma a'a buta he', yuk-i, “Ya yuknu in matanu bay kauli'an e' a'a inān. Sai iya, bang ma bistahannu?”
Yuk a'a bay abuta he', “Bang ma aku, in iya dakayu' nabi.”
18 Sagō' mbal am'nnal saga nakura' Yahudi in a'a inān bay buta tagna'. Angkan nilinganan ina'-mma'na e' sigām bo' tinilaw.
19 Yuk sigām, “A'a itu, anakbi bahā'? B'nnal bahā', asal buta iya min deyom kandang? Buwattingga kaka'nda'na itu?”
20 Yuk saga matto'ana, “Aho', anak kami ko' itu. Maka b'nnal isab, abuta iya asal min deyom kandang.
21 Sagō' mbal kata'uwan kami bang buwattingga bay kaka'nda'na atawa bang sai bay makauli' matana. Tilawunbi iya. Asangpot na iya, ata'u du anambung.”
22 Buwattē' panambung saga matto'a l'lla he' sabab tināw sigā ma pagnakura'an. Sabab bay na maggara' saga nakura', bang aniya' a'a magsab'nnal ma si Isa in iya Al-Masi ya tapene' e' Tuhan, mbal pinasōd ni deyom langgal.
23 Angkan yuk matto'ana, “Tilawunbi iya, asangpot na iya.”
24 Jari itu a'a bay abuta he' nilinganan pabalik e' saga nakura' Yahudi. Yuk sigām ni iya, “Pasapahanta ka, saksi'tam Tuhan. Kata'uwan kami, dusahan asal a'a bay amauli' ka'a.”
25 Anambung a'a he', yukna, “Mbal kata'uwanku bang iya taga-dusa atawa halam. Sagō' bang ma pana'uku, bay aku buta ati maka'nda' na aku.”
26 Tinilaw iya pabalik e' sigām, yuk-i, “Ai bay hinangna ni ka'a? Buwattingga e'na amauli' matanu?”
27 Anambung iya, yukna, “Bay na kam haka'anku sagō' mbal aku kalebi. Angay kam bilahi akale pabīng? Baya'an kam bahā' magpamulid ma iya?”
28 Pinah'llingan iya la'at e' saga nakura' inān, yuk sigām, “Ka'a mulidna. Kami itu mulid si Musa.
29 Kata'uwan kami in si Musa bay kapalmanan e' Tuhan. Saguwā' a'a ina'an, mbal minsan kata'uwan kami bang minningga.”
30 Anambung a'a bay abuta, yukna, “Ainu-inu aku. Mbal iya kata'uwanbi bang minningga, sagō' makapauli' iya mataku.

31 Kata'uwantam in Tuhan mbal akale ma a'a dusahan. Ya kinale e'
Tuhan bang a'a magmatāwan iya maka maghinang kabaya'anna.
32 Sangay min katagna' dunya, yamboho' kita makakale aniya' maka-
pauli' a'a bay buta min deyom kandang.
33 Abila a'a inān ngga'i ka min Tuhan, tantu iya mbal makahinang saga
hinang buwattitu."
34 Pinabukagan iya e' sigām, yuk-i, "Dusahan ka min llaw kapaganak ma
ka'a sampay ni kaheyanu, ati pandu'annu kami bahā'?" Jari pinaluwas iya
e' saga nakura' inān min deyom langgal.

Manusiya' Sali' Hantang Buta

35 Takale pa'in e' si Isa pasal a'a bay buta inān pinaluwas na min deyom
langgal, magtūy pehē' si Isa amiha iya. Tabāk pa'in iya, yuk si Isa,
"Magkahagad ka bahā' ma a'a niōnan Anak Manusiya'?"
36 Anambung a'a itu, yukna, "Sai iya, Tuwan? Haka'in aku supaya aku
magkahagad ma iya."
37 Yuk si Isa ma iya, "Ta'nda'nu na iya, maka itiya' na iya anuli-nulihan
ka'a buwattina'an."
38 Magtūy pasujud a'a itu ma dahuan si Isa, maka e'na ah'lling, "Tuwan
Panghū', magkahagad aku ma ka'a."
39 Yuk si Isa, "Angkan aku pi'itu ni dunya, supaya papagsaddiku saga
manusiya'. Jari sasuku a'a bay buta maka'nda' du, maka sasuku bay
maka'nda' tabuta du."
40 Takale pa'in pah'lling si Isa itu e' saga Parisi kasehe'an bay maina'an,
atilaw sigām ma iya. Yuk sigām, "Kami bahā' pah'llingnu sali' hantang
buta?"
41 Anambung si Isa, yukna, "Abila kam bay buta, mbal du kam katōngan
dusa. Pagka yukbi in ka'am maka'nda' du, na, taga-dusa gi' kam sabab
mbal beya'bi kabaya'an Tuhan."

10

Pasal A'a Angupiksa' saga Bili-bilina

1 Manjari magparalilan si Isa, yukna, "B'nnal pangahakaku itu ma ka'am,
bang aniya' a'a pasōd ni deyom kuralan bili-bili, ma halam palabay min
lawang sagō' pasōd min palabayan saddī, a'a inān panangkaw maka
pangalangpas.
2 Sagō' bang a'a pasōd min lawang, ya na ina'an a'a angupiksa' bili-bili.
3 Tantu iya niukaban e' tunggu' lawang. Paglinganna ōn saga bili-bilina
pakaniya-pakaniya, tapanhid suwalana e' sigām ati bowana sigām paluwas
min deyom kural.
4 Makaluwas pa'in, parahū iya ati paturul saga bili-bili min buli'anna
sabab tapanhid suwalana.
5 Bang a'a saddī, mbal du tinurul e' bili-bili. Alahi sadja sigām sabab
mbal tapanhid suwalana."
6 Kissa itu bay pamaralil e' si Isa ma saga a'a inān sagō' halam tahati e'
sigām.
7 Angkanna ah'lling si Isa ma sigām pabalik, yukna, "B'nnal ya
pangahakaku itu ma ka'am, aku itu ibarat lawang palabayan saga bili-bili.
8 Saga a'a bay pi'itu dahū min aku sali' a'a anangkaw, a'a angalangpas.
Saguwā' halam sigām kinale e' saga a'a suku'ku.
9 Aku itu ibarat lawang," yuk si Isa. "Sai-sai pasōd labay min aku,
lappasan du iya. Limaya du iya magsōd-luwas ati makabāk iya kalluman.

10 Bang a'a angalangpas, halam aniya' gawina pi'itu saddī min anangkaw
maka amapatay maka amaka'at. Sagō' ya gawiku pi'itu amuwan kallum
ma manusiya', kallum mamarahi hāpna.
11 "Aku itu," yuk si Isa, "ibarat a'a tag-bili-bili ahāp sidda pangupiksa'na
ma saga bili-bilina. A'a inān maglilla' amatay ma sabab sigām.
12 Sagō' mbal magparuli to'ongan a'a ginadjihan anunggu' sabab ngga'i
ka iya tag-dapu. Angkan bang aniya' ta'nda'na ero' talun pasekot, magtūy
pasagaranna saga bili-bili ati alahi iya minnē'. Saga bili-bili kasehe'
tas'kkat e' ero', kasehe' akaukanat.
13 Ya angkan a'a inān alahi sabab ginadjihan sadja iya. Halam aniya'
pagka'inoganna ma saga bili-bili.
14-15 Aku itu," yuk si Isa, "ibarat a'a tag-bili-bili ahāp pangupiksa'na ma
saga bili-bilina. Kami maka Mma'ku magkata'u to'ongan. Damikiyanna
aku maka saga a'a suku'ku, ata'u aku ma sigām maka ata'u sigām ma aku.
Maglilla' isab aku amatay ma sabab sigām.
16 Aniya' gi' saga a'a suku'ku saddī minnitu. Ibarat sigām bili-bili ma
kuralan saddī. Ya du sigām subay bowaku. Angasip du sigām ma suwalaku
ati pagdakayu'ku sigām, manjari dakayu' du angupiksa' sigām kamemon.
17 "Kinalasahan aku e' Mma'ku Tuhan sabab maglilla' aku amatay bo'
supaya bawi'ku kallumku pabīng.
18 Halam aniya' taga-kapatut amapatay aku, sabab aku ya magkabaya'an
amatay maka mbal. Taga-kapatut aku maglilla' kallum baranku, maka
taga-kapatut amakallum baranku pabīng. Panoho'an Mma'ku ko' itu ma
aku."
19 Makakale pa'in saga a'a ma pamissala si Isa inān, magtūy sigām
abahagi' duwa pabalik.
20 Aheka sigām angupama, yuk-i, "A'a itu sinōd saitan! Binelaw! Angay
iya kalebi?"
21 Sagō' yuk kasehe'an, "Bang a'a kasōran saitan mbal iya makabissala
buwat pamissalana itu. Maka bang saitan, mbal tapa'nda'na a'a buta."

Mbal Magkahagad saga Yahudi

22 Manjari timpu paghaggut na, waktu isab Paghinang Pagsussi ma
langgal pagkulbanan ma Awrusalam.
23 Ina'an si Isa ma deyom langgal lum'ngngan ma saurung ya niōnan
Saurung Sulayman.
24 Jari magtimukan saga a'a pehē' ni sakalibutna. Yuk sigām ni iya,
"At'ggol gi' ka bahā' amahati kami bang sai ka? Bang ka b'nnal Al-Masi
ya tapene' e' Tuhan, subay kami haka'annu pahāp."
25 Anambung si Isa, yukna, "Bay na kam haka'anku sagō' halam aku
bay pagkahagadbi. Ya amata'uwan ka'am bang sai aku, ya na saga hinang
makainu-inu bay hinangku min ōn Mma'ku.
26 Sagō' mbal aku pagkahagadbi sabab ka'am ilu ngga'i ka saga bili-biliku,
ngga'i ka suku'ku.
27 Saga bili-biliku angasip du ma suwalaku. Kata'uwanku sigām maka
paturul du sigām ma aku.
28 Buwananku sigām kallum kakkal ni kasaumulan. Mbal to'ongan sigām
amutawan min Tuhan sumiyan-sumiyan, maka halam aniya' makaragtu'
sigām min komkomanku.
29 Bay sigām pamasuku'an aku e' Mma'ku, maka akawasa iya min
kamemon. Halam aniya' makaragtu' saga a'a suku'ku min komkomanna.
30 Aku maka Mma'ku dakayu' du."

31 Pagkale saga a'a ma lling si Isa he', amuwa' sigām batu pabīng
pamantung sigām ma iya.
32 Yukna ni sigām, “Aheka hinang ahāp bay pa'nda'anku ni ka'am,
saga hinang bay pamahinang aku e' Mma'ku Tuhan. Hinang ingga ya
kab'nsihanbi, ya angkan kam bilahi amantung aku?”
33 Yuk sambung saga a'a inān, “Ngga'i ka ma sabab hinangnu ahāp ya
angkan kami magbamba amantung ka'a, sagō' ma sabab llingnu pangkal
tudju ni Tuhan. Manusiya' sadja ka, bo' pa'in maglaku-laku ka in ka'a
Tuhan.”
34 Yuk si Isa ni sigām, “Na, tasulat asal ma deyom Kitab Tawrat ya
pamissala Tuhan ni saga manusiya'. Yuk-i, ‘Ka'am ilu saga tuhan.’
35 Na, kata'uwantam in kamemon tasulat ma deyom Kitab mbal
to'ongan apinda salama-lama. Bang Tuhan angōn tuhan ma saga a'a bay
pamuwananna lapalna,
36 ya lagi'na aku patut niōnan Anak Tuhan. Sabab tapene' aku e' Tuhan
bo' ma iya sadja, maka pinapi'itu aku e'na ni dunya. Jari angay yukbi in
aku ah'lling pangkal tudju ni Tuhan pagka yukku in aku Anak Tuhan?
37 Bang aku saupama mbal angahinang saga hinang kabaya'an Mma'ku,
da'a aku pagkahagarunbi.
38 Sagō' bang magtaluwa' hinangku maka kabaya'an Tuhan, na,
pagkahagarunbi kahinanganku sadja, minsan kam mbal makab'nnal ma
pah'llingku. Sabab minnē' kata'uwanbi to'ongan maka tahatibi in Mma'ku
maka aku dakayu' du.”
39 Magtūy pasulay saga a'a inān pabalik anaggaw si Isa, sagō' makapuwas
iya min pang'ntanan sigām.
40 Puwas e' pabalik si Isa pehē' ni dambila' sapa' Jordan, ni bay
pagpandihan saga a'a e' si Yahiya waktu tagna'. Pat'nna' si Isa maina'an
daka pilambahangi.
41 Jari aheka a'a pehē' ni iya. Yuk suli-suli sigām, “Si Yahiya halam
bay makahinang saga paltanda'an kainu-inuhan a'a, sagō' b'nnal sadja
kamemon bay pah'llingna pasal si Isa.”
42 Ati aheka a'a mahē' angandol ma si Isa.

11

Kamatay si Lasarus

1 Na, aniya' dakayu' l'lla asaki, ōnna si Lasarus. Ina'an iya maglahat ma
kaluma'an Betani maka duwangan danakanna d'nda, si Mariyam maka si
Marta.
2 In si Mariyam dakayu' d'nda ya amu'usan ns'llan pahamut ni tape'
Panghū' Isa bo' sapuhanna maka bu'unna.
3 Jari itu, pagga abangat saki si Lasarus, aniya' lapal pinabeya' e' duwan-
gan danakanna ni si Isa, yuk-i, “Tuwan, asaki bagaynu ya kalasahannu.”
4 Takale pa'in lapal itu e' si Isa, yukna, “Ya kamaujuran saki si Lasarus
inān ngga'i ka du kamatay, sagō' sanglit ni Tuhan, supaya sinanglitan isab
Anak Tuhan.”
5 Na, alasa asal si Isa ma t'llungan magdanakan inān, disi Marta maka si
Mariyam maka si Lasarus.
6 Sagō' pagta'una in si Lasarus wa'i asaki, angagad gi' iya duwang'llaw
mahē' ma pat'nna'anna.
7 Yuk si Isa ni saga mulidna, “Sūng kitam pabīng pehē' ni lahat
Yahudiya.”

8 Yuk saga mulidna ni iya, “Tuwan Guru, baha'u ka arak pinagbantung
e' saga Yahudi bo' ka pinapatay. Ati maggara' na ka isab pabīng pehē'?”
9 Anambung si Isa, yukna, “Da'a kam asusa. Aniya' sangpū' maka
duwanjām kasawahan ma deyom dang'llaw. Bang kita ganta' lum'ngngan
ma waktu llaw mbal makarugtul tape'ta sabab asawa asal dunya.
10 Sagō' bang kita lum'ngngan waktu sangom makarugtul sadja sabab
ma deyom kita lendom.”
11 Akatis pa'in lling si Isa itu, yukna ni saga mulidna, “Si Lasarus
bagaytam inān wa'i tatuli. Sagō' pehē' aku amati' iya.”
12 Yuk saga mulidna ni iya, “Tuwan, pauli' du iya bang hal atuli.”
13 Kinata'uwan asal e' si Isa in si Lasarus amatay na, sagō' bang ma
pangannal saga mulidna dī tuli ya pagpa'inna.
14 Angkan pinatampal e' si Isa llingna, yukna, “Amatay na si Lasarus.
15 Ahāp aku halam makamahē' ma Betani ma waktu kasaki si Lasarus,
sabab tantu du kam angandol ma aku bang ta'nda'bi ka-e'ku ma iya. Sūng
kitam pehē'.”
16 Manjari si Tomas, ya niranglay K'mbal, ah'lling ni saga pagkahina,
yukna, “Sūng. Parongan kitam kamemon minsan kitam paunung ma iya
sampay ni kamatay.”

Si Isa ya Po'onan Kallum

17 At'kka pa'in disi Isa ni Betani, tata'una mpat llaw na bay kapangubul
si Lasarus.
18 Betani itu asal asekot ni Awrusalam, saga dabatu lawakna,
19 jari aheka saga a'a min lahat Yahudiya magbunyug pehē' ni si Mariyam
maka ni si Marta pasal kamatay danakan sigā l'lla.
20 Manjari itu, takale pa'in e' si Marta pasal si Isa ilu na, pehē' iya
anampang. Si Mariyam tabba ma deyom luma'.
21 Magbāk pa'in si Marta maka si Isa, yukna ni si Isa, “Tuwan Panghū',
bang ka bay maitu mbal du bay amatay danakanku!
22 Sagō' kata'uwanku, minsan ma buwattitu, nirūlan ka e' Tuhan ma ai-ai
amu'nu.”
23 Yuk si Isa ni iya, “Allum du danakannu pabīng.”
24 Yuk si Marta, “Aho', Tuwan, kata'uwanku. Pabangun du iya ni kallum
ma llaw kahinapusan.”
25 Yuk si Isa ni iya, “Aku ya magpakallum saga a'a magpatayan, maka aku
ya po'onan kallum. Sai-sai angandol ma aku allum du minsan iya amatay
na.
26 Sasuku isab allum bo' angandol ma aku, mbal magkamatay sampay ni
kasaumulan.” Manjari atilaw si Isa ni si Marta, yukna, “Magkahagad ka
bahā'?”
27 “Aho', Panghū'ku,” yuk si Marta, “magkahagad aku in ka'a Al-Masi,
Anak Tuhan, ya lagaran kami pi'itu ni dunya.”
28 Akatis pa'in lling si Marta itu, pehē' iya angalinganan danakanna si
Mariyam bo' yampa singu'-singu'na, yukna, “Itiya' na Tuwan Guru amiha
ka'a.”
29 Pagkale itu e' si Mariyam, pabuhat iya min paningkō'anna bo' parai'-
dai' pehē' ni si Isa.
30 Halam gi' makasampay si Isa pehē' ni kaluma'an sagō' ina'an iya masi
gi' ma bay pasampangan si Marta ma iya.
31 Aniya' saga a'a ma luma' magtingkō'an maka si Mariyam. Jari pag'nda'
sigām ma iya pabuhat maka paluwas magdai'-dai', magtūy du sigām
paturul. Pangannal sigām in si Mariyam pehē' ni kubul maglemong mahē'.

32 Sagō' si Isa ya papehē'anna. Pag'nda'na ma si Isa pasujud iya ni dahuan tape'na, maka yukna, “Panghū'ku, bang ka bay maitu, mbal du bay amatay danakanku.”
33 Maka'nda' pa'in si Isa ma si Mariyam maglemong, sampay saga sehe'na Yahudi ameya'-meya' isab maglemongan, magtūy iya angandu'-ngandu' maka ahansul deyom atayna.
34 “Maingga,” yukna, “bay pangubulanbi iya?”
Yuk sigām, “Tuwan, pi'itu ka nda'un.”
35 Anangis si Isa.
36 Yuk suli-suli saga a'a he', “Nda'unbi ba kaheya lasana ma si Lasarus.”
37 Sagō' yuk kasehe', “Si Isa itu bay makapaka'nda' saga a'a buta. Angay halam tatabangna si Lasarus bo' mbal amatay?”

Kapakallum si Isa ma si Lasarus

38 Na, angandu'-ngandu' si Isa pabīng bo' pehē' ni kubul. In kubul inān bay ma deyom songab batu maka aniya' batu panambol iya.
39 Pagt'kka sigām ni kubul, yuk si Isa, “La'aninbi batu ilu.”
Sagō' ah'lling si Marta, danakan a'a bay amatay itu. Yukna ni si Isa, “Abau na iya, Tuwan, sabab ka'mpat llawna na.”
40 Yuk si Isa ma iya, “Bay na ka haka'anku, maka'nda' ka kawasa Tuhan, bang pa'in ka magkahagad.”
41 Sakali nila'anan e' sigām batu panambol kubul. Pahangad si Isa angamu'-ngamu' ni Tuhan. “O Mma',” yukna, “magsukul aku sabab takalenu pangamu'ku.
42 Kata'uwanku in ka'a akale na pa'in ma aku, sagō' paluwasku bissalaku itu ma sabab saga a'a itu supaya sigām am'nnal in ka'a bay amapi'itu aku.”
43 Pagubus bissalana itu, angalingan iya pakosog yukna. “Lasarus! Paluwas ka pi'itu.”
44 Magtūy paluwas a'a bay amatay. Masi saputna ma tape'-tanganna maka masi turung-mukana. Yuk si Isa ni sigām, “La'aninbi saputna ilu, bo' pasagarinbi iya pal'ngnganan di-na.”

Pinagisunan si Isa bo' Sinaggaw
(Matiyu 26:1-5; Markus 14:1-2; Lukas 22:1-2)

45 Aheka saga a'a, bay pina'an ni si Mariyam, maka'nda' hinang si Isa itu ati magkahagad na sigām ma iya.
46 Sagō' aniya' sigām kasehe' pehē' ni saga Parisi anumbung pasal bay hinang si Isa.
47 Angkanna saga Parisi maka saga imam nakura' bay amapagtipun Tumpukan Maghuhukum*. Yuk sigām, “Ai bahā' hinangtam ni a'a itu? Aheka na paltanda'an kainu-inuhan a'a, tahinang e'na.
48 Bang iya pasangdantam,” yuk sigām, “tantu magkahagad saga a'a kamemon ma iya. Ati pi'itu saga nakura' Rōm angamula bangsatam sampay langgaltam.”
49 Aniya' dakayu' anambung, ōnna si Kayapas. Imam Muwallam iya ma tahun ina'an-i. Yuk si Kayapas itu, “Sali' halam aniya' panghatibi.
50 Hatiunbi itu: padpad magmula katibu'ukan bangsatam kamemon, ahāp lagi' bang dakayu' a'a sadja amatay ganti'tam kamemon.”

---

* **11:47 11:47** Tumpukan Maghuhukum: tumpukan saga a'a pitumpū' maka dda hekana ya amal'ngngan sara' Yahudi. Kaheka'anna Parisi, bo' Sadduki maka guru' sara' agama.

51 Ya pinagba'at itu e' si Kayapas ngga'i ka min baranna. Buwattē'
pah'llingna sabab in iya Imam Muwallam ma tahun ina'an-i. Angkan
tapagba'at e'na in si Isa subay pinapatay panganggantí' bangsa Isra'il.
52 Ngga'i ka hal bangsa Isra'il, saguwā' amatay iya panganggantí' saga
panganak Tuhan ya apulak-palik ma kalahat-lahatan bo' supaya sigām
pinapagdakayu'.
53 Jari itu, tinagna'an min llaw ina'an-i, maggara' na saga a'a inān
amapatay si Isa.
54 Angkan iya mbal na patampal ni kaheka'an a'a mahē' ma lahat
Yahudiya. Gom pa'in iya maka saga mulidna ala'an pehē' ni Epra'im,
kauman ma bihing lahat paslangan, ati maina'an iya pat'nna' maka saga
mulidna.
55 Manjari asekot na paghinang saga Yahudi ya niōnan Hinang Paglakad.
Aheka saga a'a min kalahat-lahatan wa'i patukad ni Awrusalam magpandi
sussi bo' supaya sigām manjari palamud ma paghinang.
56 Amiha na pa'in sigām ma si Isa kalu iya ina'an ma Awrusalam, jari
atipun pa'in sigām ma deyom langgal pagkulbanan, magkihaka sigām
dangan maka dangan. Yuk sigām, "Ai ma pikilanbi? Pi'itu bahā' si Isa
ni paghinangan? Arai' mbal, ā?"
57 Buwattē' pagbissala sigām sabab aniya' bay panoho'an saga imam
alanga maka saga Parisi, bang aniya' kono' makata'uwan kamaina'anan
si Isa, subay pata'una magtūy saga nakura' supaya iya sinaggaw.

12

Si Isa Binu'usan Ns'llan Pahamut
(Matiyu 26:6-13; Markus 14:3-9)

1 Nnom llaw la'a bo' Hinang Paglakad, at'kka si Isa ni Betani, kaluma'an
si Lasarus ya a'a bay pakallumna min kamatayna.
2 Mahē' pa'in si Isa, sinakapan iya kinakan e' saga a'a mahē' pagmahalta-
bat sigām ma iya. Si Marta anabang magbowa bubuhatan, ati si Lasarus
maka a'a kasehe'an ina'an dangkakanan maka si Isa.
3 Manjari itu ningā' e' si Mariyam tonga' kilu ns'llan pahamut, ōnna
narda. Ns'llan itu halam aniya' lamud-lamudna, ahalga' sidda. Binu'usan e'
si Mariyam ns'llan pahamut itu ni tape' si Isa bo' sapuhanna maka bu'unna.
Asaplag deyom luma' e' hamut ns'llan e'.
4 Manjari anu'al si Judas Iskariyut, dakayu' mulid si Isa. Ya na ko' itu a'a
song anukbalan si Isa ni saga bantana.
5 "Oy!" yuk si Judas. "Arapun pahamut ilu pinab'llihan ati b'llihanna
pamuwan ma saga a'a miskin. Halga'na ilu sali' gadji dantahun."
6 Buwattē' bissala si Judas inān ma sabab pilliyu iya, ngga'i ma sabab
lasana ma saga miskin. Bay pangandol ma iya sīn kamuliran inān, bo'
pa'in anangpas iya angā' sīn minnē'.
7 Manjari yuk si Isa, "Pasagarin d'nda itu. Tu'ud pangawal e'na ma llaw
kapangubul aku.
8 Aniya' na pa'in kamiskinan tabangbi, sagō' aku itu mbal taptap ma
ka'am."
9 Pasalta' aheka a'a makata'u in si Isa ina'an ma Betani, angkan sigām
pina'an. Ngga'i ka hal si Isa ya sababanna, tu'ud sigām bilahi ang'nda' si
Lasarus, ya bay pinakallum e' si Isa.
10 Angkan magisun saga imam alanga amapatay isab si Lasarus.
11 Buwattē' pagisun sigām, sabab min si Lasarus angkan aheka saga
Yahudi papinda angandol na ma si Isa.

Pagmahaldika' ma si Isa Pagsōdna ni Awrusalam
(Matiyu 21:1-11; Markus 11:1-11; Lukas 19:28-40)

12 Pagk'llat llaw dakayu', takale e' ba'anan a'a magtimukan ma Hinang
Paglakad in si Isa ilu ma labayan tudju ni Awrusalam.
13 Jari itu anagpe' sigām saga engas-engas dahunan ati paluwas sigām
pehē' anampang si Isa. Angalingan sigām pakosog, yuk sigām,
"Mahaldika'!
Bang pa'in binarakatan ya kawakilan e' Tuhan pi'itu!
Bang pa'in binarakatan sultan bangsa Isra'il!"
14 Aniya' dakayu' anak kura' bay tabāk e' si Isa pangura'anna, buwat
tasulat asal ma deyom Kitab, ya yuk-i,
15 "Ka'am saga a'a Awrusalam, da'a kam tināw.
Ilu'un sultanbi angura' ma anak kura'."
16 Ma waktu ina'an-i halam tahati e' saga mulidna bang ai paniya' itu.
Sagō' pagpole' si Isa ni sulga', yampa taentom e' sigām in pakaradja'an itu
bay asal tasulat ma deyom Kitab. Maka taentom e' sigām bay hinang sigām
inān ma iya.
17 Pinasaplag na pa'in suli-suli pasal si Isa e' kaheka'an a'a bay makasabu
ma iya waktu kapangalinganna ma si Lasarus paluwas min kubul, maka
kapamakallumna ma iya.
18 Angkan aheka paluwas min da'ira bo' anampang si Isa ma labayan,
sabab takale e' sigām pasal hinang si Isa makainu-inu inān.
19 Sakali maghimumūngan saga Parisi, yuk-i, "Nda'unbi! Ameya' na ma
iya saga a'a kamemon. Halam aniya' dapattam!"

Amissala si Isa Pasal Kamatayna

20 Aniya' saga a'a bangsa Girīk bay magdongan pina'an ni Awrusalam bo'
anambahayang ma waktu Paghinang inān.
21 Pehē' sigām itu ah'lling ni si Pilip, yuk-i, "Tuwan, bilahi kami mag'nda'
maka si Isa." Si Pilip itu dakayu' mulid si Isa, a'a min kauman Betsaida
mahē' ma lahat Jalil.
22 Pehē' si Pilip angahaka'an si Andariyas ati pehē' sigā karuwangan
angahaka'an si Isa.
23 Anambung si Isa yukna, "Asekot na waktuku. Arai' na aku, in Anak
Manusiya', pinabangsa to'ongan.
24 B'nnal ya panapantunku itu ma ka'am, in dansolag bigi-tinanom*
taptap na pa'in dansolag sat'ggol mbal tinanom ni tana'. Ma tana' pa'in,
pahansul bo' patomo', ati bo' amuwan buwa' paheka.
25 Sapantun bigi-tinanom isab kitam manusiya'. Sasuku allogan kallum-
baranna ma dunya itu, amutawan du kallum-nyawana min Tuhan. Sagō'
sasuku mbal allogan kallum-baranna ma dunya, kakkal du kallum-
nyawana sampay ni kasaumulan."
26 Yuk si Isa gi', "Sasuku bilahi maghinang ni aku subay ameya' ma
aku. Manjari pi'ingga-pi'ingga papehē'anku, ina'an isab iya ameya' ma
aku, maka sasuku maghinang ni aku pinalanga du e' Mma'ku."
27 Masi ah'lling si Isa, yukna, "Asusa deyom atayku ma buwattitu. Daka
ai pangamu'ku. Parahing bahā' aku ni Mma'ku bo' mbal pat'kkana ni
aku kabinasahan itu? Da'a na, sabab ya na itu maksudku pi'itu, subay
labayanku kabinasahan itu."
28 Manjari anabbut si Isa ni Tuhan, yukna. "O Mma', paheya'un ōnnu."

---

* **12:24 12:24** 'Jimpaw' atawa 'tuwaliya.'

Magtūy aniya' suwala min sulga' ah'lling, yukna, “Bay na paheyaku ōnku,
maka paheyaku du pabalik.”
29 Takale suwala itu e' saga a'a magt'nggehan maina'an ati yuk kasehe',
“Oy! L'ggon ko' inān.”
Yuk kasehe', “Mala'ikat ko' inān amissala ni iya.”
30 Sagō' yuk si Isa ni sigām, “Suwala inān ngga'i ka ma kahāpanku sagō'
ma kahāpanbi.
31 Ta'abut na waktu pangahukum saga manusiya' ma dunya. Ta'abut na
waktu pamahalam kosog nakura' saitan, ya magagi ma babaw dunya itu.
32 Bang aku niangkat na ni hāg, bowaku du saga a'a kamemon ameya'
ma aku.”
33 Binissala itu e' si Isa pamata'una ma saga a'a maina'an bang
buwattingga kamatayna.
34 Anambung saga a'a aheka inān ni si Isa, yuk sigām, “Bang ma Kitab
in Al-Masi allum du salama-lama. Sagō' yuknu in Anak Manusiya' subay
pina'angkat ni hāg pinapatay. Sai bahā' Anak Manusiya' itu?”
35 Anambung si Isa, yukna, “Itiya' masi ma deyomanbi ya niōnan sawa,
sagō' mbal at'ggol maitu. Sat'ggol iya masi gi' ma ka'am, subay palanjalbi
l'ngnganbi bo' kam mbal kalendoman. Sabab sasuku lum'ngngan ma
kalendoman, mbal kata'uwanna papehē'anna.
36 Angkanna,” yuk si Isa, “subay kam angandol ma sawa sat'ggol masi
ma ka'am, supaya kam manjari panganak kasawahan.” Aubus pa'in e' si
Isa amissala, ala'an iya bo' palimbu min saga a'a inān.

Mbal na pa'in Magkahagad saga Yahudi

37 Minsan aheka hinang makainu-inu bay tahinang si Isa ma pang'nda'
sigām, masi sigām mbal magkahagad ma iya.
38 Jari tatuman ya tasulat ma deyom Kitab e' nabi Isaya, ya yuk-i,
“O Panghū', sai bay magkahagad ma haka kami?
Sai bay kapa'nda'an kawasanu?”
39 Ya na itu po'onna angkan sigām mbal magkahagad, buwat tasulat e' si
Isaya ma ayat dakayu', ya yuk-i,
40 “Pinabuta sigām e' Tuhan supaya mbal maka'nda'.
Nilimbuhan pikilan sigām supaya mbal makahati.
Jari mbal sigām papinda ni aku, yuk Tuhan,
bo' kauli'anku kasusahan sigām.”
41 Binissala itu e' si Isaya sabab ta'nda'na sahaya si Isa, maka pinagpa'in
iya e'na.
42 Malaingkan, aheka saga nakura' Yahudi magkahagad ma si Isa. Sagō'
mbal sigām anuli-nuli patampal pasal pagkahagad sigām, sabab tināw
sigām ma saga Parisi. Tināw sigām pinaluwas tūy min deyom langgal ati
mbal na pinasōd pabīng.
43 Tu'ud sigām bilahi sinanglitan e' pagkahi manusiya', labi gi' min sanglit
min Tuhan.
44 Manjari atanog e' si Isa amissala, yukna, “Sasuku magkahagad ma aku,
ngga'i ka hal aku ya pagkahagadna, sagō' Tuhan isab, ya bay amapi'itu aku.
45 Maka sasuku ang'nda' aku, ta'nda'na isab ya bay amapi'itu aku.
46 Bay aku pi'itu ni dunya amuwan sawa ma pikilan manusiya',
bo' supaya in sasuku magkahagad ma aku mbal paddas ma deyom
kalendoman.

47 Sasuku akale pandu'ku bo' mbal beya'na, ngga'i ka aku angahukum iya,
sabab ngga'i ka pangahukum ma manusiya' ya maksudku pi'itu ni dunya.
Pi'itu aku supaya sigām lappasanku min hukuman dusa.
48 Ma llaw kahinapusan aniya' du angahukum saga a'a ya anulak aku
maka mbal anaima' pamandu'ku. Pamandu'ku ma sigām ya pangahuku-
man sigām ma llaw katapusan.
49 Taluwa' ko' itu sabab ngga'i ka min pagnahu'-nahu'ku ya angkan aku
amandu', sagō' min Mma'ku ya bay amapi'itu aku. Bay aku tinugpangan
e'na bang ai subay pamandu'ku, maka bang buwattingga e'ku amandu'.
50 Maka kata'uwanku in panoho'an Mma'ku itu amuwan kallum kakkal
sampay ni kasaumulan. Angkan ai-ai pamissalaku ma manusiya' bay
panoho'an aku asal e' Mma'ku."

13

Si Isa Angose'an Tape' saga Mulidna

1 Sōng pa'in tinagna'an Hinang Paglakad, kinata'uwan asal e' si Isa
ta'abut na waktu kala'anna min dunya bo' pabīng ni Mma'na. Bay na
kalasahanna asal saga a'a suku'na ma dunya itu, sagō' pa'nda'anna sigām
bang buwattingga kaheya lasana.
2 Manjari pagabay kohap pa'in, magkakan disi Isa maka saga mulidna. Si
Judas anak si Simun Iskariyut aubus na bay pinahōpan pikilan e' nakura'
saitan subay anōngan si Isa ni saga bantana.
3 Kinata'uwan asal e' si Isa in iya baranna kabuwanan kapatut e' Mma'na
Tuhan magagi ma kamemon. Kata'uwanna isab in iya bay pi'itu min Tuhan
maka pabalik du iya ni Tuhan.
4 Jari pabuhat si Isa min pagkakanan ati hurusanna dallapis badju'na bo'
yampa a'ampi' maka jimpaw*.
5 Anumpahan iya bohe' ni deyom undam ati anagna' iya angose'an tape'
saga mulidna pakaniya-pakaniya. Puwas e' sinapuhan e'na tape' sigām
maka jimpaw ya pa'ampi'na.
6 Pagabutna ni si Simun Petros, yuk si Petros ni iya, "Panghū', kose'annu
bahā' tape'ku?"
7 Anambung si Isa, yukna, "Mbal tahatinu buwattina'an bang ai
hinangku itu sagō' tahatinu du ma sinosōng."
8 Yuk si Petros, "Mbal to'ongan pakose'ku tape'ku ma ka'a."
"Bang mbal kose'anku tape'nu," yuk sambung si Isa, "mbal ka mulidku."
9 Yuk si Simun Petros ma iya, "Na Panghū', bang buwattē' du, da'a hal
tape'ku, kose'in sampay tanganku maka kōkku."
10 Anambung si Isa, yukna, "Bang a'a bay amandi alanu' na baranna.
Hal tape'na la'a ya subay kose'anna pabīng. Ka'am kamemon, alanu' na
pangatayanbi, haliyu sadja min a'a dangan ilu."
11 Buwattē' pah'lling si Isa sabab kata'uwanna asal bang sai song
anōngan iya ni saga bantana, angkan yukna in sigām alanu' pangatayan
sigām kamemon, haliyu min a'a dangan.
12 Aubus pa'in kinose'an e' si Isa tape' saga mulidna, abadju' iya pabīng
bo' aningkō' ma baina. Atilaw iya ni saga mulidna, yukna, "Tahatibi bahā'
bang ai bay hinangku itu ma ka'am?
13 Ōnanbi aku Guru maka Panghū'. Taluwa' ko' inān, sabab gurubi du
aku maka panghū'bi.

* **13:4 13:4** 'Jimpaw' atawa 'tuwaliya.'

14 Manjari, pagka aku gurubi maka panghū'bi bay angose'an tape'bi,
subay aku panunuranbi. Ka'am ilu subay isab magkose'an tape' sehe'bi
dangan kam maka dangan.
15 Bay hinangku itu pamintānganbi, supaya aku panunuranbi mag-
pareyo' atay.
16 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, in banyaga' mbal alanga min
nakura'na, maka sosoho'an mbal alanga min a'a anoho' iya.
17 Pagka tahatibi na pamandu'ku itu, tantu aheya kahāpan ma ka'am
bang beya'bi du."
18 Yuk si Isa lagi', "Ngga'i ka ka'am kamemon ya pagsambatku itu.
Kata'uwanku du bang sai bay tapene'ku ameya' ma aku. Sagō' subay du
aniya' kamaujuran ma bay pinagkallam ma deyom Kitab, ya yuk-i, 'Nila'at
du aku e' a'a dangkakanan maka aku.'
19 Haka'anta kam pasal itu ma halam lagi' pat'kka, jari bang pat'kka,
b'nnalbi du bay pah'llingku tagna' ma pasalan baranku, hatina 'aku na
Iya'.
20 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am," yuk si Isa, "sasuku anaima' a'a
soho'ku, sali' baranku ya tinaima'. Maka sasuku anaima' aku, tataima'na
isab ya bay amapi'itu aku."

Haka si Isa Pasal A'a Sōng Anipu Iya
(Matiyu 26:20-25; Markus 14:17-21; Lukas 22:21-23)

21 Aubus pa'in ah'lling si Isa itu, asasaw pangatayanna ati yukna ni saga
mulidna, "B'nnal llingku itu ma ka'am, aniya' dangan min ka'am song
anukbalan aku ni saga bantaku."
22 Magpatong-piyatongi saga mulid. Tu'ud halam kinata'uwan e' sigām
bang sai pinah'lling e' si Isa.
23 Jari aniya' mulid dakayu', ya kalalasahan si Isa, ina'an pasandig ma
bihing si Isa.
24 Sininyal mulid itu e' si Simun Petros ati yuk si Petros, "Tilawun kono'
si Isa bang sai pah'llingna."
25 Manjari pali'id mulid inān ni si Isa atilaw, yuk-i, "Panghū', sai bahā'
anōngan ka'a ni bantanu?"
26 Anambung si Isa, yukna, "Ya a'a buwananku tinapay aubus bay
t'nno'anku ni loho', ya na ko' inān a'a-i." Sakali niā' tinapay e' si Isa,
tin'nno'an e'na ni loho' bo' yampa pamuwanna ma si Judas anak si Simun
Iskariyut.
27 Pagā' tinapay itu e' si Judas, magtūy pahōp nakura' saitan ni deyom
pikilanna. Yuk si Isa ni si Judas, "Dai'-dai'un na ya song hinangnu ilu."
28 Halam aniya' minsan dangan min mulidna kasehe' makahati bang ai
bay pah'lling si Isa ma si Judas e'.
29 In iya asal amatuntul sīn sigām, angkan pangannal saga mulid kasehe'
in si Judas sinō' am'lli sakap paghinang atawa sinō' amuwan tutulungan
ma saga miskin.
30 Manjari pagsambut pa'in tinapay e' si Judas, magtūy iya paluwas
minnē'. Sangom na ma waktu he'-i.

Panoho'an Baha'u

31 Paglikut si Judas, yuk si Isa, "Buwattina'an pina'nda'an na kama-
haldika'an ma aku, Anak Tuhan. Pina'nda'an isab kawasa Tuhan sabab
min aku.
32 Jari bang kapa'nda'an kawasa Tuhan sabab min aku, song isab
pa'nda'anna pangamahaldika'na ma aku. Mbal na at'ggol.

33 Na, saga anak-mulidku," yuk si Isa, "mbal na aku at'ggol maitu ma
ka'am. Pihabi du aku, sagō' balikanku bay pangahakaku ma saga nakura'
Yahudi: 'Mbal kam makapehē' ni papehē'anku inān.'
34 Na, aniya' panoho'an baha'u pang'bbaku ma ka'am. Subay kam
maglasa-liyasahi. Maglasa kam buwat kalasaku ma ka'am.
35 Bang kam ganta' maglasa-liyasahi, minnē' kinata'uwan e' saga
manusiya' kamemon in ka'am b'nnal mulidku."

Kapamalilu si Petros
(Matiyu 26:31-35; Markus 14:27-31; Lukas 22:31-34)

36 Yuk si Simun Petros ni si Isa, "Tuwan Panghū', pi'ingga ka?"
Yuk sambung si Isa, "Mbal na aku karonganannu ni papehē'anku he',
sagō' parongan du ka ma sinosōng."
37 "Tuwan," yuk si Petros ni iya, "angay aku mbal makarongan ma ka'a
buwattina'an? Maglilla' aku pinapatay ma sababnu."
38 Sinambungan iya e' si Isa, yukna, "Paglilla'nu bahā' barannu pinapatay
ma sababku? B'nnal ya pangahakaku ma ka'a, ma mbal gi' angukku'uk
manuk, amalilu du ka min t'llu in aku mbal kata'uwannu."

14

Pinahantap e' si Isa Pangatayan saga Mulidna

1 Yuk si Isa ni saga mulidna, "Da'a pasusahunbi deyom ataybi pasal
llingku inān. Angandol sadja kam ma Tuhan maka angandol kam ma aku.
2 Aheka pat'nna'an maina'an ma okoman Mma'ku Tuhan. Bang ngga'i
ka b'nnal, bay du kam haka'anku. Pehē' du aku anagamahan ka'am
pat'nna'an.
3 Na, bang aubus e'ku anagamahan kam pat'nna'an, pabalik du aku pi'itu
angā' ka'am binowa pehē', supaya kitam magdakayu' pat'nna'an.
4 Kata'uwanbi isab labayan tudju ni papehē'anku."

Si Isa Lalabayan Tudju ni Mma'na

5 Yuk si Tomas ni iya, "Tuwan Panghū', mbal kata'uwan kami bang
pi'ingga papehē'annu. Daka buwattingga e' kami makatullus pehē'!"
6 Yuk si Isa ma iya, "Aku ya labayan tudju ni Tuhan. Aku ya po'onan
kasab'nnalan. Aku ya po'onan kallum. Halam aniya' makapehē' ni Mma'ku
Tuhan bang ngga'i ka aku ya palabayanna.
7 Bang aku kata'uwanbi du, kata'uwanbi isab Mma'ku. Puwas min llaw
itu kata'uwanbi du iya, maka ta'nda'bi."
8 Yuk si Pilip ni si Isa, "Tuwan Panghū', pa'nda'in Mma'nu ma kami, ati
ka'amuhan kami."
9 Anambung si Isa, yukna, "T'ggol kamailuku na ma ka'am, Pilip, mbal gi'
kata'uwannu aku bang sai? Sai-sai maka'nda' aku, sali' Mma'ku to'ongan
ya ta'nda'na. Jari angay angkan yuknu in Mma'ku subay pina'nda'an ni
ka'am?
10 Mbal ka bahā' am'nnal, Pilip, in aku maka Mma'ku dakayu' du? Saga
pandu' bay pamandu'ku ma ka'am inān, ngga'i ka min paghona'-hona'ku
sagō' min Mma'ku, ya pataptap itu ma aku. Angahinang iya hinangna
labay min aku."
11 Yuk si Isa lagi', "Subay aku pagkahagadbi pagka yukku in aku
maka Mma'ku dakayu' du. Sagō' bang aku ganta' mbal pagkahagadbi
ma pamissalaku hal, pagkahagarunbi aku ma sabab saga hinang ya bay
tahinangku.

12 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sai-sai taga-pangandol ma aku,
tahinang e'na saga hinang bay hinangku. Maka pasōng lagi' saga hinangna
min bay hinangku, sabab marai' na aku pehē' ni Mma'ku Tuhan.
13 Ai-ai amu'bi ni Mma'ku ma sabab aku ya panabbutanbi, hinangku du
ma ka'am supaya aniya' mahaldika' ma Mma'ku sabab min aku.
14 Ai-ai amu'bi ni aku ma sabab ōnku ya panabbutanbi, paniya'ku sadja
du ma ka'am."

Panganjanji' si Isa pasal Rū Sussi

15 Yuk si Isa lagi', "Bang aku kalasahanbi du, tantu beya'bi saga
panoho'anku.
16 Angamu' aku ni Mma'ku ati aniya' paniya'na ma ka'am ganti'ku
anabangan ka'am. Pataptap du iya ma ka'am saumul-umul.
17 Rū Tuhan ko' itu, ya pinagsambatan Rū kasab'nnalan. Mbal iya
tataima' e' saga a'a mbal angisbat, sabab mbal ta'nda' e' sigām maka mbal
takilā. Sagō' ka'am ilu, takilābi du Rū Tuhan sabab ilu iya ma ka'am maka
pataptap ma deyom ataybi.
18 "Minsan aku ala'an min ka'am, mbal kam siya-siyaku. Pabalik du aku
pi'itu ni ka'am.
19 Marai' na waktu in aku mbal ta'nda' e' saga a'a ya mbal angisbat Tuhan.
Sagō' ta'nda'bi du aku ati allum du kam salama-lama pagka aku ya asal
allum.
20 Ta'abut pa'in waktu ina'an, kata'uwanbi du in aku maka Mma'ku
dakayu' du, maka kata'uwanbi isab in ka'am maka aku dakayu' du.
21 Sai-sai anaima' saga panoho'anku sampay ameya', ya ilu a'a alasa ma
aku. Jari sasuku alasahan aku, kinalasahan iya e' Mma'ku. Ya du aku
alasahan iya, maka amakilā aku di-ku ma iya."
22 Sakali tinilaw si Isa e' si Judas, (ya ngga'i ka Judas Iskariyut.)
"Panghū'," yukna, "ai sababna angkan hal kami ya pata'unu ma pasalnu,
ngga'i ka manusiya' kamemon?"
23 Anambung si Isa, yukna, "Bang a'a alasahan aku, tantu beya'na
pamandu'ku. Jari kinalasahan iya e' Mma'ku ati pina'an du kami maka
Mma'ku pat'nna' ma iya.
24 Sagō' bang a'a mbal alasa ma aku, mbal isab beya'na saga pandu'ku.
Saga kabtangan ya takalebi min aku, ngga'i ka min hona'-hona'ku sagō'
min Mma'ku, ya bay amapi'itu aku.
25 "Bay na itu pamissalaku ni ka'am ma waktu kamaituku ma ka'am.
26 Sagō' ma sinosōng pinandu'an du kam pasal kamemon e' Rū Sussi,
ya pinabeya' e' Mma'ku anabangan ka'am paganti' min aku, maka
amaentoman ka'am pasal kamemon bay pamandu'ku."
27 Yuk si Isa lagi', "Ya pang'bbaku ma ka'am kasannangan atay.
Kasannangan itu min aku asal, maka halam aniya' sali'na ma deyom
dunya. Angkan yukku ma ka'am, da'a pasusahunbi ataybi maka da'a kam
tināw.
28 Bay na takalebi pah'llingku, ya yuk-i, 'Ala'an aku min ka'am sagō'
pabalik du aku pi'ilu ni ka'am.' Bang aku kalasahanbi, tantu du kam
kinōgan pagka aku pehē' ni Mma'ku, sabab alanga iya min aku.
29 Bay na itu pata'uku ma ka'am buwattina'an hinabuku halam lagi'
ala'an, supaya aku pagkahagadbi bang ta'abut na waktu ina'an.
30 Mbal na aku makat'ggol amissalahan ka'am, sabab marai' na at'kka
nakura' saitan ya magagi ma babaw dunya itu. Mbal aku kapagagihan
e'na,

31 sagō' subay anganad saga manusiya' kamemon in aku alasa asal ma
Mma'ku, ya angkan aku amanuyu' angahinang ai-ai panoho'an Mma'ku ma
aku.
"Na, sūng na," yuk si Isa. "Palanjal kitam minnitu."

15

Si Isa Dalil Dī Po'onan Tinanom

1 Manjari itu magparalilan si Isa. Yukna ni saga mulidna, "Aku itu dalil
dī po'onan tinanom, maka Mma'ku dalil a'a angayuput.
2 Sinagpe' e'na kamemon kasangahanku ya mbal amuwan buwa',
maka nihawanan e'na kamemon kasangahanku taga-buwa' bo' paganap
buwa'na.
3 Ka'am ilu sali' dalil sanga ati hawananna ka'am maka saga lapal
pamandu'ku ka'am.
4 Subay kam pat'ttog ma aku ati pat'ttog aku ma ka'am, sabab in sanga
mbal abuwa'an di-na, luwal bang dalos maka po'onanna. Damikiyanna
ka'am ilu, mbal kam makahinang ahāp luwal bang aku ya paralosanbi
kakkal.
5 "Aku itu dī po'onan tinanom, bo' ka'am ya dalil kasangahanku. Sai-sai
kam pat'ttog ma aku, bo' aku isab pat'ttog ma iya, aheka buwa'na ma kaul
maka pi'il. Sabab bang a'a ganta' autas min aku, halam aniya' tahinangna
ahāp.
6 Sai-sai mbal pat'ttog ma aku, sali' iya dalil sanga asagpe', tinimanan
maka alanosan di-na. Manjari saga sanga alanos itu tinimuk du bo'
nilarukan ni deyom api tinunu'.
7 Sagō' bang kam pat'ttog ma aku, maka bang tau'bi pandu'ku ma deyom
atay bi, nirūlan du kam e' Tuhan ma ai-ai amu'bi.
8 Bang kam amuwan buwa' paheka ma kaul maka pi'il, minahaldika' du
Mma'ku, ati minnē' talhakit in ka'am mulidku sab'nnal-b'nnal.
9 "Alasa aku ma ka'am buwat kalasa Mma'ku ma aku. Da'a kam pabutas
min lasaku.
10 Bang beya'bi saga panoho'anku, mbal du kam abutas min lasaku.
Buwat aku, beya'ku asal saga panoho'an Mma'ku ma aku ati mbal aku
abutas min lasana.
11 Angkan buwattitu pah'llingku ma ka'am, supaya kam makahampit
kakōran, halam aniya' kulangna.
12 Ya na itu panoho'anku ma ka'am, subay kam maglasa-liyasahi buwat
paglasaku ma ka'am.
13 Bang aniya' a'a lilla' amatay ma sabab lasana ma bagayna, mbal
kaliyuhan lasa buwattē'.
14 Ka'am ilu, bagayku du kam bang hinangbi saga panoho'anku ma
ka'am.
15 Mbal na kam ōnanku sosoho'an sabab sosoho'an itu mbal pinata'u
bang ai na pa'in nihinang e' nakura'na. Saguwā' ka'am ilu bay na pata'uku
pasal kamemon ya takaleku min Mma'ku, angkan kam ōnanku na saga
bagayku.
16 Ngga'i ka ka'am ya bay amene' aku, sagō' aku ya bay amene' ka'am,
maka bay angwakilan ka'am supaya aheka kahāpan tahinangbi, kahāpan
mbal apinda, sapantun kayu magbuwa' paheka. Jari ai-ai pangamu'bi ni
Tuhan ma sabab ōnku ya panabbutanbi, tantu kam nirūlan e'na.
17 Ya itu panoho'anku: maglasa-liyasahi kam."

Kinab'nsihan saga Bebeya'an si Isa

18 Yuk si Isa ni saga mulidna, “Bang kam ganta' kinab'nsihan e' saga a'a
mbal angisbat Tuhan, entomunbi aku. Ya du aku kinab'nsihan e' sigām
dahū gi' min ka'am.
19 Bang bay kam dambeya'an maka saga a'a mbal angisbat e', bay du kam
kinalasahan e' sigām pagka dambeya'an maka sigām. Sagō' saddī na kam.
Bay kam pene'ku pinasaddī min saga a'a inān, angkan kam kinab'nsihan.
20 Entomunbi bay pah'llingku ma ka'am, ya yukku, ‘In banyaga' mbal
alanga min nakura'na.’ Na, bang aku nakura'bi nila'at e' saga a'a
inān, tantu isab ka'am nila'at du e' sigām. Bang sigām bay ameya' ma
pamandu'ku, ameya' du isab sigām ma pamandu'bi.
21 Sagō' kinab'nsihan kam e' sigām maka nila'at ma sabab suku'ku kam.
Tu'ud sigām halam makakilā ma Tuhan ya bay amapi'itu aku.
22 Bang bay halam aku pi'itu ni dunya amandu'an sigām, mbal sigām
katōngan dusa. Saguwā' ma buwattina'an mbal na sigām makara'awa
pasal saga dusa sigām.
23 Sai-sai ab'nsihan aku, ab'nsi isab iya Mma'ku.
24 Bang bay halam tahinangku ma pang'nda' sigām saga hinang ya mbal
tahinang e' a'a saddī, halam du sigām bay katōngan dusa. Sagō' bay na
ta'nda' e' sigām kahinanganku inān, malaingkan masi ab'nsihan aku maka
Mma'ku.
25 Tantu du aku kinab'nsihan e' sigām bo' supaya atuman ya bay tasulat
ma Kitab, ya yuk-i, ‘Kinab'nsihan aku e' sigām ma halam aniya' po'on
sababna.’ ”
26 Ah'lling gi' si Isa, yukna, “Pi'ilu du ni ka'am Pananabang, hatina Rū
Tuhan ya luwas min haddarat Tuhan. Angahaka ya kasab'nnalan pasal
Tuhan. Papi'ituku iya ni ka'am min Mma'ku. Jari pagmailu na iya anaksi'
iya ma sababku.
27 In ka'am isab, anaksi' du isab ma sababku, sabab sehe'ku asal kam
sangay min katagna'.”

16

1 Yuk si Isa ni saga mulidna, “Awalanku pangahakaku itu ma ka'am bo'
supaya kam mbal ang'bba min pangandolbi ma aku.
2 Ka'am ilu song mbal tinugutan pasōd ni deyom langgal e' saga nakura'
agama. Maka at'kka du waktu, bang aniya' a'a amapatay ka'am, ya
pangannal sigām in hinang sigām maguyun maka kabaya'an Tuhan.
3 Angkan buwattē' hinang a'a ma ka'am sabab halam sigām bay makata'u
pasalan Mma'ku atawa aku.
4 Haka'anta kam pasal itu supaya kam makaentom bang ta'abut waktu
pamat'kka saga pakaradja'an itu. Nientom e'bi bay pangahakaku itu ma
ka'am. Halam kam bay haka'anku dahū minnitu sabab masi aku bay ma
ka'am.”

Hinang Rū Sussi.

5 “Sagō' buwattina'an tugila'ku na ni ka'am sabab song na aku pabalik
pehē' ni bay amapi'itu aku, bo' pa'in halam aniya' min ka'am atilaw aku
bang pi'ingga aku.
6 Makalandu' na kasusahanbi pagka kam kahaka'anku na.
7 Sagō' b'nnal sadja ya pangahakaku itu ma ka'am, aheya gi' kahāpan
ma ka'am bang aku ala'an min ka'am. Sabab bang aku saupama bay mbal
ala'an, mbal du pi'ilu ni ka'am ya Pananabang e'. Sagō' bang aku ala'an,
papi'iluku du iya ni ka'am.

8 Pagpi'ilu pa'in Pananabang itu, amandu'an iya saga manusiya' ma
dunya itu pasal dusa, maka pasal ka'adilan, maka pasal hukuman Tuhan.
9 Pinahati sigām e'na pasal dusa sigām pagga mbal magkahagad ma aku.
10 Pinahati isab sigām pasal ka'adilan, sabab in aku itu pehē' na ni
Mma'ku ati mbal ta'nda'bi.
11 Pinahati du isab sigām pasal hukuman Tuhan, sabab tahukum na
nakura' saitan, ya magagi ma babaw dunya itu.
12 "Aheka gi' pangahakaku ma ka'am," yuk si Isa, "sagō' mbal ta'anggapbi
buwattina'an.
13 Subay na at'kka pi'ilu in Rū Kasab'nnalan, bo' yampa kam bowana
ata'u pasal kasab'nnalan kamemon. Mbal iya amandu' min pagnahu'-
nahu'na, sagō' ai-ai takalena min Tuhan, ya na he' pamandu'na ma ka'am.
Maka pinata'u kam e'na pasal pakaradja'an ya pat'kka ma sinosōng.
14 Pinagmahaldika'an isab aku, sabab kamemon ya pamata'u Rū Tuhan
ma ka'am asal min aku.
15 Ai-ai palsuku'an Mma'ku, palsuku'anku du isab, angkan yukku ma
ka'am, in kamemon pamata'u Rū Tuhan ma ka'am asal bay min aku."

Karukka'an maka Kalasigan

16 Yuk si Isa, "Mbal at'ggol, mbal na aku ta'nda'bi. Pagpuwas ina'an isab,
mbal at'ggol ta'nda'bi du aku pabīng."
17 Magsuli-suli saga mulid si Isa kasehe'an, yuk sigām, "Ai bahā' hatina,
ya yukna 'mbal na at'ggol ati mbal na iya ta'nda'tam, maka puwas ina'an-i
mbal at'ggol ati ta'nda'ta iya pabīng?' Maka bay pah'llingna isab, ya yukna-
i, 'sabab pehē' na iya kono' ni Mma'na?'
18 Ai bahā' hatina 'mbal na at'ggol?' Hē! Mbal tahati!"
19 Kinata'uwan asal e' si Isa in mulidna inān bilahi atilaw iya pasal
bissalana. Angkan yukna ni sigām, "Bay yukku ma ka'am insini', 'mbal
at'ggol ati mbal aku ta'nda'bi, maka mbal du isab at'ggol ati ta'nda'bi du
aku pabīng.' Ya na itu bahā' pagtilaw-tilawanbi dangan maka dangan?
20 B'nnal sadja pangahakaku itu ma ka'am, ka'am ilu maglemong du
maka magdukka, salta' pa'in kinōgan saga a'a mbal angisbat Tuhan.
Taluwa' du kam kasusahan sagō' papinda du susabi ni kalasigan.
21 Ya dalilna buwat d'nda anganak. Asusa iya sasangna song anganak.
Sagō' pagma-luwasan pa'in anakna, mbal na taentomna p'ddi' bay kal-
abayanna. Gom pa'in iya kinōgan sabab aniya' onde'-onde' palahil ni
dunya.
22 Damikiyanna ma ka'am. Ma buwattina'an asusa kam, sagō' mag'nda'
du kitam pabīng. Manjari magkōg-koyag du kam to'ongan ma halam
aniya' makala'anan kōg-koyagbi inān.
23 "Bang ta'abut llaw pag'nda'tam pabalik mbal aniya' panilawanbi aku.
B'nnal pangahakaku itu ma ka'am, ai-ai amu'bi ni Mma'ku ma sabab ōnku
ya pamanyabutanbi, tantu kam nirūlan e'na.
24 Dahū minnitu halam kam bay angamu' ai-ai ma sabab ōnku ya
pamanyabutan. Angamu' na kam, ati nirūlan sadja kam bo' ajukup
kakōganbi."

Tara'ug saga A'a Mbal Angisbat Tuhan

25 Yuk si Isa ni sigām, "Dahū, bay aku magparalilan, sagō' aniya' waktu
mbal na aku magparalilan ma ka'am. Atampal sadja pamissalaku ma
ka'am pasal Mma'ku.
26 Ta'abut pa'in llaw ina'an-i, angamu' du kam ni Tuhan ma sabab ōnku
ya pamanyabutanbi. Ngga'i ka na aku angamu'an ka'am ni Mma'ku,

27 sabab Mma'ku alasa asal ma ka'am. Kinalasahan kam e'na ma sabab
aku ya kalasahanbi maka ma sabab pam'nnalbi in aku bay pi'itu min
Tuhan.
28 Aho', bay aku pi'itu min Mma'ku Tuhan bo' pasampay ni dunya itu, ati
ma buwattina'an ala'an na aku min dunya bo' pabīng pehē' ni Mma'ku."
29 Yuk saga mulidna ni iya, "Buwattina'an ahangpat na pamissalanu,
ngga'i ka bissala paralilan.
30 Kata'uwan kami na in ka'a makasakupan kamemon. Mbal na
kagunahannu akale ma panilaw saga a'a sabab kata'uwannu asal deyom
pikilan sigām. Angkanna kami am'nnal to'ongan in ka'a bay pi'itu min
Tuhan."
31 Yuk si Isa ma sigām, "Magkahagad na kam bahā' buwattina'an?
32 Sōng na waktu, arai' na to'ongan, in ka'am ilu magkaukanat du.
Maglahian du kam ni kaluma'anbi pakaniya-pakaniya ati bbahanbi du
aku dangan-danganku. Sagō' ya b'nnalna, ngga'i ka aku dangan-danganku
sabab pat'ttog du Mma'ku ma aku.
33 Haka'anta na kam pasal itu kamemon bo' supaya asannang deyom
ataybi ma sabab kapameya'bi ma aku. Maitu ma dunya, bininasa du kam e'
saga a'a mbal angisbat Tuhan, sagō' da'a kam tināw. Tara'ugku na sigām."

17

Pangamu'-ngamu' si Isa Pasal Baranna

1 Akatis pa'in itu binissala e' si Isa, pahangad iya tudju ni sulga' anabbut
ni Tuhan. "O Mma'," yukna, "ta'abut na waktu. Mahaldika'un aku, Anaknu,
supaya aku makamahaldika' ka'a.
2 Bay aku kawakilannu magagi ma manusiya' kamemon bo' supaya
buwananku kallum kakkal ni sasuku a'a ya pamasuku'nu aku.
3 Buwattitu hatulan kallum kakkal itu: sasuku ata'u ma ka'a in ka'a
Tuhan tunggal sab'nnal-b'nnal, maka makata'u isab ma si Isa Al-Masi ya
papi'itunu ni dunya, aniya' na kallumna kakkal ni kasaumulan.
4 Bay na patuwa'ku kabangsanu maitu ma dunya, sabab atalus na e'ku
saga hinang bay pamahinangnu aku.
5 O Mma', mahaldika'un aku mailu ma pajātannu,* buwat bay ma-
haldika'ku ma halam lagi' aniya' dunya pinapanjari."

Angamu'-ngamu' si Isa pasal Saga Mulidna

6 "Bay na ka pata'uku ni saga a'a ya pamasuku'nu aku maitu ma dunya.
Suku'nu asal sigām, ati pasuku'nu sigām ma aku. Tabeya' e' sigām lapal
palmannu,
7 maka kinata'uwan e' sigām in kamemon pamuwannu aku, asal min
ka'a.
8 Bay na pasampayku ni sigām lapal pamuwannu aku, maka tataima' na
e' sigām. Kinata'uwan na e' sigām in aku sab'nnal-b'nnal deyo' bay min
ka'a, maka magkahagad na sigām in ka'a bay amapi'itu aku.
9 "O Mma', amu'anku junjung saga a'a itu. Ngga'i ka manusiya' kamemon
ya amu'anku itu, luwal saga a'a ya pamasuku'nu aku, sabab suku'nu du
isab.
10 Ma ka'a asal suku'ku kamemon, maka ma aku isab suku'nu kamemon.
Talhakit isab kabangsaku ma sabab saga a'a ya suku'ku itu.
11 Na, marai' na aku pabalik pi'ilu ni ka'a. Sōng na bbahanku dunya itu,
sagō' in sigām suku'ku itiya' masi ma dunya. O Mma'ku Sussi, hampanin

* **17:5 17:5** 'Pajātan', hatina 'haddarat' atawa 'matahan'.

sigām sabab min barakat ōnnu, ya ōn bay pamuwannu aku, bo' supaya
sigām magdakayu' atay buwat kita.
12 T'ggolku masi maitu ma saga a'a ya pamasuku'nu aku, bay sigām
hampananku min barakat ōnnu, ōn bay pamuwannu aku. Bay sigām
tunggu'anku angkan halam aniya' min sigām bay amutawan min ka'a.
Halam aniya' alungay min ka'a, luwal dakayu', ya ganta'anna pabutawan,
ati minnē' atuman du pa'in in bay pinagba'at ma deyom Kitab."
13 Angamu'-ngamu' lagi' si Isa, yuk-i, "Na, Mma', marai' na aku pabalik
pi'ilu ni ka'a. Angkan ko', t'ggolku masi ma dunya itu pamandu'ku na pa'in
llingku itu bo' aheya kakōgan saga mulidku, luwas isab min kakōganku.
14 Bay na pasampayku palmannu ni sigām ati kinab'nsihan e' saga a'a ya
mbal angisbat ka'a, sabab magsaddī sigām maka a'a he'. Pasali' sigām ni
aku, sabab ya du aku halam aniya' lamudku ma saga a'a ya mbal angisbat
ka'a ma dunya itu.
15 Mbal aku angamu' subay pala'annu saga a'a suku'ku min dunya. Ya
amu'ku bang pa'in sigām hampanannu bo' mbal tapagagihan e' nakura'
saitan, ya patila'atun.
16 Pasali' sigām ni aku, pagka ngga'i ka dunya itu ya lahat sigām luggiya'.
17 Pasaddīhun maka sussihun sigām supaya sigām ma ka'a sadja. Ya
panussi sigām pandu'nu b'nnal, hatina palmannu.
18 Bay sigām soho'ku pehē' ni saga a'a ma dunya, buwat bay panoho'nu
aku pi'itu ni deyom dunya.
19 Ma sabab sigām, ya angkan aku magpasuku' di-ku ma ka'a, supaya
sigām suku'nu to'ongan.
20 "Ngga'i ka hal saga mulidku ītu ya amu'anku," yuk si Isa, "sagō' saga
a'a kamemon ya song magkahagad ma aku ma sabab lapal sigām.
21 O Mma', angamu' aku junjung ni ka'a, bang pa'in sigām da'atay buwat
kita, sabab pataptap na pa'in ka ma aku, maka pataptap isab aku ma ka'a.
Mura-murahan, bang pa'in sigām pat'ttog ma kita, bang pa'in isab sigām
magdakayu' atay kamemon supaya magkahagad saga a'a ma dunya in ka'a
bay amapi'itu aku.
22 Bay sigām pabangsaku buwat bay pamabangsanu ma aku, supaya
sigām magdakayu' atay buwat kita.
23 Hatina pataptap aku maina'an ma sigām buwat ka'a pataptap asal ma
aku, bo' supaya sigām da'atay to'ongan. Jari minnē' kinata'uwan e' saga a'a
ma dunya itu in ka'a bay amapi'itu aku, maka kinata'uwan isab in saga a'a
magkahagad ma aku kalasahannu du buwat panglasanu ma aku.
24 "O Mma'! Bay pamasuku'nu aku saga a'a itu, ati kabaya'anku sigām
subay parongan ma aku, bo' sigām maka'nda' sahaya ya pamuwannu aku.
Sabab kalasahannu aku asal ma halam gi' aniya' dunya.
25 O Mma', a'adil ka. Mbal ka kinata'uwan e' saga a'a porol ma dunya itu,
sagō' aku itu makata'uwan ka'a du. Maka saga a'a suku'ku itu, ata'u isab
sigām in ka'a bay amapi'itu aku.
26 Bay na ka pata'uku ma sigām, maka pata'uku na pa'in bo' supaya sigām
pahōpannu lasa tudju ni pagkahi sigām, buwat lasanu ma aku. Pata'uku
isab sigām supaya aku pataptap ma deyom atay sigām."

18

Panaggaw ma si Isa
(Matiyu 26:47-56; Markus 14:43-50; Lukas 22:47-53)

1 Aubus pa'in e' si Isa angamu'-ngamu' ni Tuhan, ala'an iya maka saga
mulidna tudju ni dambila' sapa' Kedron. Aniya' kabbun kayu jaitun
maina'an ati pasōd disi Isa pehē'.
2 Na, kinata'uwan e' si Judas bang pi'ingga ya papehē'an si Isa sabab
araran iya maka saga mulidna bay magtimuk maina'an. Si Judas itu a'a
song anōngan si Isa ni saga bantana.
3 Jari pina'an si Judas ni kabbun inān angamaliman damba'an sundalu
bangsa Rōm maka saga bag'llal bay pinabeya'an iya e' saga imam alanga
maka saga Parisi. Magtakos sigām maka aniya' suwariyan maka palita'an
binowa e' sigām.
4 Kinata'uwan asal e' si Isa kamemon ya song makani-iya, angkan iya
pasōng pasampang ni saga a'a inān. Yukna ni sigām, "Sai pihabi?"
5 Yuk sigām, "Piha kami si Isa a'a Nasaret."
"Aku na ko' itu," yuk si Isa. Si Judas, ya a'a anukbalan si Isa ni saga
bantana, ina'an an'ngge maka saga a'a inān.
6 Pagpa'in si Isa, "Aku na ko' itu", magtūy sigām pasuhut pahantak.
7 Jari atilaw si Isa pabalik, yukna, "Sai pihabi?"
Yuk sambung sigām, "Si Isa, a'a min Nasaret."
8 Jari ah'lling si Isa, yukna, "Bay na kam haka'anku, aku na ko'. Bang
aku ya pihabi, na pasagarinbi saga sehe'ku itu amole'."
9 Buwattitu pah'llingna bo' aniya' kamaksuran ma bay pangamu'-
ngamu'na ni Mma'na Tuhan, ya yuk-i, "O Mma', halam aniya' pabutawan
minsan dakayu' min saga a'a bay pamasuku'nu aku."
10 Magtakos asal si Simun Petros, jari niurusan e'na kalisna bo' lagutna
sosoho'an Imam Muwallam inān. Ya tauwa' taingana kowan, autas magtūy.
Ōn sosoho'an itu si Malkus.
11 Yuk si Isa ni si Petros, "Pabalikun pakokosnu ni tagubanna. Akuhanku
du kamemon kabinasahan ilu pamakadal ma aku e' Mma'ku."
12 Manjari sinaggaw si Isa e' saga sundalu maka nakura' sigām maka
saga bag'llal Yahudi, ati niengkotan.
13 Binowa iya e' sigām pehē' ni si Annas dahū. Si Annas itu mato'a si
Kayapas, Imam Muwallam ma tahun ina'an.
14 Bay angahūg gara' si Kayapas ma saga nakura' Yahudi, ya yukna ahāp
lagi' bang dakayu' du a'a amatay panganggantī' saga a'a kamemon.

Kapamalilu si Petros Pasal si Isa
(Matiyu 26:69-70; Markus 14:66-68; Lukas 22:55-57)

15 Na, paturul ma si Isa si Simun Petros maka mulid dakayu'. Mulid
dakayu' itu magkata'u asal maka Imam Muwallam, angkan iya makabeya'
ma si Isa sampay pasōd ni deyom halaman luma' Imam Muwallam he'.
16 Sagō' si Petros iya ta'bba ma luwasan lawang. Daipara paluwas pabīng
mulid si Isa dakayu' he', bo' ama'id min d'nda anunggu'an lawang bang
pa'in bowana si Petros pasōd.
17 Tinilaw si Petros e' d'nda ma lawang inān, yuk-i, "Bang aku mbal
alaung, dakayu' mulid ka ma a'a itu."
Amalilu magtūy si Petros. "Ē, ngga'i ka!" yukna.
18 Na, ahaggut sangom inān, angkan saga sosoho'an maka saga bag'llal
bay angandokot api, ati ina'an sigām magt'nggehan ma sakalibut api
magdangkahan. Pina'an isab si Petros patimbul ni sigām.

Si Isa Sinumariya e' Imam Muwallam
(Matiyu 26:59-66; Markus 14:55-64; Lukas 22:66-71)

19 Manjari si Annas, ya bay Imam Muwallam, amariksa' si Isa ma pasal
saga mulidna maka ma pasal pamandu'na.
20 Anambung si Isa, yukna, “Bay aku amandu'an saga a'a kamemon ma
mata mairan. Ai-ai pamandu'ku bay pah'llingku ma pagtimukan saga
Yahudi, ma deyom kalanggal-langgalan maka ma langgal pagkulbanan.
Halam aniya' bay pamandu'ku ma kalimbungan a'a.
21 Angay aku tilawnu? Tilawun saga a'a bay akale ma pamandu'ku.
Tilawun sigām bang ai bay pamandu'ku. Kinata'uwan asal e' sigām.”
22 Pagbissala pa'in itu e' si Isa, magtūy iya sinampak e' dakayu' jaga bay
maina'an, ati yukna ni si Isa, “Halam bahā' aniya' addatnu anambungan
Imam Muwallam buwattilu!”
23 Sinambungan jaga inān e' si Isa, yukna, “Bang hati' asā' pah'llingku
ma Imam Muwallam, haka'in saga a'a kamemon ma pagsara'an itu bang
ai kasā'an llingku. Sagō' bang halam aniya' sā'na, angay aku sampaknu?”
24 Puwas e', ma masi niengkotan si Isa, tinandanan na iya e' si Annas
pehē' ni si Kayapas, ya Imam Muwallam.

Amalilu Pabīng si Petros
(Matiyu 26:71-75; Markus 14:69-72; Lukas 22:58-62)

25 Ina'an masi si Simun Petros an'ngge ma parangkahan. Tinilaw iya e'
saga sehe'na magt'nggehan, yuk-i, “Ka'a, mulid ka bahā' ma a'a inān?”
Amalilu magtūy si Petros. “Ngga'i ka,” yukna.
26 Ina'an isab dakayu' sosoho'an Imam Muwallam, sugsug ni a'a bay autas
taingana e' si Petros. Yuk sosoho'an itu ni si Petros “Ngga'i ka ka'a bahā'
bay ta'nda'ku ameya' ma a'a inān hinabuna ma kabbun?”
27 Amalilu si Petros pabīng. “Ngga'i ka,” yukna. Magtūy angukku'uk
manuk.

Si Isa Binowa Paharap ma Gubnul Pilatu
(Matiyu 27:1-2, 11-14; Markus 15:1-5; Lukas 23:1-5)

28 Dai' llaw pa'in, pininda si Isa min luma' si Kayapas tudju ni astana'
gubnul bangsa Rōm. Sagō' saga nakura' Yahudi halam bay pasōd ni deyom
astana' sabab makabatal kono' bang sigām pasōd ni deyom luma' ngga'i
ka luma' Yahudi, ati mbal sigām makajari palamud magjamu ma Hinang
Paglakad.
29 Angkan paluwas gubnul Pilatu ni sigām bo' atilaw, yukna, “Ai
panuntutanbi a'a itu?”
30 Yuk sambung sigām, “Mbal du bay tukbalan kami a'a itu ni ka'a bang
halam aniya' dusana.”
31 “Na,” yuk si Pilatu ni sigām, “ka'am na angahukum iya ma buwat
kal'ngnganan sara'bi.”
Anambung saga Yahudi, yuk sigām, “Halam aniya' kapatut kami
amat'nna' hukuman ni kamatay minsan ma sai.”
32 Buwattē' kahālanna bo' supaya magmaksud bay pah'lling si Isa dahū
pasal buwattingga kamatayna.
33 Pasōd si Pilatu ni deyom astana' pabīng ati soho'na si Isa binowa
patampal ni iya. Yukna ni si Isa, “Ka'a ilu, sultan ka bahā' ma bangsa
Yahudi?”
34 Yuk sambung si Isa, “Ya patilawnu itu, min paghona'-hona'nu bahā',
atawa aniya' a'a saddī bay angahaka'an ka'a ma pasalanku?”
35 Anambung si Pilatu, yukna, “Oy! Pangannalnu aku itu Yahudi bahā'!
Saga bangsanu du maka saga nakura' kaimamanbi ya bay anukbalan ka'a
pi'itu ni aku. Angay, ai dusanu?”

36 Anambung si Isa, yukna, “Ya pagsultananku ngga'i ka maitu ma dunya.
Abila bay maitu ma dunya, bay du angatu saga bebeya'anku bo' aku mbal
tasaggaw e' saga nakura' Yahudi. Aho', ngga'i ka maitu pagsultananku.”
37 Jari tinilaw iya e' si Pilatu, yukna, “Bang buwattilu, sultan ka bahā'?”
Yuk sambung si Isa, “Ka'a ya ah'lling in aku sultan. Ya na itu sababanna
angkan aku nianakan maka angkan aku pi'itu ni dunya, supaya aku
makapamissala ma pasal kasab'nnalan. Sasuku ameya' ma kasab'nnalan
akale du ma aku.”
38 Yuk si Pilatu, “Ai bahā' in kasab'nnalan?”

Si Isa Pinat'nna'an Hukuman ni Kamatay
(Matiyu 27:15-31; Markus 15:6-20; Lukas 23:13-25)

Apuwas pa'in ina'an-i, paluwas si Pilatu pehē' ni saga Yahudi ati yukna
ma sigām, “Halam aniya' tapihaku sababan pangahukumanku a'a itu.
39 Sagō' kahaba' waktu paghinang Hinang Paglakad, ya kabiyaksa-
hanbi subay aniya' dakayu' pilisu paluwasku. Bilahi kam bahā' bang
paluwasanku ka'am sultan bangsa Yahudi itu?”
40 Magpangolang saga a'a inān, yuk-i, “Da'a bang a'a ilu-i. Si Barabbas
ya kabaya'an kami.” Na, mundu asal si Barabbas.

19

1 Manjari itu magpanoho'an si Pilatu in si Isa subay niraplosan.
2 Puwas e' aniya' bahan itingan tinabid e' saga sundalu, nihinang sali'
luwa korona pamaporong kōk si Isa. Pinajubahan isab iya e' sigām maka
juba taluk.
3 Patampal sigām ni iya magbalik-balik bo' magtunggīng. Yuk pag-
tunggīng sigām, “Mahaldika'! Mahaldika'! Sultan Yahudi!” Jari
pinagsampak iya e' sigām ma baihu'na.
4 Paluwas pabīng si Pilatu amissalahan saga a'a magtimukan inān,
yukna, “Nda'unbi. Itiya' si Isa paluwasku ni ka'am bo' supaya kata'uwanbi
halam aniya' tabākku sababanna pamat'nna'anku iya hukuman.”
5 Jari paluwas isab si Isa. Masi gi' bahan itingan paporong ma kōkna,
maka masi gi' jubana taluk. Yuk si Pilatu ni saga a'a, “Nda'unbi. Ya na itu
a'a!”
6 Pag'nda' pa'in saga imam alanga maka saga jaga langgal ma si Isa,
magtūy sigām magpangolang, yuk-i, “Papatayun iya! Lansangun iya ni
hāg!”
Yuk si Pilatu ni sigām, “Baya'-baya'bi na! Ngā'unbi bo' ka'am na
angalansang iya ni hāg. Sagō' bang ma aku, halam aniya' sababanna
tabākku pamat'nna'an iya hukuman ni kamatay.”
7 Yuk saga Yahudi inān ni iya, “Aniya' sara' kami, yukna, a'a ilu subay
pinapatay sabab magpina'in iya in iya kono' Anak Tuhan.”
8 Makakale pa'in si Pilatu ma lling saga a'a itu, gom pa'in pasōng gawana.
9 Binowa e'na si Isa pasōd pabalik ni deyom astana' bo' tilawna, yukna,
“Minningga ka?” Sagō' halam anambung si Isa.
10 Yuk si Pilatu ni iya, “Angay? Mbal aku sambungannu bahā'?
Kalu mbal kata'uwannu aniya' kapatutku amaluhaya ka'a. Maka aniya'
kapatutku angalansang ka'a ni hāg bo' ka pinapatay.”
11 Anambung si Isa, yukna, “Bang ngga'i ka ya Tuhan amuwanan
ka'a kapatut, halam aniya' kapatutnu amapatay aku. Angkanna a'a bay
anukbalan aku ni ka'a aheya gi' dusana min dusanu.”
12 Puwas e' amiha lawang si Pilatu pamaluhayana ma si Isa. Sagō' mag-
pangolang na pa'in ba'anan Yahudi he', yuk sigām, “Bang ka'a amaluhaya

a'a ilu, ngga'i na ka bagay Sultan Mahatinggi. Sai-sai magsultan-sultan di-
na magbanta du maka Sultan Mahatinggi."
13 Pagkale pamissala saga a'a inān e' si Pilatu, binowa e'na si Isa paluwas.
Ati aningkō' si Pilatu ma pangahukuman, ya ma halaman niōnan Halaman
Batu. (Gabbata ōnna bang ma bahasa Hibrani.)
14 Llaw pagsakap jamu, ma Hinang Paglakad ko' inān, maka song ugtu
llaw na. Jari pagtingkō' si Pilatu, yukna ni saga a'a, "Ilu na Sultanbi!"
15 Sagō' magpangolang sadja saga a'a inān, yuk sigām, "La'anin iya!
La'anin! Lansangun iya ni hāg!"
Tinilaw sigām e' si Pilatu, yukna, "Papatayku bahā' sultanbi?"
Anambung saga imam alanga, yuk-i, "Halam aniya' sultan kami, luwal
Sultan Mahatinggi ma Rōm!"
16 Ya katapusanna, ni'nde'an si Isa e' si Pilatu pehē' ni kaimaman e',
supaya iya pinalansang ni hāg pinapatay.

Si Isa nilansang ni hāg
(Matiyu 27:32-44; Markus 15:21-32; Lukas 23:26-43)

Manjari binowa na si Isa e' saga sundalu.
17 Paluwas iya min da'ira maka e'na ananggung hāg ya song pan-
galansangan iya. Patudju iya ni lugal niōnan Peya'-peya' Kōk. (Golgota
ōnna bang ma bahasa Hibrani.)
18 Pagmahē' pa'in, nilansang si Isa ni hāg e' saga sundalu ati pinat'ngge
hāg e'. Aniya' isab duwangan l'lla nilansang ni hāg sigā min bihing si Isa
karuwambila'.
19 Aniya' sulat pamata'u bay sinulat e' gubnul Pilatu, sinō' pinehē' ni
diyata' hāg si Isa. Yuk sulat e', "SI ISA A'A NASARET, SULTAN BANGSA
YAHUDI."
20 Aheka a'a bay makabassa sulat itu sabab asekot ni Awrusalam lahat
pamapatayan si Isa inān, maka sulat itu bay tasulat ma bahasa Hibrani
maka ma bahasa Rōm maka ma bahasa Girīk.
21 Mbal bilahi saga imam alanga ma bay tasulat e' sultan, angkan yuk
sigām pehē' ni si Pilatu, "Da'a sulatun 'Sultan bangsa Yahudi.' Sulatun,
'A'a magpina'in in iya sultan Yahudi.' "
22 Anambung si Pilatu, yukna, "Bay na tasulat sulatku."
23 Talansang pa'in si Isa ni hāg e' saga sundalu, ningā' e' sigām s'mmekna
ati binahagi' mpat pamahagi' sigām dangan maka dangan. Aniya' gi'
dakayu' badju' si Isa dalos hinanganna.
24 Magsuli-suli saga sundalu, yuk-i, "Da'a gese'ta badju' itu. Ahāp lagi'
pagtokoranta bo' kata'uwanta bang sai kat'nna'anna." Pagka buwattē'
hinang saga sundalu inān aniya' kamaksuran ma bay tasulat ma deyom
Kitab, ya yuk-i,
"Kapagbahagi'an s'mmekku e' saga a'a.
Kapagtokoran e' sigām badju'ku bang sai kat'nna'anna."
25 Na, ina' si Isa, maka danakan ina'na, maka si Mariyam h'nda si Klopas,
maka si Mariyam min lahat Magdala, ina'an magt'nggehan ma bihing hāg
bay pangalansangan si Isa.
26 Ta'nda' e' si Isa ina'na maka dakayu' mulidna ya kalasahanna an'ngge
maina'an, ati yukna ni ina'na, "Ina', anaknu na mulid ilu."
27 Yukna isab ni mulidna inān, "Ilu na ina'nu." Angkanna, puwas min
llaw ina'an, ina' si Isa bay binowa e' mulid inān paokom ma iya.

Kamatay si Isa
(Matiyu 27:45-56; Markus 15:33-41; Lukas 23:44-49)

28 Manjari itu kinata'uwan e' si Isa ajukup na kamemon bay pamahinang
ma iya. Sakali yukna, “Patay bohe' aku.” Buwattē' pah'llingna bo' aniya'
kamaksuran ma bay tasulat ma deyom Kitab.
29 Aniya' maina'an dakayu' poga-poga isihan binu al'ssom, angkan saga
sundalu bay angal'ggoman l'ppus ni deyom binu he'. Pinasagnat e' sigām
ni tōng kayu-kayu bo' yampa pina'abut pehē' ni bowa' si Isa.
30 Makas'ssop pa'in si Isa ma binu, yukna, “Atalus na hinangku.” Jari
patoyok kōkna maka ab'kkat napasna.
31 Na, pagka llaw Juma'at na, angamu' saga nakura' Yahudi pehē' ni si
Pilatu, sinō' pinōngan tape' saga a'a t'llungan bay nilansang ni hāg inān,
bo' supaya al'kkas amatay, jari tapareyo' min hāg ma halam gi' ta'abut llaw
Sabtu'. Mbal bilahi saga nakura' bang patay inān paddas pinasagaran ma
hāg sampay ma llaw Sabtu', sabab ya na llaw landu' ahalga' ma bogbog
sigām.
32 Angkan pehē' saga sundalu amōngan tape' saga a'a duwangan bay
nilansang ni hāg sambeya' maka si Isa, ubus tape' dangan bo' dangan.
33 Sagō' maka'abut pa'in sigām ni si Isa, ta'nda' e' sigām in iya amatay na
asal, angkan halam kala'usan pinōngan tape'na.
34 Gom pa'in nihiyak kīdna maka budjak e' dakayu' sundalu inān ati
paluwas magtūy laha' maka bohe'.
35 A'a bay makanyata' ya tahinang itu ma si Isa, sinulat e'na saga
pakaradja'an itu supaya kam magkahagad isab. Kapangandolan panaksi'
a'a anulat itu, maka kata'uwanna b'nnal asal bissalana.
36 Pat'kka buwattitu supaya aniya' kamaksuran ma bay tasulat ma deyom
Kitab, ya yuk-i, “Halam aniya' to'olangna apōng minsan dakayu'.”
37 Maka aniya' gi' ayat Kitab dakayu', ya yuk-i, “Ang'nda' du sigām ma
a'a bay tahiyak e' sigām.”

Pagkubul ma si Isa
(Matiyu 27:57-61; Markus 15:42-47; Lukas 23:50-56)

38 Puwas e' aniya' dakayu' a'a min lahat Arimati pehē' ni si Pilatu. Ōnna
si Yusup, mulid si Isa bay maglimbung pasal kapagmulidna sabab tināw
nila'at e' saga nakura' Yahudi. Pehē' si Yusup itu ni si Pilatu ama'id angā'
mayat si Isa. Pinatugutan iya e' si Pilatu angkan iya pina'an amareyo'
mayat si Isa min hāg.
39 Sehe'na si Nikudimas, ya bay pehē' ni si Isa waktu sangom. Si
Nikudimas itu amowa saga limampū' kilu laksi', mira maka alos*,
pinaglamugay.
40 Manjari niā' mayat si Isa e' saga a'a duwangan itu bo' yampa sinaput e'
sigā maka kuku pote' pinabeya'an laksi', buwat addat bangsa Yahudi bang
amahilala' patay.
41 Aniya' kabbun ma atag bay pamapatayan si Isa, maka aniya' ma deyom
kabbun inān pangubulan baha'u bay kinehean ma deyom batu. Halam gi'
aniya' bay takubul maina'an.
42 Jari itu, pagka song sangom Sabtu' na, kinubul mayat si Isa maina'an
sabab asekot du pangubulan inān ni bay pamapatayan iya.

20

Kubul Halam Maga'a
(Matiyu 28:1-8; Markus 16:1-8; Lukas 24:1-12)

* **19:39 19:39** ‘Mira maka alos:’ ginis pahamut ya ginuna pangapul.

1 Pagdai' llaw pa'in ma llaw Ahad, ma halam gi' apote' sobangan, pehē' ni
kubul si Mariyam, d'nda min lahat Magdala. Ta'nda'na in batu panambol
lowang kubul bay na nila'anan.
2 Sakali paragan iya pehē' angahaka'an si Simun Petros maka mulid
dakayu', ya kinalasahan asal e' si Isa. Yuk si Mariyam ni sigā, "Halam
na maina'an Panghū'tam. Aniya' bay angala'anan iya min deyom kubul
maka mbal kata'uwan kami bang maingga pamat'nna'an sigām ma iya."
3 Manjari si Petros maka mulid dakayu' magdai'-dai' pehē' ni kubul.
4 Paragan sigā karuwangan sagō' al'kkas gi' mulid dakayu' min si Petros,
ati makarahū iya at'kka ni kubul.
5 Pakuru' iya pasīb ni deyomna ati ta'nda'na saga saput maina'an, sagō'
halam iya pasōd.
6 Jari at'kka na si Petros min buli'anna ati patūy pasōd ni deyom kubul.
Ta'nda'na saput si Isa pat'nna'an di-na maina'an,
7 maka ta'nda'na turung-mukana palūn. Saddī kat'nna'anna, mbal
magbeya' maka saput e'.
8 Ma katapusanna, pasōd na isab mulid dakayu', ya bay makarahū
pina'an. Pag'nda'na saput, magtūy iya magkahagad na pasal si Isa.
9 (Aniya' asal bay tasulat ma deyom Kitab ma pasalan si Isa, in iya subay
allum pabīng min kamatayna, sagō' halam gi' bay tahati lapal Kitab inān
e' saga mulid e'.)
10 Manjari amole' na sigā karuwangan.

Si Isa Panyata' Magbaran ni si Mariyam
(Matiyu 28:9-10; Markus 16:9-11)

11 Sagō' an'ngge-n'ngge na pa'in si Mariyam mahē' ma atag kubul e', maka
e'na anangis. Hinabuna anangis, pakuru' iya pasīb ni deyom kubul.
12 Aniya' ta'nda'na duwa mala'ikat magjuba pote' aningkō' maina'an ma
bay pamat'nna'an mayat si Isa, dangan min bay kōkna, dangan min bay
tape'na.
13 Yuk saga mala'ikat itu ni iya, "Arung, angay ka angkan anangis?"
Anambung si Mariyam, yukna, "Sabab wa'i bay nila'anan e' sigām mayat
Panghū'ku, maka mbal kata'uwanku bang pi'ingga ya pamat'nna'an sigām
ma iya."
14 Masi pa'in ah'lling si Mariyam, palingi' iya ati ta'nda'na si Isa an'ngge
maina'an. Sagō' halam takilāna bang iya na si Isa.
15 Yuk si Isa ni iya, "Arung, angay ka anangis? Sai pihanu?"
Kinabā' e' si Mariyam in a'a inān tunggu' kabbun, angkan yukna ni
iya, "Tuwan, bang ka'a bay amowa mayatna minnitu, haka'in aku bang
maingga pamat'nna'annu iya bo' aku pehē' angā' iya pabīng."
16 Yuk si Isa ni iya, "Mariyam."
Magtūy iya paharap ni si Isa ati yukna ni iya ma buwat bahasa Hibrani,
"Rabbuni!" Hatina "guru".
17 Yuk si Isa ni iya, "Da'a aku balutin sabab halam gi' aku bay makapole'
ni Mma'ku. Sagō' pehē' ka ni saga dauranakanku. Haka'in sigām in aku
song amole' ni Mma'ku maka Tuhanku, hatina ni Mma' sigām maka Tuhan
sigām."
18 Jari si Mariyam, d'nda min Magdala, pehē' na angahaka'an saga mulid
pasal kapang'nda'na ma Panghū' Isa maka pasal bay pah'lling si Isa ma iya.

Magpa'nda' si Isa ni Saga Mulidna
(Matiyu 28:16-20; Markus 16:14-18; Lukas 24:36-49)

19 Sangom Ahad pa'in, magtimuk na saga mulid si Isa ma deyom luma'.
Saga lawangna bay sinularan pahogot sabab tināw sigām ma saga nakura'
Yahudi. Sakali pina'an si Isa an'ngge ma t'ngnga'-t'ngnga' sigām ati ah'lling
ni sigām, yukna, “Mura-murahan, bang pa'in kam kaniya'an kasannangan
atay.”
20 Manjari pa'nda'anna sigām saga limpa' ma tanganna maka ma kīdna.
Akōd to'ongan saga mulidna inān pag'nda' sigām ma Panghū'.
21 Ah'lling si Isa pabīng, yukna ma sigām, “Mura-murahan, bang pa'in
kam kaniya'an kasannangan atay. Soho'ta kam pehē' ni dunya buwat bay
kapanoho' e' Mma'ku ma aku.”
22 Puwas e' anganapas si Isa ma sigām maka e'na ah'lling, yukna,
“Taima'unbi na Rū Sussi.
23 Bang ampunbi dusa a'a, niampun du dusa sigām e' Tuhan. Bang mbal
ampunbi, mbal du isab niampun e' Tuhan.”

Si Isa maka si Tomas

24 Na, ma waktu katuwa' si Isa ni saga mulidna inān halam bay maina'an
si Tomas. Si Tomas itu dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa, ya
niranglay K'mbal.
25 Manjari nihaka'an iya e' kasehe'an, yuk-i, “Bay ta'nda' kami in
Panghū'.”
Sagō' yuk si Tomas, “Bang mbal tanyata'ku maka tasadsadku limpa'
lansang ma pād tanganna, maka bang mbal tasadsadku bakat ma kīdna,
mbal du aku magkahagad.”
26 Palabay pa'in pitung'llaw minnē' magtimuk na pabalik saga mulid si
Isa ma deyom luma', maka ina'an na isab si Tomas. Kasularan asal saga
lawang e', sagō' pina'an sadja si Isa an'ngge ma t'ngnga'-t'ngnga' sigām ati
yukna, “Mura-murahan, bang pa'in kam kaniya'an kasannangan atay.”
27 Jari ah'lling iya ni si Tomas, yukna, “Nda'un tanganku itu. Abutun
maka tōng tangannu. Pa'abutun tangannu pi'itu ni kīdku. Da'a na ka
magduwa-ruwa. Magkahagad na ka to'ongan.”
28 Ah'lling si Tomas, yukna, “Ya Panghū'ku maka Tuhanku!”
29 Yuk si Isa ni iya, “Yampa ka magkahagad bahā', pagka ta'nda'nu na
aku? Aheya kalasigan saga a'a magkahagad ma aku minsan aku halam
ta'nda' e' sigām.”

Pasal Jūd itu Angkan Sinulat

30 Aheka gi' saga hinang makainu-inu bay tahinang e' si Isa ma pang'nda'
saga mulidna, saddī min saga hinang ya tasulat ma jūd itu.
31 Sagō' angkan sinulat saga kahinangan itu ma deyom jūd itu, bo' supaya
pam'nnalanbi si Isa in iya b'nnal Al-Masi, Anak Tuhan, maka supaya kam
kaniya'an kallum kakkal ni kasaumulan ma sabab pagkahagadbi ma iya.

21

Magpa'nda' si Isa ni Pitu' Mulidna

1 Puwas daka pilang'llaw minnē' magpa'nda' si Isa pabīng ni saga
mulidna mahē' ma bihing danaw Tibiri. Buwattitu ya katuwa'na ni sigām:
2 Si Simun Petros bay maina'an magbeya' maka si Tomas ya niranglay
K'mbal, maka si Natanael ya min kauman Kana ma lahat Jalil. Ina'an isab
magbeya' saga anak si Sibidi, maka duwangan mulid si Isa saddī.
3 Na, ah'lling si Simun Petros, yukna. “Kaut gi' aku amokot.”

“Ameya' kami,” yuk kasehe'an e'. Jari paruwa' sigām ni bayanan bo' pauntas kaut, sagō' halam aniya' ta'ā' sigām sampay ni karai'-llawan.
4 Baya-baya pa'in llaw, ina'an si Isa an'ngge ma bihing tampe sagō' halam iya takilā e' saga mulidna.
5 Angalingan iya pehē' ni sigām, yukna, “Owa' saga bagay, halam bahā' aniya' ta'ā'bi?”
“Halam,” yuk sigām.
6 “Na,” yuk si Isa, “hūgunbi pokot min bihingbi kowan ilu ati maka'ā' kam.” Paghūg pa'in, mbal sigām makahella' pokot ma sabab kaheka daing.
7 Manjari ah'lling dakayu' mulid ya kinalasahan e' si Isa. Yukna ni si Petros, “Panghū'ta ko' inān!” Makakale pa'in si Simun Petros itu, magtūy sulugna pabīng badju' bay urusanna, bo' pakuppa ni danaw tudju pehē' ni si Isa.
8 Saga mulid kasehe'an paturul min bayanan sigām, maka e' sigām angangguyud pokot ap'nno' e' daing. Asekot asal sigām ni bihing, aniya' saga limampū' d'ppa lawakna.
9 Makaruwa'i pa'in sigām ni bihing, aniya' ta'nda' e' sigām api maka saga daing patapa ma bagana, maka aniya' isab saga tinapay.
10 Yuk si Isa ni sigām, “Bowahunbi pi'itu saga daing min bay ta'ā'bi ilu.”
11 Angkan pehē' si Simun Petros paruwa' pabīng ni bayanan sigām bo' guyudna pokot tudju kaleya. Ap'nno' pokot inān e' daing a'aslag, dahatus maka limampū' maka t'llu hekana. Sagō' pokot e' halam agese' minsan sōdna aheka makalandu'.
12 Yuk si Isa ni sigām, “Dai' kam amangan.” Halam aniya' ma saga mulidna inān makatawakkal atilaw iya bang sai iya, sabab kinata'uwan e' sigām in iya Panghū' sigām.
13 Jari pehē' si Isa angā' tinapay bo' pamuwanna ni sigām, damikiyanna saga daing.
14 Kamint'lluna na itu magpa'nda' si Isa ni saga mulidna damuli pa'in min llaw bay pamakallum iya min kamatay.

Si Isa maka si Petros

15 Aubus pa'in e' sigām amangan, amissala si Isa ni si Simun Petros. “Simun anak si Yahiya,” yukna, “lasanu ni aku, alabi gi' bahā' min saga sehe'nu itu?”
“Aho' Panghū',” yuk si Petros, “kata'uwannu in aku alasa ma ka'a.”
Yuk si Isa, “Na, upiksa'un saga bili-biliku.”
16 Atilaw si Isa pabīng, yukna, “Simun anak si Yahiya, kalasahannu aku bahā'?”
“Aho', Panghū',” yukna, “kata'uwannu du in aku alasa du ma ka'a.”
Yuk si Isa, “Na, ipatun saga bili-biliku.”
17 Kamint'lluna na patilaw si Isa ma si Petros. “Simun anak si Yahiya,” yukna, “kalasahannu bahā' aku?”
Asusa na si Petros sabab pinamint'llu gi' e' si Isa patilawna ma iya, ya yukna, “Alasa ka bahā' ma aku.” Angkan anambung si Petros ma si Isa, yukna, “Panghū', kata'uwannu kamemon. Kata'uwannu in aku alasa du ma ka'a.”
Yuk si Isa ma iya, “Na, upiksa'un saga bili-biliku.
18 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'a,” yuk si Isa, “ma kabata'nu lagi' bay ka amas'mmekan di-nu. Bay ka lum'ngngan pi'ingga-pi'ingga kabaya'annu. Sagō' bang ka ato'a na pah'nnatnu du tangannu ati a'a saddī ya angengkotan ka'a bo' ka binowa ni papehē'an ya ngga'i ka kabaya'annu.”

19 Binissala itu e' si Isa pamata'una bang ai bowahan kamatay si Petros
ma waktu sinōng, kamatay pangamahaldika'na ma Tuhan. Puwas e' yuk
si Isa ma si Petros, “Ameya' sadja ka ma aku.”
20 Jari palingi' si Petros ati ta'nda'na paturul ma iya mulid dakayu', ya
kinalasahan e' si Isa. Ya na itu mulid bay pali'id ni si Isa ma waktu
kapagjamu sigām, maka bay atilaw iya, ya yukna, “Tuwan Panghū', sai
bahā' song anōngan ka'a ni saga bantanu?”
21 Pag'nda' si Petros ni mulid dakayu' itu, yukna ni si Isa, “Panghū',
buwattingga a'a ina'an-i?”
22 Yuk si Isa ni si Petros, “Bang kabaya'anku a'a inān subay allum sampay
ni kabīngku pi'itu, da'a na kasusahun. Ameya' sadja ka ma aku.”
23 Jari tinuhuma e' saga bebeya'an si Isa pasal mulidna dakayu' itu mbal
magkamatay. Sagō' halam si Isa bay amissala in a'a inān mbal du amatay.
Ya sadja yukna, bang saupama kabaya'anna mulidna inān subay allum
sampay kabīngna ni dunya, ngga'i ka kasusahan si Petros.
24 Ya mulid pinagsuli-suli itu, ya na a'a angahaka pasal saga pakaradja'an
itu, maka iya isab bay anulat itu kamemon. Maka kata'uwan kami in
hakana asal b'nnal.
25 Aheka to'ongan saga hinang saddī bay tahinang e' si Isa. Bang saga
hinang itu ganta' tasulat kamemon ma saga kitab, kumpasku mbal s'ddong
ma deyom dunya saga kitab ya panulatan iya. *Tammat*

KAHINANGAN

Pahati Pasal Jūd itu

Jūd itu bay sinulat e' si Lukas supaya tahati e' si Teyopilus pasal kahinangan saga a'a ya bay kawakilan e' si Isa Al-Masi magnasihat lapalna. Ya na itu sulat karuwana bay tasulat e' si Lukas ni si Teyopilus, a'a bangsahan.

Nihaka e' si Lukas maitu bang buwattingga kasaplag haka pasal si Isa ni kamemon kalahat-lahatan. Tagna' pagkahi sigām Yahudi sadja ya panganasihatan e' saga a'a kawakilan itu, puwas e' saga bangsa ngga'i ka Yahudi, sampay pa'abut ni lahat alawak.

Nihaka isab ma deyom sulat itu pasal Rū Sussi, ya pinaniya'an saga a'a itu e' Tuhan, panabang sigām maghinang ai-ai bay panoho'anna ma sigām.

Si Lukas itu bay sehe' si Paul ma l'ngngananna magnasihat lapal Tuhan, sampay ma waktu kapangalabusu ma iya ma da'ira Rōm.

KAHINANGAN

Saga A'a Kawakilan

Kapa'angkat si Isa ni Sulga'
(Markus 16:19-20; Lukas 24:50-53)

1 Sulat min si Lukas ni si Teyopilus.

Tuwan Teyopilus, ma sulat bay sulatanku ka'a dahū, bay pangahakaku saga hinang maka pandu' si Isa kamemon, sangay min tagna' kapaghi-nangna

2 sampay ni llaw bay pama'angkat iya tudju ni sulga'. Ma halam gi' iya bay pa'angkat, aniya' saga panoho'an pang'bba e'na ma saga a'a bay kawakilanna, labay min Rū Sussi.

3 Puwas pa'in kamatay si Isa, ma deyom mpatpū' llaw araran iya magpanyata' magbaran ni saga a'a bay kawakilanna. Min heka iya ama'nda'an di-na bo' mattan to'ongan in iya asal allum. Ta'nda' iya e' sigām ati ma deyom mpatpū' llaw he', amissala iya ni sigām pasal kapagparinta Tuhan.

4 Aniya' isab waktu kapagsalu si Isa maka saga mulidna inān, pasalta' magpanoho'an iya ma sigām, yukna, “Da'a gi' kam ala'an min da'ira Awrusalam. Lagarinbi dahū paljanji'an Mma'ku ya pamuwanna ma ka'am, buwat bay pamata'uku ma ka'am.

5 Si Yahiya he', bohe' ya bay pamandina saga a'a. Sagō' saddī ya pamandi ka'am. Palabay daka pilang'llaw, pinahōpan du kam Rū Sussi.”

6 Manjari itu, magtimuk pa'in sigām maka si Isa, atilaw sigām ni iya. “Tuwan Panghū',” yuk sigām, “ya na itu bahā' waktu pamabīngnu ni bangsa kami Isra'il ya bay kapatut kami tagna' ang'ntanan pagparinta?”

7 Yuk sambung si Isa, “Mbal kam makata'u pasal ilu-i, sabab Mma'ku sadja ya taga-kapatut amat'nna' waktu maka masa.

8 Saguwā',” yuk si Isa, “kabuwanan du kam kawasa ma waktu kahōp Rū Sussi ni ka'am, ati magpasab'nnal kam ma pasalku ma da'ira Awrusalam itu, ma kaluha'an lahat Yahudiya, ma lahat Samariya, sampay ma mpat pidju alam.”

9 Aubus pa'in pamissala si Isa, tabowa iya pa'angkat ni sulga', ma sabu sigām magpang'nda'. Sakali kalimbuhan iya e' gabun, halam na ta'nda' e' sigām.

10 Masi na pa'in sigām ang'nda' papatong ni langit hinabu si Isa pa'angkat,
jari aniya' duwangan l'lla magpamakay pote' an'ngge ma atag sigām.
11 Yuk duwangan itu ni sigām, “Ka'am saga a'a Jalil! Angay kam
magt'nggehan na pa'in papatong tudju ni langit? Si Isa, ya bay pina'angkat
min ka'am tudju ni sulga', pabīng du, bo' kabīngna pi'itu magsali' maka
buwat bay ka'angkatna, ya ta'nda'bi itu.”

Si Mattiyas Pinene' Paganti' min si Judas

12 Sakali amole' na saga a'a kawakilan e' min būd Kayu Jaitun tudju ni
Awrusalam, saga dakilometro lawakna.
13 Makat'kka pa'in sigām ni Awrusalam, magtūy sigām pariyata' ni bilik
paghanti'an. Ya maina'an disi Petros, si Yahiya, si Yakub, si Andariyas, si
Pilip, si Tomas, si Bartolome, si Matiyu, si Yakub anak si Alpa, si Simun ya
niranglay Pangangatu, maka si Judas dakayu' ya anak si Yakub.
14 Araran sigām magtipun angamu'-ngamu' ni Tuhan. Pabeya' isab ma
sigām saga kar'ndahan, sampay si Mariyam ina' si Isa maka saga danakan
si Isa l'lla.
15 Na mbal at'ggol minnē', magtipun saga a'a magpangandol ma si Isa.
Aniya' sigām kulang-labi dahatus maka duwampū'. Manjari an'ngge si
Petros ma t'ngnga'-t'ngnga' sigām amissala.
16 “Saga dauranakanku,” yukna, “wajib subay aniya' kamaksuran ma
lapal Rū Sussi, ya bay pinasulat ma si Da'ud ma pasal si Judas. Si Judas
Iskariyut, ya na bay anuli'an saga a'a anaggaw si Isa.
17 Si Judas itu bay dansehe'an maka kitam. Bay iya kawakilan isab e' si
Isa maghinang buwat hinangtam.”
18 Ya sīn bay panamba si Judas ma hinangna ala'at, ya pamasaggawna si
Isa ni saga bantana, bay pam'llina tana'. Tab'llina pa'in tana' he', ahūg iya
pareyo' minna'an ati abustak b'ttongna. Paluwas tina'ina kamemon.
19 Kinata'uwan itu e' a'a kamemon ma Awrusalam, angkan tana' inān
niōnan e' sigām Akeldama, ma buwat bahasa Yahudi, hatina “Tana' Tamba
Laha'.”
20 “Na,” yuk si Petros, “aniya' tasulat ma deyom Kitab Jabul, ya yuk-i,
‘Bang pa'in asiya-siya palahatanna.
Subay halam aniya' pat'nna' maina'an pabīng.’
Maka aniya' isab ayat dakayu', yuk-i,
‘Subay aniya' a'a saddī paganti' ma bay hinangna he'.’ ”
21-22 Amissala gi' si Petros, yukna, “Angkanna subay aniya' gin'llal saddī
ameya' ma kitam anaksi' in Panghū' Isa allum na pabīng. Ya subay pinene'
a'a bay sehe'tam ma waktu kapagbeya' Panghū' Isa maka kitam, min waktu
bay kapamandi a'a e' si Yahiya sampay ni llaw ka'angkat si Isa min kitam
tudju ni sulga'.”
23 Sakali itu sinabbut e' sigām ōn duwangan l'lla pamene'an. Dakayu'
inān si Yusup, ya niōnan si Barsabbas (atawa si Justus), maka dakayu' si
Mattiyas.
24 Angamu'-ngamu' disi Petros ni Tuhan, yuk sigām, “O Tuhan,
kata'uwannu bang ai ma deyom pikilan manusiya' kamemon. Pandu'in
kami bang sai pene'nu ma duwangan itu
25 ganti' si Judas, bo' tahinangna hinang ya pamasuku'nu ma saga a'a
kawakilan. Sabab hinang itu bay ni'bbahan e' si Judas, pagka wa'i na iya
amole' ni lahatna kakkal.”

26 Puwas ina'an magko'ot-ko'ot na sigām ōn a'a pamene'an. Ya tako'ot
inān ōn si Mattiyas, jari pinak'nnop iya ni kasangpū' maka ssa ya bay
kawakilan si Isa inān.

2

Kapatulun Rū Sussi ma Llaw Pentekosta

1 Ta'abut pa'in llaw paghinang Pentekosta, magtimuk saga a'a magpan-
gandol ma si Isa kamemon.
2 Saru'un-du'un du aniya' bahonos min langit, sali' baliyu alandos
patumbuk. Magtūy tasōd kaluha'an luma' ya pagtingkō'an sigām inān.
3 Ati ta'nda' e' sigām sali' d'lla' api asaplag pat'nna' ma saga a'a inān
pakaniya-pakaniya.
4 Manjari kamemon sigām inān kahōpan Rū Sussi ati anagna' sigām
magbissala ma ginisan bahasa. Ai-ai pamuwan ma sigām min kawasa Rū
Tuhan, ya na he' pamissala e' sigām.
5 Na, aniya' bay pahanti' maina'an ma Awrusalam saga a'a bangsa Yahudi
bay min kalahatan, a'a maga'agama.
6 Pagkale sigām ma hidjul min deyom luma' inān, magtūy aheka sigām
patimuk pina'an. Ainu-inu isab sigām sabab takale sigām saga bebeya'an
si Isa magbissala ma buwat bahasa sigām pakaniya-pakaniya.
7 Kinobla'an sigām kamemon, maka ainu-inu, angkan yuk sigām, "Daka
ai takaletam itu! Ya magpamissala itu hal ba'anan a'a min lahat Jalil!
8 Angay sigām makabissala bahasatam luggiya', dangan maka dangan?
9 Kitam itu," yuk sigām, "min kalahat-lahatan ko'. Aniya' itu min
lahat Partiya, min Midiya, min Elam, aniya' min Mesopotami, min lahat
Yahudiya itu, min Kappadoke, min Puntus maka min Asiya.
10 Aniya' isab kitam min Prigiya, min Pampiliya, min lahat Misil maka
min kalahatan Libiya ya ma kasekotan lahat Kirini. Aniya' isab kitam min
da'ira Rōm.
11 Aniya' kitam kasehe' bangsa Yahudi, maka aniya' kasehe' ngga'i ka
Yahudi ya papinda na ni agama Yahudi. Aniya' isab min pū' Kerete maka
min lahat Arab. Sagō' minsan kitam minningga lahat, takaletam saga a'a
itu amissala ma bahasatam. Takaletam pasal hinang kawasa ya nihinang
e' Tuhan."
12 Manjari ainu-inu saga a'a magtimukan inān kamemon, maka sali'
asasaw. Atilaw na pa'in sigām dangan maka dangan, yuk-i, "Ai bahā'
hatina itu?"
13 Sagō' aniya' kasehe' angudju'-ngudju' ma saga bebeya'an si Isa inān.
Yuk sigām, "Saga a'a itu nilango binu!"

Pagnasihat si Petros ma Katimukan A'a

14 Sagō' an'ngge si Petros maka sehe'na kasangpū' maka ssa, ati akosog
e'na amissala ma saga a'a magtimukan inān. "Ka'am saga pagkahiku
Yahudi," yukna, "sampay ka'am maglahat ma da'ira Awrusalam itu! Pakale
kam bo' kam pahatiku pasal pakaradja'an ya takalebi itu.
15 Pangannalbi marai' nilango saga a'a magpamissala itu, saguwā' ngga'i
ka. Halam aniya' maglangohan bang yampa lisag siyam subu!
16 Ya ta'nda'bi ma buwattina'an, ya na ko' itu kamaksuran bay
pinagkallam e' nabi Jowel ma masa awal e', yuk-i,
17 'Ya itu hinangku ma saga llaw damuli, yuk Tuhan,
pahōpku Rū-ku ma manusiya' kamemon.
Saga panubu'bi l'lla-d'nda amaluwas du lapalku,

saga l'lla abata' gi' maka'nda' du pakaradja'an halam gi' at'kka,
makauppi isab saga matto'abi.
18 Aho', yuk Tuhan, minsan saga ataku l'lla-d'nda,
pahōpanku du Rū-ku ma masa ina'an-i,
ati sigām ya amaluwas palmanku.
19 Hinangku isab hinang makainu-inu ma b'ttong langit,
maka saga paltanda'an ma babaw dunya.
Pa'nda'ku laha' maka api maka humbu aheya.
20 Mata llaw magdo'om-do'om du,
maka bulan apinda ni keyat, sali' luwa laha',
Bang song at'kka llaw pangahukum e' Panghū'bi,
llawna aheya, llaw mahaldika'.
21 Jari sai-sai anabbut ma ōn Tuhan mikitabang,
lappasan du iya.' "

22 Yuk gi' si Petros, "Ka'am pagkahiku bangsa Isra'il, kalehunbi bissalaku itu. Si Isa, a'a Nasaret, bay pinatuman ma pang'nda'bi in iya bay sinoho' e' Tuhan. Sabab kabuwanan iya barakat angkan tahinangna saga hinang akawasa kainu-inuhan a'a, sampay saga paltanda'an. Kata'uwanbi asal, sabab maitu ma deyomanbi ya bay pangahinanganna saga hinang e'.
23 In kamatay si Isa itu kinata'uwan asal e' Tuhan ma halam gi' bay paniya'. Min niyatna maka maksudna angkan si Isa bay tinukbalan ni pang'ntananbi, ati ka'am ya bay amapatay iya pagka pasagaranbi a'a jahulaka' angalansang iya ni hāg.
24 Saguwā' pinakallum iya pabalik e' Tuhan. Pinaluhaya iya e' Tuhan min katiksa'an kamatay, sabab in iya mbal to'ongan kapagbaya'an e' kamatay.
25 Aniya' bay tasulat e' si Da'ud ma masa awal e' ma pasal si Isa Al-Masi itu, ya yuk-i,
'Ta'nda'ku Panghū'ku ma atagku sakahaba' waktu.
Itiya' iya ma bihingku kowan, mbal aku tajogjog,
26 angkan akōd deyom atayku, angkan aku magkalasigan.
Minsan amatay baranku aholat sadja aku ma iya,
27 sabab mbal du aku bbahannu ma lahat saga magpatayan.
Aku ya sosoho'annu luggiya',
mbal pasagarannu baranku angahalu' ma deyom paliyangan.
28 Katuli'annu aku lān ya amowa ni kallum kakkal.
Sinōd aku kōg-koyag ma sabab kamaitunu ma aku.'
29 "Na, saga dauranakanku," yuk si Petros, "patampalku pamissalaku ni ka'am pasal bay ka'mbo'-mbo'antam si Da'ud e'. Bay iya amatay sampay kinubul, maka kubulna masi takilā sampay ni llaw itu.
30 Sagō' in iya nabi, angkan kinata'uwan e'na bang ai bay panganjanji' Tuhan ma iya. Bay anapa isab Tuhan ma si Da'ud ma pasal waktu sinōng. Subay aniya' dakayu' panubu'na magsultan.
31 Na, pagka kinata'uwan e' si Da'ud bang ai pinat'kka e' Tuhan ma waktu sinōng, bay iya angallam pasal kallum Al-Masi pabīng min kamatayna. Yuk pangallamna he', 'Halam iya bay ni'bbahan ma lahat saga magpatayan. Halam isab bay angahalu' baranna ma deyom paliyangan.'
32 Si Isa ko' inān," yuk si Petros, "ya bay pinakallum e' Tuhan pabīng. Ati kami kamemon itu saksi' du, in kallumna pabalik asal b'nnal.
33 Pinabangsa na iya, pinatingkō' ma bihing Tuhan tampal ni kowan, ati tasambut e'na min Mma'na in Rū Sussi ya bay panganjanji'. Jari pinabeya'

Rū itu e' si Isa bo' pahōp ni kami, angkan saga kahinangan ya ta'nda' maka
takalebi buwattina'an.
34 Ngga'i ka si Da'ud ya bay pa'angkat ni sulga', sagō' buwattitu
pamissalana, yuk-i
‘Bay ah'lling Tuhan ni Panghū'ku, yukna,
Dai' ka aningkō' ma bihingku kowan,
35 sampay bowaku palbantahannu tatau' ma deyo' pād-tape'nu.’
36 “Angkanna,” yuk si Petros, “in ka'am bangsa Isra'il kamemon, subay
kata'uwanbi in si Isa itu, ya bay palansangbi ni hāg, gin'llal na e' Tuhan,
in iya Panghū' maka Al-Masi, ya pinene' e' Tuhan!”
37 Pagkale saga a'a ma pamissala si Petros itu magtūy alengog sidda
pikilan sigām. Yuk sigām ni si Petros maka ni kasehe'an kawakilan e',
“Saga dauranakan, ai subay hinang kami?”
38 Yuk sambung si Petros, “Taikutinbi to'ongan dusabi. Ati ka'am dangan
maka dangan subay pinandi min ōn si Isa Al-Masi, palsaksi'an in ka'am
angandol na ma iya. Manjari niampun du dusabi maka pinaniya'an du
kam Rū Sussi, ya pamuwan Tuhan ma ka'am.
39 Sabab ya ilu janji'na ma ka'am maka saga panubu'bi, sampay isab
sigām min katāhan, sai-sai tapene' e' Panghū'tam Tuhan.”
40 Aheka gi' bissala si Petros ma saga a'a inān. Binanda'an sigām e'na,
niebot-ebotan pahāp, yukna, “Anabang kam di-bi bo' kam papuwas min
saga a'a ya maghinang kalumu'an ma buwattina'an!”
41 Manjari aheka am'nnal ma bissala si Petros inān ati pinandi sigām
tanda' in sigām suku' si Isa na. Ma llaw inān, aniya' saga t'llungibu heka
a'a pinak'nnop ni saga a'a magpangandol ma si Isa.

Kapagdakayu' Atay saga Bebeya'an si Isa

42 Amogbog sigām ma bay pamandu' e' saga a'a kawakilan si Isa, maka
magdakayu' sigām maka saga a'a kasehe' ya magpangandol. Magbahagi'
sigām tinapay maka magbeya' angarap ni Tuhan.
43 Aheka hinang makainu-inu maka paltanda'an bay tahinang e' saga a'a
kawakilan itu, angkan sinōd tāw saga a'a kamemon.
44 Magdakayu' na pa'in saga a'a magpangandol kamemon, maka
magbahagi'-biyahagi'i.
45 Pinab'llian ginisan pangalta' sigām ati b'llihanna pamahagi' ni
kasehe'an sasuku taga-sukkal.
46 Llaw-llaw sigām magsabu ma deyom langgal pagkulbanan. Magsalu
sigām ma kaluma'an sigām. Akōd isab magbahagi' kinakan min atay pote'.
47 Ananglit na pa'in sigām ma Tuhan, ati kasulutan a'a kamemon ma
sigām. Sakahaba' llaw aniya' na pa'in a'a pinak'nnop ni sigām e' Panghū',
sasuku kalappasan min hukuman dusa.

3

A'a Aku'il Kauli'an e' si Petros

1 Manjari dakayu' llaw, pehē' si Petros maka si Yahiya ni langgal
pagkulbanan ma waktu sambahayang luhul.
2 Maina'an ma atag lawang langgal niōnan Lawang Alingkat, aniya'
dakayu' a'a mbal makal'ngngan min deyom kandang ina'na gi'. Binowa iya
llaw-llaw ni atag bowa' lawang inān supaya iya makapangamu' sarakka ni
saga a'a maglabayan minna'an tudju ni deyom langgal.
3 Pag'nda'na ma si Petros maka ma si Yahiya ina'an song pasōd, magtūy
iya angamu' sīn ni sigā.

4 Pinatongan iya e' sigā, jari yuk si Petros, “Ang'nda' ka ni kami!”
5 Magtūy ang'nda' a'a inān, aholat kabuwanan ai-ai e' sigā.
6 Sagō' ah'lling si Petros ma iya, yukna, “Halam to'ongan aniya' alta'ku sagō' ya pamuwanku ma ka'a bang ai aniya' ma aku. Min kawasa ōn si Isa Al-Masi a'a Nasaret, soho'ta ka pal'ngngan!”
7 Ati binalutan iya e' si Petros ma tanganna kowan, tinabang bo' makat'ngge. Saru'un-du'un du iya kabuwanan kosog ma tape'na sampay ma buku-bukuna.
8 Magtūy iya an'ngge bo' yampa lum'ngngan. Puwas e' magbeya' iya maka disi Petros pasōd ni deyom langgal. Pal'ngngan iya maka e'na maglaksu sampay ananglit ma Tuhan.
9 Ta'nda' iya e' saga a'a magtimuk maina'an, pal'ngngan maka ananglit na pa'in ma Tuhan.
10 Takilā iya e' sigām in iya bay aningkō' angamu' sarakka ma langgal ma bowa' lawang ya pinagōnan Lawang Alingkat. Magtūy sigām kinobla'an maka ainu-inu ma bay tahinang ma a'a inān.

Magnasihat si Petros ma Deyom Langgal

11 Amalut lagi' a'a inān ma si Petros maka si Yahiya maina'an ma saurung langgal ya niōnan Saurung si Sulayman. Angkan ainu-inu saga a'a kamemon ati paragan sigām pina'an ni disi Petros.
12 Pag'nda' pa'in si Petros ma saga a'a inān, amissala iya, yukna, “Oy, ka'am a'a Isra'il! Angay itu kainu-inuhanbi! Angay kami patonganbi? Pangannalbi bahā' min kawasa kami atawa min kasussi atay kami, ya angkan a'a itu makal'ngngan na?
13 Tuhan ya pagtuhanan si Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub, sampay ka'mbo'-mbo'antam, bay amabangsa sosoho'anna si Isa. Sagō' t'kkahanbi iya ni sara' bo' pinapatay ati sulakbi iya ma matahan gubnul Pilatu, minsan iya anganiyat amaluhaya si Isa.
14 Asussi si Isa maka a'adil, saguwā' bay taikutanbi. Ya bay amu'bi pinaluwas e' gubnul a'a pamomono'.
15 Bay iya papataybi, ya po'onan kallum, sagō' pinakallum iya pabīng e' Tuhan. Kami itu saksi' in ina'an b'nnal.
16 Na,” yuk si Petros, “min kawasa ōn si Isa, angkan a'a bay aku'il itu kabuwanan kosog bo' makal'ngngan na. Ta'nda'bi na iya, maka takilābi asal. Aho', min pangandolna ma ōn si Isa, angkan iya kauli'an ma pang'nda'bi.
17 “Saga dauranakanku,” yuk si Petros, “kata'uwanku in ka'am maka saga nakura'bi bay a'awam, angkan bay hinangbi buwattē' ma si Isa.
18 Saguwā' ya na he' katumanan pagkallam Tuhan, ya bay pinata'u e' kanabi-nabihan min awal gi' he'. Pinata'u e' sigām in Al-Masi subay makalabay kabinasahan.
19 Na,” yuk si Petros, “taikutinbi na dusabi. Papinda kam ni Tuhan bo' pinapasan e'na dusabi, ati bo' kam pinaniya'an kahayangan atay e' Panghū'.
20 Jari pinapi'itu du si Isa, ya Al-Masi bay tapene' e' Tuhan magbaya' ma ka'am.
21 Sagō' subay maina'an gi' iya ma sulga' sampay ta'abut waktu pamahāp Tuhan ma kamemon ai-ai, buwat bay janji'na labay min kanabi-nabihan ma masa awal.
22 Sabab si Musa bay angallam ma bangsa Isra'il, yukna, ‘Ma sinosōng aniya' du dakayu' nabi buwat aku pinaniya'an ka'am e' Panghū'bi Tuhan. A'a bangsabi iya. Wajib iya subay kalebi ma ai-ai pamissalana ma ka'am.

23 Sai-sai mbal akale ma nabi inān, pinaokat du iya e' Tuhan min bangsa
suku'na sampay minula.'
24 "Buwattē' na pa'in pangallam saga nabi kamemon, tinagna'an min si
Samwel pasal pakaradja'an ya paniya' ma waktu itu.
25 Manjari ka'am ya makasambut kahāpan min kanabi-nabihan, maka
ka'am ya pinasuku'an paljanji'an Tuhan ya bay panganjanji'na ma ka'mbo'-
mbo'anbi. Bay anganjanji' Tuhan ma si Ibrahim, yukna, 'Kamemon saga
bangsa ma dunya itu pinaniya'an kahāpan ma sabab panubu'nu.'
26 Angkan tapene' e' Tuhan sosoho'anna si Isa, ati pinapi'itu iya ni ka'am
dahū bo' kam pinaniya'an kahāpan pagka kam binowa e'na ang'bba min
kahinanganbi ala'at."

4

Pinatampal disi Petros ni Tumpukan Maghuhukum

1 Masi gi' si Petros maka si Yahiya amissala ma saga a'a, aniya' pina'an
ni sigā saga imam maka kapitan jaga langgal pagkulbanan, maka saga
Saddusi.*
2 Landu' asasaw pikilan sigām sabab ina'an disi Petros amandu'an saga
a'a in si Isa allum pabalik min kamatayna.
3 Manjari sinaggaw disi Petros. Kinalabusu† sigā sampay ni llaw dakayu'
sabab abay-kohap na.
4 Sagō' aheka a'a bay akale ma bissala disi Petros bo' am'nnal ma si Isa.
Ya heka sigām angandol inān saga limangibu bang l'lla sadja ya ni'itung.
5 Pag'llaw dakayu', magtimuk ma Awrusalam saga kanakura'an bangsa
Yahudi, saga pagmatto'ahan, maka saga guru sara' agama.
6 Ina'an isab maina'an si Annas Imam Muwallam, maka disi Kayapas, si
Yahiya, si Iskandar, maka saga kampung si Annas kasehe'.
7 Manjari duwangan a'a kawakilan e' sinō' pa'alop ni sigām. Tinilaw
sigā e' saga nakura' inān, yuk-i, "Kawasa ai bay pangahinangbi saga
kahinanganbi di'ilaw e'? Atawa ōn sai bay panabbutanbi?"
8 Manjari si Petros inān pinahōpan Rū Sussi, ati kasambunganna saga
nakura' inān, yukna, "Ka'am saga nakura' bangsa Yahudi, maka ka'am saga
pagmatto'ahan ilu,
9 bang ya panumariyahanbi kami pasal kahāpan bay tahinang ma a'a
aku'il itu, maka pasal bang buwattingga bay kapamauli' ma iya,
10 na, ya itu subay tōp kata'uwanbi. Pata'u kam maka kamemon saga
bangsa Isra'il. Ya a'a an'ngge ma dahuanbi itu, angkan iya kauli'an na
sabab kawasa si Isa Al-Masi a'a Nasaret! Bay iya palansangbi ni hāg, sagō'
pinakallum iya min kamatayna e' Tuhan.
11 Si Isa itu bay kinallam ma deyom Kitab, ya yuk-i,
'Ya batu bay sinulak e'bi saga a'a maghinang luma',
ya na ina'an batu tapene' pamapagon luma'.'
12 Halam to'ongan aniya' saddī min si Isa ma kaluha'an dunya itu
makalappas kitam min mulka'. Luwal ōn si Isa bay pamuwan e' Tuhan
panabbutan manusiya', bo' supaya kitam lappasan."
13 Sakali ainu-inu saga kanakura'an inān pag'nda' sigām ma kaesog si
Petros maka si Yahiya amissala. Kinata'uwan isab in sigā karuwangan itu
a'a areyo' asal, halam bay makalabay pangadji' alanga. Manjari kinilā sigā
pahāp e' kanakura'an he', in sigā magbeya' maka si Isa.

* **4:1 4:1** Saddusi: umpigan agama Yahudi ya am'nnal halam aniya' allum pabīng ma llaw damuli.
† **4:3 4:3** Kinalabusu: atawa nijīl.

14 Malaingkan halam aniya' panganjawab e' saga nakura', sabab ina'an
ma pang'nda' sigām a'a bay kauli'an e', an'ngge ma atag disi Petros.
15 Angkan sigām magpanoho'an pinaluwas disi Petros minnē' bo' sigām
magisun.
16 Yuk sigām, "Ai bahā' subay hinangtam ma saga a'a itu? Mbal kitam
makapalilu pasal bay tahinang e' sigā, sabab kinata'uwan e' a'a kamemon
ma da'ira Awrusalam itu aniya' hinang landu' akawasa bay tahinang e' sigā
duwangan itu.
17 Sagō'," yuk sigām, "sanggupantam sigā supaya mbal patanyag palkala'
itu. Banda'antam subay da'a amissala pabīng min ōn si Isa."

18 Angkan pinalinganan pabalik si Petros maka si Yahiya e' saga nakura'
inān. Binanda'an sigā subay da'a to'ongan amissala atawa amandu' min
ōn si Isa minsan pandu' ai.
19 Sagō' anambung si Petros maka si Yahiya yuk-i, "Kumpasunbi kono'
bang ingga ya abontol ma pang'nda' Tuhan: ka'am manusiya' ya patut
bineya', atawa iya?
20 Sabab mbal kami makajari pahali angahaka'an saga a'a pasal bay
ta'nda' kami maka bay takale kami he'."

21 Gom pa'in pinakosog e' saga nakura' inān ya sanggup sigām ma disi
Petros bo' yampa sigā pinaluhaya. Halam aniya' sababan paminasa saga
nakura' inān ma disi Petros, sabab ina'an kamemon saga a'a ananglitan
Tuhan ma sabab hinang kawasahan bay tahinang e'.
22 Na, ya a'a bay kauli'an ku'ilna labi mpatpū' tahun umulna.

Angamu'-ngamu' Saga A'a Bebeya'an si Isa

23 Na, tapaluwas pa'in disi Petros, magtūy sigā pabīng ni kasehe'an sigā
angahaka pasal kamemon bay pah'lling saga kaimaman alanga maka saga
pagmatto'ahan.
24 Takale pa'in ina'an-i e' sigām, magtūy sigām magbeya' angamu'-ngamu'
ni Tuhan. "O Panghū' Sangat Kawasa," yuk sigām, "ka'a ya bay amapanjari
langit maka dunya, tahik maka kabohe'an, sampay binangsa kamemon ma
deyomna.
25 Bay pabissalanu sosoho'annu si Da'ud, pangkat kami, ati angallam iya
deyo' bay min Rū Sussi, yuk-i,

'Angay angkan magpananggup saga kabangsa-bangsahan?
Angay sigām magkagara'an ma halam aniya' pūsna?
26 Magdakayu' saga kasultanan bo' magsakap,
Magtipun saga kanakura'an angatu ma Panghū',
maka ma Al-Masi ya tapene'na magbaya'!'

27 B'nnal pangallam e'," yuk pangamu'-ngamu' sigām, "sabab bay magtipun
ma da'ira itu saga a'a Yahudi maka a'a ngga'i ka Yahudi, sultan Herod maka
gubnul Puntus Pilatu. Maggara' sigām anguntara ma si Isa, sosoho'annu
sussi ya bay g'llalnu Al-Masi.
28 Jari tahinang e' sigām ya bay niyatnu min awal lagi', luwas min
kawasanu maka kahandaknu.
29 Na, Panghū', kalehun sanggup sigām ma kami. Tabangin kami saga
sosoho'annu, bo' kami mbal tināw amissala lapalnu.
30 Paluwasun kosog kawasanu amauli' saga a'a sakihan. Pahinangun hi-
nang makainu-inu maka paltanda'an min kawasa ōn si Isa, ya sosoho'annu
sussi."

31 Na, aubus pa'in pangamu'-ngamu' sigām inān, ajogjog luma' ya
pagtipunan sigām ati pinahōpan sigām Rū Sussi. Minnē' sigām amissala
lapal Tuhan, halam to'ongan aniya' tāw sigām ma a'a.

Magbahagi' Sama-sama saga Bebeya'an si Isa

32 Manjari itu magda'atay maka magdakayu' kagara'an kamemon mag-
pangandol ma si Isa inān. Halam aniya' ah'lling in kaniya'na ina'an
suku'na sadja, sagō' sama-bahagi' sigām kamemon ma ai-ai sigām.
33 Saga a'a kawakilan inān magabut-abut anaksi' pasal kallum Panghū'
Isa pabīng min kamatayna. Jari akawasa to'ongan panaksi' sigām, ati
landu' sigām kinahāpan e' Tuhan.
34 Halam aniya' ma deyoman sigām kakulang-kabusan. Bang aniya'
waktu pamab'lli sigām tana' atawa luma',
35 ni'nde'an b'llihanna ni saga a'a kawakilan inān. Jari in sīn inān bay
pinagbahagi'an ma sasuku taga-kasusahan.
36 Na, aniya' maina'an dakayu' panubu' si Libi niōnan si Yusup. Bangsa
Yahudi asal iya, a'a min pū' Kiprus. Ya pangōn saga a'a kawakilan ma iya,
"Barnabas", (hatina a'a amat'ttog iman).
37 Aniya' bay tana' si Barnabas itu, jari pab'llihanna. Ati b'llihanna
ni'nde'an e'na ni saga a'a kawakilan inān.

5

Si Ananiyas maka si Sappira

1 Na aniya' inān dakayu' a'a niōnan si Ananiyas, h'ndana si Sappira.
Aniya' tana'na bay pab'llihanna,
2 sagō' in b'llihanna kasehe' bay tatau'na. Niuyunan isab itu e' h'ndana,
jari ya sīn bay takapin min b'llihan e' bay ni'nde'an ni saga a'a kawakilan.
3 Yuk si Petros ma iya, "Ananiyas, angay pasagarannu nakura' saitan
pahōp ma deyom pangatayannu, amowa-mowa ka'a amutingan Rū Sussi?
Sabab ilu bay tau'nu sīn kasehe'an bay b'llihan tana'nu he'.
4 Ma halam lagi' bay pab'llihannu, suku'nu asal tana' inān. Maka minsan
bay kapab'llihanna, suku'nu du b'llihanna inān paggunabi. Jari angay
tapikilnu maghinang buwattilu? Ngga'i ka manusiya' ya pagputingannu
ilu, sagō' Tuhan!"
5 Pagkale pa'in si Ananiyas ma lling itu, magtūy iya pahantak amatay.
Jari sasuku makakale ma pasal kamatayna inān sinōd tāw sidda.
6 Sakali pasōd pina'an saga kal'llahan abata' gi' anaput patayna bo'
yampa binowa paluwas minnē', kinubul.
7 Na, palabay pa'in saga t'llunjām, at'kka pina'an h'nda si Ananiyas, sagō'
halam kinata'uwan e'na bang ai bay tum'kka he'.
8 Yuk si Petros ma iya, "Haka'in aku. Ya na bahā' itu sīn kamemon bay
ta'ā'bi maglakibini min b'llihan tana'bi?"
"Aho'," yuk d'nda, "ya na ko' ilu."
9 Yuk si Petros, "Angay kam maglakibini bay maggara' anulayan Rū
Panghū'! Nda'un, ilu na ma bowa' lawang saga a'a bay angubul h'llanu
insini'. Maka ya du ka'a binowa du isab e' sigām."
10 Saru'un-du'un du pahantak d'nda inān ma atag tape' si Petros, amatay.
Pagsōd pa'in saga kal'llahan abata' e', ta'nda' iya e' sigām amatay na ati
binowa iya kinubul ma bihing h'llana.
11 Minnē' sidda tināw saga jama'a si Isa kamemon sampay sasuku bay
makakale ma pasal ina'an-i.

Aheka Saki Kauli'an e' saga A'a Kawakilan

12 Aheka saga paltanda'an maka hinang makainu-inu bay tahinang ma
deyoman saga a'a Awrusalam inān e' saga a'a kawakilan. Jari sasuku
magpangandol ma si Isa araran magtipunan kamemon ma Saurung si
Sulayman.
13 Halam aniya' a'a saddī makatawakkal palamud ni sigām, minsan
aheya pagaddat saga a'a kamemon ma sigām.
14 Sagō' paganap na pa'in bo' paganap saga a'a l'lla-d'nda angandol ma
Panghū' Isa.
15 Ya kaluwasanna, binowa saga a'a sakihan paluwas min luma' ni kalān-
lānan bo' pinalege ma kantil atawa ma tepo supaya taluwa' lambung si
Petros bang iya ganta' palabay minna'an.
16 Aheka isab saga a'a bay pina'an min saga kauman ma sakalingkal
Awrusalam, amowa sehe' sigām sasuku magsakihan atawa a'a sinōd saitan.
Jari kauli'an sigām kamemon.

Pininjala' Saga A'a Kawakilan si Isa

17 Pagubus, angimbū Imam Muwallam maka ba'anan pagkahina Saddusi
ma saga a'a kawakilan.
18 Jari pinasaggaw e' sigām saga kawakilan e' bo' kinalabusu.
19 Sagō' ma sangom inān aniya' mala'ikat min Tuhan bay pina'an
angukab tambol kalabusu, amowa saga a'a kawakilan inān paluwas.
20 Yuk mala'ikat ni sigām, "Pehē' kam an'ngge ma halaman langgal
pagkulbanan amandu'an saga a'a pasal kallum baha'u itu, bang ai
hatulanna."
21 Jari pagdai'-llaw dakayu', pehē' na sigām ni halaman langgal buwat
bay panoho'an mala'ikat e', ati anagna' sigām amandu'an saga a'a.
At'kka pa'in pina'an Imam Muwallam maka saga sehe'na, pinatimuk
e' sigām Tumpukan Maghuhukum bo' magsakaum kamemon saga pag-
matto'ahan bangsa Isra'il. Pagubus, sinō' saga nakura' jaga pehē' ni
kalabusu bo' pina'alop saga a'a kawakilan ni Maghuhukum e'.
22 Sagō' pagt'kka saga jaga itu ni kalabusu, halam maina'an saga a'a
kawakilan. Jari pabīng ni Maghuhukum angahaka.
23 Yuk sigām, "Pagt'kka kami ni kalabusu, masi ahogot saga tambol
lawangna. Maka ina'an isab saga sundalu jaga masi an'ngge ma luwasan
lawang kalabusu e'. Sagō' pagukab kami, halam aniya' tabāk kami ma
deyom!"
24 Na, takale pa'in haka inān e' nakura' jaga langgal sampay e' kaimaman
alanga, asasaw pamikil sigām bang ai kat'kkahan saga pakaradja'an itu.
25 Sakali aniya' a'a at'kka pina'an amowa haka, yukna, "Pakale kam! Ya
a'a bay pakalabusubi, ina'an na ma deyom langgal amandu'an saga a'a!"
26 Magtūy pehē' nakura' jaga maka saga a'ana angā' disi Petros. Sagō'
halam sigām makapissoko' disi Petros sabab tināw sigām binantung maka
batu e' ba'anan a'a maina'an.
27 Binowa saga a'a kawakilan itu e' sigām pinatampal ni Tumpukan
Maghuhukum, jari sinumariya sigām e' Imam Muwallam.
28 Yuk-i, "Bay na kam sanggupan kami to'ongan sinō' da'a amandu'
pasal a'a ya pameya'anbi ilu. Sagō' nda'unbi na ya kahinanganbi itu!
Asaplag deyom Awrusalam ma sabab pamandu'bi. Tu'ud kam magniyat
amatanggung dusa ni kami ma pasal kamatay a'a inān!"
29 Anambung si Petros maka kasehe'an bay kawakilan e', yuk sigām,
"Panoho'an Tuhan ya subay beya' kami, ngga'i ka panoho'an manusiya'.

30 Si Isa inān,” yuk sigām, “bay soho'bi nilansang ni hāg bo' pinapatay.
Sagō' bay iya pinakallum pabīng e' Tuhan, ya asal pagtuhanan saga
pangkattam.
31 Tapabangsa na iya e' Tuhan, pinat'nna' ma bihingna tampal ni kowan
bo' magnakura' sampay Manglalappas ma manusiya', bo' supaya aniya'
pagtaubatan maka ka'ampunan dusa ma bangsa Isra'il.
32 Kami itu,” yuk disi Petros, “anaksi' in pakaradja'an pamissalaku itu
b'nnal sadja. Ya du Rū Sussi, ya pamuwan e' Tuhan ma sasuku ameya' ma
panoho'anna.”
33 Pagkale pa'in lling itu e' ma Tumpukan, apasu' to'ongan atay sigām ati
maggara' sigām amapatay saga a'a kawakilan inān.
34 Sagō' aniya' maina'an dakayu' Parisi niōnan si Gamaliyal, a'a pag-
guruhan sara' agama. A'a iya pinagaddatan e' kamemon. Na an'ngge si
Gamaliyal itu ma Tumpukan Maghuhukum bo' soho'na pinaluwas dai'-dai'
saga a'a sinumariya he'.
35 Yuk si Gamaliyal, “Ka'am pagkahiku bangsa Isra'il, kamaya'-maya' kam
ma ai-ai song hinangbi ma saga a'a ma luwasan itu.
36 Entomunbi bay palabay he', aniya' bay niōnan si Tiyudas magheya-
heya di-na. Aniya' isab saga mpat hatus a'a bay paumpig ma iya. Sagō'
ya kamattihanna, pinapatay si Tiyudas ati akaukanat saga tendogna. Ya
ina'an katobtobanna.
37 Puwas min si Tiyudas, aniya' isab pasunu' dakayu' a'a Jalil, ōnna si
Judas, ma timpu pagsulat ōn a'a kamemon e' parinta. Aheka isab saga
a'a bay tabowana ameya' ma iya, sagō' ya du iya bay pinapatay maka
akaukanat isab tendogna kamemon.
38 Angkan kam banda'anku na ma pasal palkala' itu. Da'a inayunbi saga
a'a itu. Pasagarinbi sadja na sigām. Sabab bang hal min pikilan manusiya'
ya minaksud maka nihinang e' sigām itu, halam du aniya' kasōnganna.
39 Sagō' bang min Tuhan, mbal tapaggatbi. Gōm pa'in sagga'bi na
kabaya'an Tuhan!”
40 Manjari bineya' e' saga a'a inān pamissala si Gamaliyal. Nilinganan
e' sigām saga a'a kawakilan inān pinasōd bo' yampa sinō' niraplosan.
Binanda'an sigām da'a amandu' pabalik min ōn si Isa, ati pinaluwas sigām.
41 Sagō' ala'an pa'in saga a'a kawakilan min Tumpukan e', makalandu'
akōd sigām sabab tabista sigām e' Tuhan tōp pinalabay min kabinasahan
ma sabab pangandol sigām ma ōn si Isa.
42 Sakahaba' llaw ina'an sigām ma deyom langgal pagkulbanan sampay
ma saga kaluma'an, magpandu' na pa'in maka magnasihat lapal ahāp pasal
si Isa in iya Al-Masi.

6

Pitu' A'a Pinene' Anabang

1 Ma waktu inān magheheka na pa'in saga a'a bebeya'an si Isa. Jari
aniya' palkala' ma sigām: saga Yahudi ya amissala bahasa Girīk magsagga'
maka saga Yahudi porol ma lahat Yahudiya. Ya makala'at atay saga Yahudi
amissala Girīk inān, in kar'ndahan sigām balu takalipat kono' ma waktu
kapagbahagi' balanja' kahaba' llaw.
2 Angkan saga bebeya'an si Isa kamemon sinō' pinatimpuk e' sangpū'
maka duwa a'a kawakilan ati ah'lling ni sigām. Yuk-i, “Mbal taluwa' bang
kami ang'bbahan hinang kami magnasihat palman Tuhan, ati bo' amahagi'
saga balanja'.

3 Angkanna, saga dauranakan, subay kam amene' pitu' l'lla min
deyomanbi ilu, a'a kahōpan e' Rū Sussi, maka taga-pangita'u alalom. Bang
tapene'bi na, patanggung kami ni sigām ya hinang amahagi' balanja' itu.
4 Manjari kami itu," yuk a'a kawakilan e', "amanuyu' na pa'in angamu'-
ngamu' ni Tuhan maka anganasihat palmanna."
5 Na, kasulutan a'a inān kamemon ma bay kagara'an e', ati tapene' e'
sigām si Esteban, a'a bal-iman maka kahōpan e' Rū Tuhan. Tapene' isab
si Pilip, si Prokoros, si Nikanur, si Timun, si Parmenas, maka si Nikulas
min Antiyuk. Si Nikulas itu ngga'i ka Yahudi, a'a ya bay apinda ni agama
Yahudi.
6 Ya kapitu' a'a itu bay binowa patampal ni saga a'a kawakilan bo'
niamu'an tabang min Tuhan. Pinat'ppakan isab sigām tangan, tanda' in
sigām pinasuku'an hinang inān.
7 Manjari pasaplag na pa'in palman Tuhan. Pak'nnop to'ongan heka saga
a'a ameya' ma si Isa ma deyom Awrusalam, maka aheka isab kaimaman
ameya' angandol ma si Isa.

Si Esteban Sinaggaw

8 Si Esteban inān a'a sidda tinabang e' Tuhan, a'a binarakatan, angkan
aheka hinang makainu-inu maka paltanda'an bay tahinang e'na ma
deyoman saga a'a ma Awrusalam.
9 Sagō' aniya' saga a'a anagga' iya, jama'a min dakayu' langgal niōnan
Langgal A'a Aluhaya. Saga a'a inān asal min da'ira Kirini maka min da'ira
Iskandari. Jari magbeya' sigām maka saga Yahudi kasehe' min lahat Silisi
maka min lahat Asiya isab, ati amowa magjawab ma si Esteban.
10 Daipara saga a'a inān mbal maka'atu ma bissala si Esteban ma sabab
pangita'u ya asal pamuwan ma iya e' Rū Tuhan.
11 Sakali aniya' a'a saddī tinambahan e' saga anagga' inān. Binidjakan
sigām, sinō' angahaka puting pasal si Esteban. Ya yuk puting sigām, "Bay
takale kami a'a itu amūng-mūng pangkal ma si Musa maka ma Tuhan."
12 Minnē' aniya' sasaw ma kaheka'an a'a inān maka ma saga pag-
matto'ahan maka saga guru sara' agama. Angkan sigām pina'an anaggaw
si Esteban, ati tinandanan iya ni Tumpukan Maghuhukum.
13 Aniya' isab saga a'a binidjakan e' sigām magsaksi' puting ma pasal
si Esteban. Yuk saksi' he', "A'a itu mbal pahali amissala kala'atan pasal
langgaltam sussi itu, maka pasal sara' agamatam.
14 Bay iya takale kami ah'lling in si Isa, a'a Nasaret e', song angalangkat
langgal itu. Maka pinindahan kono' e'na pangaddatan kamemon bay
pang'bba kitam e' si Musa."
15 Manjari pinatongan si Esteban e' saga a'a aningkō' ma Paghuhukum e',
ati tanda' e' sigām pamaihu'an si Esteban angaluwa pamaihu'an mala'ikat.

7

Bissala si Esteban ma Tumpukan Maghuhukum

1 Manjari tinilaw si Esteban e' Imam Muwallam, yukna, "B'nnal bahā' ya
panuntut e' saga a'a itu?"
2 Anambung si Esteban, yukna, "Saga matto'a-danakanku, pakale kam.
Ya Tuhan Sanglit-sahaya bay patuwa' ni pangkattam si Ibrahim, waktu
kapaglahatna ma Mesopotami. Halam gi' iya bay maglahat ma Haran ma
waktu ina'an-i.

3 Yuk Tuhan ni iya, ‘Ala'an ka min lahatnu porol ilu maka min
kaheka'annu. Pehē' ka tudju ni lahat dakayu', ya pa'nda'anku ni ka'a ma
sinosōng.’
4 “Angkan bay maglain si Ibrahim min lahat Kaldeya tudju ni lahat Haran
maglahat maina'an. Amatay pa'in mma'na, pinapi'itu iya e' Tuhan ni lahat
ya paglahatantam itu buwattina'an.
5 Sagō' halam gi' iya bay kabuwanan tana' e' Tuhan palsuku'anna ma
lahat itu, minsan la'a hal tana' sarang pagi'ikan tape'na. Sagō' nijanji'an
iya e' Tuhan, in iya sampay panubu'na pinasuku'an du lahat itu. Bo' ma
waktu bay panganjanji' Tuhan e', bay halam gi' aniya' tubu' si Ibrahim.
6 Buwattitu bay bissala Tuhan ma si Ibrahim, yukna, ‘Maglahat du saga
panubu'nu ma lahat bangsa liyu. Tahinang du sigām banyaga' sampay
tiniksa' e' bangsa inān ma deyom mpat hatus tahun.
7 Saguwā' pat'nna'ku hukuman ma bangsa ya song amanyaga' saga
panubu'nu. Puwas e', paluwasku du sigām min lahat pamanyaga'an ma
sigām ati maghinang du sigām ni aku ma lahat itu.’
8 Sakali si Ibrahim bay kabuwanan addat pagislam, tanda' palsaksi'an in
iya maka panubu'na taga-kapagsulutan maka Tuhan. Angkan anakna si
Isa'ak bay ni'islam e' si Ibrahim, ta'abut pa'in walung'llaw ma luwasan.
Ya du si Isa'ak, bay isab angislam anakna si Yakub. Maka si Yakub e'
bay angislam anakna kasangpū' maka duwa, ya na ka'mbo'an bangsatam
Yahudi.
9 “Manjari,” yuk si Esteban, “si Yusup bay ni'ihiran e' saga siyakana, ya
saga anak si Yakub kasehe'. Angkan iya pinab'llihan e' sigām, binowa ni
lahat Misil binanyaga' mahē'. Daipara ginapi' iya e' Tuhan,
10 ati pinuwas iya e'na min kasusahan kamemon bay kalabayanna.
Binuwanan iya e' Tuhan pangita'u alalom ma waktu kaharapna ni Pira'un
ya sultan Misil ati kasulutan sultan inān ma iya. Angkan iya gin'llal gubnul
e' sultan, magagi ma lahat Misil kamemon sampay ma saga a'a ma deyom
okomanna.
11 “Sakali itu aniya' bay gotom ma kaluha'an lahat Misil e' sampay isab
ma lahat Kana'an, ya bay paglahatan disi Yakub. Saga ka'mbo'antam,
halam aniya' takakan tapiha e' sigām.
12 Angkanna, pagkale si Yakub aniya' kono' kinakan ma lahat Misil, bay
soho'na saga anakna l'lla, ya asal pangkat bangsatam, pehē' ni Misil am'lli
takakan. Ya na he' tagna'an kapehē' sigām.
13 Kaminduwana pa'in kapehē' sigām, bo' yampa magpakilā si Yusup
ma saga danakanna he'. Jari minnē' kinata'uwan e' sultan in si Yusup
taga-kampung.
14 Puwas e' aniya' lapal bay pinabeya' e' si Yusup ni mma'na si Yakub. Bay
soho'na si Yakub magtautai'anak pauntas ni lahat Misil. Pitumpū' maka
lima puhu' heka sigām.
15 Sakali pauntas na sigām ni lahat Misil. Jari amatay si Yakub mahē',
damikiyanna saga anakna, ya pangkatantam.
16 Saga bangkay sigām bay tinūran ni Sekem ma lahat Kana'an, bo'
kinubul mahē' ma pagkubulan ya bay bin'lli e' si Ibrahim min tubu' si
Hamor ma masa awal e'.
17 “Manjari itu, song pa'in ta'abut waktu pamaluwas sigām min lahat
Misil, buwat bay janji' Tuhan ma si Ibrahim, paheka na to'ongan
bangsatam.
18 Aniya' na sultan saddī ang'ntanan lahat Misil, sultan halam makata'u
ma bay pasalan si Yusup.

19 Bay niakkalan bangsatam e' sultan e', bay pinissoko' ka'mbo'-
mbo'antam, sinō' animanan onde'-onde' sigām bo' supaya amatay.

20 “Na, ya na waktu bay kapaganak ma si Musa. Onde'-onde' mustala si
Musa, ati ni'ipat ma luma' matto'ana ma deyom t'llumbulan.
21 Puwas pa'in t'llumbulan e', pinaluwas iya, manda' tapuwa' e' dayang-
dayang ya anak sultan, ati tahinang anak e'na.
22 Bay iya pinandu'an kamemon pangadji' bangsa Misil, ati abantug iya
ma pagbissalana maka ma saga kahinanganna.

23 “Ta'abut pa'in mpatpū' tahun umul si Musa,” yuk si Esteban, “agara'
iya patibaw ni saga pagkahina bangsa Isra'il.
24 Makatibaw pa'in, aniya' ta'nda'na dakayu' pagkahina Isra'il nila'ugan
e' a'a bangsa Misil. Magtūy nirapitan pagkahina itu e' si Musa ati binalosan
a'a Misil inān pinapatay.
25 Sabab pangannal si Musa in saga pagkahina bangsa Isra'il makahati in
iya ginuna du e' Tuhan amapuwas sigām min pagbanyaga'an. Sagō' halam
tahati e' sigām.
26 Pagsalung pa'in min llaw bay pamono' he', aniya' ta'nda' e' si Musa
duwangan a'a Isra'il magbono'. Arak pinapagkahāp e'na karuwangan.
‘Saga tuwan,’ yukna, ‘magdanakan ko' kam ilu. Angay kam magbono'?’
27 Sagō' ya a'a bay amono' inān bay anganjudjal si Musa. Yukna, ‘Sai
bahā' bay amuwanan ka'a kapatut magnakura' ma kami? Angay ka subay
angahukum kami?
28 Bilahi ka isab amapatay aku, buwat bay pamapataynu ma a'a Misil
di'ilaw?’
29 Takale pa'in itu e' si Musa, magtūy iya alahi min lahat Misil pehē' ni
lahat Midiyan bo' maglahat mahē'. Makah'nda iya maina'an, sampay iya
niabut duwa anak l'lla.

30 “Palabay pa'in mpatpū' tahun, aniya' mala'ikat bay magpa'nda' ni iya
min t'ngnga' po'on puhung magpasalupa ni api asuleyab, ma atag būd
Turusina mahē' ma lahat paslangan.
31 Ainu-inu si Musa ma bay ta'nda'na inān, angkan iya pasekot ni po'on
puhung angaliling. Sagō' asekot pa'in iya, takale e'na suwala Tuhan.
32 Yuk suwala he', ‘Aku ya Tuhan pagtuhanan ka'mbo'-mbo'annu, si
Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub.’ Magtūy amidpid baran si Musa sabab
min tāwna, angkan iya mbal makatawakkal ang'nda' pehē'.
33 Yuk Tuhan ni iya, ‘La'anin taumpa'nu, sabab ya tana' pan'nggehannu
ilu tana' sussi.’
34 Yuk Tuhan lagi', ‘Ta'nda'ku asal paminasa ma saga a'aku mahē' ma
lahat Misil. Takaleku isab pagdahing sigām, maka itiya' na aku amaluwas
sigām. Na dai' na ka. Papehē'ta ka ni lahat Misil.’

35 “Na,” yuk si Esteban, “si Musa itu, ya na a'a bay sinulak e'
saga pagkahina bangsa Isra'il. Pinah'llingan iya e' sigām, yuk-i, ‘Sai
bay amuwanan ka'a kapatut magnakura' ma kami! Angay ka subay
angahukum kami?’ Bo' si Musa ya bay sinō' e' Tuhan magnakura'
sampay angalappas ma saga ka'mbo'-mbo'antam he'. Bay iya tinabangan
e' mala'ikat ya bay panyata' ni iya min t'ngnga' po'on puhung he'.
36 Manjari in ka'mbo'-mbo'antam bangsa Isra'il bay pinagnakura'an e' si
Musa paluwas min lahat Misil. Bay iya maghinang saga hinang makainu-
inu maka saga paltanda'an kawasahan mahē' ma Misil sampay ma atag
S'llang Keyat. Ya du ma lahat paslangan e', ma deyom mpatpū' tahun.

37 “Si Musa ko' inān, ya bay amissala ni bangsa Isra'il ma awal lagi', yuk-
i, ‘Ma sinosōng aniya' du dakayu' nabi buwat aku pinapi'itu e' Tuhan. A'a
bangsabi du iya.’
38 Waktu kapagtimuk saga a'a Isra'il ma lahat paslangan, bay palamud
si Musa ma saga ka'mbo'-mbo'antam, beya' isab mala'ikat ya bay angallam
ma iya ma būd Turusina. Si Musa isab ya bay makasambut lapal
makabuwan kallum bo' pinalatun ni kitam.
39 “Sagō' ka'mbo'-mbo'antam inān,” yuk si Esteban, “mbal to'ongan
ameya' ma si Musa. Sinulak iya e' sigām. Ya kabaya'an sigām subay pabīng
ni lahat Misil.
40 Manjari, pagka at'ggol si Musa mahē' ma diyata' būd Turusina, ah'lling
saga a'a Isra'il inān ni si Harun, yuk-i, ‘Hinangin kitam saga ta'u-ta'u
pagtuhanan, pagmakōkantam. Wa'i daka maingga si Musa ilu, ya bay
magnakura'an kitam paluwas min Misil!’
41 Ya he' waktu bay kapangahinang sigām dakayu' ta'u-ta'u pinasengod
ni luwa anak sapi' maka aniya' susumbali'an bay panukbal e' sigām ni
ta'u-ta'u he'. Bay sigām maglami-lami isab pangahulmat sigām ma bay
hinangan tangan sigām.
42 Angkan ko' sigām bay tinaikutan e' Tuhan. Pinasagaran sigām amudji
saga ba'anan bitu'un ma langit, buwat bay tasulat ma deyom Kitab Kanabi-
nabihan, ya yuk-i,
‘O saga a'a Isra'il, yuk Tuhan,
ngga'i ka aku ya bay harapbi maka susumbali'an
ya pagkulbanbi ma deyom mpatpū' tahun,
waktu kamahē'bi ma lahat paslangan e'.
43 Ya pagbowa-bowabi na pa'in tampat pat'nna'an ta'u-ta'u tuhanbi si
Molok,
maka ta'u-ta'u hinangan luwa bitu'un
ya pangarapanbi ni tuhanbi si Repan.
Ya na ina'an saga ta'u-ta'u bay hinangbi panumbahanbi.
Angkan kam pala'anku ni liyu lahat Babilon.’
44 “Waktu kamahē' ka'mbo'-mbo'antam ma lahat paslangan,” yuk si
Esteban, “ina'an ma sigām luma' tolda ya pagtau'an paljanji'an Tuhan.
Luma' inān bay nihinang e' si Musa buwat bay panoho'an Tuhan ma iya.
Bineya' e' si Musa suntu'an ya bay pama'nda' ma iya.
45 Jari in luma' inān bay pang'bba e' disi Musa ma pangkattam pasunu',
ati sigām ya bay amowa luma' inān ni lahat itu ma waktu kapagmakōk si
Yussa' ma sigām. Waktu inān bay kapangagaw sigām lahat itu min saga
kabangsahan ya bay tapala'an e' Tuhan min dahuan sigām. Jari luma'
Tuhan inān bay pat'nna' maitu sampay ta'abut waktu kapagsultan si Da'ud.
46 Si Da'ud e' bay makasulut atay Tuhan, ati ama'id iya min Tuhan
bang pa'in iya nirūlan angahinang luma' pat'nna'an Tuhan, ya pagtuhanan
pangkattam si Yakub.
47 Sagō' sultan Sulayman ya bay pinaba'id e' Tuhan angahinang luma'
inān.
48 “Malaingkan in Tuhan Mahatinggi, mbal pat'nna' ma deyom langgal
hinangan manusiya'. Bay tasulat e' dakayu' nabi ya pamissala Tuhan itu,
ya yuk-i,
49 ‘Sulga' ya paningkō'anku,
maka dunya ya pagi'ikan tape'ku.
Luma' ai bahā' hinanganbi aku?
Maingga bahā' panakapanbi aku pahalian?

50 Sabab aku ya bay makahinang ina'an-i kamemon!’ ”
51 Amissala na pa'in si Esteban, yukna, “Ka'am ilu, atuwas sidda kōkbi!
Munapik kam! Apalpal pahāp taingabi, mbal akale ma lapal Tuhan! Sali'
du kam maka bay ka'mbo'-mbo'anbi sabab ya du isab ka'am anagga' Rū
Sussi!
52 Aniya' bahā' minsan la'a hal dakayu' nabi halam bay tapinjala' e' saga
ka'mbo'-mbo'anbi? Halam. Bay pinapatay e' sigām saga a'a amowa lapal
Tuhan ma masa awal e', ya bay magmahalayak pasal kapi'itu sosoho'anna
adil. Manjari, makapi'itu pa'in sosoho'anna inān, hal tipubi sampay
papataybi.
53 Ka'am ya bay makasambut sara' Tuhan labay min mala'ikat,
malaingkan halam kabogboganbi sara' inān!”

Kapamantung ma si Esteban

54 Pagkale pa'in saga Maghuhukum inān ma si Esteban, ap'ddi' maka-
landu' atay sigām ya angkan sigām ang'ttop le'e tudju ni iya.
55 Sagō' kahōpan si Esteban e' Rū Sussi ati pahangad iya tudju ni sulga'.
Ta'nda'na sahaya Tuhan, maka ta'nda'na isab si Isa an'ngge ma bihing
Tuhan tampal ni kowan.
56 “Nda'unbi,” yuk si Esteban, “ta'nda'ku aukab sulga'. Maka ta'nda'ku
isab si Isa, ya niōnan Anak Manusiya', an'ngge ma bihing Tuhan.”
57 Pagka buwattē' h'lling si Esteban, angolang pakosog saga a'a ma
Tumpukan inān. Tinaplokan tainga sigām, maka pinagheka'an si Esteban
58 bo' nijudjalan paluwas min da'ira inān. Ma luwasan pa'in, anagna'
sigām amantung iya. Saga saksi' inān, hatina saga a'a amantung, bay
amatau' badju' sigām ma dakayu' l'lla abata' gi', niōnan si Saul.
59 Hinabu pa'in si Esteban pinagbantung e' sigām, angamu'-ngamu' iya,
yukna, “O Panghū' Isa, taima'un nyawaku.”
60 Puwas e' angōk-tu'ut iya maka e'na angalingan pakosog, yuk-i, “O
Panghū'ku, da'a patōngin dusa saga itu ma pasal pamono' sigām ma aku.”
Pagubus pah'lling si Esteban itu, magtūy iya amatay.

8

Ina'an isab si Saul angaho' ma pagpatay ma si Esteban.

Pangala'ug si Saul ma saga Bebeya'an si Isa

1-2 Na, wa'i kinubul si Esteban e' saga a'a angisbat Tuhan. Pinagdohonan
to'ongan iya e' sigām. Sakali itu, tinagna'an min llaw ina'an, aheya
katiksa'an pinat'kka ni saga jama'a si Isa ma Awrusalam. Angkan sigām
apulak-palik kamemon tudju ni kaluha'an lahat Yahudi maka ni lahat
Samariya. Luwal saga a'a bay kawakilan e' si Isa ya tabba ma Awrusalam.
3 Sagō' si Saul inān, atuyu' angamula saga jama'a si Isa. Sinōd e'na
kaluma'an sigām, ubus luma' dakayu' bo' dakayu'. Sinaggaw isab e'na l'lla-
d'nda bo' yampa kinalabusu.

Pinatanyag Lapal Ahāp ma Lahat Samariya

4 Sagō' saga bebeya'an si Isa akaukanat inān bay anganasihat lapal ahāp
pasal si Isa pi'ingga-pi'ingga ya papehe'an sigām.
5 Buwat si Pilip: bay iya pehē' ni dakayu' da'ira ma lahat Samariya
anganasihatan saga a'a maina'an ma pasal Al-Masi.
6 Pagkale pa'in saga kaheka'an a'a maina'an ma bissala si Pilip,
maka pag'nda' sigām ma paltanda'an makainu-inu ya tahinangna, kinale
to'ongan lapalna e' sigām.

7 Aheka saga a'a bay paluwasan saitan. Atanog pangolang saga saitan
salta' sigām pinaluwas. Aheka isab saga a'a kauli'an, saga aku'il maka saga
a'a mbal makaosegan di-sigām,
8 angkan akōd to'ongan saga a'a ma da'ira inān.

Si Simun, A'a Maghihikmat

9 Na, aniya' a'a niōnan si Simun maglahat ma da'ira inān. Ata'u
iya maghikmat maka ainu-inu ma kahinanganna saga a'a ma jadjahan
Samariya inān. Maglaku-laku si Simun in iya babantugun.
10 Jari kinale iya e' a'a kamemon maina'an, ai-na ka a'a areyo' atawa
alanga. Yuk sigām kamemon ma pasal si Simun inān, "A'a itu taga-barakat
deyo' bay min Tuhan, angkan niōnan Barakat-Aheya."
11 At'ggol na kapanginu-nginu sigām ma paghikmat si Simun angkan
sigām akale to'ongan ma iya.
12 Sagō' am'nnal pa'in saga a'a inān ma lapal ahāp ya pinagnasihat e' si
Pilip pasal pagparinta Tuhan maka ma pasal si Isa Al-Masi, magtūy sigām
pinandi, d'nda maka l'lla, palsaksi'an in sigām ma si Isa na.
13 Ya du si Simun bay am'nnal isab. Aubus pa'in iya bay pinandi, auli na
iya ma si Pilip. Pag'nda'na ma saga paltanda'an maka hinang makainu-inu
ya tahinang e' si Pilip, ainu-inu iya to'ongan.
14 Manjari itu takale e' saga a'a kawakilan mahē' ma Awrusalam
pasal saga a'a Samariya bay makataima' lapal Tuhan, angkan sigām bay
magpanoho'an ma si Petros maka si Yahiya pehē' ni lahat Samariya.
15 Pagt'kka pa'in disi Petros pina'an, niamu'-amu'an e' sigā saga a'a
Samariya bo' supaya sigām pinasambutan Rū Sussi.
16 Sabab in Rū Sussi halam gi' bay pahōp ni sigām minsan dakayu'. Sagō'
bay sigām pinandi sadja, palsaksi'an in sigām suku' ma si Isa na.
17 Manjari pinat'nna' e' si Petros maka si Yahiya tangan sigā ma saga a'a
Samariya magpangandol inān, ati kaniya'an sigām Rū Sussi.
18 Ta'nda' e' si Simun in saga a'a inān pinahōpan Rū Sussi, pagpat'nna'
tangan disi Petros ma sigām. Angkan iya bay arak amuwan sīn panambana
si Petros maka si Yahiya.
19 Yukna ni sigā, "Buwaninbi isab aku kawasabi ilu, bo' supaya bang
aniya' sai-sai kapat'nna'an tanganku pinahōpan du isab iya Rū Sussi."
20 Sagō' sinambungan iya e' si Petros, yuk-i, "Ahāp lagi' ka minulka'an
maka sīnnu ilu! Pangannalnu in kahāpan Tuhan tab'lli-b'lli maka sīn!
21 Halam aniya' palsuku'annu atawa lamudnu ma hinang kami itu, sabab
mbal abontol ataynu ma pang'nda' Tuhan.
22 Angkan ko', taikutin na kala'atannu ilu. Mikiampun ka ma Tuhan, kalu
niampun pikilannu ala'at ilu.
23 Sabab kata'uwanku na, mamarahi pangihidnu. Sali' ka tajallat e'
dusanu."
24 Sakali anambung si Simun, yuk-i, "Amu'-amu'inbi aku ni Tuhan supaya
mbal pat'kka ni aku ya yukbi ilu."
25 Puwas e', aubus pa'in e' si Petros maka si Yahiya anaksi' pasal si Isa
sampay amasaplag lapal Tuhan ma saga a'a inān, pauntas na sigā tudju ni
Awrusalam pabīng. Ma labayan lagi' sigā, maghapit-hapit sigā ma ba'anan
kauman ma lahat Samariya bo' ninasihat e' sigā lapal ahāp.

Si Pilip maka Bag'llal Bangsa Eteyopa

26 Na, aniya' mala'ikat Tuhan amissala ni si Pilip, yuk-i, “Magsakap ka. Pehē' ka ni lān tampal ni timul, ya dalosan Awrusalam maka Gasa.” Lān ina'an-i mbal na agon tapalabayan.
27 Angkan magsakap si Pilip bo' pauntas pehē'. Manjari itu aniya' a'a bangsa Eteyopa bay ma Awrusalam amudji ni Tuhan. A'a itu alanga kag'llalna, maka kinabili asal. Pangandol ma iya pangalta' si Kandake, ya dayang-dayang magnakura'an lahat Eteyopa.
28 Na, amole' pa'in bag'llal itu min Awrusalam, aningkō' iya ma kalesana, maka e'na amassa Kitab ma jūd bay tasulat e' nabi Isaya.
29 Sinoho' si Pilip e' Rū Tuhan, yuk-i, “Pina'an ka pa'abay ma kalesa inān.”
30 Jari paragan si Pilip pehē' ati takalena bag'llal itu amassa min jūd nabi Isaya. Atilaw si Pilip ma iya, yukna, “Tahatinu bahā' ya bassanu ilu?”
31 Yuk sambung bag'llal inān, “Mbal. Buwattingga kata'uku bang halam aniya' amahati ma aku?” Jari sinoho' e'na si Pilip pariyata' pina'an bo' aningkō' ma bihingna.
32 Na, ya na itu saga ayat Kitab bay tabassana he', yuk-i,
“A'a itu sali' hantang bili-bili magpabeya' sadja bang binowa sinumbali'.
Halam iya bay ah'lling minsan dakabtang.
Sali' anak bili-bili mbal pabanga' bang ginuntingan.
33 Tahinang iya panunggīngan,
maka halam tin'kkahan ni sara' abontol.
Halam aniya' makasuli-suli pasal saga tubu'na,
sabab atobtob umulna ma deyom dunya itu.”
34 Yuk bag'llal ni si Pilip, “Haka'in aku. Sai binissala e' nabi itu? Baranna ka, atawa a'a saddī?”
35 Manjari anagna' si Pilip amissala, tinagna'an min saga ayat Kitab bay tabassa e' bag'llal e'. Sinuli-sulihan iya e' si Pilip pasal si Isa.
36 Manjari itu, ma sabu sigām palanjal ma pal'ngnganan, at'kka sigām ni lahat taga-bohe'. Yuk bag'llal ni si Pilip, “Nda'un, aniya' itu bohe'. Bang halam du aniya' makababag, mikipandi na aku palsaksi'an in aku ma si Isa na.” [
37 Yuk si Pilip, “Bang ka am'nnal min deyom ataynu, makajari sadja.”
“Aho',” yuk bag'llal, “amarassaya aku in si Isa Al-Masi asal Anak Tuhan.”]
38 Magtūy magpanoho'an bag'llal pinahogga' kalesa. Jari pareyo' sigā karuwangan ni bohe' bo' yampa iya pinandi e' si Pilip.
39 Pagluwas sigā min bohe', magtūy tabowa si Pilip ala'an minnē' e' Rū Panghū'. Halam na iya ta'nda' pabīng e' bag'llal inān. Palanjal iya ni patudjuhanna, maka e'na kinōgan to'ongan.
40 Malaingkan si Pilip itu, wa'i palahil ma lahat Asotus. Nilatag e'na kamemon saga kauman ma jadjahan ina'an maka e'na magnasihat lapal ahāp sampay at'kka ni lahat Kesareya.

9

Si Saul Papinda na ni si Isa Al-Masi

1 Salta' ma waktu inān masi si Saul ananggup amapatay saga mulid Panghū' Isa. Pehē' iya ni Imam Muwallam
2 angamu' sulat kataddangan, binowa ni saga kalanggalan mahē' ma da'ira Damaskus. Jari bang aniya' tabākna mahē' saga a'a ameya' ma kal'ngnganan Panghū' Isa Al-Masi, aniya' kapatutna anaggaw sigām l'lla-d'nda sampay amowa sigām pabīng ni Awrusalam bo' kinalabusu.

3 Manjari itu, ma labayan pa'in si Saul asekot ni Damaskus, patagha' sadja
aniya' sawa min deyom sulga' asinag ma katilibutna.
4 Pahantak iya magtūy ni tana' ati makakale iya suwala amissala, yuk-i,
"Saul, O Saul! Angay aku pinjala'nu?"
5 Anambung si Saul, yukna, "Sai sa ka'a ilu, Nakura'?"
Yuk suwala inān, "Aku si Isa, ya pinjala'nu na pa'in.
6 Sagō' an'ngge na ka," yukna. "Pehē' ka ni deyom da'ira inān. Nihaka'an
du ka maina'an bang ai subay hinangnu."
7 Saga a'a bay sehe' si Saul hal an'ngge maina'an, halam makapah'lling.
Takale e' sigām suwala inān bo' halam aniya' sai-na ta'nda' sigām.
8 Pabungkal si Saul min tana' bay kahantakanna bo' amak'llat matana,
sagō' mbal iya maka'nda'. Angkan iya niambit e' saga sehe'na tudju ni
deyom Damaskus.
9 T'llumbahangi iya mbal maka'nda', maka halam isab iya bay amangan
atawa anginum.
10 Aniya' ma Damaskus inān dakayu' mulid si Isa Al-Masi niōnan si
Ananiyas. Magpanyata' Panghū' Isa ni iya ah'lling, yukna, "O Ananiyas!"
"Itiya' aku, Panghū'," yukna.
11 Yuk Panghū' Isa ni iya, "Pasakap ka. Pehē' na ka ni lān niōnan Lān
Bontol. Panilawun ma luma' si Judas pasal dakayu' a'a min Tarsus niōnan
si Saul. He' na iya angamu'-ngamu' ni Tuhan buwattina'an.
12 Bay iya pata'uku bang ai song makani-iya. Bay ka sali' ta'nda' e'na
pasōd ni deyom pa'ataganna inān amat'nna' tangannu ma iya, bo' supaya
iya maka'nda' pabīng."
13 Sagō' anambung si Ananiyas, yukna, "Allō, Panghū'ku, aheka bay
angahaka'an aku pasal si Saul inān. Ala'at makalandu' kahinanganna ma
saga a'a suku'nu ma Awrusalam e'.
14 Maka itiya' na isab iya ma Damaskus itu. Bay iya kabuwanan kapatut
e' kaimaman alanga bo' tasaggawna sasuku magpanabbut ma ōnnu."
15 Sagō' anambung Panghū' Isa, yukna, "Pehē' na ka, sabab si Saul
inān bay tapene'ku maghinang ma aku. Iya ya amatanyag ōnku pehē' ni
kabangsa-bangsahan ya ngga'i ka Yahudi, maka ni saga kasultanan, maka
ni saga bangsa Isra'il isab.
16 Baranku ya," yuk Panghū' Isa, "amandu'an iya pasal sukkal kamemon
ya subay sandalanna ma sinosōng pagka aku ya pameya'anna."
17 Jari pehē' si Ananiyas ni luma' pahanti'an si Saul bo' pasōd. Pinat'nna'
e'na tanganna ma si Saul, ati yukna, "Saul, magdanakan na kita. Itiya' aku
sinō' pi'itu e' Panghū' Isa, ya bay magpa'nda' ni ka'a ma labayan ma waktu
kapi'itunu. Sinō' aku pi'itu bo' ka maka'nda' pabīng, bo' ka pinahōpan Rū
Sussi."
18 Saru'un-du'un aniya' sali' sisik daing ahūg min mata si Saul, jari
maka'nda' iya pabīng. An'ngge iya bo' yampa pinandi palsaksi'an in iya
ma si Isa na.
19 Aubus pa'in iya bay amangan, pabalik na kosogna.

Magnasihat si Saul ma Da'ira Damaskus

Na, pahanti' si Saul daka pilambahangi ma saga mulid si Isa ma
Damaskus inān.
20 Anagna' iya magtūy magnasihat ma deyom kalanggalan Yahudi
maina'an. "Si Isa itu," yukna, "tuman anak Tuhan!"
21 Ainu-inu a'a kamemon sasuku akale ma iya. Yuk sigām, "Ya na ko' itu
a'a bay ma Awrusalam ya angamula sasuku anabbut ma ōn si Isa. Maka ya

maksudna kono' pi'itu anaggaw sasuku ameya' ma si Isa, bo' yampa sigām bowana pabīng ni Awrusalam, ni saga imam alanga he'."
22 Sagō' ya pagnasihat si Saul pak'nnop na pa'in kosogna. Minnē' manyatakan to'ongan pasal si Isa, in iya b'nnal Al-Masi, angkan saga Yahudi maglahat ma Damaskus mbal makajawab ma iya.
23 At'ggol-t'ggol pa'in minnē', magisun saga Yahudi amapatay si Saul,
24 daipara kahaka'an iya pasal pagisun e'. Llaw-sangom, nijagahan e' sigām saga lawang pagluwasan min da'ira inān bo' supaya iya pinapatay.
25 Sagō' sangom pa'in lahat, binowa si Saul e' saga anak-mulidna pinatingkō' ma deyom ambung aheya bo' yampa tinonton min dakayu' tandawan tudju ni luwasan da'ira inān.

Patibaw si Saul ni Awrusalam

26 Pagt'kka si Saul ni Awrusalam, pasulay iya palamud ma saga kamuliran si Isa mahē'. Sagō' tināw sigām ma iya sabab mbal sigām am'nnal in iya mulid si Isa na.
27 Daipara si Barnabas bay amakilā si Saul ni saga a'a kawakilan. Bay isab sigām pata'una pasal paka'nda' si Saul ma Panghū' Isa, ma labayan tudju ni Damaskus. Bay iya kono' binissalahan isab e' si Isa maina'an. Nihaka isab e' si Barnabas pasal si Saul mbal tināw magnasihat ma pasal si Isa ma deyom da'ira Damaskus e'.
28 Manjari pat'nna' si Saul ma saga kamuliran si Isa ma Awrusalam. Halam aniya' hawal-hawalna angalatag deyom da'ira magnasihatan saga a'a min kawasa ōn si Isa.
29 Magbissala isab iya sampay magjawab maka saga Yahudi ya asal amissala bissala Girīk sagō' pasulay sigām amapatay iya.
30 Pagta'u pa'in ina'an-i e' saga dauranakanna bebeya'an si Isa, magtūy sigām amowa si Saul palūd ni Kesareya bo' yampa pinalaus minnē' tudju ni Tarsus.
31 Na, yampa taga-kasannangan saga jama'a si Isa ma kaluha'an lahat Yahudiya maka ma lahat Jalil, maka mahē' ma lahat Samariya. Tinabang sigām e' Rū Sussi angkan angahogot iman sigām kamemon. Pasōng isab heka sigām, maka e' sigām magmahaltabat to'ongan ma Tuhan.

Si Petros ma Lahat Lidda maka Joppa

32 Manjari itu magl'ngngan na si Petros angalatag kalahatan. Aniya' isab waktu, pehē' iya ni da'ira Lidda anibaw saga a'a suku' Tuhan mahē'.
33 Jari aniya' talanggalna mahē' a'a niōnan si Aneyas. A'a itu amatay ugatna, waluntahun na iya halam bay makabungkal min palegehanna.
34 Yuk si Petros ni iya, "Aneyas, kauli'an na ka e' si Isa Al-Masi. Pabungkal ka, momosun patulihannu ilu!" Magtūy pabungkal si Aneyas itu.
35 Ta'nda' iya e' saga a'a kamemon ya maglahat ma Lidda maka ma lahat Saron inān, ati papinda saga a'a inān am'nnal ma Panghū' Isa.
36 Na, aniya' ma lahat Joppa inān dakayu' d'nda mulid si Isa, niōnan si Tabita. Dorkas ya ōn si Tabita itu bang ma bahasa Girīk, hatina "usa". D'nda inān maghinang sadja kahāpan, maka anabang ma saga a'a miskin.
37 Jari ma waktu ina'an-i taluwa' saki si Tabita itu ati amatay. Tasussi pa'in patayna, pinalege iya ma dakayu' bilik ma diyata' angkap.
38 Lahat Joppa inān mbal du alawak to'ongan min Lidda. Sakali itu, takale pa'in e' saga kamuliran si Isa ma Joppa in si Petros ina'an ma Lidda, magtūy sigām anoho' duwa l'lla pehē' amowa lapal ni si Petros. Yuk lapal e', "Pasa'ut ka pi'itu."

39 Pagta'u pa'in si Petros, magtūy iya magsakap ameya' ma duwangan
inān. Pagt'kkana ni Joppa binowa iya pariyata' ni bilik. Jari pinagtimukan
iya e' saga kabaluhan d'nda magpanangis na pa'in. Pina'nda'an ni iya e'
sigām saga badju' indaginis bay tahinang e' si Dorkas waktu bay kallumna
gi'.
40 Na, pinaluwas sigām kamemon e' si Petros min deyom bilik inān bo'
yampa iya angōk-tu'ut angamu'-ngamu' ni Tuhan. Puwas e' pa'alop iya ni
patay d'nda inān. Yukna, "Tabita, pabungkal ka!" Sakali pinak'llat e' si
Tabita matana, ati punduk iya pag'nda'na ma si Petros.
41 Pina'abut e' si Petros tanganna panabang iya bo' makat'ngge. Puwas e'
nilinganan e' si Petros saga a'a angandol inān maka saga balu ati sōnganna
si Tabita ni sigām, allum na.
42 Pahayag suli-suli pasal kallum si Tabita itu ni a'a kamemon ma Joppa,
angkan aheka angandol ma Panghū' Isa.
43 At'ggol-t'ggol kat'nna' si Petros ma Joppa inān. Paokom iya ma luma'
si Simun, a'a magadjal kuwit hayop.

10

Si Petros maka si Kornelos

1 Na, aniya' a'a ma lahat Kesareya niōnan si Kornelos. Kapitan iya ma
dakayu' ba'anan sundalu Rōm, ya niōnan "Ba'anan Itali".
2 Si Kornelos itu dakayu' a'a magtata'at. Sigām magtai'anak magmatāw
asal ma Tuhan. Aheya isab panulungna ma saga Yahudi sasuku kasigpitan,
maka atukid iya anambahayang ni Tuhan.
3 Dakayu' llaw saga lisag t'llu kohap, aniya' magpanyata' ni si Kornelos,
ati ta'nda'na to'ongan mala'ikat min Tuhan. Ya pah'lling mala'ikat ma iya,
"O Kornelos!"
4 Pinatongan mala'ikat inān e' si Kornelos, jari niumagad iya. "Ai gawinu
ma aku, tuwan?" yukna.
Yuk mala'ikat, "Kapandogahan e' Tuhan panabbutnu ilu maka panu-
lungnu ma saga miskin, ati kinannal ka e'na.
5 Soho'un saga tendognu pehē' ni Joppa angā' dakayu' a'a niōnan Simun,
ya niōnan isab Petros.
6 Ina'an iya paokom ma luma' si Simun, ya maga'adjal kuwit hayop.
Ina'an luma'na ma bihing tahik."
7 Makala'an pa'in mala'ikat bay ah'lling e', nilinganan e' si Kornelos duwa
ipatanna maka dakayu' sundalu, tendogna lissi, a'a magta'at ni Tuhan.
8 Kahaka'an sigām kat'llungan itu e' si Kornelos pasal kamemon bay
tum'kka inān, bo' yampa sigām patulakna pehē' ni Joppa.
9 Pagsalung, saga waktu ugtu na, ma song pa'in at'kka t'llungan itu ni
Joppa, pariyata' si Petros ni karatagan atop luma' bo' anambahayang.
10 Mbal at'ggol, lingantu iya ati bilahi iya amangan. Jari itu, pasalta' pa'in
niadjal kinakanna, aniya' pa'nda' ni iya.
11 Ta'nda'na langit paukab maka aniya' ta'nda'na sali' luwa manta alambu
bay niengkotan ma ka'mpat tōngna, ina'an tinontonan pareyo' ni dunya.
12 Ya pakandung ma deyom manta inān kamemon ginisan hayop, maka
saga ai-ai maglelehan, maka saga manuk-manuk.
13 Jari aniya' suwala takale e' si Petros ah'lling ni iya, yuk-i, "An'ngge ka,
Petros. Anumbali' ka pina'an bo' ka amangan!"
14 Sagō' anambung si Petros, yukna, "E, Panghū', mbal aku! T'ggolku
allum halam aku bay makakakan haram atawa ai-ai al'mmis."

15 Takalena suwala inān ah'lling pabīng, yukna, “Da'a ōnin haram bang
tahalal e' Tuhan!”
16 Min t'llu ah'lling buwattē' bo' yampa pina'angkat ai-ai inān pabīng ni
sulga'.
17 Manjari itu, ma sabu si Petros masi angandongdong bang ai hatina ya
bay ta'nda'na inān, tatuli' na luma' si Simun e' saga a'a bay sinō' pina'an e'
si Kornelos. Ina'an na sigām angagad ma bowa' lawang
18 angalingan. Atilaw sigām ni a'a luma', yuk sigām, “Owa'! Aniya' bahā'
paokom maitu a'a niōnan Simun, ya niōnan isab Petros?”
19 Sasang si Petros masi angandongdong bang ai hatina bay ta'nda'na
inān, na, ah'lling Rū Tuhan ni iya, yukna, “Simun, ilu aniya' t'llungan a'a
amiha ka'a.
20 An'ngge na ka bo' ka pareyo'. Da'a ka hawal-hawal ameya' ma sigām
sabab aku ya bay anoho' sigām pi'itu.”
21 Angkan pareyo' si Petros ati yukna ni t'llungan inān, “Aku na ko' ya
a'a pihabi ilu. Ai gawibi?”
22 Yuk t'llungan inān, “Bay kami sinō' pi'itu e' Kapitan Kornelos. A'a
ahāp addatna. Magtata'at iya ma Tuhan maka pinagaddatan e' saga Yahudi
kamemon. Bay iya nihaka'an e' mala'ikat sussi, sinō' anambukuhan ka'a.
Jari pehē' na ka ni luma'na supaya takalena bang ai pamissalanu ma iya.”
23 Manjari t'llungan inān bay sinō' pasōd e' si Petros, ati nihulmat e'na
ma sangom inān.
Pagsubu pa'in, magsakap na si Petros bo' ameya' ma saga a'a inān. Aniya'
isab saga dauranakanna bebeya'an si Isa min Joppa anehe'an sigām.
24 Pag'llaw dakayu', at'kka na sigām ni Kesareya. Ina'an asal si Kornelos
angalagaran sigām, maka ina'an isab saga kampungna maka saga panonna
bay soho'na patipun pina'an.
25 Sōng pa'in pasōd si Petros, sinampang iya e' si Kornelos. Pasujud iya
ma dahuwan si Petros angahulmat iya.
26 Sagō' sinō' iya an'ngge e' si Petros. “Pabuhat ka,” yukna. “Manusiya'
du aku, sali' ka'a.”
27 Magsuli-suli sigā karuwangan sabu sigā pareyom ati aheka a'a ta'nda'
e' si Petros magtimuk maina'an.
28 Yukna ni sigām, “Kata'uwanbi, bang ma agama kami Yahudi, mbal
kami makajari maglamud maka bangsa ngga'i ka Yahudi. Mbal kami
makajari minsan patibaw ni buwat ka'am itu. Sagō' bay aku pinata'u e'
Tuhan subay halam aniya' manusiya' bistaku haram atawa al'mmis.
29 Angkan ko', pagka aku bay tambukuhanbi pi'itu, halam aku ma-
gin'mbal. Sagō' tilawta kam, ai panambukuhanbi aku?”
30 Anambung si Kornelos, yukna, “Aniya' na t'llung'llaw palabay, saga
buwattē' waktu, bay aku ma deyom luma' itu anambahayang lisag t'llu
kohap. Tagha' aniya' an'ngge paharap ni aku dakayu' a'a angillap
pamakayna.
31 Ah'lling a'a he' ni aku, yukna, ‘Kornelos! Takale na e' Tuhan ya bay
amu'nu, maka kinannal isab e'na bay panulungnu ma saga miskin.
32 Sō'un a'anu ni Joppa angā' pi'itu dakayu' a'a niōnan Simun, ya niōnan
isab Petros. Ina'an iya paokom ma si Simun, a'a maga'adjal kuwit hayop.
Ina'an luma'na ma bihing tahik.’
33 Na, ya he' po'onna angkan ka bay tambukuhanku pi'itu magtūy,” yuk
si Kornelos. “Magsukul isab aku ni ka'a sabab itiya' na ka maitu. Maka
itiya' isab kami kamemon magtimuk ma pang'nda' Tuhan bo' kami akale
ma ai-ai bay panoho'an ka'a e' Panghū'.”

Pamissala si Petros

34 Na, tinagna'an e' si Petros pamissalana ma saga a'a inān, yukna,
"Buwattina'an kamattanan na aku. B'nnal to'ongan, in manusiya' mbal
pinagbidda' e' Tuhan.
35 Sasuku magmatāw ma Tuhan sampay angahinang kabontolan,
tinaima' du e'na minsan ai bangsa.
36 Kata'uwanbi lapal ya bay pinasampay e' Tuhan ni bangsa Yahudi, lapal
ahāp pasal kapaghāp manusiya' maka Tuhan sabab min bay tahinang e' si
Isa Al-Masi, ya pagpanghū'an asal ma kamemon.
37 Kata'uwanbi du pasal pakaradja'an bay pinaniya' ma kaluha'an lahat
Yahudiya, ya tinagna'an mahē' ma lahat Jalil pagubus pandi taubat ya bay
panganasihat e' si Yahiya.
38 Kata'uwanbi pasal si Isa, a'a Nasaret, in iya bay pinaniya'an Rū Sussi e'
Tuhan, maka binuwanan barakat. Bay iya angalatag kaluma'an maghinang
ahāp. Maka sasuku isab bay ma pang'ntanan nakura' saitan kauli'an e'na,
sabab ina'an asal Tuhan ma iya.
39 "Jari kami itu," yuk si Petros, "amuwan saksi' ma pasal kamemon
bay tahinang e' si Isa ma lahat Yahudiya sampay ma Awrusalam. Bay iya
pinagantung ma hāg pinapatay.
40 Malaingkan, ta'abut pa'in t'llumbahangi min kamatayna, bay iya
pinakallum pabīng e' Tuhan ati pa'nda'anna iya ni saga a'a.
41 Ngga'i ka a'a kamemon bay pama'nda'an. Luwal kami, ya tapene' e'
Tuhan subay anaksi' ma pasal si Isa, hatina kami ya bay magsalu maka iya
ma kallumna pabīng min kamatayna.
42 Sinō' kami e' si Isa itu magnasihat lapal ahāp ni saga a'a. Sinō' isab
kami anaksi' ma pasalna, in iya kabuwanan kapatut e' Tuhan angahukum
ma manusiya' kamemon, ma saga allum gi' sampay ma saga magpatayan.
43 Ya du isab kanabi-nabihan kamemon, bay makasaksi' isab ma pasalna.
Ya yuk sigām, sasuku angandol ma si Isa niampun du paldusahan sigām
sabab min kawasa ōnna."
44 Salta' pa'in si Petros amissala, pahōp Rū Sussi ma saga a'a inān ya akale
ma lapalna.
45 Ainu-inu saga Yahudi magpangandol ma si Isa, ya bay sehe' si Petros
min Joppa. Ya angkan sigām ainu-inu sabab pamuwan e' Tuhan Rū-na
Sussi sampay ma saga a'a ngga'i ka bangsa Yahudi.
46 Takale e' sigām disi Kornelos amissala saga bahasa saddī maka e' sigām
ananglitan Tuhan. Ah'lling si Petros, yukna,
47 "Saga a'a itu kaniya'an na Rū Sussi sali' du maka kitam. Halam aniya'
makasagga' bang sigām itu pinandi."
48 Angkan sigām sinō' e' si Petros subay pinandi, paltanda'an in sigām ma
si Isa Al-Masi. Jari itu niamu' e' disi Kornelos si Petros sinō' lagi' pahanti'
ma sigām pila-pilang'llaw.

11

Amahati si Petros Pasal Kahinanganna

1 Sakali itu takale e' saga a'a kawakilan maka saga dauranakan bebeya'an
si Isa ma sakalibut lahat Yahudiya, pasal saga a'a ngga'i ka Yahudi bay
makataima' lapal Tuhan.
2 Pagtukad pa'in si Petros pabalik ni Awrusalam, magtūy iya sinoway e'
saga Yahudi bebeya'an si Isa kasehe', a'a masi amogbog ma addat sigām
magislam.

3 Yuk sigām, “Oy! Ka'a ilu bay pasōd ni deyom luma' saga a'a halam
magislam, magsalu maka sigām!”
4 Angkan sigām pinahati e' si Petros pasal kahālanna inān kamemon,
sangay min katagna'na.
5 Yukna, “Bay pa'in aku anambahayang ma da'ira Joppa inān, aniya' bay
pa'nda' ni aku. Ta'nda'ku sali' manta alambu, niengkotan tōngna ka'mpat,
tinontonan pareyo' min langit, pinatongod ni atagku.
6 Ta'nda'ku ma deyomna inān saga hayop, sattuwa talun, maka ai-ai
maglelehan ma tana', maka saga manuk-manuk.
7 Jari aniya' suwala takaleku ah'lling ni aku, yuk-i, ‘An'ngge ka, Petros.
Anumbali' ka pina'an bo' ka amangan.’
8 Sagō' yukku, ‘E, Panghū'! Mbal aku! T'ggolku allum halam aniya'
kinakan haram atawa l'mmis bay palabay min bowa'ku!’
9 Sagō' takaleku suwala he' ah'lling pabīng min deyom sulga', yukna,
‘Da'a niōnan haram ai-ai tahalal e' Tuhan.’
10 Min t'llu pinah'lling buwattē' bo' yampa pina'angkat ai-ai inān
kamemon pabīng ni sulga'.
11 “Salta' pa'in inān, aniya' at'kka ni luma' paokomanku t'llungan l'lla bay
sinō' pehē' ni aku min lahat Kesareya.
12 Jari sinō' aku e' Rū Sussi subay mbal hawal-hawal ameya' ma sigām.
Bay aku sinehe'an isab e' saga danakantam nnom puhu', a'a min Joppa.
Pagt'kka kami ni Kesareya pasōd na kami ni deyom luma' si Kornelos e'.
13 Nihaka'an kami e' si Kornelos pasal aniya' mala'ikat bay ta'nda'na
an'ngge ma deyom luma'na, amissala ma iya. Yuk mala'ikat kono', ‘Sō'un
a'anu pehē' ni Joppa angā' dakayu' a'a niōnan Simun, ya niōnan isab
Petros.
14 Binowahan ka e'na lapal, maka lappasan du ka sampay saga sehe'nu
karaluma' ilu.’
15 “Makatagna' pa'in aku amissala ni disi Kornelos,” yuk si Petros, “pahōp
Rū Sussi ni sigām buwat bay kahōp ni kitam tagna'.
16 Manjari taentomku ya bay lling Panghū', ya yuk-i, ‘Bohe' ya bay
pamandi saga a'a e' si Yahiya, sagō' saddī ya pamandi ka'am. Pinasangon
du Rū Sussi ni deyom baranbi.’
17 Na,” yuk si Petros, “apasti' na, ya pamuwan e' Tuhan ma saga a'a ngga'i
ka Yahudi, sali' du maka bay pamuwanna ma kitam Yahudi pagka Panghū'
Isa Al-Masi ya pam'nnalantam. Jari sai sa aku itu? Mbal tasagga'ku Tuhan.”
18 Makakale pa'in saga Yahudi inān ma bissala si Petros e', halam aniya'
panganjawab sigām saddī. Sinanglitan Tuhan e' sigām, yuk-i, “Bang
buwattē' kahālanna, saga kabangsahan ngga'i ka Yahudi kabuwanan du
isab kahāpan e' Tuhan bo' supaya sigām ang'bba min dusa sigām sampay
pinaniya'an kallum kakkal.”

Palhimpunan saga Jama'a si Isa ma Antiyuk

19 Na, ma waktu bay pamapatay ma si Esteban, apulak-palik saga a'a
magpangandol ma si Isa pagka sigām nila'ugan. Aniya' sigām kasehe' bay
makasampay ni lahat Piniki, ni pū' Kiprus, sampay isab ni da'ira Antiyuk.
Ninasihat e' sigām lapal ahāp, bo' Yahudi sadja ya pinakalehan.
20 Sagō' aniya' sigām kasehe' a'a min Kiprus maka min Kirini bay pehē'
ni Antiyuk, ati magnasihat lapal ahāp pasal Panghū' Isa sampay ni saga
a'a ngga'i ka Yahudi.
21 Ina'an kawasa Tuhan ma pagnasihat sigām, angkan aheka to'ongan
saga a'a Antiyuk bay magkahagad sampay papinda ni Panghū' Isa.

22 Jari itu takale e' saga jama'a si Isa ma Awrusalam pasal ina'an, angkan
bay pinapina'an e' sigām si Barnabas ni Antiyuk.
23 At'kka pa'in si Barnabas pina'an, ta'nda'na ya kaheya tabang Tuhan
ma saga a'a inān. Kinōgan iya maka e'na anoho' sigām pat'ttog angandol
ma Panghū' min deyom atay sigām.
24 Si Barnabas itu ahāp addatna, a'a iya kahōpan asal e' Rū Sussi
maka akosog pangandolna. Manjari aheka a'a ma Antiyuk bay tabowana
angandol ma Panghū' Isa.
25 Puwas e', pehē' na si Barnabas ni da'ira Tarsus amiha si Saul.
26 Tabākna pa'in, binowa e'na si Saul pabīng ni Antiyuk. Dantahun ya
t'ggol si Barnabas maka si Saul pat'nna' ma jama'a si Isa maina'an, ati aheka
to'ongan saga a'a bay pinandu'an e' sigā karuwangan. Ma Antiyuk ya bay
tagna' pangōn "Almasihin" ma saga bebeya'an si Isa.
27 Manjari itu, ma timpu he'-i du, aniya' bay palūd min Awrusalam tudju
ni Antiyuk saga a'a magpalatun lapal min Tuhan.
28 Aniya' dangan min sigām niōnan Agabus bay an'ngge angallam ma
pasal waktu sinōng, bo' min kawasa Rū Sussi. Yuk si Agabus, "Aniya' gotom
song pat'kka ni kalahat-lahatan kamemon." (Subay na waktu kapagsultan
sultan Klaudi bo' yampa pat'kka gotom itu.)
29 Angkan saga kamuliran ma Antiyuk bay anganiyat amabeya' tulung
ni saga dauranakan ma lahat Yahudiya, pila-pila takole' e' sigām dangan
maka dangan.
30 Jari sīn inān bay pinabowa ma si Barnabas maka ma si Saul tudju ni
saga pagmatto'ahan ma katipunan jama'a si Isa ma Awrusalam.

12

Kal'ppa si Petros min Kalabusu

1 Ma waktu ina'an, anagna' sultan Herod anaggaw saga jama'a si Isa
kasehe'an bahasa nila'ugan.
2 Bay paponggolanna kōk si Yakub ya danakan si Yahiya.
3 Jari makata'u pa'in si Herod in saga Yahudi inān kasulutan ma
hinangna, bay isab soho'na sinaggaw si Petros. Ya waktu panaggaw ma
si Petros itu pasalta' ma Hinang Tinapay Halam Pasuligna.
4 Tasaggaw pa'in si Petros, sinoho' iya kinalabusu e' sultan. Mpat ba'an
sundalu bay sinō' anganjagahan si Petros, mpat-mpat sigām ma damba'an.
Ya gara' si Herod subay pinalabay gi' Hinang Paglakad bo' yampa nihukum
si Petros ma mata mairan.
5 Angkan tinahan si Petros ma deyom kalabusu, sagō' angamu'-ngamu'
saga a'a jama'a si Isa ma sababna.
6 Na, ma sangom song pangahukum sultan Herod ma si Petros, ina'an iya
atuli ma llot duwa sundalu. Binaggot iya maka duwa kilikili, maka aniya'
isab saga sundalu anganjagahan lawang kalabusu inān.
7 Patagha' aniya' dakayu' mala'ikat min Panghū' panyata' pehē', maka
asawa deyom kalabusu. Ni'ntanan iya ma bahana e' mala'ikat e', kinudjal
bo' binati'. "Pal'kkas ka!" yuk mala'ikat itu. "Pabungkal ka!" Magtūy
apakpak kilikili min tangan si Petros.
8 Yuk mala'ikat ni iya, "Asintoron ka maka ataumpa'." Bineya' magtūy e'
si Petros. "Sulugun badju'nu bo' ka paturul ma aku," yuk mala'ikat.
9 Manjari tinurul mala'ikat inān e' si Petros paluwas min kalabusu.
Saguwā' halam kinata'uwan e' si Petros bang b'nnal ya hinang mala'ikat
inān atawa mbal. Pangannalna hal bay pabagala ni iya.

10 Palabay sigā min jaga dakayu' bo' ni jaga pasunu', sampay sigā
maka'abut ni tambol basi' ya ma lawang paluwasan ni da'ira. Magtūy
aukaban di-na tambol inān, ati paluwas sigā minna'an. Lum'ngngan sigā
ma kataha'an dakayu' lān inān, jari saru'un-du'un du ala'an mala'ikat min
si Petros.
11 Pagla'an mala'ikat, na yampa tasayu e' si Petros ya bay talabayna.
Yukna, "Ā, kata'uwanku na, b'nnal to'ongan ko' itu. Mala'ikat e' bay
pinabeya' e' Tuhan amal'ppa aku min deyom pang'ntanan si Herod maka
min kala'atan kamemon ya kinabaya'an e' saga Yahudi nihinang ma aku."
12 Tasayuna pa'in, magtūy iya pehē' ni luma' si Mariyam, ina' si Yahiya
Markus. Aheka a'a bay magtimuk maina'an angamu'-ngamu' ni Tuhan.
13 Kinuku' e' si Petros lawang luma' ati aniya' ipatan d'nda niōnan Roda
pehē' ang'nda' bang sai.
14 Tapanhidna lagam si Petros. Jari lumandu'an kakōganna, angkan
halam minsan taukabna lawang. Gom pa'in iya parai'-dai' pareyom pabīng
bo' angahaka'an kasehe'anna in si Petros ina'an an'ngge ma luwasan.
15 "Oy! Binelaw ko' ka'a ilu!" yuk sigām ni si Roda. Sagō' binalik-balikan
e'na, in si Petros b'nnal ina'an. Jari yuk sigām, "Mala'ikatna ko' he'."
16 Sagō' halam pahali anguku' si Petros, angkan niukab e' sigām lawang.
Pag'nda' sigām ma si Petros, tak'bbal atay sigām.
17 Aninyal si Petros, anoho' sigām da'a ahidjul bo' haka'anna sigām bang
buwattingga e' Tuhan bay amal'ppa iya min deyom kalabusu. Yuk si
Petros, "Haka'inbi kono' si Yakub maka saga danakantam kasehe' pasal
ītu." Puwas e' ala'an iya minnē' tudju ni lahat saddī.
18 Pagk'llat llaw pa'in, aheya kahiluhala'an ma saga sundalu bay jaga
inān sabab wa'i daka ma'ai si Petros.
19 Anguldin sultan Herod, sinō' piniha to'ongan si Petros. Sagō' halam
iya tabāk. Manjari sinumariya e' si Herod saga jaga he' bo' soho'na sigām
pinapatay. Puwas e' palūd sultan Herod min lahat Yahudiya paliyu ni
Kesareya, pat'nna' mahē' daka pilang'llaw.

Kamatay Sultan Herod

20 Ma masa inān akagit to'ongan atay sultan Herod ma saga a'a ma lahat
Tira maka ma lahat Sidun, angkan saga a'a min karuwa da'ira he' bay
magbeya' pa'alop ni iya. Dahū binagay e' sigām si Blastus, dakayu' bata'an
ya pangandolan sultan, supaya iya amogbogan sigām. Manjari pehē' na
sigām ni si Herod pama'ap, sabab min lahat sultan ya pangā'an sigām
balanja'.
21 Sakali itu, ta'abut pa'in llaw bay tinugila', amakay na si Herod
pakayanna pagsultan. Aningkō' iya ma tingkō'an pagsultananna, maka
e'na amaluwas bissalana ma katimukan a'a inān.
22 Angolang pakosog saga a'a inān. "Ngga'i ka manusiya' ya amissala
ilu," yuk sigām, "sagō' dakayu' tuhan!"
23 Magtūy si Herod taluwa' bala' e' mala'ikat Tuhan sabab halam bay
paheyana Tuhan. Manjari itu amatay iya e' ulat bay amangan isina.
24 Sagō' pasaplag na pa'in lapal Tuhan, maka paheka isab saga a'a
magkahagad.
25 Pagka aubus na e' si Barnabas maka si Saul ya bay gawi sigām pehē'
ni Awrusalam, pabīng sigām ni Antiyuk. Binowa e' sigām sehe' si Yahiya
Markus.

13

Si Barnabas maka si Saul Pinatuntul

1 Na, ma saga jama'a si Isa ma Antiyuk, aniya' saga a'a magpalatun lapal
min Tuhan, maka aniya' isab magpandu' saga lapalna. Sigām itu ya na si
Barnabas, si Simiyun ya niranglay Ettom, si Lukiyus min Kirini, si Saul,
maka si Mana'en ya bay dasuligan maka gubnul Herod.
2 Manjari itu, ma sabu pa'in sigām amudji Tuhan maka amuwasa,
amissala Rū Sussi, yuk-i, "Pasaddihinbi aku si Barnabas maka si Saul ilu,
bo' tahinang ya pamahinangku ma sigām."
3 Aubus pa'in e' sigām angamu'-ngamu' ni Tuhan maka amuwasa,
amat'nna' sigām tangan ma duwangan itu bo' yampa pinalanjal.

Ma Pū' Kiprus

4 Manjari, pagka si Barnabas maka si Saul itu sinō' pal'ngngan e' Rū Sussi,
palūd sigā tudju ni Siluki bo' yampa aleha minnē' tudju ni pū' Kiprus.
5 At'kka pa'in sigā ni pū' inān, ni kauman Salamis, ninasihat e' sigā lapal
Tuhan ma deyom saga kalanggalan Yahudi. Si Yahiya Markus ya anehe'an
sigā anabang.
6 Alatag e' sigā kaluha'an pū' inān sampay ta'abut kauman Papos. Jari
aniya' talanggal e' sigā maina'an a'a maghikmat, ōnna si Bal-Isa, bangsa
Yahudi. Magnahu'-nahu' iya amalatun lapal min Tuhan.
7 Magbagay asal si Bal-Isa maka si Sirgus Paulus, ya gubnul ma pū' inān.
Gubnul itu asal alalom pangita'una. Na, pinalinganan si Barnabas maka si
Saul e' gubnul sabab bilahi iya akale lapal Tuhan.
8 Sagō' sinagga' duwangan itu e' a'a maghikmat inān. (Elimas ōnna
dakayu'.) Ya po'on anagga' si Elimas itu, sabab mbal bilahi bang gubnul
inān ganta' magkahagad ma lapal Tuhan.
9 Jari kahōpan Rū Sussi si Saul (ya niōnan isab si Paul). Pinandang e'na
a'a maghikmat inān.
10 Yuk si Paul ma iya, "Anak saitan! Pangangakkal! Jahulaka'! Ai-ai
makahāp sagga'nu sadja. Mbal ka pahali amabengkok kal'ngnganan b'nnal
ya min Panghū'!
11 Buwattina'an t'kkahan ka bala' min Tuhan. Abuta du ka, at'ggol-t'ggol
ya mbal ka'nda'nu sawa llaw."

Saru'un-du'un du angalendom pang'nda' si Elimas, ati pa'agap-agap iya
amiha a'a angambit iya.
12 Pag'nda' ina'an-i e' gubnul, magkahagad na iya sabab ainu-inu iya ma
pamandu' si Paul pasal Panghū' Isa.

At'kka disi Paul ni Antiyuk ma Lahat Pisidiya

13 Na, aleha disi Paul min Papos tudju ni Perga, dakayu' da'ira ma lahat
Pampiliya. At'kka pa'in sigām pina'an, ang'bba si Yahiya Markus min sigā
ati amole' pehē' ni Awrusalam.
14 Pauntas si Paul maka si Barnabas min Perga sampay at'kka na ni
Antiyuk, ya Antiyuk mahē' ma lahat Pisidiya. Pag'llaw Sabtu', llaw mulliya
ma bangsa Yahudi, pasōd sigā ni deyom langgal Yahudi aningkō' maina'an.
15 Aniya' binassa maina'an min Kitab Tawrat maka min Kitab Kanabi-
nabihan. Puwas e' anambuku saga nakura' langgal ma disi Paul, yuk-i,
"Saga danakan, bilahi kami bang aniya' bissalabi pamat'ttog iman saga a'a
itu."

16 An'ngge si Paul maka e'na aninyal bo' yampa iya amissala ni saga a'a.
Yukna, “Ka'am saga pagkahiku bangsa Isra'il, sampay ka'am ya amudji
Tuhan min bangsa saddī, kalehunbi aku.
17 Saga ka'mbo'-mbo'an kami bay tapene' e' Tuhan, ya asal pagtuhanan
kami bangsa Isra'il. Pinaheya e'na bangsa Isra'il waktu kamahē' sigām ma
lahat Misil. Pinaluwas sigām e'na min lahat inān min kosog kawasana.
18 Mpatpū' tahun sigām sinabalan e' Tuhan ma lahat paslangan.
19 Pitu' bangsa bay pinaka'at e' Tuhan ma lahat Kana'an, ati pamasuku'
e'na lahat inān ma saga a'a suku'na.
20 Ya t'ggol saga pakaradja'an inān saga mpat hatus maka limampū'
tahun.
“Puwas e',” yuk si Paul, “pinat'nna'an sigām e' Tuhan saga a'a
maghukum. Ta'abut pa'in ni nabi Samwel ya na he' katobtobanna.
21 Puwas e', angamu' sigām sultan magagian sigām, angkan pinene' e'
Tuhan si Saul anak si Kīs, tubu' si Benjamin. Ati si Saul ya pinat'nna'
magsultanan sigām ma deyom mpatpū' tahun.
22 Manjari si Saul e' bay nila'anan e' Tuhan min pagsultananna, ati si
Da'ud ya pinaganti' magsultan. Ya na itu bay pangallam Tuhan ma pasal si
Da'ud e', yukna, ‘Si Da'ud, anak si Jesse itu, a'a makasulut atayku. Nihinang
e'na kamemon kabaya'anku.’
23 “Na,” yuk si Paul, “min tubu' si Da'ud asal si Isa, ya bay pinat'nna'
e' Tuhan angalappas ma bangsa Isra'il, panuhulna janji'na bay ma masa
awal e'.
24 Ma halam gi' bay tinagna'an e' si Isa hinangna, bay magnasihat si
Yahiya ma bangsa Isra'il kamemon. Sinō' sigām e' si Yahiya ang'bba min
dusa, ati pinandi taubat.
25 Na, song pa'in aubus e' si Yahiya ai-ai bay pamahinang iya e' Tuhan,
amissala iya ma bangsa Isra'il, yukna, ‘Bang ma pamikilbi, sai bahā' aku
itu? Ngga'i ka aku ya lagaranbi. Sagō' aniya' a'a dangan pasunu' min aku.
Mbal aku tōp minsan angahubaran engkot taumpa'na.’
26 “Na, saga danakanku bangsa Isra'il, sasuku kam panubu' si Ibrahim,
sampay ka'am min kabangsahan saddī ya angisbat Tuhan, kitam ko' ya
pinakalehan lapal itu, manjari lappasan du kitam min hukuman dusa.
27 Saga a'a Awrusalam maka saga nakura' sigām, halam makakilā
ma si Isa. Malaingkan, pagka iya pinat'nna'an e' sigām hukuman ni
kamatay, tatuman e' sigām pagkallam kanabi-nabihan ya pinagbassa ma
saga langgal Yahudi kahaba' Sabtu'.
28 Minsan halam aniya' tabāk e' sigām sababan pamapatay iya, bay sigām
angamu' ni gubnul Pilatu sinō' iya pinapatay.
29 Manjari itu, aubus pa'in pinamattan e' saga a'a Awrusalam kamemon
bay tasulat ma deyom Kitab pasal si Isa, pinareyo' patayna min hāg bo'
yampa kinubul.
30 Saguwā' pinakallum iya e' Tuhan min kamatayna.
31 Jari allum pa'in iya pabīng, araran iya ta'nda' e' saga a'a bay sehe'na
magbeya', min lahat Jalil gi' sampay ni Awrusalam. Jari ma buwattina'an
saga a'a bay sehe'na he' anaksi' na ma pasalna ni saga bangsa Isra'il.
32 “Na,” yuk si Paul, “itiya' kami maitu amasampayan ka'am lapal ahāp.
Hatina ya bay panganjanji' Tuhan ma ka'mbo'-mbo'antam
33 tatuman na ma kitam saga panubu' sigām. Sabab tapakallum e'na
si Isa. Magmattan to'ongan ya bay tasulat ma deyom Kitab Jabul, ma
kalangan karuwana. Yuk Tuhan e',
‘Ka'a ya anakku,

llaw itu pamata'uku in aku mma'nu.’
34 Ya na itu isab pangallam Tuhan pasal pamakallumna si Isa pabalik min
kamatayna, mbal pinahalu' ma deyom gumi. Yukna,
‘Buwananta ka saga kahāpan tantu,
ya kahāpan bay janji'ku ma si Da'ud.’
35 Takallam isab ma ayat kitab dakayu', ya yuk-i,
‘Mbal pasagarannu angahalu' ma deyom gumi
sosoho'annu asussi atayna.’
36 “Si Da'ud ma waktu bay kallumna, bay makahinang kamaksuran
Tuhan. Puwas e' amatay iya. Takubul iya ma atag bay pangubulan saga
kamatto'ahanna ati angahalu' na baranna.
37 Sagō' ya pinakallum e' Tuhan min kamatayna itu, halam angahalu'.
38-39 “Na, saga dauranakanku, subay kata'uwanbi to'ongan, minsan
buwattingga e'bi amogbogan sara' si Musa mbal du kam makapuwas
min dusa. Sagō' sasuku kam angandol ma si Isa, apuwas na kam min
dusabi kamemon. Angkan lapal pasal si Isa itu ninasihatan ka'am na bo'
kata'uwanbi aniya' ka'ampunan dusabi.
40 Na, kamaya'-maya' kam bo' mbal pat'kka ni ka'am ya bay tasulat e'
kanabi-nabihan, ya yuk-i,
41 ‘Ka'am pangungudju' ilu, nda'unbi ba!
Painu-inuhanta kam to'ongan bo' kam magmula, yuk Tuhan.
Sabab aniya' hinangku ma waktu kallumbi lagi',
hinang mbal kahagadbi, minsan kam pinahati.’ ”
Minnē' aubus bissala si Paul.
42 Jari itu, makaluwas pa'in si Paul maka si Barnabas min langgal e', sinō'
sigām pabīng e' saga a'a inān ma Sabtu' balik amissala pabalik ma pasal
ina'an-i.
43 Makala'an pa'in isab saga a'a bay ma langgal e', aheka saga a'a bay
paturul ma si Paul maka si Barnabas, saga bangsa Yahudi maka saga a'a
bangsa saddī ameya' na ma agama Yahudi. Binissalahan saga a'a inān e'
disi Paul, sinō' sigām pat'ttog ma tatabangan Tuhan.
44 Pagsabtu' balik pa'in, agon kamemon saga a'a min da'ira Antiyuk inān
magtipun pina'an akale ma lapal Tuhan.
45 Saguwā', pag'nda' saga Yahudi kasehe'an ma ba'anan a'a sikatimukan
inān, magtūy sigām angihid ma si Paul, angkan nijawab bissalana e' sigām.
Pinahina' isab iya.
46 Sagō' gom pa'in paesog si Paul maka si Barnabas amissala. Yuk sigā
ma saga a'a angihid e', “Ka'am saga Yahudi wajib nilapalan palman Tuhan
dahū. Sagō', pagka sulakbi palman itu ati mbal kam amista di-bi in ka'am
tōp pinaniya'an kallum taptap ni kasaumulan, ahāp lagi' kami ang'bba min
ka'am. Papinda na kami magnasihat ni saga kabangsahan saddī.
47 Sabab ya itu bay panoho'an Tuhan ma kami, yuk-i,
‘Sali' kam sapantun sawa pat'nna'ku pamasawa saga kabangsahan saddī,
supaya maka'abut lapal itu ni mpat pidju alam,
hatina in manusiya' kamemon makajari lappasan.’ ”
48 Takale pa'in bissala itu e' saga a'a bangsa saddī, magtūy sigām kinōgan
ati pinaheya e' sigām lapal Tuhan. Manjari magkahagad na ma si Isa
sasuku tapene' e' Tuhan pinaniya'an kallum taptap ni kasaumulan.
49 Patanyag na pa'in lapal Tuhan ma kaluha'an lahat inān.
50 Saguwā' saga pagnakura'an ma da'ira Antiyuk inān maka saga d'nda
bangsahan ya magta'at ni Tuhan, bay ni'isihan lling e' saga Yahudi. Sinō'

sigām angala'at si Paul maka si Barnabas, angkan sigā duwangan itu bay
pinala'an e' saga a'a inān min jadjahan e'-i.
51 Sakali pinaspasan e' disi Paul bagunbun min tape' sigā, saksi' in sigā
papuwas na min saga a'a ma lahat inān. Puwas e' palanjal sigām tudju ni
lahat Ikuni.
52 Sagō' saga kamuliran si Isa ma da'ira e', kinōgan makalandu' maka
kahōpan isab e' Rū Sussi.

14

Ma Da'ira Ikuni

1 Ma lahat Ikuni pa'in, pasōd si Paul maka si Barnabas ni deyom langgal
Yahudi buwat kabiyaksahan sigā. Sidda apaslod bissala sigā angkan landu'
aheka saga a'a, Yahudi maka ngga'i ka Yahudi, am'nnal ma si Isa.
2 Sagō' saga Yahudi ya agagga am'nnal, bay amidjakan saga a'a ngga'i ka
Yahudi maka bay amala'at atay sigām ni sasuku am'nnal ma si Isa.
3 At'ggol-t'ggol ya kahanti' disi Paul ma Ikuni. Halam aniya' tāw sigā
amissalahan saga a'a pasal Panghū' Isa. Maka si Isa bay amaniya'an sigā
kawasa pangahinang saga hinang makainu-inu maka saga paltanda'an, bo'
supaya pinarassaya in lapal sigā pasal kaheya tabang Tuhan.
4 Abahagi' duwa saga a'a ma da'ira he'. Aniya' sigām kasehe' bay
amogbogan saga Yahudi, aniya' isab kasehe' amogbogan disi Paul.
5 Jari magisun saga a'a bangsa saddī maka saga Yahudi, beya' saga
pagnakura'an sigām. Ya pagisun sigām angala'ug maka amantung disi
Paul.
6 Tata'u pa'in pagisun itu e' disi Paul, magtūy sigā alahi tudju ni da'ira
Listara maka da'ira Derbe, ya ma lahat Likauna sampay ni saga kaluma'an
ma sakalibut ina'an-i.
7 Ati pinasaplag e' sigā maina'an lapal ahāp pasal si Isa.

Ma da'ira Listara

8 Sakali itu aniya' aningkō' ma Listara inān a'a aku'il tape'na, halam bay
makal'ngngan sangay min kapaganak ma iya.
9 Akale to'ongan a'a itu ma bissala si Paul. Pinatongan iya pahāp, ati
kinata'uwan e' si Paul in a'a itu taga-pangandol ma si Isa in iya kauli'an du
e'na.
10 Manjari pinatanog e' si Paul suwalana, yukna, “An'ngge ka pabontol!”
Magtūy pabuwang a'a inān an'ngge maka e'na lum'ngngan.
11 Pag'nda' ba'anan a'a inān ma bay tahinang si Paul e', magtūy sigām
angolang ma bahasa sigām Likauna, yuk-i, “Itiya' saga tuhan magpasalupa
manusiya' pareyo' ni kitam.”
12 Manjari aniya' ōn tuhan ya pangōn saga a'a inān ma disi Paul. Si Siyus
ya pangōn sigām ma si Barnabas, maka si Hermes ya pangōn sigām ma si
Paul sabab in iya bibissalahun.
13 Ya luma' pangarapan ma tuhan Siyus, ina'an ma luwasan lawang
da'ira. Manjari aniya' sapi' mandangan ginuyud ni atag lawang inan e'
imam maghinang ni tuhan Siyus. Aniya' isab tuhugan sumping tabowana
sabab in iya maka kaheka'an a'a inān bilahi anumbali' sapi' pangahulmat
sigām ma disi Paul.
14 Sagō' pagta'u si Barnabas maka si Paul bang ai song nihinang e' saga
a'a inān, magtūy gineret s'mmek sigā, tanda' sin susa sigā. Sakali paragan
sigā ni t'ngnga' pagtimukan a'a inān maka e' sigā angolang, yuk-i,
15 “Oy, saga tuwan! Angay buwattilu hinangbi ma kami? Manusiya' du
kami buwat ka'am. Ya po'on kami pi'itu sabab lapal ahāp ya pangahaka

kami ma ka'am, supaya kam pataikut min pagtuhananbi ilu, ya halam aniya' kapūsanna. Bay kami pi'itu bo' kam papinda ni Tuhan ya kakkal salama-lama, ya bay amapanjari langit maka gintana'an maka tahik sampay kakaya'-kaya'anna kamemon.
16 Ma masa awal in kabangsa-bangsahan kamemon bay pinasagaran e' Tuhan ameya' ma ai-ai kabaya'an sigām.
17 Sagō' minsan buwattē', aniya' na pa'in saksi' pamamattan manusiya' pasal kapagtuhanna. Pina'nda'an e'na kahāpna, binuwanan kam ulan pa-musug tinanombi bo' aniya' buwa'na bang ta'abut musimna. Pinaniya'an kam pagkakan aheka, maka pinalasig ataybi."
18 Minsan buwattē' pamahati disi Paul mbal agon pahawid saga a'a. Subay magkulban to'ongan ni sigām.
19 Manjari itu aniya' at'kka ni da'ira Listara he' saga Yahudi bay min Antiyuk ma Pisidiya maka aniya' min Ikuni. Jari tabowa-bowa e' sigām saga katimukan a'a inān, ati pinagbantung si Paul. Puwas e' ginuyud iya e' sigām tudju paluwas min kaluma'an inān pagka kinabā' amatay na.
20 Sagō' kapagtimukan pa'in si Paul e' saga bebeya'an si Isa, magtūy iya an'ngge bo' pabīng ni deyom da'ira. Pagk'llat llaw dakayu', palanjal iya maka si Barnabas tudju ni Derbe.

Pabalik disi Paul ni Antiyuk ma Siriya

21 Mahē' pa'in sigā ma Derbe, ninasihat e' sigā lapal ahāp ni saga a'a mahē', ati aheka tabowa ameya' ma si Isa. Puwas e', pabīng sigā ni Antiyuk labay min Listara maka Ikuni.
22 Pinahogot e' disi Paul iman saga bebeya'an si Isa mahē'. Sinō' sigām pat'ttog angandol ma Tuhan. Yuk pandu' disi Paul, "Subay aheka katiksa'an kalabayanta bo' kita pinasōd ni deyom pagparintahan Tuhan."
23 Aniya' a'a gin'llal e' sigā pagmatto'ahan saga jama'a si Isa Al-Masi, maingga-maingga aniya' lahat pagtipunan sigām. Amuwasa disi Paul sampay angamu'-ngamu' bo' pajagahanna saga a'a inān ma Tuhan, ya pangandolan na e' sigām.
24 Tauntas pa'in lahat Pisidiya e' disi Paul, at'kka sigā ni Pampiliya.
25 Palanjal isab ni da'ira Perga, bo' ninasihat e' sigā lapal Tuhan maina'an. Puwas e' palūd sigām tudju ni Attali.
26 Aleha na sigā minnē' bo' pabīng ni Antiyuk dakayu', ni saga bebeya'an si Isa ya bay amajagahan sigā ma Tuhan bo' makahinang ai-ai pangahandakna.
27 Makatandan pa'in sigā ni Antiyuk, pinatipun e' sigā saga jama'a si Isa maina'an. Nihaka'an sigām e' disi Paul kamemon bay tahinang sigā, ma sabab tabang min Tuhan. Kabuwanan labayan kono' saga bangsa ngga'i ka Yahudi bo' supaya makapangandol ma si Isa.
28 At'ggol disi Paul paralahat ma saga bebeya'an si Isa maina'an ma Antiyuk.

15

Pagisunan ma Awrusalam

1 Manjari itu aniya' saga a'a at'kka ni Antiyuk bay min lahat Yahudiya, ati pinandu'an e' sigām saga bebeya'an si Isa maina'an. Yuk pamandu' sigām, "Mbal kam makajari alappas bang kam mbal taislam buwat panoho'an sara' si Musa!"
2 Nijawab to'ongan saga a'a inān e' si Paul maka si Barnabas, binowa maglugat ma sabab pamandu' sigām buwattē'. Angkan na si Paul maka

si Barnabas maka saga bebeya'an kasehe' min Antiyuk inān ginara'an
pehē' ni Awrusalam. Sinō' sigām amowa saga a'a kawakilan maka saga
pagmatto'ahan maina'an magbissala pasal palkala' inān.
3 Na, pinalanjal disi Paul e' saga jama'a ma Antiyuk. Paglintas sigām pa'in
labay min lahat Piniki maka min Samariya, nihaka e' sigām maina'an pasal
saga bangsa ngga'i ka Yahudi ya papinda na ni Tuhan. Landu' kinōgan saga
bebeya'an si Isa, pagkale sigām ma lapal disi Paul itu.
4 Pagt'kka sigām pehē' ni Awrusalam, sinagina sigām e' saga jama'a si Isa
mahē', sampay saga a'a kawakilan maka saga pagmatto'ahan. Nihaka'an
sigām e' disi Paul pasal kamemon bay tahinang e' sigā deyo' bay min Tuhan.
5 Sagō' aniya' saga Parisi angandol ma si Isa bay an'ngge amissala. Yuk
sigām, "Saga a'a angandol ma si Isa min bangsa saddī inān subay ni'islam
dahū, maka subay sigām amogbog ma sara' si Musa."
6 Jari magsakaum saga a'a kawakilan maka saga pagmatto'ahan amikil-
mikil pasal palkala' inān.
7 At'ggol-t'ggol pa'in e' sigām magbissala, an'ngge si Petros amissala.
Yukna, "Ka'am saga dauranakanku, kata'uwanbi du: ma waktu palabay
inān bay aku tapene' e' Tuhan min deyomanbi, sinō' magnasihat lapal
ahāp ni saga kabangsahan saddī, ya ngga'i ka Yahudi, bo' supaya sigām
makakale sampay magkahagad.
8 Jari in Tuhan, ya makata'u bang ai ma deyom atay manusiya', bay
amuwan Rū Sussi ma kabangsahan saddī buwat bay pamuwanna ma
kitam, tanda' palsaksi'an in iya kasulutan na ma sigām.
9 Sigām maka kitam itu mbal pinapagbidda' e' Tuhan. Sinussi e'na
pangatayan sigām labay min pangandol sigām ma si Isa.
10 Na," yuk si Petros, "angay subay pakagitbi atay Tuhan. Angay
pahunitanbi saga a'a ya soho'bi amogbogan sara' si Musa? Parahāl minsan
kitam maka ka'mbo'-mbo'antam mbal maka'aku amogbog.
11 Da'a na. Magkahagad kitam ma Panghū' Isa ati lappasan kitam sabab
min ase'na maka lasana. Damikiyanna isab saga a'a min kabangsahan
saddī inān."
12 Minnē' pahondong magsuli-suli saga a'a magsakaum inān kamemon
hinabu sigām akale ma pangahaka si Barnabas maka si Paul. Pinata'u
sigām pasal saga paltanda'an maka saga hinang makainu-inu kamemon
deyo' bay min Tuhan ya bay tahinang e' sigā ma deyoman saga a'a ya
ngga'i ka Yahudi.
13 Aubus pa'in sigām angahaka, paganti' si Yakub amissala. "Ka'am saga
dauranakanku," yukna, "kalehunbi na aku.
14 Bay kami pinahati e' si Simun itu insini' pasal katagna' Tuhan bay
ama'nda'an pagka'inagonna ma saga a'a ya ngga'i ka Yahudi. Sabab aniya'
saga a'a pene'na min sigām nihinang a'a suku'na.
15 Atayudtud isab sulat saga kanabi-nabihan, iya yuk-i,
16 'Puwas itu, yuk Tuhan, pabīng du aku,
ati bawi'ku pagsultan si Da'ud, ya sapantun luma' alarak.
Bangunku pabalik, batukku pagdayawna bay alarak e',
17 supaya aku piniha e' saga manusiya' takapin,
beya' isab saga bangsa ngga'i ka Yahudi
ya kaōnan maka ōnku.
Pangallam Panghū' ko' itu,
18 ya makahinang kamemon saga pakaradja'an itu.
Kasakupan ko' itu sangay min awal.'

19 “Na,” yuk si Yakub, “buwattitu panganggara'ku: subay mbal sasawtam
saga a'a min kabangsahan saddī ya papinda na ameya' ma Tuhan.
20 Sagō' subay sigām pabeya'antam sulat buwattitu: da'a kam amangan
haram buwat ai-ai paglamas ni saga ta'u-ta'u, da'a kam maghinang
kala'atan d'nda maka l'lla, da'a kam amangan isi hayop bay pin'kkol, maka
da'a amangan laha'.
21 Saga sara' panoho'an si Musa pinagbassa na pa'in sakahaba' Sabtu' ma
kalanggalantam Yahudi. Lāgi in pandu' si Musa pinagnasihat na pa'in ma
kada'irahan sangay min awal lagi'.”

Sulat ni saga Almasihin ya Ngga'i ka Yahudi

22 Manjari magkagara'an saga a'a kawakilan maka saga pagmatto'ahan
maka saga jama'a inān kamemon, amene' saga a'a min deyoman sigām
bo' pinapehē' ni Antiyuk, pinasehe' ma si Paul maka si Barnabas. Jari
ya pinene' inān si Judas Barsabbas maka si Silas. Duwangan itu asal
pinagaddatan e' dauranakan sigā bebeya'an si Isa.
23 Aniya' isab sulat pinabowa ma sigā, yuk-i:
“Sulat itu deyo' min kami dauranakanbi, saga a'a kawakilan maka
pagmatto'ahan maitu ma Awrusalam. Pinasampay itu ni ka'am saga
dauranakan bangsa saddī ya maglahat mailu ma Antiyuk, ma Siriya,
sampay saga ma Silisi.
Aheya pagaddat kami ma ka'am.
24 Takale kami aniya' kono' saga l'lla min deyoman kami bay pi'ilu
amasusa ka'am sampay anasaw pikilanbi ma sabab pandu' sigām. Sagō'
ngga'i ka min panoho'an kami ya angkan sigām amandu' buwattē'.
25 Angkan kami bay magisun kamemon subay amene' saga a'a maitu
bo' sinō' pi'ilu ni ka'am. Jari pasehe' kami sigām ma si Barnabas maka si
Paul, bagay kami kinalasahan.
26 Disi Paul itu bay magmalilla' ma kallum sigām ma sabab Panghū'tam
si Isa Al-Masi.
27 Manjari itiya' na si Judas maka si Silas, bay soho' kami pi'ilu pabaran
ni ka'am angahaka'an ka'am ai-ai bay tasulat kami itu.
28 Dauyunan kami maka Rū Sussi, in ka'am ilu subay mbal pinahunitan
liyu min saga panoho'an itu, ya wajib bineya':
29 da'a kam amangan ai-ai bay paglamas ni saga ta'u-ta'u, da'a kam
amangan laha', da'a kam amangan isi hayop bay pin'kkol, maka da'a isab
kam maghinang kala'atan d'nda maka l'lla. Bang halli'anbi he'-i, makahāp
to'ongan ma ka'am.
Mura-murahan, wassalam.”
30 Jari itu pinal'ngngan na saga a'a amowa sulat inān tudju ni Antiyuk.
Pagt'kka pa'in sigā pina'an, pinatipun e' sigā saga a'a dajama'a maina'an
bo' ni'nde'an sulat inān.
31 Pagbassa pa'in, magtūy sigām kinōgan to'ongan, sabab sulat inān
makalasig atay sigām.
32 At'ggol-t'ggol isab pamissala si Judas maka si Silas pamahogot maka
pamakosog pangandol saga jama'a inān, sabab aniya' kapandayan bay
pamuwan Tuhan ma sigā magpalatun palmanna.
33 Palabay pa'in daka pilang'llaw, pinatuntul sigā e' saga dauranakan,
yuk-i “Mura-murahan, bang pa'in kam asalamat.” Jari amole' na sigā ni
bay anoho' sigā.
34 (Sagō' si Silas bilahi lagi' pat'nna' maina'an.)

35 In si Paul maka si Barnabas pahanti' gi' ma Antiyuk, magbeya' maka
ba'anan a'a kasehe' magpandu' maka magnasihat lapal Panghū'.

Pagbutas si Paul maka si Barnabas

36 Apuwas pa'in daka pilambahangi, ah'lling si Paul ni si Barnabas,
yukna, "Sūng kita patibaw pabīng ni saga dauranakanta bebeya'an si Isa
ma kada'irahan kamemon bay pagnasihatanta lapal Tuhan e'. Tibawta
bang buwattingga na kahālan sigām."
37 Si Barnabas inān bilahi amowa si Yahiya Markus pasehe' ma sigā,
38 sagō' bang ma bistahan si Paul si Markus itu mbal tōp panehe', sabab
bay iya ang'bbahan sigām bay mahē' gi' ma Pampiliya. Halam iya bay
makatatas anabangan sigām.
39 Aheya paglugat si Paul maka si Barnabas angkan sigā magbutas.
Malaingkan si Barnabas bay amowa si Markus ati atulak sigā karuwangan
tudju ni pū' Kiprus.
40 Si Paul ya amene' si Silas pasehe' ma iya. Sōng pa'in sigā atulak min
Antiyuk, pinajagahan sigā ma Tuhan e' saga bebeya'an si Isa maina'an
maka niamu'an tatabanganna.
41 Ala'an pa'in si Paul minnē', palabay iya min lahat Siriya maka min
lahat Silisi. Maingga-maingga lahat aniya' saga jama'a si Isa magtipun,
pinahogot e'na pangandol sigām.

16

Si Timuti Pabunyug ma disi Paul

1 Manjari palanjal si Paul tudju ni Derbe maka ni Listara. Aniya' ma
Listara dakayu' bebeya'an si Isa niōnan si Timuti. Ina'na bangsa Yahudi
angandol ma si Isa, ati mma'na bangsa Girīk.
2 Si Timuti itu binissalahan ahāp e' saga bebeya'an si Isa, ya ma Listara
maka ma Ikuni inān.
3 Bilahi na si Paul amowa si Timuti sehe'na ma pal'ngnganan, angkan
iya ni'islam dahū e' si Paul bo' mbal tasoway e' saga Yahudi ma jadjahan
ina'an. Sababna kinata'uwan e' saga Yahudi kamemon in mma' si Timuti
bangsa Girīk.
4 Na, pauntas na disi Paul ni saga kalahat-lahatan bo' nihaka'an e' sigām
saga bebeya'an si Isa maina'an pasal kagara'an bay min saga a'a kawakilan
maka saga pagmatto'ahan ma Awrusalam. Sinō' saga bebeya'an inān
ameya' ma kagara'an e'.
5 Jari itu pahogot na pa'in pangandol jama'a si Isa ma saga palhimpunan
ma kalahatan inān, maka pasōng isab heka sigām sakahaba' llaw.

Aniya' Papanyata' ni si Paul

6 Na, niuntas e' disi Paul lahat Prigiya maka lahat Galatiya, sabab
pinaggat sigām e' Rū Sussi sinō' da'a magnasihat lapal Tuhan maina'an
ma kalingkal lahat Asiya.
7 Ta'abut pa'in tobtoban lahat Misiya, pasulay sigām palanjal ni lahat
Bitiniya sagō' pinaggat sigām e' Rū si Isa.
8 Angkan sigām pauntas labay min t'ngnga' lahat Misiya sampay palūd
na ni Trowas.
9 Ma Trowas pa'in bo' sangom na, aniya' pa'nda' ni si Paul. Ta'nda'na a'a
min Makidunya mikitabang ma iya. Yuk a'a itu, "Pi'itu ka parambila' ni
Makidunya bo' kami tabangun!"

10 Aubus pa'in si Paul maka'nda' ina'an-i, magtūy kami magsakap atulak
ni Makidunya, sabab kata'uwan kami in kami sinoho' e' Tuhan anganasihat
lapal ahāp ni saga a'a mahē'.

Si Lidiya Papinda Ameya' ma si Isa

11 Makauntas pa'in kami min Trowas, patūy kami tudju ni pū' Samoterak.
Pagk'llat llaw pa'in, pauntas na isab kami min pū' ina'an tudju ni
Neyapoles.
12 Pagt'kka kami ni Neyapoles patukad kami tudju ni Pilipi, da'ira aheya
ma kalingkal Makidunya, paglahatan bangsa Rōm isab. Pahanti' kami
maina'an daka pilang'llaw.
13 Pagsabtu', paluwas kami min da'ira inān tudju ni bihing sapa', sabab
ma tokoran kami aniya' pagsambahayangan saga Yahudi maina'an. Jari
aningkō' kami amissala ma saga kar'ndahan ya patipun maina'an.
14 Aniya' inān d'nda niōnan si Lidiya akale ma kami, d'nda min da'ira
Tiyatira. Ya usahana maglitu kakana' taluk, kakana' ahalga'. D'nda itu
magta'at asal ni Tuhan. Hinabuna akale ma kami, kabuwanan iya pikilan
e' Panghū' Isa ati kinahagad e'na bissala si Paul.
15 Jari pinandi disi Lidiya maka saga sehe'na karaluma', palsaksi'an in
sigām ma si Isa na. Puwas e' sinō' kami e' si Lidiya paokom ma deyomanna.
Yuk si Lidiya, “Bang aku tabistabi angandol na sab'nnal-b'nnal ma Panghū',
pi'itu kam paokom ma luma'ku.” Jari talogos kami e'na.

Si Paul maka si Silas Kinalabusu ma Pilipi

16 Manjari itu, ma labayan pa'in kami tudju ni pagsambahayangan e',
aniya' talanggal kami dakayu' d'nda banyaga'. Pagkasōran iya saitan
angkan iya makapangalimal, ati aheya isab paluntungan saga a'a ya tag-
dapuna luwas min pangalimalna.
17 Paturul na pa'in iya ma kami maka si Paul, maka e'na angolang
patanog, yuk-i, “Saga a'a itu sosoho'an Tuhan Mahatinggi! Sigām ya
angahaka'an ka'am bang buwattingga kam lappasan!”
18 Mbal pahali paglinganna buwattē' daka pilang'llaw. Ya kat'kkahanna
ap'ddi' pikilan si Paul, angkan iya palingi' ni d'nda inān bo' pah'llinganna
saitan ya ma iya, “Min kawasa ōn si Isa Al-Masi,” yuk si Paul, “soho'ta ka
paluwas min d'nda ilu!” Saru'un-du'un du magtūy paluwas saitan e', ati
d'nda inān mbal na makapangalimal.
19 Makata'u pa'in saga tag-dapu d'nda inān in iya mbal na kapan-
gusaha'an, magtūy sinaggaw e' sigām si Paul maka si Silas. Ginuyud sigā
karuwangan ni pagtabu'an bo' pinaharap ni saga pagnakura'an da'ira.
20 Tin'kkahan isab sigā ni saga bag'llal bangsa Rōm ya maghuhukum
maina'an. Yuk panuntut saga tag-dapu d'nda inān, “Saga a'a itu hal
angahinang kasasawan ma lahattam. Bangsa Yahudi ko' sigā itu.
21 Pamandu' e' sigā saga addat mbal taluwa' bang ma sara'tam bangsa
Rōm. Mbal kami wajib anaima' atawa angahinang saga addat buwattē'.”
22 Manjari palamud ba'anan a'a ya bay maina'an ati ameya'-meya'
anganjuri disi Paul. Magpanoho'an saga bag'llal inān subay nihurusan
s'mmek disi Paul bo' niraplosan.
23 Makalandu' abisa ya pangandaplos ma sigā bo' yampa sigā ni'isi ni
deyom kalabusu. Sinō' isab tunggu' kalabusu pinahogot pangalabusuna
ma sigā.
24 Pagkale uldin itu e' tunggu', magtūy ni'isi e'na disi Paul ni t'ngnga'-
t'ngnga' kalabusu bo' pinasungan e'na tape' sigā maka papan aheya.

25 Jari itu, saga tonga' bahangi pa'in, angamu'-ngamu' si Paul maka si
Silas ni Tuhan, magkalangan isab pamudji sigā ma iya. Akale ma sigā saga
pilisu kasehe'an inān.
26 Taggaha' sadja aniya' linug akosog, ajogjog papagan kalabusu inān.
Saru'un-du'un du paukab tambolna kamemon, apakpak isab saga kilikili
min tape'-tangan saga pilisu inān.
27 Tabati' tunggu' kalabusu, ati pag'nda'na aukab saga tambol, pangan-
nalna wa'i makal'ppa saga pilisu. Magtūy nihublut kalisna, arak amapatay
di-na.
28 Sagō' angalingan si Paul pakosog, yukna, “Da'a ka angamula di-nu!
Itiya' du kami kamemon.”
29 Angalingan tunggu' inān angamu' palita'an bo' pasa'ut pareyom.
Pasujud iya amidpid ma atag tape' si Paul maka si Silas.
30 Sakali niambit sigā e'na paluwas bo' yampa sigā tilawna. “Saga
tuwan,” yukna, “ai subay hinangku bo' aku lappasan?”
31 Yuk disi Paul, “Angandol ka ma Panghū' Isa, ati lappasan du ka sampay
saga sehe'nu karaluma'.”
32 Puwas e' ninasihat lapal Tuhan ni tunggu' kalabusu inān sampay ni
a'a kamemon ma deyom luma'na.
33 Jari alalom pa'in bahangi, binowa sigā paluwas e' tunggu' kalabusu
ati kose'anna pali' sigā. Pinandi isab tunggu' inān karamata'an, tanda' in
sigām ma si Isa na.
34 Pagubus, binowa disi Paul e' tunggu' inān ni luma'na ati pinakan.
Landu' aheya kakōg-koyagan sigām karaluma' sabab Tuhan na ya
pagkahagaran sigām.
35 Pagk'llat llaw pa'in, magpanoho'an saga bag'llal ma saga tendog sigām,
sinō' amowa uldin pehē' ni kalabusu. Yuk uldin e', “Pal'ppahun na saga
a'a ilu.”
36 Yuk jaga kalabusu ma si Paul, “Magpanoho'an saga bag'llal in ka'a
maka si Silas makajari na pinaluwas. Wajib na kam ala'an, bang pa'in
kam asalamat isab,” yukna.
37 Sagō' ah'lling si Paul ni saga tendog e', yukna, “Bay kami niraplosan e'
sigām di'ilaw ma mata mairan, minsan kami halam bay sinumariya. Bo'
pa'in a'a Rōm du kami. Ni'isi isab kami ni deyom kalabusu. Ati bilahi na
sigām amaluwas kami ma halam aniya' makata'u. Ā, mbal makajari!” yuk
si Paul. “Subay magbaran pi'itu saga bag'llal ilu amaluwas kami.”
38 Manjari pehē' na saga tendog inān angahaka'an saga bag'llal pasal
h'lling si Paul. Pagkale saga bag'llal aniya' kataddangan disi Paul in sigā
bangsa Rōm, tināw sigām
39 angkan pina'an ni disi Paul pama'ap. Puwas e' binowa disi Paul e' saga
bag'llal e' paluwas min kalabusu. Ya pangamu' sigām ma si Paul bang pa'in
ala'an min da'ira sigām.
40 Manjari pina'an si Paul maka si Silas ni luma' si Lidiya. Mag'nda'
sigām maka bebeya'an si Isa maina'an, ati amissala disi Paul pamahogot
atay sigām. Puwas e' atulak na disi Paul.

17

Ma Da'ira Tessaloneka

1 Manjari itu tauntas e' disi Paul da'ira Ampipoli maka Apollon, bo'
yampa at'kka ni da'ira Tessaloneka. Na, aniya' maina'an dakayu' langgal
Yahudi,

2 ati pina'an si Paul sabab ya na asal kabiyaksahanna. Jari t'llu Sabtu' ya
pagbissalana maka saga a'a maina'an pasal pamandu' ma deyom Kitab.
3 Pinahatian sigām e'na, maka pinandu'an sab'nnal-b'nnal min deyom
Kitab pasal Al-Masi subay makalabay kabinasahan maka pinapatay, maka
subay pinakallum pabīng min kamatayna. Yuk si Paul, "Si Isa ya
pagnasihatku itu ma ka'am, in iya Al-Masi, ya asal tapene' e' Tuhan."
4 Saga Yahudi kasehe' inān bay tabowa magkahagad ati palamud ma si
Paul maka si Silas. Aheka isab saga bangsa Girīk ya magtata'at ni Tuhan
maka aheka d'nda bangsahan bay palamud.
5 Sagō' angihid saga Yahudi kasehe', angkan pinatipun e' sigām saga a'a
min katabu'an, a'a bula'ug, sinō' amapaghiluhala' da'ira inān. Nirumpās
luma' si Jason pamiha'an sigām ma disi Paul bo' binowa paluwas ni
katimukan a'a.
6 Saguwā', pagka halam tabāk e' sigām disi Paul, ginuyud e' sigām si
Jason maka saga bebeya'an si Isa kasehe' tudju ni kabag'llalan. Angolang
saga Yahudi inān, yuk-i, "Itiya' pasampay ni da'iratam duwangan a'a ya
bay amuwan kasasawan ma kalahat-lahatan.
7 Maka si Jason itu bay angokoman sigā ma deyom luma'na. Sigām
kamemon itu angalanggal sara' Sultan Mahatinggi pagka yuk sigām aniya'
sultan saddī, niōnan Isa!"
8 Pagkale bissala itu e' katimukan a'a inān maka e' saga bag'llal, magtūy
sigām ahiluhala'.
9 Si Jason maka saga sehe'na inān bay sinō' amayad ni bag'llal pamiyansa
baran sigām. Puwas e' pinapole' na sigām.

Ma Da'ira Bereya

10 Pagabay-kohap pa'in, pinalanjal si Paul maka si Silas e' saga bebeya'an
si Isa inān, sinō' pehē' ni da'ira Bereya. Pagt'kka sigām pina'an, pasōd
sigām ni langgal Yahudi.
11 Saga Yahudi maina'an labi alunuk atay sigām min saga Yahudi bay ma
Tessaloneka. Kinōgan sigām to'ongan akale ma lapal disi Paul. Pinariksa'
e' sigām sulat Kitab llaw-llaw pang'nda'an sigām bang b'nnal ya pamandu'
e' si Paul.
12 Jari aheka saga a'a Bereya magkahagad ma si Isa, sampay saga d'nda
bangsahan min bangsa Girīk maka saga l'lla Girīk isab.
13 Saguwā', makata'u pa'in saga Yahudi min Tessaloneka in si Paul
ina'an na isab ma Bereya anganasihat lapal Tuhan, paturul sigām
pina'an. Pinitna-pitnahan e' sigām kaheka'an a'a Bereya inān, binowa
magkasasawan.
14 Magtūy ginara'an si Paul, sinō' palūd kaut. Sagō' si Silas maka si Timuti
angalagad gi' maina'an.
15 Saga a'a ya amowa si Paul palūd inān bay anehe'an iya sampay ni
da'ira Aten. Puwas e' amole' sigām ni Bereya maka e' sigām amowa
tambuku ni si Silas maka si Timuti. Sinō' pasa'ut ni Aten parakayu' ni
si Paul.

Ma Da'ira Aten

16 Manjari itu, ma da'ira Aten pa'in si Paul angalagaran si Silas maka
si Timuti, landu' asukkal pikilanna pag'nda'na ma da'ira inān ap'nno' e'
ta'u-ta'u ya pagtuhanan saga a'a maina'an.
17 Angkanna iya pehē' ni langgal Yahudi magsambung himumungan
maka saga Yahudi maka saga a'a bangsa saddī ya magta'at ma Tuhan. Ya

du ma halaman da'ira inān, sakahaba' llaw magsuli-suli na pa'in iya maka sasuku palabay minna'an.
18 Aniya' isab saga guru ameya' magjawab. Ya bineya' e' saga guru itu saga pamandu' si Epikuru, atawa pandu' saga a'a niōnan Istuwik. Pagkale saga a'a itu ma pagnasihat si Paul pasal si Isa maka kallumna pabīng min kamatay, yuk kasehe'an, “Daka ai pinah'lling e' a'a magligaw itu!”

Yuk isab kasehe', “Kilāku, a'a itu amissala pasal saga tuhan saddī, ya pagtutuhanan bangsa liyu.”
19 Angkanna si Paul binowa e' sigām ni palhimpunan Aten, ya niōnan palhimpunan Areyopagos. Yuk sigām ni si Paul, “Bilahi kami makata'u pasal pandu' baha'u ya pamissalanu ilu.
20 Saddī-saddī isab pandu'nu ilu, angkan kami bilahi ana'u bang ai hatina.”
21 Sababna saga a'a porol maka saga a'a liyu ya maglahat ma Aten inān, kabintanan asal magsuli-suli maka akale-kale ma pasal ai-ai t'kka baha'u.

22 Sakali itu an'ngge si Paul ma dahuan palhimpunan Areyopagos ati yukna, “Tapandogaku in ka'am saga a'a Aten itu, maga'agama to'ongan.
23 Sabab sasangku maglibutan ma deyom da'irabi itu ang'nda'-ng'nda' ma ba'anan ai-ai ya sumbabi, aniya' ta'nda'ku dakayu' panumbahanbi taga-sulat. Yuk sulat e', ‘Ni tuhan dakayu', ya mbal kinata'uwan.’ Na,” yuk si Paul, “ya tuhan pinudji e'bi minsan mbal kata'uwanbi, ya na Tuhan pamahatiku ka'am buwattina'an.

24 “Ya na ko' itu Tuhan dakayu'-kayu' bay amapanjari dunya itu maka kakaya'-kaya'anna kamemon. Makapagnakura' asal iya ma sulga' sampay ma dunya. Mbal iya pat'nna' ma deyom luma' pagta'atan bay hinangan manusiya'.
25 Maka mbal iya mikitabang ma manusiya' sabab halam aniya' kulang ma iya. Dakayu'-kayu' iya asal amuwan kallum maka napas, maka kalluman indaginis ma binangsa manusiya'.
26 Dangan du a'a,” yuk si Paul, “bay pinapanjari e' Tuhan, ati min dangan e' pinaniya' e' Tuhan saga kabangsa-bangsahan manusiya' kamemon. Pinapaglahat sigām e'na ma kaluha'an dunya itu. Ginanta' asal e'na bangsa dakayu' maka dakayu' bang buwattingga ya t'ggol sigām anatas ma dunya maka bang maingga paglahatan sigām.
27 Buwattē' hinang Tuhan ma binangsa manusiya' bo' supaya sigām amiha iya, sapantun a'a anadsad ma kalendoman kalu iya tabāk. Sagō' in Tuhan mbal alawak min kitam kamemon.
28 B'nnal bissala ya yuk-i, ‘Tuhan ya sababanna angkan kitam allum, ya angkan aniya' kuwat-anggawta'tam, ya angkan aniya' kapaga'atam.’ Aniya' isab a'a bay anulat, yukna ‘In kitam itu, anak Tuhan.’

29 “Na, pagka saga anak Tuhan na kitam,” yuk si Paul, “da'a subay pikiltam in kajarihan Tuhan pinaluwa ni ta'u-ta'u hinangan bulawan atawa pilak atawa batu, ya nihinang min akkal maka kapandayan manusiya'.
30 Waktu tagna', halam bay tabista e' Tuhan kahinangan manusiya' ahāp-ala'at pagka a'awam lagi' sigām. Sagō' ma buwattina'an ya panoho'an Tuhan ma a'a kamemon maingga-maingga lahat, subay sigām ang'bba to'ongan min paldusahan sigām.
31 Sabab aniya' llaw bay tinagama e' Tuhan pangahukumna manusiya' kamemon, maka abontol isab hukumanna. Aniya' isab kawakilan e' Tuhan amal'ngngan hukuman. Pinatampal e' Tuhan ma manusiya' kamemon in a'a itu asal tapene'na, sabab tapakallum iya min kamatay.”

32 Pagkale saga a'a inān ma si Paul amissala pasal kallum pabalik min
kamatay, magtūy iya tinittowahan e' sigām kasehe'an. Sagō' aniya' a'a
kasehe'an ah'lling, yuk-i, “Tuwan, bilahi kami akale ma ka'a pabīng pasal
ilu-i.”
33 Minnē', paluwas si Paul min palhimpunan inān.
34 Manjari aniya' saga a'a bay pabeya' ma iya bo' angandol ma si Isa. Ōn
dakayu' inān si Diyunisi a'a min palhimpunan Areyopagos, maka dakayu'
d'nda niōnan si Damaris. Maka aniya' isab a'a kasehe'an bay angandol.

18

Ma Da'ira Kurintu

1 Puwas e' atulak si Paul min Aten pauntas ni da'ira Kurintu.
2 Maina'an pa'in, magbāk iya maka si Akila, dakayu' Yahudi bay nianakan
ma lahat Puntus. Si Akila itu baha'u bay at'kka pina'an ni Kurintu bay min
lahat Itali, magbeya' maka h'ndana si Prisila. Sigā maglakibini bay ala'an
min lahat Itali pagka aniya' panoho'an min sultan Klaudi, in kamemon
kono' saga bangsa Yahudi sinō' ala'an min da'ira Rōm.* Na, pina'an si Paul
anibaw disi Akila.
3 Jari itu, pagka sali' du usaha sigā maghinang luma' tolda, pat'nna' iya
ma sigā ameya' magusaha.
4 Ati sakahaba' llaw Sabtu' pina'an iya ni langgal Yahudi magsuli-suli
maka saga a'a maina'an kalu tabowana saga Yahudi maka saga Girīk
magkahagad ma pamandu'na.
5 Pagt'kka si Silas maka si Timuti min Makidunya, magnasihat sadja si
Paul. Halam aniya' hinangna saddī. Anaksi' iya ni saga Yahudi ma pasalan
si Isa, in iya Al-Masi ya asal tapene' e' Tuhan.
6 Sagō' tasagga' pa'in si Paul e' saga Yahudi maka pinamūng-mūngan
ala'at, magtūy iya angangjabjaban badju'na, tanda' saksi' in iya papuwas
na min sigām. Yukna ni sigām, “Kasuppakan du kam bang kam amutawan
ni deyom nalka'. Papuwas na aku. Papinda na aku magnasihat pehē' ni
saga bangsa ngga'i ka Yahudi.”
7 Sakali ala'an si Paul min saga a'a ma langgal inān bo' yampa pehē' ni
luma' si Titus Justus, a'a bangsa saddī ya magta'at asal ni Tuhan. Ina'an
luma'na ma bihing langgal.
8 Na, si Krispus, ya magmakōk ma langgal inān, angandol na ma Panghū'
Isa, beya' isab kamemon saga a'a ma okomanna. Aheka isab saga a'a min
da'ira Kurintu inān bay akale ma pamandu' si Paul ati angandol ma si Isa
maka pinandi tanda' in sigām ma iya na.
9 Na, ma llaw dakayu', bo' waktu sangom na, aniya' magpanyata' ni
si Paul. Takalena Panghū' Isa amissala ni iya, yukna, “Da'a ka agawa
amissala, sagō' anganasihat na pa'in ka,
10 sabab pagapi' du aku ma ka'a. Halam aniya' makamula ka'a sabab
aheka saga a'aku ma deyom da'ira itu.”
11 Angkan si Paul pat'nna' maina'an dantahun maka nnom bulan.
Magpandu' na pa'in iya lapal Tuhan.
12 Manjari itu, pasalta' pa'in si Galliyu maggubnul ma kalingkal lahat
Akaya he', magdakayu' saga Yahudi anaggaw si Paul. Tin'kkahan iya e'
sigām ni sara' gubnul.
13 Ya panuntut sigām, “A'a itu amandu'an saga a'a hatulan pagta'at ni
Tuhan ya pangalāngan sara' kami.”

* **18:2 18:2** Da'ira Rōm: da'ira aheya ma lahat Itali, ya pat'nna'an sultan mahatinggi.

14 Sōng pa'in si Paul anganda'awa, amissala gubnul Galliyu ni saga
Yahudi inān, yukna, “Bang hinang ala'at atawa langgal sara' Rōm ya
sababan palkala'bi itu, patut kam subay kinale.
15 Sagō', pagka pagjawabanbi saga kabtangan maka ōn a'a maka sara'
agamabi, ka'am ya magsalassayan di-bi. Mbal aku anara' ma palkala'
buwattilu!”
16 Angkan pinala'an sigām e' si Galliyu min pagsara'an inān.
17 Manjari saga a'a inān kamemon amalutan si Sostenes, ya pagmakōkan
ma langgal Yahudi inān. Pinagdaplosan iya ma alopan pagsara'an, sagō'
halam pamagay hinang sigām inān e' si Galliyu.

Pabīng disi Paul ni Da'ira Antiyuk

18 At'ggol-t'ggol gi' ya kat'nna' si Paul mahē' ma Kurintu bo' yampa iya
ama'id min saga bebeya'an si Isa he'. Aleha iya minnē' tudju ni lahat Siriya,
sinehe'an e' si Prisila maka si Akila. Ma halam gi' sigām makatulak, bo' ma
Kengkereya lagi', bay magpabagongan kōkna si Paul, panuhul najalna ni
Tuhan.
19 Pagt'kka sigām ni Epesos ni'bbahan e' si Paul disi Akila maina'an.
Pasōd iya ni deyom langgal magsuli-suli maka saga Yahudi.
20 Sinō' gi' iya pat'ggol-t'ggol ma sigām, sagō' mbal iya.
21 Gom pa'in iya ama'id, yukna, “Bang min kabaya'an Tuhan, pabīng du
aku ni ka'am.” Puwas e' aleha iya min Epesos.
22 Pagt'kkana ni Kesareya magtūy iya patukad ni Awrusalam magad-
datan tipunan jama'a si Isa maina'an. Puwas e' palūd iya pabīng tudju
ni Antiyuk.
23 At'ggol-t'ggol pa'in kamahe'na ma Antiyuk, atulak iya minnē'. Ta-
latagna kalahatan Galatiya maka Prigiya, ati pinahogot pal-imanan saga
bebeya'an si Isa kamemon ma saga lahat inān.

Si Apollos At'kka na Da'ira Epesos

24 Manjari itu aniya' dakayu' Yahudi niōnan si Apollos at'kka ni da'ira
Epesos. A'a iya bay nianakan ma da'ira Iskandari. Apanday iya amissala,
maka alalom pangadji'na bang ma Kitab.
25 Bay iya pinandu'an pasal kal'ngnganan Panghū' Isa. Aheya katuyu'na
amissala, taluwa' isab pamandu'na. Sagō' ya sadja kata'uwanna ya
pagpandi bay pamandu' e' si Yahiya.
26 Anagna' iya magnasihat ma deyom langgal Yahudi, maka halam aniya'
hawal-hawalna. Takale pa'in iya e' si Prisila maka si Akila, binowa iya e'
sigā ni luma' ati pinahatian pasal kal'ngnganan Tuhan bo' pasōng ta'una.
27 Manjari agara' si Apollos parambila' ni lahat Akaya. Bilahi isab
saga bebeya'an si Isa ma Epesos inān anabangan iya, angkan sigām bay
amabeya' sulat ni lahat Akaya he'. Sinō' saga bebeya'an si Isa amatuntul
si Apollos pagt'kkana pehē'. Manjari makat'kka pa'in iya, aheya tabangna
ma saga a'a Akaya, ya magpangandol ma si Isa ma sabab kahāp Tuhan ma
sigām.
28 Sabab apaslod si Apollos itu angatu ma saga Yahudi waktu kapagjawab
sigām ma mairan angkan iya anganda'ug. Ginuna e'na saga ayat Kitab
pamamattanna ma sigām pasal si Isa in iya Al-Masi ya asal tapene' e'
Tuhan.

19

Si Paul ma Da'ira Epesos

1 Maina'an pa'in si Apollos ma da'ira Kurintu, palabay si Paul min kareya-
reyahan sampay at'kka ni da'ira Epesos. Jari aniya' tabākna maina'an saga
mulid si Isa.
2 Atilaw iya ma sigām, yukna, “Bay bahā' kam pinaniya'an Rū Sussi,
waktu kapangandolbi ma si Isa?”
“Halam,” yuk sambung sigām. “Halam kami makakale saga aniya' Rū
Sussi.”
3 Yuk si Paul, “Na, pandi ai bahā' bay pamandi ka'am?”
“Pandi si Yahiya,” yuk sigām.
4 Yuk si Paul, “Pandi taubat ya pamandi si Yahiya ma a'a bang ang'bba
min dusa sigām. Bay isab soho'na saga bangsa Yahudi am'nnal ma a'a
dakayu' ya pasunu' ma iya. Si Isa ya pagsambatna.”
5 Takale pa'in bissala si Paul itu e' saga a'a Epesos, pinandi na sigām
tanda' in sigām ma si Isa na.
6 Pinat'nna' e' si Paul tanganna ni sigām ati magtūy sigām pahōpan Rū
Sussi. Magbissala isab sigām saga bahasa saddī. Amaluwas isab sigām
lapal, deyo' bay min Tuhan.
7 Ya heka sigām aniya' saga sangpū' maka duwa l'lla.
8 Manjari pasōd si Paul ni deyom langgal Yahudi, ati t'llumbulan ya
t'ggolna magpandu' maina'an. Aesog iya amissala ma saga a'a inān pasal
pagparinta Tuhan. Binowa sigām magsuli-suli, kalu aniya' tabowa ameya'
am'nnal ma lapalna.
9 Sagō' saga a'a kasehe' inān hal magmatuwas, mbal bilahi am'nnal.
Ala'at bissala sigām ma alopan kaheka'an a'a inān pasal kal'ngnganan
Panghū' Isa. Angkan si Paul ala'an min langgal inān, maka binowa isab
saga bebeya'an si Isa. Jari sakahaba' llaw magsambung himumūngan
maka sigām ma deyom iskul si Tirannus.
10 Ya na pa'in he'-i hinangna ma deyom duwantahun, angkan saga a'a
kamemon ma sakalingkal lahat Asiya he', bangsa Yahudi maka bangsa
saddī, bay makakale lapal Panghū'.
11 Aniya' kahinangan sidda makainu-inu tahinang e' si Paul, deyo' min
kawasa Tuhan.
12 Minsan saga panyu' maka lampik bay pagguna e' si Paul, bang binowa
ni a'a sakihan kauli'an saki sigām, maka paluwas isab saga saitan min
baran sigām.

Saga Anak si Eskeba

13 Aniya' isab saga Yahudi magtatawal angalatag kalahatan inān
amaluwas saga saitan min deyom baran a'a. Jari itu anabbut sigām ōn
Panghū' Isa bahasa amaluwas saitan. Yuk sigām ma saga saitan, “Ma ōn
si Isa ya pagnasihatan si Paul, soho'ta kam paluwas min a'a ilu.”
14 Jari itu aniya' pitu' l'lla magdanakan anawal ma waktu inān. Mma'
sigām si Eskeba, dakayu' imam alanga ma saga Yahudi.
15 Sagō' dakayu' llaw, hinabu sigām magtawal, sinambungan sigām e'
saitan, yuk-i, “Si Isa kata'uwanku, maka si Paul kata'uwanku isab. Saguwā'
ka'am ilu mbal kata'uwanku bang sai.”
16 Magtūy nirumpās kapitu' l'lla magdanakan inān e' a'a taga-saitan e'.
Aesog iya makalandu' angkan sigām mbal maka'atu ma iya. Alahi sigām
kamemon min luma' he', ap'nno' e' pali', maka tinantangan.
17 Manjari patanyag habal inān ni kamemon saga a'a ma Epesos, ni saga
Yahudi maka ni saga bangsa saddī. Sinōd sigām tāw kamemon, ati minnē'
pinaheya gom pa'in ōn Panghū' Isa.

18 Aheka saga a'a angandol ma si Isa patampal na magpasab'nnal pasal
bay kahinangan sigām ala'at.
19 Aheka sigām biyaksa bay maghikmat amowa saga lūnan kitab sigām
panulatan hikmat maka tawal. Jari tinunu' e' sigām pinamint'dda ma
kaheka'an a'a. Pagitung sigām ma halga' saga kitab inān, aniya' limampū'
ngibu pilak bang sīn sigām.
20 Pagka buwattē' pasaplag na pa'in lapal Tuhan maina'an, pasōng isab
kawasana angkan aheka am'nnal.

21 Apuwas pa'in saga pakaradja'an e'-i, agara' si Paul palabay min lahat
Makidunya maka Akaya bo' yampa palanjal ni Awrusalam. Yukna, "Pagka
aku aubus na bay ni Awrusalam, subay aku pehē' isab patibaw ni da'ira
Rōm."
22 Angkanna si Timuti maka si Erastus, ya duwangan sehe' si Paul
anabangan iya, bay sohō'na parahū ni Makidunya, bo' in iya inān pat'ggol
gi' mahē' ma kalingkal lahat Asiya.

Hiluhala' ma Epesos

23 Ma waktu ina'an-i aniya' lengog aheya ma deyom da'ira Epesos ma
sabab kal'ngnganan Panghū' Isa. Buwattitu ya kahālanna:
24 aniya' dakayu' a'a magsasasal pilak, ōnna si Dimitri. Ya hinangna
magsasal luma'-luma' pilak pagsusumbahan ni tuhan sigām d'nda, ōnna
Artemes. Auntung usaha saga a'a magsasasal ma kompolan si Dimitri.
25 Jari pinatimuk e'na saga a'a inān maka kasehe'an sasuku magsasal,
bo' yukna ni sigām, "Saga bagay, kata'uwanbi du, ya angkan kitam taga-
kaniya' sabab min usahatam itu.
26 Ta'nda'bi na maka takalebi ya tahinang e' a'a niōnan si Paul inān. Yuk
pamandu'na, in tuhan nihinang e' manusiya' ngga'i ka tuhan b'nnal. Jari
aheka na tabowa am'nnal ma pamandu'na. Ngga'i ka hal maitu ma Epesos,
sampay isab ma kaluha'an lahat Asiya.
27 Ya kahanggawanku," yuk si Dimitri "pinalehom marai' usahatam. Lāgi
ya langgal isab panumbahan ni si Artemes tuhantam babantugun, marai'
mbal na pinaheya ma atay. Buwattina'an si Artemes itu sinumba asal e'
saga a'a kamemon ma kaluha'an Asiya sampay isab ma kaluha'an dunya.
Ya aniya' pinahalam kabantugna."

28 Makakale pa'in saga a'a magtimukan inān ma bay bissala si Dimitri e',
magtūy ap'ddi' makalandu' atay sigām. Anagna' sigām angolang pakosog,
yuk-i, "Binabantug si Artemes, tuhan saga a'a Epesos!"
29 Sakali paheya kalengogan ma kaluha'an da'ira inān. Jari sinaggaw e'
saga a'a inān si Gayus maka si Aristarkus, a'a Makidunya karuwangan bay
sehe' si Paul ma labayan. Pagsaggaw itu, magtūy magsama-sama kaheka'an
saga a'a paragan ni lugal pagtitipunan e', maka e' sigām amowa disi Gayus.
30 Bilahi si Paul paharap ni saga a'a sikatimukan inān, sagō' nihawiran
iya e' saga bebeya'an si Isa.
31 Minsan saga bag'llal ma lahat Asiya inān, ya bagay si Paul isab, bay
amabeya'an iya lapal. Niamay-amayan iya da'a sinō' ama'nda'an di-na
pasōd ni luma' pagtitipunan e'.

32 Pasalta', ahiluhala' na katimukan a'a inān. Saddī pangalingan
kasehe', saddī isab pangalingan kasehe', sabab kaheka'anna halam minsan
makata'u bang ai po'onna angkan sigām magsakaum inān.
33 Jari aniya' a'a niōnan si Iskandar bay pinapehē' ni dahuan e' saga
Yahudi, sinō' amissala. Kinabā' e' saga a'a kasehe'an iya ya pagsababan

hiluhala' inān. Jari pinahantap ba'anan a'a inān e' si Iskandar, sinō' mbal asagaw, ati pa'ahat iya anganda'awa.
34 Sagō' takilā pa'in iya e' kaheka'an a'a inān in iya bangsa Yahudi, magpangolang sigām sama-sama ma deyom saga duwanjām. Ya na pa'in pangolang sigām: "Binabantug si Artemes, tuhan saga a'a Epesos!"
35 Ya katobtobanna, saga a'a inān sinō' pahali e' bag'llal magsusulat. Yukna ni sigām, "Oy! Ka'am saga a'a Epesos! Kinata'uwan asal e' a'a kamemon in kitam saga a'a Epesos tunggu' luma' si Artemes tuhantam babantugun, maka batu mahasussi ya bay pahūg min diyata' langit.
36 Mbal kapaliluhan pasal ilu-i, angkan kam subay pahantap. Da'a kam magdai'-dai' maghinang ai-ai ma halam tapikilbi pahāp.
37 Itiya' bowabi pi'itu saga a'a itu, bo' halam sigām bay angalangpasan langgal atawa amūng-mūng ala'at pasal tuhantam d'nda itu.
38 Abila aniya' panuntutan si Dimitri maka saga tendogna ma sai-sai, aniya' du llaw pagsara', maka aniya' isab bag'llal magsasara'. Patut sigām anuntut mahē'.
39 Maka bang aniya' palkala'bi saddī, subay pinasalassay ma palhim-punan paghukuman.
40 Sabab piligdu kitam," yuk bag'llal inān, "marai' kitam tinuntutan pagka kitam ya po'onan kahiluhala'an itu. Mbal kitam makara'awa sabab halam to'ongan aniya' sababanna."
41 Aubus pa'in bissala bag'llal he' magtūy pinapole' e'na saga a'a bay magtimuk inān.

20

Katulak si Paul min Epesos

1 Na, pahali pa'in hiluhala' inān, anambuku si Paul ma saga bebeya'an si Isa, sinō' patimuk. Amissala iya ma sigām pamat'ttogna pangatayan sigām, bo' yampa iya ama'id palanjal ni lahat Makidunya.
2 Nil'ngngan e'na kalahat-lahatan maina'an, maka araran iya amissala ma saga a'a supaya pat'ttogna atay sigām. Puwas e' at'kka na iya ni lahat Akaya,
3 ati t'llumbulan ya kat'nna'na maina'an. Sōng pa'in iya pauntas ni jadjahan Siriya, tabistu pasal saga Yahudi magisun amono' iya. Angkan iya agara' amaklay min deya, bo' pabalik min bay pal'ngngananna labay min kaluha'an lahat Makidunya.
4 Ya sehe'na inān si Sopater anak si Pirus, a'a min lahat Bereya, maka disi Aristarkus maka si Sigundu, saga a'a min Tessaloneka. Ameya' isab si Gayus min Derbe, maka disi Tikikus maka si Trupimus, a'a min lahat Asiya. Ameya' isab si Timuti.
5 Bay sigām parahū min kami angalagaran kami maina'an ma Trowas.
6 Aubus pa'in Hinang Tinapay Halam Pasuligna, atulak kami min Pilipi. Makalabay pa'in limambahangi ta'abut kami saga sehe' kami maina'an ma Trowas. Dapitu' ya kahanti' kami maina'an.

Da'ira Trowas

7 Ta'abut pa'in sangom Sabtu',* magtimuk kami bo' magbahagi'an tinapay. Si Paul inān sakap na atulak dai'-llaw, angkan iya anganasihatan saga a'a magtimuk inān sampay ni katonga'an bahangi.

---

* **20:7 20:7** Sangom Sabtu', hatina tagna'an llaw Ahad bang ma bistahan bangsa Yahudi.

8 Ya bilik pagtimukan kami inān ma angkap diyata', maka aheka palita'an
bay maina'an.
9 Aniya' maina'an dakayu' l'lla abata' lagi', ōnna si Utikus, aningkō' ma
babag tandawan. Manjari itu, pagka pinataha' e' si Paul bissalana, kinaru'
sidda si Utikus itu sampay tatuli. Pagtuli itu, ahūg iya pareyo' ni tana' min
diyata' t'llu angkap luma' inān. Pagbuhat iya e' saga a'a, asal amatay na.
10 Sagō' pareyo' si Paul pina'an bo' pak'ppang ni si Utikus maka e'na
anganggapus. Yuk si Paul, "Da'a kam asusa. Masi gi' iya allum."
11 Puwas e' pabīng si Paul pariyata' amahagi' tinapay bo' yampa sigām
magkakan. Amissala gi' iya ma sigām sampay ni karai'-llawan, puwas e'
atulak na iya.
12 Ya subul bay ahūg inān binowa na e' saga sehe'na amole', allum du
isab. Jari pahantap atay sigām.
13 Na, bay na kami parahū min si Paul ni jambatan bo' ameya' min kappal
tudju ni Assos. Ya kapaggara'an kami, mahē' na ma Assos paruwa' si Paul.
Min panoho'anna du isab, sabab hal kono' iya amaklay min deya.
14 Makapagbāk pa'in kami ma Assos, magtūy iya paruwa' kami ni kappal
bo' palintas tudju ni lahat Mitilini.
15 Ak'tta isab kami minnē', ati pak'llat llaw dakayu', tumandan kami
ni tongod Kiyus. Pag'llaw dakayu' pahapit kami ni Samos, ati pag'llaw
karuwana at'kka kami ni Militus.
16 Ya gara' si Paul subay da'a pahapit ni Epesos bo' mbal makalihan
maina'an ma lahat Asiya. Sabab magdai'-dai' iya palanjal tudju ni
Awrusalam bo' tasa'utna paghinang saga Yahudi ya niōnan Pentekosta.

Kapang'bba si Paul min Pagmatto'ahan ma Epesos

17 Angkanna, pagt'kka kami ni Militus, amabeya' lapal si Paul ni Epesos,
pinasampay ni saga pagmatto'ahan palhimpunan si Isa.
18 Pagt'kka pa'in sigām ni Militus, amissala si Paul, yukna, "Kata'uwanbi
kajarihanku t'ggolku bay ma deyomanbi, sangay min tagna' kat'kkaku ni
lahat Asiya.
19 Bay aku maghinang ma Panghū' Isa ma areyo' pangatayanku. Araran
bay am'ttak bohe' mataku. Bay sandalanku katiksa'an ya pinat'kka ni aku
sabab min pagisun saga Yahudi.
20 Kata'uwanbi du isab halam bay ka'lloganku ai-ai bang pa'in makahāp
ka'am. Gom pa'in bay kam nasihatanku sampay pandu'anku, suma'an ma
kaheka'an a'a, suma'an isab ma luma'bi.
21 Bangsa Yahudi maka bangsa ngga'i ka Yahudi, bay banda'anku sali'-
sali' subay ang'bba to'ongan min dusa sigām bo' papinda tudju ni Tuhan,
maka subay angandol isab ma Panghū'tam si Isa.
22 "Na buwattina'an," yuk si Paul, "itiya' na aku ni Awrusalam ma sabab
panoho'an min Rū Sussi. Mbal kata'uwanku bang ai makani-aku mahē'.
23 Sagō' pinata'u to'ongan aku e' Rū Sussi, ma kamemon saga da'ira ya
papehē'anku in aku kinalabusu du maka pininjala'.
24 Sagō' mbal ka'lloganku kallumku bang pa'in tatalusku ai-ai bay
pangangganta' aku. Bang pa'in isab takatisku hinang bay pamahinang aku
e' Panghū' Isa, hatina magpasaplag lapal ahāp pasal ase' maka lasa Tuhan.
25 "Bay na kam talatagku kamemon. Bay kam nasihatanku pagparinta
Tuhan. Maka kata'uwanku na, puwas itu mbal na kitam mag'nda' pabalik.
26 Angkan kam haka'anku to'ongan ma llaw itu: bang aniya' min ka'am
ganta' amutawan ni deyom nalka', min ka'am du, angiyas aku.

27 Sabab halam aniya' bay limbunganku min ka'am. Bay kam pata'uku
pasal niyat maka maksud Tuhan kamemon.
28 Kamaya'-maya' kam. Upiksa'unbi isab saga a'a kamemon bay pangan-
dol ma ka'am e' Rū Sussi. Upiksa'unbi saga jama'a ma palhimpunanbi ilu,
ya bay pinasuku' ma Tuhan sabab min laha' si Isa bay min kamatayna.
29 Sabab kata'uwanku, bang aku alikut na, aniya' du palamud ni ka'am
saga guru putingan, sali' hantang ero' sidda aesog. Mbal sigām ma'ase' ma
ka'am.
30 Minsan min deyomanbi ilu, ma sinosōng aniya' du magputing bo'
supaya aniya' saga bebeya'an si Isa tabowa ameya' ma sigām.
31 Kamaya'-maya' kam! Entomunbi bay ka-e'ku ma ka'am. Ma deyom
t'lluntahun alandos bay p'ttak bohe' mataku ma sababbi, pagka kam
banda'anku dangan maka dangan llaw-sangom.
32 "Na buwattina'an, pajagahanta na kam ma Tuhan. Bang pa'in kam
mura-murahan pinahōpan lapalna pasal tabangna, sabab minnē' pahogot
gom pa'in pangandolbi tudju ni Tuhan. Minnē' kam pinaniya'an kahāpan,
ya asal pamusaka' Tuhan ma sasuku ameya' ma iya.
33 T'ggolku ma ka'am halam aku bay anganapsuhan alta' sai-na, ai-na ka
pilakna atawa bulawanna atawa saga s'mmekna.
34 Kata'uwanbi du, bay aku magbaran angusaha bo' aniya' kalluman
kami maka saga sehe'ku.
35 Ai-ai bay hinangku he' bay pama'nda'ku ka'am panunuranbi," yuk si
Paul. "Hatina in kitam subay angusaha to'ongan supaya katabangantam
saga a'a ya mbal makausaha. Entomunbi bay bissala Panghū' Isa, ya yukna,
'Bang kita amuwan, labi gi' kakoyaganta min a'a binuwanan.' "
36 Akatis pa'in e' si Paul amissala, magtūy iya angōk-tu'ut magbeya' maka
sigām kamemon angamu'-ngamu' ni Tuhan.
37 Magtangisan sigām kamemon salta' sigām maggapus maka magsiyum,
pagka sigām mag'bba na maka iya.
38 Ya makasusa sigām to'ongan, ya bay yukna in iya mbal na ta'nda' e'
sigām pabīng. Manjari sinehe'an iya e' sigām tudju ni kappal.

21

Patukad si Paul ni Awrusalam

1 Makapag'bba pa'in kami maka saga a'a Epesos e', ak'tta kami bo' patūy
ni Kōs. Pag'llaw dakayu', patandan kami ni Rodos, bo' palanjal minnē'
tudju ni Patara.
2 Ma Patara pa'in, tasabu kami kappal song atulak ni Piniki. Manjari
paruwa' kami ati atulak kami minnē'.
3 Pag'nda' kami pū' Kiprus min katāhan, palabay kami min bihingna
tampal kowan bo' makatudju ni kalahatan Siriya. Tumandan kami ni lahat
Tira ati pareyo' kami maina'an, sabab aniya' duwa'an kappal nihawas.
4 Pagka aniya' tabāk kami maina'an saga bebeya'an si Isa, pahanti' kami
ma sigām dapitu'. Bay sigām kabuwanan pangita'u e' Rū Tuhan angkan
sigām anoho' si Paul da'a subay pehē' ni Awrusalam.
5 Sagō' ta'abut pa'in llaw katulak kami minnē', sinehe'an kami e' sigām
kamemon magtautai'anak paluwas min da'ira he'. Angōk-tu'ut kami
kamemon ma bihing tampe angamu'-ngamu' ni Tuhan.
6 Aubus pa'in kami bay mag'bba maka sigām, paruwa' na kami ni kappal,
ati in sigām amole' na ni luma' sigām.

7 Manjari palanjal kami min lahat Tira bo' paleha tudju ni Tolemas.
Pagt'kka kami ni Tolemas, pinagaddatan kami e' saga bebeya'an si Isa
maina'an ati maina'an kami ma sigām dambahangi.
8 Pag'llaw dakayu' atulak na isab kami minnē' ati makatandan kami ni
Kesareya. Maina'an pa'in, magtūy kami pahanti' ma luma' si Pilip, a'a
magnanasihat lapal ahāp pasal si Isa. Si Pilip itu dakayu' a'a ma deyom
pitu' ya bay gin'llal ma Awrusalam ma waktu palabay.
9 Aniya' mpat anakna budjang amaluwas lapal Tuhan.
10 Maina'an pa'in kami daka pilambahangi, aniya' a'a at'kka pina'an min
lahat Yahudiya, ōnna si Agabus. A'a iya amaluwas lapal Tuhan.
11 Jari pasekot iya ni kami angā' sintoron si Paul, bo' yampa angengkotan
di-na tape'-tangan. Amissala si Agabus e', yukna, "Ya itu palman min Rū
Sussi: ya tag-dapu sintoron itu niengkotan du isab buwattitu e' saga Yahudi
ma Awrusalam, ati sinōngan ni pang'ntanan bangsa saddī."
12 Pagkale pa'in kami bissala si Agabus e', magtūy kami maka saga a'a
kasehe'an inān anganjunjung ni si Paul, da'a sinō' palanjal ni Awrusalam.
13 Sagō' anambung si Paul, yukna, "Angay kam magtangis ilu? Da'a
pahansulunbi atayku. Lilla' du aku, ngga'i ka hal niengkotan, sagō' minsan
isab aku pinapatay mahē' ma Awrusalam, bang pa'in ma sabab ōn Panghū'
Isa."
14 Pagka mbal palogos si Paul, na pahali kami anganjunjung. Yuk kami,
"Bang pa'in baya'-baya' Tuhan."
15 At'ggol-t'ggol pa'in kamahē' kami ma Kesareya, magmomos na kami
bo' palanjal tudju ni Awrusalam.
16 Aniya' isab saga bebeya'an si Isa min Kesareya bay parongan ma
kami. Jari binowa kami e' sigām ni luma' si Manason, paokoman kami.
Si Manason itu a'a Kiprus, mulid si Isa asal bay min katagna'.

Tinibaw si Yakub e' si Paul

17 Manjari itu, pagt'kka kami ni Awrusalam, sinagina kami pahāp e' saga
danakan mahē'.
18 Pagk'llat llaw pa'in, magbeya' kami maka si Paul anibaw si Yakub.
Ina'an isab pahadil saga pagmatto'ahan kamemon.
19 Aubus pa'in si Paul bay magaddatan sigām, nihaka'an sigām e'na
kamemon bay pinahinang ma iya e' Tuhan ma deyom kabangsahan ngga'i
ka Yahudi.
20 Pagkale itu, magtūy sigām ananglitan Tuhan. Yuk sigām ni si Paul,
"Bagay Paul, kata'uwannu na. Ma ibu-ibuhan na saga bangsatam Yahudi
angandol ma si Isa, a'a amogbog lullun ma sara' si Musa.
21 Bay na sigām kahaka'an pasal ka'a-i amandu'an kamemon saga Yahudi
ya pat'nna' ma kalahatan bangsa saddī, in sigām makajari ang'bbahan sara'
si Musa. Yuknu kono' ni sigām mbal na subay magislam saga anak sigām,
maka mbal na subay tinurul pangaddatan bangsa Yahudi.
22 Na buwattinggatam na bo' ka mbal sinaggaw? Sabab tantu, takale na
e' sigām in ka'a at'kka na.
23 Ahāp bang beya'nu gara' kami itu," yuk saga matto'a inān. "Aniya'
maitu mpat a'a song anuhul bay najal sigām ni Tuhan.
24 Ameya' gi' ka ma sigām ni langgal pagkulbanan, ati palamud ka
maghinang addat Yahudi pagsussi. Subay atasannu gastu pagkulban
sigām bo' sigām makabagongan kōk sigām. Jari bang hinangnu buwattē',
kinata'uwan du e' a'a kamemon in bay panuhuma ka'a mbal b'nnal, maka
barannu amogbog du ma sara' si Musa.

25 Na, ya pasalan saga a'a min bangsa saddī magpangandol ma si Isa,
bay na sigām pabeya'an kami sulat sinō' da'a amangan ai-ai bay paglamas
ni saga ta'u-ta'u ya pagtuhanan a'a, da'a amangan laha' atawa hayop bay
pin'kkol, maka da'a isab maghinang kala'atan d'nda maka l'lla."
26 Manjari binowa e' si Paul mpat a'a inān, ati pag'llaw dakayu' magbeya'
sigām maghinang saga addat Yahudi pagsussi. Puwas e' pasōd si Paul
ni deyom langgal pagkulbanan angahaka'an saga imam e' bang sumiyan
atangbus timpu pagsussi sigām, maka bang sumiyan waktu panukbal
pagkulban ni Tuhan e' sigām pakaniya-pakaniya.

Si Paul Sinaggaw ma Langgal Pagkulbanan

27 Sōng pa'in atangbus pitumbahangi pagsussi sigām, aniya' saga Yahudi
bay min Asiya maka'nda' si Paul ma deyom langgal pagkulbanan. Magtūy
pinapaglengog e' sigām kaheka'an a'a inān ati binalutan si Paul.
28 Angalingan sigām pakosog, yuk-i, "Oy! Ka'am saga a'a Isra'il! Anabang
kam ba! Ya na ko' itu a'a angalatag kalahat-lahatan amandu'an a'a
kamemon. Sinagga' e'na bangsatam maka sara' si Musa, maka langgal
pagkulbanan itu. Lāgi, itiya' na isab bay bowana saga a'a ngga'i ka Yahudi
ni deyom langgal. Alumu' e'na pamudjihantam sussi itu!"
29 Angkan buwattē' pagpa'in sigām sabab aniya' bay sehe' si Paul
ta'nda' e' saga Yahudi inān magbeya' maka iya ma deyom da'ira. Ōnna
si Trupimus, a'a Epesos ngga'i ka Yahudi. Jari pangannal sigām in si
Trupimus itu binowa e' si Paul ni deyom langgal pagkulbanan, bo' pa'in
halam.
30 Na, pasaplag kalengogan inān ni kaluha'an Awrusalam. Maglundug
saga kabanosan a'a pina'an bo' niagaw e' sigām si Paul, ginuyud paluwas
min deyom langgal, ati tinambol magtūy saga lawangna.
31 Salta' pa'in sigām ano'ongan amapatay si Paul, aniya' habal at'kka
pehē' ni nakura' sundalu Rōm. Ahiluhala' kono' deyom Awrusalam inān
kamemon.
32 Magtūy binowa e' nakura' saga tininti maka saga sundalu pasa'ut
pehē' ni tongod kahiluhala'an. Pag'nda' saga a'a ma nakura' maka ma
kasundaluhan inān, magtūy sigām pahali angandaplosan si Paul.
33 Pina'an nakura' sundalu ni si Paul anaggaw iya ati sinō' iya niengkotan
maka duwa kilikili. Puwas e' atilaw nakura' ma saga a'a inān, yukna, "Sai
a'a itu, maka ai dusana?"
34 Magbidda' ya pangolang saga a'a inān. Aniya' anambung buwattē',
aniya' anambung buwattitu. Aheya kasensongan angkan mbal kahang-
patan e' nakura' he' bang ai to'ongan sababanna. Manjari bay soho'na
saga sundaluna amowa si Paul ni deyom kuta'.
35 Ma haron kuta' pa'in, binengket iya e' saga sundalu sabab pasōng
to'ongan kalengogan a'a inān, mbal tasapad.
36 Abut-abut pangamahit saga a'a paturul ni si Paul inān, yuk sigām,
"Gom iya pinapatay!"

Anganda'awahan di-na si Paul

37 Sōng pa'in binowa e' sigām si Paul ni deyom kuta', ah'lling iya ni
nakura' sundalu, yukna, "Makajari bahā' bang aku ah'lling ni ka'a?"
Anambung nakura', yukna, "Oy, ata'u ka mag'lling Girīk?
38 Yukku ka'a ilu a'a Misil ya bay amowa saga a'a anagga' ma parinta
Rōm ma waktu palabay he'. Aniya' saga mpat ngibu mundu ma deyo'anna,
a'a magtakos kamemon bay munda'anna pehē' ni lahat paslangan. Ka'a
bahā'?"

39 Yuk si Paul, “Ngga'i ka. Aku itu Yahudi. Bay aku nianakan ma da'ira
Tarsus, ma lahat Silisi he'. A'a aku min da'ira bangsahan. Na, tuwan,
paba'irun aku kono' amissala ni saga a'a itu.”
40 Jari pinaba'id si Paul e' nakura' sundalu inān ati an'ngge iya ma
haronan kuta'. Aninyal iya ma saga a'a, supaya sigām akale ma iya.
Pahondong pa'in paghidjul sigām inān, amissala si Paul ma bahasa
Hibrani.

22

1 “Saga matto'a-danakan,” yuk si Paul, “kalehunbi da'awaku.”

2 Pagkale sigām bahasa Hibrani ya pamissalana, pahantap sigām bo'
akale pahāp. Jari buwattitu ya pamissalana ma sigām, yukna,
3 “Aku itu a'a Yahudi. Bay aku nianakan mahē' ma da'ira Tarsus, ma
lahat Silisi, sagō' sulig aku maitu ma Awrusalam. Bay aku magguru ma
si Gamaliyal, maka bay aku kapandu'an pahāp ma sara' bay pameya'an
ka'mbo'-mbo'antam. Bay aku amanuyu' maghinang ni Tuhan, buwat
kapanuyu'bi kamemon ilu ma buwattina'an.
4 Bay pinjala'ku saga a'a ameya' ma kal'ngnganan si Isa bo' supaya
sigām pinapatay. Bay sigām saggawku l'lla maka d'nda bo' ni'isi ni deyom
kalabusu.
5 Makasaksi' Imam Muwallam maka saga palhimpunan matto'a
kamemon in bissalaku itu b'nnal sadja. Bay aku pinaniya'an e' sigām sulat
pamapatut, sulat ni saga danakanta Yahudi mahē' ma Damaskus. Angkan
aku bay pehē' ni Damaskus bo' tasaggawku saga bebeya'an si Isa mahē'.
Pinilisu sigām, binowa ni Awrusalam itu bo' bininasa.”

6 “Jari itu,” yuk si Paul, “saga ugtu llaw, asekot pa'in aku ni Damaskus,
patagha' sadja aniya' sawa min deyom sulga' anahaya ma sakalibutku.
7 Pahantak aku ni tana' ati aniya' takaleku suwala ah'lling ni aku, yukna,
‘Saul, O Saul! Angay aku pinjala'nu?’

8 “Agsai tilawku. ‘Sai sa ka'a ilu, nakura'?’ yukku.

“Yuk sambungna, ‘Aku a'a Nasaret, ya pinjala'nu na pa'in.’

9 “Na, saga sehe'ku he',” yuk si Paul, “bay maka'nda' sawa itu sagō' halam
tahati e' sigām bang ai pamah'lling ma aku e' suwala inān.
10 Tilawku isab, ‘Ai subay hinangku, Nakura'?’

“Yuk Panghū' inān ni aku, ‘An'ngge ka, bo' ka palanjal pehē' ni
Damaskus. Nihaka'an du ka mahē' kamemon ya pamahinang Tuhan ma
ka'a.’
11 Manjari abuta aku e' silaw sawa he', angkan aku bay niambit e' saga
sehe'ku pehē' ni Damaskus.

12 “Mahē' pa'in ma Damaskus aniya' dakayu' a'a niōnan si Ananiyas.
A'a iya maga'agama ameya' ma sara'tam, maka pinagaddatan iya e' saga
Yahudi kamemon ma da'ira inān.
13 Bay pehē' si Ananiyas an'ngge ma atagku. Yukna, ‘Saul, magdanakan
kita. Maka'nda' na ka pabīng.’ Saru'un-du'un du aku maka'nda',” yuk si
Paul, “ati ta'nda'ku si Ananiyas e'.
14 Yukna, ‘Saul, tapene' ka e' Tuhan ya asal pagtuhanan ka'mbo'-
mbo'antam, bo' tata'unu bang ai kabaya'anna. Tapene' ka e'na bo' supaya
ta'nda'nu Sosoho'anna Adil, maka bo' takalenu isab suwalana amissala.
15 Anaksi' du ka pasal si Isa. Angahaka isab ka ma a'a kamemon pasal
ai-ai bay ta'nda'nu maka takalenu.

16 Na, da'a na ka ananggu,’ yuk si Ananiyas ni aku. ‘An'ngge ka bo' ka
pinandi, tanda' in ka'a ma si Isa na. Sabbutun ōn Panghū' Isa bo' ka asussi
min paldusahannu.’ ”
17 “Manjari itu,” yuk si Paul, “bay aku pabīng ni Awrusalam itu. Sabuku
anambahayang ma deyom langgal pagkulbanan aniya' panyata' ni aku.
18 Ta'nda'ku Panghū' Isa amissala ni aku. Yukna, ‘Parai'-dai' ka ala'an min
Awrusalam itu sabab mbal du kinahagad e' saga a'a maitu ya panaksi'nu
ma pasal aku.’
19 “ ‘Tuwan Panghū'’, yukku, ‘kinata'uwan asal e' saga a'a itu in aku
bay angalatag saga kalanggalan Yahudi bo' tasaggawku maka tabinasaku
sasuku angandol ma ka'a.
20 Ma waktu kapamapatay saga a'a ma si Esteban, ya saksi'nu he', bay
aku mahē' angaho'an hinang sigām. Bay aku pamatau'an s'mmek saga a'a
bay amapatay iya.’
21 “Sagō' anoho' gi' Panghū' Isa ma aku, yukna, ‘Ala'an na ka minnitu,
sabab papehē'ta ka ni katāhan, ni kabangsa-bangsahan ngga'i ka Yahudi.’
”

Si Paul dī A'a Rōm

22 Akale to'ongan saga a'a inān ma si Paul sampay tabissalana ina'an-i,
sagō' ta'abut pa'in sinibahat e'na kabangsahan ngga'i ka Yahudi, magtūy
sigām anagna' angamahit pakosog. Yuk sigām, “Papatayunbi a'a ilu! Mbal
iya manjari pinakallum.”
23 Ina'an sigām maggasud na pa'in, anganjabjaban na pa'in badju' sigām,
maka e' sigām anabulakan bagunbun tudju pariyata'.
24 Manjari magpanoho'an nakura' ma saga sundaluna amowa si Paul ni
deyom kuta'. Sinō' iya niraplosan maka sinumariya bo' tata'u bang angay
angkan maggasud saga Yahudi he'.
25 Kaengkotan pa'in si Paul, song pa'in niraplosan, atilaw iya ni tininti ya
an'ngge maina'an, yukna, “Patut bahā' daplosanbi a'a Rōm ma halam gi'
bay pinalabay min sara'?”
26 Pagkale pa'in itu-i e' tininti, pehē' iya ni nakura' atilaw. Yukna, “Ai
maksudnu ma a'a itu? A'a Rōm ko' iya!”
27 Angkan pehē' nakura' ni si Paul. Yukna, “Haka'in aku, a'a Rōm ka
bahā'?”
“Aho',” yuk si Paul.
28 Yuk nakura', “Aku itu, aheka sīn bay pamayadku bo' aku manjari a'a
Rōm.”
“Sagō' aku,” yuk si Paul, “a'a Rōm asal min kapaganak ma aku.”
29 Takale pa'in e'-i, magtūy pasebog saga a'a bay arak amariksa' si Paul.
Sampay nakura', tināw isab pagta'una in si Paul a'a Rōm. Sabab iya ya bay
magbaran anoho' niengkotan si Paul maka kili-kili.

Si Paul Pinatandan ni Tumpukan Maghuhukum

30 Jari bilahi mikihaka nakura' sundalu he' bang ai to'ongan panuntut
si Paul e' saga Yahudi. Angkanna, pagk'llat llaw dakayu', bay soho'na
nila'anan engkot si Paul. Bay soho'na isab magsakaum saga kaimaman
alanga maka kamemon saga a'a min Tumpukan Maghuhukum. Ati
pinatampal si Paul ni sigām.

23

1 Manjari amandang si Paul ma Tumpukan Maghuhukum inān. Yukna
ma sigām, “Saga dauranakanku, abontol itikadku tudju ni Tuhan pasal bay
kahinanganku, min tagna' sampay ni llaw ītu.”
2 Pagkale si Ananiyas, ya Imam Muwallam, ma bay pina'in e' si Paul e',
soho'na saga a'a ma atag si Paul anampak bowa'na.
3 Yuk si Paul ni si Ananiyas, “Bininasa du ka e' Tuhan. Ahāp luwasannu
sagō' ala'at deyom ataynu! Ilu ka aningkō' angahukum aku ma buwat
usulan sara', sagō' ka'a ya labi-labina angalanggal sara' sabab soho'nu aku
sinampak!”
4 Ah'lling ni si Paul saga a'a ma atagna inān, yuk sigām, “Imam
Muwallam ya pahina'nu ilu, ya tapene' e' Tuhan!”
5 Anambung si Paul, yukna, “Saga danakanku, halam kata'uwanku in
iya Imam Muwallam. Sabab tasulat asal ma deyom Kitab, subay da'a
pah'llingantam ala'at pagnakura'an bangsatam.”
6 Manjari itu, pagga kinata'uwan e' si Paul saga a'a ma Tumpukan
inān abahagi' duwa, kasehe' sigām Saddusi, kasehe' Parisi, angalingan iya
patanog, yukna, “Saga danakan! Aku itu dakayu' Parisi, maka Parisi isab
saga matto'aku. Itiya' aku nihukum maitu sabab angaholat aku in a'a
magpatayan pinakallum pabalik min kamatay.”
7 Pagubus, anagna' na magsu'al saga Parisi maka saga Saddusi inān,
angkan sigām abahagi' duwa.
8 Angkan buwattē', in saga Saddusi magpa'in halam aniya' pinakallum
pabīng min kamatay, maka halam aniya' mala'ikat atawa umagad. Sagō'
saga Parisi magkahagad pasal e'-i kamemon.
9 Jari pasōng kasensongan maina'an, maka aniya' saga guru sara'
an'ngge, a'a ameya' ma kal'ngnganan saga Parisi. Tino'ongan jawab sigām,
yuk-i, “Halam aniya' la'at tabāk kami ma a'a itu! Kalu b'nnal, aniya'
umagad atawa mala'ikat bay ah'lling ni iya.”
10 Manjari karuhunan gom pa'in kasensongan inān, angkan tināw
nakura' sundalu kalu pinags'kkat pagdayaw baran si Paul e' saga a'a
maina'an. Manjari soho'na saga sundaluna pareyo' pehē' angagaw si Paul
bo' binowa ni deyom kuta' pabīng.
11 Sangom inān panyata' Panghū' Isa ni si Paul an'ngge ma bihingna.
Yukna, “Paiman ka! Bay aku kasaksi'annu maitu ma Awrusalam. Subay
aku kasaksi'annu du isab ma da'ira Rōm.”

Magisun saga Yahudi Amapatay si Paul

12 Pagk'llat llaw pa'in, aniya' saga Yahudi magisun. Magsapahan sigām
di-sigām subay mbal amangan atawa anginum sat'ggol mbal tapapatay si
Paul.
13 Labi sigām mpatpū' puhu' bay magisun e'.
14 Manjari pehē' sigām ni saga imam alanga maka pagmatto'ahan,
amata'u. Yuk sigām, “Bay na kami magsapa in kami mbal manjari animtim
kinakan ai-ai, sat'ggol mbal tapapatay kami si Paul e'.
15 Angkanna, ka'am maka saga Maghuhukum subay amabeya' lapal ni
nakura' sundalu anambukuhan iya amowa si Paul pi'ilu ni ka'am. Subay
kam magbau'-bau' in ka'am bilahi amariksa' pahāp-hāp pasal palkala'na
he'. Jari kami itu asakap du amapatay iya ma labayan, ma halam gi'
makasampay pi'ilu.”

16 Daipara aniya' kamanakan si Paul l'lla, anak danakanna d'nda, bay
makakale pasal pagisun e'. Angkan iya pehē' ni deyom kuta' angahaka'an
si Paul.
17 Jari nilinganan e' si Paul dakayu' tininti, bo' ah'lling ni iya, yukna,
“Bowahun subul itu ni nakura'nu, sabab aniya' pangahakana.”
18 Binowa na iya e' tininti tudju ni nakura'na.

Yuk tininti, “Bay aku nilinganan e' si Paul, ya pilisu inān, mikipabowa
subul itu ni ka'a sabab aniya' kono' pangahakana.”
19 Manjari niambit subul inān e' nakura', binowa pasaddī min kasehe'an
bo' yampa tilawna. “Ai hakanu ma aku?” yukna.
20 Anambung subul he', yukna, “Bay magisun saga nakura' Yahudi.
Pagsalung kono', niamu' ka e' sigām amowa si Paul patampal ni Tumpukan
Maghuhukum, bahasa iya pinariksa' pabīng.
21 Sagō' da'a asipun saga nakura' inān, sabab aniya' labi mpatpū'
a'a anapukan di-sigām ma bihing lān bo' tinipu si Paul. Bay na
sigām magsapahan di-sigām mbal amangan atawa anginum sat'ggol mbal
tapapatay sigām si Paul. Asakap na sigām, luwal la'a pangiddanu ya
nilagaran.”
22 Yuk nakura' ni iya, “Da'a ka ah'lling ni sai-sai in aku bay haka'annu
pasal itu-i.” Puwas e' pinaba'id na subul he'.

Tinandanan si Paul ni Gubnul Pilik

23 Jari itu nilinganan e' nakura' duwa tinintina. Yukna ni sigām,
“Tipununbi duwa hatus sundalu, sō'unbi magsakap pehē' ni Kesareya.
Paronganunbi isab pitumpū' sundalu magpangura' maka duwa hatus
sundalu magpamowa budjak. Subay sigām atulak lisag siyam sangom ilu.
24 Sakapunbi isab saga kura' pangura'an si Paul, ati tandaninbi iya
pina'an ni gubnul Pilik ma halam aniya' baya-bayana.”
25 Jari aniya' sulat pinabeya' e' nakura' ni gubnul. Yuk lapal sulat e',
26 “Sulat itu min aku, si Klaudi Lisiyas, pinasampay ni ka'a Pilik, ya
gubnul balbangsa.
27 Tuwan gubnul, a'a itu bay sinaggaw e' saga Yahudi, arak pinapatay.
Sagō' pagta'uku pa'in in iya a'a Rōm, magtūy aku pehē' maka saga
sundaluku anabang iya.
28 Ya kabaya'anku subay ana'u bang ai panuntut sigām ma iya, angkan
iya bay bowaku patampal ni paghukuman sigām bangsa Yahudi.
29 Mahē' pa'in aku, tasayu na in palkala' panuntutan sigām ma
iya, palkala' pasal usulan sara' sigām. Halam aniya' bay tahinangna
pamapatayan iya atawa pamakalabusuhan iya.
30 Manjari tapata'u aku aniya' kaisunan saga Yahudi amapatay iya.
Angkan iya soho'ku tinandanan magtūy ni ka'a. Maka saga a'a anuntutan
iya, bay soho'ku pi'ilu ni ka'a bo' takalenu bang ai panuntut sigām. Ya du
ilu. Wassalam.”
31 Manjari ningā' na si Paul e' saga sundalu buwat bay panoho'an ma
sigām. Ta'abut kauman Antipatri e' sigām sangom inān.
32 Pagk'llat llaw dakayu', pabīng ni kuta' saga sundalu bay magpamaklay
he', ati pinabowa si Paul ma saga sundalu magpangura'.
33 Makasampay sigām ni da'ira Kesareya, ati ninde'an e' sigām ni gubnul,
sulat bay min nakura' sigām. Tinukbalan isab si Paul ni iya.
34 Binassa sulat e' gubnul bo' yampa tilawna si Paul bang min lahat ingga
iya. Tata'u pa'in in si Paul min lahat Silisi,

35 yuk gubnul ni iya, “Subay na at'kka saga a'a manuntutan ka'a bo'
yampa takale palkala'nu.” Manjari magpanoho'an iya in si Paul sinō'
nijagahan ma deyom astana' gubnul e'.

24

Si Paul Tinuntutan e' saga Yahudi

1 Makalabay pa'in limambahangi, palūd na si Ananiyas Imam Muwallam
ni Kesareya. Aniya' isab saga pagmatto'ahan Yahudi magbeya' maka iya,
maka dakayu' abugaw niōnan si Tertullus. Paharap sigām itu ni gubnul
supaya anuntutan si Paul.
2 Kalinganan pa'in si Paul, tinagna'an e' si Tertullus panuntutna. Yukna,
“Tuwan balbangsa! Asannang to'ongan lahat kami ma sabab kahāp
kapaggubnulnu. Ya bay kahālan kami ala'at tapahāpnu na, sabab ahāp
asal pamat'nna'nu.
3 Ka'amuhan kami ma tabangnu sakahaba' waktu, maingga-maingga
lahat, maka aheya pagsukul kami ni ka'a.
4 Sagō' papu'utku gi' lapal itu bo' ka mbal sinumu,” yukna. “Ya amu'ku
junjung ni ka'a, kalehun aku dai'-dai'.
5 “Tapandoga kami in a'a itu asal panganjabu. Pinahiluhala' e'na bangsa
kami Yahudi ma kaluha'an dunya. In iya pagmakōkan ma umpigan
Nasaret.*
6 Bay iya arak angalumu'an langgal pagkulbanan ma Awrusalam, angkan
iya tasaggaw kami. Ya maksud kami in iya subay pinahukum ma buwat
usulan sara' kami,
7 sagō' bay parumpās si Lisiyas nakura' sundalu inān angagaw iya min
pang'ntanan kami.
8 Puwas e' bay soho'na saga a'a anuntut pi'itu patampal ni ka'a. Na, bang
ka'a anumariya a'a itu, tata'unu du min iya bang ai sababan angkan kami
anuntutan iya.”
9 Pauyun isab saga Yahudi he' anuntutan si Paul. Yuk sigām in bay
binissala e' si Tertullus inān b'nnal sadja.

Panganda'awa si Paul ma Alopan si Pilik

10 Manjari sininyalan si Paul e' gubnul, sinō' amissala. Yuk si Paul ni
gubnul, “Kinōgan aku anganda'awahan di-ku ma alopannu, tuwan, sabab
kata'uwanku at'ggol na pamal'ngngannu sara'nu ma bangsa kami itu.
11 Aluhay ko' itu pinariksa'. Aniya' na sangpū' maka duwang'llaw
buwattina'an, tuwan, bay aku patukad ni Awrusalam anambahayang.
12 Halam aku bay ta'abut e' saga Yahudi itu maglugat maka sai-na ma
deyom langgal pagkulbanan. Halam aku bay ta'abut amahiluhala' saga a'a,
ai na ka ma deyom kalanggalan sigām, ai na ka ma kamaina'anan saddī
ma jadjahan da'ira Awrusalam.
13 Halam isab aniya' mattanna pamaluwas saga a'a itu palsaksi'an
panuntut sigām ma aku.
14 Sagō', magsab'nnal aku, tuwan, Tuhan kapangkatan kami ya
pagta'atanku samantala' aku ameya' ma kal'ngnganan si Isa, ya pinagōnan
e' sigām ‘umpigan pagokatan.’ Sagō' kahagadku asal kamemon ya tasulat
ma deyom sara' si Musa maka ma deyom Kitab Kanabi-nabihan.
15 Sali' du aku maka sigām aholat ma Tuhan in manusiya' kamemon,
ahāp maka ala'at, pinakallum pabīng.

---

* **24:5 24:5** Umpigan Nasaret: hatina saga a'a ya ameya' ma si Isa, a'a Nasaret.

16 Angkan aku amanuyu' to'ongan bang pa'in apote' atayku tudju ni
Tuhan, sampay ni pagkahiku manusiya'.
17 “Manjari itu, pila-pilantahun kalikutanku min Awrusalam, bay aku
pabīng pehē' amowa sīn panarakkaku saga a'a bangsaku, sampay maghi-
nang kulban ni Tuhan.
18 Na, ma sabu pa'in aku maghinang e'-i, bay aku ta'abut e' saga a'a itu ma
deyom langgal pagkulbanan. Baha'u bay talusku hinang pagsussi. Kulang
isab a'a bay ma atagku inān maka halam aniya' bay lengog.
19 Sagō' aniya' saga Yahudi min lahat Asiya bay maina'an. Bang aniya'
ganta' panā' saga a'a inān ma aku, arapun sigām maitu anuntutan aku.
20 Saguwā', pagka sigām halam maitu, pabissalahun na saga Awrusalam
itu. Sō'un sigām angahaka bang dusa ai bay panuntutan aku, waktu
kapanumariya aku e' Tumpukan Maghuhukum he'.
21 Sabab halam aku bay katōngan dusa, luwal bahā' ya bay pan-
galinganku sabuku an'ngge ma dahuan sigām, ya yukku, ‘Ya angkan
aku hukumbi ma buwattina'an, ma sabab kahagadku in a'a magpatayan
pinakallum du pabīng’.” Minnē' akatis da'awa si Paul.
22 Manjari pinahondong pagbissala inān e' si Pilik sabab kasakupanna
asal pasal kal'ngnganan si Isa Al-Masi. Yuk si Pilik, “Subay na at'kka pi'itu
nakura' Lisiyas bo' yampa paluwasku hukumanku.”
23 Puwas e' bay soho'na dakayu' kapitan inān anganjagahan si Paul ma
mbal sakit asigpit kat'nna'anna. Saga bagayna subay pinarūl amowahan
iya napakana.
24 Apuwas pa'in daka pilambahangi, pina'an si Pilik maka h'ndana si
Drusilla, d'nda Yahudi. Pinalinganan e'na pina'an si Paul ati pakale iya ma
pamissala si Paul pasal pangandol tudju ni si Isa Al-Masi
25 Amissala na pa'in si Paul ma pasal a'a subay angahinang kabontolan
maka subay amaggat ma napsuna ala'at. Binissala e'na isab hukuman ya
pinat'kka e' Tuhan ma saga manusiya' ma llaw sinōng. Pagkale si Pilik ma
bissala si Paul itu, magtūy iya tināw ati yukna ma si Paul, “Makajari na ka
ala'an. Lingananta pa'in ka pabīng bang aku bilahi.”
26 Lāgi aholat si Pilik kalu kabuwanan sīn pagmamhu' e' si Paul, angkan
si Paul araran pinalinganan e'na bo' magsuli-suli maka iya.
27 Makalabay pa'in duwantahun, paganti' si Purkiyus Pistus min si Pilik
maggubnul. Malaingkan bilahi kinahāpan si Pilik e' saga Yahudi, angkan
tahanna lagi' si Paul ma deyom kalabusu.

25

Anganda'awa si Paul ma Alopan Gubnul Pistus

1 Palabay pa'in t'llung'llaw min kat'kka si Pistus ni lahat paggubnulanna
inān, patukad iya min Kesareya tudju ni Awrusalam.
2 Ma Awrusalam pa'in, pina'an ni iya saga kaimaman alanga maka saga
nakura' bangsa Yahudi amowa saga tuntut sigām ma si Paul. Angamu'
sigām junjung ni si Pistus
3 bang pa'in soho'na si Paul pinapinda ni Awrusalam. Bay sigām asal
magkaisunan angahapa'an iya ma labayan bo' pinapatay.
4 Sagō' anambung si Pistus, yukna, “Ina'an si Paul tinahan ma Kesareya
ma deyom kalabusu, maka song aku palūd pina'an pabīng.
5 Paronganunbi ma aku ni Kesareya saga a'abi taga-kapatut. Tuntutinbi
iya maina'an bang aniya' bay tahinangna ala'at.”

6 Saga walu' atawa sangpū' bahangi ya kat'nna' si Pistus ma sigām ma
Awrusalam bo' yampa palūd ni Kesareya. Pag'llaw dakayu', aningkō' iya
ma bilik paghukuman bo' soho'na si Paul pinasōd pina'an.
7 Pagsōd pa'in si Paul, pinagtimukan iya e' saga Yahudi ya bay palūd min
Awrusalam. Tinuntutan iya e' sigām tuntut abuhat, sagō' halam aniya'
kamattanan sigām.
8 Manjari anganda'awahan di-na si Paul, yukna, “Halam aniya' bay
tahinangku langgal sara' ma bangsa kami Yahudi. Halam aniya' bay
tahinangku kala'atan tudju ni langgal pagkulbanan, atawa ni Sultan
Mahatinggi bangsa Rōm.”
9 Sagō' si Pistus, pagka kabaya'anna kinahāpan e' saga Yahudi, atilaw ni
si Paul, yukna, “Angaho' ka bahā' bang ka pinatukad pabīng ni Awrusalam,
bo' ka hukumku maina'an ma sabab saga tuntut ma ka'a itu?”
10 Yuk si Paul, “Itiya' aku an'ngge ma paghukuman Sultan Mahatinggi.
Wajib aku sinara' maitu. Kasakupannu asal, tuwan gubnul, halam aku bay
makabuwan kala'atan ma saga Yahudi.
11 Bang sab'nnal-b'nnal aku bay makalanggal sara', atawa bang aniya'
bay tahinangku patut pamapatayan aku, maglilla' du aku. Sagō' bang
ngga'i ka b'nnal ya panuntut e' saga a'a itu ma aku, halam sai-na
taga-kapatut ang'nde'an aku ni pang'ntanan sigām. Amu'ku tinukbalan
nihukum e' Sultan Mahatinggi!”
12 Aubus pa'in si Pistus bay makapagisun maka saga bag'llalna, sambun-
ganna si Paul, yukna, “Pagka ka bilahi tinukbalan ni Sultan Mahatinggi,
pinapehē' na ka.”

Angaru si Pistus ma Sultan Agrippa

13 At'ggol-t'ggol pa'in minnē', at'kka pina'an ni Kesareya sultan Agrippa
maka danakanna d'nda si Bernike. Pina'an sigām anibaw si Pistus,
pagaddat sigām ma iya.
14 Maina'an pa'in sigām daka pilambahangi, pinahatian sultan e' si Pistus
pasal palkala' si Paul. Yuk si Pistus, “Aniya' maitu dakayu' pilisu bay
tinahan e' si Pilik.
15 Pagpehē'ku ni Awrusalam, bay aku kabowahan tuntut e' saga
kaimaman alanga maka saga pagmatto'ahan Yahudi. Bay aku niamu' e'
sigām amat'nna'an iya hukuman.
16 “Sagō' bay sigām haka'anku, ngga'i ka addat kami bangsa Rōm
anōngan sai-sai pinat'nna'an hukuman bang halam gi' bay pinapagtampal
dahū maka saga a'a bay anuntutan iya. Aniya' isab waktu kapan-
ganda'awana dahū.
17 Angkan ko', pagt'kka pi'itu saga a'a anuntut e', halam aku bay am-
abiyal. Pag'llaw dakayu', bay aku aningkō' magtūy ma bilik paghukuman,
ati soho'ku si Paul itu binowa pareyom.
18 Jari an'ngge saga a'a anuntutan iya. Pangannalku aniya' dusa aheya
panuntutan sigām ma si Paul, sagō' halam.
19 Ya palkala' sigām hal pagjawaban pasal agama sigām, maka pasal
dakayu' a'a amatay niōnan Isa. Pinagpa'in a'a inān e' si Paul asal allum.
20 Na,” yuk si Pistus, “pagka mbal kata'uwanku bang buwattingga subay
pamariksa'ku ma saga palkala' buwattē', bay tilawku si Paul bang iya bilahi
pinatukad ni Awrusalam bo' nihukum mahē'.
21 Saguwā' angamu' iya pinatandan palkala'na ni Sultan Mahatinggi
ma Rōm bo' sinalassay mahē'. Angkan iya soho'ku tinahan maitu

pinajagahan sampay aniya' waktu pamasampay iya ni paghukuman Sultan Mahatinggi.”

22 Ah'lling si Agrippa ni si Pistus, “Bilahi aku akale ma a'a itu,” yukna.
“Takalebi du iya salung,” yuk si Pistus.

Si Paul Binowa Paharap ma Sultan Agrippa

23 Pag'llaw dakayu', at'kka pina'an si Agrippa maka si Bernike. Angulinting sigā e' pamulawan maka pamakay angillap, magmahaldika' to'ongan hinabu sigā pasōd ni luma' mairan. Ina'an isab saga nakura' sundalu maka saga a'a bangsahan min lahat ina'an. Magpanoho'an si Pistus, ati binowa si Paul pareyom.

24 Ma deyom pa'in, yuk si Pistus ni si Agrippa, “Tuwan Sultan, sampay ka'am kamemon makasabuhan kami! Itiya' ta'nda'bi dakayu' a'a ya bay tinuntutan ni aku e' saga Yahudi kamemon, e' saga Yahudi min lahat itu maka saga Yahudi min Awrusalam. Bay sigām angamahit sidda, in a'a itu kono' subay pinapatay saru'un-du'un.

25 Sagō' halam aniya' sababan tabākku pamapatayan iya. Jari, pagka iya bilahi tinukbalan ni Sultan Mahatinggi, aniya' niyatku amabeya' iya pehē'.

26 Sagō' halam aniya' tantu sababanna panulatanku ni Panghū'ku Sultan,” yuk si Pistus. “Angkan iya bay bowaku pa'alop ni ka'am, ya lagi'na bang ni ka'a, Sultan Agrippa. Ya angkan palkala' itu pinariksa' pabalik, kalu aniya' tabākku sababan bo' sinulat pinabeya' ni Sultan Mahatinggi.

27 Sabab bang ma aku,” yukna, “mbal taluwa' bang kita anukbalan pilisu ni sara' alanga, bo' mbal tatugila' bang ai panuntut ma iya.”

26

Si Paul Amissala ma Matahan Sultan Agrippa

1 Sakali itu amissala na si Agrippa ni si Paul, yukna, “Paba'idta na ka anganda'awahan di-nu.” Manjari aninyal si Paul maka tanganna bo' yampa anagna' anganda'awa.

2 “Tuwan sultan Agrippa,” yukna, “kinōgan aku sabab ka'a ya pa'alopanku llaw itu bo' aku makada'awa pasal bay panuntut e' saga Yahudi.

3 Sabab kasakupannu ya addat Yahudi kamemon maka saga pasu'alan sigām. Angkan aku pama'ap ni ka'a, bang pa'in ka mbal sinumu akale ma aku.

4 “Kinata'uwan asal e' saga Yahudi kamemon bang buwattingga bay tebongku sangay min kaonde'ku ma deyom kakampunganku, sampay isab mahē' ma Awrusalam.

5 At'ggol na pakata'u sigām ma aku. Kinata'uwan du e' sigām kapamogbogku ma kal'ngnganan saga Parisi. Halam aniya' makasali' ni saga Parisi bang bogbog du harap ni sara' agama Yahudi.

6 Tu'ud saga Yahudi inān mbal bilahi amuwan saksi' ma pasalku. Na buwattina'an,” yuk si Paul, “itiya' aku nihukum ma sabab pangaholatku in bay janji' Tuhan ni kamatto'ahan kami atuman du.

7 Ya du isab e'-i niholat e' saga bangsa kami Yahudi kasangpū' maka duwa, salta' pa'in sigām magta'at ni Tuhan llaw-sangom. Tuwan sultan, ya angkan aku tinuntutan e' saga pagkahiku Yahudi, ma sabab pangaholatku itu.

8 Ka'am saga kasehe' ilu! Angay kam mbal makapam'nnal in Tuhan amakallum a'a min kamatay?

9 “Minsan aku, ya pangannalku tagna' subay aku amuspusan kosogku
anagga' si Isa, a'a Nasaret.
10 Ya na he' kahinanganku, waktu tagna' ma Awrusalam. Bay aku
kabuwanan kapatut e' saga imam alanga, angkan aheka a'a suku' Tuhan
bay isiku ni deyom kalabusu. Ta'abut pa'in sigām pinat'nna'an hukuman
ni kamatay, bay aku pauyun angaho'.
11 Min heka isab sigām bay pabinasaku ma deyom saga kalanggalan
kamemon, bo' supaya sigām tapissoko' ang'bba min pameya' sigām ma
si Isa. Mamarahi pasu' atayku ma sigām, angkan sigām bay abutku ma
saga kalahatan bangsa saddī supaya sigām kala'uganku.
12 “Ya na he' bay angutku, ya angkan aku bay pehē' ni Damaskus amowa
kapatut maka sulat panoho'an bay pamuwan aku e' saga nakura'.
13 Na, tuwan Sultan,” yuk si Paul ni si Agrippa, “augtu pa'in llaw,
hinabuku ma labayan, aniya' bay ta'nda'ku sawa min deyom sulga', asilaw
gi' min llaw. Anahaya sawa he' ma tongodku sampay ma saga a'a bay
sehe'ku magl'ngngan e'.
14 Pahantak kami kamemon ni tana'. Jari aniya' takaleku suwala
ah'lling ma bahasa Hibrani, yukna, ‘Saul! O Saul! Angay aku pinjala'nu?
Kap'ddi'an du ka pagga aku sagga'nu, sali' sapantun sapi' ya kap'ddi'an
bang sipa'na tungkud dapuna.’
15 “ ‘Sai sa ka'a ilu, Nakura'?’ yukku.
“Yukna, ‘Aku si Isa, ya pinjala'nu na pa'in.
16 Saguwā' an'ngge na ka to'ongan,’ yukna. ‘Ya po'on aku papa'nda' itu ni
ka'a bo' ka pene'ku. Kawakilan ka angahaka ma saga a'a pasal in aku bay
ta'nda'nu llaw itu, maka ma pasal ai-ai ya pa'nda'anku ni ka'a ma sinosōng.
17 Papuwasta du ka min pang'ntanan saga pagkahinu Yahudi, maka min
pang'ntanan bangsa saddī, ya song pamapehe'anku ka'a,
18 supaya sigām tabowanu papinda min kalendoman tudju ni kasawa-
han, min pang'ntanan nakura' saitan tudju ni okoman Tuhan. Manjari
ta'ampun du karusahan sigām sabab min pangandol sigām ma aku,’ yuk
si Isa, ‘ati pinalamud sigām ni deyoman saga a'a tapene' e' Tuhan.’
19 “Angkan ko', tuwan Sultan,” yuk si Paul, “halam bay tasagga'ku ya bay
pa'nda' ni aku inān min sulga'.
20 Jari magnasihat na aku. Bay tagna'anku ma Damaskus, puwas e'
ma Awrusalam, bo' ma kaluha'an lahat Yahudi, sampay isab ma saga a'a
ngga'i ka Yahudi. Bay pandu'anku sigām kamemon subay ang'bba to'ongan
min dusa sigām bo' papinda ameya' ma Tuhan. Maka subay isab aniya'
kahinangan sigām ahāp paltanda'an in sigām ang'bba na min dusa.
21 Ya na ko' he' sababanna angkan aku bay sinaggaw e' saga Yahudi mahē'
ma deyom langgal pagkulbanan. Tino'ongan aku e' sigām, arak pinapatay,
22 daipara tinabangan na pa'in aku e' Tuhan sampay ni kabuwattituhan.
Angkanna aku itiya' an'ngge maitu anaksi' ni saga a'a kamemon areyo'-
alanga. Sali' du bissalaku itu maka bay binissala e' saga kanabi-nabihan
ma masa awal e', maka e' si Musa, ma pasal pakaradja'an ma sinosōng.
23 Yuk pangallam sigām in Al-Masi subay makananam kabinasahan
maka kamatay. Maka Al-Masi ya pinakallum min kamatay dahū min
kamemon, bo' buwananna kasawahan pikilan saga Yahudi maka ngga'i
ka Yahudi, supaya sigām kalappasan min hukuman dusa.”
24 Sakali itu, salta' pa'in si Paul anganda'awahan di-na buwattē',
pinahitan iya e' si Pistus, yukna, “Paul! Binelaw ka! Dumasiyaw pahāp
kalanga pangadji'nu, ya na makabelaw ka'a ilu.”

25 Anambung si Paul, yukna, “Tuwan Balbangsa, ngga'i ka aku binelaw.
B'nnal sadja maka ahantap bissalaku itu.
26 Kata'uwannu asal, tuwan Sultan, pasal kahālan itu. Angkan aku
makatawakkal amissala ni ka'a sabab makatantu aku in kamemon bay
pat'kka itu kasakupannu asal. Halam itu bay kalimbungan.
27 Tuwan sultan Agrippa,” yuk si Paul, “magsab'nnal ka bahā' ma bay
kallam saga kanabi-nabihan? Kata'uwanku in ka'a ilu magsab'nnal.”
28 Yuk si Agrippa ni si Paul, “Ma pikilannu bahā' tabowanu aku
magalmasihin?”
29 Yuk si Paul, “Buwattina'an ka atawa ma sinosōng, ya amu'-amu'ku ni
Tuhan bang pa'in ka'a, tuwan sultan, sampay saga a'a kamemon ya akale
ma aku llaw itu, pasali' ni aku. Ya sadja subay mbal kasali'anbi ya kilikili
pangengkot aku itu.”
30 Sakali an'ngge sultan maka gubnul maka si Bernike min paningkō'an
sigām, sampay saga sehe' sigām magtingkō'an inān.
31 Pagluwas sigām minnē', magsuli-suli sigām. Yuk sigām, “Halam aniya'
sababan pamapatayan atawa pamakalubusuhan a'a inān.”
32 Yuk si Agrippa ni si Pistus, “Bang iya halam bay makalandu' mikitukbal
ni Sultan Mahatinggi, bay iya tapal'ppa.”

27

Si Paul Palintas ni Da'ira Rōm

1 Tagara' pa'in in kami subay pinatulak ni Itali, si Paul maka saga pilisu
kasehe' bay pinajagahan ma si Juliyus, dakayu' kapitan ma saga sundalu
Rōm. Magnakura' iya ma damba'an sundalu niōnan Ba'anan sundalu
Sultan Mahatinggi.
2 Paruwa' kami ni dakayu' kappal min lahat Aramittu, marai' na atulak
ni saga lahat paghapit-hapitan ma bihing lahat Asiya. Manjari ak'tta na
kami min Kesareya he'. Ameya' isab ma kami si Aristarkus a'a Makidunya
min da'ira Tessaloneka.
3 Pagk'llat pa'in llaw dakayu', pahapit kami ni Sidun. Kinahāpan si Paul
e' si Juliyus. Pinaba'id iya anibaw saga bagayna ma lahat Sidun e', bo' iya
tatabang e' sigām ma ai-ai kakulanganna.
4 Makalanjal pa'in kami minnē', anusulan kami min limbu pū' Kiprus
sabab anagga' baliyu.
5 Puwas e' palintas kami ni dambila' s'llang, min dilaut Silisi maka
Pampiliya, bo' yampa kami makatandan ni Mira, dakayu' kauman ma lahat
Likiya.
6 Aniya' kappal ta'nda' e' kapitan mahē', kappal min da'ira Iskandari song
atulak palanjal ni Itali. Jari pinariyata' kami e'na pina'an bo' atulak na.
7 Agon kami mbal pasōng ma deyom daka pilambahangi. Kahunitan
kami tumandan ni kauman Kinidus. Manjari itu, pagka alandos baliyu,
mbal kami makasangsang angkan kami palabay min limbu pū' Kerete, min
dilaut tōng Salmone.
8 Anusul-nusul kami min bihing deya, maka kahunitan kami isab
makat'kka ni lo'ok, ya niōnan Parunggu'an Asalamat. Asekot-sekot isab
inān ni da'ira Laseya.
9 Pagka at'ggol-t'ggol kami maina'an, mbal na kami makalanjal sabab
piligdu. Palabay na waktu pagpuwasa ati timpu pamaliyu lagi'. Ginara'an
saga a'a inān e' si Paul, yukna,

10 “Saga tuwan, ma pandogahanku, bang kitam ganta' palanjal minnitu,
asiya-siya kitam. Piligdu, magka'at kappal itu maka duwa'anna, maka
aniya' isab amatay.”
11 Sagō' kapitan saga sundalu he', tabowa magkahagad ma bissala
nakura' kappal maka tag-dapu. Jari halam sigām bay ameya' ma gara'
si Paul.
12 Ya parunggu'an inān mbal ahāp paglihanan bang salta' timpu
pamaliyu, angkan kaheka'an saga a'a inān bilahi ak'tta minnē' tudju ni
lahat Pinik, bang pa'in mura-murahan makatandan, ati bo' pinalabay
timpu pamaliyu maina'an. Pinik he' dakayu' parunggu'an ahāp ma pū'
Kerete, patampal ni hilaga' maka satan.

Baliyu Alandos ma Dilaut

13 Manjari itu, pagka aniya' baliyu satan mbal sakit akosog, kinabā' e'
saga a'a inān ahāp na tinawakkalan bay kagara'an sigām. Angkan nihella'
na sau bo' yampa kami anusul min bihing pū' Kerete.
14 Sagō' mbal gi' at'ggol patumbuk na baliyu min deya, baliyu habagat.
15 Jari katumbukan kami e' baliyu. Mbal na tasagga' kami baliyu he',
angkan kami pabīng munda' ati hal kami magpatūt la'a.
16 Makalabay pa'in kami min limbu Kauda, pū'-pū' ariki', yampa kami
makabaggot buti-buti bay tundanan e', sagō' kahunitan gi' kami.
17 Taruwa' pa'in buti-buti e' sigām ni diyata' kappal, magtūy binaggot
baran kappal maka k'llat bo' mbal pasisa tapi'na. Puwas e', pagka sigām
tināw binowa pasanglad ni kat'bbahan asekot pehē' ni Libiya, pinahagmak
leha e' sigām. Manjari kappal e' pinasagaran e' sigām tabowa e' baliyu.
18 Abinasa kami sidda e' goyak angkanna pagk'llat llaw dakayu', anagna'
sigām animanan saga duwa'an kasehe'.
19 Ta'abut pa'in kat'llumbahangina, tinimanan e' sigām kapanyapan
kappal takapin.
20 Daka pilambahangi kami halam bay maka'nda' mata llaw atawa
bitu'un. Halam isab aniya' kahondongan baliyu. Angkan kami mbal na
magniyat lappasan.

21 Sakali itu, pagka at'ggol saga a'a inān halam bay makakakan, an'ngge
si Paul ma t'ngnga' sigām amissala. “Saga bagay,” yukna, “arapun bay
beya'bi kagara'an da'a subay atulak min pū' Kerete. Bang bay aku beya'bi
mbal kitam bay magka'at maka halam aniya' ai-ai alungay.
22 Sagō' buwattina'an soho'ta kam paiman, sabab halam du aniya' min
ka'am amatay. Luwal du kappal itu magka'at.
23 Sabab dibuhi',” yuk si Paul, “aniya' bay panyata' ni aku dakayu'
mala'ikat min Tuhan ya asal pagta'atanku. Aku itu palsuku'anna asal.
24 Yuk mala'ikat ni aku, ‘Paul, da'a ka tināw. Subay ka paharap ni Sultan
Mahatinggi. Pinakallum du isab saga sehe'nu ma kappal itu, ma sabab
kahāp Tuhan ma ka'a!’
25 Angkan, saga bagay,” yuk si Paul, “subay kam aiman. Sabab angandol
aku ma Tuhan in bay pamissalana ma aku maujud du.
26 Sagō' tabowa du kitam e' baliyu paragsa' ni dakayu' pū'.”

27 Manjari itu, ta'abut pa'in sangpū' maka mpat bahangi min katagna'
badju inān, tapepe na pa'in kami e' baliyu ma olangan s'llang Adriya. Sōng-
sōng pa'in tonga' bahangi, tapandoga e' saga a'a kappal inān in kami asekot
na ni bihing lahat.

28 Angkan tin'kkad deyo' inān bo' kinata'uwan bang pila lalomna. Jari
t'kkaranna he' aniya' saga duwampū' d'ppa. Mbal at'ggol tin'kkad pabīng,
ati sangpū' la'a maka limand'ppa.
29 Tināw sigām tabowa paragsa' ni kabatuhan, angkan sigām angahūg
mpat sau min buli' kappal bo' yampa sigām aminta-minta bang pa'in
al'kkas pak'llat llaw.
30 Saga a'a maghinang ma kappal inān bay pasulay alahi. Magbau'-
bau' sigām angahūg saga sau min munda' kappal, sagō' ina'an sigām bay
anontonan buti-buti tudju ni tahik.
31 Sagō' ah'lling si Paul ni kapitan maka ni saga sundalu, yukna, “Bang
saga a'a inān mbal pat'ttog ma kappal, magmula du kam!”
32 Angkan kin'ttob e' saga sundalu lubid bay panonton buti-buti. Hal
pinal'bbos ni tahik.
33 Apote' pa'in sobangan, nilogos sigām kamemon e' si Paul, sinō'
amangan. Yukna, “Kasangpū' na maka mpat bahangi llaw itu ya pagsusabi.
Halam kam bay makatimtim ai-ai.
34 Angkan kam logosku subay amangan, bo' kam makatatas. Sabab
minsan hal dalamba bu'unbi mbal du magmula.”
35 Akatis pa'in e' si Paul ah'lling, angā' iya tinapay ati bo' pinagsukulan
e'na ni Tuhan ma alopan sigām kamemon. Puwas e' pinagpōng e'na
tinapay bo' iya amangan.
36 Jari itu pahogot atay sigām ati amangan sigām kamemon.
37 Aniya' kami duwa hatus maka pitumpū' maka nnom a'a bay ma diyata'
kappal e'.
38 Maka'ssohan pa'in sigām, tinimanan e' sigām ni tahik saga buwas
tirigu ya ma deyom mohang, bo' supaya palantung kappal inān.

Magka'at Kappal

39 Pag'llaw pa'in halam takilā e' saga a'a kappal bang pū' ai ya pata'nda'
inān, sagō' aniya' ta'nda' e' sigām lo'ok taga-gusung ma bihing. Ya paggara'
sigām, bang makajari, pinasanglad kappal pina'an ni gusung.
40 Angkan kinehet e' sigām engkot saga sau, ni'bbahan ma deyom tahik.
Nihubaran isab lubid bay pamaggot saga bansān. Puwas e' pinat'ngge e'
sigām leha-leha ma munda' bo' tabowa e' baliyu patandan ni bihing.
41 Sagō' makaragsa' sigām ni kahanggalan. Amalut munda' kappal, mbal
pajudjal, maka buli'na he' abagbag e' goyak.
42 Maggara' saga sundalu inān amapatay saga pilisu kamemon bo' supaya
halam aniya' makalangi ni bihing alahi.
43 Sagō' nakura' sigām inān mbal bilahi ni'inay si Paul, angkan lāngna
saga sundalu, sinō' da'a angalanjalan e'-i. Gom pa'in soho'na saga a'a inān,
sasuku ata'u palangi, palaksu dahū ni deyom tahik bo' palangi kaleya.
44 Saga a'a kasehe'an sinō' paturul, ameya' pagūng ma papan atawa ma
kayu bay magka'at ma kappal inān. Manjari tabuwattē' kami kamemon,
makatandan ni bihing, halam ainay.

28

Ma Pū' Malta

1 Makatandan pa'in kami ma halam aniya' baya-baya, aniya' angahaka'an
kami in pū' inān niōnan Malta.
2 Asidda kami kinahāpan e' saga a'a Malta inān. Nirokotan e' sigām api
sabab anagna' na angulan maka ahaggut na, ati pina'idda kami kamemon
e' sigām.

3 Si Paul inān bay animuk engas-engas pangayu, dap'kkosan. Ma sabuna
pa'in amat'nna' kayu inān ma api, aniya' sowa abisa paluwas sabab min
pasu'na. Jari sowa ina'an pakeket ma tangan si Paul.
4 Pag'nda' saga a'a Malta ma sowa ina'an pagantung ma tangan si Paul,
magtūy sigām magupama dangan maka dangan, yuk-i, "Tantu a'a itu bay
amapatay, sabab minsan iya bay makapuwas min deyom tahik, tu'ud mbal
katangguhan kadalna."
5 Sagō' sowa inān hal pinessekan e' si Paul tudju ni deyom api ma halam
ainay.
6 Angagad-ngagad na pa'in saga a'a Malta inān kalu ang'tting tangan
si Paul, atawa amatay saru'un-du'un. Sagō' at'ggol-t'ggol pa'in e' sigām
angagad, bo' halam aniya' la'at tum'kka ni baran si Paul, apinda pikilan
sigām. Yuk sigām, "Dakayu' tuhan ko' a'a itu!"
7 Na, aniya' ma kasekotan ina'an saga huma si Publiyus, ya datu' ma pū'
inān. Binowa kami ni humana ati sinagina kami e'na pahāp-hāp. Pina'idda
kami e'na ma deyom t'llumbahangi.
8 Ina'an asal mma' si Publiyus palege sabab apasu' iya, maka magsungi'-
sungi'. Pasōd si Paul ni deyom bilikna bo' angamu'-ngamu' ni Tuhan ma
pasalna. Pinat'nna' isab tangan si Paul ni baran matto'a he', magtūy iya
kauli'an.
9 Pagka buwattē', pina'an na isab ni si Paul sasuku taga-saki ma pū' inān,
ati kauli'an du isab sigām.
10 Aheka bay pamuwan e' saga a'a inān pangahulmat kami, ati song pa'in
kami atulak, niruwa' e' sigām ni kappal ai-ai kagunahan kami palutu'.

Pagtulak ni Rōm

11 Aniya' kami t'llumbulan ma pū' Malta inān bo' yampa kami ak'tta
minnē'. Ya pameya'an kami kappal min Iskandari bay palihan ma pū'
inān t'ggol bay timpu pamaliyu.
12 At'kka kami ni da'ira Sirakus, ati t'llumbahangi ya kahanti' kami
maina'an
13 bo' yampa kami palaus minnē' tudju ni lahat Rigiyum. Pag'llaw
dakayu', baliyu satan na ati duwambahangi bo' kami at'kka ni kauman
Putiuli.
14 Aniya' tabāk kami saga bebeya'an si Isa maina'an. Sinō' kami paokom
ma sigām saga dapitu'. Puwas e' palaus kami amaklay ni da'ira Rōm.
15 Takale pa'in e' saga bebeya'an si Isa ma Rōm in kami at'kka na,
magtūy sigām bay pa'abut ni tiyanggi Appiyus maka ni kauman T'llu-
Kadday anampang kami. Pag'nda' si Paul ma sigām, magsukul iya ni Tuhan
ati pahogot atayna pabīng.
16 Makat'kka pa'in kami ni da'ira Rōm, pinaba'id si Paul magluma'an di-
na. Aniya' dakayu' sundalu anganjagahan iya.

Si Paul Magnasihat ma Da'ira Rōm

17 Palabay pa'in t'llumbahangi, nilinganan e' si Paul saga kanakura'an
Yahudi ya maglahat maina'an, sinō' patimuk. Atimuk pa'in, yuk si Paul ni
sigām, "Saga dauranakanku, halam aniya' dusaku ma pagkahiku Yahudi,
maka halam aniya' palsagga'anku ma pangaddatan ka'mbo'antam. Sagō'
minsan buwattē', bay aku sinaggaw sampay pinakalabusu e' saga Yahudi
ma Awrusalam, bo' sinōngan e' sigām ni pang'ntanan bangsa Rōm.
18 Bay aku sinumariya e' saga bag'llal Rōm. Jari bilahi na sigām amal'ppa
aku sabab halam aniya' tapiha e' sigām sababan pamapatayan aku.

19 Sagō' mbal to'ongan amarūl saga Yahudi he' bang aku ganta' pinal'ppa,
angkan halam aniya' tahimangkanku saddī min mikitukbal ni Sultan
Mahatinggi ma Rōm itu. Saguwā', minsan buwattē', halam aniya'
panuntutku ma saga pagkahiku Yahudi.
20 Angkan kam bay amu'ku pi'itu bo' kitam mag'nda' maka magbissala,
supaya kata'uwanbi bang ai ya maksudku. Itiya' aku niengkotan maka
kilikili ma sabab pameya'ku ma a'a dakayu'-kayu' ya holattam bangsa
Isra'il."
21 Yuk saga a'a magtimukan inān ni si Paul, "Halam kami bay makasam-
but sulat min lahat Yahudiya ma pasalannu. Halam isab aniya' saga
danakantam Yahudi bay pi'itu minnē' amowa haka atawa tuhuma ala'at
bang ma sababannu.
22 Sagō' bilahi kami akale bang ai kapam'nnalannu. Sabab kata'uwan
kami, ya pandu' pameya'annu ilu binissalahan na pa'in ala'at e' saga a'a
ma sabarang lahat."
23 Manjari itu, maggara' sigām maka si Paul bang sumiyan pamissalana
ma sigām. Ta'abut pa'in llawna, aheka sigām bay pina'an ni luma'
pahanti'an si Paul e'. Min subu-subu sampay ni kasangoman pinahatian
sigām e' si Paul maka ninasihatan pasal kapagparinta Tuhan. Tinō'an
sigām bang ai bay tasulat ma deyom Sara' si Musa maka ma Kitab Kanabi-
nabihan, bo' sigām kamattanan sampay tabowa magkahagad ma si Isa.
24 Aniya' min sigām tabowa magkahagad ma bissalana, maka aniya'
halam.
25 Minnē' aniya' pagsu'al sigām. Ma song pa'in sigām amole', aniya' gi'
bissala si Paul ma sigām, yukna, "Atumlang na bay pangallam Rū Sussi, ya
bay pinalatun e' nabi Isaya ni saga ka'mbo'-mbo'anbi.
26 Sabab ya itu bay yukna,
'Pehē' na ka ni bangsa itu bo' sigām haka'in:
Asal kam pakale, sagō' mbal tahatibi.
Asal kam papatong, sagō' mbal tapanhidbi.
27 Sabab saga a'a itu hal magmatuwas.
Tainga sigām bay tinaplokan, mata sigām bay tinambunan.
Bang bay ngga'i ka buwattē', bay du ta'nda' e' mata sigām,
bay takale e' tainga sigām.
Bay du isab tahati e' tawhid sigām,
ati pabalik sigām magta'at ma aku,' yuk Tuhan,
'bo' yampa sigām bawi'ku.' "
28 Tinambol e' si Paul bissalana, yukna, "Angkan subay kata'uwanbi,
in lapal Tuhan pasal kalappasna ma manusiya' pinasampay na ni saga
kabangsahan ya ngga'i ka Yahudi. Sigām inān angikut du." [
29 Akatis pa'in e' si Paul amissala, magtūy ala'an saga Yahudi maka e'
sigām magjawab sidda.]
30 Ma deyom duwantahun, ina'an si Paul pat'nna' ma luma' bay padjakna.
Sinagina e'na sasuku bay pina'an ni iya,
31 ninasihatan na pa'in pasal pagparinta Tuhan, maka pasal Panghū' Isa
Al-Masi. Atampal e'na amandu' maka halam aniya' makalāng iya. *Tammat*

RŌM

Pahati pasal sulat itu

Rōm itu da'ira aheya ma lahat Itali, da'ira bay pat'nna'an Sultan Mahatinggi, ya gin'llal Caesar. Aheka isab kalahat-lahatan saddī ma sakalibut s'llang Meditera bay ta'agaw e' bangsa Rōm ati talapay niōnan lahat Rōm sabab pinagparintahan e' sultan Rōm. Manjari in a'a kamemon pat'nna' ma pagparintahan Rōm, sasuku aniya' kataddanganna, niōnan bangsa Rōm isab. Ya pat'nna' ma da'ira Rōm inān porol a'a Rōm maka ba'anan a'a liyu. Aniya' isab maina'an saga a'a magpangandol ma si Isa.

Jari itu bilahi si Paul pina'an anibaw saga bebeya'an si Isa sagō' at'ggol na halam bay makalanjal sabab aheka kinabimbangan. Angkanna iya amabeya' sulat itu ni Rōm pangahaka saga suku' si Isa maina'an in iya magbamba na patibaw ni sigām dahū, bo' yampa palanjal ni lahat Kastila' magpata'u saga a'a maina'an pasal si Isa Al-Masi.

Ma sulat itu pinahati e' si Paul bang buwattingga kapaghāp manusiya' maka Tuhan, hatina ma sabab pangandol sigām sadja, ngga'i ka ma sabab hulas-sangsā' sigām maghinang.

Sulat si Paul ni Saga A'a ma Da'ira RŌM

1 Sulat itu deyo' min aku, si Paul, pinasampay ni ka'am ma da'ira Rōm.
Aku itu dakayu' sosoho'an si Isa Al-Masi. Tapene' aku e' Tuhan, kawakilan
e'na magnasihat lapalna ahāp.
2 Lapal ahāp itu bay panganjanji' e' Tuhan ma masa awal. Bay pinalatun
e'na ma saga nabi, ati sinulat e' sigām ma deyom Kitab.
3 Si Isa anak Tuhan ya pinagbissala ma lapal ahāp itu. Bang takdil ni
kapaga'ana, tubu' iya min sultan Da'ud.
4 Bang takdil ni kajarihanna maka palnyawahanna, asussi iya luwas bay
min Rū Sussi, maka manyatakan isab in iya b'nnal Anak Tuhan ma sabab
kosog kawasa Tuhan ya bay pamakallum iya min kamatay. Si Isa Almasi
Panghū'tam ko' itu.
5 Iya ya palsababan angkan aku kabuwanan kapatut e' Tuhan ati
kawakilan magnasihat bo' supaya aniya' saga a'a min bangsa kamemon
tabowa e'ku magsab'nnal maka ameya' ma si Isa.
6 Ya du ka'am maglahat ma da'ira Rōm ilu, tapene' du isab kam e' Tuhan
bo' pasuku' ma si Isa Al-Masi.
7 Amabeya' aku sulat itu ni ka'am kamemon mailu ma Rōm, a'a
kinalasahan e' Tuhan maka pinene' e'na bo' kam manjari a'ana. Mura-
murahan, bang pa'in kam kaniya'an tatabangan maka kasannangan atay
e' Mma'tam Tuhan maka e' si Isa Al-Masi Panghū'tam.

Magsukul si Paul ni Tuhan ma Sabab saga A'a Rōm

8 Tagna'anku na bissalaku ma ka'am: magsukul aku ni Tuhan labay min
si Isa Al-Masi, maka magsukul aku ma pasalanbi kamemon sabab abantug
na pangandolbi sampay ma kaluha'an dunya.
9 Saksi'ku Tuhan ya paghinanganku min deyom atay pagka aku magnasi-
hat lapal ahāp pasal Anakna. Taentomku kam sakahaba'

10 waktu kapangarapku ni Tuhan. Amu'ku isab ni iya bang pa'in aku
kinahandakan e'na supaya makaluhaya pi'ilu patibaw ni ka'am ma waktu
itu.
11 Landu' to'ongan aku bilahi mag'nda' maka ka'am sabab aniya' kahāpan
min Rū Tuhan bowahanku ka'am, supaya angahogot imanbi tudju ni
Tuhan.
12 Saguwā' bang aku makamailu ma ka'am, magkalasigan kitam sali'-sali',
ka'am ma sabab pangandolku, aku isab ma sabab pangandolbi.
13 Saga dauranakanku, kabaya'anku subay kam mbal a'awam ma
pasalanku. Min heka na aku bay agara' anibaw ka'am, saguwā' aniya' na
pa'in makabimbang, ya po'on aku halam bay makalanjal. Ya maksudku
pi'ilu, subay aniya' paluntungan min pagnasihatku, hatina aniya' a'a
tabowaku magsab'nnal ma si Isa, buwat bay kapamowaku ma bangsa
kasehe' ya ngga'i ka isab Yahudi.
14 Sabab aniya' hinang bay pama'atas ma aku, ya po'on aku subay
magnasihat lapal ahāp ma a'a kamemon minsan ai bangsa, bangsa Girīk ka
atawa bangsa saddī, a'a taga-pangadji' ka atawa halam aniya' pangadji'na.
15 Angkan aku atuyu' to'ongan magnasihat lapal ahāp itu sampay ma
ka'am ya maglahat mailu ma da'ira Rōm.
16 Mbal aku aiya' magnasihat lapal ahāp itu sabab aniya' barakatna min
Tuhan pamapuwas a'a kamemon min hukuman dusa, bangsa Yahudi dahū
bo' yampa bangsa kasehe', ya sasuku magsab'nnal ma lapal itu.
17 Lapal ahāp itu amahatian kitam bang buwattingga pamabontol Tuhan
ma kitam manusiya'. Subay kitam angandol sadja, min tagna'anna sampay
ni katapusanna, buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Sai-sai
angandol ma Tuhan, bo' tabista e'na abontol, allum du iya.”

Bangsa Manusiya' Taga-dusa Kamemon

18 In mulka' Tuhan pinabukis na min deyom sulga', pinat'kkahan saga
manusiya' ma sabab ya nihinang e' sigām ma halam aniya' pagmatāw ma
Tuhan. Katambunan e' sigām in pangita'u b'nnal.
19 Patut sigām minulka'an sabab manyatakan asal kajarihan Tuhan,
sabab baran Tuhan ya bay amata'uwan sigām. Tu'ud sigām mbal bilahi
am'nnal.
20 Sangay min waktu bay pamapanjari dunya itu e' Tuhan atampal asal
palantarana, minsan iya mbal ta'nda' e' manusiya'. Atampal in iya taga-
kawasa taptap ni kasaumulan. Atampal isab in iya Tuhan, takilā asal min
kamemon ai-ai bay papanjarina. Manjari halam aniya' a'a makara'awa in
iya a'awam pasal Tuhan.
21 Makata'u asal sigām ma pasal Tuhan, in iya patut pagtuhanan, saguwā'
mbal sigām bilahi angamahaltabat iya atawa angōn Tuhan ma iya. Mbal
sigām minsan magsarang-sukul. Ya pinikil na pa'in e' sigām pikilan halam
aniya' kagunahanna, ati alendom akkal sigām kabowa karupangan ya
tahinang sigām.
22 Maglaku-laku sigām in sigām taga-pangita'u sagō' magkarupangan
sadja.
23 Arapun sigām amudji Tuhan ya taptap allum, saguwā' ya pinudji e'
sigām saga ta'u-ta'u pinaka luwa manusiya' ya magkamatay. Pinudji isab
e' sigām ta'u-ta'u luwa hayop, luwa manuk-manuk, luwa ai-ai maglelehan
ma kuwit tana'.
24 Angkanna manusiya' itu pinasagaran e' Tuhan magdūl-baya' ma
kasabulan ai-ai kinanapsuhan e' sigām. Magkahinangan na pa'in sigām
kalumu'an dapagkahian.

25 Sinulak e' sigām bissala b'nnal pasal Tuhan ati pinene' e' sigām bissala
puting. Ya sinumba e' sigām saga ai-ai bay pinapanjari e' Tuhan, sagō'
Tuhan ya mbal sinanglitan minsan iya ya Magpapanjari angkan patut
subay pinudji sampay ni kasaumulan. Amin.

26 Pagka buwattē' kahinangan manusiya', pinasagaran sigām e' Tuhan
magpangandūlan napsu sigām makatamparasa. Ang'bba kar'ndahan min
addat sigām kar'ndahan bo' magkabaya' maka pagkahi d'nda maghinang
ala'at.
27 Damikiyanna isab kal'llahan, mbal bilahi ma d'nda sagō' magkabaya'
maka pagkahi sigām l'lla. Magbeya' sigām maghinang kasabulan, angkan
sigām pinat'kkahan la'at pinapagtongod maka kala'atan ya bay tahinang
sigām.

28 Na, pagka bangsa manusiya' itu mbal bilahi angisbat pangita'u b'nnal
pasal Tuhan, pinasagaran sigām e'na magpikil karupangan, ati nihinang e'
sigām ya mbal manjari nihinang.
29 Ap'nno' panahu'an sigām e' kala'atan maka dusa kaginisan, hawa
napsu maka kajahilan. Makalandu' heka kala'atan ma deyom pangatayan
sigām, buwat saga angalindi, amono' pagkahi sigām manusiya', angalugat,
angulli', anganjahulaka', amalatun bissala ala'at,
30 angalimut isab sigām ma kasehe'an sigām. Ab'nsi saga a'a buwattē'
ma Tuhan. Ajingki sigām ma pagkahi sigām, alanga to'ongan atay sigām
maka magabbu-abbu na pa'in. Ya sadja pinikil e' sigām bang buwattingga
kasōng hinang sigām ala'at-i. Agagga sigām ma pami'at matto'a
31 maka ala'at pamikil sigām. Mbal sigām kapangandolan, mbal alasa
atawa ma'ase' ma pagkahi sigām, mbal tabowa magkahāp.
32 Makata'u saga manusiya' itu abontol asal pangahandak Tuhan ma
pasal a'a maghinang saga dusa itu, in sigām subay pinapatay. Sagō' minsan
buwattē', luhūy sigām maghinang kala'atan maka kinōgan gom pa'in bang
aniya' a'a kasehe' makasali' ni sigām.

2

Hukuman Tuhan ma Manusiya'

1 Angkanna kam mbal makara'awa, sasuku kam anoway pagkahibi ma
sabab ala'at hinangna. Yukbi in sigām patut pinat'nna'an hukuman, sagō'
amat'nna'an kam di-bi hukuman sabab ya du ka'am maghinang kala'atan.
Hatina, bang kam anoway kasehe'anbi, sali' ka'am baranbi ya sinoway.
2 Kata'uwanta asal, abontol hukuman Tuhan ya pamat'nna'na ma sasuku
maghinang ginisan la'at bay sambatku he'.
3 Kumpasbi bahā' in ka'am makapuwas min hukuman Tuhan, bo' pa'in
masi maghinang kala'atan ya panowaybi sehe'bi?
4 Ma'ase' Tuhan ma ka'am, angkan kam halam pinat'nna'an hukuman
saru'un-du'un, sagō' halam tapaheyabi ma atay in kahāpanna, maka
ka'ase'na, maka kalunuk pangatayanna. Ya sadja kabaya'anna in ka'am
subay pataikut sampay ang'bba min dusabi.
5 Sagō' atuwas kam, mbal bilahi apinda min dusabi. Angkanna paruhun
kabinasahan ma ka'am bang ta'abut llaw pamatuwa' e' Tuhan astolna maka
hukumanna abontol.
6 Sabab in manusiya' kamemon tinungbasan du e' Tuhan pakaniya-
pakaniya, pinapagtongod maka ai-ai bay hinang sigām ma dunya.

7 Aniya' manusiya' kasehe' atukid maghinang ahāp sabab sanglit maka
hulmat min Tuhan ya niangut e'na, maka kallum kakkal. Ya pamuwan
Tuhan ma a'a buwattē' kallum taptap ni kasaumulan.
8 Aniya' isab a'a kabintanan magpalanga di-na min kasehe'anna. Sinulak
e' sigām kasab'nnalan ati ameya' ma kala'atan. Tantu pinat'kkahan mulka'
Tuhan saga a'a buwattē'.
9 Sasuku biyaksa maghinang ala'at taluwa' du katiksa'an maka kabinasa-
han, bangsa Yahudi bo' yampa bangsa kasehe'.
10 Saguwā' sasuku maghinang ahāp sinanglitan du e' Tuhan, binuwanan
kahulmatan maka kasannangan atay, bangsa Yahudi bo' yampa isab
bangsa kasehe',
11 sabab Tuhan mbal amapagbidda' ma manusiya'. Sali'-sali' sigām ma
pang'nda'na minsan ai bangsa.
12 Saga bangsa kasehe', ya halam bay kapat'nna'an sara' si Musa,
amutawan du min Tuhan minsan halam aniya' sara' pangalanggalan
sigām. Maka bangsa Yahudi isab, taluwa' sigām hukuman ma buwat
panoho'an sara' si Musa.
13 Sabab ngga'i ka min kakaleta ma sara' si Musa ya angkan kita abontol
ma pang'nda' Tuhan, saguwā' min kapameya'ta ma panoho'anna.
14 Halam aniya' sara' si Musa ma saga a'a ya ngga'i ka Yahudi, sagō' bang
sigām angahinang kahāpan luwas min deyom atay sigām, hatina tabeya'
e' sigām sara' Tuhan.
15 Aniya' tanda' saksi' in panoho'an sara' pat'nna' asal ma deyom itikad
sigām, jari minnē' aniya' pangita'u sigām pasal hinang ya patut nihinang
maka mbal.
16 Manjari bang ta'abut llaw damuli, ya llaw pangahukum Tuhan ma
manusiya' labay min si Isa Al-Masi, tinanding e'na ai-ai bay katapukan ma
deyom pamikil, ati minnē' sigām nihukum. Buwattē' isab ma lapal ahāp
ya pagnasihatku.

Bangsa Yahudi maka Pamogbog Sara'

17 Na ka'am saga Yahudi, ya pasangdol ma sara'-panoho'an min si Musa
bo' supaya kam tinaima' e' Tuhan. Tuhan isab ya pagmalangkahianbi ni
a'a kasehe'an.
18 Kata'uwanbi bang ai pangahandak Tuhan ma ka'am, maka bang ai ya
wajib hinangbi ma sabab sara' si Musa ya pangadji'anbi.
19 Pangannalbi in ka'am tōp magmalim ma a'a buta, ya halam pan-
gadji'na. Yukbi in ka'am sali' sawa pamasawa akkal a'a kasehe', ya ma
deyom kalendoman.
20 Pangannalbi isab in ka'am jukup ma akkal maka ma pangita'u sabab
ilu sara' ma ka'am, angkan yukbi in ka'am ata'u amaguru ma a'a mbal ata'u,
amituwa isab ma saga a'a a'awam.
21 Ata'u kam amandu' ma a'a kasehe'an, angay kam mbal amandu'an di-
bi? Banda'anbi a'a kasehe' subay mbal anangkaw, bo' ka'am ya anangkaw
du!
22 Pamandu'bi subay mbal angaliyu-lakad ma ngga'i ka paghola'na,
bo' ka'am ya labi magd'nda. Asammal kono' ma pang'nda'bi bang a'a
anumba ta'u-ta'u, bo' pa'in ka'am ya angagaw ai-ai ahalga' min luma'
pagsusumbahan ta'u-ta'u inān!
23 Magabbu-abbu kam in ka'am kabuwanan sara' Tuhan, sagō' ka'am ya
amuwan kamaruhan ma Tuhan pagka halam beya'bi panoho'anna.

24 Buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Ka'am saga Yahudi ya
sababna angkan Tuhan pinah'llingan pangkal e' bangsa kasehe'an.”
25 In kitam Yahudi sinō' ni'islam tanda' saksi' in kitam a'a suku'
Tuhan. Saguwā' bang kam maglalanggal sara', sali' halam aniya' pūs ma
pagislambi. Ahāp lagi' kam halam bay ni'islam.
26 Bang takdil ni a'a ngga'i ka Yahudi, a'a halam bay ni'islam, abila sigām
ameya' ma panoho'an sara', binista sigām e' Tuhan suku'na sali' du maka
a'a bay ni'islam.
27 Manjari ka'am saga Yahudi katōngan dusa e' bangsa kasehe' inān,
minsan kam kaniya'an Kitab Tawrat. Katōngan kam dusa sabab ka'am
ya angalanggal sara' minsan bay ni'islam, sagō' sigām ya angisbat sara'
minsan halam bay ni'islam.
28 Ya dī Yahudi ngga'i ka a'a ya amogbogan addat maka usulan Yahudi,
ya taga-bainat pagislam isab ma baranna.
29 Ya taluwa' niōnan Yahudi to'ongan bang a'a taga-bainat ma deyom
pangatayanna. Hinang Rū Tuhan ko' itu, ngga'i ka min pamogbogna ma
sara'. A'a inān mbal sinanglitan e' pagkahina manusiya' bang buwattē'
kapagyahudina, sagō' sinanglitan iya e' Tuhan.

3

Tuhan ya Kapangandolan

1 Kalu aniya' atilaw, yuk-i, “Na bang buwattē', halam bahā' aniya'
kasōngan kami bangsa Yahudi? Maka addat kami pagislam halam aniya'
kapūsanna?”
2 Buwattitu panambungku ma a'a inān: tantu aheya kasōngan bangsa
Yahudi. Muna-muna, pangandol ma sigām ya dī palman Tuhan.
3 Kalu aniya' anilaw, yuk-i, “Painay Yahudi kasehe'an ya mbal angandol
ma Tuhan? Taluwa' bahā' bang yukta in Tuhan mbal kapangandolan ma
sabab manusiya' mbal angandol?”
4 Tantu mbal. Minsan magputing kamemon manusiya', mbal magputing
Tuhan. Buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Mattan in ka'adilannu min ai-ai pamissalanu.
Anganda'ug sadja ka bang ma paghuhukuman.”
5 Aniya' gi' anganjawab, yuk-i, “Tantu atampal to'ongan ka'adilan Tuhan
sabab katā pagbidda'anna maka manusiya' ya ngga'i ka a'adil. Jari ai
pamikilta bang buwattē'? Asā' bahā' hinang Tuhan bang pagmulka'anna
dusatam?”
6 Tantu mbal. Abontol pangamulka' Tuhan, patut iya amat'nna' hukuman
ma binangsa manusiya'.
7 Aniya' gi' isab anganjawab, yuk-i, “Bang aku saupama magputing,
bo' minnē' kasakupan du in Tuhan b'nnal to'ongan angkan subay mina-
haldika', angay aku subay pinat'nna'an hukuman dusa?
8 Gom gi' kita magdusa, sabab minnē' aniya' pangamahaldika' ma
Tuhan.” Asā' panganjawab e', sagō' aniya' saga a'a bay anuna'an aku in
aku kono' bay amitnahan a'a subay angandusa paheka bo' supaya paheya
kamahaldika'an Tuhan. Putingan asal panuna' he'. Saga a'a inān tōp
pinataluwa'an hukuman Tuhan.

Dusahan Manusiya' Kamemon

9 Na, ahāp bahā' kahālanta bangsa Yahudi itu min bangsa kasehe'?
Ngga'i ka. Bay na kam pata'uku in bangsa kamemon, Yahudi maka ngga'i
ka, kapagbaya'an sali'-sali' e' paldusahan sigām,

10 buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Halam aniya' manusiya' abontol ma pang'nda' Tuhan.
11 Halam aniya' pangita'u sigām pasal Tuhan,
halam aniya' atuyu' angisbat iya.
12 Magsiha'an a'a kamemon min kabontolan,
halam aniya' kagunahan sigām.
Halam aniya' minsan dangan maghinang ahāp.
13 Bowa' sigām sali' dalil kubul halam katambunan,
hal paluwasan bissala pangakkal.
Sapantun sigām sowa sabab makamula bowa' sigām.
14 Anukna' na pa'in sigām, sabab landu' ab'nsi.
15 Tagihan sigām anganjuri, kabintanan sigām amapatay.
16 Kabiyaksahan sigām amaka'at, amasukkal.
17 Mbal sigām ata'u angahāp atawa amapagsulut.
18 Halam aniya' pagmatāw sigām tudju ni Tuhan.”

19 Kata'uwanta asal, ai-ai panoho'an ma deyom sara' inān bay pinat'nna'an saga a'a ya ma deyo'an sara', supaya halam aniya' maka-panganda'awa bang katōngan dusa. Manjari tabowa manusiya' kamemon pinat'nna'an hukuman e' Tuhan.
20 Sabab halam to'ongan aniya' manusiya' binista abontol e' Tuhan ma sabab pameya'na ma panoho'an sara'. Saguwā' sara' Tuhan ya po'onanna angkan tata'utam in kitam dusahan.

Pasal Kapangampun Tuhan ma Manusiya'

21 Saguwā' ma buwattina'an pinata'u kita bang buwattingga kapangam-pun Tuhan ma dusa manusiya', bo' supaya sigām tabista e'na abontol minsan ngga'i ka min pamogbog sara'. Tasulat asal ma deyom Kitab Tawrat maka Kitab Jabul pasal maksud Tuhan itu,
22 hatina sai-sai angandol ma si Isa Al-Masi, minsan ai bangsa, niampun dusana ati abontol iya ma bistahan Tuhan. Halam aniya' kapagbidda'an manusiya',
23 sabab makarusa sigām sali'-sali' ati halam aniya' maka'abut ni ka'adilan Tuhan.
24 Malaingkan pina'nda'an e' Tuhan lasana maka ase'na ni manusiya' minsan halam aniya' tongodna. Ati tahinang sigām abontol ma bistahanna, sali' halam bay makarusa, ma sabab kapangal'kkat sigām min hukuman dusa e' si Isa Al-Masi.
25 Bay pinalahil si Isa e' Tuhan bo' supaya amabu'us laha'na pangampun dusa manusiya', sasuku angandol ma iya. Buwattē' hinang Tuhan pama'nda'na kabontolanna, sabab halam bay inayna karusahan manusiya' ma waktu palabay, hal bay sabalanna.
26 Ta'nda' isab kabontol Tuhan ma buwattina'an, sabab aniya' na taluwa' hukuman ma sabab dusa manusiya'. Minnē' magmattan in Tuhan abontol to'ongan, maka sasuku angandol ma si Isa abontol isab ma pang'nda' Tuhan.
27 Jari bang buwattē' kahinangan Tuhan ma kitam, mbal na kita makapagabbu pasal ai-ai bay hinangta. Kalu-kalu bang bay kita binista abontol ma sabab kapamogbogta ma sara', sagō' ngga'i ka. Subay min pangandolta sadja ya angkan kita binista abontol e' Tuhan.
28 Atampal du, ya po'on manusiya' tabista abontol e' Tuhan, min pangandolna sadja, ngga'i ka min pamogbogna ma sara'.

29 Arai' pangannalbi in Tuhan itu pagtuhanan e' bangsa Yahudi sadja,
sagō' ngga'i ka. Pagtuhanan iya sampay e' bangsa ngga'i ka Yahudi,
30 sabab dakayu' du Tuhan. Bangsa Yahudi maka bangsa kasehe', sali'-
sali' du sigām binista abontol e' Tuhan, sasuku sigām angandol ma si Isa.
31 Kalu yukbi in sara' Tuhan inān subay tinimanan pagka aniya'
na pangandolta ma si Isa. Sagō' mbal isāb, sabab bang si Isa ya
pangandolanta, gom pa'in isbatta sara' Tuhan.

4

Si Ibrahim Panunurantam

1 Manjari ai na pamūngta pasal bay kalabayan si Ibrahim, ya
pag'mma'an pangkattam Yahudi?
2 Saupama si Ibrahim, bang iya bay binista abontol e' Tuhan ma
sabab ahāp kahinanganna, aniya' pamantugna ma baranna. Saguwā'
halam aniya' pamantuganna ma pang'nda' Tuhan, sabab ngga'i ka min
kahinanganna ya angkan iya binista abontol.
3 Entomunbi bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Bay am'nnal si
Ibrahim ma Tuhan, ati binista iya abontol sabab min kapam'nnalna."
4 Saupama bang aniya' a'a maghinang ni a'a dakayu' bo' ginadjihan,
mbal yukta in gadji inān hal paglasa ma iya. Tu'ud gadjina, tongod hulas-
sangsā'na. Bang halam aniya' hinangna, halam du aniya' tongodna.
5 Buwattitu isab hatulanna: bang a'a mbal angandol ma hinangna, sagō'
angandol ma Tuhan ya amuwan ka'adilan ma manusiya' baldusa, in a'a
inān binista abontol e' Tuhan ma sabab pangandolna.
6 Buwattē' du isab bissala si Da'ud, waktu kapamissalana pasal kalasig
a'a bang binista abontol e' Tuhan ma halam aniya' hinang ahāp pasang-
dolanna. Yukna he',
7 "Aheya kahāpan ma sasuku niampun kala'atanna,
maka sasuku pinapasan paldusahanna.
8 Aheya kahāpan ma iya bang mbal ni'itung dusana e' Tuhan."
9 Kalu pangannalbi in kahāpan ya binissala e' si Da'ud itu pamasuku' ma
saga Yahudi sadja, pagka bangsa magislam. Ngga'i ka, sabab pamasuku'
isab sampay ma bangsa kasehe', ya mbal magislam. Bay na sambatku
si Ibrahim dahū inān, in iya bay binista abontol e' Tuhan ma sabab
pam'nnalna.
10 Na, sumiyan bay kapamista Tuhan itu? Dahū min kapagislam ma si
Ibrahim, atawa damuli? Kata'uwanta, si Ibrahim bay tabista abontol e'
Tuhan dahū lagi' min bay kapagislam ma iya.
11 Bay iya am'nnal ma janji' Tuhan dahū bo' yampa ni'islam tanda'
palsaksi'an in iya bay tabista abontol e' Tuhan ma halam gi' bay
ni'islam. Manjari itu si Ibrahim sali' hantang pag'mma'an a'a kamemon ya
magpam'nnal ma Tuhan, sasuku tabista abontol e' Tuhan minsan halam
bay makalabay pagislam.
12 Pag'mma'an isab si Ibrahim ma sasuku bay magislam, ngga'i ma saukat
na ni'islam, saguwā' ma sabab panunud sigām ma si Ibrahim, ya bay
angandol ma Tuhan ma halam gi' bay ni'islam.
13 Na aniya' bay janji' Tuhan ma si Ibrahim ma masa awal e', in iya
maka saga panubu'na subay pinusaka'an kaluha'an dunya itu. Ya po'on si
Ibrahim nijanji'an buwattē', ngga'i ka min pamogbogna ma sara' sagō' min
pangandolna ma Tuhan, angkan iya binista abontol.

14 Bang hal a'a amogbogan sara' ya panganjanji'an pusaka', halam du
aniya' pūs pangandolta ma Tuhan. Maka janji' Tuhan inān halam aniya'
kamaujuranna bang sara' ya subay binogbogan.
15 Sabab hatina, in sara' itu amuwan palsababan ma mulka' Tuhan. Bang
bay halam aniya' sara' halam aniya' bay makalanggal iya.
16 Angkan yukta in panganjanji' Tuhan subay ajatu labay min pangandol
manusiya'. Ati minnē' atayudtud, in janji'na ngga'i ka hal tungbas, saguwā'
pamusaka'na ma saga panubu' si Ibrahim kamemon. Ngga'i ka sadja ma
bangsa Yahudi, ya amogbogan sara' itu, saguwā' ma a'a kamemon sasuku
angandol ma Tuhan buwat bay pangandol si Ibrahim. Jari pag'mma'antam
si Ibrahim,
17 buwat tasulat ma Kitab, ya yuk-i, “Hinangta ka pag'mma'an saga
kabangsa-bangsahan kamemon.” Jari pag'mma'antam si Ibrahim bang
ma bistahan Tuhan, sabab am'nnal iya ma Tuhan, in iya makapakallum
a'a magpatayan maka amaniya' ai-ai bay halam aniya', min pangallamna
sadja.
18 Bin'nnal e' si Ibrahim janji' Tuhan, ati angagad iya ma halam aniya'
niholat. Angkan iya wajib pag'mma'an e' kamemon bangsa, buwat bay
panganjanji' Tuhan ma iya. Buwattitu ya tasulat ma deyom Kitab, yuk-i,
“Ya heka tubu'nu buwat du heka bitu'un.”
19 Ya umul si Ibrahim waktu bay kapanganjanji' Tuhan ma iya marai'
na dahatus tahun, saguwā' halam apinda pangandolna minsan tapikilna
baranna inān agon-agon amatay na. Sampay h'ndana si Sara, mbal na
maka'anak,
20 sagō' halam iya bay pahondong angandol ma Tuhan. Halam aniya'
pagduwa-duwana pasal bay janji' Tuhan e', sagō' pasōng gom pa'in
pangandolna maka e'na magmahaldika'an Tuhan.
21 Tatantuna asal in Tuhan makaga'os du angahinang ai-ai bay pangan-
janji'na.
22 Angkan si Ibrahim bay binista abontol e' Tuhan, ma sabab pangan-
dolna.
23 Maka ngga'i ka hal si Ibrahim bay pinagsulat inān, ya yuk-i, “binista
iya abontol e' Tuhan.”
24 Sampay kitam, sabab tahinang kitam abontol ma bistahan Tuhan,
sasuku kitam am'nnal ma iya, ya bay amakallum Panghū'tam si Isa min
kamatay.
25 Bay tinukbalan si Isa pinapatay ma sabab dusatam, maka pinakallum
iya pabīng e' Tuhan supaya kitam binista abontol.

5

Maghāp na Kitam maka Tuhan

1 Manjari itu, pagka niampun na kitam sampay nihinang abontol ma
bistahan Tuhan ma sabab pangandoltam, magkahāp na kitam maka iya,
min bay tahinang e' Panghū'tam si Isa Al-Masi.
2 Pinananaman kitam kaheya tabang Tuhan ma sabab pangandoltam ma
si Isa, ati pataptapantam tabang itu buwattina'an. Magkōg-koyag kitam
sabab aniya' holatantam in kitam pinahampitan kasahaya'an Tuhan.
3 Ngga'i ka isab hal pakaradja'an sinōng ya amuwan kakōgan, sampay
pakaradja'an ma buwattina'an minsan kitam ma deyom katiksa'an, sabab
kata'uwantam isab, bang kalabayantam katiksa'an pasōng lagi' kasandal-
tam.

4 Bang kitam anandal, ka'amuhan du Tuhan ma kaul-pi'iltam. Maka bang
iya ka'amuhan, tantu aniya' holatantam ahāp.
5 Halam aniya' pagsusunantam bang buwattē' kaholatantam, sabab itiya'
asal Tuhan pinat'nna' ma deyom pangatayantam, labay min Rū Sussi ya
pamuwan e' Tuhan.
6 Sabab hatina, ma waktu bay panugila' e' Tuhan, waktu halam aniya'
ga'ostam, bay amatay Al-Masi ganti' saga a'a baldusa.
7 Alahang aniya' manusiya' lilla' amatay ganti' sehe'na minsan painay
ka'adilna. Kalu-kalu bang a'a ahāp to'ongan kasuddahanna, ya aniya'
makatawakkal amatay ma pasalna.
8 Saguwā' pina'nda'an kitam e' Tuhan bang buwattingga heya lasana ma
kitam, sabab amatay Al-Masi ganti'tam, ma waktu lagi' kitam masi ma
deyom karusahan.
9 Na, pagka kitam abontol ma bistahan Tuhan ma sabab kamatay si Isa,
manantuhi kitam lappasan e'na min mulka'na.
10 Maghāp na kitam maka Tuhan sabab min kamatay Anakna, waktu lagi'
kitam masi amantahan Tuhan. Na, bang kitam nihāp e' Tuhan ma sabab
kamatay Anakna, palabi gi' kalappastam ma sabab kallumna pabalik.
11 Maka ngga'i ka hal e'-i. Aniya' gi' isab kakōgantam aheya ma sabab
bay tahinang e' si Isa Al-Masi Panghū'tam, angkan kitam maghāp na maka
Tuhan.

Pagbidda'an si Mbo' Adam maka Al-Masi

12 Na, aniya' dangan manusiya' bay makarusa, ya po'on aniya' dusa ma
dunya itu. Bay iya makahinang dusa, ati minnē' aniya' kamatay ma dunya.
Ya kamattihanna aniya' kamatay ma manusiya' kamemon, sabab magdusa
kitam kamemon.
13 Ma halam gi' aniya' sara' bay pamuwan ma si Musa e' Tuhan, aniya'
asal dusa ma dunya itu. Sagō' sat'ggol halam aniya' sara' pinal'ngngan, in
dusa sigām mbal kaōnan langgal sara'.
14 Malaingkan in binangsa manusiya' kamemon min si Adam sampay ni
si Musa bay kapagbaya'an he' kamatay. Beya' isab saga a'a ya mbal magsali'
dusa sigām maka bay dusa si Adam waktu kapanagga'na panoho'an Tuhan.
Si Adam itu sali' suntu'an pangā'antam panghati pasal a'a dangan ya
pi'itu ni dunya ma llaw damuli.
15 Sagō' atā pagbidda'an dusa si Adam maka kahāpan ya pamuwan kitam
e' Tuhan. Magpatayan bangsa manusiya' ma sabab dusa a'a dakayu' inān,
sagō' ballabi-labihan kahāpan Tuhan ya pangahilasna ma manusiya' labay
min kasi-lasa si Isa Al-Masi, ya a'a dakayu' itu.
16 Lāgi, magbidda' ya pamuwan e' Tuhan maka kamattihan dusa si
Adam. Dakayu' du dusa bay tahinang e'na ati minnē' kitam kamemon
katōngan dusa. Saguwā' saddī kahāpan ya pangahilas Tuhan ma
manusiya' supaya sigām tabistana abontol, minsan landu' aheka paldusa-
han bay tahinang sigām.
17 Hatina, in manusiya' kamemon kapagbaya'an na pa'in e' kamatay ma
sabab dusa a'a dangan, malaingkan in kamatay itu mbal maka'atu ma
kabontolan atay ya pamuwan e' Tuhan ma sasuku anaima' ase'na maka
lasana. Ya kamaujuranna, sasuku makataima' kasi-lasa itu tahinang sali'
sultan makapagbaya' ma dusa, sabab min a'a dakayu', ya si Isa Al-Masi.
18 Ya hatulanna, dakayu' du dusa tahinang e' dangan a'a, jari hukuman
Tuhan ya kamattihanna ma saga a'a kamemon. Damikiyanna, dakayu' du

hinang abontol tahinang e' a'a dangan, jari kabontolan maka kallum kakkal
ma a'a kamemon ya kamattihanna.
19 Dakayu' du a'a bay anagga' panoho'an Tuhan, ati aheka tabowa
angandusa ma sabab iya ya panunuran. Damikiyanna isab ma damuli
itu, dakayu' du a'a bay ameya' ma panoho'an Tuhan, ya si Isa Al-Masi, ati
aheka tahinang abontol ma bistahan Tuhan labay min si Isa he'.
20 Na, pagka dusahan asal saga manusiya', aniya' sara' bay pinat'nna'
e' Tuhan bo' supaya kak'nnopan kalanggal sara' sigām. Saguwā' minsan
buwattingga kosog dusa manusiya', palabi lagi' lasa maka ase' Tuhan ma
sigām.
21 Jari in binangsa manusiya' kamemon bay kapagbaya'an asal e' dusa
sigām, ati kamatay ya kamattihanna. Saguwā' kapagbaya'an na kitam
e' lasa maka ase' Tuhan, ati kallum kakkal ya kamattihantam, sasuku
kitam tabista abontol e' Tuhan ma sabab bay kahinangan si Isa Al-Masi
Panghū'tam.

6

Si Isa Al-Masi Panunurantam

1 Na, buwattingga? Pasangdantam bahā' kabaya'antam magdusa, bo'
supaya pasōng lagi' ase' maka lasa Tuhan.
2 Tantu mbal! Sabab kitam itu sali' hantang a'a amatay, ya mbal na
makapagdusa, angkan kitam subay ang'bba min dusa.
3 Sabab kata'uwanbi, bay kitam pinandi tanda' saksi' in kitam lamud na
ma si Isa Al-Masi, ati minnē' aniya' lamudtam ma kamatayna.
4 Hatina to'ongan, sali' kitam hantang paunung na ma Al-Masi kin-
ubul maka iya, pagka buwattē' kapamandi ma kitam. Sali' kitam da-
kamatay maka iya, bo' supaya kita kabuwanan kallum baha'u buwat bay
pamakallum iya min kawasa Mma'na Tuhan.
5 Sabab hatina, bang kitam parongan amatay maka si Isa, tantu kitam
magdongan maka iya pinakallum pabalik.
6 Kata'uwantam isab, in kajarihantam tagna' wa'i pinapatay ma hāg
magbeya' maka Al-Masi, bo' supaya pahalam kala'atantam. Jari mbal na
kitam tabowa binanyaga' pabīng e' saga dusatam,
7 sabab sai-sai amatay apuwas na min hukuman dusa.
8 Bang kitam bay parongan ma Al-Masi ma kamatayna, am'nnal du kitam
in kitam parongan ma iya ma kallumna.
9 Sabab kata'uwanta Al-Masi, in iya bay pinakallum pabīng min kamatay,
angkan mbal na magkamatay pabalik. Puwas na iya min kamatay sampay
ni kasaumulan.
10 Min t'dda du iya bay amatay bo' supaya kapuwasanna paldusahan
manusiya' kamemon. Saguwā' in kallumna buwattina'an ma okoman
Tuhan na.
11 Ya du ka'am, subay bistahunbi baranbi sali' hantang a'a amatay,
ang'bba na min katagihanna magdusa. Allum na kam bang harap ni
Tuhan, ma sabab si Isa Al-Masi ya parakayu'anbi.
12 Angkan kam subay mbal kapagagihan e' dusa indaginis, bo' mbal
beya'bi napsubi.
13 Paggatunbi baya' ginhawa-baranbi bo' kam mbal tabowa angahinang
kala'atan. Pamalilla'unbi baranbi ni Tuhan, sabab a'a kam bay pinakallum
e'na pabīng min kamatay. In ginhawa-baranbi ilu subay pamasuku'bi ni
iya paglagina ma kahinangan abontol.

14 Da'a kam magpasagad pinagagihan e' dusabi, sabab puwas na kam
min kal'ngnganan sara'. Ma gomgoman Tuhan na kam, kaniya'an ka'ase'na
maka kalasana.

Magpa'ata Kitam ma Tuhan

15 Na, ai lagi'? Angandusa bahā' kitam ma sabab apinda min
kal'ngnganan sara' ni ase' maka lasa Tuhan? Tantu mbal.
16 Kata'uwanbi du, bang kam saupama magpatiata ni a'a dakayu',
pinagbaya'an kam e'na sabab atana kam. Ati bang dusa ya pa'atahanbi,
kamatay ya kamattihanna. Bang kabaya'an Tuhan ya pa'atahanbi, na,
kabontolan atay ya kamattihanna.
17 Angkan aheya pagsukulan ni Tuhan! Tagna', bay kam tabanyaga'
e' dusa, sagō' makakale pa'in kam ma pamandu' ya pangandolanbi na,
magtūy beya'bi magatay-pote'.
18 Jari pinaluhaya na kam min dusa bay pamanyaga'an ka'am tagna', ati
banyaga' Tuhan na kam maghinang kabontolan.
19 Amaralil aku pasal banyaga' maka nakura' bo' supaya tahatibi, sabab
kulang lagi' akkalbi. Ma waktu tagna' inān bay kam magparūl binanyaga'
e' dusabi, ya po'on kam maghinang kasabulan maka kala'atan duhun
manduhun. Saguwā' buwattina'an Tuhan ya pagbanyaga'anbi, angkan
kam maghinang ai-ai abontol ya makasussi pangatayanbi.
20 Sat'ggol kam sapantun banyaga' abowa-bowa e' ba'anan dusabi, mbal
kam pasoho' maghinang kabontolan.
21 Makaiya'-iya' ya bay kahinanganbi tagna', bang isab tapikilbi ma
buwattina'an. Ai bay paluntunganna? Tantu halam, sabab kamatay ya
kamattihanna.
22 Sagō' ma buwattina'an tapuwas na kam e' Tuhan min dusa, ati
banyaga'na na kam. Ya paluntunganbi atay asussi tudju ni iya, maka
kallum kakkal ya kamattihanna.
23 Tagna', bay kitam tabanyaga' e' dusa ati kamatay ya tungbasna,
saguwā' kallum kakkal ya pangahilas Tuhan ma kitam bang si Isa Al-Masi
Panghū'tam ya pameya'antam.

7

Apuwas na Kitam min Sara'

1 Saga danakanku magpangandol ma si Isa, tantu kam makahati ma song
pah'llingku itu sabab biyaksa du kam ma bowahan sara'. Kapagbaya'an
kita e' sara'-manara' t'ggolta allum, sagō' puwas kita min sara' bang amatay
na.
2 Saupama d'nda taga-h'lla, wajib iya magpūn maka h'llana t'ggolna
allum. Saguwā' bang h'llana amatay na, apuwas na iya min hatulan sara'
pasal a'a maglakibini.
3 Bang d'nda inān ganta' parakayu' ni l'lla saddī hinabu masi allum
paghola'na tagna', makalanggal iya sara' sabab angaliyu-lakad. Saguwā'
bang amatay h'llana ati magpūn iya maka l'lla saddī, mbal kaōnan
pangaliyu-lakad sabab apuwas na iya min bowahan sara' he'.
4 Buwattē' isab ma ka'am, saga dauranakanku. Apuwas na kam min sara'
tasulat si Musa. Sali' kam hantang a'a magpatayan sabab dambeya'an na
kam maka Al-Masi ma kamatayna. Bay iya pinakallum pabīng, manjari
suku'na na kam bo' supaya kam maghinang ahāp ma Tuhan sadja.

5 Ma waktu tagna', in ginhawa-baranta itu bay kapagbaya'an e' kajari-
hanta tagna'. Karuhunan gom pa'in napsuta pagka subay anagga' ma sara',
jari kamatay ya kamattihanna.
6 Sagō' buwattina'an alimaya na kita min kal'ngnganan sara' sabab
hantang kita bay amatay, ati ang'bba na min dusa ya bay magbaya'an kita
ma waktu tagna'. Ma buwattitu saddī na pameya'ta ma Tuhan. Ngga'i
ka kal'ngnganan sara' ya beya'ta saguwā' kal'ngnganan baha'u, ya min Rū
Tuhan.

Sara' maka Dusa

7 Manjari ai pamikilta pasal sara' itu? Dusahan bahā'? Tantu mbal.
Atampal du, ya angkan kata'uwanku dusa maka kamattihanna, ma sabab
aniya' sara' amata'u aku. Bay aku a'awam pasal napsu itu, manda' aniya'
panoho'an sara' amata'u aku, ya yuk-i, "Wajib kam da'a anganapsuhan
alta' pagkahibi."
8 Sagō' makata'u pa'in aku min sara' in napsu itu dusahan asal, luhūy
pasōng saga dusa ma deyom ginhawa-baranku maka pak'nnop napsuku
indaginis. Hatina, sat'ggol bay halam aniya' sara' mbal kinata'uwan in
kitam dusahan.
9 Ahāp asal palasahanku ma waktu tagna' pagka halam aniya' tata'uku
pasal sara', ati pangannalku in aku a'a ahāp. Sagō' pagta'uku pa'in pasal
sara' Tuhan itu, magtūy kata'uwanku aheya kasalla'anku, maka patut aku
pinat'nna'an hukuman ni kamatay.
10 Jari minnē' aheya kasusahanku. Sara' itu bay panganiyat Tuhan
ma binangsa manusiya' supaya sigām binowa ni kallum, saguwā' ma
kasulayanku, in sara' itu hal amowa aku ni kamatay sabab dusahan aku.
11 Sali' aku nirupang e' dusaku sabab pangannalku in panoho'an sara'
ta'anggapku du, sagō' mbal. Jari pinat'nna'an aku hukuman ni kamatay
sabab min sara' itu.
12 Ahāp asal sara' si Musa sabab min Tuhan du. Abontol maka ahāp
panoho'anna kamemon.
13 Jari taluwa' bahā' bang yukta in sara' ahāp ya amowa aku ni kamatay?
Tantu mbal. In sara' ahāp itu hal pamabukisan dusaku bo' takilāku
to'ongan. Dusaku ya amowa aku ni kamatay. Talhakit to'ongan in dusa
itu mamarahi ala'at, ma sabab sara'.

Aniya' Pagsagga'an ma Ginhawa-baranta

14 Kata'uwantam in sara' itu deyo' bay min Rū Tuhan. Saguwā' aku itu
manusiya' sadja, tabanyaga' na pa'in e' dusaku.
15 Mbal to'ongan tahatiku kaul-pi'ilku itu, sabab bang aku bilahi
angahinang ahāp, sali' aniya' ma ginhawaku makabimbang. Ya balikna,
bang aniya' mbal kabaya'anku nihinang, ya he' tahinangku.
16 Jari bang aku ganta' ab'nsi ma hinang ala'at ya asal hinangku, angaho'
du aku in sara' Tuhan ahāp du.
17 Ngga'i ka itikadku to'ongan ya angahinang kala'atan ya kab'nsihanku
he', tu'ud aku abowa-bowa e' dusa ya pat'nna' ma deyom kajarihanku.
18 Kata'uwanku du, halam aniya' ahāp ma deyom baranku, hatina
ma kajarihanku itu, sabab minsan kabaya'anku angahinang ahāp, mbal
ta'anggapku.
19 Mbal tahinangku kahāpan ya angutku, sagō' ya na pa'in hinangku
kala'atan mbal kabaya'anku.

20 Jari bang aku ganta' angahinang ai-ai ya mbal makasulut atayku,
hatina ngga'i ka dī baranku ya angahinang inān, tu'ud aku tabowa-bowa
e' dusa ya ma deyom kajarihanku itu.
21 Buwattitu ya kal'ngngananna bang aku ganta' bilahi maghinang ahāp,
maumu aku tabowa-bowa maghinang ala'at.
22 Ma itikadku sadja landu' aku kasulutan ma sara' Tuhan,
23 saguwā' pag'nda'ku pa'in ni deyom ginhawa-baranku, saddī isab
kal'ngngananna. Sabab aniya' na pa'in la'at ma deyom kajarihanku
magsagga' maka sara' Tuhan ya makasulutan aku. Minnē' aku binanyaga',
pinagagihan na pa'in e' dusa ya amowa na pa'in ma deyom ginhawa-
baranku.
24 Allā! Mbal manjari susaku! Sai bahā' anabang aku supaya aku
makapuwas min kajarihan ala'at itu, sabab itiya' aku binowa ni kamatay?
25 Magsukul ni Tuhan, itiya' anabang si Isa Al-Masi Panghū'tam!
Na ya du ilu kasusahanku: makaisbat aku sara' Tuhan ma deyom pik-
ilanku, sagō' abowa-bowa aku magdusa pagga kapagbaya'an kajarihanku
e' dusa.

8

Kabaya'an Rū Sussi ya Panunurantam

1 Malaingkan buwattina'an, pagka kitam sōd si Isa Al-Masi na, mbal na
kapat'nna'an hukuman Tuhan.
2 Apuwas na kitam min kal'ngnganan dusa maka min kamatay ya
kamattihanna, sabab ameya' na kitam ma kal'ngnganan Rū Tuhan.
Tabowa kitam ni kallum pagka si Isa Al-Masi ya parakayu'antam.
3 Halam aniya' ga'osan sara' pamapuwas kitam min pagbaya'an dusa,
sabab manusiya' sadja kitam mbal makabogbogan sara'. Sagō' Tuhan
ya makaga'os. Pinapi'itu e'na Anakna lissi pamapuwas ba'anan dusatam.
Daisi iya maka kitam, ati iya ya katōngan dusa ganti' min kitam.
4 Buwattē' hinang Tuhan supaya tatuman kamemon ya tasulat ma
panoho'an-sara' sabu pa'in kitam ang'bba min napsutam bo' ameya' ma
kabaya'an Rū Sussi.
5 Sai-sai angandūl ma napsu baranna kapagbaya'an du e' napsu. Sai-sai
ameya' ma kabaya'an Rū Sussi, kapagbaya'an du e' Rū Sussi.
6 Bang a'a abowa-bowa pikilanna e' napsu baranna, kamatay ya
kamattihanna, sagō' bang kapagbaya'an pikilanna e' Rū Sussi, kallum
kakkal ya kamattihanna maka kasannangan deyom atay.
7 Manjari bang a'a abowa-bowa e' napsuna, sagga'na Tuhan pagga mbal
magmaluluy ma panoho'anna. Maka minsan iya bilahi ameya', mbal
to'ongan ta'anggapna.
8 Bang a'a abowa-bowa e' napsuna, mbal tasulutna Tuhan.
9 Malaingkan ka'am ilu mbal na abowa-bowa e' napsubi buwat bay
kajarihanbi tagna', saguwā' Rū Tuhan ya pameya'anbi na ma ai-ai
kabaya'anna, pagka ilu na iya pat'nna' ma deyom ataybi. Sai-sai halam
kaniya'an Rū Tuhan e' Al-Masi, ngga'i ka iya suku' Al-Masi.
10 Magkamatay baranbi sabab dusa, sagō' minsan na, kabuwanan du
kam kallum taptap min Rū Sussi bang ilu Al-Masi ma deyom ataybi, sabab
tabista kam abontol e' Tuhan.
11 Bang pat'nna' ma ka'am Rū Tuhan, tantu kam pinakallum e' Tuhan
buwat bay pamakallumna Al-Masi min kamatayna.
12 Angkan yukku ma ka'am, saga dauranakanku, aniya' subay pag-
matayantam saddī min kajarihan maka kanapsuhantam tagna'.

13 Sabab bang kitam ganta' abowa-bowa na pa'in, e' kajarihantam
dusahan, kamatay ya kamattihanna. Saguwā' bang paglagitam tabang min
Rū Tuhan bo' bbahantam hinangtam ala'at, taptap du kallumtam.
14 Panganak Tuhan sasuku minaliman e' Rū Tuhan.
15 Sabab ngga'i ka umagad makatāw-tāw ya tasambuttam, sagō' Rū Sussi
ya angahinang kitam panganak Tuhan. Kawasa min iya isab, ya angkan
kitam makatawakkal angōn "Mma'" ma Tuhan.
16 Aniya' saksi' ma deyom palnyawahantam bay min Rū Sussi, angkan
kitam makatantu in kitam tantu anak Tuhan.
17 Na, pagka kitam panganak Tuhan sab'nnal-b'nnal, pinahampitan
kitam pusaka' ma llaw damuli. Magdakayu' kitam maka Al-Masi
pinasambutan pusaka' itu, sabab bang kitam palamud ma kabinasahanna
ma buwattina'an, palamud isab kitam ma kasahaya'anna bang ta'abut
waktuna.

Kasahaya'an ma Sinosōng

18 Bang ma aku, mbal angatu kasigpitan ya kalabayantam buwattina'an
ma kasahaya'an ya pinabukisan kitam ma sinosōng.
19 Angagad ai-ai pinapanjari kamemon ma waktu kapamabukis e' Tuhan
saga panganakna.
20 Sabab kamemon bay pinapanjari e' Tuhan kalungayan pūsna, ngga'i
ka min kabaya'an ai-ai pinapanjari itu, saguwā' min kahandak Tuhan.
Sabab aniya' niholat,
21 hatina ma sinosōng in bay pinapanjari kamemon pinalimaya du min
kasigpitan ya kalabayanna ma buwattina'an, pagka magka'ndang du maka
magkamatay du kamemon. Saguwā' ma sinosōng magdakayu' du bay
pinapanjari kamemon itu maka panganak Tuhan, bang sigām pinabangsa
sampay pinalimaya na min kasigpitan kamatay.
22 Kata'uwanta, in kamemon pinapanjari itu magsalinggā asal sampay ni
kabuwattina'an, buwat hantang d'nda kap'ddi'an bang song anganak.
23 Maka ngga'i ka hal ina'an-i, sampay kitam ya kabuwanan Rū Sussi e'
Tuhan pangawalna, magsalinggā du isab sat'ggoltam angalagaran waktu
pamabaha'u barantam. Bang ta'abut waktu ina'an pinatampal in kitam
panganak Tuhan.
24 Ya na he' holatantam pagka lappasan na kitam min hukuman dusa.
Halam gi' mattan, angkan niōnan "holat". Mbal kaōnan holat bang
magmattan na.
25 Saguwā' aniya' holatantam tantu minsan mbal gi' magmattan, ya
angkan kitam mbal sinumu angagad.
26 Pagapi' du Rū Sussi anabangan kitam bang mbal makakole'. Maumu
kitam mbal ata'u bang buwattingga subay pangamu'-ngamu'tam ni Tuhan,
sagō' Rū Sussi ya anibahat ma sababtam, bo' arapun mbal tapagsuli-suli
sibahatna.
27 Tatanding deyom pamikiltam e' Tuhan maka kasakupanna isab bang
ai kinannal e' Rū Sussi, sabab palamud Rū Sussi itu angamu'an kitam suku'
Tuhan kahāpan, ma buwat kahandak Tuhan.
28 Ya ko' itu kata'uwantam: nihinangan kitam kahāpan e' Tuhan
ma deyom pakaradja'an indaginis ahāp-ala'at, pagka kitam alasa ma
iya. Jari minsan buwattingga pakaradja'an ya kalabayantam, ahāp sadja
kaluwasanna.
29 Bay kitam tapene' e' Tuhan min awal lagi', ginanta' kitam subay
anunud ma Anakna supaya iya pagsiyakahan ma dauranakanna manusiya'
kamemon.

30 Sasuku bay ginanta' e' Tuhan anunud ma Anakna, pinene' isab e'na,
maka sasuku ya pinene' binista e'na abontol. Sasuku isab abontol ma
bistahanna binahagi'an du min deyom sahayana.

Pasal Lasa Tuhan Mbal Kaliyuhan

31 Na, bang pikiltam bay pah'llingku-i, sali' halam aniya' sugpatna. Sabab
bang Tuhan ya amogbogan kitam, mbal kitam takole' e' sai-na.
32 Halam bay ka'lloganna Anakna lissi, sagō' sinōngan e'na pinapatay ma
pasalantam kamemon. Bang buwattē' kalasa Tuhan anukbalan Anakna,
tantu kitam binuwanan e'na ai-ai makahāp, luwas min kahilasanna.
33 Halam aniya' makatuna'an kitam ya pinene' e' Tuhan, sabab Tuhan ya
amabontol itikadtam.
34 Angkanna halam aniya' amat'nna'an kitam kasā'an pinehē' ni deyom
nalka'. Bay amatay si Isa Al-Masi ma sabab dusatam, ati pinakallum pabīng
e' Tuhan. Pinabangsa na iya ma buwattitu, pinatingkō' ma bihing Tuhan
tampal ni kowan, ati ina'an na iya magpatillot ma manusiya' maka Tuhan,
angamu'an kitam tabang.
35 Manjari sai bahā' amapagbutas kitam maka lasa Al-Masi? Tantu halam
aniya'. Minsan ai kalabayantam, ai-na kasusahan, ai-na ka katiksa'an, ai-
na ka pagpuhinga' a'a, kasigpitan ka atawa kamiskinan, minsan ma deyom
kapiligduhan, minsan kita pinapatay, tantu mbal apinda lasa Al-Masi ma
kitam.
36 Saga kabinasahan inān tasulat asal ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Kasiya-siyahan kami sakahaba' llaw,
hal angagad pinapatay ma sabab ka'a ya pameya'an.
Sali' kami hantang hayop bili-bili ma pamista saga a'a,
hal binowa sinumbali'."
37 Saguwā' mbal tapamagaytam saga pakaradja'an itu. Anganda'ug du
kitam to'ongan ma sabab Al-Masi, ya alasa asal ma kitam.
38 Makatantu du aku, halam aniya' makaga'os amapagbutas kitam maka
lasa Al-Masi, minsan ma kallumta maka ma kamatayta. Minsan bangsa
mala'ikat atawa bangsa mananasat, minsan ai kalabayantam ma masa itu
maka ma masa sinōng, tantu kitam kinalasahan na pa'in.
39 Minsan ma diyata' maka minsan ma deyo', halam aniya' min bay
pinapanjari kamemon makaga'os amapagbutas kitam maka lasa Tuhan,
ya bay pina'nda'an ni kitam e' si Isa Al-Masi Panghū'tam.

9

Saga A'a Tapene' e' Tuhan

1 B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'am: mbal aku magputing sabab suku' Al-
Masi aku. Anubali aku sab'nnal-b'nnal min atay pote', sabab kapagbaya'an
aku e' Rū Sussi.
2-3 Makalandu' heya dukkaku. Kasangdanan sukkalku ma pasal
pagkahiku bangsa Yahudi. Bang bay makajari, lilla' aku taluwa' mulka'
Tuhan sampay pinaokat min Al-Masi, bang pa'in sigām angandol ma iya.
4 Panubu' si Isra'il asal sigām, bangsa suku' Tuhan. Bay sigām nihinang
panganakna, maka pina'nda'an sahayana ma deyoman sigām. Aniya'
kapagsulutan sigām maka Tuhan, maka kabuwanan sigām sara'na. Ma
sigām ya hatulan pagta'at b'nnal maka panganjanji' Tuhan.
5 Tubu' asal sigām min saga pangkat Yahudi babantugun. Minnē' du
isab Al-Masi bang harap ni pangkat manusiya'. Tuhan ya magbaya' ma
kamemon, patut sinanglitan salama-lama. Amin.

6 Mbal isab yukku in janji' Tuhan ma bangsa Isra'il halam aniya' pūsna.
Sagō' ya yukku, aniya' tubu' si Isra'il kasehe' mbal manjari niōnan bangsa
suku' Tuhan.
7 Aniya' isab tubu' si Ibrahim mbal kaōnan panganak Tuhan. Ya tubu'
si Ibrahim sab'nnal-b'nnal subay binista ma buwat bay pangallam Tuhan
ma iya, ya yuk-i, "Ya panubu'nu to'ongan subay min anaknu dangan ilu,
min si Isa'ak."
8 Bang pina'amu, aniya' panubu' si Ibrahim mbal kaōnan panganak
Tuhan.
9 Buwattitu bay panganjanji' Tuhan ma si Ibrahim, yukna, "Bang ta'abut
waktuna, pabalik du aku pi'ilu ati maka'anak l'lla h'ndanu si Sara."

10 Ngga'i ka hal si Ibrahim ya pagsambatku. Pikilunbi isab duwangan
anak si Ripka. Da'mma' sigām, si Isa'ak ya pag'mma'an bangsa Yahudi.
11-12 Jari ma halam gi' palahil onde' inān, amissala Tuhan ni si Ripka,
yukna, "Ya k'mbal siyaka ilu pinagagihan du e' siyali." Minnē' kinata'uwan
in kapamene' Tuhan min baya'na asal, ngga'i ka min kahinangan
manusiya' ahāp-ala'at. Sabab k'mbal inān halam gi' bay makahinang ai-ai
ahāp ka atawa ala'at, sabab masi ma deyom kandang. Manjari bang Tuhan
ya amene', subay min palniyatanna.
13 Buwat du bay tasulat ma deyom Kitab pasal k'mbal itu, ya yuk-i, "Si
Yakub kalasahanku, si Esaw ya kab'nsihanku."

14 Jari ai na pamikilta pasal kissa ina'an? Sowayta bahā' Tuhan in
pamene'na mbal abontol? Tantu mbal,
15 sabab Tuhan ya magkahandak, buwat yukna ma si Musa,

"Ma'ase' aku ma sai-sai kabaya'anku,
alasa aku ma sai-sai kabaya'anku."

16 Na minnē' tahatita, ngga'i ka min kabaya'anta manusiya' atawa min
hulas-sangsā'ta maghinang ahāp ya angkan kita kina'ase'an e' Tuhan, sagō'
min baya'na du.
17 Aniya' isab bay tasulat ma deyom Kitab pasal pamissala Tuhan ni sultan
ma lahat Misil ma masa awal e'. Yuk-i, "Aniya' kagunahanku ma ka'a, ya
angkan ka g'llalku magsultan. Bay paluwasku kawasaku panganda'ug ka'a,
bo' supaya abantug ōnku ma kaluha'an dunya."
18 Jari itu manyatakan du, ma'ase' Tuhan ma sasuku kabaya'anna. Maka
sasuku kabaya'anna subay atuwas kōkna, patuwasna du.

Paminasa Tuhan maka Ka'ase'na

19 Kalu aniya' dakayu' min ka'am anganjawab, yuk-i, "Bang buwattē',
bang hati' min kabaya'an Tuhan ya angkan a'a anuwas, angay iya subay
sinoway e' Tuhan? Sabab halam aniya' makasagga' kabaya'an Tuhan."
20 Atawakkal pahāp ka anganjawab buwattilu! Manusiya' du ka, ati
samlangnu Tuhan! Bang saupama kibut, aniya' bahā' anamlang a'a bay
angahinang iya, yukna, "Angay aku hinangnu buwattitu?"
21 Kata'uwanta, ya a'a angahinang kibut itu taga-kapatut du ma tana'
inān angahinang ai-ai kabaya'anna. Daginis du tana', sagō' dabahagi'na
nihinang kibut pangisihan llaw-llaw, maka dabahagi'na isab nihinang
pagguna ahalga'.
22 Buwattē' du isab ma Tuhan, taga-kapatut iya maghinang ai-ai
kabaya'anna. Bilahi iya amatuwa' ka'astolna ma manusiya' baldusa bo'
ta'nda' kaheya kawasana, daipara ni'imanan e'na saga a'a ka'astolanna
minsan sigām patut pinataluwa'an mulka'.

23 Angkan saga manusiya' itu ni'imanan e' Tuhan sabab kabaya'anna
subay tata'u e' a'a kamemon pasal kahāpna ma saga a'a ka'ase'anna, ya
sakapna supaya pinabangsa ma sinosōng.
24 Kitam ko' inān, a'a pinene' e' Tuhan min bangsa Yahudi, sampay isab
min saga bangsa kamemon.
25 Buwattitu pamissala Tuhan bay tasulat e' nabi Hoseya, yuk-i,
"Saga a'a ngga'i ka bay a'aku tagna',
ōnanku a'a suku'ku buwattina'an.
Ya bangsa halam bay kalasahanku,
ōnanku na bangsa kalasahanku."
26 Maka itu gi':
"Mahē' ma lahat bay pamah'llinganku sigām
in sigām ngga'i ka suku'ku,
mahē' du isab sigām ōnanku panganak Tuhan,
ya Tuhan kakkal salama-lama."
27 Buwattitu isab ya tasulat e' nabi Isaya ma pasal bangsa Isra'il, yuk-i,
"In bangsa Isra'il itu, minsan heka sigām
sali' solagan gusung ma bihing tampe,
akulang sigām makapuwas min mulka' Tuhan.
28 Sabab pinuspusan e' Tuhan hukumanna ni dunya,
mbal katangguhan."
29 Buwat bay pangallam si Isaya isab ma masa awal, ya yuk-i,
"Bang kitam halam bay kinapinan tubu'
e' Tuhan Sangat Kawasa,
bay du kitam alaglag kamemon,
buwat a'a min kauman Sodom maka kauman Gomora."

Pasal Al-Masi Sinulak e' Bangsa Isra'il

30 Manjari ai yukta pasal bay sambatanku baha'u si'? Ya itu: saga a'a
ngga'i ka Yahudi, ya halam bay angangut ma kabontolan atay, angandol
na ma Al-Masi jari abontol na sigām ma pang'nda' Tuhan.
31 Saguwā' saga bangsa Isra'il, ya bay amanuyu'an sara' si Musa pangā'an
sigām kabontolan atay, halam tabista abontol e' Tuhan.
32 Angay bahā'? Sabab hinang baran sigām ya pasangdolan sigām,
ngga'i ka pangandol ni Tuhan. Sapantun sigām a'a makarugtul ni "batu
parugtulan",
33 buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Aniya' batu bay pat'nna'ku ma da'ira Siyun,
batu parugtulan a'a, batu pamah'bba'an.
Saguwā' sasuku angandol ma iya,
halam to'ongan aniya' kapagsusunanna."

10

1 Saga dauranakanku bebeya'an si Isa, ya pagmatayanku to'ongan
pagkahiku bangsa Yahudi, bang pa'in sigām lappasan bo' makasōd ni
deyom sulga'. Ya ko' ina'an pangamu'-ngamu'ku ni Tuhan.
2 Makasaksi' aku ma pasal katuyu' sigām ma Tuhan, sagō' halam tahati
e' sigām bang ai kataluwa'anna.
3 Halam tahati sigām bang buwattingga e' Tuhan angampun dusa, maka
e'na amuwan kabontolan ma manusiya'. Angusul sigām ma agama sigām,
ati mbal anambut kabontolan ya pamat'nna' Tuhan ma sigām.

4 Ya sara' bay tasulat e' si Musa taga-katumanan na pagka makapi'itu na
Al-Masi, manjari sai-sai angandol ma iya niōnan abontol e' Tuhan.

A'a Kamemon Makajari Lappasan

5 Aniya' isab tasulat e' si Musa pasalan a'a amogbogan sara' supaya
binista abontol e' Tuhan. Yuk sulat e', "Sai-sai angahinang panoho'an sara'
itu, aniya' kallumna kakkal."
6 Aniya' sulat dakayu' pasal kabontolan atay ya pinaniya'an sasuku
angandol, yuk-i, "Da'a kam atilaw-tilaw ma deyom ataybi bang sai patukad
pariyata' ni sulga'." (Hatina sai amareyo' Al-Masi minnē'.)
7 "Da'a isab kam atilaw bang sai pareyo' ni deyom ahirat." (Hatina sai
amowa Al-Masi pariyata' min lahat kamatayan.)
8 Kira-kirahunbi ayat Kitab dakayu', ya yuk-i, "Ilu na lapal Tuhan ma
ka'am. Ilu ma deyom bowa'bi. Ilu isab ma deyom ataybi." Hatina ilu na
ma ka'am lapal bay nasihat kami pasal pangandol ma si Isa Al-Masi.
9 Bang kam magpasab'nnal in si Isa Panghū'bi maka magkahagad
to'ongan min deyom ataybi in iya bay pinakallum min kamatay e' Tuhan,
tantu kam lappasan bo' pasōd ni deyom sulga'.
10 Sabab min pagkahagadtam ma si Isa ya angkan kitam binista abontol
e' Tuhan, ati bang kitam angahaka sab'nnal ni a'a kasehe'an pasal
pagkahagadtam, minnē' kitam lappasan.
11 Yuk sulat Kitab isab, "Sai-sai magkahagad ma iya halam aniya'
pagsusunanna sapupud-daya."
12 Talapay manusiya' kamemon pinagbissala ma ayat Kitab itu, sabab
mbal magbidda' Yahudi maka ngga'i ka Yahudi. Dakayu' du Tuhan ya
pameya'an e' sigām kamemon, maka aheya kahāpan pamuwanna ma
sasuku parahing ni iya.
13 Buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Sai-sai parahing ni Panghū',
tantu lappasan."
14 Buwattingga e' sigām parahing ni Panghū' bang halam gi' maka-
pam'nnal ma iya? Maka buwattingga e' sigām am'nnal bang halam gi' bay
makakale lapal ahāp? Buwattingga isab e' sigām akale lapal ahāp bang
halam aniya' magnasihatan sigām?
15 Maka buwattingga isab e' a'a magnasihat bang halam aniya' bay anoho'
iya magnasihat? Sagō' aniya' bay sinoho', buwat tasulat ma deyom Kitab,
ya yuk-i, "Kahāp du pa'in bang aniya' amowahan kita lapal ahāp!"
16 Saguwā' ngga'i ka a'a kamemon bay akale lapal ahāp itu, buwat na
bay pamūng si Isaya inān, ya yuk-i, "O Tuhan, kulang du a'a magkahagad
ma panglapal kami."
17 Manjari lapal pasal Al-Masi subay pinagnasihat dahū bo' yampa takale
e' a'a, ati minnē' aniya' pagkahagad sigām.
18 Amikilan aku pasal bangsa Isra'il. Kalu baha' halam takale sigām lapal
ahāp pasal si Isa Al-Masi? Sagō' tantu takale sabab atanyag lapal itu, buwat
tasulat ma deyom Kitab, yukna,
"Patanyag pamandu' sigām ni kamemon bangsa,
pasampay bissala sigām ni mpat pidju alam."
19 Amikilan lagi' aku, kalu halam tahati e' bangsa Isra'il pasal lapal itu.
Sagō' tahati du. Si Musa ya makarahū anambung, yukna,
"Pagalakta kam ni bangsa kasehe',
ya yukbi halam aniya' gunana.
Pap'ddi'ku ataybi tudju ni bangsa dakayu',
ya pangannalbi mbal makata'uwan aku."

20 Atampal du pangallam Tuhan ya tasulat e' si Isaya, yuk-i,
“Tabāk aku e' saga a'a bay halam amiha aku.
Panyata' aku ni saga a'a halam bay atilaw ma pasalanku.”
21 Saguwā' buwattitu ya pamissala Tuhan ma pasal bangsa Isra'il, yukna,
“Kahaba' llaw bilahi aku anaima' saga a'a anagga' aku,
ya anagga' na pa'in ma kabaya'anku.”

11

*Ka'ase' Tuhan ma Bangsa Isra'il**

1 Manjari angannal-ngannal lagi' aku: “Tinimanan bahā' e' Tuhan bangsa dakayu'-kayu' ya palsuku'anna?” Tantu mbal. Bangsaku ko' inān sabab bangsa Isra'il aku, tubu' si Ibrahim, min panubu' si Benjamin.
2 Halam katimanan e' Tuhan bangsa ya bay tapene'na sangay min awal tagna'. Kata'uwanbi ya tasulat ma deyom Kitab, waktu kapanutul si Elija ni Tuhan pasal bangsa Isra'il. Yuk si Elija e',
3 “O Tuhan, pinapatay e' sigām saga nabi sosoho'annu. Nilubu e' sigām pagkukulbanan kami ni ka'a. Hal aku la'a takapin min ba'anan nabi, ati piniha aku e' sigām bo' pinapatay.”
4 Entomunbi bay panambung Tuhan ma panutul si Elija e', yuk-i, “Aniya' gi' pitu' ngibu a'a bay kapinanku, a'a halam bay makasumba ni ta'u-ta'u Ba'al.”
5 Damikiyanna ma buwattina'an, aniya' gi' takapin bangsa Isra'il halam pataikut min Tuhan, a'a isab tapene'na min lasana maka min ka'ase'na ma sigām.
6 Bang kasi-lasa Tuhan ya sababanna angkan iya amene' a'a, tantu ngga'i ka kahinangan manusiya' ya makasabab. Sagō' bang Tuhan bay amene' a'a ma saukat na ahāp hinangna, sali' halam aniya' pūs ma ase' maka lasa Tuhan e'.
7 Jari ai lagi'? Halam tabāk e' bangsa Isra'il ya pagmatayan sigām. Luwal a'a pinene' e' Tuhan ya makabāk. Bay pinatuwas kōk saga a'a kasehe'an,
8 buwat tasulat ma kitab, ya yuk-i,
“Pinabongog e' Tuhan pamikil sigām, ya po'on mbal makahati.
Aniya' mata sigām sagō' mbal maka'nda',
Aniya' tainga sigām sagō' mbal makakale.”
9 Aniya' isab bay pamissala si Da'ud, yukna,
“Bang pa'in sigām nijallat e' paglami sigām,
Bang pa'in sigām palukbu' sampay ah'bba',
panungbas kala'atan sigām.
10 Bang pa'in palendom pang'nda' sigām bo' mbal maka'nda',
bang pa'in parukkug bukut sigām sampay ni kasaumulan.”
11 Amikilan lagi' aku pasal bangsa Isra'il itu. Ya kah'bba' sigām inān, anatas bahā' sampay ni kasaumulan? Tantu mbal. Sabab buwattitu ya pinagmohotan e' Tuhan: saga bangsa ngga'i ka Isra'il pas'lle' na lappasan min hukuman dusa ma sabab karusahan bangsa Isra'il. Minnē' isab in bangsa Isra'il tabowa angihid pagka tinaikutan.
12 Kira-kirahunbi, bang kaniya'an kahāpan saga a'a ngga'i ka Isra'il ma sabab karusahan bangsa Isra'il, maka ma sabab kapanaikut Tuhan ma sigām, luhūy paheya kahāpan ma palbangsa-bangsahan kamemon bang jukup na saga a'a Isra'il magpangahagad.

---

* **11:** Bangsa Isra'il: sali' du maka bangsa Yahudi. Kaōnan sigām bangsa Isra'il ma sabab pangkat sigām si Isra'il, kaōnan sigām Yahudi ma sabab pangkat sigām si Yahudi.

Pasal A'a Ngga'i ka Yahudi

13 Aniya' pamissalaku ma ka'am ya ngga'i ka Yahudi. Kawakilan aku e'
Tuhan magnasihat ma buwat ka'am. Paheyaku isāb pagnasihatku itu ma
atay,
14 bang pa'in pinaihid pagkahiku Yahudi bo' supaya aniya' sigām
lappasan min mulka'.
15 Sabab bang maghāp na Tuhan maka saga palbangsa-bangsahan ma
sabab kataikut Tuhan ma bangsa Isra'il, ai kaluwasanna bang sigām
tinaima' e' Tuhan pabīng? Lumandu'an ahāp. Sali' sigām a'a pinakallum
pabīng min kamatay.
16 Buwat tinapay bang ma pangaddat Yahudi. Niakup dangkuri' min
addunan bay panukbal ni Tuhan, paltanda'an in tinapay inān kamemon
palsuku'an Tuhan du. Atawa po'on kayu, panukbal gamutna ni Tuhan, jari
palsuku'anna katibu'ukan kayu inān sampay ni sangana.

Kayu Jaitun Ni'ipat maka Kayu Jaitun Talun†

17 Na, magparalilan aku: bang aniya' sanga sinagpe' min po'on kayu
ni'ipat, bo' aniya' sanga kayu talun pinabatuk ni bay panagpe'an sanga
tagna', jari kabahagi'an kajatuhan min kayu ni'ipat saga magdalos na maka
gamutna.
18 Sagō' da'a pagabbu-abbuhinbi, sabab ka'am ilu hal sanga, maka ngga'i
ka sanga ya amuwan kallum ma gamut. Gamut ya amuwan kallum ma
sanga.
19 Kalu yukbi, “B'nnal ko' ilu, saguwā' sinagpe' sigām e' Tuhan supaya
kami kapabatukan.”
20 Aho', b'nnal. Sagō' ya po'on sigām bangsa Isra'il sinagpe' sabab
agagga am'nnal ma Tuhan, ati ka'am ya pinabatuk ni po'on kayu ma sabab
kapam'nnalbi. Sagō' da'a pagmalangkahianbi ina'an-i. Gom pa'in kam
magmatāw, ya aniya' kam sinagpe' buwat bay sigām.
21 Sabab hatina, bang mbal allog Tuhan ma saga sanga porol, ya du ka'am
mbal ka'lloganna.
22 Kira-kirahunbi ka'ase' Tuhan maka kab'ngngisna. Kab'ngngisanna
saga a'a ya pataikut min iya, saguwā' ka'ase'anna kam bang pa'in
pataptap ma kahāpna, mbal magla'an-la'an. Bang kam ganta' pataikut min
pangandolbi, ya du ka'am sinagpe' du buwat ibarat sanga kayu.
23 Ya balikna, pinabatuk bangsa Isra'il ni bay bai sigām, bang sigām
ganta' pahali anulak Al-Masi. Sabab halam aniya' ahunit ma Tuhan.
24 Ya hantang hatulanna, bang ka'am bay niā' min kayu jaitun talun bo'
pinabatuk ni kayu ni'ipat, labi aluhay bang bangsa Isra'il pinabīng ni kayu
bay panagpe'an sigām tagna', sabab ya na po'onan sigām.

Lappasan Bangsa Isra'il Kamemon ma Sinōng

25 Saga dauranakanku, aniya' bay pamata'u aku e' Tuhan ma pasal
bangsa Isra'il itu. Bilahi aku amahatian ka'am supaya kam mbal amikil
di-bi in ka'am ahāp min sigām. Buwattitu: in bangsa Isra'il itu bay agagga
am'nnal ma si Isa Al-Masi, saguwā' mbal anatas kagagga sigām. Bang
ajukup na kaheka'an a'a min bangsa saddī ameya' ma Tuhan, ameya' isab
bangsa Isra'il.
26 Manjari lappasan isab bangsa Isra'il kamemon, buwat bay sinulat ma
deyom Kitab, ya yuk-i,
“Pi'itu min lahat Siyun ya Manglalappas.

---

† **11:16** Bangsa Isra'il sapantun po'on kayu jaitun ni'ipat bo' ahāp buwa'na, maka saga bangsa kasehe' sapantun po'on kayu hal atomo'an di-na ma talun.

Pahalamna saga la'at bay tahinang e' panubu' si Yakub.
27 Makapi'ilu pa'in aku, la'ananku dusa sigām kamemon,
buwat bay asal tajanji'ku ma sigām.”
28 In bangsa Isra'il itu bay banta Tuhan sabab tasulak e' sigām lapal
ahāp pasal si Isa Al-Masi, sagō' in kahāpan bay ma sigām tagna' papelleng
na ni bangsa saddī. Saguwā' mbal du taptap kapanagga' sigām, sabab
nientom e' Tuhan bay kapamene'na ma ka'mbo'-mbo'an sigām, angkan
sigām kinalasahan na pa'in.
29 Sabab Tuhan, bang aniya' a'a bay pinene' e'na sampay lidjiki'anna,
mbal to'ongan apinda niyatna.
30 Ka'am ngga'i ka Yahudi ilu, bay kam anulang kabaya'an Tuhan ma
waktu palabay inān, manda' kina'ase'an kam e'na buwattina'an ma sabab
kapanulang bangsa Yahudi.
31 Ya du isab bangsa Yahudi, tasulang e' sigām kabaya'an Tuhan
buwattina'an, sagō' kina'ase'an sigām e' Tuhan buwat ka'ase'na ma ka'am.
32 Min kahandak Tuhan angkan in kamemon bangsa manusiya' tahinang
sali' sapantun pilisu mbal makalimaya min kapanulang sigām, bo' supaya
in sigām kamemon pinat'kkahan ase'na.

Pananglit ma Tuhan

33 Mbal tapula'-pula' kahāp Tuhan, ka'ase'na, pangita'una maka
panahu'anna. Halam aniya' min kitam makahati ma kagara'anna maka
ma kahinanganna.
34 Buwat yukna ma deyom Kitab,
“Sai makata'u panahuan Tuhan?
Sai makapituwahan iya?
35 Sai bay makabuwanan Tuhan ai-ai,
atawa bay makapautang ma iya?”
36 Min Tuhan asal ai-ai kamemon. Iya ya bay amaniya' kamemon maka iya
isab sababanna angkan paniya' ba'anan ai-ai kamemon. Sanglitanta iya ni
kasaumulan. Amin.

12

Hinang Makasulut Atay Tuhan

1 Saga dauranakanku, landu' kitam kina'ase'an e' Tuhan, angkan buwat-
titu junjungku ma ka'am: pamasuku'unbi baranbi ni Tuhan, panukbalunbi
ni iya t'ggolbi allum. Ai-ai hinangbi subay ma iya sadja, maka subay
makasulut atayna. Bang buwattē' ajatu du pa'in pagta'atbi ma Tuhan.
2 Da'a panunurinbi kajarihan ya maumu panunuran ma ahil jaman
itu, sagō' parūlunbi Tuhan amabaha'u deyom panahu'anbi bo' supaya
pinindahan e'na addat-tabi'atbi kamemon. Bang buwattē' kasakupanbi
du bang ai kahandak Tuhan, kahāpna maka kasampulna'anna, ati
kata'uwanbi bang ai makasulut iya.
3 Bay aku kinahāpan e' Tuhan, binuwanan kapatut magnasihat, angkan
yukku ma ka'am kamemon, da'a kam maglaku-laku in ka'am alanga min
bay pamat'nna' ka'am. Subay kam amikilan di-bi pahāp-hāp. Bistahunbi
to'ongan bang ai bay pamatulun Tuhan ma ka'am kaniya-kaniya, sabab
min pangandolbi.
4 Dalilunbi baran manusiya'. Baranta itu dakayu' du, bo' magginis
pagdayawna. Magbidda' isab hinang pagdayaw dakayu' maka dakayu'.

5 Buwattē' isab ma kitam magpangandol ma si Isa. Minsan kitam aheka,
sapantun kitam dakayu' baran atibu'uk pagka suku' kitam Al-Masi. Mag-
sugpat kitam dangan maka dangan minsan magbidda' kahinangantam,
buwat pagdayaw baran.
6 Kabuwanan kitam kapandayan ginisan ma sabab lasa Tuhan, saddī ma
dangan maka ma dangan. Maka kapandayan itu subay ginuna pahāp-hāp,
pinapagtongod maka pangandoltam. Bang a'a kabuwanan kapandayan
magpaluwas bissala deyo' min Tuhan, subay paluwasna to'ongan.
7 Bang a'a kabuwanan kapandayan anabangan pagkahina, subay taban-
ganna to'ongan. Bang kapandayan magpandu', subay amandu' to'ongan.
8 Bang kapandayan amalasig atay kasehe', subay amalasig to'ongan.
Bang a'a anulung ma sukkal kasehe', subay hilas panulungna. Bang a'a
binuwanan kapatut magnakura', subay atukid e'na magpal'ngngan ai-
ai. Bang a'a binuwanan kapandayan angayura a'a kasigpitan, subay iya
magkalasigan angayura.
9 Ya lasabi ma sehe'bi subay min deyom atay. Kab'nsihinbi ai-ai ala'at,
balutinbi ai-ai ahāp.
10 Subay kam maglasa-liyasahi to'ongan sabab magdanakan kam ma
deyoman si Isa Al-Masi. Magaddat-iyaddati kam min deyom atay.
11 Subay kam mbal lisu'an sabab Panghū' Isa ya paghinanganbi. Subay
kam atukid sadja ma ai-ai pamahinang ka'am.
12 Subay kam magkakōgan ma pangaholatbi ma Tuhan. Bang kam
taluwa' sukkal sandalinbi sadja, maka da'a kam pahali angamu'-ngamu'
ni iya.
13 Buwaninbi pagkahibi suku' Tuhan bang kasigpitan, pa'iddahunbi isab
sasuku pahapit ni luma'bi.
14 Bang aniya' angala'at ka'am, amu'inbi sigām kahāpan ni Tuhan. Da'a
balosinbi sukna'.
15 Ameya' kam magkōg-koyag bang aniya' sehe'bi magkōg-koyag,
ameya' kam magtangis bang aniya' sehe'bi ganta' magtangisan.
16 Magsulut-siyuluti kam dapagkahian. Da'a palangahunbi bowahanbi,
maka da'a kam aiya' magbagay maka a'a areyo'. Da'a kam maglaku-laku
in pangita'ubi alalom.
17 Bang aniya' angala'at ka'am, da'a pellenginbi la'at. Ai-ai binista abontol
e' saga a'a kamemon, ya na he' subay tukirinbi.
18 Amanuyu' kam magsulut maka a'a kamemon. Bang aniya' pagsagga'an
subay ngga'i ka ka'am ya amowa sagga'.
19 Saga bagay, da'a to'ongan kam amalos bang kam nila'at. Sagarinbi
sigām binalos e' mulka' Tuhan. Entomunbi bay tasulat ma deyom Kitab,
ya yuk-i, “Aku na amalos, aku na anungbas, yuk Panghū'.”
20 Ahāp bang beya'bi panoho'an itu, ya bay tasulat isab ma Kitab, yuk-i,
“Bang aniya' bantabi lingantu, pakanunbi.
Bang iya patay bohe', painumunbi,
sabab bang buwattē' lasabi ma iya, kalu iya sinōd susun.”
21 Bang kam ganta' nila'at, da'a balosinbi. Hāpunbi a'a angala'at inān bo'
tara'ug la'atna sabab min kahāpbi.

13

Subay Beya'ta Ang'ntan Pagparinta

1 In kitam manusiya' kamemon subay ameya' ma saga a'a magparinta
ma paglahattam sabab halam aniya' kabuwanan kapatut magparinta bang
ngga'i ka min kahandak Tuhan.
2 Sasuku anagga' ma a'a magparinta, sali' Tuhan maka panoho'anna ya
sagga'na, angkan iya taluwa' hukuman.
3 Bang a'a maghinang ahāp mbal du tināw ma parinta. Luwal a'a
maghinang kala'atan ya tināw. Bang kam mbal bilahi tināw ma a'a
magparinta, subay ahāp sadja hinangbi. Sinanglitan kam e'na
4 sabab sosoho'an Tuhan iya, a'a pinat'nna' maghinang kahāpan ma
pasalanbi. Saguwā' bang kam ganta' maghinang kala'atan, patut kam
tināw, sabab nakura' inān taga-kapatut aminasa ka'am. Sosoho'an Tuhan
iya, wajib aminasa sasuku maghinang ala'at.
5 Angkan kam subay magmaluluy ma saga a'a ang'ntan pagparinta,
kaissana ma sabab kam tināw bininasa, karuwana ma sabab kata'uwanbi
ma deyom itikadbi bang ai subay hinangbi.
6 Ya he' sababanna angkan kam subay amayad sukay parinta, sabab
sosoho'an Tuhan saga a'a ya maghinang ma deyo'an parinta inān.
7 Subay kam amayaran sigām sukay pila-pila ya katongoranna, ai-na
ka tongod ni usahabi, ai-na ka tongod ni baranbi. Pagaddatinbi sigām
kamemon bang aniya' kawasa sigām patut pinagaddatan. Pagmahaltabat-
inbi bang patut pinagmahaltabatan.

Subay Kita Maglasa-liyasahi

8 Bang aniya' utangbi, bayarinbi bang ta'abut waktuna. Aniya' isab utang
mbal kabayaran, ya na lasa ma pagkahibi. Bang kam alasa ma pagkahibi
tatuman e'bi panoho'an-sara' bay tasulat e' si Musa,
9 ya yuk-i, “Wajib kam da'a angaliyu-lakad min paghola'bi. Wajib kam
da'a amapatay, da'a anangkaw, da'a anganapsuhan alta' kasehe'anbi.” Ya
panoho'an panambatku itu maka panoho'an kasehe', tapagdakayu' maka
panoho'an dakayu'-dakayu', ya yuk-i, “Kalasahinbi pagkahibi buwat e'bi
alasahan baranbi.”
10 Hatulanna, sasuku alasa ma pagkahina mbal to'ongan bilahi angala'at
iya. Angkan bang kitam alasahan pagkahita manusiya', tatuman e'tam
sara' Tuhan maka panoho'anna kamemon.
11 Patut subay hinangbi panoho'an itu sabab song na waktu pabīng si
Isa. Asekot na min katagna' pam'nnalta ma si Isa. In kitam sali' hantang
a'a bay magtulihan, sagō' abati' na.
12 Sōng palabay kalendoman, ya masa pangandusa. Apote' na sobangan,
angkan subay bbahanta kahinangan ala'at, ya nihinang ma deyom
kalendoman. Subay kita sakap anagga' kala'atan, buwat ibarat sundalu
magsakap.
13 Kaul-pi'ilta subay ahāp, ya tōp ma a'a pat'nna' ma deyom kasawahan.
Angkan da'a subay dumasiyaw paglami-lamita, da'a kita maglango-lango,
da'a magba'is, da'a magkasabulan. Da'a kita magbono', da'a isab maglindi-
lindi.
14 Sapantun badju' paghaggut, ahāp lagi' bang Panghū'tam si Isa Al-Masi
ya pangalampikbi. Da'a kannalunbi napsu baranbi bang buwattingga e'bi
amarūl.

14

Pangandol Akosog maka Pangandol Alamma

1 Aniya' pamituwaku ma ka'am ma pasalan a'a alamma pangandolna ma
si Isa. Bagayunbi iya, da'a iya bowahunbi magjawab ma saukat na aniya'
kapam'nnalanna saddī.
2 Buwat saupama ma pagkakan, aniya' a'a dakayu' makahalal pagkakan
ai-ai sabab ahogot pangandolna ma si Isa Al-Masi. Aniya' isab a'a dangan,
hal sayul ya palaukna pagka mbal gi' ahogot pangandolna.
3 Na, ya a'a makahalal kinakan indaginis subay mbal angudju' ma a'a
dangan ya mbal makahalal. Damikiyanna a'a amangan sayul sadja, subay
mbal anoway a'a dangan ma saukat tahalalna kinakan ai-ai. Sabab tinaima'
du a'a inān e' Tuhan.
4 Halam aniya' kapatutbi anoway a'a dakayu' bang ngga'i ka ka'am ya
pagnakura'an. Nakura'na sadja ya tag-kapatut amah'llingan iya ahāp-
ala'at. Saguwā' tantu iya mbal tabowa ni kala'atan sabab tinabang iya
e' Panghū' Isa angkan makasandal.
5 Bang takdil ni llaw, aniya' a'a angisbat llaw mulliya sabab aheya bang
ma bistahanna. Saddī isab bistahan a'a dangan, bang ma iya sali' du llaw
kamemon. Jari ai-ai pamistabi pasal llaw, da'a pagduwa-duwahinbi
6 Sai-sai angamulliya llaw, Tuhan ya aheya ma atayna pagma-
haldika'anna. Sai-sai angahalal kinakan ai-ai, Tuhan ya mahaldika'na
sabab Tuhan ya pagsukulanna bang amangan. Damikiyanna isab, sai-sai
amene' pagkakanna, Tuhan du isab mahaldika'na sampay pagsukulanna.
7 Ngga'i ka baranta sadja ya pagka'inagonanta t'ggolta allum.
8 Subay isbatta Panghū' Isa ma kallumta maka ma kamatayta sabab
suku'na kita.
9 Ya na itu sababanna angkan Al-Masi bay amatay sampay allum pabīng
min kamatayna, supaya iya pagpanghū'an saga a'a suku'na, ai-na ka allum,
ai-na ka bay magpatayan.
10 Angkanna kam subay mbal anoway atawa angudju' danakanbi.
Makapagbalharap du kitam kamemon maka Tuhan ma llaw damuli bo'
nihukum e'na.
11 Buwat tasulat ma Kitab, ya yuk-i,
“B'nnal sadja bissalaku,” yuk Tuhan.
“Pasujud du ni aku saga manusiya' kamemon.
Magpanyabut sigām kamemon in aku asal Tuhan.”
12 Manjari in kitam kamemon subay magpamattan ni Tuhan ma sinosōng
pasal ai-ai bay hinangtam ma dunya.

Da'a Parusahunbi Sehe'bi

13 Ya itu sababanna angkan kita subay pahali magsoway dangan maka
dangan. Ahāp lagi' kita da'a magniyat angahinang ai-ai bang hinang inān
amowa magdusa ma dakayu' danakanta.
14 Aku itu, pagka parakayu' na ma Panghū' Isa, kata'uwanku to'ongan
halam aniya' pagkakan haram min ka'asalna. Sagō' ma sehe'ta dakayu',
bang aniya' pagkakan haram ma pamistana mbal to'ongan tas'llongna.
15 Na, bang danakannu ganta' asusa ma sabab ka'a ya ta'nda'na amangan
kinakan ya haram ma pamistana, sali' halam aniya' lasabi ma iya. Subay
ka mbal pasangdan amangan e'-i bang amowa danakannu ni kala'atan,
sabab bay amatay Al-Masi ma sababanna inān.
16 Bang ma ka'a ahāp pagkakannu, saguwā' mbal ahāp bang binissalahan
ala'at e' kasehe'an.
17 Pagka kita ma deyoman pagparinta Tuhan, mbal subay pahalga'ta
ma atay pagkakanta atawa paginumta. Ya subay paheyata kahinanganta
abontol, maka kasannangan atay, maka kalasigan pamuwan e' Rū Sussi.

18 Jari bang buwattē' paghinangta tudju ni Al-Masi kasulutan du Tuhan
ma kita, maka pinagaddatan kita e' pagkahita manusiya'.
19 Angkan na, subay kita angamohot maghinang ai-ai makapagsulut
pagkahita, maka magpahogot pangandolta dangan maka dangan.
20 Da'a paka'atunbi hinang Tuhan ma saukat na magbidda' pangaddatbi
pasal pagkakan. Tahalal asal pagkakan kamemon, saguwā' asā' kam bang
kam amangan ai-ai, bo' kam ta'nda' e' dakayu' pagkahibi, ati minnē' iya
ang'bba min pangandolna.
21 Ahāp lagi' kita pahondong amangan susumbali'an, atawa anginum
binu, atawa angahinang ai-ai bang ina'an-i manjari panababan pamowa
danakanta angandusa atawa ang'bba min pangandolna.
22 Manjari ai-ai pamistabi pasal itu-i subay hal ka'am maka Tuhan ya
makata'u. Aheya kalasiganbi bang kam anganiyat angahinang ai-ai ma
halam aniya' dusa tananam ma itikadbi.
23 Sagō' bang a'a magduwa-ruwa pasal pagkakan bo' amangan na pa'in,
katōngan iya dusa sabab mbal magtaluwa' maka pangandolna. Taga-dusa
kita bang aniya' hinangta mbal magtaluwa' maka pangandolta.

15

Panabang ma Danakantam

1 Sasuku kitam akosog pangandoltam ma Tuhan subay anabang ma a'a
kasehe'an ya mbal angandol to'ongan. Subay tanggungtam kalammahan
sigām. Ngga'i ka baranta ya subay sinulut,
2 sagō' danakantam bebeya'an si Isa Al-Masi, pamahāp kahālanna bo'
supaya pasōng pahogot pangandolna.
3 Panunurantam Al-Masi sabab halam iya bay angandūlan di-na. Atum-
lang ya tasulat ma deyom Kitab, yuk-i, “Ka'a, Tuhan, pinamūng-mūngan
ala'at, bo' aku ya t'kkahan himumungan sigām.”
4 Ai-ai ma deyom Kitab bay pinasulat e' Tuhan ma awal jaman
pangā'antam kapamintāngan, bo' supaya ahogot imantam maka kasandal
ma katiksa'an. Minnē' kitam angaholat lappasan.
5 Tuhan ya amasandal maka amahogot imantam. Mura-murahan, bang
pa'in kam tinabang e'na bo' kam magdakayu' pikilan hinabubi anunud ma
si Isa Al-Masi.
6 Jari maguyun kam amudji ma Tuhan, ya Mma' sin Panghū' Isa Al-Masi.
7 Taima'unbi kasehe'anbi angandol ma Al-Masi, buwat kapanaima' ka'am
e' Al-Masi. Tapudji Tuhan bang buwattē' panaima'bi.
8 Haka'anta kam pasal Al-Masi, bay iya pi'itu ni dunya anabang bangsa
Yahudi bo' sigām makatantu in Tuhan kapangandolan du, ati bo' atuman
bay janji'na ma pangkat kami.
9 Ya minaksud e'na saga a'a ngga'i ka Yahudi bo' supaya sigām amudji
Tuhan ma sabab ka'ase'na. Buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Magsukul aku ni ka'a, Tuhan, ma deyoman saga a'a ngga'i ka Yahudi.
Magkalang aku kalangan pamudji ōnnu.”
10 Aniya' gi' ayat Kitab dakayu', yuk-i,
“Ka'am kabangsa-bangsahan ya ngga'i ka Yahudi,
dai' kam magkōg-koyag sama-sama
maka bangsa ya tapene' e' Tuhan.”
11 Maka ayat itu gi':
“Sanglitinbi Tuhan, ka'am kamemon ya ngga'i ka Yahudi.
Pudjihunbi iya, ka'am sabarang bangsa.”

12 Aniya' isab bay sinulat e' si Isaya pasal Al-Masi, yuk-i,
“Aniya' tubu' si Jesse palahil ni dunya ma sinōng.
Magbaya' du iya ma bangsa ngga'i ka Yahudi,
ati iya ya pangasahan sigām.”
13 Mura-murahan, bang pa'in kam kaniya'an kakōgan maka kasannangan deyom atay min Tuhan, ya po'onan holatanbi, pagka kam angandol na pa'in ma iya. Ati manglabi-labihan kaholatanbi ma sabab kawasa min Rū Sussi.

Ya Po'on si Paul Atawakkal Anulat

14 Saga dauranakanku, halam aniya' hawal-hawalku ma sababanbi. Tatantuku in ka'am ahāp kasuddahanbi, aheya isab pangita'ubi, patut kam magpandu'-pandu'an di-bi.
15 Saguwā' aniya' gi' pamaentomku ka'am, ya po'on aku atawakkal amabeya' sulat itu. Halam aniya' pagduwa-duwaku anulatan ka'am sabab taga-wakil aku min Tuhan.
16 Maghinang aku ma si Isa Al-Masi ma pasalan saga bangsa saddī min Yahudi. Ibarat aku imam magnasihat lapal ahāp min Tuhan, bo' supaya angandol saga bangsa kasehe'an. Ungsuranku sigām ni Tuhan dalil tutukbalan. Kasulutan iya ma sigām, sabab tasussi na pangatayan sigām e' Rū Sussi.
17 Na, mbal aku aiya' magpata'u pasal paghinangku ma Tuhan, sabab si Isa Al-Masi ya pagkōganku.
18 Halam aniya' pagbissalahanku haliyu min bay pamahinang aku e' Al-Masi. Maka Al-Masi ya sababna angkan tabowa saga bangsa saddī ameya' ma Tuhan. Takale e' sigām pagnasihatku, ta'nda' e' sigām saga hinang bay hinanganku
19 min kawasa Rū Sussi, hatina saga paltanda'an maka hinang kainuinuhan a'a. Bay pasaplagku to'ongan lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi, tinagna'an min Awrusalam sampay ta'abut lahat Ilirikum.
20 Sangay min tagna' kapagnasihatku, ya pagmatayanku subay pinasaplag lapal ahāp itu ma lahat halam bay kapakalehan pasal Al-Masi, sabab mbal aku bilahi anugpat ni bay tahinang e' a'a bay dumahū min aku.
21 Kabaya'anku subay atuman sulat Kitab itu, ya yuk-i,
“Saga a'a halam bay pinata'u ma pasalanna,
makata'u du ma sinosōng,
maka a'a halam bay makakale, makahati na.”

Agara' si Paul Palanjal ni Da'ira Rōm

22 Ya ko' ina'an sababna angkan aku bay makat'ggol pi'ilu ni ka'am, sabab hinangku angalatag kalahatan ītu subay apuwas dahū.
23 Sagō' atammat na hinangku ma jadjahan ītu. Bilahi na aku sidda patibaw ni ka'am,
24 manjari agara' na aku amusay ni lahat Kastila', sagō' bilahi aku pahapit ni ka'am dahū bo' supaya kitam makapag'nda'. Bilahi isab aku patuntulbi, bang aku song pauntas ni papehē'anku he'. Subay na ahāp katibawku ma ka'am bo' yampa aku ala'an.
25 Saguwā' aniya' gi' gawiku dahū. Itiya' aku ni Awrusalam ang'nde'an tutulungan ni saga a'a suku' si Isa mahē'.
26 Sabab bay animuk sīn saga jama'a si Isa ya maglahat ma sakalibut lahat Makidunya maka Akaya itu, panulung saga miskin ma kajama'ahan suku' Tuhan ma Awrusalam.

27 Hilas isab min deyom atay sigām, maka patut isab sabab Yahudi ya
po'onna angkan sigām ngga'i ka Yahudi bay pinakalehan lapal min Tuhan.
Tauwa' bang bangsa Yahudi ya pinahampitan ai-ai bay pangalidjiki' saga
a'a ngga'i ka Yahudi.
28 Manjari bang atangbus gawiku ang'nde'an kamemon bay pinabowa
ma aku, pauntas aku tudju ni lahat Kastila' ati pahapit du ni ka'am.
29 Kata'uwanku isab, bang aku ganta' makat'kka ni ka'am, tantu kam
bowahanku kahāpan aheya min Al-Masi, kahāpan halam kulangna.
30 Saga dauranakanku, kata'uwanku aheya pangisbatbi ma si Isa Al-Masi
Panghū'tam maka aniya' lasabi luwas min Rū Tuhan, angkan aku angamu'
junjung itu. Gapi'unbi aku, amu'inbi aku tabang ni Tuhan.
31 Amu'-amu'inbi isab aku bo' aku mbal ainay e' saga a'a ma lahat
Yahudi ya mbal magkahagad ma si Isa. Amu'inbi isab aku kahāpan pasal
tutulungan ya bowaku pina'an, bang pa'in tinaima' sangkahāpan e' saga
a'a suku' Tuhan he'.
32 Jari bang kabaya'an Tuhan, pasampay du aku ni ka'am maka
kalasiganku aheya, ati ahāp palasahanku bang kita makapag'nda'.
33 Na, mura-murahan, bang pa'in kam ginapi' kamemon e' Tuhan, ya
po'onan kasannangan. Amin.

16

Pangentom si Paul ma saga Bagayna

1 Bilahi aku amakilā ni ka'am dakayu' danakantam d'nda itu. Ōnna si
Pebe, a'a anabang ma katipunan jama'a si Isa ma lahat Kengkereya.
2 Aniya' gawina pi'ilu ni Rōm. Subay ahāp e'bi ama'idda iya bang
makat'kka pi'ilu, pagka si Isa Al-Masi ya Panghū'bi sali'-sali', maka suku'
Tuhan du kam. Subay iya patuntulbi ma ai-ai kalagihanna, sabab aheka
a'a bay tatabang e'na, sampay isab aku.
3 Amabeya' aku minsan la'a hal lapal kasi-lasaku ni disi Akila maka si
Prisila ilu, a'a maglakibini bay sehe'ku maghinang ma si Isa Al-Masi.
4 Bay sigā arak amatay ma sababanku waktu aku bay ma deyom
kapiligduhan, angkanna aheya pagsukulanku ma sigā. Ngga'i ka hal aku
ya magsukul, sampay saga jama'a si Isa kamemon ya ngga'i ka Yahudi,
sasuku magpalhimpunan ma kalahat-lahatan ilu.
5 Pabeya'ku isab lapalku ma saga jama'a si Isa ya magtipun ma luma'
sigā.
Damikiyanna si Epeneto bagayku kalalasahan, pabeya'anku minsan hal
lapalku. Dahū asal iya min a'a kamemon ya magpangandol ma Al-Masi ma
kaluha'an lahat Asiya.
6 Maka si Mariyam, ya akosog hinangna ma pasalanbi.
7 Si Androniku maka si Juniyas, pagkahiku Yahudi bay sehe'ku ma deyom
kalabusu. Abantug sigā bang takdil ni saga a'a kawakilan si Isa, dahū sigā
min aku bay angandol ma Al-Masi.
8 Pabeya'ku isab lapalku ni disi Ampliyatu, bagayku kinalasahan ma
deyoman Panghū' Isa,
9 maka si Urbanu, sehe'tam maghinang ma Al-Masi, maka si Istakis
bagayku kinalasahan isab.
10 Si Apelles isab, apa bay na iya kasulayan in pameya'na ma Al-Masi
ahogot du. Sigām ma okoman si Aristobol,
11 maka si Herodiyun pagkahiku Yahudi, maka sigām angandol ma
Panghū' Isa min okoman si Narkissu.

12 Damikiyanna disi Tripena maka si Triposa, d'nda maghinang ma
Panghū' Isa, maka bagayku si Persis, d'nda kinalasahan, ya abasag
paghinangna ni Panghū'tam. Amabeya' isab aku minsan la'a hal lapalku
ni sigām.
13 Si Rupus isab, a'a tapene' e' Panghū'ta, maka ina' si Rupus e'. Sapantun
iya ina' angayura aku.
14 Disi Asingkrit, si Plegon, si Hermes, si Patrobas, si Hermas maka saga
sehe' sigām angandol ma si Isa.
15 Disi Pilologo maka si Juliya isab, si Nereyo maka danakanna d'nda, si
Olimpas isab maka a'a suku' Tuhan kamemon ya dansehe'an maka sigām.
Pabeya'ku lapalku ni sigām ilu kamemon.
16 Bang kam magsabu, subay kam magsiyum ta'nda' paglasabi.
Kamemon saga jama'a Al-Masi ya magtipun-tipun maitu amabowa tam-
buku ni ka'am, in ka'am nientom kono' e' sigām.

Bissala Katangbusan

17 Saga dauranakanku, aniya' junjungku ni ka'am. Halli'inbi saga a'a
anagga' pandu' bay pamandu' ka'am pasal si Isa Al-Masi. Saga a'a ilu bilahi
amapagsagga' ka'am bo' kam aboklang duwa, maka bilahi isab amowa
ka'am pasiha' min pangandolbi ni si Isa. Tangkisinbi saga a'a inān.
18 Sabab bang a'a maghinang buwattē' ngga'i ka Panghū'tam Al-Masi ya
paghinangan sigām, saguwā' baran sigām ya nirūlan. Binidjakan e' sigām
saga a'a kulang panahu'anna, nilanahan bo' supaya tabowa niakkalan.
19 In ka'am ilu abantug na ma sabab kahogot pameya'bi ma Al-Masi,
angkan aku kinōgan ma sababbi. Kabaya'anku ma ka'am subay alalom
pamikilbi pasal ai-ai makahāp, ma halam aniya' la'at makani-pikilanbi.
20 Manjari Tuhan, ya po'onan kasannangan ataytam, pasa'ut du amaka'at
nakura' saitan ni deyo' pād-tape'tam.
Mura-murahan bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan e' Panghū'tam si
Isa.
21 Si Timuti, ya sehe'ku maghinang ma Tuhan itu, amabeya' minsan la'a
hal lapalna ni ka'am. Damikiyanna isab disi Lukiyus itu maka si Jason,
maka kampungku si Sosepater.
22 (Palamud si Tertiyu, ya bay kawakilan anulat sulat itu, yuk-i,
"Amabeya' aku lapalku ni ka'am pagka kitam Almasihin sali'-sali'.")
23 Si Gayus, ya tag-luma' paokomanku itu, amabeya' isab minsan la'a hal
lapalna ni ka'am. Ya du si Erastus, a'a ang'ntan alta' parinta ma da'ira itu,
maka danakantam si Kuwartu.
24 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan e' si Isa Al-
Masi, ya Panghū'tam. Amin.

Pamudji si Paul ma Tuhan

25-26 Pudjitam Tuhan. Taga-kawasa iya amahogot pangandolbi, pagga
beya'bi lapal ahāp ya bay pagnasihatku pasal si Isa Al-Masi. In lapal ahāp
itu halam bay kinata'uwan e' manusiya' sangay min masa awal e', saguwā'
buwattina'an pinamahalayak na ni a'a kamemon ma sabab panoho'an
Tuhan, ya taptap allum. Bay pinasulat e'na lapalna ma kanabi-nabihan,
pamata'u ma bangsa a'a kamemon ma deyom dunya bo' supaya sigām
magkahagad sampay ameya' ma Tuhan.
27 Pudjitam Tuhan, ya tunggal tubus ma pangita'u. Pudjitam iya
sampay ni kasaumulan, pagka si Isa Al-Masi ya pamanyabutantam. Amin.
Wassalam

1 KURINTU

Pahati pasal sulat itu

Sulat itu bay pinabeya' e' si Paul ni saga Almasihin maglahat ma da'ira Kurintu, da'ira aheya to'ongan ma lahat Akaya, beya' ni lahat Girīk ma buwattina'an. Abantug da'ira Kurintu ma masa ina'an, kaissana ma sabab ina'an po'onan pagparinta ma kaluha'an lahat Akaya, karuwana ma sabab heka ai-ai ya pinaglituhan maina'an. Magginis saga bangsa maglahat maina'an, magginis isab saga agama sigām, angkan aheka saga tuhan-tuhan indaginis sinumba e' sigām. Aheka a'a ma Kurintu alanga pangadji'na, jari ya he' pagmalangkahian sigām. Kabiyaksahan isab sigām maghinang kalumu'an d'nda-l'lla.

Aniya' saga bangsa Yahudi bay pat'nna' maina'an amogbogan agama sigām. Si Paul isab bay maina'an saga dantahun maka tonga', maghinang luma' tolda pagusahana. Bay iya magnasihat ma pasal si Isa Al-Masi ma deyom saga langgal Yahudi. Bay pandu'anna saga bangsa Yahudi maka saga bangsa Girīk, ati aheka sigām am'nnal ma si Isa.

Makalikut pa'in si Paul minnē', paganap na pa'in saga a'a angandol ma si Isa, sagō' aniya' kahinangan maka kapam'nnalan sigām mbal taluwa'. Angkan aniya' ma sigām bay amabeya' sulat ni si Paul, waktu lagi' iya pat'nna' ma da'ira Epesos. Tinilaw iya e' sigām pasal pagsagga'an maka pagsasawan sigām. Itiya' panambung si Paul ma sulat kaissana itu.

Sulat si Paul Kaissana ni Saga A'a ma Da'ira KURINTU

1 Sulat itu min aku, si Paul, maka min si Sostenes dakayu' danakantam.
Tapene' aku sabab min kahandak Tuhan, kawakilan aku e' si Isa Al-Masi
magnasihat lapalna.
2 Ka'am saga jama'a suku' Tuhan magtipun ma da'ira Kurintu ya
pamasampayan kami sulat itu. Bay kam tapene' asal e' Tuhan bo'
kam tahinang a'ana sussi, palsuku'anna ma sabab si Isa Al-Masi ya
parakayu'anbi. Pinasampay isab sulat itu ni saga a'a kamemon ma
sabarang lahat, sasuku amudji Panghū' Isa Al-Masi, ya Panghū' sigām maka
Panghū'tam.
3 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasan-
nangan atay min Mma'tam Tuhan maka min si Isa Al-Masi Panghū'tam.

Magsukul si Paul

4 Magsukul aku ni Tuhan sakahaba' waktu ma pasalanbi, ma sabab
ase'na maka lasana, ya pamuwanna ma ka'am bay min si Isa Al-Masi.
5 Mamarahi heka kahāpanbi indaginis ma sabab Al-Masi ya
parakayu'anbi, luba'-lagi'na ma bissalabi maka ma pangita'ubi kamemon.
6 Ahogot na pandu' pasal Al-Masi ma deyom pangatayanbi,
7 angkan tubus na kam ma kapandayan indaginis, hinabubi angalagaran
waktu pamatuwa' si Isa Al-Masi Panghū'tam.
8 Pinahogot e'na imanbi sampay ni llaw kahinapusan bo' supaya
halam aniya' tamak ataybi bang ta'abut llaw pangahukum manusiya' e'
Panghū'tam si Isa Al-Masi.
9 Kapangandolan asal Tuhan, ya bay amene' ka'am bo' supaya kam
makapagda'atay maka Anakna si Isa Al-Masi ya Panghū'tam.

Abahagi' saga Jama'a si Isa ma Kurintu

10 Saga dauranakanku, kabuwanan aku kapatut e' si Isa Al-Masi
Panghū'tam, angkan aku angamu' junjung itu ni ka'am kamemon:
magsulut-siyuluti kam. Da'a kam magkaniya-kaniya. Subay kam dauyu-
nan to'ongan ma maksudbi maka ma niyatbi.
11 Angkan tasambatku palkala' itu, saga dauranakanku, sabab aniya'
min luma' si Kaluya bay angahaka'an aku aniya' palsagga'an ma ka'am
dansehe'an.
12 Hatina mbal maguyun pamikilbi, sabab aniya' ilu magpina'in: "Aku
itu ameya' ma si Paul." Aniya' isab ah'lling: "Aku itu ameya' ma si
Apollos." Aniya' ah'lling: "Aku itu ameya' ma si Petros." Maka aniya'
gi' isab magpina'in, yuk-i, "Aku itu ameya' ma Al-Masi."
13 Pagka buwattē', bā'nu Al-Masi bay pinagsalik-salik! Sai bahā' bay
amatay ma hāg ma sababbi? Aku bahā'? Bay bahā' kam pinandi tanda' in
ka'am suku'ku?
14 Magsukul to'ongan aku ni Tuhan sabab halam aniya' sai-sai bay
pandiku, haliyu min si Krispus maka si Gayus.
15 Angkan halam aniya' makapah'lling in iya bay pinandi bo' beya' ma
aku.
16 Ā, yamboho' taentomku si Estepanos magtai'anak inān. Bay sigām
tapandiku, sagō' halam aniya' taentomku saddī min sigām.
17 Sabab halam aku bay sinoho' e' Al-Masi magpandi. Sinō' sadja aku
magpasaplag lapalna ahāp. Maka subay mbal paggunaku bissala alalom
luwas bay min pangita'uku. Halam aniya' kawasa ma pagnasihatku liyu
min kamatay Al-Masi ma hāg.

Al-Masi ya Pang'nda'an Kawasa maka Pangita'u Tuhan

18 Ya lapal pasal kamatay Al-Masi ma hāg, niōnan lapal karupangan e'
saga a'a ya anudju nalka'. Sagō' bang ma kitam ya anudju sulga', in lapal
itu pamatuwa'an kawasa Tuhan.
19 Aniya' tasulat ma deyom Kitab, yukna,
"Paka'atku pangita'u saga a'a alalom pangita'una.
La'ananku akkal sigām, sasuku alanga pangadji'na."
20 Manjari ai kamattihan saga a'a alalom pangita'una, maka saga a'a alanga
pangadji'na? Ai isab kamattihan saga a'a apanday magjawab ma dunya
pinjaman itu? Ai dapat sigām? Sabab pinahati kitam e' Tuhan in akkal
manusiya' itu halam aniya' kapūsanna.
21 Alalom to'ongan asal panahu'an Tuhan angkan halam aniya'
makata'uwan iya bang luwas sadja min ta'u manusiya'. Ya ka-
gara'an Tuhan in manusiya' subay lappasan min mulka' bang pa'in
pagsab'nnalanna lapal ya pagnasihat kami itu, minsan niōnan lapal
karupangan e' saga a'a kasehe'an.
22 Saga bangsa Yahudi bilahi to'ongan ang'nda' saga hinang kawasahan
bo' supaya sigām am'nnal, maka saga bangsa Girīk bilahi pinakalehan
pangita'u alalom.
23 Sagō' ya pagnasihat kami Al-Masi nilansang ni hāg pinapatay pama-
puwas dusa manusiya'. Ala'at atay saga bangsa Yahudi ma lapal itu, maka
binista karupangan e' saga bangsa ngga'i ka Yahudi.
24 Sagō' saga a'a bay tapene' e' Tuhan tahinang suku'na, bangsa Yahudi
maka bangsa saddī, magkahagad ma Al-Masi in iya kawasa maka pangita'u
Tuhan.
25 Sabab kagara'an Tuhan itu, minsan binista sali' karupangan e' saga
a'a, alalom gi' pangita'una min pangita'u manusiya' kamemon. Maka

minsan yuk saga a'a in Tuhan mbal makaga'os pagka si Isa Al-Masi bay
pasagaranna amatay, aga'os du to'ongan iya labi min ga'osan manusiya'.
26 Na, saga dauranakanku, entomunbi bay kahālanbi tagna' ma halam
gi' kam tapene' e' Tuhan. Kulang pangadji'bi, kulang ga'osbi, maka kulang
isab kabangsabi.
27 Sagō' minsan na, tu'ud pinagtu'uran e' Tuhan subay pene'na sasuku
binista e' manusiya' halam taga-pangita'u, bo' supaya magkaiya'an saga a'a
taga-pangita'u. Pinene' e'na saga a'a ya binista e' manusiya' halam aniya'
ga'osanna, bo' supaya magkaiya'an saga a'a ga'osan.
28 Pinene' e' Tuhan saga a'a pinaggunyak-gunyak e' kasehe'an, saga a'a
binista halam taga-pūs, supaya kinata'uwan ai-ai ahalga' ma bistahan
manusiya', halam aniya' halga'na ma Tuhan.
29 Manjari halam aniya' makapagmalangkahi bang paharap ma Tuhan.
30 Ka'am ilu tabowa e' Tuhan parakayu' ni Al-Masi, maka Al-Masi ya
tahinang po'onan pangita'u e' Tuhan. Min Al-Masi isab ya angkan kitam
taitung abontol e' Tuhan, tahinang a'ana sussi. Jari apuwas na kitam min
pang'ntanan dusa.
31 Angkan taluwa' ya bay binissala ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Sai-
sai bilahi magmalangkahi, subay pagmalangkahianna ya bay tahinang e'
Panghū'.”

2

1 Tagna' kapi'iluku ni ka'am, saga dauranakan, waktu bay kapamandu'ku
ma ka'am pasal lapal min Tuhan, halam bay gunaku saga bissala ahunit
nihati atawa pangadji' alanga.
2 Sat'ggol bay kamailuku ma ka'am, ya niyatku subay halam aniya' saddī
min si Isa Al-Masi pagnasihatku ma ka'am, ya lagi'na kamatayna ma hāg.
3 Angkanna, pagt'kkaku pa'in pi'ilu, bay sali' angalongkoy baranku,
magk'bba-k'bba atayku, kalu mbal taluwa' pagnasihatku.
4 Sasangku anganasihat lapalku ma ka'am, halam bay beya'anku addat
saga a'a apaul amissala, ya ataha' akkalna. Sagō' tinapilan llingku e'
kawasa min Rū Sussi, ya angkan kam bay tabowa magkahagad.
5 Ngga'i ka pangita'u manusiya' ya pasangdolan pangandolbi, sagō'
kawasa Tuhan.

Pangita'u min Tuhan

6 Malaingkan bang a'a asangpot pangandol sigām, alalom isab pa-
mandu'ku ma sigām. Sagō' ngga'i ka pangita'u min babaw dunya itu ya
pamandu'ku, ngga'i ka isab ta'u min saga a'a ya makapagbaya' ma dunya
itu. Sabab tantu patobtob du kapagbaya' sigām.
7 Ya pamandu'ku itu pangita'u Tuhan, hatina kagara'anna ya bay
nilimbungan min manusiya' kamemon. Ma halam gi' aniya' dunya
bay pinapanjari ginanta' asal e'na bang buwattingga kitam pinaniya'an
sahayana ma sinosōng.
8 Halam tahati pangita'u Tuhan itu e' saga a'a makapagbaya' maitu
ma dunya. Bang bay tahati e' sigām, halam sigām bay magpanoho'an
pinalansang ni hāg si Isa, ya Panghū' Balbangsahan.
9 Sagō' a'awam sigām buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Halam gi' ta'nda' mata, halam gi' takale tainga,
halam gi' minsan tapikil e' manusiya',
bang ai tinagama e' Tuhan ma sasuku alasahan iya.”
10 Sagō' kitam ya bay pinata'u e' Tuhan, deyo' bay min Rū-na.

Sabab Rū Tuhan ya ata'u angaliling kamemon sampay ni niyat maka
maksud ya ma deyom palkuli-kulihan Tuhan.
11 Minsan kitam manusiya', luwal nyawata ya makata'u bang ai to'ongan
ma deyom itikadta. Damikiyanna ma Tuhan, Rū-na ya makata'u bang ai
ma deyom itikadna.
12 Ya pamikil bay pinaniya'an kitam ngga'i ka hal pamikil manusiya' min
dunya itu. Sagō' pinaniya'an kitam Rū Tuhan ya pinabeya' e' Tuhan supaya
kitam makata'uwan kamemon pamuwan e' Tuhan.
13 Manjari bang kami magnasihat, ngga'i ka min pangadji' manusiya' ya
pangā'an kami bissala, sagō' min bay pamandu' kami e' Rū Tuhan. Ati
pandu' b'nnal min iya ya pamahati kami ni sasuku kaniya'an Rū Tuhan.
14 Bang a'a halam bay kaniya'an Rū itu, mbal tataima'na ya pamuwan
e' Rū Tuhan. Mbal to'ongan tahatina, halam sali' aniya' kapūsanna bang
ma bistahanna. A'a inān subay pinaniya'an Rū Tuhan dahū bo' yampa
tahatina.
15 Bang a'a ganta' kaniya'an Rū Tuhan, tasilangna kamemon bang
ai katongoranna ahāp-ala'at, sagō' in iya baranna mbal tasalla' e' a'a
kasehe'an.
16 Sagō' kata'uwantam na, sabab sali' du pamikiltam maka pamikil Al-
Masi, buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Halam aniya' makata'u bang ai ma deyom pikilan Panghū',
halam aniya' makapituwahan iya!"

3

Saga Sosoho'an Tuhan

1 Saga dauranakanku, waktu kamailuku ma ka'am, mbal aku mak-
abissala ni ka'am buwat a'a kaniya'an Rū Tuhan sabab mbal gi' ahogot
pangandolbi ma Al-Masi. Masi kam abowa-bowa e' napsu baranbi, sali'
hantang anak duru'an.
2 Ya pamandu' ma ka'am sapantun gatas ya pamainum onde' ariki', sabab
mbal gi' makakakan pagkakan atuwas. Sampay isab ni kabuwattina'anan,
mbal gi' kam makahati pandu' ahunit,
3 sabab masi kam ameya'-meya' ma addat-tabi'at ya kabiyaksahan
kaheka'an manusiya' ma dunya itu. Aniya' ma deyomanbi ilu saga a'a
magihid maka maglugat. Minnē' kinata'uwan in ka'am masi ameya' ma
kajarihan dunya itu.
4 Bang aniya' a'a ah'lling in iya ma si Paul, bo' ah'lling a'a dangan in iya
ameya' ma si Apollos, halam du aniya' pagbidda'anbi maka a'a kasehe'an
ma dunya itu, sabab masi kam maglugat.
5 Pikilunbi, sai bahā' si Apollos, maka sai aku itu? Sosoho'an Tuhan
du kami sali'-sali', tapaglagi e'na supaya kam tabowa am'nnal ma si Isa Al-
Masi. Ya sadja hinang kami ai-ai bay pamahinang kami pakaniya-pakaniya
e' Panghū'.
6 Sali' kami dalil a'a maghuma. Aku itu sali' dalil magtatanom binhi',
maka si Apollos sali' a'a magbusug tinanom e'. Sagō' Tuhan ya amasulig
kamemon.
7 Angkan ko', ya magtatanom maka magbubusug mbal patut paheyata.
Tuhan sadja ya patut pinaheya, sabab iya ya amasulig saga tinanom.
8 In a'a magtanom maka a'a magbusug halam aniya' pagbidda'anna. Sali'-
sali' du sigā tinungbasan e' Tuhan ma sinosōng, pinapagtongod maka bay
hinang sigā dangan maka dangan.

9 Kami maka si Apollos dakahinangan du maghinang ni Tuhan, ati ka'am
ilu sali' dalil huma Tuhan paghinangan kami.
Maka ka'am isab sapantun luma' nihinang e' Tuhan.
10 Aku itu a'a kabuwanan kapandayan e' Tuhan amat'nna' papaganna,
bo' aniya' a'a dakayu' angahinang baran luma' ma diyata' papagan bay
hinangku he'. Malaingkan sai-sai maghinang luma' subay kamaya'-maya'
bo' ahāp lullun kahinanganna.
11 Bang niralil, si Isa Al-Masi ya dī papagan luma', ya asal pinat'nna' e'
Tuhan. Halam aniya' pasangdolantam saddī min si Isa.
12 Magginis pagdayaw ya pinagguna e' a'a maghinang luma'. Aniya'
pagdayaw apagon, landu' ahalga' buwat saga bulawan, pilak atawa
palmata intan. Aniya' isab pagdayaw aguya', buwat saga kayu maka
parang maka sairap.
13 Ma sinosōng, bang ta'abut llaw pamabukis e' Al-Masi kahinangan
a'a kamemon, ta'nda' du bang pagdayaw ai bay ginuna e' a'a maghinang
dangan maka dangan, ahāp ka atawa ala'at. Ta'nda' isab kahinangan
kamemon ma llaw he'-i, pagka pinalabay min api bo' ta'nda' bang
buwattingga kapūsanna.
14 Bang mbal atunu' ya bay nihinang e' a'a ma diyata' papagan inān,
tinungbasan iya ni kahāpan.
15 Sagō' bang atunu' ya bay nihinang e'na, alugi' iya. Bo' arapun in iya
baranna lappasan du, sali' hantang a'a bay makal'ppa min deyom tunu'.
16 Halam bahā' kata'uwanbi? In ka'am angandol ma si Isa Al-Masi
pat'nna'an Tuhan na, maka ilu Rū Tuhan pat'nna' ma deyom pangatayanbi.
17 Angkan bang aniya' a'a amaka'at pat'nna'an Tuhan ilu, tantu du a'a
inān magka'at e' Tuhan. Sabab mahasussi asal pat'nna'an Tuhan, maka
ka'am ya pat'nna'anna.
18 Na, in pasal pangita'u itu, da'a kam angakkalan di-bi. Bang aniya' a'a
ma deyomanbi amikilan di-na in pangita'una alalom, buwat pinikil e' saga
a'a mbal angisbat Tuhan, ahāp lagi' bang a'a inān angakuhan karupangna
bo' supaya pinaniya'an kata'u min Tuhan.
19 Sabab ya niōnan pangita'u e' kaheka'an manusiya', halam aniya'
gunana bang ma bistahan Tuhan, buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Tajallat e' Tuhan saga a'a bal-akkal, kapellengan sigām e' akkal sigām."
20 Maka ayat itu lagi', "Kasakupan asal e' Panghū' ai-ai pamikilan e' a'a
alalom pangita'una, halam aniya' kapūsanna."
21 Angkan kam subay mbal magmalangkahi ma kahinangan manusiya'.
Palsuku'anbi ai-ai ahāp kamemon.
22 Kami maka si Apollos maka si Petros, tahinang sosoho'anbi bo' kam
kaniya'an kahāpan. Sampay dunya itu maka ai-ai paniya' ma buwattina'an
atawa ma sinosōng, minsan isab kallum maka kamatay, ma ka'am isab bo'
supaya kam kaniya'an kahāpan.
23 Sagō' entomunbi, in ka'am ilu suku' Al-Masi, maka Al-Masi ya suku'
Tuhan asal.

4

Saga A'a Kawakilan e' Al-Masi

1 In kami maka si Apollos subay itungbi sosoho'an Al-Masi. Bay
pangandol ma kami e' Tuhan saga pandu' b'nnal ya halam bay pinata'u
ma bangsa manusiya' dahū.

2 Bang saupama aniya' pamahinang a'a e' nakura'na, patut bang a'a inān
kapangandolan ma ai-ai bay pamahinang iya.
3 Mbal pamagayku bang ka'am atawa sara' manusiya' analla' aku. Mbal
na aku analla' atawa angandapit di-ku.
4 Halam aniya' kasā'an tananamku ma deyom pangatayanku, sagō'
minsan buwattē', kalu aniya' kasā'an tu'ud halam bay tananamku.
Panghū' Isa ya taga-kapatut analla' aku.
5 Angkan kam subay da'a magdai'-dai' amat'nna' kasā'an ma kasehe'anbi
ma halam gi' waktu pangahukum. Subay na pabīng Panghū' Isa bo'
yampa aniya' hukuman. Pinatampal du e'na ai-ai bay tatau' ma deyom
kalendoman. Pinaluwas e'na saga maksud maka niyat bay tinapukan e'
manusiya' ma deyom panahu'an. Manjari sinanglitan saga manusiya' e'
Tuhan, pinapagtongod maka bay kahinangan sigām.
6 Saga dauranakanku, bay sambatku si Apollos maka aku baranku
supaya aniya' kapamintānganbi, ati bo' ta'anadbi bang ai hatina bissala
itu, ya yuk-i, "Da'a kam palabi min bay pamat'nna' e' Tuhan ma ka'am."
Mbal ahāp bang bantugbi a'a dakayu', bo' pareyo'bi isab a'a dakayu'.
7 Angay yukbi in ka'am alanga min kasehe'anbi? Tuhan ya bay
amuwanan ka'am ai-ai kaniya'bi. Angay kam magbantug in ka'am taga-
kaniya', bo' pa'in hal pamuwan ma ka'am?
8 Ajukup kam bahā' ma pikilanbi? Dayahan bahā' kam? Tahinang kam
sultan bahā', bo' pa'in kami itu halam? Ahāp du isab ma aku bang kam
sab'nnal-b'nnal tahinang sultan bo' supaya kitam makapagnakura' sama-
sama.
9 Angkan buwattē' bay pah'llingku ma ka'am, sabab bang ma bistahanku
in kami saga a'a kawakilan pinareyo' to'ongan e' Tuhan, min deyo'an
a'a kamemon. Sali' kami a'a sapantun nihukum subay pinapatay ma
mairan. Tahinang kami pang'nda'-nda'an e' bangsa mala'ikat maka bangsa
manusiya'.
10 In kami saga kawakilan itu kinabā' dupang ma sabab Al-Masi ya
pameya'an kami, bo' ka'am ilu, ahāp kono' kōkbi pagka sōd kam ma si
Isa. Angay bahā'? Kami itu binista alamma, bo' ka'am ilu abasag. Kami
itu pinagudju', bo' ka'am ya pinagmahaltabatan.
11 Sampay ni kabuwattituhan magsandal kami ma lingantu maka ma
patay bohe'. Ya pas'mmek kami basak s'mmek. Araran isab kami
pinagla'ugan, maka halam aniya' pat'ttogan kami.
12 Magsangsā' kami maghinang bo' aniya' napaka kami. Bang kami
sinukna'an e' a'a, gom pa'in sigām amu'an kami lidjiki' ni Tuhan. Bang
kami pininjala', hal imanan kami.
13 Bang kami nihina' e' sai-sai, bissala sangkahāpan ya panambung kami
ma sigām. Sampay ni kabuwattina'anan binista kami e' sigām sali' halam
aniya' kagunahan ma babaw dunya itu, sali' s'ggit ma deyo' tape' sigām.
14 Sulat itu ngga'i ka pamaiya'-iya' sagō' pamandu'ku, sabab ka'am ilu
sali' saga anakku ya kalasahanku to'ongan.
15 Sabab minsan ibu-ibuhan a'a magpandu'an ka'am ma pasal Al-Masi,
dakayu' du pag'mma'anbi. Luwal aku ya pag'mma'anbi sangay min waktu
kasōdbi ma Al-Masi, sabab aku ya bay makatagna' amowahan ka'am lapal
ahāp.
16 Angkan ko', pagka aku mma'bi, ya na itu junjungku ni ka'am:
panunurinbi addat-tabi'atku.
17 Ya ilu po'onna angkan pabeya'ku si Timuti itu ni ka'am, supaya kam
ata'u anunud. Kalasahanku iya sali' anakku lissi, sabab aku ya bay amowa

iya angandol ma Panghū' Isa. Kapangandolan du si Timuti, maka iya ya amaentoman ka'am bang buwattingga ya kal'ngngananku pagka si Isa Al-Masi ya parakayu'anku. Ya na ko' inān pamandu'ku ma saga jama'a si Isa Al-Masi, sasuku magpalhimpunan ma sabarang lahat bay papehē'anku.

18 Na, aniya' ma deyomanbi ilu saga a'a alanga atay sigām, sabab pangannal sigām in aku mbal du pi'ilu anibaw ka'am.

19 Sagō' pasa'ut du aku pi'ilu bang min kabaya'an Tuhan, ati nda'ku bang kawasa ai ya ma saga a'a ilu, kawasa b'nnal ka atawa hal min bowa' sigām.

20 Sabab ngga'i ka pagsuli-suli a'a ya makapo'onan pagparinta Tuhan, sagō' kawasa Tuhan.

21 Na, ai kabaya'anbi? Bilahi kam subay pah'llinganku bo' kam bininasa? Bang hati mbal, bang kam bilahi pinananaman lasaku, maka bang kam bilahi pinakalehan kahanunut bissalaku, pindahinbi hinangbi.

5

Pasal A'a Angaliyu Lakad min Paghola'na

1 Takaleku suli-suli, aniya' kono' ma deyomanbi ilu a'a maghinang kala'atan d'nda maka l'lla. Minsan saga a'a mbal angisbat Tuhan, mbal makaharus maghinang buwattē'. Kahaka'an aku aniya' ma ka'am l'lla maghulid maka ina'na tape'!

2 Bo' ilu kam magmalangkahian di-bi. Arapun kam magkarukka'an ma sabab aniya' a'a ma pagtipunanbi magkasumbang. A'a inān subay pinaluwas min ka'am saga jama'a si Isa.

3 Minsan aku halam mailu magbaran, mailu du aku ma deyom pamikil sabab mbal kam alungay min pangannalku. Taga-kapatut aku min Panghū' Isa amat'nna'an hukuman ma a'a maghinang kala'atan ilu, buwat e'ku mailu ma ka'am.

4 Bang kam ganta' magtipun min ōn Panghū' Isa, bistahunbi aku sali' mailu ma t'ngnga'bi, maka ilu isāb ma ka'am kapatut min Panghū'tam Isa.

5 Tukbalinbi a'a magdusa ilu ni pang'ntanan nakura' saitan bo' bininasa baranna, ati kalappasan nyawana bang ta'abut llaw kapangahukum Panghū'tam ma bangsa manusiya'.

6 Mbal taluwa' bang kam maglanga-langa di-bi. Kata'uwanbi bissala, ya yuk-i, “Dangkuri' du pasulig ati pabuskag katibu'ukan addunan.” In pasulig itu pamaralil a'a angandusa. Minsan iya dakayu' du, palemed la'atna ni kamemon.

7 La'aninbi pasulig ndang bo' supaya kam sapantun addunan baha'u ya halam aniya' pasuligna. Kata'uwanku in ka'am asussi asal ma sabab Al-Masi bay amatay, sapantun bili-bili sinumbali' ma waktu kapaghinang Hinang Paglakad.

8 Angkan kitam subay maghinang ni Tuhan ma halam aniya' kala'atantam atawa kalumu'an. Subay tuyu'antam addat-tabi'at ahāp to'ongan, min atay sussi maka min kasab'nnalan.

9 Na, ma lapal sulat bay pabeya'anku ka'am tagna', bay kam soho'ku paokat min a'a magd'nda atawa magl'lla.

10 Ngga'i ka saga a'a ya mbal am'nnal ma si Isa ya sibahatku, buwat saga a'a maghinang kala'atan d'nda maka l'lla, magnapsu karalaman, magpanangkaw, magsumba ni ta'u-ta'u. Subay kam halam na maitu ma dunya bo' paokat katūyan min kamemon saga a'a dusahan.

11 Sagō' ya yukku he', da'a kam palamud ma a'a ya amūng-mūng in iya pagkahibi bebeya'an si Isa, bo' pa'in masi magd'nda, atawa

anganapsuhan alta' sehe'na, atawa anumba ni ta'u-ta'u, atawa angalimut, atawa maglalango atawa panangkaw. Da'a kam minsan pasalu ma saga a'a buwattē'.

12-13 Halam aniya' kapatutku analassay palkala' ma saga a'a ma luwasan palhimpunan jama'a Al-Masi. Tuhan sadja ya angahukum sigām. Sagō' kitam saga jama'a si Isa Al-Masi wajib amat'nna' hukuman saga sehe'tam dapalhimpunan. Tasulat asal ma deyom Kitab, yuk-i, "Pala'anunbi a'a ala'at min deyomanbi."

6

Palkala' ma Deyoman saga Jama'a Al-Masi

1 Na, bang aniya' palsagga'anbi maka pagkahibi bebeya'an si Isa, angay t'kkahanbi ni sara' luwasan, ni ngga'i ka bebeya'an si Isa? Arapun pasara'bi ma saga a'a suku' Tuhan.

2 Arai' mbal kata'uwanbi in kitam saga suku' Tuhan angahukum bangsa manusiya' kamemon ma llaw damuli. Jari bang kitam angahukum saga a'a ma sinosōng ma palkala' aheya, luba'-lagi'na na kam makapangahukum saga palkala' ariki'.

3 Marai' mbal kata'uwanbi, in kitam angahukum isab bangsa mala'ikat ma waktu sinōng. Jari bang tahukumtam saga mala'ikat, luba'-lagi'na na saga palkala' ya kalabayanbi ma dunya itu.

4 Angkan bang aniya' palkala'bi, subay pasara'bi ma saga a'a areyo' kapaga'a sigām ma deyomanbi saga jama'a Al-Masi.

5 Buwattitu pah'llingku supaya kam aiya'. Angay bahā', halam aniya' a'a ma deyomanbi minsan dakayu' taga-pangita'u angahukum ka'am bebeya'an Al-Masi bang aniya' palsagga'anbi?

6 Sagō' biyaksa kam an'kkahan palkala'bi ni sara' luwasan, ati mikisara' kam ma sigām ya mbal angandol ma si Isa.

7 Sali' halam aniya' dapatbi sabab aniya' na pa'in palkala'bi ma deyomanbi. Bang kam saupama nila'at atawa kinulli'an e' pagkahibi bebeya'an si Isa, ahāp lagi' imananbi.

8 Sagō' ilu kam angulli' maka angala'at bo' pa'in danakanbi ya nila'at.

9 Halam bahā' kata'uwanbi? Bang a'a ala'at kajarihanna mbal pina-hampitan pusaka' ma pamarintahan Tuhan. Pahalli' kam bo' mbal niakkalan. Sasuku maghinang kala'atan d'nda maka l'lla, atawa pasumba ni ta'u-ta'u, atawa angaliyu-lakad min paghola'na, sasuku isab l'lla atawa d'nda maghinang kahina'an maka pagkahina l'lla-d'nda, tantu halam aniya' palsuku'an sigām ma okoman pagparinta Tuhan.

10 Damikiyanna saga a'a anangkaw, a'a anganapsuhan alta' sehe'na, a'a paglalango, a'a pangalimut, maka a'a pangalangpas.

11 Ma waktu tagna' aniya' min ka'am bay buwattē', sagō' buwattina'an sinussi na kam min dusabi. Pinasuku' na kam ma Tuhan sadja maka taitung kam abontol ma sabab Panghū' Isa Al-Masi maka Rū Tuhantam.

Hinang Kalumu'an D'nda maka L'lla

12 Aniya' ah'lling yukna, "Makajari aku angahinang ai-ai kabaya'anku bang pa'in ngga'i ka langgal sara'." B'nnal ko' inān, sagō' aniya' baya'bi mbal makahāp. Aniya' isab amina'in, yukna, "Makajari aku magdūl-baya' ma baranku." B'nnal isab, sagō' mbal aku bilahi binanyaga' e' napsuku.

13 Yuk dakayu' isab, "Pagkakan itu bay pinaniya' bo' ni'isi ni b'ttong, maka b'ttongta itu bay pinaniya' pangisihan pagkakan." B'nnal ko' inān,

sagō' in pagkakan maka b'ttong pinatobtob sali'-sali' e' Tuhan. In ginhawa-barantam itu mbal patut pinagguna maghinang kahina'an d'nda maka l'lla. Ya angkan aniya' ginhawa-barantam sabab si Isa ya pagpanghū'antam, maka Panghū' Isa ya tag-kapatut ma ginhawa-barantam.

14 Bay iya pinakallum e' Tuhan pabīng min kamatayna, maka ya du kitam pinakallum ma sinosōng sabab min kosogna.

15 Kata'uwanbi na in kitam angandol ma Al-Masi, saga barantam itu sali' dalil pagdayaw pamaranan Al-Masi. Angkanna, bang a'a binista sali' pagdayaw baran Al-Masi, mbal patut bang iya pahulid ni d'nda ala'at hinangna.

16 Kata'uwanbi du, sai-sai pahulid ni d'nda ala'at, magdakayu' iya maka baran d'nda he', buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "L'lla maka d'nda bay duwa baran tahinang dabaran na."

17 Sagō' bang kitam parakayu' ni Panghū' Isa, magdakayu' atay kitam maka iya.

18 Amay-amay. Da'a kam maghinang kala'atan d'nda maka l'lla. Dusa saddī minnē' mbal makainay baranta, sagō' bang kita pabihing ni ngga'i ka paghola'ta, makabuwan kita dusa ni baranta.

19 Halam bahā' kata'uwanbi? In ginhawa-baranbi sali' sapantun luma' pat'nna'an Rū Sussi ya pamuwan ka'am e' Tuhan bo' pat'nna' ma deyom baranbi. Tuhan ya tag-dapu baranbi, ngga'i ka ka'am.

20 Bay kam nil'kkat e'na bo' kam makapuwas min karusahanbi, maka ahalga' pangal'kkatna. Angkan subay gunabi ginhawa-baranbi pama-heyabi ōn Tuhan.

7

Pasal Pagh'nda maka Pagh'lla

1 Na, in pasal bay tilawbi aku ma lapal sulatbi, buwattitu panambungku. Bang ma aku, ahāp bang l'lla mbal magh'nda.

2 Sagō' aheka tabowa-bowa maghinang kala'atan d'nda maka l'lla, angkan kam d'nda maka l'lla subay pinahola'an kamemon.

3 In a'a maglakibini subay magdūl-baya' d'nda maka l'lla, subay sigā mbal magkahukaw.

4 Sabab in d'nda mbal makapagbaya' ma baranna, subay h'llana. Damikiyanna du in l'lla isab mbal makapagbaya' ma baranna, subay isab h'ndana.

5 Ka'am maglakibini, da'a kahukawinbi batin. Makajari bang asal bay pagsulutanbi subay da'a magbihing daka pilambahangi bo' supaya aniya' waktu pangarapbi ni Tuhan. Sagō' da'a tangguhinbi pagbihing pabalik, bo' supaya kam mbal tabowa e' sasat saitan bang ganta' mbal kasandalan napsu baranbi.

6 Patut isab kam magh'nda atawa magh'lla, sagō' ngga'i ka panoho'anku.

7 Ya kabaya'anku in ka'am subay buwat aku mbal magh'nda. Sagō' magsaddī ya panganggantа' Tuhan ma dangan maka ma dangan, mbal magsali'-sali' kamemon.

8 Na, ka'am saga subul maka budjang, maka ka'am saga balu, ya na itu pah'llingku ma ka'am: ahāp bang kam mbal pinahola'an, buwat aku.

9 Sagō' bang mbal tapaggatbi napsubi, magh'nda kam atawa magh'lla. Ahāp lagi' kam pinahola'an min atiksa' anandalan napsu baranbi.

10 Ka'am maglaulakibini, ya na itu panoho'anku ma ka'am, panoho'an
deyo' bay min Panghū' Isa Al-Masi, ngga'i ka min baranku. Yukna in d'nda
mbal manjari patiman min h'llana.
11 Sagō' bang aniya' d'nda ganta' pabutas min h'llana, subay iya mbal
maghola' pabalik, luwal bang pabīng ni bay h'llana tagna'. Ya du l'lla subay
da'a animanan h'ndana.
12 Ya itu pah'llingku ma ka'am kasehe'an, lling min baranku sadja, ngga'i
ka min Panghū' Isa. Saupamaku a'a maglakibini: bang l'lla iya bebeya'an
si Isa, bo' h'ndana ngga'i ka, subay mbal tinimanan e'na h'ndana sat'ggol
bilahi magdakayu' maka iya.
13 Damikiyanna bang d'nda ya bebeya'an si Isa, bo' h'llana ngga'i ka.
Subay mbal tinimanan e'na h'llana sat'ggol h'llana bilahi magdakayu' maka
iya.
14 Bang ka angandol ma si Isa, bo' paghola'nu mbal, tahalal iya e' Tuhan
ma sabab pangandolnu. Tahalal isab e' Tuhan saga anakbi, jari mbal
kaōnan onde'-onde' halam tuhanna.
15 Malaingkan bang aniya' bebeya'an si Isa taga-h'nda atawa h'lla mbal
angandol ma si Isa, bo' bilahi tu'ud patiman min iya, makajari sadja.
Halam aniya' dusabi, aluhaya kam magtiman bang buwattē'. Ya kabaya'an
Tuhan subay kam pasulut sadja.
16 Mbal isab kata'uwanbi bang ai kasōnganna, kalu tabowa paghola'bi
angandol ma si Isa ma sabab kahāp kaul-pi'ilbi, ati lappasan na.

Akuhinbi Bay Pamat'nna' Ka'am e' Tuhan

17 Ya itu pamituwaku ma saga jama'a si Isa kamemon ma lahat dakayu'
maka dakayu': ai-ai pamat'nna' Panghū' ma ka'am pakaniya-pakaniya,
akuhinbi. Ai-ai bay katanamanbi tagna' kam pinene' e' Tuhan, da'a kam
angangut papinda ni saddī.
18 Bang aniya' a'a asal magislam dahū gi' min kapangaho'na ma Tuhan,
mbal subay la'ananna bainatna pagislam. Damikiyanna isab bang a'a
halam bay taislam, bo' angaho' na ma pangabbit Tuhan, da'a ya subay
magpa'islam.
19 Sabab mbal aheya ma atay Tuhan magislam kitam atawa mbal. Ya
sadja aheya ma atayna bang beya'tam saga panoho'anna.
20 Da'a kam apinda min bay kahālanbi tagna' kapangaho'bi ma Tuhan.
21 Bang ka bay banyaga' waktu kapamene' Tuhan ma ka'a, imaninbi.
Sagō' bang aniya' waktu kaluwasnu min pagbanyaga'an, na, paluwas ka.
22 Sabab bang banyaga' maka'aho' ameya' ma Panghū' Isa, alimaya iya
ma bistahan Panghū'. Damikiyanna bang a'a ngga'i ka banyaga' maka'aho'
ameya' ma Al-Masi, tabista iya banyaga' Panghū'na.
23 Ahalga' ya bay pangal'kkat ka'am min pang'ntanan dusa, angkan kam
subay da'a pabanyaga' ni sai-sai, subay Tuhan sadja ya pabanyaga'anbi.
24 Saga dauranakanku, subay kam pat'ttog ma bay katanamanbi tagna'
kam pinene' e' Tuhan. Pataptapunbi ataybi ni Tuhan.

Pasal Budjang, Subul maka saga Balu

25 Na, in bay tilawbi pasal a'a halam taga-paghola', halam aniya'
panoho'anku deyo' bay min Panghū' Isa, sagō' paluwasku bang ai ma
pamikilanku. Sagō' kapangandol aku ma sabab ka'ase' Panghū' ma aku.
26 Bang ma aku, ahāp lagi' mbal apinda min kabuwattilubi, sabab aheka
kasusahan tum'kka ma patahunan ītu.
27 Sasuku kam taga-h'nda, da'a timaninbi. Sasuku kam halam taga-h'nda,
da'a kam atuyu' magh'nda.

28 Sagō' bang kam ganta' magh'nda ngga'i ka dusa. Saga budjang isab
bang magh'lla, mbal magdusa. Ya po'on kam gara'anku da'a magh'nda
atawa magh'lla, sabab kabaya'anku ma ka'am subay mbal pinananaman
kasusahan ya maumu kalabayan e' a'a maglaulakibini.
29 Saga dauranakan, mbal kitam at'ggol maitu ma dunya. Puwas minnitu
a'a taga-anak-h'nda subay mbal sakit abimbang ma sigām bo' supaya
alimaya maghinang ni Tuhan.
30 Bang a'a magdukka, subay ni'bbahan karukka'anna. Bang a'a
magkalasigan, subay pasengod ni a'a halam aniya' kalasiganna. Bang a'a
am'lli ai-ai subay mbal parulina bay b'llina he', sali' ngga'i ka dapuna.
31 Maka bang a'a angangguna kapanyapan dunya itu, subay mbal
paheyana ma atay, sabab in dunya itu maka kajarihanna palabay sadja.
32 Kabaya'anku subay halam aniya' makabimbang ka'am. Bang l'lla
halam taga-paghola', ya sadja tapikilna hinangna ma Panghū' Isa bang
buwattingga e'na makasulut atay Panghū'na.
33 Sagō' bang a'a taga-h'nda, abimbang iya e' kalluman anak-h'ndana. Ya
tapikilna na pa'in bang buwattingga e'na makasulut atay h'ndana he'.
34 Sali' abahagi' duwa pamikilna. Damikiyanna isab bang d'nda halam
taga-h'lla, ya sadja tapikilna hinangna ma Panghū' Isa sabab kabaya'anna
subay pinama-Tuhan ginhawa-baranna sampay pangatayanna. Sagō' bang
d'nda taga-h'lla na, ya na pa'in tapikilna saga kahinanganna ma anak-
h'llana, sabab kabaya'anna subay makasulut atay h'llana.
35 Amissala aku buwattitu sabab aheya baya'ku anabangan ka'am, ngga'i
ka ma sabab aniya' baya'ku amahunitan ka'am. Ya kabaya'anku to'ongan
subay tahinangbi ai-ai ya apatut nihinang, bo' supaya ahantap palantarabi
bo' supaya magmalilla' maghinang ma Panghū' Isa ma halam aniya' duwa-
ruwabi.
36 Na, in pasal pagtunang. Bang aniya' at'ggol kapagtunang sigā, bo'
ala'un-la'un na d'nda, ati makapikil l'lla in hinangna ma tunangna he'
kulang asaltun, bang kabaya'anna magpūn, patut sigā magkawin. Ngga'i
ka dusa.
37 Sagō' bang a'a magniyat subay mbal magpūn maka tunangna, ati mbal
abowa-bowa e' napsu baranna sabab tahatul e'na, taluwa' isab hinangna.
38 Ya hatulanna, ahāp du bang a'a bilahi magkawin maka budjang ya
tunangna, sagō' labi gi' ahāp bang iya mbal pakawin.
39 Na, balikanta lagi' pasal pagtiman. Bang d'nda taga-h'lla, mbal iya
makaluhaya pakawin ni l'lla saddī sat'ggol allum bay h'llana tagna'. Sagō'
bang amatay na h'llana, puwas na iya, aluhaya iya magh'lla pabīng ni l'lla
kabaya'anna, bang pa'in pagkahina angandol ma Panghū' Isa.
40 Bang aku anganggara', labi ahāp palasahan d'nda inān bang iya mbal
pinahola'an pabīng. Bang aku mbal asā' anguyun isab Rū Tuhan.

8

Pasal Kinakan Paglamas ni Ta'u-ta'u

1 Na in pasal susumbali'an bay paglamas ni ta'u-ta'u: taga-pangita'u asal
kitam kamemon, sagō' aniya' pangita'u hal pagmalangkahian. Bang kam
alasa ma pagkahibi tapahogot pangandol sigām.
2 Bang a'a amikilan di-na in iya taga-kata'u, kulang asal ta'una.
3 Sagō' bang a'a alasa ma Tuhan, takilā iya e' Tuhan.

4 Manjari itu, ya pasal kapamangan susumbali'an bay paglamas ni ta'u-
ta'u: kata'uwanta asal in niōnan ta'u-ta'u itu ngga'i ka tuhan to'ongan.
Maka kata'uwanta isab in Tuhan dakayu'-kayu' du.
5 (B'nnal, aheka pagtuhanan maka pagpanghū'an, ai-na ka ma sulga'
atawa ma dunya.) Sagō' minsan aniya' pinagbahasa “tuhan”,
6 tunggal du Tuhan pagtuhanantam, ya na Mma'tam ma sulga'. In iya
po'onan kamemon ai-ai, maka iya isab pagtuyu'antam t'ggoltam allum.
Tunggal isab Panghū'tam, ya na si Isa Al-Masi. Bay pinapanjari e'na
kamemon deyo' bay min Tuhan, maka allum na pa'in kitam labay min
iya.
7 Saguwā' aniya' saga sehe'ta bebeya'an si Isa halam gi' makata'u to'ongan
ma pasal ta'u-ta'u halam aniya' kawasana, sabab masi amikit ni pikilan
sigām bay kabiyaksahan sigām tagna', waktu kasumba sigām ni ta'u-ta'u.
Angkan bang sigām amangan ai-ai bay paglamas ni ta'u-ta'u, pangannal
sigām in sigām palamud anumba ta'u-ta'u inān. Manjari asasaw itikad
sigām minsan halam taga-dusa.
8 Sagō' ngga'i ka kinakanta ya amowa kita pasekot ni Tuhan. Mbal
kinulangan kahāpta ma sabab aniya' mbal kakanta. Mbal isab kin'nnopan
kahāpta ma sabab aniya' kakanta.
9 Sagō' minsan kam wajib angahalal ma pagkakan indaginis, subay
kannalbi pahāp pagkahibi, ya mbal gi' ahogot pangandolna ma si Isa, bo'
supaya iya mbal tabowa magdusa ma sabab pagkakanbi.
10 Bang saupama aniya' pagkahibi mbal katiyu'-tiyu'an itikadna
maka'nda' kam amangan lalamasan ma deyom luma' panumbahan ta'u-
ta'u. Asal kata'uwanbi in ta'u-ta'u mbal makainay, sagō' a'awam pagkahibi
inān ati tabowa iya amangan susumbali'an bay pangalamas ni ta'u-ta'u.
11 Manjari pagkahibi inān, a'a bay pinuwas min dusana ma sabab
kamatay Al-Masi, tabowa ni kala'atan ma sabab pangita'ubi, pagka alamma
pangandolna.
12 Jari makarusa kam ma danakanbi ya alamma pangandolna he', maka
amakay dusa kam ni Al-Masi.
13 Angkan aku magniyat, bang pagkakan ya sababanna angkan magdusa
dakayu' danakanku bebeya'an si Isa, mbal na aku amangan susumbali'an
sat'ggolku allum, bo' supaya iya mbal tabowa magdusa.

9

Kapatut A'a Kawakilan

1 Limaya aku magbaya'an di-ku. Bay aku kawakilan e' Panghū' Isa, sinō'
magnasihat lapalna. Bay iya ta'nda' mataku. Maka ka'am ya kamaujuran
hinangku ma Panghū', pagka kam angandol na ma iya.
2 Minsan aku mbal kinahagad e' saga kasehe'an in aku bay kawakilan e'
si Isa Al-Masi, tantu du kahagadbi sabab ka'am baranbi ya tanda' saksi' in
aku kawakilan e'na. Sabab aku ya po'onan angkan kam ameya' ma iya.
3 Bang aku pinariksa' e' sai-sai ma pasal kahinanganku, buwattitu ya
panambungku:
4 halam bahā' aniya' kapatutku binalanja'an e' saga a'a pandu'anku?
5 Halam bahā' aniya' kapatutku magh'nda ma d'nda angandol ma si
Isa, supaya aniya' sehe'ku ma l'ngngananku? Taga-h'nda saga danakan
si Panghū' Isa l'lla maka saga a'a kawakilan kasehe'an buwat si Petros.
6 Atawa hal kami baha' maka si Barnabas ya subay magusaha supaya
aniya' napaka kami?

7 Bang saupama sundalu, aniya' bahā' mbal binalanja'an e' parinta?
Atawa a'a maghuma, aniya' bahā' mbal amangan min buwa' kayu ya
tanomna? Atawa a'a magipat sapi' atawa kambing, aniya' bahā' mbal patut
angā' gatas min saga hayop ya ipatna he'?
8 Ngga'i ka isab hal kahālan manusiya' ya pangā'anta ta'u pasal kapatut
ma saga a'a maghinang, anguyun isab Kitab Tawrat.
9 Tasulat asal ma panoho'an-sara' si Musa, yuk-i, “Da'a sampongunbi
sapi' sabuna anganggi'ikan pai”. Pangannalbi bahā' sapi' sadja ya
pinagka'inagonan e' Tuhan ma ayat Kitab e'?
10 Tu'ud manusiya' ya pinagka'inagonan e'na angkan pinasulat sara'
inān. Paralilanta a'a magararu maka a'a magani. Ya angkan sigām maghi-
nang ma deyom huma sabab aniya' holat sigām kabuwanan palsuku'an
min buwa'na. Kami itu sali' dalil a'a maghuma inān.
11 Bay kami anganasihatan ka'am lapal Tuhan, sali' dalil binhi' ma
deyom pikilanbi. Angkan kam subay mbal takuddat bang kami binuwanan
bahagi' min kaniya'bi.
12 Bang gurubi kasehe' taga-kapatut binalanja'an e'bi, luba'-lagi'na kami
itu.
Saguwā' halam kami bay mikibalanja' ma ka'am minsan aniya' kapatut
kami. Gom pa'in kami anandalan kasigpitan bo' supaya halam aniya'
maka'agpangan lapal ahāp pasal Al-Masi.
13 Kata'uwanbi asal, minsan saga a'a maghinang ma deyom langgal
pagkulbanan, langgal ya pangā'an sigām kinakan. Maka saga imam
ya anukbalan susumbali'an pagkulban, binahagi'an du sigām isi hayop
pagkulban.
14 Damikiyanna isab saga a'a magnasihat lapal ahāp, aniya' panoho'an
Panghū' Isa subay sigām binalanja'an e' sasuku magkahagad ma lapal inān.
15 Sagō' halam bay gunaku kapatutku. Maka ngga'i ka balanja' ya
mohotku angkan anulat ni ka'am. Padpad aku mikibalanja' ma ka'am,
bilahi gi' aku amatay, sabab ya pagbantugku in aku halam bay angamu'
binalanja'an.
16 Mbal aku makajari magbantug pasal pagnasihatku lapal ahāp, sabab
hinangku asal bay panoho'an aku e' si Isa Al-Masi. Aheya kasusahanku
bang mbal pagnasihatku.
17 Bang aku bay makapene'an di-ku maghinang buwattitu, patut du aku
ginadjihan. Sagō' ngga'i ka min baya'ku hal, tu'ud hinang bay pangandol
e' Tuhan ma aku angkan wajib hinangku.
18 Manjari ai panambahan aku? Katambahan aku bang pa'in tapag-
nasihatku lapal ahāp ma halam aniya' bayadna, minsan aniya' kapatutku
binalanja'an.
19 Luhaya aku magbaya'an di-ku, ngga'i ka aku banyaga'. Sagō' minsan
buwattē', magpabanyaga' aku di-ku maghinang ni a'a kamemon supaya
aheka tabowaku angandol ma si Isa.
20 Angkanna, bang aku palamud ma saga bangsa Yahudi, beya'ku addat
sigām Yahudi bo' supaya sigām tabowaku angandol ma si Isa. Minsan aku
apuwas min sara' si Musa ya niusul na pa'in e' bangsa Yahudi, beya'ku
sadja sat'ggolku ma deyoman sigām, bo' sigām tabowa angandol ma si Isa
Al-Masi.
21 Bo' arapun bang aku magbeya' maka saga a'a ngga'i ka Yahudi, mbal
beya'ku sara' agama Yahudi. Beya'ku addat saga bangsa liyu bo' supaya
sigām isab tabowaku angandol ma si Isa. Sagō' minsan mbal beya'ku

sara' agama Yahudi, masi du aku ameya' ma sara' Tuhan sabab beya'ku
du panoho'an Al-Masi.
22 Bang aku ganta' magbeya' maka saga a'a ya halam gi' ahogot pangandol
sigām tudju ni si Isa, amasali' aku di-ku ni sigām bo' supaya tabowaku
angandol to'ongan. Manjari minsan ai bangsa, pasali' aku ni sigām supaya
aniya' min sigām lappasan min hukuman dusa.
23 Angkan buwattē' hinangku, supaya pasaplag lapal ahāp pasal si Isa Al-
Masi ni saga a'a kamemon, bo' aku isab palamud ni kahāpan ya tumabeya'
ma lapal ahāp.
24 Biyaksa kam ma hatulan paglomba, aheka a'a pasōd maglomba
sagō' dangan du anganda'ug bo' anambut kahāpan ya panungbas ma a'a
anganda'ug. Paralilan ko' itu ma ka'am ya bebeya'an Al-Masi, angkan kam
soho'ku maglomba to'ongan bo' kam makasambut kahāpan ma sinosōng.
25 Tali'-tali'unbi isab ya addat saga a'a bilahi maglomba. Magmahil
sigām maka amaggat napsu sigām supaya makara'ug sampay minahaldika'
maka korona dahun kayu, ya al'kkas alanos. Sagō' kitam bebeya'an si Isa
angangut pinaniya'an kamahaldika'an ya anatas ni kasaumulan.
26 Angkan sengoranku a'a maglomba, ya mbal paragan m'ssa'-bidda'
sabab aniya' tudjuna tantu. Sengoranku isab a'a magsuntuk, ya mbal
anuntuk pehē'-pi'itu sabab aniya' tigi'na.
27 Paggatku napsuku sabab mbal aku bilahi sinulak e' Tuhan minsan bay
makapagnasihat lapalna ma a'a kasehe'an.

10

Banda'an Pasal saga Ta'u-ta'u

1 Na, saga dauranakanku, ta'uhunbi pasal bay kalabayan saga pangkat-
tam Yahudi waktu kapameya' sigām ma si Musa ma masa awal e'. Bay
kalandungan gabun sigām kamemon, maka bay amaklay kamemon labay
min tahik.
2 Ya dalilna, tapandi sigām ma deyom gabun maka ma deyom tahik,
tanda' in sigām beya' ma si Musa.
3 Kamemon sigām bay magkakanan kinakan ya pamuwan e' Tuhan.
4 Kamemon sigām bay maginuman bohe' ya pamuwan e' Tuhan, sabab
magbeya' sigām anginum bohe' paluwas min batu lakit ya bay sehe' sigām,
ya dalilna Al-Masi.
5 Sagō' halam kasulutan atay Tuhan ma kaheka'an sigām e', angkan
aheka alaglag ma lahat paslangan.
6 Na, subay kitam amintāng min pakaradja'an ya bay tum'kka ni
kamatto'ahantam inān, supaya kitam mbal an'ppu sigām anganapsuhan
la'at,
7 atawa anumba ni ta'u-ta'u buwat sigām kasehe' ma masa he'. Tasulat
asal ma deyom Kitab pasal bay kahinangan sigām, yuk-i, “Saga a'a inān
bay magtingkō'an magjamu pagduwa'ahan ta'u-ta'u ya pagtuhanan sigām.
Puwas e', magt'nggehan sigām magpangigal maka maghinang kasabulan.”
8 Wajib kitam da'a maghinang kala'atan d'nda maka l'lla, buwat bay
tahinang e' kasehe'an sigām. Angkan aniya' sigām labi duwampū' maka
t'llungibu puhu' alaglag ma deyom dang'llaw du.
9 Da'a na kitam angandusa pangandusta'tam kahandak Panghū'. Aniya'
isab min ka'mbo'-mbo'antam bay makahinang buwattē' ma masa awal, ati
aheka sigām bay amatay e' sowa.

10 Da'a isab pagmusmurinbi Tuhan ma sabab ai-ai pamat'nna'na ma
ka'am, buwat bay kapagmusmud sigām kasehe' ma masa awal e', angkan
sigām bay pinapatay e' mala'ikat pagmumulka'.
11 Na, tum'kka saga pakaradja'an inān ni sigām bo' aniya' pamintāngan
saga a'a ma patahunan katapusan itu. Tasulat isab ma Kitab supaya kitam
mbal angahinang buwattē'.
12 Angkan ko', bang aniya' a'a ma deyomanbi ilu amikilan di-na in
imanna ahogot, a'a inān subay kamaya'-maya' to'ongan bo' mbal tabowa
maghinang dusa.
13 Kamemon sasat-manasat ya kalabayanbi mbal magbidda' maka sasat
ya maumu kalabayan e' bangsa manusiya'. Maka kapangandolan Tuhan,
angkan kam mbal pasagaranna sinasat labi min kosogbi. Sabab bang kam
pinat'kkahan sasat sumiyan-sumiyan, tantu kam binuwanan e'na kosog
ma waktu kasasat bo' kam makasandal, ati minnē' aniya' kapuwasanbi.
14 Angkan ko', saga bagay kalasahanku, da'a kam palamud anumba ni
ta'u-ta'u.
15 Ahāp asal kōkbi, angkan yukku ma ka'am, dongdonginbi bissalaku itu
bang b'nnal atawa mbal.
16 Bang kitam magtipun angentom kamatay Panghū' Isa, anginum kitam
min deyom sawan ya pagsukulantam ni Tuhan. Tanda' saksi' ko' inān
in kitam magdakayu' maka Al-Masi ma sabab laha'na. Damikiyanna isab
tinapay ya pagbahagi'antam, tanda' ko' inān in kitam taga-lamud ma baran
Al-Masi.
17 Sabab dakayu' du tinapay ya pagbahagi'antam kamemon, angkan
kitam sali' dalil ginhawa-baran dakayu' du, minsan aheka.
18 Kira-kirahunbi addat bangsa Isra'il e': sasuku sigām amangan min bay
panukbal ni Tuhan aniya' lamud sigām ma pagta'at ni Tuhan.
19 Na, mbal yukku aniya' pūs ma ai-ai pangalamas ni ta'u-ta'u, atawa
aniya' kallum ma ta'u-ta'u ya pangalamasan e'.
20 Tantu mbal, sagō' in susumbali'an pangalamas ta'u-ta'u, tinukbalan
asal ni saga saitan, ngga'i ka ni Tuhan. Maka kabaya'anku subay halam
aniya' lamudbi ma binangsa saitan.
21 Bang kam ganta' magtipun amangan maka anginum pangentomanbi
Panghū' Isa, mbal kam makajari palamud amangan maka anginum min
bay pangalamas saga saitan.
22 Luwal bahā' bang kita bilahi anunggud Panghū'. Palabi bahā'
ga'osanta min ga'osanna?
23 Aniya' saga a'a ah'lling, yuk sigām, "Makajari kita angahinang ai-
ai kabaya'anta." B'nnal ko' inān, sagō' aniya' mbal makahāp. Makajari
kita angahinang ai-ai, sagō' aniya' hinang mbal makasōng pangandolta ni
Tuhan.
24 Mbal ahāp bang baranta sadja ya kinannal, sagō' subay
pagka'inagonanta pagkahita.
25 Makajari kam amangan sumbali'an ai-ai pinagdagangan ma tabu'
minsan halam tilawbi bang bay paglamas ni ta'u-ta'u. Halam aniya' dusabi
amangan,
26 sabab tasulat asal ma deyom Kitab, yuk-i, "Tuhan ya tag-dapu dunya
itu maka kakaya'-kaya'anna."
27 Bang saupama aniya' a'a mbal magkahagad ma si Isa amowa kam
amangan ma luma'na, bo' kam bilahi pehē', makajari kam amangan ai-ai
pangalabot ka'am minsan mbal tilawbi bang bay paglamas atawa halam.
Halam aniya' dusabi bang kam amangan.

28-29 Sagō' bang aniya' ganta' angahaka'an ka'am in kinakan inān bay
paglamas ni ta'u-ta'u, na, da'a kakanunbi. Kaissana, ma sabab sehe'bi
ya bay angahaka'an ka'am, karuwana, ma sabab kasasaw pikilanna bang
kam ta'nda' e'na amangan lalamasan. Ngga'i ka itikadbi ya asasaw, sagō'
itikadna. Kalu aniya' atilaw bang angay iya pinaggat amangan ai-ai
kabaya'anku ma saukat aniya' a'a dangan asasaw pikilanna?
30 Angay iya sinoway ma ai-ai pagkakanna, bang bay pagsukulanna ni
Tuhan?
31 Buwattitu panambungku: ai-ai kakanbi atawa inumbi, ai-ai hinang,
subay nihinang pagmahaldika'bi ma Tuhan.
32 Da'a pasasawunbi pikilan pagkahibi minsan sai-na, bangsa Yahudi ka
atawa bangsa ngga'i ka Yahudi, atawa pagkahibi jama'a Tuhan.
33 Beya'inbi aku itu sabab tuyu'anku anulut saga a'a kamemon ma ai-ai
hinangku. Ngga'i ka kahāpan baranku ya kannalku, sagō' kahāpan saga
a'a kasehe'an, bang pa'in sigām lappasan bo' makasōd ni sulga'.

11

1 Manjari sengorinbi aku buwat e'ku anengoran Al-Masi.

Pasal Pagturung Bu'un Bang Angarap ni Tuhan

2 Sanglitanta kam ma sabab pangentombi ma aku sakahaba' waktu,
maka ma sabab pameya'bi ma pamandu' ya bay pang'bbaku ma ka'am.
3 Na aniya' gi' pamandu'ku. Ta'uhunbi itu: si Isa Al-Masi ya pagmakōkan
kal'llahan, ati l'lla ya pagmakōkan kah'nda'an sigām, maka Tuhan ya
pagmakōkan Al-Masi.
4 Bang kam magtipun dajama'ahan magsambahayang, bo' aniya' l'lla
angamu'-ngamu' atawa amaluwas lapal min Tuhan, bang iya ganta'
aturung, pahina'na Al-Masi ya pagmakōkanna.
5 Sagō' bang d'nda ya angamu'-ngamu' atawa amaluwas lapal min Tuhan
ma deyom katipunanbi ma halam magtinurung, pahina'na h'llana ya
pagmakōkanna. Mbal magbidda' d'nda inān maka d'nda bay binagongan
kōkna, bang takdil isab ni kaiya'an.
6 Bang d'nda mbal tu'ud anurungan kōkna ma deyom katipunanbi,
subay iya magpagunting apu'ut. Sagō', pagka makaiya'-iya' bang d'nda
binagongan atawa pinapu'ut bu'unna, subay iya magtinurung.
7 Mbal patut bang l'lla magtinurung sabab l'lla ya pinapanjari pa-
mandogahan kajarihan maka kamahaldika'an Tuhan. Sagō' d'nda ya
pamandogahan kamahaldika'an l'lla
8 sabab l'lla ya bay pinapanjari dahū e' Tuhan. Ngga'i ka l'lla ya
pinapanjari min baran d'nda, sagō' d'nda ya pinapanjari min baran l'lla.
9 Maka ngga'i ka l'lla ya pinapanjari pamalimbang ma d'nda, sagō' d'nda
ya pinapanjari pamalimbang l'lla.
10 Angkan subay magtinurung d'nda, tanda' saksi' ma saga mala'ikat in
iya kapagbaya'an e' h'llana.
11 Malaingkan in kitam ma deyom okoman Panghū' Isa subay
magtabang-tiyabangi d'nda maka l'lla. Mbal manjari bang hal l'lla atawa
hal d'nda.
12 Bay pinapanjari d'nda luwas min baran l'lla, saguwā' d'nda ya
anganakan l'lla. Maka min Tuhan asal ai-ai kamemon.
13 Na, angandongdong kam di-bi: patut bahā' bang d'nda anabbut ni
Tuhan ma deyom katipunanbi ma mbal magtinurung?

14 Kata'uwanbi, sangay min katagna' makaiya'-iya' asal bang l'lla ataha'
bu'unna,
15 sagō' bang d'nda ataha' bu'unna, ya he' makamanis iya. Kaniya'an iya
bu'un ataha' paturung kōkna.
16 Na, bang aniya' mailu bilahi anganjawab pasal ina'an-i, ya itu
panambungku ma iya: halam aniya' kal'ngnganan saddī ma kami maka
ma saga jama'a Tuhan maingga-maingga lahat.

Pangentoman ma Kamatay Panghū' Isa
(Matiyu 26:26-27; Markus 14:22-25; Lukas 22:14-20)

17 Aniya' gi' panoho'anku ma ka'am, sagō' mbal kam sanglitanku.
Sababna, bang kam magtipun angarap ni Tuhan, ngga'i ka kahāpan ya
kaluwasanna sagō' kala'atan.
18 Muna-muna itu: makakale aku hunub-hunub in ka'am kono' mbal
magdauyunan bang magtipun. B'nnalna hunub-hunub inān, bang ma aku.
19 Patut isab bang aniya' pagbidda'an ma ka'am, supaya atampal bang
sai min ka'am ya makasulut atay Tuhan.
20 Ma waktu kapagtipunbi amangan pangentoman kamatay Panghū' Isa,
sali' ngga'i ka Panghū' Isa ya taentombi.
21 Sabab aniya' kam pasa'ut amangan kinakan bay bowabi ati mbal
kapinanbi sehe'bi. Jari aniya' kam lingantu, maka aniya' maglangohan
sabab makalandu' he'na anginum.
22 Angay bahā'! Halam aniya' luma'bi pamangananbi dahū? Atawa
kabaya'anbi tu'ud subay amariki'-diki' saga pagkahibi jama'a Tuhan, maka
amahina' saga sehe'bi kamiskinan? Daka ai pamissalaku ma ka'am ma
pasal hinangbi buwattilu! Bilahi kam bahā' sanglitanku? Tantu mbal.
23 Bay pamandu'ku ma ka'am ya bay pang'bba aku e' Panghū'. Ma
sangom kapanukbal Panghū' Isa ni saga bantana, bay iya angā' tinapay.
24 Aubus pa'in pagsukulanna ni Tuhan, pinagpōng e'na. Yukna ni
saga mulidna, "Baranku ko' itu, ya pamalilla'ku ni kamatay ma sababbi.
Amangan kam tinapay itu pangentomanbi aku."
25 Damikiyanna isab inuman. Aubus pa'in e' sigām amangan, ningā'
sawan e' si Isa. Yukna, "Inuman itu paltanda'an ma kapagsulutan
baha'u ya panganjanji' Tuhan ma ka'am, tatuman e' laha'ku. Isbatunbi,
pangentomanbi aku sakahaba' kam anginum."
26 Hatulanna, sakahaba' kam amangan tinapay itu sampay anginum min
sawan itu, tapasaplag e'bi kamatay si Isa sampay ta'abut waktu kabalikna
pi'itu.
27 Angkan ko', sai-sai amangan tinapay maka anginum min sawan
Panghū' itu ma halam abontol pangatayanna, a'a inān katōngan dusa
sabab halam pagaddatanna baran Panghū' Isa sampay laha'na.
28 Subay kam angaliling di-bi dahū bo' yampa kam amangan tinapay
maka anginum min sawan.
29 Sabab sai-sai amangan atawa anginum ma halam tasilangna baran
Panghū' Isa bang ai hatina, amat'kkahan iya di-na hukuman Tuhan pagka
buwattē' pamanganna maka panginumna.
30 Ya he' po'onna angkan aheka ma deyomanbi ilu magkalammahan,
maka aniya' isab amatay.
31 Bang kita ganta' angaliling di-ta dahū, mbal kita taluwa' hukuman.
32 Bang kita nihukum maka bininasa e' Panghū' Isa, hatina bini'at kitam
bo' supaya mbal pinat'kkahan hukuman nalka' sambeya' maka saga a'a ya
mbal angisbat Tuhan.

33 Manjari itu, saga dauranakanku, bang kam magtipun amangan
pangentoman kamatay Panghū' Isa, lagad-lagarinbi saga kasehe'anbi.
34 Bang aniya' kam lingantu, subay iya amangan dahū ma luma'na, bo'
kam mbal t'kkahan hukuman Tuhan ma waktu kapagtipunbi. Na, in pasal
saga palkala' kasehe', subay na aku mailu bo' yampa salassayku.

12

Saga Kapandayan Pamuwan e' Rū Tuhan

1 Na, saga dauranakanku, bilahi aku amahatian ka'am pasal kapandayan
pamuwan e' Rū Tuhan supaya kam mbal a'awam.
2 Taentombi bay kahalanbi tagna', waktubi halam gi' beya' ma si Isa,
tabowa-bowa sadja kam e' saga hibilis bo' maghinang ni saga pagtuhanan
ya mbal makabissala.
3 Angkan yukku ma ka'am, bang a'a kapagbaya'an e' Rū Tuhan mbal iya
makapah'lling pangkal ma si Isa. Halam aniya' makapasab'nnal in si Isa
pagpanghū'anna bang ngga'i ka min Rū Tuhan.
4 Na, ginisan asal kapandayan ya min Rū Tuhan, bo' pa'in dakayu' du Rū
ya amuwan.
5 Magginis isab saga hinang pananabang, sagō' tunggal du Panghū' Isa
ya paghinangan.
6 Magginis bowahan hinangta dangan maka dangan, sagō' dakayu' du
Tuhan ya amuwan ta'u bo' supaya tahinangta ai-ai bay pamahinang kitam
kamemon.
7 Kitam saga bebeya'an si Isa Al-Masi kamemon, pinagtopod-toporan
paltanda'an in Rū Tuhan pat'nna' asal ma deyom ataytam, bo' supaya kitam
kaniya'an kahāpan sama-sama.
8 Aniya' a'a kabuwanan kapandayan e' Rū Sussi amahati pandu' alalom,
aniya' isab kabuwanan kapandayan amaluwas pangita'u.
9 Tunggal du Rū Tuhan ya amuwan saga kapandayan itu, halam
aniya' saddī. Aniya' kabuwanan pangandol akosog to'ongan, maka aniya'
kabuwanan kapandayan amauli' saga saki.
10 Aniya' a'a kabuwanan barakat bo' tahinangna saga hinang barakatan,
aniya' isab kabuwanan kapandayan e' Rū Tuhan amaluwas lapal Tuhan,
maka aniya' a'a kasehe' kabuwanan pangita'u anilang kapandayan a'a bang
b'nnal min Rū Tuhan. Aniya' a'a kabuwanan kapandayan makabissala
saga bissala saddī ya mbal tahatina, maka aniya' isab kabuwanan pangita'u
magpahati bang ai binissala inān.
11 Sagō' tunggal du Rū Tuhan ya magkabaya'an amuwan saga kapan-
dayan itu, maka pinagsaddī-saddī isab pamuwanna ma manusiya' dangan
maka dangan.

Pamaralilan Pasal Baran A'a

12 Kitam saga bebeya'an Al-Masi sali' dalil dakayu' ginhawa-baran du, bo'
aheka pagdayawna indaginis. Sagō' minsan aheka pagdayawna, dakayu'
du baran atibu'uk.
13 Sabab kitam itu, bangsa Yahudi maka ngga'i ka Yahudi, banyaga' maka
ngga'i ka banyaga', bay pinandi e' Rū Tuhan dakayu'-kayu', pinapagdakayu'
sali' dalil baran atibu'uk. Pinahōpan kitam Rū Tuhan sali'-sali'.
14 Na, bang niralil ginhawa baran itu, ngga'i ka daginis kamemon
pagdayawna. Magginis asal.

15 Bang saupama ah'lling tape' pasal kahālanna, yukna, “Aku itu ngga'i
ka suku' ma baran itu, sabab ngga'i ka aku tangan.” Sagō' suku' baran asal,
minsan asā' pangannalna.
16 Ya du isab bang tainga ya ah'lling, yukna, “Ngga'i ka aku suku' baran
itu sabab ngga'i ka aku mata,” tantu iya suku' ma baran.
17 Bang bay mata lungbus katibu'ukan baran a'a, buwattingga
pakakalena? Bang bay tainga lungbus, buwattingga pangahamutna?
18 Sagō' ya b'nnalna, pinapanjari e' Tuhan ginisan pagdayaw baranta
kamemon, nihatul e'na ma buwat kabaya'anna.
19 Mbal kaōnan baran bang mata lungbus atawa tainga lungbus.
20 Bang pina'amu, aheka ginisan pagdayaw bo' pa'in baran dakayu' du.
21 Mbal manjari bang mata ah'lling ni tangan, yukna, “Halam aniya'
kagunahanku ma ka'a.” Damikiyanna bang kōk ah'lling ni tape', yukna,
“Halam du aniya' kagunahanku ma ka'am.”
22 Sabab ya b'nnalna, saga pagdayaw ya pangannalta aguya', aheya asal
kagunahanna.
23 Saga pagdayaw baranta ya yukta ariki' kagunahanna, ya na he'
subay ayaranta pahāp. Saga pagdayaw ya mbal ahāp ninda', subay
pas'mmekanta pahāp.
24 Maka saga pagdayawta ahāp luwana, minsan mbal pinahāp. Bay
pinapagsugpat pagdayaw baran itu e' Tuhan ati pinalabi e'na kahāpan ma
saga pagdayaw ya mbal pinagaddatan,
25 supaya halam aniya' palsagga'an ma deyom ginhawa-baranta itu. Gom
pa'in magtabang-tiyabangi saga pagdayawna kamemon.
26 Bang kap'ddi'an pagdayaw baranta dakayu', magtūy pananam ni saga
pagdayaw kamemon. Damikiyanna isab bang aniya' pagdayawta dakayu'
sinanglitan, kinōgan baranta kamemon.
27 Ya na itu hatian bay pamaralilku he': ka'am saga jama'a Al-Masi
sali' dalil ginhawa-baranna, maka ka'am dangan maka dangan sali'
pagdayawna indaginis.
28 Jari Tuhan ya amat'nna' kamemon pagdayaw ma deyoman ka-
jama'ahan si Isa Al-Masi. Kaissa, aniya' saga a'a kawakilan e'na mag-
nasihat lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi, karuwana, aniya' a'a kabuwanan
kapandayan amaluwas lapal Tuhan ni manusiya', kat'lluna, aniya' saga a'a
kabuwanan kapandayan magpandu'. Puwas e' aniya' kabuwanan kapan-
dayan angahinang saga hinang kawasahan, bo' pasunu' a'a kabuwanan
barakat pamauli'na saga saki, maka aniya' kabuwanan kapandayan
anabang ma saga sehe'na. Aniya' kabuwanan kapandayan amal'ngngan
hinang a'a kasehe'an, maka aniya' isab kabuwanan kapandayan amissala
ma bahasa mbal tahati sigām.
29 Mbal kawakilan saga bebeya'an Al-Masi kamemon, mbal sinō' mag-
nasihat kamemon. Mbal kabuwanan kapandayan saga a'a kamemon
maghinang hinang kawasahan,
30 atawa magpauli' saki, atawa magbissala ma bahasa mbal tahati sigām,
atawa amahati bang ai binissala inān.
31 Tuyu'inbi kapandayan ya kagunahan to'ongan.
Saguwā' aniya' gi' palabi to'ongan min kapandayan itu kamemon, hatina
lasata ma kasehe'anta.

13

Pasal Lasa

1 Bang aku saupama taga-kapandayan amissala bahasa manusiya'
kamemon sampay bahasa mala'ikat, halam du aniya' pūsna bang aku mbal
alasa. Kapandayanku he' sali' lling agung hal angulenseng, atawa mital hal
tinitik pehē'-pi'itu.
2 Minsan aku taga-kapandayan amaluwas lapal deyo' bay min Tuhan,
maka minsan tahatiku ai-ai bay tatau' e' Tuhan, minsan isab aku bal-iman
bo' makapahigin būd min baina, bang halam aniya' lasaku ma pagkahiku
halam du aniya' kapūsanku.
3 Minsan pamuwanku alta'ku kamemon ma miskin, maka minsan
paglilla'ku baranku tinunu' ma sabab si Isa, bang halam aniya' lasaku ma
pagkahiku halam du aniya' pahala'ku.
4 Bang kita ganta' alasa ma pagkahita, tantu sigām imananta. Ma'ase'
sadja kita. Mbal kitam angihid, mbal alanga pagatayta, mbal kita
magmalangkahi.
5 Bang kita alasa ma kasehe'anta a'addat du kita ma sigām. Mbal kita
angannal ma baranta sadja, mbal kita ab'nsi, mbal isab anau' kala'atan ma
deyom atayta.
6 Bang kita alasa mbal kita ka'amuhan ma a'a maghinang ala'at, sagō'
ka'amuhan kita ma kasab'nnalan.
7 Bang kita alasa mbal kita sinumu angahampanan sehe'ta. Taptap du
kita angandol, maka aholat, maka angimanan ai-ai.
8 Lasa itu anatas ni kasaumulan, sagō' palabay sadja saga kapandayan,
minsan kapandayan amaluwas lapal bay min Tuhan, atawa kapandayan
amissala saga bahasa mbal tahati. Ya du isab bang kita kabuwanan
pangita'u alalom, palabay du isab.
9 Sabab minsan buwattingga pangita'uta, minsan buwattingga kapan-
dayanta amaluwas lapal min Tuhan, taga-kulang du.
10 Sagō' bang tatuman na saga maksud Tuhan, palabay du saga
kapandayan taga-kulang inān.
11 Aku itu, ma waktu kaonde'-onde'ku, palkuli-kulihan onde' asal llingku
maka pamikilku maka akkalku. Sagō' buwattina'an, pagka aku asangpot
na, ka'bbahanku kapagonde'-onde'ku.
12 Ya ta'uta buwattina'an sali' dalil a'a ang'nda' ni deyom samin gabul.
Sagō' ma llaw sinōng inān magalop du kita maka iya. Kulang lagi' ta'uku
pasal Tuhan buwattina'an, sagō' ajukup du kata'uku ma iya ma sinosōng,
dasali' maka kata'u Tuhan ma aku.
13 Manjari t'llu du anatas ni kasaumulan: pangandolta maka pangahola-
tanta maka lasata. Sagō' ma deyom t'llu itu lasa ya katobtoban ahāp.

14

Saga Kapandayan Pamuwan e' Rū Tuhan

1 Pagmatayinbi lasa, tuyu'inbi isab saga kapandayan min Rū Tuhan,
luba'-lagi'na kapandayan magpaluwas lapal bay min Tuhan.
2 Bang a'a kabuwanan kapandayan amissala saga bahasa mbal tahati e'
kaheka'an, Tuhan du ya pamissalahanna, ngga'i ka pagkahina manusiya',
sabab halam aniya' manusiya' makahati iya. Pinabissala iya e' Rū Tuhan
sagō' kalimbungan hatina pagga halam aniya' makahatian iya.
3 Sagō' bang a'a amaluwas lapal bay min Tuhan, pamissalahanna
saga pagkahina manusiya', angkan sigām kaniya'an tatabangan maka
kakosogan iman, maka kahantap pangatayan.

4 Bang a'a ganta' amissala ma saga bahasa mbal tahati, luwal baranna
ya tatabangna, sagō' bang a'a amaluwas lapal bay min Tuhan tatabangna
saga jama'a si Isa dapalhimpunan.
5 Ka'amuhan aku bang ka'am kamemon ilu makabissala ma saga bahasa
mbal tahati e' kaheka'an, sagō' labi gi' ahāp bang kam kabuwanan
kapandayan pamaluwas lapal bay min Tuhan. Sabab bang a'a ata'u
amaluwas lapal bay min Tuhan, aheya lagi' kagunahanna min a'a amissala
bahasa saddī. Taga-kagunahan isab saga bahasa mbal tahati bang pa'in
aniya' amahati supaya tatabang saga jama'a kamemon.
6 Saga dauranakanku, bang aku ganta' pi'ilu ni ka'am, bo' aku amissala-
han ka'am ma bahasa saddī ya mbal tahatibi, ai kagunahanna? Halam
aniya'. Ya sadja makahāp ka'am bang kam bowahanku lapal bay pamata'u
aku e' Tuhan, atawa pangita'u, atawa pituwa bay min Tuhan, atawa bang
kam pandu'anku.
7 Dalilunbi soleng atawa biyula bang pinah'lling. Mbal kahangpatan
batbatanna bang mbal ahapal llingna.
8 Ya du isab bang a'a amah'lling tiyup-tiyup pamasakap saga sundalu,
bang mbal ahapal llingna halam aniya' sundalu magsakap.
9 Damikiyanna ma ka'am, bang mbal ahangpat bissalabi mbal tata'u bang
ai hatulanna. Ai-ai pamissalabi tabowa paleyang e' baliyu.
10 Magginis bahasa ma kaluha'an dunya itu, ati taga-ma'ana kamemon.
11 Sagō' bang aniya' a'a ganta' ah'lling ni aku bo' mbal tahatiku bahasana,
in aku maka a'a inān sali' bangsa magsaddī mbal maghati.
12 Na pagka kam atuyu' binuwanan kapandayan e' Rū Tuhan, angutunbi
kapandayan aheya kagunahanna, pamahogot pangandol saga jama'a
dapalhimpunan kamemon.
13 Angkan ko', bang a'a makapamissala ma saga bahasa saddī ya mbal
tahati e' kaheka'an, subay iya angamu'-ngamu' ni Tuhan bo' pinaniya'an
kapandayan magpahati ai-ai bay bissalana.
14 Sabab bang aku angamu' duwa'a ma bahasa mbal tahatiku, angamu'
aku min deyom atayku sagō' mbal talamud akkal-pikilanku.
15 Jari, ai subay hinangku? Angamu' duwa'a aku min deyom pan-
gatayanku, maka min akkal-pikilanku. Angalang aku pamudji Tuhan, min
deyom pangatayanku maka min akkal-pikilanku.
16 Bang kam ganta' magsukul ni Tuhan min deyom pangatayanbi
sadja, bo' mbal kahangpatan e' saga jama'a kasehe'an ma pagtipunanbi,
buwattingga e' sigām makapangaho' ma pagsukulbi ilu?
17 Minsan ahāp bowahan pagsukulbi mbal makahāp pangandol
kasehe'anbi sabab mbal tahati.
18 Magsukul aku ni Tuhan, in aku kabuwanan kapandayan amissala saga
bahasa mbal tahati e' a'a kasehe'an, labi aheka min ka'am kamemon.
19 Sagō' bang aku ma palhimpunan saga jama'a si Isa bilahi gi' aku
amah'lling saga lima kabtang sadja, bang pa'in tahati e' kasehe'an. Da'a
laksa'an kabtang ma bahasa mbal tahati.
20 Saga dauranakanku, pasangpotunbi pikilanbi. Pasali' kam ni onde'-
onde' bang takdil ni kala'atan, sagō' da'a sengorinbi onde'-onde' ma akkal-
pikilanbi.
21 Tasulat ma deyom Kitab ya bay pamissala Tuhan ma bangsa Isra'il,
yuk-i.
“Ka'am saga a'aku itu, yuk Tuhan,
aniya' soho'ku bangsa liyu amissala ni ka'am,
a'a amissala saga bahasa saddī.

Minsan sigām amalatun lapalku ni ka'am,
mbal aku kalebi.”
22 Jari kata'uwanta na pasal kapandayan amissala bahasa saddī. Paltanda'an ko' itu ma saga a'a ya mbal magkahagad, ngga'i ka ma a'a ya magkahagad na. Ya kapandayan amaluwas lapal bay min Tuhan, paltanda'an ko' inān ma saga a'a magkahagad, ngga'i ka ma a'a ya mbal gi' magkahagad.
23 Angkanna, bang kam magtipun, bo' aniya' pasōd a'a mbal ata'u atawa mbal am'nnal, bo' takale kam magbissala lullun ma saga bahasa mbal tahati, tantu sigām ah'lling in ka'am binelaw.
24 Malaingkan bang aniya' pasōd ni palhimpunanbi hinabu kam amaluwas lapal bay min Tuhan, tantu iya kamattanan e'bi kamemon ma sabab dusana maka katōngan dusa isab.
25 Paluwas saga pikilanna bay limbunganna ati tabowa iya pasujud amanyabut ni Tuhan. Magpasab'nnal iya, yukna, “Magsab'nnal aku, ilu Tuhan ma deyomanbi.”

Paghinang ni Tuhan Subay Auntul

26 Na ai lagi', saga dauranakanku? Buwattitu pamituwaku: bang kam magtipun dapalhimpunan, ahāp bang kam taga-kalangan pamudji ma Tuhan, atawa pamandu' ma kasehe'an, atawa lapal bay pamata'u e' Tuhan, atawa bissala ma bahasa saddī. Ahāp isab bang aniya' a'a taga-kapandayan magpahati bissala inān. Ai-ai hinangbi subay patut pamahogot pangandolbi.
27 Bang aniya' a'a bilahi amissala ma bahasa mbal tahati e' kaheka'an, sarang bang duwangan atawa t'llungan mags'lle'-s'lle' amissala. Subay aniya' magpahati isab.
28 Bang halam aniya', in a'a taga-kapandayan ma bahasa inān subay mbal ah'lling ma palhimpunan, luwal ni baranna maka ni Tuhan.
29 Damikiyanna bang aniya' amaluwas lapal deyo' bay min Tuhan, sarang isab bang duwangan atawa t'llungan ya mags'lle'-s'lle'. Subay nirongdongan isab lapal sigām e' a'a kasehe'an ma palhimpunan inān bang b'nnal bay min Tuhan.
30 Sagō' bang aniya' a'a pinaniya'an lapal min Tuhan sabuna akale-kale, subay pahondong a'a ya amissala tagna'.
31 Bang buwattē' makapags'lle'-s'lle' kam kamemon amaluwas lapal min Tuhan, bo' supaya kapandu'an kamemon sampay pinahantap atay sigām.
32 Saga a'a taga-barakat amaluwas lapal bay min Tuhan, subay ata'u amaggat baya' sigām amissala,
33 sabab kabaya'an Tuhan subay auntul maka ahantap kapagtipunbi. Mbal iya bilahi ma kasasawan.

Bang bineya' kabiyaksahan saga palhimpunan Al-Masi kamemon,
34 saga d'nda subay pahantap sabu sigām ma palhimpunan. Mbal sigām pinalamud magsambung himumūngan sabab bang ma dakayu' sara' Yahudi, “kar'ndahan subay magmaluluy sadja.”
35 Bang aniya' panilaw sigām subay h'lla sigām ya patilawan pagt'kka ni luma', sabab makaiya'-iya' bang d'nda anuli-nuli ma deyom palhimpunanbi.
36 Pangannalbi bahā' in ka'am po'onan lapal Tuhan? Hal ka'am ya pinakalehan lapalna?

37 Bang aniya' a'a mailu amikilan di-na in iya taga-barakat amaluwas
lapal min Tuhan, atawa aniya' saddī bay pamatulun iya e' Rū Tuhan, subay
akuhanna sulat itu bay min panoho'an Panghū'.
38 Sagō' bang a'a ilu mbal akale ma bay yukku he', da'a iya ikutunbi.
39 Angkan ko', saga dauranakan, subay tuyu'inbi kapandayan mag-
paluwas lapal bay min Tuhan. Da'a isab lāngunbi pamissala ma saga
bahasa ya mbal tahati e' kaheka'an.
40 Ai-ai hinangbi ma waktu kapagtipunbi subay ahatul maka auntul.

15

Pasal Kallum Al-Masi Pabalik

1 Na, saga dauranakanku, bilahi aku amaentoman ka'am pabīng pasal
lapal ahāp bay pagnasihatku ma ka'am. Bay na tataima'bi lapal inān
pasangdolan imanbi.
2 Sabab lapal itu ya sababanna angkan kam lappasan min hukuman
dusa, bang pa'in kam pat'ttog ma pandu' bay pamata'uku ka'am. Bang
kam ganta' mbal pat'ttog, kaliman bay kapam'nnalbi.
3 Bay pasampayku ni ka'am lapal pandu' bay pamata'u aku, pandu' labi
ahalga' min kamemon bay pagnasihatku ni ka'am. Hatina Al-Masi bay
amatay pamapuwas dusatam, buwat bay tasulat ma deyom Kitab.
4 Amatay pa'in, bay iya kinubul, maka ta'abut pa'in kat'llumbahangina
ma deyom kubul, pinakallum iya pabīng buwat bay tasulat ma deyom
Kitab.
5 Allum pa'in iya, patuwa' iya ni si Petros, bo' patuwa' isab iya ni saga a'a
kasangpū' maka duwa bay kawakilanna.
6 Puwas e' patuwa' iya ni saga a'a bay pamulid ma iya, aniya' sigām
labi lima hatus bay magtimuk. Kaheka'an sigām masi allum sampay ni
kabuwattina'anan sagō' aniya' kasehe'an wa'i na amatay.
7 Puwas e' isab patuwa' iya ni si Yakub, bo' patuwa' pabalik ni saga a'a
bay kawakilanna kamemon.
8 Katapusanna, patuwa' iya ni aku, bo' pa'in aku itu sapantun onde'-onde'
nianakan ma ngga'i ka gi' bulananna.
9 Aku itu areyo' min a'a kawakilan kamemon. Arapun aku da'a niōnan
wakil si Isa, ma sabab kapaminjala'ku ma saga bebeya'anna.
10 Sagō' aheya lasa maka ase' Tuhan ma aku, ya angkan buwattitu na
kahālanku. Aniya' isab kamaujuran lasana maka ase'na ma aku, sabab
ai-ai pamahinangna aku subay sangsā'anku to'ongan labi gi' min saga
pagkahiku ya kawakilan si Isa. Sagō' ngga'i ka min kosogku ya angkan
aku makahinang buwattē', sagō' min tabang Tuhan ma aku.
11 Malaingkan dakayu' du lapal ya pinasaplag e' kami kamemon, ai-
na ka aku atawa saga a'a kawakilan kasehe'an. Ya ko' ina'an lapal ya
pagkahagadbi na.

Pasal Kitam Pinakallum Pabīng

12 Na, pagka Al-Masi ya pagnasihat kami, in iya bay pinakallum e' Tuhan
min kamatayna, angay ka'am kasehe' ilu ah'lling in a'a magpatayan mbal
pinakallum pabīng?
13 Bang b'nnal ya yukbi, hatina Al-Masi halam du bay pinakallum min
kamatayna.
14 Maka bang b'nnal ya yukbi in Al-Masi halam bay pinakallum pabīng,
halam aniya' kapūsan bay pagnasihat kami ma ka'am, maka pagkahagadbi
halam aniya' kagunahanna.

15-16 Ngga'i ka hal e'-i. Bang b'nnal ya yukbi in saga a'a magpatayan mbal
pinakallum pabalik e' Tuhan, hatina in Al-Masi halam bay pinakallum
pabalik. Maka putingan isab kami itu pasal Tuhan, pagka yuk kami in
iya bay makapakallum Al-Masi, bo' pa'in halam.
17 Maka bang Al-Masi halam bay pinakallum pabīng, hatina pangandolbi
ma iya halam du aniya' kapūsanna, maka dusabi masi angakkot ma ka'am.
18 Saga bebeya'an si Isa isab ya magpatayan inān, wa'i amutawan min
Tuhan.
19 Maka halam aniya' kahāpan lagaranta ma liyu ahirat bang b'nnal
halam aniya' kaholatantam min Al-Masi puwas min dunya ītu. Jari
kapagandu'-andu'an kitam labi min a'a kamemon.
20 Sagō' ya b'nnalna, tantu Al-Masi tapakallum min kamatayna.
Pinakallum iya dahū min kamemon, pamatuman in a'a magpatayan
pasunu' pinakallum.
21 Magkamatay binangsa manusiya' kamemon sabab dusa ya bay
tahinang e' dangan a'a, damikiyanna isab tapakallum manusiya' kamemon
ma sabab tahinang e' a'a dangan.
22 Magkamatay manusiya' kamemon sabab dambeya'an maka si Adam,
sagō' pinakallum kitam kamemon pagka dambeya'an maka Al-Masi.
23 Pinakallum kitam dangan maka dangan ma untulanna. Dahū Al-Masi,
bo' kitam palsuku'anna ma waktu kapi'ituna pabalik.
24 Puwas e', ta'abut ganta'an dunya ati tara'ug e' Al-Masi kamemon bay
palbantahan Tuhan, ai-na ka saga nakura', ai-na ka saga kawasa, ai-na ka
saga gaga'osan. Manjari ni'nde'an e' Al-Masi kapagparintana ni Mma'na
Tuhan.
25 Sabab maksud Tuhan asal in Al-Masi subay ang'ntan pagparinta
sampay ta'abut waktu kara'ugna saga palbantahanna kamemon.
26 Bang aubus nira'ug saga palbantahan kamemon, tara'ug na banta
katapusan, ya na kamatay ma manusiya'.
27 Sabab tasulat asal ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Pinat'nna' e' Tuhan ai-
ai kamemon ma deyo' pād-tape'na.” Tantu mbal beya' Tuhan ma “ai-ai
kamemon” ya pinagsambat itu. Atampal ko' itu sabab Tuhan ya amat'nna'
ai-ai kamemon ma pagbaya'an Al-Masi.
28 Bang itu atammat na, pareyo' isab Anak ni iya, ya bay amat'nna' ai-ai
kamemon ma deyo'anna. Jari Tuhan ya makapagtuhan ma kamemon.
29 Na, bang saupama b'nnal ya yuk kasehe'an, in a'a magpatayan mbal
pinakallum pabalik, buwattingga saga a'a ya pinandi ganti' saga pagkahi
sigām bay amatay? Angay sigām ameya' ma addat buwattē', bang hati
mbal pinakallum saga pagkahi sigām?
30 Maka kami itu, angay kami magmalilla' palabay min ka'aniban
sararan-daran, bang kami mbal pinakallum du ma llaw damuli?
31 Haka'anta kam, saga dauranakan, in aku itu sa'agon-agon amatay
kahaba' llaw. Malaingkan ka'am ya kakōganku ma sabab kapameya'bi
ma si Isa Al-Masi ya Panghū'tam.
32 Bang hal palkuli-kulihan dunya itu ya holatanku, angay aku angatu ma
saga bantaku ma Epesos itu, ya sapantun halimaw angal'kkob? Bang aku
b'nnal mbal pinakallum pabalik ma llaw damuli, ahāp lagi' aku maghāp
palasahan ma dunya itu, buwat yuk bissala he',
“Magkakan kita maka maginum,
sabab amatay du kita ma salung-simuddai.”
33 Da'a pasā'unbi pamikilbi. Bang kita dansehe'an maka a'a ala'at addatna,
tantu kita tabowa maghinang kala'atan.

34 Jari pahantapun pamikilbi! Pahali kam magdusa, sabab aniya' min
ka'am ilu masi gi' a'awam pasal Tuhan, angkan kam subay aiya'.

Pasal Baran Baha'u

35 Kalu aniya' atilaw, yukna, “Buwattingga pamakallum a'a amatay?
Buwattingga baranna bang iya allum pabīng?”
36 Sali' halam aniya' akkalbi atilaw buwattē'. Pandogahinbi binhi'
tinanom. Bang tanombi ni tana', subay angahansul dahū bo' yampa
pauplut ugbusna.
37 Bang kam ganta' ananom binhi' pai atawa binhi' saddī, ngga'i ka
katibu'ukan tinanom ya tanombi ni tana', luwal binhi'na.
38 Manjari binhi' inān pinajukupan e' Tuhan ma buwat kahandakna.
Saga binhi' indaginis, magsaddī-saddī pangluwahanna kaniya-kaniya.
39 Sampay ai-ai binangsa taga-napas ma dunya itu, maggintil isab isina
kaniya-kaniya. Saddī isi manusiya', saddī isi hayop, saddī isab isi kamanuk-
manukan maka isi daing.
40 Aniya' baran magindaginis ma sulga', aniya' baran magindaginis ma
dunya itu. Saddī manis kabaranan ma sulga', saddī isab manis kabaranan
ma dunya.
41 Ahāp sawa mata llaw, ahāp sawa bulan, maka ahāp isab sawa
bitu'un, sagō' magsaddī-saddī ya kahāp sawa sigām. Minsan saga bitu'un,
magsaddī-saddī du isab kahāp luwana.
42 Na, buwattē' ya dalil manusiya' magpatayan bang pinakallum pabīng
min kamatay. Ya baran kinubul ma deyom tana' angahansul du, saguwā'
bang pinakallum na mbal magkamatay ni kasaumulan.
43 Pagkubul ma baranta, ala'at ninda' maka halam aniya' kosogna. Sagō'
bang pinakallum na pabīng, aheya manisna maka akosog to'ongan.
44 Ya baran manusiya' kinubul itu papanjarihan asal bay min dunya itu,
sagō' bang talbangun na min kamatay, baran baha'u na, papanjarihan
sulga' na! Bang aniya' baran papanjarihan min dunya itu, aniya' du isab
baran papanjarihan ma sulga',
45 buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Si Adam tagna' bay
kabuwanan kallum e' Tuhan.” Sagō' aniya' gi' Adam damuli, hatina Al-
Masi ya po'onan kallum pamakallum ma manusiya'.
46 Subay dahū baranta papanjarihan min dunya, bo' yampa baran
papanjarihan ma sulga'.
47 Si Adam tagna' inān bay kinompol min tana', sagō' si Adam damuli itu
min sulga' asal.
48 Saga a'a suku' ma dunya itu dasali' asal maka si Adam ya bay kinompol
min tana'. Sagō' a'a suku' ma sulga' pasali' ni a'a dakayu' ya min sulga',
hatina si Isa.
49 Ya luwa baranta ma buwattitu an'ppu baran si Adam ya bay kinompol
min tana', sagō' bang kita mahē' ma sulga' an'ppu kita baran si Isa, a'a min
sulga'.
50 Haka'anta kam, saga dauranakanku, in baranta ma dunya itu mbal du
kaniya'an palsuku'an ma pagparinta Tuhan. Baranta magkahalu' itu mbal
kaniya'an kallum taptap ni kasaumulan.
51 Pakale kam bo' kam pata'uku pasal bay nilimbungan e' Tuhan waktu
tagna', sagō' pinabukis na ma buwattina'an. Kitam bebeya'an si Isa Al-Masi
mbal magkamatay kamemon, sagō' pinindahan du barantam kamemon
52 ma deyom dasasa'at, ma dapillawan mata. Saru'un-du'un sadja
du bang pinah'lling na tiyup-tiyup pamatapus alam. Saru'un-du'un

pinakallum du saga pagkahitam bay magpatayan, ati mbal na magkamatay
sampay ni kasaumulan. Maka kitam ya masi allum ma waktu kapi'ituna,
kapindahan du barantam kamemon.
53 Subay pinindahan barantam magkahalu' itu ni baran taptap allum.
Subay pinindahan baran magkahalu' itu ni baran mbal magkamatay.
54 Na, bang kapindahan na baranta magkahalu' ni baran taptap allum,
maka bang baranta magkamatay itu pinindahan ni baran mbal magka-
matay sampay ni kasaumulan, manjari tatuman na ya bay kinallam ma
deyom Kitab, ya yuk-i,
"Halam na aniya' kamatay ma manusiya',
sabab tara'ug na e' Tuhan.
55 Mbal na kitam magmula e' kamatay,
mbal kitam tināw pinananaman bisana."
56 Ya angkan manusiya' tināw amatay sabab aniya' dusa sigām song
pinat'nna'an kabinasahan. Ya po'on dusa sigām subay bininasa, sabab sara'
Tuhan ya bay talanggal e' sigām.
57 Saguwā' aheya pagsukulantam ni Tuhan, ya amuwanan kitam da'ugan.
Mbal na kitam tināw amatay sabab kapuwasan na dusatam e' si Isa Al-Masi
Panghū'tam.
58 Angkanna, saga dauranakan kinalasahan, patotogunbi pangandolbi
ma si Isa, da'a kam apinda min pameya'bi ma iya. Puspusinbi hinang
Panghū' sabab kata'uwanbi asal, ai-ai hinangbi ma iya ajatu sadja du.

16

Panulung ma saga A'a Suku' Tuhan

1 Na, in pasal sīn sinakap e'bi panulung saga pagkahibi suku' Tuhan
ma lahat Yahudiya: beya'unbi bay panganggara'ku ma saga palhimpunan
jama'a si Isa mahē' ma lahat Galatiya.
2 Ka'am ilu dangan maka dangan, subay kam amasaddī na sīn ma
sakahaba' Ahad. Tongorinbi sīn bay tausahabi ma deyom dapitu' palabay
inān. Bang aheka, aheka isab ya pamuwanbi, bang kulang, na ariki' du isab
pamuwanbi. Pagdakayu'unbi sīn bay pagsaddī-saddībi kamemon, supaya
bang aku at'kka pi'ilu, aniya' na asal sīnbi sakap panulung.
3 Jari makapi'ilu pa'in aku, sō'ku saga a'a tapene'bi amowa sīn inān ni
Awrusalam. Pabowahanku sigām sulat pamakilā ma sigām ni saga a'a
Awrusalam e'.
4 Bang ma kira-kiraku subay du isab aku pehē' ni Awrusalam, na,
magbeya' du aku maka sigām.

Kagara'an si Paul

5 Agara' aku pi'ilu ni ka'am ni lahat Kurintu, sagō' palabay aku min lahat
Makidunya dahū sabab aniya' gawiku pehē'.
6 At'ggol-t'ggol arai' kamailuku ma ka'am, kalu pinalabay lagi' timpu
pamaliyu bo' yampa aku palanjal minnilu, ati ka'am du iya amatuntul aku
pi'ingga-pi'ingga ya palanjalanku.
7 Mbal aku bilahi pat'nna' mailu ma ka'am bang dai'-dai' sadja.
Kabaya'anku subay at'ggol-t'ggol kamailuku ma ka'am, bang kabaya'an
Tuhan isab.
8 Sagō' maitu gi' aku ma Epesos sampay puwas hinang Pentekosta.
9 Sabab aheya hinang pamahinang aku maitu, hinang aheya kalagi-
hanna, bo' pa'in aheka saga a'a anagga' aku.

10 Bang si Timuti at'kka pi'ilu ni ka'am, paiddahunbi iya pahāp sabab
hinang Tuhan ya nihinang e'na, buwat du aku.
11 Da'a iya siya-siyahunbi. Bang iya palanjal na minnilu subay iya
patuntulbi supaya ahāp kal'ngngananna ati bo' iya makabīng ni aku, sabab
lagaranku iya maka saga danakantam kasehe'an.
12 Na, in pasal danakantam si Apollos, min heka na iya bay pogosku
anehe'an saga danakantam kasehe' itu anibaw ka'am. Sagō' halam kono'
aniya' galakna pi'ilu buwattina'an. Bang aniya' waktuna ahāp ma sinosōng
pi'ilu du iya.

Bissala Katangbusan

13 Pajaga kam. Patotogunbi pangandolbi ni si Isa. Da'a kam agawa.
Paluwasunbi kosogbi.
14 Ma ai-ai hinangbi, subay lasabi ni pagkahibi ya pamanuyu'anbi.
15 Na, saga dauranakanku, makata'u du kam pasal si Estepanas mag-
tai'anak ilu. Dahū sigām bay am'nnal ma si Isa min kamemon ma lahat
Akaya ilu, maka atogol sigām anabangan saga pagkahi sigām suku' Tuhan.
Amu'ku junjung ni ka'am,
16 beya'unbi ai-ai pamat'nna' ka'am e' saga a'a buwat si Estepanas inān
maka saga sehe' sigām maghinang pakosog ni Tuhan.
17 Akōd aku pagka at'kka na pi'itu disi Estepanas maka si Portunatus
maka si Akaikus. Minsan kam mbal makapi'itu kamemon, aniya' na
panandalanku entomku sabab min saga a'a t'llungan itu.
18 Taga-kasannangan atayku min sigām, buwat kasannangan ataybi isab
min sigām. Patut du subay pagaddatanbi saga a'a buwat sigām itu.
19 Na, saga pagkahibi jama'a si Isa magtipun ma kalahat-lahatan Asiya
itu, amabeya' minsan la'a hal lapal sigām. Ya du si Akila maka h'ndana si
Prisila, maka saga jama'a ya biyaksa magtipun ma luma' sigām, amabeya'
minsan la'a hal lapal sigām pagka Almasihin kam sali'-sali'.
20 Kamemon isab saga dauranakantam maitu, amabeya' isab pagaddat
sigām ma ka'am. Maka ka'am isab mailu, bang kam magsabu subay kam
magsiyum tanda' paglasabi.
21 Aku na pas'lle' anulat maka sulatan tanganku, bo' kam pabeya'anku
minsan la'a hal lapalku.
22 Bang aniya' mailu mbal alasa ma Panghū' Isa, subay iya pinat'kkahan
mulka' Tuhan.
Sagō' “marana tā”, hatina, “O Panghū' kami, pi'itu na ka!”
23 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan min si Isa Al-
Masi, Panghū'tam.
24 Alasa aku ma ka'am kamemon ma sabab si Isa Al-Masi ya pag-
dakayu'antam. Amin.
Wassalam

2 KURINTU

Pahati pasal sulat itu

Ya itu sulat si Paul ni saga Almasihin maglahat ma da'ira Kurintu, waktu kat'nna'na ma lahat Makidunya. Sulat karuwana ko' itu, aniya' saga dantahun palabay min bay kapanulatna ni sigām tagna'.

Aheya kasusahan si Paul ma pasal saga bagayna jama'a si Isa Al-Masi ya dapalhimpunan ma Kurintu, sabab mbal kata'uwanna bang sulatna tagna' bay tasambut e' sigām magatay pote' atawa halam. Angkan pinapehē' ni Kurintu dakayu' sehe' si Paul pangandolan, ōnna si Titus. Sinō' iya anganyata' bang buwattingga kahālan saga bebeya'an si Isa mahē', maka bang buwattingga panaima' sigām ma sulatna tagna'. Jari pabīng si Titus ni si Paul ma Makidunya amowa haka min saga a'a Kurintu. Ahāp kono' panaima' kaheka'an sigām ma sulat si Paul, maka bineya' e' sigām pamandu'na. Sagō' aniya' kasehe'an mbal to'ongan kasulutan ma kagara'an maka kapami'atan ya bay pangahūgan sigām e' si Paul.

Pinareyo'-deyo' na pa'in si Paul e' a'a kasehe'an itu, in iya kono' halam bay kawakilan e' si Isa Al-Masi. Jari tasulat e' si Paul sulat damuli itu pamahatina ma sigām bang ai sababna angkan bay atalom bissalana ma sulatna tagna'. Nihaka isab e'na pasal kakōganna, pagka tata'una in sigām ang'bba na min bay kasā'an sigām, maka ahāp na atay sigām tudju ni iya. Nihaka e'na kamemon bay kalabayanna, bainat in iya b'nnal-b'nnal bay kawakilan e' si Isa Al-Masi. Pagubus, pinabowa e' si Paul ma si Titus maka sehe'na ni saga jama'a ma palhimpunan Kurintu.

Ta'nda'bi du maitu kaheya lasa si Paul ma saga dauranakanna Almasihin.

Sulat si Paul Karuwana ni saga Aa ma Da'ira KURINTU

1 Sulat itu min aku, si Paul, maka si Timuti dakayu' danakantam. Kahandak min Tuhan asal, ya angkan aku kawakilan e' si Isa Al-Masi magnasihat lapalna. Ka'am saga jama'a Tuhan magtipun ma da'ira Kurintu ya pamasampayan kami sulat itu, sampay saga a'a suku' Tuhan ma kaluha'an lahat Akaya.

2 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasan-nangan atay e' Mma'tam Tuhan maka e' si Isa Al-Masi, Panghū'tam.

Magsukul si Paul ni Tuhan

3 Pudjitam Tuhan, ya Mma' si Isa Al-Masi Panghū'tam. Landu' ma'ase' Mma'tam, maka po'onan tatabangan kamemon.

4 Pinat'ttogan kami atay e'na ma deyom kasusahan indaginis supaya kami isab makapat'ttog atay a'a kasehe'an bang sigām isab t'kkahan kasusahan. Makatabang kami ma sigām ma sabab panabang Tuhan bay kalabayan kami.

5 Talapay kami angananam saga kabinasahan ya bay kalabayan Al-Masi, maka talapay kami angananam kaheya tabang Tuhan.

6 Bang kami makananam kasusahan sumiyan-sumiyan, ka'am ya pinat'ttogan atay maka pinaniya'an kasalamatan. Bang kami ganta' tinabang, ya du ka'am tinabang. Pinakosog pangandolbi bo' kaimananbi saga kabinasahan buwat kaimanan kami itu.

7 Manjari bang ka'am makananam kabinasahan buwat kami, taptap
kami angaholat ma pasalanbi sabab kata'uwan kami in ka'am tinabang
du e' Tuhan buwat panabangna ma kami.
8 Saga dauranakanku, bilahi kami amata'uwan ka'am pasal kasigpitan
bay kalabayan kami mahē' ma lahat Asiya. Bay kami t'kkahan kasigpitan
ala'at makalandu', angkan kami halam na magniyat allum.
9 Pangannal kami ta'abut na ganta'an, sagō' pinananaman kasukkalan
buwattē' bo' supaya kami mbal pasangdol ma baran kami. Tuhan sadja ya
pasangdolan kami, in iya amakallum saga a'a magpatayan.
10 Jari pinuwasan kami min kapiligduhan ya arāk makamula kami,
maka tantu kami pinuwasan e'na isab ma sinosōng. Aho', Tuhan sadja
ya pangandolan kami, in kami puwasanna du bang aniya' kapiligduhan
sumiyan-sumiyan.
11 Maka ka'am ya anabang isab pagka kam angamu'an kami kahāpan
ni Tuhan. Ya kaluwasanna, aheka saga a'a magsarang-sukul ni Tuhan ma
sabab ba'anan pangamu'-ngamu' ya karūlan e' Tuhan ma pasalan kami.

Apinda Gara' si Paul

12 Na, aniya' pagbantugan kami. Kata'uwan kami min deyom itikad, ahāp
sadja bowahan kami tudju ni a'a kamemon luba'-lagi'na na ni ka'am. Min
Tuhan asal, angkan halam aniya' buli'an lling kami tudju ni ka'am. Ngga'i
ka min akkal-pamikil ya kabiyaksahan manusiya' sagō' min kaheya tabang
Tuhan.
13-14 Ai-ai tasulat kami ma ka'am tabassabi du maka tahatibi. Ma
buwattina'an aniya' gi' halam tata'ubi ma pasal niyat maka maksud kami,
sagō' aholat kami in ka'am makata'u to'ongan ma sinosōng, bo' supaya kam
makapagbantug isab ma pasal kami, bang ta'abut llaw kabalik Panghū' Isa.
Ya du kami amantug ma pasalbi ma llaw du ina'an.
15-16 Angkan ko', pagka halam aniya' hawal-hawalku ma pasal ina'an, bay
aku agara' patibaw ni ka'am min duwa, supaya kam makasambut kahāpan
nilipat duwa. Agara' aku pahapit ni ka'am ma labayanku tudju pehē' ni
lahat Makidunya, maka ma labayanku tudju amole'. Jari makapatuntul
kam aku ma pal'ngngananku pehē' ni lahat Yahudiya.
17 Kabā'bi bahā' in aku itu magduwa-baihu', pagka buwattē' gara'ku
bo' pa'in halam bay kalanjalan? Atawa pangannalbi bahā' in maksudku
hal pangandūl napsuku, angkan aku angaho' maka magin'mbal ma halam
pūsna?
18 Sagō' b'nnal sadja Tuhan, angkan b'nnal isab bissalaku ma ka'am.
Mbal paglamuranku pangaho'ku maka pagin'mbalku.
19 Hatiunbi si Isa Al-Masi, Anak Tuhan, ya bay pinagnasihat ma ka'am e'
kami maka si Silas maka si Timuti. Halam aniya' pagkalu-kaluna. Si Isa
Al-Masi ya po'onna angkan niaho'an e' Tuhan saga janji'na,
20 sabab Al-Masi ya panumanan janji' Tuhan kamemon. Min Al-Masi asal
ya angkan kami makapah'lling “amin”, bo' supaya pinaheya kasanglitan
Tuhan.
21 Baran Tuhan ya amahogot ataytam kamemon, angkan kitam
makatantu in kitam magdakayu' pahāp maka Al-Masi. Tapene' kitam e'
Tuhan bo' tahinang suku'na.
22 Pinat'nna'an kitam gindan in kitam ma iya na, maka kabuwanan kitam
Rū-na pat'nna' ma deyom ataytam. Sabab Rū Sussi ya pamatuman in kitam
pinasambutan kamemon ya panagama kitam e' Tuhan.

23 Sabbutku Tuhan, in iya makasaksi' bang ai ma deyom atayku. B'nnal
sadja ya yukku itu: ya po'on aku halam bay pahapit ni Kurintu sabab mbal
aku bilahi amabukagan ka'am.
24 Mbal kami bilahi magmandahan ka'am bang ai subay kahagadbi,
sabab kata'uwan kami in pangandolbi ahogot asal. Ya sadja kabaya'an
kami subay anabangan ka'am supaya pasōng kakōganbi bang harap ni
Al-Masi.

2

1 Bay aku anganiyat mbal anibaw ka'am pabalik, bang hal pamasusa
ataybi.
2 Sabab bang aku ganta' amasusa ka'am, sai amakōg aku? Luwal ka'am,
ya bay pasusaku!
3 Kata'uwanku du, bang aku kinōgan, ya du ka'am tabowa kinōgan.
Mbal aku bilahi pi'ilu bang aku tabowa asusa ma sabab aniya' kahinan-
ganbi mbal taluwa'. Arapun ka'am ilu amuwanan aku kakōgan. Ya na ko'
he' sababna angkan aku bay amabeya' sulat tagna' inān ni ka'am.
4 Landu' aheya bay kasusahanku ma waktu kapanulatku ka'am, sampay
am'ttak bohe' mataku. Sagō' ya maksudku ma masa ina'an ngga'i ka
amasukkal ka'am. Ya kabaya'anku subay tananambi lasaku ma ka'am
kamemon.

Ka'ampunan A'a Bay Makarusa

5 Na, in pasal a'a bay makarusa ilu, ngga'i ka hal aku ya bay pinasusa e'na
sagō' ka'am kamemon, sabab palabi lagi' kasusahanbi min kasusahanku.
6 Sarang na hukuman ya bay pamat'nna' iya e' kaheka'anbi ilu.
7 Ampununbi na iya, pataptapunbi atayna bo' mbal lumandu'an
sukkalna, ya aniya' papinda min imanna.
8 Angkan aku angamu' junjung ni ka'am, hāpunbi iya pabalik bo'
kata'uwanna in ka'am masi alasa ma iya.
9 Ya na ko' itu mohotku ya angkan kam bay pabeya'anku sulat e',
panulayanku ka'am bang kam ahutu ameya' ma panoho'anku sakahaba'
waktu.
10 Bang aniya' a'a mailu taga-dusa bo' ampunbi dusana, ya du aku
angampun iya. Bang aniya' isab a'a subay ampunku, ampunku iya ma
pang'nda' Al-Masi supaya kam makabāk kahāpan.
11 Sabab bang kita mbal magampun, tantu kita ka'akkalan e' nakura'
saitan, maka kata'uwanta asal bang ai mohotna.

Kasusahan si Paul ma Da'ira Trowas

12 Manjari itu, makat'kka pa'in aku ni da'ira Trowas magnasihat lapal
ahāp pasal Al-Masi, aniya' tahinang e' Panghū' maina'an angkan aku
pinaluhaya magnasihat.
13 Sagō' minsan buwattē', aheya kasusahanku sabab halam tabākku
maina'an danakantam si Titus. Angkan aku bay ang'bba magtūy min saga
a'a Trowas bo' palanjal tudju ni Makidunya.

Saga A'a Magpatanyag Pahati Pasal Al-Masi

14 Sagō' aheya pagsukulan kami ni Tuhan! Sababna Al-Masi ya
parakayu'an kami, maka tahinang kami paltanda'an e' Tuhan sakahaba'
waktu, ta'nda' Al-Masi anganda'ug sadja. Maka kami itu sali' hantang
pilisuna paturul min buli'anna. Ginuna kami e' Tuhan bo' pasaplag kata'u
pasal Al-Masi ni kalahat-lahatan kamemon, sali' dalil hamut kamanyan
an'bbud ni kamemon.

15 Sabab kami itu dalil kamanyan ahāp hamutna tinugtugan e' Al-Masi
tudju ni Tuhan. Maka lapal ahāp itu sali' dalil hamutna pinahamut ma a'a
kamemon, ai-na ka a'a lappasan min hukuman atawa a'a mbal lappasan.
16 Bang mbal lappasan, in pagnasihat kami sali' dalil bau makapatay.
Sagō' bang ma saga a'a lappasan, sali' hamut ahāp, hamut makabuwan
kallum. Hinang ahunit ya pagnasihat itu, mbal agon ta'anggap e'
manusiya'.
17 Saddī kam min a'a kasehe'an, ya anganasihat lapal Tuhan pagpilak,
jari in lapal Tuhan tahinang sali' dagangan. Sagō' kami itu, pagka Tuhan
bay anoho' kami magnasihat, amissala magatay pote' ma pang'nda' Tuhan.
Patut asal subay buwattē' pagka sosoho'an kami Al-Masi.

3

Pasal Kapagsulutan Baha'u

1 Na, kalu tapikilbi in kami magbantug-bantug di-kami supaya kami
taima'bi. Sagō' ngga'i ka. Mbal sengoran kami saga a'a kasehe'an, mbal
kami magkagunahan sulat pamakilā kami ni ka'am. Mbal isab angamu'
sulat pamakilā min ka'am bang ganta' pehē' ni lahat saddī.
2 Ka'am baranbi ya hantang sulat sinulat maitu ma deyom atay kami.
Angkan talhakit in kami itu taga-kapatut, ma sabab kahāp kaul-pi'ilbi.
3 Atampal du, Al-Masi ya bay anulat sulat itu, ati pangandolna na ma
kami bo' pinatuntul pahāp. Ya panulat sulat itu ngga'i ka dawat, sagō'
Rū min Tuhan kakkal salama-lama. Maka ya panulatan sulat itu ngga'i
ka papan batu buwat bay panulatan sara' e' si Musa, sagō' deyom atay
manusiya'.
4 Ya angkan kami makatawakkal amissala buwattitu sabab angandol
kami ma Tuhan, min Al-Masi.
5 Mbal isab kami magbau'-bau' in kami itu taga-kapandayan angkan kami
tōp makahinang saga hinang itu. Sagō' aniya' barakat bay pamuwan kami
e' Tuhan.
6 Iya ya bay amuwanan kami kapandayan bo' supaya kami amal'ngngan
kapagsulutan baha'u. Ngga'i ka sara' sinulat ma deyom Kitab ya pamuwan
e' Tuhan ma buwattina'an, sagō' Rū-na ma deyom atay. Ya sara' bay tasulat
ma batu ma masa awal e' hal amowa ni kamatay, sagō' Rū Tuhan itu
amowa ni kallum taptap.

Kasahaya'an Paljanji'an Baha'u

7 Bay niukilan ma papan batu in sara' bay pamowahan janji' Tuhan
waktu tagna', beya' isab maka sahaya Tuhan landu' asawa. Taluwa' sahaya
isab baihu' si Musa, angkan mbal tapandang e' a'a Isra'il minsan anginut-
nginut pabaluba. Na, bang sara' amowa ni kamatay ya pinabeya'an sahaya
buwattē',
8 luba'-lagi'na na janji' ya pinal'ngngan e' Rū Tuhan buwattitu, akalap gi'
sahaya-barakatna.
9 Bang abarakat sara' awal, ya pamat'kkahan manusiya' hukuman ni
kamatay, labi-labi gi' abarakat ya kapagsulutan baha'u itu, sabab minnitu
kitam binista abontol e' Tuhan.
10 Ya b'nnalna, pagka kapagsulutan baha'u itu atā bidda' barakatna,
kalimbuhan na bay kal'ngnganan sara' tagna', minsan painay barakatna.
11 Hatina in kapagsulutan baha'u itu alanga gi' barakatna min sara' tagna'
ya palabay he', sabab anatas kapagsulutan baha'u itu ni kasaumulan.

12 Angkan kami aesog magnasihat, sabab aniya' holatan kami mbal
pabaluba.
13 Saddī kami min si Musa, ya bay anambunan baihu'na bo' mbal ta'nda'
e' bangsa Isra'il, sabab in sahaya Tuhan bay ma baihu'na he' pabaluba du
sampay alanyap.
14 Kakulangan panghati saga bangsa Isra'il ma masa he'-i. Maka sampay
isab ma waktu itu, sakahaba' waktu bang sigām binassahan Kitab si Musa,
aniya' sali' dalil tambun ma pikilan sigām bo' mbal makahati. Subay sigām
parakayu' ni Al-Masi bo' yampa nila'anan tambun inān min pikilan sigām.
15 Sampay isab ma waktu itu, mbal makahati bangsa Isra'il bang aniya'
binassa min deyom Kitab si Musa, sabab masi gi' aniya' patambun ma
pikilan sigām.
16 Sagō' kala'anan du tambun e', buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya
yuk-i, "Kala'anan tambun min baihu'na ma waktu kabīngna ameya' ma
Panghū'."
17 Na, ya Panghū' sibahatku itu ya na Rū Tuhan, maka sai-sai kaniya'an
Rū itu aluhaya na.
18 Manjari kitam kamemon ya halam aniya' tambun ma baihu'tam,
sali' kitam dalil samin pama'nda'an sahaya maka barakat Panghū'tam.
Pinindahan kitam e'na painut-inut, pak'nnop na pa'in kasahayatam
sampay kitam makasali' na ni iya. Ya Panghū' amindahan kitam itu, ya
na Rū Tuhan.

4

Dalil L'ppo' Ahalga' Isina

1 Min ka'ase' Tuhan, ya po'on kami pinasuku'an hinang itu magnasihat
pasal kapagsulutan baha'u. Angkanna kami mbal alamma maghinang.
2 Bay na bbahan kami ai-ai bay hinang kami ma kalimbungan, maka
saga kahina'an. Mbal kami angakkal, mbal kami amandu' saddī min
pandu' b'nnal. Gom pa'in pinapasti' to'ongan pagnasihat kami ma pandu'
b'nnal, supaya kinahāpan hinang kami e' a'a kamemon ma halam aniya'
sababan panowayan sigām ma kami. Maka ina'an asal Tuhan ang'nda' ma
kahinangan kami.
3 Bang aniya' a'a mbal makahati ma lapal ahāp ya nasihat kami, saga a'a
inān anudju nalka'.
4 Tu'ud sigām mbal magkahagad ma lapal ahāp sabab akkal sigām wa'i
nilokoban e' nakura' saitan ya pagtuhanan saga a'a ma alam dakayu'
itu. Nilokoban sigām e' nakura' saitan inān bo' mbal makahati ma lapal
ahāp pasal kamahaldika' Al-Masi, ya magsali' kajarihanna maka kajarihan
Tuhan.
5 Sabab ngga'i ka baran kami ya pagnasihat kami ni ka'am sagō' si Isa Al-
Masi, in iya asal Panghū'. Sosoho'anbi asal kami, sinō' anabangan ka'am
ma sabab si Isa ya kalasahan kami.
6 Bay angallam Tuhan ma awal tagna', yukna, "Paniya'un sawa min
deyom kalendoman." Jari pinasawa isab e' Tuhan deyom pikilantam
supaya makata'u ma sahayana maka kawasana, ya pina'nda'an kitam e'
Al-Masi.
7 Sagō' halam aniya' kosog kami bang ma baran kami, minsan bay
pangandol e' Tuhan amowa lapalna ahalga'. Sali' kami dalil l'ppo' aguya'.
Angkan buwattē' supaya atampal ni a'a kamemon Tuhan ya po'onan
kawasa, ngga'i ka kami.

8 Maumu kami kat'kkahan kasusahan sagō' mbal kami tabowa-bowa
katūyan. Suma'an asasaw pikilan kami sagō' mbal alungay iman kami.
9 Araran kami pinalabay min kapinjala'an sagō' mbal kami asiya-siya e'
Tuhan. Maka minsan kami binono', mbal du magmula to'ongan.
10 Pi'ingga-pi'ingga pal'ngnganan kami sakahaba' waktu, tananam e'
kami kamatay buwat bay kamatay si Isa. Malaingkan tinabangan kami
e' si Isa bo' supaya aniya' palsaksi'an ma ginhawa-baran kami in si Isa
allum du.
11 Minsan kami masi allum, mbal kami magniyat allum pat'ggol apa
aheka ka'aniban kalabayan kami ma sabab si Isa. Buwattē' na pa'in bo'
supaya ta'nda' kallum si Isa ma deyom baran kami magkamatay itu.
12 Bang pina'amu, in kami itu angananam kabinasahan sampay ni
kamatay ma sabab pagnasihat kami, sagō' ya kamattihanna kallum kakkal
makani-ka'am.
13 Aniya' tasulat ma deyom Kitab, yuk-i, “Angandol aku ma Tuhan,
ya angkan aku bay amissala.” Damikiyanna kami itu, pagka buwattē'
pangandol kami ma Tuhan, amissala isab ma saga a'a,
14 sabab tantu kami pasambeya' ma si Isa pinakallum min kamatay e'
Tuhan, buwat bay pamakallumna isab ma Panghū' Isa. Jari pinapagdon-
gan kami maka ka'am bo' pinatampal ni haddarat Tuhan.
15 Ma sababbi du, angkan kami anandalan saga kabinasahan itu
kamemon, supaya paheka na pa'in saga a'a kaniya'an tatabangan min
Tuhan, jari manglabi-labihan saga a'a magsukul ni Tuhan supaya iya
minahaldika' to'ongan.
16 Angkanna kami mbal to'ongan ang'bbahan katuyu' kami magnasihat.
Minsan kami angalamma, minsan isab apinda baran kami, pakosog gom
pa'in iman kami llaw ni llaw.
17 Pinjaman sadja saga kasusahan ya tananam kami itu, mbal bista kami
sabab ya kamattihanna pahala' mbal tapula'-pula', anatas ni kasaumulan,
magbidda' to'ongan maka bay kasusahan e'.
18 Mbal anatas ai-ai ta'nda' mata ma dunya itu angkan mbal angut kami.
Ya pagmatayan kami saga kahāpan ya mbal gi' ta'nda', kahāpan anatas ni
kasaumulan.

5

Luma' Kakkal ma Sulga'.

1 Mbal kita pahondong maghinang ni Tuhan sabab kata'uwanta, minsan
alubu panggung ya pahanti'anta itu (hatina baranta pinjaman), aniya'
luma' kakkal tinagamahan kita e' Tuhan ma deyom sulga'. Nihinangan
kita e'na baran baha'u anatas ni kasaumulan.
2 Buwattina'an, angandahing kita ma sabab baya'ta itu mbal agon
kasandalan sat'ggol kita mbal gi' pinabatuk ni deyom baran papanjarihan
sulga'.
3 Bilahi kita ma baran buwattē' bo' mbal sali' anantang palnyawahanta
bang amole' ni sulga'.
4 Sat'ggol kita pahanti' ma baran pinjaman itu, angandahing sadja kita
maka landu' isab kabuhatan. Halam aniya' kabaya'anta pasa'ut amutawan
min baranta itu, sagō' bilahi kita pinabatukan baran baha'u ya min sulga'.
Manjari pinindahan baranta pinjaman ni baran allum ni kasaumulan.
5 Tuhan ya amasakap kita bo' supaya kapindahan baranta, ati pa-
muwanna Rū-na Sussi pat'nna' ma deyom atayta, pamatantu in kita
makasambut ai-ai kamemon bay panagama kita e' Tuhan.

6 Angkan at'ttog na pa'in imanta. Kata'uwanta asal, sat'ggol kita allum
masi ma baran pinjaman itu, halam gi' kita maina'an ma atag Panghū'ta.
7 Niulinan kita e' pangandolta minsan mbal gi' ta'nda'ta bang ai tum'kka
ma sinosōng.
8 Ahogot imanta, mbal kita tināw. Ya angutta to'ongan subay pabutawan
min baranta pinjaman itu bo' makapole' ni Panghū'ta.
9 Sagō' ai-na ka maitu ma dunya, ai-na ka maina'an ma sulga', ya na pa'in
angutku to'ongan labi min kamemon, bang pa'in sulutku iya.
10 Sabab in kitam kamemon wajib patampal ni paghuhukuman Al-
Masi bo' pinasambutan ai-ai tōp panungbas kitam pakaniya-pakaniya.
Pinapagtongod maka bay kahinangantam ahāp-ala'at maitu ma dunya.

Maghāp na Tuhan maka Manusiya'

11 Na, magmatāw kami ma Panghū' angkan kami angegot-ngegot amowa
saga a'a angandol ma Al-Masi. Atampal kajarihan kami ma pang'nda'
Tuhan, maka kabaya'anku subay atampal isab ma pang'nda'bi.
12 Pangannalbi baha' in kami bilahi angā' kabantugan ma baran kami?
Ngga'i ka isab. Angkan buwattitu pamissala kami, bo' kam mbal aiya'
ma pasalan kami, bo' aniya' isab panambungbi ma saga a'a ya magabbu-
abbu ma kahāp pangluwahan sigām. Mbal pamagay e' sigām deyom
pangatayan.
13 Bang kami kalungayan pangannal, Tuhan ya pagmohotan. Ya balikna,
bang ahantap akkal kami, ka'am iya kabuwanan kahāpan.
14 Kapagbaya'an kami e' lasa Al-Masi sabab kab'nnalan kami, dakayu'
du a'a bay amatay ganti' saga a'a kamemon angkan a'a kamemon taga-
palsuku'an ma kamatayna.
15 Al-Masi ya bay amatay ganti' saga a'a kamemon, jari sasuku kitam
allum ma sabab kamatayna subay amuspus angahinang kabaya'anna,
ngga'i ka kabaya'an barantam. Amatay iya ma sababtam ati tapakallum
na pabalik.

16 Manjari saddī na pamikil kami bang takbil ni pagkahi kami manusiya'.
Mbal bista kami kapagā'ana, aniya' kaniya'na atawa halam. Minsan Al-
Masi ma waktu palabay he', tabista iya sali' halam aniya' kasuddahanna,
sagō' apinda na pamikil kami.
17 Bang a'a ganta' parakayu' na ni Al-Masi, papanjarihan baha'u na iya.
In bay kajarihanna tagna' patobtob na, jari a'a baha'u na.
18 Min Tuhan asal kahāpan itu kamemon. Bay kitam banta Tuhan sagō'
nihāp na kitam e'na ma sabab tahinang e' Al-Masi. Bagay Tuhan na kitam,
ati sinō' kami amata'uwan kasehe'an bang buwattingga kapaghāp sigām
maka Tuhan.
19 Hatina in a'a kamemon makajari na maghāp maka Tuhan ma sabab
kamatay Al-Masi, ati mbal taitung e' Tuhan saga paldusahan sigām.
Jari pangandol e' Tuhan ma kami in lapal pasal kapaghāp Tuhan maka
manusiya'.
20 Kawakilan kami e' Al-Masi, sinō' amissala lapalna, sali' hantang
baran Tuhan ya amissalahan ka'am labay min kami. Ganti' kami Al-Masi
angamu'an kam junjung: maghāp kam maka Tuhan!
21 Halam to'ongan aniya' dusa Al-Masi, saguwā' pinatanggungan iya pal-
dusahantam, supaya kitam kaniya'an kabontol Tuhan ma sabab kasōdta
ma Al-Masi.

6

1 Na, pagka kami dauyunan maka Tuhan maghinang hinangna, ya itu
pangamu' kami ni ka'am: da'a haman-hamanunbi ase' maka lasa Tuhan
ya tasambutbi ilu.
2 Sabab aniya' bissalana tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Bay ka kaleku ma waktu kagalakanku,
bay ka tabangku ma llaw pangalappasku ka'a."
Angkan yukku ma ka'am, ya na ko' llaw bay pangangganta' e' Tuhan
pama'nda' lasana, llaw pangalappas ka'am min hukuman dusa.

Kasigpitan si Paul

3 Pahalli' kami bo' supaya halam aniya' minsan sai pinat'nna'an bimbang
ma ai-ai tahinang kami. Ya kabaya'an kami subay mbal tasoway hinang
kami magpasaplag lapal ahāp.
4 Gom du bang magmanyatakan ma ai-ai tahinang kami in kami b'nnal
sosoho'an Tuhan, ma sabab katuyu' kami angimanan ai-ai tum'kka, ai-na
ka kabinasahan, atawa kasigpitan atawa kasusahan.
5 Magmalulus sadja kami minsan pinagdaplosan, pinakalabusu, pinag-
jabu. Araran kami maghulas-sangsā', animpus llaw-sangom ma halam
pagtuli atawa pagkakan.
6 Manyatakan isab kasaltun maka panghati kami, kapangiman maka
ka'ase' kami ma pagkahi manusiya'. Atampal in kami kaniya'an Rū Tuhan
maka alasa magatay pote'.
7 Pandu' kasab'nnalan ya pangalapal kami ma sabab barakat bay min
Tuhan. Ya pamanyap kami kaul-pi'il abontol, ya sapantun kapanyapan
sundalu pangatuna maka panampanna.
8 Sosoho'an Tuhan kami, suma'an pinagaddatan e' a'a kasehe', suma'an
pinaggunyak-gunyak, suma'an kami sinanglitan, suma'an isab pinag-
tunggīngan. Pinahiputing kami, minsan b'nnal sadja ya pah'lling kami.
9 Halam kami taga-ōn, bo' pa'in kinata'uwan e' a'a kamemon. Sa'agon-
agon kami amatay, bo' pa'in masi allum. Pinagdaplosan kami, sagō' halam
gi' pinapatay.
10 Pinasukkal, sagō' kinōgan sakahaba' waktu. Kamiskinan kami, sagō'
aheka a'a kasehe' taga-karaya ma sabab kami. Halam aniya' palsuku'an
kami ma dunya itu, malaingkan suku' ma kami kahāpan kamemon.
11 Atampal na pamissala kami ma ka'am saga a'a Kurintu, halam aniya'
nilimbungan. Tantu aheya lasa kami ma ka'am.
12 Bang aniya' la'at-la'at ma deyom ataybi, ngga'i ka min kami. Halam
kami pahondong alasa.
13 Bissalahanta kam buwat pamissalaku ma anakku lahasiya':
kalasahinbi kami, buwat kami alasahan ka'am!

Pasal Paglamud maka A'a Mbal Angisbat Tuhan

14 Da'a kam magdakayu' maka saga a'a mbal angisbat Tuhan. Sabab mbal
manjari pinapaglamud ahāp maka ala'at, sapantun sawa mbal tapaglamud
maka kalendoman.
15 Mbal makapaguyun Al-Masi maka nakura' saitan, jari mbal maka-
pagda'atay saga bebeya'an Al-Masi maka saga a'a ya mbal magkahagad.
16 In langgal pagtata'atan ni Tuhan mbal manjari panumbahan saga
ta'u-ta'u. In kitam bebeya'an Al-Masi isab sali' dalil langgal pagtata'atan
luma' Tuhan ya kakkal salama-lama, buwat bay pangallam Tuhan, ya yuk-
i, "Palahat aku ma sigām bo' pat'nna' ma deyoman sigām. Jari aku ya
pagtuhanan sigām, maka sigām a'a suku'ku." Buwattitu isāb sugpatna,

17 “Ala'an kam min saga a'a mbal magkahagad ma aku,
paokat kam min sigām.
Da'a kam palamud maghinang ai-ai makatamak atay,
ati taima'ta du kam.
18 Pag'mma'anbi aku,
maka ka'am ya panganakku l'lla-d'nda.
Pangallam Panghū' Sangat Kawasa ko' itu.”

7

1 Na, saga bagay kalasahanku, pagka kitam ya pinagtu'uran saga janji' Tuhan itu, gom bbahantam ai-ai makalumu' baran maka pikilan supaya kitam asussi lullun ma sabab pagmatāwtam ma Tuhan.

Kakoyagan si Paul

2 Kalasahinbi kami. Halam aniya' dusa kami minsan ma sai-na, halam aniya' bay tabowa kami maghinang ala'at, maka halam aniya' bay kulli'an kami supaya ta'ā' kaniya'na.
3 Mbal pah'llingku buwattitu bo' kam pabukaganku. Bay na sa yukku ma ka'am tagna', landu' kam aheya ma atay kami, angkan kami maglilla' magunung maka ka'am kallum-kamatay.
4 Aheya pangandolku ma ka'am, maka aheya isab pagbantugku ma pasalanbi. Minsan kami ma deyom katiksa'an, ahogot na pa'in pangatayanku maka kumarukan isab kakoyaganku.
5 Waktu pa'in kat'kka kami ni lahat Makidunya, halam aniya' halian kami sabab aniya' na pa'in pagsasawan maka paglugat. Magabut-abut isab kasusahan deyom atay.
6 Manda' kami pinahantapan atay e' Tuhan, ya ata'u anabang sasuku taluwa' kasukkalan. Pinat'kka si Titus,
7 lāgi aniya' lapal tabowana pasal pamatuntulbi ma iya. Yukna isab in ka'am bilahi mag'nda' maka aku. Aheya kono' pagsusunbi pasal bay tahinang ma deyomanbi ilu, maka aheya pagka'inagonbi ma aku. Gom pa'in pasōng kakōganku.
8 Sabab minsan kam bay pinat'kkahan sukkal waktu kapanambutbi sulatku, halam aniya' susunku. B'nnal aniya' susun pagta'uku pasal kasukkalbi, minsan sukkal mbal anatas.
9 Sagō' kinōgan aku buwattina'an, ngga'i ka ma sabab pamasukkalku ka'am, sagō' ma sabab kapang'bbabi dusa inān. Sukkalbi inān bay ginuna e' Tuhan bo' kam tabowa magsusun. Angkan yukku in sulatku inān bay pamowahan ka'am ni kahāpan.
10 Ahāp isāb bang kita pinat'kkahan sukkal e' Tuhan, sabab kallum taptap ya kamattihanna. Sagō' aniya' ginis sukkal kalabayan manusiya' ngga'i ka sukkal min Tuhan, ati kamatay ya kamattihanna.
11 Nda'unbi kahāpan ya pamuwan ka'am e' Tuhan luwas min sukkalbi inān. Ahutu na kam. Ya katuyu'anbi subay halam aniya' sababan panā'an ka'am. Ab'nsi kam ma hinang ala'at! Ilu kam pahalli' bo' mbal tabowa-bowa magdusa! Landu' kam angentom ma aku! Bilahi kam anulut aku, maka asa'ut na kam amat'nna' kasā'an ma a'a bay makarusa. Manyatakan halam aniya' lamudbi ma dusa a'a inān.
12 Jari itu, minsan kam bay pabeya'anku sulat, ngga'i ka a'a makarusa atawa a'a nirusahan ya mohotku. Luwal ka'am, bang pa'in tahimangkanbi aheya asal lasabi ma kami.
13 Angkan ahantap na atay kami.

Maka ngga'i ka isab hal e'-i. Tabowa kami kinōgan isab, pag'nda' kami
kakōgan si Titus. Ka'am kono' bay makabuwanan iya kahayangan atay,
angkan iya kinōgan.
14 Bay kam sanglitanku waktu kapagsuli-suli kami maka si Titus, dahū
lagi' min kapi'iluna ni ka'am. Kinōgan aku sabab halam aku bay
karapatanbi. Pag'nda' pa'in si Titus ma ka'am, kinata'uwan magtūy e'na
in bay pananglitku ka'am b'nnal sadja. Buwat kamemon bay pah'llingku
ma ka'am.
15 Angkan pasōng lasana ma ka'am pagka taentom e'na ya bay kalunuk
ataybi ameya' ma panoho'anna. Nientom isab bay panaima'bi ma iya.
Nihanggaw kam, kalu iya mbal kasulutan ma ka'am.
16 Angkan aheya na kakōganku sabab kata'uwanku na in ka'am
kapangandolan to'ongan.

8

Pasal Pagmura

1 Na, saga dauranakanku, bilahi kami angahaka'an ka'am pasal kaheya
tabang Tuhan ma saga palhimpunan jama'a si Isa Al-Masi ma kalahat-
lahatan Makidunya.
2 Minsan sigām ma deyom kasusahan, mbal kaliyuhan kakōgan sigām.
Minsan sigām landu' kamiskinan, magmura sigām amuwan tutulungan ma
saga pagkahi sigām kakulangan.
3 Aku ya saksi', bay sigām amuwan pila-pila ya taga'os sigām, maka
palabi lagi' minnē'. Min kahilasan sigām du,
4 sabab niamu'an kami junjung e' sigām bang pa'in sigām pinalamud
anulung saga pagkahi sigām suku' Tuhan, ya pat'nna' ma lahat Yahudiya.
5 Pamuwan e' sigām palabi gi' to'ongan min bay taholat kami, sabab
ngga'i ka hal pilak ya pamuwan e' sigām. Bay pinaglilla' e' sigām baran
sigām, dahū ni Panghū', puwas e' ni kami. Sabab ya na ko' he' kahandak
Tuhan ma sigām.
6 Ahāp hinang sigām, maka ahāp isab bang atalus panimukbi sīn
panulungbi. Angkan kami bay anoho' si Titus pi'ilu anabangan ka'am
pabalik sabab iya ya bay makatagna' animuk mailu.
7 Mbal kam taramuli bang takdil ni kahāpan indaginis. Akosog pangan-
dolbi, apanday kam amissala lapal Tuhan, maka alalom pangita'ubi. Atuyu'
kam anabangan saga sehe'bi, maka aheya lasabi ma kami. Angkan kam
pogosku supaya kam mbal taramuli bang takdil ni panulung ma pagkahibi.
8 Ngga'i ka ko' itu panoho'an. Bilahi sadja aku ata'u bang aniya'
lasabi sab'nnal-b'nnal ma kasehe'anbi, angkan bay sibahatku lasa saga a'a
Makidunya he', bang kalu panunuranbi.
9 Kata'uwanbi ya kaheya lasa maka ase' Panghū'tam si Isa Al-Masi.
Minsan iya dayahan asal ma sulga', bay iya magpamiskin di-na ma sababbi,
bo' supaya kam taga-karaya b'nnal min kahilasanna.
10 Na, bang ma gara'ku, ahāp talusbi ya bay tagna'anbi tahun palabay
inān. Bay ka'am galakan dahū lagi' min palhimpunan jama'a kasehe', maka
ka'am ya bay makarahū amuwan.
11 Jari lanjalinbi na panimukbi bo' atalus. Bay kam kinōgan anagna',
subay kam kinōgan analus, pila-pila ya taga'osbi dangan maka dangan.
12 Sabab bang kam lilla' amuwan bo' pamuwanbi pila-pila ya taga'osbi
minsan mbal aheka, tantu tinaima' e' Tuhan.

13 Ngga'i ka mohotku amasigpit ka'am bo' supaya magkasannangan saga
a'a kasehe'. Ya mohotku in ka'am subay taga-kaniya' sali'-sali'.
14 Saguwā' ma buwattina'an ka'am ya taga-labi, angkan patut du bang
kam amuwan tutulungan ma pagkahibi kulang-kabus. Jari bang ganta'
aniya' waktu kakulang-kabusbi, bo' sigām kasehe' ya taga-labi, na ka'am
ya tinabang isab e' sigām.
15 Buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "A'a bay makatimuk
pagkakan aheka halam aniya' labina. Maka a'a bay makatimuk ariki',
halam aniya' kulangna."

Disi Titus maka saga Sehe'na

16 Aheya pagsukulan kami ni Tuhan ma sabab pikilan ya pamahōpna
ma Titus, angkan iya atuyu' anabangan ka'am, buwat katuyu' kami.
17 Magmalulus iya maghinang ai-ai bay pangamu' kami, maka ngga'i ka
hal e'-i. Min kaheya baya'na angkan iya agara'an di-na pi'ilu anabangan
ka'am.
18 Pabeya' kami isab ma iya danakantam dakayu', ya pinagaddatan
to'ongan e' jama'a Al-Masi ma ba'anan palhimpunan itu, ma sabab
hinangna amasaplag lapal ahāp.
19 Lāgi, tapene' iya e' saga a'a ma saga palhimpunan itu, sinō' anehe'an
kami bang kami palanjal ni lahat Yahudiya ang'nde'an tutulungan itu.
Angkan buwattitu kagara'an kami, sabab bilahi kami amaheya ōn Panghū'
Isa. Ahāp isab bang ta'nda' kahutu kami anabang.
20 Kinamaya'-maya'an asal e' kami heka sīn tutulungan itu bo' halam
aniya' sababan panā'an kami.
21 Sabab ya katuyu'an kami subay abontol sadja kahinangan kami, ngga'i
hal ma pang'nda' Panghū', sampay isab ma pang'nda' manusiya'.
22 Aniya' gi' isab danakantam dakayu' pinasehe' ma disi Titus, a'a bay
kasulayan kami min heka, in iya ahutu anabang. Pasōng isab baya'na
buwattina'an ma sabab kaheya pangandolna ma ka'am.
23 Na in pasal si Titus, sehe'ku iya maghinang ma pasalanbi. Maka saga
danakantam kasehe', kawakilan asal sigām e' palhimpunan jama'a Al-Masi
maka sinanglitan Al-Masi ma sabab kahinangan sigām.
24 Angkan buwattitu pangamu'ku' ni ka'am: pa'nda'inbi lasabi ma saga
a'a itu supaya talhakit ni saga palhimpunan jama'a si Isa in pagsanglit kami
ma pasalbi b'nnal taga-pūs.

9

Tulung ma saga Pagkahi Almasihin

1 Na, in pasal tutulungan ya pabeya'bi ni pagkahitam suku' Tuhan ma
lahat Yahudiya, minsan kam mbal sulatanku
2 sabab asal kata'uwanku, aheya baya'bi anabang. Ya na ko' he'
pagbantugku ni saga a'a Makidunya itu. Yukku ma sigām, "Sangay min
tahun palabay in dauranakantam mahē' ma lahat Akaya, sakap asal
animuk sīn tutulungan." Jari, makakale pa'in sigām ma bay llingku,
magtūy palamud anabang kaheka'an sigām.
3 Jari soho'ku pi'ilu saga danakan itu bo' kam sakap animuk tutulungan
buwat bay pagbantug ma pasalanbi, ati mbal aku taluwa' pinahiputing.
4 Bang aniya' a'a min Makidunya itu anehe'an aku, bo' kam ta'abut
halam gi' asakap, aiya' kami. Luba'-lagi'na isab ka'am, sabab ka'am ya
pagbantugan kami.

5 Angkan aku agara' amapi'ilu saga danakan itu parahū min aku
angahatul tutulungan ya bay janji'bi. Jari asakap na sabab pagmurabi,
ngga'i ka ma sabab kam pinogos.

Pagtanom Paheka

6 Entomunbi to'ongan paralilan itu pasal a'a ananom. Bang salat ya
tanomna, salat isab anihanna. Bang aheka tanomna, aheka isab anihanna.
7 Angkan kam dangan maka dangan subay angangganta' bang pila ya
pamuwanna. Minsan pila pamuwanna, subay hilas min deyom atay ma
halam aniya' bay amogos iya. Sabab alasa Tuhan ma a'a bang hilas
pagmurana.
8 Ata'u du Tuhan amuwanan ka'am ai-ai manglabi-labihan supaya halam
aniya' kakulanganbi sakahaba' waktu, ati bo' aniya' labina isab panabangbi
sasuku taga-kulang.
9 Buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Aheka pamuwanna ma saga a'a miskin.
Mbal apinda kahāp addatna ni kasaumulan."
10 Tuhan ya amuwan binhi' ma a'a magtanom, maka amuwan pagkakan
bo' aniya' kinakan manusiya'. Buwattē' isab ma ka'am, buwat ibarat a'a
maghuma. Tuhan ya amuwanan ka'am binhi' pila-pila kagunahanbi, maka
Tuhan ya amaheka buwa'na, hatina kahinangan abontol ya tahinangbi.
11 Binuwanan kam e' Tuhan kaniya' ballabi-labihan bo' supaya kam
makapagmura minsan sumiyan waktu. Manjari pagt'kka kami pi'ilu,
aheka saga a'a magsukul to'ongan ni Tuhan ma sabab tutulungan ya
tahampit sigām min ka'am.
12 Pagka buwattē' hinangbi, tatabang saga a'a suku' Tuhan ya ka-
sukkalan, sagō' aniya' gi' sugpatna. Minnē' isab aniya' pagsukulan
lumandu'an aheya tinukbalan ni Tuhan.
13 Manjari hinangbi ahāp inān tanda' saksi' in ka'am b'nnal angandol ma
Tuhan, maka aheka a'a tabowa ananglitan Tuhan ma sabab pangisbatbi
ma lapal ahāp pasal Al-Masi, ya lapal pagsab'nnalanbi. Amuwan sigām
sanglit ni Tuhan isab ma sabab pagmurabi amahagi'an sigām sampay saga
a'a kamemon.
14 Hinabu pa'in sigām angamu' duwa'a ni Tuhan ma pasalbi, paheya lasa
sigām ma ka'am ma sabab tatabangan Tuhan ya mbal tapula'-pula'.
15 Magsukul kitam ni Tuhan ma sabab kahāpna mbal tasipat.

10

Anganda'awa si Paul Pasal Kahinanganna

1 Aniya' ilu amah'llingan aku, yuk-i, "At'mmun si Paul inān bang
maitu ma atag kami, sagō' aesog amabukag labay min deyom sulat bang
makalikut." Sagō' panunuranku Al-Masi ma kareyo' atayna maka ma
kahanunut bissalana, jari angamu' aku junjung ni ka'am.
2 Pahāpunbi kaul-pi'ilbi supaya halam aniya' pamabukaganku ka'am
bang aku mailu ma ka'am. Sabab atawakkal aku amabukag saga a'a ya
angalimut kami, in kami kono' hal ameya' ma kahinangan dunya itu.
3 Manusiya' kami pat'nna' ma dunya itu, sagō' ngga'i ka kapandayan
manusiya' ya ginuna e' kami pamaggat kala'atan.
4 Ngga'i ka patakos manusiya' ya pangatu kami sagō' patakos taga-
kawasa deyo' bay min Tuhan, angkan kami makapaka'at kuta' (hatina ai-ai
makasagga'.)

5 Tara'ug e' kami pasu'alan maka pagabbu saga a'a ya anulak pandu'
kasab'nnalan pasal Tuhan. Jari tabowa paghona'-hona' manusiya' mag-
malulus ma Al-Masi.
6 Na, sakap na kami amat'nna' kabinasahan ma sasuku mbal angikut
panoho'anna, bang hati' aniya' ma deyomanbi mbal gi' angikut.
7 Hal pangluwahan a'a ya tandingbi, ngga'i ka deyom atay. Aniya' baha'
mailu magabbu-abbu in iya palsuku'an Al-Masi? Subay iya amikil pahāp
sabab ya du kami palsuku'an Al-Masi.
8 Mbal aku aiya' minsan lumandu'an kapagbantugku pasal kapatut bay
pamuwan kami e' Panghū'. Ngga'i ka kapatut pamaka'at pangandolbi,
sagō' kapatut pamahogot.
9 Mbal aku bilahi amakitāw ka'am labay min kasulatanku.
10 Sabab kata'uwanku aniya' ilu angupama, yukna, “Atumlang bissala si
Paul bang anulat, apaslod panganjawabna. Sagō' bang iya maitu magbaran
sali' halam aniya' kosogna, maka mbal iya ata'u amissala.”
11 Subay pahati saga a'a angupama buwattilu: ai-ai pamissala kami ma
deyom sulat ma kalikut kami, hinang kami du bang mailu na ka'am.
12 Mbal kami makatawakkal amasali' di-kami ni saga a'a magheya-heya
di-sigām inān. Dupang saga a'a inān! Pangannal sigām in sigām ata'u
anilang ahāp maka ala'at, bo' pa'in hal baran sigām ya pamandogahan.
Angkan ai-ai nihinang e' sigām ahāp-ala'at, ahāp lullun kono'.
13 Saguwā' mbal kami magbantug ma baran kami haliyu min hinang
bay pamasuku' kami e' Tuhan. Damikiyanna isab kahinangan kami ma
deyomanbi, bay pamasuku' isab e' Tuhan.
14 Mbal paliyu pagbantug kami, sabab kami ya bay makarahū amowahan
ka'am lapal ahāp pasal Al-Masi.
15 Mbal kami magbantug-bantug ma pasal hinang saga a'a kasehe'. Ya
kabaya'an kami subay pasōng hogot pangandolbi supaya tapasōng isab
hinang kami mailu ma deyomanbi.
16 Jari bang ahogot na pangandolbi, makajari na kami palanjal ni saga
kalahat-lahatan ma liyuhanbi. Sabab hatina mbal kami bilahi angā'
kabantugan min kahinangan saga a'a kasehe', ya pamasuku' asal ma sigām.
17 Tasulat asal ma Kitab, “Sai-sai bilahi magbantug, Panghū' ya subay
pagbantuganna.”
18 Sabab mbal kita tinaima' ma saukat na kita ananglitan di-ta, luwal
bang kita binuwanan sanglit e' Panghū'.

11

Si Paul maka saga A'a Magwakil-wakil di-Sigām

1 Da'a pa'in aku kasumuhinbi, minsan sali' ula-ula bissalaku itu. Dūlinbi
aku dai'-dai',
2 sabab a'llogan aku ka'am buwat ka'llog Tuhan. Ka'am ilu sali' dalil
budjang halam aniya' lumu'na, maka aku itu dalil matto'a amatunangan
ka'am ni l'lla dakayu'-kayu', ya na Al-Masi.
3 Asusa aku ya aniya' kam binidjakan pataikut min Al-Masi ati ang'bba
min bay lasabi tuman ma iya. Kalu kam ka'akkalan buwat si Sitti Hawa
ma awal jaman e'. Bay iya ka'akkalan e' sowa ma sabab min kapanday
sowa inān magputing.
4 Sabab bang aniya' pi'ilu anganasihatan ka'am, kinōgan sadja kam.
Mbal lāngbi minsan saddī pamandu' saga a'a inān pasal si Isa min bay
pamandu' kami, minsan isab ngga'i ka Rū Sussi ya pinasambutan ka'am.

5 Bang ma bistahanku, mbal aku kalakbawan e' saga gurubi ilu, ya
pinagsambat “kawakilan Al-Masi umbul dakayu'”.
6 Akulang arai' kapandayanku bang takdil ni bissala, sagō' ajukup
pangita'uku bang takdil ni kasab'nnalan. Pinapasti' ko' itu ma ka'am
kamemon sakahaba' waktu.
7 Taga-dusa aku bahā' amareyo' baranku supaya ka'am ya pinalanga,
pagka kam ninasihatan lapal ahāp ma halam pangamu'an tamba?
8 Bang pinaralil, bay langpasanku saga jama'a ma palhimpunan kasehe'
supaya ka'am ya katabangan.
9 Halam aku bay mikibalanja' ma ka'am t'ggolku bay mailu. Bay aku
binowahan ai-ai kulang-kabusku e' saga danakantam min Makidunya.
Halam kam bay kabuhatan amalanja'an aku, maka buwattē' na pa'in ma
sinosōng!
10 Mbal kapaliluhan pagbantugku itu e' sai-sai minsan ma kaluha'an
lahat Akaya, sabab halam aku bay angamu' ai-ai ni ka'am. B'nnal sadja
pah'llingku itu sabab itiya' kasab'nnalan Al-Masi ma pangatayanku.
11 Angay aku subay anganggastuhan di-ku? Pangannalbi bahā' in aku
mbal alasa ma ka'am, ya po'on aku mbal mikitabang ma ka'am? Tuhan ya
makata'u in aku alasa du.
12 Togolanku na pa'in hinangku itu. Mbal aku mikitamba ma sai-sai bo'
mbal makapagabbu saga a'a ya bilahi pasali' ni kami.
13 Halam sigām bay kawakilan e' Al-Masi, hal magbau'-bau' in sigām bay
kawakilanna. Pangangakkal isab ma ai-ai tahinang sigām.
14 Sagō' mbal sakit makainu-inu, sabab minsan nakura' saitan ata'u isab
magpasalupa ni luwa mala'ikat asahaya.
15 Angkan kitam subay mbal anginu-nginu bang saga a'a sosoho'an
nakura' saitan maghāp-hāp di-sigām, magbau'-bau' in sigām maghinang
abontol. Sagō' magtongod kadal saga a'a he' maka bay kahinangan sigām
ala'at.

Angahaka si Paul Pasal Bay Kalabayanna

16 Balikanku gi' bay yukku: da'a aku bistahunbi ula-ula ma sabab
bissalaku. Sagō' bang aku subay bistabi sali' ula-ula, na tugutinbi aku
magbantug-bantug, minsan la'a hal bantug ma kariki'an.
17 Ngga'i ka min panoho'an Panghū' angkan aku magbantug sagō' min
baranku. Hatina min ula-ulaku angkan aku magbantug-bantug di-ku.
18 Malaingkan, pagka aheka a'a magbantug-bantug pasal kahinangan
sigām, ameya'-meya' isab aku magbantug-bantug di-ku.
19 Alalom kono' pamikilbi angkan kam mbal sinumu akale minsan ma
bissala saga ula-ula itu!
20 Ya b'nnalna, sabalanbi saga a'a minsan sigām magmandahan ka'am,
minsan isab angulli' atawa angakkal ma ka'am. Minsan a'a amareyo' ka'am
atawa anampak ka'am, ahāp sadja ma ka'am.
21 Aiya' aku angahaka'an ka'am, kulang esog kami angkan kami mbal
makasengod ni hinang sigām!
Min ula-ulaku angkan aku atawakkal magbantug ma buwat pagbantug
a'a kasehe'.
22 Bangsa Hibrani bahā' sigām? Ya du aku. Bangsa Isra'il bahā'? Ya du
aku. Panubu' si Ibrahim bahā'? Ya du aku, panubu' si Ibrahim isab.
23 Sosoho'an Al-Masi bahā'? Sosoho'an Al-Masi isab aku, sagō' akalap
lagi' min sigām. (Ula-ula pahāp pamissalaku buwattitu.) Minsan painay
kalu'ugan sigām, palabi gi' kalu'uganku. Minsan sigām bay pinakalabusu,

aheka lagi' kapangalabusu ma aku. Min pila aku bay nilappet? Labi gi'
min sigām. Min heka aku agon-agon amatay.
24 Min lima aku bay niraplosan e' saga Yahudi, t'llumpū' maka siyam
pangandaplos min t'dda.
25 Min t'llu aku bay niraplosan e' bangsa Rōm, maka min t'dda aku bay
pinagbantung. Min t'llu aku bay alogdang ma dilaut, maka aniya' isab
waktu hal pagūng ma s'llang, dang'llaw dambahangi t'ggolna.
26 Maglatun-latun na pa'in aku min lahat dakayu' ni dakayu', maka aheka
ka'aniban bay kalabayanku. Bay aku nirunukan, bay minunduhan. Bay
aku nirogpa'an, suma'an e' saga pagkahiku Yahudi, suma'an e' bangsa
saddī. Ai na ka ka'aniban ma deyom kaluma'an, ai na ka ka'aniban ma
deya-dilaut, bay na kalabayanku kamemon. Kalabayanku isab kala'atan
min saga a'a magbau'-bau' in sigām pagkahiku bebeya'an si Isa.
27 Bay aku makapagsangsā', bay aku abinasa. Araran aku halam bay
atuli sangom. Bay aku pinunung maka patay bohe'. Maumu aku kulang-
kabus ma kapamangan maka ma kapan'mmek, angkan kasandalanku
haggut.
28 Ahunit ko' inān, sagō' aniya' gi' kasusahanku paliyu minnē'.
Makananam aku kasukkalan kahaba' llaw ma sabab saga palhimpunan
jama'a Al-Masi ma kalahat-lahatan.
29 Bang aniya' ganta' alamma imanna tudju ni si Isa, tananamku
kalammahanna. Bang aniya' tabowa-bowa angahinang dusa, tabowa isab
aku magkarukka'an.
30 Mbal aku bilahi magbantug, sagō' bang aku subay magbantug, gom
pagbantuganku ai-ai bay kalabayanku supaya manyatakan in aku halam
aniya' kosogku.
31 B'nnal sadja ya bay pah'llingku inān, kinata'uwan asal e' Tuhan, ya
Mma' Panghū' Isa. Wajib iya sinanglitan sampay ni kasaumulan.
32-33 Waktu kamahē'ku ma da'ira Damaskus, saga lawang paluwasan min
da'ira bay pinajagahan ma sundalu e' gubnul ya ma deyo'an sultan Aretas.
Sinoho' sigām anaggaw aku, manda' aku tinontonan pareyo' ma deyom
ambung labay min tandawan ma ād da'ira. Jari makal'ppa aku.

12

Pasal Bay Magpasalupa ni si Paul

1 Magbantug gi' aku. Minsan halam aniya' pūsna, magsuli-suli aku pasal
ai-ai bay magpasalupa ni aku min Panghū' Isa, sampay bay pamata'una
ma aku.
2 Aniya' kata'uwanku dakayu' l'lla bebeya'an si Isa Al-Masi bay tabowa
pa'angkat ni sulga'. Aniya' na sangpū' maka mpat tahun palabay. Mbal
kata'uwanku bang iya bay pa'angkat magbaran, atawa hal pinasalupahan.
Tuhan sadja makata'u.
3 Saguwā' kata'uwanku in l'lla itu bay tabowa pa'angkat ni lahat
paliyama. Balikanku, mbal kata'uwanku bang baranna to'ongan atawa
hal umagadna bay pinapehē', atawa bang iya bay pinasalupahan. Luwal
Tuhan ya makata'u.
4 Mahē' pa'in, pinakalehan iya kabtangan mbal wajib binissala e'
manusiya'.
5 Patut du aku magbantug ma sabab a'a itu sagō' mbal aku magbantug-
bantug ma baranku, luwal ma pasal kalammahanku.

6 Bang aku ganta' bilahi magbantug, ngga'i ka ula-ula sabab b'nnal
sadja kamemon pah'llingku. Sagō' pahondong na aku magbantug-bantug,
sabab mbal aku bilahi sinanglitan labi min kasab'nnalanna. Kabaya'anku
sinanglitan ma pasal kahinanganku maka pamissalaku.
7 Bay aku pinat'kkahan p'ddi', ya pinagbahasa "tugsuk ma isiku", sali'
hantang sosoho'an saitan pinabeya' anasat aku bo' supaya aku mbal
makapagabbu ma bay pina'nda'an aku ma deyom sulga'.
8 Min t'llu aku bay angamu' junjung ni Panghū' pasal saki itu, bang pa'in
nila'anan.
9 Sagō' anambung iya, yukna, "Sarang ma ka'a bang ka tabangku na
pa'in. Minnē' asampulna' kawasaku, pagka ka'a mbal makakole'an di-nu."
Angkanna aku kinōgan magbantug ma pasal kalammahanku, sabab bang
aku alamma, tananamku to'ongan kawasa Al-Masi.
10 Ya ina'an sababanna angkan aku kasulutan ma ai-ai at'kka ni aku,
alamma ka baranku atawa pinagudju'-udju' aku, magtiksa' aku atawa
pininjala', atawa pinalabayan min kasusahan indaginis. Sandalanku
ina'an kamemon ma sabab Al-Masi ya pameya'anku, sabab akosog aku
ma waktu kalammaku.

Susa si Paul ma Pasal saga A'a Kurintu

11 Sali' aku dupang magpaheya-heya di-ku buwattitu. Sagō' min ka'am
du, sabab bang aku bay paheyabi mbal aku bay amaheya di-ku. Minsan
halam aniya' pūsku, mbal aku kalakbawan e' saga a'a ya magnahu'-nahu'
in sigām muna-muna kawakilan e' Al-Masi.
12 Bay na tahinang ma deyomanbi saga kahinangan ya pamandogahan
a'a kawakilan Al-Masi. Bay na ta'nda'bi saga paltanda'an, saga hinang
kawasahan maka hinang makainu-inu ya tahinangku hinabuku angi-
manan kasigpitan.
13 Ya sadja dusaku ma ka'am, halam aku bay mikibalanja' ma ka'am.
Saddī minnē', sali' du bowahanku ma ka'am maka bowahanku ma saga
palhimpunan jama'a si Isa kasehe'. Bang ya du he' kasā'anku, ampununbi
pa'in aku.
14 Agara' aku pi'ilu anibaw ka'am, kamint'lluku na. Mbal kam
pabuhatanku sabab ngga'i ka alta'bi ya anguttku, luwal lasabi. Patut isab,
sabab ngga'i ka matto'a ya niayuput e' anak, sagō' anak ya niayuput e'
matto'a sigām. Maka ka'am ya sali' hantang panganakku.
15 Kinōgan aku amuwanan ka'am kaniya'ku kamemon. Aho', paglilla'ku
sampay baranku bang pa'in kam tatabangku. Bang pasōng lasaku ma
ka'am, pakō' bahā' lasabi ma aku?
16 Tantu kam am'nnal in ka'am halam bay pabuhatanku. Sagō' aniya'
mailu ah'lling, in aku ataha' akkalku angulli'an sīnbi.
17 Buwattingga pangulli'ku ka'am? Bay bahā' kam niakkalan e' saga a'a
soho'ku pi'ilu?
18 Bay amu'ku si Titus anibaw ka'am waktu palabay inān, maka aniya'
isab danakantam dakayu' sinō' anehe'an iya. Bay kam kinulli'an bahā' e'
disi Titus? Tantu mbal. Jari sali' du kami ma maksud maka ma palantara.
19 Kalu isab pangannalbi in kami hal anganda'awahan di-kami, ya
angkan kami amissala buwattē'. Sagō' amissala kami ma pang'nda' Tuhan,
maka pamissala e' kami ai-ai ya patut pamissala saga a'a palsuku'an Al-
Masi. Ai-ai nihinang e' kami, saga bagay, nihinangan ka'am supaya akosog
pangandolbi.

20 Agawa aku pi'iluku, ya aniya' ta'abutku pasaddī kaul-pi'ilna min
kabaya'anku. Maka aku isab, kalu saddī kaul-pi'ilku min kabaya'anbi.
Kagawahanku isab ya aniya' ta'abutku magsagga', magihid, al'kkas an-
gastol. Kalu aniya' magokat-okat, maglimut-limutan, angalituhan suli-suli,
magmalangkahi, maka magkasasawan.
21 Lāgi, ya kagawahanku pagbalikku, kalu aku pinareyo'-deyo' e'
Tuhanku ma kamailuhanbi, ati taluwa' aku kasusahan ma sabab saga a'a
bay makarusa ma waktu tagna', bo' pa'in halam gi' makapang'bba min
kalumu'an bay tahinang sigām, buwat saga pagba'is maka paglango.

13

Bissala Katangbusan

1 Na, kamint'lluku na pi'ilu anibaw ka'am. Bang aniya' a'a mailu
anuntutan sehe'na bay maghinang ala'at, subay beya'bi kal'ngnganan sara'
ya tasulat ma deyom Kitab. Yuk-i, “Subay aniya' duwangan atawa t'llungan
amuwan saksi' pasal panuntut bo' aniya' kab'nnalanna.”
2 Bay kam banda'anku ma l'ngnganku kaminduwa pi'ilu, sagō' balikanku
buwattina'an ma kalikutku. Sasuku kam bay makarusa ma waktu tagna'
sampay ka'am kasehe', mbal ka'ase'anku bang aku makapi'ilu pabīng.
3 Bang kam hatulku, tantu du kam angahalap ma aku in aku taga-
kapatut deyo' bay min Al-Masi. Mbal alamma Al-Masi bang takdil ni ka'am,
tananambi du kawasana.
4 Sabab minsan halam aniya' kawasa Al-Masi ma waktu kapangalansang
iya ni hāg, allum na iya pabalik e' kawasa Tuhan. Damikiyanna kami
saga kawakilan Al-Masi, sali' kami alamma isab pagka kami sōd ma iya.
Saguwā' allum kami sambeya' maka iya ma sabab kawasa Tuhan, ya
angkan akawasa pangahatul kami ma ka'am.
5 Ananding kam di-bi, anumariya kam di-bi, bo' kata'uwanbi bang b'nnal
ajatu pangandolbi ma Al-Masi. Halam bahā' kata'uwanbi? Ilu si Isa Al-
Masi pat'nna' ma deyom ataybi. Bang hati' halam, halam aniya' kajatuhan
pangandolbi.
6 Mura-murahan, bang pa'in tata'ubi in pameya' kami ma Al-Masi ajatu
to'ongan.
7 Angamu'-ngamu' kami ni Tuhan bang pa'in halam aniya' sā' ma ai-ai
hinangbi. Ngga'i ka hinang kami ya angut kami subay binantug, ya sadja
angut kami bang pa'in ta'nda' kajatu pangandolbi. Minsan pangannal e'
saga a'a in hinang kami kulang ajatu, mbal pamagay kami.
8 Mbal kami maka'atu ma kasab'nnalan, gom pa'in kami angisbat.
9 Kinōgan kami minsan tabista alamma, bang pa'in akosog pameya'bi ma
si Isa. Ya pangamu' kami ni Tuhan, bang pa'in kam asampulna' ma kaul
maka pi'il.
10 Ya ilu po'onna angkan aku anulatan ka'am pasal ai-ai itu hinabu
aku makalikut, supaya kam angawal amahāp addatbi. Jari mbal aku
anangguna kapatut ya pamuwan Panghū' Isa ma aku hal pamabukag. Gom
pa'in gunaku pamakosog pangandolbi maka pangahatul kaul-pi'ilbi.

Pagaddat Katapusan

11 Na, saga dauranakanku, tammat na. Ang'bba na aku min ka'am.
Pagmatayinbi kasampulna'an ma kaul-pi'ilbi, ikutunbi panganjunjungku
ma ka'am, magda'atay kam, maka tuyu'inbi kasannangan ma deyomanbi.
Jari mailu Tuhan ma ka'am, ya po'onan lasa maka kasannangan.

12 Bang kam maglanggal sumiyan-sumiyan subay kam magsiyum tanda'
paglasabi.
13 Saga pagkahibi suku' Tuhan maitu amabeya' minsan la'a hal lapal
sigām.
14 Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon pinaniya'an tatabangan
min Panghū' Isa Al-Masi, maka lasa min Tuhan, maka kapagdakayu' atay
min Rū Sussi.
Wassalam

GALATIYA

Pahati pasal sulat itu

Bay angalatag kalahat-lahatan si Paul magnasihat lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi. Ta'abut pa'in l'ngnganna kaminduwana, bay iya pa'abut ni lahat Galatiya, ya bahagi' lahat Asiya Diki'. Aheka da'ira maka kaluma'an bay ta'abut e' si Paul ma sakalibut lahat Galatiya he', ati pinagnasihatan saga a'a inān pasal kamatay si Isa Al-Masi pamapuwas dusa sigām. Jari aheka isāb bay magkahagad sampay angandol ma si Isa. Makalikut pa'in si Paul min Galatiya, aniya' bay pehē' saga a'a saddī magpandu' in a'a magpangandol ma si Isa subay amogbog panoho'an-sara' ya bay tasulat e' si Musa, bo' supaya sigām tantu pinaghāp maka Tuhan. Minnē' asasaw pikilan saga bebeya'an si Isa ma lahat Galatiya he'.

Kahaka'an pa'in si Paul pasal pamandu' saga a'a t'kka baha'u itu, magtūy pabeya'na sulat itu ni a'a Galatiya. Pinapasti' e' si Paul ma sulat itu ngga'i ka sara' si Musa ya makalappas sigām min hukuman sagō' pangandol sigām ma si Isa.

Nihaka isāb ma sulat itu pasal kaul-pi'il ya patut minohot e' saga Almasihin.

Sulat si Paul ni Saga A'a ma Lahat GALATIYA

1 Sulat itu min aku, si Paul, pinasampay ni ka'am maglahat ma Galatiya. Kawakilan aku magnasihat sagō' ngga'i ka pangwakil min manusiya'. Ngga'i ka isāb manusiya' bay anganggʼllal aku. Tu'ud aku kawakilan e' si Isa Al-Masi, sampay e' Mma'tam Tuhan ya bay amakallum ma si Isa min kamatayna.

2 Kami maka dauranakantam maitu, maguyun amabeya' minsan la'a hal lapal kami ni ka'am saga jama'a si Isa Al-Masi ma ba'anan palhimpunan ma lahat Galatiya.

3 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasan-nangan deyom atay e' Mma'tam Tuhan sampay e' si Isa Al-Masi Panghū'tam.

4 Bay maglilla' amatay si Isa pamapuwas dusatam supaya kitam limaya min kala'atan ya taptap nihinang ma ahil jaman itu. Ya na kabaya'an Mma'tam Tuhan subay hinangna.

5 Patut iya pinudji saumul-umul. Amin.

Dakayu' du Lapal Ahāp

6 Landu' aku ainu-inu ma ka'am. Asa'ut pahāp kam pataikut min Tuhan ya bay amene' ka'am ma sabab ase' maka lasa Al-Masi! Apinda kam magtūy ni lapal saddī!

7 Saguwā' halam aniya' kaōnan lapal ahāp bang saddī min lapal pasal si Isa. Atampal asal, aniya' a'a bilahi anasaw pikilanbi maka amindahan lapal pasal Al-Masi.

8 Minsan kami, minsan isāb mala'ikat min deyom sulga', bang aniya' amandu' lapal saddī min bay panganasihat kami ma ka'am, a'a inān subay taluwa' mulka' saumul-umul.

9 Balikanku bay pamissala kami dahū: bang aniya' amandu' lapal saddī min lapal ahāp ya bay taima'bi, a'a inān subay minulka'an.

10 Kira-kirahunbi bang ai mohotku: sanglit min manusiya' atawa sanglit
min Tuhan? Kabaya'anku bahā' anulut manusiya'? Bang aku bay bilahi
anulut manusiya', mbal aku niōnan sosoho'an Al-Masi.

Si Paul Kawakilan e' Tuhan

11 Saga danakanku, aniya' pamahatiku ka'am. Ya lapal pagnasihatku itu
ngga'i ka min pikilan manusiya' ya paluwasanna.
12 Halam bay tasambutku min manusiya', maka ngga'i ka manusiya' bay
pagguruhanku. Tasambutku asal min si Isa Al-Masi, bay pamabukis ni aku.
13 Kata'uwanbi pasal kajarihanku tagna', waktu kapamogbogku ma
agama Yahudi, bay apaslod paminjala'ku ma saga jama'a si Isa, ya
pinagsambatan palhimpunan Tuhan. Kabaya'anku subay halam aniya'
min sigām takapin allum.
14 Bidda' du aku min saga topad-sibu'ku Yahudi bang takdil ni pangisbat
ma agama kami. Atuyu' lagi' aku min sigām amogbog ma usulan bay min
kamatto'ahan kami.
15 Sagō' tapene' aku e' Tuhan ma sabab ase'na maka lasana tudju ni aku.
Pinene' asal aku ma halam gi' bay nianakan.
16 Ya kahandak Tuhan ma aku subay kasakupanku pasal Anakna, bo'
supaya aku makapagnasihat lapal ahāp ma pasalanna ni kabangsahan
ngga'i ka Yahudi. Jari halam bay pangaruhanku sai-sai.
17 Halam aku minsan patukad ni Awrusalam anibaw sigām ya bay
kawakilan e' si Isa dahū min aku. Bay aku patūy kaleya ni lahat Arab,
ati pagubus, pabīng aku ni da'ira Damaskus.
18 Palabay pa'in t'lluntahun, patukad aku ni Awrusalam bo' magkata'u
maka si Petros, ati pahanti' aku ma iya duwa pitu' t'ggolna.
19 Saddī min si Petros, halam aniya' ta'nda'ku maina'an a'a kawakilan e'
si Isa, luwal si Yakub ya siyali Panghū'tam.
20 Saksi'ku Tuhan, b'nnal sadja ya panulatku itu. Ngga'i ka puting.
21 Puwas ina'an, bay aku pehē' ni saga kaluma'an ma lahat Siriya sampay
ma lahat Silisi.
22 Ma waktu ina'an, mbal aku takilā e' saga jama'a Al-Masi ya ma ba'anan
palhimpunan Al-Masi ma lahat Yahudiya.
23 Ya sadja takale sigām habal pasal kapindaku min bay kajarihanku
tagna'. Yuk habal e', “Pinasaplag lapal ahāp e' a'a bay angala'at
kajama'ahan si Isa, nirapitan e'na bowahan pangandol ya bay sagga'na
tagna'.”
24 Jari pinudji Tuhan e' saga a'a ya makakale habal pasalan aku.

2

Tinaima' si Paul e' saga A'a Kawakilan

1 Palabay pa'in sangpū' maka mpat tahun minnē', bay aku pabalik ni
Awrusalam. Si Barnabas ya sehe'ku, maka bay bowaku isab si Titus.
2 Angkan aku pehē' sabab aniya' pamabukis ni aku e' Tuhan subay
beya'ku. Bay haka'anku saga a'a ma palhimpunan inān pasal lapal ya
pagnasihatku ma a'a ngga'i ka Yahudi. Ngga'i ka kamemon ya binissalahan,
hal saga a'a ya pangannalku pagnakura'an sabab nihanggaw aku. Kalu
mbal tinaima' hinangku, ati halam aniya' pūs ma hulas-sangsā'ku. Sagō'
kasulutan sigām,
3 ati halam bay amogos si Titus subay ni'islam minsan iya bangsa Girīk.
4 Aniya' palkala' asal pasal si Titus itu, sabab aniya' a'a bay palamud ma
kami magbau'-bau' in sigām bebeya'an Al-Masi. Sagō' ya maksud sigām

subay anipihan kaluhaya'an ya pinaniya'an kami e' si Isa Al-Masi pagka
apuwas na min hatulan sara'. Tu'ud sigām bilahi amanyaga' kami pabīng.
5 Malaingkan halam kami bay angaho' ma sigām minsan dansasa'at
sabab ya pagmatayan kami subay pataptap ma ka'am in kasab'nnalan
pasal si Isa.
6 Halam aniya' bay pinasugpat ni pamandu'ku e' saga pagnakura'an inān,
ya pangannalku taga-kapatut. Mbal aheya ma atayku bang a'a taga-kapatut
atawa halam, sabab sali'-sali' du a'a kamemon ma pang'nda' Tuhan.
7 Halam aniya' pagsoway-soway sigām. Gom pa'in aku niakuhan e' sigām
in aku b'nnal bay pangandolan e' Tuhan magnasihat lapal ahāp pasal si
Isa Al-Masi ma saga bangsa ngga'i ka Yahudi. Buwat isab si Petros, bay
pangandolan e' Tuhan magnasihat ma bangsa Yahudi.
8 Sabab min kawasa Tuhan ya angkan aku makapagnasihat ma bangsa
kasehe'. Damikiyanna isab si Petros, min kawasa Tuhan isab angkan iya
makapagnasihat ma bangsa Yahudi.
9 Jari takilā aku e' disi Yakub, si Petros maka si Yahiya, ya taga-ōn ma
palhimpunan sigām, in aku taga-barakat min Tuhan. Ati magsalam sigām
maka aku maka si Barnabas, tanda' in kami dambeya'an maka sigām.
Magtūy arakayu' gara' kami in kami subay magnasihat pehē' ni bangsa
kasehe', ati sigām ya magnasihat na pa'in ma deyoman bangsa Yahudi.
10 Ya sadja niamu' e' sigām bang pa'in kami angannal ma saga bebeya'an
si Isa ya kulang-kabus ma deyoman sigām e'. Buwattē' isab katuyu'anku.

Sinulang si Petros e' si Paul

11 Na ma waktu dakayu', maina'an pa'in kami ma da'ira Antiyuk, bay
pahanti' isab si Petros maina'an. Jari bay tampalku iya sabab aniya'
hinangna inān mbal magtaluwa'.
12 Tagna', bay iya makapagsalu maka saga jama'a Al-Masi ya ngga'i ka
Yahudi. Saguwā' pagt'kka pa'in saga Yahudi bay pinapehē' e' si Yakub,
paokat iya min bay paumpiganna inān, pagka tināw iya pinabukagan e'
saga a'a t'kka baha'u. Yahudi asal sigām, ya amogbog na pa'in ma addat
pagislam.
13 Ya du tināw saga Yahudi kasehe', angkan sigām anunuran si Petros
ati mbal na magsalu maka saga a'a ngga'i ka Yahudi. Minsan si Barnabas,
abowa-bowa isab maghinang buwattē'.
14 Pag'nda'ku hinang sigām mbal magtaluwa' maka pandu' b'nnal ya
katōpan lapal ahāp, magtūy pah'llinganku si Petros ma matahan sigām
kamemon. “Ka'a ilu,” yukku, “Yahudi ka, sagō' ameya' na ma addat bangsa
saddī itu. Angay logosnu saga bangsa ngga'i ka Yahudi subay amogbog
addat Yahudi?
15 “Ya b'nnalna, bangsa Yahudi kitam sabab tubu' min bangsa Yahudi,
saddī min a'a kasehe', ya pinagbahasa ‘bangsa baldusa’.
16 Saguwā' kata'uwan kami halam aniya' a'a niōnan abontol ma saukat
na sara' agama ya bogbogna. Ya sadja binista abontol e' Tuhan bang a'a
angandol ma si Isa Al-Masi. Kami bangsa Yahudi, angandol ma si Isa Al-
Masi, ati binista kami abontol e' Tuhan. Ngga'i ka ma sabab sara' agama
ya ni'isbat, sabab halam aniya' binista abontol e' Tuhan minsan painay
pamogbogna ma sara'.
17 “Na, bang manyatakan in kami masi dusahan, hinabu kami pasōd ma
Al-Masi bo' binista abontol, ai bahā' pah'llingta? Al-Masi bahā' ya sababan
angkan kami magdusa? Tantu mbal!

18 Bang aku saupama pabalik amogbogan sara' bay taikutanku, mattan
in aku dusahan,
19 sabab sapantun aku a'a amatay bang takdil ni sara' si Musa, supaya
aku allum bang takdil ni Tuhan.
20 Bang pina'amu, ang'bba na aku min bay kahālanku tagna', buwat
ibarat a'a bay paunung ma Al-Masi pinapatay ma hāg. In kallumku
buwattina'an ngga'i min baran-baranku, saguwā' min Al-Masi, ya pat'nna'
ma deyom pangatayanku. T'ggolku allum ma dunya itu, angandol aku ma
Anak Tuhan. Alasa iya ma aku sabab maglilla' iya amatay ma sababku.
21 Mbal taikutanku lasa Tuhan maka ase'na. Bang bay kita makajari
binista abontol ma sabab pamogbog sara' agama, kaliman kamatay Al-Masi
ma sababtam!”

3

Pamogbog Sara' Atawa Pangandol ma si Isa

1 Ka'am saga a'a Galatiya, asā' pahāp akkalbi! Sai bay angakkalan ka'am?
Bay kam kamattanan ma pasal kamatay si Isa Al-Masi ma hāg bo' niampun
dusabi.
2 Aniya' panilawku ma ka'am: bay kam anaima' Rū Tuhan ma sabab
pamogbog ma sara' agama? Atawa ma sabab pangandolbi ma lapal ya
takalebi?
3 Dupang pahāp kam! Tagna' kam angandol, Rū Tuhan ya pasangdolanbi.
Sagō' buwattina'an hulas-sangsā'bi ya pasangdolan.
4 Pangannalbi bahā' halam aniya' kagunahan ma bay kalabayanbi
sangay min tagna' kapangandolbi ma si Isa? Tantu aheya kagunahanna.
5 Tuhan ya bay amuwanan ka'am Rū-na Sussi, maka bay amahinang saga
hinang barakatan ma deyomanbi. Angay bahā'? Ma sabab pamogbogbi ma
sara' atawa ma sabab pangikutbi maka pagkahagadbi ma lapal ahāp?
6 Pikilunbi si Ibrahim ma masa awal e': “Bay am'nnal si Ibrahim ma
pangallam Tuhan, ati tabista iya abontol e' Tuhan ma sabab pam'nnalna.”
7 Pahati kam, sasuku angandol ma Tuhan kaōnan panubu' si Ibrahim.
8 Pinagkallam ma deyom Kitab pasal a'a ngga'i ka Yahudi, in sigām isab
binista abontol e' Tuhan ma sabab pangandol sigām. Bay pata'una isab si
Ibrahim pasal lapal ahāp ma halam gi' ta'abut waktuna. Yuk Tuhan ma si
Ibrahim, “Binuwanan kahāpan ma sababnu saga manusiya' kamemon ma
kaluha'an dunya.”
9 Pinagsab'nnal e' si Ibrahim janji' Tuhan inān, ati kabuwanan iya
kahāpan. Ya du sasuku magsab'nnal ma Tuhan, kabuwanan kahāpan isab
buwat si Ibrahim, ya a'a pangangandol.
10 Saguwā' sasuku amogbog sara' agama bo' supaya binista abontol
e' Tuhan, taluwa' sigām mulka' Tuhan. Sabab tasulat asal ma deyom
Kitab, yuk-i, “Taluwa' mulka' sasuku mbal maka'ambat angahinang saga
panoho'an kamemon ya tasulat ma Kitab Tawrat.”
11 Na, pasti' to'ongan ko' itu. Halam aniya' binista abontol e' Tuhan
ma sabab panoho'an-sara' ya bogboganna, sabab aniya' tasulat ma deyom
Kitab, yuk-i, “Taga-kallum kakkal sasuku binista abontol e' Tuhan ma
sabab pangandolna.”
12 Wajib bogboganta sara' minsan mbal pangandolanta, buwat tasulat
ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Sasuku bilahi allum subay amogbog sara' maka
panoho'anna kamemon, ma halam aniya' nilakaran minsan dakayu'.”
13 Sagō' mbal ta'ambat binogbog panoho'an sara' kamemon, jari mulka'
Tuhan ya kadalta. Malaingkan tal'kkat kitam e' Al-Masi min mulka', sabab

iya ya bay makananam mulka' ganti'tam. Buwat tasulat ma deyom Kitab,
ya yuk-i, “Bang a'a pinasagnat ma hāg pinapatay, a'a inān taluwa' mulka'
Tuhan.”
14 Tal'kkat kitam e' si Isa supaya saga kahāpan ya bay pamuwan ma
si Ibrahim pasampay isab ni saga a'a ngga'i ka Yahudi, labay min si Isa
Al-Masi. Jari makataima' kitam Rū ya panganjanji' e' Tuhan ma sabab
pangandoltam ma Al-Masi.

Sara' maka Janji' Tuhan

15 Saga danakanku, buwananta kam paralilan. Bang aniya' duwangan
magsulut bo' bay na makapagsapa, tantu mbal kapindahan kapagsulutan
sigā.
16 Buwattē' isab bowahan janji' Tuhan. Bay iya anganjanji' ma si Ibrahim
maka ma panubu'na, bo' ngga'i ka panubu' si Ibrahim kamemon ya
kapanganjanji'an. Ya niōnan panubu'na itu dakayu' du, hatina Al-Masi.
17 Buwattitu isab: aniya' kapagsulutan Tuhan bay pat'nna'na ma waktu
kapanganjanji'na ma si Ibrahim. Jari palabay pa'in mpat hatus maka
t'llumpū' tahun, aniya' sara' bay pat'nna'na. Malaingkan in kapagsulutan
tagna' inān mbal kapindahan ma saukat na aniya' sara', maka janji' Tuhan
inān mbal kapindahan.
18 Bang saupama si Ibrahim bay pinahampitan pusaka' ma sabab
kal'ngnganan sara', sali' halam aniya' kagunahan ma bay janji' Tuhan.
Sagō' ya b'nnalna, kabuwanan iya pusaka' ma sabab kasi-lasa Tuhan ma
iya, luwas min janji'na.
19 Na, bang buwattē' kahālanna, ai kagunahan sara'? Aniya' sara' bay
pinasugpat e' Tuhan ni janji'na supaya tasayu e' manusiya' saga dusa
sigām. Buwattē' na pa'in sampay ni waktu palahil pi'itu dakayu' tubu'
si Ibrahim ya panganjanji'an e'. Bay pinat'nna' sara' inān labay min saga
mala'ikat, maka si Musa ya magpati'llot amasampay sara' ni manusiya'.
20 Sagō' halam aniya' magpati'llot kinagunahan ma waktu kapanganjanji'
Tuhan ma si Ibraham. Luwal Tuhan dakayu'-kayu'.

Maksud Sara' Agama

21 Kalu tapikilbi aniya' palsagga'an ma sara' tasulat si Musa maka janji'
Tuhan inān, sagō' halam, dakagara'an du. Bang bay aniya' sara' taga-
kawasa amuwan kallum kakkal ma manusiya', makajari kitam niōnan
abontol e' Tuhan ma sabab pamogbogta ma sara'. Saguwā' halam aniya'
sara' buwattē',
22 maka dusahan kitam manusiya' kamemon, sali' pinagagihan e' dusa,
buwat tasulat ma deyom Kitab. Malaingkan kabuwanan kitam kahāpan
ya bay panganjanji' Tuhan ma sasuku angandol ma si Isa Al-Masi.
23 Sat'ggol halam pinalahil bowahan pangandol itu, in kitam manusiya'
ibarat pilisu katambolan e' sara'. Subay pinabukis pasal pangandol ma si
Isa bo' yampa kitam pinaluwas.
24 Bini'at kitam e' sara' si Musa sat'ggol halam gi' pi'itu Al-Masi, supaya
kitam binista abontol e' Tuhan bang iya palahil na ni dunya.
25 Jari ta'abut na masa kapangandoltam ma si Isa, ati mbal na kitam
pinagagihan e' sara'.
26 Ka'am ilu, anak Tuhan du kam kamemon ma sabab pangandolbi ma
si Isa Al-Masi ya parakayu'anbi.
27 Bay na kam pinandi tanda' saksi' in ka'am sōd na ma Al-Masi, ati
kajarihan Al-Masi ya kajarihanbi na.

28 Manjari halam aniya' pagbidda'an Yahudi maka ngga'i ka Yahudi. Halam aniya' pagbidda'an ata maka ngga'i ka ata. Halam aniya' pagbidda'an l'lla maka d'nda, sabab magdakayu' na kam kamemon pagka sōd na kam ma si Isa Al-Masi.
29 Pagga kam suku' ma Al-Masi, binista kam sali' panubu' si Ibrahim, ati kaniya'an kam kahāpan bay panganjanji' Tuhan ma si Ibrahim e'.

4

1 Palanjalku gi' pamandu'ku. Bang saupama aniya' onde'-onde' amatay mma'na, pamusaka' ma iya pangalta' mma'na he'. Sagō' sat'ggol halam gi' asangpot umulna mbal iya pinahampitan pamusaka'. Sapantun iya ata lagi'.
2 Pinagbaya'an iya sampay pangalta'na e' saga a'a angulip iya. Subay ta'abut waktu bay panugila' e' mma'na bo' yampa aniya' kapatutna magbaya' ma alta' inān.
3 Buwattē' isab kahālanta ma waktu tagna', hinabu kita onde'-onde' lagi', pinagbaya'an kita e' kaga'osan ya mbal ta'nda' mata.
4-5 Saguwā' ta'abut pa'in waktu bay panugila' e' Tuhan, sinoho' e'na Anakna pi'itu ni dunya. Nianakan iya e' manusiya' supaya kitam makataima' kapatutan ya pamusaka' panganak. Bangsa Yahudi iya, nianakan ma deyo'an sara' agama, supaya tapaluwas e'na sasuku binanyaga' e' sara'.
6 Pagga kam panganak Tuhan na, pinahōpan kam Rū si Isa ya anak Tuhan. Angkan kitam makajari na angōn Mma' ma Tuhan, ma sabab Rūna ya pat'nna' ma deyom pangatayantam.
7 Angkan kam mbal na kaōnan banyaga', sagō' panganak Tuhan na. Ati ma ka'am pusaka' kamemon ya pamuwan e' Tuhan ma saga anakna, pagka anak Tuhan na kam.

Kasusa si Paul Pasal A'a Galatiya

8 Ma waktu tagna', ma halam gi' kam ata'u ma Tuhan, sapantun kam banyaga' pinagbaya'an e' kaga'osan ya mbal ta'nda'.
9 Sagō' magkata'u na kam maka Tuhan, kinilā kam e'na, jari angay kam pabalik pinagbaya'an e' kaga'osan ya halam aniya' kawasa atawa pūsna? Kabaya'anbi bahā' binanyaga' pabīng?
10 Sabab ilu kam angisbat llaw mulliya maka bulan, musim maka tahun!
11 Asusa aku ma pasalbi, kalu kaliman bay sangsā'ku ma deyomanbi.
12 Saga dauranakanku, aniya' panganjunjungku ni ka'am. Sengorinbi aku, sabab ya du aku bay anengoran ka'am. Halam aniya' la'at tahinangbi ma aku.
13 Kata'uwanbi asal bay kahālanku waktu kahanti'ku ma ka'am tagna'. Bay aku t'kkahan saki, angkan aku bay pahanti' ma ka'am anganasihatan ka'am lapal ahāp.
14 Halam aku bay palehombi, halam aku bay sulakbi, minsan kam kabuhatan ma sabab sakiku. Gom pa'in saginabi aku buwat e'bi anagina mala'ikat min Tuhan. Bay aku taima'bi buwat e'bi anaima' si Isa Al-Masi bang ganta' patibaw ni ka'am.
15 Ai bay tumaluwa' ni kakōganbi tagna'? Saksi'anta kam, bang sadja makajari, bay kam lilla' angalugit matabi panganggantí' mataku.
16 Bantahanbi na aku bahā', pagka aku amissala kasab'nnalan ma ka'am?
17 Aheya pangannal saga a'a inān ma ka'am, sagō' aniya' maksud sigām mbal ahāp. Ya kabaya'an sigām subay kam niokat min aku bo' amanuyu' ma sigām sadja.

18 Ahāp isab bang kam magpanuyu' bang pa'in ahāp maksudna. Ahāp
bang aku mailu ma ka'am, sagō' labi-labi ahāp bang aku alikut.
19 Ka'am saga anak-mpuku, kahunitan pikilanku pabīng ma pasalbi,
buwat ibarat d'nda kahunitan bang anganak. Asigpit pikilanku ma pasalbi
sat'ggol halam gi' ajatu kajarihan Al-Masi ma deyom pangatayanbi.
20 Aheya kabaya'anku bang pa'in aku makamailu ma ka'am buwat-
tina'an, bo' ahanunut pamissalaku ma ka'am. Sabab alengog pikilanku
ma pasalanbi.

Pamaralilan pasal si Hagar maka si Sara

21 Aniya' tilawku ma ka'am: sasuku kam bilahi amogbog panoho'an-sara',
kata'uwanbi bahā' ya tasulat ma deyom Tawrat?
22 Tasulat pasal si Ibrahim, aniya' anakna l'lla duwa hekana. Dangan
inān min atana si Hagar, dangan min si Sara, ya h'ndana po'on.
23 Ya anakna min ata inān bay nianak buwat panganak kasehe' ma dunya
itu. Sagō' bidda' anakna min h'ndana po'on, ya d'nda alimaya he', sabab
anak panumanan bay panganjanji' Tuhan ma iya.
24 Na buwattitu hatulanna: in duwangan d'nda itu sali' dalil duwa
pagsulutan Tuhan maka manusiya'. Jari in pagsulutan dakayu' bay min
būd Turusina. Bang niralil, ya na si Hagar ya anganakan ata.
25 Si Hagar itu sali' dalil būd Turusina mahē' ma lahat Arab. Taparalil
isab iya ni da'ira Awrusalam ma patahunan ītu, sabab tabanyaga' isab saga
a'ana.
26 Sagō' in da'ira Awrusalam porol, ya ma deyom sulga', limaya asal. In
iya pag-ina'an ma sasuku kitam angandol ma si Isa.
27 Aniya' ayat Kitab pasal Awrusalam, yuk-i,
“Magkōg-koyag ka, arung,
minsan ka halam bay makalabay paganak!
Angolang ka patanog ma sabab kakōgannu,
minsan ka halam bay makananam p'ddi' panganak!
Sabab aheka lagi' anak ma h'nda ka'bbahan
min anak h'nda taga-paghola'.”
28 Na, saga dauranakan, ka'am ilu sali' dalil anak panumanan janji'
Tuhan, buwat si Isa'ak.
29 Bistahunbi bay masa si Ibrahim e'. Ya anakna min si Hagar bay
nianakan ma buwat paganak kasehe'. Aheya pa'in iya, bay iya angala'at
danakanna, ya nianakan labay min barakat Rū Tuhan. Damikiyanna isab
kitam ma buwattina'an, aniya' na pa'in pangala'at kitam.
30 Kira-kirahunbi ya bay tasulat ma deyom Kitab, yuk-i, “Pala'anunbi
d'nda ata maka anakna, sabab mbal manjari binahagi'an pusaka' ya
pang'bba anak min h'nda po'on, ya alimaya.”
31 Manjari itu, saga dauranakanku, ngga'i ka kitam panganak d'nda ata.
Panganak kitam d'nda alimaya, ya ngga'i ka ata.

5

Kaluhaya'an ma Sabab Al-Masi

1 Kitam itu, aluhaya na min bay pagbanyaga'an tagna', sabab pinuwasan
kitam e' Al-Masi. Angkanna kam subay mbal pasagad binanyaga' pabalik.
Subay kam patotog sadja ma kaluhaya'anbi.
2 Ikutunbi bissala itu sabab baranku ya ah'lling: bang kam ganta' angaho'
pinagislam bo' supaya kam binista abontol e' Tuhan, tahinangbi Al-Masi
sali' halam aniya' gunana ma ka'am.

3 Banda'anta kam to'ongan. Sasuku pinagislam ma buwat panoho'an-
sara' tasulat si Musa, subay angisbat panoho'an-sara' inān kamemon.
4 Sasuku kam magupama in ka'am binista abontol e' Tuhan ma sabab
sara' ya bogboganbi, sali' kam ang'bba min Al-Masi. Alawak na kam min
ase' maka lasa Tuhan.
5 Saguwā' aholat kitam pinaniya'an kabontolan atay labay min Rū Sussi,
ya po'on kitam angandol.
6 Sabab bang kitam sōd na ma si Isa Al-Masi sali'-sali' du kitam kamemon
ma pang'nda' Tuhan, ni'islam kitam maka halam. Ya sadja ahalga'
ma Tuhan bang aniya' pangandoltam maka bang lasa ni pagkahi ya
kat'kkahanna.
7 Ahāp bay pameya'bi ma pandu' b'nnal pasal si Isa, ibarat a'a maglomba.
Saguwā' sai bahā' bay amidjakan ka'am bo' kam pahondong ameya'?
8 Ngga'i ka Tuhan, sabab iya ya bay amene' ka'am ameya' ma Al-Masi.
9 Buwat lling kamatto'ahan, “Minsan dangkuri' du pasulig abuskag
katibu'ukan addunan.”
10 Sagō' makatantu aku labay min Panghū' Isa in kitam dauyunan
du. Tantu isab tinambahan kabinasahan ya a'a anasaw pikilanbi,
pinapagtongod e' Tuhan maka bay dusana, minsan sai-na.
11 Saga dauranakan, mbal aku bay pininjala' e' saga Yahudi bang
bay masi pamandu'ku in addat pagislam subay binogbog. Sabab bang
buwattē' pamandu'ku, halam aniya' sababan pagla'atan sigām atay ma
pasal kamatay si Isa ma hāg.
12 Ya kabaya'anku ma saga a'a ya anasaw pikilanbi ilu, gom lagi' sigām
kapellengan laring tudju ni harapan sigām.
13 Manjari ka'am, saga dauranakan, bay tapene' e' Tuhan bo' aluhaya min
usulan sara'. Sagō' pahalli' kam, da'a dūlinbi napsu baranbi ma saukat na
kam aluhaya na. Ahāp lagi' bang kam atukid magtabang-tiyabangi ma
sabab lasabi dangan maka dangan.
14 Ya na itu kamaujuran panoho'an-sara', tumabeya' kamemonna ma
panoho'an dakayu' itu, ya yuk-i, “Kalasahinbi pagkahibi manusiya' buwat
e'bi alasahan baranbi.”
15 Sagō' bang kam magjingki-jingki maka magkosog-kosogan, buwat
hantang ero' magl'kkob, subay kam ahalli' to'ongan sabab tantu kam
makani-kala'atan.

Rū Tuhan atawa Napsu Manusiya'

16 Aniya' pamissalaku ma ka'am: beya'unbi Rū Sussi magbaya' ma
baranbi ati tantu mbal karūlan napsubi.
17 Magbesod kabaya'an napsuta maka kabaya'an Rū Sussi. Mbal
maguyun duwa ginis baya' itu, ya po'on kitam mbal makarapat angahinang
ai-ai ya anguttam.
18 Sagō' bang kitam pinagnakura'an e' Rū Sussi, puwas du kitam min
pagbaya'an sara'.
19 Atampal du saga kahinangan ya luwas min kajarihanta tagna': hinang
kalumu'an d'nda maka l'lla, hinang kasabulan, pagba'is,
20 paghulmat ma saga ta'u-ta'u, paghinang pantak, pagbanta maka
pagbono', paglindi-lindi, pangastol, paglanga-langa min pagkahi, pagsu'al,
pakaniya-kaniya tumpukan,
21 pangandali'it ma pagkahi, paglami-lami makalandu', maka paglango.
Aniya' gi' hinang sigām buwattē'. Balikanku bay pamituwaku ma ka'am
waktu dahū, sai-sai maghinang saga hinang ala'at itu mbal to'ongan
pinasōd ni deyom pagparintahan Tuhan.

22 Saguwā' buwattitu ya kahinangan a'a pinagbaya'an e' Rū Tuhan:
patilasahun iya, taptap kalasiganna, asannang pamikilna, patilu'uyun iya
ma pagkahina, patitabangun maka ahatul bowahanna. Kapangandolan
iya,
23 areyo' pagatayna, ata'u isab angahawid napsuna. Halam aniya' sara'
makapagin'mbal ma hinang buwattē'.
24 Manjari sai-sai magpasuku' ma si Isa Al-Masi pinahalam e' sigām
kajarihan sigām tagna'. Sapantun sigām bay paunung ma Al-Masi amatay
ma hāg. Hatina napsu maka baya' sigām kamemon pinahalam sabab mbal
na karūlan.
25 Kabuwanan kita kallum baha'u min Rū Tuhan, angkan kita subay
ameya' pinagbaya'an e'na.
26 Da'a kita magabbu-abbu, atawa anukas ma pagkahitam, atawa
angalindi.

6

Magtabang-tiyabangi Kam

1 Saga dauranakanku, bang aniya' sehe'bi ilu ta'abut angahinang dusa,
ka'am ya pinagbaya'an e' Rū Tuhan subay amandu' ma iya bo' supaya
ang'bba min dusana he'. Sagō' subay ahanunus pamandu'bi ma iya. Subay
kam pahatul-hatul isab ma baranbi bo' mbal tabowa-bowa maghinang
dusa.
2 Magtabang-tiyabangi kam dangan maka dangan bang aniya'
kabuhatan. Bang buwattē', bineya' e'bi panoho'an Al-Masi.
3 Bang aniya' a'a alanga atayna, pangannalna in iya ahāp min kasehe',
a'a inān hal angakkalan di-na.
4 Subay kam ananding di-bi kaniya-kaniya, bo' tata'ubi bang buwattingga
kaul-pi'ilbi. Bang hati ahāp, makajari kam magkōg-koyagan di-bi. Da'a
kam magbantug-bantug ma sabab aniya' hinangbi labi ahāp min hinang
a'a dangan.
5 Subay kitam ananggung ai-ai bay pangangganta' kitam dangan maka
dangan.
6 Sasuku kam makapagguru pasal palman Tuhan subay anabang ma a'a
pagguruhanbi. Pahampitinbi iya min ai-ai ahāp ya ma ka'am.
7 Da'a kam asā' ma pamikilbi, mbal tarupang Tuhan. Buwat a'a
magtanom, niani du e'na bang ai bay tanomna. Buwattē' du isab ma
hinangan manusiya'.
8 Bang a'a angandūlan napsuna karuhunan du la'atna ati tinungbasan
iya kamatay saumul-umul. Bang a'a ameya' pinagbaya'an e' Rū Tuhan,
minnē' iya tinungbasan kallum kakkal ma deyom sulga'.
9 Da'a kita sinumu maghinang ahāp. Sabab bang mbal bbahanta hinang
ahāp, tantu kita katungbasan pahala' ma waktu sinosōng.
10 Angkanna isab, subay kita maghinang kahāpan ma a'a kamemon
sakahaba' waktu, ya lagi'na ma dauranakantam ya angandol ma si Isa.

Bissala Katapusan

11 Nda'unbi katapusan sulat itu, sulatan tanganku ya aheya batang
sulatna.
12 Aniya' ilu ma ka'am saga a'a hal maglaku-laku pangā'an sigām bantug.
Saga a'a ilu angalogos ka'am subay ni'islam. Tu'ud sigām tināw nila'at ma
sabab pagsab'nnal sigām ma kamatay Al-Masi ma hāg.

13 Minsan saga a'a magislam ma buwat sara' si Musa, mbal ta'ambat
binogbogan e' sigām panoho'an sara' he'. Pinogos kam e' sigām subay
magislam, bo' supaya sigām makapagbantug in ka'am tapogos e' sigām.
14 Saguwā', halam aniya' pagbantuganku saddī min kamatay
Panghū'tam si Isa Al-Masi. Apuwas na aku min dusaku ma sabab
kamatayna ma hāg inān, ati halam na aniya' baya'ku ma napsu dunya itu.
Halam isab aniya' lamudku ma legot dunya.
15 Mbal aheya ma atayku bang a'a pinagislam atawa halam. Ya sadja
aheya ma atayku bang pinabaha'u kajarihanta e' Tuhan.
16 Sasuku angaho' ma pamituwaku itu, mura-murahan bang pa'in sigām
pinaniya'an kasannangan maka ka'ase'. Talapay isab saga a'a suku' Tuhan
kamemon, ya pinagsambatan “Isra'il sin Tuhan”.
17 Aubus na. Subay halam aniya' anasaw aku pabīng puwas itu, sabab
aniya' limpa' bakat ma baranku, bainat in aku sosoho'an si Isa.
18 Saga dauranakanku, mura-murahan bang pa'in kam pinaniya'an
tatabangan e' Panghū'tam si Isa Al-Masi. Amin. *Wassalam*

EPESOS

Pahati pasal sulat itu

Epesos itu ōn da'ira aheya ma bihing tahik, ma lahat niōnan Asiya Diki'. Da'ira abantug ko' inān ma masa awal ma sabab karaya saga a'ana maka ma sabab aheka ai-ai pinagdagangan maina'an. Abantug isab ma sabab aniya' pagtuhanan sigām d'nda, ōnna si Artemes. T'lluntahun ya t'ggol si Paul ma Epesos magnasihat pasal si Isa Al-Masi, maka aniya' isab hinang makainu-inu bay tahinang e'na. Aheka a'a Epesos bay makakale ma lapal nasihatna sampay angandol ma si Isa. Puwas pa'in t'lluntahun e', ala'an si Paul minna'an bo' palanjal ni kalahatan saddī.

Sulat itu bay sinulat e' si Paul ma samantala' iya ma deyom kalabusu ma lahat Rōm. Ngga'i ka hal a'a Epesos ya pinabeya'an, sampay isab saga a'a maglahat ma ba'anan kauman ya ma jadjahan ina'an. Ya pamandu' si Paul ma deyom sulat itu in si Isa Al-Masi subay pagmakōkan ai-ai kamemon, ya lagi'na ma saga a'a angandol ma iya, a'a kabuwanan Rū Sussi tanda' in sigām palsuku'an si Isa. Aniya' isab pamandu' maitu pasal kaul maka pi'il ya patut panunuran sigām, maka bang buwattingga e' sigām angatu ma nakura' saitan.

Sulat si Paul ni Saga A'a ma Da'ira EPESOS

1 Sulat itu min aku, si Paul, a'a kawakilan e' si Isa Al-Masi min kahandak Tuhan. Pinabeya' sulat itu ni ka'am palsuku'an Tuhan ya maglahat ma Epesos, ya ahogot kapagdakayu'bi maka si Isa Al-Masi.

2 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasan-nangan deyom atay e' Mma'tam Tuhan maka e' si Isa Al-Masi Panghū'tam.

Kahāpan min Haddarat Tuhan

3 Pudjitam Tuhan, ya Mma' Panghū' Isa Al-Masi. Nilidjiki'an kitam e'na ma sabab kasōdtam ma Al-Masi, angkan kitam pinaniya'an kahāpan indaginis bay min haddarat Tuhan.

4 Sabab pinene' kitam e' Tuhan ma halam gi' bay pinapanjari dunya itu, bo' pasōd ma Al-Masi ati bo' asussi pangatayantam ma halam aniya' tamaktam ma pang'nda' Tuhan. Lasana ya sababan

5 angkan iya bay agara' min awal lagi' in kitam subay tahinangna anak, sabab min kahinangan si Isa Al-Masi. Min kōgna maka baya' angkan buwattē' kagara'anna.

6 Patut iya sinanglitan ma sabab ase'na maka lasana ya mbal tapula'-pula', ya pangahilasna ma kitam labay min Anakna kinalasahan.

7 Nil'kkat kitam min hukuman ma sabab Al-Masi, labay min laha' sin kamatayna, hatina niampun dusatam e' Tuhan. Mamarahi aheya ase'na maka lasana,

8-9 ya pagmurana ma kitam! Nihinang e' Tuhan ma buwat maksudna, min pangita'una kamemon maka min panahu'anna. Pamata'una na ni kitam bang ai kamaksuranna, ya bay halam kinata'uwan e' manusiya' dahū, hatina Al-Masi ya kinahandakan e' Tuhan anuman maksudna.

10 Ya itu maksud Tuhan, ya pinaniya' ma sinosōng bang maujud na kamemon: in ai-ai pinapanjari kamemon, ai-na ka ma deyom sulga', ai-na ka ma dunya itu, subay pinapagdakayu' ma deyo'an Al-Masi.

11 Tahinang kamemon ya minaksud maka kinahandak e' Tuhan, ati kami
ya pinene' nihinang palsuku'anna, pagka sōd ma Al-Masi. Maksudna ko'
itu, min awal tagna' lagi',
12 in kami itu, ya bay dumahū angaholatan Al-Masi, subay amuwan
sababan pananglit Tuhan ma sabab kamahaldika'na.
13 Buwattē' du isab ma ka'am. Bay kam angandol ma Al-Masi, waktu
kakalebi lapal b'nnal, ya lapal ahāp pasal kalappas ka'am min hukuman.
Maka pamuwan e' Tuhan Rū-na Sussi ma ka'am, buwat bay panganjanji'na
bo' aniya' tanda' palsaksi'an in ka'am suku'na na.
14 Rū Sussi itu pamatantu in kitam anambut ai-ai bay panganjanji' Tuhan
ma saga a'ana, ati minnē' kitam makatantu in a'a palsuku'an Tuhan
pinalimaya to'ongan du ma sinosōng. Jari sinanglitan Tuhan ma sabab
kamahaldika'na.

Pangamu' si Paul ni Tuhan

15-16 Ya itu sababanna angkan aku mbal pahali magsukul ni Tuhan
ma pasalanbi sangay min waktu kakaleku habal pasal pangandolbi ma
Panghū' Isa maka ma pasal lasabi ma a'a palsuku'an Tuhan kamemon.
Kinannal na pa'in kam sakahaba' waktu kapangamu'ku duwa'a,
17 ati abut-abut aku angamu' junjung ni Tuhan ya pagtuhanan
Panghū'tam si Isa Al-Masi maka pag'mma'antam mahaldika'. Ya
pangamu'ku bang pa'in iya amahōp Rū-na ni ka'am bo' kam binuwanan
panahu'an alalom maka panghati pasal kahandak Tuhan, ati bo' pasōng
pangita'ubi ma iya.
18 Amu'ku isab bang pa'in pinasawa akkalbi bo' kasakupanbi to'ongan
bang ai pangaholatanbi angkan kam pinene' e' Tuhan. Kabaya'anku
isab subay kasakupanbi bang ai pamusaka' e' Tuhan ma ka'am saga a'a
palsuku'anna, hatina saga lidjiki' mamarahi ahāp.
19 Bang pa'in isab kata'uwanbi kawasana landu' apaslod, kawasa mbal
tapula'-pula', ya makahāp kitam sasuku angandol ma iya. Dasali' kawasa
Tuhan itu maka kosog barakatna
20 ya bay pamakallumna Al-Masi pabīng min kamatayna. Puwas e',
pinatingkō' iya ma bihing Tuhan tampal ni kowan, mahē' ma sulga'.
21 Pinabangsa na iya, alanga to'ongan min binangsa mala'ikat maka
min ai-ai kamemon taga-kawasa, min bangsa pananasat maka min
pagnakura'an indaginis ya ma diyata' ayan. Alanga kag'llal Al-Masi min
kag'llal kamemon, ma dunya itu sampay ma ahirat.
22 Pinat'nna' e' Tuhan ai-ai kamemon ma deyo' pād-tape' si Isa bo'
pinagbaya'an e'na. Jari gin'llal iya pagmakōkan ma palhimpunan saga
jama'ana kamemon,
23 ya dalil pagdayaw pamasugpat baranna, ya amuwan kajatuhan ma
ai-ai kamemon.

2

Kapinda min Kamatay ni Kallum

1 Na, ma waktu palabay in ka'am ilu bay sali' a'a patay ma pang'nda'
Tuhan ma sabab salla' maka dusa ya tahinangbi.
2 Bay kam ameya'an addat-tabi'at ala'at ya pameya'an saga a'a baldusa
ma dunya itu. Pameya'anbi isab nakura' saitan, ya pagnakura'an saga
bangsa mananasat min diyata' ayan, ya pameya'an isab e' saga manusiya'
agagga ma panoho'an Tuhan.

3 Maglamugay asal kitam maka saga a'a inān magdūlan napsutam,
maghinang ai-ai makahāp palasahan barantam, abowa-bowa e' hona'-
hona'tam asabul. Bay kitam dasali' maka manusiya' kasehe' angkan kitam
pagmulka'an e' Tuhan.
4 Daipara aheya ka'ase' Tuhan. Apaslod lasana
5 angkan kitam pinakallum e'na sambeya' maka Al-Masi, minsan kita
bay sali' sapantun patay ma sabab bay kahinangantam ala'at. Min ka'ase'
Tuhan maka min lasana ya angkan kam lappasan.
6 Pinakallum kitam sambeya' maka Al-Masi, ati pinapagdakayu' kitam
maka iya bo' magbaya' maka iya minna'an min lahat sulga'.
7 Buwattē' hinang Tuhan bo' supaya ta'nda'an di-na salama-lama in
ase'na maka lasana mahal-mahal du pa'in, mbal to'ongan tasipat. Ta'nda'
asal ma kahinangan si Isa Al-Masi bang buwattingga kahāp Tuhan tudju
ni kitam.
8 Sabab min ase' maka lasa Tuhan ya angkan kam lappasan, ma sabab
pangandolbi ma Al-Masi. Ngga'i ka min kahinanganbi, tu'ud pamuwan
Tuhan ma ka'am.
9 Mbal kam makapagmalangkahi ma baranbi, sabab ngga'i ka min hulas-
sangsā'bi ya angkan kam lappasan.
10 Hinangan Tuhan du kita, tapabaha'u e'na ma sabab si Isa Al-Masi ya
pasōranta, bo' supaya ta'ambatta saga hinang ahāp ya pangangganta'an
kita e' Tuhan.

Kapagdakayu' saga Bebeya'an Al-Masi

11 Jari entomunbi bay kahālanbi dahū. Saddī bangsa kam, ya pinagsam-
batan e' saga Yahudi "a'a halam bay makalabay pagislam". Ya pangōn
saga Yahudi di-sigam: "Bangsa magi'islam", sabab aniya' bainat hinangan
manusiya' ma kuwit baran sigām.
12 Entomunbi, bay kam alawak asal min Al-Masi ma waktu tagna' inān.
A'a liyu kam halam aniya' lamud ma bangsa Isra'il, ya bangsa palsuku'an
Tuhan. Halam isab aniya' lamudbi ma kapagsulutan ya bay panganjanji'
Tuhan ma saga a'a suku'na. Bay halam aniya' holatanbi ma dunya itu, lāgi
halam aniya' Tuhan pana'atanbi.
13 Daipara ma buwattina'an, in ka'am bay alawak sidda min Tuhan
pinasekot na sabab min kamatay Al-Masi ati sōd na kam ma iya.
14 Sabab baran Al-Masi bay amowahan kitam kasannangan, ati dabangsa
na kitam, bangsa Yahudi maka ngga'i ka. Pinahalam e' si Isa agpang ya bay
makabahagi'-duwa bangsatam, hatina pinahalam e'na bay pagbantahan.
15 Tinangbus na e' Al-Masi in sara' agama maka panoho'anna bay
pamogbogan bangsa Yahudi. Ya maksudna, in bay duwa bangsa subay
dabangsa na, bangsa baha'u, pagka sōd sali'-sali' ma iya. Jari maghāp na
kitam, magsulut-siyuluti.
16 Lāgi pinapaghāp maka Tuhan sigām karuwa bangsa, labay min
kamatay si Isa ma hāg. Pinahalam e'na pagbantahan Yahudi maka bangsa
saddī.
17 Bay pi'itu Al-Masi anganasihatan kitam kamemon, ka'am ya bay
alawak min Tuhan maka ka'am ya asekot. Ya panganasihatna ni kitam,
makajari na kitam maghāp maka Tuhan
18 sabab in kitam kamemon makapagbalharap na maka Tuhan labay min
Al-Masi pagka tinabangan sali'-sali' e' Rū-na dakayu'-kayu'.
19 Hatina in ka'am ngga'i ka Yahudi mbal na kaōnan a'a liyu atawa a'a
saddī, sabab dabangsa na kam maka saga a'a bay palsuku'an Tuhan tagna'.
Dampalanakan kam ma okoman Tuhan.

20 Jari in kitam kamemon sali' dalil luma'. Bay nihinang papaganna e'
saga a'a kawakilan si Isa maka e' saga kanabihan, bo' si Isa Al-Masi ya sali'
dalil batu pamahogot kamemonna.
21 Al-Masi ya pamabatukan pagdayaw maka panyapna kamemon, bo'
pasōng heyana sampay tahinang langgal pangarapan ni Panghū'.
22 Ka'am isab, pagka sōd na kam ma Al-Masi, sali' dalil pagdayaw luma'.
Pinapagdakayu' kam, pinapagbatuk bo' kam manjari luma' pat'nna'an
Tuhan, sabab min Rū-na ya pat'nna' ma deyom pangatayanbi.

3

Si Paul Magnasihat ma saga A'a Ngga'i ka Yahudi

1 Ya itu sababanna angkan aku angamu'-ngamu' ni Tuhan ma pasalbi.
Aku si Paul, pilisu Al-Masi ma sabab ka'am ya bangsa ngga'i ka Yahudi.
2 Tantu takalebi pasal hinang bay pama'atas ma aku e' Tuhan sabab min
ase'na maka lasana, hinang pamowa ka'am ni kahāpan.
3 Bay aku pinabukisan e' Tuhan maksudna ya halam bay kinata'uwan e'
manusiya'. Bay na kam sulatanku pasal itu, sagō' kapu'utanna hal.
4 Jari bassahunbi sulat itu bo' tahatibi bang ai bay pinabukis ni aku pasal
Al-Masi.
5 Halam itu bay pinata'u ni manusiya' ma masa awal, sagō' pinabukis na
e' Rū Sussi ni saga a'a kawakilan maka ni kanabi-nabihan asussi.
6 Ya na itu bay pamabukis e': dambeya'an na saga a'a ngga'i ka
Yahudi maka bangsa Isra'il ma sabab lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi ya
tapagsab'nnalbi na. Sapantun sigām pagdayaw baran dakayu'-kayu', maka
sali'-sali' sigām pinaniya'an janji' pagka sōd si Isa Al-Masi na.
7 Bay aku kabuwanan hinang e' Tuhan subay magnasihat lapal ahāp, ati
katulunan aku kapandayan min kawasana.
8 Areyo' aku min saga a'a suku' Tuhan kamemon, sagō' nihāp aku e'na.
Sinō' aku angalapal ni saga a'a bangsa ngga'i ka Yahudi pasal anughala'
mbal tapula'-pula' ya pamaniya' sigām min Al-Masi.
9 Sinō' aku amahati manusiya' kamemon ma pasalan maksud Tuhan
bang buwattingga kal'ngngananna. Halam bay pinabukis maksud itu ni
sai-na sangay min awal tagna'. Tu'ud bay kinuli-kulihan asal e' Tuhan, ya
magpapanjari ma kamemon.
10 Jari ya na itu maksud Tuhan: subay pinahati saga bangsa mala'ikat
maka bangsa ga'osan ma diyata' ayan pasal kalalom pangita'u Tuhan ma
indalupa ginis, ya pinaluwas e'na labay min palhimpunan saga jama'a Al-
Masi.
11 Ya na ko' itu maksud Tuhan bay niniyat e'na dahū lagi' min awal tagna',
ya tatuman e'na labay min si Isa Al-Masi Panghū'tam.
12 Alimaya na kitam pasōd sampay ni haddarat Tuhan, mbal na tināw
sabab Al-Masi ya parakayu'antam maka pangandolantam.
13 Angkan amu'ku ni ka'am, da'a bbahinbi pangimanbi ma sabab aniya'
katiksa'an kalabayanku itu. Ma kahāpbi du angkan subay pagkoyaganbi.

Pangamu'-ngamu' ma Pasal saga A'a Epesos

14 Angkanna aku pasujud ma alopan Mma'tam Tuhan,
15 ya po'onan ma pag'mma'an kamemon, ai-na ka ma sulga', ai-na ka ma
dunya.
16 Angamu' aku duwa'a ni Tuhan bang pa'in kam paniya'anna kawasa
luwas min barakatna mbal tapula'-pula', labay min Rū-na Sussi ya pat'nna'
ma iman-nyawabi.

17 Ya angutku bang pa'in pataptap Al-Masi ma deyom pangatayanbi ma
sabab pangandolbi ma iya. Angamu' aku junjung isab bang pa'in ahogot
lasabi sapantun kayu alalom gamutna, atawa luma' ahāp papaganna.
18 Bang pa'in kam maka a'a suku' Tuhan kamemon pinaniya'an barakat
bo' kasakupanbi lasa Al-Masi, luhana, langana, taha'na, maka lalomna.
19 Mura-murahan, bang pa'in kata'uwanbi lasa itu, ya mbal tat'kkad
e' pangita'u manusiya', bo' supaya kam tinulunan manglabi-labihan min
katubus Tuhan.
20 Na, mahaldika' ni Tuhan, ya taga-kawasa maghinang kahāpan
ma pangatayanbi paliyu to'ongan min ai-ai amu'tam maka min ai-ai
tahimangkantam.
21 Wajib iya pinagmahaldika'an ma deyomantam saga jama'ana maka
ma deyoman si Isa Al-Masi ya parakayu'antam, waktu ni waktu sampay ni
kasaumulan. Amin!

4

Pagda'atay saga Bebeya'an Al-Masi

1 Na, pagka aku pilisu ma sabab pameya'ku ma Panghū'tam, aniya'
amu'ku ni ka'am: angutunbi palantara ya tōp ma sasuku pinene' e' Tuhan.
2 Subay areyo' pangatayanbi, subay ahanunut bissalabi maka subay kam
angimanan pagkahibi. Magka'inagon kam dangan-parangan, tanda' lasabi.
3 Amanuyu' kam magsulut-siyuluti bo' taptap kapagdakayu'bi atay, ya
pamuwan ka'am e' Rū Tuhan.
4 Kitam magpangandol sali' dalil pagdayaw baran Al-Masi, bo' baranna
dakayu' du. Dakayu' du Rū Tuhan maka dakayu' du isab pangaholatantam,
waktu kapamene' Tuhan ma kitam.
5 Dakayu' du Panghū', dakayu' du pangandolantam, maka dakayu' du
pagpandi.
6 Dakayu' du Tuhan ya pag'mma'an ma binangsa manusiya' kamemon.
Magnakura' iya ma kamemon, ta'abut kamemon e' kawasana maka itiya'
na iya ma deyom ataytam kamemon.
7 Binuwanan kitam kapandayan pakaniya-pakaniya, ai-ai ya pangang-
ganta' e' Al-Masi.
8 Buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Waktu ka'angkatna ni sulga'
aheka pilisu bay tabowana.
Ati pamuwanna kahāpan ma manusiya'."
9 Na, buwattitu hatian ya yukna he', "pariyata' ni sulga'". Hatina in iya bay
pareyo' ni dunya itu dahū, ni deyo'na katapusan, bo' yampa pariyata'.
10 Jari ya a'a bay pareyo', iya isab bay pa'angkat pabalik ni liyu saga langit,
bo' supaya aliput e'na kamemon.
11 In iya isāb bay amuwan saga a'a kawakilan magnasihat, maka a'a taga-
kapandayan amaluwas bissala Tuhan, maka a'a magpasaplag lapal ahāp,
maka a'a ata'u amandu' maka angupiksa' saga jama'a.
12 Ya po'on aniya' kapandayan buwattē' ma kajama'ahan Al-Masi, bo'
supaya asakap saga a'a suku' Tuhan kamemon maghinang ai-ai, maka
supaya pahogot gom pa'in saga pagdayaw ya pagsambatta baran Al-Masi.
13 Jari maka'abut du kitam kamemon pinapagdakayu' atay ma pangan-
doltam maka ma pangita'utam pasal Anak Tuhan. Jari ajatu kitam ma
kaul maka pi'il buwat kajatu Al-Masi.

14 Mbal na kitam sali' onde'-onde' halam aniya' panahu'anna, mbal na
“tabowa pap'llay e' baliyu atawa goyak,” hatina pandu' indalupa ginis ya
pinahinang e' saga guru pangangakkal, panganjallat ma sasuku mbal gi'
asangpot.
15 Padpad kitam kaddasan ma kaonde'-onde'tam, gom gi' kitam
amanuyu' magbissala kasab'nnalan luwas min lasatam dangan-parangan,
ati pasangpot kitam ma kaul maka pi'il bo' pasali' ni Al-Masi. In iya
pagmakōkantam maka kitam sapantun pagdayaw baranna,
16 ati magbatuk-biyatuki ba'anan pagdayaw itu, magsugpat pahāp min
ugat ya karalosanna. Jari bang ajatu na kahinangan pagdayaw kamemon,
pasulig du katibu'ukantam. Buwattē' isab ma kitam baran Al-Masi,
maglasa-liyasahi kitam bo' ajatu kahinangantam dangan maka dangan, ati
tantu aniya' kasōngantam.

Kaul-pi'il ya Tōp ma A'a Sōd ma Al-Masi

17 Magbanda' aku ma ka'am sabab aniya' kapatutku min Panghū'tam.
Pahali kam ameya' ma kasuddahan saga a'a ya mbal magta'at ni Tuhan, ya
kulang pūs ma pamikil sigām.
18 Kalaungan akkal sigām maka halam aniya' lamud sigām ma kallum
ya pamuwan e' Tuhan. Tu'ud sigām magmatuwas di-sigām angkan mbal
ata'uwan iya.
19 Mbal sigām ata'u aiya', gom pa'in sigām angandūlan di-sigām
maghinang kasabulan makamaru. Paddas sigām maghinang kalumu'an
duhun manduhun.
20 Sagō' ngga'i ka buwattē' ya pakata'ubi pasal Al-Masi.
21 Tantu kam bay makakale ma pasalna, bay kam pinandu'an
kasab'nnalanna labay min lapal ahāp pasal si Isa.
22 Angkanna kam subay ang'bba min bay kabiyaksahanbi tagna'.
Bbahinbi kajarihanbi tagna', waktu kam tabowa-bowa e' saga napsu baran
pangangakkal.
23 Subay kam pinabaha'u to'ongan ma itikadbi maka panahu'anbi.
24 Sulugunbi kajarihanbi baha'u (sapantun badju') ya pinaniya'an ka'am
e' Tuhan bo' kam makasali' ni iya ma kabontolan maka kasussihan atay.
25 Angkan ko' kitam subay pataikut min pagputing. Ai-ai pah'llingta
ma pagkahita subay b'nnal sadja, sabab dambeya'an kitam, sapantun
pagdayaw baran Al-Masi.
26 “Bang kam ganta' angastol, pahalli' kam bo' mbal tabowa angahinang
ala'at.” Da'a buku-bukuhinbi pangastolbi sampay ni kakohapan.
27 Kamaya'-maya' kam bo' halam aniya' lawang pasōran nakura' saitan
anasat ka'am.
28 Bang a'a bay panangkaw subay ang'bba min pagtangkawna. Subay
iya amiha pagusaha alaba, jari bang manglabi-labihan na aniya' du pa'in
panulungna ma saga a'a miskin.
29 Da'a kam amaluwas bissala asabul. Ai-ai pamissalabi subay panabang
sadja ma kasehe'anbi, pamahāp panghati sigām ma ai-ai kagunahan. Bang
buwattē', aniya' kasōngan ma sasuku makakale.
30 Da'a pabakatunbi atay Rū Sussi min Tuhan, ya pinatulunan ka'am bo'
aniya' palsaksi'an in ka'am pinalimaya du ma llaw damuli.
31 Timaninbi koto'-koto' deyom ataybi kamemon, maka astolbi. Da'a
pakawasunbi ataybi, da'a kam angamahit atawa angalimut, da'a isab kam
anganjingki ma sai-sai.

32 Saguwā' hāpunbi sehe'bi, ka'ase'inbi. Magampun-iyampuni kam, buwat bay pangampun ka'am e' Tuhan sabab min Al-Masi.

5

Saga Kahinangan Abontol

1 Panganak Tuhan na kam landu' kinalasahan, angkan kam subay ameya'-meya'an kajarihanna.
2 Subay kam alasa na pa'in, buwat kalasa Al-Masi ma ka'am. Bay paglilla'na baranna ni kamatay ma sababbi, tinukbal ni Tuhan sali' dalil pagkulban, sali' lalabotan ahāp hamutna pamasulut atay Tuhan.
3 Ka'am ilu, pagka kam palsuku'an Tuhan, subay mbal na maghinang kala'atan d'nda maka l'lla atawa maghinang kahina'an, atawa dumasiyaw magnapsu ai-ai. Mbal tapagsuli-suli saga kahinangan buwattē'.
4 Mbal apatut isab bang kam maglaka'-laka' atawa magsuli-suli karupangan atawa maglata kasabulan. Ya patut hinangbi magsukul ni Tuhan.
5 Pata'u kam to'ongan, sasuku maghinang kasabulan, atawa magkahina'an d'nda maka l'lla, atawa bahaya pilak, napsuna ya pagtuhanan a'a inān. Tantu halam aniya' lamudna ma deyom pagparintahan Al-Masi maka Tuhan.
6 Painsap kam bo' mbal ka'akkalan e' bissala halam pūsna. Haka'anta ka, dusa buwattē' ya sababan angkan pinataluwa'an mulka' e' Tuhan saga a'a agagga ma iya.
7 Angkan kam banda'anku, da'a kam palamud ma saga a'a buwattē'.
8 Tagna', bay kam sapantun ma deyom kalendoman, sagō' ma karanta'an na kam sabab Panghū' Isa ya pasōranbi. Subay ahantap maka asaltun kajarihanbi pagka kam a'a ma deyom karanta'an na.
9 Sasuku ma deyom karanta'an, kahāpan maka ka'adilan maka kasab'nnalan ya kamattihanna.
10 Panuyu'inbi ai-ai makasulut atay Panghū'tam.
11 Da'a kam palamud ma hinang halam pūsna, ya nihinang na pa'in ma kalendoman. Padpad kam palamud, gom pa'in patanyagunbi la'atna.
12 Makaiya'-iya' ya nihinang e' saga a'a ma deyom limbung, subay mbal minsan pinagsuli-suli.
13 Sagō' ta'nda'an di-na ai-ai kamemon bang taluwa' kasawahan,
14 sabab asawa asal. Angkan takallam ma ayat Kitab, ya yuk-i,
"Ka'a atuli ilu, abati' na ka.
Pabangun ka min kamataynu,
ati taluwa' ka kasawahan Al-Masi."
15 Jari pahatul-hatul kam bo' ahāp bowahanbi ma kaul maka pi'il. Palalomunbi akkalbi, da'a beya'-beya'unbi akkal karupangan.
16 Tukirinbi hinang ahāp sakahaba' waktu, sabab aheka kala'atan nihinang ma patahunan ītu.
17 Da'a kam magkarupangan, sagō' patukid kam anganad bang ai kahandak Panghū'tam pamahinangna ka'am.
18 Da'a kam maglango binu sabab makamula ko' inān. Ahāp lagi' kam kahōpan e' Rū Tuhan.
19 Bang kam maglanggal maka pagkahibi jama'a Al-Masi, paggunahunbi bissala min Kitab, maka kalangan ginisan pamudjibi Tuhan. Magkalangan kam pamudjibi Tuhan, pamaheyabi iya, luwas min bowa'bi maka min deyom ataybi.

20 Subay kam magsukul ni Mma'tam Tuhan sakahaba' waktu ma pasal
ai-ai kamemon, sabab Panghū' Isa Al-Masi ya pamanyabutanbi.

Pasal A'a Maglakibini

21 Subay kam magmalulus dangan maka dangan, pagka Al-Masi ya
pagta'atanbi.
22 Ka'am kar'ndahan, subay asulut ma kabaya'an h'llabi, buwat kasulutbi
ma Panghū'tam.
23 H'llabi ya pagmakōkanbi, buwat Al-Masi ya pagmakōkan ma kitam
saga a'ana. Manglalappas asal iya.
24 Magmalulus ma iya saga jama'ana kamemon, damikiyanna ka'am
kar'ndahan subay magmalulus ma h'llabi ma ai-ai kabaya'an sigām.
25 Ka'am kal'llahan, kalasahinbi h'ndabi, buwat ka-e' Al-Masi alasahan
kitam saga a'ana. Bay paglilla'na baranna pinapatay ma sabab kitam,
26 supaya kitam pinasuku' ma Tuhan sadja. Sinussi kitam e' Al-Masi min
lapalna maka min bohe',
27 bo' supaya halam aniya' dusa panā'an kitam, maka halam aniya'
tamaktam, atawa limpa' atawa salla'. Jari aninag kitam kajama'ahanna
ati tinaima' e'na sapantun pangantin d'nda.
28 Damikiyanna isab ka'am kal'llahan, subay alasahan h'ndabi buwat
e'bi alasahan baranbi. Bang kam alasa ma h'ndabi, sali' kam alasahan
ginhawa-baranbi.
29 Sabab halam aniya' ab'nsihan baranna, gom pa'in pakanna maka
pahilala'na pahāp, buwat kapahilala' Al-Masi ma kitam saga jama'ana,
30 sabab sapantun kitam pagdayaw baranna.
31 Tasulat ko' itu ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Ya na itu sababanna angkan
a'a ang'bba min ina'-mma'na, bo' papūn ni h'ndana. Jari dabaran na sigām
karuwangan.”
32 Alalom bissala inān, mbal agon tahati. Bang ma bistahanku, Al-Masi
maka kajama'ahanna ya sinambat inān.
33 Malaingkan ka'am kal'llahan subay alasahan kah'nda'anbi buwat e'bi
alasahan baranbi, maka ka'am kar'ndahan subay magaddatan kah'lla'anbi.

6

A'a Magtautai'anak

1 Ka'am saga onde'-onde', beya'unbi pami'at ina'-mma'bi, sabab patut ko'
itu ma sasuku angandol ma Panghū' Isa.
2 Ikutunbi panoho'an bay tasulat ma Kitab, ya muna-muna panoho'an
sinugpatan janji' e' Tuhan. Yuk-i, “Wajib kam magaddatan mma'bi maka
ina'bi.”
3 Maka buwattitu sugpatna, “bo' supaya kam makani-kahāpan, sampay
ataha' umulbi maitu ma dunya.”
4 Ka'am saga matto'a, subay ahanunut bowahanbi ma saga anakbi
bo' mbal mandā'-dā'. Ya pami'atbi maka pamandu'bi ma sigām sabab
makasulut atay Panghū'tam.

Ata maka Tag-Ata

5 Ka'am saga ata, beya'unbi panoho'an nakura'bi maitu ma dunya.
Ya hinangbi ma sigām subay hilas min atay pote', buwat Al-Masi ya
paghinanganbi. Subay kam magmatāw maka magaddat ma sigām.

6 Subay ahāp hinangbi, ngga'i ka hal ma waktu kapangaliling sigām ma
ka'am, supaya kam nihulmat e' sigām. Hinangunbi panoho'an sigām hilas
min deyom ataybi ma sabab Al-Masi ya pa'atahanbi.
7 Hinangunbi pahāp ai-ai pamahinang ka'am sabab ngga'i ka hal
manusiya' ya paghinanganbi, sampay isab Panghū'tam.
8 Sabab kata'uwanbi asal, sai-sai ahāp hinangna, ata maka ngga'i ka,
tinungbasan iya ahāp e' Panghū'tam.
9 Ka'am saga nakura', subay ahatul addatbi ma saga panendogbi. Da'a
sanggupinbi, sabab dakayu' du nakura' ya magnakura'an ka'am sali'-sali',
nakura' ka atawa ata. Ya na si Isa ya pagnakura'anbi ma deyom sulga', ya
mbal amapagbidda' manusiya' bang angahukum.

Saga Panyap Pangatu ma Nakura' Saitan

10 Buwattitu ya pamituwaku katapusan: pahogotunbi na pangandolbi
sabab Panghū' Isa ya parakayu'anbi. Paggunahunbi kosogna akawasa.
11 Sapantun kam sundalu binowa magbono', angkan kam subay magpa-
nyap maka panyap kamemon ya pamuwan e' Tuhan pangatubi, bo' kam
maka'atu ma nakura' saitan.
12 Ngga'i ka pagkahi manusiya' ya sehe'ta magbono', sagō' binangsa
mananasat ya makapagbaya' ma tonga'an ayan, maka bangsa mbal ta'nda'
mata, ai-ai taga-ga'os atawa ntan, sampay ba'anan kawasa ma deyom
kalendoman.
13 Angkan kam soho'ku: sakapunbi na panyap kamemon ya pamuwan
ka'am e' Tuhan. Jari bang pat'kka llaw kapanasat ka'am e' saitan,
aniya' na pangatubi ati mbal kam tara'ug. Bang ta'ambatbi kamemon ya
pamahinang ka'am e' Tuhan, tantu kam mbal angaku-da'ug.
14 Manjari patanam kam buwat ibarat sundalu. Pakambotunbi
kasab'nnalan pangahampan hawakanbi. Gunahunbi hinang abontol
panampan daggahabi.
15 Subay kam asakap magpatanyag lapal pasal kapaghāp Tuhan maka
manusiya'. Ya he' sali' sapantun pataumpa'bi.
16 Bowahunbi pangandolbi sakahaba' waktu bo' tasagangbi pana' arokot,
hatina ai-ai panasat ka'am e' saitan ya patila'atun.
17 Kannalunbi pangita'ubi in ka'am tantu lappasan. Ya he' sali' saruk
basi' pangagpang kōkbi. Pangatuhunbi palman Tuhan, sapantun kalis
pamuwan ka'am e' Rū Tuhan pakokosbi.
18 Subay kam taptap anabbut ni Tuhan labay min Rū-na. Amu'-amu'unbi
ni iya ai-ai kasusahanbi sakahaba' waktu, min kawasa maka kata'u ya
pamuwan Tuhan ma ka'am. Da'a kam sinumu pajaga, angabut-ngabut
kam angamu'an tabang saga pagkahibi suku' Tuhan kamemon.
19 Amu'inbi isab aku tabang ni Tuhan bang pa'in aku buwananna bissala
ma waktu kapagnasihatku, bo' aku makatawakkal amahati saga a'a pasal
lapal ahāp, ya pinabukis na e' Tuhan.
20 Bay aku kawakilan magnasihat lapal itu, angkan aku itiya' na ma
deyom kalabusu. Angamu'-ngamu' kam ni Tuhan, bang pa'in aku aesog
magpasaplag palman buwat bay pama'atas aku e' Tuhan.

Bissala Katapusan

21-22 Papi'iluku ni ka'am si Tikikus, danakantam kinalasahan, a'a
kapangandolan isab ma kahinanganna tudju ni Panghū'tam. Pi'ilu du
iya amowahan ka'am habal pasal ai-ai kamemon ya makani-kami itu.
Kahaka'an isab kam bang ai na pa'in kahālanku maka hinangku, maka
bang ai kahālan kami itu kamemon. Pinahogot e'na pangatayanbi.

23 Buwattitu pangamu'-ngamu'ku ma pasal saga dauranakan mailu: bang
pa'in sigām pinaniya'an kasannangan atay maka lasa maka pangandol
ahogot, deyo' min Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam Isa Al-Masi.
24 Mura-murahan, bang pa'in kaniya'an tatabangan kamemon saga a'a
ya taptap lasa sigām ma Panghū'tam si Isa Al-Masi. *Wassalam*

PILIPI

Pahati pasal sulat itu

Pilipi itu dakayu' da'ira aheya ma lahat Makidunya. Ma lahat Girīk asal sago' ma deyo'an pagparinta Rōm ma waktu si Paul. Bay makapagnasihat si Paul maina'an ma Pilipi tagna' kat'kkana ni lahat Makidunya, ati aheka a'a bay magkahagad ma si Isa Al-Masi. Ahogot to'ongan pangandol sigām ma Panghū' Isa, maka magkalasa isab sigām maka si Paul. Minsan iya makalikut min Pilipi, maumu tibawna pabīng saga bagayna maina'an. Lāgi pinatuntul iya e' sigām.

Palabay pa'in daka pilantahun min waktu kat'nna' si Paul ma Pilipi, kinalabusu iya ma sabab pagnasihatna. Takale pa'in e' saga Almasihin ma Pilipi in si Paul wa'i takalabusu, magtūy sigām bay amabeya' danakan sigām si Epaprode amowahan iya balanja'.

Na, ya na itu sababanna angkan sinulat e' si Paul sulat itu: kaissana, pinabeya' e'na lapal pagsukulna ma sabab tabang maka lasa sigām. Karuwana, sinō' sigām amahogot pangandol sigām ma si Isa Al-Masi, maka sinō' kinōgan minsan ma deyom kasigpitan. Kat'lluna, sinō' sigām angahalli' ma saga guru putingan.

Sulat si Paul ni Saga A'a ma Da'ira
PILIPI

1 Sulat itu min si Paul maka si Timuti, duwangan sosoho'an si Isa Al-Masi. Pabeya' kami pi'ilu ni ka'am saga a'a sōd si Isa Al-Masi kamemon ya maglahat mailu ma Pilipi, beya' isab pagmatto'ahanbi maka saga a'abi magpanabang.

2 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan atay e' Mma'tam Tuhan sampay e' Panghū' Isa Al-Masi.

Pangamu'-ngamu' maka Pagsukul si Paul

3 Aheya pagsukulanku ni Tuhan sakahaba' waktu bang kam taentomku.
4 Sakahaba' waktu kapanambahayangku, akōd aku angamu'an ka'am kahāpan kamemon,
5 sabab taentomku bay tabangbi ma aku magnasihat lapal ahāp, sangay min waktu tagna' sampay ni kabuwattituhan.
6 Makatantu aku pasal hinang ahāp ya tinagna'an e' Tuhan ma deyom pangatayanbi, sabab tantu tukiranna sampay ta'abut llaw kapi'itu pabalik si Isa Al-Masi.
7 Patut aku magka'inagonan ka'am kamemon, sabab itiya' kam taptap ma pangatayanku. Bay kam palamud kamemon ma hinang ya pamasuku' aku e' Tuhan. Bay aku gapi'bi, minsan ma kapagsambungku himumungan maka saga a'a ya anulang pagnasihatku, minsan maitu ma deyom kalabusu.
8 Saksi'ku Tuhan, b'nnal sadja pah'llingku ya yukku aheya pangentomku ma ka'am. Alasa aku ma ka'am buwat lasa Al-Masi ma aku.
9 Angamu'-ngamu' na pa'in aku ni Tuhan ma pasalbi, bang pa'in magkak'nnop na pa'in paglasabi dangan maka dangan, sampay pangita'ubi harap ni Tuhan. Bang pa'in pasōng isab akkalbi bo' ahāp e'bi amikilan ai-ai,

10 ati bo' kam makatali' bang ai ya hinangbi ahāp katapusan. Bang
tatali'bi pahāp, tantu alanu' ataybi, maka halam aniya' dusa panā'an ka'am
bang at'kka llaw kabalik Al-Masi.
11 Pin'nno'an du kam kahāpan indaginis labay min si Isa Al-Masi ma
addat-tabi'atbi, ati pinudji Tuhan maka sinanglitan ma sababbi.

Pangalabusu ma si Paul Ahāp Kaluwasanna

12 Saga dauranakanku, kabaya'anku subay kata'uwanbi in pakaradja'an
kalabayanku itu ahāp sadja kamattihanna, sabab minnē' pasaplag gom
pa'in lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi.
13 Kinata'uwan na e' saga jaga ma deyom astana' itu maka saga a'a
kamemon ma jadjahan ītu, in aku kinalabusu ma sabab Al-Masi ya
pameya'anku.
14 Jari pahogot lagi' pangandol kaheka'an saga danakantam suku'
Panghū' Isa ma sabab kili-kili ya pangengkot aku itu, ati pasōng
katawakkal sigām amasaplag lapal Tuhan. Mbal na sigām tināw.
15 Ya b'nnalna aniya' saga a'a kasehe' magnasihat pasal Al-Masi ma sabab
pangihid maka pangalindi sigām. Sagō' aniya' kasehe'an magnasihat min
atay pote'
16 ma sabab lasa sigām ma aku. Kinata'uwan asal e' sigām in aku bay
pinamaitu min kahandak Tuhan bo' t'nggehanku lapal ahāp.
17 Magnasihat pasal Al-Masi saga a'a angalindi inān, sagō' magduwa
baihu' sigām sabab ya maksud sigām to'ongan subay karuhunan susaku
hinabuku ma deyom kalabusu.
18 Saguwā' minsan buwattē', mbal pamagayku. Gom pa'in aku kinōgan
bang pa'in pinagnasihat Al-Masi, ai-na ka min atay pote', ai-na ka min
panganjingki. Maka taptap du kakōganku,
19 sabab kata'uwanku in aku pinaluwas du min deyom kalabusu, labay
min pangamu'-ngamu'bi ni Tuhan. Tinabang isab aku e' Rū si Isa Al-Masi.
20 Ya angutku to'ongan, maka holatanku, bang pa'in aku mbal karapatan
ma hinang bay pamasuku' aku e' Tuhan. Bilahi aku anawakkal sakahaba'
waktu, ya lagi'na ma waktu itu, bo' supaya aniya' sanglit ma Al-Masi min
ai-ai hinangku, ma kallumku ka atawa ma kamatayku.
21 Sabab ahalga' ma atayku Al-Masi sat'ggolku allum. Maka bang aku
ganta' amatay na, labi ahāp to'ongan.
22 Bang pina'amu, sat'ggol halam ta'abut ganta'anku, paheka gom pa'in
kahinanganku ajatu. Sagō' dalam duwa gi' aku. Mbal kata'uwanku bang
ingga ya subay pene'ku, ni kamatay atawa ni kallum.
23 Magduwa-ruwa deyom pikilanku. Bilahi aku amutawan minnitu bo'
pa'atag ma Al-Masi, sabab labi hāpna bang kita ma atagna na.
24 Sagō' muna-muna ahalga' ma ka'am bang pinataha' lagi' umulku.
25 Manantuhi aku bang ingga ya makahāp ka'am, angkan aku mbal
gi' amutawan min ka'am. Maitu lagi' aku ma ka'am bo' supaya pasōng
pangandolbi maka kakōganbi.
26 Jari bang aku makamailu ma ka'am pabīng, aku ya sababan angkan
manglabi-labihan kakōg-koyagbi.
27 Na, minsan ai paniya', pahantapunbi palantarabi bo' makatōp ma saga
a'a ya angisbat lapal ahāp pasal Al-Masi. Jari minsan aku mailu ma ka'am,
atawa hal pinahabalan sadja ma pasal kahālanbi, kata'uwanku du in ka'am
dauyunan sadja. Kata'uwanku isab in ka'am magdakayu' amogbogan lapal
ahāp.

28 Da'a kam tināw ma saga a'a ya amantahan ka'am, minsan kam ni'inay.
Sabab bang ta'nda' e' sigām in ka'am mbal tapakitāw, nahas ko' inān
pamata'u sigām in sigām magka'at du, maka ka'am ya lappasan ma sabab
katabang Tuhan ma ka'am.
29 Ahāp ya pangangganta' Tuhan ma ka'am ma sabab Al-Masi ya
pameya'anbi, ngga'i ka hal pamarassayabi ma iya, lāgi makananam kam
kabinsana'an isab ma pasalanna.
30 Sabab ilu kam binowa magsu'al maka saga a'a ya magpanagga' lapal
ahāp, buwat bay ta'nda'bi ma aku waktu kapagsu'alku maka a'a kasehe'.
Maka takalebi isab buwattina'an in aku masi binowa magsu'al.

2

Addat Al-Masi ya Panunurantam

1 Na, kata'uwanku ahogot imanbi ma sabab pagbeya'bi maka Al-Masi.
Kauli'an kasusahanbi ma sabab lasana maka aniya' kapagdakayu'bi atay
sabab min Rū Sussi. Aheya isab kasi-lasabi dangan maka dangan.
2 Manjari, pagga buwattē' kahālanbi, pajatuhun lagi' kakōganku. Mag-
dakayu' kam ma pamikilbi, papagsali'-sali'unbi lasabi, magda'atay kam
to'ongan. Bang aku beya'bi buwattē', jukup du pa'in kakōganku.
3 Ai-ai hinangbi subay da'a min pangihidbi atawa min kabaya'anbi
magmalangkahi. Subay areyo' sadja pangatayanbi. Bistahunbi pagkahibi
ilu alanga gi' min ka'am.
4 Da'a pikilunbi kahāpan ni baranbi sadja, saguwā' magka'inagon kam
dangan maka dangan.
5 Ya pangatayanbi subay pasali' ni buwat pangatayan si Isa Al-Masi.
6 Tuhan asal iya min ka'asalna,
sagō' halam tapikilna in kapagdakayu'na maka Tuhan subay gomgo-
manna.
7 Gom pa'in bbahanna kaniya'na kamemon,
ati maglilla' iya magpa'ata.
Bay iya magpabaran manusiya' pi'itu ni dunya,
8 pasengod iya ni kajarihan manusiya'.
Bay iya magpareyo' di-na,
ati beya'na kabaya'an Tuhan sampay ni kamatay,
minsan pinapatay ma hāg.
9 Angkan iya pinalanga e' Tuhan ni langa katapusan.
Kabuwanan iya ōn alanga min ōn kamemon,
10 bo' magsujuran ni iya binangsa ai-ai kamemon,
ai-na ka ma sulga', ai-na ka ma dunya,
ai-na ka isab ma deyom ahirat.
11 Magpasab'nnal sigām kamemon
in si Isa Al-Masi Panghū' to'ongan,
maka Mma'tam Tuhan ya pinagmahaldika'an.

Sawa Pamasawa Dunya

12 Manjari itu, saga bagay kalasahanku, beya'unbi na pa'in pamituwaku
buwat bay sakahaba'. Bay asal beya'bi ma kamailuku lagi', sagō' luba'-
lagi'na na bang aku alikut. Isbatunbi Tuhan, pagmatāwinbi, hinabubi
amanuyu' bo' tatuman kalappasbi.
13 Sabab Tuhan ya angahinang na pa'in ma deyom pangatayanbi bo'
aniya' baya'bi maka kosogbi angahinang ai-ai pangahandakna.

14 Hinangunbi ai-ai panoho'an ka'am ma halam aniya' karugalan atawa
panganjawabbi,
15 supaya halam aniya' la'at atawa salla' panā'an ka'am. Jari anak
Tuhan na kam halam taga-tamak minsan kam palamud ma saga a'a ya
abengkok pikilan sigām maka ala'at kasuddahan sigām. Sapantun kam
bitu'un asahaya amuwan sawa ma b'ttong langit,
16 salta' ka'am amasampay lapal min Tuhan ni saga a'a ma dunya
itu, lapal makabuwanan sigām kallum taptap. Bang hinangbi ina'an,
pamantuganku ka'am bang ta'abut llaw kabalik Al-Masi, sabab ka'am ya
sali' bainat in hinangku maka sangsā'ku taga-kamattihan du.
17 Na, ya pangandolbi ma Al-Masi sali' dalil pagkulban tinukbalan ni
Tuhan. Maka bang aku saupama pinapatay, laha'ku sali' dalil lalabotan
pamajukup ni pagkulbanbi. Jari mbal aku magang-ang amutawanan
nyawaku, gom pa'in aku magbeya' maka ka'am magkōg-koyagan.
18 Damikiyanna isab ka'am ilu, subay kam kinōgan na pa'in sampay
ameya' ma kakōganku.

Si Timuti maka si Epaprode

19 Agara' aku amabeya' si Timuti pasa'ut pi'ilu, bang kabaya'an Panghū'
Isa isab. Jari bang iya pabīng pi'itu amowahan aku habal pasal kahālanbi,
aheya kalasiganku.
20 Sabab halam aniya' angatu ma si Timuti itu bang takdil ni pagka'inagon
ma ka'am.
21 Kaheka'an saga a'a itu hal angannal ma baran sigām sadja, mbal
angannal pasal pakaradja'an si Isa Al-Masi.
22 Sagō' kata'uwanbi si Timuti maka kahatulna. Bay iya anabangan aku
magnasihat lapal ahāp, buwat panabang a'a ma mma'na.
23 Angkan aku magniyat amapi'ilu si Timuti, sago' subay kata'uwanku
dahū bang ai tum'kka ni aku.
24 Pasangdol isab aku ma Panghū' Isa, bang pa'in aku makasaunu' ni
ka'am.
25 Bang ma kumpasanku ahāp subay pabalikku ni ka'am danakanku si
Epaprode, ya bay soho'bi pi'itu anabangan aku. Sehe'ku iya maghinang ni
Tuhan, gapi'ku angosogan lapal ahāp.
26 Angentom iya ma ka'am kamemon, maka asusa isab iya pagka takalebi
habal pasal sakina.
27 B'nnal bay abangat sakina, arak iya amatay, manda' iya kina'ase'an
e' Tuhan. Ya du aku kina'ase'an, sabab bang iya ganta' bay amatay,
magduruhun karukka'anku.
28 Angkanna aheya baya'ku amabalik iya ni ka'am, bo' kam kinōgan
pag'nda'bi ma iya, ati pahantap bay kasusahanku.
29 Sampangunbi iya pahāp luwas min pagkōg-koyagbi, sabab Panghū'
Isa ya pameya'anbi sali'-sali'. Pagaddatinbi saga a'a ya pasali' ni si
Epaprode itu,
30 sabab arak to'ongan iya amatay ma sabab hinangna tudju ni Al-Masi.
Bay panūkna kallumna, bang pa'in iya paganti' min ka'am amatuntul aku.

3

Ya Pasangdolan si Paul

1 Na, saga dauranakanku, ya itu katapusanna: magkōg-koyag kam ma
sabab Panghū'bi si Isa. Mbal makainay ma aku bang aku anulatan ka'am
pabalik pasal itu, bang pa'in kam asalamat.

2 Halli'inbi saga a'a maghinang kala'atan ilu, ya sapantun ero' landu'
ab'ngngis. Tagihan sigām anganggali'an kuwit a'a, bainat in sigām suku'
Tuhan.
3 Sagō' haka'anta kam, kitam ya taga-bainat b'nnal. Amudji kitam ni
Tuhan sabab min Rū-na Sussi, maka magkōg-koyag isab kitam ma sabab
si Isa Al-Masi. Halam aniya' pasangdolantam ma hinangan baran.
4 Sagō' bang aku subay taga-pasangdolan ma hinangan baran, aniya' du
kahinangan ma aku.

Bang pangannal saga a'a kasehe' aniya' kapatutan sigām pasangdol ma
pamogbog sigām ma agama, luba'-lagi'na na aku.
5 Sabab ta'abut pa'in walung'llaw min bay kapaganak ma aku, ni'islam
aku ma buwat addat kami Yahudi. Bangsa Isra'il aku, panubu' si Benjamin
asal kamatto'ahanku. Porol aku bangsa Hibrani. Bang takdil ni pamogbog
ma sara' agama Yahudi, umpigan Parisi aku ya atukid amogbog ma sara'
agama.
6 Landu' aku atukid ma agama Yahudi, ya po'on bay pinjala'ku saga
jama'a Al-Masi. Bang aniya' a'a tabista a'adil ma sabab kapamogbogna
ma panoho'an-sara' si Musa, luba'-lagi'na na aku itu, sabab halam aniya'
salla'ku.
7 Malaingkan ai-ai bay pangannalku amowa aku ni kahāpan mbal na
pamagayku bang pa'in aku taga-lamud ma Al-Masi.
8 Maka ngga'i ka hal e'-i. Ai-ai bay ahalga' ma aku dahū itungku na
sali' halam aniya' pūsna, bang pa'in kata'uwanku Panghū'ku si Isa Al-Masi.
Sabab ahalga' gi' iya min kamemon. Taikutanku na kamemon bay bistaku
pangalta' ma waktu tagna', ati itungku na sali' s'ggit, bang pa'in ta'angutku
Al-Masi,
9 sampay makaparakayu' na ni iya. Mbal paheyaku ma atay in
kabontolan luwas min pamogbogku ma sara' bay tasulat si Musa. Binista
aku abontol e' Tuhan sabab min pangandolku ma Al-Masi. Ya na ko' ilu
kabontolan pamuwanna ma sasuku angandol.
10 Ya sadja pagmatayanku bang pa'in kasakupanku Al-Masi, bo'
tananamku isab barakat Tuhan ya bay pamakallum Al-Masi min ka-
matayna. Bilahi aku pasali' ni iya anandalan kabinasahan buwat bay
panandalna, sampay ni kamatay.
11 Sabab bang buwattē' kapameya'ku ma Al-Masi makaholat aku
pinakallum pabīng min kamatay.

Si Isa ya Pagmatayantam Sakahaba' Waktu

12 Halam gi' ta'abut kamemon ya pagmatayanku, maka mbal gi' aku
sampulna' ma kaul maka pi'il. Sagō' amanuyu' na pa'in aku bo' ta'angutku
kamemon ya minaksud e' si Isa Al-Masi angkan iya bay amene' aku.
13 Haka'anta kam saga dauranakan, mbal aku amikil di-ku in aku
maka'angut na. Sagō' buwattitu na pa'in hinangku: bbahanku na ai-ai
bay talabayku inān, ati angutku na ai-ai ya pinama-aku ma sinosōng.
14 Amanuyu' aku sampay ta'abutku kahāpan ya pangabbitan aku e'
Tuhan labay min si Isa Al-Masi, hatina kallum kakkal ma deyom sulga'.

15 Kitam kamemon, sasuku kitam asangpot na ma pangandol maka ma
akkal, subay sali'-sali' panganguttam. Bang hati aniya' amikilan saddī pasal
ai maka ai, pinasawa du e' Tuhan pamikilna.
16 Sagō' minsan painay, subay tukiranta ai-ai bay ta'abutta min katagna'
pangandolta sampay ni kabuwattituhan.

17 Saga danakanku, subay kam dauyunan anunuran aku. Pandogahinbi
isab saga a'a kasehe'an, ya ameya' ma suntu'an bay pang'bba kami ma
ka'am.
18 Araran itu bay pah'llingku ni ka'am ma waktu palabay, maka
balikanku hinabu aku anangis: aheka a'a anulakan pandu' pasal kamatay
Al-Masi ma hāg.
19 Nalka' ya kamattihan sigām, sabab tabanyaga' sigām e' napsu, maka
pagbantugan sigām saga hinang makaiya'-iya'. Luwal legot dunya ya
kinannal e' sigām.
20 Saguwā' mbal buwattē' ma kitam. Sulga' ya lahattam luggiya', maka
aniya' Manglalappas lagarantam pabalik pi'itu minnē', hatina Panghū'tam
si Isa Al-Masi.
21 Makapi'itu pa'in iya, pinindahan e'na ginhawa barantam ya
magkalamma maka magkamatay itu. Pinindahan ni buwat baranna
asahaya, min kawasana ya pangangga'osna ma ai-ai kamemon.

4

1 Saga dauranakanku kinalasahan, landu' aku angentom ma ka'am.
Ka'am ya po'onan kalasiganku maka kamaujuran hinangku. Angkan
buwattitu pah'llingku ma ka'am: patotogunbi pameya'bi ma Panghū'tam!

Pamituwa Katapusan

2 Aniya' amu'ku ni duwangan d'nda ilu, si Yudi maka si Sintiki, bang
pa'in sigā magsulut sabab magdanakan asal sigā ma deyoman Panghū' Isa.
3 Ka'a isab, bagayku kapangandolan, aniya' panganjunjungku ni ka'a
pagka kita dansehe'an maghinang panoho'an Tuhan. Tabangun pa'in
duwangan d'nda ilu sabab sehe'ku asal amuspus amasaplag lapal ahāp,
beya' isab si Klemen maka a'a kamemon bay anehe'an aku maghinang.
Tasulat na e' Tuhan ōn sigām ma būk ya panunulatan ōn a'a taga-kallum
kakkal.
4 Magkōg-koyag kam sakahaba' waktu ma sabab Panghū' Isa ya
parakayu'anbi. Balikanku lagi': magkōg-koyag kam!
5 Subay ahantap bowahanbi ni a'a kamemon. Asekot na waktu kapi'itu
Panghū' Isa.
6 Da'a kasusahinbi ai-ai, saguwā' amu'unbi ai-ai kagunahanbi ni
Tuhan sakahaba' waktu pangaharapbi iya. Pagsukulinbi iya ma waktu
kapangamu'-ngamu'bi.
7 Jari pinaniya'an kam kasannangan Tuhan, kasannangan mbal ta'ambat
pinikil e' manusiya', ati asalamat du pa'in ataybi maka pamikilbi sabab si
Isa Al-Masi ya parakayu'anbi.
8 Na, ya katapusanna, saga dauranakanku, pahōpunbi ni deyom
pamikilbi ai-ai landu' ahāp maka patut binantug. Pikilunbi ai-ai abontol,
asaltun, ahāp kinale, maka ai-ai makasulut atay.
9 Beya'unbi ai-ai bay ta'anadbi atawa ta'ā'bi min aku, ai-na ka min
bissalaku, ai-na ka min palantaraku. Ati pat'ttog ma ka'am in Tuhan ya
amuwanan kitam kasannangan atay.

Pagsukulan si Paul

10 Aheya pagsarang-sukulanku ni Panghū'tam ma sabab pagka'inagonbi
ma aku pinabalik na. Bay kam alasa asal ma aku, sagō' halam aniya'
dapatbi amabeya'an aku tatabangan.
11 Mbal yukku in aku kasigpitan, sabab ahantap pangatayanku minsan
buwattingga kahālanku.

12 Bay na kalabayanku kasigpitan maka kaniya' ballabi-labihan, sagō'
biyaksa aku amahantap pangatayan minsan ai paniya', ai na ka lingantu,
ai na ka asso, ai na ka taga-kaniya' manglabi-labihan, ai na kakulang-
kabusan.
13 Kasandalanku ai-ai kamemon ya tum'kka ni aku, sabab min kosog Al-
Masi ya pamakosogna aku.
14 Saguwā' ahāp addatbi anabangan aku ma deyom kasusahanku itu.
15 Ka'am saga a'a Pilipi ata'u isab ma bay kahālanku, waktu katulakku
min lahat Makidunya ilu. Halam aniya' jama'a Al-Masi saddī min ka'am
bay amatuntul aku. Luwal ka'am ya sehe'ku magtabang-tiyabangi, bo' pa'in
baha'u kata'ubi ma pasal lapal ahāp.
16 Minsan ma waktu kamaina'anku ma Tessaloneka, bay kam angabut-
ngabut amabeya'an aku tatabangan hinabuku ma deyom asigpit.
17 Sagō' ngga'i ka kaniya'bi ya angutku. Ya sadja kabaya'anku bang pa'in
aniya' paluntunganbi aheya bang ta'abut waktu panungbas ka'am e' Tuhan.
18 Bo' kata'uwanbi, tasambutku na kamemon bay pabeya'anbi aku,
magsukul. Gom pa'in palabi lagi', jari halam aniya' kulangku, sabab itiya'
na isab paglasa ya bay pabowabi ma si Epaprode. Sapantun lalabotan
ahamut ko' itu, tinukbalan ni Tuhan. Kasulutan isab iya.
19 Jari Tuhanku ya amuwanan ka'am ai-ai kulangbi min alta'na ya mbal
tapula'-pula', luwas isab min si Isa Al-Masi.
20 Sanglitantam Tuhantam, ya Mma'tam, sampay ni kasaumulan. Amin.
21 Pasampayunbi pa'in minsan la'a hal lapal kasi-lasaku ni kamemon saga
a'a Tuhan, ya pasuku' ma si Isa Al-Masi. Ya du saga dauranakantam ma
aku itu, amasampay isab lapal kasi-lasa sigām.
22 Ya du isab kamemon saga a'a suku' Tuhan ma lahat itu, luba'-lagi'na
sigām ya paokom ma deyom astana' Sultan Mahatinggi itu, amabeya' isab
ni ka'am minsan la'a hal lapal kasi-lasa sigām.
23 Mura-murahan bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan e' Panghū'tam
si Isa Al-Masi. Amin.
Wassalam

KOLOSSA

Pahati pasal sulat itu

Kolossa itu dakayu' da'ira bay mahē' ma lahat niōnan Asiya Diki'. Mbal magkata'u si Paul maka saga jama'a si Isa Al-Masi ya maglahat ma da'ira Kolossa he'. Luwal a'a niōnan si Epapras ya kata'uwanna mahē', dakayu' sehe'na maghinang ma si Panghū' Isa. Aniya' isab a'a Kolossa bay am'nnal ma si Isa ma sabab nasihat si Epapras.

Ma kalabusu pa'in si Paul, at'kka ni iya si Epapras bay min Kolossa. Aniya' habal tabowana pasal kahālan saga a'a ma palhimpunan si Isa ma Kolossa he'. Yuk habal itu, aniya' kono' saga guru baha'u palamud ni sigām amowa pandu' saddī. Pinareyo'-deyo'kono' si Isa e' sigām ati bang ma pamandu' sigām in bangsa mala'ikat alanga kono' min si Isa, maka mala'ikat ya magpatillot ma manusiya' maka Tuhan. Jari asasaw pikilan kajama'ahan si Isa ma palhimpunan Kolossa ma sabab pamandu' saga guru t'kka baha'u inān.

Ya itu sababanna angkan si Paul bay amabeya' sulat itu ni sigām, pinabowa ma si Epapras. Ya pangahaka si Paul ma deyom sulat itu in pandu' saga guru inān asā' du. Si Isa Al-Masi b'nnal Anak Tuhan, pinalanga asal iya e' Tuhan maka halam aniya' paliyu min iya. Jari halam aniya' saddī min si Isa amowa manusiya' ni Tuhan, maka tunggal iya pagpanghū'an.

Sulat si Paul ni Saga A'a ma Da'ira KOLOSSA

1 Sulat itu deyo' min aku, si Paul, maka min danakantam si Timuti. Kawakilan aku e' si Isa Al-Masi min kahandak Tuhan.

2 Pasampayku sulat itu ni ka'am saga dauranakan ma Kolossa, a'a asussi taga-pangandol ma Al-Masi. Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan atay e' Mma'tam Tuhan.

Pagsukulan si Paul ni Tuhan

3 Sakahaba' waktu kapangamu'-ngamu' kami ma pasalanbi, aheya pagsukulan kami ni Tuhan ya Mma' Panghū' Isa Al-Masi.

4 Sabab makakale kami habal pasal pangandolbi ma si Isa Al-Masi maka pasal lasabi ma a'a saga suku' Tuhan kamemon.

5 Angandol kam maka alasa sabab aniya' kaholatan tinau'an ka'am ma deyom sulga'. Bay na kam pinakalehan lapal kasab'nnalan pasal si Isa, ati minnē' kata'uwanbi aniya' niholat.

6 Pasaplag na pa'in lapal ahāp itu ni kaluha'an dunya. Aheya du pa'in paluntungan lapal itu ma deyom kaul-pi'il manusiya', buwat ma kaul-pi'ilbi isab sangay min llaw tagna' kakalebi pasal kasi-lasa Tuhan. Tahatibi isab bang ai hatulanna

7 pagka kam pinandu'an e' si Epapras, sehe' kami kinalasahan ya mag-beya' maka kami maghinang panoho'an Tuhan. Atukid e'na maghinang ma deyo'an si Isa Al-Masi, ganti' kami.

8 Bay iya amowahan kami haka pasal lasabi ma sabab Rū Tuhan.

9 Angkan na kami halam pahali angamu'an ka'am kahāpan ni Tuhan sangay min waktu kapanambut kami lapal pasal kahālanbi. Angamu'-ngamu' kami tabang ni Tuhan bang pa'in kam binuwanan panghati maka pangita'u e' Rū-na, bo' supaya kasakupanbi to'ongan bang ai pangahandak Tuhan ma buwat ka'am.

10 Manjari ahatul kam ma kaul-pi'ilbi buwat kabaya'an Panghū' Isa, ati
ai-ai hinangbi makasulut iya maka ajatu kahinanganbi waktu ni waktu,
maka pasōng pangita'ubi pasal Tuhan.
11 Mura-murahan, bang pa'in kam binuwanan kosog e' Tuhan deyo' min
kawasana barakatan, manjari kaimananbi ai-ai minsan buwattingga.
12 Subay kam magkōg-koyag magsukul ni Mma'tam Tuhan, ya bay
amapatut ka'am bo' tataima'bi palsuku'an ma deyom lahat asahaya.
13 Pinuwasan kitam e'na min deyom kalendoman ya pagbaya'an nakura'
saitan, ati pininda kitam ni pagbaya'an Anakna kinalasahan.
14 Nil'kkat na kitam min pagbanyaga'an nakura' saitan maka ta'ampun
dusatam.

In Al-Masi Mbal Kaliyuhan

15 Dasali' Al-Masi maka Tuhan. Mbal ta'nda'tam Tuhan sagō' kasaku-
panta kajarihanna pag'nda'tam Al-Masi. Anak tunggal-kawasa iya, dahū
asal min kamemon pinapanjari.
16 Ai-ai kamemon ma deyom sulga' maka ai-ai ma dunya, ya ta'nda' e'
manusiya' maka ya mbal ta'nda', bangsa hibilis maka ai-ai taga-ga'osan ma
diyata' ayan, in itu kamemon bay pinapapanjari e' Al-Masi, deyo' bay min
Tuhan. Maka Al-Masi ya taga-kapatut ma kamemon.
17 Asal na iya ma halam gi' aniya' pinapanjari, maka iya ya angumbangan
pinapanjari kamemon bo' supaya mbal apulag.
18 Pagmakōkan iya ma saga jama'ana, maka sigām ya buwat ibarat
baranna. In iya asal po'onan kallum ma sigām, maka dahū iya min
kamemon pinakallum min kamatay, supaya iya tunggal bangsahan min
kamemon.
19 Min kabaya'an Tuhan isab angkan Al-Masi dasali' maka iya ma
kajarihanna kamemon.
20 Ya minaksud asal e' Tuhan in ummat pinapanjari kamemon subay
maghāp maka iya labay min Anakna. Manjari ai-na ka bangsa ma babaw
dunya atawa ma diyata' langit, makapagkahāp maka Tuhan ma sabab laha'
Anakna bay pabu'us waktu kamatayna ma hāg.
21 Waktu tagna', bay kam alawak min Tuhan. Bantana asal kam ma
deyom pikilanbi ma sabab kala'atan ya hinangbi.
22 Saguwā' buwattitu maghāp na kam maka Tuhan sabab min kamatay
Al-Masi. Ya maksud Tuhan subay kam magharap maka iya ma asussi
pangatayanbi, ma halam aniya' tamak-tamakbi atawa dusa panā'an ka'am.
23 Tantu ko' inān, bang pa'in kam patotog angandol ma Al-Masi. Da'a
bbahinbi lapal ahāp bay takalebi sabab ya na po'onna angkan aniya'
holatbi. Ya na ko' itu lapal ahāp ya pinasaplagan a'a kamemon ma
kaluha'an dunya itu. Aku si Paul taga-kag'llal min Tuhan magnasihat lapal
itu.

Kahinangan si Paul

24 Kinōgan aku bininasa bang pa'in ma sababanbi, sabab bang aku anan-
dalan kabinasahan, paganap binasaku ni kabinasahan bay kasandalan
Al-Masi, ya sasuku halam ajukup. Bay iya anandalan kabinasahan ma
sababan saga jama'ana, ya ibarat baranna.
25 Aku itu tahinang sosoho'an na e' Tuhan bo' aku anabang ma sasuku
magpangandol ma si Isa. Kawakilan aku e'na anabang ka'am, sinō' aku
magnasihat lapalna kamemon.
26 Lapalna itu bay nilimbungan e' Tuhan min manusiya' kamemon min
masa awal lagi', sagō' pamata'u na buwattina'an ni saga a'a suku'na.

27 Sigām suku'na ya pinata'u, bo' manyatakan saga a'a ma sabarang
bangsa bang ai maksud Tuhan ma manusiya'. Mamarahi ahāp ya
bay limbunganna he', ahalga' to'ongan, sagō' pinabukis na. Hatina Al-
Masi pat'nna' du ma deyom ataytam, angkan aniya' holattam in kitam
pinasuku'an sahaya ma deyom sulga'.
28 Angkanna halam aniya' panganasihat kami saddī min Al-Masi. Ginuna
e' kami ai-ai tata'u kami pasal Al-Masi, pami'at maka pamandu' kami ma
a'a kamemon bo' supaya sigām dangan maka dangan abontol du ma kaul
maka pi'il, pagka ameya' na ma Al-Masi.
29 Ya na itu pagsangsā'anku na pa'in. Puspusku kosogku, ya bay
pamakosog aku e' Al-Masi.

2

1 Bilahi aku amata'u ka'am pasal pagka'inagonku ma ka'am maka saga
a'a min da'ira Laodikiya inān, sampay isab sasuku mbal gi' magkilā maka
aku.
2 Ya angutku subay ahogot pangandolbi maka subay arakayu' ataybi
maglasa-liyasahi. Subay asawa panghatibi pasal Al-Masi sabab minnē'
ahogot to'ongan pangandolbi ati kasakupanbi lapal bay nilimbungan e'
Tuhan ma waktu palabay, ya pasal Al-Masi.
3 In iya pagtatau'an pangalta' kamemon, hatina kapandayan maka kata'u
Tuhan.
4 Na, buwattē' pamahatiku ka'am supaya kam mbal takole' nirupang e'
ba'anan pasu'alan halam aniya' pūsna, minsan buwattingga kalu'uyna.
5 Manjari itu, minsan aku alikut min ka'am, aheya du kam ma deyom
pikilanku. Sidda aku kinōgan ma sabab ahatul pagtipunbi maka atotog
pangandolbi ma Al-Masi.

Al-Masi ya Pagmakōkan

6 Jari itu, pagka tataima'bi na si Isa Al-Masi pagpanghū'anbi, subay kam
pasangdan na pa'in ma iya.
7 Ya pamalutbi ma iya subay buwat gamut kayu lalomna. Pat'ttog kam
ma iya supaya pahogot gom pa'in pangandolbi buwat bay pamandu' ka'am.
Subay lipat-manglipat pagsukulanbi ni Tuhan.
8 Kamaya'-maya' kam bo' kam mbal ka'akkalan e' manusiya' minsan sai-
na bang bilahi amanyaga' ka'am supaya kam tabowa ameya' ma sigām.
Pangangakkal asal pangita'u saga a'a inān. Halam aniya' kagunahanna
sabab hal pali-pali bay pang'bba min kamatto'ahan, maka ilmu' bay min
bangsa hibilis ya magbaya' ma diyata' ayan. Ngga'i ka pangita'u min Al-
Masi.
9 Sabab ina'an ma Al-Masi kajarihan Tuhan, jukup ma addatna maka ma
panahu'anna, bo' pa'in magpabaran manusiya' buwat kitam.
10 Ya du ka'am kabuwanan kasampulna'an pagka Al-Masi ya pasōranbi.
Alanga asal iya min kamemon, makapagagi ma ai-ai taga-ga'os, bangsa
mala'ikat ka maka bangsa saitan.
11 Aniya' bainat pangilāhan ka'am ya sōd ma Al-Masi, saguwā' ngga'i
ka bainat ma kuwit baranbi ya nihinang e' manusiya' magi'islam. Ya
pangilāhan ka'am bainat bay nihinang e' Al-Masi.
12 Sababna sapantun kam a'a bay kinubul sambeya' maka iya, waktu
kapamandi ma ka'am tanda' palsaksi'an in ka'am suku'na na. Pinakallum
isab kam pabīng, pagka pasangdolanbi kawasa Tuhan ya bay amakallum
si Isa pabīng min kamatayna.

13 Tagna'bi inān sali' kam hantang a'a magpatayan ma pang'nda' Tuhan
sabab masi magdusa. Bay ala'at kajarihanbi maka halam aniya' lamudbi
ma bangsa suku' Tuhan. Daipara apinda na kahālanbi buwattina'an,
pinakallum na kam e' Tuhan sambeya' maka Al-Masi. Niampun e'na dusata
kamemon,
14 maka pinapasan e'na sulat panuntut ya pamat'nna'an kitam. Pin-
uwasan kita min hukuman sara' ma sabab kamatay Al-Masi ma hāg. Jari
halam na aniya' sababan pamat'nna'an kita hukuman.
15 Tara'ug isab e' Al-Masi bangsa mananasat maka ai-ai taga-kaga'os ma
diyata' ayan. Kala'anan e'na ga'osan sigām ati pinahina' sigām ma mairan.
Tara'ug e'na kamemon ma sabab kamatayna ma hāg.
16 Angkanna kam subay mbal tasoway e' sai-sai ma pasal kinakanbi maka
inumanbi, atawa pasal jamu duwa'a atawa hinang bulan atawa hinang ma
llaw mulliya.
17 Binogbog e' sigām usulan inān bo' pa'in hal gindan pamaentom sigām
aniya' gi' nilagaran ma waktu sinōng, ya na Al-Masi.
18 Jagahinbi kahāpan ya panungbas ka'am e' Tuhan bo' kam mbal
kinulli'an e' saga a'a ya maglaku-laku pasal kareyo' pangatayan sigām.
Anumba sigām ma saga mala'ikat, magmalangkahi na pa'in sigām pasal
aniya' kono' bay panyata' ni sigām min Tuhan. Abbuhan saga a'a buwattē'
ati abowa-bowa e' legot dunya, maka hona'-hona' halam aniya' pūsna.
19 Tu'ud sigām pabutas min Al-Masi ya po'onan kallum sigām. Buwat
sapantun baran, Al-Masi ya kōkna, maka kitam ya pagdayawna. Jari
magdalos pagdayaw itu maka kōk pagka aniya' ugat paralosanna. Angkan
kitam itu, ya dalil pagdayaw Al-Masi, pasōngna pa'in kosogtam ma sabab
Tuhan ya magkabaya'an.

Kapaunung ma Al-Masi

20 Sapantun kam a'a bay paunung ma Al-Masi ma kamatayna, sabab
amatay na kam ni bay palihalanbi tagna', ati apuwas na kam min
komkoman binangsa saitan ya magbaya' ma diyata' ayan. Jari angay kam
subay pasangdan na pa'in ma kal'ngnganan a'a kasehe' ma dunya itu?
21 Angay beya'bi pali-pali sigām, ya yuk-i, “Da'a ntanin ilu!” atawa “Da'a
kakanun ina'an!” atawa “Da'a umasun ina'an!”
22 Saguwā' pinjaman sadja ya pinagpali-pali e' saga a'a inān, sabab ubus
pa'in ginuna, magtūy pahalam. Maka pali-pali inān hal pinahinang e'
manusiya'.
23 Nihagda kita e' sigām subay magsumba ni mala'ikat. Sinō' magpareyo'-
deyo' di-ta, maka magtiksa'-tiksa' di-ta. Aniya' kono' paluntungan ma
pangahagda sigām, sagō' halam aniya' dapatna pamapaggat napsu baran.

3

1 Manjari itu, pagka Al-Masi allum na pabīng, ya du ka'am parakayu'
ma iya binuwanan kallum kakkal. Na pagka buwattē', tuyu'inbi ai-ai
ma deyom sulga' ma kamaina'anan Al-Masi. Ina'an asal iya aningkō' ma
paningkō'an bangsahan, ma bihing Tuhan tampal ni kowan.
2 Pagmatayinbi ai-ai suku' ma sulga', da'a na ai-ai ma babaw dunya itu.
3 Sabab ka'am ya angandol ma Al-Masi, ibarat a'a amatay na, halam na
aniya' baya'na ma alam itu. Ina'an asal po'onan kallumbi ma haddarat
Tuhan, tinau' pahogot e' Al-Masi.
4 Sababna Al-Masi ya po'onan kallumbi, angkanna ma sinosōng, bang
iya pa'nda' pi'itu, magdongan du kam maka iya bo' aliput isab e' sahayana.

Kaul-pi'il Tagna' maka Kaul-Pi'il Baha'u

5 Angkan yukku ma ka'am, taikutinbi napsubi ala'at. Da'a kam magd'nda
atawa magl'lla. Da'a kam magkasabulan, da'a kam magba'is-ba'is. Da'a
kam abahaya ma pilak sabab bang alta' ya paheyabi ma atay, ya na he'
sali' pagtuhananbi.
6 Ab'nsi Tuhan ma hinang buwattē', ya po'on iya amat'kka mulka' ni saga
a'a agagga ma panoho'anna.
7 Buwattē' kabiyaksahanbi tagna', waktu lagi' kam ameya' ma ai-ai
kanapsuhanbi.
8 Sagō' ma buwattitu subay bbahanbi bay kasuddahanbi ala'at inān,
buwat saga magastol, magb'nsi ma pagkahi, maka magb'ngngis. Da'a kam
angalimut sehe'bi, da'a isab maglaka'-laka',
9 da'a kam magputing ma sehe'bi. Bay na bbahanbi kajarihanbi maka
kahinanganbi tagna'.
10 Kaniya'an na kam kajarihan baha'u ya pinindahan na pa'in e' Tuhan
Magpapanjari, supaya kam makasali' ni buwat kajarihanna. Ya mohotna
in ka'am subay pasōng pangita'ubi ma iya.
11 Manjari dasali' saga a'a kamemon sasuku bay pinabaha'u na e' Tuhan.
Halam aniya' pagbidda'an sigām, bangsa Yahudi ka maka bangsa kasehe',
a'a magislam ka maka a'a halam bay magislam, ata ka maka ngga'i ka,
sampay saga a'a bangsa liyu. Pat'nna' Al-Masi ma deyom ataytam sali'-sali',
maka Al-Masi sadja ya katumanan ma ai-ai kamemon.
12 Bay kam tapene' e' Tuhan nihinang a'ana. A'a sussi kam kinalasahan
e'na angkan kam wajib ma'ase' ma pagkahibi samantala' ahāp addatbi ni
kasehe'an, areyo' isab maka alunuk pangatayanbi. Tatasinbi pagkahibi
minsan kam ni'inay.
13 Bang aniya' pagla'atanbi maka pagkahibi, sagarinbi na. Bang aniya'
kap'ddi'anbi atay, subay kam magampun-iyampuni. Ya pangampunbi ma
pagkahibi manusiya' subay buwat kapangampun ka'am e' Panghū' Isa.
14 Maka aniya' gi' sugpatna aheya: subay kam alasa ma pagkahibi sabab
bang kam maglasa-liyasahi ahogot du kapagdakayu'bi atay.
15 Magmalulus kam ma Al-Masi bo' kam minaliman e' kasannanganna,
sabab sinō' kam e' Tuhan subay magsulut-siyuluti, sabab kitam magpan-
gandol ma Al-Masi sapantun dabaran du. Pagsukulinbi isab Tuhan.
16 Gomgominbi pamandu' Al-Masi bo' pasobsob to'ongan ni deyom
ataybi. Bang kam ganta' magpandu' dangan maka dangan, paglagi-
hunbi pangita'u kamemon bay pamuwan ka'am. Magkalang kam saga
kalangan pamudji Tuhan sampay kalangan makani-ka'am min Rū Tuhan.
Magkalang kam pagka aheya pagsukulanbi ni Tuhan.
17 Entomunbi Panghū' Isa ma ai-ai hinangbi maka pamūngbi, in iya
pameya'anbi. Maka pagsukulinbi na pa'in Tuhan ya Mma'tam labay min
ōn si Isa.

Pandu' ma saga A'a Daokoman

18 Ka'am kar'ndahan subay ameya' ma kabaya'an h'llabi. Patut isab,
pagka si Isa ya Panghū'bi.
19 Ka'am kal'llahan, kalasahinbi h'ndabi, da'a kab'ngngisinbi.
20 Ka'am saga kamanahutan, angikut kam ma pami'at matto'abi sabab
kasulutan Panghū'tam ma hinangbi buwattē'.
21 Ka'am kamatto'ahan, da'a pala'atunbi atay anakbi bo' mbal mandā'-
dā'.

22 Ka'am saga tendog, subay beya'bi kamemon panoho'an nakura'bi. Da'a
hal ma salta' sigām ang'nda' bo' supaya kam sinanglitan. Subay sali' du ma
kamaina'an maka ma kalikut sigām. Hinangunbi panoho'an sigām min
deyom ataybi, ma sabab Panghū' ya pagaddatanbi.
23 Subay kam atukid ma ai-ai hinangbi sabab minsan manusiya' ya
paghinanganbi, Panghū' Isa ya luggiya' nakura'bi.
24 Kata'uwanbi du, Panghū'tam ya anungbasan ka'am ma sinosōng.
Pinasambutan kam pusaka' ya tinau'an saga a'a suku'na ma sabab Al-Masi
ya paghinanganbi.
25 Sasuku mbal taluwa' hinangna, tinungbasan du pinapagtongod maka
hinangna ala'at, sabab mbal amapagbidda' Tuhan ma manusiya'.

4

1 Ka'am saga nakura', subay ahāp pangahatulbi ma saga sosoho'anbi.
Ya panambabi ma sigām subay pinapagtongod maka hinang sigām, sabab
kata'uwanbi asal aniya' pagnakura'anbi mahē' ma sulga'.

Pamituwa Katapusan

2 Patukid kam angarap ni Tuhan, pahāpun akkal-pamikilbi, maka
pagsukulinbi Tuhan.
3 Amu'-amu'inbi isab kami tabang bang pa'in kami mura-murahan
pinaluhaya e' Tuhan bo' supaya kami makapagnasihat lapal pasal Al-Masi,
ya lapal halam bay kinata'uwan ma masa awal e'. Ya he' po'onna angkan
aku kinarenahan ma deyom kalabusu itu, tu'ud aku magnasihat pasal Al-
Masi.
4 Amay-amay, amu'inbi aku tabang min Tuhan supaya asawa e'ku
magnasihat pasal si Isa sabab ya na he' bay pamahinangna ma aku.
5 Pahāpunbi addatbi tudju ni saga a'a ya mbal am'nnal ma si Isa. Bang
aniya' waktu sumiyan-sumiyan, haka'inbi to'ongan sigām ma pasalna.
6 Ai-ai pamissalabi subay ahanunut sadja, bo' supaya kasulutan sasuku
akale. Subay kam ata'u isāb anambungan sasuku anilaw ka'am.

Bissala Pama'iran

7 Aniya' lapal ma pasal kahālanku binowahan ka'am e' si Tikikus.
Danakantam iya, a'a landu' kinalasahan. Dansehe'an iya maka kami
maghinang ma Panghū' Isa, a'a kapangandolan isab.
8 Makabāk kam kalasigan bang iya angahati ka'am pasal kahālan kami
itu, ya po'on iya sō'ku pi'ilu.
9 Bay pasehe'ku ma iya si Onesimus, a'a dalahat maka ka'am. Danakan-
tam iya kinalasahan maka kapangandolan. Kahaka'an kam e'na pasal saga
pakaradja'an maitu kamemon.
10 Si Aristarkus, sehe'ku ma deyom kalabusu itu, amabeya' minsan la'a
hal lapalna ma ka'am. Ya du si Markus itu, kaki si Barnabas. Bay na kam
haka'anku pasal si Markus. Bang iya ganta' pahapit ni lahatbi ilu subay
iya patuntulunbi pahāp-hāp.
11 Itiya' isab si Yussa' ya niranglay Justus, amabeya' isab lapalna ma
ka'am. Luwal t'llungan itu ya bangsa Yahudi anehe'an aku magnasihat
pasal pagparinta Tuhan. Aheya to'ongan panabang sigām ma aku.
12 Si Epapras amabeya' isab minsan la'a hal lapalna. Sosoho'an iya
ma si Isa Al-Masi, a'a min lahatbi du isab. Angamu'-ngamu' iya pakosog
ma sababbi sakahaba' waktu, bang pa'in ahogot pameya'bi ma kabaya'an
Tuhan bo' supaya kam asampulna' ma kaul-pi'ilbi, ma halam aniya' hawal-
hawal ma deyom ataybi.

13 Makasaksi' du aku ma pasal si Epapras itu. Bay iya magsangsā' ma
sababbi sampay ma saga a'a ma da'ira Laodikiya maka ma da'ira Hirapulis.
14 Maka itiya' isab si Lukas ya doktol kalasahantam, maka si Demas. Ya
du sigām duwangan itu amabeya' isab lapal sigām.
15 Amabeya' aku lapal pagaddatku ma saga danakantam ma Laodikiya,
maka ma si Nimpa. Lapayun isab kajama'ahan Al-Masi ya magtipun ma
luma'na.
16 Bang aubus na e'bi amassa sulat itu palanjalunbi lagi' ni saga jama'a
si Isa Al-Masi ya magtipun ma da'ira Laodikiya inān bo' tabassa e' sigām.
Amu'unbi isab sulat bay pabeya'anku sigām, ati bassahunbi isab he'-i.
17 Haka'inbi si Arkippus ilu: “Amay-amay. Talusun hinang bay
pamahinang ka'a e' Panghū' Isa sabab iya ya paghinangannu.”
18 Sugpatanku isab da'ayat maka sulatan tanganku du. Nientom du kam
e'ku, e' si Paul. Da'a aku takalipatunbi pagka itiya' aku ma deyom kalabusu
kinarenahan.
Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan e' Tuhan.
Wassalam

1 TESSALONEKA

Pahati pasal sulat itu

Aniya' dakayu' da'ira mahē' ma lahat Makidunya niōnan Tessaloneka. Mbal du alawak da'ira itu min da'ira Pilipi.

Ma l'ngngan si Paul karuwana bay iya makahapit maka saga sehe'na si Timuti maka si Silas ni Tessaloneka bo' magnasihat ni saga a'a mahē'. Minsan mbal at'ggol kamahē' sigām, aheka a'a bay akale ma pagnasihat sigām sampay magkahagad na ma Panghū' Isa. Sagō' aniya' saga Yahudi bay anagga' disi Paul, bay amidjakan isab saga a'a Tessaloneka, sinō' angala'at sigām. Angkanna sigām bay ala'an minnē' tudju ni da'ira Kurintu. Ma Kurintu pa'in, asusa pamikil si Paul pasal saga bebeya'an si Isa bay bbahanna ma Tessaloneka inān, ya agon-agon tabowa e' sasat ati pataikut min Panghū' sigām si Isa. Jari sinō' si Timuti patibaw e' si Paul pina'an ni Tessaloneka angahati bang buwattingga saga Almasihin maina'an.

Makabīng pa'in si Timuti ni Kurintu, nihaka e'na pasal kahālan saga bebeya'an si Isa Al-Masi maina'an ma Tessaloneka. Manjari aheya pagsukulan si Paul ni Tuhan pasal iman maka lasa sigām. Angkanna pabeya'na sulat itu. Sinambungan isab e'na patilaw sigām pasal kabalik si Isa min sulga', maka sinō' sigām pataptap angandol ma si Isa minsan ma deyom kabinasahan.

Sulat si Paul Kaissana ni Saga A'a ma Da'ira TESSALONEKA

1 Sulat itu min aku, si Paul, maka min sehe'ku si Silas maka si Timuti, pinasampay pi'ilu ni palhimpunan Tessaloneka, ya suku' Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam si Isa Al-Masi.

Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasan-nangan.

Pagsukulan ma Sabab saga A'a Tessaloneka

2 Magsukul kami ni Tuhan ma sababbi sakahaba' waktu kapangamu'-ngamu' kami ni Tuhan.

3 Nientom kam ma alopan Mma'tam Tuhan, nientom kahāpan ya hinangbi luwas min pangandolbi, nientom pagsangsā'bi ma sabab lasabi ma iya, maka kahogot imanbi isab ma sabab Panghū' Isa Al-Masi ya pangasahanbi.

4 Saga dauranakan, ka'am kinalasahan e' Tuhan, kata'uwan kami in ka'am bay tapene' e'na.

5 Sabab ngga'i ka pangupama manusiya' ya panganasihat kami ma ka'am, sagō' lapal abarakat bay min Rū Tuhan, angkan ahogot pagsab'nnalbi. Kata'uwanbi bay bowahan kami waktu kat'nna' kami ma ka'am bo' ahāp kahālanbi.

6 Bay sunuranbi kajarihan kami maka kajarihan Panghū'tam. Minsan kalabayanbi katiksa'an abisa, tinaima' e'bi lapal itu, lāgi kinōgan kam sabab min Rū Sussi.

7 Angkan buwattina'an, ka'am ya panununran e' kamemon saga a'a magpangandol ma lahat Makidunya maka ma lahat Akaya.

8 Pasaplag isāb lapal pasal Panghū' Isa sabab min ka'am, pasampay ni kaluha'an lahat Makidunya maka Akaya. Ngga'i ka hal jadjahan ina'an,

pasaplag habal pasal pangandolbi ni Tuhan ni sabarang lahat. Minsan kami mbal na ah'lling,
9 sabab amissala na pa'in saga a'a inān pasal kapanaima'bi ma kami. Tabissala pasal kapang'bbabi min ta'u-ta'u ya bay pagtuhananbi tagna' bo' kam papinda angisbat Tuhan b'nnal, ya kakkal salama-lama.
10 Angagad kono' kam ma waktu kapi'itu min sulga' Anakna, ya bay pakallumna min kamatayna. Si Isa ko' inān, ya angalappas kitam min mulka' song pinat'kka ni saga manusiya'.

2

Kahinangan si Paul ma Da'ira Tessaloneka

1 Saga dauranakanku, kata'uwanbi aheya kapūsan l'ngngan kami pi'ilu ni ka'am.
2 Kata'uwanbi asal, bay kami makalabay kabinasahan ma da'ira Pilipi maka landu' nihina', sago' magsukul ni Tuhan, bay kami makatawakkal angahaka'an ka'am lapalna ahāp minsan aheka anagga'.
3 Ya pamandu' kami ma ka'am halam aniya' sā'na, halam aniya' mohotna ala'at, halam aniya' niyat kami angakkalan kami.
4 Tabista kami e' Tuhan makajari pinangandolan lapal ahāp itu. Mbal kami angangut anulut manusiya' sagō' Tuhan, ya makaliling deyom pikilantam.
5 Kata'uwanbi haliluwal kami, halam kami bay angalanahan a'a minsan sai bo' tabowa am'nnal, halam kami magbau'-bau' in kami asaltun bo' pa'in sinōd bahaya pilak. Tuhan ya saksi' kami.
6 Halam isab kami bay amiha mahaltabat min manusiya', ai-na ka min ka'am atawa min a'a saddī.
Minsan kami taga-kapatut pagka kawakilan Al-Masi, halam kami bay angahagda atawa amabuhat ka'am.
7 Gom pa'in ahanunut pah'lling kami ma ka'am, buwat d'nda angupiksa' saga anakna.
8 Aheya lasa kami ma ka'am, ya po'on kami lilla' angahaka'an ka'am pasal lapal ahāp min Tuhan. Lāgi pamalilla' baran kami sampay ni kamatay, ma sabab kaheya lasa kami ma ka'am.
9 Tantu taentombi, saga dauranakan, bay paglu'ug kami waktu kamailu kami ma ka'am. Bay kami maghulas-sangsā' llaw-sangom bo' aniya' kalluman kami, supaya halam sai-sai kabuhatan sat'ggol kami anganasi-hatan ka'am lapal Tuhan.
10 Kasaksi'anbi, maka kasaksi'an isab e' Tuhan, bang buwattingga bay tebong kami ma deyomanbi saga a'a magpangandol. Abontol sadja kami, halam aniya' kasā'an.
11 Kata'uwanbi isab bay addat kami ma ka'am pakaniya-pakaniya, sali' addat matto'a ma saga anakna lahasiya'.
12 Bay pahogot kami imanbi, bay palasig kami pangatayanbi, bay kam sinō' amahāp kaul-pi'ilbi bo' tōp ma Tuhan, ya amowa ka'am palamud ma pagparintahanna maka ma kasahaya'anna.
13 Magsukul na pa'in kami ni Tuhan sabab mbal takalipat kami bay kapanaima'bi lapal palman. Takalebi min kami bo' pa'in ngga'i ka lapal manusiya' ya taima'bi sagō' palman sab'nnal-b'nnal min Tuhan, palman amowa na pa'in ma deyom pangatayan sasuku magkahagad.
14 Dauranakanku, panunuranbi na pakaradja'an ya kalabayan e' saga jama'a si Isa Al-Masi ya ma palhimpunan lahat Yahudiya. Sabab ya du

ka'am bay nila'at e' pagkahibi dabangsa, buwat bay pangala'at sigām e'
pagkahi sigām Yahudi.
15 Bay pinapatay e' sigām Panghū' Isa, maka pinapatay isab kanabi-
nabihan ma awal lagi'. Mbal sigām makasulut atay Tuhan maka sinagga'
e' sigām saga a'a kamemon.
16 Sinagga' kami e' sigām bo' mbal tapagnasihat lapal ahāp ma saga
a'a bangsa liyu, ya ngga'i ka Yahudi sabab mbal bilahi bang bangsa liyu
lappasan min dusa. Mbal sigām pahali angalandu'an dusa sigām, ya
angkan pinataluwa'an mulka' Tuhan.

Kabaya'an si Paul Anibaw saga A'a Tessaloneka

17 Saga dauranakanku, pagka kami bay magokat maka ka'am minsan
mbal at'ggol, landu' kami angentom ati atuyu' to'ongan kami amowa
mag'nda' maka ka'am pabīng. Minsan kami alawak min ka'am buwat-
tina'an, itiya' kam ma deyom pikilan kami.
18 Bilahi kami patibaw ni ka'am, paligay aku itu, si Paul. Min pila aku
bay magsakap pi'ilu, sagō' pinat'nna'an aku bimbang e' nakura' saitan, ya
angkan halam makalanjal.
19 Na, ka'am ya pagsababan pagkōg-koyagan kami maka kaholatan
kami. Maka ka'am ya pamantugan kami ma matahan Panghū'tam si Isa
bang ta'abut waktu pagbīngna pi'itu.
20 Aho' b'nnal, ka'am ya pamantugan maka pagkōg-koyagan kami.

3

1-2 Na, pagka mbal kasandalan pangentom kami ma ka'am, anganiyat
kami amatibaw si Timuti pi'ilu, bo' kami duwangan ta'bba ma da'ira
Aten itu. Si Timuti itu, danakan kami asal maka sehe' kami maghinang
kahinangan Tuhan. Magbeya' kami magnasihat lapal ahāp pasal Al-Masi.
Pinatibaw iya pi'ilu bo' amahogot imanbi maka amakosog pangandolbi ma
Tuhan.
3 Ya kabaya'an kami subay halam aniya' tabowa maghenggol-henggol
imanna ma sabab kabinasahan ya kalabayanbi ilu. Kata'uwanbi asal,
pinakadal kitam kabinasahan pagka suku' Al-Masi.
4 Bay sa kam nihaka'an waktu kamailu kami, in kitam suku' Al-Masi tantu
t'kkahan kabinasahan. Jari kasakupanbi na, paniya' na bay pangahaka
kami.
5 Angkanna, pagka mbal na kasandalanku susaku ma kahālanbi, bay
soho'ku si Timuti pi'ilu angahati ka'am bang masi ahogot pagimanbi ma
si Isa Al-Masi. Ya kahanggawanku, kalu kam bay tasasat e' nakura' saitan,
sabab bang kam tabowa e' sasat saitan, kaliman bay hinang kami mailu.
6 Daipara itiya' na si Timuti baha'u bay at'kka min ka'am, maka ahāp
to'ongan habal ya tabowana pasalbi. Yukna ahogot masi pagimanbi ma
Tuhan maka masi na pa'in paglasabi dangan maka dangan. Yukna isab
ahāp ataybi tudju ni kami itu, maka aheya baya'bi ang'nda' kami, buwat
kaheya baya' kami mag'nda' maka ka'am.
7 Angkanna, saga dauranakan, minsan kami ma deyom kasigpitan maka
kabinasahan, ahogot du atay kami sabab makata'u na kami in ka'am halam
apinda min pangandolbi ma Tuhan.
8 Ahāp na palnyawahan kami pagka kata'uwan kami in pameya'bi ma
Panghū' Isa atotog du.
9 Magsukul na kami ni Tuhan ma sababbi, sabab ka'am ya po'onna
angkan aheya kakōgan kami ma matahanna.

10 Llaw-sangom atukid kami angamu'-ngamu' ni Tuhan, bang pa'in kami
mag'nda' maka ka'am, bo' kam katabangan kami bang aniya' mbal gi' jukup
ma pagimanbi.
11 Mura-murahan, bang pa'in kami tinabang e' Mma'tam Tuhan maka e'
Panghū'tam si Isa bo' kami makatūy pi'ilu ni ka'am.
12 Mura-murahan isab, bang pa'in kam tinabang e' Panghū'tam bo'
lumabihan lasabi ma saga sehe'bi dambeya'an ilu sampay ma manusiya'
kamemon, buwat isab lasa kami ma ka'am.
13 Bang pa'in pinatotog ataybi e' Panghū' supaya kam asussi maka saltun
ma matahan Mma'tam Tuhan ma waktu kabalik pi'itu Panghū' Isa, beya'
maka ba'anan a'a suku'na.

4

Kaul-pi'il ya Makasulut Atay Tuhan

1 Na, saga dauranakan, buwattitu hatulanna. Bay kam pandu'an kami
bang kaul-pi'il ingga ya makasulutan Tuhan. Buwattē' asal kaul-pi'ilbi,
Sagō' buwattina'an, pagka aniya' kapatut kami min Panghū' Isa, amu'ta
kam maka soho'ta kam amuspus to'ongan ma kaul-pi'il ahāp.
2 Kata'uwanbi du, in pamandu' kami ma ka'am asal min kapatut Panghū'
Isa.
3 Ya kabaya'an Tuhan subay asussi deyom ataybi. Da'a kam maghinang
kala'atan d'nda maka l'lla.
4 Ka'am kal'llahan, subay ahantap e'bi amowa h'ndabi ma halam aniya'
sabulna, maka subay ahatul addatbi ma sigām.
5 Da'a parūlunbi napsu baranbi magba'is-ba'is, buwat saga a'a mbal
magmatāw ma Tuhan.
6 Na, bang takdil ni napsu baran itu, da'a to'ongan kam angahinang
la'at ma pagkahibi bebeya'an si Isa. Da'a isab kam angulli' ai-aina sabab
bininasa e' Panghū' sasuku magdusa buwattē'. Bay kam pata'u kami pasal
palkala' itu ma waktu tagna' gi', bay na kam asal banda'an kami.
7 Pinene' kitam e' Tuhan supaya anuyu'an palantara asaltun, da'a
paghinang kala'atan d'nda maka l'lla.
8 Jari sasuku anaikutan pandu' itu, Tuhan ya taikutanna, ngga'i ka
manusiya'. Lāgi Tuhan ya amuwanan ka'am Rū-na Sussi.
9 Na, minsan kam mbal sinulatan pasal paglasabi maka pagkahibi
angandol ma Al-Masi, sabab kapandu'an kam e' Tuhan, subay maglasa-
liyasahi dangan maka dangan.
10 Maka alasa du kam asal ma saga danakanbi kamemon magpangandol
ma si Isa, ina'an ma kaluha'an lahat Makidunya ilu. Sagō' amu'ta kam,
saga dauranakan, pasōngunbi gi' lasabi ma sigām.
11 Tuyu'inbi ai-ai amowa ni kasannangan. Tukirinbi hinangbi luggiya',
da'a kam anasaw ma hinang pagkahibi. Magusaha'an kam di-bi bo' aniya'
kallumanbi, buwat bay panoho'an kami ma ka'am dahū.
12 Manjari bang beya'bi panoho'an itu, pinagaddatan kam e' saga a'a
minsan sigām mbal angandol ma si Isa, ati mbal kam asukkal ma kalluman.

Pasal Kapabalik Panghū' Isa

13 Na, saga dauranakanku, bilahi kami amahati ka'am pasal saga a'a
angandol ma si Isa Al-Masi bang sigām ganta' amatay na. Subay kam mbal
magdukka buwat saga a'a kasehe'an, ya halam aniya' pangasa-ngasahan
sigām allum pabalik.

14 Am'nnal kitam in si Isa bay amatay ati allum pabīng, angkan kitam
am'nnal bang amatay saga a'a ya angandol ma si Isa, pinakallum du sigām
pabīng e' Tuhan ati paronganna sigām ma si Isa ma waktu pagbīngna.
15 Pamandu' kami itu bay min Panghū' Isa, ya yukna in kitam masi allum
ma waktu kabīngna pi'itu, mbal du parahū min saga a'a magpatayan.
16 Sabab dahū aniya' lling pagtawag akosog, maka suwala nakura'
mala'ikat, maka lling tiyup-tiyup min Tuhan. Magtūy saru'un-du'un
ya t'kka Panghū' min sulga'. Puwas e' pinabangun dahū saga a'a bay
magpatayan, a'a asal bay angandol ma Al-Masi.
17 Puwas e' kitam ya masi allum ma dunya itu, binowa du magdongan
maka sigām pa'angkat ni diyata' gabun bo' anampang Panghū'tam ma
tonga'an ayan. Manjari parakayu' kitam ma Panghū' sampay ni kasaumu-
lan.
18 Angkan pangahaka'unbi saga bissala itu dangan ni dangan, bo' supaya
ahogot pangatayanbi.

5

1 Na, saga dauranakan, in pasal masa sinōng maka pakaradja'anna,
minsan kami mbal na anulatan ka'am.
2 Sabab kata'uwanbi du, ya llaw kapi'itu Panghū' magtagha' sadja sali'
hantang a'a anangkaw ma sangom, mbal kinata'uwan bang sumiyan ya
kat'kkana.
3 Bang aniya' a'a magupama in sigām asannang na, maka halam aniya'
kapiligduhan, magtūy sigām t'kkahan bala' sabu pa'in sigām ah'lling. Mbal
sigām makalahi sabab tagha' sadja t'kka bala' he', sapantun d'nda song
anganak bang patagha' p'ddi'na.
4 Sagō' ka'am ilu, saga dauranakanku, ngga'i ka ma deyom kalendoman,
angkan kam subay mbal kinobla'an bang patagha' ya t'kka llaw ina'an-i,
buwat kakobla' a'a bang aniya' sugarul anōd luma'na.
5 Sabab ka'am ilu sali' a'a porol ma kasawahan, ngga'i ka ma kalendoman.
6 Angkanna kitam subay mbal makasali' ni saga a'a kasehe'an, ya
magtulihan sadja. Subay kita pajaga, maka subay ahāp pamikiltam.
7 Sarang na waktu sangom pagtuli a'a, maka sangom isab ya waktu
paglalango saga a'a magi'inum.
8 Sagō' kitam, pagka ma deyom kasawahan na, subay ahāp pamikiltam,
ngga'i ka buwat pamikil a'a maglalango. Kitam magpangandol ma si
Isa sali' dalil sundalu magtinampan. Ya panampan daggahata, ya na
pangandolta ni Tuhan maka lasata. Ya panurung kōkta, ya na kaholatanta
ma Tuhan in kitam kalappasan du.
9 Halam kitam bay pinene' e' Tuhan supaya kitam pinananam mulka'na,
sagō' supaya kitam lappasan ma sabab si Isa Al-Masi ya Panghū'tam.
10 Bay iya amatay ganti'tam bo' supaya kitam pat'nna' ma iya, ai-na ka
amatay, ai-na ka allum lagi' ma waktu kapi'ituna.
11 Angkan kam subay amahogot atay sehe'bi dangan maka dangan.
Subay kam magtabang-tiyabangi buwat asal kabiyaksahanbi.

Pamissala Katapusan

12 Na, saga dauranakan, aniya' gi' pangamu' kami ma ka'am. Pagad-
datinbi saga a'a pagnakura'anbi ma deyoman Panghū' Isa. Atukid sigām
maghinang ma deyomanbi, amandu'an ka'am pasal addat-tabi'at maka
hinang ya makasulut iya.
13 Pagmahaltabatinbi maka kalasahinbi saga pagnakura'an ilu ma sabab
hinang sigām ma ka'am. Magsulut isab kam dangan maka dangan.

14 Ya na itu isab pangamu' kami ma ka'am, saga dauranakan, amay-
amayinbi saga a'a lisu'an, sō'unbi sigām maghinang. Pahogotunbi atay
sasuku al'kkas sinōd tāw. Tabanginbi isab saga a'a aluhay tabowa e' sasat.
Imaninbi a'a kamemon.
15 Pajaga kam supaya halam aniya' ma ka'am amalosan la'at bang
ganta' aniya' angala'at ka'am. Sagō' ya tuyu'anbi sakahaba' waktu subay
maghinang ahāp ma pagkahibi angandol ma si Isa Al-Masi, sampay ma
saga a'a kamemon.
16 Subay kam magkakōran sakahaba' llaw.
17 Subay kam angamu'-ngamu' na pa'in ni Tuhan.
18 Ai-ai pat'kka ni ka'am, subay kam magsukul sadja sabab ya na
kabaya'an Tuhan subay hinangbi pagka si Isa Al-Masi ya parakayu'anbi.
19 Da'a sagga'unbi ai-ai nihinang e' Rū Sussi ma deyomanbi.
20 Da'a palehomunbi saga bissala ya pinabissala e' Tuhan.
21 Sagō' pariksa'unbi ai-ai takalebi. Bang ahāp, bogboginbi.
22 Halli'inbi la'at indaginis.
23 Mura-murahan, bang pa'in pinasussi kajarihanbi kamemon e' Tuhan,
ya amuwan kasannangan atay. Mura-murahan isab, bang pa'in jagahanna
nyawabi maka pikilanbi maka baranbi bo' halam aniya' tamakbi ma waktu
pagbīng pi'itu Panghū'tam si Isa Al-Masi.
24 Tantu itu nihinang e' Tuhan ya bay amene' ka'am, sabab kapangan-
dolan iya to'ongan.
25 Saga dauranakanku, amu'inbi isab kami tabang ni Tuhan.
26 Siyumunbi saga danakantam mailu kamemon, tanda' pagaddat kami
ma sigām.
27 Aniya' kapatutku min Panghū', ya angkan kam soho'ku amassa sulat
itu ni pagkahibi kamemon ya angandol ma si Isa.
28 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan min
Panghū'tam si Isa Al-Masi. *Wassalam*

2 TESSALONEKA

Pahati pasal sulat itu

Asasaw saga Almasihin ma da'ira Tessaloneka sabab asā' pamikil sigām pasal kabalik si Isa Al-Masi min sulga' ni dunya. Yuk kasehe'an bay na iya pabalik. Angkan pinabeya' e' si Paul sulat karuwana itu, bo' haka'anna sigām subay aniya' dakayu' a'a mamarahi la'atna patuwa' dahū bo' yampa pabalik Panghū' Isa. Manjari saga a'a mbal magkahagad ma si Isa subay tabowa maghinang kala'atan e' a'a mamarahi la'atna inān. Jari paruhun na pa'in saga dusa ma deyom dunya.

Pinituwahan e' si Paul saga bebeya'an si Isa, sinō' mbal lisu'an. Sinō' sigām magusaha supaya aniya' napaka sigām, maka sinō' isab anabang pagkahi sigām. Bay sigām soho'na amahogot pangandol sigām tudju ni si Isa minsan makalabay kabinasahan, sabab nijagahan du sigām e' Tuhan, maka tinungbasan e'na la'at sasuku aminasa sigām.

Sulat si Paul Karuwana ni Saga A'a ma Da'ira TESSALONEKA

1 Sulat itu min aku, si Paul, maka min sehe'ku si Silas maka si Timuti, pinasampay pi'ilu ni palhimpunan Tessaloneka, ya ka'am suku' Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam si Isa Al-Masi.

2 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan atay e' Mma'ta Tuhan maka e' Panghū'tam si Isa Al-Masi.

Pagsukulan maka Pangamu'-ngamu'

3 Saga dauranakanku angandol ma Al-Masi, wajib kami magsukul na pa'in ni Tuhan ma sababbi sakahaba' waktu. Ya angkan kami patut magsukul sabab aheya na kasōngan pagimanbi ni si Isa Al-Masi, maka pasōng gom pa'in paglasabi dangan maka dangan.

4 Ya na itu sababanna angkan kami amantug ma pasalbi ni saga kajama'ahan Tuhan. Sabab minsan kam ma deyom katiksa'an maka kabinasahan, asandal kam maka anatas pangandolbi ma iya.

5 Saga pakaradja'an itu kamemon amuwan bainat in hukuman Tuhan abontol, sabab kasandalanbi katiksa'an ma sabab suku' Tuhan kam, ati minnē' kinata'uwan in ka'am tōp pinasōd ni deyom pagparintahanna.

6 Abontol asal hukuman Tuhan, tiniksa' du e'na saga a'a bay aniksa' ka'am.

7 Ka'am sasuku magkasusahan buwattina'an, binuwanan du kasalamatan ma sinosōng, beya' isab kami. Nihinang itu e' Tuhan bang panyata' Panghū' Isa pi'itu min deyom sulga' magbeya' maka saga mala'ikatna akawasa.

8 Asahaya kapi'ituna sali' sapantun api asuleyab. Amat'nna' iya hukuman ma sasuku mbal magmatāw ma Tuhan, maka ma sasuku isab mbal ameya' ma lapal ahāp pasal Panghū' Isa.

9 Ya pangahukum Tuhan ma saga a'a inān mulka' halam aniya' katobtobanna. Binutawanan sigām min Panghū'tam maka min kawasana asahaya,

10 ma llaw pagbīng si Isa Al-Masi pi'itu. Ya na ina'an waktu pangamahaldika' iya e' a'a suku'na, waktu pamaheya ma iya e' saga a'a magpangandol kamemon. Talapay isab ka'am ilu ma waktu sinōng inān, sabab tapagkahagadbi saksi' kami pasal si Isa.

11 Angkanna kami angamu'-ngamu' na pa'in ni Tuhan ma sababbi.
Ya pangamu' kami, bang pa'in kam tubus ma kaul maka pi'il pagka
kam bay tapene' e' Tuhan. Ya pangamu' kami isab, bang pa'in kam
tinabangan min kawasana bo' tatalusbi kamemon niyatbi ma sabab si Isa
ya pangandolanbi.
12 Angkan kami angamu'-ngamu' buwattitu supaya pinaheya ōn si Isa
Panghū'tam ma sababbi. Maka pinaheya du isab kam e'na, ma sabab
tatabangan min Tuhantam sampay min Panghū' Isa Al-Masi.

2

Banta Tuhan

1 Na, in pasal kapi'itu Panghū'tam si Isa Al-Masi, maka pasal pag-
timuktam maina'an maka iya, ya na itu pangamu' kami ma ka'am saga
dauranakanku.
2 Da'a kam magtūy asasaw atawa asusa bang aniya' a'a magbau'-bau' in
llaw pagbīng Panghū' Isa ni dunya ta'abut na. Da'a beya'unbi minsan kami
ya tinugpang bay amabeya' lapal atawa sulat atawa bissala bay patulun
min Tuhan.
3 Da'a kam ameya' nilingu e' sai-sai minsan buwattingga pamissala
sigām. Sabab ya llaw Panghū' inān mbal gi' magtūy at'kka, sabab in
kaheka'an manusiya' ma dunya itu subay anagga' dahū ma Tuhan. Maka
aniya' dakayu' a'a mamarahi la'atna subay patuwa' dahū bo' yampa at'kka
llaw ina'an-i. Nalka' ya pamakadal ma a'a inān.
4 Kinuntarahan e'na ai-ai kamemon ya pagtuhanan e' manusiya', maka
kamemon ya sinumba e' sigām. Magpalanga iya di-na min kamemon, ati
pasōd iya aningkō' ma langgal pangarapan Tuhan magnahu'-nahu' in iya
Tuhan.
5 Halam bahā' taentombi? Bay na itu pangahakaku ma ka'am waktu lagi'
bay kamailuku.
6 Kata'uwanbi du bang ai ya angagpang a'a mamarahi ala'at e', ya angkan
mbal magtūy paniya' bay yukku-i. Subay ta'abut waktu bay pangangganta'
iya bo' yampa iya palahil.
7 Ma buwattina'an magkahinangan asal a'a mamarahi la'atna inān, sagō'
ma deyom sipuk. Mbal gi' tino'ongan hinangna sat'ggol masi maitu ya
manghahawid.
8 Subay nila'anan manghahawid inān bo' yampa palahil a'a mamarahi
la'atna itu. Sagō' atubag du iya e' Panghū' Isa ma waktu kabalikna pi'itu.
Amatay iya e' napas Panghū', magmula iya katūyan ma sabab sahaya
Panghū'.
9 Jari paglahil a'a itu, aniya' kawasana min nakura' saitan ya angkan iya
makahinang kaginisan hinang kawasahan maka saga paltanda'an maka
saga hinang makainu-inu, sagō' ngga'i ka b'nnal.
10 Ginuna e'na kala'atan indaginis pamarupangna saga a'a anudju nalka'.
Ya angkan sigām anudju nalka' sabab mbal sigām bilahi ma pandu'
kasab'nnalan. Halam tataima' e' sigām bo' supaya sigām lappasan min
hukuman dusa.
11 Pagka buwattē', pinat'kkahan sigām e' Tuhan akkal-pikilan abengkok,
ya po'on sigām magkahagad ma kaputingan.
12 Angkan pinat'kkahan hukuman sasuku mbal magkahagad ma pandu'
kasab'nnalan saguwā' kinōgan gom pa'in maghinang kala'atan.

Pamatotog Pangandoltam

13 Sagō' wajib kami magsukul ni Tuhan sakahaba' waktu ma sabab ka'am,
saga dauranakan kinalasahan e' Panghū'tam. Sabab bay kam tapene' asal
e' Tuhan min awal tagna' lagi', supaya kam lappasan ma sabab hinang Rū
Tuhan amasussi deyom ataybi, maka ma sabab pagkahagadbi ma pandu'
kasab'nnalan pasal si Isa Al-Masi.
14 Ya na ko' he' po'onna angkan kam tapene' e' Tuhan, pagka takalebi
lapal ahāp ya bay pagnasihat kami ma ka'am. Tapene' kam e'na supaya
kam pinahampitan sanglit maka sahaya Panghū'tam si Isa Al-Masi.
15 Angkanna, saga dauranakanku, patotogunbi pangandolbi. Bogboginbi
to'ongan saga pandu' bay takalebi min bowa' kami, sampay saga pandu'
ma deyom sulat bay pabeya'an kami ni ka'am.
16 Kinalasahan kitam e' Mma'tam Tuhan, maka tinabang kitam e'na,
angkan pamuwanna na ma kitam katotogan atay anatas ni kasaumulan.
Pamuwanna isab pangasa mbal magkapinda. Mura-murahan, bang pa'in
Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam si Isa Al-Masi
17 amahogot ataybi maka amakosog ka'am supaya ahāp sadja hinangbi
maka bissalabi.

3

Si Paul Mikisambahayang

1 Na, saga dauranakanku, ya itu llingku katapusan. Amu'-amu'inbi
kami tabang ni Tuhan, bang pa'in al'kkas palatag lapal pasal Panghū'tam,
bang pa'in nihulmat isab lapal itu e' saga a'a makakale, buwat bay
kapangahulmatbi.
2 Angamu'-ngamu' kam isab bang pa'in kami pinuwas e' Tuhan min a'a
jahulaka', sabab ngga'i ka a'a kamemon ya magkahagad ma lapal ahāp.
3 Daipara kapangandolan to'ongan Panghū'tam. Pinahogot e'na imanbi,
nihampanan isab kam bo' mbal ni'inay e' nakura' saitan.
4 Angandol kami ma ka'am ma sabab Panghū'tam, ati kata'uwan kami
in ka'am tantu ameya' ma bay panoho'an kami, maka hinangbi na pa'in.
5 Mura-murahan, bang pa'in kam niulinan e' Panghū' bo' pasōng ta'ubi
pasal lasa Tuhan ma ka'am, maka pasal kasandal Al-Masi.

Pagbanda' Pasal Kalisu'

6 Manjari, saga dauranakanku, pagka aniya' kapatut kami min
Panghū'tam si Isa Al-Masi, soho'ta kam paokat min pagkahibi bebeya'an
si Isa kasehe', ya lisu'an magusaha, maka mbal ameya' ma bay pamandu'
kami ma ka'am.
7 Sabab kata'uwanbi asal in kami subay panunuranbi. Halam kami bay
lisu'an maghinang waktu gi' kamailu kami ma ka'am.
8 Halam kami bay mikibalanja', sagō' bayaran kami ai-ai bay pagnapaka
kami. Gom pa'in kami maghulas-sangsā' llaw maka sangom bo' supaya
aniya' kalluman kami. Jari mbal kam kabuhatan amalanja'.
9 Patut asal bang kami mikibalanja' ni ka'am, sagō' amalanja'an kami
di-kami bo' aniya' kapamintānganbi.
10 Sabab minsan ma waktu kamailu kami, aniya' bay pamandu' kami ma
ka'am, yuk-i, “Bang a'a mbal bilahi maghinang, subay iya mbal pakanbi.”
11 Ya angkan itu binissala, sabab makakale kami aniya' ilu ma ka'am
saga a'a lisu'an magusaha maka kabiyaksahan sigām palamud ma palkala'
ngga'i ka suku' sigām.
12 Ya panoho'an kami maka pamituwa kami ma sigām min kapatut
Panghū'tam si Isa Al-Masi, subay sigām pahantap magusaha.

13 Sagō' ka'am, saga dauranakanku, da'a kam sinumu maghinang ahāp.
14 Bang aniya' ganta' mailu agagga ameya' ma panoho'an kami ya ma
deyom sulat itu, gindaninbi a'a inān ati da'a kam magbeya' maka iya bo'
supaya iya aiya'.
15 Da'a pa'in iya itungunbi sali' bantabi, sagō' banda'anbi iya sali' dakayu'
danakanbi.

Pamissala Katapusan

16 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an kasannangan e'
Panghū'tam, ya po'onan kasannangan, sakahaba' waktu minsan ai
makani-ka'am. Mura-murahan isab, bang pa'in iya pagapi' ma ka'am
kamemon.
17 Na, aku baranku ya anulat katapusan sulat itu, tanda' in aku si Paul
ya amabeya'. Buwattitu asal kabiyaksahanku ma sulatku kamemon.
18 Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon pinaniya'an tatabangan
aheya e' Panghū' Isa Al-Masi. *Wassalam*

1 TIMUTI

Pahati pasal sulat itu

Si Timuti ya pinabeya'an sulat itu e' si Paul, dakayu' l'lla abata' bay min Listara, da'ira mahē' ma Asiya Diki'. Ina' si Timuti itu bangsa Yahudi, niōnan si Yunis. Mma'na bangsa Girīk.

Ma l'ngngan si Paul karuwana magnasihat pehē' ni kalahat-lahatan, bay iya pabalik ni da'ira Listara ati binowa e'na si Timuti panehe'. Kasulutan si Paul ma addat-tabi'atna, angkan iya tahinang sali' anakna. At'ggol pameya' si Timuti ma si Paul, maka aheka isab bay ta'anadna min iya. Jari aniya' waktu panehe' si Paul ma si Timuti pabba ma Epesos angahatul ma saga Almasihin mahē', sampay ma saga kauman ma jadjahan e'.

Pagt'kka si Paul ni Makidunya, pinabeya' e'na sulat itu ni si Timuti pamat'ttog atayna, supaya iya atukid amandu' pandu' b'nnal bay min si Isa Al-Masi. Sinō' e'na nilāng ma si Timuti saga guru magpandu' ngga'i ka b'nnal. Sinō' iya amene' saga a'a ahāp, pinat'nna' magnakura'an saga jama'a si Isa. Pinituwahan isab si Timuti subay ahalli' ma ai-ai hinangna, maka mbal subay aloman magpandu' ma kasehe'anna, minsan iya abata' lagi'.

Sulat si Paul Kaissana ni si TIMUTI

1 Sulat itu min aku, si Paul, a'a kawakilan e' si Isa Al-Masi ma sabab panoho'an Tuhantam Manglalappas, maka ma sabab si Isa Al-Masi ya pangaholatantam.

2 Pasampayku sulat itu ni ka'a, Timuti, ya ōnanku anakku lahasiya' ma sabab pangandolnu ma si Isa.

Mura-murahan, bang pa'in ka pinaniya'an tatabangan e' Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam si Isa Al-Masi. Bang pa'in ka kina'ase'an sampay binuwanan kasannangan deyom atay.

Pasal Saga Guru Magpandu' Kaputingan

3 Na, Timuti, balikanku lagi' bay panoho'anku ma ka'a, songku pa'in atulak ni lahat Makidunya. Kabaya'anku subay ka pat'ddas mailu ma Epesos bo' supaya talāngnu saga a'a mailu, ya amandu' saga pandu' ngga'i ka b'nnal.

4 Soho'un sigām pahali magsuli-suli pasal kissa hinangan manusiya' maka saga salsila panugsugan ka'mbo'-mbo'an sigām, sabab hal paglu-gatan. Mbal amowa ni maksud Tuhan, ya pamata'una ma saga a'a angandol ma si Isa Al-Masi.

5 Ya mohotku angkan buwattitu pamituwaku, subay ajatu lasabi luwas min atay pote', maka min pikilan alanu' maka min iman sab'nnal-b'nnal.

6 Sagō' aniya' a'a bay pasiha' min pandu'ku. Ya taturul e' sigām saga suli-suli halam aniya' pūsna.

7 Bilahi sigām niōnan guru pagguruhan sara' Tuhan, sagō' mbal tahati e' sigām bang ai pamandu' sigām maka ai pangalogos sigām ma saga a'a.

8 Kata'uwanta in sara' bay tasulat e' si Musa ahāp asal, bang pa'in apatut e'ta angangguna iya.

9 Kata'uwantam isab ngga'i ka a'a adil ya pinat'nna'an sara' itu, sagō' a'a magpangalanggal sara' maka a'a agagga pinandu'an, a'a mbal angisbat Tuhan, maka a'a baldusa. Ya pinat'nna'an sara' isab saga a'a asabul maka

a'a halam aniya' kannal sigām tudju ni Tuhan, beya' isab saga a'a amono'
matto'a sigām atawa pagkahi sigām manusiya'.
10 Pinat'nna'an isab sara' saga a'a angaliyu-lakad, maka a'a maghinang
kasabulan, maka a'a anaggaw pagkahi sigām pagpilak, a'a magputing, a'a
anaksi' ya ngga'i ka b'nnal. Taluwa' sara' isab ba'anan kahinangan ai-ai ya
mbal magtaluwa' maka pandu' b'nnal.
11 Pandu' b'nnal itu magtaluwa' maka lapal ahāp ya pangandol ma aku
e' Tuhan asahaya, ya wajib pinagmahaldika'an.

Ase' maka Lasa Tuhan ya Pagsukulan si Paul

12 Magsukul aku ni si Isa Al-Masi Panghū'tam, ya amuwanan aku
kosog bo' supaya aku makahinang hinangku. Magsukul aku ni iya sabab
tabistana aku patut pangandolan, ati kawakilan aku e'na maghinang ma
iya.
13 Kawakilan aku e'na minsan iya bay pah'llinganku pangkal ma tahun
palabay, minsan bay tala'atku saga a'ana maka abisa bay pangala'ugku ma
sigām. Daipara kina'ase'an aku e'na sabab ma waktu he' halam gi' aniya'
bay pangandolku ma iya, angkan aku a'awam in bay kahinanganku inān
ala'at.
14 Pinalabi e' Panghū'tam lasana maka ase'na ma aku, maka tinabang
aku e'na bo' pasōng pangandolku. Tinabang isab aku angalasa pagkahiku.
Suku'tam asal kahāpan ina'an-i bang kitam parakayu' ni si Isa Al-Masi.
15 B'nnal kabtangan itu, subay tinaima' to'ongan, ya yuk-i, “In si Isa Al-
Masi bay pi'itu ni dunya bo' supaya puwasanna saga a'a dusahan min
hukuman dusa.” Bang takdil ni a'a dusahan, halam aniya' paliyu min aku.
16 Sagō' minsan buwattē' paldusahanku, bay aku kina'ase'an to'ongan e'
Tuhan ati niampun aku e'na. Pina'nda'an e' si Isa katuyu'na ma saga a'a
dusahan, angkan aku bay imananna to'ongan minsan aku dusahan labi
min kamemon. Manjari aku itu sali' suntu'an ma saga a'a magkahagad ma
iya ma llaw sinōng sampay binuwanan kallum kakkal ni kasaumulan.
17 Magmahaldika' kitam ma Tuhan dakayu'-kayu', ya Sultan ni kasaumu-
lan. Mbal iya magkamatay, mbal iya ta'nda' e' manusiya'. Wajib iya pinudji
salama-lama. Amin.
18 Timuti, anakta ka. Pangandolku na ma ka'a panoho'an itu, ya
magtaluwa' asal maka palman Tuhan, ya bay binowahan ka'a e' saga a'a
magbobowa palman. Isbatun to'ongan kabtangan palman itu bo' ahāp e'nu
angatu ma ai-ai ala'at.
19 Pahogotun pangandolnu ma si Isa Al-Masi. Paisbat ka bo' halam aniya'
dusa tahinangnu ya makasasaw pikilannu. Sabab aniya' saga a'a mbal
ameya' ma pikilan alanu', ya angkan magka'at pangandol sigām ma Tuhan.
20 Buwattē' si Himinus maka si Iskandar maka kasehe'an lagi'. Bay na
sigām tukbalanku ni pang'ntanan nakura' saitan supaya sigām amintāng
ati bo' pahali amah'lling pangkal ni Tuhan.

2

Pasal Pangarap ni Tuhan

1 Ya itu saga pamituwaku: in kitam bebeya'an si Isa subay anabbut
Tuhan, subay angamu' tabang ni iya maka magsarang-sukul. Subay kitam
angamu'-ngamu' ma pasal a'a kamemon,
2 ma pasal saga sultan maka a'a kamemon taga-kapatut magparinta bo'
supaya asannang maka ahantap paglahattam, samantala' kitam magmatāw
ma Tuhan min addat-tabi'at asaltun.

3 Landu' ahāp bang buwattē' bowahantam, makasulut atay Tuhan ya
Manglalappas.
4 Ya kabaya'an Tuhan itu, in manusiya' kamemon subay lappasan min
hukuman dusa maka subay ata'uwan pandu' kasab'nnalan.
5 Sabab dakayu' du Tuhan, maka dakayu' du isab magpa'llot ma Tuhan
maka manusiya' amapagkahāp sigām, ya na si Isa Al-Masi pagkahita
manusiya'.
6 Bay paglilla'na kallumna pangal'kkat bangsa manusiya' min paldusa-
han sigām. Manjari, pagka amatay si Isa ma waktu bay asal pangangganta'
e' Tuhan, minnē' tatuman bang ai ya kabaya'an Tuhan ma manusiya'.
7 Ya na itu sababna angkan aku kawakilan e' Tuhan, sinō' amandu'
ma saga a'a ngga'i ka bangsa Yahudi, supaya sigām nasihatanku pasal
pangandol ma si Isa Al-Masi maka pasal pandu' kasab'nnalan. B'nnal sadja
ya pah'llingku itu, mbal aku magputing!
8 Maingga-maingga aniya' saga jama'a si Isa magtipun, ya kabaya'anku
in kal'llahan subay angamu'-ngamu' ni Tuhan magatay pote', hinabu sigām
anangga ma halam aniya' ka'astol atawa paglugat sigām ni sai-sai.
9 Kabaya'anku isab subay ahantap bowahan saga d'nda bang takdil ni
pan'mmek. Ya kalingkat sigām subay aganta'. Bu'un sigām subay nihatul
sagō' da'a sakit pina'alti. Subay sigām da'a magbulawan atawa magmussa'
atawa mags'mmek ahalga'.
10 Ya makalingkat sigām saga kahinangan ahāp. Tōp asal itu ma saga
d'nda ya magpina'in in sigām magtata'at ma Tuhan.
11 Saga d'nda isab subay akale sadja bang ninasihatan, maka subay
angaku pinandu'an.
12 Mbal tugutanku saga d'nda magnasihat atawa magmanda ma l'lla. In
d'nda subay hal akale bang ma palhimpunanbi.
13 Sabab si Mbo' Adam bay pinapanjari dahū e' Tuhan bo' yampa si Sitti
Hawa.
14 Maka ngga'i ka si Adam ya bay ka'akkalan e' nakura' saitan. D'nda ya
bay ka'akkalan, maka d'nda ya bay angalanggal sara' Tuhan.
15 Malaingkan lappasan du saga d'nda ma paganak bang pa'in tinuyu'an
e' sigām pangandol ma Tuhan, maka lasa sigām ma a'a, maka kasussi
pangatayan sigām. Addat-tabi'at sigām isab subay ahantap na pa'in.

3

Pagmakōkan ma Palhimpunan saga Jama'a si Isa

1 B'nnal kabtangan itu, ya yuk-i, “Bang a'a angangut pinat'nna' mag-
makōk ma saga jama'a si Isa, ahāp pangangutna.”
2 Subay halam aniya' la'at atawa sā' panā'an a'a magmakōk. Subay
dakayu' du h'ndana, subay iya ahantap ma ai-ai hinangna, subay ahāp
pikilanna maka ahāp addatna. Bang aniya' pehē' ni luma'na subay
pa'iddana to'ongan. Subay iya apanday isab amandu' ma saga sehe'na.
3 Subay iya ngga'i ka a'a maglalango. Subay iya mbal ab'ngngis sagō'
subay ahāp bowahanna ni kamemon. Subay iya mbal pangalulugat, subay
mbal napsuhan ma pilak.
4 Subay ahāp e'na angahatul anak-h'ndana, maka in iya baranna subay
pinagaddatan e' panganakna. Panoho'anna isab subay bineya' e' sigām.
5 Sabab bistahunbi, bang a'a pinat'nna' nakura' bo' mbal ata'u angahatul
ma anak-h'ndana, buwattingga e'na angahatul katimukan saga a'a suku'
Tuhan?

6 Bang a'a sōd baha'u ni si Isa Al-Masi mbal iya makajari pinat'nna'
nakura' sabab mbal gi' ahogot pangandolna, gana-gana palanga atayna ati
pinat'kkahan iya hukuman, buwat bay hukuman ma nakura' saitan.
7 Sagō' ya a'a pinat'nna' pagmakōkan subay pinagaddatan asal e' saga a'a
ngga'i ka jama'a si Isa. Sababna, bang iya ganta' tasā' e' sigām, gana-gana
iya tabowa e' sasat nakura' saitan.

Magtatabang ma Palhimpunan saga Jama'a si Isa

8 Na, in pasal a'a pinat'nna' magtatabang ma katimukanbi saga jama'a
si Isa Al-Masi, subay asaltun addat-tabi'at sigām, maka subay sigām
mbal magduwa-d'lla'. Subay sigām mbal maglalango maka subay mbal
napsuhan ma sīn.
9 Subay sigām patotog magatay pote' ma pandu' kasab'nnalan ya bay
pamata'u e' Tuhan pasal si Isa Al-Masi.
10 Subay sigām sinulayan dahū, jari bang kapandogahan na in addat
sigām ahāp, makajari na sigām pinat'nna' magtatabang ma saga nakura'.
11 Damikiyanna h'nda sigām, subay ahāp isab addat-tabi'at sigām maka
subay mbal biyaksa angalituhan suli-suli. Subay isab mbal angandūl ma
napsu sigām, maka subay kapangandolan ma ai-ai indaginis.
12 Saga a'a pinat'nna' magtatabang itu subay dakayu' du h'ndana maka
subay ahāp e'na angahatul anak-h'ndana maka sasuku ma okomanna.
13 Jari bang ahāp e' saga a'a magtatabang itu maghinang kahinangan
sigām, pinaheya du ōn sigām, ati makatawakkal sigām amissala ma pasal
pangandol ni si Isa Al-Masi.

Pasal Bay Pamata'u e' Tuhan

14 Na, Timuti, buwattitu panulatku ma ka'a sabab angasa aku pasa'ut
pi'ilu.
15 Sagō' bang aku tinaggahan, kata'uwannu du min sulat itu bang
buwattingga bowahan saga a'a ma deyom okoman Tuhan, hatina ma pal-
himpunanbi saga a'a suku' Tuhan ya kakkal salama-lama. In palhimpunan
ilu ibarat papagan maka hāg ya pasangdolan pandu' kasab'nnalan itu.
16 Halam aniya' kalu-kaluna, alalom sidda pandu' agamatam, pandu'
pasal si Isa Al-Masi ya bay halam kinata'uwan, sagō' pinata'u na e' Tuhan.
Bay iya palahil pi'itu magpabaran manusiya',
sinaksi'an iya e' Rū Sussi in iya a'adil.
Ta'nda' iya e' ba'anan mala'ikat.
Pinagnasihat iya ni palbangsahan kamemon,
pinagkahagad iya e' saga a'a ma kaluha'an dunya.
Tabowa iya pa'angkat ni kasahaya'an sulga'.

4

1 Pasti' asal pamissala Rū Tuhan ma pasal waktu sinōng. Yukna aheka
a'a ang'bba min pamogbog sigām ma pandu' kasab'nnalan bo' angisbat ma
saitan putingan, maka ameya' isab ma pandu' bay minnē'.
2 Saga pandu' itu pinalatun e' saga a'a pangangakkal, ya mbal ata'u
magsusun sabab abengkok itikad sigām.
3 Bang ma pandu' saga a'a itu, dusahan kono' sasuku magh'nda atawa
magh'lla, maka aniya' kono' pagkakan mbal manjari kinakan. Asā'
to'ongan pandu' buwattē' sabab in pagkakan itu bay pinapanjari e' Tuhan,
angkan patut nihalal maka pinagsukulan e' sasuku magkahagad maka
makata'u pandu' b'nnal.

4 Ahāp asal kamemon bay pinapanjari e' Tuhan, angkan subay taima'ta
sadja bang pa'in amu'anta pagsukulan ni iya.
5 Halal kinakanta kamemon ma sabab lapal Tuhan maka ma sabab
pagsukulta isab.

Sosoho'an si Isa Al-Masi Ahāp

6 Na, Timuti, bang pamandu'nu saga pituwaku itu ni saga dauranakanta
angandol ma si Isa Al-Masi, ahāp hinangnu. Akosog isab imannu ma sabab
lapal agamatam ya pamalutannu, maka ma sabab pandu' kasab'nnalan ya
pameya'annu.
7 Sagō' da'a ka angikut ma saga kissa-kissa nsa'-bidda', ya halam aniya'
kapūsanna. Patanamun akkal-pikilannu bo' taptap ahāp pameya'nu ma
kabaya'an Tuhan.
8 Bang baranta ya pakosogta, aniya' du kagunahanna minsan mbal
aheya. Sagō' bang pakosogta pangandolta tudju ni Tuhan supaya tabeya'ta
kabaya'anna, aheya to'ongan kagunahanna. Sabab minnē' kita tabowa ni
kahāpan, ngga'i ka hal ma dunya ītu, sampay isab ma dunya dakayu'.
9 B'nnal kabtangan itu, wajib ni'isbat kamemon.
10 Ya angkan kitam magsangsā' na pa'in maka magtuyu' na pa'in
magnasihat, sabab pangasahantam Tuhan kakkal salama-lama. In iya isab
angalappas ma manusiya' kamemon min hukuman dusa, labi-luba'na saga
a'a magkahagad ma iya.
11 Manjari, Timuti, pandu'in pahāp maka soho'un bineya' saga panoho'an
itu.
12 Da'a ka aiya' amandu' minsan aniya' amareyo'-deyo' ka'a ma sabab
abata' lagi' ka. Sagō' subay ahāp bowahannu kamemon bo' ka manjari
panunuran e' saga a'a angandol mailu ma si Isa Al-Masi. Subay ahāp kaul-
pi'ilnu, subay alasa ma pagkahinu, subay akosog pangandolnu ma Tuhan,
maka subay halam aniya' la'at ma deyom pikilannu.
13 Sat'ggolku mbal gi' makapi'ilu, patuyu' ka amassa min Kitab sakahaba'
waktu kapagtipunbi saga jama'a si Isa. Patuyu' ka anganasihat maka
amandu'an sigām.
14 Da'a haman-hamanun kapandayannu, ya bay min Rū Sussi. Kapan-
dayan itu bay pamuwan ka'a ma waktu palabay, pagka aniya' lapal min
Tuhan bay binissala ma pasalnu, maka ka'a bay pinat'nna'an tangan e' saga
pagmatto'ahan.
15 Hinangun kamemon ya pamahinang ka'a ma deyom sulat itu. Patukid
ka to'ongan, bo' supaya ta'nda' e' a'a kamemon ahāp kasōngannu.
16 Kamaya'-maya' ka ma barannu sampay ma pamandu'nu. Hinangun na
pa'in ai-ai panoho'anku itu ma ka'a. Sabab bang itu pagtuyu'annu, ngga'i
ka hal ka'a ya lappasan min hukuman dusa, sagō' sasuku akale ma lapalnu.

5

Pagmatto'ahan, Balu D'nda, maka Ata

1 Da'a ka amah'llingan l'lla aumul gi' min ka'a. Bang saupama aniya'
pamandu'nu ma iya, palunukun bissalanu buwat e'nu amissala ni mma'nu
lissi. Saga l'lla abata' lagi', bistahun sali' danakannu.
2 Saga d'nda aumul min ka'a, pagaddatin buwat ka-e'nu ma ina'nu lissi.
Saga d'nda abata' lagi', pagaddatin sigām buwat danakannu isab, ma halam
aniya' pikilannu saddī tudju ni sigām.
3 Na, in pasal saga d'nda abalu angandol ma si Isa Al-Masi, ya halam
taga-kampung amatuntul sigām, pagaddatin sigām.

4 Sagō' bang balu d'nda aniya' anakna atawa mpuna, anak-mpuna he'
subay magka'inagonan kamatto'ahan sigām. Bainat ko' inān in sigām
magta'at sab'nnal-b'nnal ni Tuhan, ati katungbasan e' sigām bay kamale'an
matto'a sigām atawa mbo' sigām angipat sigām tagna'. Jari bang buwattē'
hinang sigām, kasulutan Tuhan.
5 Saguwā' bang balu d'nda karangan-danganan, halam to'ongan aniya'
angupiksa' iya, Tuhan sadja ya kaholatanna. Angamu'-ngamu' na pa'in iya
ni Tuhan, mikitabang isab ma iya llaw-sangom.
6 Sagō' bang aniya' balu d'nda hal angandūlan napsu baranna, sapantun
iya a'a amatay minsan masi gi' allum baranna.
7 Pasampayun pamandu'ku itu ni saga bebeya'an si Isa mailu, supaya
halam aniya' pagsababan panā'an a'a ma sigām.
8 Sagō' bang aniya' a'a mailu mbal bilahi amahilala' lahasiya'na, ya lagi'na
bang mbal amahilala' a'a ma okomanna, a'a inān ang'bba na min pandu'
ya pagkahagarantam, maka akalap gi' dusana min a'a mbal angandol ma
Tuhan.
9 Na, bang takdil ni pagsusulatan balu d'nda, ya patut nilapay bang d'nda
ta'abut nnompū' tahun umulna, maka balu halam bay magh'lla ni saddī.
10 Ya patut nilapay, bang balu abantug ma sabab hinangna ahāp, buwat
pami'atna ma panganakna, pamahilala'na ma saga a'a makani-luma'na,
maka areyo' pangatayanna angayuput saga pagkahina suku' Tuhan. Subay
d'nda anabang saga a'a taluwa' kasusahan, maka atuyu' isab angahinang
kahāpan indaginis. Ya na ina'an ginis balu ya taluwa' sinulat.
11 Sagō' bang balu d'nda abata' gi', da'a sigām lapayun ma deyom
pagsulatan ilu, sabab aluhay apinda pikilan sigām. Bang sigām t'kkahan
baya' magh'lla, ang'bba du sigām min paghinang sigām ma Al-Masi.
12 Jari makarusa sigām pagka mbal na taisbat bay janji' sigām ni Tuhan
tagna' kabalu sigām.
13 Gana-gana sigām angalisu' maghinang, ati pabiyaksa sigām angalatag
kaluma'an. Maka ngga'i ka isab hal e'-i, sabab tagihan sigām maglituhan
suli-suli ma pasal a'a kasehe'an. Palamud sigām ma palkala' ngga'i ka suku'
sigām, maka pinagsuli-suli na pa'in e' sigām ya mbal wajib binissala.
14 Bang ma aku, ahāp lagi' bang saga balu masi gi' abata' magh'lla pabīng
maka maganak maka angahatul deyom luma' sigām. Manjari halam aniya'
la'at tabissala e' saga bantatam ma pasalan kitam magpangandol ma si Isa
Al-Masi.
15 Angkan buwattitu pamandu'ku, sabab aniya' saga balu pataikut na
min Tuhan bo' ameya' ma nakura' saitan.
16 Sagō' bang d'nda bebeya'an si Isa taga-lahasiya' balu d'nda, ya d'nda
inān subay angupiksa' iya. Mbal manjari pinaupiksa' e'na ma saga
Almasihin kasehe'. Sarang ma sigām amahilala' saga d'nda balu ya halam
to'ongan aniya' magka'inagonan sigām.
17 Na, in pasal saga matto'a ya ahāp pamatuntul sigām ma ka'am jama'a
si Isa Al-Masi ilu, patut tungbas sigām nilipat duwa. Labi-labi gi' isab bang
matto'a amuspusan kosogna magnasihat maka magpandu'.
18 Sabab tasulat asal ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Da'a sampongunbi bowa'
sapi' pasalta' anganggisa' pai.” Maka aniya' isab ayat Kitab dakayu', ya yuk-
i, “Bang a'a sinō' maghinang, patut iya tinambahan.”
19 Bang saupama aniya' anuntutan dakayu' matto'abi, da'a magtūy
asipunbi tuntut e'. Subay aniya' duwangan atawa t'llungan ya makasaksi'
ma dusana.

20 Bang aniya' ganta' makarusa, bi'atunbi a'a inān ma pang'nda' saga
bebeya'an si Isa kamemon, bo' supaya amintāng a'a kasehe'an maka tināw
isab anunuran a'a bay makarusa he'.
21 Timuti, saksi'ku Tuhan maka si Isa Al-Masi maka saga mala'ikat asussi,
soho'ta ka to'ongan angisbat ai-ai ya panoho'anku ka'a ma deyom sulat
itu. Da'a ka amapagbidda' ma a'a minsan sai. Ai-ai hinangnu da'a ka
angandapitan dangan ma saukat kalasahannu.
22 Da'a ka magdai'-dai' amene' a'a nihinang pagmakōkan ma palhim-
punanbi. Tandingun dahū bo' kinata'uwan addat-tabi'atna. Da'a ka
palamud ma dusa a'a kasehe'an. Pahalli' ka ma barannu bo' asaltun kaul-
pi'ilnu.
23 Da'a hal bohe' ya inumnu, sagō' anginum ka isab dangkuri' binu-
anggul panambal b'ttongnu, sabab maumu ka magsaki-saki.
24 Aniya' saga a'a ta'nda'an di-na paldusahan sigām, maka kata'uwanta
in sigām taga-dusa angkan sigām tantu nihukum ma sinosōng. Aniya' isab
saga a'a kasehe'an mbal magtūy ta'nda' dusa sigām. Subay waktu sinōng
bo' yampa kinata'uwan.
25 Damikiyanna isab aniya' saga hinang atampal magtūy kahāpna, maka
aniya' isab saga hinang mbal magtūy kinata'uwan. Sagō' minsan buwattē',
mbal katapukan, kinata'uwan du ma sinosōng.

6

1 Sasuku banyaga' magpangandol ma si Isa subay magaddat to'ongan ma
saga a'a ya tag-dapu sigām, bo' supaya halam aniya' makapah'lling la'at ma
Tuhan, atawa makasoway pandu' ya pameya'antam.
2 Bang banyaga' pinagdapuhan e' pagkahi bebeya'an si Isa, subay mbal
kinulangan pagaddatna ma saukat magdanakan sigām ma deyoman Al-
Masi. Ahāp lagi' bang banyaga' inān amahāp hinangna, ma sabab a'a
paghinanganna he' pagkahina bebeya'an si Isa, a'a isab asal kalasahanna.
Ya itu subay pamandu'nu ma kasehe'annu ilu: soho'un sigām ameya'
to'ongan.

Pasal Karaya B'nnal

3 Bang aniya' mailu magpandu', bo' saddī pamandu'na min pandu'
kasab'nnalan bay min Panghū'tam si Isa Al-Masi, maka bang saddī isab
min pandu' ya amowa kitam maghinang kabaya'an Tuhan,
4 na, hal magmalangkahi a'a inān maka halam aniya' kata'uwanna. Ya
sadja kabaya'anna subay magpayod maka magsu'al pasal saga kabtan-
gan. Ya kamaujuranna aniya' maglindi-lindihan, aniya' magpanganjawab,
aniya' maghimumungan ala'at, aniya' magtuna' nsa'-bidda'.
5 Jari magsagga' na pa'in saga a'a itu. Asagut deyom pikilan sigām, maka
mbal na tasilang e' sigām pandu' kasab'nnalan. Ma pangannal sigām, bang
sigām magagama magdaya du sigām.
6 B'nnal isab, aheya untungta bang kita magsukul sadja ma ai-ai
pangangganta' kita.
7 Kita itu ma waktu kalahilta, aniya' bahā' bay bowata ni deyom dunya
itu? Halam aniya'. Damikiyanna bang kita amatay, halam aniya' tabowata
pehē'.
8 Angkanna kita subay mbal anawad. Bang pa'in aniya' napakata maka
pan'mmekta, sarang na ko' he'.
9 Sagō' saga a'a bilahi magkarayahan, aluhay tabowa sinasat magdusa.
Tajallat sigām e' ba'anan napsu ma karupangan indaginis ya amaka'at

sigām, ati ya kamattihanna magmula du sigām ma dunya ītu sampay ma dunya dakayu'.
10 Sabab napsuta ma alta' ya po'onan la'at kaginisan kamemon ya nihinang e' manusiya'. Aniya' isab saga a'a napsuhan ma alta', ati minnē' sigām ang'bbahan pangandol sigām ma si Isa Al-Masi. Ya kamaujuranna ahansul pangatayan sigām e' ba'anan kasusahan ya pat'kka ni sigām.

Pamituwa ma si Timuti Sadja

11 Saguwā' ka'a, Timuti, a'a tapene' e' Tuhan, patala ka min kala'atan inān kamemon. Tukirin kaul-pi'il abontol maka pangisbat ni Tuhan, maka pangandol ma Al-Masi, maka lasa ma pagkahinu. Pahantapun bowahannu minsan ma sai, maka imanin ai-ai tum'kka ni ka'a.
12 Puspusin kosognu ameya' ma Al-Masi, maka angutun kallum kakkal ya anatas ni kasaumulan, sabab ya na ilu po'onanna ya angkan ka'a-i niabbit e' Tuhan. Entomun bay kapagsab'nnalnu ma alopan saga saksi' aheka, hatina in ka'a angandol to'ongan ma si Isa Al-Masi.
13 Aniya' itu pamituwaku ma ka'a ma pang'nda' Tuhan, ya amuwan napas ma binangsa kamemon, maka ma pang'nda' si Isa Al-Masi, ya bay atawakkal magpasab'nnal ma alopan gubnul Puntus Pilatu pasal pangandol ma Tuhan. Buwattitu pamituwaku:
14 hinangun kamemon ya pamahinang ka'a e' Tuhan, ma halam aniya' sā'na atawa la'atna panā'an iya. Hinangun to'ongan sampay ta'abut waktu kabalik Panghū' Isa Al-Masi pi'itu ni dunya.
15 Bang ta'abut na waktuna, pinapi'itu du iya pabalik e' Tuhan, ya jukup asal barakatna, maka tunggal isab magbaya' ma kamemon. Sultan asal iya ma kasultan-sultanan kamemon, Panghū' isab ma kapanghū'-panghū'an kamemon.
16 Hal iya mbal magkamatay. Pa'ataganna asal deyom sahaya ya mbal tasekot e' manusiya'. Halam aniya' bay maka'nda' iya ma waktu palabay, maka halam du aniya' maka'nda' iya ma sinōng. Wajib iya mahaldika'tam, maka ma iya asal barakat sampay ni kasaumulan. Amin.
17 Na, in pasal saga a'a mailu taga-karaya, soho'un sigām da'a mag-malangkahi ma sabab karaya sigām ma deyom dunya itu. Subay sigām mbal angandol ma pangalta' sigām sabab mbal du kakkal. Subay Tuhan ya pasangdolan sigām, sabab magmura e'na amuwan ai-ai makalasig pangatayantam.
18 Pandu'in isab saga a'a ilu subay maghinang kahāpan ma pagkahi sigām. Ya karaya sigām subay kahinangan ahāp. Subay sigām hilas amuwan ma sasuku taluwa' kasusahan.
19 Bang itu nihinang e' sigām, sali' aniya' alta' tatau' e' sigām ma deyom sulga' panantuhan sigām ma waktu sinōng. Jari makasambut du sigām kallum b'nnal, hatina kallum kakkal.
20 Na, Timuti, amay-amay, tau'un pahogot saga pandu' bay pangandol ma ka'a. Tangkisin bissala ya mbal makasulut atay Tuhan, maka saga pagpayod halam aniya' gunana. Niōnan ko' itu pangita'u e' a'a kasehe'an, sagō' ngga'i ka.
21 Sabab aniya' saga a'a magpina'in in sigām bay kaniya'an pangita'u ina'an-i, sagō' minnē' sigām tabowa pasiha' min pandu' b'nnal ya pam'nnalantam.

Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon pinaniya'an tatabangan e' Tuhan. *Wassalam*

2 TIMUTI

Pahati pasal sulat itu

Ma waktu kapanulat si Paul ma sulat itu, ina'an iya ma da'ira Rōm ma deyom kalabusu. Kata'uwanna asal in iya song pinapatay ma sabab pagnasihatna pasal si Isa Al-Masi. Angkan anulat si Paul pabīng ni si Timuti sabab bilahi mag'nda' maka iya pabīng. Ta'nda' ma sulat itu bang buwattingga lasa si Paul ma si Timuti, ya ōnanna anakna.

Aheka pamituwa si Paul ma si Timuti ma deyom sulat itu. Sinō' iya patukid na pa'in anaksi' ma pasal si Isa, maka subay mbal takalipatna pandu' b'nnal bay pamandu' iya. Subay iya alasa ma pagkahina, subay isab aiman minsan ma deyom kabinasahan maka katiksa'an. Subay panunuranna si Paul, angkan iya pinaentoman pasal pangandol si Paul maka kasandalna maka lasana.

Sulat si Paul Karuwana ni si TIMUTI

1 Sulat itu min aku, si Paul. Kawakilan aku e' si Isa Al-Masi sabab min
kabaya'an Tuhan, sinō' magnasihat ni saga a'a pasal kallum kakkal ya bay
paljanji'an Tuhan ma sasuku parakayu' ma si Isa Al-Masi.
2 Pasampayku sulat itu ni ka'a, Timuti. Sali' ka anakku kinalasahan.
Mura-murahan, bang pa'in ka pinaniya'an tatabangan maka kasannangan
deyom atay e' Mma'ta Tuhan maka Panghū'ta si Isa Al-Masi. Bang pa'in ka
kina'ase'an isab.

Pamalasig si Paul ma Pangatayan si Timuti

3 Magsukul aku ni Tuhan, ya paghinanganku. Maghinang na pa'in
aku ma iya ma abontol itikadku, buwat bay paghinang kamatto'ahanku
ma masa awal e'. Magsukul aku ni Tuhan ma sababnu, Timuti, pagka
taentomta ka ma waktu kapangarapku ni Tuhan llaw maka sangom.
4 Bang taentomku bay panangisnu ma waktu katulakku, landu' aku bilahi
mag'nda' maka ka'a pabalik supaya aku kinōgan to'ongan.
5 Taentomku isab kapangandolnu sab'nnal-b'nnal ma si Isa Al-Masi,
buwat bay pangandol mbo'nu d'nda si Loyda maka bay pangandol ina'nu
si Yunis. Tatantuku isab in ka'a taga-pangandol buwattē'.
6 Ya itu po'onna angkan ka paentomanku pasal kapandayan bay
pamuwan ka'a e' Tuhan, waktu kapat'nna'ku tanganku ma ka'a. Pajatuhun
kapandayannu ilu
7 sabab ngga'i ka tāw ya pamahōp Tuhan ma pangatayantam, sagō'
kawasa, maka lasa ma pagkahi, maka pamaggat napsu.
8 Da'a ka aiya' magsab'nnal ni a'a pasal Panghū'tam si Isa Al-Masi. Da'a
ka isab aiya' ma pasalku, pagka aku ma deyom kalabusu itu ma sabab
pameya'ku ma Al-Masi. Sagō' maglilla' sadja ka ameya'an aku anandalan
kasigpitan ma sabab lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi. Pinakosog du ka e'
Tuhan bo' kasandalannu.
9 Lappasan na kitam e'na min hukuman dusa, tapene' kitam bo' kitam
tahinang a'a suku'na. Ngga'i ka ko' itu tungbas ma sabab aniya' bay
hinangtam ahāp, sagō' ma sabab aniya' lasana maka ase'na tudju ni kitam.
Ya asal mohotna ma halam gi' tapapanjari dunya, in kitam manusiya' asal
kalasahanna maka ka'ase'anna sabab min kahinangan si Isa Al-Masi.
10 A'awam kitam tagna' sagō' pinabukis na ma buwattina'an, sabab
makapi'itu na ni dunya si Isa Al-Masi, ya Manglalappas. Taga'os e'na kosog

kamatay ati kaniya'an kitam kallum kakkal ni kasaumulan luwas min lapal
ahāp.
11 Kawakilan aku e' Tuhan, sinō' magnasihat maka magpandu' lapal
ahāp.
12 Ya na itu sababna angkan aku katiksa'an ma deyom kalabusu itu, sagō'
mbal aku aiya' sabab kata'uwanku du bang sai ya pangandolanku. Maka
tatantuku isab in iya makakole' anganjagahan kamemon bay pangandolna
ma aku, sampay ta'abut llaw pabalikna ni dunya.
13 Isbatun to'ongan saga pandu' b'nnal bay pamandu'ku ma ka'a.
Panunurin pahāp. Pahogotun pangandolnu ma si Isa Al-Masi maka
kalasahin isab pagkahinu, pagka si Isa Al-Masi ya parakayu'antam sali'-
sali'.
14 Tau'un pandu' ahāp ya bay pangandol Tuhan ma ka'a, pagka ka
tinabang e' Rū Sussi, ya pat'nna' ma deyom ataytam.
15 Kata'uwannu, Timuti, bay aku siniya-siya e' saga bebeya'an si Isa ma
lahat Asiya itu, sampay e' si Pigilus maka si Hermogen.
16 Saguwā' mura-murahan bang pa'in disi Onesepor magtai'anak
kina'ase'an e' Tuhan, sabab araran iya bay amalasig pangatayanku. Halam
iya bay aiya' anibaw aku minsan aku ma deyom kalabusu.
17 Sagō' pagt'kkana pi'itu ni da'ira Rōm, magtūy pinuspusan e'na kosogna
amiha aku sampay aku tabākna na.
18 Mura-murahan, bang pa'in iya kina'ase'an e' Tuhan ma llaw kabalik
si Isa Al-Masi pi'itu angahukum manusiya'. Kata'uwannu du bang
buwattingga bay katabang si Onesepor itu ma aku, waktu kamahē'ku gi'
ma da'ira Epesos e'.

2

1 Manjari ka'a Otō', pakosogun pangandolnu sabab min tatabangan ya
pamuwan kitam bebeya'an si Isa Al-Masi.
2 Saga pamandu'ku bay takalenu min aku ma alopan saga saksi' aheka,
subay patanggungnu ma saga a'a kapangandolan, a'a ata'u isab amandu'an
saga sehe' sigām.
3 Maglilla' ka ameya'an aku anandalan kasigpitan, supaya ka makasali'
ni sundalu ahāp ma deyoman si Isa Al-Masi.
4 Sabab bang a'a magsundalu, mbal iya palamud ma kahinangan saga
a'a ngga'i ka sundalu sabab kabaya'anna subay kasulutan nakura'na.
5 Atawa bang a'a bilahi maglomba ma pagdaganan, mbal iya makara'ug
bang mbal beya'na aturan paglomba he'.
6 Bang a'a isab magsangsā' maghuma, subay iya parahū angā' bahagi'na
min buwa' huma he'.
7 Tali'un to'ongan saga pamaralilku itu, sabab tinabang du ka e' Tuhan
bo' tahatinu to'ongan.
8 Entomun si Isa Al-Masi, tubu' iya si Da'ud maka bay iya pinakallum
pabīng min kamatay. Ya na itu lapal ahāp pagnasihatku.
9 Angananam aku kabinasahan ma sabab pagnasihatku lapal ahāp itu,
maka itiya' aku tinahan ma deyom kalabusu buwat a'a bay makalanggal
sara'. Sagō' minsan tinahan baranku itu, mbal tatahan lapal Tuhan.
10 Manjari maglilla' aku angananam kabinasahan ma sabab saga a'a
tapene' e' Tuhan, bo' supaya sigām parakayu' ni si Isa Al-Masi ati
pinaniya'an kasalamatan ma deyom sahaya Tuhan salama-lama.
11 B'nnal sadja saga kabtangan itu, ya yuk-i,
“Bang kita bay ameya' ma si Isa ma kamatayna,

ameya' du isab ma iya ma kallumna.
12 Bang kita anandal na pa'in ma deyom kabinasahan,
ameya' du kita ma si Isa ang'ntanan pagparinta ma sinosōng.
Bang kita amalilu in si Isa ngga'i ka pameya'anta,
pinaliluhan du kita isab e'na.
13 Bang kita mbal at'ttog angandol ma iya,
masi du iya kapangandolan sabab mbal to'ongan apinda addatna."

Sosoho'an ya Makasulut Atay Tuhan

14 Paentomin saga bebeya'an si Isa mailu pasal pamituwaku itu. Amay-amayin to'ongan sigām ma pang'nda' Tuhan, sō'un sigām da'a magsu'al pasal saga kabtangan. Saga pagsu'al itu mbal du makahāp, sagō' amaka'at gom pa'in pangandol saga a'a sasuku makakale iya.
15 Puspusun kosognu amahāp ai-ai hinangnu bo' ka makasulut atay Tuhan. Subay abontol e'nu magnasihat pasal lapal kasab'nnalan, supaya ka mbal aiya' ma sabab hinangnu.
16 Halli'in saga pagbissala karupangan ya mbal makasulut atay Tuhan. Bang a'a palamud ma saga pagbissala buwattē', ya kamattihanna tabowa sigām magdusa ati palawak gom pa'in min Tuhan.
17 Ya pandu' saga a'a magbissala karupangan e' ibarat dugsul, palatag na pa'in ma deyom baran sampay alapat kamemonna. Buwattē' isab saga pamandu' disi Himinus maka si Pilitus.
18 Ka'bbahan e' sigā pandu' b'nnal. Yuk sigā in pamakallum saga a'a magpatayan palabay na, angkan halam na aniya' pinakallum ma sinosōng. Jari minnē' aniya' saga a'a mbal na angandol ma si Isa.
19 Sagō' ya pandu' min Tuhan itu apagon asal, sali' dalil papagan luma' mbal tajogjog. Aniya' sulat ma papagan itu, yuk-i, "Kinata'uwan e' Tuhan bang sai a'ana." Aniya' gi' isab sulatna dakayu', yuk-i, "Sasuku ah'lling in iya suku' Tuhan, subay bbahanna saga kahinangan ala'at."
20 Buwattitu pamaralilku ma ka'a, Timuti. Ma deyom luma' aheya ya pat'nna'an a'a dayahan, magginisan kapanyapanna. Aniya' saga pangisihan hinangan bulawan, aniya' isab hinangan pilak. Subay palkala' aheya bo' yampa ginuna saga pangisihan ahalga' itu. Aniya' isab saga pangisihan hinangan kayu atawa tana', makajari ginuna llaw-llaw.
21 Manjari saga bebeya'an si Isa sali' dalil kapanyapan indaginis. Sasuku anussihan di-na min la'at kamemon, tapagguna ma pakaradja'an aheya. Ya angkan iya tapagguna e' Panghū'na, sabab tasussi deyom atayna maka sakap iya maghinang ai-ai ahāp.
22 Halli'in saga napsu baran ya kabiyaksahan saga onde' baha'u. Ya tuyu'annu subay atay abontol, maka pagiman, maka paglasa, maka kasannangan. Magda'atay ka maka saga a'a angarap ma Panghū'ta si Isa Al-Masi min deyom atay sussi.
23 Da'a ka palamud ma saga pagjawab karupangan, ya halam aniya' kapūsanna. Kata'uwannu in pagjawab buwattitu tahinang sadja pagbono'.
24 Pagka sosoho'an Tuhan ka, da'a ka maglugat maka sai-sai. Subay ka angahāp maka anabalan a'a kamemon, maka subay ahāp e'nu magpandu'.
25 Bang aniya' ganta' makasagga' pandu'nu, subay ahanunus panam-bungnu. Kalu sigām binuwanan pikilan e' Tuhan bo' makabāk pag-susunan, ati tabowa sigām pata'u ma pandu' kasab'nnalan.
26 Jari angahāp pikilan sigām pabīng, ati papuwas sigām min pang'ntanan nakura' saitan, ya bay anganjallat pikilan sigām bo' ameya' maghinang kabaya'anna.

3

Pasal Masa Kahinapusan

1 Entomun to'ongan itu, Timuti. Bang sōng na ta'abut masa kahinapusan
dunya itu, aheka katiksa'an paniya'.
2 Ya niangut e' saga a'a ma masa ina'an kahāpan di-sigām sadja, mbal
takannal e' sigām a'a kasehe'an. Napsuhan du sigām ma pilak, abbuhan
sigām, maka alanga atay sigām. Amissala sigām kala'atan ma pagkahi
sigām maka mbal ameya' ma pami'at matto'a sigām. Mbal sigām ata'u
magsukul, maka landu' sigām asabul.
3 Mbal sigām ma'ase' ma sehe' sigām, mbal isab bilahi magkahāp bang
aniya' bay pagsagga'an. Angalimut na pa'in sigām ma a'a kasehe'an, maka
nirūlan ai-ai kinanapsuhan baran sigām. Ab'ngngis sigām makalandu',
maka ab'nsi ma ai-ai ahāp.
4 Mbal sigām kapangandolan sabab paninipu. Lumandu'an esog sigām,
maka mbal manjari pagmalangkahi sigām. Bilahi sadja sigām maghāp
palasahan ati halam aniya' baya' sigām angisbat Tuhan.
5 B'nnal sigām magagama sagō' halam aniya' pūsna sabab mbal sigām
bilahi pinindahan pangatayan. Oto' halli'in saga a'a buwattē'.
6 Aniya' isab saga l'lla ma waktu ina'an-i pasōd ni deyom luma' a'a bo'
amidjakan saga kar'ndahan magkarupangan. Asasaw pikilan saga d'nda
inān sabab min dusa sigām, ati abowa-bowa sigām e' napsu magindaginis.
7 Akale sadja sigām ma sai-sai amandu', sagō' mbal to'ongan makahati
ma pandu' b'nnal.
8 Saga l'lla ya amidjak inān anagga' asal ma pandu' b'nnal. Asagut deyom
pikilan sigām, maka pangandol sigām ngga'i ka b'nnal. Ya panunuran
sigām kahinangan disi Jannis maka si Jambes, ya bay anagga' si Musa ma
masa awal e'.
9 Saguwā' in pamandu' saga a'a amidjak inān halam du aniya'
kasōnganna. Mbal at'ggol, kinata'uwan du karupangan sigām e' a'a
kamemon, buwat bay karupangan disi Jannis maka si Jambes e'.

Patogol ma Pandu' B'nnal

10 Samantala' ka'a, Timuti, kata'uwannu du bang ai pamandu'ku maka
bang buwattingga kaul-pi'ilku maka bang ai mohotku. Kata'uwannu isab
in aku angandol asal ma si Isa. Imananku maka kalasahanku isab saga
pagkahiku, maka sandalanku saga kasukkalan.
11 Kata'uwannu du saga kapinjala'an maka kasigpitan bay pat'kka ni aku
mahē' ma da'ira Antiyuk maka mahē' ma Ikuni maka ma Listara. Aho',
kata'uwannu saga kapinjala'an kamemon bay kasandalanku. Daipara
kapuwasan aku e' Panghū'tam min kasukkalanku inān kamemon.
12 B'nnal asal, sasuku bilahi ameya' ma kabaya'an Tuhan ma sabab si Isa
Al-Masi ya parakayu'anna, tantu sigām kat'kkahan kapinjala'an.
13 Sagō' saga a'a patila'atun maka saga a'a pangakkal, paruhun na pa'in
kahinangan sigām ala'at. Angalingu sigām ma sehe' sigām, maka talingu
du isab baran sigām.
14 Sagō' ka'a, Timuti, patogol ka ameya' ma pandu' b'nnal bay pamandu'
ka'a, ya pandu' asal pagkahagarannu to'ongan. Kata'uwannu du bang sai
bay amandu'an ka'a.
15 Maka kata'uwannu isab kahālannu sangay min kariki'-diki'nu sampay
ni kaheyanu, bay ka pina'anad asal ma ai-ai tasulat ma deyom Kitab.
Ya na ina'an po'onanna angkan ka makapikil anaima' kallum kakkal, ya
pamuwan e' Tuhan ma sasuku angandol ma si Isa Al-Masi.

16 Kamemon tasulat ma deyom Kitab inān bay pinasulat e' Tuhan, ati
aheya kagunahanna pamandu' maka pangalāng saga hinang mbal taluwa',
maka pamabontol kasā'an. Aheya isab kagunahanna pamituwa pasal
addat-tabi'at ahāp,
17 supaya ajukup saga a'a sosoho'an Tuhan ma pangita'u maka ma
kapandayan. Jari sakap na sigām maghinang saga hinang ahāp kamemon.

4

1 Na, Timuti, aniya' gi' panoho'anku to'ongan ma ka'a. Saksi'ku Tuhan
maka si Isa Al-Masi, ya angahukum manusiya' ma sinosōng, saga a'a masi
allum sampay saga a'a magpatayan. Song iya pabalik pi'itu ni dunya
amat'nna' pagparintana, angkan buwattitu pangamay-ngamayku ma ka'a.
2 Pagnasihatun lapal Tuhan, anakap ka di-nu minsan ai waktu, kinale
ka llingnu atawa mbal. Bang aniya' makahinang kasā'an, bi'atun. Bang
aniya' makarusa, lāngun. Bang aniya' alamma pangandolna ma Tuhan,
pakosogun. Patampalun pamandu'nu, maka imanin saga a'a pandu'annu
minsan sigām ahunit pinandu'an.
3 Angkan buwattitu panoho'anku ma ka'a, sabab aniya' waktu ma
sinosōng mbal anaima' saga a'a ma pandu' b'nnal. Ya tinurul e' sigām ai-ai
kabaya'an sigām, ati aheka guru pinatimuk e' sigām, sasuku amowahan
sigām lling ahāp kinale.
4 Pataikut sigām min pandu' b'nnal ati akale gom pa'in ma kissa bay
hinangan manusiya'.
5 Saguwā' ka'a, Timuti, subay atotog pikilannu minsan ai kalabayannu.
Sandalin kasigpitan ai-ai, maka tuyu'in hinangnu magnasihat lapal ahāp
pasal si Isa Al-Masi. Hinangun to'ongan ai-ai kamemon bay pamahinang
ka'a e' Tuhan.
6 Song na ta'abut ganta'an panukbal kallumku, sapantun inuman
panukbal ni Tuhan. Asekot na waktu pamole'ku ni ahirat.
7 Bay na puspusanku kosogku sali' dalil a'a maglomba ma pagdaganan,
ati makasampay na aku ni gindananna. Halam bay bbahanku pangan-
dolku ma Tuhan.
8 Manjari aniya' asal tinagama e' Tuhan ma deyom sulga' panungbasna
ma sasuku bay abontol atayna ma deyom dunya. Pinasambutan du aku
tungbas inān e' Panghū' Isa Al-Masi, ya maghuhukum abontol, bang ta'abut
llaw aheya inān. Ngga'i ka isab hal aku ya tinungbasan. Tinungbasan du
isab saga a'a kamemon sasuku aholat angalagaran kapi'itu si Isa.

Pasal bay Kalabayan si Paul

9 Patuyu' ka pasa'ut pi'itu,
10 sabab bay na aku ni'bbahan e' si Demas pagka ahalga' ma iya saga legot
dunya itu, ati wa'i na iya ala'an tudju ni lahat Tessaloneka. Si Kresken wa'i
na ni Galatiya, maka si Titus wa'i ni Dalmatiya.
11 Luwal la'a si Lukas ya sehe'ku maitu. Ngā'un si Markus ati bowahun
pi'itu sabab makatabang iya ma aku ma hinangku itu.
12 Ina'an si Tikikus bay soho'ku ni Epesos.
13 Bang ka pi'itu, bowahun s'mmekku ya bay ta'bba ma luma' si Karpus
mahē' ma lahat Trowas. Bowahun isab saga būkku, ya lagi'na saga katas
panulatanku.
14 Si Iskandar, ya a'a magsasal e', bay sidda angala'at aku. Sagō' pī'un na,
Tuhan ya ata'u anungbasan iya ma sabab hinangna.

15 Ka'a isab, pahalli' ka ma iya sabab akosog panagga'na ma lapal
pagnasihatta.
16 Tagna' aku sinumariya mahē' ma sara', halam aniya' bay angandapitan
aku. Bay aku siniya-siya e' sehe'ku kamemon. Mura-murahan, bang pa'in
mbal binista e' Tuhan paghinang sigām buwattē'.
17 Sagō' minsan aku bay ni'bbahan e' sigām, pagapi' asal Panghū' Isa ma
aku. Kabuwanan aku kosog e'na supaya aku makapagnasihat ma saga a'a
ngga'i ka Yahudi, bo' sigām makakale pahāp ma lapalna. Jari kapuwasan
aku e'na min kamulahan, sapantun a'a niliyusan min bowa' halimaw.
18 Tantu isab aku lappasan e' Tuhan min kala'atan kamemon ya pat'kka
ni aku ma sinosōng, ati binowa aku e'na ni lahat pagparintahanna ma
deyom sulga', ma halam aniya' baya-bayana. Patut iya pinudji sampay ni
kasaumulan. Amin.

Bissala Katangbusan

19 Itiya' aku amasampay minsan la'a hal lapalku ni si Prisila maka si Akila
maka disi Onesepor magtai'anak.
20 Si Erastus, he' na angagad ma Kurintu, maka si Trupimus bay
bbahanku ma da'ira Militus pagka asaki.
21 Amay-amay, Timuti, pasa'ut ka pi'itu bo' ka mbal ta'abut e' musim
pamaliyu.
Itiya' isab disi Ubulus, si Pudin, si Linus maka si Klauda magpasampay
isab minsan la'a hal lapal sigām ni ka'am. Damikiyanna isab saga
dauranakantam bebeya'an si Isa kasehe'an.
22 Mura-murahan, bang pa'in patotog Panghū'tam ma deyom ataynu.
Bang pa'in ka'am kamemon kaniya'an tatabangan min Tuhan. *Wassalam*

TITUS

Pahati pasal sulat itu

Si Titus itu bangsa Girīk. Abata' lagi' iya ma waktu kasambutna sulat itu. Bay iya makakale ma pagnasihat si Paul angkan iya angandol na ma si Isa Al-Masi. Manjari tabanganna si Paul ma hinangna, ati kapangandolan to'ongan iya.

Bay iya ameya' ma si Paul ma l'ngnganna pabalik ni saga lahat kasehe' bay pagnasihatanna. Jari aniya' dakayu' lahat ya pat'kkahan sigā ma l'ngngan e'-i, ya na pū' Kerete. Manjari itu, song pa'in sigā ala'an, anoho' si Paul ma si Titus subay pa'bba ma pū' inān angahatul saga a'a maina'an ya magpangandol ma Panghū' Isa.

Ma deyom sulat itu pinandu'an e' si Paul si Titus bang buwattingga pamene'na a'a pinat'nna' nakura' ma saga jama'a si Isa Al-Masi ma lahat dakayu' maka dakayu', maka bang buwattingga subay addat sigām. Pinandu'an iya isab pasal matto'a maka onde' baha'u, d'nda maka l'lla, bang buwattingga subay kaul-pi'il sigām. Sinō' iya angalāng saga guru ya magpandu' ngga'i ka b'nnal, sabab pandu' sigām hal amowa saga Almasihin magkasasawan.

Sulat si Paul ni si TITUS

1 Sulat itu min aku, si Paul, sosoho'an Tuhan. Kawakilan isab aku e' si Isa
Al-Masi, sinō' pehē' anabangan saga a'a bay tapene' e' Tuhan bo' pasōng
pangandol sigām ma iya, bo' pasōng isab pangita'u sigām pasal pandu'
b'nnal, ya amowa sigām ameya' ma kabaya'an Tuhan.
2 Angkan buwattē', sabab aniya' kallum kakkal holatantam. Kallum
kakkal inān bay panganjanji' asal e' Tuhan dahū gi' min waktu pamapan-
jari dunya, maka Tuhan itu mbal ata'u magputing.
3 Ta'abut pa'in waktu bay pangangganta' inān, pinaluwas e'na lapalna
labay min pagnasihatku. In pagnasihat itu bay pangandol ma aku e'
Tuhantam Manglalappas.
4 Pasampayku sulat itu ni ka'a, Titus. Sali' na ka anakku lahasiya' pagka
kita angandol sali'-sali' ma si Isa Al-Masi. Mura-murahan, bang pa'in ka
pinaniya'an tatabangan maka kasannangan atay e' Mma'tam Tuhan maka
e' si Isa Al-Masi, ya maglalappas ma kitam.

Saga Hinang si Titus ma Pū' Kerete

5 Bay ka bbahanku mailu ma pū' Kerete bo' tahatulnu ai-ai halam
bay aubus, tapat'nna'nu isab saga a'a nihinang pagmatto'ahan ma saga
jama'a si Isa ya magtimuk ma kalahat-lahatan ilu kamemon. Entomun
bay panoho'anku ma ka'a:
6 bang a'a pinat'nna' pagmatto'ahan subay halam aniya' dusana panā'an
iya maka subay dakayu' du h'ndana. Saga panganakna isab subay
angandol ma si Isa Al-Masi, maka subay mbal bula'ug atawa atuwas
pinandu'an.
7 Sababna bang a'a pinat'nna' pagmakōkan ma saga jama'a si Isa, hinang
Tuhan ya pangandol ma iya, angkan subay halam aniya' dusa panā'an iya.
Subay iya mbal abbuhan atawa al'kkas apasu' atayna. Subay iya ngga'i ka
a'a patilango, maka subay mbal ab'ngngis atawa napsuhan ma pilak.

8 Bang aniya' a'a pehē' ni luma'na subay pa'iddana to'ongan, maka
subay iya ka'amuhan isab ma ai-ai makahāp. Subay iya ahantap ma ai-
ai hinangna, maka subay iya abontol. Subay iya ameya' ma Tuhan min
deyom atayna, maka subay ata'u ahalli'an napsuna.
9 Subay ahogot pamalutna ma lapal kapangandolan itu, buwat bay
pamandu' ma iya. Manjari ata'u iya amahogot atay saga a'a kasehe'an,
pagka pamandu'na pandu' kasab'nnalan ma sigām. Maka ata'u iya
anambungan saga a'a anagga' iya bo' pabontolna kasā'an sigām.
10 Angkan subay buwattē', sabab aheka a'a atuwas kōk sigām maka
agagga pinandu'an, labi-luba'na saga sehe'bi bay papinda min agama
Yahudi. Binissala e' saga a'a inān ya halam aniya' pūsna, maka nilingu
e' sigām a'a kasehe'an.
11 Lāngun saga a'a magbissala buwattē' sabab aheka a'a magtautai'anak
tabowa asasaw e' pamandu' sigām, pandu' mbal wajib pinamūng, maka
pandu' pagpilak sadja.
12 Aniya' dakayu' pagkahi sigām bangsa Kerete, a'a bibissalahun, bay
makapaluwas bissala, yuk-i, "Saga bangsa Kerete itu hal magputing,
ab'ngngis sigām buwat sattuwa talun, napsuhan sigām maka lisu'an
maghinang."
13 Taluwa' bissala inān, angkan subay lāngnu saga a'a magpandu' inān
bo' supaya ahāp pagkahagad sigām ma pandu' b'nnal.
14 Soho'un sigām da'a angisbat ma saga kissa-kissa bangsa Yahudi ya
ngga'i ka b'nnal, da'a isab ameya' ma panoho'an bay nihinang e' saga a'a
pataikut min kasab'nnalan.
15 Bang a'a asussi pangatayanna, asussi ai-ai kamemon makani-
pikilanna. Sagō' bang a'a mbal asussi pangatayanna maka mbal am'nnal
ma si Isa Al-Masi, halam aniya' asussi ma iya sabab katamakan deyom
pamikilna, maka mbal tapagbidda'na hāp maka la'at.
16 Saga a'a inān magbau'-bau' in sigām ata'u ma Tuhan, sagō' hinang
sigām maka bissala sigām mbal magtaluwa'. Makab'nsi-b'nsi addat sigām,
mbal sigām ameya' pandu', maka mbal makapaghinang ahāp.

2

Pandu' B'nnal

1 Samantala' ka'a, Titus, pamituwanu subay magtaluwa' maka pandu'
b'nnal.
2 Pituwahin saga matto'a l'lla in sigām subay ahalli' ma napsu baran
sigām, subay ahāp addat sigām, maka subay ahantap ma ai-ai nihinang e'
sigām. Subay ahogot to'ongan pangandol sigām ma si Isa, subay alasa ma
pagkahi sigām, maka subay asandal minsan ai tum'kka ni sigām.
3 Buwattē' isab pamituwanu ma saga matto'a d'nda. Ya addat-tabi'at
sigām subay makatōp ma d'nda ya atuyu' ameya' ma kabaya'an Tuhan.
Subay sigām da'a angalimut ma sehe' sigām maka subay mbal tagihan
anginum ai-ai makalango. Ya pamandu' e' sigām subay pandu' ahāp.
4 Manjari tabi'at e' matto'a d'nda itu saga kar'ndahan abata' gi' bo' sigām
alasa ma anak-h'lla sigām,
5 sampay ahantap ma ai-ai hinang sigām. Subay asussi pangatayan
sigām maka subay atuyu' maghinang ma deyom luma'. Subay isab angaku
kagara'an e' h'lla sigām. Bang buwattē' addat sigām, manjari halam aniya'
makapah'llingan la'at pasal lapal Tuhan itu.

6 Damikiyanna isab saga l'lla abata' gi', soho'un sigām pahantap ma ai-ai
tahinang sigām.
7 Ka'a Titus, subay ahāp to'ongan kaul-pi'ilnu bo' ka manjari panunuran
e' saga sehe'nu. Bang ka amandu' subay abontol sadja pamandu'nu, maka
bowahannu subay magtaluwa' maka lapal Tuhan ya pamandu'nu.
8 Ma ai-ai pamandu'nu paggunahun saga bissala ahāp ya mbal tasoway,
supaya aiya' saga kuntaratam pagka mbal makabāk sababan pamah'lling
sigām la'at ma kitam.
9 Pandu'in saga ata in sigām subay ameya' kapagbaya'an nakura' sigām,
maka subay patuyu' anulut atayna. Mbal sigām manjari anganjawab ma
panoho'an nakura' sigām.
10 Subay sigām mbal anangkawan nakura' sigām, sagō' subay mattan in
sigām ahatul maka kapangandolan sakahaba' waktu. Jari ka'amuhan saga
a'a ma pamandu'tam pasal Tuhan, ya angalappas ma kitam min hukuman
dusa.
11 Sabab pinatuwa' na e' Tuhan lasana maka ase'na bo' kalappasan saga
manusiya' kamemon min hukuman dusa.
12 Kapandu'an kitam e' lasa maka ase' Tuhan subay ang'bba min ai-ai
ya mbal amowa kitam tudju ni iya. Subay bbahanta isab napsuta ma
legot dunya itu. Jari subay kitam ahantap ma ai-ai hinangtam. Subay
kitam abontol sadja, maka subay ameya'an kabaya'an Tuhan sat'ggoltam
ma dunya itu,
13 samantala' kitam angalagaran llaw ya asal holatantam. Ya na
ina'an llaw patuwa' sahaya Tuhantam Sangat Kawasa, si Isa Al-Masi ya
maglalappas ma kitam.
14 Bay iya maglilla' amatay ma sababtam, supaya kitam tal'kkat e'na
maka kapuwasan min kala'atan kamemon. Kabaya'anna subay asussi
ataytam, bo' kitam manjari a'a suku'na na, ya atuyu' maghinang kahāpan.
15 Ya itu pamandu'nu ni saga a'a. Amay-amayin sigām maka bi'atun
sasuku sigām asā', sabab aniya' kapatutnu anagda sigām. Subay halam
aniya' amareyo' ka'a.

3

Sakap Maghinang Ahāp

1 Paentomin saga bebeya'an si Isa Al-Masi mailu, in sigām subay angaku
ma kapatut saga pagnakura'an maka saga a'a ang'ntan pagparinta, ati
subay ameya' ma panoho'an sigām. Subay sigām sakap maghinang ai-ai
ahāp.
2 Soho'un sigām da'a angalimut ma sai-sai, sagō' subay sigām pasulut
maka pabagay sadja ma a'a kasehe'an. Subay ahanunut pah'lling sigām ni
a'a kamemon.
3 Sabab in kitam bay du isab a'awam ma waktu palabay, bay agagga
sinoho', maka bay talingu. Tabowa-bowa na pa'in kitam e' napsu ahāp-
ala'at, ai-ai ya makahāp palasahan. Bay ala'at isab kasuddahantam maka
angandali'it na pa'in kitam ma saga sehe'tam. Ab'nsi kitam ma pagkahita,
maka kinab'nsihan isab kitam e' sigām.
4 Sagō' Tuhan, ya angalappas kitam, bay makapatuwa' kahāpna maka
lasana ma bangsa manusiya',
5 ati puwasanna kitam min hukuman dusa. Ngga'i ka ma sabab aniya'
kahāpan bay hinangtam, sagō' ma sabab ase'na ma kitam. Nianakan kitam
pabīng e' Rū Sussi maka kabuwanan kallum baha'u pagka sussina ataytam.

6 Manglabi-labihan na kahāpan ma kitam pagka kitam pinasangonan Rū
Sussi e' Tuhan ma sabab si Isa Al-Masi ya angalappas kitam.
7 Sabab min lasa maka ase' Tuhan ya angkan kitam pinapagkahāp na
maka Tuhan, bo' kitam kaniya'an kallum kakkal ya asal holatantam.
8 B'nnal sadja ya pah'llingku itu. Kabaya'anku subay ka amandu'
pahāp-hāp pasal saga pandu'ku ya ma deyom sulat itu. Soho'un saga
a'a ilu angikut to'ongan bo' supaya sasuku sigām magkahagad ma Tuhan
magmatuyu' na pa'in maghinang ahāp. Ahāp asal hinang sigām buwattē',
maka aniya' kagunahanna ma a'a kamemon.
9 Saguwā' halli'in saga a'a magjawab ma halam aniya' kaguna-
hanna, maka pagsuli-suli pasal saga ōn ka'mbo'-mbo'an sigām pangkat-
mamangkat. Da'a ka isab palamud bang aniya' maglugat atawa magsu'al
pasal sara' bay pang'bba e' si Musa ma masa awal e'. Saga pagsuli-suli
buwattē' mbal makahāp, halam aniya' pūsna.
10 Bang aniya' sehe'bi makatagna'an paglugat ma saga bebeya'an si Isa,
sanggupin iya mint'dda, bo' sanggupin iya pabīng min t'dda la'a. Bang iya
mbal ang'bba min hinangna he', da'a ka palamud ma iya.
11 Sabab kata'uwannu in a'a buwattē', abengkok asal pikilanna maka
dusahan. Atampal sā'na sabab min hinangna.

Bissala Katangbusan

12 Na, Titus, bang at'kka pi'ilu si Artemas atawa si Tikikus, sai-sai ya
soho'ku, patuyu' ka pehē' ni da'ira Nikupulis bo' kitam magbāk mahē'.
Sabab agara' aku pat'nna' mahē' sat'ggol timpu pamaliyu.
13 Patuntulun si Apollos maka si Senas ya abugaw he' bang sigā pauntas
ni pal'ngnganan sigā. Buwanin sigā ai-ai kagunahan sigā.
14 Pandu'in saga sehe'tam bebeya'an si Isa Al-Masi ilu, in sigām subay
patukid maghinang ahāp bo' aniya' panabang sigām ma a'a kasehe'an bang
kasigpitan. Bang buwattē' aniya' du pa'in kagunahan saga kahinangan
sigām.
15 Saga sehe'ku kamemon maitu amasampay minsan la'a hal lapal sigām
ni ka'a. Ya du aku amasampay kasi-lasaku ni sasuku alasahan kami, pagka
kitam dambeya'an angandol ma Al-Masi.
Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon pinaniya'an tatabangan e'
Tuhan. *Wassalam*

PILIMUN

Pahati pasal sulat itu

Si Pilimun itu Almasihin bay min lahat Kolossa. A'a balkanan iya tabowa angandol ma si Isa sabab pagnasihat si Paul ya takalena. Magbagay asal iya maka si Paul sangay min waktu kapangandolna ma si Isa.

Aniya' ma si Pilimun dakayu' banyaga' niōnan si Onesimus. Jari si Onesimus itu bay alahi min luma' nakura'na ni da'ira Rōm, ati maina'an iya makapagbāk maka si Paul. Pinandu'an iya e' si Paul lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi angkan iya angandol na. Manjari tinabangan e'na si Paul mahē' ma deyom kalabusu.

Na, pagka magkahagad na si Onesimus ma si Isa, wajib iya subay pabīng ni nakura'na, ya bay palahianna he'. Sagō' aniya' sara' ma masa ina'an-i, bang aniya' banyaga' ganta' alahi min nakura'na, subay bininasa to'ongan. Ya itu po'onna angkan si Paul amabeya' sulat itu ni si Pilimun, sinō' angampun si Onesimus bang pabīng na ni pang'ntananna. Sinoho' si Pilimun anaima' si Onesimus buwat danakanna lahasiya', sabab angandol na sigā sali'-sali' ma si Isa Al-Masi. Si Onesimus ya amowa sulat itu pinasampay ni nakura'na.

Sulat si Paul ni si PILIMUN

1 Sulat itu min aku, si Paul, maka min si Timuti danakantam ma deyoman si Isa. Itiya' aku ma deyom kalabusu ma sabab si Isa Al-Masi ya pameya'anku.

Pinasampay sulat itu ni ka'a, Pilimun. Bagay kami ka, maka sehe' kami maghinang ma Tuhan.

2 Pinasampay isab ni si Appiya danakantam d'nda, maka ni si Arkippus ya sehe' kami maghinang ma si Isa ibarat sundalu, maka ni kajama'ahan si Isa ya magtipun ma luma'nu.

3 Mura-murahan bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasan-nangan deyom atay e' Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam si Isa Al-Masi.

Magsukul si Paul ni Tuhan

4 Magsukul aku ni Tuhan sakahaba' waktu kapangamu'-ngamu'ku ma pasalnu,

5 sabab takaleku pasal pangandolnu ma Panghū' Isa maka kaheya lasanu ma saga a'a suku' Tuhan kamemon.

6 Angamu'-ngamu' aku ni Tuhan bang pa'in ka atuyu' angahaka'an saga a'a pasal pangandolnu ma Panghū' Isa, bo' supaya palalom panghatinu pasal kamemon kahāpan ya pinaniya'an kitam ma sabab Al-Masi ya parakayu'antam.

7 Bagay, akōd to'ongan aku sabab min lasanu, maka alasig isab deyom atayku ma sabab kapamalasignu pangatayan saga a'a suku' Tuhan.

Pangamu' si Paul ma Pasal si Onesimus

8 Manjari itu, minsan aniya' kapatutku deyo' min Al-Masi anoho' ka'a pasal ai-ai subay hinangnu, mbal du aku magpanoho'an.

9 Sagō' amu'anta sadja ka junjung, luwas min paglasata. Jari aku, si Paul, a'a to'a na, ya ma deyom kalabusu itu ma sabab kapameya'ku ma Al-Masi, hal anganjunjung la'a.

10 Angamu' aku junjung ni ka'a pasal si Onesimus, ya sali' anakku
lahasiya' itu. Tahinang aku pag'mma'anna sabab tabowa iya magkahagad
ma si Isa hinabuku ma deyom kalabusu itu.
11 Tagna' he', halam bay aniya' gunana ma ka'a, sagō' ma buwattina'an
aheya na gunana ma ka'am sampay isab ma aku.
12 Jari itiya' papole'ku ni ka'a si Onesimus, a'a kalasahanku to'ongan.
13 Bilahi aku bang iya bay paddas maitu ma aku bo' aniya' paganti' min
ka'a anabangan aku sat'ggolku ma deyom kalabusu itu ma sabab lapal
ahāp ya pagnasihatku.
14 Sagō' mbal ka pogosku subay anabangan aku. Ya kabaya'anku bang
aku tabangannu, subay min baya'nu to'ongan. Jari mbal aku angahinang
ai-ai bang ka mbal pasulut.
15 Ya angkan arai' si Onesimus bay pinaokat min ka'a dai'-dai', supaya
iya pakakkal ma ka'a t'ggolna allum.
16 Tagna' he' banyaga'nu sadja iya, sagō' ma buwattina'an ahāp lagi' iya
min banyaga', sabab danakantam na iya kinalasahan. Ahalga' to'ongan
iya ma aku, sagō' labi iya ahalga' ma ka'a sabab banyaga'nu iya maka
danakannu isab ma sabab Panghū' Isa ya parakayu'anbi.
17 Manjari, Pilimun, bang aku tabistanu sali' sehe'nu magusaha, taima'un
si Onesimus itu buwat panaima'nu ma aku.
18 Bang aniya' dusana ma ka'a, atawa bang aniya' utangna, aku ya
pa'atasun.
19 Nda'un paljanji'anku itu, ma sulatan tanganku: “Aku si Paul amayad.”
Ngga'i ka isab pagtungbuy, sagō' aheya utangnu ma aku, sabab aku ya
po'onna angkan ka taga-kallum kakkal na ni kasaumulan.
20 Aho', bagay, dūlin lagi' aku maka palasigun atayku ma sabab
pangandolta ma Al-Masi ya Panghū'tam.
21 Sulatku sulat itu sabab tatantuku in ka'a akale du. Kata'uwanku in
tabangnu ma aku palabi lagi' min pangamu'ku itu.
22 Aniya' gi' isab amu'ku: sakapin aku bilik mailu, sabab aholat aku in
pangamu'bi ni Tuhan nirūlan du e'na, ati ni'nde'an du aku ni ka'am.

Bissala Katapusan

23 Itiya' si Epapras, sehe'ku maitu ma deyom kalabusu ma sabab si Isa
Al-Masi ya pameya'anna, amabeya' minsan la'a hal lapalna ma ka'a.
24 Damikiyanna disi Markus, si Aristarkus, si Demas maka si Lukas, saga
sehe'ku maitu maghinang ma Tuhan, amabeya' isab lapal sigām ma ka'a.
25 Mura-murahan, bang pa'in kam kamemon pinaniya'an tatabangan e'
si Isa Al-Masi Panghū'tam.
Wassalam

HIBRANI

Pahati pasal sulat itu

Mbal kinata'uwan bang sai bay anulat sulat itu, sagō' aheka am'nnal si Paul ya bay anulat.

Sulat itu bay sinulatan saga bangsa Hibrani, hatina bangsa Yahudi, sasuku magkahagad ma si Isa Al-Masi. Pagka sigām ameya' ma si Isa, kinab'nsihan sigām e' pagkahi sigām Yahudi ya mbal magkahagad. Niudju' sigām sampay bininasa bo' ang'bba min pangandol sigām ma Panghū' Isa. Aniya' jama'a si Isa kasehe' mbal makasandal bininasa, jari pabīng ni bay agama sigām tagna'. Angkanna sulat itu bay pinabowa ni saga a'a suku' si Isa, pamat'ttog atay sigām supaya sigām amalut pahogot ma iya.

Nihaka ma sulat itu pasal si Isa, Anak Tuhan asal iya alanga lagi' min si Musa, alanga isab min saga mala'ikat. Aheya isab kamatay si Isa min susumbali'an ya pinagkulban e' bangsa Yahudi pamapuwas dusa. Nihaka isab maitu pasal manusiya' pinaghāp na maka Tuhan ma sabab hinang si Isa, maka halam aniya' saddī min iya magpatillot ma manusiya' maka Tuhan.

HIBRANI

Anak Tuhan Labi Alanga min saga Mala'ikat

1 Ma awal jaman lagi' araran e' Tuhan amasampay palmanna ni ka'mbo'-
mbo'antam labay min kanabi-nabihan, maka aheka ginisan lān bay
pamasampayna.
2 Saguwā' ma ahil jaman itu, Anakna ya amasampay palmanna ni kitam.
Bay pinapanjari e' Anak saga alam min kahandak Tuhan, maka gin'llal iya
pinusaka'an kamemon ai-ai ma sakalingkal alam.
3 Takilāta sahaya Tuhan labay min Anakna, ta'nda'ta isab ma kajarihan
Anak bang buwattingga kajarihan Tuhan. Tinayak na pa'in alam itu
e' Anak sabab min kallamna kawasahan. Aubus pa'in e'na angahinang
lawang pamasussi manusiya' min dusa sigām, aningkō' iya ma bihing
Tuhan Sangat Kawasa, tampal ni kowan.
4 Jari pinabangsa Anak itu labi min saga mala'ikat. Maka alanga isab ōn
ya pamusaka' Tuhan ma iya, labi alanga min ōn saga mala'ikat.
5 Sabab halam aniya' mala'ikat bay binissalahan e' Tuhan buwat bay
pamissalana ma Anakna, ya yuk-i,
“Ka'a ya Anakku, maka aku ya mma'nu min llaw itu.”
Damikiyanna isab, halam aniya' mala'ikat bay pinalmanan e' Tuhan buwat
ma ayat ītu, ya yuk-i,
“Mma'na du aku,
maka anakku du iya.”
6 Aniya' isab bay pangallam e' Tuhan ma waktu song pinabeya' Anakna
tunggal-kawasahan pi'itu ni deyom dunya, yuk-i,
“Subay iya pinudji e' kamemon saga mala'ikat Tuhan.”
7 Buwattitu isab pamissalana ma pasal bangsa mala'ikat:
“Tahinangna bangsa mala'ikat sali' baliyu,
tahinang sosoho'anna sali' dallet api.”
8 Malaingkan buwattitu pangallam Tuhan pasal Anakna:
“O Tuhan, anatas pagparintanu ni kasaumulan.
Abontol sadja kapagsultannu.

9 Kasulutan ka ma ai-ai abontol,
kab'nsihannu ai-ai ala'at.
Angkan ka pinene' pinalanga e' Tuhannu,
angkan ka binuwanan kakōgan maka kabantugan
labi gi' min bay pamuwanna ma kasehe'annu.”
10 Aniya' gi' pamissala dakayu', yuk-i,
“O Panghū', bay papanjarinu dunya itu ma awal tagna'.
Tangannu ya bay angahinang kalangit-langitan.
11 Palanyap du babaw dunya itu maka diyata' ayan,
Magka'ndang kamemonna buwat sapantun s'mmek,
sago' ka'a ilu kakkal sadja.
12 Momosnu dunya maka langit buwat s'mmek nilūnan,
ati pindahannu ni saddī, buwat badju'.
Malaingkan ka'a ilu mbal magkapinda,
kakkal ka saumul-umul.”
13 Halam aniya' mala'ikat bay binissalahan e' Tuhan buwat pamissalana ma Anakna, ya yuk-i,
“Dai' ka aningkō' ma bihingku kowan,
sampay pat'nna'ku palbantahannu kamemon,
ma deyo' pād-tape'nu.”
14 Na pagka buwattē', ai bahā' saga mala'ikat? Ginis umagad sigām pinabeya' e' Tuhan anabang ma manusiya' ya makataima' kalappasan min Tuhan.

2

Pasal Kalappas Aheya

1 Pagka buwattē' kawasa Anak Tuhan, subay isbatta pandu' b'nnal bay takaleta ma pasalna, supaya kita mbal tabowa palaran.
2 Sabab bang mbal katangkisan sara' ya bay pinalatun e' mala'ikat ni ka'mbo'-mbo'antam, maka bang sasuku makahinang kasā'an atawa dusa bay pinat'nna'an kabinasahan pinapagtongod maka dusana,
3 na, buwattingga kita apuwas min mulka' bang palehomta kalappas landu' aheya itu? Panghū' Isa baranna bay magnasihat pasal kalappas itu, ati tinuman kasab'nnalanna e' saga a'a bay makakale iya.
4 Tinapilan isab saksi' sigām e' Tuhan, pagka sigām buwananna barakat maghinang paltanda'an maka hinang kainu-inuhan a'a. Katulunan sigām ginis kapandayan min Rū Sussi, min kahandak Tuhan isab.

Si Isa ya Manglalappas

5 Na ngga'i ka bangsa mala'ikat ya gin'llal e' Tuhan makapagbaya' ma dunya sinosōng ya pagsambatta itu.
6 Manusiya' ya pinapagbaya', buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Ai kapūsan manusiya' angkan pagka'inagonannu?
Ai anak manusiya' angkan parulinu?
7 Pat'nna'nu iya areyo' dangkuri' min bangsa mala'ikat.
Buwanannu iya kasanglitan maka kabantugan,
8 sampay kapatut magbaya' ma kamemon ai-ai.”
Bang ma bissala Kitab itu, aniya' kapatut pamuwan e' Tuhan ma Anak Manusiya' bo' kapagbaya'an e'na ai-ai kamemon. Halam aniya' mbal tumabeya' pinagbaya'an. Malaingkan mbal gi' ta'nda'ta manusiya' magbaya' ma kamemon.

9 Ta'nda'ta si Isa, ya bay pinareyo' dai'-dai' min saga mala'ikat, mina-
haldika'an na maka sinanglitan ma sabab kamatayna ganti' manusiya'
kamemon, sabab min ase' maka lasa Tuhan.
10 Tuhan ya po'onan ma kamemon maka kamattihan ma kamemon,
angkan patut bang iya amasampulna' si Isa labay min saga kabinasahan
bay kalabayanna. Aheka a'a tahinang panganak Tuhan bay binowa e' si Isa
ni kasahaya'anna, sabab iya ya pagmakōkan maka Manglalappas sigām.
11 Sinussi e'na pangatayan manusiya', jari da'mma' iya maka saga a'a ya
sinussi. Angkan iya mbal aiya' angaku in sigām danakanna.
12 Buwattitu ya bay pah'llingna ni Tuhan, yuk-i:
“Bissalahanku saga danakanku ma pasal kahinangannu.
Sanglitanta ka ma palhimpunan sigām.”
13 Yukna isab,
“Pasangdol aku ma Tuhan.”
Maka aniya' isab ayat dakayu', ya yuk-i,
“Itiya' aku maka dauranakan ya bay pamaipat aku e' Tuhan.”
14 In niōnan dauranakan itu dalaha' maka daisi sabab manusiya' sigām
sali'-sali', angkan si Isa bay tahinang manusiya' bo' supaya makananam
kamatay. Jari itu, pagka kalabayanna kamatay, tara'ug e'na nakura' saitan
ya bay taga-ga'osan ma kamatay manusiya'.
15 Pagka buwattē' kapanganda'ug si Isa min nakura' saitan, tapalimaya
e'na sasuku bay tabanyaga' e' tāw sigām ma kamatay, sangay lagi' min
kaonde' sigām.
16 Atampal ko' itu, ngga'i ka mala'ikat ya tinabang e' si Isa, sagō' saga
panubu' si Ibrahim.
17 Ya itu sababanna angkan si Isa subay magsali' to'ongan maka
dauranakanna manusiya' bo' supaya tananamna ai-ai kalabayan sigām.
Manjari ma'ase' iya maka kapangandolan, jari patut iya nihinang
Imam Muwallam magpatillot ma sigām maka Tuhan bo' supaya aniya'
ka'ampunan dusa sigām.
18 Ma buwattina'an makatabang na si Isa ma sasuku sinasat sabab bay
kalabayanna sasat maka kabinasahan.

3

Si Isa Alanga min si Musa

1 Saga dauranakanku magpangandol ma si Isa, ka'am bay niabbit*
e' Tuhan nihinang a'ana, soho'ta na kam angannal ma pasal si Isa.
Bay iya pinapi'itu e' Tuhan nihinang Imam Muwallam ma agama ya
pagsab'nnalantam.
2 Atukid asal iya ma hinangna tudju ni Tuhan, ya bay amene' iya
magimam, buwat bay katukid si Musa maghinang ai-ai ma luma' okoman
Tuhan.
3 Patut asal bang si Isa sinanglitan labi min si Musa. Buwat ibarat
luma', patut bang a'a maghinang luma' ya sinanglitan labi min luma' bay
hinangna.
4 Minsan maingga luma', aniya' bay makahinang iya, saguwā' Tuhan ya
makahinang kamemon ai-ai.
5 Sosoho'an Tuhan asal si Musa, atukid maghinang ai-ai ma deyom luma'
Tuhan. Binissala e'na pasal palman Tuhan ya pinaluwas ma waktu sinōng.

* **3:1 3:1** ‘Niabbit,’ hatina ‘pinabā’’ atawa ‘pinata'u.’

6 Saguwā' pangandolan Al-Masi pagka Anak tag-luma' iya, angkan
tukiranna hinangna magbaya' ma luma' Tuhan. Sapantun kitam luma'
Tuhan kapagbaya'anna, bang pa'in ahogot imantam maka kaholatantam.

Aniya' Pahalian ma saga A'a Suku' Tuhan

7 Ya itu lapal min Rū Sussi, ya yuk-i,
"Ma llaw itu, bang takalebi suwala Tuhan,
8 da'a patuwasunbi kōkbi buwat bay ka'mbo'-mbo'anbi,
waktu bay kapanulang sigām ma kabaya'anku,
waktu isab kapanukas sigām ma aku ma lahat paslangan.
9 Sinulayan na pa'in aku e' sigām, yuk Tuhan, tinukas na pa'in,
minsan sigām bay maka'nda' saga kahinanganku
ma deyom mpatpū' tahun e'.
10 Angkan ap'ddi' atayku ma saga a'a inān.
'Saga a'a itu,' yukku, 'mbal at'ttog pameya' sigām ma aku.
Halam ni'ikut e' sigām addat-tabi'at ya kabaya'anku.'
11 Bay aku angastol ati pagsapahanku sigām, yukku,
'Saga a'a itu mbal to'ongan pasōd ni lahat pahalian bay tagamaku.' "
12 Na, saga dauranakan, halli'inbi pikilanbi bo' supaya halam aniya' min
ka'am maghinang kala'atan, saga ang'bbahan pangandolna, ati tabowa
pataikut min Tuhan ya kakkal salama-lama.
13 Sat'ggol masi waktu niōnan "llaw itu", subay kam magtabang-
tiyabangi dapagkahian sakahaba' waktu bo' pahogot imanbi, supaya kam
mbal ka'akkalan e' kala'atan ati tabowa magmatuwas ma Tuhan.
14 Tantu kita dambeya'an maka Al-Masi bang pa'in isbatta pangandolta
min tagna' sampay ni katapusan.
15 Buwat lapal sulat Kitab, ya yuk-i:
"Ma llaw itu, bang takalebi suwala Tuhan,
da'a patuwasunbi kōkbi buwat bay ka'mbo'-mbo'an e',
ma waktu bay kapanulang sigām ma kabaya'an Tuhan."
16 Na, sai pinagbissala itu, ya bay makakale suwala Tuhan saguwā'
anulang ma kabaya'anna? Ya na sigām kamemon bay pinagmunda'an e' si
Musa paluwas min lahat Misil.
17 Sai isab bay kina'astolan e' Tuhan ma deyom mpatpū' tahun e'? Ya na
saga a'a bay makarusa, angkan sigām bay nilaglagan ma lahat paslangan
e'.
18 Maka sai isab taluwa' sapahan Tuhan, ya yukna, "Saga a'a itu mbal
to'ongan pasōd ni pahalian bay tagamahanku sigām." Ya taluwa' sapa
Tuhan inān, ya na saga bay anulang kabaya'anna.
19 Manjari kata'uwanta, halam bay makasōd saga a'a inān ni lahat
pahalian sabab mbal magkahagad ma Tuhan.

4

1 Na, pagka masi taga-pūs bay panganjanji' Tuhan ma kitam, hatina in
kitam makajari pasōd ni pahalian bay tagamana, angkan kita subay ahalli'
supaya halam aniya' min kitam mbal maka'abut pinasōd ni pahalian e'.
2 Bay kitam makakale lapal ahāp min Tuhan, buwat bay pinakale ma
ka'mbo'-mbo'an e'. Bay sigām makakale lapal sagō' halam aniya' kahāpan
ta'ā' sigām minnē' sabab halam bay am'nnal.
3 Sagō' makasōd kitam ni pahalian bay tinagama e' Tuhan, pagka am'nnal
ma lapalna. Saguwā' sasuku mbal am'nnal, mbal isab pasōd buwat bay
pamissala e' Tuhan, yuk-i,

“Astolan aku, ya po'on aku makasubali, yukku,
Saga a'a itu, mbal to'ongan makasōd
ni deyom lahat pamahalianku sigām.”
Buwattē' bay janji' Tuhan. Aniya' asal pahalian sabab ajukup hinang
Tuhan sangay min waktu bay kapamapanjarina dunya.
4 Sabab aniya' tasulat ma deyom Kitab ma pasal llaw kapitu'na, ya yuk-
i, “Ta'abut pa'in llaw kapitu'na, magtūy pahali Tuhan min hinangna
kamemon sabab ajukup na.”
5 Ni'isaban isab e' Tuhan pah'llingna, yukna, “Mbal to'ongan makasōd saga
a'a itu ni lahat bay tagamaku pahalian sigām.”
6 Jari halam bay makasōd ni deyom pahalian saga a'a bay makakale
tagna', sabab agagga sigām. Malaingkan aniya' a'a pinasōd,
7 sabab aniya' gi' llaw dakayu' pangangganta' e' Tuhan ma manusiya',
ya pinagbahasa “Llaw Ītu”. Palabay pa'in daka pilantahun min waktu
ka'mbo'-mbo'an e', ni'isaban e' Tuhan palmanna, pinabissala ma si Da'ud,
ati tasulat bissalana ma ayat Kitab bay pagbassata tagna'. Yuk-i,
“Ma llaw itu, bang takalebi palman Tuhan,
da'a patuwasunbi kōkbi.”
8 Bang si Yussa' bay makabuwanan pahalian tantu ma bangsa Isra'il ma
masa awal inān, waktu tagna', mbal bay amissala Tuhan pasal llaw saddī.
9 Sagō' aniya' bissalana, maka aniya' pahalian ma a'a suku' Tuhan,
10 sabab sasuku makasōd ni deyom pahalian bay tinagamahan iya e'
Tuhan, pahali iya min hinangna buwat kahali Tuhan min bay hinangna.
11 Angkan kitam subay amuspus pasōd ni pahalian Tuhan, bo' supaya
halam aniya' min kitam tinaikutan ma sabab kapameya'na ma kajarihan
saga a'a patigaggahun inān.
12 Pahōp asal palman Tuhan, maka apaslod. Atalom gi' labi min
katalom kalis, ati pa'abut to'ongan ni deyom paltubu-tubuhanta maka ni
palnyawahanta sampay ni sumsumta. Manjari ai-ai pinikil maka niniyat
e' manusiya', tasilang sadja ma sabab palman Tuhan e'.
13 Halam aniya' katapukan min pang'nda' Tuhan ma ai-ai pinapanjari
kamemon. Atampal sadja ma pang'nda'na, ati paharap du kitam ni iya ma
sinosōng, magpasab'nnal ma pasal kamemon bay hinangta.

Si Isa Imam Muwallam Bangsahan

14 Na, aniya' ma kitam Imam Muwallam landu' bangsahan, wa'i na
makasampay ni haddarat Tuhan. Ya na si Isa Anak Tuhan. Angkan subay
ahogot pamogbogtam ma agama ya pagsab'nnalantam itu.
15 Sabab si Isa, ya Imamta Muwallam, landu' ma'ase' ma kitam.
Kata'uwanna asal kalammahantam sabab bay na kalabayanna sasat
indaginis buwat makani-kitam. Ya sadja pagbidda'anna, in iya halam bay
makarusa.
16 Na, pagka aniya' ma kitam Imam Muwallam buwattē', subay mbal
ag'mma sumangattam pasekot ni haddarat Tuhan angamu' tabang min
iya, ya po'onan tabang. Tantu kitam kina'ase'an maka tinabang ma waktu
asigpit.

5

1 Na, in pasal Imam Muwallam bangsa Yahudi: bang aniya' pinene'
magimam muwallam, pinene' iya min pagkahina manusiya'. Kawakilan
iya maghinang ni Tuhan paganti' min pagkahina. Tinukbalan e'na

lalabotan ni Tuhan, kinulban e'na saga hayop supaya aniya' pangampunan
dusa saga a'a.
2 Biyaksa iya t'kkahan lamma angkan ahanunut e'na amissalahan saga
a'a halam kapandu'an, a'a bay paokat min lān tudju ni Tuhan.
3 Ngga'i ka isab hal dusa a'a kasehe'an ya pinagkulbanan, sampay dusa
baranna isab, sabab manusiya' iya magkalamma.
4 Halam aniya' angangg'llal di-na Imam Muwallam bang hal min
baranna, saguwā' Tuhan sadja ya amene', buwat bay pamene'na ma si
Harun waktu palabay.
5 Damikiyanna Al-Masi, halam iya bay maglaku-laku di-na in iya subay
imam muwallam, saguwā' Tuhan bay angangg'llal. Buwattitu pamissala
Tuhan ma iya:
"Ka'a ya Anakku, maka aku ya mma'nu min llaw itu."
6 Aniya' isab bay pamissalana ma ayat saddī, ya yuk-i,
"Ka'a ya tahinang imam salama-lama tahun.
Sali' du pagimamnu maka bay pagimam si Malkisadik waktu tagna'."
7 Hinabu pa'in si Isa ma dunya itu, bay iya angamu' duwa'a maka
anganjunjung ni Tuhan, ya taga-kapatut amuwasan iya min kamatay.
Akosog panangisna sabuna angamu'-ngamu', ati kinale iya e' Tuhan ma
sabab kapagmalulusna ma kahandakna.
8 Makananam si Isa katiksa'an minsan iya Anak Tuhan, manjari atukid
pameya'na ma panoho'an Tuhan pagka kapamintānganna tiksa' inān.
9 Ta'abut pa'in iya atubus ma kamemon, tahinang iya tunggal manglalap-
pas ma sasuku ameya' ma iya, bo' supaya sigām pinaniya'an kallum kakkal.
10 Lāgi pinat'nna' iya Imam Muwallam e' Tuhan, buwat bay kapagimam
si Malkisadik ma masa awal e'.

Imanta Subay Ginomgoman Pahāp

11 Na, aheka lagi' arak pamata'u kami ma ka'am ma pasal ina'an-i,
saguwā' kahunitan aku amahati ka'am sabab agagga kam pinandu'an.
12 At'ggol na kapameya'bi ma si Isa, sagō' mbal gi' kam makapandu' ma
pagkahibi ilu. Subay aniya' a'a saddī amandu'an ka'am pabalik pasal lapal
Tuhan. Sali' kam hantang onde'-onde' ya mbal makakakan atuwas, subay
hal gatas.
13 Bang a'a mbal makakakan saddī min gatas, masi iya onde'-onde' ya
mbal gi' makapanilang ahāp maka ala'at.
14 Subay kam asangpot bo' yampa makakakan pagkakan atuwas. Hat-
ulanna, bang a'a asangpot pangandolna, biyaksa iya ami'at baranna bo'
tasilangna ahāp maka ala'at.

6

1 Angkanna, bang kitam bilahi asangpot ma kaul maka pi'il, subay kitam
ang'bba min pamandu' panagna'an pasal Al-Masi, bo' palanjal ni pangadji'
alalom-lalom. Da'a balikantam undang-undangan pasal pagtaikut min
hinang halam taga-pūs maka pangandol ma Tuhan.
2 Pasal pagpandi maka pagt'ppak tangan, maka pandu' pasal pag-
pakallum a'a magpatayan maka hukuman kakkal. Bay na pangadji'antam
ina'an.
3 Jari pasangpot du pangita'utam, bang karūlan isab e' Tuhan.
4 Saupama a'a bay pinasawahan panahu'anna: bay makananam
anughala' min sulga' maka bay makahampit kawasa min Rū Sussi. Bang

a'a inān anaikutan pangandolna ma si Isa, tantu iya mbal makabāk
kataubatan pabīng.
5 Bay na kalabayanna kahāpan min palman Tuhan maka tananamna
isāb barakat min pagparintahan sinōng.
6 Sagō' bang iya animanan pangandolna, tantu iya mbal makabāk
pagsusunan atawa pagtaubatan pabalik. Sabab hatulanna, nilansang e'na
Anak Tuhan ni hāg pabalik, nihinang iya panunggīngan a'a ma mata
mairan pabīng.
7 Na, kitam manusiya' sapantun tana' paghuma'an. Bang araran
kaulanan, pasulig maina'an saga tinanom ya pagguna e' a'a tag-huma.
8 Saguwā' bang tana' hal patomo'an sagmot maka kayu-kayu itingan,
halam aniya' kagunahanna. Taka-taka sinukna'an ati tinunu' ma katobto-
banna.
9 Saguwā' minsan buwattē' pagbanda'ku ma ka'am, saga bagay kalasa-
hanku, makatantu kami in ka'am mbal magkabuwattē'. Tantu kam
kaniya'an kahāpan ya pinasambeya' maka kalappasan kalabayanbi ilu.
10 Abontol asal Tuhan. Mbal takalipatna bay hinangbi ahāp sampay
lasabi ma iya. Ta'nda' lasabi min panabangbi ma pagkahibi bebeya'an
si Isa, min tagna' sampay ni kabuwattina'anan.
11 Ya sadja kabaya'an kami bang pa'in ataptap katuyu'bi dangan maka
dangan sampay ta'abutbi kamaujuranna, bo' tatuman ai-ai holatbi min
Tuhan.
12 Mbal kami bilahi bang kam maglisu'-lisu'. Ahāp lagi' kam anengoran
saga a'a anandalan haggut-pasu' ma sabab pangandol sigām, ya angkan
sigām makasambut panganjanji' Tuhan.

Tuman du Janji' Tuhan

13 Ma waktu kamatto'ahan, aniya' janji' Tuhan ma si Ibrahim. Bay
sapahanna isab janji'na, ōnna dakayu'-kayu' ya pagsapahanna sabab
halam aniya' alanga min ōnna.
14 Angallam iya ma si Ibrahim, yukna, “Ya itu janji'ku ma ka'a:
barakatanta ka to'ongan maka pahekaku saga panubu'nu.”
15 Halam sinumu si Ibrahim angalagaran Tuhan, angkan tasambutna
kamemon bay panganjanji' ma iya.
16 Ya addat manusiya' bang anapa, subay aniya' pagsapahan liyu min
sigām, jari asulut palkala' a'a duwangan bang makapagsapa na.
17 Ya kabaya'an Tuhan subay atampal to'ongan bang ai maksudna maka
bang buwattingga tatasna, angkan pinapagtapil janji'na maka sapana.
18 Minnē' kitam makatantu in janji' Tuhan mbal magkapinda sabab mbal
kapindahan in duwa magtapil itu, mbal isab kapaliluhan e' Tuhan. Angkan
pat'ttog gom pa'in imanta, sasuku kitam makabāk kasalamatan ma iya, ati
amalut kitam ma kaholatan ya pamuwanna ma kitam.
19 Jari ahogot kaholatantam, sali' sapantun sau mbal talaran minsan
buwattingga kalandos s'llog. Angkan ahogot, sabab ina'an paengkot ma
deyom Luma' Pangarapan ni Tuhan, ma haddaratna to'ongan.
20 Bay na pareyom pina'an si Isa, dahū min kitam, sali' dalil imam
magpatillot ma pasaltam. Tahinang na iya Imam Muwallam magimam
salama-lama, buwat bay kapagimam si Malkisadik ma masa awal e'.

7

Si Imam Malkisadik

1 Na in pasal sultan Malkisadik: si Malkisadik itu bay sultan ma lahat
Salem ma masa awal e', maka imam isab iya ma Tuhan Mahatinggi. Jari
dakayu' llaw, hinabu si Ibrahim amole' min panganda'ugna ma saga sultan
kuntarana, sinampang iya e' Malkisadik maka sinibahatan e'na kahāpan.
2 Kabuwanan bahagi' si Malkisadik e' si Ibrahim, dambahagi' min
sangpū' ma pangalta' bay ta'agawna ma pagbono'an. Bang nihati ōn
Malkisadik itu, “Sultan Ka'adilan” atawa “Sultan Kasannangan.”
3 Halam aniya' salsila pasal si Malkisadik bang minningga pangkatanna.
Mbal isab kata'uwanta bang buwattingga kapaganak ma iya maka bang
sumiyan kamatayna. Dasali' iya maka Anak Tuhan, sabab anatas
kapagimamna ni kasaumulan.
4 Kira-kirahunbi kabangsa si Malkisadik itu, sabab kabuwanan iya
bahagi' sangpū' min pangalta' bay tataban e' si Ibraham, pangkattam
landu' abantug.
5 Aniya' panoho'an sara' pinat'nna'an saga panubu' si Libi pasal kapagi-
mam sigām. Sinō' sigām animuk alta' min pagkahi sigām tubu' si Ibrahim,
bahagi' sangpū' min kaniya' sigām.
6 Ngga'i ka panubu' si Libi si Malkisadik itu, sagō' makasambut iya
bahagi' min si Ibrahim. Jari si Ibrahim, a'a bay kapanganjanji'an e' Tuhan,
bay niamu'an kahāpan e' si Malkisadik.
7 Atampal ko' itu, ya a'a angamu' kahāpan akawasa lagi' min a'a ya
niamu'an kahāpan.
8 A'a magkamatay asal saga kaimaman Yahudi ya animuk bahagi' alta'
min pagkahi sigām. Saguwā' si Malkisadik itu, ya bay makasambut bahagi'
min si Ibrahim, tasulat ma deyom Kitab in iya taptap allum.
9 Taga-kapatut saga imam panubu' si Libi animuk alta' sagō' tumabeya'
si Libi ma mbo'na si Ibrahim ma kapanukbal bahagi' alta' ni si Malkisadik.
10 Halam gi' bay nianakan si Libi ma waktu kapanukbal si Ibrahim e',
sagō' ina'an iya patanam ma deyom kuddarat mbo'na.

Si Isa maka si Malkisadik

11 Na, ma waktu tagna' inān aniya' sara' pamat'nna' e' Tuhan ma bangsa
Isra'il, maka aniya' kaimaman panubu' si Libi bay gin'llal magsuluhan.
Manjari bang panubu' si Libi itu bay taga-kawasa amasampulna' kajarihan
saga pagkahi sigām, angay subay aniya' bowahan imam saddī buwat
kapagimam si Malkisadik? Angay mbal bineya' kapagimam si Harun ya
panubu' si Libi?
12 Bang ginanti'an bowahan pagimam tagna', subay ginanti'an isab sara'
ya pameya'anna.
13-14 Atampal ko' itu, ngga'i ka panubu' si Libi ya pagbissalahantam
itu, sagō' si Isa ya Panghū'tam. Saddī tubu'anna sabab panubu' si Yuda
iya, maka halam aniya' panubu' si Yuda maghinang ma deyom Luma'
Pangarapan ni Tuhan. Halam minsan sinambat e' si Musa panubu' si Yuda
bang takdil ni imam.
15 Atampal to'ongan, aniya' na imam saddī palahil, ma buwat kapagimam
si Malkisadik.
16 Ngga'i ka sara' atawa usulan manusiya' ya makabuwanan si Isa kapatut
magimam, sagō' nihinang iya imam ma sabab kawasana, pagka halam
aniya' kahinapusan kallumna.
17 Buwat bay binissala ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Ka'a ya tahinang imam ma salama-lama tahun,
buwat bay kapagimam si Malkisadik.”

18 Pinapasan na bay sara' tagna' pagka halam aniya' kosogna, halam aniya'
kapūsanna.
19 Sabab halam aniya' bay tasussi pangatayanna ma sabab sara' si Musa
ya bogboganna. Maka aniya' na niholat saddī, labi ahāp min sara' inān.
Minnē' kitam taga-kapatut pasekot ni Tuhan.
20 Aniya' gi' sapa Tuhan pinabeya' ma pagimam si Isa. Halam aniya' sapa
ma saga imam tagna',
21 saguwā' si Isa tahinang imam labay min panapa Tuhan, ya yuk-i,
"Angallam Panghū' ma pasalan ka'a, yukna,
'Ka'a ya tahinang imam sampay ni kasaumulan.'
Mbal to'ongan apinda sapa pangallamna itu."
22 Na pagka buwattē', labi ahāp kapagsulutan baha'u itu, ya niumbangan
e' si Isa.
23 Aniya' gi' pagbidda'an saga imam tagna' maka si Isa. Magkamatay asal
saga imam tagna' inān, angkan subay aheka bo' aniya' na pa'in paganti'.
24 Saguwā' halam aniya' ganti' si Isa sabab allum iya salama-lama.
25 Angkan iya makaga'os angalappas to'ongan ma sasuku angandol ma
iya, bo' supaya makapagsekot maka Tuhan. Makalappas iya min buwat-
tina'an sampay ni kasaumulan sabab allum iya salama-lama anganjunjung
ni Tuhan ma pasalan sigām.
26 Manjari Imamtam Muwallam si Isa, ya ata'u anabangan kitam. Asussi
pangatayanna, halam aniya' tamakna. Pinabidda' iya min manusiya'
dusahan ati pinalanga iya ma deyom sulga'.
27 Bidda' isab iya min saga Imam Muwallam kasehe'an inān. Taga-
kapatut sigām anukbalan susumbali'an llaw-llaw pamapuwas dusa. Dusa
baran sigām ya pinuwas dahū, bo' yampa dusa kasehe'an. Sumaguwā'
mbal magkagunahan buwattē' si Isa. Pinamint'dda panukbalna pagkul-
ban ni Tuhan pamapuwas dusa manusiya' kamemon, pagka paglilla'na
baranna ni kamatay.
28 Bang ma sara' si Musa, manusiya' salla'an ya pinat'nna' magimam-
nakura'. Saguwā' labi ajatu pangwakil Tuhan ma Anakna sabab min
janji'na ahogot, damuli lagi' min waktu kapamuwan sara'. Jari Anakna,
ya halam aniya' salla'-salla'na, tahinang Imam Muwallam sampay ni
kasaumulan.

8

Si Isa ya Imam Muwallam

1 Na, ya na itu to'ongan maksud pagbissalahantam: aniya' ma kitam
Imam Muwallam buwat bay bissalaku he'. Ina'an iya ma haddarat Tuhan
Sangat Kawasa, aningkō' ma bihingna tampal ni kowan.
2 Ina'an iya magimam ma pangarapan mahasussi, hatina ma langgal
to'ongan ya bay nihinang e' Panghū', ngga'i ka e' manusiya'.
3 Ya angkan aniya' imam muwallam pinat'nna', sabab anukbalan sigām
lalabotan saga manusiya' ni Tuhan, sampay susumbali'an ya pagkulban
sigām. Damikiyanna Imamtam Muwallam, subay aniya' panukbalna ni
Tuhan.
4 Bang iya bay ma dunya lagi', mbal iya makapagimam sabab aniya' asal
imam maitu pinat'nna' anukbalan lalabotan saga a'a ni Tuhan ma buwat
usulan sara' Yahudi.
5 Sagō' ya nihinang e' imam ma dunya itu ngga'i ka kab'nnalanna. Sali'
lambung sadja atawa patta' ma hinang to'ongan, ya nihinang ma deyom
sulga'. Buwattē' isab bay kahinangan si Musa ma masa awal e', ma songna

maghinang langgal tolda. Bay iya binanda'an e' Tuhan, yuk-i, “Amay-amay,
beya'in suntu'an langgal bay pa'nda'anku ni ka'a ma diyata' būd.”
6 Sagō' kapagimam ya pamahinang ma si Isa, aheya to'ongan lagi' min
kapagimam saga a'a ma dunya. Labi ahāp isab kapagsulutan baha'u
ya paghāpan manusiya' maka Tuhan ma sabab si Isa, maka labi ahāp
paljanji'an ya amuwan kajatuhan.
7 Bang bay halam aniya' salla' ma kapagsulutan tagna', mbal bay
ginanti'an ni saddī,
8 sagō' tasoway e' Tuhan saga a'a suku'na, angkan yukna,
“Aniya' waktu paniya' ma sinosōng
waktu pangahinangku pagsulutan baha'u maka bangsa Isra'il,
beya' isab bangsa Yuda.
9 Saddī isab min kapagsulutan tagna',
ya bay hinangku ma ka'mbo'-mbo'an sigām,
waktu kapamowaku sigām paluwas min lahat Misil.
Halam kabogbogan e' sigām kapagsulutanku maka sigām,
ya angkan sigām pasagaranku, yuk Panghū'.
10 Buwattitu ya kapagsulutan song hinangku ma bangsa Isra'il:
Ma waktu sinōng inān, yuk Panghū',
pahōpku panoho'anku ni deyom pamikil sigām.
Sulatku isab sara'ku ma deyom atay sigām.
Ati aku ya pagtuhanan sigām,
maka sigām ya tahinang bangsa suku'ku.
11 Mbal na sigām subay amandu'an sehe' sigām ma pasalanku,
mbal sigām amogos pagkahi sigām subay ata'u ma Panghū'.
Sabab kinata'uwan du aku e' a'a kamemon,
min a'a areyo' sampay ni a'a bangsahan.
12 Ati ampunku paldusahan sigām kamemon.
Mbal na entomku bay hinang sigām ala'at.”
13 Na, pagka binissala e' Tuhan kapagsulutan baha'u itu, hatina amaluba
na in kapagsulutan tagna'. Sabab minsan ai-ai, bang ang'ndang na atawa
amaluba na, al'kkas na magka'at.

9

Untulan ma Langgal Pagkulbanan Tagna'

1 Na, aniya' sara' pasal pagta'at ni Tuhan bay pabeya' ma kapagsulutan
tagna', maka aniya' isab luma' pangarapan bay hinangan manusiya'.
Buwattitu hinanganna:
2 aniya' luma' tolda bay nihinang duwa bilikna. Ya bilik pasōran dahū
niōnan Bilik Sussi. Aniya' panyapna papagan palita'an maka lamisahan
pagtutukbalan, maka tinapay pangalabot ni Tuhan.
3 Aniya' isab bilik niōnan Bilik Mahasussi ma deyom to'ongan, ma liyu
kultina pangagpang.
4 Ya panyapna lamisahan bulawan panugtugan kamanyan, maka ba'ul
sinarul deyom-luwasanna maka bulawan, ya pinagōnan Ba'ul Pagsulutan.
Aniya' ma deyom ba'ul inān garul bulawan isihan kinakan niōnan
“manna”. Ina'an isab tungkud si Harun ya bay tinomo'an dahun, maka
duwa papan batu bay niukilan pagsulutan Tuhan.
5 Aniya' duwa mala'ikat pikpikan ma diyata'an ba'ul, tanda' pangilahan in
ina'an-i haddarat Tuhan. Pab'llat pikpik sigām angalimbuhan sa'ob ba'ul,

ya pinigsikan laha' pangampunan dusa. Saguwā' mbal tapagbissalatam ba'anan kapanyapanna ma waktu itu.
6 Na, buwattitu ya kal'ngngananna ma deyom Luma' Pangarapan inān:
magsōd saga imam llaw-llaw ni deyom bilik tampal ni luwasan bo'
angahinang ai-ai ya kapatutan sigām.
7 Saguwā' luwal imam muwallam ya makajari pasōd ni bilik ma deyom
to'ongan inān, mint'dda dantahun. Maka minsan iya, subay aniya' laha'
pagkulban tabowana pareyom, tinukbalan ni Tuhan pamapuwas dusana
sampay dusa saga a'a kasehe'an ya halam tasayu e' sigām.
8 Jari asawa pamandu' min Rū Sussi itu, hatina halam aniya' pasōran ni
Bilik Mahasussi To'ongan sat'ggol masi Luma' Pangarapan tagna' inān.
9 Kapamintāngan ko' itu ma kitam buwattina'an, hatina in lalabotan
maka kukulbanan ya tinukbal ni Tuhan ma waktu palabay inān, halam
aniya' dapatna amabontol itikad saga a'a inān.
10 Angkan buwattē', sabab in untulan bay bogbogan sigām pasal
pagkakan maka paginum maka ginisan pagail, hal pamasussi baran sigām
sampay ta'abut waktu pamabaha'u ai-ai e' Tuhan.

Pasal Laha' Al-Masi

11 Saguwā' makalahil pa'in Al-Masi magimam muwallam angumbangan
saga pakaradja'an ahāp ya paniya' ma buwattina'an, bay iya pasōd ni
langgal labi asampulna' min langgal hinangan manusiya'. In langgal itu
ngga'i ka suku' ma alam pinapanjari.
12 Min t'dda du Al-Masi bay pasōd ni Bilik Mahasussi. Ngga'i ka laha'
kambing maka laha' sapi' ya tabowana, saguwā' dī laha'na, bo' supaya
kitam pinuwas min hukuman dusa sampay ni kasaumulan.
13 Bang aniya' a'a abatal ma masa awal, subay iya pinigsikan maka laha'
kambing atawa laha' sapi', maka abu min anak sapi' tinunu' pinalamud ni
bohe'. Manjari ala'an batalna ati patut iya anambahayang.
14 Saguwā' labi akawasa laha' Al-Masi min laha' hayop. Tinabang
iya e' Rū kakkal ma waktu kapaglilla'na baranna pagkulban ni Tuhan,
halam isab aniya' tamak-tamakna. Manjari laha'na itu makapabontol
itikadtam min kahinangan ya amowa ni kamatay. Minnē' limaya na kitam
maghinang ni Tuhan ya kakkal salama-lama.
15 Ya itu sababanna angkan Al-Masi wajib magpatillot angahatul ka-
pagsulutan baha'u ya paghāpan manusiya' maka Tuhan, bo' supaya
sasuku tapene' e'na makasambut pusaka' kakkal. Angkan sigām makajari
anambut, sabab Al-Masi bay amatay pamapuwas sigām min paldusahan
ya bay tahinang sigām ma deyo'an kapagsulutan tagna'.
16 Bang takdil ni kataddangan pamusaka', buwattitu kal'ngngananna: in
pusaka' mbal magtūy ni'nde'an ni a'a pinusaka'an. Subay amatay dahū
in a'a amusaka', maka subay aniya' bainat pasal kamatayna bo' yampa
ni'nde'an pusaka' inān.
17 Sabab in kataddangan pusaka' itu mbal gi' taga-pūs sat'ggol masi allum
a'a tag-alta'. Subay iya amatay bo' yampa taga-pūs.
18 Angkanna, minsan ma kapagsulutan tagna', subay aniya' laha'
pagkulban pabu'us dahū bo' yampa aniya' kajatuhanna.
19 Buwattitu isab kal'ngngananna: aubus pa'in e' si Musa bay amata'u
saga a'a Isra'il pasal kamemon sara' ya panoho'an Tuhan ma sigām, bay iya
angā' laha' hayop pinaglamud maka bohe', bo' pigsikanna Kitab panulatan
sara', beya' isab saga a'a inān kamemon. Ya tagunana pamigsik laha', engas-
engas min kayu-kayu hissup pin'kkos maka bulbul bili-bili nianjibi keyat.

20 Ya lling si Musa hinabuna amigsik: “Ya itu laha' amuwan kajatuhan
ma pagsulutan itu, ya bay pinat'nna'an ka'am e' Tuhan bo' kam ameya' ma
panoho'anna.”
21 Damikiyanna luma' pangarapan sigām ni Tuhan, maka panyap
kamemon ya pinakay ma paghinang sigām, pinigsikan isab maka laha'.
22 Hatina, sinussi maka laha' agon-agon kamemon ai-ai ya pinakay
ma sara' agama inān. Subay aniya' laha' pinabu'us bo' ka'ampunan
paldusahan manusiya'.
23 Jari in luma' pangarapan tagna' maka kapanyapanna subay sinussi
maka laha' hayop. Sagō' ngga'i ka he' kab'nnalanna. Hal ibarat patta' ma
dī Luma' Pangarapan ya ma deyom sulga'. Bo' malaingkan landu' ahalga'
ai-ai ma deyom sulga', angkan subay aniya' laha' labi ahalga' panussi iya.
24 Jari sinōd e' Al-Masi in Bilik Mahasussi, sagō' ngga'i ka bilik sussi
hinangan manusiya' ma buwat suntu'an bay min sulga'. Pasōd Al-Masi
ni deyom sulga' to'ongan bo' makapagharap maka Tuhan ma haddaratna,
ati maina'an iya anganjunjung ma pasalantam.
25 Bay pasōd saga imam muwallam Yahudi ni deyom Bilik Mahasussi
tahun ni tahun amowa laha' hayop pagkulban ni Tuhan. Saguwā' Al-Masi
halam bay pasōd bo' maglilla' baranna magbalik-balik.
26 Bang iya bay pasōd min heka, min heka du isab tananamna kabinasa-
han sangay min waktu kapamapanjari dunya. Saguwā' mint'dda sadja
kalahilna ni dunya itu, ma song akiyamat dunya, bo' supaya paglilla'na
baranna ni kamatay pamala'an dusa manusiya'.
27 Ya pangangganta' bangsa manusiya' subay amatay min t'dda sadja bo'
yampa nihukum e' Tuhan.
28 Damikiyanna Al-Masi, min t'dda du isab iya bay amatay pagkulban
bo' supaya tatanggungna dusa manusiya'. Palahil iya pabīng ma sinosōng,
kaminduwana na, sagō' ngga'i ka pamuwas dusa. Ya angkan iya palahil
pabīng bo' kalappasanna to'ongan sasuku angalagaran iya.

10

1 Ya sara' bay pamuwan e' Tuhan ma bangsa Yahudi he' hal han-
tang suntu'an pang'nda'anta kahāpan ya song pinaniya'. Ngga'i ka
kab'nnalanna. Aniya' susumbali'an bay pinagkulban ni Tuhan tahun ni
tahun, halam aniya' kaubusanna. Sagō' mbal makarapat saga pagkulban
inān pangalanu' pangatayan a'a magsasambahayang.
2 Bang sigām bay sinussi sab'nnal-b'nnal min dusa sigām, halam aniya'
dusa tananam sigām, ati mbal sigām magkagunahan magkulban pabalik.
Malaingkan masi du dusa sigām.
3 Maka susumbali'an ya pagkulban na pa'in ma pasalan sigām tahun ni
tahun hal pamaentom in sigām masi taga-dusa.
4 Mattan du, laha' sapi' maka laha' kambing mbal makapuwasan dusa
manusiya'.
5 Na, pagka halam aniya' ka'ampunan dusa min paghinang tagna' he',
buwattitu pagkallam Al-Masi hinabuna palahil ni dunya itu. Yukna,
“Ngga'i ka pagkulban maka lalabotan ya kabaya'annu,
saguwā' sakapannu aku baran manusiya'.
6 Mbal ka kasulutan ma katibu'ukan hayop tinunu' pagkulban,
atawa ginisan lalabotan ya tinukbal pama'ampun dusa.
7 Buwattitu isab pamissalaku: Itiya' aku, O Tuhan,
lilla' angahinang ai-ai pangahandaknu aku,
buwat tasulat ma pasalku ma deyom Kitab.”

8 Duwa ginis bay pamissalana he', kaissana, “Halam aniya' kabaya'annu,
ai-na ka ma susumbali'an maka lalabotan, atawa ma hayop tinunu'
ma katibu'ukan atawa ma pagkulban pagtaubatan dusa.” (Buwattē'
pah'llingna minsan panoho'an sara' asal saga pagkulban maka tutukbalan.)
9 Karuwana, ya yukna, “Itiya' aku, O Tuhan, sakap angahinang ai-ai
pangahandaknu aku.” Hatina, nibbahan e' Tuhan bay bowahan tagna'
bo' pinaganti' bowahan baha'u.
10 Na, pagka ajukup e' si Isa Al-Masi bay pangahandak Tuhan ma iya, asussi
kitam min dusatam ma sabab baran si Isa bay pagkulban pinam'nt'dda.
11 Magt'nggehan na pa'in ma deyom langgal saga imam Yahudi inān
kamemon bo' maghinang ai-ai pamahinang sigām. Tinukbalan e' sigām
magbalik-balik saga pagkulban halam dapatna pamala'an dusa.
12 Saguwā' in imam damuli itu, hatina Al-Masi, bay magmalilla' baranna
min t'dda sadja, nihinang pagkulban pamapuwas dusa manusiya', ati mbal
binalikan sampay ni kasaumulan. Jari itu, aubus pa'in hinangna he',
aningkō' iya ma bihing Tuhan tampal ni kowan,
13 ati ina'an na iya angagad buwattina'an sampay ta'abut waktu
kapanganda'ug Tuhan min palbantahanna kamemon, bo' yampa pinat'nna'
saga palbantahan e' ma deyo' pād-tape' Al-Masi.
14 Al-Masi itu, pinamint'dda pagmalilla'na baranna ni Tuhan, ati minnē'
pinabontol to'ongan itikad manusiya', sasuku sinussi e'na.
15 Aniya' isab saksi' min Rū Sussi, ya tasulat ma deyom Kitab, yuk-i,
16 “Ya na itu kapagsulutan pat'nna'ku ma manusiya'
bang ta'abut llawna, yuk Panghū'.
Pahōpku panoho'anku ni deyom atay sigām.
Sulatku isab ma deyom panahu'an sigām.”
17 Sinugpat isab ayat dakayu' itu, ya yuk-i,
“Mbal na entomku paldusahan sigām,
sampay kala'atan bay tahinang e' sigām.”
18 Na, pagka ta'ampun dusatam kamemon e' Tuhan, mbal na kitam
magkagunahan angahinang pagkulban pabīng.

Pasekot Kitam ni Tuhan

19 Manjari itu, saga danakanku, makatawakkal na kitam pasōd ni deyom
Bilik Mahasussi ma sabab laha' si Isa.
20 Sabab bay pagmalilla' e' si Isa baranna pinapatay, ati minnē' kitam
niukaban pasōran baha'u, pasōran kakkal. Hatina makasōd na kitam ni
Bilik Mahasussi labay min kultina ya sapantun baran si Isa.
21 Aniya' na Imamtam bangsahan tag-kapatut ma okoman Tuhan.
22 Angkan kitam subay pasekot ni Tuhan magatay pote', ma ahogot
pangandolta ma iya. Subay halam aniya' hawal-hawalta ma pasal dusa
bay hinangta ma waktu palabay, sabab tapabontol na itikadta. Tapandi
isab baranta paltanda'an in kitam asussi na.
23 Subay kita amalut pahogot ma kaholatan ya pagkahagaranta, sabab
kapangandolan asal Tuhan ya bay anganjanji' ma kitam.
24 Subay kannalta isab pagkahita bang buwattingga e'ta anabangan
sigām bo' maglasa-liyasahi maka maghinang kahāpan.
25 Da'a kitam ang'bba min addattam magtipun-tipun, buwat kapang'bba
e' saga jama'a si Isa kasehe'. Gom na pa'in kita magtipun amat'ttog
iman pagkahita dangan maka dangan, ya lagi'na ma buwattina'an pagka
kata'uwanta asekot na Llaw Panghū' Isa.

26 Na, bang kita angahinang kala'atan bo' pagtu'uranta minsan bay
tataima' pandu' kasab'nnalan, tantu halam aniya' pagkulban pamala'an
dusata.
27 Ya sadja lagaranta hukuman Tuhan makatāw-tāw, maka api asiglat ya
panunu'na ma saga a'a anagga' iya.
28 Bang aniya' a'a bay makalanggal sara' si Musa ma masa awal e', bo'
aniya' saksi' min duwangan atawa t'llungan maguyun, pinapatay iya, mbal
kina'ase'an.
29 Jari labi abisa hukuman pinat'kkahan a'a ya angahalipulu Anak Tuhan.
Mbal isab magaddat ma laha' bay pamajatu pagsulutan baha'u, ya panussi
pangatayanna min dusa. Tahina' isab e'na Rū Sussi, ya ama'nda'an kitam
ka'ase' Tuhan.
30 Kata'uwanta bang sai bay amaluwas bissala, ya yuk-i, “Aku ya amalos.
Aku ya anungbas.” Yukna isab, “Angahukum Panghū' ma bangsa suku'na.”
31 Landu' makatāw-tāw bang kita taluwa' hukuman Tuhan, ya kakkal
salama-lama.
32 Entomunbi bay palihalanbi ma waktu tagna' gi'. Baha'u kam bay
makananam kasawahan min Tuhan sampay am'nnal ma si Isa, maka
aheka katiksa'an bay kalabayanbi, sagō' halam bay apinda imanbi.
33 Suma'an pinaggunyak-gunyak baranbi maka pininjala' ma mata
mairan, suma'an ka'am angandapitan pagkahibi waktu sigām pininjala'.
34 Bay ka'ase'anbi saga a'a pilisu ati tanggungbi kabinasahan sigām.
Minsan kalangpasan ai-aibi kamemon, gom pa'in kam kinōgan sabab
kata'uwanbi aniya' gi' ma ka'am alta' labi ahalga', anatas ni kasaumulan.
35 Angkan kam sinoho' da'a ang'bbahan pangandolbi ma Tuhan, sabab
aheya tungbasna bang binogbogan.
36 Paiman kam supaya tahinangbi ai-ai pangahandak ka'am e' Tuhan, bo'
kam makahampit bay paljanji'anna ma ka'am.
37 Sabab asekot na waktu, buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Mbal at'ggol bo' at'kka ya bay nilagaran. Marai' na t'kkana.
38 Allum du saga a'aku abontol ma sabab pangandol sigām,
sagō' bang a'a pataikut min aku, mbal aku kasulutan ma iya.”
39 Saguwā' halam aniya' lamudtam ma saga a'a ya pataikut min Tuhan bo'
yampa binutawanan e'na. Angandol kitam ma Tuhan ati lappasan kitam
min hukuman.

11

Pasal Pangandol

1 Na in pasal pangandol itu, hatina aniya' paltantuhanta in ai-ai holatta
buwattina'an paniya' du ma sinosōng. Min pangandolta, ya angkan kita
am'nnal ma pasal ai-ai ya mbal gi' ta'nda'ta.
2 Bay kasulutan Tuhan ma saga a'a ma waktu ka'mbo'-mbo'an ma sabab
pangandol sigām ma iya.
3 Bang kita angandol, makata'u kita in alam itu kamemon bay pinapan-
jari e' Tuhan min palmanna sadja. Manjari kakaya'-kaya'anna itu ya ta'nda'
mata, bay tahinang min ai-ai ya mbal ta'nda'.
4 Entomunbi saga a'a bay ma masa awal e', buwat si Habil. Bay iya
angandol ma Tuhan, ya po'on iya bay makatukbalan pagkulban tudju
ni iya, labi ahāp min bay pangalamas siyakana si Kabil. Bay angandol
si Habil, ati binista iya abontol e' Tuhan sabab ka'amuhan Tuhan ma
panukbalna. Masi aniya' kapamintāngantam min pangandol si Habil
minsan at'ggol na kamatayna.

5 Si Idris isab ma masa awal e', halam iya bay makalabay kamatay sabab
akosog pangandolna ni Tuhan. Halam tabāk bangkayna sabab bay iya
pina'angkat e' Tuhan hinabuna allum. Angkan buwattē', sabab a'a iya
makasulut atay Tuhan.
6 Halam aniya' manusiya' makasulut atay Tuhan bang mbal angandol
ma iya. Sabab sai-sai bilahi angarap ni Tuhan subay magkahagad aniya'
Tuhan. Subay isab kahagadna aniya' panungbas Tuhan ma sasuku atuyu'
amiha iya.
7 Si Nū isab, aniya' pangandolna angkan iya bay angasip ma pagbanda'
Tuhan pasal bala' song pinat'kka ni dunya. Kinahagad e'na ma halam gi'
ta'nda'na. Bineya' e'na panoho'an Tuhan, ati nihinang e'na adjung aheya
supaya sigām magtai'anak lappasan min latap. Ati minnē', min bowahan
hinang si Nū he', talhakit in a'a kasehe'an bay ma dunya patut pinatōngan
dusa. Bo' si Nū ya binista abontol ma sabab pangandolna.
8 Si Ibrahim isab, bay iya angandol ma Tuhan angkan beya'na panoho'an
Tuhan ati ala'an min dī lahatna tudju ni lahat saddī, ni bay panganjanji'
Tuhan ma iya. Bay iya palintas minsan halam kata'uwanna bang pi'ingga
patudjuhanna.
9 Ma sabab pangandolna isab, angkan si Ibrahim bay pat'nna' ma
lahat bay panganjanji' Tuhan ma iya, minsan iya sali' a'a liyu maina'an.
Maglihan-lihan iya, ati luma' tolda ya luma' palihananna. Buwattē' du
isab anakna si Isa'ak maka mpuna si Yakub, ya tumabeya' ma si Ibrahim
panganjanji'an lahat inān e' Tuhan.
10 Aiman si Ibrahim sabab aniya' lagaranna lahat saddī, hatina da'ira
ahogot pangosolanna, ya ginanta' maka nihinang e' Tuhan.
11 Damikiyanna si Sara h'nda si Ibrahim, angandol isab ma Tuhan
ati kabuwanan iya kosog makapangiram minsan iya aumul na, minsan
palabay na bay waktu pangiramna. Tu'ud pangandolanna Tuhan in
janji'na maujud du.
12 Si Ibrahim itu, minsan iya sali' a'a pinagamatay na, humeka to'ongan
tubu'na. Ya heka panubu'na buwat heka bitu'un ma b'ttong langit, buwat
solagan gusung ma bihing tahik, mbal takole' ni'itung.
13 Manjari kamemon saga a'a kaōnan inān bay magpangandol ma Tuhan
sampay ni kamatay. Ya bay paljanji'an Tuhan ma sigām, halam bay
tasambut ma dunya lagi', saguwā' tapantaw e' sigām min katāhan, maka
e' sigām kinōgan. Bay sigām angahaka patampal in sigām sali' a'a liyu, hal
maglihan ma dunya itu.
14 Na, pagka sigām ah'lling in sigām a'a liyu, manyatakan du aniya' lahat
saddī minohot, hatina lahat sigām luggiya'.
15 Halam isab nientom lahat bay pala'anan sigām tagna', sabab bang
aniya' bay baya' sigām pabīng ni lahat e', halam aniya' bay makasagga'.
16 Sagō' ngga'i ka lahat tagna' ya nientom e' sigām, sagō' lahat labi ahāp,
lahat sulga'. Angkan Tuhan mbal aiya' niōnan Tuhan e' sigām, sabab aniya'
da'ira bay tinagama e'na ma sigām.
17-18 Si Ibrahim isab, waktu bay kapanulay Tuhan ma iya, ahogot
pangandolna. Angkan iya bay mbal allog amapatay anakna si Isa'ak
pagkulban, minsan ya anak bay panganjanji' e' Tuhan. Yuk janji' Tuhan
e', “Paheka du panubu'nu luwas min si Isa'ak.” Sagō' angandol si Ibrahim,
angkan iya magmalilla' amapatay anakna he', pagkulban ni Tuhan.
19 Sabab bang ma bistahan si Ibrahim, tapakallum du anakna e' Tuhan.
Jari tasambut e' si Ibraham anakna sali' luwas min kamatay.

20 Si Isa'ak isab bay angandol ma Tuhan, angkan nijanji'an e'na anakna
duwangan, si Yakub maka si Esaw, in sigā pinat'kkahan du lidjiki' e' Tuhan
ma sinosōng.
21 Si Yakub isab, song pa'in iya magkamamatay, bay angandol ma Tuhan
ati niamu'an e'na barakat mpuna, anak si Yusup duwangan. Binalutan
e'na tungkud pasangdolanna hinabuna amudji Tuhan.
22 Si Yusup isab, song pa'in iya magkamamatay, bay angandol ma Tuhan.
Angkan iya bay makapah'lling pasal kala'an bangsa Isra'il min lahat Misil.
Pang'bba e'na ma sigām panoho'an pasal bangkayna.
23 Ina'-mma' si Musa isab bay angandol ma Tuhan waktu kapanguldin
sultan Misil subay pinapatay kamemon anak Yahudi l'lla sasuku nianakan
baha'u. Angkan sigā bay anapukan si Musa ma deyom t'llumbulan puwas
min kapaganak ma iya. Ta'nda' pa'in e' sigā in si Musa mahal-mahal
lingkatna, halam sigā tināw ma uldin sultan e'.
24 Si Musa isab bay angandol ma Tuhan, sabab ta'abut pa'in kasangpotna
mbal na iya angaku niōnan anak dayang-dayang, ya anak Sultan bay
amasulig iya.
25 Pād-pād iya ameya' ma hinang ala'at ma luma' sultan, ya makahāp
palasahan dai'-dai' sadja, bilahi lagi' iya parakayu' ma pagkahina bangsa
Isra'il, a'a suku' Tuhan. Lilla' iya magbeya' maka sigām bininasa.
26 Bang ma iya, minsan iya pinakaiya' ma sabab Al-Masi, ahalga' lagi'
min kamemon alta' ma lahat Misil, sabab ya angutna tungbas min Tuhan
ma llaw damuli.
27 Bay ala'an si Musa min lahat Misil ma sabab kosog pangandolna ma
Tuhan, halam iya tināw ma pangastol sultan e'. Akosog to'ongan niyatna,
sabab ta'nda'na Tuhan ya mbal ta'nda' manusiya'.
28 Ma sabab pangandolna isab, angkan iya bay magpanoho'an ma bangsa
Isra'il. Sinō' sigām amigsikan laha' bili-bili ni lusuk-lusuk lawang sigām,
bo' mbal talapay pinapatay anak sigām l'lla kasiyakahan bang palabay
mala'ikat pangmumulka'. Ya he' tagna'an Hinang Paglakad.
29 Bangsa Isra'il isab, waktu kauntas sigām ni dambila' s'llang ya niōnan
S'llang Keyat. Minsan du bay s'llang, tahinang gintana'an magtūy ma sabab
pangandol sigām, jari pauntasan sigām parambila'. Saguwā' pasulay pa'in
saga a'a Misil pauntas, alembo sigām sabab pabīng magtūy tahik.
30 Waktu kapehē' bangsa Isra'il ni da'ira Ariha, pinaglibut-libutan da'ira
inān e' sigām ma deyom dapitu'. Ta'abut pa'in kapitu'na, magtūy alubu
ādna batu sabab min kosog pangandol sigām.
31 Bay angandol ni Tuhan si Rahab ya d'nda pagtatambahan ma da'ira
Ariha. Pinatuntul e'na saga a'a magmata-mata ati halam iya bay talapay
pinapatay maka saga a'a ya agagga ma Tuhan.
32 Na, mbal na sugpatanku sabab mbal aku makasa'ut angahaka'an ka'am
ma pasal disi Gidiyun, si Barak, si Samson, si Jepta, si Da'ud, si Samwel,
sampay ni kanabi-nabihan.
33 Saga a'a itu bay angangga'os pagsultanan ma sabab pangandol sigām.
Aniya' kasehe' abontol pagsara' sigām ma sabab pangandol, maka aniya'
bay makasambut panganjanji' Tuhan ma sabab pangandol sigām. Aniya'
isab bay amak'ttop bowa' halimaw.
34 Aniya' sigām kasehe' bay am'ddahan api aheya, aniya' isab bay
makaliyus min patay bono'. Aniya' isab sigām taluwa' kalammahan
saguwā' angosog gom pa'in pamaranan sigām. Landu' sigām aesog ma
pagbono', sampay tara'ug e' sigām ba'anan sundalu min lahat saddī.

35 Aniya' saga d'nda bay kamatayan sagō' allum pabalik saga lahasiya'
sigām magpatayan he'. Aniya' isab a'a kasehe' mbal angaho' pinal'ppa
minsan sigām pinap'ddi'an to'ongan sampay kamatay. Tu'ud sigām aholat
pinakallum pabalik bo' binuwanan kallum labi ahāp.
36 Aniya' isab kasehe' bay pinaggunyak-gunyak sampay niraplosan,
aniya' isab kasehe' bay kinarenahan bo' yampa tinambolan ma deyom
kalabusu.
37 Aniya' isab sigām bay pinagbantung, aniya' bay pinagkatkat duwa,
maka aniya' isab bay binono' maka kalis. Aniya' sigām kasehe' hal kuwit
bili-bili atawa kambing ya pas'mmek sigām, miskin to'ongan. Nila'ugan na
pa'in sigām, nijahulaka'.
38 Dunya itu mbal tōp paglahatan saga a'a inān, subay lahat labi ahāp.
Sat'ggol sigām ma dunya itu, hal sigām maglihan na pa'in suma'an ma
lahat paslangan, suma'an ma kabūd-būran. Bay sigām pat'nna' ma deyom
sengab batu* atawa ma lowang ma deyom tana'.
39 Babantugun saga a'a itu kamemon ma sabab kosog pangandol sigām
ma Tuhan. Saguwā' halam sigām bay makasambut panganjanji' Tuhan
t'ggol sigām allum,
40 sabab aniya' labi ahāp pangangganta' kitam e' Tuhan. Hatina in kitam
maka saga a'a bay masa awal inān subay magbeya' anambut paljanji'an
maka kasampulna'anna.

12

Mma'tam Tuhan

1 Na, pagka kita sali' dalil a'a maglomba pinagtimukan e' ba'anan saksi',
subay bbahanta ai-ai makasembol, sampay saga dusa ya katagihanta sidda.
Subay kita atuyu' magdagan sampay ta'abutta gindan ya pat'kkahanta.
2 Subay patonganta si Isa saumul-umul, sabab iya ya pasangdolanta
min katagna' sampay ni katapusan. Bay sinandalan e'na katiksa'an ma
waktu kapangalansang iya ni hāg pinapatay. Halam bay paheyana ma atay
kaiya'anna amatay ma hāg, sabab niangut e'na kakōgan ya tinagamahan
iya. Ina'an na iya ma sulga' aningkō' ma haddarat Tuhan, tampal ni kowan.
3 Kannalunbi to'ongan bay kasandal si Isa waktuna pinagsagga' e' saga
a'a baldusa. Bang he'-i takannalbi mbal du palamma pangandolbi. Mbal
du kam sinumu ameya' ma iya,
4 sabab kata'uwanbi asal, halam lagi' aniya' min ka'am bay amatay min
kapanagga'bi ma kala'atan.
5 Marai' takalipatbi ya bay binissala e' Panghū' ni buwat ka'am anakna
bo' supaya ahogot ataybi. Yukna inān,
“Ka'am saga anak, da'a kam amabiyal ma pami'atku ma ka'am.
Da'a kam mandā'-dā' bang kam buwananku kal'ggahan.
6 Sabab bi'atku du sasuku kalasahanku.
Palabayku isab min kabinasahan sasuku ōnanku anak.”
7 Angkanna, bang kam ganta' pinat'kkahan kabinasahan, subay kam
magmalilla' sadja sabab pami'at mma'bi ko' itu. Ya kabinasahan tananambi
ilu tanda' palsaksi'an in ka'am binista anak e' Tuhan. Aniya' bahā' onde'-
onde' mbal bini'at e' mma'na?
8 Bang kam mbal tumabeya' bini'at e' Tuhan buwat kapami'atna ma anakna
kamemon, mbal kam manjari niōnan anakna lahasiya'. Sali' kam ngga'i ka
anak to'ongan.

---

* **11:38 11:38** ‘Sengab batu,’ atawa ‘songab batu.’

9 Minsan mma'ta maitu ma dunya, bay ami'at kita ati masi sigām
pagaddatanta. Ya lagi'na isab Mma'ta Tuhan, ya ang'ntan palnyawahan
manusiya'. Subay kita magmaluluy ma iya bo' supaya kita allum to'ongan.
10 Pinagbi'at kita e' matto'ata sat'ggol kita onde'-onde', bo' pami'at sigām
hal min akkal manusiya'. Saguwā' saddī pami'at Tuhan sabab tantu
pamahāpna kaul-pi'ilta bo' supaya kita makasali' ni buwat kasussina.
11 Bang kita bini'at e' Tuhan mbal kita magtūy kinōgan sabab masi alengog
pikilanta. Saguwā' bang palabay na waktu bay pami'at e', amintāng du kita
bo' aniya' kasannanganta luwas min kabontolan hinangta.

Pamandu' maka Pagbanda'

12 Angkan yukku ma ka'am: pakosog kam, maka pat'ttogunbi pangan-
dolbi.
13 Pabontolunbi lān pal'ngngananbi. Jari bang aniya' pagkahibi ilu
magduwa-ruwa, mbal iya alungay min lān. Gom pa'in kauli'an kalamma
pangandolna.
14 Subay kam amuspus magsulut maka a'a kamemon. Tuyu'inbi isab
kaul-pi'il asussi, sabab halam aniya' makata'u Tuhan bang mbal asussi.
15 Kamaya'-maya' kam, kalu aniya' min ka'am ang'bba min ase' maka
lasa Tuhan. Painsap kam isab bang aniya' a'a ma deyomanbi ala'at
kasuddahanna, sabab a'a buwattē' sapantun gamut kayu makalassun, taka-
taka pasaha' ati paledled la'atna ni kaheka'an.
16 Kamaya'-maya' kam isab bo' supaya halam aniya' min ka'am magd'nda
atawa magl'lla. Da'a isab pasagarinbi bang aniya' mailu an'ppu si Esaw, a'a
masa awal sali' halam aniya' tuhanna. Si Esaw itu bay anak kasiyakahan,
ati pamusaka' ma iya paljanji'an Tuhan. Saguwā' bay panambi' e'na
palsuku'anna ni dapinggan kinakan.
17 Kata'uwanbi asal kissana. At'ggol-t'ggol pa'in minnē', anganjunjung iya
ma mma'na bang pa'in iya niamu'an lidjiki' min Tuhan. Sagō' pinagin'mbal
iya sabab in bay hinang mma'na inān mbal to'ongan kapindahan, minsan
buwattingga pagtangisna.
18 Ka'am ilu, asekot na kam ni Tuhan, sagō' ya kasekotbi ngga'i ka buwat
bay ma bangsa Isra'il masa awal e', sabab ta'nda' e' sigām bang ai ya
pasekotan sigām, hatina būd Turusina. Ta'nda' e' sigām kosog apina, maka
lendom makatangkob lahat, maka hunus alandos.
19 Takale isab sigām sali' tiyup-tiyup atanog, maka lling suwala makatāw-
tāw. Pagkale sigām ma suwala he', magtūy sigām anganjunjung to'ongan
bang pa'in sigām mbal pinakalehan pabalik, minsan hal dakabtang.
20 Tināw sigām makalandu' ma sabab panoho'an, ya yuk-i, “Bang aniya'
makaragpak ni būd itu, minsan hayop, subay pinagbantung pinapatay.”
21 Makatāw-tāw sidda ya ta'nda' sigām inān. Sampay isab si Musa, sabab
buwattitu bay llingna: “Amidpid aku,” yukna. “Tināw aku sidda.”
22 Saguwā' ka'am ilu, saddī na kasekotbi ni Tuhan. Ilu na kam
makasampay ni būd Siyun, ni da'ira paglahatan Tuhan kakkal salama-
lama. Makasampay na kam ni da'ira Awrusalam ma deyom sulga', sampay
ni saga mala'ikatna magibu-ibuhan.
23 Ina'an kam ma palhimpunan magkalasigan, ma palhimpunan saga
a'a niōnan anak Tuhan siyaka, ya tasulat ōn sigām ma deyom sulga'.
Makaharap isab kam ni Tuhan, ya angahukum ma manusiya' kamemon.
Ina'an isab kam ma saga umagad a'a adil bay magpatayan, ya asampulna'
na.

24 Makasampay na isab kam ni si Isa, ya magpatillot ma manusiya' maka
Tuhan bo' angahatul kapagsulutan baha'u. Ta'abutbi isab laha' si Isa, ya
pinagsambat laha' pamigsik. Laha' labi ahāp ko' inān min laha' si Habil ya
bay pinabu'us ma masa awal e', sabab laha' pamalosan.
25 Angkanna kita subay mbal amabiyal bang Tuhan ya amissala ni kita.
Subay kita amintāng min saga a'a bay amabiyal ma pagbanda' si Musa,
waktu kapamowana palman Tuhan ma masa awal e'. Bang sigām halam
bay makapuwas min kabinasahan minsan hal manusiya' ya bay pinabiyal
e' sigām, luba'-lagi'na kita mbal makapuwas bang taikutanta Tuhan ya
magbanda'an kitam min deyom sulga'.
26 Ma waktu kapamalman Tuhan ma si Musa, bay ajogjog deyom dunya
e' suwalana. Sagō' buwattina'an aniya' panganjanji'na dakayu', ya yuk-i,
"Pajogjogku dunya pabīng, min t'dda lagi', sagō' ngga'i ka hal dunya ya
pinajogjog, sampay isab saga lapis langit."
27 Bang nihati kabtangan itu, ya yuk-i, "min t'dda lagi'", in ai-ai
pinapanjari nijogjog du bo' palanyap, malaingkan pataptap sadja ya mbal
takole' nijogjog.
28 Angkanna kitam subay magsukul to'ongan ni Tuhan, sabab makasam-
but kitam lahat mbal takole' nijogjog. Subay kita amudji Tuhan ma buwat
kabaya'anna. Subay kitam magmamay maka magmatāw ma iya.
29 Sabab bang angahukum Tuhantam, sali' api makasuleyaban
kamemon.

13

Saga Hinang Makasulut Tuhan

1 Da'a bbahinbi kabiyaksahanbi maglasa-liyasahi sabab magdanakan
kam ma deyoman Al-Masi.
2 Paentom kam. Bang aniya' pi'ilu ni luma'bi a'a mbal takilābi, subay iya
patuntulbi. Sabab aniya' ma waktu palabay bay amatuntul a'a liyu, kinabā'
manusiya' sagō' mala'ikat min sulga'.
3 Kannalunbi na pa'in kahālan pagkahibi ma deyom kalabusu ilu, sali'
hantang baranbi ya ma deyom kalabusu. Kannalunbi isab saga pininjala',
sali' hantang ka'am isab pininjala'.
4 Ka'am kamemon, pahalga'unbi paglakibinibi. Kamaya'-maya' kam,
sabab sasuku maghinang kala'atan d'nda maka l'lla atawa angaliyu-lakad
ni ngga'i ka paghola'na, tantu pinataluwa'an hukuman Tuhan.
5 Subay kam ahalli' isab ma napsubi bo' kam mbal ameya' ma bahaya
pilak. Da'a kam atawad min bay pangangganta' ka'am, sabab aniya' du
Tuhan amaruli, buwat yukna,
"Mbal kam bbahanku, mbal kam pasagaranku saumul-umul."
6 Angkan kita subay atawakkal amissala buwat bay tasulat ma deyom
Kitab, ya yuk-i,
"Panghū' du ya anabangan aku,
ati halam aniya' kagawahanku.
Mbal du aku tināw ni'inay e' a'a."
7 Entomunbi saga a'a pagmakōkanbi, ya bay anganasihatan ka'am lapal
Tuhan. Entomunbi bay kamattihan sigām pagka ahāp bowahan sigām
t'ggol sigām allum. Sengorinbi isab bay pangandol sigām.
8 Mbal magkapinda si Isa Al-Masi, sali' du iya min katagna' sampay ni
kabuwattina'anan, sampay isab ni katapusan.

9 Da'a kam abowa-bowa e' pandu' magsaddī-saddī, supaya kam mbal
pabidda' min pandu' b'nnal. Ahāp bang lasa maka ase' Tuhan ya ginuna
pamakosog palnyawahanta, da'a na panoho'an pasal kapamangan. Halam
aniya' paluntungan saga a'a pinagbaya'an e' panoho'an buwattē'.
10 Aniya' kulban tinukbalan ma pasaltam, sagō' mbal makalamud saga
a'a ya maghinang ma langgal pagkulbanan Yahudi.

11 Ma agama Yahudi, bang ta'abut waktu pagkulban ni Tuhan supaya
pinuwasan dusa saga a'a, Imam Muwallam ya wajib amowa laha' hayop
ni deyom Bilik Mahasussi bo' tinukbal ni Tuhan. Saguwā' baran hayop itu
binowa paluwas min kaluma'an inān, bo' yampa tinunu'.
12 Damikiyanna si Isa, bay iya amatay isab ma luwasan da'ira supaya
tasussina saga a'ana maka laha'na luggiya'.
13 Jari paluwas kita min agama Yahudi tudju ni si Isa, ati ameya' kita
pinaggunyak-gunyak buwat bay paggunyak-gunyak saga a'a ma iya.
14 Sabab halam aniya' palahatanta kakkal ma dunya itu. Tu'ud kita
angalagaran lahat dakayu' ya paniya' ma sinosōng.

15 Angkan na, subay kitam magabut-abut anukbal pudji ni Tuhan labay
min si Isa, hatina bissala pamudji paluwas min bowa'ta, pagka si Isa
pamanyabutantam.
16 Da'a kam alipas angahinang kahāpan ni sehe'bi. Bahagi'inbi sigām
kaniya'bi bang sigām taluwa' kasigpitan, sabab hinangbi buwattē' sali' dalil
lalabotan makasulut atay Tuhan.
17 Beya'unbi pamandu' saga a'a pagmakōkanbi maka paluluy sadja kam
ma panoho'an sigām. Anganjaga na pa'in sigām ma ka'am bo' mbal ainay
pal-imananbi, sabab aniya' waktu pabaihu' sigām ni Tuhan angahaka
pasal ai-ai bay tahinang sigām. Beya'unbi isab panoho'an sigām supaya
aniya' kakōgan sigām, sabab halam aniya' kasōngan ma ka'am bang sigām
kabuhatan ma sabab panulangbi.

18 Da'a kam pahali angamu'an kami tabang ni Tuhan. Makatantu kami in
itikad kami abontol sadja tudju ni Tuhan, maka halam aniya' angut kami
saddī min hinang ahāp maka kasuddahan ahāp.
19 Aniya' isab panganjunjungku ni ka'am: angamu'-ngamu' kam kono' ni
Tuhan bang pa'in aku makasa'ut pabīng ni ka'am.

Lling Katapusan

20-21 Pangamu'antam Tuhan po'onan kasannangan, ya bay amangun
Panghū'tam si Isa min kamatayna supaya iya allum pabīng. Si Isa ya
dakayu' babantugun angupiksa' kitam ma sabab laha' kamatayna bay
pamajatu kapagsulutan kakkal ni kasaumulan. Angipat na iya ma kitam
suku'na, ya pinagbahasa sali' bili-bilina. Mura-murahan, bang pa'in kam
pinanyapan e' Tuhan ai-ai kagunahanbi supaya ahāp e'bi angahinang
kahandakna. Mura-murahan isab, bang pa'in Tuhan angahinang ai-ai
kabaya'anna ma deyom pangatayanbi ma sabab Al-Masi ya pameya'anbi.
Manjari sanglitantam Al-Masi salama-lama. Amin.

22 Saga dauranakanku, aniya' gi' panganjunjungku ni ka'am: ikutunbi
lapal sulat ya pabeya'ku itu. Da'a kam sinumu amassa, sabab mbal sakit
ataha'.
23 Subay kata'uwanbi in danakantam si Timuti tapaluwas na min
kalabusu. Bang iya makasa'ut pi'itu, bowaku iya ameya' ma aku anibaw
ka'am.

24 Haka'inbi saga pagnakura'anbi sampay a'a suku' Tuhan ilu kamemon
in kami itu amabeya' minsan la'a hal lapal kami ma sigām. Saga
danakantam min lahat Itali itu amabeya' isab lapal sigām.
25 Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon pinaniya'an tatabangan.
Wassalam

YAKUB

Pahati pasal sulat itu

Si Yakub itu siyali si Isa Al-Masi min ina'. Pagnakura'an iya ma saga a'a magpangandol ma si Isa ma da'ira Awrusalam.

Sulat itu bay pinasampay e' si Yakub ni saga a'a bangsa Yahudi kamemon ya magkahagad ma si Isa Al-Masi. Ya angkan si Yakub bay anulat ni sigām supaya sigām kapandu'anna bang buwattingga subay kaul-pi'il sigām. Yukna bang a'a ganta' ah'lling in iya angandol ma Tuhan, bo' pa'in mbal ahāp addatna maka kaul-pi'ilna, pangandol a'a inān halam aniya' pūsna. Hatina bang a'a angandol sab'nnal-b'nnal ma Tuhan subay manyatakan to'ongan min addatna maka min saga hinangna.

Sulat min si YAKUB

1 Sulat itu min aku si Yakub, a'a sosoho'an Tuhan maka si Isa Al-Masi Panghū'tam. Magaddat aku ma ka'am saga pagkahiku Yahudi, a'a suku' Tuhan apulak-palik ma kaluha'an dunya.

Pasal Kasukkalan maka Pagiman

2 Saga dauranakanku, bang kam taluwa' kasukkalan indaginis, subay kam kinōgan.
3 Sabab kata'uwanbi, bang pangandolbi pinalabayan kasukkalan bo' kaimananbi, gom pa'in pasōng tatasbi anandalan ai-ai.
4 Puspusinbi kosogbi anandalan kasukkalan bo' supaya kam asangpot ma kaul maka pi'il, ma halam aniya' kulangbi.
5 Sagō' bang aniya' ma ka'am akulang pangita'una, subay iya angamu'-ngamu' ni Tuhan ati tantu iya kabuwanan pangita'u, sabab magmura asal Tuhan ma a'a kamemon. Mbal iya an'ndal bang pangamu'an.
6 Saguwā' bang kam ganta' angamu' ai-ai ni Tuhan, subay kam am'nnal ma iya ma halam aniya' pagduwa-duwabi. Sasuku magāng-āng pangandolbi ni Tuhan, ibarat kam sahal goyak tabowa pehē'-pi'itu e' baliyu.
7 Da'a kam aholat pinasambutan ai-ai e' Panghū',
8 sabab bang a'a magduwa-ruwa pikilanna mbal ahantap pamikilna.

Pasal Miskin maka Dayahan

9 Bang saupama aniya' pagkahitam sōd si Isa kamiskinan, subay iya kinōgan sabab pinalanga du iya e' Tuhan.
10 Damikiyanna bang aniya' a'a sōd si Isa taga-karaya, subay iya kinōgan bang pinareyo' e' Tuhan, sabab minsan a'a dayahan pahalam du isab ibarat sumping kasagmotan.
11 Makasilak pa'in llaw, magtūy alanos kasagmotan e' pasu' llaw he'. Apakpak sumpingna ati pahalam bay manisna. Buwattē' du isab bang a'a dayahan. Kosog-kosogan pa'in iya angusaha, amatay du iya ati ka'bbahan du pagusahana.

Pasal Sasat

12 Aheya du kahāpan a'a bang mbal alungay pangandolna minsan iya anandalan kasukkalan. Sababna bang mbal apinda pangandolna minsan ma deyom kasukkalan, pinaniya'an du iya kallum kakkal ni kasaumulan. Ya na itu tungbas panganjanji' Tuhan ma sasuku alasa ma iya.

13 Bang kam ganta' sinasat maghinang la'at, da'a bīnginbi Tuhan. Da'a
yukbi Tuhan ya anasat ka'am inān, sabab in Tuhan mbal tasasat maka
mbal isab iya anasat.
14 Sagō' napsu manusiya' ya amowa-mowa iya maghinang kala'atan.
Napsuna sali' dalil umpan angati iya maghinang dusa.
15 Ma tagna'anna, aniya' kinanapsuhan e' a'a, ma deyom pikilanna
sadja. Mbal at'ggol magbuwa' du napsu inān, jari dusa ya buwa'na. Bang
karuhunan dusa inān, nalka' ya kamattihanna.
16 Angkanna, saga danakan kalasahanku, da'a palinguhunbi pikilanbi.
17 Saga lidjiki' kamemon maka ai-ai halam aniya' salla'na ya pamuwan
kitam, patulun asal min sulga', min Tuhan magpapanjari saga sawa ya
anahaya ma b'ttong langit. Magkapinda sawa inān sagō' mbal magkapinda
Tuhan maka mbal amuwan landung.
18 Min kabaya'anna angkan kitam nihinang anakna pagka kahagadtam
lapal palmanna. Ya kabaya'anna in kitam saga anakna subay pinabangsa
labi gi' min bangsa ai-ai bay papanjarina.

Pasal Pagkale maka Paghinang

19 Amay-amay, saga dauranakan kalasahanku, subay kitam pakale pahāp
maka subay mbal magdai'-dai' amissala. Subay kitam mbal al'kkas
angastol,
20 sabab bang a'a angastol mbal tahinangna saga hinang ahāp ya
kinabaya'an e' Tuhan.
21 Angkan subay la'ananbi kamemon ya makalumu' ataybi, maka subay
bbahanbi saga hinang ala'at ya mamarahi hekana ilu. Pareyo'unbi
ataybi tudju ni Tuhan, maka taima'unbi lapal palmanna, ya sali' dalil
binhi' tinanom e'na ma deyom pangatayanbi. Sabab palman Tuhan ya
sababanna angkan kam lappasan min hukuman dusa.
22 Da'a kam hal akale ma palman Tuhan. Ikutunbi panoho'anna. Bang
kalebi bo' mbal hinangbi, angakkalan kam di-bi.
23 Bang a'a ganta' hal akale ma palman Tuhan, bo' mbal ameya' ma
panoho'anna, in a'a inān ibarat a'a ananding pangluwahanna ma samin.
24 Aubus pa'in e'na ananding, ala'an iya min atag ina'an ati takalipatna
magtūy bang buwattingga pangluwahanna.
25 Samin itu ibarat sara' Tuhan ya halam aniya' salla'na, sara' maka-
paluhaya ma manusiya'. Maka a'a ang'nda' ma samin itu ibarat a'a angadji'
na pa'in ma sara' inān. Mbal takalipatna sagō' bineya' e'na bay ta'adji'na,
jari tantu iya kabuwanan kahāpan e' Tuhan minsan ai hinangna.
26 Bang aniya' a'a amikilan di-na in iya bal-agama, bo' mbal tapaggatna
d'lla'na amissala ala'at, a'a inān angakkalan di-na. Halam aniya' kapūsan
pagagamana.
27 Bang ma Mma'tam Tuhan, ya na itu pagagama halam aniya' lamudna
ala'at: kaissana, subay tabangta saga anak-ilu' maka saga balu d'nda bang
sigām ma deyom kasigpitan. Karuwana, subay kita angahalli'an di-ta bo'
kita mbal tabowa anunuran saga addat ala'at maitu ma dunya.

2

Sinō' Kita Da'a Amapagbidda' A'a

1 Saga dauranakanku, pagka kam ameya' ma si Isa Al-Masi, ya
Panghū'tam bangsahan, subay mbal papagbidda'bi a'a minsan sai-na.

2 Saupama aniya' duwangan a'a pasōd ni deyom pagtimukanbi, dakayu'
inān dayahan magsingsing bulawan maka mags'mmek ahalga', bo' dakayu'
inān miskin, ndang asal s'mmekna.
3 Saupama palabi pagaddatbi ma a'a ahalga' s'mmekna, ati yukbi ma
iya, “Tuwan, aningkō' ka kono' ma tingkō'an ahāp itu.” Sagō' yukbi ni a'a
miskin e', “An'ngge sadja ka mailu,” atawa “Aningkō' ka maitu ma lantay,
ma atag tape'ku”.
4 Na, bang buwattē' hinangbi, asā' kam pagka papagbidda'bi saga
pagkahibi bebeya'an si Isa. Ala'at deyom pikilanbi, pagka yukbi alanga
dakayu', bo' areyo' dakayu'.
5 Pakale kam, saga dauranakanku kinalasahan. Tapene' asal e' Tuhan
saga a'a ya binista miskin ma dunya itu, bo' aniya' karaya sigām b'nnal,
hatina pangandol sigām ma iya. Pinene' isab sigām bo' binuwanan
palsuku'an ma deyom pagparintahanna, buwat asal panganjanji'na ma
sasuku alasahan iya.
6 Sagō' ilu pagtunggīnganbi saga a'a miskin! Sai bahā' anigpitan ka'am,
maka sai anukbalan ka'am ni pagsara'an? A'a dayahan ko' he'.
7 Sai bahā' amissalahan la'at ma pasal ōn bangsahan ya pangōn tag-suku'
ma ka'am? A'a dayahan!
8 Ahāp hinangbi bang beya'bi to'ongan sara' Tuhan, sara' umbul dakayu'.
Tasulat asal sara' itu ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Kalasahinbi pagkahibi
buwat e'bi alasahan baranbi.”
9 Sagō' bang papagbidda'bi a'a ma sabab luwana, makarusa kam, maka
taluwa' kam hukuman sabab langgal sara' kam.
10 Sara' Tuhan itu, minsan bogboganbi kaheka'anna bo' pa'in lakaranbi
hal dakayu', talanggalbi du kamemonna.
11 Sabab yuk Tuhan ma deyom sara'na, “Da'a ka angaliyu-lakad ni ngga'i
ka paghola'nu,” maka yukna isab, “Da'a ka amapatay”. Manjari minsan
kam mbal angaliyu-lakad, bo' amapatay kam, masi du talanggalbi sara'
Tuhan.
12 Subay kitam ahantap ma kaul maka pi'il sabab sinara' kitam ma sara'
ya makabuwan kalimayahan.
13 Sabab bang Tuhan ya angahukum ma manusiya', bo' aniya' a'a halam
bay ma'ase' ma pagkahina, mbal du isab kina'ase'an e' Tuhan. Saguwā'
bang a'a ma'ase' ma pagkahina, mbal iya tināw sinara' sabab ma'ase' du
Tuhan ma iya.

Pasal Pangandol maka Paghinang

14 Saga dauranakanku, bang aniya' a'a ganta' ah'lling in iya angandol ma
Tuhan, bo' mbal taluwa' saga hinangna, pangandolna inān halam aniya'
pūsna, maka halam aniya' dapat makalappas iya min hukuman dusa.
15 Saupama aniya' pagkahibi bebeya'an si Isa kulang-kabus ma
pan'mmek maka ma pagkakan,
16 ai kapūsanna bang hal yukbi ni sigām, “Mura-murahan, bang
pa'in ahāp kahālanbi. Mags'mmek kam akapal bo' kam mbal nihaggut!
Amangan kam pahāp!” Bang kam hal amissala sadja bo' mbal amuwan
ai-ai panabangbi kulang-kabus sigām, na, tantu halam aniya' pūsna.
17 Damikiyanna bang takdil ni pangandol. Bang yukbi in ka'am angandol
ma Tuhan, bo' halam aniya' hinangbi ahāp tumabeya', mbal b'nnal
pangandolbi.
18 Kalu aniya' anganjawab, yuk-i, “Aniya' angandol ma Tuhan, aniya'
maghinang kahāpan.” Na, bang buwattē' panganjawabna, buwattitu

panambungku, “Pa'nda'in aku pangandolnu ma halam aniya' hinang
tumabeya' tanda' saksi', ati pa'nda'anta ka pangandolku luwas min
kahinanganku ahāp.”
19 Am'nnal ka bahā' in Tuhan dakayu' du? Na, ahāp isab. Sagō' minsan
saga saitan, am'nnal isab sigām in Tuhan dakayu' du, ati amidpid sigām
sabab min tāw sigām.
20 Dupang pahāp ka! Bilahi ka bahā' kab'nnalan pasal pangandolta
halam aniya' pūsna bang mbal pinabeya'an kahinangan ahāp?
21 Pikilun si Ibrahim ya ka'mbo'-mbo'antam. Angkan iya bay binista
abontol e' Tuhan ma sabab tahinang e'na panoho'an Tuhan. Bay
tukbalanna ni Tuhan anakna si Isa'ak, pinat'nna' e'na ma diyata' batu
pagkulban.
22 Mbal bahā' tahatinu? Ya pangandol si Ibrahim inān bay magbeya'
maka hinangna. Min hinangna angkan jukup pangandolna ma Tuhan.
23 Jari tahatita na in bay tasulat ma deyom Kitab pasal si Ibrahim, ya
yuk-i, “Si Ibrahim bay am'nnal ma Tuhan, ati binista iya abontol e' Tuhan
sabab min kapam'nnalna.” Angkan iya bay kaōnan bagay Tuhan.
24 Na, minnē' kata'uwannu in kitam itu binista abontol e' Tuhan bang
aniya' isab hinangta ahāp. Mbal jukup bang kita hal angandol. In
pangandolta subay magbeya' maka hinangta.
25 Buwattē' isab si Rahab, d'nda pagtatambahan ma masa awal e'. Sagō'
binista iya abontol e' Tuhan ma sabab hinangna ahāp. Bay patuntulna
saga mata-mata bangsa Isra'il bay pina'an anganyata' lahatna. Pinandu'an
sigā e'na lān saddī pamole'an sigā.
26 Manjari in pangandolta ma Tuhan sapantun baran, amatay bang
halam aniya' napasna. Damikiyanna pangandolta ma Tuhan, amatay isāb
bang halam aniya' kahinangan ahāp tumabeya'.

3

Pasal D'lla'

1 Saga dauranakanku, subay mbal aheka min ka'am angangut nihinang
guru. Sabab kata'uwanbi in kami saga guru, bang asā' pamandu' kami,
labi abuhat in hukuman ya pinat'nna'an kami e' Tuhan min saga a'a ngga'i
ka guru.
2 In kitam manusiya', araran magkasā'. Bang aniya' a'a mbal to'ongan
asā' ma bissalana, tubus na a'a inān ma kaul maka pi'il, maka kapagagi-
hanna kabaya'an baranna.
3 Ya dalilna kakkang kura'. Sangonanta kakkang itu ni bowa' kura' bo'
ameya' ma panoho'anta, ati kapagbaya'anta pi'ingga-pi'ingga.
4 Dalilna isab bansān ma kappal leha'an. Minsan aheya baran kappal,
maka minsan akosog baliyu, maka minsan ariki' isab bansān, in kappal
inān tabowa patudju pi'ingga-pi'ingga ya kinabaya'an e' a'a amansān.
5 Buwattē' isab hatulan d'lla'ta itu. Minsan b'nnal ariki', tantu aheya
hinangna.
Pikilunbi api. Minsan hal keyat ariki', tantu makaralletan gulangan
aluha.
6 Na, api itu pangandalilan d'lla'ta, sabab d'lla'ta ya makatagna'an ginisan
kala'atan. Dakayu' du d'lla' ma baranta, sagō' bang itu palagtik na, tabowa
katibu'ukan baranta ni kala'atan. T'ggolta allum, in d'lla'ta itu amuwanan
kita kasusahan. Ya dalilna api luwas bay min nalka'.

7 Binangsa kaginisan, sattuwa talun maka manuk-manuk, daing isab
maka sowa, takole' pinagbaya'an e' manusiya'.
8 Saguwā' d'lla' itu, halam aniya' makapagbaya'an iya. Halam aniya'
hondongan la'atna, ap'nno' asal e' lassun makapatay.
9 D'lla'ta ya ginuna pamudjita Panghū'ta Tuhan, ya Mma'tam. Maka
d'lla'ta isab ya ginuna panukna'ta pagkahita manusiya', ya bay pinapanjari
e' Tuhan ma buwat kajarihanna.
10 Hatina dakayu' du bowa' ya paluwasan bissala pamudji maka bissala
panukna'. Saga dauranakanku, subay kita da'a buwattē'.
11 Aniya' bahā' bohe' ahāp maka bohe' at'bbag magbeya' paluwas min
dakayu' tuburan?
12 Tantu halam. Saga dauranakanku, aniya' bahā' kayu igira amuwan
buwa' jaitun? Aniya' bahā' bahan anggul amuwan buwa' igira? Tantu
halam. Damikiyanna, mbal ka makasauk bohe' ahāp min pagbohe'an
at'bbag.

Pasal Pangita'u min Tuhan

13 Bang aniya' mailu ma ka'am a'a alalom pangita'una maka ahāp
panghatina, subay manyatakan ma kahāp tebong a'a ilu in iya taga-
pangita'u. Subay areyo' pangatayanna maka subay alalom pikilanna bo'
maghinang ahāp.
14 Sagō' ka'am ilu, bang ala'at deyom hona'-hona'bi bo' kam angandali'it
ma sehe'bi, maka bang hal kahāpan baranbi ya kannalbi, da'a kam
magbantug-bantug di-bi in ka'am taga-kata'u. Da'a paliluhinbi dusabi.
15 Min dunya sadja saga hona'-hona' buwattē', min pikilan manusiya'
maka min saitan. Ngga'i ka buwattē' bang pangita'u min Tuhan.
16 Sabab maingga-maingga lahat, bang aniya' saga a'ana angandali'it
maka hal angannal ma kahāpan baran sigām, tantu aniya' maina'an
kasasawan maka ginisan la'at kamemon.
17 Sagō' bang a'a taga-pangita'u min Tuhan buwattitu kahālanna:
kaissana, halam aniya' tamak atayna. Karuwana, aluhay iya binowa
magsulut bang aniya' pagsagga'an. Ahāp bowahanna ni a'a kamemon,
maka ahanunus iya. Ma'ase' iya, maka biyaksa iya maghinang ahāp ma
pagkahina. Magtaluwa' hinangna maka lling bowa'na, maka mbal iya
amapagbidda' a'a minsan sai.
18 Sasuku a'a amapagkahāp sehe'na, sali' dalil a'a magtanom. Kabon-
tolan atay ya ta'ā'na min tinanomna, pagka patisulutun iya maka mbal
pangalulugat.

4

Magmaluluy Sadja Kam ma Tuhan

1 Ai po'onna angkan kam araran magsagga' maka maglugat? Min
napsubi ko' ilu, ya magkosog-kosogan na pa'in ma deyom ataybi.
2 Aniya' kabaya'anbi sagō' mbal ta'ā'bi, angkan kam bilahi amapatay.
Aniya' kanapsuhanbi sagō' mbal kam karūlan, angkan kam magsagga'
maka magbono'. Mbal kam pinaniya'an ai-ai ya kabaya'anbi, sabab mbal
kam angamu' ni Tuhan.
3 Maka minsan isab amu'bi, mbal kam binuwanan sabab ala'at kōkbi.
Tu'ud kam bilahi magparūl napsubi, angkan kam angamu'.
4 Ka'am ilu sali' sapantun a'a angaliyu-lakad ni ngga'i ka paghola'na.
Halam bahā' kata'uwanbi? Sasuku amanuyu' ma kala'atan ai-ai ma dunya

itu, kab'nsihanna Tuhan. Maka sasuku ka'amuhan ma addat-tabi'at ya
sinunuran ma dunya itu, bantahanna Tuhan.
5 Marai' pangannalbi mbal b'nnal ya tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-
i, “In ginhawa bay pinat'nna' e' Tuhan ma deyom baranta akosog asal
magnapsu.”
6 Sagō' akosog lagi' tabang Tuhan ma kita min saga napsu ya amowa-
mowa baranta, buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Sinagga' e' Tuhan saga a'a alanga atayna,
sagō' tinabangan e'na saga a'a areyo' atayna.”
7 Angkan kam subay magmaluluy sadja ma kabaya'an Tuhan. Pag-
gatunbi nakura' saitan ati alahi du iya min ka'am.
8 Pasekot kam ni Tuhan ati sinekot kam isab e'na. Ka'am saga dusahan
ilu, bbahinbi saga hinangbi ala'at. Ka'am isab, ya mbal magtaluwa'
hinangbi maka llingbi, sussihunbi deyom ataybi.
9 Kasukkalinbi saga kala'atan ya tahinangbi. Magkarukka'an kam maka
magtangis. Ya pagtittowabi maka kakōganbi subay pininda ni kasusahan.
10 Pareyo'unbi ataybi tudju ni Panghū' ati pinalanga du kam e'na.
11 Saga dauranakanku, da'a kam angalimut kasehe'anbi. Sabab sasuku
angalimut atawa anoway danakanna bebeya'an si Isa, sali' sara' Tuhan
maka kahandakna ya sowayna. Jari bang kam ganta' anoway kahandak
Tuhan, tantu mbal beya'bi sabab yukbi aniya' sā'na.
12 Dakayu'-kayu' Tuhan ya amat'nna' sara' maka angahukum. Tunggal
du iya ya angalappas maka tunggal iya amowa ni kamulahan. Angkan
halam aniya' kapatutbi anoway pagkahibi manusiya'.

Pagbanda' Pasal Pagabbu

13 Pakale kam sasuku kam magpangupama pasal llaw sinōng. Yukbi,
“Salung atawa simuddai pehē' du kami ni da'ira ina'an-i ati pahanti' kami
dantahun maina'an maglitu supaya aheka sīn paluntungan kami.”
14 Malaingkan mbal kata'uwanbi bang ai pat'kka ni ka'am salung!
Kallumbi ma dunya itu sali' dalil husbu. Dai'-dai' du ta'nda', magtūy
palanyap.
15 Angkan subay buwattitu pah'llingbi, “Bang min kabaya'an Panghū',
allum gi' kami ati makahinang itu-ini.”
16 Sagō' ka'am ilu, alanga ataybi maka abbuhan kam. Bo' arapun in
pagabbu buwattilu ala'at kamemon.
17 Manjari sai-sai ata'uwan hinang ahāp bo' mbal hinangna, taga-dusa
du iya.

5

Pagbanda' ma saga A'a Dayahan

1 Na, ka'am saga a'a dayahan, pakale na kam ma aku. Subay kam
magpanangis, subay kam maglemong, ma sabab kasukkalan ya song
pat'kka ni ka'am.
2 Magka'at na alta'bi, maka s'mmekbi ahāp aubus bay kinakan e' ulat.
3 Saga bulawanbi maka pilakbi anawasa' na ma deyom tau'an. Jari
in sawasa' inān tanda' saksi' in ka'am bay anipun alta' paheka ma llaw
kahinapusan dunya itu. Taka-taka in alta'bi inān sapantun api amangan
isibi.
4 Dayahan kam, sagō' halam kagadjihanbi saga a'a maghinang ma
kahuma'anbi. Kalehunbi pangandahing saga a'a bay soho'bi animuk buwa'
min tana'bi. Wa'i pasampay pangandahing sigām ni Tuhan Sangat Kawasa.

5 Ka'am saga dayahan, kabiyaksahan kam maghāp palasahan maka
angandūlan napsubi. Ibarat kam sapi' hal amahambug di-na, bo' mbal
kata'uwanna song waktu panumbali' iya.
6 Bay hukumbi maka papataybi saga a'a halam taga-dusa, minsan sigām
halam bay anagga' ka'am.

Pangiman ma Deyom Kabinasahan

7 Angkanna, saga dauranakanku, tatasinbi ai-ai makani-ka'am sat'ggol
mbal pabīng Panghū'tam si Isa Al-Masi. Pikilunbi a'a maghuma, atatas
iya angagaran waktu pagbuwa' tana'na, sabab ahalga' asal buwa'na ma
iya. Mbal iya sinumu angagaran kat'kka ulan, ulan pagararu maka ulan
pamatahak pai.
8 Damikiyanna isab ka'am, subay kam mbal sinumu angagad. Pahogo-
tunbi ataybi sabab asekot na waktu papi'itu Panghū'tam.
9 Saga dauranakanku, da'a pagmusmurinbi sehe'bi bebeya'an si Isa Al-
Masi, bo' kam mbal taluwa' hukuman Tuhan. Ilu na ya maghuhukum,
asekot na to'ongan.
10 Saga dauranakanku, pikilunbi saga nabi, ya bay amowa lapal deyo'
min Panghū' ma masa awal e'. Panunurinbi sigām, pagka sigām bay atuyu'
angiman ma deyom kabinasahan.
11 Bang ma bistahanta, taga-kahāpan asal saga a'a makatatas buwattē'.
Takalebi pasal kasandal si Ayyub waktuna ma deyom kasusahan.
Kata'uwanbi isab kamaujuranna, ahāp bay panungbas Panghū' ma iya.
Sabab landu' patiase'un maka patilasahun Panghū'tam.
12 Saga dauranakanku, ahalga' pamituwaku itu min kamemon: bang
aniya' bissalabi da'a kam magsapa. Da'a sibahatunbi sulga' atawa dunya
atawa ai-ai saddī pagsapahanbi. Magaho' sadja kam bang subay aho'.
Mag'mbal isab bang subay mbal. Da'a palabihunbi minnē', bo' kam mbal
taluwa' hukuman Tuhan.

Pangamu'-ngamu' maka Pangandol

13 Abila aniya' a'a mailu ma ka'am t'kkahan kasusahan, subay iya
angamu' tabang ni Tuhan. Abila isab aniya' ma ka'am kinōgan, subay
iya angalang saga kalangan pamudjina Tuhan.
14 Abila aniya' ma ka'am taga-saki, subay tambukuhanna saga pag-
matto'ahan ma palhimpunan si Isa Al-Masi mailu. Ati saga matto'a
inān subay angamu'-ngamu' ni Tuhan ma kamaina'anan a'a sakihan,
maka subay sigām anapu iya maka ns'llan ma salta' sigām anabbut ōn
Panghū'tam.
15 Manjari itu, bang sigām angamu'-ngamu', bo' ahogot asal pangandol
sigām ma Tuhan, a'a inān kauli'an du. Niuli'an du iya e' Panghū', maka
bang aniya' dusana, niampun du.
16 Angkan yukku ma ka'am, magpasab'nnal kam pasal saga dusabi ni
pagkahibi bebeya'an si Isa Al-Masi. Amu'inbi isab tabang ni Tuhan ma
sabab pagkahibi dangan maka dangan, bo' supaya kam kauli'an. Bang
a'a abontol angamu' ni Tuhan min deyom atayna, abarakat to'ongan
pangamu'na.
17 Si Nabi Elija e', manusiya' du buwat kitam. Bay iya anabbut Tuhan
min deyom atayna ma masa awal e', angamu' subay mbal angulan. Jari
halam to'ongan aniya' ulan am'ttak ni lahat inān ma deyom t'lluntahun
maka tonga'.
18 Puwas e' bay iya angamu'-ngamu' pabalik subay aniya' ulan. Angulan
magtūy, jari magbuwa' saga tinanom.

19 Na, saga dauranakanku, abila aniya' min ka'am pasiha' min pandu'
b'nnal, bo' aniya' a'a dangan amowa iya ameya' ma pandu' b'nnal pabalik,
ahāp ko' he'.
20 Tau'unbi itu ma deyom pikilanbi: sai-sai makabowa a'a dusahan
ang'bba min kasā'anna, lappasan e'na a'a dusahan inān bo' mbal pinehē'
ni deyom nalka', ati ta'ampun du paldusahanna aheka. *Wassalam*

1 PETROS

Pahati pasal sulat itu

Si Petros itu mulid si Isa Al-Masi min mulidna kasangpū' maka duwa. Bay iya pinene' e' Panghū' Isa magnasihat lapalna. Ato'a na si Petros ma waktu kapanulatna sulat itu.

Bay pabeya'na sulat itu ni saga bebeya'an si Isa Al-Masi ya apulak-palit min lahat sigām porol. Bay sigām pininjala' e' saga a'a mbal magkahagad ma si Isa ati pinakaukanat ni kalahat-lahatan. Pinabeya'an sigām sulat itu e' si Petros bo' aniya' pamalasig atay sigām minsan ma deyom katiksa'an, supaya mbal ang'bba min pangandol sigām ma si Isa. Pinaentoman sigām pasal si Isa Al-Masi, pasal kamatayna maka kallumna pabīng, maka kabalikna ni dunya min sulga'. Angkanna sigām makaholat in sigām makasandal ma deyom kabinasahan, ati tantu sigām tinungbasan pahala' ma waktu kabalik si Isa Al-Masi.

Sulat Kaissana min si PETROS

1 Sulat itu min aku, si Petros, a'a kawakilan e' si Isa Al-Masi magnasihat lapalna. Pasampayku sulat itu pi'ilu ni ka'am saga a'a bay tapene'na, ya maglihan-lihan ma dunya itu. Ilu kam apulak-palik ma kalahat-lahatan buwattina'an, ma sakalibut lahat Puntus, Galatiya, Kappadoke, Asiya, maka ma lahat Bitiniya.

2 Bay kam tapene' e' Mma'tam Tuhan min maksudna, jari suku'na na kam ma sabab hinang Rū Tuhan ya ma deyom ataybi. Tapene' kam supaya kam ameya' ma si Isa Al-Masi, bo' pinuwasan dusabi ma sabab laha'na.

Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasan-nangan atay ma halam aniya' kulangna.

Kaholatantam Kallum Kakkal

3 Mahaldika' ni Tuhan, ya mma' Panghū'tam si Isa Al-Masi. Aheya to'ongan ka'ase'na ma kitam, ya angkan kitam binuwanan kallum baha'u buwat sapantun a'a nianakan pabīng. Makaholat isab kitam pinakallum min kamatay, sabab ya du si Isa Al-Masi bay pinakallum isab min kamatayna.

4 Jari angagad na kitam pinaniya'an pusaka' ya tinau' e' Tuhan ma saga a'a suku'na. Tinau' e'na ma deyom sulga', ati maina'an mbal magka'at, mbal magkahalu', mbal magkapinda.

5 Nihampanan kam pahāp sabab min kawasa Tuhan, pagka kam angandol ma iya. Tantu kam nihampanan sampay ta'abutbi kasalamatan ya pinabukis ma llaw kahinapusan.

6 Angkan kam kinōgan minsan ma deyom susa ma dunya pinjaman itu, ma sabab katiksa'an indaginis ya kalabayanbi.

7 Pinaniya'an kam katiksa'an ilu bo' sinulayan pangandolbi bang b'nnal atawa ngga'i ka. Minsan bulawan, subay pinalabay min api bo' nila'anan l'mmi'na. Sagō' ahalga' lagi' pangandolbi min bulawan, sabab mbal anatas bulawan ni kasaumulan. Bang kam angandol sab'nnal-b'nnal, sinanglitan du kam maka minahaldika'an bang ta'abut llaw pamatuwa' si Isa Al-Masi.

8 Alasa kam ma iya minsan halam ta'nda'bi. Maka minsan iya mbal ta'nda'bi ma buwattitu, angandol kam asal ma iya. Jari aheya sidda kakōganbi, mbal tasibahat,

9 sabab kaniya'an kam kasalamatan kakkal, ya kamaksuran pangandolbi.
10 Bay amikilan pahāp saga kanabihan ma masa awal e', bay angahang-
pat to'ongan pasal kasalamatan itu. Bay pinagbissala e' sigām kahāpan ya
pinama-ka'am ma ahil jaman itu.
11 Pinatulunan sigām Rū Al-Masi, angkan sigām bay angabtang pasal
kabinasahan ya subay kalabayanna, maka ma pasal sanglit-sahaya ma iya
puwas kabinasahan e'. Jari sidda bilahi saga nabi inān makata'u bang
sumiyan kat'kkana maka bang buwattingga kal'ngngananna.
12 Pinata'u sigām e' Tuhan in pakaradja'an bay pagbissala sigām inān
ngga'i ka ma baran sigām, sagō' ma saga a'a ma tahun sinōng, hatina ma
ka'am. Manjari ka'am na ya pinakale na e' saga a'a bay magnasihat lapal
ahāp min kawasa Rū Tuhan ya pinatulunan sigām min sulga'. Minsan saga
mala'ikat, bilahi to'ongan makahati ma pasal saga pakaradja'an itu.

Sinō' Kita Amanuyu' ma Ka'adilan

13 Angkan kam soho'ku subay pahatul-hatul ma deyom pamikilbi.
Pahalli' kam, maka holatunbi kahāpan ya pamuwan ka'am bang ta'abut
na llaw pamatuwa' si Isa Al-Masi.
14 Beya'unbi panoho'an Tuhan, sengorinbi onde'-onde' ahatul. Da'a
parūlunbi kanapsuhan ya bay kabiyaksahanbi waktu tagna', ma halam
gi' aniya' kata'ubi.
15 Subay kam a'adil ma ai-ai hinangbi sabab a'adil asal Tuhan, ya bay
anoho' ka'am ameya' ma iya.
16 Sabab tasulat ma deyom Kitab bay bissala Tuhan, ya yuk-i, “Wajib kam
sussi ma kaulbi maka pi'ilbi, sabab aku itu mahasussi asal.”
17 Angahukum Tuhan ma manusiya' kamemon, tinongoran kahinangan
sigām pakaniya-pakaniya ma halam aniya' papagbidda'na. Angkanna,
pagga pangōnbi “Mma'” ma Tuhan bang aniya' pangamu'-ngamu'bi, subay
kam magmatāw ma iya t'ggolbi pat'nna' ma dunya itu.
18 Kata'uwanbi du bang ai bay pamuwan e' Tuhan pangal'kkat ka'am min
bay kajarihanbi halam taga-pūs inān, ya kajarihan bay pang'bba ka'am e'
kamatto'ahanbi. Ngga'i ka alta' magkaka'at buwat bulawan atawa pilak ya
bay pangal'kkat ka'am,
19 sagō' laha' Al-Masi ahalga', ya bay pabu'us ma kamatayna. Ibarat
iya bili-bili halam aniya' tamakna atawa salla'na, pagkulban pamapuwas
dusatam.
20 Ya na itu asal pangahandak Tuhan ma iya ma halam gi' aniya' dunya,
jari makapi'itu na iya ma masa damuli itu, ma sababbi du.
21 Min hinang si Isa Al-Masi angkan kam angandol na ma Tuhan, ya
bay amakallum si Isa min kamatayna sampay amabangsa iya ma deyom
kasahaya'an. Jari ahogot na pangandolbi maka pangasabi ma Tuhan.
22 Na buwattina'an, pagka kam angisbat na ma pandu' kasab'nnalan,
tabowa na kam ang'bba min kasabulan kamemon bo' aniya' kasi-lasabi
b'nnal ma pagkahibi bebeya'an si Isa. Angkan kam soho'ku: maglasa-
liyasahi kam min deyom ataybi.
23 Sabab ka'am ilu sali' sapantun onde' baha'u bay nianakan. In
kapaganak ma ka'am itu ngga'i ka min manusiya' ya magkamatay, sagō'
min palman Tuhan. A'a baha'u na kam sabab min kapagsab'nnalbi ma
palman Panghū', ya makakallum ma manusiya' maka mbal magkapinda.
24 Yuk ayat Kitab,
“Pinjaman sadja saga manusiya' kamemon, sapantun parang.
Kamemon kabantugan sigām sapantun sumping-sumping.

Angalanos du parang, magkapakpak du isab kasumpingan,
25 saguwā' anatas palman Panghū' salama-lama."
In palman Panghū' itu, ya na lapal ahāp bay panganasihat ka'am.

2

Al-Masi Dalil Batu Landu' Ahalga'

1 Angkan kam subay ang'bbahan kamemon kahinanganbi ajahil. Da'a kam magputing. Da'a kam magbau'-bau' in ka'am ahāp bo' pa'in masi ala'at deyom ataybi. Da'a kam angalindi, maka da'a kam angalimut sehe'bi.
2 Pasali' kam ni onde'-onde' baha'u nianakan, ya aruru' na pa'in. Ya du ka'am subay angabut-ngabut angadji' palman Tuhan. Sali' dalil gatas ahāp ko' inān, ya makapasangpot pangandolbi sampay ta'abutbi kasalamatanna,
3 pagka tananambi na bang buwattingga kahāp Panghū' ma ka'am.
4-5 Pasekot na kam ni si Isa, ya dalil batu allum ni kasaumulan. Pasekot kam bo' kam pinagguna e' Tuhan pangahinanganna luma' pat'nna'an Rū-na. Pinaralil isab kam ni batu allum, maka si Isa iya batu aheya pamahogotan luma' Tuhan. Bay tasulak si Isa Al-Masi e' saga a'a, sagō' pinene' iya e' Tuhan sabab landu' ahalga' ma atayna. Jari maina'an du kam ma luma' Tuhan maghinang ni iya min itikad abontol, buwat dalil imam. Maina'an kam anukbal ni iya saga kapudjihanbi maka kahinanganbi ahāp. Jari ka'amuhan iya ma panukbalbi sabab si Isa Al-Masi ya pamanyabutanbi.
6 Buwattitu ya tasulat ma deyom Kitab:
"Aniya' batu landu' ahalga' tapene'ku,
pat'nna'ku nihinang papagan luma' ma da'ira Siyun.
Jari sasuku angandol ma iya
halam du aniya' kapagsusunanna."
7 Tantu ahalga' batu itu ma ka'am ya magpangandol ma si Isa. Saguwā' aniya' mbal bilahi magkahagad, ya sinambat ma ayat Kitab dakayu', ya yuk-i,
"Ya batu bay tasulak e' saga a'a maghinang luma',
kinabā' halam aniya' gunana,
ya na ina'an batu aheya to'ongan kalagihanna."
8 Maka aniya' gi' ayat dakayu', yuk-i,
"Ya ina'an batu parugtulan tape' a'a,
batu pamah'bba'an."
B'nnal ko' he'. Mbal sigām magkahagad ma palman Tuhan pasal si Isa, ya po'on sigām sali' dalil a'a makarugtul ni batu. Ya na tu'ud pangahandak Tuhan ma sigām.
9 Malaingkan tapene' kam e' Tuhan bo' kam tahinang kaimaman magsusultan, bangsa sussi, a'a palsuku'an Tuhan. Nilinganan kam e'na paluwas min kalendoman, bo' papinda ni kasawahanna makainu-inu. Tapene' kam bo' supaya patanyagbi pasal kahinangan Tuhan ahāp makalandu'.
10 Ma waktu bay dahū inān ngga'i ka kam suku' Tuhan, sagō' a'a Tuhan na kam ma buwattitu. Bay kam a'awam ma pasal ka'ase' Tuhan ma waktu palabay, saguwā' tananambi na ka'ase'na.
11 Saga bagay kalasahanku, sali' kitam a'a liyu ma dunya itu sabab aniya' lahattam saddī. Angkan buwattitu panganjunjungku ma ka'am: da'a to'ongan dūlinbi napsu baranbi ala'at, sabab napsuta itu magsagga' asal maka kapameya'ta ma Tuhan.

12 Ya kal'ngngananbi subay ahantap sadja minsan kam ma deyoman saga
a'a mbal ata'uwan Tuhan. Minsan sigām bilahi anuna'an ka'am maghinang
ala'at, ta'nda' e' sigām saga hinangbi ahāp, ya po'on sigām ananglitan
Tuhan ma llaw kapi'ituna.

Pagmalulus ma Pagnakura'an

13 Subay kam magpabeya' sadja ma saga a'a kamemon sasuku taga-
kag'llal, ma sabab Panghū' Isa ya pameya'anbi. Kaissana, beya'unbi
panoho'an min sultan mahatinggi, ya alanga min kamemon ma lahat itu.
14 Pasunu', beya'unbi panoho'an min saga gubnul, ya kabuwanan
kapatut aminasa sasuku maghinang ala'at, maka ananglit ma sasuku
maghinang ahāp.
15 Sabab ya na itu kabaya'an Tuhan ma ka'am, hinangunbi kahāpan. Jari
pag'nda' saga a'a kulang panghati inān ma kahinanganbi, magtūy patambol
bowa' sigām. Pahondong sigām amūng-mūng karupangan.
16 Limaya na kam, maka ahāp isab. Saguwā' da'a kam anumagal in
ka'am makajari maghinang ala'at ma sabab limaya na. Ata Tuhan na kam,
angkan kam limaya maghinang panoho'anna sadja.
17 Pagaddatinbi manusiya' kamemon. Kalasahinbi pagkahibi magpan-
gandol ma si Isa, pagmatāwinbi Tuhan, pagaddatinbi sultan mahatinggi.

Si Isa Al-Masi ya Panunuran

18 Ka'am saga sosoho'an maghinang ma a'a, angalilla' sadja kam ma a'a ya
paghinanganbi. Ngga'i ka hal a'a ahāp kasuddahanna, a'a alasa ma ka'am
ya subay pagaddatanbi. Subay pagaddatinbi sigām minsan isab ab'ngngis.
19 Bang kam ganta' bininasa ma halam aniya' sā'bi paminasahan ka'am,
bo' pa'in sandalanbi ma sabab Tuhan ya paheyabi ma atay, kasulutan
Tuhan ma ka'am.
20 Sagō' bang kam angimanan katiksa'an ya pinapagtongod maka
hinangbi ala'at, mbal kam patut sinanglitan. Sagō' bang kam anandal
kabinasahan minsan bay makahinang ahāp, kasulutan du Tuhan ma
ka'am.
21 Ya na he' asal kabaya'an Tuhan ma ka'am, in ka'am subay asandal ma
deyom kabinasahan. Al-Masi ya panunuranbi sabab bay na iya anandalan
kabinasahan ma sababanbi. Pasali' kam ni iya.
22 Halam to'ongan iya bay makarusa,
halam iya bay makapah'lling puting minsan min t'dda.
23 Ma waktu bay kapamūng-mūng ala'at ma iya, halam iya bay anambung
ala'at. Waktu kapaminasa ma iya, halam iya bay ananggupan sai-sai. Gom
pa'in pangandolna baranna ni Tuhan ya abontol hukumanna.
24 Bay tinanggung e' si Isa karusahantam pagka amatay ma hāg pan-
galansangan ma iya, supaya kitam ang'bba min dusatam bo' amanuyu'
kahinangan abontol. Kauli'an kitam ma sabab saga bakat bay tananamna.
25 Bay kam sali' sapantun bili-bili alungay min paglabayan, sagō' ma
buwattina'an pabibud na kam bo' pabeya' ma Al-Masi, ya angupiksa' ka'am
sampay anganjagahan nyawabi.

3

Pamandu' ma A'a Maglakibini

1 Ka'am saga kar'ndahan, subay sulutbi kabaya'an h'llabi. Manjari bang
aniya' sigām mbal gi' magsab'nnal ma lapal Tuhan, bo' pag'nda' sigām kaul-
pi'ilbi ahāp du, minnē' aniya' pagsab'nnalan sigām. Minsan sigām mbal
bissalahanbi, tabowa sigām asulut
2 pag'nda' sigām ma kabontol itikadbi sampay ma pana'atbi ma Tuhan.
3 Mbal kam tahinang alingkat ma sabab pangari-ngaribi ma pan-
gluwahanbi, buwat saga pama'alti bu'unbi, maka pamulawanbi maka
pan'mmekbi ahalga'.
4 Ya wajib tuyu'anbi bo' kam ahāp d'nda, subay addat ahāp. Bang
kam ahongpot, bang areyo' pangatayanbi, anatas du kamanisbi sampay
ni kato'abi. Maka landu' ahalga' kamanisbi buwattē' ma pang'nda' Tuhan.
5 Buwattē' isab kahinangan saga d'nda suku' Tuhan ma masa awal. Bay
sigām pasangdol ma iya, angkan sigām ahāp d'nda. Bay sinulut e' sigām
kabaya'an h'lla sigām
6 buwat si Sara, h'nda si Ibrahim. Sinulut e'na kabaya'an h'llana, niōnan
e'na nakura'na. Na, ka'am saga d'nda ma buwattitu, bang ahāp hinangbi,
maka bang kam mbal aluhay pinakitāw, sali' kam dī tubu' si Sara.
7 Ka'am kal'llahan, subay ahāp akkalbi magpūn maka paghola'bi.
Pagaddatinbi sigām pahāp pagka alunuk baran sigām min baranbi, sabab
sali'-sali' du kam pinahampitan kallum taptap ma deyom sulga'. Bang
buwattē' hinangbi halam aniya' makalimbit pangamu'-ngamu'bi ni Tuhan.

Kabinasahan ma Sabab Hinang Ahāp

8 Ya na itu bissalaku katapusan ma ka'am, subay kam dauyunan
kamemon, magkannal-kiyannali. Sunurinbi addat magdanakan maglasa-
liyasahi, ka'ase'inbi pagkahibi ma areyo' pangatayanbi.
9 Bang kam ganta' nila'at, da'a balosinbi la'at. Bang kam sinukna'an, da'a
pellenginbi sukna'. Ya pamalosbi ma sigām subay kahāpan sabab ya na
kabaya'an Tuhan ma ka'am, supaya kam pinusaka'an kahāpan.
10 Sabab tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Sai-sai bilahi ahāp palasahanna,
supaya tananamna waktu kasannangan,
subay pahondong maghimumungan ala'at,
subay mbal magbissala kaputingan.
11 Subay iya pataikut min hinang ala'at,
bo' maghinang ahāp.
Subay iya atuyu' magsulut maka kasehe'anna,
maka subay pagmatayanna kasannangan.
12 Sabab anganjaga du Panghū' ma saga a'a abontol,
kinale e'na pamanyabut sigām.
Sagō' sinagga' e'na saga a'a jahallis.”
13 Halam aniya' angala'at ka'am bang kam atuyu' maghinang ahāp.
14 Maka minsan kam saupama pinuhinga' ma sabab hinangbi ahāp,
aheya du kakōganbi. Da'a kam atāw ma pananggup manusiya', da'a isab
kam magkahanggawan.
15 Sagō' paheya'unbi Al-Masi ma deyom pangatayanbi, in iya tantu
Panghū'bi. Subay kam asakap sakahaba' waktu supaya kam makasambun-
gan sai-sai atilaw ka'am bang angay kam makatantu pinaniya'an kahāpan.
16 Sagō' subay ahanunut maka a'addat panambungbi. Subay abontol isab
itikadbi bo' magkaiya'an saga a'a ya anoway kahinanganbi ahāp ma sabab
pameya'bi ma Al-Masi.

17 Bang Tuhan ya magkahandak, ahāp kam taluwa' kabinasahan ma
sabab ahāp hinangbi, bang pa'in da'a hinang ala'at.
18 Sabab bay amatay Al-Masi pinamint'dda ma sabab kamemon paldusa-
han manusiya'. Ngga'i ka ma sabab dusa baranna, sabab halam aniya'
dusana minsan dakayu'. Tu'ud iya amatay supaya kam binowa maghāp
maka Tuhan. Bay iya pinapatay sagō' pinakallum e' Rū Tuhan.
19 Min Rū Tuhan isab angkan iya bay pehē' magmahalayak ni saga
umagad ya bay tinambolan e' Tuhan ma deyom ahirat.
20 Ya na ina'an umagad saga a'a bay mbal ameya' ma kabaya'an Tuhan
waktu kapangahinang adjung e' si Nū. Bay angagad Tuhan ma samantala'
si Nū angahinang adjung inān, ya aniya' ameya' ma iya. Saguwā'
pagtumbuk latap, walu' du a'a bay pasakat ni adjung bo' lappasan min
latap.
21 Ya kalappas sigām min latap inān sali' paralilan kalappastam labay
min bohe' pagpandi ma waktu itu. Bang nihati pagpandi itu, ngga'i
ka hinang pamala'an lumut baranta saguwā' paltanda'an in kitam bay
anganjanji' ni Tuhan min itikad abontol. Manjari lappasan kitam sabab
min kallum si Isa pabalik min kamatayna.
22 Wa'i na iya pehē' ni sulga' aningkō' ma bihing Tuhan tampal ni kowan.
Mahē' na iya magbaya' ma bangsa mala'ikat kamemon, maka ma ai-ai taga-
kapatut atawa taga-ga'osan ma deyom sulga'.

4

Kaul-Pi'il ya Makasulut Tuhan

1 Na, pagka Al-Masi bay makalabayan kabinasahan ma ginhawa-
baranna, ya du ka'am subay anengoran iya bo' kam sakap anandal
kabinasahan. Sabab sai-sai angananam kabinasahan buwattē', ang'bba
na min katagihanna magdusa.
2 Jari puwas itu, sat'ggolbi maitu ma dunya, subay kam pinagagihan
e' kabaya'an Tuhan. Da'a na kam pinagagihan e' napsu maka baya'
manusiya',
3 ya pinene' e' saga a'a ya mbal ata'uwan Tuhan. At'ggol bay
kapaghinangbi kasabulan makatamparasa, magba'is maka maglangohan.
Sakahaba' waktu pagtipunbi maglami-lami, landu' aheka bay inumbi. Bay
kam pasumba isab ni ta'u-ta'u ya sammal ma pang'nda' Tuhan. Sagō'
sarang na.
4 Ma buwattina'an ainu-inu saga a'a bay sehe'bi waktu tagna' bang angay
kam mbal na palamugay ni sigām angandūlan napsubi. Angkanna kam
binissalahan la'at e' sigām.
5 Saguwā' aniya' du waktu paharap saga a'a inān ni Tuhan angahaka
pasal bay kahinangan sigām. Asakap asal Tuhan angahukum binangsa
manusiya', saga a'a masi allum sampay a'a bay magpatayan.
6 Ya itu sababanna angkan lapal ahāp itu bay pinagnasihat sampay ni
umagad saga a'a magpatayan, bo' supaya sigām pinaniya'an kallum ma
haddarat Tuhan, minsan sigām bay pinalabayan hukuman ya pangang-
ganta'an manusiya' pagma-dunya lagi'.
7 Sōng na kiyamat dunya itu, angkan subay ahāp sadja kōkbi. Subay
ahantap e'bi amikil bo' ahāp pangamu'-ngamu'bi ni Tuhan.
8 Maka ya na itu subay pahalga'bi min kamemon: maglasa-liyasahi kam
to'ongan, sabab bang kam maglasa sab'nnal-b'nnal tantu kam magampun-
iyampuni minsan painay heka kasā'anbi.

9 Bang aniya' saga pagkahibi bebeya'an si Isa ganta' pahapit ni luma'bi,
da'a kam magmusmud. Pa'iddahunbi sadja sigām min atay pote'.
10 Aniya' ma ka'am kapandayan bay pamuwan e' Tuhan pakaniya-kaniya.
Jari paggunahunbi kapandayanbi ilu panabangbi ni kasehe'an, sabab patut
du bang ahāp e'bi angangguna kata'u atawa kapandayan bay pangandol
ma ka'am e' Tuhan.
11 Sai-sai apanday magnasihat, subay lapal min Tuhan ya pagnasihatna.
Sai-sai ata'u anabang ma sehe'na, subay iya anabang to'ongan min kosog
bay pangahandak iya e' Tuhan. Sabab minnē' pinaheya ōn Tuhan ma ai-ai
hinangbi, pagka si Isa Al-Masi ya pamanyabutanbi. Patut iya pinasuku'an
kasahaya'an maka barakat sampay ni kasaumulan. Amin.

Kabinasahan ma Sabab Kapameya'ta ma Al-Masi

12 Saga bagay kalasahanku, da'a kam kinobla'an ma sabab kabinasahan
aheya ya tum'kka panulayan ka'am, sabab maumu aniya' buwattē'.
13 Sagō' palasigunbi ataybi, sabab tananambi na kabinasahan buwat bay
kalabayan Al-Masi, jari aheya du kakōganbi bang pina'nda'an na sanglit
sahayana ni kamemon.
14 Subay kam kinōgan bang kam pinamūng-mūngan ala'at ma sabab Al-
Masi ya pameya'anbi, sabab ilu pat'nna' ma ka'am Rū barakatan, ya na Rū
Tuhan.
15 Bang kam taluwa' kabinasahan, subay halam aniya' sababanna, buwat
saga bay amapatay a'a, bay anangkaw, bay magpilliyu, atawa minsan bay
palamud ma palkala' a'a ngga'i ka lamudbi.
16 Sagō' bang kam pinananaman kabinasahan ma sabab Almasihin kam,
da'a kam aiya'. Magsukul sadja kam ni Tuhan ma sabab ōn Al-Masi ya
pangōn ka'am.
17 Song na waktu panagna' hukuman Tuhan, sagō' kitam ma deyomanna
ya nihukum dahū. Bang buwattē' kahālanna, bang kitam suku'na
pinat'nna'an hukuman, ai kamaujuran saga a'a mbal magkahagad ma lapal
ahāp ya min Tuhan?
18 Buwat yukna ma deyom Kitab,
"Bang a'a adil mbal agon lappasan,
luba'-lagi'na na a'a baldusa, ya mbal angisbat Tuhan!"
19 Angkanna, sai-sai kam angalabayan kabinasahan sabab iya na kahandak
Tuhan ma ka'am, pasangdan kam maghinang ahāp. Pangandolunbi isab
baranbi ni bay amapanjari ka'am, sabab tantu iya kapangandolan.

5

Pagmatto'ahan maka Onde' Baha'u

1 Aniya' isab pamituwaku ma saga pagmatto'ahan ya ma deyomanbi,
sabab pagmatto'ahan isab aku. Mataku itu bay maka'nda' kabinasahan Al-
Masi, maka aniya' du isab lamudku ma sinosōng bang iya pinabangsa na
ma pang'nda' saga manusiya' kamemon. Ya na itu amu'ku ni ka'am:
2 Upiksa'unbi pahāp saga a'a bay pangandol ma ka'am e' Tuhan, ya sali'
dalil bili-bili pinaipat ma ka'am. Ayarinbi sigām min kōg maka baya', sabab
ya na itu kabaya'an Tuhan. Da'a kam subay nihagda. Ya pangupiksa'bi ma
sigām subay ngga'i ka pagpilak, subay min kahilasanbi sadja.
3 Da'a pagmandahinbi saga a'a bay pama'atas ka'am, gom pa'in kam
panunuran sigām.

4 Jari bang pi'itu pabalik si Isa Al-Masi, ya dalil nakura' magupiksa'
bili-bili, landu' ahāp panungbasna ma ka'am. Ya tungbas inān mbal
magkapinda kahāpna, sabab makahampit kam ma sahayana.
5 Na, ka'am isab saga l'lla abata' lagi', beya'unbi pamituwa pag-
matto'ahanbi ilu. Subay areyo' pangatayanbi sabubi magtabang-tiyabangi,
sabab yuk lling Kitab,
“Angatu Tuhan ma a'a alanga atayna,
sagō' tabangna sasuku areyo' atayna.”
6 Angkan kam subay magpatireyo' ni Tuhan Sangat Kawasa, bo' kam
pinalanga e'na bang ta'abut llaw bay pangangganta'na.
7 Tukbalunbi kasusahanbi kamemon ni Tuhan, sabab magka'inagon du iya.
8 Pahāpunbi pamikilbi, pajaga kam to'ongan. Sabab ilu bantabi nakura'
saitan amiha ka'am. Sali' iya sapantun halimaw maglunsul na pa'in, kalu
aniya' tapihana nil'kkob e'na.
9 Atuhunbi nakura' saitan ma ahogot pangandolbi ma si Isa, sabab
kata'uwanbi ngga'i ka hal ka'am ya t'kkahan kabinasahan, sampay isab
saga pagkahibi Almasihin ma kaluha'an dunya.
10 Sagō' aubus pa'in e'bi anandalan kabinasahan ma dai'-dai', binawi'
du kam e' Tuhan sampay halam aniya' salla'bi. Pinatotog e'na imanbi,
binuwanan du kam kosog bo' mbal apinda min pangandolbi ma iya.
In iya Tuhan po'onan tatabangan. Pinagabbit kam e'na supaya kam
pinabangsa ma deyom kasahaya'anna ya mbal magkapinda, pagka Al-Masi
ya parakayu'anbi.
11 Sanglitantam Tuhan, ya sangat kawasa sampay ni kasaumulan. Amin.

Lapal Katangbusan

12 Si Silas bay anabangan aku anulat sulat apu'ut itu. Bang ma
bistahanku in iya dakayu' danakantam tantu kapangandolan. Bilahi aku
amahogot ataybi, ya po'on aku amabeya' sulat itu. Sugpatanku isab
saksi'ku, in itu tatabangan sab'nnal-b'nnal deyo' bay min Tuhan. Da'a
bbahinbi.
13 Amabeya' minsan la'a hal lapal sigām saga pagkahibi bebeya'an Al-
Masi ya magsakaum maitu ma lahat Babilon, a'a tapene' e' Tuhan buwat
ka'am. Ya du si Markus itu, ya itungku sali' anakku.
14 Magsiyum kam tanda' sin paglasabi dangan maka dangan.
Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an kasannangan deyom atay,
sasuku kam suku' Al-Masi. *Wassalam*

2 PETROS

Pahati Pasal Sulat itu

Bay tasulat sulat itu e' si Petros, mulid si Isa min mulidna kasangpū' maka duwa. Bay pabeya'na sulatna ni saga Almasihin ya apulak-palit ma kalahat-lahatan. Ya minohot e' si Petros ma deyom sulat karuwana itu subay sinā' saga guru putingan maka pandu' bengkok ya pamandu' e' sigām. Bang ma pandu' sigām si Isa Al-Masi mbal na pabīng ni dunya, angkan saga jama'ana subay hal maglami-lami maka maghāp palasahan di-sigām.

Sinō' saga Almasihin inān e' si Petros subay amalut pahogot ma bay pamata'u sigām pasal Tuhan maka Panghū' Isa Al-Masi. Sabab in lapal inān bay pinasampay ni sigām e' saga a'a bay anganyata' baran Panghū' Isa sampay akale ma suwalana. Bang ma pamandu' si Petros, angkan halam makasaunu' Panghū' Isa pabīng pi'itu sabab angiman gi' Tuhan ma manusiya' kamemon minsan dusahan, "sabab mbal bilahi minsan la'a hal dakayu' manusiya' amutawan min iya ni deyom nalka'."

Sulat Karuwana min si PETROS

1 Sulat itu deyo' min aku, si Simun Petros, dakayu' sosoho'an si Isa Al-Masi ya kawakilan e'na magnasihat.

Pabeya'ku sulat itu ni ka'am kamemon angandol ma si Isa Al-Masi. In iya Tuhantam maka iya ya makalappas kitam. Min kabontolanna, ya angkan kitam kaniya'an pangandol itu. Manjari pangandolbi ilu maka pangandol kami itu mbal du magbidda', ahalga' sali'-sali'.

2 Mura-murahan, bang pa'in manglabi-labihan tatabangan maka kasannangan deyom atay ma ka'am, min pangita'ubi ma pasal Tuhan maka ma pasal Panghū'tam si Isa.

Pasal Pana'abbit maka Pamene' Tuhan

3 Min barakatna du, angkan kita kaniya'an ai-ai pamajatu kallumta maka pamahogot pangisbatta ma Tuhan, labay min Al-Masi ya bay amowa ka'am pinasuku'an kahāpna maka kabangsana.

4 Jari pamuwan na ma kitam saga janji' Tuhan, ya mamarahi ahāp maka ahalga'. Minnē' kitam makasengod ni kajarihan Tuhan, ati makapuwas kitam min kanapsuhan alumu' ya ma deyom dunya itu.

5 Ya itu sababanna angkan kam subay amanuyu' bo' supaya pinasugpat addat-tabi'at ahāp ni pangandolbi, ati addat-tabi'atbi pinasugpatan pangita'u.

6 Pangita'ubi subay pinasugpatan pamaggat napsu, ati pamaggatbi napsu subay pinasugpatan iman. Pangimanbi subay pinasugpatan pagta'at ni Tuhan,

7 ati pagta'atbi subay pinasugpatan lasa ma saga danakanbi bebeya'an si Isa, maka lasabi subay pinasugpatan lasa ni a'a kamemon.

8 Bang jukup itu kamemon ma ka'am sampay manglabi-labihan na, tantu ahāp kamattihanna ma ai-ai hinangbi, maka pasōng ta'ubi pasal si Isa Al-Masi, Panghū'tam.

9 Saguwā' sai-sai halam kaniya'an bay pamūngku he', ibarat iya a'a kasamunan matana, mbal agon maka'nda'. Takalipatna na in iya bay sinussi min karusahanna tagna'.

10 Angkan yukku ma ka'am, saga dauranakan, subay kam atuyu' to'ongan
bo' atuman kapamene' Tuhan ma ka'am. Bang itu hinangbi na pa'in, mbal
to'ongan kam ang'bba min pangandolbi tudju ni iya.
11 Minnē' kam binuwanan kapatut bo' kam sinagina pasōd ni deyoman
pagparinta si Isa Al-Masi, ya Panghū'tam Manglalappas. Taptap kapag-
baya'na sampay ni kasaumulan.
12 Ya du ina'an sababanna angkan aku mbal pahali amaentoman ka'am,
minsan kata'uwanbi na maka minsan ahogot na pameya'bi ma pandu'
b'nnal ya ta'ā'bi.
13 Sababna, bang ma aku, patut kam paentomanku na pa'in sat'ggolku
allum.
14 Kata'uwanku, mbal aku at'ggol maitu, sabab pinata'u aku e' si Isa Al-
Masi Panghū'tam in aku song amole' lahat.
15 Angkan tukiranku pamandu'ku ma ka'am bo' supaya aniya' pangen-
tomanbi ma ai-ai bay pamūngku bang aku amatay na.

Kasahaya maka Barakat Panghū' Isa Al-Masi

16 Ngga'i ka kissa luwas min akkal manusiya' ya pameya'an kami, waktu
kapangahaka kami ma ka'am pasal kabalik si Isa Al-Masi Panghū'tam ni
dunya, maka pasal kawasana. Mata kami ya bay maka'nda' sahayana maka
kaheya'anna.
17 Mahē' asal kami waktu bay kapanambutna kamahaldika'an maka
sahaya min Tuhan ya Mma'na. Aniya' suwala bay pinakale ma iya luwas
min haddarat Tuhan, yuk-i, “Anakku ko' itu kalasahanku. Landu' aku
kasulutan ma iya.”
18 Baran kami bay makakale suwala he' amissala min deyom sulga',
waktu kapagdongan kami maka Al-Masi ni pussuk būd ya bay kamahē'an
Tuhan.
19 Manjari itu, pagka ina'an bay tanyata' kami, makatantu kami in bay
pagkallam saga nabi pasal Al-Masi kapam'nnalan sadja du. Subay asipbi
pahāp ya bay pinagkallam e' sigām, sabab sapantun palita'an ko' inān
asinag na pa'in ma deyom kalendoman, sampay ni karai'-llawan, sampay
ni waktu kasobang bitu'un maga.
20 Muna-muna, asipunbi pandu' ītu labi min kamemon: halam aniya'
manusiya' makapahati pasal pagkallam kanabi-nabihan ya tasulat ma
deyom Kitab, bang hal min baranna.
21 Sabab ya pinagkallam e' kanabi-nabihan itu ngga'i ka luwas min
kahandak manusiya'. Tu'ud sigām kapagbaya'an e' Rū Tuhan angkan
makapaluwas lapal deyo' min Tuhan.

2

Pasal Guru Mbal B'nnal

1 Ma waktu palabay inān aniya' saga a'a magnabi-nabi di-sigām bay
patuwa' ni bangsa kami. Damikiyanna isab ma ka'am, aniya' du patuwa'
ma deyomanbi a'a maglaku-laku in sigām guru, bo' pa'in mbal b'nnal
pagguru sigām. Binowahan kam e' sigām pandu' amaka'at pangandolbi
ma si Isa. Pinaliluhan e' sigām Panghū'tam si Isa, ya bay angal'kkat sigām
min naja'. Sakadjap sadja mulka' ma saga a'a buwattē'.
2 Sagō' aheka a'a ameya'-meya'an sigām maghinang kasabulan makatam-
parasa. Ya he' po'onna angkan binissalahan la'at bowahan kasab'nnalan
ya pameya'antam.

3 Saga guru mbal b'nnal itu napsuhan sidda, angkan kam pinakalehan
saga kissa bay pahinang-hinang sigām, bo' kam kapanguntungan e' sigām.
Sagō' in hukuman ma saga a'a inān sakap asal sangay min awal. Mbal atuli
mulka' ya tinagamahan sigām.

4 Minsan saga mala'ikat dusahan, halam sigām bay kina'ase'an e' Tuhan.
Gom pa'in nilarukan e'na ni nalka' ati kinabbat sigām maina'an ma deyom
lendom bitu-bituhan, bo' angalagaran llaw hukuman.
5 Damikiyanna isab saga a'a bay mbal magmatāw ma Tuhan ma masa
awal e', halam sigām bay kina'ase'an e' Tuhan, gom pa'in sigām pinatum-
bukan latap ma sakalingkal dunya. Luwal disi Nū bay hampananna, iya
maka sehe'na pitu' puhu'. Ma halam gi' latap inān, bay ninasihatan e' si
Nū ba'anan a'a inān pasal pangatayan sigām subay pinabontol.
6 Bay tinunu' isab e' Tuhan da'ira Sodom maka Gomora, pangahukumna
ma karusahan saga a'a maina'an. Minnē' aniya' kapamintāngan saga a'a
kasehe'an bang ai kamattihan sasuku mbal angisbat Tuhan.
7 Hal si Lōt ya bay pinuwas e' Tuhan min saga da'ira inān. Bay ahantap
addat-tabi'atna angkan asasaw pikilanna e' saga a'a pangalanggal sara'
maina'an, sabab hal magba'isan.
8 Bay iya pat'nna' ma t'ngnga'-t'ngnga' sigām ang'nda' ma palantara
sigām, akale ma himumungan sigām kahaba' llaw, ya po'on abakat atayna
e' kala'atan sigām.
9 Kamattanan kitam min si Nū maka si Lōt in Panghū' ata'u angalappas
min deyom katiksa'an sasuku ameya' ma kabaya'anna. Ata'u isab iya
anambolan saga a'a dusahan ma deyom kabinasahan sampay ta'abut llaw
hukuman.
10 Luba'-lagi'na na bang a'a magdūl-baya'an napsu sigām landu' asam-
mal, maka mbal magaddat ma sai-sai taga-pagbaya'.

Atawakkal makalandu' saga guru ngga'i ka b'nnal itu, maka mamarahi
sidda pagmalangkahi sigām. Mbal sigām magaddat ma saga bangsa sulga',
gom pa'in magtunggīng.
11 Labi aga'os maka akawasa saga mala'ikat min guru putingan itu, sagō'
minsan mala'ikat, mbal du amah'llingan la'at ma pagkahi sigām bangsa
sulga' bang ta'abut waktu kapangaharap sigām ni Panghū'.
12 Sagō' saga guru itu amah'lling pangkal ma mbal tahati e' sigām.
Nihinang e' sigām ai-ai makani-pikilan sigām, buwat hantang sattuwa
talun ya halam taga akkal, hal sinaggaw bo' pinapatay. Buwattē' isab kadal
saga a'a buwattē', magmula du.

13 Katungbasan sigām kala'atan ma sabab kala'atan ya bay tahinang
sigām. Ya makahāp palasahan sigām bang magdūlan napsu sigām sampay
ma mata mairan. Ya na pa'in pagkōg-koyagan sigām bang angakkalan
ka'am ma waktu kapagsalubi maka sigām. Tinamakan kam e' sigām,
binuwanan kamaruhan.
14 Tagihan sigām ang'nda'-ng'nda' ma saga d'nda ya pagba'isan sigām,
mbal to'ongan sinumu magdusa. Binidjakan e' sigām ni kala'atan saga
a'a mbal ahogot pangandolna. Kabiyaksahan sigām maghawa napsu ma
indaginis. Pagmulka'an Tuhan saga a'a inān!
15 Bay na sigām pasaddī min pal'ngnganan abontol, alopas na min
paglabayan. Ya panunuran sigām nabi bay ma masa awal, ōnna si Bala'am
anak si Beyor. Si Bala'am he' bay bilahi tinambahan sīn ma sabab
kahinanganna ala'at,

16 sagō' pinabukagan iya e' kura' ma sabab dusana. Kura' he' bay
magsuwala buwat suwala manusiya', angkan halam kalandu'an e' si
Bala'am karupanganna.
17 Halam aniya' pūs pagguru saga a'a itu. Sali' sigām sapantun tuburan
bohe' at'ggang, atawa gabun tabowa paleyang e' baliyu. Aniya' lahat
tinagamahan sigām e' Tuhan ma lendom bitu-bituhan.
18 Bowa'an sidda sigām, pangangabbu, sagō' halam aniya' pūs bissala
sigām. Niumpanan e' sigām saga a'a baha'u bay ang'bba min kasā'an ya
kabiyaksahan pagkahi sigām. Pinabilahi sigām angandūlan baya' napsu
sigām makatamparasa.
19 Bang ma janji' saga guru itu, limaya sasuku ameya'-meya'an hinang
buwattē'. Sagō' ya b'nnalna, sali' sigām banyaga' kapagagihan e' napsu
angkan sigām subay maghinang kasabulan.
20 Saupama a'a bay makapuwas min kalumu'an dunya pagka si Isa Al-
Masi Panghū'tam ya pangandolanna, bang iya tajallat pabīng maghinang
kalumu'an bay bbahanna, luhūy ala'at kahālanna damuli min bay dahū.
21 Bang sigām bay ata'u ma kal'ngnganan ya amowa ni atay abontol, bo'
bay pataikut min panoho'an deyo' min Tuhan, ahāp lagi' sigām halam bay
makata'uwan panoho'an e'.
22 Taluwa' sigām lling bay min kamatto'ahan, ya yuk-i, “Ero' bay angutta',
pabīng amangan utta'na,” maka itu gi', “Bawi bay pinandi, pabīng magtūy
paloblob ni kapisakan.”

3

Pasal Llaw Kapabalik Panghū' Isa

1 Saga bagay kalasahanku, kaminduwaku na anulat ni ka'am. Ya
maksudku ma sulat dahū sampay ma sulat ītu, subay amaentoman ka'am
pasal bay ta'anadbi tagna', bo' supaya abontol e'bi amikil ma halam aniya'
simbugna ala'at.
2 Entomunbi bay pinagkallam e' kanabi-nabihan ma masa awal, sam-
pay panoho'an deyo' min si Isa Panghū'tam Manglalappas. Bay kam
pinandu'an pasal panoho'an inan e' saga a'a kawakilan si Isa.
3 Ya na itu subay hatiunbi dahū min kamemon: ma kahinapusan masa
itu aniya' patuwa' ni deyomanbi saga a'a tagihan ameya' ma napsu sigām.
Niudju' kam e' sigām, yuk-i,
4 “Angay halam tatuman ya bay janji' si Isa pasal kapi'ituna pabīng?
Amatay na saga kamatto'ahan kami, sagō' masi na pa'in pa'atol dunya itu
maka kakaya'-kaya'anna. Halam aniya' apinda ma dunya itu sangay min
waktu bay pamapanjari!”
5 Tu'ud panu'uran e' saga a'a angudju' itu, angkan sigām mbal angentom
ma bay hinang Tuhan ma awal tagna'. Angallam iya mint'dda, magtūy
paniya' langit maka dunya. Pinatuwa' gintana'an min deyom bohe', bo'
bohe' du bay pangahinang iya.
6 Min bohe' du isab angkan nilatapan dunya bay waktu awal e', pinaka'at
e' Tuhan.
7 Min pagkallam Tuhan isab, ya angkan umbanganna langit maka dunya
ma buwattitu, bo' supaya tinunu' bang ta'abut llaw pangahukumna ma
saga manusiya' ya mbal bilahi magta'at ni iya. Ya na ko' ina'an llaw
kapamutawan sigām min Tuhan.
8 Saga bagay, da'a takalipatunbi ītu: dang'llaw maka dangibu tahun sali'
du t'ggolna bang ma bistahan Panghū'.

9 Bang ma pangannal kasehe'an at'ggol e' Panghū' anuman bay pangan-
janji'na. Sagō' ngga'i ka. Tu'ud iya pasangdan angimanan ka'am sabab
mbal iya bilahi bang aniya' minsan la'a hal dakayu' manusiya' amutawan
min iya. Ya kabaya'anna in manusiya' kamemon subay apinda pikilanna
sampay ang'bba min dusana.
10 Saguwā' patagha' sadja ya Llaw Panghū'tam, buwat kat'kka a'a
panangkaw. Palanyap du langit ma llaw du ina'an, maka akosog sidda
lagublubna. Ahansul e' api kamemon bay paniya' ma diyata' ayan.
Pahalam isab dunya itu sampay kakaya'-kaya'anna kamemon.
11 Na, pagka kata'uwanbi in ai-ai kamemon itu pinahalam du ma
sinosōng, kira-kirahunbi to'ongan pasal kajarihanbi bang buwattingga
bowahanna. Subay kam amuspus bo' asussi pangatayanbi maka halam
aniya' salla'bi,
12 ma salta' kam angalagaran llaw kapi'ituna inān. Subay kam patukid
isab maghinang ai-ai pamahinang ka'am, bo' tasa'ut kapi'ituna. Ya
na ina'an llaw pangahansul saga lapis langit ma deyom api, llaw isab
panunaw ai-ai kamemon bay ma diyata' ayan, sabab min pasu'na.
13 Saguwā' kitam itu, angalagaran gi' panganjanji' Tuhan, hatina langit
baha'u maka dunya baha'u ya paglahatan ka'adilan.
14 Angkanna, saga bagay, sat'ggol kam angalagaran llaw ina'an-i, patukid
kam bo' supaya halam aniya' tamak atawa la'at tabāk ma pangatayanbi,
hinabubi isab magda'atay maka Tuhan.
15 Da'a bistahunbi in Panghū' alallay pagka tangguhanna hukuman.
Tu'ud iya angimanan bangsa manusiya' sabab kabaya'anna subay aniya'
waktu kapang'bba sigām min dusa ati bo' lappasan min mulka' sinōng.
Buwattē' du isab bay panulat ni ka'am e' si Paul, dakayu' danakantam
kinalasahan. Tulun min Tuhan asal pangita'una anulatan ka'am buwattē'.
16 Atayudtud du isab sulat si Paul kamemon bang harap ni pakaradja'an
sinōng inān. Sagō' aniya' lapal sulatna ahunit nihati, ya pinabengkok
e' saga a'a akulang ma panghatina maka ma pangandol, buwat kapam-
abengkok sigām ma ayat Kitab kasehe'. Tantu sigām minulka'an.
17 Saga bagay, bay na kam kabanda'anku pasal pakaradja'an itu.
Angkan kam soho'ku pajaga bo' kam mbal tabowa apinda min kahogot
pangandolbi. Da'a beya'-beya'unbi kasā'an saga a'a asabul ilu,
18 sagō' pasōngunbi pangandolbi ma tatabangan si Isa Al-Masi
Panghū'tam Manglalappas. Pasōngunbi isab ta'ubi ma pasalanna. Patut
iya pinasuku'an kamahaldika'an, min waktu itu sampay ni kasaumulan!
Amin. *Wassalam*

1 YAHIYA

Pahati pasal sulat itu

Si Yahiya itu bay dakayu' mulid si Isa Al-Masi min kasangpū' maka duwa, ya sinō' magnasihat lapalna. Ato'a na si Yahiya ma waktu kapanulatna t'llu sulat itu.

Ya sulat si Yahiya dahū itu bay pinasampay ni kamemon a'a magpangandol ma si Isa ma kalahat-lahatan. Aheka a'a ma masa ina'an bay magpandu' kaputingan. Yuk sigām kasehe' in si Isa ngga'i ka Anak Tuhan, hal manusiya' kono'. Yuk kasehe'an isab in Anak Tuhan halam bay magpabaran manusiya', hal bay magpasalupa pi'itu. Aniya' isab pamandu' sigām saddī.

Pinasawa e' si Yahiya ma sulat itu in si Isa b'nnal Anak Tuhan maka b'nnal isab iya manusiya'. Binanda'an isab saga jama'a si Isa, sinō' sigām angandongdong to'ongan bang aniya' pandu' takale e' sigām, magsali' maka bay pandu' min si Isa Al-Masi atawa mbal. Jari bang pandu' ngga'i ka b'nnal subay tinangkisan.

Pinasawa maitu pasal saga a'a angandol ma si Isa Al-Masi sampay alasa ma Tuhan Mma'na: subay sigām alasa isab ma pagkahi sigām manusiya'.

Sulat Kaissana min si YAHIYA

1 Sulatanta kam pasal si Isa Al-Masi, ya palman pamo'onan kallum. Min
awal tagna' asal palman itu. Bay iya takale kami, bay iya ta'nda' maka
mata kami. Tatanding iya maka ka'ntanan e' kami.
2 Bay na palahil ya niōnan Po'onan Kallum. Bay iya ta'nda' kami, jari
kami itu saksi'na angkan kami angahaka'an ka'am ma pasalna, ya amuwan
kallum kakkal. Bay iya ma Mma'na Tuhan asal min ka'asalna, bo' bay
pa'nda' ni kami.
3 Jari in bay ta'nda' maka takale kami, ya na he' pamata'u kami ni
ka'am bo' supaya kam pauyun ma kami magda'atay maka Mma'tam Tuhan
sampay anakna si Isa Al-Masi.
4 Sulatanta kam sulat itu bo' supaya ajukup kakoyagantam.

Tuhan Ya Po'onan Karanta'an

5 Ya na itu lapal bay takale kami min si Isa Al-Masi, lapal pangahaka kami
ma ka'am: in Tuhan asal po'onan kasawahan. Halam aniya' kalendoman
ma kajarihanna minsan dangkuri'.
6 Angkan ko', bang kita ganta' magpa'in in kita da'atay maka Tuhan bo'
masi kita ma deyom kalendoman dusa, putingan kita pagka mbal ameya'
ma kasab'nnalan.
7 Kakkal Tuhan ma deyom karanta'an, jari bang kita pasengod ni iya
pataptap ma karanta'an, da'atay kita. Maka sinussi kita min dusata
kamemon sabab min laha' si Isa Anak Tuhan.
8 Abila yukta halam aniya' dusata, angakkalan kita di-ta maka halam
aniya' kasab'nnalan ma deyom kajarihanta.
9 Sagō' bang kita magpasab'nnal ni Tuhan pasal paldusahanta, tantu kita
niampun. Sinussi isab kita min kala'atanta kamemon sabab tinuman e'
Tuhan janji'na, maka abontol kahinanganna.
10 Bang yukta in kita halam bay makarusa, sali' pahiputingta Tuhan, ati
halam pasobsob lapal palmanna ni deyom atayta.

2

Aniya' Amogbogan Kita ma Haddarat Tuhan

1 Saga anak-mpuku, sulatanta kam sulat itu supaya kam mbal magdusa.
Malaingkan bang aniya' ganta' makarusa, aniya' du amogbogan kita ma
alopan Tuhan, ya na si Isa Al-Masi, ya A'adil.
2 Baran Al-Masi bay tahinang pagkulban pangampunan dusatam. Maka
ngga'i ka dusatam hal, sampay dusa manusiya' kamemon ma dunya itu.
3 Bang beya'ta panoho'an Tuhan, minnē' kita makatantu in kita ata'uwan
iya.
4 Bang aniya' ganta' magpa'in in iya ata'uwan Tuhan bo' mbal beya'na
panoho'anna, a'a inān putingan maka halam aniya' kasab'nnalan ma
deyom kajarihanna.
5 Saguwā' sasuku ameya' ma lapal palman Tuhan, tantu ajatu lasa Tuhan
ma kajarihan a'a inān. Bang kita makarakayu' sab'nnal-b'nnal ma Tuhan,
buwattitu pangilahanna:
6 sasuku ah'lling in iya pataptap ameya' ma Tuhan, panunuranna kaul-
pi'il si Isa waktu kamaituna lagi' ma dunya.

Panoho'an Baha'u

7 Saga bagay kalasahanku, ngga'i ka panoho'an baha'u ya panulatku
itu ma ka'am. Panoho'an tagna' gi' ko' itu, ya bay ma ka'am sangay
min katagna' kapagkahagadbi ma Al-Masi, hatina lapal pagnasihat ya bay
takalebi.
8 Saguwā' minsan bay at'ggol ma ka'am, patut niōnan panoho'an baha'u
sabab manyatakan kab'nnalna ma kajarihan Al-Masi maka ma kajarihanbi.
Anginut na palabay kalendoman, anahaya na in sawa b'nnal.
9 Sasuku magpina'in in iya ma deyom karanta'an, bo' kab'nsihanna na
pa'in pagkahina bebeya'an si Isa, masi iya ma deyom kalendoman sampay
ni kabuwattituhan.
10 Sagō' sasuku alasa ma pagkahina, karanta'an iya pataptapanna, maka
halam aniya' makabowa iya angahinang dusa.
11 Sagō' masi gi' ma deyom kalendoman sasuku ab'nsi ma pagkahina.
Mbal kata'uwanna bang pi'ingga ya patudjuhanna sabab abuta iya e'
kalendoman.
12 Sulatanta kam, saga anak-mpuku,
sabab ta'ampun na dusabi min ōn Al-Masi.
13 Sulatanta kam isab, saga kamatto'ahan,
sabab kata'uwanbi Al-Masi, ya min katagna' awal.
Sulatanta kam isab, saga kasubulan,
sabab tara'ugbi nakura' saitan, ya patila'atun.
Sulatanta kam isab, saga anak-mpuku,
sabab kata'uwanbi na Mma'bi Tuhan.
14 Sulatanta kam isab, saga kamatto'ahan,
sabab kata'uwanbi Al-Masi,
ya bay asal min katagna' awal.
Sulatanta kam isab, saga kasubulan,
sabab akosog kam maka pat'ttog palman Tuhan
ma deyom pangatayanbi.
Tara'ugbi isab nakura' saitan, ya patila'atun.
15 Da'a panuyu'inbi dunya pinjaman itu maka kahinanganna, sabab mbal
alasa ma Mma'tam Tuhan sasuku amanuyu'an kahinangan dunya itu.

16 Sabab ngga'i ka min Tuhan saga kahinangan dunya itu: buwat
saga napsutam ala'at, maka ai-ai kinarandaman mata, maka ai-ai pag-
malangkahian manusiya'. Luwas ko' itu min alam dakayu'.
17 Palabay du alam itu maka kanapsuhanna, sagō' sasuku maghinang
kabaya'an Tuhan allum sampay ni kasaumulan.

Banta Al-Masi

18 Saga anak-mpuku, song na patobtob dunya itu. Bay na kam
kahaka'anku, aniya' banta Al-Masi palahil pi'itu. Aheka na isab pi'itu
buwattina'an amantahan iya, angkan kata'uwanta asekot na katapusan
dunya itu.
19 Bay palamud saga banta inān ma kitam tagna', sagō' wa'i na sigām
pasaddī sabab ngga'i ka dambeya'an to'ongan maka kitam. Bang bay sigām
b'nnal dambeya'an maka kitam, bay du sigām pataptap ma kitam. Sagō'
pasaddī na sigām bo' mattan in sigām ngga'i ka min pameya'antam.
20 Aniya' bay pamatulun ni ka'am e' Mahasussi, angkan ka'am kamemon
taga-pangita'u.
21 Ya po'on aku anulat itu ni ka'am, ngga'i ka ma sabab kam a'awam pasal
pandu' b'nnal, sagō' ma sabab kasakupanbi na. Kata'uwanbi isab, halam
aniya' puting paluwas min kasab'nnalan.
22 Na, sai bahā' putingan? Ya amina'in in si Isa ngga'i ka Al-Masi tapene'
e' Tuhan. Banta Al-Masi in a'a putingan he', sinulak e'na Tuhan maka
Anakna.
23 Sabab sai-sai anulak si Isa Anak Tuhan, tasulakna isab Tuhan. Maka
sai-sai angaku si Isa in iya Anak Tuhan, ina'an isab Tuhan Mma' ma a'a
inān.
24 Angkan kam amay-amayanku: pasobsobunbi lapal bay takalebi tagna'
ni deyom panahu'anbi. Bang tau'bi pahogot, kakkal du kapagdakayu'bi
maka Anak Tuhan maka Mma'na.
25 Panganjanji' Al-Masi ko' itu ma kitam, hatina kallum taptap ni
kasaumulan.
26 Angkan buwattē' panulatku ma ka'am bo' tata'ubi pasal saga a'a ya
bilahi amowa ka'am pasaddī min kasab'nnalan.
27 Sagō' pat'ttog ma ka'am ya bay pamatulun e' Al-Masi, mbal kam
magkagunahan pandu' min sai-sai. Sabab kapandu'an na kam e' Rū Sussi
ya pamatulun ma ka'am, maka b'nnal sadja pamandu'na, ngga'i ka puting.
Jari beya'unbi pamandu'na bo' supaya kam taptap ma Al-Masi.

Panganak Tuhan

28 Na, saga anak-mpuku, pataptap kam ma Al-Masi bo' kam mbal tināw
ma waktu kabalikna, ati mbal magkaiya'an pa'alop ma iya bang ta'abut
llaw kapi'ituna pabīng.
29 Pagka kata'uwanbi in Al-Masi asal adil, kata'uwanbi sasuku maghinang
ka'adilan tahinang anak Tuhan isab.

3

Saga Panganak Tuhan

1 Mbal tapula'-pula' lasa Mma'tam ma kitam. Min kaheya lasana angkan
kitam niōnan anak Tuhan na. B'nnal isab, anak Tuhan na kitam. Mbal
ata'uwan Tuhan kaheka'an a'a ma dunya itu, angkan kitam mbal takilā e'
sigām.
2 Saga bagay kalasahanku, anak Tuhan kitam buwattina'an, bo' halam
gi' pinabukis bang buwattingga kasōngantam. Daipara kata'uwantam,

bang pabīng na Al-Masi, makasali' kitam ni iya sabab maka'nda' kitam pangluwahanna.
3 Jari sai-sai aniya' holatanna buwattē', sinussi e'na pangatayanna bo' pasali'na ni kasussi Al-Masi.
4 Makalanggal sara' Tuhan sasuku makahinang dusa, sabab in niōnan dusa itu sali' du maka langgal sara'.
5 Kata'uwanbi bang ai mohotna angay palahil Al-Masi ni dunya. Bay iya pi'itu amuwasan paldusahan manusiya', sagō' halam to'ongan aniya' dusa ma iya.
6 Jari mbal kasangdanan magdusa sasuku taptap ma Al-Masi. Malaingkan sasuku angandusa na pa'in, halam bay takilāna Al-Masi, halam isab kata'uwanna.
7 Saga anak-mpuku, pahalli' kam bo' kam mbal ka'akkalan e' sai-na. Sasuku maghinang kabontolan a'adil asal, sali' Al-Masi.
8 Sasuku angandusa na pa'in, suku' iya ma nakura' saitan, sabab saitan e' bay magdusa asal sangay min awal tagna'. Angkan Anak Tuhan bay palahil pi'itu ni dunya, bo' paka'atna kahinangan nakura' saitan e'.
9 Mbal maghinang dusa sasuku tahinang anak e' Tuhan, sabab ina'an kajarihan Tuhan ma deyom pangatayanna. Mbal iya makasangdan magdusa sabab Tuhan ya pag'mma'anna.
10 Aniya' pagbidda'an saga anak Tuhan maka anak nakura' saitan angkan tasilangtam. Sasuku mbal angahinang kabontolan maka mbal alasa ma pagkahina, mbal kaōnan anak Tuhan.

Pasal Paglasa-liyasahi

11 Ya itu lapal nasihat bay takalebi, tagna' kapameya'bi ma Al-Masi: in kitam subay maglasa-liyasahi.
12 Da'a subay panunurantam si Kabil, ya bay amapatay siyalina l'lla. Suku' saitan Patila'atun iya, sabab ala'at asal bay kahinanganna, bo' arapun abontol bay kahinangan siyalina he'.
13 Da'a kam ainu-inu, saga danakan, bang kam kinab'nsihan e' saga a'a ma dunya itu.
14 Kata'uwanbi kahālantam tagna', sapantun kitam a'a magpatayan, sagō' papinda na kitam min kamatay tudju ni kallum. Angkan kata'uwantam, sabab alasa na kitam ma pagkahita bebeya'an Al-Masi. Paddas ma deyom kamatay sasuku mbal alasa.
15 Sasuku ab'nsi ma pagkahina, a'a inān sali' pamomono'. Maka kata'uwanbi asal, bang a'a amono' pagkahina manusiya' halam iya bay kaniya'an kallum kakkal.
16 Min Al-Masi ya kata'uwantam dī lasa bang buwattingga, sabab bay pinaglilla' e'na kallumna ganti'tam. Maka ya du kitam, subay kitam magmalilla' amatay ma sabab saga pagkahitam jama'a Al-Masi.
17 Bang saupama aniya' a'a taga-kaniya' maka'nda' pagkahina ma deyom kasigpitan bo' mbal ka'ase'anna, painay e'na alasahan Tuhan?
18 Saga anak-mpuku, da'a kitam alasa hal min kuwit bowa'ta. Subay min atay-pote' maka min itikad abontol maka min kahinangan b'nnal.
19 Jari bang kita alasa ma pagkahita min deyom atay, minnē' kita manantuhi in kita beya' du ma kasab'nnalan, ati ahantap pangatayantam ma alopan Tuhan.
20 Minsan aniya' amadlak ni ataytam pasal bay dusata tagna', mbal kita sakit asusa sabab alalom gi' pangita'u Tuhan min ai-ai tananam e' itikadta. Kasakupan e' Tuhan ai-ai kamemon.

21 Angkanna, saga bagay kinalasahan, bang halam aniya' salla' atawa
dusa tananamta ma deyom pangatayanta, mbal kita tināw ma matahan
Tuhan.
22 Makasambut kita min iya ai-ai amu'ta sabab beya'ta saga panoho'anna.
Hinangta isab ai-ai makasulut atayna.
23 Ya na itu panoho'anna: subay kita magkahagad ma ōn Anakna si Isa
Al-Masi, maka subay maglasa-liyasahi isab buwat bay panoho'an kita.
24 Pataptap du ma Tuhan sasuku maghinang panoho'anna, maka
pataptap isab Tuhan ma iya. Angkan kata'uwanta in Tuhan pataptap na
ma kita, ma sabab Rū ya bay pat'nna'na ma deyom pangatayanta.

4

Tatabun Pahāp saga A'a Magnabi-nabi

1 Saga bagay kalasahanku, bang aniya' a'a amūng in iya bay katulunan
e' Rū Tuhan, da'a iya kahagarunbi magdai'-dai'. Subay tatabunbi dahū
bang b'nnal min Tuhan ya pasangon ma iya. Sabab aheka na saga a'a bay
paluwas ni kaluha'an dunya maglaku-laku in sigām nabi, bo' ngga'i ka.
2 Buwattitu ya pangilāhanbi saga a'a bang b'nnal bay patulunan Rū
Tuhan: sasuku angaku in si Isa Al-Masi bay pi'itu magbaran manusiya',
min Tuhan iya.
3 Sagō' sasuku mbal angaku buwattē', ngga'i ka Rū Tuhan ya pasangon
ma iya. Min banta Al-Masi ko' inān, ya yukku ma ka'am song palahil pi'itu.
Itiya' na iya ma buwattina'an.
4 Sagō' ka'am ilu, saga anak-mpu, suku' Tuhan na. Tara'ugbi saga nabi ya
ngga'i ka b'nnal ma sabab Rū Tuhan ma deyom pangatayanbi ilu. Akawasa
gi' Rū Tuhan ya bay pasangon ma ka'am min sai-sai ma dunya itu.
5 Suku' ma dunya itu saga nabi putingan inān, angkan niasip pandu'
sigām e' saga a'a ma dunya.
6 Saguwā' suku' Tuhan asal kitam, ati sai-sai ata'uwan Tuhan angikut
kitam du. Mbal angikut saga a'a ya ngga'i ka suku' Tuhan. Minnē'
kapandogahanta pamandu' a'a, bang min Rū kasab'nnalan ka atawa min
saddī.

Tuhan Po'onan Lasa

7 Saga bagay kalasahanku, subay kitam maglasa-liyasahi sabab min
Tuhan asal lasa kamemon. Anak Tuhan sasuku alasa, maka kata'uwanna
Tuhan.
8 Sasuku mbal alasa, mbal kata'uwanna Tuhan sabab Tuhan ya po'onan
lasa kamemon.
9 Buwattitu ya kamattanan lasa Tuhan ni kitam: bay soho'na Anakna
tunggal pi'itu ni dunya supaya kitam pinaniya'an kallum kakkal.
10 Ya itu dī lasa: lasa Tuhan ma kitam, ngga'i ka lasatam ma Tuhan.
Min lasana angkan soho'na Anakna pi'itu ni dunya pinapatay hantang
pagkulban bo' supaya aniya' pangampunan dusatam.
11 Saga bagay kalasahanku, pagka buwattē' lasa Tuhan ma kitam, wajib
kitam subay maglasa-liyasahi.
12 Halam aniya' a'a bay maka'nda' luwa Tuhan, malaingkan bang kitam
maglasa-liyasahi, pataptap du Tuhan ma kitam ati pinasampulna' lasana
ma deyom kajarihantam.
13 Ya na itu pamandogahantam angkan kata'uwantam in kitam pataptap
na ma Tuhan, maka iya ya pataptap isab ma kitam: itiya' Rū-na bay
pamuwan e'na bo' pat'nna' ma deyom pangatayantam.

14 Bay ya ta'nda' kami, maka kami isab saksi' in si Isa bay sinō' pi'itu e'
Mma'na Tuhan bo' kalappasanna manusiya' kamemon.
15 Sasuku magpasab'nnal in si Isa Anak Tuhan, pataptap du Tuhan ma
a'a inān, maka iya isab pataptap ma Tuhan.
16 Pasangdolantam lasa Tuhan ya kata'uwantam asal.
Tuhan ya po'onan lasa, jari sasuku pasangdan alasa ma Tuhan maka ma
pagkahina, pataptap iya ma Tuhan, maka Tuhan isab pataptap ma iya.
17 Pinasampulna' lasatam supaya kita mbal agawa bang ta'abut llaw
pangahukum Tuhan ma manusiya'. Mbal kita tināw sabab sali' du
kahālantam ma dunya itu maka kahālan Al-Masi.
18 Bang b'nnal to'ongan lasata, mbal du kalamuran tāw, sabab bang
tinubus na lasata pahalam tāwta. Sasuku masi makananam tāw halam
gi' asampulna' lasana, sabab tināw iya bininasa e' Tuhan.
19 Angkan kitam alasa ma Tuhan sabab dahū iya bay alasahan kitam.
20 Bang aniya' ganta' amūng in iya alasa ma Tuhan bo' masi kab'nsihanna
pagkahina, putingan a'a inān. Sabab bang mbal kalasahanna pagkahina
ya ta'nda'na, daka buwattingga e'na alasahan Tuhan ya halam ta'nda'na.
21 Ya na itu panoho'an Al-Masi ma kitam: sasuku alasa ma Tuhan subay
alasa isab ma pagkahina.

5

Da'ugantam min Kala'atan Dunya

1 Sasuku magkahagad in si Isa asal Al-Masi ya tapene' e' Tuhan, a'a inān
anak Tuhan. Bang kita alasa ma a'a, kalasahanta isab anakna.
2 Minnē' kata'uwantam, bang kita alasa ma Tuhan maka bang beya'ta
isab panoho'anna, tantu kita alasa ma panganakna.
3 Hatina bang kita sab'nnal alasa ma Tuhan, subay beya'ta panoho'anna.
Maka panoho'anna mbal sakit abuhat.
4 Sabab sasuku kita bay tahinang anak e' Tuhan, tara'ugta na sasat dunya
itu. Min pangandolta ma Al-Masi ya angkan kita makapanganda'ug.
5 Jari sai lagi' ya makara'ug min kala'atan dunya itu? Luwal sasuku ya
amarassaya ma si Isa, ya Anak Tuhan.

Saksi' Pasal si Isa Al-Masi

6 Si Isa Al-Masi bay pi'itu ni dunya labay min bohe' maka laha'. Ngga'i ka
hal bohe', sagō' laha' isab bay kamatayanna. Rū Tuhan ya anaksi' sabab in
iya po'onan kasab'nnalan.
7 Manjari maguyun t'llu saksi' itu:
8 Rū Tuhan, maka bohe', maka laha'.
9 Magkahagad kita bang saksi' min manusiya', sagō' akosog lagi' saksi'
min Tuhan sabab saksi' Tuhan ko', ya bay pangallamna pasal Anakna.
10 Manjari sasuku amarassaya ma Anak Tuhan, aniya' isab saksi' ma
deyom itikadna. Sagō' sasuku mbal amarassaya ma Tuhan, amahiputing
iya ma Tuhan pagka halam kahagadna panaksi' ya bay pamuwan e' Tuhan
pasal anakna.
11 Ya na itu lapal saksi' min Tuhan: Tuhan ya bay amuwanan kitam
kallum kakkal ni kasaumulan, maka kallum kakkal itu bay min Anakna.
12 Sasuku parakayu' to'ongan ni Anak Tuhan, ma iya asal kallum itu.
Sasuku isab halam makarakayu', halam aniya' kallumna kakkal.

Pasal Kallum Kakkal

13 Sulatanta kam bo' kata'uwanbi in ka'am taga-kallum kakkal salama-
lama, sasuku kam amarassaya ma Anak Tuhan.
14 Halam aniya' hawal-hawaltam paharap ni Tuhan, sabab tantu kinale
ai-ai panabbuttam bang pa'in min kahandakna.
15 Kata'uwantam isab, tantu kitam pinaniya'an ai-ai bay panabbuttam.
16 Bang aniya' maka'nda' danakanna magdusa bo' ngga'i ka dusa
pagmulka'an Tuhan, subay iya angamu' tabang ni Tuhan. Jari kabuwanan
kallum danakanna he' bang pa'in ngga'i ka dusa pagmulka'an. B'nnal
aniya' dusa pagmulka'an Tuhan, mbal yukku in ka'am subay angamu'-
ngamu' pasal dusa buwattē'.
17 Dusa asal kahinangan ala'at kamemon, sagō' aniya' dusa mbal
pagmulka'an Tuhan.
18 Kata'uwanta, sasuku bay tahinang panganak Tuhan mbal pinasangdan
dusana sabab nihampanan iya e' Anak Tuhan, ati mbal ya ta'abut e' saitan
Patila'atun.
19 Kata'uwanta in kitam suku' Tuhan na, sagō' in a'a kaheka'an ma dunya
itu masi kapagbaya'an e' saitan Patila'atun.
20 Kata'uwanta, in Anak Tuhan bay pi'itu ni dunya sampay amuwanan
kita panghati bo' supaya kata'uwanta Tuhan b'nnal. Maka parakayu' na
kita ni Tuhan b'nnal itu maka ni Anakna si Isa Al-Masi. Ya na itu Tuhan
b'nnal, iya ya po'onan kallum kakkal.
21 Saga anak-mpuku, pahalli' kam bo' kam mbal kapagtuhanan e' saddī
min Tuhan. *Wassalam*

2 YAHIYA

Pahati pasal sulat itu

Sulat si Yahiya karuwana itu bay pinabeya' ni dakayu' d'nda tapene' e' Tuhan maka saga panganakna. In d'nda itu pinaralil isab ni saga a'a dapalhimpunan. Sinō' sigām maglasa-liyasahi, maka binanda'an sigām e' si Yahiya pasal saga a'a magpandu' puting.

Sulat Karuwana min si YAHIYA

1 Sulat itu min aku, dakayu' pagmatto'ahan, pinabeya' ni dakayu' d'nda
tapene' e' Tuhan sampay ni saga panganakna. Alasahan aku ka'am
sab'nnal-b'nnal. Lāgi ngga'i ka hal aku, sampay a'a kamemon ya ata'uwan
kasab'nnalan, alasa du isab ma ka'am.
2 Alasa kami ma sabab kasab'nnalan ma deyom pangatayantam, ya
pataptap ma kitam sampay ni kasaumulan.
3 Mura-murahan, bang pa'in kitam pinaniya'an tatabangan maka ase'
maka kasannangan atay, deyo' min Mma'tam Tuhan maka min si Isa Al-
Masi Anakna. Bang pa'in pinama-kitam luwas min kasab'nnalanna maka
min lasana.

Kasab'nnalan maka Lasa

4 Landu' aku kinōgan pagka aku kahaka'an aniya' panganaknu kasehe'an
ameya' ma kasab'nnalan, buwat bay panoho'an kitam e' Mma'tam Tuhan.
5 Jari aniya' amu'ku ni ka'a, arung: beya'un panoho'an ya sulatku itu.
Ngga'i ka panoho'an baha'u, sagō' panoho'an bay ma kitam sangay min
katagna' gi', ya yuk-i: maglasa-liyasahi kam.
6 Ya lasa pah'llingku itu, iya na palantaratam ameya' na pa'in ma
panoho'an Tuhan. Buwat bay takalebi sangay min katagna', in kitam sinō'
taptap maglasa-liyasahi.
7 Aheka a'a pangakkal ma dunya, a'a mbal angaku in si Isa Al-Masi bay
pi'itu ni dunya magbaran manusiya'. Pandogahinbi a'a buwattē' sabab
Pangangakkal maka Banta ko' inān, ya kuntara Al-Masi.
8 Halli'inbi sigām bo' mbal kaliman bay pagsangsā'antam ati bo'
tasambutbi kamemon ya panungbas ka'am.
9 Sai-sai mbal pataptap ma pandu' bay min Al-Masi, bo' paliyu gom pa'in
minnē', halam ma iya Tuhan. Ya balikna, sai-sai pataptap na pa'in, ina'an
ma iya Tuhan Mma' maka Anakna.
10 Bang aniya' ganta' pi'ilu ni ka'am, bo' mbal maguyun pandu'na maka
pandu' Al-Masi, da'a pareyomunbi ni luma'bi. Da'a minsan saginahunbi,
11 sabab sai-sai anagina a'a buwattē' taga-lamud na ma kahinanganna
ala'at.

Bissala Panangbusan

12 Aheka gi' pangahakaku ni ka'am sagō' mbal aku bilahi amataha' sulat
itu. Aholat aku kalu makatibaw pi'ilu magsuli-suli pabaihu' maka ka'am,
ati bo' ajukup kakoyagantam.
13 Saga anak danakanbi d'nda ya tapene' e' Tuhan, amabeya' ni ka'am
minsan la'a hal lapal sigām. *Wassalam*

3 YAHIYA

Pahati pasal sulat itu

Ya sulat si Yahiya kat'lluna itu bay pinabeya' ni dakayu' l'lla niōnan si Gayus. Sinanglitan si Gayus itu e' si Yahiya ma sabab kapanuyu'na ma hinang Tuhan sampay ma pamatuntulna ma saga bebeya'an si Isa ya palanjal ni kalahat-lahatan magnasihat.

Sulat Kat'lluna min si YAHIYA

1 Sulat itu min aku, dakayu' pagmatto'ahanbi, pinasampay ni si Gayus,
bagay kalasahanku sab'nnal-b'nnal.
2 Bagay, ya amu'ku ni Tuhan bang pa'in ahāp labayannu kamemon, bang
pa'in ahāp anggauta'nu, pinasali' ni kahāp ataynu tudju ni Tuhan.
3 Landu' aku kinōgan pagka aniya' saga danakanta bay at'kka pi'itu
angahaka'an aku ma pasalannu. In ka'a kono' ahogot to'ongan pamalutnu
ma pandu' b'nnal. At'ttog asal pameya'nu ma kal'ngnganan b'nnal.
4 Halam aniya' makalasig atayku liyu min habal pasal saga panganakku
ameya' na pa'in ma kal'ngnganan b'nnal.
5 Bagay, atuyu' asal ka ma hinangnu amatuntul saga danakanta be-
beya'an Al-Masi, minsan a'a mbal takilānu.
6 Sinuli-suli lasanu e' sigām ni saga jama'a Al-Masi ma palhimpunan
itu. Ahāp asal hinangnu amatuntul saga inān song sigām pauntas ni
pal'ngnganan sigām. Makasulut Tuhan ko' ilu.
7 Saga a'a itu bay angalanjalan l'ngngan sigām ma sabab ōn si Isa ya
panabbutan sigām, maka halam aniya' tabang tasambut sigām min a'a ya
mbal magkahagad ma si Isa.
8 Patut kita angayuput saga a'a buwattē', bo' aniya' lamudta ma hinang
sigām magnasihat pandu' b'nnal.
9 Bay na aku amabeya' sulat ni saga jama'a si Isa Al-Masi mailu, sagō'
si Diyutripi, ya bilahi magmakōk ma palhimpunan sigām, mbal to'ongan
angasip.
10 Angkan bang aku pi'ilu bangkilku du bay hinangna maka bay pan-
galimutna m'ssa' bidda' ma pasalan kami. Maka mbal gi' iya ka'amuhan
ma hinangna buwattē', angkan paruhunna gom pa'in. Mbal taima'na saga
dauranakanta ya pahapit pi'ilu magnasihat, maka nilāng e'na sasuku bilahi
anaima', pinaokat isab min palhimpunanbi!
11 Bagayku kalasahanku, da'a sengorin addat-tabi'at ala'at. Sengorin
addat-tabi'at ahāp. Sasuku maghinang kahāpan suku' Tuhan iya, sagō'
sasuku maghinang kala'atan halam aniya' kata'una ma Tuhan.
12 Si Dimitri ilu sinaksi'an sangkahāpan e' a'a kamemon, maka saksi'
sigām maguyun du maka kasab'nnalan. Kami isab saksi'na, maka
kata'uwannu in saksi' kami b'nnal sadja.
13 Aheka gi' pangahakaku ka'a sagō' mbal aku bilahi amataha' sulat itu.
14 Aholat aku makasa'ut pi'ilu mag'nda' maka ka'a bo' kita makapagtam-
pal bissala.
15 Mura-murahan, bang pa'in ka kaniya'an kasannangan deyom atay.
Amabeya' kamemon saga bagay kami maitu minsan la'a hal lapal sigām.
Haka'in saga bagay kami mailu dangan maka dangan, in sigām masi
nientom. *Wassalam*

JUDAS

Pahati pasal sulat itu

Si Judas itu bay siyali si Isa, magdanakan isāb maka si Yakub ya pagnakura'an saga Almasihin mahē' ma Awrusalam.

Pinabeya' e' si Judas sulatna itu ni a'a kamemon magpangandol ma si Isa Al-Masi ma kalahat-lahatan. Niebot-ebotan sigām e'na, sinō' pahalli' to'ongan ma saga guru ya amandu' kabengkokan. Bay magbau'-bau' saga guru inān in sigām magkahagad sab'nnal-b'nnal ma si Isa Al-Masi, sagō' aheka kahinangan sigām mbal manjari. Ba'isan sigām maka abbuhan.

Aniya' isāb jama'a si Isa bay magkahagad ma pamandu' sigām sampay ameya'-meya' ma sigām maghinang la'at. Binanda'an e' si Judas saga jama'a itu, sasuku tabowa binidjakan e' saga guru putingan he', bo' supaya amuspus pabalik ni pandu' b'nnal ya bay pamandu' ma sigām tagna'.

Sulat min si JUDAS

1 Sulat itu min aku, si Judas, dakayu' sosoho'an si Isa Al-Masi, maka danakan si Yakub. Pasampayku sulat itu ni ka'am saga a'a tapene' maka kinalasahan e' Tuhan, ya niokoman e' si Isa Al-Masi.

2 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an ase' maka lasa ballabi-labihan, sampay kasannangan deyom atay.

Kamaujuran saga A'a Mbal Angisbat Tuhan

3 Sagay bagayku kinalasahan, landu' aku bilahi anulatan ka'am pasal kalappasan ya pagkahagarantam sali'-sali', sagō' saddī ya panulatku ma ka'am buwattina'an. Ya pangamay-ngamayku ma ka'am: t'nggehinbi pandu' b'nnal ya bay pangandol pinam'nt'dda e' Tuhan ma saga a'a suku'na.

4 Aniya' saga a'a mbal magmatāw ma Tuhan makalamud ni ka'am ma halam kata'uwanbi, angkan kam amay-amayanku pahāp. Pinabengkok e' sigām pamandu' pasal ase' maka lasa Tuhantam, bo' aniya' pan-ganda'awahan sigām maghinang kalumu'an. Tapaliluhan e' sigām si Isa Al-Masi, ya tunggal Panghū'tam Sangat Kawasa. Tasulat asal ma masa awal lagi' pasal hukuman ya pangangganta' ma saga a'a buwattē'.

5 Minsan kasakupanbi bay kahālan bangsa Isra'il ma masa awal, bilahi gi' aku amaentoman ka'am pasal waktu kabanyaga' sigām ma lahat Misil. Bay sigām niliyus e' Panghū' min lahat Misil sagō' puwas e' bay papatayna sasuku mbal magkahagad ma iya.

6 Entomunbi isāb pasal saga mala'ikat kasehe', ya bay angaliyu-lakad min kapatutan bay pangangganta' Tuhan ma sigām bo' ang'bba min pat'nna'an sigām luggiya'. Wa'i sigām tinambolan e' Tuhan ma deyom kalendoman bitu-bituhan, binaggot maka kili-kili kakkal ni kasaumulan, sampay ta'abut Llaw Aheya pangahukum Tuhan ma sigām.

7 Entomunbi isāb saga a'a bay ma da'ira Sodom maka Gomora sam-pay ma saga kaluma'an ma sakalibutna. Tagihan sigām maghinang kalumu'an maka kasabulan makatamparasa, ati pinat'kkahan sigām api mbal magkap'dda bo' aniya' pamintāngan ma a'a kamemon.

8 Buwattē' isāb saga a'a ma deyomanbi ilu. Anguppi na pa'in sigām ati katamakan anggauta'-baran sigām. Sinulak e' sigām kapagbaya' Tuhan, nilimut bangsa mala'ikat ya landu' asahaya.

9 Minsan si Mika'il, ya pagnakura'an saga mala'ikat, mbal makatawakkal
angalimut ma nakura' saitan, waktu kapaglugat sigā. Ya sadja pah'lling si
Mika'il, “Panghū' Tuhan ya amabukagan ka'a.”
10 Malaingkan maghimumūngan na pa'in saga a'a ya sambatku ma sulat
itu. Akasla pah'lling sigām pasal ai-ai ya mbal tahati e' sigām. Sali' sigām
hayop angandūlan ai-ai kanapsuhan sigām, angkan sigām kamulahan.
11 Maka'ase'-ase' sidda saga a'a inān sabab sinengoran e' sigām kajarihan
si Kabil. Bineya'-beya' e' sigām kasā'an si Bala'am, sabab ya du sigām
tabowa e' bahaya pilak. Anagga' sigām ma Tuhan, buwat bay kapanagga'
disi Kora ma masa awal e', ati alaglag isab sigām.
12 Saga a'a ilu sali' dalil tamak ma pagjamubi, ya hinangbi tanda' sin
paglasabi. Mbal sigām ata'u aiya' sabab halam aniya' pangannal sigām
saddī, luwal baran sigām. Sapantun sigām gabun mbal amuwan ulan,
gabun tabowa paleyang e' baliyu. Sapantun isab sigām po'on kayu mbal
amuwan buwa' minsan musimna na, angkan binubut sampay gamutna.
Jari minduwa kamatay saga a'a inān.
13 Sapantun sigām goyak ma timpu badju. In kaiya'an sigām sali'
bula'-bula' goyak bang am'ssa'. Ibarat sigām bitu'un maglensa, mbal
tapamandogahan. Kalendoman bitu-bituhan ya katobtoban sigām sampay
ni kasaumulan.
14 Bay angallam nabi Idris, ya panubu' si Adam min nnom pangkat,
ma pasal a'a buwattilu, yuk-i, “Pata'u kam. Pi'itu du Panghū'tam maka
mala'ikatna sussi magibu-ibuhan,
15 bo' tahukum e'na manusiya' kamemon. Pinatōngan e'na dusa saga a'a
agagga ma iya, ma sabab kala'atan ya tahinang sigām luwas min kajarihan
sigām ala'at, maka ma sabab lling pangkal kamemon bay pamissala e'
sigām ni Tuhan.”
16 Magdurugal maka magsosoway saga a'a inān. Tagihan sigām
angandūlan napsu sigām ala'at, maka magbantug-bantug di-sigām. Ni-
lanahan e' sigām a'a kasehe'an bo' supaya karūlan ai-ai kabaya'an sigām.

Bissala Pangamay-ngamay

17 Sagō' saddī ma ka'am, saga bagayku. Entomunbi bay pangallam e' saga
a'a kawakilan e' Panghū'tam si Isa Al-Masi.
18 Yuk sigām ma ka'am, “Bang song na kahinapusan masa itu, paniya'
saga a'a angudju'-ngudju' ka'am, a'a hal angandūlan napsu sigām minsan
pangalāngan e' Tuhan.”
19 Bilahi saga a'a inān angahinang okatan ma saga jama'a Al-Masi.
Pinagbaya'an sigām e' napsu baran sigām maka halam ma sigām Rū Tuhan.
20 Saguwā' ka'am, saga bagay, subay magpakosog di-bi bo' ahogot
pagkahagadbi ma pandu' sussi ya pangandolanbi. Subay kam angamu'
duwa'a isab min kawasa Rū Sussi.
21 Pahogot kam ma lasa Tuhan samantala' kam angalagaran si Isa Al-
Masi Panghū'tam, ya amuwanan ka'am kallum taptap ni kasaumulan ma
sabab ka'ase'na.
22 Ma'ase' kam ma saga sehe'bi ya magāng-āng angandol ma si Isa.
23 Liyusunbi saga a'a ya song magnikala'atan, ibarat a'a song ahūg ni api.
Ka'ase'inbi pahāp saga a'a kasehe'an, sagō' tangkisinbi kala'atan sigām bo'
kam mbal kalaminan. Kab'nsihinbi napsu sigām, ya sali' hantang l'mmis
makatupak badju'.

Pamudji ni Tuhan

24 Magpudji kitam ni Tuhan. Luwal iya taga-kawasa angahampanan
kitam bo' mbal tabowa maghinang dusa pabīng. Pinatampal kitam e'na
ni haddaratna asahaya ma halam aniya' tamak atay. Aheya isab pagkōg-
koyagtam.
25 Luwal Tuhan dakayu'-kayu' ya amuwasan kitam min hukuman dusa,
angkan iya subay pudjitam labay min Panghū'tam si Isa Al-Masi. Sabab
ma iya kasanglitan, kabantugan, ga'osan maka kawasahan, min awal tagna'
sampay ni kabuwattituhan, sampay ni kasaumulan. Amin. *Wassalam*

PAMABUKISAN

Pahati Pasal Jūd itu

Ya bay anulat jūd pamabukisan itu si Yahiya, dakayu' mulid si Isa Al-Masi min kasangpū' maka duwa. Ato'a to'ongan na iya, song na amatay ma waktu kapanulatna itu, song na waktu kamatayna. Bay iya ma pū' Patmos, pū'-pū' ariki' pamilisuhan iya e' parinta Rōm ma sabab pagnasihatna pasal si Isa Al-Masi.

Jūd itu bay sinulat e' si Yahiya pamahogot iman saga Almasihin bay ma masa ina'an-i sabab landu' sigām nila'at. Aniya' uldin bay min Sultan Mahatinggi ma bangsa Rōm, in sasuku magkahagad ma si Isa Al-Masi in iya tunggal pagpanghū'an, subay pininjala' e' parinta. Jari aheka sigām bay amatay ma sabab kabisa paminjala' sigām e'.

Ya sinulat e' si Yahiya ma deyom jūd itu ai-ai bay pamabukis ma iya e' Tuhan ma pasal pakaradja'an song pinaniya' ma dunya maka ma langit. Aheka bay pama'nda' ma iya hal panginu-inuhan a'a sabab alalom sidda hatina. Kasehe' bay tahati e' saga Almasihin ya bay allum ma masa he'-i, sagō' aheka mbal tahatitam ma buwattina'an. Aheka isab bissala paralilan mbal kahangpatantam. Malaingkan asawa pamandu' ma jūd itu ma pasal si Isa Al-Masi. In iya sali' dalil "Bili-bili" bay pagkulban pamuwas dusa manusiya' kamemon, maka in iya Panghū' Sangat Kawasa. Tantu iya angangga'osan palbantahanna kamemon sampay nakura' saitan, ati pinabaha'u e'na langit maka dunya. Manjari Panghū' Isa Al-Masi ya magsultan ma kamemon sampay ni kasaumulan.

PAMABUKISAN

ni si Yahiya

1 Jūd pasal pakaradja'an song paniya', ya pamata'u e' Tuhan ma si Isa Al-Masi sinō' pamabukis ma iya ni saga sosoho'anna. Pinabukis e' si Isa labay min mala'ikatna ya papehē'na ni sosoho'anna si Yahiya. Jari si Yahiya ya anaksi' ma deyom jūd itu pasal kamemon ta'nda'na.

2 Kasaksi'an e' si Yahiya kamemon bay ta'nda'na maka takalena, hatina pangallam Tuhan maka kasab'nnalan bay pamata'u e' si Isa Al-Masi.

3 Tantu isab pinaniya'an kahāpan sasuku amassa sulat itu pasal pakaradja'an sinosōng, damikiyanna sasuku akale maka angikut ma ai-ai tasulat maitu. Sabab asekot na waktu pamat'kka pakaradja'an itu kamemon.

Pagaddat maka Pagpudji

4-5 Sulat itu deyo' min aku, si Yahiya, pinasampay ni pitu' palhimpunan jama'a si Isa ma kalingkal lahat Asiya. Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tabang maka kasannangan atay min Tuhan, ya mbal magkapinda min awal sampay ni kabuwattituhan sampay isab ni kasaumulan, maka min Rū pitu' hekana ya ma dahuan tingkō'an Tuhan, maka min si Isa Al-Masi, ya kapangandolan ma saksi'na. Dahū asal iya pinakallum pabīng min kamatay. Magagi isab iya ma sasuku magnakura' ma kaluha'an dunya.

Pudji ni iya, ya alasa ma kitam. Tapapuwas kitam e'na min paldusahan ma sabab laha'na ya pinabu'us ma kamatayna.

6 Tahinangna kitam bangsa sultan, tumpukan kaimaman maghinang ni
Tuhan, ya Mma'na. Angkan subay sanglitantam Al-Masi itu, in iya sangat
kawasa sampay ni kasaumulan. Amin.
7 Pajaga kam. Ilu si Isa Al-Masi song pi'itu, ameya' min gabun.
Ta'nda' du iya e' manusiya' kamemon
sampay e' saga a'a bay angahiyak iya.
Kamemon bangsa ma dunya itu magkarukka'an du ma sababna.
Aho', bang du pa'in. Amin.
8 "Aku ya Alip maka Ya'," yuk Tuhan Sangat Kawasa, "Aku in Panghū' ya
mbal magkapinda sangay min awal sampay ni kabuwattituhan, sampay ni
kasaumulan."

Magpanyata' Al-Masi

9 Aku itu si Yahiya dakayu' danakanbi. Dansehe'an kitam ma deyoman
si Isa, angkan aku taga-lamud ma ka'am angimanan kasigpitan maka
kabinasahan, ya pinaniya'an sai-sai pasuku' ni pagparinta si Isa. Bay aku
pinalawak pehē' ni pū' Patmos ma sabab panganasihatku palman Tuhan,
maka ma sabab lapal kasab'nnalan bay pamata'u e' si Isa.
10 Manjari aniya' dakayu' llaw, llaw Panghū' Isa, bay aku kapagbaya'an e'
Rū Tuhan. Makakale aku suwala akosog ma bukutanku, ahapal sali' lling
tiyup-tiyup.
11 Yuk suwala inān, "Sulatun ai-ai ta'nda'nu ati pabeya'un ni saga jama'a
ya magtipun ma pitu' da'ira itu: ni Epesos, Ismirna, Pergamo, Tiyatira,
Sardis, Piladilpi, maka ni Laodikiya."
12 Sakali palingi' aku ang'nda' bang sai ya amissala ni aku. Paglingi'ku
pa'in, maka'nda' aku pitu' papagan bulawan pamat'nna'an palita'an.
13 Maina'an, ma t'ngnga' saga papagan palita'an inān, aniya' dangan
an'ngge, angaluwa manusiya'. Ya pakayanna pa'abut ni tape'na, maka
aniya' kambot bulawan palebod ma daggahana.
14 Bu'unna apote' to'ongan buwat pote' tawas, maka parallet matana,
pinaka na api.
15 Tape'na inān magsinglab sali' tumbaga bay sinubuhan ni api bo' yampa
nilanu'an. Ya suwalana inān sali' lagublub bohe' anasahan min diyata'.
16 Aniya' pitu' bitu'un balutanna ma tanganna kowan, maka aniya' takos
paluwas min bowa'na, atalom solabna karuwambila'. Baihu'na aninag sali'
silak llaw bang augtu na.
17 Pag'nda'ku ni iya, magtūy aku pahantak ma atag tape'na, bā'nu aku
amatay. Daipara pinat'nna' e'na tanganna kowan ni aku, maka e'na
ah'lling. Yukna, "Da'a ka atāw! Aku ya Tagna'an maka Kahinapusan.
18 Aku dakayu'-kayu' ya asal allum. Bay na aku amatay, sagō' nda'un itu,
allum na aku pabīng sampay ni kasaumulan. Aku ya taga-kawasa magagi
ma kamatay sampay ma lahat saga a'a magpatayan.
19 "Na, sulatun," yukna, "kamemon bay ta'nda'nu maina'an sī', maka ya
ta'nda'nu ma buwattina'an, maka ya paniya' isab ma waktu sinōng.
20 Pamahatiku na pasal pitu' bitu'un bay ta'nda'nu ma tanganku kowan
maka pasal pitu' papagan palita'an bulawan. Ya na itu hatina: in pitu'
bitu'un itu, ya na pitu' mala'ikat ang'ntanan pitu' palhimpunan jama'aku.
In pitu' papagan palita'an, ya na pitu' palhimpunan."

2

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Epesos

1 Yukna gi', "Sulatun lapal itu bo' pabeya'un ni mala'ikat dakayu', ya
ang'ntanan palhimpunan jama'aku ma da'ira Epesos.
Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya amowa pitu'
bitu'un ma tanganku kowan, maka magl'ngngan pehē'-pi'itu ma dey-
oman pitu' papagan palita'an bulawan itu.
2 Kata'uwanku hinangbi. Kata'uwanku isab kapanuyu'bi maghulas-
sangsā', maka ma kosogbi anandalan kasigpitan ai-ai. Kata'uwanku isab
mbal kaimananbi saga a'a maghinang kala'atan. Bay na tapariksa'bi
to'ongan saga a'a magnahu'-nahu' in sigām bay kawakilan e'ku, ati minnē'
kata'uwanbi saga a'a inān magputing.
3 Kata'uwanku isab in ka'am aiman asal. Bay sandalanbi kasigpitan
ai-ai ma pasalku, maka halam bay bbahanbi imanbi.
4 Sagō' aniya' panowayku ma ka'am, sabab lasabi ma aku ngga'i ka
buwat bay ka'ina tagna'.
5 Entomunbi bay kaheya lasabi tagna', apinda na to'ongan. Taikutinbi
na dusabi, jari hinangunbi kahāpan buwat bay hinangbi tagna'. Bang mbal
taikutanbi dusabi magbaran du aku pi'ilu ni ka'am angala'anan palita'anbi
min pat'nna'anna.
6 Sagō' kasulutan isab aku ma ka'am sabab ka'mbalanbi hinang saga
a'a magpameya' ma umpigan Nikulai, ya ka'mbalanku isab.
7 Na, ka'am kamemon ya taga-tainga, asipunbi to'ongan pamissala
Rū Tuhan ni saga palhimpunan jama'aku. Sai-sai mbal tabowa e'
sasat-manasat, buwananku iya kapatut amangan buwa' min kayu ya
makabuwan kallum salama-lama, ya patomo' mahē' ma lahat Tuhan."

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Ismirna

8 "Sulatun isab lapal itu ni mala'ikat pasunu', ya ang'ntanan palhim-
punan jama'aku ma da'ira Ismirna.
Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya Tagna'an maka
Kahinapusan. Bay aku amatay, bo' allum na pabīng.
9 Kata'uwanku kabinasahan ya kalabayanbi ilu, maka ya kahālan
kamiskinbi, saguwā' ya b'nnalna taga-karaya kam aheya. Kata'uwanku
isab bang ai pangalimut ka'am e' a'a magnahu'-nahu' in sigām Yahudi a'a
suku' Tuhan, bo' pa'in ngga'i ka. Saga a'a inān dansehe'an asal maka saga
a'a bebeya'an nakura' saitan.
10 Da'a katāwinbi saga kabinasahan ya song pat'kka ni ka'am. Pakale
kam! Sōng kam sinulayan e' nakura' saitan bo' kam apinda min
pagimanbi. Aniya' kam ni'isi ni deyom kalabusu, ati sangpū' ng'llaw ya
t'ggol kapangananambi kabinasahan. Sagō' pat'ttog kam angandol ma aku
minsan kamatay ya sōngbi, sabab tungbasanta du kam kallum saumul-
umul.
11 Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi to'ongan pamissala Rū Tuhan
itu, ya pinasampay ni palhimpunan jama'aku. Sai-sai mbal tabowa e'
sasat-manasat mbal du makananam kap'ddi'an ma deyom nalka', ya
pinagbahasa kamatay kaminduwana."

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Pergamo

12 "Sulatun isab lapal itu ni mala'ikat pasunu', ya ang'ntanan palhim-
punan jama'aku ma da'ira Pergamo.
Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya amowa takos
atalom solabna karuwambila'.
13 Kata'uwanku bang ma'ai paglahatanbi. Ina'an kam ma lahat
binabantug sabab pagsusumbahan ni nakura' saitan. Saguwā' minsan

buwattē', ahogot pameya'bi ma aku. Halam bay butawananbi pagimanbi ni aku minsan waktu bay pamapatay ma si Antipas e'. Kapangandolan iya magnasihat ma pasalku, angkanna iya bay binono' ma lahat nakura' saitan ilu.

14 Sagō' aniya' panowayku ma ka'am. Muna-muna, aniya' min ka'am ilu ameya'-meya' ma pandu' si Bala'am, ya bay ma masa awal e'. Si Bala'am e' bay amandu'an si Balak amowa bangsa Isra'il magdusa ni Tuhan, ati takakan e' sigām pagkakan haram ya bay paglamas ni ta'u-ta'u. Bay isab sigām magkarupangan d'nda-l'lla.

15 Karuwana, aniya' isab min ka'am ameya'-meya' ma pandu' umpigan Nikulai.

16 Angkan kam subay pataikut min dusabi. Bang kam ganta' mbal, pasa'ut aku pi'ilu ati atuhanku saga a'a ilu. Pangatuku pakokos ya paluwas min bowa'ku.

17 Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi to'ongan pamissala Rū Tuhan itu, ya pinasampay ni palhimpunan jama'aku. Sai-sai mbal tabowa e' sasat-manasat, buwananku sigām kinakan mbal ta'nda' e' kasehe'an, kinakan min deyom sulga' ya niōnan manna. Toporanku isab sigām batu pote' bay kasulatan ōn sigām baha'u. Halam aniya' makata'uwan ōn inān saddī min a'a asal makataima' iya."

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Tiyatira

18 "Sulatun na isab lapal itu ni mala'ikat pasunu', ya ang'ntanan palhimpunan jama'aku ma da'ira Tiyatira.

Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, Anak Tuhan. Mataku itu parallet sali' suleyab api, tape'ku itu magsinglab sali' tumbaga bay sinubuhan.

19 Kata'uwanku kahinanganbi. Kata'uwanku in lasabi aheya, maka pangandolbi ma aku ahogot, maka akosog isab panabangbi ma pagkahibi, maka panandalbi ma kasigpitan ai-ai. Ahāp lagi' kahinanganbi buwat-tina'an min bay dahū.

20 Saguwā' aniya' panowayku ma ka'am. Ilu pasagaranbi si Jesebel, ya d'nda magnahu'-nahu' in iya magpalatun palman min Tuhan. Tabowa saga sosoho'anku magdusa sabab min pamandu'na. Tabowana sigām maghinang kasabulan d'nda maka l'lla, sampay amangan kinakan haram ya bay pangalamas ni ta'u-ta'u.

21 Bay na patangguku d'nda inān, kalu iya apinda min paldusahanna. Sagō' mbal iya bilahi ang'bba min pagba'is-ba'isna.

22 Pahantakku iya ma pabahakanna sabab saki, ati makananam iya kabinasahan. Ya du saga sehe'na maghinang ala'at, bowaku isab an-gananam kabinasahan aheya bang mbal pinagsusunan sampay tinaikutan saga kala'atan bay tahinang sigām.

23 Papatayku isab saga a'a ameya' ma pandu' d'nda inān, bo' supaya kinata'uwan e' saga jama'aku kamemon ma palhimpunan sigām, in aku itu dakayu'-kayu' makasakupan akkal-pamikil maka itikad manusiya'. Tung-basanku kam isab kaniya-kaniya, pinapagtongod maka bay kahinanganbi.

24 Sagō' ka'am kasehe'an ma Tiyatira ilu, halam bay ameya' ma pandu' si Jesebel e'. Halam isab bay anadbi pandu' magilmu' ya pinagōnan pandu' alalom min nakura' saitan. Haka'anta kam, mbal kam pahunitanku angkan itu sadja panoho'anku ka'am:

25 gomgominbi ai-ai bay pamasuku' ka'am, sampay ta'abut waktu kabalikku pi'ilu.

26-27 Sai-sai mbal tabowa e' sasat-manasat, maka atuyu' isab maghinang kabaya'anku sampay ni llaw kamatayna, buwananku du kawasa buwat bay pamuwan aku e' Mma'ku. Buwananku sigām kawasa magnakura' ma kabangsa-bangsahan. Ya bowahan pagnakura' sigām sali' hantang tungkud basi' mbal ka'atuhan, ati palbantahan sigām sali' bila' poga akaukanat sadja.
28 Buwananku isab sigām bitu'un maga.
29 Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi to'ongan pamissala Rū Tuhan ya pinasampay ni saga jama'aku ilu."

3

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Sardis

1 Amissala gi' ya a'a ta'nda'ku inān, yukna, "Sulatun lapal itu ni mala'ikat pasunu', ya ang'ntanan palhimpunan jama'aku ma da'ira Sardis.
Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya amowa Rū Tuhan maka bitu'un pitu' hekana. Kata'uwanku bang ai kahinanganbi. Kata'uwanku isab kabantugbi maghinang kabaya'anku, sagō' ngga'i ka ko' ilu b'nnal.
2 Angkan kam subay pahalli'. Pahogotunbi pangandolbi ya masi takapin ilu, bo' mbal atighan kamemon. Ya kahinanganbi ilu, bang ma lilinganku isab, mbal gi' ajatu ma pang'nda' Tuhanku.
3 Angkan pikilunbi saga pandu' bay takalebi tagna'. Beya'unbi na, pataikut kam min dusabi. Sagō' bang kam mbal pahalli', patangkaw du aku pi'ilu ma waktu mbal kata'uwanbi.
4 Sagō' aniya' gi' min ka'am ma Sardis ilu halam kalaminan kala'atan. Bay asal halli'anbi ataybi, buwat hantang s'mmek nihalli'an bo' mbal katamakan. Papagdonganta kam maka aku ma apote' lullun pakayanbi, sabab tōp kam ameya' ma aku.
5 Sasuku mbal tabowa e' sasat-manasat, pinas'mmekan du sigām pote' buwat yukku e', maka mbal papasanku ōn sigām min Kitab pagsusulatan ōn a'a ya kabuwanan kallum kakkal. Patanyagku ni Mma'ku maka ni saga mala'ikatna in a'a inān suku'ku na.
6 Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi to'ongan pamissala Rū Tuhan, ya pinasampay ni palhimpunan jama'aku."

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Piladilpi

7 "Sulatun lapal itu ni mala'ikat pasunu', ya ang'ntanan palhimpunan jama'aku ma da'ira Piladilpi.
Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya Mahasussi, ya Ab'nnal To'ongan. Aku ya ang'ntan kunsi' sultan Da'ud. Bang aku ya angukab halam aniya' makatambol. Damikiyanna bang aku ya anambol halam aniya' makaukab.
8 Kata'uwanku bang ai ya kahinanganbi. Kata'uwanku isab akulang ga'osbi, sagō' taisbatbi pandu'ku maka ahogot pameya'bi ma aku. Aniya' lawang bay ukabanku ka'am pasōranbi, lawang mbal tatambol minsan e' sai.
9 Pakale kam! Saga a'a magbau'-bau' ilu in sigām bangsa Yahudi suku' Tuhan kono', hal magputing. Suku' saitan sigām. Ma waktu sinōng, bowaku du sigām pasujud ni tape'bi, jari kinata'uwan e' sigām kamemon in ka'am kalasahanku.
10 Bay kam soho'ku angimanan ai-ai, ati katukiranbi panoho'anku he'. Angkan kam hampananku pahāp bo' halam aniya' baya-bayabi ma deyom

kabinasahan ya pat'kka ni kaluha'an dunya ma sinosōng, kabinasahan panulayan a'a kamemon.

11 Arai' na aku pi'ilu pabalik ni dunya. Gomgominbi pahāp ai-ai bay pamasuku' ka'am bo' supaya halam aniya' maka'agaw tungbas ya pamahala' ka'am.

12 Sasuku mbal tabowa e' sasat-manasat, paheyaku du ma haddarat Tuhan. Pataptap iya maina'an, mbal to'ongan ala'an minnē' salama-lama. Sulatku ōn Tuhanku ma baranna, maka ōn da'ira Tuhan ya niōnan Awrusalam Baha'u. Ya na ko' itu da'ira song pinareyo' min sulga', min Tuhanku. Sulatku isab ōnku baha'u ma baran saga a'aku inān.

13 Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi pamissala Rū Tuhan, ya pinasampay ni palhimpunan jama'aku."

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Laodikiya

14 "Sulatun lapal itu ni mala'ikat damuli, ya ang'ntanan palhimpunan jama'aku ma da'ira Laodikiya.

Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya niōnan Amin, ya tantu kapangandolan. B'nnal asal panaksi'ku. Aku ya po'onan ma kamemon bay pinapanjari e' Tuhan.

15 Kata'uwanku isab kahinanganbi, in ka'am ma llot ameya' ma aku maka mbal, sali' hantang bohe' mbal papasu', mbal paringin. Ya kabaya'anku subay kam ano'ongan. Bang kam ameya' ma aku, ameya' kam to'ongan. Bang hati' mbal, da'a na.

16 Sagō' magduwa-ruwa lagi' pikilanbi ma pasalku, buwat bohe' bang ma llot apasu' maka aringin. Angkan kam ludja'anku.

17 Yukbi in ka'am dayahan, ahāp kallumanbi. Yukbi halam aniya' sukkalbi. Sagō' ya b'nnalna, sali' kam hantang buta sabab halam tasayubi bang ai to'ongan kahālanbi. Asiya-siya kam, makahansul kam deyom atay, sabab miskin kam, hatina akulang pagimanbi. Sali' kam a'a halam aniya' kapan'mmekna.

18 Angkan kam hūganku gara' buwattitu: b'llihunbi min aku bulawan halam aniya' simbugna bo' kam manjari dayahan. B'llihunbi min aku pakayan pote' pamakaybi bo' katambunan tamparasabi. B'llihunbi isab tambal min aku panambal matabi bo' kam maka'nda'.

19 Sasuku kalasahanku, bi'atku na pa'in sampay sowayku supaya amintāng. Angkanna, panuyu'inbi kahāpan, pataikut kam min dusabi.

20 Pakale kam! Itiya' aku angalagaran ka'am, sali' a'a an'ngge ma lawang luma'bi anguku' pikiukab. Bang aniya' angasip ma suwalaku sampay angukaban aku, pasōd du aku bo' kami magsalu.

21 Sasuku anganda'ug maka mbal tabowa e' sasat-manasat, buwananku du kapatut magsamatingkō' maka aku ma tingkō'anku bangsahan. Pasali' du iya ni aku pagka tara'ugku palbantahanku ati aningkō' aku ma bihing Mma'ku, ma paningkō'anna bangsahan.

22 Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi pamissala Rū Tuhan, ya pinasampay ni saga palhimpunan jama'aku."

4

Pakaradja'an ma Deyom Sulga'

1 Puwas e' aniya' saddī pa'nda' ni aku. Aniya' ta'nda'ku lawang aukab ma deyom sulga'. Takaleku isab suwala ya bay amissala ni aku dahū, ya sali' lling tiyup-tiyup. Yukna, "Pariyata' ka pi'itu, pa'nda'anta ka saga pakaradja'an ya song pat'kka."

2 Saru'un-du'un du aku kapagbaya'an e' Rū Tuhan ati ta'nda'ku pan-
ingkō'an bangsahan ma deyom sulga', maka aniya' Dangan aningkō' ma
diyata'na.
3 Angillap asal pamaihu'anna, buwat palmata gaddung maka palmata
keyat. Paningkō'an inān alengkol e' biradali* walna' gaddung.
4 Alibut isab e' duwampū' maka mpat paningkō'an saddī, paningkō'an
e' duwampū' maka mpat pagmatto'ahan magpamakay pote', maka mag-
pinorong korona bulawan.
5 Ya paningkō'an ma t'ngnga' inān asal paluwasan lāt maka l'tte' maka
l'ggon maglagublub, maka aniya' pitu' suwariyan parallet ma alopanna.
Bang nihati, in pitu' suwariyan inān ya na Rū Tuhan.
6 Aniya' isab ma dahuan paningkō'an inān pinaka s'llang aningaw-
tingaw, sali' luwa samin.
Ta'nda'ku isab ma sakalibut paningkō'an, ma mpat duguna, aniya' mpat
binatang†. Alapat baran sigām e' mata, min dahuan maka min bukutan.
7 Ya pangluwahan dakayu' binatang inān buwat luwa halimaw.
Karuwana buwat luwa sapi', kat'lluna buwat pamaihu'an manusiya', maka
ka'mpatna inān buwat luwa belle' bang paleyang.
8 In mpat binatang inān taga-kepet, nnom hekana pakaniya-pakaniya,
maka alapat sigām e' mata deyom-luwasan. Halam aniya' halian sigām
magkalang llaw-sangom, yuk-i,

"Sussi, sussi, sussi asal Tuhan,
ya Panghū' Sangat Kawasa.
In iya Tuhan mbal magkapinda sangay min awal tagna'
sampay ni kabuwattituhan, sampay isab ni kasaumulan."

9 Magkalang na pa'in mpat binatang inān, pagsanglit maka pagma-
haldika' maka pagsukul sigām ni Tuhan kakkal salama-lama ya aningkō'
ma tingkō'anna bangsahan. Sakahaba' waktu magkalang mpat binatang
itu,
10 magsujuran saga pagmatto'ahan karuwampū' maka mpat. Paharap
sigām ni Dangan ya aningkō' ma tingkō'an e', ati amudji sigām ma iya, ya
kakkal allum salama-lama. Pinat'nna' e' sigām saga korona bay paporong
sigām ma dahuan paningkō'an bangsahan, bo' yampa sigām amaluwas
bissala. Yuk-i,
11 "O Tuhan, Panghū' kami, ka'a ya dakayu'-kayu'
patut sinanglitan sampay minahaldika'.
Patut isab ka kaniya'an kawasa,
sabab ka'a ya bay amapanjari kamemon.
Asal min kahandaknu angkan pinaniya' ai-ai kamemon,
angkan kabuwanan kallum."

5

Gulungan Katas maka Bili-bili

1 Manjari aniya' isab ta'nda'ku gulungan katas, ina'an binalutan ma
tanganna kowan e' Dangan ya aningkō' ma paningkō'an bangsahan. Katas
inān bay sinulatan min karuwambila'na maka bay pinikitan maka pitu'
gindan bo' mbal pab'llat.
2 Sakali aniya' ta'nda'ku mala'ikat akawasa. Atanog e'na amissala, yuk-i,
"Sai bahā' taga-kapatut amitas saga gindan ma gulungan katas itu sampay
am'llat iya?"

---

* **4:3 4:3** Biradali: atawa salindugu'. † **4:6 4:6** Binatang: atawa sattuwa palsuku'an Tuhan.

3 Sagō' minsan ma diyata' langit atawa ma babaw dunya atawa ma
deyom ahirat, halam aniya' bay tabāk makarapat am'llat gulungan katas
inān, ang'nda' ni deyomna.
4 Na, pagka halam aniya' minsan dakayu' patut am'llat katas inān atawa
ang'nda' ma deyomna, magtūy aku anangis magkarukka'an.
5 Manjari binissalahan aku e' dakayu' matto'a min duwampū' maka mpat
inān, yuk-i, “Da'a ka anangis. Nda'un ba. Tara'ug na nakura' saitan e'
dangan a'a ya pinagsambat Halimaw min panubu' si Yuda. Babantugun
iya, maka tubu' sultan Da'ud. Angkanna iya makarapat amitas pitu' gindan
ma gulungan katas inān, sampay am'llat iya.”
6 Puwas e' aniya' ta'nda'ku maina'an sali' Bili-bili an'ngge ma atag
paningkō'an bangsahan ma t'ngnga'-t'ngnga'na. Pinaglibutan iya e' mpat
binatang maka duwampū' maka mpat pagmatto'ahan. Aniya' ta'nda'ku
ma baran Bili-bili saga bainat in iya bay pinapatay. Aniya' pitu' tandukna
maka pitu' isab matana. Bang pina'amu, in pitu' matana inān, ya na Rū
Tuhan pinabeya' e' Tuhan ni kaluha'an dunya.
7 Sakali itu pa'abut Bili-bili itu ni Dangan ya aningkō' ma paningkō'an
bangsahan, angā' gulungan katas min tanganna kowan.
8 Pagā'na katas, magtūy in mpat binatang, maka duwampū' maka
mpat pagmatto'ahan inān magsujuran ma dahuanna amudji iya. Saga
pagmatto'ahan inān bay amowa biyula kaniya-kaniya maka tugtugan
bulawan ap'nno' e' kamanyan, bo' hamut kamanyan inān buwat ibarat
pagduwa'a min a'a suku' Tuhan.
9 Sakali magkalangan sigām kalangan baha'u, yuk-i,
“Ka'a ya taga-kapatut angā' gulungan katas
sampay amitas gindanna,
sabab ka'a ya bay pinapatay,
maka laha'nu bay pabu'us ma kamataynu.
Ya na ko' ilu bay pangal'kkat saga manusiya' min karusahan sigām
bo' supaya sigām manjari suku' Tuhan.
Saga a'a itu asal min bangsa kamemon, min bahasa kamemon,
min panubu' kamemon, sampay min lahat kamemon.
10 Tahinangnu sigām tubu'an sultan,
tumpukan imam maghinang ni Tuhantam.
Ati sigām ya magbaya' ma babaw dunya itu ma sinosōng.”
11 Puwas e' ang'nda' aku pina'an pabalik, ati aniya' takaleku suwala
min mala'ikat magibu-ibuhan. Sikat'nggehan sigām ma sakalibut pan-
ingkō'an bangsahan maka mpat binatang maka duwampū' maka mpat
pagmatto'ahan inān.
12 Atanog e' ba'anan mala'ikat itu magkalang, yuk-i,
“Patut minahaldika' Bili-bili ya bay pinapatay.
Akawasa iya maka dayahan to'ongan.
Aheya asal pangita'una maka kosogna.
Mahaldika'ta iya, sanglitanta iya, pudjita iya.”
13 Puwas e' takaleku magkalangan kamemon bay pinapanjari e' Tuhan,
ma diyata' langit, ma babaw dunya, ma ahirat, sampay ma deyom tahik.
Aho', magdakayu' saga binangsa kamemon ma sakalingkal alam, yuk-i,
“Pudjitam iya ya aningkō' ma paningkō'an bangsahan.
Pudjitam Bili-bili inān.
Subay iya mahaldika'tam,
subay sanglitantam salama-lama,
sabab in iya asal sangat kawasa.”

14 Sakali anambag mpat binatang inān, yuk-i, “Amin”. Ati pasujud
karuwampū' maka mpat pagmatto'ahan inān amudji Tuhan maka Bili-bili.

6

Saga Gindan Pinikit ni Gulungan Katas

1 Na, sabu pa'in aku ang'nda' pina'an, ta'nda'ku Bili-bili amitas gindan
kaissana min gulungan katas inān. Maka takaleku dakayu' binatang min
atag paningkō'an inān magsuwala. Sali' l'ggon ya tanog suwalana, yuk-i,
“Lanjalin na!”
2 Magtūy aniya' ta'nda'ku kura' pote'. Ya angura' inān amowa ba'ugan
pana', maka binuwanan iya korona paporong kōkna. Jari angura' iya
paluwas minna'an angangga'osan saga bantana kamemon. Mbal iya
angaku da'ug.
3 Sakali pinitas e' Bili-bili inān ya gindan karuwana, ati takaleku binatang
karuwana magsuwala, yuk-i, “Lanjalin na!”
4 Magtūy aniya' kura' dakayu' paluwas, kura' alutu' keyatna. Ya angura'
inān binuwanan patakos ataha', maka binuwanan iya kapatut angala'anan
kasannangan min kaluha'an dunya, sampay amat'nna' kalengogan ma
bangsa manusiya' amapagbono' sigām.
5 Puwas e' pinitas isab e' Bili-bili ya gindan kat'lluna, ati takaleku
binatang kat'lluna magsuwala, yuk-i, “Lanjalin na!” Pag'nda'ku, aniya'
kura' ettom pangura'an e' a'a amenten timbangan.
6 Jari aniya' takaleku sali' suwala paluwas min t'ngnga' mpat binatang
inān. Yuk suwala he', “Ya pam'lli dapansing buwas tirigu atawa t'llu
pansing dawa subay gadji a'a dang'llaw. Sagō' in ns'llan maka binu da'a
subay pinaka'at.”
7 Puwas e' pinitas isab e' Bili-bili ya gindan ka'mpatna, ati takaleku
binatang ka'mpatna magsuwala, yuk-i, “Lanjalin na!”
8 Pag'nda'ku aniya' kura' angamudas, sali' halam laha'na. Ya angura'
inān niōnan Kamatay, maka paturul min buli'anna niōnan Ahirat. Manjari
in duwangan itu binuwanan kapatut amapatay dabahagi' min bahagi'
mpat ma manusiya' kamemon ma dunya. Bono', gotom, bonglay, sampay
sattuwa talun, ya pinat'kka e' duwangan itu pamapatay saga a'a.
9 Puwas e', pagpitas pa'in e' Bili-bili ya gindan kalimana min gulungan
katas e', ta'nda'ku maina'an, ma deyo' tongod pagkulbanan, saga umagad
a'a. A'a inān bay pinapatay ma sabab pagnasihat sigām ma palman Tuhan,
maka ma sabab katuyu' sigām anaksi' ma pasal si Isa Al-Masi.
10 Sakali angalingan saga umagad itu. Atanog pangalingan sigām, yuk-i,
“O Tuhan Panghū' kami, ka'a ya tunggal Sangat Kawasa. Mahasussi ka
maka ab'nnal to'ongan! Buwattingga gi' t'ggolna bo' yampa hukumnu saga
a'a ma dunya he'? Sumiyan sigām pagmulka'annu ma sabab pamapatay
sigām ma kami itu?”
11 Jari binuwanan sigām juba pote' pakaniya-pakaniya, ati sinō' sigām
pahali-hali gi' dai'-dai'. Subay kono' jukup ya heka dauranakan sigām
sosoho'an Tuhan pinapatay bo' yampa minulka'an saga a'a bay amapatay
he'.
12 Na, aubus pa'in ina'an-i, ta'nda'ku Bili-bili amitas gindan ka'nnomna
min gulungan katas. Magtūy aniya' linug aheya makajogjog deyom dunya.
Angalendom isab mata llaw sali' hantang karut ettom, maka luwa bulan
inān akeyat pinaka luwa laha'.

13 Sampay bitu'un ma b'ttong langit, sikapakpakan sali' hantang buwa'
kayu amalaganas hūgna bang taluwa' badju.
14 Nilanyapan isab langit sali' hantang katas nilūnan, maka kamemon
kabūd-būran maka kapū'-pū'an apinda min baina.
15 Manjari saga a'a ma dunya, saga kasultanan maka saga parinta, saga
kanakura'an sundalu, saga a'a dayahan maka a'a ga'osan sampay isab a'a
kamemon, ata maka ngga'i ka ata, magtapukan di-sigām sama-sama, ai-na
ka ma deyom songab batu, ai-na ka ma deyo' kabatuhan ma kabūd-būran.
16 Aminta-minta sigām ni kabūd-būran maka ni kabatuhan, yuk-i,
"Tambunin kami, bo' supaya kami mbal ta'nda' e' Dangan ya aningkō' ma
paningkō'an bangsahan, bo' mbal isab taluwa' mulka' min niōnan Bili-bili.
17 Sabab ta'abut na waktu pamat'kka mulka' e' sigā ma manusiya'. Halam
aniya' makasandalan mulka' inān, minsan sai."

7

Dahatus maka Mpatpū' maka Mpat Ngibu A'a Isra'il

1 Puwas inān maka'nda' aku mpat mala'ikat an'ngge ma mpat pidju alam
magpanagang. Ina'an sinagang e' sigām mpat baliyu aheya bo' supaya
mbal patumbuk ni gintana'an atawa ni dilaut, atawa ni kakayu-kayuhan
minsan la'a hal ni dampo'on.
2 Maka aniya' ta'nda'ku dakayu' mala'ikat paluwas min sobangan
amowa pagsasāp Tuhan, ya kakkal salama-lama. Ginasuran e' mala'ikat
dakayu' saga mala'ikat ka'mpat inān, ya bay kabuwanan kawasa e' Tuhan
magpaka'at dunya deya-dilaut.
3 Yuk mala'ikat dakayu' itu, "Da'a gi' mulahunbi gintana'an maka dilaut
ilu sampay kakayu-kayuhanna, sat'ggol halam gi' kasāpan e' kami saga
sosoho'an Tuhantam ma tuktuk sigām."
4 Manjari nihaka'an aku bang pila puhu' ya subay sināpan ma tuktuk.
Dahatus kono' maka mpatpū' maka mpat ngibu min kabangsahan tubu'
Isra'il.
5-8 Min panubu' si Yuda aniya' sangpū' maka duwangibu bay kasāpan. Ya
du min panubu' si Ruben, si Gād, si Aser, si Naptali, si Manasse, si Simiyun,
si Libi, si Issakar, si Sibulun, si Yusup, maka si Benjamin. Sangpū' maka
duwangibu bay kasāpan min panubu' sigām kaniya-kaniya.

Katimukan A'a Mamarahi Hekana

9 Puwas e' ang'nda' aku, ati ta'nda'ku katimukan a'a mamarahi hekana,
mbal taitung! Aniya' sigām min lahat kamemon maka min bangsa
kamemon, min panubu' kamemon maka min bahasa kamemon. Ina'an
sigām sikat'nggehan ma alopan paningkō'an bangsahan maka ma alopan
Bili-bili. Magnijuba sigām pote', magpamowa isab sali' lokay kaniya-
kaniya.
10 Atanog e' sigām magsuwala sama-sama, yuk-i,
"Sanglitanta Tuhan Manglalappas,
ya aningkō' ma paningkō'anna bangsahan.
Pudjita isab Bili-bili."
11 Ina'an mpat binatang maka saga pagmatto'ahan an'ngge ma atag
paningkō'an, maka ina'an isab saga mala'ikat kamemon an'ngge min
sakalibut sigām. Sakali magsujuran ba'anan mala'ikat inān paharap ni
paningkō'an ati pinudji Tuhan e' sigām.
12 Yuk-i,
"Amin. Sanglitanta Tuhan, mahaldika'ta na iya.

Paheyata ōnna, pagsukulanta iya,
sabab ma iya asal pangita'u alalom
maka barakat maka sangat kawasa
sampay ni kasaumulan!
Amin!”
13 Sakali itu, tinilaw aku e' dakayu' min pagmatto'ahan inān, yukna,
“Kata'uwannu bahā' bang sai saga a'a magnijuba pote' itu? Kata'uwannu
bang minningga sigām?”
14 Anambung aku, “Tuwan, mbal. Ka'a ya makata'u.”
Yukna ma aku, “Sigām inān bay makalabay kabinasahan aheya. Bay
karakdakan e' sigām juba sigām ma laha' Bili-bili, hatina kala'anan tamak
dusa sigām.
15 Ya he' sababanna angkan sigām an'ngge ma alopan tingkō'an Tuhan.
Maghinang sigām ma iya llaw-sangom ma tongod pangarapan ni iya.
Nihampanan sigām e' Tuhan, ya aningkō' ma tingkō'anna bangsahan.
Asalamat sigām ma haddaratna.
16 Mbal na sigām lingantu atawa patay bohe' pabalik
sampay ni kasaumulan.
Mbal sigām kinapiyalu atawa apanggang,
17 sabab Bili-bili, ya pa'atag ma haddarat Tuhan, angupiksa' sigām.
Iya ya magmakōk, amowa sigām ni tuburan bohe' makakallum.
Ati sinapuhan e' Tuhan bohe' mata sigām kamemon.”

8

Gindan Kapitu'na

1 Manjari itu, apuwas pa'in e' Bili-bili amitas gindan kapitu'na min
gulungan katas inān, magtūy halam aniya' minsan bah'ssek ma deyom
sulga' ma deyom saga tonga' jām.
2 Puwas e' ta'nda'ku pitu' mala'ikat an'ngge ma haddarat Tuhan, ati
tinoporan sigām tiyup-tiyup pakaniya-pakaniya.
3 Sakali aniya' mala'ikat dakayu' pina'an an'ngge ma atag pagkukulbanan,
maka e'na amowa tugtugan bulawan. Aheka kamanyan bay pamuwan ma
iya pamasimbugna ni saga duwa'a ya pangamu'-ngamu' e' kamemon saga
a'a suku' Tuhan. Ati tinukbal e' mala'ikat maina'an ma lamisahan bulawan
ya ma dahuan tingkō'an Tuhan.
4 Jari in humbu kamanyan maka pangamu'-ngamu' saga a'a suku' Tuhan,
wa'i pat'bbud pariyata' min tangan mala'ikat e'.
5 Sakali, niā' tugtugan e' mala'ikat itu. Pin'nno'an e'na maka baga api
min diyata' lamisahan inān bo' yampa nilarukan ni dunya. Paglaruk itu,
magtūy aniya' l'ggon maglagublub, maka l'tte', maka lāt aninglab. Aniya'
isab linug anganjogjog deyom dunya.

Pinah'lling Tiyup-tiyup

6 Manjari in pitu' mala'ikat, ya amowa pitu' tiyup-tiyup inān, sakap na
song amah'lling.
7 Ya mala'ikat dakayu' inān amah'lling na tiyup-tiyupna. Magtūy aniya'
tigtigan aes maka api bay pinatumbuk ni dunya maglamud maka laha'.
Minnē' atunu' dunya, dabahagi' min bahagi' t'llu. Talapay saga kakayu-
kayuhan dabahagi' isab min bahagi' t'llu, maka atunu' isab kaparang-
parangan kamemon ma dunya.
8 Puwas e' ya mala'ikat karuwana inān amah'lling na isab tiyup-tiyupna.
Sakali aniya' api akompol buwat heya būd wa'i pinatumbuk ni deyom

tahik. Paglaruk pa'in itu, magtūy dabahagi' min bahagi' t'llu ma katahikan
inān tahinang laha'.
9 Amatay magtūy dabahagi' min bahagi' t'llu ya ai-ai bay allum ma deyom
tahik. Magka'at isab dabahagi' min bahagi' t'llu ya sasuku tabayan ma
kuwit tahik inān.
10 Puwas e' ya mala'ikat kat'lluna amah'lling na isab tiyup-tiyupna. Sakali
aniya' bitu'un aheya amaga'-maga' sali' suwariyan, wa'i pinatumbuk min
b'ttong langit tudju ni kasapa'-sapa'an maka ni tuburan bohe', dabahagi'
isab min bahagi' t'llu.
11 Bitu'un inān niōnan "Pa'it" sabab ya bohe' bay katumbukanna apa'it
du. Aheka a'a bay amatay paginum sigām bohe' inān, sabab min pa'itna.

12 Puwas e' ya mala'ikat ka'mpatna amah'lling na isab tiyup-tiyupna.
Magtūy taluwa' lendom dabahagi' min bahagi' t'llu ma llaw, ma bulan,
sampay saga bitu'un. Angkan ma deyom dang'llaw, alendom mpat jām
t'ggolna. Damikiyanna ma waktu sangom, mpat jām isab mbal amuwan
sawa min diyata' langit.

13 Na puwas ina'an-i, sabuku ang'nda', aniya' belle' takaleku magsuwala,
ina'an paleyang ma to'ongan ayan. Atanog suwalana, yukna, "Arōy! Arōy!
Asiya-siya na sasuku maglahat ma dunya, sabab landu' abisa saga bala'
ya pinat'kka ni sigām bang ta'abut waktu pamah'lling tiyup-tiyup e' t'llu
mala'ikat damuli!"

9

1 Manjari ya mala'ikat kalimana bay amah'lling tiyup-tiyupna, ati aniya'
ta'nda'ku sali' bitu'un bay ahūg ni dunya min diyata' langit. Bitu'un itu bay
kabuwanan kunsi' pangukab tambol lowang tegob-tegoban.
2 Pagukabna pa'in lowang inān, magtūy aniya' humbu an'bbud min
deyomna, sali' humbu min tunu' aheya. Jari kalendoman llaw maka langit
e' humbu inān.
3 Aniya' ba'anan ampan pat'ppak ni dunya luwas bay min deyom humbu,
kabuwanan kapatut angeket, buwat jalalangking.
4 Sinō' sigām da'a amaka'at kaparang-parangan atawa kakayu-kayuhan
atawa ai-ai patomo' ma babaw dunya. Luwal saga a'a halam bay kasāpan
tuktuk sigām maka sāp Tuhan ya makajari minula e' saga ampan inān.
5 Malaingkan mbal sigām pinarūl amapatay. In manusiya' inān subay
pinap'ddi'an sadja ma deyom limambulan. Ya nanam p'ddi' kalabayan saga
a'a inān sali' maka p'ddi' keket jalalangking.
6 Na, ma deyom limambulan parahing na pa'in saga a'a kineket itu bang
pa'in sigām amatay, sagō' mbal tinugutan amatay. Bilahi to'ongan sigām
amatay sagō' mbal nirūlan.

7 Ya pangluwahan saga ampan inān sali' hantang kura' pinanyapan song
pangura'an ni pagbono'an. Aniya' sali' korona bulawan paporong ma kōk
sigām, maka pamaihu'an sigām sali' manusiya'.
8 Bu'un sigām ataha' sali' bu'un d'nda, maka empon sigām sali' taling
sattuwa halimaw.
9 Daggaha sigām tinamingan maka sisik sali' luwa basi'. Ang'llub isab
pikpik sigām bang pajabjab, sali' tagandak ba'anan kura' angangguyud
saga kalesa bang parugpak ni pagbono'an.
10 Togel sigām sali' togel jalalangking, taga-tugsuk ma tōngna. Ya ina'an
paminasa sigām ma manusiya' ma deyom limambulan.

11 Aniya' isab sultan magagi ma sigām, ya na dakayu' saitan tag-ntanan
lowang tegob-tegoban inān. Ōn tag-ntanan inān, bang ma bahasa Hibrani,
si Abaddon. Bang ma bahasa Girīk, si Apolyon, hatina Pamamaka'at.
12 Na, minnē' patobtob na bala' ya dahū pinat'kka, sagō' masi gi' duwa
bala' damuli.
13 Manjari mala'ikat kannomna bay amah'lling tiyup-tiyupna ati
makakale aku suwala paluwas min mpat dugu lamisahan bulawan ya
pagtugtugan kamanyan, ya maina'an ma alopan Tuhan.
14 Buwattitu ya lapal suwala inān, yukna, "Hubarin na mpat saitan ya
bay niengkotan ma bihing sapa' Alpurati he'."
15 Saga saitan inān bay pinasakap asal sagō' halam sigām bay nihubaran.
Subay na ta'abut waktuna to'ongan, llawna maka bulanna maka tahunna,
bo' yampa sigām pinaluwas amapatay ba'anan manusiya', dabahagi' min
bahagi' t'llu ma sigām kamemon.
16 Kahaka'an aku bang pila sundalu ma deyo'an mpat saitan e', a'a
magpangura' lullun. Duwampū' ngibu laksa' kono' ya heka sigām.
17 Buwattitu ya pangluwahan saga kura' bay ta'nda'ku, maka saga
sundalu magpangura' inān. Ya daggaha sigām bay tinampanan maka
taming magwalna' keyat api maka bilu alutu' maka sali' biyaning mailang.
Ya kōk kura' inān angaluwa halimaw, ya bowa' sigām paluwasan api maka
humbu maka mailang arokot.
18 Jari amatay in binangsa manusiya', dabahagi' min bahagi' t'llu. Ya
makapatay inān t'llu ginis bala' bay paluwas min bowa' saga kura', hatina
api maka humbu maka mailang arokot.
19 Aniya' duwa bala' pamapatay saga kura' inān ma manusiya'. Kaissana,
ya bala' paluwas min bowa' sigām. Karuwana, ya bala' ma togel sigām,
sabab togel sigām inān sali' sowa taga-kōk pangamula ma manusiya'.
20 Malaingkan saga manusiya' takapin, ya halam bay amatay e' bala'
inān, mbal to'ongan pataikut min ta'u-ta'u pagtutuhanan sigām. Mbal
sigām pahali anumba ni saga saitan sampay ni ta'u-ta'u mbal maka'nda',
mbal makakale, maka mbal makal'ngngan, ya bay hinangan bulawan,
pilak, tumbaga, batu maka kayu.
21 Mbal sigām papinda min kahinangan ala'at. Masi-masi sigām
magpamono' sampay amantak ni pagkahi sigām. Mbal sigām pahali
maghinang kasabulan d'nda maka l'lla, sampay magtangkaw.

10

Mala'ikat maka Gulungan Katas Ariki'

1 Manjari aniya' na isab dakayu' mala'ikat akosog ta'nda'ku pareyo' min
sulga' tudju ni dunya, paputus ma gabun. Aniya' biradali* palengkong min
diyata' kōkna, ati baihu'na magsinag sali' mata llaw. Ya b'ttisna inān sali'
hāg arokot.
2 Aniya' ntananna gulungan katas ariki' pab'llat. Tape'na kowan bay
pinat'ppak ni diyata' tahik, ati tape'na gibang pinat'ppak ni gintana'an.
3 Sakali angalingan pakosog mala'ikat itu, sali' pamanggohong† pakosog
min bowa' halimaw. Paglinganna itu, na, sinambag iya e' pitu' l'ggon
angalagublub.

---

* **10:1 10:1** 'Biradali' atawa 'salindugu''. 'Rainbow' bang ma bahasa Ingglis. † **10:3 10:3** 'Pamanggohong:' ya lling halimaw atawa baruwang landu' akosog.

4 Paglagublub itu, arak sulatku bay lapal l'ggon e', sagō' aniya' takaleku
suwala min deyom sulga' anagang aku, yuk-i, “Da'a sulatun ya pagkallam
e' pitu' l'ggon ilu. Kuli-kulihun sadja.”
5 Manjari in mala'ikat ya bay ta'nda'ku an'ngge ma tahik maka ma
gintana'an, bay anayang tanganna kowan tudju ni langit
6 maka e'na anibahat. Ya panibahatanna ōn Tuhan kakkal, ya bay
amapanjari langit maka kakaya'-kaya'anna sampay dunya itu deya-dilaut
maka kakaya'-kaya'anna isab. Yuk sibahatna, “Pinalanjal na, mbal na
patanggu.
7 Sagō' ta'abut pa'in saga llaw song pinah'lling tiyup-tiyup e' mala'ikat
kapitu'na, atuman kagara'an Tuhan ya bay ma deyom sipuk. Tahinang
buwat bay pamata'una ma saga sosoho'anna, hatina ma kanabi-nabihan.”
8 Puwas e' amissala ni aku pabīng ya suwala bay takaleku ah'lling min
deyom sulga', yuk-i, “Pehē' ka, ngā'un katas pab'llat min tangan mala'ikat
ya an'ngge ma tahik sampay ma gintana'an inān.”
9 Na, pehē' aku ni mala'ikat angamu' gulungan katas ariki'. Yukna ni
aku, “Ā, ngā'un na, kakanun. Tananamnu du ko' ilu, amamis sali' gula'
buwani ma deyom bowa'nu, sagō' al'ssom ma deyom b'ttongnu.”
10 Ngā'ku gulungan katas ariki' min tangan mala'ikat inān bo' yampa
kakanku. Pagkakanku magtūy amamis sali' gula' buwani, sagō' pagt'llonku,
al'ssom ma deyom b'ttongku.
11 Manjari aniya' amissala ni aku, yukna, “Subay paluwasnu lapal Tuhan
pabīng pasal ya song pinat'kka ni kabangsa-bangsahan, ni kapanubu'an,
ni bahasa kaginisan, sampay ni ba'anan kasultanan sigām.”

11

Duwangan Saksi'

1 Manjari itu kabuwanan aku batang kayu pagsukuran, ati sinoho' aku
anukud. Yuk panoho'an e', “Pehē' ka, sukurun langgal Tuhan sampay
pagkukulbanan. Itungun bang pila jama'a ya angarap ni Tuhan maina'an.
2 Sagō' da'a lapayun halaman ma katilibut langgal inān. Da'a sukurun
he'-i sabab pamasuku' ma saga a'a ngga'i ka suku' Tuhan. Nilumu' da'ira
sussi e' sigām ma deyom mpatpū' maka duwambulan.
3 Sō'ku duwangan saksi'ku pina'an,” yukna. “Magpamakay sigā s'mmek
karut, ati pinasaplag e' sigā lapal Tuhan ma deyom dangibu maka duwa
hatus maka nnompū' llaw.”
4 Na, in duwa saksi' itu*, ya na duwa kayu jaitun maka duwa palita'an
an'ngge ma dahuan Panghū' ya tag-suku'an dunya.
5 Bang aniya' ganta' pasulay angala'ugan saga saksi' itu, aniya' api
pasulapput min bowa' sigā amaka'at saga banta sigā. Angkan tantu amatay
sai-sai anawakkal anganjahulaka'an duwangan itu.
6 Aniya' isab kapatut sigā anambolan langit bo' supaya mbal angulan
sat'ggol sigā masi magpasaplag lapal Tuhan. Taga-kapatut isab sigā
magbaya' ma tuburan bohe', pinapinda ni laha'. Maka aniya' isab kapatut
sigā amat'kka bala' kaginisan ni dunya, sumiyan-sumiyan ya kabaya'an
sigā.
7 Na, bang aubus na e' duwangan saksi' itu magpasaplag lapal Tuhan,
nirugpakan du sigā e' dakayu' sattuwa makatāw-tāw, ya paluwas min
deyom lowang tegob-tegoban. Tara'ug e'na duwangan itu, pinapatay.

* **11:4 11:4** Tasulat pasal saksi' itu ma Jūd Nabi Jakariya 4:1-14.

8 Jari patay sigā pinasagaran pahantal ma paglabayan ma deyom da'ira
binabantug inān, da'ira bay pangalansangan Panghū' sigā ni hāg. Ya
pangōn da'ira inān Sodom maka Misil, bo' ngga'i ka he' dī ōnna. Tu'ud
ōn pamaralil sadja.
9 Ma deyom t'llung'llaw maka tonga' in patay duwangan saksi' itu
niaro'-aro'an na pa'in e' ba'anan a'a min panubu' kamemon, min bangsa
kamemon, min bahasa kamemon, maka min lahat kamemon. Saguwā'
mbal to'ongan amakubul saga a'a angaro'-ngaro' inān.
10 Na, kinōgan du sidda saga a'a ma sakalingkal dunya ma sabab
kamatay duwangan itu. Magkalamihan sigām sampay maghulmat-
hiyulmati dangan maka dangan, sabab in duwa nabi itu bay amaniya'
kabinasahan ni saga a'a pat'nna' ma dunya.
11 Saguwā', palabay pa'in t'llung'llaw maka tonga' min bay kamatay
duwangan itu, magtūy pinabatuk nyawa sigā pabīng e' Tuhan, binuwanan
kallum pabalik. Magtūy sigā pabungkal, ati sasuku maka'nda' ma sigā
landu' to'ongan tināw.
12 Puwas e' aniya' takale e' duwangan nabi itu suwala atanog amissala ni
sigā min deyom sulga', yuk-i, "Pariyata' kam pi'itu." Magtūy sigā pariyata'
ni sulga' min deyom gabun ma sabu banta sigā ang'nda'-ng'nda'.
13 Salta' kapariyata' sigā, saru'un-du'un aniya' linug akosog makalandu'.
Alubu dabahagi' min bahagi' sangpū' ma da'ira inān. Aniya' pitu' ngibu
a'a amatay e' linug. Sakali saga a'a ya takapin allum inān sinōd tāw sidda,
angkan sigām bay amuwan sanglit ma Tuhan ya ma deyom sulga'.
14 Na, palabay na bala' karuwana sagō' arai' na bala' kat'lluna.

Pinah'lling Tiyup-tiyup Kapitu'

15 Na, ya mala'ikat katapusan amah'lling na tiyup-tiyupna. Magtūy
aniya' saga suwala atanog takale min deyom sulga', yuk-i, "In dunya itu
kapagparintahan na e' Panghū'tam Tuhan maka Al-Masi ya tapene'na.
Taptap kapagparintana sampay ni kasaumulan!"
16 Manjari in duwampū' maka mpat pagmatto'ahan, ya magtingkō'an
asal ma alopan Tuhan, pasujud magpamudji iya,
17 yuk-i,
"O Tuhan Panghū' kami Sangat Kawasa,
kakkal ka asal min awal sampay ni kabuwattituhan.
Aheya pagsukulan kami sabab ginuna e'nu kawasanu
bo' ka anagna' magparinta ma dunya.
18 Bay akagit atay saga palbangsahan patigaggahun,
ati ta'abut na waktu kapangamulka'nu sigām,
waktu pangahukumnu ma saga a'a magpatayan,
waktu kapanungbasnu ma saga kanabi-nabihan ya sosoho'annu,
sampay a'a suku'nu kamemon maka sasuku magaddat ma ōnnu,
ai-na ka alanga, ai-na ka areyo',
waktu isab kapamaka'atnu saga a'a bay amaka'at dunya itu."
19 Sakali niukab na langgal Tuhan ma sulga' ati ta'nda'ku maina'an
ba'ul pangisihan kapagsulutan Tuhan maka saga a'a suku'na. Aniya' inān
singlab lāt, maka l'ggon maglagublub, maka linug, maka aniya' tigtigan aes
parugpak min diyata'.

12

D'nda maka Naga

1 Manjari itu aniya' ta'nda'ku paltanda'an landu' makainu-inu palahil ma
b'ttong langit. Aniya' inān dakayu' d'nda an'ngge ma bulan, ya pas'mmekna
sali' sinag llaw. Ya paporong ma kōkna sangpū' maka duwa bitu'un.
2 D'nda itu arai' na anganak. T'kkahan iya p'ddi' angkan iya angolang.
3 Puwas e' aniya' paltanda'an makainu-inu saddī palahil ma b'ttong
langit. Ta'nda'ku dakayu' naga keyat landu' aheya, pitu' kōkna, sangpū'
tandukna. Kōkna kapitu' inān taga-korona.
4 Sakali itu, in togel naga itu bay angalappet saga bitu'un, dabahagi'
min bahagi' t'llu, bo' nihantakan e'na min b'ttong langit pareyo' ni dunya.
An'ngge iya ma dahuan d'nda ya song anganak e', supaya l'kkobna onde'-
onde' bang makaluwas na.
5 Manjari d'nda inān anganak l'lla sagō' halam ta'abut e' naga sabab
niragtu' minnē' bo' tinandanan ni Tuhan ma paningkō'anna bangsahan.
Ya pangangganta' asal ma onde' inān in iya subay magbaya' ma palbangsa-
bangsahan kamemon ma sinosōng, maka akosog kapagbaya'na, sali'
hantang tungkud basi' mbal tasagga'.
6 Na, taragtu' pa'in onde' he', magtūy alahi d'nda inān ni lahat halam
a'ana, lahat bay tinagamahan iya e' Tuhan. Maina'an iya niussap ma
deyom dangibu maka duwa hatus maka nnompū' llaw.
7 Sakali aniya' pagbono' ma deyom sulga'. Disi Mika'il maka saga
mala'ikat ma deyo'anna bay magbono' maka naga. Angatu isab naga inān
maka saga panendogna,
8 sagō' mbal makaga'os angkan pinala'an min bay tongod sigām ma
deyom sulga'.
9 Ya naga aheya bay nilarukan paluwas min sulga'. Ya na he' sowa
bay awal, ya niōnan hibilis atawa nakura' saitan. Angakkal asal iya
ma manusiya' kamemon. Nihantakan iya pareyo' ni dunya, sampay
panendogna kamemon.
10 Puwas e', aniya' takaleku suwala akosog ah'lling min deyom sulga',
yukna,
“Ta'abut na waktu kapangalappas Tuhan ma manusiya'.
Pina'nda'an na e' Tuhan ya kosog kapagparintana.
Pina'nda'an na isab kapatut Al-Masi ya tapene'na.
Sabab nakura' saitan bay anuntutan danakantam llaw-sangom
ma alopan Tuhan, ina'an na bay nilarukan paluwas min sulga'.
11 Tara'ug na iya e' dauranakantam sabab min laha' si Isa, ya niōnan Bili-
bili,
maka min pandu' b'nnal ya pamatanyag sigām.
Lāgi pinaglilla' e' sigām ginhawa-baran sigām sampay ni kamatay.
12 Ka'am maglahat ma deyom sulga' ilu, magkōg-koyag kam.
Maka'ase'-ase' ka'am maglahat ma dunya, ma gintana'an maka ma tahik,
sabab ilu nakura' saitan paruwa'i ni ka'am.
Kumarukan to'ongan pasu' atayna,
sabab kata'uwanna in ganta'anna song na ta'abut.”
13 Sakali itu, tata'u pa'in e' naga in iya bay nihantakan ni dunya, magtūy
turulna d'nda ya bay anganakan l'lla inān.
14 Sagō' d'nda itu bay kabuwanan duwa pikpik belle' aheya bo' maka-
leyang tudju ni lahat halam a'ana, ya bay tinagamahan iya. Ati maina'an
iya niussap ma deyom t'lluntahun maka tonga' bo' supaya mbal ta'abut e'
sowa, hatina e' naga inān.

15 Jari aniya' bohe' alandos bay sinulapputan e' naga inān min deyom
bowa'na bo' supaya nirunukan d'nda inān sampay talaran.
16 Daipara tinabang iya e' tana'. Wa'i palowang tana' ati in bohe' bay min
bowa' naga inān hal pahūs ni deyom lowang.
17 Na, minnē' mbal takole'-kole' pasu' atay naga inān tudju ni d'nda,
angkan iya angangut anguntarahan saga anak-mpu d'nda inān kasehe'an,
sasuku ameya' ma panoho'an Tuhan sampay amogbogan pandu' b'nnal
bay min si Isa.
18 Manjari pehē' naga inān an'ngge ma bihing tampe.

13

Duwa Sattuwa

1 Manjari itu, aniya' ta'nda'ku sali' sattuwa paluwas min tahik. Sattuwa
itu pitu' kōkna maka sangpū' tandukna, bo' tandukna he' bay sinangonan
korona pakaniya-pakaniya. Kōkna kapitu' inān bay sinulatan ōn sidda
ala'at, ōn pangkal ni Tuhan.
2 Ya sattuwa ta'nda'ku itu sali' luwa halimaw b'ttikan, tape'na sali' tape'
sattuwa baruwang, maka bowa'na sali' bowa' halimaw. Sattuwa itu bay
kawakilan e' naga, kabuwanan barakatna luggiya' maka kapagsultanna
maka kapatutna akosog.
3 Dakayu' kōk sattuwa itu bay nilagut ma katubaganna, sagō' kauli'an
bay bakatna arak makapatay he', angkan takuddat saga a'a kamemon ma
dunya. Jari ameya' sigām ma sattuwa itu.
4 Pasumba kamemon saga a'a ma naga inān sabab in iya bay amuwan ka-
patutna ma sattuwa. Sinumba isab sattuwa e' sigām maka e' sigām ah'lling,
yuk-i, “Sattuwa itu halam aniya' sali'na! Halam aniya' maka'atuhan iya!”
5 Manjari in sattuwa itu pinarūl magbaya' ma dunya ma deyom mpatpū'
maka duwambulan. Pinasagaran isab iya magmalangkahi sampay
amah'lling pangkal ni Tuhan.
6 Pinabanga' e'na bowa'na anukna'an Tuhan maka ōnna maka
pajātanna, maka sasuku maglahat ma deyom sulga'.
7 Pinasagaran isab sattuwa itu amono' saga a'a suku' Tuhan sampay
sigām tara'ug e'na. Binuwanan iya kapatut magbaya' ma panubu'
kamemon, ma pihak kamemon, ma bahasa kamemon, sampay ma bangsa
kamemon.
8 Ma sinosōng in sattuwa itu pinudji e' a'a kamemon maglahat ma deyom
dunya, sasuku halam tasulat ōnna ma kitab ya palsuku'an Bili-bili. Sangay
min waktu kapamapanjari dunya, tasulat asal ma kitab inān ōn saga a'a
ya taga-kallum kakkal.
9 Na, sasuku kam taga-tainga, asipunbi itu-i:
10 Bang a'a pinakadalan sinaggaw, tantu du iya sinaggaw.
Bang kadalna patay lagut, tantu du iya amatay e' lagut.
Angkan ka'am saga a'a suku' Tuhan, subay kam pasandal maka subay
pahogotbi imanbi.
11 Manjari aniya' na isab ta'nda'ku sattuwa dakayu', luwas bay min
deyom tana'. Aniya' duwa tandukna ariki' pinaka luwa tanduk bili-bili,
sagō' suwalana inān sali' lling naga.
12 Sattuwa damuli itu bay kawakilan e' sattuwa tagna', ya bay kauli'an
bakatna makatubag e', angkan pinagguna e' sattuwa damuli in kapatut
aheya ya bay min sattuwa tagna'. Pinissoko' a'a kamemon ma dunya e'
sattuwa damuli itu, sinō' pasumba ma sattuwa dahū inān.

13 Tahinang isab e' sattuwa damuli itu hinang makainu-inuhan a'a. Bay
soho'na api pareyo' min diyata' langit tudju ni dunya ma pang'nda'an a'a
kamemon.
14 Ka'akkalan e'na saga a'a kamemon ma deyom dunya. Tabowa-bowa
sigām sabab hinang makainu-inu ya tahinangna deyo' bay min sattuwa
dahū ya paganti'anna. Jari in sattuwa damuli itu bay magpanoho'an ma
a'a kamemon, sinō' sigām angahinang ta'u-ta'u pangahulmat sattuwa ya
bay nilagut maka kalis e', sagō' masi allum.
15 Kabuwanan isab kawasa sattuwa damuli itu amuwan napas ma ta'u-
ta'u, ya nihinang sali' pangluwahan sattuwa dahū. Manjari allum ta'u-
ta'u itu, angkan makapamūng na, anoho' subay pinapatay sasuku mbal
anumba iya.
16 Bay pinissoko' e'na a'a kamemon subay sināpan ma tangan sigām
kowan maka ma tuktuk sigām. Pinagsali'-sali' kamemon, alanga maka
areyo', miskin maka dayahan, ata maka ngga'i ka.
17 Sai-sai halam taga-sāp mbal makajari am'lli atawa amab'lli. Sāp inān,
ya na ōn sattuwa atawa umbul ganti' ōnna.
18 Ahunit umbul itu nihati. Sagō' sai-sai ataha' nahu'na makatali' du bang
ai hatina umbul sattuwa itu, sabab ōn a'a ko' he'. Umbulna itu nnom hatus
maka nnompū' maka nnom.

14

Bili-bili maka saga A'a Suku'na

1 Puwas e' ang'nda' aku pabalik ati ta'nda'ku ya pinagsambat Bili-bili,
ina'an an'ngge ma būd Siyun. Ameya' isab ma iya ba'anan a'a, dahatus
maka mpatpū' maka mpat ngibu hekana, ya bay sinulatan tuktuk sigām
maka ōn Bili-bili sampay ōn Mma'na Tuhan.
2 Takaleku isab lling min deyom sulga' landu' atanog, sali' lagublub bohe'
anasahan min diyata', sali' kosog l'ggon. Bo' alu'uy lling bay takaleku inān,
sali' tunis min a'a magbibiyula.
3 Na, ya a'a dahatus maka mpatpū' maka mpat ngibu, ina'an maina'an
magpan'ngge pa'alop ma tingkō'an Tuhan maka ma mpat binatang maka
ma saga pagmatto'ahan. Magkalangan sigām kalangan baha'u, kalangan
mbal ta'anad e' saddī min sigām karahatus maka mpatpū' maka mpat
ngibu, ya bay nil'kkat min pang'ntanan nakura' saitan waktu lagi' sigām
bay ma dunya.
4 Halam aniya' tamak ma saga a'a itu, sali' sapantun subul asussi to'ongan
pangatayanna, a'a halam gi' bay makalabay d'nda. Paumpig sadja sigām
ma niōnan Bili-bili pi'ingga-pi'ingga pal'ngnganana. Bay sigām nil'kkat
e' Tuhan min pang'ntanan nakura' saitan waktu sigām lagi' ma dunya, ati
sigām ya makarahū pinasuku' ma Tuhan maka ma Bili-bili.
5 Halam aniya' kaputingan atawa tamak sigām.

T'llu Mala'ikat

6 Puwas e' maka'nda' aku mala'ikat dakayu' paleyang ma diyata' ayan,
maka e'na amowa lapal ahāp ya mbal magkapinda ni kasaumulan.
Pinasaplag e'na ni a'a kamemon ma dunya, ni lahat kamemon, ni bangsa
kamemon, ni bahasa kamemon, maka ni pihak kamemon.
7 Sakali magsuwala mala'ikat e'. Atanog suwalana, yuk-i, “Katāwinbi
Tuhan, mahaldika'unbi, sabab ta'abut na waktu pangahukumna ma
manusiya' kamemon. Pudjihunbi na iya, ya bay amapanjari langit maka
dunya, s'llang maka tuburan bohe' kamemon.”

8 Na, aniya' paturul mala'ikat saddī magsuwala isab. Yukna, “Magka'at
na, magka'at to'ongan na da'ira Babilon, ya da'ira binabantug inān.
Sapantun iya d'nda ala'at bay amowa-mowa bangsa kamemon maginum
binuna makalango, hatina tabowa maghinang kaba'isan.”
9 Puwas e' paturul isab mala'ikat saddī, kat'lluna na. Atanog isab
e'na magsuwala, yukna, “Sasuku amudji sattuwa maka ta'u-ta'una, maka
sasuku bay makataima' sāp sattuwa ma tuktukna atawa ma tanganna,
10 pinananaman mulka' Tuhan. In mulka' itu sali' hantang binu halam
aniya' lamudna, ya tinumpahan ni deyom Sawan Mulka' Tuhan. Aho',
sasuku amudji sattuwa inān pinap'ddi'an to'ongan ma deyom api maka
mailang asuleyab, ma pang'nda' saga mala'ikat sussi maka Bili-bili.
11 Aniya' humbu pat'bbud na pa'in min api paminasahan inān, sampay
ni kasaumulan. Llaw-sangom halam aniya' halian pagsandal saga a'a ya
bay anumba ni sattuwa maka ta'u-ta'una, atawa sai-sai bay kasāpan maka
ōn sattuwa.”
12 Angkan ko' ka'am suku' Tuhan ilu, ya ameya' ma panoho'an Tuhan
sampay amogbogan si Isa, pahogotunbi imanbi.
13 Sakali makakale aku suwala min deyom sulga', yukna, “Sulatun na:
puwas min llaw itu aheya du kakōganna sasuku amatay ma deyoman
Panghū' Isa.”
Magtūy anambag Rū Tuhan, yukna, “Aho', tantu du sigām magkōg-
koyag. Pahali sigām min bay pagsangsā'an sigām, sabab paddas na ma
sigām ya kamaujuran ma bay kahinangan sigām ahāp.”

Dalil Kapagani ma Dunya

14 Manjari ang'nda' aku pabalik ati aniya' ta'nda'ku gabun pote', maka
aniya' aningkō' maina'an sali' angaluwa manusiya'. Aniya' korona bulawan
pamaporong kōkna, maka aniya' sanggot atalom ma tanganna.
15 Sakali aniya' gi' mala'ikat saddī bay paluwas min deyom langgal inān,
ati angalingan pakosog ni iya ya aningkō' ma diyata' gabun e'. Yuk-
i, “Gunahun na sanggotnu ilu. Magani na ka, sabab ta'abut na musim
kapagani ma dunya. In dunya inān sali' dalil huma ajatu na buwa'na.”
16 Manjari ya mala'ikat bay aningkō' ma diyata' gabun inān wa'i
angalabaran sanggotna ni dunya bo' pinagani e'na kamemon.
17 Sakali aniya' isab ta'nda'ku mala'ikat saddī luwas bay min langgal ma
deyom sulga', amowa isab sanggot atalom.
18 Maka aniya' gi' isab mala'ikat saddī, mala'ikat tunggu' api, paluwas
min tongod lamisahan pagtugtugan kamanyan ni Tuhan. Angalingan
pakosog mala'ikat itu ni mala'ikat ya amowa sanggot atalom e', yukna,
“Gunahun na sanggotnu ilu pananggot buwa' anggul ma dunya sabab
atahak na. Sanggotun na saga tundunanna min bahanna.”
19 Magtūy ya mala'ikat taga-sanggot e' bay angalabaran sanggotna ni
dunya. Tinipun e'na buwa' anggul inān bo' yampa larukanna ni deyom
pagp'gga'an aheya, ya pangisihan mulka' Tuhan.
20 Jari pin'gga' ba'anan anggul inān ma pagp'gga'an ma luwasan da'ira.
Pagp'gga' pa'in, laha' ya paluwas angandunuk ni katāhan saga t'llu hatus
kilometro. Ati lalomna dand'ppa maka tonga'.

15

Pitu' Mala'ikat Amowa Bala' Kahinapusan

1 Manjari itu aniya' na isab ta'nda'ku paltanda'an dakayu' ma diyata' lan-
git, landu' makainu-inu maka makahailan. Ya ta'nda'ku inān pitu' mala'ikat

amowa pitu' ginis bala'. Ya na he'-i kahinapusan bala' pamatobtob mulka' Tuhan.
2 Sakali aniya' ta'nda'ku maina'an sali' kahantang s'llang, landu' asawa sali' sawa samin, maka kalamuran api angillaw-ngillaw. Ta'nda'ku isab saga a'a bay makapanganda'ug min sattuwa talun maka min ta'u-ta'u ya hinangan pangluwahanna. Halam sigām bay angaku umbul ya panganggindan ōn sattuwa he'. Jari ina'an saga a'a bay anganda'ug magpan'ngge ma bihing s'llang, ya sali' sawa samin. Amowa sigām biyula bay pamuwan sigām e' Tuhan pakaniya-pakaniya.
3 Magkalangan sigām kalangan bay min si Musa ya sosoho'an Tuhan, maka kalangan min Bili-bili. Buwattitu ya lapal kalangan sigām:
"O Panghū', Tuhan Sangat Kawasa,
kawasahan kahinangannu kamemon, makainu-inu sidda.
Ka'a ya sultan ma palbangsa-bangsahan.
Abontol maka b'nnal kaniyatannu kamemon.
4 O Panghū', sai bahā' mbal magmatāwan ka'a?
Aniya' bahā' mbal magmahaldika'an ka'a?
Ka'a sadja ya tunggal mahasussi,
magsakaum kamemon palbangsahan amudji ka'a,
sabab ta'nda' e' a'a kamemon in kahinangannu asal adil."
5 Puwas e' ta'nda'ku aukab langgal ma deyom sulga', maka ta'nda'ku isab Bilik Mahasussi maina'an.
6 Ta'nda'ku isab pitu' mala'ikat paluwas min deyom langgal inān, ya mala'ikat amowa pitu' ginis bala'. Al'ssin pakayan sigām, makasilaw pote'na. Pinakambotan bulawan isab daggaha sigām.
7 Makaluwas pa'in, na, tinoporan sigām pinggan bulawan e' dakayu' binatang min mpat inān. Ya pitu' pinggan inān ap'nno' e' mulka' Tuhan ya kakkal ni kasaumulan.
8 Manjari langgal inān ap'nno' e' humbu min haddarat Tuhan, pal-tanda'an sahayana maka kawasana, ati halam aniya' makasōd ni deyom langgal inān sat'ggol halam gi' aubus saga bala' pitu' hekana ya binowa e' pitu' mala'ikat e'.

16

Saga Pinggan Isihan Mulka' Tuhan

1 Manjari itu, aniya' takaleku suwala atanog ah'lling min deyom langgal tudju ni pitu' mala'ikat ya amowa pinggan inān. Yuk suwala itu, "Pehē' na kam. Bu'usinbi na ni dunya isi pitu' pinggan, ya ap'nno' e' mulka' Tuhan ilu."
2 Sakali, pehē' dakayu' mala'ikat amu'usan bala' min pingganna tudju ni kareya-reyahan. Pagbu'us pa'in, magtūy paluwasan saga dugsul abau maka ap'ddi' saga a'a inān, ya bay makataima' sāp sattuwa maka anumba ta'u-ta'u bay hinangan pangluwahanna.
3 Puwas e' ya mala'ikat karuwana amu'usan bala' min pingganna tudju ni dilaut. Pagbu'us pa'in, magtūy tahik inān tahinang sagu, ati ai-ai bay allum ma deyom tahik amatay kamemon.
4 Manjari mala'ikat kat'lluna amu'usan na isab bala' min pingganna tudju ni kasapa'-sapa'an maka ni saga tuburan bohe'. Pagbu'us pa'in, saga bohe' inān tahinang laha'.
5 Sakali takaleku bissala mala'ikat, ya tag-ntanan ma kabohe'-bohe'an. Yukna,
"O Tuhan Mahasussi, ya mbal magkapinda min awal tagna'

sampay ni kabuwattina'anan, abontol sadja hukumannu.
6 Sabab in saga a'a suku'nu maka saga nabi
ya bay magpalatun palmannu, wa'i bay pinapatay.
Bay pinabu'us laha' sigām e' saga a'a ma deyom dunya,
angkan patut sigām pinainum laha'.
Magtongod du pa'in hinang sigām maka tungbasna."
7 Puwas e' aniya' takaleku suwala min atag lamisahan pagkulbanan. Yuk suwala he',
"O Panghū', Tuhan Sangat Kawasa,
abontol sadja hukumannu, mbal tasoway."
8 Puwas pa'in e'-i, ya mala'ikat ka'mpatna amu'usan bala' min pingganna tudju ni mata llaw, manjari pinakalap silak llaw min bay dahū pamahanglus saga manusiya'.
9 Na, pagka ahanglus saga a'a e' llaw sabab kumarukan pasu'na, magtūy sigām magpanukna' ma ōn Tuhan ya magkabaya'an ma bala'. Mbal sigām pataikut min dusa sigām atawa amuwan sanglit ma Tuhan.
10 Manjari binu'usan pingganna e' mala'ikat kalimana, pinat'kka bala'na ni paningkō'an sattuwa talun, ni po'onan pamarintahanna. Magtūy taluwa' lendom katilibut lahat ya pamarintahan sattuwa he'. Pinagk'ttop e' saga a'a d'lla' sigām ma sabab kabisa p'ddi'.
11 Magpanukna' isab sigām ma Tuhan ya tag-sulga', ma sabab p'ddi' maka dugsul sigām. Sagō' mbal na pa'in sigām pataikut min kahinangan ala'at.
12 Sakali binu'usan pinggan e' mala'ikat kannomna, pinat'kka bala'na ni sapa' aheya ya niōnan Alpurati. Pagbu'us pa'in, magtūy atigang bohe' sapa' inān, tahinang lān palabayan saga sultan luwas min sobangan.
13 Puwas e' aniya' saga saitan ta'nda'ku magbagala pinaka luwa ambak, t'llu hekana. Ina'an paluwas min bowa' naga, min bowa' sattuwa, maka min bowa' nabi ya bay magpamissala puting.
14 Ya magbagala inān saga hibilis ata'u maghinang saga hinang makainuinu. Manjari saga hibilis itu wa'i pehē' ni saga kasultanan ma kaluha'an dunya, amowa sigām magsakaum bo' supaya magbono' bang ta'abut llaw bay ginanta' e' Tuhan Sangat Kawasa, ya llawna makatāw-tāw.
15 Sakali angabtang Al-Masi, yukna, "Pakale kam. Patangkaw aku pi'ilu ma waktu halam tapikilbi. Kinōgan to'ongan sasuku ta'abutku ajaga na pa'in maka asakap isab pan'mmekna. Mbal iya ta'abut ma sasangna anantang, ati halam aniya' kaiya'anna minsan iya paluwas ni kaheka'an a'a."
16 Na, tatipun e' t'llu hibilis inān saga sultan ma kaluha'an dunya, ni lahat ya niōnan Armageddon ma bahasa Hibrani.
17 Manjari itu binu'usan na isab pingganna e' mala'ikat kapitu'na, pinat'kka ni tonga'an ayan. Pagbu'us pa'in, magtūy aniya' suwala akosog ah'lling min paningkō'an ma deyom langgal. Yuk suwala inān, "Na! Atangbus na!"
18 Magtūy aniya' lāt maka l'tte' maka l'ggon maglagublub, maka aniya' linug akosog makalandu'. Sangay min kaniya' manusiya' halam aniya' linug paliyu minnē' kosogna. Ya na he' kapuspusanna!
19 Magtūy magb'kka' tana' ma da'ira abantug, aboklang t'llu. Magka'at saga kada'irahan ma sabarang lahat. Manjari nientom Babilon Babantugun e' Tuhan, ati pinainum iya mulka' landu' abisa, luwas min sawanna.
20 Alanyap kapū'-pū'an kamemon. Sampay kabūd-būran, ala'an lullun min bay pat'nna'anna, mbal na ta'nda'.

21 Saga manusiya' inān bay katumbukan tigtigan aes min diyata' langit.
Ya buhat dansolag aes itu aniya' saga limampū' kilu. Angkan saga a'a inān
bay anukna'an Tuhan ma sabab kabisa bala' inān.

17

D'nda Babantugun maka Sattuwa

1 Manjari itu aniya' pasekot ni aku dangan min saga pitu' mala'ikat
ya magbowa pinggan inān. Yukna ni aku, "Dai' ka. Pa'nda'anta ka
bang buwattingga hukuman ya pinat'kka ni da'ira aheya, ya ma atag
kasowang-sowangan. Ya dalilna d'nda ala'at to'ongan hinangna, d'nda asal
babantugun.
2 Saga kanakura'an tag-lahat min sakalingkal dunya bay makapagbeya'
maka d'nda babantugun itu maghinang kahina'an. Jari saga a'a kamemon
tabowa-bowa isab ginila e' hinangna, sali' sapantun a'a nilango binu, mbal
aiya' maghinang kasabulan."
3 Sakali kapagbaya'an aku e' Rū Tuhan ati binowa aku e' mala'ikat tudju
ni lahat paslangan. Maina'an pa'in, aniya' ta'nda'ku dakayu' d'nda angura'
ma sattuwa talun, walna' keyat. Sattuwa inān pitu' kōkna maka sangpū'
tandukna. Alapat baranna e' ōn makapangkal ni Tuhan.
4 D'nda inān magbinadju' taluk maka keyat, ap'nno' e' pamulawan,
palmata ahalga' maka saga mussa' tipay. Aniya' bowana ma tanganna
sawan bulawan ap'nno' e' kalumu'an maka kasabulan, luwas bay min
usahana.
5 Aniya' isab ōn tasulat ma tuktukna, ōn alalom hatina. Ya na itu
sulatanna:

BABILON DA'IRA BABANTUGUN
PO'ONAN KAPUTAHAN
PO'ONAN KALUMU'AN MAKA KASAMMALAN.

6 Maka ta'nda'ku isab in d'nda inān nilango e' laha' bay tainumna, laha'
min saga a'a suku' Tuhan, ya bay pinapatay ma sabab si Isa ya pamalutan
sigām.
Pag'nda'ku d'nda inān, landu' tak'bbal atayku.
7 Na, tinilaw aku e' mala'ikat, yukna, "Ai kainu-inuhannu? Pahatita na ka
ma pasalan d'nda inān maka bang ai hatina sattuwa pangura'anna inān,
ya pitu' kōkna maka sangpū' tandukna.
8 Ya sattuwa talun ta'nda'nu inān, bay allum tagna', bo' bay amatay,
maka marai' na paluwas min lowang tegob-tegoban bo' yampa pinapehē'
ni katobtobanna, pinaka'at. Aheya kainu-inuhan saga a'a maglahat ma
deyom dunya, sasuku halam bay tasulat ōn sigām ma deyom kitab
panulatan ōn a'a taga-kallum kakkal, ya bay asal tasulat ma halam gi' bay
pinapanjari dunya. Landu' sigām ainu-inu, pag'nda' sigām ma sattuwa
talun e'. Bay allum, ati amatay, bo' palahil du pabalik."
9 Yuk mala'ikat gi', "Ya pamahatiku buwattina'an tahati du e' a'a alalom
panahu'anna maka pangita'una. Ya pitu' kōk ma sattuwa talun inān, hatina
pitu' būd paningkō'an e' d'nda ala'at e'. Maka hatina isab pitu' sultan.
10 Lima sultan inān palabay na kapagsultan sigām. Dakayu' inān masi
magsultan ma buwattina'an, maka ya kapitu'na halam gi' magsultan. Bang
ganta' magsultan na kapitu'na inān, dai'-dai' du kapagsultanna.
11 Ya sattuwa talun, bay allum bo' amatay, ya na ina'an sultan
kawalu'na. Dambeya'an asal iya maka pitu' sultan e', ati pinapehē' iya
ni katobtobanna, pinaka'at.

12 “In sangpū' tanduk ta'nda'nu inān, ya na sangpū' sultan saddī,
halam gi' makapagsultan. Sigām kasangpū' kabuwanan kawasa magsultan
magsambeya' maka sattuwa talun, saguwā' dai'-dai' du ya kapagsultan
sigām.
13 Dakagara'an kasangpū' inān, ati pamuwan e' sigām ga'osan maka
kapatut sigām ma sattuwa he'.
14 Manjari pa'atubang sigām magbono' maka Bili-bili. Sagō' tara'ug
sigām e' Bili-bili maka saga a'a kapangandolanna, a'a bay tapene'na ameya'
ma iya. Mbal iya angaku da'ug sabab in iya Panghū' sin kapanghū'an
kamemon, maka Sultan sin kasultanan kamemon.”
15 Ah'lling gi' mala'ikat ni aku, yukna, “Bang pahatiku pasal kasowang-
sowangan ya paningkō'an d'nda bay ta'nda'nu inān, ya na ginisan panubu',
palbangsahan, pangkatan maka pihak, sampay ginisan bahasa.
16 Sangpū' tanduk isab ya ta'nda'nu inān, hatina sangpū' sultan. Ma
sinosōng, sigām maka sattuwa talun e' ab'nsi du ma d'nda ala'at inān.
Niā'an iya e' sigām pangalta'na kamemon, tinantangan ai-ai kamemon bay
ma baranna. Pinagkakan e' sigām isina bo' yampa iya tinunu'.
17 Buwattē' hinang sigām sabab pinapikil sigām e' Tuhan angahinang
kabaya'anna. Min kahandakna, ya angkan atayudtud kagara'an sangpū'
sultan inān anukbalan kapatut sigām ni sattuwa talun, sampay ta'abut
atuman kamemon bay pangallam Tuhan.
18 Ya d'nda bay ta'nda'nu,” yuk mala'ikat, “ya na da'ira babantugun ya
magkuma'agi ma kasultanan ma deyom dunya.”

18

Magka'at Da'ira Babilon

1 Pagubus pa'in inān, aniya' isab ta'nda'ku mala'ikat saddī pareyo' min
sulga'. Aheya kawasana, maka sahayana inān makabuwan kasawahan ma
katilibut dunya.
2 Magsuwala iya pakosog, yukna,
“Katūyan na! Magka'at na Babilon, da'ira babantugun!
Tahinang na paglahatan saga hibilis,
pagsakauman saga saitan,
pagt'ppakan saga manuk-manuk haram, ya makasammal.
3 Babilon itu sapantun d'nda ala'at,
amidjakan bangsa a'a kamemon maginum binuna makalango,
tabowa-bowa sigām maghinang kahina'an maka iya.
Saga pagsultanan isab, ya tag-lahat ma deyom dunya,
bay magkahina'an maka iya.
Maka saga a'a maglilitu ma sabarang lahat,
bay magkarayahan ma sabab napsu karalaman d'nda itu.”
4 Sakali aniya' takaleku suwala saddī ah'lling min sulga', yuk-i,
“Paluwas kam minnilu, ka'am suku'ku.
Ala'an kam min d'nda ilu.
Da'a kam palamud ma iya maghinang kala'atan,
bo' kam mbal talapay ma kabinasahan ya pinat'nna'an iya.
5 Kalna' paldusahanna magtimbun-tambak na, pabūd ni diyata' langit.
Halam takalipat e' Tuhan kahinanganna ala'at.
6 Hinangunbi ma iya buwat bay hinangna ma kasehe'an.
Ya panungbas ma iya subay nilipat duwa ma ai-ai bay hinangna.
Pagka tabowana saga a'a anginam kasabulanna,

subay isab iya pinananaman mulka' Tuhan nilipat duwa kosogna.
7 Pat'kkahunbi ma iya kabinasahan maka karukka'an.
Papagtongorunbi maka bay pagmalangkahina
maka pagdūl-baya'na ma kanapsuhanna indaginis.
Hal iya magabbu ma deyom pikilanna, yuk-i,
‘Aku itu sultan makapagbaya', mbal du aku magkabalu.
Mbal du aku makananam kasusahan.’
8 Sabab min pagabbuna angkan d'nda itu
katumbukan bala' indalupa ginis ma deyom dang'llaw.
Taluwa' iya bonglay, kaudjulan maka gotom.
Tinunu' isab iya ma deyom api,
sabab akawasa asal Panghū'tam Tuhan,
ya amat'nna'an iya hukuman.”

9 Manjari saga nakura' tag-lahat ma deyom dunya, ya bay magbeya' maka d'nda inān maghinang kasabulan maka magdūl-baya'an kanapsuhan sigām, magtangis du maka magdukka, pag'nda' sigām humbu ya paluwas min tunu' da'ira he'.
10 Ina'an sigām an'ngge ang'nda'-ng'nda' min katāhan sabab atāw talapay ma kabinasahanna. Ya pagdohon sigām, “Allā, mbal manjari! Kaliman da'ira Babilon, kabantugna maka kakosogna. Dasasa'at du, kabinasahan magtūy ya pakadalanna.”
11 Ya du saga a'a maglilitu ma deyom dunya, magtangis isab maka magdohon pasal halam na aniya' magpam'lli dagangan sigām.
12 Halam aniya' am'lli ni sigām saga bulawan, pilak, palmata maka mussa'. Halam na aniya' am'lli kakana' sigām ahalga', buwat kakana' taluk, keyat, maka sutla'. Halam na aniya' am'lli ginisan kayu ya alahang ta'nda' e' a'a, maka ai-ai hinangan garing maka kayu ahalga', maka ai-ai hinangan tumbaga, basi' maka batu marbol.
13 Halam isab aniya' am'lli saga pamapā ya dagangan sigām, saga kamanyan, laksi', maka ns'llan pahamut. Halam na aniya' am'lli saga binu, ns'llan jaitun,* tirigu maka buwasna. Halam na aniya' am'lli ni sigām saga sapi', bili-bili, kura' maka saga pameya'an ya ginuyud e' kura', sampay isab saga a'a ya niragangan e' sigām nihinang ata.
14 Yuk saga a'a maglilitu itu ni da'ira Babilon, “Na, pahalam na min ka'a kamemon bay kanapsuhannu. Alungay na min ka'a pangalta'nu kamemon maka kapanyapannu ahalga'. Mbal na tabaliknu saumul-umul.”
15 Saga a'a magdaragang, ya bay magkarayahan min pagdagang sigām ma deyom da'ira inān, ang'nda'-ng'nda' ma tunu'na min katahan sabab atāw sigām talapay ma kabinasahanna. Magtangis sigām maka magdohon,
16 yuk-i,
“Allā, mbal manjari da'ira babantugun e'.
Sapantun d'nda magpamakay kakana' ahalga',
walna' taluk maka keyat, alapat isab e' pamulawan,
palmata ahalga' maka mussa'.
17 Dasasa'at du, magtūy alungay pangalta'na kamemon.”

Damikiyanna isab saga nakura' ma kappal maka saga pasahero, maka saga a'a maghinang isab ma kappal sampay sasuku magusaha ma dilaut, ang'nda'-ng'nda' isab ma da'ira inān min katāhan.

---

* **18:13 18:13** Jaitun itu ginis kayu ahāp pangā'an ns'llan pagb'lla, ns'llan pang'ns'llan palita'an.

18 Pag'nda' sigām ma humbu min tunu'na he', magtūy sigām angolang,
yuk-i, “Halam aniya' da'ira saddī makaliyu bantugna min da'ira Babilon
inān.”
19 Magtūy sigām amusugan bagunbun ni diyata' kōk sigām, tanda' saksi'
in sigām magkarukka'an na. Magtangis sigām maka magdohon, yuk-i,
“Allā, mbal manjari da'ira babantugun e'! Kaugun to'ongan.
Ya na da'ira pangā'an karaya e' sasuku magkakappal
sabab aheka alta' bay mahē'.
Sagō' dasasa'at du, magtūy alungay ai-aina kamemon!”
20 Ka'am ma deyom sulga', magkōg-koyag kam
pagka magka'at na da'ira he'.
Ka'am saga a'a suku' Tuhan, maka ka'am saga a'a kawakilan,
maka ka'am isāb kanabi-nabihan,
magkōg-koyag kam sabab katungbasan in da'ira Babilon,
taluwa' hukuman Tuhan ma sabab bay hinangna ma ka'am.
21 Na puwas e', aniya' mala'ikat akosog amuhat batu aheya to'ongan, sali'
heya batu gilingan bay awal, ati nihantakan e'na ni tahik. Yukna,
“Buwattina'an ya kaheya paglubu ma Babilon, da'ira babantugun,
mbal na ta'nda' pabīng sampay ni kasaumulan.
22 Ka'a, da'ira Babilon, mbal na takale ma deyomannu
saga a'a magbiyula maka a'a magkalangan,
a'a magsoleng maka a'a magtiyup-tiyup.
Mbal na ta'nda' mailu a'a maghinang ai-ai kapandayan sigām.
Mbal na takale llub paggilingan.
23 Minsan sū' palita'an mbal na ta'nda' mailu.
Sampay paglami-lami pagkawin, mbal na takale.
Saga a'abi magdaragang bay tamakaga'os ma kaluha'an dunya.
Ka'akkalan saga palbangsahan kamemon ma sabab pantaknu maka
hikmatnu.
24 Katōngan dusa da'ira Babilon itu ma sabab kapamono'na
ma saga kanabi-nabihan maka saga a'a suku' Tuhan.
Ina'an ma Babilon ba'anan bangkay sigām,
sampay saga a'a kamemon ya patay bono' ma deyom dunya.”

19

1 Na aubus pa'in e'-i, aniya' takaleku sali' suwala min manusiya'
kumarukan hekana sikapūn-pūnan maina'an ma sulga'. Yuk sigām,
“Pudjitam Tuhan! Ma iya asal sahaya maka kawasa.
Tunggal du iya makalappasan kitam min dusa.
2 Abontol maka b'nnal hukumanna kamemon.
Pat'nna'na hukuman ma d'nda babantugun, d'nda ala'at hinangna
ya bay amowa-mowa a'a kamemon anunud ma iya maghinang
kalumu'an.
Bininasa iya e' Tuhan ma sabab a'a suku' Tuhan ya papatayna.”
3 Sakali in ba'anan a'a inān magsuwala pabīng, suwala atanog, yuk-i,
“Sanglitantam Tuhan! Atunu' da'ira babantugun.
Pat'bbud na pa'in humbuna sampay ni kasaumulan.”
4 Manjari in duwampū' maka mpat pagmatto'ahan maka mpat binatang
e' magsujuran na, maka e' sigām amudji Tuhan ya aningkō' ma pan-
ingkō'an bangsahan. Yuk sigām,
“Amin! Sanglitantam Tuhan!”

5 Sakali aniya' takaleku suwala paluwas min tongod paningkō'an Tuhan, yuk-i,
“Sanglitinbi Tuhan, ka'am kamemon sosoho'anna,
sasuku kam magmatāw ma iya,
ai-na ka alanga, ai-na ka areyo'.”
6 Puwas e' aniya' takaleku sali' suwala min manusiya' kumarukan hekana. Akosog to'ongan llingna, sali' lagublub bohe' anasahan min diyata' maka sali' l'ggon landu' akosog. Takaleku ya bissala sigām, yuk-i,
“Sanglitanta na Tuhan! Sanglitanta na Panghū'tam Tuhan
Sangat Kawasa, sabab pat'nna'na na pagparintana!
7 Subay kitam magkōg-koyag, magkalasigan to'ongan.
Sanglitantam Tuhan
sabab ta'abut na waktu pagkawin Bili-bili maka saga a'a suku'na,
sapantun pangantin d'nda ya angari-ngarihan di-na.
8 Kabuwanan iya s'mmek angillap, s'mmek apote' to'ongan.”
(In s'mmek pote' itu, bang nihati, ya na ka'adilan bay tahinang e' saga a'a suku' Tuhan.)
9 Sakali ah'lling ni aku dakayu' mala'ikat e', yukna, “Sulatun itu: aheya kahāpan sasuku sinō' paluruk ni pagkawinan Bili-bili.” Sinugpatan lagi' bissala mala'ikat inān, yukna, “Kallam Tuhan ko' itu, kallam b'nnal.”
10 Magtūy aku pasujud ma atag tape' mala'ikat inān amudji iya, sagō' yukna, “Da'a ka pasujud ni aku. Aku itu dakayu' sosoho'an Tuhan buwat du ka'a maka saga dauranakannu ya amogbogan lapal b'nnal bay pamata'u e' si Isa. Tuhan sadja pudjihun. Lapal si Isa itu, ya na lapal bay pamatulun e' Tuhan ni saga nabi.”

A'a Angura'an Kura' Pote'

11 Manjari itu ta'nda'ku aukab sulga', maka aniya' kura' pote'. Ya angura' ma kura' inān pinagōnan si Kapangandolan maka Kasab'nnalan. Abontol pangahukumna maka pamono'na ma palbantahanna.
12 Matana inān sali' api parallet, maka aheka korona paporong ma kōkna. Aniya' ōn sinulat ma puhu'na sagō' halam aniya' makata'u bang ai hatina, luwal baranna ya makata'u.
13 Ya juba pas'mmekna inān ap'nno' e' laha', maka ya ōn pangōn iya, “Palman Tuhan”.
14 Tinurul iya e' ba'anan sundalu min sulga'. Magpangura' sigām ma saga kura' pote' maka magnijuba pote' isab, juba halam aniya' tamakna.
15 Ya niōnan Palman Tuhan itu, aniya' takos atalom paluwas min bowa'na, panganda'ugna ma palbangsa-bangsahan. Magbaya' iya ma sigām kamemon, maka akosog kapagbaya'na, sali' hantang tungkud basi' mbal tasagga'. Sasuku angatu ma iya sali' sapantun buwa' anggul ya gini'ikan ma pagp'gga'an Tuhan Sangat Kawasa, jari mulka' mbal tasipat bisana ya paluwas minnē'.
16 Aniya' ōn sinulat ma jubana maka ma pa'ana, buwattitu:
SULTAN SIN KASULTANAN,
PANGHŪ' SIN KAPANGHŪ'AN.
17 Manjari ta'nda'ku na isab dakayu' mala'ikat ma diyata' langit, an'ngge ma sinag llaw. Angalingan iya pakosog ni kamanuk-manukan kamemon ya magleyangan ma tonga'an ayan inān. Yuk-i, “Pi'itu kam magsakaum ni pagjamuhan Tuhan, pagjamuhanna aheya.
18 Pi'itu kam amangan isi patay saga kasultanan, saga jiniral maka saga kasundaluhan, sambil isi kura' maka isi a'a ya bay magpangura'. Amangan

kam isi patay indaginis kamemon, ata maka ngga'i ka ata, a'a alanga maka
a'a areyo'."
19 Puwas e' ta'nda'ku sattuwa talun inān magtipun maka kasultanan min
kaluha'an dunya sampay kasundaluhan sigām. Ina'an sigām magdakayu'
amono' ma dangan ya angura' ma kura' pote' inān, beya' isab saga
sundaluna.
20 Manjari sinaggaw sattuwa talun maka nabi putingan ya kawakilan e'
sattuwa talun, angkan iya bay makahinang saga hinang kainu-inuhan a'a.
Hinangna inān bay pangakkalna saga a'a, sasuku kasāpan maka umbul
sattuwa, maka sasuku bay anumba ni ta'u-ta'u ya nihinang pangluwahan
sattuwa dakayu'. Na, in sattuwa talun maka nabi putingan inān, bay
nilarukan maka kallum-llum sigām ni deyom api mailang ya magdanaw-
danaw suleyabna.
21 Ati saga kasundaluhan sigām bay pinapatay maka takos ya paluwas
min bowa' a'a ya angura' inān. Pinagkakan isi patay sigām e' kamanuk-
manukan, sampay mag'ssohan na.

20

Dangibu Tahun

1 Manjari aniya' na isab ta'nda'ku mala'ikat pareyo' min sulga', amowa
kunsi' tambol lowang tegob-tegoban, maka kilikili a'aslag.
2 Sinaggaw e'na naga, ya Sowa Masa Awal, hatina nakura' saitan atawa
hibilis. Tasaggaw pa'in, niengkotan iya maka kilikili ati ginanta'an dangibu
tahun.
3 Puwas e', nilarukan iya e' mala'ikat ni deyom lowang tegob-tegoban,
bo' kinandaruhan pahogot sampay pinikitan gindan bo' mbal taukab.
Tinambolan nakura' saitan inān bo' supaya mbal na pa'in makapangakkal
ma palbangsa-bangsahan, sat'ggol mbal gi' pa'abut ni dangibu tahun e'.
Bang ta'abut na dangibu tahun, pinal'ppa du iya, sagō' dai'-dai' du.
4 Manjari itu aniya' ta'nda'ku saga paningkō'an babangsahun maka
saga a'a magtingkō'an maina'an. Kabuwanan sigām kapatut amal'ngngan
hukuman. Ta'nda'ku ba'anan saga umagad min a'a bay pinapatay ma
sabab pagnasihat sigām pandu' b'nnal ya bay pamata'u e' si Isa, maka ma
sabab palman Tuhan. Saga a'a itu halam bay makasumba ni sattuwa talun
atawa ni ta'u-ta'u hinangan pangluwahanna. Halam isab bay makataima'
umbul sattuwa panāp tuktuk sigām atawa tangan sigām. Allum na sigām
pabalik min kamatay ati ameya' sigām ma Al-Masi magsultan ma deyom
dangibu tahun.
5 Ya ina'an tagna'an pagpakallum pabalik ma saga a'a bay magpatayan.
(A'a magpatayan kasehe' mbal gi' pinakallum pabīng. Subay na apuwas
dangibu tahun e'.)
6 Aheya kalasigan maka kahāpan sasuku makasambeya' pinakallum min
kamatay ma pagpakallum dahū itu. Mbal sigām talapay ma kabinasahan
paddas, ya pinagbahasa kamatay kaminduwana. Pina'ntanan sigām
hinang kaimaman angarap ni Tuhan maka ni Al-Masi. Ati ameya' sigām
ma Al-Masi ang'ntan pagparinta ma deyom dangibu tahun.

Pasal Nakura' Saitan Tara'ug na

7 Na, bang atobtob na dangibu tahun inān, pinal'ppa du nakura' saitan
min deyom lowang bay pangalabusuhan iya.
8 Pagluwasna minnē', angakkal na isab iya ma kabangsa-bangsahan ma
mpat pidjū alam, ya bangsa pinagōnan Gōg maka Magog. Pinapagsakaum

saga a'a inān kamemon e' nakura' saitan, pinasakap magbono'. Ya heka sigām inān sali' sapantun heka solagan gusung ma bihing tampe.
9 Manjari maglanjalan ba'anan a'a inān bo' angulatapan kaluha'an dunya, sampay alikus e' sigām paghanti'an a'a suku' Tuhan maka da'ira kalasahanna. Sagō' aniya' api pareyo' min langit anunu' sigām kamemon.
10 Puwas e' in nakura' saitan, ya bay angakkalan saga a'a palbangsa-bangsahan inān, wa'i nilarukan ni deyom api mailang ya magdanaw-danaw suleyabna. Ya na he' api bay pangalarukan sattuwa talun maka nabi putingan. Na, ina'an sigām pinap'ddi'an llaw-sangom sampay ni kasaumulan.

Hukuman Kahinapusan

11 Manjari itu aniya' ta'nda'ku paningkō'an apote' maka aheya, maka ta'nda'ku isab ya magtingkō' maina'an. Dunya maka langit wa'i na ala'an min haddaratna, mbal na ta'nda' pabīng.
12 Sakali ta'nda'ku a'a magpatayan kamemon aheya-ariki', ina'an mag-pan'ngge ma dahuan paningkō'an inān. Jari niukab kakitaban, maka aniya' gi' kitab dakayu' niukab, ya kitab pagsusulatan ōn saga a'a, sasuku kabuwanan kallum kakkal. Saga a'a magpatayan inān nihukum min bay kahinangan sigām ahāp-ala'at, ya tasulat asal ma deyom saga kitab inān.
13 Sai-sai bay magpatayan ma deyom tahik bay paluwas paharap ni Tuhan. Damikiyan isab sigām bay ma deyom gumi maka nalka' paluwas isab sigām kamemon bo' paharap ni Tuhan. Ati nihukum sigām kamemon kaniya-kaniya min bay kahinangan sigām ahāp-ala'at.
14-15 Puwas e', sasuku halam bay tasulat ōnna ma deyom kitab pag-susulatan ōn saga a'a taga-kallum kakkal, nilarukan ni deyom kasaplagan api ya magdanaw-danaw suleyabna. Manjari in kamatay maka nalka' bay tinimanan ni deyom api mailang ya magdanaw-danaw, ya pinagōnan kamatay karuwana.

21

Langit Baha'u maka Dunya Baha'u

1 Manjari itu aniya' ta'nda'ku langit maka dunya hinangan baha'u, halam aniya' tahikna. Langit tagna' maka dunya tagna' bay na nilanyapan.
2 Ta'nda'ku isab da'ira Sussi, Awrusalam Baha'u, deyo' bay min sulga' min haddarat Tuhan. Ya da'ira inān bay niari-arihan sali' sapantun pangantin d'nda bang song binatalan ni pangantin l'lla.
3 Sakali aniya' takaleku suwala akosog luwas min paningkō'an Tuhan, yuk-i, “Buwattina'an magdalahat na Tuhan maka manusiya'. Pat'nna' iya ma sigām, jari in sigām palsuku'anna na. Magbaran na Tuhan pataptap ma manusiya' ati iya ya pagtuhanan sigām.
4 Sinapuhan e'na kamemon bohe' mata sigām. Halam na aniya' magkamatay, halam na aniya' magdohon atawa magtangis, maka halam na aniya' p'ddi' tananam e' sigām. Sabab kamemon kahālan ma dunya tagna' pahalam na.”
5 Sakali angabtang Dangan ya aningkō' ma tingkō'an bangsahan, yukna, “Na, pabaha'uku na ai-ai kamemon.” Yukna lagi', “Sulatun itu, sabab b'nnal sadja kabtangan itu maka kapangandolan.”
6 Angallam isab iya ni aku, yukna, “Aubus na kahinanganku kamemon. Aku in Alip maka Ya', Tagna'an maka Kahinapusan. Sai-sai patay bohe' painumku min tuburan bohe' ya amuwan kallum kakkal. Painumku iya minsan halam aniya' tongodna.

7 Pasuku'anku kahāpan itu ma sasuku mbal taga'os e' sasat-manasat. Aku
ya pagtuhananna, maka iya ya anakku.
8 Saguwā' sasuku patāw maka sasuku mbal kapangandolan, nilarukan
ni deyom api. Damikiyanna isab sasuku maghinang kasammalan, saga
amono' ma pagkahina manusiya', maghinang kalumu'an d'nda maka l'lla,
saga magpantak, saga a'a anumba ni saddī min Tuhan, sampay kamemon
saga a'a magputing, ya palsuku'an sigām kamemon pinehē' ni deyom api
mailang, ya magdanaw-danaw suleyabna. Ya na he' pinagōnan Kamatay
Karuwana."

Awrusalam Baha'u

9 Sakali itu aniya' pasekot ni aku dakayu' mala'ikat min mala'ikat pitu'
inān, ya amowa pitu' pinggan bulawan ap'nno' e' pitu' ginis bala'. Yukna
ni aku, "Pi'itu ka. Pa'nda'anta ka pangantin d'nda, ya pinah'nda e' Bili-bili."
10 Manjari kapagbaya'an aku e' Rū Tuhan ati binowa aku e' mala'ikat e'
tudju ni diyata' būd alanga to'ongan. Pina'nda'an aku Awrusalam, Da'ira
Sussi, hinabuna pareyo' min sulga', min haddarat Tuhan.
11 Da'ira inān angillap e' sahaya Tuhan. Ya illapna sali' illap palmata
intan gaddung, atilag sali' sawa samin.
12 Da'ira inān bay nilikusan maka ād batu aluha maka alangkaw. Sangpū'
maka duwa lawangna, tinunggu'an pakaniya-pakaniya e' mala'ikat sangpū'
maka duwa. Ya lawang inān bay sinulatan maka ōn bangsa Isra'il
kasangpū' maka duwa.
13 Ād inān aniya' t'llu lawangna tampal ni sobangan, t'llu ni satan, t'llu
ni uttala', maka t'llu isab tampal ni s'ddopan.
14 Ya papagan ād pangalikus da'ira inān sangpū' maka duwa batu aheya,
sinulatan pakaniya-pakaniya maka ōn a'a kasangpū' maka duwa ya bay
kawakilan e' Bili-bili.
15 Na, ya mala'ikat bay amissalahan aku inān, aniya' bowana sukuran
bulawan panukudna ma da'ira sampay ma lawangna maka ādna.
16 Magpasagi' da'ira inān, sali' du taha'na maka luhana. Pagsukud
itu duwangibu maka mpat hatus kilometro taha'na, maka langana maka
luhana.
17 Sinukud isab e'na kapal ād inān ati sukuranna mpatpū' d'ppa bang
ma sukurantam.
18 Palmata intan gaddung ya pangahinang ād inān ati baran da'ira inān
bay nihinang maka dī bulawan, sagō' atilag sali' sawa samin.
19 Saga batu pamapagan ād pangalikus da'ira inān bay niari-arihan maka
palmata ginis-ginisan. Ya pangari-ngari batu dakayu' inān palmata intan
gaddung, ya karuwana palmata bilu alutu', kat'lluna palmata jali'-jali',
ka'mpatna palmata gaddung alutu',
20 kalimana palmata sakulati magjali'-jali', kannomna palmata keyat
alutu', kapitu'na palmata biyaning, kawalu'na palmata ogos gaddung,
kasiyamna palmata kuning, kasangpū'na palmata gaddung ugbus-ugbus
saging, kasangpū' ka ssana palmata bilu magb'ttik-b'ttik, ati ya kasangpū'
karuwana palmata taluk.
21 Ya pangahinang sangpū' maka duwa lawang da'ira inān sangpū' maka
duwa isab mussa' tipay. Dakayu' du mussa' atibu'uk ya pangahinang
dakayu' lawang. Maka saga lān ma deyom da'ira inān dī bulawan, atilag
sali' sawa samin.
22 Halam aniya' langgal ta'nda'ku ma deyom da'ira inān pangarapan
Tuhan sabab ina'an asal Tuhan ya Panghū' Sangat Kawasa, maka ina'an
isab Bili-bili. Angkan mbal kagunahan langgal maina'an.

23 Mbal isab magkagunahan sawa llaw atawa sawa bulan ma da'ira inān
sabab ina'an asal sahaya Tuhan amuwan kasawahan, maka ina'an Bili-bili
pamalita'an.
24 Pasaplag sawana inān pamasawa pal'ngnganan palbangsa-bangsahan.
Maka saga kasultanan min kaluha'an dunya amowa du pangalta' sigām ni
deyom da'ira inān.
25 Saga lawangna mbal tinambol, aukab sadja kahaba' llaw sabab halam
na aniya' sangom maina'an.
26 Ai-ai makabuwan kabantugan ma palbangsa-bangsahan maka ai-ai
pangalta' sigām, binowa du pina'an ni deyom da'ira,
27 sagō' halam aniya' lumu' pinasōd pina'an atawa a'a maghinang
kamaruhan atawa a'a magputing. Ya sadja makasōd ni deyom da'ira inān
bang a'a bay tasulat ōn sigām ma kitab suku' Bili-bili, ya kitab panunulatan
ōn a'a bay kabuwanan kallum kakkal.

22

Sapa' Po'onan Kallum

1 Sakali itu pina'nda'an aku sapa' e' mala'ikat, sapa' makabuwan kallum
kakkal. Asawa sidda bohe'na, anasahan min paningkō'an Tuhan maka
Bili-bili,
2 labay min t'ngnga' lān ya ma deyom da'ira he'. Ma karuwambila' sapa'
inān aniya' kayu, ya kayu makabuwan kallum. Kayu inān magbuwa' min
sangpū' maka duwa ma deyom dantahun, min t'dda ma deyom dambulan.
Bo' dahunna inān tapanguli' saki ma kabangsa-bangsahan.
3 Halam aniya' mulka' tabāk ma deyom da'ira inān.
Ya tingkō'an Tuhan maka Bili-bili ina'an ma deyom da'ira ati pinudji du
iya e' saga sosoho'anna.
4 Ta'nda' e' sigām pamaihu'anna maka sinulatan ōnna tuktuk sigām.
5 Halam aniya' sangomna mahē' maka mbal sigām magkagunahan
palita'an atawa mata llaw sabab Panghū' Tuhan ya amaranta' sigām. Maka
sigām ya ang'ntan pagparinta sampay ni kasaumulan.
6 Manjari amissala mala'ikat inān ni aku, yukna, “Ya lapal kab-
tangan bay tasulatnu ilu b'nnal sadja, kapangandolan asal. Sabab
in Panghū'tam Tuhan, ya amasangon Rū-na ma kanabi-nabihan, bay
amapi'itu mala'ikatna amata'uwan saga sosoho'anna pasal pakaradja'an
marai' na pinat'kka.”

Kapi'itu si Isa Pabalik

7 “Pakale kam,” yuk si Isa, “asekot na kapi'iluku. Aheya du kakōgan
sasuku magkahagad ma kabtangan bay takallam ma deyom sulat ilu.”
8 Na, aku itu si Yahiya. Bay takaleku maka ta'nda'ku saga pakaradja'an
tasulat itu kamemon. Akatis pa'in e'ku akale maka ang'nda', magtūy aku
bay pasujud ma alopan mala'ikat, ya bay ama'nda'an aku ai-ai he'. Arak
aku amudji iya,
9 sagō' yuk mala'ikat e' ni aku, “Da'a ka amudji aku sabab pagkahinu aku
sosoho'an Tuhan. Pagkahiku isab saga kanabi-nabihan ya dauranakannu,
maka sasuku magkahagad ma lapal sulat itu. Luwal Tuhan dakayu'-kayu'
ya pudjita.”
10 Yukna isab ni aku, “Da'a limbungin lapal bay pamalman ma deyom
sulat itu sabab asekot na waktu pamat'kka pakaradja'anna kamemon.
11 Sai-sai angahinang kala'atan maka kasabulan, paruhun gom pa'in
kala'atanna maka kasabulanna ma sinosōng. Damikiyanna isab sai-sai

bay angahinang ahāp subay pasangdan na maghinang ahāp. Maka sai-sai
isab asussi pangatayanna subay pasangdan magmasussi.”
12 “Pakale kam,” yuk si Isa. “Asekot na kapi'iluku. Bowaku du tungbas
panungbasku a'a kamemon kaniya-kaniya, ai-ai katongoran hinangna.
13 Aku in Alip maka Ya', in Awal maka Ahil, in Tagna'an maka
Kahinapusan.
14 “Aheya kakōganna sasuku anussi pamakayna min tamak kamemon,
hatina anussi pangatayanna, sabab kabuwanan sigām kapatut amangan
buwa' min kayu makabuwan kallum e', maka kapatut isab palabay min
saga lawang pasōran ni deyom da'ira he'.
15 Sagō' ina'an ma luwasan da'ira saga maghihinang kalumu'an na pa'in,
saga magpapantak, saga a'a maghinang kasabulan d'nda maka l'lla, saga
a'a magpapatay pagkahina manusiya', saga a'a magpanumba ni saddī min
Tuhan maka saga a'a magpangakkal maka magputing.
16 “Aku itu si Isa. Bay soho'ku mala'ikatku pi'ilu ni ka'am saga
palhimpunan jama'aku bo' kam pinata'u e'na pasal saga pakaradja'an itu.
Aku itu tubu' sultan Da'ud. Aku itu niōnan Maga, bitu'un asahaya.”
17 Sakali ah'lling Rū Tuhan maka saga a'a ya pinagbahasa pangantin
d'nda. Yuk sigām, “Pi'itu ka.” Sasuku makakale bissala itu subay ameya'-
meya' ah'lling, “Pi'itu ka.” Pi'itu kam, sasuku kam patay bohe'. Anginum
kam bohe' makabuwan kallum itu. Pangahilas ko' itu ni sai-sai bilahi,
minsan halam aniya' tongodna.

Bissala Katangbusan

18 Aku itu si Yahiya. Banda'anta kam, sasuku kam makakale lapal bay
takallam ma deyom sulat itu: bang aniya' ganta' amak'nnop ai-ai halam
bay takallam ma deyom sulat itu, pinak'nnopan du iya e' Tuhan saga bala'
bay tasabbut ma deyomna itu.
19 Damikiyanna, sai-sai angulangan kabtangan min deyom sulat itu,
kinulangan isab e' Tuhan palsuku'anna ya tasabbut ma deyom sulat itu.
Mbal iya kaniya'an buwa' min kayu ya makabuwan kallum. Mbal iya
pinasōd ni deyom Da'ira Sussi.
20 Na, ya na itu pamissala e' dangan ya anaksi' ma saga pakaradja'an bay
pinabukis ma sulat itu, yukna, “Tantu. Asekot na kapi'iluku.”
Na, bang pa'in ka pi'itu, Panghū' Isa.
21 Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon pinaniya'an tatabangan e'
Panghū' Isa. Amin.